
13
7 K
18

Dom. Prof. Rom.

TRACTATVS DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

BARTHOLOMÆI VGOLINI
Diœcesis Ariminensis, ac Barbiani Archipresbyteri.

ECCLESIASTICIS PERSONIS OMNIBVS PERVTILIS.

NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITVS.

AD PAVLVM V. PONT. MAX.

BONONIÆ,

Apud Bartholomæum Cocchium. M. DC. IX.

SVPERIORVM PERMISSV.

Ad instantiam Simonis Parlaschæ.

PAVLO QVINTO

PONT. MAX.

BARTHOLOMÆVS VGOLINVS S.P.D.

EST in more positum, Beatissime Pater, vt qui studiorum suorum lucubrationes in lucem edunt, ijs potissimum eas dicent qui vel de se bene meriti sunt, vel generis nobilitate præstant, vel doctrina insignes, vel rectè factorum gloria excellunt. Ego igitur inueteratum hunc morem secutus, tuorumq. erga me meritorum non immemor; etsi superioribus annis labores alios à me tibi dicatos in lucem edidi; cum tamen Tractatum de Officio, & Potestate Episcopi grauissimorum virorum suasione promulgandum mihi proposuissem, ipsum quoque Tuæ Sanctitati consecratum sub tuo gloriosissimo nomine in publicum prodire volui. Etenim si generis nobilitatem spectemus, quæ Borghesiæ Familiæ amplitudo? Qui splendor? Quæ gloria? Mitto maiores tuos (ne nimium longè tuorum illustria facta reperam) doctissimus Marcus Antonius Pater tuus ad vrbem profectus, (in qua tanquam in orbis terrarum quasi theatro quodam virtus elucere, & cognosci potest) in iure Pontificio, ac Ciuili eam laudem est adeptus; illud integritatis nomen sibi comparauit, vt quos gradus doctissimi, atque præstantissimi viri tantum ascendunt, eos ipse Consistorialis, & Fisci Aduocati fuerit assecutus. Quid de Fratribus tuis dicam? Vtinam Illustris. ac Reuerendiss. Horatius Cameræ Apostolicæ olim Auditor te Pontifice Maximo viueret; non enim dubito, quæ singulares eius animi dotes, quod eximium eius ingenium, quin tantus frater tibi summæ voluptati futurus esset. Reliqui verò tui amantissimi fratres Excellentiss. Ioannes Baptista, & Franciscus qua vitæ probitate? qua morum suauitate præditi? (paucis multa comprehendam) hoc vnum inprimis eorum ab adolescentia studium, vt omnibus prodessent; summa corũ cautio, vt nemini obessent. Si verò, quæ tua propria sunt, egregia facta contemplemur. Quæ adolescentiæ tuæ cunabula? Quę instituta vitæ ratio? nam castissimè, sanctissimeq. educatus à primis ætatis tuæ temporibus eam virtutis opinionem apud bonos tibi peperisti, & cum ætate auctam, & Pontificij, & Ciuilis iuris scientia sic illustrasti, vt primum vtriusque Signaturæ Referendarius creatus ad grauissima negocia ab Apostolica Sede sis adhibitus; in quibus egendis quæ tua prudentia? Quod ingenium? Quæ diuina propemodum solertia extitit? Testor nobilissimam studiorum Matrem Boponiam, cui Prolegatum Sistus V. tantus Pontifex te præfecit. Testor ea tempora, quibus, cum annona carior esset, tua tamen diligentia adeò fuit prospectum, vt beneuolentiam omnium singulatem, à cunctis laudem summam reportaueris. Factus deinceps Auditor Cameræ vbi fuisti à Gregorio XIIII. Quid opus est verbis? tanti officij dignitatem eximijs, atque singularibus animi tui virtutibus decorasti, auxisti. Hinc Clemens VIII. in Hispaniam te Nuncium destinauit; idem paulò post incredibili omnium lætitia in amplissimum Cardinalium Collegium te cooptauit; te denique, te vnum ex sacro eo Collegio delectum sibi Vicarium asciuit. Qua demum ratione summum Pontificatus gradum es adeptus? Proponebantur ab Illustriss. Cardinalibus plures non minus nobilitate, ac doctrina, quàm morum grauitate, ac rerum gestarum gloria præstantes. Atqui partim hunc, partim illum respuebant; huc, illuc ancipiti

contentione distracti concursabant. Verùm, vbi Illustrifs. ac Reuerendifs. Cardinalis Borghesius diuino (vt opinor) afflatu nominatus est; tu, tu, inquam, Pontifex Maxime; qui concursus omnium ad te? statim te Summum Pontificem vniuersi clamant, salutant, osculantur; discentientes opiniones cessant, animi omnium inter se conciliantur, te scilicet, te vnum eo gradu, ea dignitate dignissimum arbitrati. Beatum te, Beatissime Pater, quem Christus Dominus suum Vicarium, sui Petri successorem, Ecclesiæ suæ sponsum esse voluit; quem Sacrosanctum illud Collegium vno omnium consensu elegit. Suscepto igitur Catholicæ Ecclesiæ quasi nauis gubernaculo ijs potissimum temporibus, quibus turbulentissimis tempestatibus salutis nostræ hostis inuidia excitatis ipsa iactabatur, qua prudentia, quo consilio eas sedasti? Planè apud bonos testatum animum tuum reliquisti te nihil maluisse, quam libertatis Ecclesiasticæ conseruationem, Ecclesiæ tibi traditæ pacem, animarum Christi fidelium salutem. Paccatis demum hisce fluctibus, mitto destructa templa per te restitui, noua ædificari, ædificata amplè, mirificeq́. exornari, vnde tua summa erga Deum religio, ac pietas, summus animi tui splendor elucet; Quod studium adhibes ad dignitates conferendas? Patiare me in tuarum laudum immensum campum iam ingressum, aliquid etiam extremis (vt aiunt) digitis attingere. Non immemor enim Apostolici præcepti nemini cito manus imponas, ijs tantum abs te dignitates conferuntur, qui doctrinæ insignibus, ac morum sanctitate excellunt, ac prodesse plurimum possunt. Hinc Illustrifs. ac Reuerendifs. Scipionem Borghesium Cardinalem creasti; qui tantus vir præter Philosophiæ, atque vtriusque iuris studia, quæ ab adolescentia in celeberrimis Italiæ Scholis summè coluit, ea prudentia, eo ingenio prædictus est, eo iudicio, vt Sanctæ Romanæ Ecclesiæ clarissimum quasi quoddam lumen eluceat; & Cardinalatus honor tanto viro; ipse tanto honore vir dignus habeatur. Hinc Illustrissimum Ioannem Garziam Millinum ea dignitate decorasti, eiusdem fidei Ecclesiam Imolensem credidisti; noueras iam multò ante ipsius Familiæ splendorem; noueras ingentia suarum virtutum merita. Hinc Illustrissimum Bonifacium Caietanum, de cuius excelsi animi magnitudine, de admirabili virtutum incredibilium eius fama, de summa eiusdem Familiæ nobilitate melius est silere, quam pauca dicere, ad Cardinalatum prouexisti; & in Romandiolam Legatum superioribus annis missum nunc confirmasti. Prætereo alios literis, doctrinaq́. præstantes dignitatibus etiã à te decoratos; non tamen omittam Illustrifs. Michaelem Tontum; per quem ob singulares eius animi dotes insignibus dignitatum pluribus ornatum voluisti Ariminum Ciuitatem tibi mirificè deditam Cardinalatus honore cohonestari. Hæc igitur sunt, Beatissime Pater, per pauca ex pluribus, ingentibusq́. animi tui virtutibus præconia; quæ nulla ætas ignorabit, nulla obscurabit obliuio. Hæc, quæ tui generis nobilitatem à te summè auctam, quæ rerum à te gestarum gloriam testantur. Hæc demum, quibus etiam ductus (vt dixi) Tractatum hunc sub tuo gloriosissimo nomine in publicum prodire volui, atq; eorundem præsidio tutum, commendatumq́. fore existimaui. Hilari animo igitur labores hosce meos accipere ne graueris; etsi enim leue munus hoc est, graue tamen apud bonos erit meæ erga te obseruantiæ argumentum.

Barbiani pridie Idus Octobris M. DC. IX.

PROE-

PROEMIVM AD LECTOREM.

EGI sæpius humanissimè Lector multorum cum veterum, tum recentium scripta De officio, & potestate Episcopi; in quibus, etsi multa doctè subtiliterq; disputata inueni, non tamen potestatis huius fundamenta ab ipsis iacta; non quæ ad ipsam potestatem pertinent, omninò, ordinatimq; tractata animaduerti. Ego igitur, qui multos iam annos in literis versor, & scribere non cesso, pro mearum ingenij virium imbecillitate ex parte saltem hæc supplenda mihi proposui. Quare institutum meum secutus quatuor Capita totius huius operis, quasi fundamenta quædam ieci. In quorum primò, quod potestas hæc ab Episcopo exercetur, ob eam rem, quibus qualitatibus Episcopus creandus, creatusq; affectus esset cum habito respectu ad se, tum ad Ecclesiam suam gubernandam, ostendi. Vnde optimè conspicitur quo præditus animo, qua scientia, qua vitę integritate Episcopus esse debeat. In altero eiusdem potestatis effectus tam per se, quam per accidens collocaui. Atqui quod cognosci optimè non poterant, nisi laicorum functiones, quatenus Christiani sunt, item, & Ecclesiasticorum, quatenus tales, explicarentur; nec non conditiones locorum piorum, atq; infidelium; ideò, quę laicis facienda, quęq; vitanda, sicut etiam quæ Ecclesiasticis in quocunq; gradu constitutis distinctè, copiosèq; egi. Quare quæ de laicis, nec non de Ecclesiasticis personis, simulq; de locis pijs, atque infidelibus in visitationibus, alijsq; functionibus ab Episcopo inquirenda, obseruandaque essent; ad summam, quousque potestas Episcopi pertineret, apertissimè demonstraui. In tertiò Capite, quòd tota Episcopi potestas sui muneris exercendi ab ordine, atque iurisdictione pendet; ob eam rem, quæ ordinis, quęq; iurisdictionis eius essent, declaraui. Postremò, quod forma ad hæc peragenda, quæ diuersa sunt, diuersa est; idcircò, vti res postulabat, quæ singulorum forma esset, vel adieci, vel, vnde facillimè haberetur, indicaui: quorum omnium vt sub aspectu facilius venirent, in initio meo more Tabulam præmisi. Hic igitur ordo, hæc forma ad materiam hanc agendam à me adhibita. Quem ordinem cum grauissimis Principibus uiris etiam contuli; Mediolani enim cum Illustriss. ac Reuerendiss. Federico Borromeo S. R. E. Cardinali amplissimo, cuius tanti viri sanctitatem plus ne commedem, an in omni scientiarum genere doctrinam ignoro. Imolæ cum Illustriss. ac Reuerendiss. Ioanne Garzia Millino eiusdem Ciuitatis Episcopo è Latere tunc Legato è Germania reuerso; de cuius excellenti ingenio, singulari pietate, rerum gerendarum peritia finis difficilius dicendi, quam initium inueniretur. Fauentiæ cum Illustriss. ac Reuerendiss. Erminio Valentio, cuius honestissimam anteactam vitam, singularem prudentiam

dentiam

dentiam nouit Clemens viij. qui ab eo Cardinalem factum Fauentinæ Ecclesiæ præfecit; nouit ingentem eius pietatem templum ab eo ibi constructum; nouit paupertas eiusdem loci benignitatem. Qui præstantissimi viri ordinem hunc, formam, propositum meum summè commendarunt, & vt in lucem opus hoc ederetur, animum mihi addiderunt. Verum quod in hac materia quæstiones perobscuræ plures sunt, eas vna cum doctissimis viris communicaui. Nam primum (mitto Ioannem Baptistam Vgolinum amantissimum Fratrem meum multos iam annos in Iure Ciuili, ac Pontificio consulendo, & publicè Arimini ipsum interpretando; summa cum laude versatum; & Vincentium eius filium vtriusq; iuris insignibus, & ipsum decoratū, & in vtroq; foro paterna vestigia secutum summo cum honore versantem. Nec non Ioannem Casalechiū Solarolensem acutissimum meum discipulū, ac multos iam annos in vtroque iure me audientē, non minus ingenio quam doctrina præstantem, cuius opera in hisce laboribus describendis mirifica extitit) Nam primum, inquam, quæstiones ipsas vna communicaui cum Perillustri, ac Reuerendiss. Antonio Albergato; cuius summum in iure Pontificio, ac ciuili studium, summam prudentiam testatur Mediolanensis Ecclesia; testatur idem Cardinalis Borromeus, qui ad tantos populos suæ Ecclesiæ gubernandos Vicarium Generalem eum sibi asciuit; testatur PAVLVS V. Pontifex Maximus, qui & ob ingentia eius merita Episcopali dignitate ipsum nouissimè decorauit. Cum celeberrimo itidem Iureconsulto Alexio Ricardo, qui Patriarchæ assessor Venetijs; Neapoli cum Nuncio Apostolico; Mediolani honestissimis functionibus perfunctus Archiepiscopalis Ecclesiæ eiusdem Vrbis Canonicus ordinarius creatus est. Quid dicam de Marco Antonio à Vulpe Præposito Ecclesiæ Imolensis; qui e nobilissima familia ortus, à suorumque maiorum gloria non degenerans ab auaritiæ sordibus perquam longissimè abest? atq; ab eodem Illustriss. Millino Ecclesiæ suæ Vicarius Generalis factus est? Hic quoque plurimum hisce meis studijs fauit, eadem plurimum adiuuit. Non prætereo Marcum Antonium Franzonium, cuius subtile ingenium non minùs, quàm singularis doctrina in difficillimis fori conscientiæ quæstionibus dissoluendis, mirum in modum elucet. Quare ad hanc functionem publicè exercendam in Cathedrali Ecclesia Imolensi theologali præbenda donatus est. Cum doctissimis igitur hisce viris dubitationes ortas contuli, simulque hos labores meos ostendi: qui omnes, vt operam darem, quò in publicum quam primum prodirent, plurimum sunt cohortati. Ne igitur tantorum virorum auctoritatem aspernari viderer, ipsis morem gessi. Accipe igitur benigno vultu humanissimè Lector opus hoc, quodcunque sit; ac propediem Tractatum de Potestate Episcopi in Regulares, si mihi vita contigerit, accipies. Vale.

Errata

INDEX EORVM,

quæ in hoc Opere potiſsimum notatu digna ſunt.

A

b Aliena-

INDEX.

B

Sim-

C

INDEX.

Diei-

I N D E X.

D

Et

I N D E X.

Fax

INDEX.

L

M

 spon

Acquisi-

INDEX.

Prædi-

I N D E X.

Regu-

INDEX.

Agen-

I N D E X.

F I N I S.

TABVLA
DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

Officij & Potestatis Epi cognitio habetur cognitis ipsius causis, quarũ alia dr.

- Efficiens Episcopus in quo alia requiritur.
  - Antequam creetur, cap. 1.
  - Postquam creatus est, cap. 2. cum seq.
- Finis, cuius alius est.
  - Remotus cuius alius est.
    - Primus Dei Honos, cap. 5.
    - Secundus salus animarum eod. cap.
  - Proximus Gubernatio Diœcesis vnius, cuius alia est.
    - Per se.
      - 1 Laicorum c. 6. cum 4. seq.
      - 2 Vniuersitatum eorum, c. 11.
      - 3 Clericorum quorũ alij hũt
        - 1 Minores ordin. c. 22.
        - 2 Maiores, cap. 13.
        - 3 Bñficiũ sine cura, c. 14
        - 4 Beneficium cum cura, ca. 15. cum trib. seq.
      - 4 Canonicorũ. cap. 19.
      - 5 Regularium. cap. 20.
      - 6 Monialium. c. 21.
    - Per accidens.
      - Infideliũ quorũ alij ad fidẽ
        - 1 Nõ veniunt, ca. 22.
        - 2 Veniunt, cap. 23.
      - Hospitalium, & piorum locorum ca. 4.
- Materia, cuius alia est.
  - Circa quam
    - Hoĩes. Loca. Res.
      - De q̃b⁹ supra.
  - Ex qua cuius alia est.
    - Ordo, cuius est
      - 1 Cõfirmat. c. 25
      - 2 Ordo. c. 26.
      - 3 Cõsecratio. f
        - 1 Sacramẽtalium, c. 27.
        - 2 Ecclesię, ca. 28. cũ seq.
        - 3 Altarium, ca. 30
        - 4 Calicis, Patenæ, & Cãpanæ, c. 31.
      - 1 Benedictio Abbatis, Monialium, & ornamentorum, cap. 32.
      - 2 Missæ Pontificalis celebratio, & benedictio solemnis, eod. c.
    - Iurisdictio cuius alia est.
      - Ordinaria, cuius alia est fori.
        - Interioris
          - 1 Penitẽtiarij insti. c. 33
          - 2 Probatio Sacer. ad pęnitentiam, cap. 34.
          - 3 Reseruatio casuum, ca. 35. cum quinq. seq.
        - Mixti.
          - 1 Indulgẽ. concessio c. 41
          - 2 Concionatoris probatio a datio, c. 42
          - 3 Lect. Sac. Script. c. 43
          - 4 Penitent. publ. c. 44.
          - 5 Monitoria, c. 45 cũ seq.
        - Exterioris
          - 1 Statutorũ promul c. 47
          - 2 Synodi congreg. c. 48
          - 3 Visitatio Diœce. c. 49
          - 4 Beneficiorũ collatio. c. 50. & Institutio. c. 51.
          - 5 Bñficiorũ vniõ c. 52.
          - 6 Cõsti. nouæ paro. c. 53
          - 7 Coadiuto. datio. c. 54
          - 8 Ius dicere, c. 55.
          - 9 Pœnas inferre. c. 56.
      - Delegata cuius alia est fori.
        - Mixti.
          - Dispẽsat.
            - Irregularit. c. 57.
            - Voti. c. 58. cũ seq.
            - Impedimentorũ matrimon. c. 60
          - Permut.
        - Exterioris. c. 62.
          - Votorum.
          - Relictorum piorum. cap. 62.
- Forma, de qua cap. 63.

TRACTATVS DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

BARTHOLOMAEO VGOLINO EX MONTE SCVTVLO

Diœceſ. Ariminen. Iuriſconſ. ac Barbiani Archipræsbytero Autore.

De ijs, quæ requiruntur in eo, cui Epiſcopatus conferendus eſt. Cap. I.

SVMMA.

1 *Epiſcopatus ordo quotuplex ſit.*
2 *Epiſcopus vnde dictus.*
3 *Epiſcopus ſimplex quid ſit.*

VONIAM de Officio, ac Poteſtate ſimplicis Epiſcopi agendum mihi propoſui ob rationes in Proœmio allatas; ideo, quò materia hæc dilucidior, ac perfectior habeatur quatuor contemplabimur. Primùm perſonam, quæ poteſtatem hanc habet, officiumq; hoc exercet. Deinde effectus huius poteſtatis, atq; officij. Tertiò materiam eorundem. Poſtremò formã. Hac enim ratione ordinatim rem agemus, & confuſionem omnino vitabimus. Iam igitur, id, quod primò explicandum nobis propoſuimus, aggrediamur. Verùm, quòd Epiſcopus eſt, qui poteſtatem hanc habet, atque exercet, ob eam rem de ipſo hæc breuiter tractabimus. Primùm, quæ requirantur in eo, qui Epiſcopus creandus, ſeu Epiſcopatus conferendus eſt. Secundò creatus Epiſcopus, vbi eſt, quæ itidem in eo poſtulentur. Poſtremò, quæ facere habet eùm habito reſpectu ad ſe, tùm ad alios ſuis functionibus obeundis; præmiſsis tamen prius quotuplex Epiſcopatus ordo ſit, & de quo hic agatur. Secundò, vnde dictus. Poſtremò Epiſcopus, de quo nunc agimus, qoid ſit.

1 Quoad primum igitur † Epiſcopatus ordo quadripartitus eſt, vt habetur in c. cleros §. ordo verò Epiſcoporum d. 21. iunct. Bull. Pij V. in ordin. 5. & 6. & 8. cum multis aliorum Pontif. quæ in Bullar. habentur, & proemio Decretal. Eo primo enim gradu Maximus Pontifex eſt; quandoquidem Catholicæ Eccleſiæ, ideſt vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus eſt, ac dicitur c. cuncta per mundum 9. q. 3. cum ſeq. Nec obſtat c. fiu. d. 99. vbi Gregorius renuit ſe vocari vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopum; nam, vt inquit Turre Cremat. ibid. vel humilitate ductus id fecit, vel quòd non præficitur cunctis Eccleſijs, vt Rector ſingularis. In ſecundo gradu ſunt Patriachæ, qui pluribus prouincijs præſunt, & primates etiam nominantur c. 1. d. 90. In tertio Archiepiſcopi, qui & Metropolitani dicuntur, qui in vnam Prouinciam iuriſdictionem habeat, vt in cit. c. 1. In quarto gradu ſunt ſimplices Epiſcopi, qui vni Dioeceſi præſunt, qui & Archiepiſcopi Suffraganei nomi-

nominantur, & Ordinarij, vt habetur in Extrauag. Execrabilis verſ. Cęteros ordinarios de præben. & dicuntur Sanctiſsimi Chriſti Domini legati, & etiam Spirituales Patres, & Fratres Romani Pont. & Coepiſcopi, & Colum. Eccleſiæ, vt in Clē. 1. §. 1. de pęn. & ibi Glo. & DD. & ita Abb. in c. ſcriptū n. 15. de elect. & Apoſtolorum ſucceſſores, vt inquit Trid. Synod. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. cap. 4. & de his potiſsimum agendū nobis eſt. Et de hoc primo ſatis.

2 Quoad ſecundum † Epiſcopus dictus eſt à verbo græco ἐπισκοπεῖν. quod latinè ſignificat ſuperintendere, ac ſpeculari, quò ſcilicet ſuperintendat, curam gerens ſubditorū; & ſpeculetur & ſuperſpiciat populorū intra ſe poſitorū mores, & vitā, ita habetur in cit. c. cleros §. Epiſcopus autem, & in c. legitimus d. 93. & in c. qui Epiſcopatum 8. q. 1. quamobrem Epiſcopus dicitur Speculator, Superintendens, & Explorator. Idq; meritò; cùm enim Epiſcopis Eccleſiarum, & animarum cura mandata ſit, onus Angelicis humeris formidandum, vt dixit Trid. Synod. ſeſſ. 6. de Reform. cap. 1. meritò ſpeculari, ſuperintendere, & explorare Chriſti fidelium oues habent, ne à recta via aberrent; & ne Lupi, ideſt Dęmones ipſas rapiant, ac mactent. Hinc S. Paulus ad Timot. hac de re ipſum admonens ſic inquit. Tu verò vigila, in omnibus labora, & ad Roman. cap. 12. Qui præeſt in ſolicitudine, & ad Corinth. de ſe loquens 2. cap. 11. ait Inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo omnium Eccleſiarū. Hinc Epiſcopi nomen oneris, & non honoris, eſſe dixit S. Auguſt. relat. in c. qui Epiſcopatum 8. q. 1. & Azo in ſumm. C. de Epiſcop. & cler. & Specul. in tit. de inſtrum. edict. §. decimoquartò verſ. De Epiſcopo in fin. Hinc negligentes Epiſcopi in grege ipſis credito cuſtodiendo, & peccant grauiter, vt dixit Gloſſ. in c. ea quæ de off. Archid. & non corrigentes exceſſus puniuntur, vt habetur in c. 1. cum ſeq. Curam igitur populi ſibi crediti Epiſcopus habere debet; atq; re, verbo, & exemplo eum paſcere; nā & apud Ethnicos dicebantur Epiſcopi, qui præerant panis, & cæteris venalibus rebus, quæ Ciuitatum populis quotidianum victum ſuggererent, vt habetur in l. munerum 2. ff. de mun. & honor. Sic ergo, & Epiſcopi Eccleſiæ ipſis creditæ ſuggerere ea debent inprimis, quæ ad vitam ſpiritualem pertinent. Ex his pater, vnde Epiſcopus dictus ſit. Appellatur etiam Dioeceſanus à Dioeceſi, ita Gloſſ. in Clem. 1. de vit. & honeſt. cler. alijs etiam nominibus nominatur, de quibus Azor. Inſtit. Moral. p. 2. lib. 3. c. 27. & de hoc itidē ſatis.

3 Quoad poſtremum, † ſcil. quid Epiſcopus ſimplex ſit, de quo hic potiſsimum agimus, eſt Epiſcopus poteſtatem ordinis Pontificalis, necnon iuriſdictionem Eccleſiaſticam fori exterioris, interioris, ac mixti Eccleſiæ ad animarum ſalutem Dioeceſis alicuius habens.

Dixi Epiſcopus; nam non ſolùm de ſimplici Epiſcopo dicitur, verùm etiam, & de alijs, de quibus ſupra.

Dixi Poteſtatem ordinis Pontificalis; quò ſeparetur à ſimplicibus Sacerdotibus, qui, etſi fori interioris poteſtatem habent, non tamen exterioris, & minus ordinis pontificalis poteſtatem. Item, quò ſeparetur ab ijs, qui fori exterioris iuriſdictionem etiam habent; ſed pontificalem poteſtatem nequaquam obtinent, cuiuſmodi ſunt Generales, & Prouinciales Regularium, nec non Abbates communi iure.

Dixi Ad animarū ſalutem Dioeceſis alicuius, quò ſeparetur primum à Pontifice Max. qui poteſtatem tum pontificiam, tum iuriſdictionem in omnes habet cit. c. cunctaper mundum cum ſeq. Etenim aſſumptus ipſe eſt in plenitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis; at inferiores Epiſcopi non in plenitudinem poteſtatis, ſed in partem ſolicitudinis vocati ſunt c. ad honorem de poteſt. & vſu pall. & c. qui ſe ſcit 2. q. 7. & c. decreto 2. q. 6. & Socin. Sen. in c. ad liberandam nu. 104. de iudæ. & Pariſ. de Reſign. benef. lib. 8. q. 7. nu. 4. cum ſeq. Poſtremò, vt ſeparetur à Cardinalibus, qui etſi iuriſdictionem fori exterioris in ſuis titularibus Eccleſijs habent, non tamen in vna Dioeceſi c. his, quæ de maior. & obed. Et his præmiſsis, iam rē aggrediamur, id quod in ſeq. præſtabimus.

S V M M A.

1 *Epiſcopus nullam irregularitatem pati debet.*
2 *Epiſcopus quam ſcientiam habere debeat.*
3 *Præferri Theologus Canoniſtæ an debeat in Epiſcopatu conferendo.*
4 *Corporis irregularitatis pati non debet, qui Epiſcopus creandus eſt.*
5 *Matrimonio ex legitimo natus eſſe debet, qui Epiſcopus creatur.*
6 *Aetas, quæ requiratur in Epiſcopo.*
7 *Infamis, qui ad Epiſcopatum promouetur eſſe non debet.*
8 *Accuſatus de aliquo crimine an admitti ad Epiſcopatum debeat.*
9 *Accuſatus quid faciat, vbi delictū nō probetur.*
10 *Crimino ſus crimen aliquid habēs an patefacere illud debeat.*

Præ-

§. I.

Præmissis iā dictis, videamus, quę in eo requiratur, qui Episcopus creandus est.

1 Primùm igitur † hic nullam animi, corporis, famæq; irregularitatem pati debet; nam, si in inferioribus gradibus Ecclesiæ constituendi nullam irregularitatem pati debent, vt probaui in Tract. meo de Irregular. multomagis Episcopi, qui in Ecclesia Sancta Dei aliorum Principes futuri sunt arg. auth. multomagis C. de sacrosf. eccl.

2 Quare † vt ab irregularitate animi initiū sumamus, quòd Episcopus exercere habet, quæ ordinis Episcopalis sunt, nec non, quæ Iurisdictionis, non solùm fori conscientiæ, verùm etiam fori exterioris Ecclesiæ, ob eā rem non vulgarem, & Theologiæ, ac Iuris Pontificij, atq; ciuilis scientiam habere debet. Hinc Inn. in c. cum in cunctis n. 1. de elect. inquit eam scientiam in eo requiri, quam postulat locus, ad quem assumitur, & sequitur eum ibi Abb. n. 4. & in c. qualiter n. 3. de elect. & in c. sicut te n. 22. ne cler. vel monac. & communiter DD. vt testatur Nauar. in c. si quādo Except. 14. n. 1. de rescript. & Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. can. cap. 21. in verb. Ordinari, & Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 32. & Parif. de Resign. benef. lib. 4. q. 10. n. 23. & lib. 5. q. 1. n. 67. vers. Tertia causa cum multis seq. Eandem doctrinam tradidit S. Thom. ab omnibus receptā p. 2. q. 76. art. 2. Omnes tenentur scire, inquit enim ibi, ea, quę sunt fidei, & vniuersalia iuris præcepta; singuli autem, ea, quæ ad eorum statum, & officium spectant. Hæc ibi S. Thom. Facit quoq; Gloss. in c. congregato in verb. litteratura de elect. Cum igitur vnusquisq; scire debeat, quæ ad suum munus pertinent, ad Episcopum prædicta scire pertinebit. Hinc Apost. ad Timoth. cap. 3. Episcopum doctorem esse debere scripsit. Idem quoq; alijs verbis ad Titum scribens significauit dum de Episcopo agens inquit Amplectentem eum, qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere. Hæc Apostolus: facit quoq; d. 86. Hinc iure pontificio cautum est, vt sacros Canones noscat, & scripturam diuinam, vt habetur in c. omnes d. 38. vbi etiam ignorantiam omnino à Sacerdotibus fugiendam esse probatur; nam Iudices tam personarum, quàm animarum sunt c. de per sona xj. q. 1. Hinc Innoc. III. in c. inter cætera de off. ordin. inquit in Episcopis defectum scientię omnino reprobandum, & non tollerandum; & in c. nisi de renuntiat. ait ob defectum scientiæ posse Episcopum se abdicare Episcopatu, & ab ordinibus repellendum præcipit Gregor. relat. in c. præcipimus d. 34. Idem habetur in c. fin. de temp. ordin. lib. 6. Quare Trid. Synod. Spiritusancto ducta sess. 22. de Reform. cap. 2. sanciuit, vt Episcopus creandus Magister, vel Doctor, vel licentiatus in sacra Theologia, vel iure canonico esset; vel publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos iudicatus; Scientiam igitur eam habere debet Episcopus creandus, quæ ad suum munus exercendum pertinet, vt inquit Sancta Synod. eod. cap. 2. quæ est iam dicta. Idem dixit Trid. Synod. sess. 7. de Reform. cap. 1. Idem multo antè Alex. III. voluit in cit. c. in cunctis §. præsenti de elect. nam aliàs si per ignorantiam sui muneris errorem aliquem committat, tenetur, vt sentit Abb. in cit. c. sicut te in fin. & facit c. non est sine culpa de reg. iur. lib. 6. & l. illicitas §. sicuti de off. præsid. & § Imperitia in Instit. deleg. aquil. & l. si quis fundum §. pen. ff. loc. & l. imperitia ff. de reg. iur.

3 Verùm quid † si concurrant Theologus, & Iureconsultus ad aliquam Ecclesiam quis erit præferendus? Quoad quæstionem hanc breuiter sequor opinionē Hostien. & Ioan. Andr. in c. 1. de consang. & affinit. qui inquiunt in loco, in quo hæreses pullulant, & qui hæreticis proximus est, Theologum Canonistæ præferendum esse. Vbi verò hæc cessant, sed contra causæ ciuiles, ac criminales sunt, tunc è contrario Canonistam Theologo anteponendum, modò aliàs partes sint. Si verò aliquis Canonista, & Theologus, hunc vtriq; præferendum. Hanc opinionē sequitur quoq; Abb. in cit. c. 1. n. 9. de cons. & affinit. & Viu. in sua Sylu. opin. 153. nu. 9. vbi quosdam alios idem sentientes refert, & Fusch. de Visit. Eccl. lib. 2. cap. 5. n. 5. & facit c. in causis vers. Quòcirca mandamus de elect. vbi in electione ad Ecclesiam, in qua hæreses sunt, inspicitur persona, quæ eligitur, an sit apta ad hæreses euellendas. Facit quoq; c. fin. de magist. Idq; meritò; facilius. n. Theologus, quæ opiniones hæreticæ sunt, cognoscet; sicut Canonista causas ad forum pertinentes, necnon iudiciorum formam, contractuū. beneficiorum, poenarum Ecclesiasticarum, necnon aliorum ad prædicta pertinentium. In hac igitur quæstione sic concludendum censeo; quæ vt dixi locum habet, vbi aliàs pares sunt, esto Caiet. 22. asserat Episcopum semper Theologum esse debere, cuius opinio locum habere potest in eo, qui solū in iuris peritus est, &

cognitionem nullam habet Theologiæ, quatenus ad suum munus pertinet. Alijs quoq; animi irregularitatibus carere debet, quæ, quoniam posuimus in Tract. de Irregular. cap. 1. vsq; ad cap. 44. ob eam rem illinc sumantur.

4 Non etiam † irregularitatem corporis pa
5 ti debet. Quare postulatur in ipso, vt † ex legitimo matrimonio natus sit c. cum in cunctis de elect. & c. innotuit eod. & ita Trid. Synod. sess. 7. de Reform. cap. 1. De legitimo matrimonio natus autem quis dicitur, vel per subsequens matrimonium legitimus factus sit e. tãta vis qui fil. sint leg. & ita Gloss. inquit in cit. c. innotuit in verb. Coniugata, quam sequitur ibi Abb. n. 17. de elect. & communirer eam receptã esse testatur idem in eod. c. tanta n. 7. in fin. Idem Ias. in l generaliter §. cum autem C. de instit. & substit. n. 8. & Dec. & alij, quos refert, ac sequitur Viu. in sua Sylu. n pin. 304. & Ego in Tract. meo de Irregular. cap. 44 §. 3. Id quod & in alijs clericis locum habet, vt allegari DD. inquiunt, & ego in eod. cap. vbi & an Episcopus cum illis dispensare possit, & quid de infantibus expositis, & alia multa ad rẽ pertinentia declaraui.

6 Item requiritur, † vt trigesimum annum exegerit, vt habetur in c. cum in cunctis de elect. quam ætatem Trid. Synod. sess. 7. de Reform. cap. 1. maturam appellat. Id quod fit, quò maiori prudentia, ac scientia, necnon morum grauitate fulgeat; esto in alijs inferioribus Ecclesiæ ministris requiratur, vt solum eam ætatem attigerint, quæ in ipsis postulatur cit. c. cùm in cunctis §. inferiora de elect. & c. licet canon. & Clem. fin. iunct. Gloss. vers. In decimooctauo de ætat. & qualit. & facit Trid. Synod. sess. 24. de Reform. cap. 12. de quorum ministrorum ætate egimus in eod. Tract. de Irregular. cap. 55. vbi etiam in cap. 43. vsq; ad cap. 60. de alijs irregularitatibus corporis tractauimus, & idcirco hoc pertinentia illinc sumantur.

7 Non etiam † Irregularitatem ab infamia ortam pati debet; ab infamia enim, & irregularitas nascitur, vt probaui in eod. Tract. De irregular. cap. 60. Episcopus enim verbo, & exemplo oues sibi creditas pascere debet, id quod vtiliter, atq; commodè facere non potest, vbi infamia notatus est. Hinc Episcopum Apostolus irrepræhensibilem esse debere dicit, cuius dictum accipitur de publicis delictis; hæc. n. offendunt, & scandalum præbent, & ob ipsa repræhendi Episcopus potest. Accipitur etiam de occultis, quorum pœnitentia peracta vsum officij quis nõ recuperat, vt habetur in c. nisi vers. Sed in his omnibus est obseruanda cautela de renunc. de alijs enim occultis non accipitur; quandoquidem, si hoc daretur, nemo, vel pauci idonei essent, qui Episcopi fierẽt, vt inquit Romanus Pont. in eod. c. nisi vers. Cùm si omnes. Verùm quid si quis accusetur de delicto, vel inquiratur, vel excipiatur, an interim ad Episcopatus ordinẽ admitti debet? Quid si delictum non probetur an in hoc casu patefacere se debet?

8 Quoad primam quæstionem † concludendum est interim admitti non debere, vt habetur in c. omnipotens, & ibi Gloss. fin. de accusat. Valde graue (dicitur ibi) vt vir. de quo tanta, & talia nunciantur, cùm antea discuti, & requiri debeant, honoretur. Ecce hic dici graue esse accusatũ honorare, idest ad honores eum promouere, vt ait Gloss. & idcirco ad ordines, & ad beneficia, & ob eã rem ad Episcopatum, & sequitur Abb. ibi, vbi rẽ hanc pluribus egit viden. Facit quoq; c. tantis d. 81. apertius id habetur in c. fin. de testib. ibi. n. dicitur accusatos, nisi prius se probauerint innocentes, repellendos esse ab accusatione, & à susceptione ordinum, ergo interim irregulares sunt. Idq; meritò; nam contingere posset, vt delictum, de quo accusatur, huiusmodi sit, quo probato, vel accusatus infamis erit, vel depositione dignus, vel irregularis; absurdum autem est ordinem ei conferre, cuius executionem deinceps non habeat; vel beneficium, quo deinceps priuetur, ita Gloss. in cit. c. fin. de test. & ibi DD. & Abb. in eod. c. omnipotens, & ibi reliqui, & Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 17. n. 7. cum seq. & Nauar. in cons. 6. & cons. 7. n. 2. de accusat. vid. In hoc igitur casu non admitteretur ad ordines, beneficiaue, antequã sententia lata sit. Id quod locum habet vel post sententiam appellauerit; etenim appellatio nõ suspendit, quin in infamia iuris sit, quæ inhabilem reddit, meritò interim impedit, & ita Nauar. in eod. cons. 7. nu. 2. quem omnino videas, & dilucidius materiã hanc eod. & Maiol. ibid. vbi habetur etiam si in Episcopum hæc obiecta sint quo ad electionem, intra tres mentes iudicium expediri debere. Idem quoq; ait Gloss. in cit. c. tantis per §. 4. & in Auth. de Sanctiss. Episcop. interimq; in hoc sæpe permitti non debet, vt missæ sacrum celebret ob scandalum, vt de Sacerdote in tract. habetur in c. accusatũ de simon. & de habente carcerẽ ipsũ Palatiũ, vel ciuitatẽ, dicit Prax. Archiep. Neap. c. 33. n. 12. Excipitur tamen, vbi quis à maleuolis, & ab inimicis est accusatus, & apud graues, & bo-

& bonos viros infamatus non est, ita inquiunt Host. & Ioan. Andr. quos refert, ac sequitur, & plurimũ commendat Felin. sicut etiã Nauar. in cit. cons. 6. de accus. Idq; meritò, si enim contrarium fieret, maleuolis materia daretur impediendi bonos, & doctos viros à concursu beneficiorum, ex quo statim ad concursum aduenientes possent accusare, & à concursu beneficiorum eos impedire, quod absurdum est, & iniquum contra l. meminerit C. vnde vi, & l. nã absurdũ ff. de bon. libert. & de prima quęstione hactenus.

9 Quoad secundam quæstionem †, si delictũ obiectum non probetur, quid faciendum. Sic distinguendum est. Aut infamia inde orta est, eaq; grauis, & graue scandalum, vel suspitio grandis, sed tamen non huiusmodi, vt possit quæstioni subijci, seu, vt aiunt, torturæ (fama enim sine adminiculis alijs non facit indicium regulariter ad torturam, vt testatur Clar. de cõmuni sententia in Prax. Crim. §. fin. q. 22. & q. 63. vers. Solet etiam) & in hoc casu purgatio indicenda ei est; nã iurabit per Dei Euangelia se non commisisse delictum ei obiectum arg. c. accepimus de purg. can. Assumet deinceps Iudex Compurgatores, quot ipsi videbantur, habito respectu ad causam, qui iurabunt se credere eum verè iurasse c. quoties de purg. can. Quales autem purgatores esse debeant habetur in c. P. Mancunella, & c. constitutus eod. formã huius purgationis posuit Foller. 2. p. vid. cap. 34. n. 9. Interim tamen si electus non est, eligi non debet; vel si electus est, nec confirmari, nec consecrari; quandoquidem, si in purgatione deficeret, haberetur pro conuicto, & puniretur c. inter solicitudines eod. & Abb. in c. cùm dilectus n. 8. eod. Suspendi etiam debet, vbi de graui delicto infamatus est, quod graue scandalum populo præbeat, quousq; se purgauerit cit. c. inter solicitudines eod. Sicut etiam si negligens fuerit in se purgando c. si quis præsbyter eod. Hanc autem purgationem, vt dixit Diaz. in prax. Crim. can. cap. 148. vbi hac de re agit pluribus, & Addit. ad eum raro fieri debere inquiunt, sicut etiam Clar. ead. q. 63. eod. vers. Solet etiam; & Foller. eod. cap. 34. Item purgatio hæc indici potest non solùm, vbi de delicto quis infamatus est, vt supra, verum etiam, & de alijs irregularitatibus, quæ sine peccato sunt, exempli gratia initiandus ordini quis est, & obijcitur ei defectus, seu vitium nataliũ, in hoc casu, si infamatus sit, nec probari possit, infamia durante indicetur ei purgatio c. accedens de purg. can.

Aut non est inde infamia orta, & in hoc casu liberè, & confirmari, & consecrari poterit. Et de quæstione hac satis.

10 Quoad tertiam quæstionẽ † an ipse scil. ad patefaciendum delictum, seu crimen teneatur. Videbatur dicendum ad id non teneri; nemo enim se infamare debet iux. illud. Non dico, vt te prodas in publicum, & ne apud alios, vt dixit S. Chrysostom. relat. in c. quis aliquando § non dico tibi de pœnit. d. 1. Etenim si infamare alium quis non debet, minus se ipsum arg. l. præses C. de seruit. & aqu. Contrarium suadet c. pœnitentibus, & c. si quis viduam d. 50. vbi deijciendus de gradu dicitur, qui crimine irretitus irrepsit ad ordines, ergo. Quid igitur concludendum? In hac quæstione breuiter sic distinguendum esse censeo. Aut delictum commisit, quod, & ad ordines suscipiendos, & eorum functiones exercendas inhabilem quem reddit, etiam peracta pœnitentia, vtpote irregularem (irregularis enim, & ad ordines, & ad beneficia ipso iure inhabilis est) Et in hoc casu, vel non permitti debet se ad Episcopatum promoueri, vel patefacere crimen debet, ita dixit Inn. in c. Inquisitionis n. 4. vers. Item non dicimus de accusat. & sequitur eum Archid. in c. ex pœnitentib. d. 50. & Gloss. in c. licet canon. in verb. Priuatus vers. Idem si ante adeptum beneficium de elect. lib. 6. & Abb. in c. innotuit n. 6. eod. in antiq. vbi quæstionem hanc disputauit, & in c. sciscitatus n. 14. vbi rem hanc etiã pluribus egit de rescript. & Felin. ind. n. 22. & Paris. de Resign. benef. lib. 10. q. 2. n. 90. cum seq. nam ait resignatarium non exprimentem inhabilitates, quas habet, nullam resignationẽ reddere, & meminit, ac recẽset plures irregularitates, & Ego in Tract. de Irregular. cap. 65. n. 4. Et in hoc casu iura pro secunda opinione allata loquuntur (An autem, si deinceps dispensatio detur prosit, tradit idem Abb. in cit. c. innotuit.) Aut est delictum, seu crimen, quod pœnitentia tollitur, nec reddit ipsum inhabilẽ, seu irregularem, & in hoc casu prior sententia locum sibi vindicabit, ita DD. allegat. concludunt in eod. loco. In hac quæstione igitur sic concludendum est. Ex cuius decisione, ac diuisione habetur, an tuta conscientia crimine obligatus ordines, beneficiauè recipere, acceptauè retinere possit. Nam iuxta propositam diuisionem iudicabitur. Ex prædictis igitur constat, qui ad Episcopatũ promouendus est, nullam irregularitatem pati debere. Idq; meritò; nam collatio beneficij Ecclesiastici facta irregulari, nulla est,

est, vt inquit Innoc. communiter recept. in c. cùm nostris paulopost principium de concess. præben. & sequitur Abb. ibi n. 22. nam ait si irregularitas præcedat collationem, collationem non tenere; & hoc ob id, quòd facta est indigno, & inhabili ad executionẽ officij, & Ego id pluribus probaui in Tract. de irregular. cap. 65. §. 1. Neq; per Clausulã Bullæ inseri solitam in collatione beneficiorũ, vel aliarum gratiarum Teq; absoluentes, irregularitas tollitur, vt probauit Rebuff. in Prax. benef. in declaratione formæ nouæ prouisionis vers. Teq; absoluentes, & infra nos in materia dispensationis; nam per eã clausulam solùm Censuræ tolluntur, vt inquit Rebuff. ibid. & infra probaui. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Sacro ordini initiatus fuisse debet, qui Episcopus creandus est.*

2 *Examinari debet ad Episcopatum promouẽdus, & qua ratione.*

3 *Electus vbi est confirmatus, vel electus de Episcopatu, an beneficia Ecclesiastica eius ipso iure vacent, & quid de pensione.*

§. II.

1 §. Secundò requiritur †, vt qui ad Episcopatum promouendus est, antea per sex mensiũ spatium saltem in sacro ordine fuerit constitutus, ita Trid. Synod. sess. 22. de Reform. cap. 2. Cuius constitutio iuri antiquo consentanea etiam est; eo etenim iure cautum erat, vt talis in sacro ordine esset constitutus c. à multis de ætat. & qualit. & ibi not. & vt dixit Abb. in c. cùm in cunctis n. 4. vers. In Gloss. 1. de elect.

2 Quare, † quò sciatur, an hæc huiusq; dicta in promouẽdo adsint, diligẽs inquisitio prius haberi debet; ita enim cautũ habetur in Cartaginensi Cõcilio quarto, quod refertur in c. qui Episcopus d. 23. & facit c. nihil de elect. & vt dixit Addit. ad Diaz. in Prax. Crim. Can. c. 25. in littera A. vers. Et nõ solũ in promouendis, & Abb. in c. 1. n. 34. vers. Vltimò hic opponitur vid. de postul. præl. & c. cùm nobis de elect. Qua ratione autem prædictorum cognitio habeatur, & examen de prædictis faciendum sit, docuit Trid. Synod. ead. sess. 22. in cit. c. 2. & cap. 1. de Reform. sess. 23. ac nouissimè declarauit, & amplificauit Greg. xiiij. in Bulla incip. Onus Apostolicæ seruitutis lata anno 1591. Idibus Maij Pontificatus sui anno primo relat. à Paris. de Resig. benef. lib. 8. q. 5. nu. 61. in qua quæstione ponit etiam formam processus, qui fit de eo, qui ad Episcopatum promouendus est, relata etiam est ead. Constitutio Greg. xiiij. in summ. Bullar. à Stephan. quarant. pag. mihi 230. omnino videnda. Hæc igitur sunt, quæ in eo postulantur, qui ad Episcopatum promouetur.

3 Verùm † vbi quis electus, & confirmatus est, vel de Episcopatu prouisus, an beneficia ecclesiastica, quæ habet, ipso iure vacant? (an autem prius renunciare possit, declarauit Paris. de Resign. benef. lib. 3. q. 6.) De Iure communi, si est electus, post confirmationem, & consecrationem, & Episcopatus pacificè possessionis consecutionem, idest postquam adeptus est possessionem Episcopatus; vel si est prouisus per Romanum Pontificem, (quæ prouisio, & electionis, & confirmationis vim habet) postea quam consecratus est, & pacificam possessionem est cõsecutus, ipso iure beneficia vacant, quæ habebat c. cùm verò de elect. & ita ibi Abb. ac DD. not. & facit Extrauag. cum nonnullę vers. Adijcimus de præben. & Clem. si plures eod. vbi per susceptionem alicuius beneficij habita eius pacifica possessione, reliqua priora beneficia vacant, vt ibi dicitur, & Gloss. not. Idem habetur in Clem. fin. eod. & in c. licet de præben. lib. 6. & Clem. Gratiæ de rescript. & Addit. ad eam vid. & Azor. Instit. Moral. p. 2. lib. 7. cap. 16. q. 12. & Paris. de Resign. benef. lib. 3. q. 1. nu. 76. cum seq. Iura tamen hęc non seruari inquit Abb. in cit. c. cùm vero n. 3. & Azor. ibid. & idẽ Paris. eod. n. 78. qui de stylo Romanæ Curiæ testatur. Nam statim atq; Episcopus quis pronunciatus est, ipsius beneficia conferri posse ait. Addit tamen eam collationem effectum non habere, seu habere non debere, antequam consecratus, & possessionem Episcopatus adeptus sit. Idq; meritò, nõ. n. quis amittere primum beneficium debet, nisi secundum omnino cõsecutus sit c. si quis iam translatus 21. q. 2. & c. si qui Episcopi, & ibi Gloss. d. 92. & facit c. licet Episcopus de præben. lib. 6. Idem dicit Gloss. not. in Clem. 1. in verb. Collatio vers. Item aduertendũ est vt lit. penden. & Nauar. in cons. 14. de elect. & in cons. seq. Idem quod vacet, vbi per eũ stetit quòminus possessionem haberet, habetur in cit. c. licet Episcopus, atq; sic obtentum sæpius testatur Paris. ead. q. 1. n. 78. vt scilicet verè nõ vacare dicantur, nisi adepta possessione pacifica, pacifica autem possessio est, vbi quis statim neq; de iure, neq; de facto turbatur per litem, ita Gloss. in c. commissa §. annus de elect. Paris. ead. q. n. 130.

Exci-

Excipitur tamen, vbi esset Episcopus titularis, non.n. tunc beneficia vacant; quippe, quia Episcopatus possessionem adipisci nequit arg.c.si quis Episcopi d. 92. cum duob. antecedentibus, & seq. & ita de communi testatur Paris. ead. q. 1. n. 89.

Secundò excipitur, vbi non reciperetur à Populo, vt habetur in alleg. proximè.

Tertiò excipitur, vbi Papa cum ipso dispensaret, vt posset retinere beneficia, quæ habet, ita Nauar. in eod. cons. 14. Id quod Papa concedere solet, ita Paris. ead. q. 1. num. 84.

Quartò excipitur, vbi non perciperet fructus Episcopatus, idest percipere non posset; tunc enim beneficij, quod habebat, fructus percipiet, quo vsq; Episcopatus fructus percipiat, ita Gloss. in c. si tibi concesso in verb. Vacare de præben. lib. 6. & Anchar. in cons. 318. & Tusch. in littera B. Conclus. 71. n. 24. & n. 26. Quod verum est, vel possessionem adeptus sit. At quid de pensionibus, quas habet, an eas amittat? Gigant. de pens. q. 56. tenet extingui, nisi priuilegio Romani Pôtificis eas retineat, & Azor. Instit. Moral. p. 2. lib. 8. c. 10. q. 2. & Paris. eod. n. 8. Quid iuris autem de eo, qui pensionem habet in aliquo Episcopatu, & deinceps fit Episcopus eius Ecclesiæ, quam deinceps dimittit, an pensio tunc reuiuiscat, & repeti possit? Vid. Gigant. eod. q. 49. de electeo hoc disputantem. Sed iam ad tertium transeamus.

SVMMA.

1 *Professionem fidei facere debet ad Episcopatum promouendus.*

2 *Episcopus propriè an dici quis possit ante consecrationem.*

§. III.

1 Tertiò requiritur † vt promonendo ad Episcopatum professionem de fide faciat iuxta formã traditam à Pio Quarto in Bulla incip. Iniunctum nobis, quæ est in ordine 114. atq; sic iubetur à Gregor. xiiij. in Bulla supra cit. incip. Onus Apostolicæ seruitutis.

2 Verùm † an prædictis factis, scilicet Inquisitione de natalibus, ætate, moribus, & scientia, necnon fidei professione, collationeq; facta Ecclesiæ, ante consecrationem Episcopus propriè dici potest? Planè communiter concluditur propriè Episcopum dici non posse, ita Gloss. 1. in c. 1. de Relig. dom. & Abb. in c. eam te not. 1. & ibi Addit. ad eum de rescript. & Felin. vbi pluribus rem hanc egit in vers. Ante consecrationem eod. vbi multis modis materiam hanc amplificat, & coarctat quoad ea, quę agere potest. Verù, quò materiam hanc ego dilucidiorem reddam sic distinguendum esse censeo. Aut agimus de ijs, quæ ordinis Episcopatus sunt, & in hoc casu electus, & confirmatus non compræhenditur; nam ea efficere non potest, ex quo ordinem Episcopatus nõdum adeptus est. Item nec ea habet, quæ in fauorem ordinis Pontificalis concessa sunt, ob eã rem, quòd eum ordinem non habet: potest tamẽ ea, quæ ordinis Episcopatus sunt alteri Episcopo mandare; quippe quia non ordinis hoc est, sed iurisdictionis, & ita Gloss. sentit in Clem. 1. de priuil. vbi qui habet beneficiũ curatum, licet Sacerdos non sit, potest tamẽ licentiam dare alteri Sacerdoti, vt Sacramenta administret, ergo idem, & hic. Facit quoq; Gloss. in Clem. 1. de translat. prælat. nam ait Archiepiscopum mandare posse ea, quæ ordinis Episcopalis sunt, esto pallium non habuerit, cuius adeptione munera Episcopalia gerit; idq; ob prædictam rationem, quòd mandantis iurisdictione vtitur, & non ordine, & ita in re nostra asseruit quoq; Abb. in c. suffraganeis n. 2. de elect. vid. omnino, & Gloss. in c. qui sicut §. super eo in vers. Sine pallio de elect. & Idem Abb. in c. at si clerici §. de adulterijs de vid. n. 17. vers. Sed circa hoc. Ratione ordinis igitur Episcopus propriè dici nequit. Aut agimus de ijs, quæ iurisdictionis sunt; & in hoc casu pro Episcopo habendus est; nã statim atq; electus, confirmatusuè est, vel à Papa promotus, de iure antiquo omnia agere potest, quæ iurisdictionis Episcopalis sunt, ita tradidit Gloss. communiter recept. in c. transmissam de elect. & colligitur ex traditis à DD. & in primis à Felin. in cit. c. eam te de rescript. & not. Abb. in c. nostri de elect. esto quædam non ordinaria respiciat. Pro regula igitur habebimus posse omnia, quę iurisdictionis sunt. Ex his apparet ante cõsecrationem Episcopum propriè dici non posse. Sed iam ad alia transeamus.

De ijs, quæ postulantur in eo, qui de Episcopatu prouisus est, Cap. II.

SVMMA.

1 *Consecrandus in Episcopum Sacerdos esse debet.*

2 *Consecratio intra quod tempus facienda sit.*

3 *Consecratio vbi fieri debet.*

4 *Consecratio quo die fieri debeat.*

5 Con-

5 *Consecratio Episcopi à quot Episcopis sit faciē la.*
6 *Episcopatum adeptus à Romano Pontifice licentiam habere debet ab eo, vt inferiores eum consecrent.*

Secundò, postea quam quis de Episcopatu prouisus est, hæc in eo postulantur
1 † Primò, vt eonsecretur, in qua consecratione hæc seruanda suot, scilicet, vt Sacerdos sit, vt habetur io e. 1. d. 77. & vt dixit Abb. io c. cùm in cunctis §. cùm verò n. 5. de elect. & Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. Can. cap. 24. vers. Item promotus. Idq; meritò, nam, vbi coosecratur, missam celebrat, vt habetur in Missali Romano, & in Pontificali nouo, hoc autem facere non potest, nisi Sacerdos sit, vt probaui in Tract. meo de Sacram. Tab. 4. quod & dubitationem non habet, cùm conficere corpus, & sanguinem Christi Domini habeat, quæ sioe Sacerdotij ordine fieri oequeunt, vt eodem in loco asserui. Atqui quòd de substantia coosecrationis non est ipsa missa si consecretur, antequam Sacerdos sit, an Episcopalem potestatem recipit? Canonistæ tenent potestatem ab eo recipi; communiter. n. eoncludont de iure positiuo esse, vt eooseerandus Sacerdos sit, ita Couar. lib. 1. vat. resol. cap. 10. nu. 15. & Socin. Seo. in e. tuæ litteræ n. 16. qoi de eommuni testatur de cler. per salt. promot. Contrariam opioionem tamen tenent communiter Theologi vt testatur Azor. Iostit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. q. 9. quorom opioio mihi magis placet, & Azor. eod. q. 13. dispu tat qoæst. illam, an institutio Episcoporum sit de iure diuino, an positiuo.

2 Secundò † intra tres mentes consecratio hęc fieri debet cap. quoniam d. 75. & §. tem pos autē consecrationis ead. dist. alioquin ipsis elapsis, si consecratio facta non sit, ad restitutionem fructuum perceptorum teoetur, ita Trid. Synod. sess. 23. de Reform. cap. 2. Currit autem tempus hoc à die promotionis ei, qui præsens adest, ita Calderin. in eoos. 4. & cons. 50. de elect. quem refert, ac sequitur Illustriss. Cardinal. Tusch. in littera C. eonclus. 743. num. 3. & conclus. seq.

Excipitur tamen, vbi iusto impedimento detineretur, vt pote morbo, alioue facti impedimento; tunc enim excusatur, & pœnam euadit arg. cit. cap. quoniam, & tot. tit. de cler. ægrot. Idq; meritò, nam Constitutio. S. Synodi lex est, lex autem de re possibili esse debet cap. erit autem lex. d. 4. ergo, vbi consecrari nequit, excusatur arg. l. impossibilium ff. de reg. iur. atq; sic habetur in cit. cap. quoniam, & ibi Gloss. d. 75.

Excipitur etiam, vbi de iure impediretur, vt pote, quia excommunicatus, censurauè alia irretitus est; & per ipsum non statur, quòminus absoluatur; vel de aliquo delicto aecusatus est, & antequam innocentem se probet, tempus hoc elabitur; non enim in pœnam hanc incidet; quandoquidem non valenti agere non currit præscriptio, ita Felin. in cap. ex transmissa num. 7. cum seq. de præscript. & Paris. & alij ab eo cit. de Resign. benef. lib. 1. f. q. 13. num. 11. Quare, etsi lis esset super Episcopatu, lite pendente excusabitur; si interim tempus elabatur: sicut etiam si esset promotus à Papa, & licentiam consecrandi non haberet, in eo enim caso licentia tunc petitur, ita Gemin. io eoos. 42. quem refert, ac sequitur Tusch. ead. conclus. 743. nu. 8. & num. 9. Secus autem si sua culpa, vt pote si per indignationem membrum sibi mutilasset. Vel igitur de iure, vel de facto impediatur, pœnam propositam euadit, vbi culpa vacat.

Si post tres mentes itidē intra tres alios mentes id facere neglexerit, ipso iure Episcopatu priuatos est, nisi & hìc, vt supra impediatur, atq; ob eam rem dicitur in eod. cap. 2. Neglexerit; at, qui impeditur, non oegligit, & idcirco in prædictas pœnas incidere oon debet; requiritur ergo negligentia, & incuria, quò prędictis pœnis afficiatur, atq; sic etiam habetur in cap. 1. d. 100. Ex his apparet non habere locū in hac consecratione dispositionem cap. licet. canon, & c. commissa de elect. lib. 6. vt scil. intra annum consecrari possit, sicut, qui beneficium curam animarum habuit, qui intra annum Sacerdos fieri potest, vt dicitur in eisdem iuribus, atq; sic Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 53. vers. Deiude aduerte. Hinc etiam apparet pœnam cit. c. 1. d. 100. contra negligeotes, qui se consecrandos non curāt, locum omnino non habere.

3 Tertiò † vbi Consecratio hæc extra Curiā fit, in Ecclesia fieri debet, ad quam qois promotus est, aut in prouincia, scilicet in qua est Episcopatus, si illud commodè fieri possit, ita dicitur in eod. cap. 2. apud Trid. Syn.

4 Quartò † Die dominico consectatio faciēda est cap. 1. & cap. quo die, & ibi etiā Gloss. d. 75. & ita etiam Gloss. ibi Summ. At qui an si die Sabbathi Sacerdos quis factus sit, die Dominico sequenti Episcopos consecrari poterit? Planè sentio id posse; quandoquidem id prohibitum non reperitur, atq; sic sensit Gloss. in cap. quid à patribus in fin. d. 75.

5 Quintò † tres Episeopi esse debent, à quibus

quibus consectetur, ita habetur in ca. Episcopi, & in cap. comprouinciales, dist. 74. & per totum, & cap. fin. dist. 80. & cap. fin. distinct. 66. Idque exemplo Apostolorum; nam beatus Iacobus, qui iustus dicebatur, fuit consectatus Archiepiscopus Hierosolymitanus à Petro, Ioanne, & Iacobo Apostolis, vt refertur in cap. fin. dist. 66. Idem habetur in cap. Coepiscopi. § quod autem, distinct. 86. & in cap. si Archiepiscopus cum seq. de tempor. ordin. Olim verò ab Archiepiscopo, & comprouincialibus Episcopis consecrabatur, vt habetur in cap. Episcopi, & in cap. ordinationes, dist. 64. & ita Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. 3. cap. 3. quæst. 2. De iure enim positiuo est hoc.

6 Postremò † vbi ad Episcopatum quis promotus est, à Papa, licentia eius postulatur, quo inferiores eum consecrent, quę licentia datur in ipsis litteris promotionis, vt à quo cunque Catholico Episcopo consecretur, sicut dixit Felyn. in cap. per tuas, num. 2. de maior. & obedien. Verùm, an characterem consecratione recipit Episcopus? De Theologorum sententia ipsum non recipit, vt ait S. Thom. libro 4. distinct. 2 4. quem sequitur Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. 3. cap. 27. quęstio. 4. quandoquidem apud Theologos Episcopatus ordo non est; secus de sententia Iuris Pontificij interpretum. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Fidelitatem Romano Pontifici Episcopus iurare debet.*

2 *Litteras promotionis, ac consecrationis habere debet antequam possessionem Ecclesiæ consequatur.*

§. I.

1 Secundò † fidelitatem Romano Pontifici iurare debet, iuxta formam cap. ego, de iureiur. & vt habetur in Pontificali nono in tit. de Consecra. electi in Episc. vbi etiam comprehenduntur alia, quæ ad Episcopum agere pertinet vid. & extrauagan. iniunctæ nobis, §. similiter, de elect. & Illustriss. Tusc. in littera E. Concl. 302.

2 Tertiò, † vbi apud Sedem Apostolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, consecrationemque continentes habere debet; alioquin ad suam Ecclesiam accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere non potest, à nemineque absque huiusmodi litterarum ostensione recipi obedientiæue ei præstari, atque audiri debet. Et si contra præsumptum fuerit, quod ab ipso gestum fuerit, irritum habetur, & de Ecclesiæ prouentibus nihil recipere potest. Capitula verò, & alij quicunque ipsum absque huiusmodi litteris Apostol. recipientes eidemque obedientes à beneficiorum suorum fructuum perceptione suspensi sunt, donec super hoc eiusdem Sedis gratiam meruerint obtinere, ita habetur in cit. Extrauag. iniunctæ nobis, & ita no. Abb. in cap. qualiter eodem, io antiq. & Gloss. in Clement. 1. §. 1. in verbo, Sede vacante, de hæret. & idem Abb. in cap. nostri, num. 4. de elect. & Petrus Aduen. in Rrg. 22., num. 4. & Paris. de Resign. benefic. lib. 10. quæst. 1. num. 23. qui ait capientem possessionem litteris non expeditis intrusum dici, & omne ius amittere, quod habuit, & id locum habere etiam in Episcopo sub pęna, de qua in cit. Extrauag. iniunctæ. Quare dispositio, cap. transmissa, de elect. & Gloss. ibi, antequam prædictas litteras habeat Episcopus, & iusiurandum præstiterit, locum non habet. Idem ex his patet non satesse probare per testes quem Episcopum pronunciatum, quo Episcopus in Ecclesiã recipiatur, sed oportere, vt probetur per litteras Papę, vt dicitur in cit. Extrauag. & ita Abb. in cit. cap. nostri, num. 4. Idem de collatione beneficij asseruit de magis communi opinione. Paris. eadem quæstio. num. 33. sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Possessionem Episcopatus recipere Episcopus debet.*

2 *Episcopus post consecrationem, & acceptam possessionem actu potestatem ordinis, atque ordinis consequitur.*

3 *Insignia ordinis Episcopatus, etiam consequitur.*

4 *Priuilegia plura habet Episcopus, & quænam sint.*

5 *Pœna in quas incidit Episcopus ob varia delicta.*

§. I I.

1 Postremò † possessionem Episcopatus recipere Episcopus debet; est enim possessionis consecutio factæ prouisionis executio; quam per se, vel per procuratorem suscipere poterit. Et si in Curia possessionem per procuratorem accipit, collatio beneficiorum suorum vacantium ad Romanum Pontificem pertinet, cap. 2. de pręben. lib. 6. & facit Extrauag. Regimen. eod.

2 Habita autem possessione† actu potestatem ordinis, atque iurisdictionis consequitur; & quę ordinis, atque iurisdictionis sunt, legitimè administrat.

Secundò rationem à Vicario, & ab Oeconomo electis à Capitulo Sede vacante exigere habent suæ administrationis, iuxta dispositionem Trident. Synod. sess. 24. de reform. cap. 16. & capitulum Ecclesiæ Cathedralis rationē reddere tenetur de scripturis ad Ecclesiam Episcopalem pertinentibus.

3 Tertiò † insignia dignitatis Episcopatus gerere potest, vt Mitram, bacculum, annullum, de quibus alibi suo loco.

4 Quartò † Priuilegia hæc consequitur Primum in Altari, vbi Episcopus Missam in Pontificali solemniter celebrauit, eo die nullus alius Sacerdos ibi Missam celebrare potest, cap. fin. de consecrat. dist. 2. Id quod fit ob Pontificalem dignitatem. Excipitur tamen, vbi ipse Episcopus celebrandi licentiam daret; tūc enim quis potest; ex quo renūciare suo fauori quilibet valet, l. si quis in conscribēdo, C. de pact. Item excipitur, vbi necessariò Missa alia celebranda esset, vt pote, quia dies festus est, & quāplures Missam non audierunt; aliudque Altare in Ecclesia non adest, ita Glo. ibid. Item si hostiæ consecrandæ essent pro administrando Eucharestiæ Sacramento.

Secundò Altare viaticum habere potest, in quo valet priuatis in locis, dum est in itinere, Missam celebrare, cap. fin. de priuileg. & ibi Gloss. ac DD. quod priuilegium per Trident. Synod. sess. 22. in Decreto, De obseruand. & euitan. in celebrat. Miss. quo cautum est, ne in priuatis ædibus Missæ sacrum fiat, sublatum non est. Nam intentio proposita Concilij est, vt colligitur ex cit. Decreto tollendi abusus, qui in Episcopo non sunt, cùm id fiat ex causa, vt scilicet quotidie Episcopus Missam audiat, cit. cap. fi. quam non audiret, si hoc priuilegium ei ademptum esset, & ita Sacra Congreg. præposita eius declaratione Cōcilij die nona Iunij 1586. declarauit. Quare, vt dixi, Episcopus in itinere priuatis in ædibus celebrare poterit. Item si ægrotus sit, ita eadem Congreg. ibi. Tertiò vrgente aliquo periculo, vtpote belli, vel incendij, quamobrem in Ecclesia celebrari non possit; nam & tunc in priuatis ædibus celebrabit, & ita sacra Congregat. ibi per cap. concedimus, de Consecr. dist. 1. & in seq. casu. Quartò in prædictis casibus omnibus per alium celebrare sibi facere poterit. Quintò, vel locus interdictus sit interdicto vniuersali, seruata tamen forma, cap. fi. de sentent. excommun. lib. 6. ita habetur in cap. fin. de pœn. Postremò & in aliena Diœcesi id poterit, quicquid dixerit Nauar. in cons. 1. de priuileg. qui contrarium sensit, & male. Nec facit Triden. Synod. eodem Decreto; permittit enim, vt Episcopus non obstantibus, &c. nam loquitur de pœnis, quas ferre Episcopi possunt in eos, qui non obediunt non obstantibus priuilegijs, &c. non ergo de alijs. Excipitur tamen Romæ; nam Episcopi eo priuilegio non vtuntur sine licentia Romani Pontif. quam raró ipsis concedit, vt testatur Nauar eodem cons. 5. Imò nec Cardinales sine licentia Papæ facultatem hanc habent. Id quod fortasse fit ob abundantiam Ecclesiarum, alias ergo priuilegium hoc Episcopus habebit. Non potest tamen licentiam alteri Episcopus dare in prædictis casibus; eam enim solum Romanus Pontif. concedit, ita sacra Congreg. declarauit in eod. Decreto.

Tertiò confessarium sibi eligere potest, cap. fin. de pœn. Id quod ei permissum est, ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineret animarum; quod priuilegium, & Episcopi superiores habent, necnon inferiores Prælati, vt ibi dicitur. Qui tamen eligitur, si alterius Diœcesis sit à suo ordinario probatus esse debet, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 15. atque si declarauit Summus Pont. vt refert sacra Congreg. in cit. cap. 15. & vt alibi diximus.

Quartò in suspensionem, & interdictum nō icidit, vel à iure, vel ab homine lata sint, nisi ipsius expressa mentio fiat. Id quod ei concessum est ob munera Pontificalia, quæ frequentius exercere habet, quamobrem in subditorum damnum id redūdaret, cap. quia periculosum, & ibi gloss. de senten. excommun. lib. 6. ac DD. not. Id quod non solum locum habet in suspensione ab officio, verum etiam, & in suspensione à beneficio, ita Gloss. ibi, in verbo, Officij per capitu. si compromissarius, §. huiusmodi, de elect. eodem lib.

Quintò, vbi iurat, etsi Euangeliorum liber proponi, ei potest, non tamen tangere ipsum tenetur, cap. fin. de iuram. calum. & Rot. decis. 7. de præsump. in antiq. Sed sat est, vt pectus suum tangat, vt dixit Couar. in cap. quamuis, de pact. par. 1. §. 1. num. 3. Id quod in omnibus alijs Clericis consuetudine receptum est, vt tacto pectore iurēt, ita Viui. in sua Syl. op. 931. num. 14. Excipitur tamen, vbi contrarium speciatim cau-

tum

tum esset, vt scripturam tangeret, tunc enim ita iurabit, ita Couar. ibidem, & Bertachin. in tract. de Episcop. parte secunda, lib. 4. numero 15.

Sextò, qui Episcopi comensales domestici sunt, vel Clerici regulares, seculares uè sint, in diuinis officijs se accommodare possunt ad ipsum Episcopum, id est possunt dicere illud officium, quod Episcopus, non autem, quod sua religio, aut Ecclesia postulat Clemen. fin. de celebr. Miss. Verùm an Monachus inseruiens Ecclesiæ seculari officia celebrare secundum consuetudinem suæ Religionis, vel vt Clericus secularis debet? Ego sentio seruare debere consuetudinem Ecclesiæ cui inseruit, scilicet in Missa celebranda, in diuinis festis, & huiusmodi, in reliquis verò consuetudinem suæ Religionis seruabit.

Septimò à patria potestate liberatur, capitum, per venerabilem, qui fil. sint legit. Authen. Sed dignitas Episcopalis, C. de Episc. & Cler. quod accipitur habito respectu ad commodum, & non ad incommodum, ita Viu. in sua Syl. opin. 318. & opin. 334. Quare, vt suus hæres patri succedit, idē de Cardinalibus ait Viu. eodem, & pertinet huc, cap. si seruus, 2. dist. 54.

Octauò ab officia lib. Archiepiscopi censura irretiri non potest, vbi Archiepiscopus in prouincia est, vel propè, cap. 1. §. 1. de offic. ordin. lib. 6. vbi Gloss & DD. communiter not. An autem si contrafiat, censura valeat? DD. ibi quæstionem hanc disputant, mihi tamen eorum sententia placet, qui asserunt non valere ob verbum illud. Non attentet, quo verbo prohibetur initium, & idcirco reliqua.

Nonò Episcopus sententiam recitare per alium potest, quamuis aliàs pro regula habeatur Iudicem per se sententiam recitare debere, cap. fin. de re iud. libro 6. & ita Soc. in suis fallent. reg. 201.

Decimò in delictis à se commisis per alium litigare potest, cap. quia Episcopus, 5. quæst. 3. quamuis aliàs contrarium fiat, l. fin. C. de procur. & cap. pastoralis, de iudic. & Socin. eodem reg. 245. Et idcircò per Trident. Synod. sess. 13. de reform. cap. 6. citari non potest, vt personaliter compareat, nisi ob causam, ex qua deponendus, seu priusudus est, vbi comparere habet, coram Romano Pontif. referri, ac terminari causa debet ita Sancta Synod. ibi cap. 8. & in causa criminali testes recipi non debent, nisi contestes, & omni exceptione maiores sint, ita S. Synod. in eod. loco, cap. 7.

Vndecimò, si de hæresi inquiratur, in ipsū Inquisitor procedere non pōt, nisi specia tim id ei cōmittatur, c. inquisitioni, de hær. libro 6 certior tamen Romanus Pont. fieri debet, vt ibi dicitur. Item in delictis alijs depositione dignis cognitio tamen ad Papam pertinet, & non ad inferiores, ita Trident. Synod. sess. 24. de reformat. cap. 5. ind. & Nauar. in consil. secundo, de foro competen.

Duodecimò priuilegia omnia habet tam habito respectu ad personam, quam ad res, quæ habent reliqui inferiores Clerici, de quibus in alio Tractatu egimus. Item ob ipsum, & Palatium Episcopi, Coloni, & famuli priuilegia quædam habent, de quibus Doctissimus Tusch Pract. conclus. in littera E. conclus. 593. & ego alibi. Immo in excommunicationem incidunt, qui Episcopum hostiliter persequuntur, vt habetur in Clem. 1. de pœn. & in Bulla Cœnæ Domini, cap. 11. versicu. ac Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, num. 1. vbi ego rem hanc in Tractat. meo declaraui.

Decimotertiò, etsi exigi quicquam à subditis non debet, ex causa tamen, vbi suis facultatibus non potest, subsidium præbere tenentur, quod charitatiuum subsidium dicitur, ita habetur in cap. cum Apostolus, §. penult. de cens. quantum autem sit, arbitrio iudicis collocatum est, in Menoch. de arbit. iudic. libro secundo, Centu. 2. cas. 178. cum seq vbi quasdam causas petendi recenset. Cathedraticum etiam exigere potest in signum subiectionis, quod, quia in Synodo soluitur synodaticum etiam dicitur, ita Sbroz. de Vic. Episcop. lib. 2. quæst. 47. Sed de priuilegijs hactenus, iam ad pœnas, in quas incidit Episcopus, transeamus.

5 Primùm igitur † in aliena diœcesi cuiusuis priuilegij nomine, si Pontificalia exercet, sine expressa Ordinarij licentia, ab exercitio Pontificalium ipso iure suspensus est, ita Triden. Synod. sess. 6. de reformat. cap. 5. & ita Nauar. in consil. 12. de Cler. excommun. min. Pontificalium autem nomine comprehenduntur, quæ ordinis Episcopatus sunt, vt ordines conferre, necnon confirmationem, item Ecclesias, Calices, & Altaria consecrare, Corporaliaque benedicere, & alia, de quibus infra suo loco egimus, atque sic sensit Nauar. in eodem consil. 12. Sic hæc igitur exerceat, in alterius diœcesi, suspensus est, vt dixi. Excipitur tamen, vbi de expressa Ordinarij licentia ea exercet, tunc enim nullam pœnam incurrit, ita Trident. Synod. ibi, Nisi de licentia Ordinarij

loci,& ita Nauar. in consil. 55. de tempor. ordin. & pertinent huc dicta à DD. in l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. Secundo excipitur vacante Sede Episcopatus; nam post annum à die vacationis, si externus Episcopus ad hæc inuitetur à Capitulo eius Ecclesiæ vacantis pœnam euadit, & pontificalia licitè exercet; pro regula enim habetur Capitulu n succedere in omnem potestatem Episcopi, cap. si Episcopus, & ibi Gloss. Sed capitulum, & in verbo Spiritualibus, de supplen. negligen. prælat. & cap. fin. eodem, & cap. his, quæ, & cap. cum olim, de maior. & obedien. Intra annum tamen Capitulum hoc facere non potest, nisi in quibusdam casibus expressis à Trident. Synod. sess. 7. de reformat. cap. 10. Tertiò excipitur, vbi in Pontificali Missam celebrat; id enim potest, vt supra diximus.

Secundò, si concubinam habet, & à Synodo Prouinciali admonitus eam non dimittat, ipso facto suspensus est, ita Trident. Synod. sess. 25. de reformat. cap. 14. Etsi in hoc vicio perseueret, Romanus Pontifex certior faciendus est, qui huic morbo prospiciat: hoc autem crimen, quàm longè à Clericis esse debeat, pluribus id probauit Viu. in sua Sylu. opin. 98. Suspensio autem hęc quid operetur, & quando irregularem quem reddat declaraui in Tract. meo de Censur.

Tertiò in omnem excommunicationem iuris incidit, necnon in excommunicationes latas generaliter ab homine, nisi aliàs specialiter exceptum sit; etsi enim vt supra diximus, in suspensionem & interdictum non incidit, nisi Episcoporũ speciatim mentio fiat, c. quia periculosum, de sent. excom. libro 6. secus tamen quoad excommunicationem, ita DD. ibi.

Quartò in excommunicationem incidit, si ad Curiam profectus Papam non visitet; abeoque non obtenta licentia discedat, ita habetur in Extrauag. Vt prælatorum cum seq. de maior. & obed. Ioan. 22. vbi etiam habetur, eum mutato habitu sine causa vagari non debere.

Quintò ab ingressu Ecclesiæ suspẽsus est, si à suis Clericis beneficia incompatibilia habentibus dispensationem non petat, quò videat, an licitè ea retineant per Extrauag. Vt quos virtutis, de off. iud. ordin. Ioan. 22. vt enim id diligẽter animaduertat, iure antiquo, cap. ordinarij, eodem lib. 6. & nouissimè per Trid. Synod. sess. 7. de reform. cap. 5. cautum est.

Sextò per triennium suspensus est à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum, qui Clericos capiendos, ac retinendos curat; quousque beneficia renunciẽt, vel citati, ne ad Curiam eant, Clemen. secunda, de pœnitent.

Septimò per triennium ab officio suspensus est, si in hæresis officio aut faciendo, aut omittendo aliquid delinquat, Clem. 1. §. verum, de hæret.

Octauò ad dandum gradus Doctoratus per sex menses suspensus est, si non seruet constitutionem Clem. 2. de Magistr.

Postremò, & ob aliàs causas in pœnas incidit, vt in c. cum in cunctis, §. si. de elect. & in cap. fin. de vsur. lib. 6. & in cap. 1. de homic. eod. lib. & in cap. exigit, de cens. eodem lib. 6. Sed iam ad ea, quæ Episcopus facere debet, habito respectu ad se, vt polliciti sumus, transeamus.

De ijs, quæ facere Episcopus debet, habito respectu ad se. Cap. III.

SVMMA.

1 *Episcopus gradus, & decorem suæ dignitatis conseruare debet.*
2 *Episcopus in diuinis celebrandis morem suæ Ecclesiæ seruare habet.*
3 *Episcopus virtutibus, ac diuino auxilio se munire debet.*
4 *Episcopus meminisse debet se ad labores vocatum.*
5 *Episcopi supellex, ac mensa, qualis esse debet.*
6 *Regulares si Episcopus fiat an ad regulã seruandam tenentur.*
7 *Episcopus ad concilium prouinciale, necnon generale ire debet.*
8 *Episcopus limina Apostolorum visitare debet, iuxta Bullam Sixti V.*
9 *Episcopus ea gerere, ab eisque se abstinere debet, quæ agere, & à quibus se abstinere debent inferiores Clerici.*

Ertio explicandum nobis proposuimus, quæ facere Episcopus debet cùm habito respectu ad se, tum ad alios. Primum igitur prius explicemus.

1 Habito igitur respectu ad se † dignitatem, & grauitatem gradus, in quo est tam in Ecclesia, quam foris tueri debet, in memoria habens se patrem, & pastorem esse; sic enim admonuit Episcopus Trid. Synod. (vt Canones

nones antiquos omittam) ſeſſ.25.de reformat.cap.17.Hinc miniſtris Regum, Regulis,& Baronibus,ne Epiſcopus ſuo loco cædat,ne vè per ſe illis inſeruiat, eadem Sancta Synodus ibidem mandauit.Hinc eadem Sancta Synodus ſeſſ.25.de reformat.cap.6. præcepit, vt Epiſcopis vbique his honor tribuatur,qui eorum dignitati par eſt; eiſque in Choro,& in Capitulo,in Proceſſionibus, & alijs actibus publicis ſit prima Sedes, & locus,quem ipſi elegerint,& præcipua omnium rerum agendarum auctoritas,& facit cap. Epiſcopos,diſtinct.17.In hoc igitur Epiſcopus cautior ſit: quare nunquam mihi placuit quorundam conſuetudo,qui in ſecularium Curijs malunt verſari, quàm in ſuis Eccleſijs ouium ſuarum curam gerere.

2 Secundò † in diuinis celebrandis Eccleſiæ ſuæ ritum,ac morem ſeruabit; nam ad quamcunque Eccleſiam quis venit,eius conſuetudinē quoad diuina officia ſeruare debet,argum.cap.illa,diſtinct 12. & ita Helyas in Clemen.ſecunda,de celebr.Miſſ.Quare ſi Monachus Epiſcopus creetur, non ſecundum ſuam regulam officium celebrabit, Sed vt dixi Eccleſiæ,cuius eſt Epiſcopus, cōſuetudinem ſequetur,ita Gloſſ. in capit. vn. 18.quæſt.1.& in cap.3.16.quæſt.1.& infra etiam probabimus.

3 Tertiò,† quoniam Epiſcopus neceſſe habet plura,ac varia negotia agere, & in odiū multorum,vel iuſtè agat incurrere,vt inquit Trident. Synod. ſeſſ.13 de reformat.cap 6. quamobrem fit,vt apud perditos homines malè audiat,& metus ab eiſdem inijciatur, ob eam rem,ita viuere debet,vt eius vita aliorum norma,atque regula ſit, & leuia etiā delicta,quæ in ipſo maxima ſunt, effugiat; nam ſic de alijs Clericis inferioribus dixit Trident.Synod.ſeſſ.22.de reformat. cap.1. & vt Epiſcopi in hanc curam incumberent, ibidem præcepit. Præterea virtutibus omnibus eſſe præditus debet; & inprimis iuſtitia,fortitudine,atque prudentia. His enim munitus S. Thomas Cantuarienſis Henrico reſtitit,& glorioſam mortem pro libertate Eccleſiaſtica tuenda ſubijt,cap.ſicut dignū, de homicid.& Ambroſius Theodoſium excommunicauit,& Valentiniano pro Arianis Eccleſiam petenti inuito animo eam denegauit,cap.conuenior,23.quæſt.8. Poſtremò aſſiduis precibus ſacriſq; faciendis ſe, populumq; ſuum commendare.

4 Quartò † meminiſſe debet Epiſcopus ſe ad non propria commoda,non ad diuitias, aut ad luxus,ſed ad labores,& ſolicitudines pro Dei gloria vocatum eſſe; hac enim ratione reliqui fideles ad Religionem, innocentiamq; facilius inflamabuntur, cum viderint ſuum Epiſcopum non ea, quæ mundi ſunt,ſed animarum ſalutem, atque cęleſtem patriam cogitare,ita inquit Trid. Syno.ſeſſ. 25.de reform.cap.1.

5 Quintò † reſpectu habito ad modum viuendi modeſta ſuppellectili,frugaliq; menſa vtatur,ita enim dicitur in cap. ſi Epiſcopus,diſtinct.41.vid.& ſancta Synod.eadem ſeſſ.25.cap.1.de reformat. & ſeſſ.2. verſicu. Et quoniam oportet Epiſcopos eſſe. Benè acta vita enim Antiſtitum eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus,vt inquit S. Synod.eadem ſeſſ.25. c.primo, ad reformandū fidelium mores.Quales enim inquit Plato,in Republica Principes ſunt, tales ſolent eſſe reliqui ciues. Modeſta autem ſuppellex,ac mēſa fugalis quænam ſit, arbitrio iudicis declarabitur,habito reſpectu ad reditus beneficij, & qualitatis perſonæ, ita inquit Molin.quem refert, ac ſequitur Menoch.de arbitr.iud.libro ſecundo,Centu.6. caſ.520.num 10.& facit,quod dixit Gloſſ. in l.idemque.§ Labeo,ff.mand.& in l.ſeruis vrbanis,ff.de legat.3.Non enim Sancta Synod.tollit.quin Epiſcopus viuat reſpectu habito ad prædicta, vt not. Menoch. ibidem, num.13.Et hæc de veſtitu etiam dicta eſſe volumus.In publico autem, & in Eccleſia ſuper indumentis lineis vtatur, ita habetur in cap.Clerici munera,de vit. & honeſta.Cler. Quoad familiares ſuos vero huiuſmodi ſint, cuiuſmodi Sancta Synodus præſcribit ſeſſ. ſecunda,Familiares verò ſuos, inquit enim Sancta Synodus de Epiſcopis, vnuſquiſque inſtruat,& erudiat,ne ſint rixoſi,vinoſi, impudici,cupidi,elati,per blaſphemi, & voluptatum amatores,vitia demum fugiant, & virtutes amplectantur:& in veſtitu,& vultu & omnibus actibus, honeſtatem præ ſeſerant, ſicut decet miniſtros miniſtrorum Dei.

6 Verùm † an Regularis Epiſcopus creatus ad obſeruandam regulam tenetur, quam profeſſus eſt? Planè pro regula habendum eſt ad eius obſeruationem ipſum obligari. Quare habitum ſuæ regulæ deſeret cum mozetta ad modum Epiſcopi,cap. Clerici officia,in fine,de vita,& honeſt.Cler.& ita Glo. in cap.noua,16.quæſt.7.& in cap.de Monachis,eadem quæſt prima. Idem ſi eſt factus Cardinalis,ſecus ſi Papa,ita Tuſch.de viſit. libro 2.cap.15.num.50.Item votum continentiæ ſeruabit. Tertiò,& paupertatis. hæc enim cum ordine Epiſcopatus eſſe pòſſunt, nec à dignitate Epiſcopali aberrant. Excipiuntur

piuntur tamen, quæ dignitati Episcopatus repugnant. Primùm ergo superioribus Regularibus obedientiam præstare non tenetur, cum alijs ipse præfectus sit, & liberatus ab ipsa. cap. vnic. & ibi Gloss. 18. quæst. 1. & Gloss. supra cit. & Ias. in Authen. ingressi. numero 14. C. de sacrosanct. Eccles. & Couar. in cap. 1. num. 18. de communi testatur, de testamen. Secundò quò ad ieiunia, & silentia, & vigilias; ad hæc enim immoderata nõ tenetur, ne scandalum daret. Item non acquiret suo Monasterio, ita dixit S. Thom. secunda secundæ, quæst. 186. articu. 8. & ibi Caiet. & Gloss. in cap. de Monachis, 16. quęstio. prima, nam ait, quoad ea, quæ sunt de substantia Monachatus, vt de habitu gerendo, & continentia seruanda, & de nõ habedo propria non absolui à Regula: sed à ieiunio, silentio, & vigilijs, & facit cit. cap. vnic. 18. quæst. 1. Idem dixit Abb. in cap. Clerici, 2. num. 18. Nam ibi concludit Monachum Episcopum factum non penitus absolui à Regula Monachali, vt Gloss. ibi, & idcirco non absolui ab habitu; nam debet portare habitum Monachalem, vt de communi sententia testatur ibi Addit. ad Abb. in littera D. Item nec à voto continentiæ, & paupertatis, & idcirco nihil posse sibi acquirere: sicut nec poterat, dum esset Monachus: subiungit tamen ibi ipsum absolui à Regula Monachali quoad diuina, aliaque indicta ab Ecclesia, & à vigilijs, & in hanc sententiam accipiendum est, capit. primo, iunct. Gloss. 18. quæst. 1. vbi dicitur à iugo Monasterij hunc liberari; intelligitur enim non quoad substantialia excepta obedientia. Sed quoad alia. An autem si carnibus non vescebatur ex constitutione Regulæ, vel ad ieiunia aliqua obligatus erat, ad ea teneatur? Gloss. in cap. 3. 16 quæst. 1. tenuit posse. Hugo tamen contrarium tenuit in cap. carnem, de consecrat. distinct. 5. Archidiac. tamen in cita. cap. 3. sic distinxit. Aut potest sine scandalo se abstinere à carnibus, & tunc se abstinere debet, aliàs secus. Idem & de ieiunijs; & hãc distinctionem sequitur Abb. in cit. cap. Clerici, eodem num. 18. & Couar. de testameo. cap. 1. num. 18. vbi materiam hanc pluribus egit, & Tusch. de visit. Eccles. lib. 2. cap. 15. numero 50. cum sequenti, quorum opinionem vti verissimam ego quoque sequor.

7 Septimò † ad Concilium Prouinciale ire debet, vt habetur distinct. 17. per totam. & cap. Episcopus, distinct. 5. & apud Trident. Synod. sess. 24 de reformat. cap. 2. vbi multa adhæc pertinentia aguntur, & vbi non potest ipsemet ire, procuratorem mittere debet; nam & ad Concilium Generale, quò etiam conuenire habet, vbi impeditur, quominus conueniat, procuratorem mittere potest, ita Sbroz. de Vic. Episcop. libro 2. quæstione 47.

8 Octauò † iuxta Bullam Sixti Quinti, incipien. Romanus Pont. latam anno Domini 1585. Decimotertiò Calen. Ianuarij, Pont. sui anno primo si Episcopus Italus sit tertio quoque anno limina Apostolorum visitare debet, & Pontifici de eius Pastorali officio rationem reddere; & si per se id nequeat per nuntium certum speciale ad id mandatum habentem in dignitate Ecclesiastica constitutum, vel personarum habentem, vel Diœcesanum Sacerdotem id facere debet. Aliarum verò Prouinciarum Episcopi longius tempus habent, vt ibi dicitur, alioquin suspensi sunt ab ingressu Ecclesiæ, & administratione tam spiritualium, quam temporalium, necnon à perceptione fructuum suarũ Ecclesiarum, quos in opus fabricę, seu ornamentorum Ecclesiæ collocari debent à Capitulo eius, quousque à contumacia, & à suspensione ab Apostolica Sede liberatus fuerit; vt latius patet in cit. Bulla. Quod decretum, & Gregor. Magn. tulit, vt in eius vita habetur. Idem quoque per Gregor. III. statutum fuit in cap. ego, de iureiurand. Quare ad hoc etiam obligatur iureiurando antequam munus consecrationis suscipiat, etsi ad aliam Ecclesiam transferatur, antequam administrationis se immisceat. In quorum autem manibus iusiurandum fiat in eadem Bulla apertissimè habetur, & in eo iureiurãdo obligatur, scilicet ad limina Apostolorũ visitanda (vt dixi) & ad reddendam rationem suæ diœcesis.

9 Postremò † ea agere, absque se abstinere debet; quæ agere, & à quibus se abstinere debere inferiores Clericos infra tradidimus. Quare ex reditibus Ecclesiæ suos ditare non debet: sed si pauperes sint ijs, vt pauperibus distribuere; nam vt inquit Sanctus Hieronymus gloria Episcopi est pauperum opibus prouidere, ignominiaque Sacerdotis est proprijs studere diuitijs, ita refertur in c. gloria. 12. quæst. secunda. Hinc Sancta Synodus eadem sess. 25. capit. primo, de reformat. Episcopos monet, ac reliquos Ecclesiasticos, vt affectum hunc humanum, & carnis erga fratres, nepotes, propinquosq; omnem penitus deponant, sed iam ad ea transeamus, quæ babito respectu ad alios habere, ac facere debet.

De

De iis, quæ Epiſcopus facere debet habito reſpectu ad alios, ideſt ad ordinis, iuriſdictioniſque functiones exercendas. Cap. IV.

SVMMA.

1 *Epiſcopus debet habere Epiſcopatum actu, quò ſua munera obeat.*

HABITO reſpectu autẽ ad alios, ideſt ad functiones eum ordinis, tum iuriſdictionis exercendas legitimè, atque commodè, hæc habere debet. Pri-
1 mum †Epiſcopum actu, vt habeat opus eſt, etſi enim confirmatione, ſeu prouiſione poteſtatem iuriſdictionis, ordinis verò conſecrationem recipit, vt tradit Gloſſ. communiter recept. in cap transmiſſa, de elect. ferè iuxta ſupradictis proximè. Actu tamen non habet ſine Epiſcopatu & Eccleſia. Hinc Epiſcopi titulares proprio iure nihil poſſunt, niſi ab alijs Epiſcopis licentia eis concedatur, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. 14. de reformat. capit. ſecundo, quippe quia ſubiectos actu non habent. Sed iam ad alia tranſeamus.

SVMMA.

1 *Epiſcopus priuatus eſſe non debet Epiſcopatu, quò legitimè ſua munera obeat.*
2 *Epiſcopus priuatus ipſo iure epiſcopatu, an ſua munera obire poſſit.*
3 *Epiſcopus priuatus vbi eſt ipſo iure, an geſta ab eo valeant.*

§. I.

1 SEcundò requiritur, † quò legitimè ſua munera obeat, ne ipſo iure ob delictum aliamuè cauſam Epiſcopatu priuatus ſit. Atqui an priuatus ipſo iure ſua munera obire poteſt? Et ſi ea obeat, an valeant.
2 Quoad primum † cenſeo poſſe ſua munera obire; quandoquidem pœna ipſo iure illata effectum non conſequitur, niſi à iudice per ſententiam declaratum id ſit, vt dicit Gloſſ. communiter recept. in cap. fraternitas, 12. quæſt. 2. & facit cap. cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6. Multo magis id locum habet, ſi per renunciationem, vel permutationem alium Epiſcopatum adeptus ſit; quandiu enim in poſſeſſione eſt, ſua munera obire poteſt, vt infra de alijs parochis probauimus.
3 Quoad ſecundum † an ab ipſo geſta valeant, Concludendum eſt quandiu remanet in poſſeſſione, ab eo geſta valere. Primò ob rationes ſupra allatas; etenim, qui in poſſeſſione eſt, vel lis ei mota ſit de proprietate, obediendum ei eſt tot. titu. vt lit. penden. & ita Nauar. in conſil. 23. num. 4. de pœniten. Secundò, quoniam geſta vi publici officij ab eo, qui eſt in poſſeſſione auctoritate ſuperioris, valent, eſto ipſo iure per delictum priuatus ſit, vt dixit Abb. communiter recept. in cap. nihil, num. 12. verſic. Quartus caſus, de elect. & Gloſſ. in cap. nonne, 8. quæſtio 4. ac Epiſcopus talis eſt, ergo ab ipſo acta valebunt. Poſtremò facit, quoniam adminiſtrata ab hoc Epiſcopo ſe habent ſicut pœnitentia adminiſtrata à Sacerdote, qui beneficium habebat, & auctoritate ſuperioris erat in poſſeſſione; ſed ex cauſa deinceps ipſo iure priuatus fuit; (non enim ratio diuerſa reddi poteſt inter hunc, & illũ caſum) ac pœnitentia ab hoc Sacerdote adminiſtrata valet, vt dixit Abb. communiter recept. in cap. dudum 2. num. 21. verſic. Sed in his, quæ habuerunt, de elec. ergo & geſta ab hoc Epiſcopo, ex quo adhuc eſt in poſſeſſione, atque ſic quoque concludit Nauar. in conſilio primo, de offic. ordin. & ego infra pluribus.

Hęc autem concluſio locum habet, vel ob aliam cauſam ipſo iure priuatus ſit, vel quia alium epiſcopatum adeptus eſt, vel quia cũ alio permutauit, vel aliàs renunciauit; interim enim dum eſt in poſſeſſione, ſua munera obire poteſt, ita Abb. & ſupra cit. eiſdem in locis aſſerunt.

Poſtremò locum habet, vel electio, confirmatio nõ valuerit, quæ tamen confirmatio fuit à ſuperiore facta, & auctoritate ſuperioris in poſſeſſione eſt, & pro legitimo poſſeſſore habetur; nam hæc publici muneris ſunt; at geſta ab eo, qui eſt in poſſeſſione auctoritate ſuperioris, & qui pro legitimo cõmuniter habetur, valent, eſto nulla ſit electio, & conſtitutio, argum. l. Barbarius, ff. de off. præſid. & l. ſi arbiter, C. de ſentent. omn. iud. & vt tradidit Abb. communiter recept. in cit. cap. nihil, num. 12. verſic. Tertius caſus, ergo.

Hæc, quæ diximus, locum habent tã quoad ea, quę ordinis ſunt, quàm quoad ea, quę iuriſdictionis. Excipitur tamen, vbi intruſus

fus est, scilicet quia auctoritate superioris non est in possessione; nam tunc ab eo gesta non valent, vt dixit Abb. in eodem cap. nihil, versic. Et primus casus. Sublimitatur tamen in ijs, quæ ordinis sunt; nam vi potestatis ordinis (quæ potestas tolli non potest) omnia ab ipso gesta valent, vt habetur in ti tu. de ordin. ab Episcop. qui renunc. Episc. Secus autem ea, quæ iurisdictionis sunt. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Episcopus censura irretitus esse non debet, quò sua munera obeat.*

2 *Censura irretitus agens ea, quæ ordinis sunt, irregularis fit.*

3 *Gesta ab Episcopo censura irretito, an valeant.*

4 *Episcopus irregularis esse non debet.*

§. II.

1 § Tertiò † Episcopus censura irretitus esse non debet, idest excommunicatione, suspensione, interdictove (tot enim species censuræ sunt, cap. quærenti, de verbor. significat.) & ita Beerach. in tract. de Episc. par. secunda, lib. 4. num. 53. Nam excommunicatione communione Sacramentorum, & Christi fidelium caret: suspensione spiritualium administratione: Interdicto autem diuinis, vt probaui in Tracta. meo de Censur. Quare non facile sua munera obire sic affe-
2 ctus poterit. † Immo, vbi excommunicatus, suspensusvè est, si ea, quæ ordinis sunt efficiat, irregularis efficitur, cap. 1. de sent. excommunicat. lib. 6. & cap. 1. de re iudic. eodem lib. Et vt ego in eodem tracta. pluribus egi præterquam quòd mortiferè regulariter peccat. Hæc autem locum habent, vel notorius, denunciatusvè non sit, sed occultus. Non enim extrauag. ad euitanda quicquam ei prodest, vt in eodem Tracta. declaraui.
3 An † autem ab ipso gesta valeant. Concludendũ est, vbi notorius, denunciatusvè non est, omnia valere. Vbi verò notorius, denunciatusvè est, exceptis ijs, quæ ordinis sunt, quæ iurisdictionis sunt, non valere. Quare, etsi ordines confert odo, confirmandovè, necnon reliqua consecrando, omnia hæc valeant, quandoquidem potestas ordinis impediri omnino non potest, beneficiorum tamen collationes, atque institutiones, censuræ ab eo latæ, necnon sententiæ de alijs rebus, nullæ erũt, vbi denũciatus, notoriusvè est, vt in eodem meo Tract. probaui. Imò sic affectus cẽsura, vbi est, & Vicarij eius iurisdictio suspensa est, ita habetur in cap. 1. & ibi Gloss. in verbo, ipsius officialis, & Ancharan. & Philip. Franc. de off. Vic. libro 6. iunct. extrauag. ad euitanda, & ita Sbroz. de off. Vic. lib. 3. quæstio. 17. & suo loco diximus.

4 Quartò † non irregularis etiam factus esse debet; nam sicut impedit irregularitas, ne ordines quis legitime suscipiat, & potestatem omnino iurisdictionis, ita si post susceptum ordinem interueniat, ordinis, ac iurisdictionis functiones ne exerceantur, prohibet, vt probaui in Tract. meo de irregularit. capitu. 64. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Pretio ductus sua munera obire Episcopus non debet.*

2 *Pro chrismate, & oleis Sacris nihil recipi debet.*

§. III.

1 § Quintò † pretio nullo ductus suas functiones exercere debet, vt habetur in toto tit. De Simon. & ego in Tracta. meo de Simon. pluribus egi; nam simonia committitur, quod graue delictum est, etsi in ordine, beneficiovè committatur realis, ipso iure excommunicatus est, vt habetur in Extrauagan. Cum detestabile, de simon. & ego probaui in Tract. meo de simon. & alijs pœnis etiam afficiuntur per Bullam Sixti V. quam retuli in eodem Tract. Tab. 4. cap. 3. §. 1. quæ etsi in alijs reuocata est, quoad simoniacos tamen viget, vt ibi dixi. Quare nihil etiam pro dispensatione recipere potest, ita Triden. Synod. sess. 25. de reformat. cap. 18. & sess. 24. de reformat. matrimon. cap. 5. in dispensatione matrimonij. Nihil pro licentia prædicandi, ita Triden. Synod. sess. 5. de reformat. cap. 2. Nihil etiam pro Chrismate recipi valet ratione olei, capit. ea quæ, de
2 simon. † Nihil pro eodem chrismate, & alijs oleis Sacris, à Parochis, quibus dantur, recipi debet. Quare eorum, qui præpositi sunt ad distributionem huiusmodi consuetudo tollenda, qui nollunt ea dare, nisi oua, aliquidvè aliud ipsis tribuatur, vt dixit Tusch. de Visit. libro 1. cap. 6. num. 13. Immo si in Ecclesia Cathedrali, collegiata, aliavè Ecclesia statutum, vel consuetudo sit, vt in Electione, præsentatione, & in alia huiusmodi actione aliquid detur, quod simoniam sapiat,

piat,tollere ipſa Epiſcopus omnino debet, vt habetur apud Trid.ſeſſ. 24. de reformat. cap.14. viden. Verùm quòd de hac materia egi abundè in Tracta. meo de ſimon.ob eam rem,quæ huc pertinent,illinc ſummantur. Ad alia tranſeamus. Sic hoc addiderimus à Clericis nihil exigere debere, niſi quæ cauta ſunt in capitulo conquerente, de off.ordin.

S V M M A.

1 *Odio,gratiavè ſuas functiones Epiſcopus exercere non debet.*
2 *Non etiam,vbi delictum ei prælatum eſt ſtatim ei fidem adhibebit.*
3 *Trid.ſynodi admonitio ad Epiſcopos.*

§. I V.

1 §. Sextò odio,† gratiavè impulſus nihil agere iniuſtè debet,cap.1.de re iudic. lib.6.Caueant Eccleſiaſtici Iudices, dicitur enim ibi,& prudenter attendant, vt in cauſarum proceſſibus nil vendicet odium, vel fauor vſurpat,timor exulet, præmium, aut expectatio præmij iuſtitiam non auertat, ſed ſtateram geſtent in manib.lances appendant, ex quo libramine, &c. alioquin,ſi ob hęc contra iuſtitiam quicquam in damnum partis fecerint, inferiores iudices Eccleſiaſtici ab executione officij per annũ ſuſpenſi ſunt,qua ſuſpenſione durante,ſi ſe in diuinis ingeſſerint,irregulares fiunt, à qua liberari nequeunt,niſi per Summum Pontificem, vt dicitur in eodem cap.1.Et quamuis Epiſcopi in ſuſpenſionem non incidant,ex quo ipſorum ſpeciatim mentio non fit ob capitu. quia periculoſum,de ſentent. excommunic. lib.6.mortiferè tamen peccant, argumen. cap.cum quidam de iureiur. & ad damnum partis ſarciendum tenentur,argumen. cap. fina. de iniur. Vel non appelletis, contra quem ſententia iniquè lata eſt, modò non conſentiat ei ſentẽtiæ, vt remittat damnum illatum,quod non præſumitur, ita dixit Nauar.in Man.cap.25.num.12.verſicu.Secundò peccat.Ad quæ duo etiam iudices ſecu-
2 lares obligantur.† Quare ob ſuperiores cauſas,vbi delictum de aliquo ei defertur, non ſtatim id verum arbitrabitur, & animũ infenſum cõtra delatum habebit,cap. ſi quid verò,& ibi Gloſſ.diſtinct.86.& ita Bertach. in tract.de Epiſcop.3.parte,lib.4. num.33. Sed prius cognoſcet,quandoquidem,vt dixit Salomon.Qui facilè credit,leuis eſt corde,& M.Cic.ad Q. & fratrem ſcribẽs admonuit eum neruos ſapientiæ eſſe haud temerè credere;qua in re vidi quoſdam errare, qui ſtatim atque de delicto alicuius certiores facti ſunt,aduerſus accuſatum ira afficiuntur.Seruandum igitur erit, quod Calliſtratus prudentisſimè admonuit in l.obſeruandum,ff.de off.pręſid. Sed & in cognoſcendo (ait enim Iureconſ.ibi)neque excandeſcere aduerſus eos,quos malos putant; neq; precibus calumniatorum illacrimari oportet; id enim non eſt conſtantis, & recti iudicis; cuius animi motum vultus detegit. Hæc ibi Iureconſul.

3 Et ad ſummam,† vbi de criminibus agitur admonitio Epiſcopis facta à Triden.Synod.ſeſſ.13.de reformat.capit. 1. ſeruanda omnino eſt. Illud primùm admonendo cenſet de Epiſcopis agens, inquit Sancta Syno. Vt ſe paſtores, non percuſſores eſſe meminerint;atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere,vt non in eis dominentur, ſed illos tanquam filios diligant; elaborentque vt hortando,& admonendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quod tamen,ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant,obſecrent, increpent in omni bonitate,& patientia, cùm ſæpè plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm auſteritas;plus exhortatio, quam comminatio;plus charitas,quàm poteſtas. Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit,tũc cum manſuetudine rigor,cum miſericordia iudicium,cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt,vt ſine aperitate diſciplina populis ſalutaris,ac neceſſaria conſeruetur;& qui correcti fuerint,emendẽtur;aut ſi reſipiſcere noluerint,cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo à vitijs deterreantur;cùm ſit diligentis,& pij ſimul paſtoris officium morbis ouium leuia primum adhibere fomenta;poſt,vbi morbi grauitas,ita poſtulet, ad acriora,& grauiora remedia deſcendere;ſin autem, ne ea quidem proficiant illis ſubmonendis, cæteras ſaltem oues à contagionis periculo liberare. Hæc ibi Sancta Synod. ex quibus formam Epiſcopi habent, quam ad crimina punienda adhibere debent. Sed de his hactenus; iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Epiſcopus in propria cauſa iudex eſſe non poteſt.*
2 *Et quid in cauſa ſua dignitatis, & Eccleſiæ.*

§. V.

1 §. Septimò † Episcopus in re sua Index esse non debet. Tum quòd id prohibetur in toto tit. C. ne quis in propr. caus. Tum quòd id permissum est solùm Principibus iuris, qui superiorem non agnoscunt, capit. cùm venissent, & ibi Gloss. Abb. ac DD. de iud. & l. proximè. ff. de his, quæ in testamen. delent. vbi Bar. & alij; & Nauar. in cap. no-
2 uit, nume. 47. not. 3. cum seq. † Excipitur tamē, vbi agitur causa suæ dignitatis, & Ecclesiæ, seu ad Episcopatum pertinens; tunc enim Iudex legitimus est, vt habetur in cap. si quis erga, iunct. Gloss. communiter recep. 2. quæst. 7. & sequitur Innoc. in capit. nosti, num. 1. & Abb. in fine, de elect. & Addit. ad eū, & ita Bal. in l. vnic. C. ne quis in sua caus. vbi in fine, ait consuetudine seruari, vt Episcopi omnia intra Ecclesiæ coram ipsis iudicio prosequantur. Et hoc ob hanc rationem, quoniam principaliter est causa Ecclesiæ, & non personæ, & ita communiter à Canonistis teneri testatur Bald. ibi. Sicut etiam Nauar. in conf. 30. & 9. de rescrip. & nouissimè Steph. Quarant. in Summa Bullar. in verbo, Archiepiscopi auctoritas, versic. Decimaoctaua, num. 19. versic. ibi hinc dubitari posset, & Viu. in sua Sylu. opin. 866. num. 2. & facit optimè, cap. 1. de pœn. lib. 6. viden. & ibi Gloss. in verbo, Punire, & DD. Quare si de decimis, de visitatione, & de alijs oppugnetur, coram se causa agetur. Idem si moueatur lis ab Episcopo, & aliquid asseritur esse Ecclesiæ, sicut etiam si contemneretur eiusdem dignitas, ita Bald. ibidem esto consultus faciat, vt inquiunt DD. se alij causam cõmittat, vt suspectus tamen allegari potest, vt dixit idem Quarant. ibi, & hanc opinionem magis communem esse testatur Capic. decis. 137. num. 6. & Viu. eadem opin. si tamen iniuriam quis facit Episcopo dum iurisdictionem exercet, vel priuilegiatus sit, punire eum potest, l. nullum, C. de testamen. & ita Abb. in cap. primo, de off. deleg. & Innoc. in cap. dilectus, de pœniten. & Prax. Archiepiscop. Neapolit. capit. 57. num. 5. cum sequenti, vide tamen Ancharan. in Clemen. prima, numero 8. versicu. Septimò not. de for. competen. vbi distinguit optimè in hac materia. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Vicarium Episcopus habere debet.*
2 *Vicariū vt suscipiat cogi ab Archiepiscopo pōt.*
3 *Vicarij de damno Episcopus tenetur.*
4 *Vicarius reuocatur ad arbitrium Episcopi.*
5 *Vicarius an vsum iurisdictionis habeat, vbi Episcopus censura irretitus est.*

§. VI.

1 §. Octauò † Episcopus Vicarium sibi assumere debet, argum. toto tit. de off. Vic. lib. 6. nam, cùm Episcopus exercere habeat cùm ea, quæ ordinis sunt; tùm quæ iurisdictionis, vt sensit Glos. in cap. transmissam, de elect. meritò, quò hæc facilius, ac commodius agat, Vicarium quasi coadiutorem sibi assumere debet; etenim & alij Iudices Assessorem ob hanc causam eligunt, vt habe-
2 tur in toto tit. de off. assess. † Quare & ab Archiepiscopo cogi Episcopus potest ad Vicarium suscipiendum, argumen. capit. cùm sumus, 9. quæst. 5. & cap. innoua, 8. quæstio. 7. atque sic tradidit Abb. communiter recept. in cap. quoniam, num. 3. de off. ordinar. esto enim Episcopus diligentissimus sit, non tamen omnia facere potest, saltem commodè, arg. c. fi. de off. Archid.
3 In ipso eligendo † tamen summam curā, & diligentiam adhibere debet; nam de damno ab eo iniustè dato in officio tenetur, ita Rot. decis. 6. De offi. Vic. in antiq. sibi enim tribuat, qui malorum hominum opera vtitur, l. ex maleficijs, ff. de act. & oblig. argum. §. fina. in Instit. de societ. Idem habetur decis. 6. in nouiss. eodem, & Addi. ad eū viden. & Sbroz. de off. Vic. lib. 3. quæstio. 30. Quod verum est, vbi in aliqua culpa est, vt ibidem Sbroz. asserit, esto enim, vel ignarus sit, constitutio eius valeat, vt tenuit Nauar. in consil. vnic. de off. Vic. peccat tamen etiam, vt ibidem asserit, præter prædictam pœnam supra positam.
4 Sicut autem † electio Vicarij ad Episcopum pertinet; ita & eius reuocatio: id quod duobus modis fit, scilicet ab homine, & à iure. Ab homine, scilicet ab Episcopo; ad suū enim arbitrium reuocare ipsum potest; idq; aut expressè, aut tacitò. Expressè, vbi aperte eum reuocat. tacitò, vbi alium Vicarium constituit (modò appareat priorem reuocasse) ita dixit Rebuff. in Prax. benef. in tit. de Episcop. num. 152. cum seq. & num. 218. alijs enim vterq; Vicarius erit, plures enim constitui possunt, vel æquè principales, vel vnus ad spiritualia, alter ad criminalia: alter ad ciuilia præter generalem: id quod Illustriss. Cardinalis Federicus Borromeus pro vtilitate suæ Ecclesiæ obseruat. Secundò ipso iure reuocatur mortuo Episcopo; statim

tim enim reuocatus intelligitur, ita Gloss. dixit in Clem. fin. de procurat. in verbo, contestata. Item ipso iure reuocatur vbicunque ratione alia Episcopus remotus est, vtpotè renunciatione, permutatione, & priuatione; nam statim & Vicarius reuocatus intelligitur, argum. capit. 1. de off. Vic. libro 6. & ita Rebuff. eodem in loco. Idem sentio, vt ipso iure reuocatus sit, si Episcopus ab hostibus capiatur. Verùm quid si Vicarius, antequã esset reuocatus, dedit alicui potestatem absoluendi, & Sacramentum Pœnitentię administrandi, an morte Episcopi extinguatur. Ego sic distinguendum esse censeo. Aut probauit aliquem ad confessiones audiendas; & in hoc casu non extinguitur probatio, sicut nec etiam concessa licentia alia; nam hic poterit admitti à Parochis ad confessiones audiẽdas. Aut delegauit facultatẽ huiusmodi, & ĩ hoc casu extinguitur delegatio, arg. l. & quia, ff. de off. eius. Et de hoc primo satis.

Verùm, an si vsum iurisdictionis Episcopus amittat, exempli gratia, quia est excommunicatus notorius, vel denunciatus, vel eadem ratione suspẽsus, an nihilominus poterit Vicarius iurisdictionem exercere? Planè non, vt habetur in cap. primo, de off. vic. libro 6. & ita Gloss. eadem, & in cita. Clem. fina. de procurat. in verbo, Contestata. Suspenditur enim eius officium: idque meritò; nam idem forum est Episcopi, & Vicarij, vnde nec ab ipso ad Episcopum appellatur. Excipitur tamen, vbi ab alio Vicarius datus esset, vtpotè à Romano Põtifice Coadiutor; non enim tunc eius officium suspenditur. Secundò excipitur, vbi Episcopus, etsi censura est irretitus, non tamen notorius, denunciatus vè est; nam sicut tunc nec ipsius Episcopi iurisdictio suspenditur habito respectu ad alios, ita nec Vicarij, & hoc ob Extrauag. ad euitanda.

Atqui an quoad aliquod reuocare Vicarium potest? Planè sic. Tum habito respectu ad speciem aliquam iurisdictionis, vtpotè ne hanc, vel illam exerceat. Tum habito respectu ad vnam causam. Quare si causa cæpta coram Vicario sit, & ab Episcopo ad se auocetur, Vicarius deinceps nihil agere poterit, ita Capell. Tholos. decis. 480. Sed de his hactenus, iam de eius potestate agamus.

S V M M A.

1 *Vicarij Episcopi auctoritas quaenam sit.*
2 *Vicarius Episcopi, quæ agere nequeat, nisi specialiter ei mandata sint.*
3 *Vicarius an præcedat Canonicis.*

§. VII.

1 S. Vicarij potestas autem † quousque pertineat, ex mandato ei ab Episcopo facto cognoscitur; nam, si generale mandatum factum sit, quod sæpius fit, & in spiritualib. & temporalibus, quo casu Vicarius Generalis nominatur, quædam tamẽ, nisi specialiter ei mandentur, agere nequit. Verùm, quod explicando, quæ speciale mandatum postulent, quæ per generalem mandatum ei sint permissa, cognoscemus, argum. in Institu. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & l. qui accusare. ff. de accus. ob eam rem, quænam hæc sint explicemus.

2 Primùm igitur † sine speciali mandato beneficia conferre, instituere, præsentareq; ad ea non potest, cap. fin. de off. Vic. libro 6. atque sic pluribus asseruit Rebuff. in sua Prax. benefic. nu. 49. cum multis sequentib. quamuis nequeat speciali etiam hoc mandato conferre beneficia, quæ auctoritate Apostolica Episcopus conferre potest. Non etiam beneficiorum resignationes accipere, ita de communi sententia testatur Paris. de resignat. benef. Tomo 1. lib. 7. q. 24. vbi pluribus rem hanc egit, & Sbroz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 130. per cap. dudum, de præbend. libro sexto.

Secundò, nec beneficia vnire, nisi speciale mandatum interuenerit, valet, ita Rebuf. eodem num. 102. Non etiam interponere auctoritatem permutantibus potest sine speciali mandato.

Tertiò nec visitare etiam potest; nam ad ad Episcopum hoc pertinet, vt videbimus, etsi ex causa id mandare valeat, atque sic dixit Rebuff. eod. num. 100.

Quartò nec Synodũ congregare, c. si Eps, de off. ord. lib. 6. & ita Rebuff. eod. nu. 151.

Quintò dimissorias, & commendatitias litteras ad ordines sacros, nisi specialiter id ei concessum sit, vel abs eos Episcopus sit, capit. pen. de temp. ord. lib. 6.

Sextò non etiam dispensare in casibus, in quibus Episcopus potest communi iure, nisi specialiter id ei concedatur, & multo minus, si à Romano Pontifice Episcopus id habeat, ita Rebuff. eod. nu. 41. cum seq.

Septimò inquirere, & corrigere, ac punire non potest, nisi hoc mandato comprehendatur, capit. secundo, de off. Vic. libro 6. & ita Clar. dixit in sua Prax. crim. §. fi. quæstio. 40. versic. Item quæro, vbi communiter seruari testatur; & idcirco nec beneficijs priuare, eod. c. 2. de off. Vic.

Octauò nec confirmare Abbates,& inferiores sibi subiectos,nec Abbatissas,Moniales benedicere valet, capit. primo, de supplen.negat.prælat.& Clem.fin § statuimus, de stat.monach.

Nonò causas matrimoniales etiam tractare nequit sine speciali mandato; nam ad Episcopos pertinent,cap.ex litteris, de integr.restit.& Trid.Synod.sess. 24. de reformat.capitu. 20.& ita Rebuff.eodem numero 155.

Decimò non potest interponere auctoritatē donationi iuris patronatus,ita Rebuff. eod.num.184.

Vndecimò sine speciali mandato constituere Vicarium alium generalem nequit,ita Capell.Tholos.decis. 39.quæst.37. in Addi. At quid si Episcopus Vicario absoluendi facultatem dedit à casibus reseruatis,an delegare alteri eam poterit? Planè sic; nam delegatus hac ratione ad vniuersitatem causarum delegatus dicitur, ergo tunc delegare potest,l.more, & ibi DD.ff de iurisd. omn. ind.& l.Iudice,vbi Ias.C.de indi. Id quod facere potest,vel sacerdos ipse non sit; delegare enim facultatem hanc potest; quandoquidem hoc est iurisdictionis, atque sic dixit Nauar.in consilio vigesimosecundo, de pœniteo.

Duodecimè nec commissa ipsi Episcopo, seu delegata Vicarius agere potest; sicut è contrario,nec cōmissa Vicario Episcopus, ita Paul.quem refert, ac sequitur Zaber. in Clemen.secunda,quęst.9.num.8.de eescrip. Quod locum habet, vel sub nomine officij delegatio facta esset,ita Dec.in c. quoniam, vbi pluribus materiam hanc egit, de offic. delegat. An autem Episcopus delegare possit Vicario his verbis ei commissa, Oneramus tuam conscientiam, Felin. sensit posse, in capit. finali, §. lis autem, de offic. ordinar.

Postremò, nec absoluere à casibus reseruatis ab ipso Episcopo; Nam in generali cōcessione hæc non veniunt,cap.penul.de pœniten.libro 6.& facit,capit. generali, de regul.iur.lib.6.cum simil.& ita Rebuf.eodem num.179. Vbi tamen conceditur hæc potestas,concedi solet, vt & alteri delegari possit,ita Rebuff.eodem num. 180. Quod & de dispensatione diximus, & ita Felyn. in cap. at si clerici,§ de adulterijs, de iud. nume.3. versic. Vicarius etiam Episcopi. Quare forma mandati Vicariatus diligenter erit considerāda;nam si speciatim non concedantur,vel singuli prædicti casus;vel generatim videlicet concedendo facultatem in omnib. casibus,qui speciale mandatum requirunt; sicut etiam,si concedatur de aliquibus speciatim,ac deinceps clausula generali, scilicet addendo idem in alijs casibus reseruatis eiusdem speciei,nihil potest. Sed de hoc Vicario hactenus, qui iurisdictionē habet, & ordinariam,vt DD. communiter concludunt,& Capel.Tholos. eadem decis. numero 97.in Addit.His, & huiusmodi exceptis reliqua omnia facere potest, & ita Iacob. Sbroz.de off.Vic.lib.2.

3 Verùm † quid si Vicarius Canonicus sit, an præcedere alijs Canonicis debet in Choro,& in Capitulo? Planè non,ita Gloss.in capitulo à Collatione,in verb.Prælatis,de appellat.& ita not. ibi Gemin. in casu nostro, num.6. Etenim non interuenit ibi, vt Vicarius,sed vt Canonicus, & ideo in suo loco esse debet, quamuis contrarium nonnulli senserint,& malè,quos refert Nauar. in consil.primo,num.2.de maior & obedient. Excipitur tamen,vbi non collegialiter sederēt, vel incederent,& non, vt Canonicus, tunc enim præcedere debet, vt asseruit Iacob. Sbroz.eodem lib.2.quæst.25.vbi disputauit an præcedat Archidiaconus, idem fuit decisum in Rota,vt scilicet Vicarius præcedat, Archidiaconum, seu Archipresbyterum habentem primam dignitatem post Pontificalem,vt testatur Paris.de resign.benefi. libro septimo,quæst.24.in fine. Secundò excipitur,vbi alias esset consuetudo contraria,ita Nauar.in consil.4.eodem, scilicet vbi vt Canonicus interuenit,præcedat,ita Nauar.eodem. Verum,quòd diximus Vicarium generalem in spiritualibus, & tēporalibus creari; spiritualia accipiuntur, quæ spiritualia merè sunt vel ipsis annexa, vt Sacramenta, Sacramentalia, & beneficia Ecclesiastica; temporalia verò reliqua, vel in iudicio, vel extra iudicium agātur,vid.Rebuff in pract. benef.in tit.de Vic.Episc.num. 18. cum sequenti.Sed iam qualis Vicarius esse debet, videamus.

S V M M A.

1 *Vicarius Clericus esse debet.*
2 *Non coniugatus.*
3 *Peritus in ijs, quæ ad suum munus pertinent.*
4 *Non censura irretitus.*
5 *Mandatum habere debet de Vicariatu in scriptis.*

§. VIII.

§ Postremò Vicarius, qui creatus est, præterquam quòd vigesimum quintum annum

annum habere debet, iuxta capit. cùm in
1 cunctis § inferiora, de electio. † Clericus esse debet, & saltem primam tonsuram habere; per ipsam enim quis in Clericorum numerum adscribitur, cap. cùm contingat, de æta. & qualit. nam cùm habeat exercere causas ecclesiasticas, & spirituales, nec non de personis ecclesiast. iudicare, si laicus sit, hæc nõ potest, cap. decernimus, & cap. at si Clerici, & cap. Clerici, de ind. & cap. nullus. & capit. diligenti, de for. competen. iure meritò igitur laicus Vicarius esse non potest, atque sic habetur in cap. in noua, 16. quæst. 7. vid. & sic inquit Gloss. in capit. præter, §. verum, in verbo, Ducibus, dist. 32. & in cap. benè quidem, in verbo Laico, distinct. 4. & Abb. in capit. decernimus, & Viu. qui de communi sententia testatur in sua Sylu. opin. 440. numero 1. Quare, & Clericalem habitum gerere debet, alioquin pro laico haberetur, & existimaretur, cap. si iudex, de senten. excom mun. lib. 6. & l. item apud. §. si quis virginé, ff. de iniur. & Rebuff. in sua Prax. benef. in forma Vicariatus, nomero 37. cum sequen. Et idcirco necesse habet probare se esse Vicarium.

Secundò requiritur non solum, vt Cleri-
2 cus sit † verùm etiam ne sit coniugatus; nam Clericus talis, esto habeat duo priuilegia Clericorum, scilicet priuilegium fori, & priuilegium, cap. si quis suadente diabolo, cap. vnic. de Cler. coniug. libro 6. (seruatis tamé illis, quæ ibi habentur, & apud Trid. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 6.). In reliquis tamen pro Laico habetur, & idcirco Vicarius esse non potest, ita DD. tradunt in eodem capit. vnic. & Abb. in c. sanè eodem, in antiq. & Viu eadem opin. num. 2. Monaci autem, & Canonici Regulares, necnon Mendicantes, an Vicarij esse possint, dixit Rebuff. eo. num. 35. cum seq.

3 Tertiò † debet esse peritus in ijs, quæ ad suum munus exercendum pertinent. Quare in iure Pontificio, ac ciuili versatus esse debet. Item Moralem Theologiam non ignorare, quo munus suum, vt decet, præstare possit; non enim imperitia excusatur, si delinquat, argum. §. imperitia, in Instit. ad leg. Aquil. & facit, cap. non est putanda, & ibi Gloss. prima, quæst. prima, alioquin mortiferè peccat, si ob eius imperitiam verisimile est damnum aliquod notabile euenturum, ita dixit Nauar. in Man. capitu. 25. num. 12. Immo Episcopus tenetur ad restitutionem damnorum, quæ iniustè dedit; ipsi enim tribuitur, qui malorum hominum opera vtitur, l. ex maleficijs, in fine, ff. de act. & oblig. ex malef. & vt supra diximus. Excipitur tamen, vbi communi opinione pro bono haberetur; sed corruptus fuit ignorante Episcopo, ita tradidit Rebuff. in ead. forma Vicar. nu. 188. cum seq.

4 Quartò † censura irretitus esse nõ debet; non enim electio eius valeret, vel occultus esset, vt probaui in Tract. meo De Censur. Atqui an valebũt interim ab ipso acta, quousque ignoratur ipsum esse talem? Planè acta valebunt, ex quo est in quasi possessione superioris auctoritatis, & communi opinione pro habili haberur, l. Barbarius, ff. de off. prætor. & tradidit Innoc. in cap. nihil, de elect. & Ego in Tract. meo de Irregul.

5 Postremo † antequam munus suum exerceat, mandatum in scriptis testibus munitum ab Episcopo habere debet; non enim sat est instrumentum secretarij sigillo signatum. l. instrumenta, & l. rationes, C. de probat. & ita Rebuff. in eadem Prax. in titu. De Vicar. Episcop. num. 8. iunct. nume. 13. Hic autem Vicarius electus ordinarius est, & suum tribunal idem censetur, quod Episcopi. Quare ab eo ad Episcopum non appellatur, vt DD. communiter concludunt: maiorem tamen iurisdictionem sibi retinet, vt dixit Rebuff. in forma Vicar. Episcop. atque idcirco statutis Episcopi obligatur, & casib. reseruatis. Sicut autem Vicarium habere debet, ita in aliquo loco Diœcesis, vt in ciuitate debet habere tribunal, scilicet, vbi consuetudine solet habere, esto in quacunq; parte Diœcesis ius dicere possit, capit. cum Episcopus, de off. ord. lib. 6. & ita Nauar. in cons. 2. de off. ordin. De Vicario autem Episcopi egit Bertach. in 7. par. 4. libri, & nouissimè Iacob. Sbroz. in Tract. de Vic. Episcop. Sed quoniam Vicarium foraneum etiã constituere solet, ob eam rem, & de ipso agamus.

S V M M A.

1 *Vicarium foraneum habere Episcopus potest.*
2 *Vicarius foraneus iurisdictionem delegatam habet.*

§. IX.

1 Nonò † Episcopus etiam Vicarios foraneos habere potest. Idque meritò: si enim generalem constituit, & habet multo magis & hos particulares habere, & constituere potest.

2 Hic autem † Vicarius delegatam iurisdictionem habet, vt dixit Gloss. in Clemen. 2. in

in verbo, Foraneo, de rescript. & sequitur sibi Zabar. & Nauar. in cons. 36. nume. 1. & Bart. in l. prima, in fine, ff. quis, & à quo, & Alexa. & alij in Rubr. ff. de off. eius, & Sbroz. de off. Vic. lib. 1. quæst. 23. num. 6. Quare ab ipso ad Episcopum appellatur; non enim idem tribunal facit, sicut Vicarius generalis, ita Cardin. in Clem. 2. num. 24. de rescri. & magis communem opinionem hanc esse testatur Couar. lib. 3. var. resol. capitu. 20. & sequitur Sbroz. eodem numero 9. Quare in hoc differt à Vicario Generali, qui est ordinarius, cap. Romana, de appellat. libro 6. & communis opinio est, vt testatur Couar. eodem cap. 20. num. 4. Differt etiam à Vicario Generali, quandoquidem foraneus in certo loco, vel certa parte diœcesis, vel in certis actibus constituitur Generalis verò in tota diœcesi, & in omnibus casibus, quamobrem censetur eadem persona cum Episcopo, & facit idem auditorium, & consistorium cum eo, cap. secundo, de consuetud. lib. 6. cit. capit. Romana, de appell. Hinc factum est, vt ab eo ad Episcopum non appelletur, ita Sbroz. ibidem. Auctoritas igitur eius à delegatione pendet, & idcirco delegationis forma diligenter erit inspicienda. Verum quid, si simpliciter constituatur, quam iurisdictionem habebit? Planè habebit vniuersam in toto loco, vbi est constitutus, vbi simpliciter data sit, argum. l. de pretio, ff. de pub. in rem act. & idcirco ad vniuersitatem causarũ delegatus existimabitur. Excipitur tamen, nisi consuetudo alia esset; ea enim seruabitur. Quare hodie in quibusdam diœcesibus nullam, vel modicam iurisdictionem habent, sed meri executores mandatorum episcopi, atque Vicarij esse videntur. Vicarij autem prædicti, & Generalis, & foraneus ad syndicatum non tenentur, ita Gregor. XIII. quem refert Prax. Archiepiscop. Neapolit. cap. 71. Sed iam de alijs agamus.

S V M M A.

1 *Assessorem etiam Episcopus assumere sibi potest.*
2 *Assessor an iurisdictionem habeat.*
3 *Assessor Episcopi laicus esse potest.*

§. X.

1 Decimò † assessorem episcopus assumere sibi potest; nam episcopus ordinarius iudex est, tot. tit. de off. ordin. Iudex autem ordinarius quilibet assessorem assumere sibi potest, l. fina. C. de assess. atque sic tradidit Iaſ. in rubr. in fine, de off. assess. Id autem summa ratione factum est, quo eius cõsilio atque prudẽtia adiuuetur, & causas celerius peragat, quod maximè curare debẽt cap. finem litibus, de dol. & contuma. l. properandũ, C. de iud. Accedit contingere posse ordinarium iuris peritum non esse, vel ægrotum, vel multis negotijs detentum, & idcirco assessorem ei necessarium esse, vt dixit Gloss. in cap. statutum, §. assessorem de rescript. lib. 6. vbi quando à delegato sumatur, & quorum sumptibus, scilicet litigantium dicitur.

2 Hic autem assessor † communi iure iurisdictionem non habet, sed solum Ordinario consulit in iure quid facere debeat, ita Iaſ. dixit in eadem rubr. num. secundo, vbi alios quosdam idem sentientes refert; Appellaturq; aliquãdo Vicarius potestatis, vt dixit Iaſ. in eadem rubr. & hodie appellatur Auditor; audit enim causas, & quid iuris sit consulit; non autem sententiam deinceps fert; & officiũ nobile est, quandoquidẽ eo functi sunt Iureconsulti tam veteres, quã recentiores celeberrimi, vt refert Iaſ. in eadem rubr.

3 Atqui, † an laicus assessor esse potest? Videbatur dicendum non posse; sic enim asseruit Gemin. in eodem §. assessorem: Accedit quòd Vicarius Episcopi laicus esse non potest, vt vidimus.

Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet & laicum assessorem esse posse, ita dixit Abb. in cap. decernimus, de iud. & Iaſ. in eadem rubr. num. 3. vbi plures alios idem sentientes refert, & Addit. ad Abb. in cap. cum causam, nume. 9. in littera B. de elect. & Viu. in sua Sylu. opin. 440. numero 3. qui sententiam hanc communiter receptam esse testatur, & cuiusuis Iudicis ecclesiastici laicum assessorem esse posse dixit; Id quod etiam ratione probatur; nam hic nullam iurisdictionem habet, vt diximus, sed solum quid in iure sit, consulit; hoc autẽ quemuis laicum facere posse nemo dubitat, quamobrem id tollitur, quod de Vicario dictum est, qui iurisdictionem ordinariam habet, vt diximus. Sed iam ad delegatum transeamus.

S V M M A.

1 *Delegare Episcopus, quæ ordinis sunt, potest.*
2 *Item, quæ iurisdictionis sunt fori pœnitentiæ.*
3 *Tertiò, quæ sunt fori exterioris, vel meri, vel mixti imperij sunt.*

§. XI.

§. XI.

Vndecimò præter Vicarios, & assessorem delegare Episcopus causas potest: Tum eas, quæ ordinis, quam quæ iurisdictionis sunt, ita dixit Gloss. in cap. peruenit, distinct. 95. & Gloss. cap. in capit. quarto, de consuetud. & facit cap. aqua, de conse. eccl. vel altar. & quamuis ea, quæ ordinis sunt, qua ratione delegarentur infra explicauimus, hic tamen summam omnium breuiter faciamus.

1 Primùm † igitur delegare potest, quæ ordinis sunt, vt collationem Confirmationis, & Ordinis: Secundò consecrationes ecclesiæ, altaris, calicis, patenæ, câpanæ, crismatis, & olei sancti, necnon catechumenorum. Tertiò reconciliationes ecclesiæ consecratæ pollutæ. Quartò benedictionem vestium ad diuina facienda pertinentium, vt Amictus, Albæ, Cinguli, Manipuli, & Stolæ, ac Casulæ; sicut enim prædicta ordinis Episcopatus sunt, vt habetur in cit. cap. aqua, de consecr. eccl. vel alt. ita benedictio proximorum cõsuetudine ad Episcopos ptinet, ita dixit Zabar. in Clemen. attendentes, §. statuimus, num. 3. quæst. 2. de stat. monach. & Fran. in capitu. Abbates, de priuileg. libro 6. & de communi sententia testatur Abb. in consi. 2. num. primo. Item benedictionem Corporalium, Cœmiterij, Abbatum, & Monialium. Postremò benedictionem solemnem supra populum: hæc enim omnia ordinis Episcopatus sunt, & suo loco id probauimus, & habetur in tit. de sacr. Vnct. & in tit. de conse. eccl. vel altar. in antiq. & 6.

Hæc autem delegari possunt iis tantùm qui Episcopi sunt, vt habetur in cit. c. aqua, de conse. eccl. vel altar. ibi enim dicitur, quę ordinis sunt Episcopalis, non esse inferioribus Clericis demandari. Idem dixit Glo. in cap. peruenit, distinct. 95. & facit. capitu. manus, de conse. distinct. quinta, & Couar. variar. resolut. libro 3. cap. 20. (vbi delegationis materiam pluribus egit) num. 3. vers. Non me latet. Idque meritò; nam per delegationem iurisdictio solùm quodammodo tribuitur, vel potius materia apta ad has consecrationes faciendas; non enim sat est materia, & potestas iurisdictionis, sed requiritur ordo, qui p delegationẽ non tribuitur, ita dixit Glos. singul. in cit. c. aqua de conse. eccl. vel altar. & Glos. in cit. c. quando, de tẽpor. ordin. & Abb. in cap. accedentibus, de excess. præla. & communiter DD. vt testatur Azor. Instit. Moral. par. 2. libro 3. capit. 30. quæst. septima. Non potest etiam dare insignia Episcopatus, scilicet Mitram, Baculũ, Annullum, & huiusmodi, cap. vt Apostolicæ, de priuileg. libro 6. Quare non est amplexanda opinio Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cas. 22. num. 9. qui asserũt Vicarium Episcopi in remotis agente posse ordines conferre per cap. cùm nullus, de tempor. ordin. lib. 6. nam eo iure id non dicitur, sed hoc scilicet licentiam dare posse, vt ordines suscipiãtur, quod diuersum est à collatione. Etenim delegatio prædicta, si fiat simplici Sacerdoti, nulla est, & ea vtens nihil facit, ita Gloss. in cit. cap. manus, de conse. distinct. quinta, & Azor. ibidem eius tamen opinio locum habere potest, vbi Episcopus esset. Ex causa tamen licentiam dare potest Clericis ordini sacro non initiatis vasa sacra tangendi iud. Turrecrem. in cap. sancta, de conse. distinct. prima. Benedictio etiam Monialium à Sacerdote fieri potest mandato Episcopo, capitulo primo, & capitulo secundo, 26. q. 6.

2 Secundò † quæ iurisdictionis sunt, etiam delegari possunt vt dixi, & primò, quæ fori pœnitentiæ sunt, vt absoluere à casibus ipsi Episcopo communi iure reseruatis, vt habetur in cap. finali, de off. ordin. omnia enim, quę Episcopo permissa sunt, ob eius dignitatem, delegare potest, vt ibi dicitur.

De casib. verò, quos sibi Episcopus reseruauit, posse ipsum delegare facultatem absoluendi dubitationem non habet, arg. cap. pen. de pœn. lib. 6.

3 Tertiò † delegari queunt, quæ fori exterioris sunt, vtpote causæ, vel meri imperij sint. De iure Pontificio enim omnia, quæ ordinis, & iurisdictionis sunt, delegari queũt, vt habetur in cap. quod sede, & ibi Abb. no. ac DD. de offic. ordin. & in cita. capit. aqua, & ibi Gloss. ac Abb. Item censuras ferre, vt ab ipsis absoluere, & alia, de quib. infra.

Verùm quibus delegatio fieri potest? Habito respectu ad causas fori pœnitentiæ, Sacerdoti tantum delegari queunt, capit. omnes, de pœnitent. & habetur apud Trident. Synod. sess. 14. de pœnitent. capitu. 6. & sess. 23. de reformat. cap. 15. Habito respectu ad causas fori exterioris Clericis permitti possunt, vel simplices sint. Immo causas ecclesiasticas ciuiles laico delegari posse dixit Gloss. communiter recepr. in capitulo decernimus, de iud. & testatur ibi Dec num. septimo, & nume. 44. & sequitur, ac refert Viu eadem opin. 140. Secus autem de spiritualibus & criminalibus, vt dixi. Sed iam de alijs, quorum opera suas functiones Episcopus obire facilius potest agamus.

S V M M A.

1 *Fischalem Episcopus habet.*
2 *Familiam armatam habere potest, idest* gli sbirri.
3 *Carcerem itidem habere debet.*
4 *Brachium seculare implorare potest.*
5 *Iudicem laicum habere debet, si iurisdictionem secularem habet.*
6 *Coadiutorem habere potest.*

§. XII.

1 §. Duodecimò † Fischalem Episcopus habere debet; per ipsum enim expurgatur diœcesis ab omnibus delictis, de quo egit Diaz. in pract. Crim. Canon. cap. 4. & cap. 5. & in cap. fin. & appellat cap. iura clamor, & ibi DD. de test.

2 Decimotertiò † familiam armatam itidē habere potest ad iustitiam exequendam, idest *gli sbirri*: & quamuis Abb. in cap. significasti, de off. delega. leuioribus quibusdam rationibus contrarium sentiat, à prædicta tamen opinione discedendum non est, quæ est communis, vt testatur Diaz. in eadem Prax. cap. 151. num. 23. & ita tenet Bald. in l. nam salutem. §. fina. ff. de præfect. vigil. & Dec. in eodem cap. significasti, num. 5. pluribus probat, & Sbroz. de off. vic. libro 2. quęstio. 191. & Fusch. de Visitat. lib. 2. cap. 32. num. 16.

3 Decimoquartò † Carcerem habere debet. Tum ad custodiam delinquētium; tum etiā ad pœnam, vt habetur in cap. 3. de pœn. nō tamen in eodem carcere mares, & fœminæ poni possunt, l. 3. C. de custod. reorum. Qua ratione autem visitandi sint, & quid faciendum, infra declarauimus.

4 Decimoquintò, † vbi Episcopus per se exequi suas sententias non posset, & suam iurisdictionem, brachium seculare implorare valet, cap. 1. & ibi DD. ff. de off. ordin. & cap. dilecto, de senten. excommun. lib. 6. & nouissimè Triden. Synod. sess. 24. cap. 8. de reformat. & sess. 25. cap. 5. de reformatio. cum simil. De qua re pluribus egit Diaz. eodem cap. 151. etsi id recuset, arbitraria pœna puniri potest, vt censuris, & alijs pœnis, cap. 2. de maled. & Diaz. eodem num. 10. Præterquam quòd impedientes Episcopos, & prælatos, quominus suam iurisdictionem exerceant, per Bullam Cœnæ Domini, capit. 16. quam explicauimus in Tract. eiusdem, par. secunda, eodem capit. 16. ipso facto excommunicati sunt. Potest etiam petere, vt accommodet eum de familia, ita Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 43. vbi etiam habetur, an cognoscere Iudex laicus possit de sententia.

5 Decimosextò † si habet iurisdictionem secularē, cuiusmodi habet Episcopus Imolæ in oppido Bagnaræ, iudicem secularem habere debet, ne contingat ipsum irregularem fieri, si cui mors inferenda, membrumvè mutilandum sit, vt habetur in cap. fina. & ibi DD. ne Cler. vel Monac. lib. 6. cuius Canonis materiam egi pluribus in Tract. de Irregul. cap. 5. § 8.

6 Decimuseptimò † si ipse Episcopus inhabilis factus sit, Coadiutor ei datur, capit. ex parte, de Cler. ægrot. & ibi Abb. not. & in capit. fin. eodem, & Trident. Synod. sess. 25. de reformat. cap. 7. & Paris. de resign. benef. lib. septimo, quæst. 20. vbi etiam causas recenset, quamobrem detur. Hic Coadiutor antē à Romano Pontifice tantum datur, vt dixit Abb. in cap. fi. de Cler. ægrot. His ergo, ac prædictis Episcopus vtitur ad suam Ecclesiam gubernandam.

S V M M A.

1 *Residere in sua diœcesi Episcopus debet.*
2 *Pœna qua efficitur Episcopus non residens.*
3 *Episcopus quando à residentia excusetur.*

§. XIII.

1 §. Decimooctauò † in sua diœcesi Episcopus residere debet; si enim inferiores Clerici, qui animarum curam habent, ad id tenentur tot. tit. de Cler. non residen. multo magis Episcopus, qui grauiorem curam habet, residere debet, atque sic nouissimè Trident. Synod. sanciuit, sess. 6. de reformat. capit. 1. & sess. 23. de reformat. cap. 1. & Diaz. in sua Prax. Crim. Canon. & Addi. ad ipsum, vbi pluribus rem hanc egit. capit. 52. Idque meritò; nam Episcopus, & Pastoris, & Sacerdotis, & Iudicis in primis personam gerit, ac pastor si absit, nec verbi Dei prædicatione, neque exēplo pascere oues suas potest, nec egentibus opem ferre, vt per se patet. Vt Sacerdos verò nec Sacramenta administrare, nec alia cōmodè obire valet. Vt denique Iudex, nec nocentes punire, vitiaque cōmodè coercere valet, & pulcherrimè dixit Triden. Synod. eadem sess. 23. de reformat. cap. 1. Iure igitur residere in diœcesi debet. Nec facit, si dicatur per alios prædicta obire posse; nam hoc nihil est. Tum quod electa personę industria est, ergo nisi necessitas cogat, mandare sua munera alteri non debet.

bet, arg. c. fin. §. fin. de off. deleg. Tum quòd per alios facere remedium extraordinariũ est, per se autem ordinarium: & quando locus esse potest remedio ordinario, extraordinarium remedium cessat, ita DD. in l. incautè, 2. ff. de oper. non. nunc. & facit. c. 3. & cap. penult. & capit. fin. de Cler. ægrot. Tum quòd si p alios sua munera Episcopus exercere posset, liceret etiam Episcopus non dignos elegi, cuius contrarium probatum est. Debent enim esse ætate, scientia, ac moribus præstantes. Tum quòd diuino præcepto mãdatum est, vt Episcopi, qui pastores sũt, suas oues agnoscant, vt dixit Trid. Synod. sess. 23. cap. 1. at qua ratione possunt hoc facere absentes? Tum quòd si magistratus seculares à sua iurisdictione discedere non possunt, nec foris pernoctare, vt dicitur in l. illud obseruandum, ff de off. præsid. & omnes Artifices suis artibus assiduè operam dant, quanto magis Episcopi, qui animarũ curam habent, præsentes esse debent, & ab ipsorum curam non discedere? Ob has causas igitur Episcopus in sua diœcesi residere debet, & functiones suas, quantum potest, per se obire. Non enim satisfacere mihi videntur suo muneri, qui ab Ecclesia sua qoidem non discedunt, atque diœcesi; sed tamẽ sua munera alijs obeunda prorsus mandãt; nam residere intelligitur cum effectu, ita vt operetur, vt diximus de Parochis, & facit cap. it. relatum, de Cler. non resid. & iura allegat. per Zabar. in Clem. vnic. de for. compe. quæst. 13. num. 22. Quare non mihi placuit quorundam Episcoporum consuetudo, qui omnia Vicarijs facienda relinquunt. Tum quòd ipsi Pastores sunt, & de grege ipsis credito rationẽ Deo reddere in primis habent. Tum quod pro Coadiutore Vicarius datur, ergo, & ipsi ordinarij operari debent. Tum quod Christus Dominus, dum in hac vita esset suas oues nemini commendauit, sed earũ ipse curam gessit. Postquam autem surrexit dixit: Pasce oues meas. Ioan. 21. Residere autem debet in Ecclesia Cathedrali, vt air Gluss in cap. Episcopus diœcesanus, distinct. 3. nec vagari debet per diœcesim, nisi causa aliqua vtili, aut necessaria: aliquando tamen vtile est, vt absit, quo magis rediens charior sit, ita Bertach. in Tract. de Episcop. parte prima, lib. 4. num. 4. Vbi autem residet Episcopus, priuilegio hoc fruitur, quoniam contra Clericos seculares, & etiam regulares extra claustra degentes quacunque ratione exempt[illegible] iurisdictionem exercet, vt habetur in Bulla Pij Quarti, incip. De salute gregis, vers. Et insuper ipsis Episcopis, quæ est in ordine 17. & in Bullar. pagin. 679. & refert Steph. Quarant. in summa Bullar. in verbo, Exemptio. Sed de his hactenus iam de pœnis Episcoporum non residentiũ agamus.

2 Primùm igitur † si absque causa à sua Ecclesia Episcopus absit, mortiferè peccat, vt DD. communiter concludunt, sicut testatur Tolet. lib. quinto, Instit Sacerd. cap. 4. numero 1. & vt nouissimè tradidit Triden. Syno. eadem sess. 23. de reformatio. cap. 1. versi. si quis autem.

Secundò pro rata temporis, quo abest, fructus suos non facit, nec tuta conscientia retinere ipsos potest etiam declaratione alia non secuta: sed tenentur illos fabricæ ecclesiæ, vel pauperibus erogare, ipsovè cessante superior Ecclesiæ id facere debet, & nulla conuentio, vel compositio de fructibus fieri potest, non obstantibus quibuscunque priuilegijs cuiuscunque Collegio, vel fabricæ concessis, vt ibidem dicitur.

Tertiò, si vltra tres menses abfuerit, tunc præter mortiferum peccatum, ipso facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, quæ pars per superiorẽ Ecclesiæ applicanda est fabricæ, & pauperibus loci. Item si per alios sex menses in absentia perseuerauerit, aliam quartam eadem ratione amittit applicandam per eundem eisdem, ita habetur apud Triden. Synod. sess. 6. cap. primo, vers. si quis à Patriarchali. Postremò crescente contumacia intra tres menses Metropolitanus de absentia suffraganei Romanum Pontificem per litteras, nunciumvè certiorem facere debet; alioquin elapsis tribus mensibus ipso facto ingressu Ecclesiæ priuatus est ipse Metropolitanus, ita dicitur in eodem cap. 1. sess. 6. Quare Romanus Pont. priuare poterit Episcopum, & de alio Ecclesiam prouidere; potest enim Episcopus hac ratione Episcopatu priuari, cap. 2. & capit. ex parte vestra, & cap. qualiter Archiepiscopus, de Clerie. non residen. Hæc igitur sunt pœnæ præscriptæ à Trident. Synod. non residentibus.

Postremò, si foris moriatur, & extra diœcesim bona acquisita Ecclesijs, cuiuscunque quantitatis, non & qualitatis tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent, ita habetur in Bulla Pij Quarti, incip. In suprema militantis Ecclesia publicata die 4. Decembr. 1564. in Bullar. 833. quæ est in ordine 115. & executorem idem Pius Quartus, dedit Auditorem Cameræ iuxta formam, quæ habetur in Bulla eiusdem incip. Cum

tam per ſacroſanctã, quæ eſt in ordine 123. in Bullar. pag. 848. Et hęc locum habeat; vel facultas ei conceſſa eſſet teſtan lide ipſis, ac diſponendi liberè, etiam ſi diſpoſuerit.

3 Pœnas † euadit primò tamen, vbi modicum abeſt; quandoquidem modicum pro nihilo reputatur, argum. l. ſcio, ff. de in integr. reſtit. Hinc mulier, quæ diuertit à marito, ſed breui reuerſa eſt, diuertiſſe non videtur. l. diuortium, ff de diuort. & l. pleriq;, ff. de ritu nupt. atque ſic Trident. Syuod. dixit, ſeſſ 23. de reformat. cap. 1. verſ. Quoniã autem. Quo autem pęnam effugiat, quatuor concurrere debent. Primùm, vt ex cauſa æqua id fiat, vt dicitur in eodem verſi. ibi. Et haberi rationem, vtpote valetudinis gratia, recipiendi aliquem Principem virum, viſendi ſuos, qui vel ægrotant, vel inter ſe diſſident, quò ipſis opem ferat, concilierq; inter ſe, ita Tolet. ibidem, nume. 2. verſ. prima. Secundò requiritur, vt fiat abſque gregis ſui detrimento, vt dicitur in eodem verſicu. ibi Abſque vllo gregis detrimento. Si ergo Eccleſia ſua eius opera egeret, diſcedere nequaquam debet. Tertiò requiritur ne intra annum tempus huius abſentiæ ſit vltra duos, vel tres menſes, ſiue coniunctim, ſiue ſeparatim. Vel igitur ter, vel quater, vel ſæpius abſit abſentiæ tempus hoc menſes tres egredi non debet, vt dicitur in eodem verſicu. abſentiæ ſpatium. Poſtremò, ne abſentia hæc ſit his temporibus, ſcilicet tempore Aduentus, Natiuitatis Chriſti Domini, Quadrageſimæ, Paſchatis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti Domini, ita dicitur eodem verſ. His enim temporibus Eccleſia ſuo paſtore inprimis eget. His igitur quatuor concurrentibus pęnas euadet, quas ſubeunt ij, qui abſunt etiam ſi tres menſes nõ egrediantur. Item per hoc tempus non requiritur alia ſuperioris licẽtia, vt dixit Addit. ad Diaz in ſua Prax. Crim. Canon. cap. 55. verſ. illud verò circa. Ex his patet ſine iuſta cauſa nunquam licere à diœceſi Epiſcopo abeſſe.

Secundò Epiſcopus non incidit in pęnas, in quas incidunt, qui vltra tres menſes abſunt, vbi adeſt legitimum impedimentum, ſeu iuſtæ, & rationabiles cauſæ, vt colligitur ex cit. cap. 1. ſeſſ. 6. Tunc enim nec peccat, & prædictas pęnas euadit, cauſæ autem quinque ſunt præpoſitæ à Trident. Synod. ſeſſ. 23. de refor. c. 1. ſcilicet.

Aut Chriſtiana charitas, vtpote in alterius diœceſi inter magnos Principes graues inimicitiæ ortæ ſunt, quas inter ſe conciliare Epiſcopus poteſt, vel Princeps eget conſilio ſuo in re aliqua graui; in hoc caſu, & huiuſmodi abeſſe poterit. Sicut etiam ſi periculum eſſet alicuius hæreſis in aliqua Ciuitate, & Epiſcopus ſuccurrere poſſet, modo graue damnum in ſua non ſequatur, ordinata enim charitas eſſe debet, l. præſes, C. de ſeruit. & aqu.

Aut vrgens neceſſitas, vtpote graui morbo affectus eſt, & niſi locum mutet, vitæ periculum adit, vel perſecutiones in ipſum ortæ ſunt; in his igitur caſibus abeſſe poteſt, atque ſic Sacra Congregatio declarauit, & Addit. ad Diaz. eodem capit. 52. verſ Quintus, & verſ. Octauus, modò tamen Eccleſia ſua detrimentum ſpirituale non patiatur; tunc enim potius mortem oppetere debet, quã gregẽ ſuũ deſerere iuxta illud Chriſti Domini, Bonus Paſtor ponit animam pro ouibus ſuis, ita habetur in cap. ſuggeſtum, & in duob. ſeq. & in §. hoc etiã, vbi Gloſſ. magiſtr. viden. 7. quæſt. 1. & In capit. niſi, § propter malitiam, de renunc. & ibi Innoc. numero 4. & Abb. in verbo, Propter malitiam, vbi habetur quando paſtor Eccleſiam deſerere poteſt ob perſecutiones, atque ſic dixit Tolet. eodem nume. 3. verſicu. Tertiò. Si ergo periculum eſt, ne aliquis hæreticus inficiat ſuas oues, vel Tyrãnus aliquis abire nõ dẽt.

Aut debita obedientia; hoc autem contingit, vbi Romanus Pont. Epiſcopum aliquò mitteret pro Nuncio ad aliquem Principem, vel Rempublicam, vel ad aliquod bellum; tunc enim excuſatur. Idem ſi apud ſe habere ipſum velit. Si enim, qui eſt in ſeruitio Epiſcopi, excuſatur, capit. quod dilectus, & c. ad audientiam, & c. de cætero de cler. nõ reſid. multo magis, q Romano Põt. inſeruit, atque ſic dixit Addit. ad Diaz eodem capit. 52. verſicu. Tertius caſus: itidem Tolet. qui limitationem quandam refert.

Aut euidens Eccleſiæ vtilitas, vtpote, vel ſuæ Eccleſiæ; tunc enim abeſſe poteſt, argumen. cap. ex parte tua, de Cler. non reſiden. vbi periurus Clericus non fuit, qui iurauit reſidere, ſi quo iura ſuæ Eccleſiæ tueatur, abſit; idem ſi adeſt vtilitas Eccleſiæ vniuerſalis, vtpotè ad Concilium generale vocatus eſt, vel ob aliud ſimile, quod non ab alio æquè atque ab Epiſcopo fieri poteſt, ita Tolet. eodem verſ. Quarta, & Addit. ad Diaz. eodem cap. 52. verſi. Quartus caſus, quamuis hi duo caſus in antecedenti cauſa collocentur, vtilitas autem hæc euidens eſſe dẽt.

Aut Reipublicæ euidẽs vtilitas vtpote ſuæ Ciuitatis, vel alterius, modo tñ vtilitas id poſtulet, & euidens ſit; ſecus ergo ſi nõ adeſt euidens vtilitas. Hæc igitur cauſę ſunt, quam-

quamobrem vltra tres menſes Epiſcopus ſine vlla offenſa abeſſe poteſt.

Requiritur tamen primo, vt talis cauſa probetur, aut Romano Pontifici, aut Metropolitano, aut eo abſente, antiquiori Epiſcopo reſidenti, vt habetur apud Triden. Syno. eadem ſeſſ. 23. cap. primo, de reformat. verſic. Decernit eandem. Excipitur tamen vbi aliquod repentinum interueniret, quamobrem neceſſe eſſet propter aliquod munus, & Reipubl. officium Epiſcopatui adiunctum abeſſe, & certiores prædicti fieri nõ poſſent; tunc enim licentia non petita licet, ita ſancta Synod. eodem cap. verſic. Niſi cum abſentia.

Secundò requiritur, vt licẽtia hæc in ſcriptis detur; alioquin ſine ſcriptis nihil operatur; nam, vbi datur alicui facultas aliqua, quam non habebat cum aliqua qualitate, actus ille ſine illa qualitate geſtus non valet, vt dixit Gloſſ. in Clem. prima, in verbo, Iubentes de iurepatron. & Iaſ. in l. vniuerſa, num. 9. C. de precib. Imper. offer. At Metropolitanus non habebat hanc facultatẽ dandi hanc licentiam, & fuit ei data per Trid. Synod. cum hac qualitate, vt in ſcriptis daret, ergo aliàs data nihil operatur, atque ſic in re noſtra reſpondit Nauar. in conſil. ſecundo, numero decimo, de Cleric. non reſiden.

Poſtremò requiritur, vt dum abeſt, ſua eccleſia nullum detrimentum patiatur, ita Triden. Synod. eod. cap. Quare idoneum Vicarium relinquet.

His interuenientibus, vel vltra tres menſes, vel ſex, vel annum abſit, pœnas prædictas euitabit, ita Tolet. eodem verſ. ſecũdo. Altera abſentia. Ex his patet Epiſcopũ longiores peregrinationes facere non poſſe ſine licentia Romani Pontificis, cap. magna, de voc. vbi DD. Quid ſi vouit Epiſcopus religionem? vid. cap. per tuas, de vot. Sed iam ad alia transfeamus.

SVMMA.

1 *Epiſcopus in ſua diœceſi tam ea, quæ ordinis ſunt, quam quæ iuriſdictionis exercere debet.*

2 *Extra diœceſim ſi exerceat functiones Epiſcopus an valeant.*

3 *In alterius diœceſi exercere non debet ſuas functiones; quæ regula, quouſque pateat, declaratur.*

§. XIV.

1 Decimononò † Epiſcopus in ſua diœceſi, & in ſuos ſubditos ſuas functiones exercere debet, vel ordinis, vel iuriſdictionis ſint. Idque meritò. Tum quòd diœceſes diſtinctæ ſunt, quo quiſque ſuam gubernet, & ne quis in aliorum fines ingrediatur, capit. nullus, nona q. 2. & per totam illam quæſt. Tùm ne ſubditi neceſſe habeant ſuo incommodo foras exire. Tum denique, quod ſi extra territorium exercere velit, parere eius ſubditi non coguntur, l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & cap. fin. de conſt. lib. 6. Quare vt ordinis functiones exerceat, vtpotè ordinib. cõferendis, Eccleſijs, Altaribus, rebuſque alijs cõſecrandis in ſua diœceſi eſſe debet; idem ſi, quæ iuriſdictionis ſunt, exerceat.

2 Atqui † ſi extra diœceſim hæc faciat, an nihilominus valebunt? Planè, quæ ordinis ſunt, rata erunt, ex quo poteſtas ordinis tolli non poteſt, nec impediri, quin operetur, vbi materia adeſt; quoad ea verò, quæ iuriſdictionis ſunt, non vtique omnia. In ſua diœceſi ergo ſuas functiones exercere debet, in quacunque parte diœceſis autem eas exerceat, nihil intereſt, cap. cùm Epiſcopus & ibi Gloſſ. & DD. de off. ordin. libro 6. Sic enim & Legatus in qualibet parte ſuæ legationis poteſt expedire, quæ ad illã ſpectant, & cauſam vnius Prouinciæ in alia Prouincia, quæ ſit ſuæ legationis, vbi multarum legatus eſt, cap. nouit, de off. delega. Idem & Archiepiſcopus in qualibet parte ſuæ diœceſis Archiepiſcopalis poteſt, cap. vt litigantes, de off. ordin. libro 6. Quare, etſi iure ciuili in loco maiorum ius dicere debent Iudices, l. penul. ff. de inſt. & iur. locum tamen nõ habet in Epiſcopis, per cit. cap. cùm Epiſcopus, de off. ordin. lib. 6. Excipiuntur tamen loca exempta, quæ ſunt in Diœceſi; nam in ipſis iuriſdictionem exercere non poteſt, cita. cap. cùm Epiſcopus, & Clem. Archiepiſcopo, de priuileg. & ibi Gloſſ. in verbo, Etiam celebrare, & facit cap. luminoſo, 18. quæſtio. ſecunda. Poteſt tamen in eo loco in Pontificali celebrare, & coram ſe facere celebrare, & populo benedicere ſolemniter per cit. Clem. Archiepiſcopo, verſ. ſimili, & ibi Glo. & Zabar. in verſ. Si verò quæritur, ibi ſecundo caſu. Atqui ſi reſiſtant exempti ab Epiſcopo, & nollit, aut celebret, an Epiſcopus punire ipſos poſſit? Planè non, ſed aget coram Superiore exemptorum, quò ipſas cogat ſeruare conſtitutiones cit. Clemen. Archiepiſcopo, & ibi dixit Zabar. ibi, in fine,

verſ. Secundò quæro. Hoc autem de iure antiquo, ſecus de iure nouo, quod retulimus infra in cap. De Regularibus. Aliàs igitur in ſua diœceſi ſua munera obire debet. Et de hac regula ſatis.

4 Altera regula eſt, ſcilicet † extra ſuam Diœceſim Epiſcopum ſuas functiones exercere non poſſe, & primò, quæ iuriſdictionis per cit. cap. fin. de conſtit. & l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iud. & cap. Epiſcopus cum duobus ſeq. 9. quæſt. 2. & Rot. deciſ. 7. num. 3. de off. Vicar. in nouis, & ita Gloſſ. in cap. nouit, de off. deleg. & Clem. 1. & ibi Gloſſ. de foro compet. etenim quoad iuriſdictionem contentioſam pro priuata perſona habetur Epiſcopus, vbi ſuam Diœceſim egreſſus eſt, argumen. l. 2. ff. de off. proconſ. & leg. & l. fina. ff. de off. præt. nam iuriſdictio cohæret territorio, l. fin. & ibi Bart. C. vbi, & apud quos. Nō etiam in loco exempto ſuæ diœceſi, quæ iuriſdictionis ſunt exercere poteſt; vt habetur in cap. luminoſo, & ibi Gloſſ. in ver. Collocare, 18. quæſt. 2. & in cap. cum Epiſcopus de off. ordin. lib. 6. & ibi Gloſſ. in verb. Non exempto, & Gemin. Franc. & DD. ibid. & ſupra proximè dixi.

Excipitur tamen primò, vbi agit ea, quæ cauſæ cognitionem non poſtulant, & iuriſdictionis voluntariæ ſunt, & ſine ſtrepitu iudicij ſiunt, vt dixit Anchar. in Clem. dudum, num. 11. de ſepult. viden. Nam & hæc in alterius diœceſi fieri poſſunt, ita DD. inquiūt in cit. cap. nouit, de off. deleg. & Gloſſ. 2. in cit. l. fin. & ſequitur Iaſ. ibi, num. 6. & numero 25. & DD. & Couar. var. reſolut. libro 3. cap. 20. num. 2. & Capic. deciſ. 203. num. 16. & Illuſtriſ. Tuſch. Pract. concluſ. in littera I, concluſ. 546. vbi etiam declarat, quæ iuriſdictio voluntaria ſit, ſcilicet, vbi actus ſit ſine contradictore, & de plane, & ſine cauſæ cognitione, nec tribunalis erectio, ſeu Sedis. Quare in aliena diœceſi delegationem facere poteſt, quandoquidem ſine cauſæ cognitione fit: quamuis ſi ei, cui delegatio fit, nollet delegationē ſuſcipere, ad eam ſuſcipiendam cogere ipſum nō poteſt, l. vlt. ff. de præfect. vrb. & ita Gloſſ. in cit. cap. nouit, & Iaſ. in eadem l. fin. num. 89. Item poteſt beneficium conferre, cap. poſt electionem, de conceſſ. præbend. & cap. qua fronte, de appella. & ita Iaſ. in eadem l. fin. num. 7. & Rot. deciſ. 7. in Addit. num. 5. de off. Vicar. in nouis, & not. in cap. primo, de inſtit. lib. 6. ſcilicet cōferre beneficia eſſe iuriſdictionis voluntariæ, & Sbroz. de Vic. Epiſcop. libro ſecundo, q. 112. vbi & Vicarium poſſe præſentatum extra diœceſim inſtituere aſſerit ſicut etiam beneficium conferre, vbi poteſtas conferendi ab Epiſcopo ei data eſt, ita Sbroz. eodem quæſt. 102. Non tamen concurſos fieri ab eo ibi poteſt. Et ad ſummum omnia poteſt, quæ cauſæ cognitionem non poſtulant, quandoquidem alterius territoriū hiſce functionibus non violatur, ex quo tribunal non erigitur. Hinc Parochus extra Parochiam ſuā ſubditum abſoluere in foro pœnitentiæ poteſt, vt dixit Hoſtien. in ſumm. de pœnitent. §. cui confitendum, verſ. Et modo, qui extra territorium, & ſupra Iaſ. in l. fin. num. 6. ff. de iuriſdict. omn. iud. Poterit etiam vti inſignibus ſuæ dignitatis, vt anullo. Non autem inſignibus officij, & baculo, ita Ancharan. in Clemen. vnic. num. 3. de for. competen. Non etiam benedictiones ſolemnes dare.

Secundò excipitur, vbi Epiſcopus diœceſis id ei permitteret; nam & contentioſam iuriſdictionem exercere tunc poteſt, modo litigantes in id conſentiant, ita DD. & Iaſ. in cit. l. fina. num. 14 & Rot. deciſ. 7. numero 3. de off. Vic. in nouis, & Abb. qui de communi teſtatur in cap. nouit, de off. legat. & vt nos probauimus in Tract. de cenſuris, Tab. 1. cap. 27. §. 1. vbi materiam hanc pluribus egimus; Quæ igitur huc pertinēt; illinc ſummantur; locus n. ille omnino videndus eſt.

Tertiò excipitur caſus Clement. vnic. de for. competen. vbi quis à ſua diœceſi expulſus eſt, & nec per ſe, nec per alios in ſua diœceſi iuriſdictionis poteſt: idem non recipiatur, vt ſenſit Gloſſ. ibi in verb. Expulſores, quod intelligit Zabar. ſi aliquando poſſeſſionem habuit, ita ibi.

Secundo principaliter Epiſcopus exercere non poteſt in aliena diœceſi, quæ ordinis Epiſcopalis ſūt, & ſic nec Pontificalia, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. 6. de reform. cap. 5. Nulli Epiſcopo (dicitur enim ibi) liceat cuiuſuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tantum. Hæc ibi ſancta Synod. Ex quibus propoſita concluſio habetur. Quare, nec ordines conferre, neque Eccleſias altaria, calices, aliavè conſecrare poterit, nec etiam corporalia, ita dixit Paol. Fuſch. de Viſit. lib. 1. cap. 22. nu. 9. & reſpondit Nauar. in conſ. 1 a. de Cler. excom. min.

Id quod locū habet adeo, vt ſi contra fiat ipſo ab exercitio Pontificaliū ſuſpenſus ſit, & ordinati ab executione ordinū, vt ibid. dicitur, vel bona fide id fecerit, ita Nauar. ibi.

Secondò locum habet, vel prætextu priuilegij id ſe poſſe aſſerat; tollit enim quodcuoque priuilegium S. Syno. vt ibi dicitur.

Ter-

Tertiò, vel Epiſcopus Cardinalis eſſet; non enim ſanĉta Synod. diſtinguit, quiſnam Epiſcopus ſit, ergo nec nos diſtinguere debemus, l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Quare, nec Patriarcha id poterit, nec Archieps.

Quartò locum habet vel in alterius Epiſcopi diœceſi beneficium Eccl. habeat, vel Eccleſiam aliquam ei ſubiectam ob eandem rationem, ita Sacra Congregat. in eodem capit. quinto.

Excipitur tamen, vbi haberet licentiam à Papa; præeſt enim ipſe Concilio, vt probaui in Tract. de Bulla Cœnæ Domini, & dubitationem non habet.

Secundò excipitur, vbi licentiam expreſſam ab Ordinario loci ad id haberet, vt inquit eadem Sancta Synod. eodem cap. quinto. Quare tacita non ſat eſſet. Vnde dictum Hoſtien. quem refert, ac ſequitur Zabar. in Clem. Archiepiſcopo, verſ. ſimili ibi. In ſecundo caſu, de priuileg. qui exiſtimauit tacitam licentiam ſat eſſe, ob diſpoſitionem Trident. Synod. hodie locum non habet. Quæ autem Pontificalia ſint, declaratur infra, vbi de materia agitur. Non tamen peccat, nec pœnam vllam incurrit Epiſcopus, qui per diœceſim alterius tranſiens à pijs hominibus rogatus benedictionem non ſolemnem tribuit, abſque animo iuriſdictionis exercendæ, ita dixit Epiſcopus Montis Marani in Man. Paſt cap. 63. in fine. Idque meritò; eſt enim actus, qui & à laicis priuatis fieri poteſt ſine pœna. Hinc & Clericus ab officio ſuſpenſus, ſi recitet ſeptem Horarum preces tanquam laicus irregularis non fit, vt probaui in Tract. meo de Cenſur. Tab. 1. cap. 13. §. 14. & in pluribus alijs locis. Sed de his hactenus, iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Feriatis diebus iuriſdictionem exercere Epiſcopus non debet.*
Feriatis diebus an acta valeant.

§. XV.

1 Vigeſimò † diebus feriatis iuriſdictionem exercere Epiſcopus non debet, vbi cauſæ cognitio poſtulatur, cap. fin. de fer. &
2 l. actus, C. eodem. † An autem ſi contrafiat, facta valeant, & fieri poſſint? Breuiter concludendum eſt, primò fieri poſſe, quæ ordinis ſunt; quandoquidem in illis actionibus Deus in primis colitur. Quare tunc Confirmationis Sacramentum adminiſtrare, conſecrationes omnium rerum facere poterit, & multo magis ſolemniter Miſſæ ſactum celebrare, & ad ſummam omnia, quæ ordinis ſunt obire ei licebit.

Quoad ea verò, quæ iuriſdictionis ſunt, & cauſæ cognitionem iudicialem poſtulant, regulariter fieri nequeunt. Excipiuntur tamen, quæ diximus de Cenſuris in eod. Trac. Tab. 1. cap. 77. §. 2. Secundò excipiuntur extraiudicialia, cuiuſmodi viſitare Eccleſias, & alia loca pia, examinare ad beneficia, ad confeſſiones etiam huiuſmodi, hæc enim, vti pia quædam opera, fieri quocunque tempore etiam feriato poſſunt. Sed de Epiſcopo efficiente cauſa, & miniſtro Poteſtatis, atque officij Epiſcopalis hactenus, ad eiuſdem effectus iam tranſeamus.

De effectibus remotis, ſed primis officij, ac poteſtatis Epiſcopalis. Cap. V.

S V M M A.

1 *Dei honos* } *Effectus remotis ac*
2 *Salus animarum vnius* } *primi poteſtatis, at-*
Diœceſis } *que officij Epalis.*

E Epiſcopo, qui officium, ac poteſtatem Epiſcopalem exercere habet, iam egimus; modo de effectibus, eiuſdem poteſtatis agamus. Verùm, quod hi partim remoti, ſed primi ſunt; partim proximi, ſed ſecundi; ob eam rem prius de remotis, deinceps de proximis agamus.

1 Effectus igitur † remotus primus, ac princeps officij, ac poteſtatis Epiſcopalis, Dei honos eſt. Huc enim tota Epiſcopi mens, huc omne ſtudium, huc omnis denique eius actio ſpectare debet. Hinc Chriſtus Dominus inquit, Primum quærite Regnũ Dei, &c. Hinc Decalogi Primæ tabulæ præcepta ad Dei honorem reſpectum habent; ſicut etiam initium Orationis Dominicæ. Hinc denique Sancta Trident. Synod. in Decreto, de inchoando Concilio ſeſſ. 1. finem hũc ſibi propoſuit, & ſeſſ. 21. de reformat. cap. 8. inquit quæcunque in diœceſi ad Dei cultum ſpectant, ab ordinario diligenter curari debere. Ex quo igitur finis hic primus eſt officij, ac poteſtatis Epiſcopalis, iure meritò Epiſcopus, ne à recta aberret, ob oculos ipſum ſemper habebit. Et de hoc primo effectu ſatis.

2 Alter effectus † remotus, ſed ſecundus eſt

ſalus

ſalus animarum vnius diœceſis, ſcilicet ſuæ.

Dixi ſalus animarum. Tum quòd finis poteſtatis Eccleſ. quam Epiſcopus habet, quatenus Epiſcopus, eſt, ſtatus ſupernaturalis Chriſti Domini fidelium in hoc ſeculo per gratiam, & in altero per gloriam, vt id pluribus aſſeruit Nauar. in conſ. primo, numero, 3. verſ. Poteſtas autem Eccleſiaſtica, iunc. verſ. Penes autem finalem, de foro compet. & in cap. nouit. num. 88. & 97. de iudi. Tum quòd fini iuris Pontificij, quod ſeruare Epiſcopus debet, cap. ego, de iureiurand. & vt ſupra probauimus, ſalutem animarum ſubiectam eſſe dixit Gloſſ. in cap. cum contingat, eodem, & Abb. in Proem. Decretal. numero 16. verſ. Eſt ergo hæc ſcientia: & idem Abb. in cap. fin. num. 5. verſicu. Antonius de Butr. de conſuetud. nam ait finem iuris diuini, ac Canonici eſſe felicitatem animæ. Idem inquit Addit. ad eum ibi, atque ſic ſenſit Couar. pract. quæſt. prima, num. 2. verſic. Secunda concluſ. & Fuſch. de Viſit. lib. 1. capit. 1. num. 14. Idem apertiſſimè dixit ſanct. Thom. 2. 2. quæſt. 185. art. 5. nam ait per ſuſceptionem Epiſcopatus Epiſcopos obligari ad exequendum paſtorale officium propter ſubditorum ſalutem. Quibus verbis manifeſto conſtat ſalutem animarum Epiſcopis propoſitam eſſe debere. Quare ſi quempiam ab hæreticis decipi videret, tanquam bonus paſtor, vel vitæ periculum adeat, ſubuenire ei debet, ita generaliter de omnibus dixit S. Thom. opuſ. 18.

Dixi vnius Diœceſis, quandoquidem ſimplicis Epiſcopi in partem ſolicitudinis vocati ſunt, & non in plenitudinem, vt Romanus Pont. cap. cùm honorem, & ibi Gloſſ. & DD. de aut. & vſu pall. & extrauag. vnã ſanctam, de maior. & obed. & ita Innoc. in cap. presbyter, de ſacram. non iteran. & in capit. ſuper his, vbi quoque Abb. de vot. Dixi ſuę, non enim alterius curam gerere habet. Hic ergo effectus remoti, ac primi poteſtatis Epiſcopalis ſunt, iam de proximis agamus.

De gubernatione laicorum, qui baptizati ſunt, effectu proximo, ac primo poteſtatis Epiſcopalis habito reſpectu ad ea, quæ pertinent ad fidem. Cap. VI.

S V M M A.

1 *Laicos, ideſt in laicos Epiſcopus iuriſdictionem in ſpiritualibus habet.*

2 *Laici Chriſtiani credere omnia debent, quæ Eccleſia Catholica credit, & quæ in Symbolo continentur.*

3 *Doctoratus inſignia ſuſcepturus* } *profeſſionem fidei facere debent.*

4 *Rector vniuerſitatis ſtudij* }

5 *Docentes artes liberales* }

6 *Bulla Pij Quarti, de fidei profeſſione facienda refertur.*

E effectibus remotis poteſtatis, ac officij Epiſcopi egimus, iam de proximis agamus: Et quoniam hi effectus nil aliud ſunt, quàm cura, & gubernatio diœceſis in ſpiritualibus potiſſimum, vt videbimus. Et hæc cura, ac gubernatio partim per ſe, & partim per accidens eſt. Et quę per ſe partim ſpectat ad fideles laicos, partim ad Eccleſiaſticas perſonas; & quæ ad laicos partim eſt gubernatio ſingulorum, partim vniuerſitatis; ideo prius (omiſſis in pręſenti alijs) de laicorum ſingulorum gubernatione agamus. Quæ gubernatio, vt in quib. verſetur, ac quouſque pertineat, cognoſcatur, atque vt Epiſcopus ſciat quam laicorũ curam ſuſcipere ad ipſum ſpectet. Quæ ad fideles pertinent, quatenus Chriſtiani ſunt, contemplabimur: quemadmodum, atque ordinem in quocunque ſtatu fidelium perpetuò in hoc opere ſeruabimus. Nam etſi Epiſcopus iuriſdictionem in laicos regulariter non habet, vt pro regula id poſuit, atq; aſſeruit Gloſſ. ſumm. communiter recept. 11.
1 quæſtio. 1. † In ſpiritualibus tamen iuriſdictionem in ipſos habet, ita Mat. Socin. ſen. in cap. felicis, num. 7. de torneam. & Gloſſ. in cap. poſſeſſor, de reg. iur. lib. 6. & in cap. fina. de præſcript. & meritò; ex quo enim eorum curam gerere habet, quò æternam vitã conſequantur, iure ipſo, & poteſtatem habere debet, qua ipſos compellat ad agenda, quæ ad eum finem conſequendum neceſſaria ſunt; conceſſo enim aliquo omnia conceſſa intelliguntur, ſine quo conceſſum haberi nequit, l. 2. & ibi DD. ff. de iuriſdict. omnium iudic.

Verùm, vt rem ordinatim agamus, quoniam hæc partim pertinent ad fidem, ideſt ad ea, quæ credere habent; partim ad ſacramenta, quæ recipere, partim ad ea, quæ facere, quæuè vitare debent (quæ in Decalogo & primarijs Eccleſiæ præceptis continentur) ideo ſingula hæc inſpiciamus, & prius primum.

2 Primum igitur † fideles credere omnia debent, quæ Eccleſia Catholica & Apoſtolica cre-

ca cre-

ex credit, & quæ in Symbolo in primis continentur. Est enim fides basis, ac fundamentũ Christianæ Religionis, & sine ipsa impossibile est placere Deo, vt asseruit Trident. Synod. De iustific. cap. 8. (quæ res, idest cuius rei tractatio quod ad Theologos in primis pertinet, & ab ipsis agitur, & à S. Thom. 2. 2. quæst. 1. cum multis sequ. ob eam rem satis hic habui proponere quod primum Christi fideles habere debeant, scilicet fidem reliqua à Theologis perent.

Hinc, vbi quis baptismum suscepturus est ante eius susceptionem vel per se, si adultus sit, vel per eum, à quo suscipitur, si infans, fidem profitetur per interrogationem factã à Sacerdote baptizante, vt habetur in ca. ante baptismum, & cap. ante viginti, & in cap. baptizandos, & cap. non liceat, & cap. postquam se baptizandus, de conse. d. 4.

3 Hinc † qui Doctoratus insignia suscepturus est prius hanc fidem in manibus ordinarij, vel eius Vicarij, aut Doctorum promouentium profiteri debet, ita habetur in Bulla Pij Quarti, incip. In sacrosancto beati Petri, quæ est in ordine 112. Idque vel Clericus, vel Secularis, vel Regularis sit, qui Doctoratus insignia suscipere vellet.

4 Hinc † qui eligitur Rector, vel Cancellarius Vniuersitatum, huiusmodi professionẽ prius facere etiam debet, vt habetur in eadem Bulla, vbi traditur forma professionis à prædictis facienda.

5 Hinc † docentes artes liberales ad hanc professionem faciendam tenentur, & etiam ludi Magistri, qui non publicè, sed in priuatis ædibus Grammaticam docent, vt habetur in cit. Bulla, vers. Publicè, vel priuatim, & ita Sacra Congreg. interpræta est apud Triden. Synod. sess. 24. de reform. capit. 12. Verùm, quod hæc omnia habentur in citat. Bulla, ideo eam, quoad rem nostram pertinet, huc inserendam curauimus. Quæ incipit.

6 In sacrosancta † beati Petri Principis Apostolorum Cathedra, &c.

Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ Sedis potestatis plenitudine, quòd deinceps nullus Doctor, Magister, Regens, vel alius cuiuscunque artis, & facultatis professor, siue Clericus, siue Laicus, ac Secularis, vel cuiusuis ordinis Regularis sit, in quibus studiorum generalium Vniuersitatibus, aut Gymnasijs publicis, aut alibi ordinariam, vel extraordinariam Lectoris Cathedram assequi, vel iam obtentam retinere, seu aliàs Theologiam Canonicam, vel Ciuilem censuram, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes in quibuscunque Ciuitatibus, Terris, oppidis, ac locis, etiam in Ecclesijs, Monasterijs, aut Cõuẽtibus Regularium quorumcũque publicè, vel priuatim quoquomodo profiteri, seu lectiones aliquas in facultatibus huiusmodi habere, vel exercere. Neque Doctores ipsi, aut Vniuersitatum, seu Gymnasiorum eorundem Rectores, Cancellarij, vel alij Superiores. Sed nec etiam palatini Comitis, aut alij particulares facultatem eruditos viros ad eosdem gradus promouendi etiam à nobis, & Apostolica Sede, aut aliàs vndecunque habentes Seculares, tã Laicos, quam Clericos, & cuiusuis ordinis Regulares, vel alios quoscunque quantalibet eruditione præditos ad vllum gradum in eisdem facultatibus suscipiendum recipere, & admittere. Neque Doctores Magistri, & Scholares electionem alicuius in Rectorẽ, & Cancellarium Vniuersitatis, aut Gymnasij procedere. Nec ipsi Scholares, vel alij quantumlibet docti, & alioqui habiles gradus huiusmodi, vel eorum aliquem palam, vel priuatim recipere valeant, nisi Doctores videlicet, ac Regẽtes, Magistri, & alij professores iam ad Cathedras, & lecturas recepti, in Italia infra tres, extra vero illam infra sex menses à die publicationis præsentium computandos, reliqui verò ad Cathedras, & alias lecturas ibidem in posterum asserẽdi ante illorũ receptionẽ in Rectoris vel aliorum Superiorum; Eligẽdi autẽ in Doctores, vel Cãcellarios ante illorum electionem, vel saltem admissionẽ in ordinarij loci, vel in eius spiritualibus Vicarij, ac promouẽdi Scholares, & alij præfati ante illorum promotionẽ in eisdem Ordinarij, seu eius Vicarij, aut Doctorum aliorumuẽ promouentiuẽ manibus pretio etiam processu, vel debita informatione, quantum eis sufficere videbitur super religione, fideque Catholica Rectorum, Cancellariorum, Doctorum, Lectorum, & Promouendorum, eorundem per ipsos locorum Ordinarios, vel eorum Vicarios ritè facta præcedente eandem Catholicam fidem verbis, iuxta formæ infrascriptæ tenorem conceptis palam, & solemniter profiteri teneantur. Et de super instrumentum publicum confici, ac de processu, seu confirmatione, & fidei professione in Priuilegio Doctoratus, vel alterius gradus huiusmodi specialis, ac de verbo ad verbũ mentio, & relatio fieri debeat auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuò statuimus, & ordinamus, ac omnibus, & singulis eorundem Vniuersitatum, & Gymnasiorum

rum

rum Rectoribus, Doctoribus, & alijs Superioribus, & alias facultatem doctorandi habentibus, cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ fuerint, etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, & Patriarchali, vel maiori dignitate etiam Cardinalatus honore, ac Ducali, vel alia etiā Regia, & Imperiali auctoritate præfulgeant, ne quem in Vniuersitatibus, Ciuitatibus, oppidis, vel alijs locis in spiritualibus, vel temporalib. sibi subiectis aliter Cathedras, aut alias lectiones retinere, consequi, vel ad gradus promoueri respectiuè patiantur in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interdicto ab ingressu Ecclesiæ quoad Antistes; qui verò ad inferiores sub excommunicationis latæ sententiæ, necnon priuationis omnium, & singularium dignitatum, beneficiorum, officiorum, & feudorum Ecclesiasticorum per eos quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda eo ipso per contrafacientes incurrendis pœnis districtiuis inhibemus. At quascunque receptiones, promotiones, electiones, & admissiones absque processu, certaque de religione, & fide Catholica notitia, ac dictæ fidei professione sic (vt præfertur) præcedente pro tempore factas, nullas inualidas, nulliusque roboris, vel momenti esse. nec cuiq; in iudicio, vel extra suffragari posse. Sicque per quoscunque iudices, & commissarios quauis auctoritate fungentes sublata eis, & eorum cuilibet, quamuis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere, ac quicquid secus à quoque quauis auctoritate sciēter, vel ignoranter attentari cōtigerit, irritum, & inanne decernimus, &c. Ex hac constitutione igitur constat quātum Ecclesia elaboret, vt Catholica fides floreat, & nulla ratione coinquinetur. Sed iam ad aliam transeamus, quibus etiam idem studium Ecclesiæ operatur.

S V M M A.

1 *Itali extra Italiam habitare nequeunt in locis, vbi liber, & publicus Catholicæ religionis cultus non existit.*
2 *Bulla Clementis VIII. refertur, ex qua habetur à quibus Itali habitantes extra Italiam se abstinere debent, vbi hæretici sunt, & quæ facere.*
3 *Ab hæreticis Sacramenta recipere non debemus, quæ regula quousque pateat, declaratur, & quid de alijs diuinis.*
4 *Hæretici excommunicati sunt singulis annis per Bullam Cœnæ Domini.*
5 *Fautores hæreticorum quacunque ratione excommunicati sunt.*
6 *Impressores librorum sine licentia imprimere libros nequeunt.*
7 *Hæreticorum libri legi, ac retineri nequeunt, nō seruatis regulis Indicis.*
8 *Malefici, & sortilegi à Ciuitate eijciendi sunt.*
9 *Consulentes Ariolos, & Aruspices ipso iure excommunicati sunt.*
10 *Iudiciaria Astrologia, & alia iudiciaria huiusmodi prohibita sunt.*
11 *Inquisitor contra hæreticos etiam institutus.*
12 *Iudæorum consuetudo prohibita etiam est.*
13 *Verba Sacræ Scripturæ ad scurilia, & iocosa adhiberi non debent.*
14 *Imagines Sanctorum qua ratione formandæ.*
15 *Vestibus Clericorum laici vti non debent.*

§. I.

1 Secundò † ob eandem rationem, vt fidei integritas, Christianæque religionis seruetur, Itali, cuiuscunque conditionis sint, habitare, vel domicilium tenere prohibentur, vbi Ecclesia aliqua cum Parocho Catholico non existit, in qua liberè, & sine omni periculo palam, & publicè celebrari, & audiri possunt Sacrosanctæ Missæ, & alia diuina Officia, & Cantiones, ac Sacramenta Ecclesiastica ministrari mortuorum corpora sepeliri, & cætera fieri iuxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ita habetur in Bulla Clemen. VIII. lata Romę die 26. Iulij 1596. in qua, quòd plura alia ad id pertinentia habentur, & passim non hanc ob eam rem hic collocandam curauimus, & hæc est.

2 Cum † sicut non sine magno animi nostri dolore accepimus, quāplures Christi fideles ex diuersis Italiæ partibus, eorū patrijs (vbi vera, & sancta Catholica, & Apostolica Religio viget, & publicè prędicatur) discedentes abeant in longinqua loca, vbi non solū hæreses impunè grassantur, sed quòd peius est, Catholicę religionis vsus publicè interdicitur, ac personæ ibi permanentes etiam si Catholicæ sint coguntur tamē contra pia eorum desideria Sacrosanctæ Miss sacrificio, alijsque diuinis Officijs, ac Sanctorum Sacramentorum perceptione in suarum animarum discrimen, diutius carere. Quare nos his, & alijs malis, & periculis inde prouenientibus, quantum cùm Domino possumus obuiare cupientes, hac nostra in perpetuum valitura constitutione statuimus, & ordinamus, vt de cætero nullus Italus, siue mercator, siue alterius cuiusuis conditionis, vel status existat, quouis quæsito colore, & præte-

prętextu, vel ingenio audeat habitare, vel domicilium tenere in Ciuitate, oppido, seu loco, vbi aliqua Ecclesia cum Parocho, vel Pastore, seu Sacerdote Catholico non existat, in qua liberè, & sine magno periculo palam, & publicè celebrari, & audiri possint sacrosanctæ Missæ, & alia diuina officia, & conciones, ac Sacramenta Ecclesiastica, & mortuorum corpora sepeliri, & cætera fieri iuxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Vtquè ijdem Itali abstineant à matrimonijs cum hæreticis mulieribus, & ab hæreticorum sepulturis, filios suos de sacro fonte leuari per hęreticos non permittant, nec ipsi vicissim hæreticorum filios nisi per Catholicum Sacerdotem Catholico more baptizentur, leuare præsumant. Medicorum quoque hęreticorum opera (necessitate cessante, & vbi adsit copia Catholici Medici idonei) non vtantur. Cùm verò Itali prædicti ex Italia recedunt ad morandum, seu inhabitandum in partibus prædictis id significent suis ordinarijs, vel Inquisitoribus locorum, à quibus seriò admonentur, vt in eis perpetuò Catholicam Orthodoxam fidem constanter retinentes, & profitentes piam, & Catholicam vitam ducant, Dominicos, & festos dies, abstinentias, & sacra ieiunia ab Ecclesia præcepta religiosè colant, atque omnem hæresim & errorem, hęreticos, schismaticos, & orthodoxa fide aberrantes fugiant, & euitent, vt saltem singulis annis de eorum Sacramentali peccatorum confessione, & sanctissimæ Eucharistiæ perceptione per eos facta, fidē, seu testimonium ipsis ordinarijs, vel Inquisitoribus in Italiam trāsmittant, ad quos nos Italos tenore pręsentium teneri, & obligatos esse decernimus, & mandamus. Quod si quis propriæ salutis immemor cōtra pręmissa facere pręsumpserit, posse aduersus eum per locorum Ordinarios, & Inquisitores hęreticę prauitatis, vt de hęresi suspectū procedi. Non obstantibus, &c. Hęc ibi Summus Pont. Ex quibus habetur quæ facere, à quibusuis se abstinere Itali debent, qui in huiusmodi loca ad habitandum eunt.

8 Tertiò † ob eandem rationem Christianus Sacramenta ab hęreticis recipere non debet, vt habetur in cap. vestra generatim, & cap. fin. de vita, & honest. Cler. & extrauagan. ad euitandam, vbi notorij denunciatiuè sunt. Idem habetur speciatim de hęreticis in cap. ad hoc, vers. cęterum, dist. 32. Excipitur tamen baptismi Sacramentum, vbi baptizandus in mortis articulo constrictus est, & non adest Catholicus, qui baptizet; tunc enim ab eo recipi debet, ac potest, vt dicitur in cit. §. Cęterùm, & ibi Gloss. in verbo In baptismo, & vt ego pluribus probaui in Tract. meo de Censur. cap. 13. §. 17. nume. 2. Tab. 1. Excipitur etiam Sacramentum pœnitentiæ, vbi quis in eodem articulo est constitutus, vt in eodem §. asseruimus, num. 13. Alia verò Sacramenta recipi non licet, & si recipiantur, an valeāt, ibidem, tradidimus. Tertiò, nec etiam Sacramentalia ab hęretico recipi debent. Quare benedictionem nuptiarum ab ipso quis non recipiet; quandoquidem benedictio hęc necessaria non est ad salutem, & ita dixit Nauar. in consil. 15. de spons. Atqui an matrimonium contractū coram parocho hæretico, notorio, vel denūciato valebit? Hoc absoluimus in Tracta. De simon. Tab. 1. c. 2. §. 3.

Cum hæretico etiam, vel hæretica matrimonium contrahi non licet, ita habetur in cap. non oportet, & ibi Gloss. 28. quæstio. 1. & id asseruit Couar. de spons. 2. par. cap 6. §. 11. nume. 4. Quare contrafaciendo quis peccat. Item dos mulieris, quæ sciens cū hęretico matrimonium contraxit publicatur, vt dicitur in cap. decreuit, de hęret. libro 6. & ibi not. Gemin. & Philip. Fran. & Anchar. ac DD. Excipitur tamen, vbi probabiliter id ignorauit, quod re dubia pręsumitur, l. verius, ff. de probat. & ita Gloss. in cit. cap. decreuit, quam DD. sequuntur. Secundo excipitur, vbi post matrimonium cōtractum hęreticus factus est, quandoquidem futura cōtingentia mulier noscere non poterat, ita inquit Gloss. in eodem cap. decreuit, & DD. quamuis in hoc diuortium peti possit, iuxta cap. quanto, de diuort. & cap. 2. eodem, & Couar. eodem §. 11. in fine, & in tit. de spōs. 2. par. cap. 7. nom. 4. vbi & alios casus refert, quibus diuortium fit. Postremò excipitur, vbi sponsalia tantum contraxit; nam cit. capit. decreuit de matrimonio loquitur, ergo secus de sponsalibus, cap. nonne, de pręsum. & l. cum pętor, ff. de iud. præsertim cùm simus in pœnis, & ideireo benignior interpręcatio facienda, l. interpretatione, ff. de pœn. & cap. odia, & cap. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. & quamuis sponsalia per hęresim tollantur, cap. non solum, 28. quęst. 1. matrimoniū tamen contractum valet, ita inquit Gloss. communiter recept. in cit. cap. non oportet, & DD. in eod. cap. decreuit.

Quartò, si Sacerdos hęreticus sit, & notorius, denunciatusvè, & idcirco ab Ecclesia non tolleratur, diuinis interesse, dum ab ipso fiunt, Christi fideles non debent, cit. cap. vestra, & cap. fin. de vita, & honestat. Clericor. & extrauag. ad euitanda.

4 Quintò † inprimis ob eandem rationem hęretici ipso iure excommunicati sunt, cap. excommunicauimus, 1. & 2. de hęret. & per Bullam Cœnę Domini singulis annis eadem pœna, atque anathemate feriuntur, quas cẽsuras in Tract. meo de Bulla Cœnæ Domini declarauimus, par. 2. cap. 1. vbi & de Apostatis à fide, necnon de schismaticis etiam

5 egimus. † Et ob eandem rationem eorundem fautores quacunque ratione eisdem pęnis per eandem Bullam afficiuntur.

6 Sextò † libri de Sacris Scripturis, vel de sacris rebus imp. imi nequeunt, nec facere, vt imprimantur sine nomine Auctoris, neq; illos vendere, vel apud se retinere, nisi examinati, & probati fuerint ab Ordinario. Secundò, si regulares sint, vltra prędictam approbationem licentiam quoque à suis Superioribus impetrare debent. Alioquin contrafacientes anathematis pœna coerceri possunt, & etiam puniri iuxta Canonem Cõcilij nouissimi Lateranensis. Hęcque locum habent etiam in ijs, qui libros scriptos communicant, vel euulgant, esto impressi non sint, vbi non sunt approbati. Probatio autem huiusmodi in scriptis fieri debet, & in fronte libri apponi, & probatio, & examen libri gratis fieri, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 4. in Decreto de ædicto libror. vers. Sed & impressoribus.

7 Septimò † ob eandem rationem hęreticorum libri legi nõ debent per eandem Bullam Cœnę Domini, & per Indicem librorũ prohibitorum auctoritate Pij Quarti editũ, & à Sixto Quinto auctum, ac demum Clem. Octaui, iussu recognitum non seruatis regulis eiusdem Indicis, vbi & contrafacientes pœnis afficiuntur, sicut etiam eos retinentes per eandem Bullam, & Indicem. Id quod in eadem. Secunda parte Bullę pluribus declaraui. Quare Episcopus aliquem destinabit, qui visitet librariorum Bibliothecam, vbi libri venales habentur, necnon impressorũ, ne quid imprimatur, vendaturvè etiam ab hęredibus eius, qui libros habebat, qui contra fidem Catholicam sint, vt habetur regula 10. Indicis, qui Iudex ab Episcopis diligenter legendus est.

8 Octauò † ob eandem rationẽ maleficos, & sacrilegos persequi Episcopus debet, & è Ciuitate eos eijcere, & habetur in c. Episcopi, & c. idolorum, 26. quæstio. septima, vide per tot.

9 Nonò † consulentes Ariolos, Aruspices, & incantatores ob eandem rationem ipso facto excommunicati sunt, c. si quis Ariolos eadem quęst. quinta, sicut etiam fabricãtes, vel curantes, vt fabricentur imagines, annuli, phialę, speculum, ad dęmones pellendos, & responsa ab eis petenda, & hoc per Extrauag. Ioan. 22. quę est impressa in Director. Inquisitor. secunda par. quęst. 45. Nam nec maleficia facta tolli per alia huiusmodi debent, sed precibus ad Deum fusis pœnitentię, & Eucharistię frequentatione, & exorcismis adhibitis, c. fina. 33. quęst. prima, & tot. tit. de frigid. & malef. Destrui tamen possũt ea, per quę maleficia facta sunt, vt imagines sine vlla tamen dęmonum inuocatione, ita Nauar. in Man. cap. 2. num. 19. & communis opinio DD. est.

10 Decimò † ob eandem rationem ars exercendi iudiciariam Astrologiam, & legendi libros de ipsa, & tenendi eos prohibita est etiam per Sixtum Quintum, in Bulla incip. Cœli, & terrę. quę est in ordine 21. de qua etiam Leo X. in Bulla 11. & Alexand. VI. in Bulla V.

11 Vndecimò † ob eandem rationem, quò facilius, quę contra fidem Christianam sunt tollantur, non solum Episcopus in ijs procedere cõtra potest, verum etiam Iudex proprius creatus est, scilicet inquisitor hæreticæ prauitatis, quamobrem etiam fauore fidei multa priuilegia contra hæreticos concessa sunt, vt habetur in Tract. Gundisal. de hære. & Carrer. eodem, & in multis alijs. Hinc etiã permissum est, vt Monitoria etiam cõcedantur contra hęreticos non reuelãtes, vt infra suo loco videbimus. Ob hanc rationem etiã vt hæreses tollantur, visitantis Episcopi munus hoc præcipuum est, ita Trid. Synod. sess. 24 de reform. cap. 3.

12 Duodecimò, † ob eandem rationem, Ne Christiani à fide aberrent, in pluribus Iudæorum atque infidelium consuetudo prohibita est, vt habetur in tit. de Iudæ. & vt infra suo loco videbimus; nam infideles Medicos vocare non debent ad infirmos.

Decimotertiò, ob eandem rationem laicis prohibitum est, ne de fide palam, clã vè disputare præsumant, cap. 2. §. inhibemus, de hæret. lib. 6. nam si contrafaciunt, excommunicari queunt, & ita Fusch. de Visit. Eccl. lib. 2. cap. 21. num. 6. Quare, & prædicandi munus exercere non debent, nec possunt; nõ enim laicorum hoc est, c. cum ex iniuncto, de hæret. & c. sicut, 2. eodem ibi enim Episcopis mandatur, vt prohibeant, ne laici prædicent. Idem sensit Triden. Synod. sess. quinta, in fine, vbi prohibet, ne quæstuarij, vel eleemosynarij per se, vel per alios prædicent. Idque meritò. Tum quòd munus hoc Episcoporũ, & Pastorum est, vt dixit Triden. Syno. sess. 5.

ſſ.5.capit.5.& ſeſſ.24. de reform. capit. 4. um quòd probati nou ſunt ad hoc munus, quod requiritur, quamobrem periculum eſt ne falſa prædicent.

13 Decimoquartò, † ne quid omnino contra Chriſtianam religionem, ac fidem fiat, verba Sacræ Scripturæ prohibitum eſt, ne adhibeant ad ſcurilia, ſcilicet fabuloſa, vana adulationes, detractioues, ſupſtitiones impias, ac diabolicas teutationes, diuinationes, ſortes, libellos etiam famoſos, vt habetur apud Trident. Synod. ſeſſ.4. in fine, verſ. Poſt hæc, & Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. Canon. capit. 110. verſ. Quæ ſanè ſunt obſeruanda, alioquin contra facieutes arbitrio ordinarij puniuntur, vt permittit ibi Sancta Synodus, præter iuris pœnas. Quare, etſi ars paraſiti, ludicra illicita non eſt ad oblectandos homines, modo factis illicitis, ac verbis obſcenis non vtantur, vt dixit S. Thom. 2. 2. quæſtio. 168. art. 3. in reſp. ad 3. & ibi Caiet. & Conar. in Reg. Peccatum, ſecunda par. §. 2. numero 5. vbi tamen verba, quæ per ſe mortalia ſunt, vel facta huiuſmodi, vel quæ redundant in præiudicium alterius, vel Sacræ Scripturæ ſunt, prohiberi debent.

14 Decimoquintò † ne ſanctorum imagines pingantur, ornenturvè laſciuia, aut procaci venuſtate, prohibuit Triden. Synod. ſeſſ.25. De inuocatione, & veneratione Sanctorum; ſic enim inquit ibi, Omnis deuique laſciuia vitetur, ita vt procaci vetuſtate imagines nõ pingantur, nec ornentur. Hæc Sancta Synod. quæ & in ſculpturis locum habet. Quare multomagis, ne miracula falſa promulgentur, prohibitũ eſſe dèbet, ſicuti de reliquijs Sanctorum, vbi dubitatur, an tales ſint, quid faciendum eſſet Triden. Synod. eadem ſeſſ.25. in eodem Decreto, docuit; Epiſcopus ergo, vbi imaginem aliquam miracula facere audit prohibere concurſum populi debet, & occludere imaginem, quouſque cum Theologis, ac pijs viris, an miracula vera ſint, iudicetur, nam & vera reperta ipſe publicauda curabit, ita Epiſcop. Mõtis Mariaui in Man. Paſtor. in cap.83. Epiſcopus ergo pictores de prædictis admouebit, & ita Fuſch. de Viſit. Eccl. lib. primo, capit.9. nume.7. Contra blaſphemos etiam Clericos adeſt Bulla Pij Quinti, incip. Cum primùm; & qui prima, ſecunda, & tertia vè vice accuſatus, varijs pœnis afficitur. Et prima vice dicitur, q primò eſt accuſatus, vel ſæpius blaſphemauerit. ita Prax. Archiepiſ. Neap. c.76.

Poſtremò † ne veſtibus Clericorum ſecularium, regulâriumvè laici vtautur, exilij pęna, & corporis etiam iure ciuili prohibitum eſt, ita habetur in Anth. De Sanctiſ. Epiſco. §. peu. eſto hodie pœna hæc vſitata non ſit, & idcirco arbitraria pœna punientur, ita Fabius Monte Leo, quem refert, ac ſequitur Menoc. de arbitr. ind. lib. 2. Cent. 6. caſ. 561. nume.7. Epiſcopus ergo, vbi diœceſim viſitabit, an ibi Orthodoxa, Catholicaq; fides vigeat, inueſtigabit. Hic .n. viſitationis pręcipuus ſcopus eſt, vt dixit Triden. Syno. ſeſſ. 24. de reformat. cap.3. Sic enim inquit ibi viſitationum antem omuium iſtarum præcipimus ſit ſeopus ſanam, orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus inducere. Hæc ſancta Synod. Hinc Epiſcopus, qui in hoc negligens eſt, deponi debet, cap. excommunicamus, 1. § fin. de hæret. & ſi omittat contra aliquem procedere per triẽnium ſuſpenſus eſt, Clem. prima, eodem. Sed his hactenus; iam ad alia tranſeamus, quæ Chriſtianus laicus ſcire debet, ac facere, ne à fide aberret, quæ in ſeq. videbimus.

S V M M A.

1 *Laicus, quatenus Chriſtianus eſt, hac potiſſimum ſcire debet, ſcilicet Symbolum Apoſtolorum, Decalogi pracepta, Eccleſia pracipua pracepta.*

2 *Doctrinam Chriſtianam laici diſcere debent.*

3 *Locus in quo Chriſtianam Doctrinam doceri debet.*

4 *Tempus, quo doceri debet.*

5 *Fructus, qui percipiuntur ab eis, qui Chriſtianam Doctrinam docent, diſcunt.*

6 *Societas Doctrina Chriſtianæ inſtitui ab Epiſcopo debet.*

§. I I.

Secundò laicus, quatenus chriſtianus eſt, in quocuuque gradu, & dignitate cõſtitutus ſit ob prædictam rationẽ ſupra ſub 1 pœna peccati hęc ſcire debet. † Primum articulos fidei, ideſt Symbolum Apoſtolorũ. Secundò Decem præcepra Decalogi. Tertiò primaria Sanctæ Eccleſiæ præcepta, atq; ſic ſentit S. Thom. parte 2. quæſtio.76. art. 2. in reſp. nam omnes teneri ſcire communiter ea ait, quæ ſunt fidei, & vniuerſalia iuris præcepra. Hæc autem ſunt prædicta. Idem reſpondit Nauar. hac de re conſultus in conſil.10. num.1. de pœnit. & ego in Tracta. meo de Irregularitate, capit.3. §.2. num.2. idque meritò; nam ex quo Chriſti fidem in baptiſmo quis profitetur, meritò, quæ fidei ſunt, generaliter ſaltem ſcire debet. Pręterea chriſtianus factus quædam facere à quibuſdam

se abstinere debet; & hæc in Decalogo, & præceptis Ecclesiæ inprimis continentur, ergo ea ignorare non debet; alioquin peccat, vt DD allegat. eisdem in locis inquiunt.

Hinc Triden. Synod. quò facilius Christi fideles haberent, vnde hæc discerent, parochis instructionem quandam, qui Catechismus dicitur, tradendam curauit, quo sciret rerum capita, quæ ipsi Parochi Christi fideles docere debent, eademque præcepit eisdem Parochis, vt Dominicis præsertim diebus Christianam Doctrinam docerent; sic enim habetur apud eandem Synod. sess. 24. de reformat. cap. 4. versic. Idem etiam.

2 Hinc † quòd ob rationem supra allatam Christianam Doctrinam docere Parochi habent, & Parochiani eam discere debent; concesso enim aliquo concessum etiam illud intelligitur, sine quo concessum haberi nequit, argum. l. 2. & ibi Ias. ac DD. ff de iurisdict. omn. iud. Ex quo igitur sancta Synod. voluit vt Parochi eam docerent, & Parochianos ipsam vt discerent dicendum est voluisse, atq; sic etiam argumentata est Sancta Synodus, de confess. sess. 14. cap 5. Laici ergo omnes Christianam Doctrinam discere habent.

Id quod locum habet non solùm in pueris, vt inquit Sancta Synod. eodem versicu. Verùm etiam in alijs, qui grandiores nati sunt; nam Pius Quintus, & Grego. XIII. pertinere voluerunt dispositionem Triden. Synod. ad omnes etiam rudes, & diuinæ legis expertes, & Doctrinæ Christianæ, ac bonorum morum, vt habetur in Bulla Pij Quinti. incip. Ex debito pastoralis, quæ est in ordine 156. & Gregor. incip. illius in ordine 11.

Item locum habet etiam in mulierib. modò id cautissimè agatur, vt à mulieribus muliercs edoceantur.

Postremò, & ad id compelli possunt, quãuis quoad puellas ob verecundiam, & ingenuum quendam pudorem ad Ecclesiam eundem non esse Sacra Congregat. interpretata sit, eod. cap. 4.

3 Locus autē, † in quo laici doceri debent, Ecclesiasticus est. Tum quod maiori pietate id fit, ea diligentius. Tum quòd facilius, ac libentius Christi fideles eò conueniunt; nam in alijs locis immineret periculum fœminis, & scandalum; & ita etiam seruatur, vt scilicet in Ecclesijs doceantur.

4 Tempus verò † quo edoceri debent, dies festi, ac Dominici præsertim sunt, vt dicitur eodem cap. 4. Id quod, & Pius Quintus, vt saltem Dominicis diebus fieret in sua Bulla mandauit. Quæ autem laici doceri debeant, præter supradicta, habentur in varijs libellis Doctrinæ Christianæ, quamuis sicuti vna fides est, ita vnus docendi modus esse deberet, quod in Litanijs Clemens VIII. decreuit prudentissimè fieret, si vnus etiam Doctrinæ huius modus esset.

Docendi autem hic modus, & antiquitus obseruabatur, vt habetur in Concil. Lateranen. sub Leon. Decimo, sess. 9. quod refert Palçot. in suo Archiep. par. 2. de Doctrina Christiana.

5 Effectus deniquè † qui nascitur ex hac institutione plurimus est. Primùm enim Christi fideles edocentur ea, quibus salus comparatur. Deinde & docentes, & discentes merentur. Postremò Indulgentias consequuntur, quas Pius Quintus, & Gregor. XIII. per cit. Bullas condonarunt. Quando igitur Episcopus diœcesim visitabit, vt hæc fiant, operam dabit; nam ipsius munus est, & decernere loca, in quibus Christi fideles Doctrinam Christianam edoceantur; necnon

6 qui docere eam habent, † ac demum auctoritate Apostolica societatem Doctrinæ Christianæ instituere, vt habetur in cit. Bulla Pij Quinti. Sed iam ad Sacramenta transeamus.

De gubernatione laicorum, qui baptizati sunt effectu proximo, ac primo Potestatis Episcopalis habito respectu ad ea, quæ pertinent ad Sacramenta. Cap. VII.

SVMMA.

1 *Baptismum vt infantes quamprimùm suscipiãt parentes eorum curare debent.*

2 *Confirmationis etiam Sacramentum.*

SECVNDO laici Sacramenta à suo Parocho suscipere debēt, vti sancta Ecclesia præcipit, ita Innoc. Abb. & DD. in rubr. de Paroch. Verùm quod Sacramenta septem sunt, ob eam rem de singulis, & prius de baptismo, agamus.

1 Primùm igitur † suos filios infantes quãprimùm baptizandos curare parentes debent; nam ob corporis imbecillitatem, mortis pericula multa ipsis imminent, & nullũ aliud remedium habent, vnde salui fiãt, nisi baptis-

baptismi susceptione: alioquin graui scelere eorum parentes se obstringunt, atque sic dixit Catechis. Roman. in cap. De baptismo, vers. Hortandi sunt magnopere fideles, & Illustris. Paleott. admonuit in 3. par. sui Archiep. in titu. Quædam admonit. Paroch. de Baptis. administran. Quare non eos laudo, qui baptismum morantur, quò patrinos longè absentes expectent; Episcopus ergo, ne hoc fiat diligens studium adhibebit.

2 Secundò † laici Confirmationem suscipere etiam debent: qua in re magna iniuria multorum est; nam sæpius sunt, qui seniores iam facti, Sacramentum hoc non susceperũt. Id quod significauit Catechis. Roman. eod. in loco, quod faciendum non est; quandoquidem veteres tanti hoc Sacramentum fecerunt, vt plenos Christianos eos non esse dixerint, qui Sacramentum hoc non suscepissent, vt refertur de consecr. distin. prima, in initio. Sed iam ad alia Sacramenta veniamus.

S V M M A.

1 *Eucharistia à laicis suscipi debet.*
2 *Eucharistia in Paschate suscipi debet.*
3 *Eucharistiam si in Paschate quis non suscipit, an alio tempore debeat.*
4 *Semel in annum suscipi debet.*
5 *Ieiunus suscipiens esse debet.*
6 *Eucharistia à proprio parocho recipi debet.*

§. I.

1 Tertiò laicus † vbi rationis vsum habet (id quod in Maribus decimoquarto anno, in fœminis in duodecimo contingit, qua in re parentum, vel parochi arbitrium plurimum operatur, vt de pœnitentia diximus) laicus inquam Eucharistiam suscipere debet, vt habetur in c. omnis, de pœnit.

Excipitur tamen, vbi de facto, aut de iure impediretur. Quare, qui retinere cibum nequeunt, qui eum periculo eam recipiunt, vt furiosi, & huiusmodi, eam recipere non debent, neque eis danda est. Non etiam, qui excommunicatus, interdictusvè est; quandoquidem si communione Sacramentorum priuati sunt, vt habetur in c. pen. de sentent. excommun. & in cap. fin. eodem lib. 6. An autem aliquando sic effectis summere liceat, posui in Tract. meo de Censur.

2 Secundò † in Paschate recipere eam quis debet, vel diebus octo ante Pascha, vel post Pascha, atque sic declarauit Eugen. Quartus quem refert ac sequitur Nauar. in Man. capitu. 21. num. 45. Verùm quid si eò tempore communionem summat, quò indulgentiam accipit, vel voto satisfaciat, an & præcepto Ecclesiæ satisfaciet? Ego sentio ipsum satisfacere; sicut satisfacit is, qui vouit ieiunare die Quadragesimæ; nam obligationi Ecclesiæ, & præcepto satisfacit ieiunando.

3 Atqui † si in Paschate communionem quis non suscipit, quia vel noluit, vel non potuit, an deinceps elapso tempore recipere Eucharistiam debet? Videbatur dicendum ipsum non teneri; nam, qui non ieiunauit in aliqua vigilia, vel diem festum non coluit, vel Horarum Canonicarum preces alicuius diei non recitauit, hic non tenetur alio die ieiunare, vel diem festum agere, vel omissas preces recitare, vt inquit S. Anton. par. 2. capit. 9. §. 3. quem sequitur Syluest. in verb. Eucharistia, tertia, quæstione 15. versicu. Quidam alij.

Contrariam opinionem tamen sequitur Nauar. in Man. capit. 21. num. 45. & hanc opinionem ego etiam sequor, vt verisimiam. Primò, quoniam obligatio hæc ad communionem suscipiendam in Paschate est obligatio, quæ se habet sicut obligatio soluendi aliquid aliqua die. At obligatus ea ratione, elapso die, remanet adhuc obligatus, c. cum dilecti, de dolo, & l. Celsus, ff. de arbitr. ergo, & hic dicendum, idem est; non enim ratio vlla contrarium suadet. Præterea nonne absurdum esset obligatum ad decem in die Paschatis, elapso Paschate obligatione hac liberari? Ergo idem & hic. Obligatio enim hæc duo continet, scilicet sumptionem communionis; & hoc in die Paschatis; esto igitur Pascha elapsum sit, remanet tamen obligatio. Postremò facit, quod tempus Paschatis adiectum est non ad tollendam obligationẽ eo tempore elapso, quo casu contraria opinio vera esset, c. sicut. de sponf. sed ad differendam sumptionẽ, quo casu obligatio non finitur, nec tollitur per temporis lapsum, vt not. Abb. communiter recept. in eodem c. cum dilecti, num. 10. Nec repugnant, quę dicta sunt de ieiunio, de die festo, & de recitatione Horarum Canonicarum; nam hæc sũt qualitates quædam eorum dierum, & idcirco diebus elapsis, & ipse elabuntur; sublata enim substantia corruit accidens, l. 1. & 2. ff. de vsufruct. Tanquam igitur onera illorũ dierum sunt, atque sic dixit Ancharan. in capit. 1. de celebr. Miss. quem refert, ac sequitur Nauar. in eod. cap.

4 Tertiò † semel in annum, vt dixi recipere eam debet; non enim sæpius ipsam suscipere communi iure quis tenetur. Excipitur tamen,

men, vbi voto quis se obligasset ad sæpius eam summendam. Secundò, vbi præcepto suæ regulæ ad id tenetur, vel lege alia speciali; cuiusmodi præcepto omnes Moniales tenentur; nam singulis mensibus Eucharistiam sumere debent, vt habetur apud Triden.Synod.sess.25.de regul.capitu.10. & de Monachis habetur in Clem.1.de stat. regul. §.sanè.

5 Quartò † ieiunus esse debet, qui Eucharistiam sumit. An igitur non ieiuno Eucharistiam dari debet? Videbatur dicendum dari posse; nam omnis Christi actio debet esse nostra institutio, c. exemplum Christi, 12. quæst.1. At Christus Dominus post Cœnam Eucharistiam discipulis tribuit, ergo; nam & non ieiunis dari posse, vbi mortis periculum adest, & sequens dies expectari nequit, vt dixit S.Thom.communiter recept. vt testatur Nauat.in eodem cons.40. nume.7. & in Man.num 21.cap.53.in fine. Contrarium tamen habetur in c.liquido, de conse. distinctio.2. vbi hanc esse consuetudinem vniuersalem Ecclesiæ docet, vt à ieiuno sumatur. Et redditur etiam ratio, cur Christus Dominus post Cœnam eam distribuit; Idque meritò; dignitas enim tanti Sacramenti postulat, vt prius omnibus alijs cibis suscipiatur.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula habendum censeo non debere Sacramentum hoc, nisi ieiunis tribui per cit. c. liquido, & ita communis Ecclesiæ consuetudo habet ob rationem proximè allatam. Excipitur tamen, vbi quis morbo graui affectus esset, & vsque ad sequentem diem expectare non posset; tunc enim & non ieiuno dari potest, vt in priori sententia diximus, & facit, c.presbytero, de conse.dist.2.

Atqui an in eadem infirmitate non ieiuno sæpius conferri potest. Ego sentio posse, vbi deinceps morbus diutius durauit ob rationem supra allatam.

Verùm an de præcepto obligatus quis est in articulo mortis cōmunionem suscipere? Breuiter concludendum est de iure diuino, vbi semel in vita ipsum suscepit hunc nō teneri. De iure positiuo autem semel in annū, vt vidimus, & iden si suscipiat in Paschate, in periculo mortis non tenetur.

6 Quartò † à suo Parocho recipere eam debet, etiam extra tempus Paschatis, & hoc per Clem.1. de priuil. vbi excommunicantur religiosi, qui laicis Eucharistiam administrant. Immo idem locum habet vel in articulo mortis quis sit constitutus, vt scilicet non recipiat nisi à suo Parocho, atque sic dixit Cardin.in cit.Clem.prima, quæst.12. quem & sequitur Nauar.eodem cap.21. numero 52. Excipitur tamen, vbi licentiam haberet à suo Parocho tacitam, vel expressam, argum.c.omnis, de pœnit. Secundò excipitur, vbi priuilegium haberet à Romano Pontif. cuiusmodi priuilegium habent hodie omnes regulares extra tempus Paschale, vt refert Nauar.eodem cap.21. nec non Iesuitæ, & infra videbimus, modò in suis Ecclesijs eam administrent. Sed de Eucharistiæ satis ad Pœnitentiam transeamus.

S V M M A.

1 *Christiani singulis annis semel saltem peccata sua parocho suo confiteri debent.*

2 *Confessio facta quocunque tempore an satisfaciat obligationi iuris.*

3 *Confessio an de iure sæpius intra annum fieri debeat.*

4 *Confessio facta extra charitatem an iteranda sit.*

5 *Confessione extra charitatem facta an quis satisfaciat præcepto Ecclesiæ.*

6 *Episcopus dispensare possit, vt quis confessionem differat.*

7 *Confessorem quemcunque eligendi ab Ordinario approbato potestate sibi tradita à quo Ordinario probatus esse debet.*

8 *Confessorem sibi eligendi potestate tradita per Iubilæum, an regularis possit quemcunque sibi eligere.*

9 *Confiteri per litteras, seu nuncium, & absolui, idest absens an quis possit.*

§. II.

1 §. Quartò † Christiani singulis annis semel saltem mortifera sua peccata confiteri proprio Parocho debent, vbi rationis vsum habent, vt habetur in c.omnis, de pœnit. & ibi communiter not. Quando autem vsum rationis quis habeat, in arbitrio parentum, & Parochi collocatū est; ipsi enim hæc facilè cognoscere possunt. Verùm, vt materiam hanc ordinatam habeamus, hæc contemplanda sunt. Primò an quocunque anni tempore, si quis confiteatur, præcepto Ecclesiæ satisfaciat. Secūdò, an de iure semel tantum confiteri quis habeat. Tertiò, an confessus extra charitatem iterare confessionē teneatur. Quartò, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ, sic confessus. Quintò, an Episcopus dispensare possit, vt quis confessionem differat. Sextò, an consuetudine inducatur vt alteri sine licentia Parochi quis confiteatur. Septimò, confessarij eligendi cuiuscunque

que ab Ordinario approbati facultate quacunque tradita, à quo Ordinario probatus eſſe debeat. Octauò confeſſarij ſecularis, vel Regularis ab Ordinario approbati eligendi facultate tradita, an Regulares facultate hac vti posſint. Nonò an confesſio per Nuntium, litteratusvè abſenti fieri posſit: hæc ſunt quæſtiones hìc breuiter explicandæ.

2 Quoad primam quæſtionem igitur, † an quocunque anni tempore quis confiteatur, præcepto Eccleſiæ ſatisſaciat. Videbatur dicendum ſatisfacere; nam in cit. c. omnis, de pœniten. confesſionis tempus non præſcribitur, ſed ſolum præcipitur, vt ſua ſolus peccata ſemel ſaltem in anno fideliter confiteatur; ergo nec nos tempus præſcribere debemus, argumen. l. de pretio, ff. de publ. in rem act. atque ſic aſſeruit Melch. Can. in Relect. de pœnit. quinta par. propè finem, & Ioan. Maior. quem refert, ac ſequitur Couar. in c. alma mater, de ſenten. excommun. libro 6. par. prima, cap. primo, verſ. Hanc præterea necesſitatem. Contrarium tamen ſuadet cõſuetudo Eccleſiæ; nam omnes Chriſtiani de conſuetudine Quadrageſimæ tempore confitentur, & eam conſuetudinem, & morem probat, & amplectitur tanquam piũ, ac meritò retinendum Trident. Synod. ſeſſ. 14. de Sacramen. pœn. cap. quinto, in fine, ſic enim inquit ibi. Vnde iam in vniuerſa Eccleſia cũ ingenti animarum fidelium fructu obſeruatur mos ille ſalutaris confitendi ſacro illo, & maximè acceptabili tempore Quadrageſimæ, quem morem hæc Sancta Synod. maximè probat, & amplectitur, tanquam pium, & meritò retinendum. Hæc ibi Sancta Synod. Si ergo S. Synod. eum morem, & conſuetudinem probat, & amplectitur, conſuetudo lex eſt, §. ex non ſcripto in Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. ergo erit obſeruanda. Quid igitur concludendum? Ego ſic eas opiniones conciliandas inter ſe cenſeo. Aut quæritur de iure antiquo, an ſatisfieret; & prior ſententia verisſima eſt ob cit. c. omnis. Aut de iure nouo, & conſuetudine probata per Sancta Synod. in eodem loco, & poſterior opinio locum habebit, quã & ſeruabimus, vt ſcilicet Quadrageſimę tempore quis ſua peccata ſaltem confiteatur. Et de prima quæſt. hactenus.

3 Quoad ſecundam quæſt. † an de iure confiteri ſemel tantum, quis debeat; quò quæſtionem hanc magis abſolutam habeamus, primò id contemplabimur de iure diuino. Deinde de iure poſitiuo. De diuino igitur tenetur quis primò confiteri, vbi in mortis articulo conſtitutus eſt; ſi enim tunc mortiferi peccati quis ſibi conſcius eſt, & non confitetur, cum id posſit mortiferè peccat, & nõ ſaluabitur, ita de communi Theologorum ſententia teſtatur Couar. in eodem §. primo, verſ. Tertia concluſio: periculum autẽ mortis illud dicitur, vbi frequenter in eo ſtatu quem mori contingit. Secundo de iure diuino tenetur confiteri, vbi mortiferi peccati ſibi conſcius eſt, & facultatem habet confeſſarij, vbi Euchariſtiam eſt ſuſcepturus; nam cùm iuxta illud S. Paul. ad Corint. 1. cap. 11. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat, probare ſe debent, probatio illa per confesſionem fieri debet, vt aſſerunt DD. & extat conſuetudo vniuerſalis Eccleſiæ, vt teſtatur Couar. eod. §. primo, num. 7. verſ. Quarta concluſio, atq; ſic nouisſimè Trident. Synod. ſeſſ. 14. De Sacramen. cap. 7. declarauit. Tertiò tenetur de iure diuino, vbi periculum eſt, ne, tempore neceſſario ad confitendum, confeſſarium habeat; & tunc enim ante confiteri debet, atq; ſic inquiunt Angel. in Sum. in verb. Confeſſio. 1. quęſt. 31. & Syluest. eodem, 1. quæſt. 2. & Melch. Can. quinta par. propè finem, & cõmuniter DD. vt teſtatur Couar. eod. num. 7. verſ. Quinta Concluſio.

De iure poſitiuo itidem præter diſpoſitionem, c. omnis, de pœnit. quo cautum eſt, vt ſemel in annum quis cõfiteatur, vt vidimus, confiteri quoque debent ægroti ſua peccata ſi velint, vt Medici ipſos viſant; nam poſtquam tribus diebus eos viſitauerint, vlterius viſitare ipſos non debent, niſi fides ipſis fiat à Confeſſario in ſcriptis ipſos confeſſos eſſe; modò confeſſarius lõgius temporis ſpatium ex cauſa non conceſſerit; & idcirco omnes Medici, cùm ad infirmos in lectum iacentes vocati fuerint; monere ipſos antea debent, vt idoneo Confeſſori omnia peccata ſua confiteantur, alioquin Medici ipſo facto ingreſſum Eccleſiæ interdictum habent; perpetuò ſunt infames; & gradu Medicinæ omninò priuari debent, & à Collegio Medicorum eijci, & pecuniaria pœna arbitrio Ordinarij etiam puniri, ita habetur in Bulla Pij Quinti, incip. Supra gregem Dominicum lata anno Domini 1566. & eſt in ordine 3. quam hic collocandam curauimus, & hæc eſt.

Super gregem Dominicum noſtræ vigilãtiæ diuinitus creditum vigilis ſpeculatoris, prout nobis deſuper conceditur exercẽtes officium ad ea, quæ animarum ſaluti cum Diuini nominis gratia conſuli valeat, libenter intendimus, vt Chriſti fideles poſt baptiſmum

prifmum in peccata lapfi per Sacramentum pœnitentiæ Deo reconcilientur. Sanè cum infirmitas corporalis non vnquam ex peccato proueniat, dicente Domino Languido; quem fanauerat, Vade, & noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat; ac propterea fœl Record. Inno. III. Prædeceſſor noſter Medicis præcepit, vt cum eos ad ægrotos vocari contigerit ante omnia moneant, vt animarum Medicos vocent, nec cũ eis hoc in extrema ægretudine conſtitutis ſuadetur in deſperationis articulum incidant. Nos igitur volentes hoc tam ſalutare præceptum nulla temporis præſcriptione aboleri, ſed ſemper obſeruari conſtitutionẽ præfatá auctoritate Apoſtolica tenore præſentium innouamus, & hac noſtra in perpetuum valitura conſtitutione ſtatuimus, & decernimus, quòd omnes Medici cum ad infirmos in lecto iacentes vocati fuerint ipſos ante omnia moneant, vt idoneo Confeſſori omnia peccata ſua iuxta ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ confiteantur, neque tertia die vlterius eos viſitent, niſi longius infirmo confeſſor ob aliquam rationabilem cauſam, ſuper quo eius conſcientiam oneramus concefferit, & eis per fidem Confeſſoris in ſcriptis factam conſtiterit quòd infirmi, vt præmittitur peccata ſua confeſsi fuerint. Coniunctos verò, ac omnes familiares, & domeſticos infirmi in Domino rogamus, & monemus, vt de infirmitate Parochum certiorem faciant, ac tam Parochus, quàm coniuncti, ac præfati infirmum ad Confeſſionẽ peccatorum ſuadeant, & inducant. Quod, ſi qui Medicorum præmiſſa nõ obſeruauerint vltra pœnas in dicta Conſtitutione contentas, quas incurrere declaramus perpetuò ſint infames, & gradu Medicinę, quo inſigniti erant, omnino priuentur, & à Collegio, ſeu Vniuerſitate Medicorum eijciantur, ac pęna etiam pecuniaria arbitrio Ordinariorum, vbi deliquerint mulctentur. Et vt hæc omnia inuiolabiliter obſeruentur, volumus, & eadem auctoritate præcipimus, & mandamus, vt nullus poſthac, vbique locorum in Medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas à Collegio, & Vniuerſitate concedatur, niſi omnia in præſenti noſtra Conſtitutione contenta medio eorum iuramento coram Notario publico, & teſtibus obſeruare, & in eorum manibus, vel Ordinarij iurauerint, & de huiuſmodi iuramento in priuilegio ſeu licentia medendi ſpecialis mentio fiat. Quod ſi Collegia, & Vniuerſitates præfatæ non recepto à promouendis iuramento huiuſmodi eoſdem ad gradũ prædum prædictum promomouerint, aut eiſdẽ medendi licentiam præſtiterint, pœnam priuationis, facultatis, alios vlterius doctorandi incurrant. Mandantes in virtute Sanctæ Obedientiæ omnibus, & ſingulis venerabilibus fratribus, & Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis quatenus in Ciuitatibus, & Diœceſibus proprijs præſentes noſtras Litteras publicari faciant, ac iuramentum prædictum à Medicis iam promotis, ſeu licentiam medendi habentibus omnibus iuris remedijs exigant, neque aliquos ad medendum in Ciuitatibus, & Diœceſib. prædictis admittant, niſi eis conſtiterit eoſdem iuramentum huiuſmodi præſtitiſse & contumaces, & iurare, ac iuramẽtum huiuſmodi præſtitum exhibere recuſantes, gradu Medicinæ, & omnibus priuilegijs eiſdẽ Medicis tam coniunctim, quàm diuiſim eis, & eorum cuilibet conceſsis per quoſuis etiam Romanos Pontifices priuent, ac ab ingreſſu Eccleſiæ arceant, donec reſipuerint. Non obſtantibus priuilegijs præmiſsis indultis, litteris Apoſtolicis quibuſuis perſonis, Collegio, & Vniuerſitati, ſub quibuſuis verborũ formis, & tenoribus conceſsis. Quæ omnia quoad effectum validitatis Conſtitutionis noſtræ tantùm reuocamus, caſſamus, & annullamus, & omnes Principes Seculares, & alios Dominos, & Magiſtratus temporales rogamus, requirimus, & obſecramus per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti eiſdem in remiſſione peccatorum nihilominus iniungentes, quod in præmiſsis omnibus eiſdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis aſſiſtant, & ſuum fauorem, & auxilium præſtent, ac contrafacientes pęnis etiam tẽporalibus afficiant. Volumus autem quòd præſentes Litterę in Cancellaria, & acie Cãpi Florę publicentur, & inter Conſtitutiones extrauagantes perpetuò valituras conſcribantur, &c. Hæc Pius V. ex quib. prędicta habentur, ſicut etiam quòd Epiſcopi munus in hac re ſit.

Secundò Moniales ſemel ſaltem ſingulis menſib. peccata confiteri, & Euchariſtiam ſummere debent per decretum Trident. Synod. ſeſſ. 24. de Regul. cap. 10. Poſtremò, quiſe voto ad id obligaſſet. Et de quæſtione hac ſatis.

4 Quoad tertiam quæſtionem † an, qui confitetur extra charitatem, iterare confeſſionẽ debeat. Antequam quæſtionem abſoluamus, pręmittimus quęſt. hanc non diſputari vbi quis ita attritus eſt, vt virtute Sacramenti fiat contritus; hic enim per Sacramentum peccatorum remiſſionem recipit; & iterare confeſ-

confeſſionem nō debet. Præmittimus etiam non diſputari, vbi nec attritionē, nec contritionem habet; hæc enim omnino iteranda eſt, vt omnes ſentiunt, ſicut teſtatur Couar. in eodem c. Alma, in prima par. §.4. numero 13. verſ. Primum illud. Diſputatur ergo de eo, qui integrè quidem peccata mortalia cōfitetur, nullo peccato ſcienter omiſſo; ſed attritionem adeo habet imperfectam, vt virtute Sacramenti contritus non fiat, ſed contra potius aliud graue delictum committat; iuxta illud, c. quod quidam, de pœnitent. In hac quæſtione igitur communis opinio eſt iterandam non eſſe modo confiteatur ſuam imperfectionem. Alij diuerſa ſentiunt, quos refert Couar. ibidem, Ego autem in hac quæſtione ſic generatim de omnibus Sacramentis breuiter concludendum cenſeo. Aut Sacramentum collatum effectum confert, qui cum peccato mortifero eſſe poteſt; & in hoc caſu iteranda Sacramenta hæc non eſſe pro certo habeo; nam ſtatim atque eum, qui Sacramenta recipit, verè pœnituit, effectus omnes Sacramenti conſequitur; huiuſmodi autem Sacramenta quatuor ſunt. Baptiſmus, Confirmatio, Ordo, & Matrimonium; nam priora tria characterem imprimunt, qui cum peccato eſſe poteſt, & idcirco ſublato peccato vi eius characteris gratiam conſequitur. Ex matrimonio etiam contracto naſcitur vinculum inter coniuges, quod cum peccato idem eſſe valet; quamobrem peccato ſublato, gratia etiam illius Sacramenti aduenit, ex quo fundamentum eius eſt poſitum. Hinc & ab excommunicato matrimonium contractum valet, vt probaui in Tract. meo De Cenſur. Tab. prima, cap. ſeptimo, §. ſecundo, numero 4.

Aut in peccato mortali exiſtēs Sacramentum recipit, quod nullùm effectum confert, qui cum peccato eſſe poſſit, immo effectus, qui confertur eſt gratia, à qua omnes alij effectus Sacramenti pendent, & enaſcuntur, vt in hoc caſu Sacramenta non conferri; & iteranda eſſe pro certo habeo, cuiuſmodi eſt pœnitentia, & extrema vnctio, & Euchariſtia, quamuis ipſa Euchariſtia recipiatur, ex quo ante receptionem Sacramentum eſt, ſed non res Sacramenti, ideſt gratia, qui ergo eius effectus habere vult, eam ſuſcipere iterum debet contritione, confeſſioneuè tamen habita. Ex his apparet quæ ſacramenta iteranda ſint, & quæ non iteranda; nam pœnitentia, ſeu confeſſio propoſita erit iteranda, ex quo nihil remanet, vnde prodeſſe poſſit. Et de quæſtione hac ſatis.

5 Quoad quartam quæſtionem, † an Confeſſus, vt proximè dixi, vbi Confeſſionem iterare debet, ſatisfaciat ſaltem præcepto Eccleſiæ de ſemel in annum confitendo. In hac quæſt. ſatisfacere ipſum præcepto Eccleſiæ dixit Couar. eodem c. alma, par. prima, §.4. num. 13. verſ. Nec ſtatim ſequitur, & in § is, vbi pluribus rem hanc egit, numero 1. verſ. Primò infertur, modò tamen ſtatum ſuum patefecerit ipſius conſcius, & hoc ob hanc rationem, quoniam finis præcepti non eſt in præcepto, niſi vbi præceptum exequi nequiuit, niſi in gratia. Hanc opinionem etiam Ego ſequor; nam Eccleſia de occultis nō iudicat, c. ſicut tuis, de ſimon. & hoc, quoniam ſumus in foro conſcientiæ, eſto contrarium ſentiat Nauar. in c. placuit, numero 183. de pœnit. diſtinctio. 6. & ob hanc rationem, quoniam præceptum de ſemel confitendo in annum, c. omnis, de pœnit. videtur iubere etiam, vt abſoluatur. Et de quæſtione hac itidem ſatis.

6 Quoad quintam quæſtionem, † an Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt quis Confeſſionem differat. Pro certo habeo ipſo iure pœnitentem cōfeſſionem differre poſſe, vbi aut de facto, aut ipſo iure impeditur. De facto, ſi vel ab hoſtib. vel carceribus detētus ſit, quamobrem confeſſarij facultatem non habet, etenim neceſſitas legi non ſubijcitur, c. diſcipuli, de conſe. diſtinct. quinta. Item ſi furioſus factus, & id generis. De iure verò, vbi eſſet excommunicatus, vel interdictus, & per ipſum non ſtatur, quominus abſoluatur; in hoc enim caſu etiam excuſatur. An autem ſi excommunicatis, & interdictis pœnitentia adminiſtretur, valeat, declaraui in Tract. meo De Cenſur. Tab. 2. cap. 7. §. ſecundo, numero 5. cum ſeq.

Aut non impeditur de iure, nec de facto, ſed ob inimicitias, odium, & huiuſmodi; & in hoc caſu neque à iure excuſatur, nec etiā diſpenſare poteſt in hoc caſu Epiſcopus, quandoquidem eſſet fouere ipſum in peccato, & aſſentiri ei, quod graue peccatum eſt; agentes enim, & conſentientes pari pœna puniuntur, argum. c. quantæ, de ſentent. excommun. & eorum quæ dixit Gloſ. in cap. 1. de off. deleg. & facit cit. c. omnis, vbi etiam permittitur prorogatio, receptionis Euchariſtiæ, non tamen pœnitentiæ. Excipio tñ, vbi recens iniuria grauis alicui facta eſſet, & animo non poſſet ſtatim eam remittere, tunc enim Epiſcopus, & Sacerdos tollerare poteſt, ne eum puniat. Nam & ex cauſa parochus dilationem Confeſſionis ægroto dare poteſt, vt ſupra vidimus. Cohortationibus tamen interim habitis, vt iniuriam remittat,

parochos operam dabit, quamuis si in periculo mortis esset constitutus, elaborandum esset, ne sine confessione moreretur. Sed de quæstione hac satis.

7 Quoad sextam quæstionem † an consuetudine induci possit, vt sine Parochi licentia alteri Sacerdoti peccata quis confiteatur. Breuiter concludendum est nô posse, c.pen. & ibi not.de pœnit. lib.6. Excipitur tamen, vbi Parochus consuetudinem hanc sciret, & taceret; tunc enim tacitò licentiam tribuit, quod sat est; par enim virtus taciti, & expressi est, l.cum quid, ff.si cert. pet. modò ille alter probatus sit ab ordinario pœnitentis. Quare Episcopus, qui nouit suos diœcesanos confiteri Sacerdotibus vicinis, & confinibus alterius diœcesis, & tacet hac taciturnitate, & ipsos probare videtur iuxta dispositionem Trident. Synod. sess.23. cap.15. de reformat. & licentiam concedere vt sui diœcesani ipsis cõfiteantur. Id quod sæpius contingit ijs, qui in confinibus diœcesum sunt, atque sic respondit Ludouicus Palestrell. in resp.cas.conf.p.1.cas.16.

8 Quoad septimam quæstionem, † scilicet si facultas concessa sit pœnitenti virtute alicuius Bullæ, seu Iubilæi eligendi sibi confessarium quemcunque Secularem, vel Regularem ex approbatis ab ordinario, an intelligi debeat de approbato ab Ordinario loci, vbi pœnitens eligit, an sat sit, approbatũ ab alio Ordinario, esto in alio Episcopatu deinceps pœnitens huic confiteatur. In hac quæstione, quia variç de ipsa DD. opiniones sunt, Ioan. Riber. Archiep. cõsuluit Illustriss. Cardinales Sacri Concilij Interpretes eique rescriptum fuit in hunc modum scilicet.

Congregatio Concilij Respondet approbatum ab alio, quàm à Valentino Archiepiscopo in diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario. Ex quibus verbis apparet amplexandam eam opinionem esse, scilicet vt approbatus sit Confessarius ab eo Ordinario, in cuius diœcesi quis peccat Confitetur. Non ergo pœnitens Confiteri poterit Sacerdoti approbato ab Ordinario Fauentiæ in Diœcesi Imolẽsi ob declarationem dictæ Sacræ Congregationis, atque sic retulit, & sequitur Steph.Quaran.in summa Bullar.in verb.Confessor. Si quis igitur vult confiteri approbato Fauentiæ in Diœcesi eius confiteri debet. Et idcirco potest quis à quocunque Sacerdote approbato confiteri, modò in Diœcesi eius, qui probauit, pęnitẽs confiteatur. Et de quæstione hac itidem satis.

8 Quoad octauam quæstionem † an vbi virtute Iubilæi concessa est facultas eligendi sibi Confessarium Secularem, seu Regularem ab Ordinario approbatum, an inquam Regulares secularibus Sacerdotibus confiteri possint? Nauar. disputauit hanc quæst. in cõsil.13. de priuileg. & consulit id ipsos posse, & Addit. ad eum refert in Sacram Congregationem supra Concilium declarasse. Contrarium suadere videtur Bulla Clem. VIII. lata Romæ die 23. Nouembris 1599. incip. Romani Pontificis circumscripta benignitas, vbi per facultatem Bullæ cruciatæ, & aliorum priuilegiorum, quæ ab Apostolica Sede concedi solent, cùm detur facultas eligendi confessarium ab Ordinario approbatum, qui possit absoluere fideles Christi à casibus reseruatis, etiam dictæ Sedi, declarauit. Idem Summus Pontifex eam facultatẽ minimè habere Regulares, siue fratres, siue sorores quorumcunque ordinum, & Congregationum mendicantium vbique locorum, sed in hoc dispositioni suorum prælatorum subiectos esse, ergo repugnare videtur superiori opinioni; Bulla autem hęc est.

Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Procurator Generalis ordinis Fratrum Beatæ Mariæ de Monte Carmello, quòd cùm in Bulla Cruciatæ sanctæ & alijs priuilegijs, quæ ab Apostolica Sede concedi solent, detur facultas eligendi Cõfessarium idoneum ab Ordinario approbatum, qui possit Christi fideles à casibus Ordinario reseruatis, & à quibusdam etiam, quæ dictę Sedi reseruata sunt. Religiosi dicti Ordinis, seu eorum nonnullis etiam ijs facultatibus vti pręsumunt, & illorum prętextu eligunt Confessorem aliquando pręter eos, qui à suis Pręlatis eorum Confessionibus deputati sunt, quod aliquãdo in speciali eorum vergit detrimẽtum. Quare prędictus Procurator Generalis humiliter nobis supplicari fecit, quatenus in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati talem concessionem Sacrę Cruciatę & aliorum indultorum particularium, quantum ad prædictum articulum eligendi Confessorem, & absoluendi à casibus reseruatis cum Fratribus, & Sororibus Monialibus Ordinis prędicti, & aliorum quorumcunque Ordinum & Congregationum cuiusuis instituti Mendicantium, & non Mendicantium, tam Prouinciæ Hispaniæ, quam extra eam vbilibet locorum minimè habere, nec cẽseri, sed nostrę intentionis existere, quod ijdem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramentũ Pœnitentiæ, seu confessionis administrationem,

nem, depositioni suorum Prælatorum subiecti sint Apostolica Auctoritate tenore præsentium perpetuò declaramus; eisdem tamē Prælatis, vt in huiusmodi vsu potestati secū subditis benignos,& faciles exhibeant,præcipimus,& mandamus. Non obstantib.&c. Hæc sunt constitutionis verba, quæ antecedenti opinione repugnare videntur. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censerem. Aut per Iubilæum Generale Summus Pont. concessit hanc facultatem omnibus Christi fidelibus, & in hoc casu prior opinio locum habebit; nam de huiusmodi Iubilæo agit ibi Nauar. & Sacra Congreg. modò prohibitum non esset, ne Religiosi vri possint huiusmodi gratijs sine licentia suorum Superiorum. Aut per priuilegiū aliquibus concessa est, vt in Bulla Cruciatæ, vel in aliquo alio indulto particulari; & in hoc casu Bulla Clem. VIII. & secunda opinio locum sibi vindicabit; nam in his casibus particularibus loquitur ea Bulla, vt habetur ibi. Cùm in Bulla Cruciatæ Sanctæ, & alijs priuilegijs, & in verf. Talem concessionem Sanctæ Cruciatæ,& aliorum indultorum particularium. Ex quibus patet non de Iubilæo generali agi. Excipitur tamen, vbi eorum superiores facultatem hanc eis concederent, quam concedere possunt: & Clemen. VIII. vt in hoc se faciles, & benignos præbeant, præcipit,& mandat, vt in eadem Bulla habetur. In Iubilæis tamen generalibus vidi regularibus etiam speciatim facultatē hanc tribui. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo.

Quoad postremam quæstionem † an per litteras, seu Nuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere liceat. Breuiter concludimus non licere; nam præter quam quod S. August. id dixit relatus, in c. quem pœnitet, de pœnit. distinct. 1. sic fuit conclusum in Congregatione generali Sanctæ Romanæ,& Vniuersali Inquisitionis habita in Palatio Apostolico in Monte Quirinali coram Clem. VIII. his verbis.

Sanctissimus Dominus Noster auditis votis Patrum Theologorū,& re cum Illustrissimis,& Reuerendissimis DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus maturè, ac diligenter considerata hāc propositionem scilicet licere per litteras, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter Confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere ad minus vti falsam,& temerariam, & scandalosam damnauit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio publicis, priuatisque lectoribus, concionibus,& congressibus doceatur, neuè vnquam tāquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur: quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit (nisi forsan impugnando) vel ad praxim directè, seu indirectè deduxerit præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat; & à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunque etiam dignitate fulgente, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ maiori Pœnitentiario, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolui, alijs etiam pœnis arbitrio infligendis subiaceat. Hæc sunt verba Decreti: ex quibus conclusio proposita habetur; necnon pœnæ contra eius dispositionem facientes.

At quid si Parochianus à Parocho interrogatus, si confessus sit, respondeat se confessum esse, an fides ei adhibenda est? Planè sic per Extrauag. inter cunctas, de priuileg. §. sed Sacerdotes; nam nemo præsumitur immemor salutis, c. sancimus, prima quæstio. 7. & quia nemini præiudicium fit, duobus casibus exceptis, vt ibidem habetur. Sed de Pœnitentiæ Sacramento hactenus, ad reliqua transeamus.

SVMMA.

1 *Extremam vnctionem Christi fideles recipere debent.*
2 *Ordo suscipi debet, quo quis Deo inseruiat; nō vt alijs rebus abundet.*
3 *Matrimonium, vbi contractum est maritus ab vxore diuertere non debet.*

§. III.

1 Quintò Christi fideles, † vbi grauiter ægrotant, vt in periculo mortis constituti sunt, recipere extremam Vnctionem debēt; etsi enim Sacramentum necessarium nō est, plurimum tamen adiumenti affert iu eo articulo constitutis. De quo Sacramēto, quòd egi in Trac. meo de Sacramen.& infra etiam in hoc Opere, ob eam rem nihil præterea huc addimus.

2 Sextò, † etsi ordinem suscipere quis nō cogatur, liberumq; sit, an quis ei initiari velit, necne, qui tamen suscipere ipsum voluut, non eo consilio ad ipsum suscipiendum venire debent, vt quæ ad victum, vestituimque necessaria sunt, sibi parent; vel vt diuitijs

F 3 abun-

abundent; vel vt honores consequantur, sed vt Deo inseruiant, vt pluribus id asseruit Catechis. Roman. De Sacram. Ordinis. versicu. Sed quoniam in omni actione suscipienda.

5 Postremò † Sacramẽtum Matrimonij vbi contractum est legitimè, diuertere maritus ab vxore sine iudicio Ecclesiæ non debet, c. porrò, & ibi DD. de diuort. & ideo cogi debent ad habitandum simul. Excipitur tamẽ, vbi alterius adulterium notorium esset, vel coram iudice probatum; tunc enim innocẽs diuertere ab ipso potest, nec deinceps cogi ad simul reddendũ, ita dixit Glos. in c. Agathosa, 27. quæst. 2. Cogi tamen potest ex officio à iudice ad simul habitandum, vbi deinceps adulterium, & ipse commissit, ita dixit Abb. in c. fin. de adult. & in c. ex litteris, de diuor. & ibi DD Sicut etiam, vbi fuit causa, vt coniux adulterium committeret, vel deinceps sciens esse adulteram cũ ipsa rem habuit. Sed Sacramentis hactenus, ad præcepta Decalogi transeamus.

De gubernatione Laicorum, qui baptizati sunt, effectu proximi, sed tertio potestatis Episcopalis, habito respectu ad Decalogi præcepta. Cap. VIII.

SVMMA.

1 *Christiani Decalogi præcepta seruare debet.*
2 *Dies festus solemnis quid sit.*
3 *Dies festus solemnes quo iure sint inuenti.*
4 *Dies festi indici possunt etiam ab Episcopo in sua Diœcesim.*
5 *Dies festi solemnes omnes de iure positiuo sunt.*
6 *Dies festi solemnes qua ratione celebrandi sint à Christi fidelibus.*
7 *Diebus festis solemnibus Christiani ab operibus seruilibus se abstinere debẽt, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*
8 *Bulla Pij Quinti, refertur de festis obseruandis.*
9 *Opera non seruilia festis diebus fieri possunt, quibusdam exceptis.*
10 *Mercatus, ac nundinæ, an fieri possint festis diebus.*
11 *Iudices laici, an licentiam dare possint, vt festis diebus opera seruilia fiant.*
12 *Comedia an festis diebus fiant.*

1 Tertiò Christiani † Decalogi præcepta seruare debent; leges enim sunt, immo legum summa, & idcirco seruanda sunt; alioquin grauibus pœnis afficiuntur à Deo, qui eas non obseruant, vt id pluribus asseruit Catechis. Rom. in cap. 1. Decalogi Verum, quòd præcepta Decalogi partim respectum habent ad Deum, partim ad proximum, scilicet septem postrema; & de primis, duobus præsertim, quod ad rem nostram pertinet, satis egimus. (de iureiur. enim quòd legitimè fiat, & seruetur, etiam foro seculari per c. licet, de iureiur. lib. 6. alibi tractabimus;) ob eam rem hic de tertiò, scilicet de obseruatione festorum primò agamus; acturi deinceps infra de alijs. Id qđ vt facilius fiat, tria præmittenda duximus. Primùm dies festi solemnes quid sint. Deinde quo iure inuenti. Tertiò qua ratione celebrandi.

2 Quoad primùm igitur † dies festi solemnes sunt dies festi, quibus seruilibus operis intermissis actionibus quibusdam, etiã exterioribus Deo operam dare, ipsumq; collere Christiani debent, vt colligitur ex tot. titu. De fer. & à Triden. Synod. sess. 25 de Delect. cibor. ibi enim mandat Pastoribus animarum, & omnem diligentiam adhibeant ad Christi fidelium pietatem augẽdam, vt dies festos deuotè, ac religiosè celebrent: idem asseruit Couar. var. resolut. lib. 4. cap. 19. in initio. Id quod summa ratione factum est; ius enim æquumque postulat diem aliquam præscriptam esse, qua curis secularibus intermissis Deo Optimo Max. operam demus atque inseruiamus; & non solum interiori, sed etiam exteriori actu collamus. Id quod curare præsertim ad Episcopos pertinet; etenim & Gentes, quæ verum Deum non nouerant, id obseruarunt, vt notum est, & tradidit Couar. ibidem. Et de hoc primo satis.

3 Quoad secundum † dies festi partim de iure communi sunt, & horum alij à iure scripto, alij à non iure scripto. Partim à iure speciali. De iure communi scripto sunt dies Dominici, dies Natalis Christi Domini cum tribus seq. Circuncisionis, Natiuitatis, Purificationis, & Assumptionis Purissimæ Virginis, Dedicationis sancti Michaelis, Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ, & Laurentij, & duodecim Apostolorum, vt habetur in c. 1. de conse. dist. 3. & in c. fi. de fer.

4 Iure verò præcipuo † ac speciali sunt hi, quos Episcopi in suis diœceses celebrandos mãdant, cuiusmodi est festus dies S. Cassiani

in

In Diœcesi Imolen. Possunt enim Episcopi festum alicuius sancti ab Ecclesia Canonizati mandare, vt in sua Diœcesi celebretur, atq; sic habetur in c. fin. & ibi not. Abb. num. 4. ac DD. de fer. & Couar. lib. 4. var. resolut. cap. 19. num. 8. vers. Præter has festorum dies, & habetur eadem dist. 3. de conse. in principio, & nouissimè apud Trident. Synod. sess. 25. de reg. cap. 12.

Iure non scripto autem duob. modis itidem, scilicet consuetudine, aut generali, aut speciali. Generali, cuiusmodi est festum sancti Martini, sancti Antonij, sanctæ Luciæ; horum enim sanctorum dies festi vniuersè celebrantur. Speciali verò consuetudine sunt festi dies quorundam Sanctorum, quos Ciuitates aliquæ, vel loca collunt, cuiusmodi festum sancti Hilarij à populo Lugensi. Sicut etiam Bononiæ festũ sancti Petronij ob eandem rationem, quod eius Ciuitatis Patronus est. Quandoque etiam ex voto, vel alicuius populi, vel festum sancti Sebastiani à populo Solarolensi; vt accepi; vel festũ sancti Macharij, quod à populis quibusdam solemniter celebratur ob grandines. Et votum huiusmodi à populo factum obligat etiam posteros non vi voti, sed promissionis, & quod idem populus semper censetur, l. proponebatur, ff. de iudi. Hæcque festa seruari debent à quocunque qui est in loco, vbi celebrantur; & ideo etiam à vagabundis, & à peregrinis, & alterius diœceses. subditis, esto in sua diœcesi, vel patria non seruentur, sicut etiam ieiunia: idem quoad cibos iuxta illud. Cum fueris Romæ, Romano viuito more, c. illa, & ibi Gloss. dist. 12. & Gloss. in c. quæ contra per eum Canonem, distinct. 8. & de cibis dixit hoc Abb. in c. cõsilium, de obseru. ieiuo. sanct. Thom. 2. 2. quæst. 147. arg. 4. Etsi ergo Mediolani oua, & caseum comedere licet in vigilijs, & alibi carnes, Romæ tamen hoc non fiet, & alibi, vbi prohibita.

5 Ex his constat † dies festos, quos Christiani solemniter colunt, non lege diuina naturali præceptos esse, neque etiam lege diuina positiua, quam Christus Dominus in Euangelio tulit: Sed iure positiuo humano præceptos esse, ita pluribus asseruit Couar. lib. quarto variar. resolut. cap. 19. & Nauar. in Man. cap. 13. Id quod locum habet etiam quoad diem Dominicum, vt asseruit Nauar. eodem, & Couar. eodem cap. 19. & cap. 13. num. 2. cum multis seq. Nec repugnat tertiũ præceptum Decalogi, vbi præscriptum est, vt Sabbathum sanctificetur; nam præceptũ illud est partim ceremoniale, partim morale. Ceremoniale, vt Sabbathum sanctificetur, quod hinc patet, quod à lege noua sublatum est. Morale, vt aliquo tempore præscripto exteriori cultu Deum colamus, & hoc sublatum non est, sed à Christo Domino in noua lege præscriptum tempus hoc non est certum, sed ab Ecclesia; non enim in Euangelio habẽtur dies festi, qui coluntur; & ideo quatenus morale est, non est sublatum. Et de hoc itidem satis.

6 Quoad tertium † scilicet qua ratione dies festi solemnes celebrandi sint, vt rem paucis absoluamus, duobus modis celebrantur. Primum abstinendo se ab operibus seruilibus, de quibus hic agemus. Secundò Missam audiendo, de qua re in præceptis Ecclesiæ infra tractabimus.

7 His præmissis † vt rem aggrediamur, pro regula habebimus diebus festis solemnibus Christianos seruilia opera facere non debere, vt habetur in c. 1. & in c. 3. & c. fin. de fer. & ita DD. communiter concludunt. Opus autem seruile est opus corporale conueniens magis ac propriè seruis, quam ijs, quibus seruitur, ita sensit S. Thom. 2. 2. quæstio. 122. art. 4. Ad tertium, & sequitur Nauar. in conf. 6. nume. 3. de fer. Hinc apparet peccata propriè non esse opera seruilia, esto qui peccatũ facit, peccati seruus dicatur, & peccatum cùm semper, tum diebus festis inprimis vitari debeat. Quare, quòd lege cautum est, ne festis diebus opera seruilia fiãt, de operibus seruilibus propriè lex accipienda est, & non per translationem, cuiusmodi peccata sunt. Qui ergo festo die peccatũ fecit (modò in contemptũ eius illud non fecerit) in confessione eius peccati circunstantiã diei festi confiteri non habet, vt id pluribus asseruit Couar. lib. quarto, variar. resolut. eodem cap. 19. nu. 11. vers. Fit igitur, vt hoc præceptum Decalogi, & in c. alma, par. prima, §. 6. num. 3. vers. Quartò hinc apparet. Pœnę verò eorum, qui festos dies solemnes non obseruant, quòd à Pio Quinto positæ sunt in Bulla incip. Cum primùm, quæ est in ordine 5. pag. mihi 925, ob eam rem huc inferendam curauimus,

8 Cum verò † dierum festorum obseruatio ad Dei cultum maximè pertineat, & in lege Diuina pręcipiatur, cupientes abusus prauos, qui ex eorum in obseruãtia inualuerunt, omnino corrigere, & antiquorum Canonum statuta renouantes, mandamus, vt omnes dies Dominici, & præcipue in honorem Dei, Beatæ Mariæ Virginis, sanctorum Apostolorum feriati cum omni veneratione celebrentur, & omnes in diebus pręfatis Ecclesias frequententur diuinis officijs deuotè

tè intendant ab omni illicitò,& seruili opere abstineant, mercatus non fiant profanæ negotiationes,& iudiciorum strepitus conquiescant. Qui verò in diebus præfatis opus aliquod illicitum fecisse deprehensus fuerit, præter diuinam vltionem,& amissionem animalium, quibus ad vecturam vtetur, etiam graues pœnas incurret arbitrio nostro, seu Vicari nostri in Vrbe;in alijs verò locis arbitrio Ordinariorum, vel aliorũ magistratuum,ita vt præuentioni locus sit.Quib.omnib. districtè præcipimus,vt hæc diligenter obseruari procurent. Illas etiam festiuitates,quæ iuxta consuetudinem locorum solẽniter celebrari consueuerunt, iuxta laudabilem consuetudinem debita cum reuerentia obseruari faciant sub pœnis arbitrio ipsorũ imponendis,& moderandis.Hæc sunt verba Bullæ,ex quibus habentur pœnæ in eos, qui festa non obseruant.Opera seruilia igitur fieri à Christianis festis diebus non debẽt,quò & peccatum,& pœnas euadant.

Excipitur tamen primò, vbi necessitate quis premeretur;tunc enim hæc opera facere potest;exempli gratia non habet quis vnde viuat,& mendicare erubescit,in hoc igitur casu licitè quis operabitur, argumen. c. discipuli,de conse. distinct. quinta. Atque eadem ratione Medicinæ pro infirmis fieri possunt,& ad summum, vbi periculum corporis imminet. Quare, & aggeres fieri, & arma conflari, & duci poterunt, quò quis se ab hostibus tueatur,sicut etiam panem, & carnes coquere,& pabulum etiam animantibus parare licebit.

Secundò excipitur,vbi damnum rerũ graue immineret,nisi festis diebus quis operaretur;tunc enim licebit operari,argumen. c. 3.de fer.Si ergo frumenta aruerint, & vetus grauis flet,periculumque immineat,ne grana à spicis cadant,metere segetes licebit; sicut fœnum ob pluuias imminentes domum ducere,& linum,& canepam in fluminib.existentia,ne aut marcescant,aut aquarum impetu alio transferantur,è fluminibus educere.Itidem frumentum triturare, vbi plures pluuiæ extiterunt,quamobrem frumentum in aggeribus,vel nascitur,vel marcescit. Id quod eotigit anno 1605. in nostris regionibus,quo tempore mẽsis Augusti ferè lapsus erat & frumentum triturari non poterat,vnde indictę supplicationes ad serenitatem pe teodam etiam fuerunt.Quare,& pauperes, qui non habent, qui eos adiuuent, vel qui messores feriatis diebus habere non possũt, diebus festis conducere ipsos licebit. Idem si à furibus damnum graue patiantur. Vendi etiam possunt, quæ seruando seruari nequeunt,cuiusmodi sunt ficus,cerasa, pisces, olera,& huiusmodi, & ita carnes, quando antea haberi non potuerunt,vel seruari, qđ æstiuis temporibus præsertim contingit,vbi dies festi plures interueniunt.Hinc Congregat. Concilij censuit licere diebus festis dare operã rebus ad victum necessari.ac tempore perituris, præsertim tempore vendemiarum, & messium, & recollectionis fructuum,vel vbi necessitas vrgeat,aut suadeat pietas,vt refert Addit.ad Sum. Bull. Steph. Quarant.in verb.Dies festus.

Tertiò excipiuntur, quæ ad diuinum cultum pertinent. Verùm, quòd hæc opera triplicis generis sunt, quędam consistentia in ipso cultu diuino,vt deferre Crucem,& Sanctorum Statuas aureas, vel argẽteas in processionibus. Quædam sunt præparatoria ad diuinum cultum,& hæc partim sunt præparatoria simul cum cultu, vt pulsare campanas ad missam,& ad vesperam, & huiusmodi. Planè duo hæc licitè obiri possunt. Partim sunt præparatoria: Sed die antecedente festum præparari poterunt, vt ornare templum,ipsum verere,idest scopare, conficere hostias pro missis celebrandis;hæc die festo fieri non debent, nisi causa probabilis aliqua adsit,vtpotè,quia antea fieri non potuetũt;sicut etiam,si plures dies festi sint,& immunda reddita sint templa, expurgari poterunt,quamuis etsi sine causa fiant, sed simplici corde,leuiter peccetur. Quædam verò per accidens ad diuinum cultum ordinata sunt,vt arare,fodere terras Ecclesiæ, & huiusmodi;& hæc,nisi necessitas adsit, fieri nõ debent,ita tradidit Doctissimus Caieta. secunda secundæ quæst. 122. articu. quarto, ad 3.

Quartò excipitur,vbi res parua esset,vtpotè si candelæ vendantur, quæ pro missis offeruntur,vel modicum vestis seruiatur, & id generis,in qualibet enim re paruitas rei excusat à peccato,argum.l.scio, ff. de in integr.restit.

Quintò excipitur,vbi quis in loco pręsẽs est, in quò dies festus solemnis non agitur, atque sic dixit Nauar.in Man.cap.3.num.5. vers.Infertur sextò.Ex quibus apparet festa ea celebranda esse,quę in eo loco celebrantur,vbi quis adest; & non, quę in patria, à qua abest,iuxta c.illa,iunct.Gloss.distin.12. quę ait Dum fueris Romę Romano viuito more.Dũ fueris alibi, viuito sicut ibi. Quare, qui in festo Sancti Cassiani in Diœcesi Imolensi inuenitur celebrare festum illud, & ipse debet,etsi in sua patria non celebretur,

tur,& è contrario, qui de Diœcesi Imolensi est, obseruare illud non tenetur, si alio proficiscatur, vbi illud non teneatur, & facit c. fi. de constit. lib. 6. Excipio tamen, vbi quis obligaret se ad aliquod festum agendum; quocunque enim proficiscatur, illud seruare tenetur, ex quo obligatio personę inhęret, arg. c. ex litteris, de pign.

9 Secundò † excipiuntur opera non seruilia, vt docere, consilium dare, libros componere, & id generis; ex quo enim opera seruilia non sunt, licitè fiunt; nam seruilia tãtum prohibita sunt, ergo non hæc; prohibitio enim vnius, alterius permissio est, arg. c. nonne de præsumpt. & l. cum prætor, ff. de iudi.

10 † Excipiuntur tamen primò Mercatus, cap. primo, de fer. Verùm quòd Mercatus, seu nundinæ partim sunt priuatæ, & non solemnes, vt quę fiũt festis diebus alicuius sancti, vt Lugi in Assumptione Sanctissimæ Virginis. In his, si consuetudo sit, vt festis diebus fiant, Sacra Congreg. super Concilium declarauit nihil innouandum esse, vbi consuetudo tollerata est, sed peractis sacris posse fieri etiam ante Ecclesiam, modò tamen extra ipsius atrium fiant, vt declarauit Sacra Congreg. apud Trident. Synod. sess. 25. c. De delect. cib. ieiun. & dieb. festis. Partim verò solemnes, ac publicæ, & in his seruabitur declaratio eiusdem Sacræ Congreg. seu Decretum, quod refertur à Steph. Quaran. in Sum. Bullar. in verbo, Dies festus, quod Decretũ tale est. Præceptum de Dominicis, & festiuis diebus sanctificandis, & obseruandis prætextu mercatuum, & nundinarum, & feriarum, nullatenus esse violandum. Cæterũ hia diebus licere Agasonibus, & alijs iumentorum vectoribus, seu mercium conductoribus, baiulis, & alijs huiusmodi seruientibus ac ministris sarcinas, & onera nundinarum causa exonerare, & deponere, incæptumque iter, missa tamen prius audita, transeundo prosequi, & continuare. Non autem debere sarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo incipiendum. Neque Mercatoribus, & alijs ciuibus, & viatorib. ijs diebus etiam clausis Apotecis merces vendere, emere, aut exportare licere, nisi tantùm ad victum necessaria, & alia minuscula, & modici momenti opera iam conflata pro transeuntium, hospitum, aduenarum, exterorũ vrgenti, & præsentanea necessitate, & opportunitate. In quo partes erunt Episcopi propositis edictis prouidere, vt inprimis hi festi dies debita obseruatione colantur, simulq; populorum, & confluentium necessitatibus, quantum sine diuina offensione fieri potest, consulatur. Quoad iudicia autem, quæ Dominicis, & festis diebus silere debent, id obseruari poterit, quod iure communi promittitur, in quibusdam vrgentibus casibus, qui moram, & dilationem non patiũtur, in quibus, & alijs iurisdictionem consulum nundinis pręposito rum concernentibus constitutiones, & Summorum Pontificum si quæ habent priuilegia, & allegatum Breue Fel. Record. Pij Quinti, seruanda esse statuit. Hoc est Decretum. Ex quo constat festis diebus quid fieri queat in publicis nundinis. Secundò excipiuntur iudicia tam ciuilia, quàm criminalia, c. 1. & c. fin. de fer. & 15. q. 4. & tot. tit. C. de fer. Causæ tamen plures agi possunt, quas refert Gloss. Sum. ead. q. 4. & habetur in tit. alleg. Postremò iusiurãdum, nisi pro pace, alia ve pia causa fiat, vt in cit ca. 1. de fer. nullum. n. est, vel in contractib. alijsq; actibus voluntarijs interueniat; & ideo contractus minorum non confirmantur iureiurando per Auth. Sacramenta puberum, C. si aduers. vend. nec contractus mulierum, per c. cùm contingat, de iureiuran. si die solemni festo interueniat, ita Plot. in Tract. de in lit. iur. §. 49. pag mihi 245. Non deniqûe festis diebus concilium, seu Vniuersitas congregari debet ad concilium. Item nec Capitulum Eccl. Cathed. vel Collegiatæ, ita Fusch. de Visit. libro primo, capitu. 15. num. 27. nisi necessitas aliqua vrgeat, vt sup. diximus.

Septimò excipitur, vbi dispensatio ab homine interuenit; si enim Romanus Pontifex dispenset, vt aliquo die festo seruilia opera fiant, non peccabitur, ex quo de iure positiuo sunt, cui pręest Romanus Pont. argum. l. digna vox, C. de leg. & c. proposuit, de concess. prębend. Atqui an Episcopus dispensare possit? Planè in festis, quę communi iure, seu generali consuetudine inducta sunt, dispensare non potest, quandoquidem ipsi iuri subiectus est per cap. 1. & c. fi. de constitu. & c. ego, de iureiur. non enim inferior maioris legem tollere potest, c. cum inferior, de maior. & obed. cum simil. In festis autem à se inductis dispensare poterit; quandoquidem suis legibus ipse non obligatur. Poterit tamen declarare in festis à iure communi inductis, vbi probabilis ratio id postulat, opera seruilia fieri licere, scilicet in cit. casibus proximè.

Postremò excipitur, vbi dispensatio à iure fit, quod contingit in superioribus casib. vbi aut necessitas, aut damnum imminet; si enim notoria hęc sint, sine alia licentia exercentur; quandoquidem à iure facultatem habent, argum. cit. cap. 3. de fer. Quare, si Iudices

dices operantes in his casibus condemnare velint, licitè id non facient, vbi probabunt, vel necessitatem, vel damnum imminens; sicut è contrario non excusabũtur à peccato, qui licentiam habent à Iudicibus in casibus non permissis. Et ex his constat licentiam non postulari, vbi necessitas manifesta est, atque sic dixit Nauar. in eodem capitu. 13. nu..ero 6.

11 Verùm † an Iudices laici possit hanc licentiam dare? Planè id ipsos non posse censeo; qoandoquidem quæstio iuris hæc est; at in causis Ecclesiasticis vbi iuris quæstio est, iudices seculares se intromittere non debent, sicut probaui in Tracta. de vsur. esto operantes possint ipsi Iudices laici punire, vbi causa necessitatis non apparet. Ad Ecclesiasticum Iudicem igitur hoc pertinebit.

At quid de Iodis, & Commedijs, & specta-
12 culis? † Planè, vbi minus honesta sunt, non modò festis diebus fieri non debent, verùm etiam nec alio tempore; nam sic habetur in Concil. Toletan. relat. in cap. 2. de conse. distin. 3. Irreligiosa consuetudo, dicitur enim ibi, est, quã vulgus per sanctorum Solemnitates, & Festiuitates agere consueuit, populi, qui debent diuina officia attendere, saltarionibus turpibus innigilant; cantica non solum mala canentes, sed etiam Religiosorũ officijs perstrepunt: hoc enim, vt ab omnib. Prouincijs depellatur, Sacerdotum, & iudicium à Concilio Sancto curæ committitur. Hæc ibi. Idem & apertius prohibetur in l. fi. C. de fer. Quare, vbi hæc spectacula teferenda sunt, vel Commediæ recitãdæ, inspiciendum est, ne cõtra bonos mores sint: id quod Episcopi munus inprimis erit; non solum enim potestatem habet supra peccatum, verùm etiam, vbi peccati periculum est. Immò diebus festis solemnibus vel honesta sint, exhiberi non debent, c. qui die, de conse. distinct. 1. & cit. l. fi. & id pluribus egit Menoc. de arbitr. iud. Cent. prima, lib. 2. cas. 69. Idque meritò, si enim iudicia, quæ licita sunt, ac necessaria prohibita, sunt per cit. l. fi. multomagis hæc inutilia. Consuetudine tamen contrarium seruatur, vt fiant post diuina celebrata; id qnod tollerari potest, modo non fiant tempore ieiuniorum, vt Quadragesimæ, quandoqoidem dies pœnitentiæ sunt. Sed de hoc satis iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Superiorum præscripta iusta seruare laici debẽt, & idcirco censuras latas.*

§. I.

1 Secundò † superiorum præceptis parere laici debent. Quare excommunicatos, interdictos, atque suspensos, vbi notorij, denunciatiuè sunt, vitare Christiani debent in ijs, quæ per ipsas censuras prohiben tur; alioquin puniuntur, vt abundè probaui in Tracta. De Censur. & ob hanc rationem Episcopus censuris affectos in sua diœcesi, denunciare, ac publicare debet, vt vitentur c. curæ, 11. quęst. 3. & c. pœnit. 1. & c. pastoralis, & c. conquesti, de sent. excom. & Clem. vnic. de consang. & affin. & vt id ego probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 1. capit. 21. §. 2. Sed ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Duellum permittens Princeps in suo territorio, quam pœnam incurrat.*
2 *Duellum committentes*
3 *Patrini*
4 *Dantes consilium*
5 *Spectantes qui duellum committunt*
} quà pœna puniantur.
6 *In torneamentis pugnare non debent.*
7 *Non etiam cum bestijs.*
8 *Bulla Pij V. de agitatione taurorum.*
9 *Libelli famosi fieri non debent.*

§. II.

1 Tertiò † Principes laici ĩ suis terris duellum permittere non debent; alioquin ipso facto excommunicati sunt. Item priuari eo loco, ac iurisdictione, quam habent ab ecclesia; Etsi ab alijs habent, ad directos dominos redeunt. Hæc pœnæ locum habent, vel duellum non seqoatur. Secundò idem, si non impediant ipsum, ita Trident. Synod. sess. 25. de reform. cap. 19. Tertiò locum habet etiam in duellis priuatis, & non solemnibus; nam duplex est duellum, quodam solemne, in quo interueniont Patrini, fiunt scriptura electio armorum, & loci duelli. Non solemne verò contra. Quæ igitur dicta sunt, locum habent etiam in duellis priuaris, & hoc per Bullam Greg. vt infra videbimus, qui dispositionem Concilij Trid. ad priuata duella produxit.

2 Se-

2 Secundò † pugnantes in duello ipſo iure ſunt excommunicati: Secundò ipſo facto ſuis bonis priuati. Tertiò perpetuò infames. Quartò, vt homicidæ puniri debent iuxta Sacros Canones. Quintò, ſi tunc moriantur, Eccleſiaſtica ſepultura carent, ita habetur eodem capitulo 19. apud Trident. Synod.

Hæc aut pœnæ locum habent, vel prouocatus ſe defendendo occidat aduerſarium; eſto enim aliàs quis excuſetur, vbi quis defenſionis cauſa quempiam occidit; ſecus tamen hìc, vt dixit Nauar. in conſil. 2. de torneam. Idque meritò, poterat enim inuitationem non ſuſcipere.

Tertiò locum habent vel priuatim duellum, ſeu non ſolemne committitur, nã per Greg. XIII. in Bulla incip. ad tollendam lata anno 1582. diſpoſitionem Trid. Syno. ad priuata duella traduxit. Nam duellum duplex eſt aliud ſolemne, aliud non ſolemne, quod dicitur priuatum, vt proximè diximus.

Quartò locum habent, ſi prouocatio fiat ad duellũ, & accipiatur, eſto deinceps duellum non ſequatur, & hoc per Bullam Clem. VIII. & ita ſeruatur in Romana Curia, vt teſtatus mihi eſt per Illuſtr. ac Reuerendiſs. Alexãder Iuſtus, & Doctiſſimus Petrus à Lagona è Societate Iesv.

Quintò locum habent, etiam ſi duellum committatur ab ijs, qui ſunt in Caſtris, vel in præſidijs, vel prouocent militem de exercitu hoſtium, vt habetur in eadem Bulla Clem. Excipiuntur tamen, qui animum committendi duellum habuerunt, ſed non commiſſerunt, neque ad id prouocauerunt; non enim Triden. Synod. mentalia duella prohibet pœnis appoſitis; Nec Romani Pontific. proximè allegat. Secundò excipiuntur, qui nulla prouocatione facta, ſed rixa orta de improuiſo ad arma venerunt; nam prædicti Pont. & ſancta Synod. puniunt ex condicto duellum committentes, vel ad ipſum prouocantes, ego ſecus quoad alia. Tertiò excipitur is, qui prouocatus eſt, ſed non accepit. Quartò excipiũtur, qui ad pugnos ſe prouocarunt; non enim ratio, ſcilicet periculum mortis verſatur in hoc caſo, ſicut in alijs caſibus, ſecus autem ſi bacculis ad pugnam ſe prouocarent, ex quo ratio hæc locum habet. Abſolutio autem prædictæ excommunicationis Romano Pont. eſt reſeruata, vt dixit Nauar. in conſil. ſecũdo, de purg. vulg. eſto ſint Duella priuata, vt habetur in Bulla Clemen.

3 Tertiò † Patrini eaſdem pœnas ſubeunt, quas proximè dixi, etiamſi pugnatum non ſit.

4 Quartò † dantes conſilium ad hoc tam de iure, quàm de facto, aut ratione alia ſuadentes; nam ipſo facto excommunicati ſũt. Secundò ſunt perpetuò maledicti.

5 Poſtremò † qui duellum committentes inſpiciunt eadem pœna afficiuntur, modò dedita opera id faciant; nam excommunicationis perpetuò vinculo tenẽtur, vt habetur in eod. cap. 19.

Excipiuntur tamen, qui de improuiſo, & tranſeuntes ipſos inſpicerent; nõ enim propriè hi ſpectatores ſunt.

Ex his patet non licere Chriſtianis pugnare in Duella, & multominus Clericis, vt habetur in tit. de Cler. pug. in duel.

6 Secundò † inprimis in torneamentis pugnare Chriſtiani non debent, vnde ſæpius cædes interueniunt, vt habetur in c. 1. & 2. de torneam. & vt dixit Nauar. in Man. capit. 15. num. 9. iunct. Extrauag. quia in futurorum, eodem de torneam. eſto, vbi non interueniunt ſæpius cædes, ſecus ſit per citat. Extrauag. iunct. traditis à Nauar. ibid. Pęna autem quęnam ſit, habetur in eod. c. 1. & 2. de torneam.

7 Poſtremò † agitationes taurorum Principes, ac Reſpublicæ permittere non debent. Non etiam cum tauris, & alijs beſtijs milites, aliæuè perſonæ pugnare debent; id enim per Bullam Pij Quinti, prohibitũ eſt, incip. De ſalute gregis Dominici, & eſt in ordine 47. cuius verba ſunt hæc.

8 De ſalute gregis, &c. † Nos igitur conſiderantes hæc ſpectacula, vbi tauri, & feræ incirco, vel foro agitantur à pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe; ac volentes hęc cruenta, turpiaque dœmonum, & non hominum ſpectacula aboleri; & animarum ſaluti, quantum cum Deo poſſimus, prouidere, omnibus, & ſingulis Principibus Chriſtianis quacunque tam Eccleſiaſtica, quàm mundana etiam Imperiali, Regia, vel quauis alia dignitate fulgentib. quouis nomine nuncupentur, vel quibuſuis Communitatib. & Rebuſpublicis, hac perpetuò noſtra cõſtitutione valitora ſub excommunicationis, & anathematis pœnis ipſo facto incurrendis prohibemus, & interdicimus, ne in his Prouincijs Ciuitatibus, terris, oppidis, & locis huiuſmodi ſpectacula, vbi taurorum, ferarumvè agitationes exercentur, fieri permittant.

Militibus quoque, cæteriſque alijs perſonis ne cum tauris, & alijs beſtijs in ſpectaculis præfatis ipſi tam pedeſtres, quàm equeſtres,

equestres congredi audeant, interdicimus, quod si quis eorum ibi mortuus fuerit, ecclesiastica careat sepultura.

Clericis quoque tam regularibus, quàm secularibus beneficia ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis sub excommunicationis pœna, ne eisdem spectaculis intersint, similiter prohibemus; omnesq; obligationes, iuramēta, & vota, à quibusuis personis Vniuersitate, vel Collegio, de huiusmodi taurorum agitatione etiam, vt ipsi falso arbitrantur in honorem Sanctorum, seu in quamuis Ecclesiasticarum solémnitatum, & festiuitatum, quæ diuinis laudibus, spiritualibus gaudijs, pijsque operibus, non huiusmodi ludis celebrari, & honorari debent; hactenus factas, & facta, seu in futurum fienda, quæ, & quas omnino prohibemus, cassamus, & annullamus, ac pro cassis, nullis, & irritis haberi perpetuò decernimus, atque declaramus.

Mandamus autem omnibus Principibus, Comitibus, & Baronibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ feudatarij sub pęna priuationis feudorum, quę ab ipsa Romana Eccl. obtinent, reliquos verò Principes Christianos, & terrarum Dominos, prædictos hortamur in Domino, & in virtute Sanctæ Obedientiæ mandamus, vt pro diuini nominis reuerentia, & honore præmissa omnia in suis Dominijs, ac Terris huiusmodi exactissimè seruare faciant, vberrimam ab ipso Deo mercedem tam boni operis recepturi. At vniuersis venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, alijsque locorū ordinarijs in virtute sanctæ Obediētiæ sub obtestatione Diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipimus, quatenus in Ciuitatibus, & Diœcesibus proprijs præsentes nostras litteras sufficienter publicari faciant, & præmissa etiam sub pœnis, & Censuris Eccles. obseruari procurent. Non obstantibus constitutionibus, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Domini 1567. Calend. Nouembris Pont. nostri anno secundo. Hęc sunt verba Bullæ. Ex quibus habetur conclusio proposita, necnon pœnæ, in quas contrafacientes incidunt.

9 Immo † nec libellos famosos permittere Episcopus debet; sunt enim cōtra bonos mores; nam prohibiti sunt iure Pontificio, vt habetur, 5. q. 2. & per Bullam Pij V. incip. Romani Pont. quæ est in ordine 115. & per Bullā Greg. XIII. incip. Ea est, in ordine 7. iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Concubinas laici habere non debent, alioquin ab Ordinario puniuntur; Sicut & Clerici.*

2 *Rapere mulieres non debent.*

3 *Meretrices discerni ab honestis mulieribus debent.*

§. III.

1 § Quartò † laici concubinas habere non debent; alioquin ab Ordinario puniri possunt, vt habetur apud Trid. Syno. sess. 24. de reformat. capit. 8. Pœna autem huiusmodi est. Primò, si ter moniti, vt cōcubinas reijciant, non paruerint, excommunicari possunt, vt ibi habetur. Secundò, si per annum in contumaciam perseuerauerint, ab Ordinario seuerè pro grauitate criminis puniuntur. Mulieres verò, si publicè cum adulteris permanserint, post trinam admonitionem excommunicari possunt; & si eis videbitur, extra Diœcesim ipsas eijcere, vt habetur eodem capit. 8. Ecclesiasticum enim crimen hoc est, & ab Ecclesia solum punitur, vt sensit Clar. in Prax. Crim. § fin. quæst. 37. Alijs etiam pœnis affici possunt, ita Diaz. in Pract. Crimin. Canon. capitulo 39. Addit. ad eum.

Clerici quoque grauiter puniuntur, necnon Episcopi, qui concubinas habent, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 25. cap. 14. quæ tamen pœnæ locum non habent, vt Sacra Congreg. ibi declarat, vbi concubinas non habent, esto incōtinentiæ peccatum cōmittant: quamuis Nauar. contrarium senserit in cons. 1. de cobab. cler. & mul. Sed opinioni, & declarationi Sacræ Congreg. interpretis Concilij standum est.

2 Non etiam † mulieres rapere debent libidinis gratia, vt habetur apud Triden. Syno. sess. 24. de reformat. matr. cap. 6. Raptus autem est ablatio violenta, qua fœmina vel ipsa inuita, vel patre inuito ab vno loco ad alium locum trahitur libidinis gratia. Violentia autem fit mulieri expressè, seu patri apertè, vbi scilicet de facto trahitur. Nō apertè, vbi muneribus, aut promissis trahitur, vt sensit Angel. in Auth. de lenon. §. fi. & sequitur Nauar. in conf. 1. in fine, & in conf. 3. numero 2. de Rapt. Pœna autem raptus hęc est; nam primò inter ipsos matrimoniū esse non potest, quandiu est in potestate raptoris, vt habetur apud Triden. Synod. ibidem. Et si contrafiat, nullum est. Non etiam sponsalia valent, vt dixit Nauar, in consil. 4. de

rapt.

rapt. quippe quia liber consensus non existimatur, qui sicut postulatur ad matrimoniũ, c.cum locum, de sponsal. ita & in sponsalib. vt dixit ibidem. Secundò raptor ipso facto excommunicatus est. Tertiò perpetuò est infamis. Quartò omnium dignitatum incapax est. Postremò tenetur raptor vel vxorem ipsam ducere, vel si non ducat, arbitrio iudicis dotem ei dare. Addo si Clerici fuerint, de proprio gradu ipsos cadere.

Secundò, qui raptori consilium, & fauorẽ præbuerint ipso facto excommunicati, & omnium dignitatum incapaces sunt; & sic Clerici de suo gradu decidunt.

Hæc, quæ diximus locum habent, vel mulier ipsa consentiat, modò patre inuito id fiat, ita dixit Nauar. in eodem consil. 1. & 2. de Rapt.

3 Meretrices itidem † ne suis obscenis moribus, consuetudine vè honestas mulieres corrumpant, in aliquo seinncto loco habitare debent, ita Bald. in l. secunda, in fine, C. de iure emphyt. & Castrens. in l. nullus, C. de Sum. Trinit. & Viu. in sua Sylu. opin. 678. num. quinto. Item que notam aliquam habere, vnde ab honestis dignoscantur. Id quod Episcopus curare debebit ob animarum salutem. Id quod Pius Quartus cauit in Vrbe per Bullam incip. Cum nostræ intentionis, quæ est in ordine 27. pagin. 689. prohibet enim ipsis vium Romani habitus nuncupati *il Lenzolo*, & rhedarum, nuncupat *gli Cochi*. An autem peccent, qui ædes eis locant; Concludẽdum est, si locator simpliciter locet ad habitandum, non peccare; est enim opus indeferens, & idcirco à fine operantis regitur: alioquin, si contrarium diceremus, nec ad victum necessaria eis pręstanda essent, quod absurdum est. Secus autem si pluris locaret ob illud turpe lucrum. Quare Cauponę, qui meretrices habent, quò plures ad eorũ cauponam diuertantur, & plus lucrentur, mortiferè peccant, & absoluendi non sunt, nisi eas dimittant, ita dixit Nauar. in consilio 5. de pœniten. & in Man. capit. 17. de peccatis circa locata, numero 195. vbi pluribus rem hanc egit. Verùm quid si meretrix publica ad pœnitentiam veniat, an statim Eucharistia administranda sit, & quid de alijs publicis peccatoribus. Hoc explicauimus infra de pœnitentia, & Eucharistia.

Mymi, atque Histriones demum, ne obscena verba publicè recitent, actusque impudicos agant, prohiberi debent, de quib. etiam supra nonnulla egimus. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Laici, alij vè Ecclesiæ, & locorum piorum bona, fructus vè vsurpare non debent.*
2 *Vsurpantes bona ecclesiæ, locorum vè piorum qua pœna afficiantur.*
3 *Noua vectigalia, seu portoria inducere, seu imponere, impositave augere laici non debent.*
4 *Non vsuras exercere.*
5 *Cyngari auocandi sunt à furtis.*
6 *Quæstores qui prohibendi, ne eleemosynas quærant.*

S. IIII.

1 Quintò laici † bona, seu fructus quoscũque Ecclesiæ, locorumque piorum, quasi
2 iure suo vtentes vsurpare non debent; † alioquin ipso facto excõmunicati sunt, quousque integrè restituerint, atque absolutionẽ à Romano Pôt. habuerint, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 22. de reformat. capitu. vndecimo, & apud Bullam Cœnæ Domini capitu. 17. quam materiam explicaui eodem cap. p. 2. in Tract. de Bulla Cœnæ Domini.

Secundò locum habet, vel bona, quæ vsurparunt, sint bona Ecclesiæ, scilicet beneficij secularis, vel regu. vel Montium pietatis, vel locorum piorum.

Tertiò locum habet, quæcunque bona sint, vel immobilia, vel mobilia, vel iura, seu iurisdictiones, vel fructus cuiuscunque generis sint.

Quartò locum habet, vel per se vsurpent, vel per alios, siue Clericos, siue Laicos, item vi, metu vè, ac demum quacunque ratione, & arte.

Secundò eadem pœna afficitur, qui impedit, ne ab ijs percipiantur ad quos iure ipsa pertinent.

Tertiò si Patronus hæc fecerit, præter excommunicationem iure patronatus ipso iure priuatus est.

Postremò si Clericus hæc fecerit, vel fabricator, consensor vè fuerit huius fraudis; excommunicatus ipse est; etsi ius patronatus habet, est eo priuatus, & quibuscunque alijs beneficijs, & ad quæcunque alia beneficia inhabilis redditur, & ad arbitrium sui ordinarij suspenditur à suorum ordinum executione, etiam post integram restitutionem, & absolutionem, ita habetur apud Trident. Synod. eod. cap. Duæ autem posteriores pœnæ Clericis non ipso iure, sed per sententiam inferuntur. In has autem pœnas

non incidunt, qui animo furandi id faciunt, & non quasi suo iure, id faciant, ita Sacra Congreg. hic.

Item Rectores piorum locorum cedentes arbores eorundem locorum in suum commodum. Quare Rectores Hospitalium caueant, ne quid vsurpent. Domini tamen beneficiorum, si incidant arbores ad suũ commodum, in eas pœnas non incidunt.

3 Secundò † noua vectigalia imponere, im positavè augere non debent; Hoc enim & antiquo iure, & per Bullam Cœnæ Domini prohibitum est, cap. 5. quod explicauimus in Tract. de Bulla Cęnæ Domini, par. 2. eod. &, quousque pareat, declarauimus.

4 Tertiò † nec vsuras exercere debent, de qua vsura quòd abundè in Tracta. meo de vsur. egi, ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumantur. Ad summam alterius bona atque iura inuito domino auferre non de-

5 bent. † Quare Cyngari, (sic enim vulgo nominantur) quorum vita furtis, atque rapinis sustentatur, ne rem alterius surripiāt dolo, ac falacijs, Episcopus curare debet. Sicut etiam ne eleemosynas quærāt, qui sani sunt; id enim iure prohibitum est, vt habetur in l. vnicæ, C. de mēdic. valid damnum enim inferunt pauperibus, qui non habent, vnde se sustentent, nec suis laboribus victum sibi parare queunt; etenim cura miserabilium personarum ad Episcopum pertinet, vt alibi probauimus, scilicet capitu. 24. §. secundo. infra.

6 Postremò † eleemosynarum quæstores admittendi nō sunt, vbi per se, aliosvè prędicant, indulgentiasvè promulgant, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 5. de reforma. cap. 2. in fine, & sess. 21. de reformat. cap. 5. Excipiuntur tamen fratres sancti Antonij, ex quo post Concilium Trident. eis concessum est priuilegium eleemosynas quærendi, sicut etiam Regulares Mendicantes, vt dixit Nauar. in consil. 33. de pœniten. Ac demum reliqui pauperes, qui suis laboribus se sustentare non possunt. Hæc igitur Christiani seruare debent, sicut etiam præcepta alia omnia, quæ in ipso Decalogo continentur, quæ quoniam à doctissimis viris plurib. explicata sunt, ob eam rem huc tantum ea inseruimus, quæ ad subiectam materiam potestatis Episcopalis potissimum pertinent, iam ad præcepta Ecclesiæ transeamus.

De gubernatione laicorum, qui baptizati sunt effectu proximo, ac primo Potestatis Episcopalis habito respectu ad pręcipua Ecclesiæ pręcepta. Cap. IX.

SVMMA.

1 *Præcepta Ecclesiæ seruare Christiani debent.*
2 *Ieiunium obseruare Christi fideles debent.*
3 *Ieiunium naturale quid sit.*
4 *Ieiunium Ecclesiasticum quid sit.*
5 *Ieiunia Ecclesiæ quo iure inuenta.*
6 *Ieiunia Ecclesiæ quando seruare quis non cogatur.*
7 *Ieiunium an frangat, qui vna commestione plus comedit, quam in duabus.*
8 *Ieiunij tempore quibus cibis vescendum.*

1 OSTREMO † Christiani Ecclesiæ præcepta seruare debent. Et quoniam præcipua quinque sunt, scilicet ieiunium seruare, diebus festis solemnibus missæ sacrum audire; decimas, seu primitias soluere: Semel in annum confiteri; & in Paschare Sacram Eucharistiam summere; & duo postrema iam explicauimus, ob eam rem reliqua tria nunc explicemus, & prius primum.

2 Christi fideles igitur laici † ieiunia ab Ecclesia indicta seruare debent, vt habetur de obser. ieiun. tot. tit. & distinc. 76. per totam, & de conse. distinct. 3. per totam, & nouissimè apud Triden. Synod. sess. 25. de Delect. cibor. ibi enim sancta Synod. mandat Pastoribus omnibus, vt omnem diligentiam adhibeant, quò Christi fideles obseruent, quæ ad mortificandam carnem conducunt, vt ciborum delectum, & ieiunium. Non est igitur hac de re dubitandum. Verùm antequā vlterius progrediamur, duo præmittenda sunt, scilicet quotuplex ieiunium sit. Secundum, quo iure ieiunia indicta sint.

Quoad primùm igitur, ieiunium duplex est. Aliud naturale, aliud Ecclesiasticum.

3 † Ieiunium naturale est, quod frangitur cuiuscunque rei sumptione, vel medicinæ loco sumatur; & ieiunium hoc ad Eucharistiam sumendam postulatur, & incipit à media nocte iux. l. more Romano, ff. de fer. & ita dixit

xit S. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 6. versic. Ad secundum, & in 3. par. quæst. 80. artic. 6. Ad quintum. Non frangitur tamen saliuæ, reliquiarumque antecedentis diei deglutione, neque etiam, dum quis os lauat, si gutta aliqua aquæ, vini vè, vel iuris, dum ipsum degustat, casu cum ipsa saliua deglutiatur, & sic in parua quantitate, ita dixit S. Thom. ead. quæst. 80. art. 8. Ad 4. Et de hoc ieiunio nihil est, quod hic præterea agamus.

4 Ieiunium autem Ecclesiæ † est ieiunium ab Ecclesia institutum. Tum ad carnis vitia coercenda, peccatorumque pœnas expiandas. Tum ad mentem ad spiritualia excitandam; hos enim effectus inprimis ieiunium operatur, vt tradidit S. Thom. 2. 2. quęstione 147. art. primo, in resp. & Couar. libro. 4. variar. resolut. cap. 20. num. 1. versic. Sextò, vbi rem hanc pluribus probauit, & de hoc ieiunio præcipua quædam hic agenda sunt; cùm non desint, qui materiam hanc abundè pertractauerint.

5 Quoad secundum † concludendum est dies omnes, quibus ieiunium seruare quis debet, ab Ecclesia præscriptos esse, & idcirco Pontificio iure ieiunium hoc esse. Tum quòd ob hanc rationem ieiunium Ecclesiasticum nominatum est. Tum quod ieiunia vniuersalia, quæ instituta sunt, hæc numerantur. Primùm totum Quadragesima, Dominicis diebus exceptis. Secundò quatuor tempora. Tertiò Vigilia Natiuitatis Domini Nostri Iesu Christi. Quartò Pentecostes. Quintò Assumptionis Beatissimæ Virginis. Sextò Apostolorum omnium, excepta vigilia sanctorum Iacobi, & Philippi, & sancti Ioannis Euangelistæ. Septimò Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ. Octauò sancti Laurentij. Nonò omnium Sanctorum, c. non liceat cum duobus seq. de conse. distinct. 3. & c. Quadragesima, de conse. distinct. 5. & dist. 76. ferè per totam, & c. 1. de obser. ieiun. & Sylu. in verbo, Ieiunium, quæst. prima. Ad horum ieiunia neque iure diuino naturali, neque iure diuino positiuo per Euangelium à Christo Domino instituta sunt, ergo de iure Pontificio, atque sic de communi sententia testatur Couar. eodem cap. nume. 3. versicu. Quarta conclusio, & nume. quarto, vbi idem testatur de Quadragesima non esse de iure diuino.

Iure speciali verò sicut ieiunia ab Episcopis in suis diœcesibus præcepta, cuiusmodi vigilia sancti Cassiani ab Episcopo Imolæ (possunt enim & prælati hæc indicere, ita S. Thom. 2. 2. quæst 147. art. 3. in resp. & Sylu. in verbo, Ieiunium, quæst. secunda, vbi sicut etsi Episcopus indiceret, ergo & hæc; & idcirco omnia ieiunia ab Ecclesia sunt instituta. Hinc ieiunia inter præcepta Ecclesiæ numerantur, vt mittam ea, quibus se quis propria voluntate obligauit. Huiusmodi autem ieiunia vigilię nominantur habito respectu ad antiquum Ecclesiæ morem; consueuerunt enim Christiani orantes, & ieiuni vigilare nocturno tempore in Ecclesijs ad sepulchra sanctorum, & huiusmodi: quæ vigiliæ ob improbitatem quorundam, & fœda, quæ fiebant, sublatę sunt, vt id pluribus egit Couar. variat. resolut. libro quarto, capitulo 19. numero decimo, vbi etiam de stationib. agit.

His præmissis pro regula habebimus omnes Christi fideles (vel mares, vel fœminæ, vel laici, vel Ecclesiast. personæ sint) ob hanc rationem ad ieiunia obligari, vt habetur in toto tit. de obser. ieiun. & dixit S. Thom. secunda, secundæ, quæstione 147. art. quarto, in respons.

Hæc autem regula locum haber, etiamsi in die ieiunij haberi non possint, nisi carnes, & oua; nam, qui his cibis vescitur, semel tamen commedere debet; nam necessitas eos cibos Quadragesimalis (vt ita dicam) reddit; etenim, etsi Romanus Pont. dispenset, vt ieiunij tempore oua, & carnes commedantur, quoad reliqua tamē ieiunium obseruari debet, ita Nauar. io cons. fin. de obser. ieiun. Semel igitur, seu vna commestio fieri debet. Non tamen, qui habet priuilegium, vt ieiuniorum tempore, quæ ab Ecclesia indicta sunt, commedendi oua, & laticinia, potest, pro Iubilæo consequendo, vti hoc priuilegio, si præcipiatur, vt ieiunetur, vt id plurib. egit Nauar. eodem cons. 5. Mihi tamen placet, vt consuetudo loci seruetur, nam ad eā se accomodasse Sum. Pont. censetur, l. si vno, ff. loc. l. plenum, §. equilij, ff. de vsu & habitat. & ideo Mediolani consuetudo sua seruabitur.

Secudo tenetur quis ieiunare Quadragesimæ tempore, etiam si aliquos dies non ieiunauerit, vt dixit Nauar. eodem de obseruat. ieiun. consil. a. non tamen ob rationem, quam ibi reddit, quòd præceptum ieiunij in Quadragesima duplex sit. Aliud, vt intra totam Quadragesimam ieiunetur. Alterum, vt singulis diebus; nam cōtingeret frangendo vno die ieiunium bis quem peccare, quod absurdum est. Sed ratio ea est quoniam præceptum hoc de ieiunando in Quadragesima se habet, sicut stipulatio, quę vna forma concepta plures res complectitur iuxta l. stipulationes, ff. de verbor. oblig. At stipulatio hæc tot stipulationes continet

quot

quot sunt res in stipulatione deductæ; ergo idem in præcepto de ieiunando in Quadragesima; præceptum enim vnum est, sed continet plures dies; & ideo quot sunt dies, tot præcepta sunt, atq; idcirco, vbi vno die quis nō ieiunat, vnum peccatū tantùm cōmittit. Se habet etiam sicut propositio, quæ plura subiecta, pluravè prædicata sub se habet, quę resoluitur in plures propositiones.

Tertiò non solum quis tenetur ieiunare; verum etiam, quos subiectos habet, curare debet, vt ieiunēt: Quare pattesfam. operam dabunt, vt filij, vbi possunt, ieiunent; sicut etiam Domini, vt serui, ita Nauar. in conf. 3. eodem ac DD. communiter.

6 Excipiuntur tamen primò, † qui damnū corporis paterentur; in quorum numero habentur adolescentes vsque ad vigesimum primum annum; nam ob naturæ imbecillitatem, & corporis auctionem, frequentiori, ac maiori cibo indigent, ita dixit S. Thom. 2. 2. q. 147. artic. 4. in resp. ad 2. & seq. DD. Expedit tamen eos ad ieiunia assuefacere exemplo Niniuitarum, vt dixit S. Tho. ibid. Secundò sunt in hoc numero homines sexagenarij; nam ob imbecillitatem eorum, quia non possunt vna commestione tantum cibi summere, qui sat sit ad eos sustentandos, non obligantur: esto quandoque ob eorum naturam robustiorē obligati sint; non enim certa regula tradi potest, & idcirco in arbitrio prudentis viri, idest suæ conscientiæ, hoc collocatum est, argum. l. 1. ff. de iur. deliberan. Tertiò in eodem numero habentur nutrices, & mulieres pregnantes; quandoquidem non sibi tantùm, sed alijs etiam commedere debent. Quartò in hoc numero habentur pauperes; quandoquidem tantum panis habere nequeunt, qui ad vnā commestionem sat sit. Quintò ægroti. Item, qui stomachum debilitatum habent, & qui vertigines patiuntur, delirantvè, vel dormire nequeunt. Hi etiam omnes à ieiunio excusantur, atque sic asseruit Caieta. 2. 2. q. 147. art. 4. vers. Ad secundum.

Secundò excusantur à ieiunio, qui damnū rei familiaris paterentur, si ieiunarent. Quare, qui munus aliquod exercet, vel artē quo se, suamque familiam honestè sustentet, à ieiunio excusatur, & idcirco Agricolæ, & Artifices omnes ad ieiunium obligati nō sunt. Id quod locum habet, vel diuites sint. Hinc Eugenius Quartus priuilegium concessit, vel potius declarauit artes exercētes, agrosque colentes, ieiunio non obligari, & ita dixit Caiet. eadem quæst. 147. artic. 3. versicu. Ad hoc dicitur, vbi rem hanc plurib. egit.

Tertiò excipitur, vbi maius bonum impediretur, ita Caieta. ibidem. Quare, qui non posset concionari, confessiones audire, scripris, aut verbo docere, ad quæ munera obeunda obligatus est, hic ieiunio non obligatur.

Quartò excipitur, vbi modicū quis summeret; non enim ieiunium frangit, quandoquidem in vnaquaq; re minima non peccatur. Quare vespere licet paululum ientaculi sumere, iuxta loci consuetudinem; potest enim in his plurimum consuetudo, ex quo de iure positiuo ieiunium est, modò id fiat moderatè, & non in fraudem ieiunij, ita Couar. libro 4. var. resol. cap. 20. num. 11. vers. *De illo verò ientaculo*, & Caiet. eodem artic. 3. vers. Secundò ibi. Immo se de mane fieret huiusmodi ientaculum, & consuetudo esset, tantūdem dicendū videtur. Si verò non adsit consuetudo, in arbitrio Confessarij relinquitur; & hac ratione Bononienses excusari possunt de ientaculo matutino, quod fit in ieiunio Natiuitatis Christi Domini.

Postremò excipitur, vbi dispensatum esset; & quoniam de Romano Pont. dubitandum non est, ob eam rem de Episcopis hoc contemplandum, an dispensare possint. Aut igitur Episcopus dispensat generaliter, vt nemo ieiunet aliquo die ieiunij indicti à iure Pontificio sine causa; & in hoc casu id nō potest, ex quo inferior superioris legem tollere non potest, c. cum inferior, de maior. & obed. Aut cum hoc, aut cum illo dispensat causa legitima, & in hoc casu poterit; nam & consuetudine receptum est, vt Parochi facultatem hanc concedant. Immo eadem cōsuetudine receptum est, vt quis licentiam non petat. Vbi tamen dubitaretur, an frangi possit, ipse Episcopus id arbitrabitur, & ita sensit S. Thom. 2. 2. quæstio. 147. artic. 4. in Resp. esto in arbitro Parochi id collocatum consuetudo declaret.

7 At qui † an ieiunium frangit, qui vna cōmestione tantùm comedit, quantùm duab. faceret? Item quid de parantib. cibos? Quoad primam quæstionem Couat. libro quarto, var. resol. cap. 20. num. 11. vers. Cæterùm ieiunium frangi sentire videtur, idq; plurib. probat. Contrariam opinionem tamen tenet S. Thom. 2. 2. q. 147. art. 6. ad 2. & Caiet. & Ioan. Medin. & Innoc. in rubr. de obseru. ieiun. num. 3. Id quod communiter receptū esse sensit Couar. ibidem non enim pręscripta quantitas cibi est. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut quęritur, an ieiunium ab hoc frangatur; & in hoc casu opinionem S. Thom. sequor, scilicet

scilicet ieiunium nō frangi. Tum quòd pręscripta quantitas cibi non est, vt dixi. Tum quòd semel commedit, quamuis non sequatur effectus ieiunij, nihil tamen quoad hoc interest, ex quo finis præcepti in præcepto non est, vt communiter DD. concludūt; namque ferè omnes plus commedunt tempore ieiunij vna commestione, cùm sciant eo die amplius se commedere non posse. Aut quæritur an peccet, & in hoc casu peccare eē se eo, & meritum ieiunij amittere, vt qui abstinentiæ modum egrediatur, ita S. Tho. 2.2. eadem quæstio. 147. artic. 6. vers. Ad 2. Etenim & tempore, quo ieiunium nō adest, si plus commedat, leuiter offendit. Et de quæstione hac satis. Quantum autem commedere quis habeat, ne peccet, psonæ qualitatis ratio habebitur, alij enim modico, alij multo cibo egent. In hoc igitur suam conscientiam quisque consulet.

Quoad secundam quæstionem an peccet qui cibos parat ieiunij tempore, vnde ieiunium frangitur. Planè non; nam ipsos non parat, quo ieiunium frangat, sed quo potentiæ nutritiuæ inseruiat, sicut etiam, nec qui ex Vrbanitate inuitat quempiam ad commedendum existimans eum non immemorem salutis suæ. Excipitur tamen, vbi hoc animo pararet, quò ieiunium frangeretur, ita Caiet. ead. q. 147. vers. Quartò.

3 Cibi autem † quibus ieiunij tempore vesci nobis licet, Quadragesimæ tempore omnes sunt, exceptis carnibus, ouis, ac lacticinijs. In alijs verò ieiunij temporibus consuetudo loci non improbata seruari potest, vt Mediolani, vbi ouis, & caseis, & lacticinijs vescuntur.

Postremò etiam, vbi ieiunia non adsunt, quibusdam diebus hebdomadæ abstinere quis se debet à carnibus, scilicet diebus Veneris, & quamuis in nonnullis locis die Sabbathi quoad quædam contrarium seruetur, vt refert Couar. eodem capit. num. octauo, vbi refert de sententia Palud. Gallos carnibus vesci Sabbatis à Natali Domini, ad Purificationem. Hispani verò omnibus Sabbatis, nisi ieiunij præceptum sit, animantium extremitatibus, & intestinis, ac visceribus. Quare, & qui per eas regiones transit, eisdem cibis licitè vesci poterit, argum. c. de illa, distinct. 12. & ita Imol. & Cardin. in Clemen. 2. quæst. 5. de celebr. Miss. quos refert, ac sequitur Couar. ibidem alibi tamen non sic fit. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Christiani omnes diebus festis solemnibus missam integram audire debent attentè quocunque in loco à Sacerdote vsum ordinis habente.*

2 *Sacerdotem an vitare liceat ob improbos eius mores.*

3 *Missæ sacrum vbi sit in Choro esse non debent laici.*

4 *Missæ nomen quid significet, & vnde dicta.*

§. I.

1 Secundò † Christiani laici omnes dieb. festis solemnibus missam vnam integrè, & attentè à Sacerdote vsum ordinis habente in sua Parochia, aliovè loco audire debent, seu interesse, esto non audiant.

Dixi omnes Christianos diebus prędictis Missam audire debere, c. Missam, de consec. distinct. 1. & c. omnis Christianus, eadem distinct. Quæ regula locum habet, vel viri, vel mulieres sint. Item vel laici, vel personæ Ecclesiast. (tot enim sunt genera Christianorū, c. duo sunt genera, 12. quæst. prima.) Tertiò vel cæci, modò habeant, qui eos ducant, vel per se ad Ecclesiam ire possint. Postremò surdi, modò intelligant, hic actus quid sit. Excipiuntur tamen primò, qui rationis vsu carent, quandoquidem hoc præcepto, sicut etiam alijs non obligantur, ex quo nec merentur, nec demerentur. Secundò infantes ob easdem rationes, & facit Clem. vnic. de homic. Tertiò excipiuntur, qui ob pęnā aliquam diuinis priuati sunt; hi enim, esto velint audire non possunt, vt habetur in c. fin. de senten. excommun. libro 6. & in c. fin. eodem in antiq. Quartò, qui consuetudine excusantur, cuiusmodi sunt viduæ, quę post mortem virorum domi se continent per aliquod tempus. Item & adolescentulæ, quæ antequam nuptui tradantur, in aliquibus locis rarò domo exeunt. Episcopus tamen curare debet, vt huiusmodi consuetudines tollantur per Concionatores, & Parochos, vt quæ pietati contrariæ sint. Quintò excipitur, qui graue periculum animæ, corporis, famæ, vel rei ipsi, vel alijs imminens adiret. Animæ si, exempli gratia, mulier vereatur, ne ab aliquo rapiatur. Corporis, vt si quis admodum ægrotus sit, vel inimicos vereatur. Famæ, si non habet ob paupertatem vestes, quibus, vt eius statum decet se inducat, atque sic de communi sententia testatur Nauar. in Man. cap. 21. nume. 3. Possunt tamen de

de multo mane, vbi missæ celebrantur, Ecclesias adire, ac deinceps domi secontinere. Rei, vbi periculum est, ne si ad missam quis eat, interim furto suæ res surripiantur. Id quod in Villis inprimis contingit, quãobrẽ necesse est, vt aliquis semper domum seruet, sicut etiam ob periculum ne res foæ consumantur, vt ad summam in casibus, in quibus opera seruilia festis diebus facere licet. Excusantur etiam, qui ob damnum aliorum missam intromittunt. Quare mulieres, quæ infantes habeat: item, qui curam habẽt eorum, qui ægroti sunt, qui custodiam arcis, portæ Ciuitatis, vel Territorij, bi omnes excusantur, si per alios commodè hæc facere nequeunt. Postremò excusantur, qui ab Ecclesia nimis longè absunt, quæ absentia ramen excuset arbitrio boni viri declaratur. Item, qui per flumen transire ad Ecclesiam nequeunt, & huiusmodi. Ad summam excusantur, qui aut de iure, aut de facto, aut ob periculum ipsius graue, alijsvè imminẽs ad Ecclesiam ire nequeunt. Curare tamen Episcopus debet, vt, qui in pascendis gregibus occupati sunt, festis diebus audiant Missam.

Secundò dixi diebus festis solemnibus missam audire debent. Nam quamuis in cit.c.missa, & c.omnes fideles, Domini diei mentio rantum fiat, tamen & de alijs festis diebus idem concludendum est. Tum quòd festi dies solemnes celebrantur omnes absti nendo se ab operibus seruilibus, missamq; audiendo. Tum quòd consuetudo Ecclesiæ sic interpretatur, quæ altera lex est. l. de quibus. ff. de leg. Excipitur ergo, primò, vbi etsi dies festi sunt, non tamen solemnes; non enim quisque tenetur singulis diebus ad missam audiendam. Immo nec Episcopus; & quamuis in c.fin. de priuileg. lib. 6. contrarium videatur probari, non tamen verè ꝓbatur; nam ibi non dicitur Episcopum teneri singulis diebus missam audire, sed nõ decere absque rationabili causa vllum diem transire: at quod decet, non vtiq; necessariũ est, vt per se patet.

Tertiò dixi missam vnam audire, vt habetur in cit.c. Missas. Non enim plures missas, sed vnam tantùm quis audire debet, id est obligatus est; nullo enim iure id cautum est, vt plures missas quis eodem die audiat, ergo nec nos dicere debemus. l. illam, C. de collar. & ita Nauar. in Man. cap. 21. nume. 1. verf. Dixi etiam Missas, & facit c. omnes fides ibi Dum missa peragitur, de conse. dist. prima. Nec repugnat cit.c. missas, & c. cùm ad celebrandas, ead. dist. vbi missarum mentio fit; nam illud dicitur habito respectu ad plures audientes, atque idcirco dicitur in cit.c. missas die Dominico secularibus, & in c. celebrandas dicitur populus, quod significat etiam multitudinem. Quare vel dies Natalis Christi Domini sit, vnam tantòm missam ex officio audire quis debet, & id quoque dixit Nauar. eodem num. ptimo, versic. Dixi etiam Missa. Excipitur tamen, vbi quis voto, aliovè præcipuo iure ad id obligatus est; tunc enim vti obligatio est, ita fiet. Ex his apparet ad vesperas, completoriumvè audienda quem non obligari his dieb. quippe quia nullo iure cautum idest; quamuis quòd diebus festis Deo inseruire potissimũ debemus, à Parochis admonendi fideles sunt, vt & alia diuina officia frequentent, & magistri discipulos ad hæc cohortari habeant, vt suo loco dicemus.

Quartò dixi integram missam audire, vt habetur in eodem c. Missas, & cit.c. cùm ad celebrandas, eadem distin. integra autẽ est, vbi notabilem partem quis non omittit; nã in vnaquaq; dispositione modicum pro nihilo existimatur. Quare, qui non interfuit confessioni, quæ fit à Sacerdote in initio Missæ, dummodo reliqua audierit, missam hic audiuisse dicetur. Sicut etiam, qui habita benedictione abierit; hoc tamen in arbitrio boni viri collocatum est, argum. l. fin. ff. de iure delibet. integra quoque missa dicetur, qui partem vnius missæ ab vno Sacerdote audiuit, & alteram, quam non audiuit, ab dit ab alio, ita dixit Ioan. Maior. sent. lib. 4. distinct. 45. quæstio. 2. & sequitur Nauar. in Man. c. 21. num. 2.

Quintò dixi in sua Parochia. Tum quòd huiusmodi festis diebus concio habetur. Tũ quòd dies festi ieiunia, necnon aliquando matrimonia denuncientur, Christianã Doctrinam docentur, & ad pietatem Christi fideles magis, magisque excitantur, & hoc fortasse est, quod voluit Triden. Synod. sess. 22. in Decret. De Celebran. & euit. in celeb. miss. vbi mandauit Episcopis, vt moneant populum, quò frequenter ad suas parochias saltem diebus Dominicis, & maioribus festis accedant; quandoquidem non assiduè in alijs Ecclesijs regularium hæc fiunt.

Satisfacit tamen quis præcepto Ecclesiæ de audienda missa, etiam si extra parochiã ipsam audiat. Tum quòd generalis Ecclesię consuetudo ita se habet, quæ legis vigorem habet. l. de quibus, ff. de leg. Tum quod Leo. Decimus id concessit per quoddam Breue, quod refert Nauar. in Man. cap. 21. versicu. Excusantur, & ita Fusch. de Visit. Eccl. ca. 2. num. 30.

sum.90.& Ioan.Bapt.Confett. in Sum. priuileg.Mend.tit.19.cap.4.pag.379.Non ergo censuris cogi possunt ad audiendam missam in sua parochia, sed monitionibus, & cohortationibus, & ita rescripsisse Illustriss. Card. Paleotum cuidam prçlato, refert Fusch. ibidem, & probatur per Triden. Synod. sess. 22. in Decret. De obser. & euit. in celeb. miss. sic enim ibi dicitur. Moneant etiam eum dem populum, vt frequenter ad suas parochias saltem diebus Dominicis, & maiorib. festis accedant. Hæc sancta Synod. ex quib. patet nõ præcipi, sed moneri vt eant ad suã parochialem Ecclesiam. Id quòd multo magis locum habet, vbi in sua parochia esse nõ potest. Quare si Italus in Græcia esset, audire missam Græcorum teneretur, vbi secundum ritum ab Ecclesia Romana approbatũ celebratur, atque sic sensit Nauar. in consil. quinto, de celebr. miss. Non enim lex distinguit, qua lingua missa dicatur, modò ab Ecclesia approbata sit, alioquin Itali in Latina lingua missam audire non possent, quod absurdum est. Idem dicendum est, si alio idiomate celebretur. Excipitur tamen, vbi ritus eorum ab Ecclesia Catholica, ac Romana approbati non essent; tunc enim, quòd peccantibus assentirentur, peccarent, argum. cap. 1. & ibi quoque Gloss. de off. deleg. Nõ igitur tunc audire missam ipsorum quis debet; & si Catholicè celebrantem missam nõ habet, à missæ auditione excusatur. Non satisfacit tamen præcepto Ecclesiæ, qui in priuatis ædibus, vbi ex priuilegio missa celebrari potest, missam audit, modò, quod solet fieri, in concessione adiectum sit. Nc alij præter familiares eius, cuius gratia licentia concessa est, audire possint, ita refert Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. in verbo, Missa.

Sextò quocunque tempore missam audire debent, etiam interdicti tempore, modò priuilegium habeant ipsam tunc audiendi, vel priuilegio communi, cuiusmodi habent Clerici omnes, etiam in minoribus constituti, necnon qui interueniunt missam celebranti, vel laici sint, modo ipsi interdicti, excommunicatiuè non sint. Secundò quibusdam diebus, scilicet Paschatis, Pentecostes, Natalis Domini, &c. tunc enim & interdicti interesse possunt, ac debent missæ, c. si. de sent. excom. lib 6 Ego in Tract meo de Cens. Tabu. 5. cap. 8. § 12. Item vel priuilegio speciali, hi enim quoque missæ sacrum audire tenentur.

Septimò dixi à Sacerdote Catholico, & vsum Sacerdotij habente audire missam debent, esto aliàs improbus sit; quandio enim ab Ecclesia tolleratur, vitare ipsum nõ debemus, vel excommunicatus, interdictus, suspensusvè sit, & hoc ob Extrauag. ad euitanda, quam in eodem Trac. declarauimus, atque sic dixit Nauar. in cons. 53. & 54. de senten. excommun. & Ego in eodem Tract. de Censur. & Couar. in c. alma, de senten. excommun. lib. 6. par. 1. relect § .2. nume. 10. Excipitur tamen, vbi notorius, denũciatusvè esset pro tali, nam ob cit. extrauag. ad euitanda, vitare ipsum debemus. Secundò excipitur, vel per famam sciamus denunciatum esse, notoriumvè; nam nec huius missam audire debemus, argum. c. illud, de cler. excommun. min. & ita dixit Nauar. in eod. cons. 54. in fine.

2 At qui † an liceat vitare Sacerdotem nostrum Parochum, quamuis eius missam audiamus, ob id, quòd scimus eum improbũ esse, vel concubinarium, & huiusmodi, sed adhuc neque notorium, neque denunciatũ? Planè sentio id non licere. Primùm, vbi Sacerdos ob id infamaretur, argum. c. si Sacerdos, de off. ordi. Secundò, vbi id fieret, quoniam arbitraretur eius missam non valere, nec prodesse; graue enim delictum hoc esset ex quo non vt priuata persona, sed Christi minister id facit. Postremò id habetur in c. vestra, & in c. si. de cohab. cleric. & ibi Abb. ac DD.

Postremò dixi attentè missam audire debent. At qui an satisfaciat præcepto de missa audienda, qui dum missę interest publicas, aut priuatas preces voluntarias, debitasvè persoluit? In hac quæst. quam DD. varijs in locis pertractarunt pro regula pono eum satisfacere. Primò, qui dum Sacerdos sub silentio orat, preces fundit; nam & ad hoc Sacerdos ipse audientes hortatur conuersus ad populum illis verbis, Orate fratres. Secundò & eum, qui aut surdus est, aut tam longe ab alteri abest, vt Sacerdotem audire nequeat. In hoc enim casu, modò animum præcipuum habeat ad ea, quæ fiunt, scilicet, vt dum Euangelium legitur, surgat, dum Corpus Christi Domini eleuatur, genua flectat; & hunc censeo satisfacere; sicut etiam de ijs sentio, qui linguam Latinã non intelligunt: his exceptis casibus, satisfacere aliàs non censeo, qui prædicta non attendunt: sed preces tantùm fundunt. Minus satisfaciunt, qui dormiunt, sicut etiam, qui assiduè colloquuntur; id quod pluribus in locis fieri vidi intermittentes solum colloquia dum Christi Corpus eleuatur, & deinceps ad suos sermones redeuntes; nam si non sa-

tisfaciunt, qui partem aliquam notabilem missæ omittant, vt dixit Nauar. de hor. Can. cap. 9. num. 6. minus prædicti; non enim hoc est missæ interesse, aut audire.

3 Dum autem missę intersunt † laici ingredi presbyterum, idest locum, vbi Clerici cõsistunt, nullo modo debent, ita habetur in c. Sacerdotum, de conse. dist. 2. Idque fit, quò liberè, & honestè sacra officia Clerici obire valeant, ita dixit Clemens Papa ibidem. Secus, vbi missa, & alia officia non celebrant, ita Gloss. ibi. Idem habetur in c. 1. de vit. & honest. Cler. ibi enim prohibetur ne secus altare sint, & ne inter Clericos sedeant, quãdo diuina celebrantur. Quare D. Ambrosius Imperatorem Theodosium ab huiusmodi loco expulit; quod Imperator non grauiter tulit, vt refert Fusch. de Visit. eccl. libro primo, capitu. 20. num. 3. Multominus igitur super altaria sedere, vel cubitum ponere debent; sed iam Missæ nomen quid significet videamus.

4 Missæ nomen igitur † quid significet, & cur sic nominetur, variè DD sententiæ sunt. Nõnulli enim missam pro missione accipiũt; & eam idcirco sic fuisse nominatam censuerunt, quoniam sacrificio peracto dimittitur populus, vnde dicitur in fine, Ite missa est. quasi dicatur Ite quia missio est, idest licentia discedendi ab his, nam & apud Cyprian. lib. 3. Epist. in epist. 14. remissa peccatorum dicitur pro remissione, vt refert Couar. lib. quarto, var. resolut. cap. 22. & Græci, & Aegyptij peractis sacris missum populum faciebãt, nec antea licebat, quàm sacris factis sacrificus dixisset λαοῖς ἄφεσις, idest Populis missio est; sic etiam apud Romanos peractis illis sacrificijs Sacerdos clamabat, I licet, idest ire, seu abire licet, ita Couar. ibid. Hæc declaratio etsi taceri posset; quandoquidem & pars missæ, cui & Catechumenis interesse licebat (quæ durabat vsque ad Euangelium inclusiuè) missa Catechumenorũ dicebatur esto perfecta non esset, mihi tamẽ non placet; nam nec antiqui Græci, aut Romani eo nomine sacrificia illa nominabant, sed solum significabant discedere populo licere. Postremò si id vellemus verbum illud Ite superuacaneum esset; sat enim esset dicere Missa est, sicut in illis verbis Gręcis propositis habetur, Addo absurdam totam eam actionem dimissionis verbo significari.

Vnde secundò, quidam dicebant actionem hanc sacram idcirco missam dictã esse; quoniam per Sacerdotem, eiusque ministerium fit hostia missa, & oblata Deo. Sacerdos enim ipse mediator inter Deum, & hominem est. Ab oblatione igitur tum corporis, ac sanguinis Christi Domini, tum precũ, quæ fiunt actionem hanc totam missam dictam esse volunt. Hæc opinio mihi magis placet; quandoquidem sacra illa actio nomẽ sumit ab eo, quod præcipuè fit, scilicet à missione, & oblatione Corporis, ac Sanguinis Christi, quę Deo fit hostia omnium sacratissima, atque gratissima. Et quamuis specialiter non fiat mentio eius sacratissimæ oblationis, nihil interest; nam verba ad subiectã materiam interpretamur, argum. l. plenum, §. equitij, ff. de vsu, & habit. & l. si vno, ff. loc. E quum igitur in illa sacra actione Sacratissima illa hostia offertur, per illud verbũ Missa pro eius hostia accipietur inprimis, scilicet eam hostiam missam esse, & oblatã ad Deũ Patrem; sic enim absoluendo ab excommunicatione, si dicatur Absoluo te, esto nihil præterea dicatur, de Censura accipitur; non enim necessariò requiritur, vt dicatur à Cẽsuris, vt probaui in Tract. De Censur. Tab. 1. cap. 23. Sicut etiam si quis mihi sua peccata confessus est, dicendo absoluo te intelligitur à peccatis; non enim & peccatorum mentio necessaria est, vt probaui in Tracta. meo de Censur. Nec repugnat, si dicatur, antequam Hostia oblata sit, missam dici non posse; cũ tamen sic dicatur; nam duobus modis missa summitur Propriè, & Communiter. Propriè igitur erit, vbi celebrata est. Impropriè verò, vbi non celebrata. Sicut etiam fit in obligatione literarum, vt habetur in Instit. de liter. obligat. quæ dicitur, & ante acceptã pecuniam, & posse, sed primò impropriè deinceps propriè. Hac igitur ratione, & ante & post actio illa sanctissima Missa dicitur. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Decimas laici soluere debent, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*
2 *Decimas non soluentibus, an sacramenta denegari possint.*
3 *Decimæ triplicis generis sunt.*
4 *Decimarum solutio an præscribi possit.*
5 *Decimæ cui Ecclesiæ soluendæ sint.*

§. II.

1 §. Postremò † laici decimas, ac primitias soluere Ecclesijs debent, vt habetur in tot. titu. De decim. & apud Trident. Synod. sess. 25. de reformat. cap. 12. Estque hoc ius parochiale, vt declarauit Abb. in rub. de Paroch. & alien. Paroch. num. 2.

Hæc

1 Hæc regula amplificatur habito respectu ad eos, qui soluere debent, vt etiam Regulares ad ipsas præstandas teneantur de prędijs, quæ vel ab alijs conduxerunt, vt habetur in c. dilecti filij, de decim. vel de prædijs, quæ ad ipsos peruenerunt quacunque ratione, modò ab initio decimas soluerent, vt dicitur in c. commissum est, eodem, & asserit Abb. in c. 2. num. 6. vers. Vnde veniendo ad principale, eodem res enim cum suo onere transit, c. ex litteris, de pignor. Idem & de Clericis secularibus dicendum est quoad bona proprij patrimonij. Postremò Iudæi de terris, quas colunt, c. terris, eod. & Oldrad. in cons. 91. & Illustriss. Fusch. in suis Concl. in littera D. conclus. 80.

2 At qui † an negari sacramenta eis possũt, qui decimas soluere nolunt? Nauar. in cons. secundo, de decim. inquit Parochum, qui in possessione exigendi decimas est intra certos limites, non posse ei, qui non vult eas soluere, negare sacramenta. Tum quòd non potest quis suo iure priuari non causa cognita (esset enim hoc auctoritate propria suo iure quem priuare, quod non licet, c. ex litteris, de off. spoliat. & ne quis in propr. cau.) Tum quòd Iudex est in propria causa cõtra, l. qui iurisdictione, ff. de iurisdict. omn. iud. & tot. tit. C. ne quis in propr. causa. Contrarium tamen suadere videtur Triden. Synod. sess. 25. de reformat. cap. 12. vbi præcipit, vt excommunicentur, qui decimas subtrahunt; nec ab hoc crimine, nisi plenè executione facta absoluantur. Si ergo absolui non debẽt, ergo sacramenta denegari eis possunt. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut qui sunt de familia eius, qui decimas non soluit, sacramenta petunt, vel pro ipsis ille petit, vt baptismum, & huiusmodi, nec ipsi impediunt, quominus decimæ soluuntur; & in hoc casu sacramẽta eis administranda esse censeo, atque concludo, argum. c. ad apostolicam, de simon. vbi dicitur liberè sacramenta præstanda esse; & si quid consuetudine aliquid donari consueuit, tunc coram Iudice petẽdum, ergo idem & hìc. Aut petunt pro se, & in hoc casu rursus distinguo. Aut non possunt ob paupertatem, & idem hìc quoque censeo, argumen. l. impossibilium, ff. de reg. iur. Aut possunt, sed non tunc, ex quo in periculo mortis sunt constituti, & idem sentio, dummodo propositum habeant eas præstandi, & promittant, & cautionem etiam dent iuxta c. ex parte, & ibi Gloss. de verb. sign. modò etiam contumaciæ pœniteat, deneganda ei sacramenta non sunt; nam si moriantur, contra hæredes ibitur. Aut possunt, sed nollunt soluere, & tunc eis sacramenta deneganda sunt, ex quo mortifero peccato sunt, & in hoc casu Trid. Synod. loquitur, & hoc de Sacramento Pœnitentiæ.

Secundò inprimis amplificatur hæc regu
3 la in quibuscunque decimis; † nam triplicis generis sunt. Quædam prædiales, quædam personales, & quædam mixtæ, quæ partim ex re, partim ex laboribus personalib. sunt, cuiusmodi ea, quæ pro pecudibus pręstãtur: de prædialibus, & personalibus habetur in c. ad Apostolicæ, de decim. De prædialibus, & mixtis in c. non est in potestate, & in c. pastoralis, eod. Cuiuscunque ergo speciei sint, præstari debent. Soluendæ autem sunt antequam impensæ, & sementes deducantur; non enim prius hæc deduci debent, vt habetur in c. cum homines, & ibi Gloss. communiter recept. de decim. & in c. non est putanda, & in c. tua nobis, eod. Excipiuntur tamẽ decimę personales; soluuntur enim deductis sumptibus de lucro tantum, vt ait Gloss. in cit. c. cùm homines, & Geminia. in cons. 85. quem refert, ac sequitur Fusch. in littera D. conclus. 63. num. 1. Secundò soluuntur etiã de rebus illicitè acquisitis, quæ erant prius obligatæ ad decimas. Quare, qui prædium alicuius occupauit, & inuasit, licitè decimas Ecclesiã accipiet debitas ex eo fundo ab inuasore; recipit enim Ecclesia suũ, atq; sic dixit Gloss. communiter recept. in fine, in c. transmissa, de decim. licitè etiam accipitur de personalibus ex illicito lucro dummodò dominus factus sit, qui lucratus est, & ad restitutionem non sit obnoxius.

Excipitur tamen, vbi lucrum factum esset per peccatum notorium, vtpote per publicam meretricem, ita dixit Gloss. in cit. c. ex transmissa.

Excipitur etiam, vbi res minima esset; nõ enim de minimis decima soluitur, ita DD. communiter concludunt.

4 Excipitur tertiò, vbi pręscriptæ essent † etsi laici decimarum capaces non sunt, præscribere tamen libertatem illam non soluendi possunt, vt dixit Nauar. in cons. 2. num. 2. de decim. Id quod Barbiani fit; nulla enim decima soluitur, exceptis primitijs lini.

Quartò excipitur, vbi species aliquę pręscriptæ tantùm essent, vtpotè personalis; nã nec ipsa soluitur. Id quod fit in Diœcesi Arimini; non enim decimæ personalis soluũtur, sed prædiales tantùm.

Quintò excipitur quoad quotam; si enim pręscriptum est, ne decima soluatur, sed alia portio, ipsa, & non decima præstabitur: id

quod in multis locis seruatur. Præscribi tamen non potest, vbi Parochus non haberet, vnde viueret; tunc enim tot sunt præstandæ, vt habeat, vnde viuat: id quod sensit Triden. Synod. sess. 25. de reformar. cap. 11. & alibi. De iure Diuino enim hoc est iuxta illud. Dignus est Mercenarius mercede sua.

5 At qui † cui solui debent. Quoad prædiales soluendæ sunt ei Ecclesiæ, in qua prędia sunt, vbi qui colit prædia, ibi habitat. Si verò, qui colit prædium, in aliena parochia domicilium habet, tunc aut consuetudo declarat, cui danda sit; & in hoc casu ea seruabitur cit. c. cum homines, & c. ad Apostolicæ, de decim. Aut non adest consuetudo, & in hoc casu dabitur Ecclesiæ, vbi prædia sūt, c. ad decimas, de restitu. spoliat. vbi enim dicitur neminem posse capere decimam in parochia alterius Ecclesiæ, sed integram spectare ad illam Ecclesiam. Idque meritò; nam decima hæc duplicem naturam habet prædialis, & personalis decimę, sed sapit magis naturam prædialis, ergo qualitas hæc inspici debet, argum. l. enim quæritur, ff. de stat. hom. Hinc in oneribus realibus non cultor inspicitur, sed locus vbi res sitę sunt, c. fina. de cens. & l. Imperatores, ff. de publ. & Abb. ac DD. in eodem c. cum sim. Qua actione autem petantur decimæ, posuit Federic. de Sen. in consil. 61. vbi etiam inquit vel etiam in infideles bona alienentur, contra quem malit Rectorem Ecclesiæ pro decimis agere posse. Idem Tusch. in littera D. conclus. 65. qui ipsum refert.

Personales verò Ecclesiæ debentur, à qua Sacramenta quis recipit, vbi dicitur in cita. c. ad Apostolicæ, & Gloss. ibi, & Abb. num. 2. & in c. fin. & ibi quoque Gloss. de paroch. ac DD. communiter. Id quod locum habet, vel quis diutius absuerit (vt per annum à Parochia, vel pestilentiæ vitandæ gratia, vel belli, vel negotiandi, vel recreādi animum) ab alijsque interim sacramenta susceperit; nam decimæ debebuntur ei Ecclesiæ, in qua domicilium quis habet, ea enim obligata est ad Sacramenta præstanda, & pro ipso orare, & sacrificia offerre etiam absente, non autem ea, in qua domicilium non habet; quandoquidem ad ea præstanda non tenetur, atque ita dixit Nauar. in conf. 1. num. 5. de decim. viden. & Feder. de Sen. cons. 253. & Tusch. in littera D. concl. 67.

Mixtæ demum, si in parochia semper sit, qui lucratur, Ecclesiæ suæ pręstandæ sunt. Quare si sues pascat, quis in sua Parochia per totum annum quòd mixtæ sunt decimę, Ecclesiæ suæ eas præstabit. Si verò æstiuo tempore in sua parochia, hyeme verò in alia partim Ecclesiæ suæ partim alteri præstabit, non autem eis Ecclesijs, per quarum parochias transit in eundo de vno loco ad alium cum pecoribus. Tum quòd facilè sciri non potest, quæ quantitas eis debeatur. Tum quòd minimæ sunt. Sed de decimis hactenus, alia etiam præcepta Ecclesiæ laici seruabunt, & si matrimonium aliquod interdicatur inter aliquos, vt habetur in tit. de Matrimon. contract. contra form. Eccle. interim non contrahetur. Ex his constat, quæ laici credere; quæ Sacramenta suscipere; necnon, quæ præcepta seruare, scilicet decalogi, atq; Ecclesiæ debeant. Episcopus ergo, vbi diœcesim visitabit, an hæc seruentur, diligenter inuestigabit.

Verùm quid si in diœcesi Græci sint? quid iuris sit in seq. declarabimus.

De gubernatione Græcorum, effectu proximo, sed quinto potestatis Episcopalis. Cap. X.

SVMMA.

1 *Græci regulariter omnia seruare debent, quæ Latini.*

2 *Græci subiecti sunt episcopo Latino, in cuius diœcesi habitant.*

3 *Græcis, qui sunt in diœcesi Episcopus dabit ministrum, qui linguam Græcam sciat.*

1 Vidimus, quæ laici Latini seruare debent. † Verùm quid dē Græcis? Pro regula habendū est eadem & ipsos seruare debere non solùm in diœcesibus Græcorum, verùm etiam & Latinorum † 2 communi enim iure subiecti sunt Episcopo Latino, in cuius diœcesi habitant tam laici, quàm clerici, & Ecclesiasticæ personæ, vt habetur in Bulla Pij Quarti, incip. Romanus Pontif. quę est in ordine 97. subiecti inquam sunt quoad ea, quę ad Dei cultum, sacramentorum administrationem, animarumque salutem, & hæresum extirpationem pertinent, Episcopo loci, in quo vitam degunt, vt habetur in c. cū translationem, de temp. ord. Quare, si ordines suscipere velint, sine dimissorijs litteris Latini Episcopi ordines ipsis nō conferentur, etsi contra fiat, suspēsi sunt, etsi sic suspensi in ordinibus ministrauerint, efficiuntur

ciuntur irregulares; sicut Latini; in qua irregularitate dispensare non potest, nisi Sedes Apostolica, & ita habetur in cit. c. qđ trāslatione iūđ. prob ani instructione Clem. VIII. impressa Romæ anno 1597. super litib. Græcorum ad Episcopos Latinos, in quorū diœcesi Græci, vel Græco ritu viuentes degunt. Quam instructionem refert Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. in verbo, Græcorum ritus.

Quoad matrimonium etiam, decretum Concilij Triden. seruabunt, & si Latinus vxorem Græcam ducat; vel è contrario, ritū Græcum non sequetur, sed qui Græcus est, ritum Latinū, si ad id induci possit, alioquin suum ritum catholicum quisque seruet. Prolis autem patris ritum sequatur, nisi præualeat vxor Latina, & ipsi Græci sequantur, exceptis ritibus, qui ab Ecclesia tollerantur, & qui scandalum, & periculum animarum non

3 generant iux. c. fin. de bapt. † Quare & de ministro eis Episcopus prouidebit, qui linguā Græcam noscat, quò ipsis diuina celebret, Sacramenta administret, & verbo, & exemplo eos instruat, vt dicitur in ci. c. quod trāslationem, & in c. quoniam, de off. ord. viden. Idē si alterius linguæ homines in Parochia, Diœcesivè sint; prouidebit enim eis Episcopus de ministro secundum formam cita. c. quoniam. Sed de cura laicorum singularium hactenus ad Vniuersitates eorundem transeamus: In quibus enim casibus laici Ecclesiastico iudici subiecti sint, vberius alibi tractabitur.

De gubernatione Confraternitatum piorum, effectu proximo, ac per se septimo potestatis, atque officij Episcopalis. Cap. XI.

S V M M A.

1 *Confraternitates piæ quid sint.*
2 *Cur instituantur.*
3 *Quotuplices sint.*
4 *Visitans Confraternitates Episcopus quid facere debeat.*
5 *Munera, quæ obire solent.*
6 *Processionibus vt intersint, an compelli possint.*
7 *Processiones, vbi fiunt, qua Cōfraternitates præcedere habeant.*

E singulis laicis Christianis egimus, de Confraternitatibus pijs; & idcirco de eorundem Vniuersitatibus, ad pietatem institutis, quæ sæpius ex laicis constāt, & quarum curam Episcopus etiam agere debet iam agamus. Verùm antequā rem aggrediamur, præmittenda hęc sunt. Primùm Confraternitates pię quid sint. Deinde cur institutæ. Tertiò quuę earum genera, & à quibus institui valeant. Postremò à quo indicentur; his enim præmissis, quæ eorum pia opera sint, & quæ in ipsis visitandis Episcopi partes sint, quod potissimum quærimus, contemplabimur.

1 Quoad primum igitur † Confraternitates hę pię sunt Confraternitates à Christianis institutæ ad maiorem Dei cultum pro animarum salute, vt videbimus.

2 Quoad secundum † cur instituantur, & ex tradita descriptione constat; nam ad Deum magis, magisque colendum, & ad pia opera exercenda pro animarum salute instituuntur; qui enim de illis sunt, sępius peccata cōfitentur, frequentius Eucharistiam summūt, festis diebus in Ecclesia congregati, aut horas Beatæ Marię Virginis, septem Psalmos Pœnitentiales, Litaniasvè recitant; Missas celebrandas curant, publicis processionibus intersunt, eleemosynas pro Confratib: pauperibus colligendas curant, & huiusmodi alia opera pia faciunt; quibus operibus & Deus colitur, & animarum salus comparatur.

3 Quoad tertium † harum Confraternitatum duo sunt genera. Alterum earum, quę communes omnib. sunt, & hę sępius à personis ecclesiasticis institutę sunt, & à Romanis Pontificibus approbatæ, & priuilegijs, atque indulgentijs multis donatæ, cuiusmodi est Confraternitas Sanctissimi Corporis Christi, & Confraternitas Nominis Dei, & Rosarij Beatissimæ Virginis, & Cinguli sancti Francisci, sancti Augustini, & huiusmodi; in has enim quisque se describendum curare potest. Alterum genus earum est, quæ non ab Ecclesiastica persona institutę sunt, esto ab Episcopis approbatę, cuiusmodi sūt societates diuersarum Artium, seu Nationū, vt Romę, Venetijs, ac Bononię, & alibi; omnes enim artes, idest omnium artium artifices societatem aliquam ineunt, & Confraternitatem, & habent sacellum quodpiam, vbi Missę sacrum celebrandum curant, & preces fundunt, eleemosynas colligunt, vt supra dixi. Quę Confraternitates quòd pietatis gratię institutę sunt, sine Superioris licentia

centia instituiquenut, vt dixit Io. And. in ca pit. 3. de excess. prælat. & facit l. 1. ff. de colleg. illicit. vbi dicitur causa religionis collegia hæc permitti, & hæc no. ibi Gloss. ab Episcopo tamen probari debenr, vbi visitat, vt dixit Fusch. in Tract. de Visit. lib. 2. cap. 14. numero 5. Ex quibus patet ex laicis magna ex parte constare, & etiam à quibus instituantur.

4 Quoad postremum † an à iudice laico iudicari possint quoad personas, & bona, Bar. in l. sodales, num. 14. & 15. eodem inquit à iudice laico iudicari, nisi maiori ex parte essent Clerici Ego antem sic distinguendum censeo. Aut quæritur, ao possint iudicari quoad sua bona, & quoad personas extra confraternitatem. Et in hoc casu, vbi laici sunt veram opinionem Bar. censeo, & Bald. in l. illud, vers. Quid de eo, C. de sacrosanct. Eccl. & aliorum cit. à Mandos. in Tracta. De Monit. quæst. 67. num. 5. viden. vbi etiam habetur, quando charitatiuum subsidium exquiri ab ipsis posset; secus autem si Clerici, c. at si Clerici, de iud. cum simil. Aut quæritur de ijs, qui agunt in ipsa Confraternitate, & licet de spiritualibus, nec non de elemosynis, quæ colliguntur, & in hoc casu ad Episcopum cognitio pertinet, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 22. de reform. cap. 8. & capit. 9. quamobrem loca pia esse manifestè constat.

His præmissis, † quoniam Episcopus visitare ipsas Cōfraternitates potest, ac debet, vt habetur in eodem cap. 8. & cap. 9. hæc cō
5 siderabit. † Primùm quas preces recitent, an secundum Ecclesiæ ritum, ac morem celebrent, & si quid superstitionis inueniet, amouebit. Secundo an interdiu, noctuvè celebrent; non enim noctu id permitti facilè debet ob scandala. Tertiò, vbi interueniūt processionibus quo habitu vestiantur, nec fieri permittet quod superstitiosum sapiat, scandalumvè tribuat, ita Nauar. in consil. 1. de for. competen. Postremò quoad bona, quæ habent ex eleemosynis, an in eos fines impendant, quorum gratia colligitur. Quare ab Oeconomo singulis annis rationem sibi reddendam Episcopus curabit per cit. c. 8. Videbit etiam, quæ statuta habent, ita Addit. ad Abb. in c. ex parte, nume. 5. in littera E. de consuetud. Hæc igitur præcipua sunt, quæ de Confraternitatibus tam in spiritualibus, quàm in alijs ab Episcopo consideranda sunt, vbi eas visitabit, esto Nauar. in c. 3. de for. competen. quoad bona temporalia secus si laici consenserint. Ex quibus etiam habentur, quæ facere debent istæ Societates, quatenus tales.

6 Verùm † an compelli possint ab Episcopo huiusmodi Societates, vt ad publicas processiones veniant? Sæpius per Sacram Congreg. Decretum fuisse recenser Addit. ad Sum. Bull. Steph. Quaranr. in verbo, Præcedentia eas compelli non posse; nam & sic fuisse responsum Episcopo Scalen. refert his verbis die 6. Maij 1597. idem Quaran. Reuerēdissime D. vti frater. Quamuis Thesaurarij Magistri, & Confratres Confraternitatis S. Mariæ Annūciatæ magis conscientiæ suæ, ac pietati satisfecissent, si amplitudini tuæ ad publicas processiones vocati morem gessissent; cùm tamen ad eas accedere recusauerint, neque ab amplitudine tua compelli, nec vllis præterea censuris distringi, atq; innodari debuerunt, sæpiùs aliàs consulti responderunt Illustrissimi Patres Sacri Concilij Trident. interpretes, itaque interdictū hac de causa latum protinus tollas, oportet, ac de cætero à similibus compulsionib. omnino abstineas. Deus Amplitudinem tuam conseruet. Hæc Sacra Congreg. Ex quibus patet ad prędictas processiones cogi nō posse, vel publicę sint.

7 Atqui † si veniant ad processiones, & plures interueniant, ac de pręcedentia contendant, quid faciendum? In hoc casu, si cōstet, vel probetur in quasi possessione aliqua esse, procedere illa Societas debet, vel priuatæ, vel publicę processiones sint. Si verò id non constet, neque probetur quæ prius faccis vsę sunt, hæ pręcedent, ita habetur in Bulla Gregor XIII. incip. Exposcit Pastoralis officij munus lata die 15. Iunij 1583. Pont. sui anno 12. in ordine 86. cuius verba sunt hęc.

Exposcit pastoralis, &c. De nobis attributæ potestatis amplitudine volumus men dicantibus inter se de præcedentia huiusmodi contendentibus, aut Confratrib. Confraternitatum prędictarum, inter quos lites, & causę pręmissorum occasione ortæ iā sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione pręcedentię, ac iuris pręcedendi sunt ij (quibuscūq; reclamationib. protestationibus, appellationib. & alijs subterfugijs prorsus remotis, & celsātib. & postpositis) in pcessionib. tā publicis, quā priuatis præcedere debeant, quando verò nō probetur, aut non constet de quasi possessione pręcedētiæ huiusmodi, inter fratres quidem men dicantes ij, qui antiquiores in loco controuersiæ; inter Confratres verò inter se litigan tes ij, qui prius sacris vsi sunt, in processionibus tam publicis, quàm priuatis pręcedere debeant. Ita vt si contigerit noua Monasteria,

naſteria, aut domus alicuius ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius ordinis ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut domus prius erecta, & inſtituta ſint, ille ordo, qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos ordines plerunque alia in proceſſionibus, & alia in Concilijs generalibus, & alijs actibus publicis, ſeu priuatis, ratio circa modum præcedendi ſeruatur, nolumus per præſentes prærogatiuis dictorum Ordinum quoad præcedentias huiuſmodi, quæ proprij ordinibus præterquam in proceſſionibus prædictis debentur aut fratribus Capucinis nuncupatis, qui in proceſſionib. publicis ſub cõnuentualium S. Franciſci, ac Minorum de obſeruantia Fratrum nuncupatorum cruce, vt ſolent, incedere poſſint, aliquod præiudicium generari. Hique per quoſcunque iudices, & Commiſſarios etiam S.R.E. Cardinales ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere, ac quicquid ſecus ſuper his à quoq; quauis auctoritate ſciẽter, vel ignoranter contigerit attentari, initum, & inane decernimus. Non obſtantibus, &c. Hæc ibi. Ex quibus iam dicta habentur. Nec non ad Epiſcopum pertinere decidere lites ortas inter Confraternitates de præcedentia in proceſſionibus, vel laici ſint, ita Nauar. in conſ. 3. de for. compet. & Ptax. Archiepiſco. Neapol. cap. 63. num. 8. nam in omnib. pertinentibus ad diuinum cultum laici ſubiecti Epiſcopo ſunt, ita Bar. in l. fin. ff. de coll. illic. Sed de his Vniuerſitatib. hactenus, ad Vniuerſitates ſtudiorum generalium tranſeamus.

S V M M A.

1 *Studia generalia vbi ſunt ibi lectio Sacræ Scripturæ haberi debet.*

2 *Legentes, & exercentes aliquam profeſſionem litterarum fidei profeſſionem prius facere debent.*

3 *Doctoratus inſignia ſuſcepturus profeſſionem prius facere debet.*

4 *Legentes Philoſophi in Vniuerſitatibus ſtudiorum generalium reffellere debent opiniones Philoſophorum à Chriſtiana fide alienantes.*

5 *Ordini ſacro initiatus, vel arctatus ad eum ſuſcipiendum vltra quinquennium Philoſophiæ, aut Poetis ſtudijs operam dare non poteſt, niſi Theologiæ, aut Sacris Canonibus operam debent.*

6 *Docentes pueros etiam, quæ ad religionem pertinent, docere eos debent, & cogere, & hortari non ſolum ad miſſas, ſed etiam ad alia diuina officia audienda.*

7 *Doctrinam Chriſtianam vt doceatur Ordinarij curare debent.*

8 *Seminarium erigere Ordinarij debent.*

9 *Doctor Medicinæ fieri quis non debet, niſi iuret ſe obſeruaturum Bullam Pij V. in ægrotorum viſitatione.*

§. I.

1 Poſtremò † vniuerſitates ſtudiorum, vt lectio Sacræ Scripturæ ibi habeatur, & vbi inſtituta erat, & negligeretur, & reſtituatur ad defenſionem Catholicæ fidei, ad incrementum ſanęque Doctrinę conſeruationem & propagationem curare debent, vt habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 5. de reform. cap. primo, verſ. In Gymnaſijs; ſunt enim arma contra hæreticos; id quod animaduertens Vuitecleph generalia ſtudia damnauit, ſed ipſe vt hæreticus damnatus eſt in Concilio Conſtantienſi ſicut aſſeruit Alphon. de Caſt. aduerſus hęreſes lib. 13. in verbo, Studia generalia; Qui tamẽ lectores futuri ſunt, prius ab Epiſcopo de vita, moribus, ac ſcientia probati eſſe debent, vt inquit ſancta Synod. ibidem.

2 Secundò † ad exercendam profeſsionem aliquam litterarum quis admitti ab ipſis nõ debet, niſi prius fidei profeſſionem fecerit, vt habetur in Bulla Pij IV. quę eſt in ordine 112. quam ſupra poſuimus.

3 Tertiò † nec ad Doctoratus gradum, niſi & ipſe eandem profeſſionem fecerit.

4 Quartò † Philoſophi legentes in Vniuerſitatibus ſtudiorum generalium, & alibi publicę refellere debent falſas opiniones Philoſophorum, quę à fide aberrant, dum eas, explicant conumerationibus, atque argumentis refellendis, vt habetur in Bulla Leonis X. incip. Apoſtolici regiminis, & eſt in ordine 4. ſic enim inquit.

Omnibus, & ſingulis Philoſophis in vniuerſitatibus ſtudiorum generalium, & alibi publicè legentib. diſtrictè præcipiendo mandamus, vt cum Philoſophorum principia, aut concluſiones, in quibus à recta fide deuiare noſcuntur, auditoribus ſuis legerint, ſeu explanauerint, quale hoc eſt de animæ mortalitate, aut vnitate, & mundi ęternitate, & alia huiuſmodi teneantur eiſdem veritatẽ religionis Chriſtianę omni conatu manifeſtam facere, & perſuadendo pro poſſe docere, ac omni ſtudio huiuſmodi Philoſophorum

phorum argumenta cùm omnia ſolubilia exiſtant, pro viribus excludere, atque reſoluere; & cùm non ſufficiat aliquando tribulorum radices præſcindere, niſi, & ne iterum pullulent, funditus euellere. Cùm præcipuè humanæ Philoſophiæ ſtudia diuturniora, quam Deus ſecundum verbum Apoſtoli euacuauit, & ſtultam fecit, abſque diuinæ ſapientiæ condimento, & quæ ſine reuelatæ veritatis lumine in errorem quandoque magis inducunt, quam in veritatis elucidationẽ ad tollendam omnem in præmiſſis errandi occaſionem hac ſalutari conſtitutione ordinamus, & ſtatuimus, ne quiſquam de cætero in ſacris ordinibus conſtitutus ſecularis, vel regularis, aut aliàs ad illos à iure arctatus in ſtudijs generalibus, vel alibi publicè audiendo Philoſophiæ, aut Poetis ſtudijs, vltra quinquennium poſt Grammaticam, & Dialecticam ſine aliquo ſtudio Theologiæ, aut Iuris Pontificij incumbat. Verùm dicto exacto quinquennio, ſi illis ſtudijs inſudare voluerit, liberum ſit ei, dum tamen ſeorſum, aut Theologiæ, aut ſacris Canonibus operã nauauerit, vt his ſanctis, & vtilibus profeſſionibus Sacerdotes Domini inueniãt, vnde infectas Philoſophiæ, & Poetis radices purgare, & ſanare valeant. Et hos Canones per Ordinarios locorum, vbi generalia ſtudia vigent, & Rectores Vniuerſitatis eorundem ſtudiorum ſingulis annis in principio ſtudij in virtute ſanctæ Obedientiæ publicari mandamus. Nulli ergo, &c. Hæc ſunt verba Bullæ: ex quibus propoſita concluſio habetur,
5 † & etiam alia, ſcilicet ordinibus ſacris initiatos, vel initiandos, ſi ſtudijs Philoſophiæ, aut Poetis operam dare velint, id eis licere, modo aut ſimul, aut ſeorſum, aut Theologię, aut ſacris Canonibus operam nauent.

6 Quintò † docentes pueros non ſolũ Grãmaticam, Rethoricam, & huiuſmodi docere debent; verùm etiam, quæ ad Religionem Chriſtianam pertinent; & diebus feſtis nihil eos docere poſſunt, niſi, quę ad Religionem, & bonos mores pertinent; & hortari etiam, ac cogere, vt non ſolùm ad miſſas, ſed etiam ad alia diuina officia audienda ad Eccleſias accedant; & nihil legant contra bonos mores, ac pietatem, ita habetur in Bulla Leo. X. incip. Supernæ diſpoſitionis, quæ eſt in ordine 11. cuius verba hęc ſunt.

Cum omnis ætas ab adoleſcentia prona ſit ad malum, & à teneris aſſueſieri ad bonũ magni ſit operis, & effectus; ſtatuimus, & ordinamus, vt Magiſtri Scholarum, & præceptores pueros ſuos, ſiue adoleſcẽtes nedum in Grammatica, & Rethorica, ac cæteris huiuſmodi erudire, & inſtruere debeant, verùm etiam docere teneantur ea, quę ad religionem pertinent, vt ſunt pręcepta diuina, articuli fidei, ſacri Hymni, & Pſalmi, ac ſanctorum vitę: diebus feſtiuis nihil aliud eos docere poſſint, quàm in rebus ad religionẽ, & bonos mores pertinentes, eoſque in illis inſtruere, & hortari, & cogere, in quantum poſſunt, teneantur, vt nedum ad Miſſas, ſed etiam ad Veſperas, diuinaq; officia audienda ad eccleſias accedant, & ſimiliter ad prędicationes, & ſermones audiendos impellant, nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis legere poſſint. Hęc ſunt verba Bullę, ex quibus habentur prędicta, cuius etiam ſupra memini.

7 Sextò † Ordinarij curare debent, vt Doctrinam Chriſtianam doceãtur; habẽt enim facultatem conſtituendi loca, in quibus ipſa doceatur, & facultatem etiam Confraternitates erigendi, & etiam plures Indulgentię conceduntur, vt habetur in Bulla Pij Quinti, incip. Ex debito, quę eſt in ordine 156. pagina 1163. & per Bullam Gregor. XIII. incip. Vniuerſis Chriſti fidelibus, quę eſt in ordine 11. pręterquam quod id habetur apud Trident. Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, de reformat. capitu. 4. id quod & ſupra diximus.

8 Septimò † Seminarium erigere Ordinarij quoque debent iuxta formam traditam à Trident. Synod ſeſſ. 23. de reformat. capitulo 18. de quo Seminario ſupra non nihil agimus.

9 Poſtremò † Medicinę doctoratus inſignia tradi non debent cuiquam, neque etiam facultas medendi à Collegio, vel ab Vniuerſitate, niſi iuret prius ſe obſeruaturum Bullam Pij Quinti, in ęgrotorum viſitatione incip., Supra gregem, quam poſuimus ſupra Cap. 6. §. 2. Et de his hactenus; iam ad Eccleſiaſticas perſonas tam ſingulares, quam ad Vniuerſitates ex eiſdem conſtantes, tranſeamus.

De gubernatione Clericorum Secularium, primam Tonſuram, minorẽm Ordinis habentium, effectu per ſe, atq; octauo poteſtatis, atque officij Epiſcopi. Cap. XII.

S V M M A.

1 *Clerici ſeculares in prima Tonſura, vel in minoribus*

ribus constituti, quæ officia obire debent, quatenus tales sunt.

2 *Clerici seculares in minoribus ordinibus constituti, quæ priuilegia habent.*

3 *Clerici in minoribus constituti qua ratione priuilegia amittant, & quod de vestibus.*

4 *Clerici in minoribus constituti an secularia negotia agere possint.*

E laicis tam singularibus, quã de Vniuersitatibus pijs coostantib. ex laicis egimus; iam de gubernatione Ecclesiasticarum personarum, effectu itidem per se, sed tertio potestatis, atque officij Episcopi, agamus. Verùm, quòd personæ Ecclesiasticæ partim sunt singulares personæ, partim Vniuersitates ipsis singularib. constantes, ob eam rationem de Clericis secularibus, & singularibus, deinceps de reliquis tractemus. Postremò, quòd horum alij primam tonsuram, minoresque ordines habent, alij ordines sacros, ideo materiam eorum, qui in minoribus constituti sunt, agamus eo ordine habito, quam hucusque adhibuimus, ac præmissimus, explicando, quæ ipsorum munera, atque officia sint, & à quibus se abstinere debent, quo Episcopus in visitatione sciat, quæ de ipsis præsentari, atque inquirere habeat.

Primùm igitur ea omnia facere debeant, qui primam Tonsuram, minoresvè ordines habent, ab eisdemque se abstinere, quæ facere, & à quibus se abstinere laicos debere antea diximus. Idque multo magis quandoquidem, præterquam quòd Christiani sunt, in altiori loco collocati sunt ipsis laicis.

1 Secundò † sua officia cuique ordini præscripta obire habent. Hinc Trident. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 11. sancinit, vt ordines per interstitia temporum (quò accuratius, quantum sit horum ordinum pondus, possint edoceri) conferantur, sicut etiam vt in ipsis se exerceant. Quæ autem munera hæc sint, quod posui in Tract. meo de Sacramen. Tab. 7. ob eam rem, quæ huc pertinet, illinc sumantur.

Tertiò ei Ecclesiæ inseruire debent, cui adscripti sunt; non enim ordines cuiquam conferendi sunt, qui alicui Ecclesiæ non inseruiat, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 16. Cùm nullus debeat ordinari, dicitur enim ibi, qui iudicio sui Episcopi non sit vtilis, aut necessarius suis Ecclesijs sancta Synod. vestigijs sexti Canonis Concilij Calcedonensis inhærendo, statuit, vt nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cuius necessitate, aut vtilitate assumitur, non adscribatur, vbi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum, inconsulto Episcopo, deseruerit, ei sacrorum exercitiũ interdicatur. Hæc ibi sancta Synod. Ex quibus patet Clericos in minoribus constitutos ei Ecclesiæ inseruire debere, cui ab Episcopo adscripti sunt; etsi locum inconsulto Episcopo deseruerint, sacrorum exercitiũ interdicendum esse. In minoribus igitur constituti, in Ecclesia eis præscripta, diuinis officijs, dum fiunt, interesse, atque inseruire debent; vel missæ sint, vel septem Horarum preces recitentur; aliovè diuina officia fiant. Quod ego in hanc sententiam accipio, vbi emolumentum aliquod ab ipsa Ecclesia habent; tum quòd qui altari seruit, de altari viuere debet. c. de multa, de præbend. tum quod & in ordinibus sacris constituti inseruientes Ecclesiæ in suis ordinibus, hæc habere debent, ita Triden. Synod. eadem sess. de reformat. cap. 17. Vbi verò non habent quicquam, inconsultò Episcopo tamen ab huiusmodi seruitute se abstinere non debent, cita. capitulo 16.

Atqui an priuilegijs Clericorum fruuntur in minoribus ordinibus constituti? Item an secularibus negotijs se miscere possunt sine pœna.

2 Quoad primam quæstionem † breuiter concludo eos priuilegia omnia habere, quæ habent in ordinibus sacris constituti cũ habito respectu ad personas, tum ad res. Nam de priuilegio personæ (quod duplex est scilicet Canonis, c. si quis suadente diabolo. 17. quæst. 4. & fori, de quo in c. 2. de for. comp.) habetur, & in c. vnic. de Cler. coniugat. & ibi Gloss. ac DD. lib. 6. & in c. cùm non ab homine, de iudic. cum simil. De priuilegio itidem rerum habetur in c. fin. de vit. & honest. cler. & in tot. tit. de immun. eccles. in antiqu. & 6. & in c. quanquam, de cens. eodem libro 6.

3 † Atqui an ea amittant, & qua ratione? Planè sic; nam primò & eisdem rationib. amittunt, quibus ordinibus sacris insigniti, de quibus infra suo loco agemus.

Secundò amittunt etiam fori priuilegiũ, si beneficium Ecclesiasticum non habentes, clericalem habitum, & tonsuram non deferant, & alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi non inseruiant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, aut Vniuersitate, de licentia Episcopi, quasi inuia ad maiores ordines suscipiendos non versentur, ita habetur apud Triden. Synod. eadem sess. 23. de reformat. cap. 6. Excipitur tamen, vbi alteri

Ecclesiæ inseruit ab ea, cui fuit adscriptus; nam non idcirco priuilegium amittit, ita sacra Congreg. ibidem declarauit. Quare inseruiens Capellæ existenti in Ecclesia, quæ ab Episcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio assignata est, satisfacit. Nihil etiã interest, si aliquando intermiserint impedimento aliquo necessario interueniente; tum quòd verba ciuili modo intelligenda sunt, l. si cui, ff. de seruit. Tum quòd continuè id dicitur fieri, quod maiori temporis parte fit, debito tempore, ita Gemin. ac DD. in procemio sexti, & ita Sacra Congreg. in eodem capitu. 6. interpretata est, & Addit. ad Summ. Bullar. Stephan. Quarant. in verbo, Habitus Clericalis.

Tertiò priuilegium amittunt, vbi Ecclesiæ quidem inseruiunt, sed habitum Clericalem, & tonsuram non deferunt: id quod locũ habet etiam si prius eos Episcopus non admoneat, vt habitum, tonsuramvè sumant, ita sacra Congreg. declarauit. Idque meritò S. Synod. simul copulat tria hæc, scilicet vt deferant habitum, & Clericalem tonsuram, & alicui Ecclesiæ inseruiant: vbi autem dispositio plures qualitates simul requirit, vna deficiente, nihil fit, l. si heredi plures, ff. de hered. instit. Ibi tamen Clericus timore iusto habitum Clericalem omitteret, exempli gratia transiturus est per loca inimicorum, in hoc casu excusatur, si, ne ab hostibus capiatur, eiusvè iter impediatur, Clericalem habitum deponat; non enim volũtate habitum dimittit, sed necessitate, ita habetur in cit. Clem. 2. de vit. & honest. Cler. ibi enim punitur, qui abiectis vestibus sui ordinis aliàs assumere, & in publico portare, rationabili causa cessante, præsumit; ergo secus, si rationabili causa non cessaret; tunc enim non punietur, arg. sumpto à contrario sensu in cit. Clem. 2. nam & hac ratione mutatio nominis permissa est, vt habetur in C. de mut. nom.

Secundò, si esset spoliatus ab hostib. suis vestibus.

Tertiò, si referat personam alicuius Sancti; & personam aliquam referat recitando vitas eius.

Quartò, si domi suæ, & idcirco in occulto dimitteret; nam cit. Clem. 2. de deferente publicè alienas vestes loquitur, ergo secus si occultò. Accedit quod non dimittit habitum, ne deferat, sed vt paulo post assumat; quo casu non dicitur dimisisse; non enim mulier, quæ statim rediit, discessisse à marito videtur nec, qui paululum abfuit ab ecclesia, dicitur non residere, vt habetur apud Triden. Syno. sess. 23. de refor. cap. 1. vers. Quoniã autem.

Quintò, si ob paupertatem non deferat, ita Imol. in cit. Clem. 2. nu. 9.

Sextò, vbi non perseueraret in habitus dimissione. Non enim Clericus priuilegio clericali priuari debet, qui semel habitum dimisit; sed necessario postulatur, vt tantum perseueret, vt publicè pro laico existimetur, ita Prosp. Farin. in Pract. Crim. in tit. De inquisit. quæst. 8. quem sequitur Addit. ad Stephan. Quaran. in Summ. Bullat. in verbo, Habitus Clericalis.

Quoad Tonsuram etiam si ob morbum deferre nequeat, excusatur, ita Capel. Tholos. decis. 104. Aliàs igitur si Clerici huiusmodi & vestes, & habitum Clericalem non deferant, & prædicta non seruent, priuilegiũ clericale amittunt. Cogi tamen ad hæc nequeunt, vbi beneficium Ecclesiast. non habeat, ita dixit Abb. in c fin. de Cler. coniug. de com. DD. sententia. Nam ad tonsuram deferendam cogi hos non posse asserit: solùm etenim coguntur, si velint priuilegio clericali frui, quod bene notãdum inquit Abb. ibidem & sensit hoc Trident. Synod. sess. 14. de reformat. capit. 6. nam agens ibi, qua ratione cogi debeant Clerici ad vestes Clericales deferendas, solùm de iis, qui in sacris sunt, vel dignitates, personatus, officia, aut beneficia quæcunque Ecclesiastica obtinẽt, loquitur, & non de constitutis in minoribus ordinibus tantum.

Verùm quales vestes deferri à Clericis debent? Antiquo iure id cautũ non est: quare in hoc cõsuetudini locum statur, in quibus quis vitam degit, ita Gloss. in c. si quis vi totum, distinct. 30. & in c. pen. de vit. & honest. Cler. in verb. De auratis, & Couar. prac. quæst. cap. 31. num. 7. & Clar. in Pract. Crim. quæst. 36. nume. 10. & Foller. in sua Prax. in verbo, Audiantur, num. 42. & Farin. eodem num. 69. & eadem Addit. ad Steph. Quaran. in Summ. Bullar. Hinc Mediolani habitum deferunt Parochi diuersum ab iis, qui parochi non sunt, & animarum curã non habent. Nec obstat Bulla Sixti Quinti, incip. Cum sacrosanctã, publicata die 18. Ianuarii 1589. nam ipsa solum prospicit quoad quantitatem, scilicet vt talares vestes gerant, non autem de qualitate. Postremò de vniuersis Clericis non loquitur, sed de iis, qui pensiones habent, vel benef. Eccles. Consuetudini ergo statur. Quamuis iure cõi cautũ sit, ne quorundam colorum vestes gerant, vel quasdã species, vt habetur in cit. c. 2. de vit. & honest. Cleric. Sed de prima quæstione hactenus. Clericales vestes autem, & monachi habitum laici deferre nequeant, c. vt clerici, & ibi

ibi Abb. de repud. & Fran. in c. vlt. de bigam. libro 6. & Prax. Archiep. Neap. cap. 52. numero 2. cum seq. & nos supra.

4 Quoad postremam, † scilicet an in minoribus ordinibus constituti negotia secularia agere possint. Pro regula habendum est Clericos, qui primam Tonsuram, minores vè ordines tantùm susceperunt, & beneficium Ecclesiast. non habent, omnia facere posse, quæ laicus, ita dixit Abb. in c. 1. & c. 2. de postul. Quare & in iudicijs secularibus quamcunq; personam agere possunt, scilicet & Iudicis, & Aduocati; & Procuratoris, vel causa ciuilis, vel criminalis fit. Item & extraiudicium omnia negotia gerere, vt inquit idem Abb. in eodem c. 1. num. duodecimo, ne Cler. vel Monach. Idem Nauar. in conf. 5. de success. ab intest. Hinc spolia non faciũt, si negotientur, aliavè secularia agant, quippe quia non illicitè negotiantur, & omnia secularia agere possunt, quæ laici. Non ergo euidam meo amico dubitãdum fuerat in susceptione primæ tonsurę de spolijs, cum nullum beneficiũ Eccl. haberet. Episcopus ergo, vbi visitabit, an in minoribus ordinib. constituti sua munera obeant, inuestigabit. Sed de gubernatione horum clericorum hactenus, de gubernatione eorum, qui maioribus ordinib. initiati sunt, agamus.

De gubernatione Clericorum Secularium maiores Ordines habentium, non autem beneficium ecclesiasticum, vel pensiones, effectu per se, atque nono Potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XIII.

S V M M A.

1 *Ordini sacro initiatus votum continentiæ seruare debet.*

2 *Ordinis sacri susceptione solemne votum continentiæ emittitur.*

3 *Ordinis Sacri susceptione metu facta an votum continentiæ inducatur.*

Ecvndo loco agendum est de gubernatione Clericorũ, secularium qui ordini sacro initiati sunt, & beneficiũ, pensionemq; Ecclesiasticã non habent: id q, vt facilius fiat de more, vt præmisimus, quæ facere, & contra à quib. se abstinere debeant videamus.

1 Primùm igitur † præter ea, ad quæ Clerici prædicti tenentur, quibus & hi obligãtur, primum, inquam, ordini Sacro initiatus votum continentiæ seruare debet. Nam † per
2 Ordinis huiusmodi susceptionem, sicut etiam per professionem factam in aliqua Religione probata ab Ecclesia votum tale emittitur, vt habetur in c. 1. de vot. libro sexto.

3 Excipitur tamen † vbi vi, metuvè, qui in constantem virum cadit, cogeretur quis ordinem sacrum suscipere; nam esto suscipiat ordinem, continentiæ voto tamen non obligatur. Tum quòd votum metu tali iniecto factum nullum est, arg. c. 1. & 2. & ibi Gloss. magistr. in verbo, Coactus, versic. Item & in voto de ijs, quæ vi, metusvè cau. fiunt, quam & sequitur ibi Abb. num. 11. vers. Et quartus casus. Tum quòd continentia de consilio est; & non de præcepto, c. integritas, 32. quęstione prima, & c. licet de voto ergo non obligatur.

Contrarium tamen suadere videtur, scilicet votum metu factum obligare; nam, qui in aliquo periculo, vt mortis constitutus vouet, si eo periculo liberetur, se aliquid factũrũ, obligatur, vt per se id uotum est; ergo votum metu factum valet. Hæc ratio nulla est; Nam idcirco votum hoc valet, quoniam metus in hoc casu non injicitur, vt votum faciat, sed ob aliud, quo casu votum valet. At in casu nostro metus injicitur, vt ordinem sacrum suscipiat, quod votum cõtinentiæ continet, & idcirco nullum est votum. Quare à proposita conclusione non discedes. Poterit ergo hic, qui ordinem sacrum sic suscepit, vxorem ducere sine alia dispensatione; quamuis, ne eius filijs quæstio de hereditate moueatur, curare possit, vt Episcopus declaret votum non obligare, & matrimoniũ contractum valere, probato prius hoc iusto metu; atque sic respondit Nauar. in consilio secundo, & tertio, numero octauo, & in consilio quarto, & quinto de his, quæ vi metusvè caus. fiunt. Ex his apparet, etsi Episcopus dispensare non potest, vt vxorem ducat, qui votum solemne emissit, declarare tamen posse, votum nullum esse, & matrimonium ab hoc contractum valere. Sed de hoc primo satis, ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Horarum Canonicarum preces recitare ordinibus sacris initiati debent.*
Et beneficium Eccles. habentes.
Et regulares professi ad Chorum.
2 *Horarum Canonicarum preces recitare debet, qui beneficium Eccles. habet, vel modicos fructus consequatur.*
3 *Horarum Canonicarũ preces ad recitandas obligati, quando excusentur à recitatione ipsarum.*
4 *Horarum Canonicarum ad preces recitandas obligati, peccant, ubi eas non recitant.*
Item puniuntur.
5 *Horarum Canonicarum preces, quæ recitandæ ab ijs, qui ad eas recitandas obligantur, & qua forma.*

§. I.

1 Secundò † ordinibus sacris initiati ad Canonicarum Horarum preces recitandas, obligati sunt, vt de presbyteris habetur in c. 1. de celebrat. Miss. & in c. præter, distinctio. trigesimasecunda. De Diaconis autem, & de Subdiaconis iure scripto cautum non est: Sed generali Ecclesiæ consuetudine, atq; sic de ipsa testatur Nauar. in Tract. De Hor. Canon. cap. 7. num. 2. & hoc pro regula habebitur.

Quæ regula locum habet, vel excommunicati, censuravè aliqua irretiti sint; nõ enim delicta immunitatem tribuunt, argumen. l. nunquam plura, ff. de priua. delict. & probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 1. Postremò tenentur vel depositi sint verbis, aut re ob eandem rationem.

Secundò tenentur ad eas recitandas, qui beneficium Eccl. habent, vel per collationẽ, vel institutionem, vel aliam causam, quam ipse probauit, & accepit, vt habetur in c. fin. distinct. 91. quod generatim de quocunque Clerico loquitur, & ideo de habentibus primam tonsuram, quãdoquidem & ipsi beneficium Eccles. habentes, hac recitatione tenentur: facit etiam c. quod ad te, & c. fallaeijs, de Cler. coniug. nam in illis iuribus dicitur Clericos in minoribus ordinib. beneficium Eccl. habentes, qui vxorem duxerunt, priuandos beneficijs; quandoquidem vxore ducta non possunt diuinis officijs operã dare, idest suis precibus, ergo & in minoribus constituti beneficium habentes propositas preces recitare debent.

2 Ad quod locum habet † vel beneficium exiguum sit, ita sensit Gloss. ab omnibus recept. in c. 1. in verb. Rurale, de celebrat. Miss. & facit cit. c. 1. vbi permittitur Clericis, vt haberent, si non habent, vnde se sustentent, & Nauar. eodem capitu. 7. numero 27. nam per beneficij collationem quis ad diuinas laudes celebrandas adscribitur; quæ ratio in quocunque beneficio locum habet. Hinc beneficium dari propter officium dicitur in c. si. de rescript. lib. 6.

Secundò tenetur vel casu perpaucos fructus percipiant, vtpotè grandine, aquis, vel alio casu.

Tertiò locum habet, vel nullos fructus percipiant vel quod sua culpa possessio re ipsa non est tradita, vel quia post receptam nõ volunt residere.

Quartò locum habet, vel possessionẽ nondum habuerint, si collatio facta sit, & eã acceperint; nam per collationem acceptã ante possessionem ius ipsum, & beneficium is, cui collatum est, acquisiuit, c. si tibi absenti, & c. pen de præbend. lib. 6. Hinc mortuo eo ante possessionem acceptam, vacare per mortem eius dixit Felyn. in rub. de constit. & Nauar. in cons. 17. de celebr. Miss. Quare non est tenenda opinio Menoch. de arbitr. iud. lib. secundo, cent. 5. cas. 429. in fi. qui tenuit obligatum non esse eum ad horas recitãdas, qui reipsa beneficij possessionem non habet; nã repugnat dictis, & opinioni ipsius Nauar. in cons. 17. quem citat pro se, qui totum contrarium dicit.

Quintò locum habet, vel per alium fructus percipiant, vtpotè per patrem, nam filius, cuius est beneficium, ad horas recitandas tamen tenetur; qui enim per alium recipit, ipsemet recipere censetur.

Sextò locum habet, vel Vicarium, vel Capellanum habeant; nam non idcirco à recitatione excusantur; & ita seruat communis praxis, vt testatur Nauar. cap. 11. nume. 32. & 33.

Postremò tenentur, vel litigent de beneficio, vbi pro se sententia lata est, & recipere habent fructus sequestratos, per aliosvè receptos, & de communi sententia testatur Nauar. eodem cap. septimo, nume. 24. quod verum est, vbi collationem factam acceperat, vt habetur apud Nauar. in cons. 17. de celebrat. Miss.

Tenentur etiam Religiosi professi ad Chorum, & Moniales, vt dixit Nauar. eodem capit. 7. num. primo, versic. Secundo, iunct. numero 23. & Tolet. in Inst. Sacerd. lib. 2. capitulo 12. num. septimo, qui de communi sententia testatur. Excipiuntur tamen conuersi Monacorum,

Monacorum,qui laici dicuntur, & ad Ministeria corporis sunt adscripti; non enim ad Horarum Canonicarū preces obligati sunt, ita Tolet.ibidem. Atqui an iure diuino, vel Pontificio obligati sunt? Planè ad maiores Laudes,& ad maiora obsequia prædicti tenentur,quo gratiam Deo Max.referant pro honore eis collato. Idq; iure diuino;ex quo enim in sortem Domini vocati sunt,& præcipuo quodam honore affecti, ratio naturalis postulat, vt gratos se ostendant ipsi Deo. Vt autem hæc preces septem Horarum recitentur,iure positiuo Pontificio, & non diuino cantum est,vt dixit Nauar. eodem capitulo 7.num.secundo. Non enim in veteri testamento, neque in noua lege mandatum est,vt ha preces recitentur,& idcirco non iure positiuo simpliciter,neque diuino. Omnes ergo prædicti ad has preces recitandas obligati sunt.

3 Verùm † qua pœna afficiuntur, vbi eas non recitant,cum possint? Primò mortiferè peccant,vbi totum officium omittunt;communis enim opinio DD.hæc est. Id quod & sensit Pius Quintus in decreto dato Romæ die 18.Calend.Octob.1571.incip.Ex proximo Lateranensi Concilio vers. Item illi, qui primis sex mensibus.

Secūdò, qui partem aliquam notabilem omittit, vtpotè Matutinas preces, vel Laudes,vel aliquam aliam ex reliquis horis; notabilis enim pars est,& idcirco grauiter offenditur. Idem censerem, si alicuius hæc dimidiam,vel quasi dimidiam omittat.

Tertiò peccat etiam mortiferè, qui eas recitat integrè,sed ante proposuerat sibi nō recitare;nam peccatum est dictum, aut factum,aut concupitum contra legem Dei; & hac ratione peccat,qui festis solemnib. diebus missam non audire sibi proposuit,vel ieiunij tempore ieiunium se non obseruaturū; esto deinceps missam audiat, & ieiunium seruet, & hoc ob eam intentionem malam prius habitam.

Quartò peccat etiam si intra sex menses non recitet,vbi potest,& non legitimè impeditur,vt habetur in Bulla Pij V. quam infra ponemus.

Postremò peccat, qui in alium diem differt recitationem earum;nam sicut qualitates diei festi,ac ieiunij,sunt onera,quæ inhærent ipsis dieb.& idcirco in alios dies transferri nequeunt (non enim satisfacit præcepto,qui die Dominica missam non audit,vel vnam,vel tres alio dies audiat, sicut etiam de ieiunante.) Ita nec satisfacit,qui horas vnius diei tecitat alio die. Id quod patet, quoniam est qualitas quædam illius diei, & idcirco die illo elapso, ad ipsas recitandas amplius non tenetur,ex quo peccauit; nam & quæuis dies proprias preces habet, vt in Breuiario habemus. Quare Confessarij horum non necesse habent iniungere, vt omissas preces tecitent. Nec facit,si dicatur,qui in Paschate non est Confessus, vel Communicatus,semel in anno,adhuc obligatum remanere ad Eucharistiæ sumptionem, & peccatorum confessionem. Tum quod obligatio illa personæ inhæret. Tum quod dilatio illa temporis data est ad obligationem differendam, non autem ad tollendam c.cùm dilecti, de arbitr. At obligatio hæc inhæret diei,ergo eo elapso non tenetur. In his omnibus casibus igitur mortiferè peccatur.

4 Excipitur tamen primò,† qui morbo graui affectus est,idest, qui non potest eas recitare ob infirmam valetudinem;ad impossibile enim nemo tenetur,l.impossibilium, ff. de reg.iur.Quare & qui cæcus factus est,neque hic ad eas recitandas tenetur. Tū quod Clericis præcipitur,vt eas recitent, non autem vt audiant.Tum quòd si hoc esset, pauci ægroti essent,qui non peccarent, ita dixit Palud.libro quarto,dist.15.quæstio.quinta, quem refert, ac sequitur Nauar. in Comm. De Hor.Canon.cap.11.cum duobus seq. & in c.fin.de celebr.Miss.& c.14.eodem.Minus etiam furiosi tenentur.Quando autem morbo excusetur,in arbitrio Iudicis, idest Confessarij, vel Ordinarij in foro fori id collocatum est,& facit l.secunda,§. si quis in iudicio,ff.si quis caut.& c.ad audientiam,de cleric.non residen.Immo, vbi cōualuit ad preces omissas recitandas non tenetur, vt dixit Inno.in cap.primo,de celeb.Miss. & Abb.in c.ex parte,de obseru.ieiun.& Menoch.de arbitr.iud.lib.2.Cent.5.cas.429.num.17. & facit,l.si non sortem,§ libertus, ff. de condict. indebit.

Secundò excusatur etiam,qui nescit ipsas recitare,modò tamen operam det,vt quam primùm discat.

Tertiò,vbi occupatio aliqua grauis interueniret,vel negotium, quæ si intermitterentur,vel damnum corporis,rei, vel famæ adesset: ita dixit Nauar. eod.cap.vndecimo, numero 34.

Quartò non tenetur,qui Breuiarium non habet, vtpotè, quia amissit ipsum, vel suum ferre oblitus est,& ipsum aliunde habere non potest; tunc enim ob supradictam rationem etiam excusatur. Non excusatur tamen,si aliunde habere potest: Preces tamen,quas memoriter scit, recitare debet; nam

nam causa, quæ excusatur, vbi nõ habet Breuiarium, ea est, quoniam memoriter preces nescit, ergo secus, vbi eas sciret; cessante enim causa priuilegij, cessat priuilegium. c. cum cessante, de appell. & l. adigere, §. quãuis, ff. de iur. patron. Quare, & qui perspicillis vtitur, si frangantur, vel amittantur, idem iuris erit.

Quintò excipitur, vbi obliuione horam aliquã omitteret; ad impossibile enim quis non obligatur.

Postremò excipitur, si secum dispensatũ esset, scilicet à Romano Pont. non enim Episcopus potest, nisi ex causa legitima, cuiusmodi sunt prædictæ, & earum similes; sed tunc dispensatione opus non est, ita Nauar. eodem cap. 11. num. 24. versic. Secunda. Sed de hac prima pœna satis.

Addo non teneri ad eas recitandas, qui est præsentatus ante institutionem, vel est electus nominatusvè, ante confirmationem, vel prouisus antequam consenserit; nõ enim interim suum beneficium est, c. si absenti, de præbend. lib. 6. non etiam qui in concursu iudicatus est magis idoneus, antequam ei collatio facta sit ob eandem rationem. Minus, qui habet expectatiuam, ita Nauar. in consil. 17. de celeb. Miss. Et locum habet, vel pro se duas sententias habuerit, & fuerint sequestrati fructus, ita Nauar. ibid.

Postremò, qui beneficium Eccl. habet, & prædictas preces legitima causa cessante nõ recitat, si omittat totum officium vnius diei amittit portionem fructuum omnium, qui pertinerent ad ipsum, si illo die fructus beneficij distribuerentur in dies totius anni, exempli gratia fructum beneficij 365. portio cuiuslibet diei erit numus aureus, tunc vnum aureum amittet, si omittit totum officium vnius diei; si Matutinum cum Laudib. dimidium aurei; si verò his celebratis reliquas horas omittat, dimidium itidem auri; si vnam ex sex illis horis sextam partem; sic enim sanciuit Concilium Lateranense, vt fructus amitteret, & declarauit Pius Quintus in sua Bulla incip. Ex proximo Lateranensi Cõcilio Dat. Romæ anni 1571. 12. Calend. Octobr. Nam in Concilio Lateranensi sic fuit statutum, vt quilibet habens beneficiũ cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officij, & tẽporis, sed eos tamquam iniustè perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Pius V. autem in cit. Bulla declarauit pro rata omissionis recitationis officij in quam sententiã accipiatur, scilicet, vt supra posui. Atqui an amittat fructus, si non recitet officium ante illos sex menses? Menoch. de arbit. iud. lib. secundo, Centur. 5. cas. 329 nume. 11. tenet ad restitutionem fructuum hanc obligari: datur enim beneficium propter officium, & qui non laborat non manducat. Contrariam sententiam tenent communiter DD. vt testatur Addit. ad Steph. Quaran. in Sum. Bullar. in verbo, Horæ Canonicæ. Hanc opinionem ego etiam sequor. Tum quod frustra verba illa à Concilio essent posita. Post sex menses, & frustra à Pio Quinto repetita contra c. si Papa, de priuileg. libro 6. Tum quod Cõcilium, & Papa possunt dispensare in hoc vt dixit idem Menoch. ibidem. Idque non sine causa; sæpius enim quis recipit beneficium, antequam sciat horas recitare, huic & similibus causis voluit Papa, & Concilium prouidere, quamobrem cessant rationes Menoch.

Alia etiam pęna afficitur, si vltra sex menses non recitauit Canonicas preces; nam, si legitima monitione præcedente, exempli gratia Episcopi in simili negligentia contumaciter permanserit, beneficio ipso priuari debet, ita idem Concilium Lateran. statuit. Intelligitur autem officium omittere quoad hoc, vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, ita habetur in eodem Concil. Lateran. Et hæc locum habent, quęcunque beneficia sint vel curam animarum non habentia, nullumq; seruitium, vt in eadem Bulla Pij Quinti habetur. Declarantes, ait enim ibi, præstimonia, præstimoniales portiones, & quæcunq; alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia obtinentes cum prædictis pariter conueniri. Hæc Pius Quintus. Ex quibus patet tam quoad amissionem fructuum, quàm quoad priuationem beneficij eodem iure censeri. Postremò locum habent, qui pẽsiones, aliasque res Ecclesiasticas, vt fructuum reseruationes habent, si Officium paruum Beatissimæ Virginis non recitent, quod addidit idem Pius Quintus ad cit. suam Bullã. Quod dictum est de priuatione beneficij, Sot. de iust. & iur. lib. 10. quæst. 5. artic. 6. ait vsu receptum non esse, & idcirco iudicis arbitrio puniendum, ita Menoch. de arbit. iudic. cas. 429. quem refert, ac sequitur Prax. Neap. cap. 28. vbi refert quendam beneficio tamen priuatũ, qui per decennium officium non recitauerat.

Verùm, quibus assignabitur portio hæc

amissa

amiſſa fructuum? Planè in vſum fabricæ beneficij, vel in pauperes diſtribuatur, vt habetur in eodem Concilio Lateran. Quare, ſi Clericus pauper ſit, tanquam pauper retinere pro ſe ipſo poteſt. Videbatur tamen dicendum ipſis ante ſententiam priuatum non eſſe; nam pœna in foro conſcientiæ non debetur, niſi poſt ſententiam latam, vt dixit Gloſſ. communiter recept. in c. fraternitas. duodecima quæſt. ſecunda. Atqui à propoſita ſententia diſcendendum non eſt ob Bullam ipſam. Nec obſtat opinio Gloſſ. nam ipſa locum habet in rebus à nobis iam acquiſitis, & non in acquirendis, argum. eorum, quæ dixit Gloſſ. in c. Apoſtolicę, de Cler. excommun. min. Multa enim facta tenent, quæ fieri prohibentur, l. patre furioſo, ff. de ijs, qui ſui, vel alie. iur. ſunt, & c. quemadmodũ, de iureiurand. At Bulla prohibet acquiſitionem eorum fructuum, ergo non eſt mirandũ ſi ſine alia ſententia ipſos non acquirit. Eadem ratione amittit fructus penſionis penſionarius, qui Horas Beatæ Mariæ Virginis non recitat per eandem Bullam Pij Quinti. Excipiuntur tamen diſtributiones Canonicorum; accreſcunt enim alijs, vt ſuo loco dixi, & Nauar. in conſ. 20. de celeb. Miſſ. Quid iuris autem de non reſidentibus? ſuo loco habebitur. Atqui ſi quis habeat ordines ſacros, beneficium, & penſionem, an Officium Beatæ Mariæ Virginis, & bis Officium Domini recitare debebit? Concludendum eſt non teneri, alioquin qui tres ordines ſacros haberet, ter recitare teneretur, atque ſic vniuerſali conſuetudine Eccleſiæ ſeruatur.

Preces verò Horarum Canonicarum re-
5 citandæ † in Breuiario edito iuſſu Pij Quinti, & reformato à Clemente VIII. habentur, Exceptis ijs, quibus per Bullam Pij Quinti permiſſum eſt, vt aliud officium recitẽt, qui numerantur in eadem Bulla. Illud tamen notandum eſt, vt qui aliud Breuiarium ſeruare debent, nõ poſſe Breuiario Romano vti, niſi conſenſus Capituli vniuerſalis interueniat, & Epiſcopi, ſi eſt clericus; ex quo enim in ea Bulla ea ratione permittitur, ergo ſecus alia ratione ſumpto argumento à contrario ſenſu, quod validiſſimum eſt, l. prima, & ibi Doctor. ff. de offic. eius, & ita reſpondit Nauar. in conſilio quinto, num. 2. de celebr. Miſſ.

Quoad formam verò eas recitandi præter intentionem, quam habere in ipſis recitandis, debent verba diſtinctè, & apertè recitanda ſunt; nõ enim ſat eſt oculis legere, ſed verborũ expreſſio neceſſaria eſt, vt colligitur ex Clement. prima, de celebr. Miſſ. Hinc Tolet. in Inſtitut. Sacerd. deſcribens quid ſit officium diuinum ſic inquit, Officium diuinum eſt, Laus Dei, voce expreſſa per Eccleſiæ inſtitutionem determinata. Non igitur mentalis recitatio eſt talis.

Secundò ritum Eccleſiæ eius ſeruare, in qua domicilium retinet. Quare Calendarium eius Eccleſiæ ſequetur, vel extra Diœceſim peregrinetur; qui tamen cum Cardinali, vel Epiſcopo vitam degit, vel regularis Clericus ſit in officio celebrando, ac recitando ſe conformare cum ipſo Antiſtite poteſt, vt habetur in Clem. fin. de Celebr. Miſſ. & id ſupra diximus.

Tertiò officium itidem à Clerico Latino Latina lingua, & à Græco Græca lingua recitari debet, ſicut etiam Miſſæ ſacrum, & alia diuina officia; nam ita Pius Quintus cauit in Bulla incip. Prudentia Romani Pont. lata decimoſeptimo Calend. Septembris 1566. Pontif. ſui anno primo. Quare opinio Nauar. tenenda non eſt, qui in conſilio duodecimo, de celebr. Miſſ. aſſeruit latinum græca lingua Canonicas preces recitare poſſe, & è contrario gręcum latina.

Quartò tempus, intra quod diuinum officium celebrandum eſt, incipit à Veſperę antecedẽtis diei vſque ad mediam noctem ſequentis; vt dixit Caietan. in Summ. Hor. Canon. verſic. Tempus. Hinc ſit Matutinas preces Veſperæ celebrari poſſe, quamuis Matutinis temporibus celebrari deberent, ex quo tempore legitimo celebrantur; elapſo enim tempore ſi quis eas recitet, præcepto non ſatisfacit, ex quo tanquam qualitas antecedentis diei eſt, vt ſupra vidimus.

Poſtremò vbique locorum celebrari poſſunt, quamuis honeſtius in Eccleſia. Excipio tamen Collegia Canonicorum, & aliorum, qui in Eccleſia ſtatutis temporibus in Choro celebrare habent, de quibus infra ſuo loco agemus. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Ordinibus ſacris inſigniti inſeruire Eccleſiis debent, quibus aſcripti ſunt.*
2 *Ordinibus ſacris inſignitos, vbi Sacerdotes non ſunt, diebus Dominicis, & ſolemnibus, vbi altari inſeruiunt Euchariſtiam ſummere decet.*
3 *Patrimonium alienare non poſſunt, ad cuius titulum ordinis ſuſceperunt.*
4 *Tonſuram ferre habent.*
5 *Veſtes itidem clericales.*
6 *Habitum Clericalem, vbi no deferunt, qua pœna afficiantur.*
7 *Veſtitu quo clerici vti habeant.*

§. II.

§. II.

1 S Tertiò † inseruire Ecclesijs debent ordi ni sacro insigniti, quibus ascripti sunt, vt habetur apud Tridẽt. Synod. sess. 23. de reform. cap. 13. Quod de iniuriatis Subdiaconatui, Diaconatui intelligitur, vt ibi habetur.

2 Quartò † eisdem decet diebus saltem Dominicis, & solemnibus, cum altari ministrauerint, sacram Communionem recipere, ita Sancta Synod. eodem cap. Si Sacerdotes eisdem diebus Missas vt celebrent, Episcopus curare debet, ita Sancta Synod. eadem sess. de refor. cap. 14.

3 Quintò † patrimonium, ad cuius titulum ordines sacros susceperunt, alienare nõ possunt, nisi seruata forma Trid. Synod. de qua infra agemus.

4 Sextò † sicut in minoribus constituti, ita
5 in maioribus tonsuram ferre debent. † Necnõ vestes Clericales; atque habitum. Immo, & multo magis; nam in minoribus constituti cogi ad hæc nequeunt, vt in maiorib. contra. Verùm qua pœna afficiuntur si clericalem habitum non deferant? Item quo habitus genere vti habeant?

6 Quoad primam quæstionem † de iure antiquo, quod habetur in Clem. quoniam, de vit. & honest. cleric. pœnis quibusdam afficiuntur, qui generibus quibusdam vestium vtuntur conditioni eorum non conuenientibus; sed tamen eo iure, etsi generatim de omnibus clericis loquitur, non tamen absoluta forma traditur quoad habitum clericalem. Vnde secundò Triden. Synod. sess. 14. de reform. cap. 6. statuit, vt omnes Ecclesiasticæ personæ, quæ aut in sacris fuerint, vel Ecclesiasticam dignitatem, beneficiumvè habuerint, vt possint ab Episcopo puniri, etiam per priuationem officiorum, si honestum habitum clericalem non detulerint; sic enim inquit. Propterea omnes Eccl. personæ quatuncunque exemptæ; quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacunque Ecclesiastica obtinuerint si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum monitæ fuerint, honestum habitum clericalem illorum ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint per suspensionem ab ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, reditibus, ac prouentibus ipsorum beneficiorum; necnon etsi semel correptæ denuò in hæc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coerceri possint, & debeant constitutionem Clemen. V. in Concilio Vienen. editam, quæ incipit, Quoniam innouando, & ampliando. Hæc Trident. Synod. ex quibus patet constitutionem hanc comprehendere omnes, qui in sacris ordinibus sunt, vel beneficium Ecclesiast. habent, &c. Secundò monitionem requiri, quo puniri possit prima vice. Tertiò si semel correpti in hoc delinquerint posse, & debere priuari officijs huiusmodi. Postremò Episcopum posse præscribere quem habitum conuenientem ordini, ac dignitati Ecclesf. gerant. Ipso iure igitur per Trident. Synod. pœna non imponitur, secus per cita. Clemen.

Postremò accessit ius nouissimum Sixti Quinti per Bullam incip. Cum sacrosancta, publicata die decimaoctaua Ianuar. 1589. Nam per ipsam non deferentes habitum clericalem ipso facto priuati sunt beneficijs Ecclesiast. quæ habent, vel cum cura, vel fine cura sint, vt canonicatus, & huiusmodi, quorum collationem, & dispositionem Romano Pont. reseruauit. Et fine alia declaratione interueniente vult conferri posse. Pensiones verò, vel fructus, vel prædia Ecclesf. decernit extractas esse, & fore, & fructuum reseruationes cessare, & debitores ad eorum solutiones non teneri, & ob non solutionem in nullam censuram incidere, ita & latius habetur in cit. Bulla. Excipiuntur tamen primò Milites militiarum Canonicè institutarum; nam hisce pœnis non afficiuntur, si clericalem habitum non deferunt; quandoquidem decernit, vt in Militari habito decedant.

Secundò excipiuntur, qui pensiones habent, seu habebunt non excedẽtes summam annuam sexaginta ducatorum auri de Camera.

Tertiò excipiuntur familiares Papæ, qui inseruiunt ei in quibusdam inferioribus ministerijs, vt qui à pedibus sunt, seu Parafrenali, mensæ dispositores, seu Credenriarij, seu dispensatores, & huiusmodi, qui actu inseruiũt in Palatio Apostolico; quo enim expeditiores sint in seruiendo, permittitur eis, vt veste clericali non vtantur, cuiuscunque quantitatis pensiones habeant, vel fructus ex bonis Eccl. ita habetur in alia Bulla incip. Pastoralis eodem anno lata prid. Calen. Februar. qua declarauit, & moderatus est antecedentem Bullam. Ex quibus Bullis apparet locum non habere pœnas in ijs, qui ordinibus sacris initiati sunt, vel in minorib. nisi beneficium Eccl. pensionem, fructus vè Eccl. habeant. Constat etiam prædictas pœ-

nas

nas ipſo iure vt vidimus latas eſſe. Manifeſtò igitur apparet Decretum Concilij vberius proſpexiſſe, etſi non ipſo iure, ſed per ſententiam pœnas inferat. Nam in ſacris conſtituti vel Eccle. emolumenta non habeant, puniri poſſunt, vbi habitum Clericalem nō deferunt. Sed de quæſtione hac ſatis.

7 Quoad poſtremam quæſtionem † quo ſcilicet habitus genere ſeculares Clerici prædicti vti debeant. De iure antiquo, ſcilicet in c. penult. de vit. & honeſt. Cler. & in Clem. fin. eodem qualitates quorundam habitum, & formæ quædam prohibitæ ſunt veſtium, vt in ipſis iuribus habetur: non idcirco inde habetur quas veſtes prædicti deferant, ſecundò per 21. quæſt. 4. per totam, & ibi Gloſſ. viden. prohibentur claræ veſtes, & fulgidæ, ſed nihil præterea dicit, niſi oe vnguentis vtātur ad voluptatem. Tertiò quoad quantitatem Sixtus Quintus in cit. Bulla, Cum ſacroſancta Talares veſtes eſſe voluit, ideſt vſque ad talus pertinere ibi veſtes ſcilicet talares, & idcirco non omnino aperuit quid iuris eſſet. Quare in antecedenti capit. concluſimus de communi DD. ſententia conſuetudini locorum ſtandum eſſe, vt ſcilicet Clerici eum habitum gerant tam quoad veſtes, quàm quoad reliqua, quem Clerici deferre ſolent eo in loco, vbi habitant. Quæ communis opinio locum habet, vbi Epiſcopus aliter nō ordinaſſet, aut mandaſſet; tunc enim ei parendum eſt; poteſt nanq; Epiſcopus preſcribere quem habitum gerant, vt habetur apud Trident. Synod. ſeſſ. 14. de reforma. eod. cap. 6. Quod ſupra retulimus. Hinc Mediolani, qui curam animarum habent, deferunt habitū ab alijs diuerſum. Epiſcopus ergo in hoc ſuā auctoritatem interponet. Sed de his, quæ agere debent in ſacris conſtituti, qui beneficium Eccl. penſionemvè non habent, hactenus; iam de ijs agamus, à quibus ſe abſtinere debent.

S V M M A.

1 *Iuriſdictionem ſecularem Principum ſecularium exercere Clericus ſacro ordini initiatus non debet.*

§. III.

Quæ facere Clerici debent ſacris ordinibus conſtituti beneficium Eccl. penſionemvè non habētes vidimus, iam videamus, quæ vitare habeant. Et quoniam partim pertinent ad ea, quæ iudicijs aguntur; partim adea, quæ extra iudicium; ideo de ſingulis agamus, & prius de primis. Hoc præmiſſo me agere de ijs, quæ per ſe licita ſunt laicis, ſed illicita Eccl. perſonis; nā quæ ſua natura illicita ſunt, nec laici agere queūt & multominus ipſi Clerici, l. conditiones, vbi Gloſſ. ff. de condit. inſtit. & Gloſſ. in §. impoſſibilis in Inſtit. de hæred. inſtit.

1 Primùm igitur † Clerici in ſacris conſtituti iuriſdictionem ſecularem Principū ſecularium exercere non debent, vt dicitur, c. ſed nec procurationes ne cler. vel monac. Nec procurationes Villarum (dicitur ibi) aut iuriſdictiones etiam ſeculares ſub aliquibus Principibus, & ſecularibus viris, vt Iuſtitiarius eorum fiat, Clericorum quiſque exercere præſumat. Ecce hìc apertiſſimè haberi clericos nō poſſe laicorum Principum Iudices eſſe, atque ſic not. Abb ibi. Nam ait Clericū non poſſe eſſe Officialem Principis ſecularis in iuſtitia exercenda. Id quod ſumma ratione factum eſt. Tum quòd eſt contra doctrinam Apoſtoli dicentis, Nemo militans Deo implicet ſe ſecularibus negotijs, vt habetur cap. ſecundo ad Timoth. & refertur in cit. c. ſed nec procurationes. Tum quod auocātur admodum à diuinis; iudiciorum enim ſtrepitus alienus eſt à rebus diuinis. Hinc feriatis diebus, ac feſtis, in quibus inprimis diuinis operibus operam dare debemus, iudicia ceſſare præcipiuntur, vt habetur in l. fina. C. de iuriſd. om. iud. Sicut etiam in locis ſacris ob eandem rationem, c. primo, & c. cùm Eccleſia Dei, de immun. Eccleſ. & c. decet, eod. libro 6.

Hæc regula locum habet non ſolùm in ſimplicibus Clericis, verum etiam & in Prælatis. Tum quod verba Rubr. Ne Cler. vel Monac. comprehendunt etiam Prælatos eo verbo Clericorum nomina per c. ſuper ſpecula, in fine, eodem, & ſupra in tit. De vit. & hone. Cler. Tum quod duo ſunt genera Chriſtianorum. Alterum eorum, qui ſe Deo dicarūt, vt Clerici. Alterum laicorum, c. duo ſunt genera, duodecima quæſtio. prima. At Prælati laicorum nomine non comprehenduntur, ergo ſub Clericorum nomine neceſſario habentur. Tum quod Clerici dicuntur, qui in ſortem Domini vocati ſunt, c. Cleros, diſtin. 21. & c. cum ſecundum, de præbend. at Prælati in primis in hoc numero habentur. Tum quod in tit. De vit. & honeſt. cler. mentio tantùm fit Clericorum, & tamē titulus ille deinceps comprehendit Prælatos, vt in c. cùm ab omni, & c. Clerici officia, verſ. Pontifices autem eodem. Idem habetur de Cler. ægrot. vel debilit. vbi in Rubr. Clerici tantùm mentio fit; ſub ipſo tamen tit. & Prælati habētur,

vt in c.ex parte, eodem. Idq; merito, si enim inferiores Clerici à secularibus negotijs se abstinere debent, multo magis, qui in altiori loco sunt collocati, argum. Authen. multo magis, C. de sacrosanct. Eccl. Præsertim cum hac ratione diuinus cultus minus impediatur, & saluti animarum plurimum consulatur, & idcirco interpretatio hæc gratiosa sit; quamobrem etiam fit, vt in huiusmodi casu Clericorum nomine Prælati comprehendantur, vt in tit. de vit. & honest. Cler. & in tit. de Cler. ægrot. & in tit. ne Cler. vel Monac. atq; sic asseruit Abb. in Rubr. de vit. & honest. cleric. Accedit postremò Clericorum nomine Prælatos comprehendi, nisi speciatim contrarium cautum sit, c. quia periculosum, de sent. excommunicat. libro 6. In quocunque Prelato igitur regula proposita locum habebit.

Secundò locum habet in quocunque officio ob rationes allegatas, ita dixit Abb. in cit. c. sed nec, num. septimo. Quare non poterit esse Vicerex, vel Vicecomes, vel Locumtenens alicuius Principis secularis, idest sub sua cura habere aliquam Ciuitatem, vel locum temporalem, ita Abb. ibidem, & habetur id expressè in c. Clericis, ne Cler. vel Monac. Iubemus etiam (dicitur ibi) sub intermi natione anathematis, ne quis sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi secularis. Ad quod locum habet multo magis in Iudicijs criminalibus ob periculum irregularitatis, atque sic dicitur in cit. c. at si Clerici, & in c. sententiam, eodem, vbi pluribus hæc res agitur, & in Tracta. meo de Irregul. ca. quinto. Nam nec Prelatus, si iurisdictionem temporalem habet, per se exercere causas sanguinis debet, sed alijs delegare, vt dicitur in c. fin. ne Cler. vel Monac. libro 6. & materiam hanc Ego in Tract. meo de Irregularita. declaraui pluribus, capitu. 5. §. 8.

Excipitur tamen primò, vbi esset iurisdictio secularis ad Ecclesiam pertinens; tunc enim potest; quandoquidem prohibetur, ne exerceant iurisdictionem Principum secularium, ergo secus de alijs; nam in hoc casu inseruiunt Ecclesiæ. Hinc & Oeconomus rerum Ecclesiasticarum Clericus esse potest, & non laicorum. Hinc videmus hodie Romanum Pont. per personas Ecclesiasticas etiam per Cardinales iurisdictionem laicam exercere, quam habet Ecclesia.

Excipitur etiam, vbi de statu animarum ageretur; nam delegatus Principis laici esse potest, c. in Archiepiscopatu, de rapt. & ibi not. Abb. de hac re tamen vid. DD. in c. 2. de iud.

Excipitur etiam, vbi de licentia Romani Pont. faceret; tūc enim id possent, vnde hinc nouimus Regem Hispaniarum pro Viceregе habuisse aliquando Cardinalem.

Non etiam Magistratus seculares, qui à Ciuitate deferuntur, exercere Clerici habēt ob prædicta. Quare non Consules, non Prætores, non Antiani esse possunt. Non etiam officium vllum secolare. Non ergo Thesaurarij, non Depositarij Reipub. non Vectigalia exigere, nec alia huiusmodi onera obire debent. Idque meritò; nam si ante ordines susceptos hæc munera, non reddita ratione, irregularem quem reddunt, vt habetur in titu. de oblig. ad ration. & distinct. 5 1. c. designata, cum seq. & distinctio. 58. vbi quamobrem id prohibeatur, rationes plures reddidimus, minus postquam ordines sacros, quis suscepit, munera hæc obire potest. Sed de accusatore iam agamus, ex quo de officijs, quæ iurisdictionem habent, egimus.

SVMMA.

1 *Accusare coram Iudice laico in sacris constitutus non potest.*

§. IV.

1 Secundò †Clerici in sacris constituti accusare quempiam laicum coram iudice seculari etiam non debent ob rationes supra allatas; quandoquidem auocantur à diuinis, miscent se negotijs secularibus contra præceptum Apostoli dicentis, Nemo militans Deo implicet se negotijs secularibus, præsertim quòd Accusatoris munus odiosum est, vt per se patet, & dixit Abb. in c. cū Petrus M. num. 8. de accu. & si contingat per accusatorem morte quem affici, vel membrum abscindi, irregularis efficitur, ita Inn. in c. cum ad audientiam, num. 7. vers. Facto, de homic. & Abb. in cit. c. cum Petrus M. numero 8. de accus. & Couar. in Clem. vnic. de pœn. secunda par. §. quinto, num. primo. Et ego id pluribus egi, eodem Tract. De Irreg. cap. 6. atque sic habetur in c. sicut Sacerdotes, secunda quæst. septima, & ibi Gloss. Id quod locum habet simpliciter vbi ad publicam vindictam accusar, vel pœna sanguinis non inferatur ob rationes proximè allatas.

Excipitur tamen, vbi quem accusaret coram Iudice laico, quo suum recuperaret, ac damnum rei, personæ vè pateretur; tūc enim id licet, vbi pœna sanguinis non interuenit sine alia protestatione per c. pen. de homic. lib. 6.

lib.6.alioquin ſi contrarium diceremus, daretur materia plerique Clericos trucidandi, & ipſorum bona liberè depredandi, vt inquit Summus Pont. in cit. c. penul. Proteſtari tamen ipſe debet ſi pœna ſanguinis eſſet inferenda, ſe non ad vindictam hoc facere, ſed vt ſuum recuperet, vel ne damnum patiatur, vel offendatur, tũc enim vel mors ſequatur, irregularis non efficitur, ita Abb. in cit. c. cùm Petrus M. num. 10. & hanc doctrinam totam communiter receptam teſtatur Farin. nouiſſimè lib. primo, var. quæſtio. De accuſ. quæſt. 12. verſic. limita primò. De hac quoque proteſtatione egi abundè, eodem cap. 6. Quæ huc igitur pertinẽt, illinc ſumantur. Excipitur etiam, vbi Clericos accuſaret præſertim ſi bona fama ſit, ita Abb. in cit. c. cum Petrus M. num. 11.

Accuſator igitur aliàs Clericus eſſe non debet. Quare quòd procurator fiſcalis perſonam quodamodo accuſatoris gerit, in ſacris conſtitutus ſecularis fiſcus eſſe non debet, ſecus in foro Eccleſiaſtico, vt Mediolani ſeruatum vidi. Sed de Aduocato iam agamus.

S V M M A.

1 *Aduocatus in foro ſeculari Clericus in ſacris conſtitutus eſſe non poteſt.*

2 *Cauſa in quibus Aduocatus Clericus eſſe poteſt.*

3 *Clericus non comparens in iudicio ſeculari an conſilium dare posſit in iure.*

§. V.

1 Tertiò † Clericus in foro ſeculari Aduocatus eſſe non poteſt, id eſt poſtulare, vt habetur in c. 1. & tot. tit. de poſtul. & in c. denique, & ibi Gloſſ. 14. quæſt. 5. & Abb. in c. cum Petrus Manconella, de accuſ. nume. 9. Poſtulare autem eſt deſiderij ſui, vel amici ſui in iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere, & comparere coram iudice, vel pro ſe, vel pro alio, vel contra alium, & quid in iure ſit, reſpondere, l. 1. ff de poſtul. & c. vtrũ verſic. Sunt autem, quarta quæſtione ſeptima, & Gloſſ in c. fin. eodem de poſtul. & ſequitur Abb. in Rubr. eodem. Id autem factũ eſt tum ob rationes allatas in antecedenti; tum quod non ſolùm facto, verùm etiã nec opinione nocere alteri Clericus debet. Nam Sacerdotis officium eſt, vt inquit Greg. IX. in c. fi. eodem. Nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe, & ita Abb. not. ibi, numero 6. facit quoq; c. denique, 14. quæſt. quinta, vid. eſto enim ius tueatur, inoffenſam tamẽ eius incidit, contra quem ius dicitur. Quare mortiferè peccat ſi vt ait Nauar. in cõſ. 6. ne Cler. vel Monac. aduocati munus in foro ſeculari obeat.

Hæc autem regula locum habet primùm in Clerico in ſacris ordinibus conſtituto vel beneficium, patrimoniumvè non habeat, ita Gloſſ. 1. in cita. c. primo, de poſtul. quandoquidem Epiſcopus, qui ad ordines eum admiſſit, proſpicere ei debet, vt inquit Gloſſ. ibidem, & habetur in c. cùm liceat, de præb. & in c. Epiſcopus aliquem, de reg. & nos ſuo loco id declarauimus.

Secundò locum habet vel in minorib. ordinibus conſtitutus ſit, vbi beneficium Eccl. habet.

Excipitur tamen primò Clericus, qui in minoribus conſtitutus beneficium Eccl. non habet; hic enim aduocari in cauſis ciuilibus poteſt, ex quo cit. c. 1. de conſtitutis tantùm in ſacris loquitur, ergo ſecus de alijs c. nonne, de præſumpt & l. cùm prætor, ff. de iudic. atque ſic dixit Gloſſ. Sum. 15. quæſtio. 2. & in cita. c. primo. Idem & in criminalibus cùm ob eandem rationem; tum quod non obſtat periculum irregularitatis, ex quo non tenetur ad ordinem ſuſcipiendum, alioquin non poſſent multi abſolui, qui hæc exercent prima tonſura inſigniti, ſi non conciperent animo ſe id nolle amplius exercere, quod abſurdum eſt Peccaret tamen, ſi tonſuram clericalem deferret, ita Nauar. in Comment. 2. de Regul. num. 56. verſ. Dixi Regularis, pagina mihi 75.

2 Secundò † excipitur, vbi pro cauſa propria; tunc enim poteſt; nam & accuſare ei permittitur, ſeruata forma c. penul. de homicid. lib 6. vt habetur in cit. c. 1. & c. fin. cod. & diſt. 87.

Tertiò excipitur cauſa ſuæ Eccleſiæ, vt habetur in eiſdem iuribus; nam in ſecularibus negotijs tantùm prohibitio eſt.

Quartò excipiuntur miſerabiles perſonę; pro ipſis enim poteſt per cit. iura, modò nõ habeant, qui eas teneantur.

Quintò excipiuntur perſonæ coniunctæ, modò neceſſitas adſit, ita dicitur in eodem cap. fin. & Gloſſ. not. ibi, & Abb. ac DD. Coniunctæ autem perſonæ quę dicantur, ac quouſque pertineant ibi traditur à DD. Accipio prædicta omnia, vbi in cauſa criminali non interuenit, vt infra dicemus.

Sextò excipitur in foro Eccleſ. in eo enim foro Clericus aduocatus eſſe poteſt, per cit. c. 1. à contrario ſenſu, & ita aſſeruit Abb. ibi numero tertio, qui de communi ſententia

testatur, & facit c. cum pridem de pact.

Septimò excipitur, vbi causa Eccl. ageretur coram Iudice seculari; in eo enim casu aduocare Clericus potest. Nam cit. c. 1. prohibet in secularibus negotijs, ergo aliàs secus; Causa autem Ecclesiastica quot modis dicatur, declarauit Abb. scilicet vel ratione personæ, vel delicti, vel rei.

3 Postremò excipitur, † vbi Clericus in iudicium non venit, & coram iudice non comparet; nam vel verbo, vel scriptis consilium dare potest; quandoquidè in ci. c. 1. prohibetur solùm ne Clericus in seculari iudicio côpareat, atque sic dixit Abb. in eadem Rubr. de postul. & ita quoque dixit Bar. in l. prima §. Aduocatos, num. 3. ff. de var. & extraord. act. Excipio tamen causas criminales, quę in seculari foro aguntur; non enim pro accusatore consulere potest, ita ego in Tracta. de Irregularit. capit. nono, pluribus egi viden. Sed de Aduocatis hactenus, ad Procuratores transeamus.

S V M M A.

1 *Procurator Clericus esse non debet.*

2 *Solicitator causarum secularium Clericus esse nō potest.*

§. VI.

1 § Quartò † Procurator Clericus in foro seculari etiam esse non debet ob rationes in antecedentibus allatas. Quæ regula amplificatur, & coarctatur eisdem modis, quibus superior.

In Curia Ecclesiast. igitur poterit esse laici Procurator, vt id probatur in c. per venerabilem qui fil. sint legit. Vbi Archiepiscopus fuit Procurator Regis, & ita dixit Innoc. in c. vnic. num. 3. vers. Non Possunt esse Procuratores, de oblig. & Feder. de Sen. in consilio 270. & id probatur argumento sumpto à c. 1. de postul. quod dictum est ibi de Aduocatis, & de Procuratoribus idem dictum censeatur, ita quoque respondit Feder. de Sen. in cons. 270. & ita seruatur in Romana Curia, vt testatur Addit. ad Diaz. in cap. 57. in sua Prax. Crim. Canon.

Item in foro seculari pro sua causa, & suæ Ecclesiæ, pro miserabilibus personis, vt habetur 21. quæst. 3. & c. peruenit, & per totum eam quæstionem sicut pro coniunctis, & pro amico etiam, vt inquit Innoc. & Ioan. Andr. in cap. 1. de re iud. & eadem Addit. ad Diaz. iud ibid. Potest etiam esse procurator laici in vna causa. Sed non generaliter in omnibus, ita Innoc. in c. Sacerdotibus in tit. ne clerie. vel monac. & Abb. num. 4. modò illa causa non sit adeo ardua quòd distraheret animum, sicut multæ, ita Diaz. eodem cap. quinto, numero 7. & Feder. eodem consil. 270. Et exceptio hæc dilatoria est, & idcirco ante litem contestatam opponi debet, vt not. in c. nostra, de procura. alioquin si non opponatur, valeot acta omnia, vt dixit Abb. in cita. c. Sacerdotibus, num. 2. Sat autem est, vt simpliciter opponatur, scilicet dicendo, Tu non potes esse procurator, quia in Sacris es, & ita Illustriss. Tusch. in littera P. conclus. 812. num. 11. conclusic.

2 Non etiam † solicitator causarum in eodem foro esse potest ob easdē rationes. Sed iam de publico scriba agamus.

S V M M A.

1 *Publicus scriba, se esse Tabellio Clericus esse non potest, & quamobrem.*

2 *Clericus si fiat Tabellio, & instrumenta conficiat, an ipsa valeant.*

§. VII.

1 § Quintò † publicus Scriba, seu Notarius, vel Tabellio Clericus esse non debet, id est publici scribæ munera obire non potest, ita habetur in c. sicut accepimus ne Cler. vel Monac. Mandamus, inquit ibi Innocen. III. quatenus Clericis in sacris ordinibus constitutis Tabellionatus officium exercentibus per beneficiorum subtractionē appellatione post posita interdicas. Ecce hic puniri clericum in sacris constitutum, qui Tabellionatus officium exercet, ergo non potest illud exercere; non enim puniretur, si id posset, argumen. l. Gracchus, C. de adult. & c. qui peccat, vigesimaterria quæstio. quarta, atque sic not. Abb. in eodem c. sicut accepimus, & hoc communiter receptum esse testatur Doct. Addit. ad Abb. ibidem. Idque meritò; nam aut in Iudicijs, aut extra Iudicium munus hoc exerceat, secularibus negotijs se miscet, quod ei prohibitum est, vt in c. sententiam, eodem ne cler. vel monac. & hoc ob periculum irregularitatis, quam inrurrit, vbi mora hominis, mutilatiovè alicuius membri interuenit. Postremò, & officium hoc vile est, vnde Tabellio dicitur seruus publicus, c. 2. de vsur. lib. 6. & l. non enim, ff de adop. nam & idcirco sic appellatur, quoniam omnibus seruit, ab his autem officijs Clericus se abstinere debet. Ex his patet clericum fieri nō debere Tabellionem, quamuis si fiat, non

amittit

amittit ipsofacto beneficium Ecclesiast.sicut nec si Procuratoris, vel Aduocati officium suscipiat.c.primo.& c.fin.de postul. Nā nec è contrario laicus Tabellio,si Clericus fiat, Tabellionatus officium amittit, ita Abb. in eod.c.sicut.

Pro regula igitur habebimus Clericum Tabellionis munus exercere non posse, nec debere. Quæ regula locum habet primò in Clericis,qui sunt in sacris constituti,vt dicitur in cit.c.sicut accepimus.

Secundò locum habet etiam in Clericis, qui in minoribus constituti sunt, vbi beneficium Eccles.habent,ita Hostiens. & Abb. in cit.c.sicut.& Couar.pract.quæst.cap.19.nume.8.conclus.3.

Tertiò locum habet in foro Ecclesiastico; nam nec in eo foro munus hoc exercere potest,ob id,quod hoc indistinctè prohibet clericis,cit.c.sicut accepimus, ergo generaliter intelligi debet,c.si Romanorum, dist. 19.& c.quia circa,de priuileg. & ita Gloss. in eod. c.sicut,ne Cler.vel Monac.

Quartò locum habet, vel causæ spiritualis sint,ita Gloss.ibid.

Postremò,vel consuetudo contraria esset; nam est contra honestatem Ecclesiæ,& idcirco induci nequit,c.cùm ab homine, & c.decorem,de vit.& honestat.Cler.& ita Abb.in eodem c.sicut,num.18. Contrarium tamen tenet Bald.in l.prima,C.de Sum. Trinit.per c.cum dilectus,de consuetud. Atqui à priori sententia discedendum non est ob rationē proximè allatam,quæ cessat in cit.c. cum dilectus. His igitur modis conclusio hæc amplificatur.

Excipitur tamen primò in causa hæresis; tunc enim Clericus potest esse Tabellio, ita habetur in c.vt officium,§.ad conscribēdas, de hæret.libro sexto,& ita Gloss. ibi & Doctor.not.

Secundò excipitur, vbi coram Papa munus hoc exerceret; tunc enim censetur habilem ipsum reddere,& id permittere,argum. l.Idem Vlpianus,ff.de excusat.tut.& l.Papinianus,ff. de re iud.& ita Abb.ac DD.in cit. c.sicut,& Couar.Pract.quæst.cap.19.num.8. conclusio.1. Quare & in Concilio Trident. Tabellio Clericus creatus fuit Vincentius Torfaninus,qui postea fuit Episcopus Arimini.

Tertiò excipitur, vbi in aliqua Curia Ecclesiast.munus hoc Clericus exerceret,& nō haberet,vnde viueret;tunc enim potest, argu.c.primi, ver.Nec tamen,ne Cler.vel Monac.Si enim tunc ei permittuntur alia negotia secularia exercere,multomagis hoc permissum esse censetur,quod honestius est,argum.eius,quod dixit Gloss.in c. Canonum, decimaquarta quæstione quarta,& ita dixit Abb in eodem c.sicut,num.6.& 7.& Addit. ad eum ibi,numero 1.in littera B,ver.secundò limita,& facit c. Clericus, iunct. distinctione 91.

Quartò excipitur Clericus in minoribus constitutus, qui beneficium Ecclesiast. non habet; nam in cita. c. sicut de constitutis in sacris tantùm agit, ergo secus de alijs c.nonne,de præsump. & l. eùm prætor,ff.de iud.Idque meritò; Clericus enim hic adhuc liber est, & omnia officia facit, quæ laici facere possunt,& etiam coram iudice seculari, quippe quia ei prohibitum non est,vt supra suo loco probaui.

2 Quintò excipitur † vbi fecit instrumentū; esto enim illud facere nequeat, valet tamen, antequam ei speciatim prohibitum sit, & quousque tolleratur. Secus autem, vbi non tolleratur, & id esset notorium, vel denunciatum,ita Addit.ad Abb. eodem c. sicut in littera B.& ante eam Inn.& Abb. eodem,& Bar.in cons.54.incip. Filiusfam. presbyter, & de cōmuni sententia testatur Couar.Prac. quæst.cap.19.num.8.vers. In quarta conclusione,& facit Extrauag. ad euitanda. Idem quod valeat instrumentum,tenet Feder. de Sen.in cons.170.

Sextò excipitur Tabellio, qui Clericus factus est,nam instrumenta,ac rogationes veteres perficere, & absoluere potest, esto nouas recipere nequeat,ita Gloss.in cit.c. vt officium,§.ad cōscribendas,in verbo,Permissa,de hæret. quam Gloss.menti tenendā monet Philip. Franc. vbi quandoquidem veteres complere rogationes non esse ordinariū officium inquit, sed executionē rogationis iam factæ, & sequuntur ibi DD. & Diaz. in Pract.Crim.Can.c.58.n.3. & Addi.ad Abb. in cit.c.sicut,nu.1.in verbo,Octauò limita.

Septimò excipit Ias.in l.prima, §. huius studij,ff.de iust.& iur. quando Notarius conficeret instrumentum in materia spirituali, vt in matrimonio, § quartum, in Authent. quibus mod.nat.eff. leg. Ego autem dico in omnibus casibus, vbi lex Pontificia id permittit,vel Summus Pont.vel ab eo potestatem habens id posse. Quare quod Trident. Synod. cauit,vt matrimonia scriberentur à Parochis ob eam rem id possunt. Hinc,vt supra dixi,creauit ad id notarium Trid.Syno.

Postremò excipitur, vbi Sacerdos instrumentum conficeret in fauorem Ecclesiæ suę; nam nec etiam in crimen falsi incidit, iuxta tit.C.de ijs,qui sibi adscrib.in testam.& Io. Andr.

Andr. & Anton. & eadem Addit. ad Abbat. eodem vers. Sextò. Ex his omnibus constat quousque regula hæc pertineat. Constat etiam qua pœna coerceri queant; nam beneficijs priuari possunt, quamuis in hoc pœna arbitraria puniri possint, & præsertim, qui beneficium non habent. Sed his hactenus; iam de Clericis, an in foro seculari testimonium ferre possint, videamus.

S V M M A.

1 *Testis in secularibus iudicijs Clericus esse nō debet; quæ regula quousq; pateat, declaratur.*

2 *Testis in extraiudicialibus Clericus esse potest in negotijs secularium.*

§. VIII.

Sextò Clericus in iudicijs secularib. testis esse non cogitur, vt probabimus. Verùm quò dilucidius id fiat hoc contemplabimur. Primò in iudicijs, deinceps extra iudicium.

1 Quoad primum igitur † Clericus à iudice seculari cogi non potest ad testimonium ferendum coram eo, in causa ciuili. Idque communi iure; tum quod Iudex laicus præcipiendi potestatem non habet Clericis, cū in ipsos iurisdictionem non habeat, argum. c. at si Clerici, de iud. & idcirco præceptum à iudice laico ipsis factum, vt testimonium ferant, nullum est, sicut sententia à non suo iudice lata cit. c. at si Clerici, & c. fi. de consti tu. libro sexto, & C. si à non comp. iud. Tum quòd sine licentia sui superioris, idest sui Episcopi testimonium ferre Clerici non debeat, vt habetur in c. quamquam, 14. quæstione 2. viden. & c. testimonium, vndecima quæstione prima, & ita consuetudine seruari testatur Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 98. num. 22. versic. Sed ad hoc vel causa ciuilis sit.

Quare meritò reprehendit consuetudinē Curiæ Neapolitanæ, qua à Iudice laico coercentur personæ Eccles. si testimonium ferre nolint.

Excipitur tamen primò, vbi de licentia sui Episcopi Clericus testimonium ferret in causa ciuili; tunc enim potest; requiri autem licentiam Episcopi habetur in c. super prudentia, §. potest, ibi iubente Episcopo, & ibi Gloss. 14. quęst. 2. & in c. fin. eadem quæst. & id plurium auctoritate asseruit Farinac. De oppos. contra pers. test, quæstio. 61. num. 78. Quare si Clericus casu causæ interfuerit, vel viderit, vel audierit aliquid, & alij testes non adsint, Episcopus vel coram se, & competentibus iudicibus, testimonium eius recipiet; vel alteri id recipiendum committet per cit. c. fin. & ibi Gloss. quæst. secunda, Episcopus igitur potest facere, vt Clericus examinetur, vel coram se, vel alio iudice Ecclesiastico, & examen factum ad iudicem secularem mittere, vel dare licentiam iudici laico, vt ipse Clericum examinet, & ita consuetudine seruari testatur Farin. eodem numero 86 si testimonium sine licentia ferat, valet nihilominus ita Prax. Archiep. Neapol. cap. 42. num. 4. secus in regulari.

Postremò excipitur, vbi Clericus coram Iudice Ecclesiastico testimonium ferre noller, tunc enim cogi potest, ita Abb. in c. 1. de iureiurand. quem sequitur Diaz. eodem versiculo.

Secundò principaliter clericus in causa criminali testimonium ferre non potest. Id enim clerico prohibitum est in c. testimonium, iunct. Gloss. prima, 11. quæst prima, & ita Diaz. eo. ca. 88. nu. 21. Quare à Iud. Ecclesiast. ad id cogi non potest; nam, si mors mutilatiovè interueniat, irregularis efficitur, vt probaui in Tract. meo De Irregul. cap. septimo, vbi rem hanc pluribus egi viden. Id quod locum habet vel veritas aliter haberi non possit; nam nec volēs examinari debet, & multominus cogi potest Farin. eodem numero 91. & ideo si testimonium ferat, neque inditium facit contra laicum; Clerici enim à limine depositionis repelluntur, c. testimonium, vndecima quæstione prima. Quo casu examinati inditium non faciunt, ita Farina, eodem numero 81. & peccat etiam cum testimonium ferre non debeat coram Iudice seculari, c. quamquam, decimaquarta quæstione secunda.

Ampliatur, vt in causa criminali contra reum produci testis non possit, nec debeat; vel Iudex Ecclesiasticus licētiam ei tribuat; non enim in hoc casu ei obtemperandū est, etiam si id ei præcipiat, ita dixit Goffred. in tit. de test. cog. & sequitur Diaz eodem capitulo 98. in fine, etenim vel sponte testimonium ferat, irregularis fit, si mors, mutilatiovè sequatur, c. sententiam, & ibi Abb. ne cler. vel monac. quod verum est, vbi pœna talionis adesset.

Ampliatur etiam, vel mors mutilatiovè non interueniat; quandoquidem peccat, ex quo Clericus testimonium ferre non debet, vbi pœna sanguinis interuenire potest, ita Abb. ac Felin. in c. de cætero, de testibus, & Clar. in Pract. Crim. lib. quinto, §. fina. q. 24. ver. Vlterius quęro, & ego in eo. cap. 7. n. 5.

Ex-

Excipitur tamen primò, vbi de crimine ciuiliter agitur, ita Farinac. eodem, numero 77.

Secundò excipitur, vbi pro reo testis induceretur, & licentia superioris adesset; tûc enim nec peccaret, nec irregularitatem con traheret, esto mors iterueniret accusatoris, ita Diaz. eod. num. 22. vers. Sed ad hoc, & Farina. end. nu. 74.

Tertiò excipitur, vbi de pœna sanguinis non agitur ex natura rei, & aliunde veritas haberi non potest; tunc enim ad testimoniũ ferendum cogi posse, dixit Farin. eodem numero 93. & numero 95. cum seq. iunct. num. 72. Cogi tamen à Iudice Ecclesiastico debet (præcipiet enim ei, vt deponat corã Iudice laico) non autem à laico Iudice.

Quartò excipitur in foro Eccl. & de Ecclesiasticis criminibus, testimonium enim ferre clericus in his debet, ita Abb. ac DD. in c. de cætero, de testib.

2 Postremò excipitur extra iudicium, † scilicet in contractibus, & vltimis voluntatib. laicorum; in his enim casibus etiam sine licentia superiorum clerici testes esse possunt, ita inquit Gloss. fin. in c. 1. de iuram. calum. & sequitur Abb. num 17. & communiter Doctor. vt testatur Diaz. eodem cap. 98. numero 22. argumen. c. cùm esset, & c. relatum, de testam. & ita asserit Farin. De oppos. cont. per f. test. quæst. 61. numero 79. & nume. 84. Quamuis quoad instrumenta laicorum clericos recipiendos non esse videatur per c. sa per prudentiam, §. poterit, & ibi Gloss. 14. quæstione secunda, & c. quanquam, ne Cler. vel Mona. Et hoc ne secularibus negotijs se immisceant consuetudine tamen contrariũ receptum, vt & sine licentia id possint, testatur Farin. eod. nu. 64. Sed de hac materia satis, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Nuncius publicus, qui citet, executor vè iustitiæ Clericus esse non potest.*

§. IX.

1 Septimò † Clericus citandi munus obire etiam non debet, minus eorum, qui homines capiunt, idest *gli sbirri*, minimè omnium eius, qui iustitiæ executionem facit, c. Cler. ne Cler. vel Monac. Vnde prohibemus, dicitur ibi, nec per se truncationes membrorum faciant. Ecce hîc haberi Clericos non posse executionem in corpus facere per se. Hinc punitur Clericus percussor, vt habetur in tot. tit. De Cler. percus. Idque meritò. Tũ quod ob mutilationem corporis irregularis fieret. Tum quod functionibus his obeundis infamis fit, quamobrem irregularitas etiam contrahitur. Tum quod odio omnibus hominibus sunt, & sordida sunt munera.

Contrarium tamen suadere videtur c. vniuersitatis, de sentent. excommun. vbi index Ecclesiasticus per se, vel per personam Eccles. verberare debet Clericum delinquentem; alioquin, si per laicum id faciat, in excõmunicationẽ incidit, vt ibi habetur. In hac quæstione sic distinguendum est. Aut correctionis causa id fit, & potest. Aut ad vindictam, & tantundem, modò irregularitas nõ sequatur: communiter tamen hoc non seruari testatur Abb. ibi; nam hodie per laicos in Criminibus puniuntur Eccles. personæ iussu iudicis Eccles. esto à regularib. feruetur cit. c. vniuersitatis. Sed de iudicialib. hactenus ad extraiudicialia transeamus.

S V M M A.

1 *Duces militum Clerici esse non possunt.*

§. X.

1 Secundò principaliter † Duces militũ, ac Præfecti clerici esse non possunt, ita habetur in c. sententiam, vers. Nullus quoq; ne cler. vel monac. Nullus clericus, dicitur ibi Ruptarijs, vel Ballistarijs, aut huiusmodi viris sanguinum proponatur. Ecce hic clericos prohiberi esse Præfectos militum, atque sic not. Abb. ibi num. 16. Idque meritò ob rationem superius allegatam, quod seculare munus est, quamobrem clericis est interdictum, cit. tit. ne cler. vel monac.

Hoc autem locum habet non solum, vbi bellũ iniustum est, verum etiam, vbi iustum.

Excipitur, vbi bello interesset iusto, & hortaretur alios ad pugnam iuxta not. in c. sciscitari, septima quæst. prima, vbi Gloss. & facit c. omni, 23. quæst. 8. & c. vt pridem, eadem quæs. fin. per totam; & de homic. c. pen. & ita ibi Abb.

Secundò excipitur, vt inquit Innoc. vbi præponeretur bello, quod non ad vindictam sed ad sua defendenda, recuperanda vè fit, iuxta cit. c. olim, de testit. (pol. licet Hostien. contrarium sentiat, esto admittat pro rebus suis. Ego autem verum sentio, vbi de eius licentia præficeretur, qui ad id potestatem haberet.

Postremò excipitur, vbi à Romano Pont. præficeretur; nam iure Pontificio id prohibitum

bitum eſt,cui iuri Romanus Pont. ſubiectus non eſt,c.propoſuit,de conceſſ.pręben.Hinc Cardinalis Aldobrandinus à Clemen.VIII. quo Ducatum Ferrariæ recuperaret, Militũ præfectus fuit, & facit c.igitur eum multis ſeq.23.q.8. Sed de Ducibus Militum ſatis, ad milites tranſeamus.

SVMMA.

1 *Milites Clerici eſſe non poſſunt,qua regula,quouſque pateat,declaratur.*

§. XI.

1 §. Item Milites † Clerici eſſe nequeunt; nã milites pugnare habẽt, vt notiſſimũ eſt, ac clericos clericatus officiũ ad pugnandũ inhabiles reddit,vt dixit Innoc.III. in c. ex multa,§.De clericis,de vot. & Gloſſ. inquit ibi,& not.Abb.num.8. Idem etiam habetur in c.reprehenſibile,& ibi etiam Gloſſ. vigeſimaquinta quæſt.octaua,& in tot. ead.quæſtio.vbi pluribus id probatur.Item Gloſſ. in c.ſciſcitari,ſeptima quæſt. prima, quod non ſolùm illa ratione generali factum eſt,quoniam pugnare eſt ſeculare munus à quo ſe abſtinere clericus debet, vt habetur in titu. ne Cler. vel Monac. verùm etiam quòd hoc potiſſimum auocat à diuinis,& irregulatem quem facilè reddit.

Ampliatur, vel bellum iuſtum ſit, vt ſup. de Duce diximus.

Item locum habet vt neque contra infideles pugnare poſſit per cit.§.de clericis; nam ibi agitur de clericis,qui vocatũt ire ad defendendum terram Sanctam contra infideles;& id non licere clericis ibi dicitur,ergo; facit quoque c.de his Clericis, 50. diſtinct. vbi cautum eſt,vt clerici etiam in neceſſitate obſidionis poſiti ſe abſtineant ab omni humano ſanguine,etiam hoſtili.

Excipitur tamen quoad hortandum eos ad iuſtam pugnam,& iuſtum bellũ; intereſſe enim ipſi poſſunt,& alios ad pugnam hortari,vt habetur in c.igitur, & in c. ſcire vos oportet cum multis ſeq.vigeſimaquinta quęſtione octaua,& c.vt pridem, eadem quæſt. octaua,& ita interpretatur Gratiam,in §. ſi ita reſpondetur,& ibi Gloſſ.eadem quæſtio. octaua.Idem habetur in cit.c.ex multa,§.de clericis,de vot.& Gloſſ.in c.quod in dubijs, de pœniten.Accedunt,quæ ego egi in Tract. De Irregular.cap.12.§.2, vbi probaui, neq; hos irregulares fieri, vbi multa etiam poſui ad hæc pertinentia viden. Hæc dijs, qui beneficium Eccl.non habent;Vbi vero beneficium Eccleſ.habent, & moniti non deſinunt eſſe milites, beneficium amittunt, necnon penſiones,ita Gigant.de penſ.quæſtio.55.& ſequitur Azor.Inſtit.Moral. parte ſecunda, lib.8.cap.10.quæſt.4. Immo miles clericus factus,& in bellum profectus,ſi dimicet,pro derelicto beneficium habere cenſetur, ita Gloſſ.communiter recept. in c. qualiter, de cler.non reſid. De communi quoque ſententia teſtatur Clar.in ſua Prax.Crimin.§. fina. quæſtio.73.verſ.Item Clericus, nam eo ipſo quòd militiam ſecularem aſſumit, videtur beneficium reſignare,ita Pariſ. de reſign.benefic. libro primo, quæſtio. prima, numero 22.

Poſtremò excipiuntur,qui licentiam pugnandi habent à Summo Pont.nam tũc, nec peccarent,nec irregulares fierent, quandoquidem prohibitio eſt à iure Pontificio, cui Summus Pont.non ſubijcitur,ergo,atque ſic aſſeruit Abb.in c.clerici annua,num.quinto, de vit.& honeſ.cler.Minus in duello pugnare clerico licet,vt habetur in tit.de cler.pugnan.in duell.nam nec laicis licet, vt ſupra probauimus.

SVMMA.

1 *Arma Clerici ferre non debent.*
2 *Arma Clerici an domi habere poſſint.*
3 *Arma Clericis an Iudice laico auferri poſſint,vel puniri ab eodem.*
4 *Armorum appellatione quæ comprehendantur & quot eorum genera.*

§. XII.

1 §. Tertiò † Clerici arma ferre non debent, vt habetur in c. clerici arma, de vit. & honeſt.cler. ibi enim iubetur, vt clerici arma portantes excommunicentur, ergo ea ferre non poſſunt;non enim punirentur, atq; excommunicarentur,ſi ipſis ea deferre liceret,atque ſic not.Gloſſ.& Abb.ibi. Idem habetur in Clem.prima,eodem,de vit. & hon. cler.& in c.clerici,& in c.quæcunque, vigeſimatertia quæſt.octaua. Idem Couar.lib.2. var.reſol.cap.20.num.18.verſ.Trigeſimoſextò.Idque meritò;quandoquidem arma clericorum ſunt lacrimæ, & orationes, vt dixit S.Ambroſ.relat.23.quæſt.8.in initio, verſic. Item Ambroſ.& c.conuenior, eadem quæſt. Poſtremò, & laicis armorum delatio prohibita eſt,vt habetur in titu. C. vt armor.vſus inſcio Princip. interdict. ſit, & in Authent. de armis.

Excipitur tamen primò,vbi iret Clericus

per

per loca periculosa faceret, ita Gloss. inquit in ci.c.clerici arma, & in c.clerici, 23. quæst. octaua, & Anton. de Butr. in cit. c. clerici arma, & Socin. in reg. 30. vers. fallit in cletico, & Mars. in Pract. Crim §. pro complemento, num. quarto, nam ait ibi clericos arma ferre posse pro sua, rerumque suarum defensione viden. & facit l. prima, ff. ad leg. Iul. de vi publi. Menoch. latè de arbitr. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 394.

Secundò excipitur, vbi inimicos haberet, quamuis in his duobus casibus liceriam ipsi petendam à suo ordinario censerem; ad ipsum enim pertinet, an sit iusta causa deferendi necne, arbitrari, argum. l. prin. ff. de iur. delib. & c. de causis, de off. deleg. alioquin si in potestate deferentis esset, prohibitio inutilis redderetur; quisque enim allegaret se iusta causa deferre.

Excipio tamen, vbi facultas adeundi ordinarium ei non daretur, vtpotè in itinere est. In hoc casu poterit arma ferre, sicut etiã si videret inimicum ad se venientem; nam quòd quæcunque iure defensio permissa est, l. vt vim, ff. de inst. & iur. & c. dilecto, de sent. excommunica. lib 6. ob eam rem tunc arma summere, & se tueri potest. An autem irregularis fiat si sui, vel alterius tuendi causa, vel famæ, vel rei quem occidat, vid. tract. meum De Irregularit. cap. 29. vbi rem hanc abundè egi.

2 Tertiò excipitur, † vbi domi arma Clericus haberet; nam id licet: tum quòd in allegat. iurib delatio tantum prohibita est, ergo secus de retentione; inclusio enim vnius alterius exclusio est, c. nonne, de præsumpr. & l. cum prætor, ff. de iud. Tum quòd etsi à Iustiniano prohibitum est, ne priuati arma retineant, consuetudine tamen non seruari testatur, Alciat. in l. armorum appellatio, ff. de verbor. signifi. Atqui si quoddam genus armorum prohibitum esset à statuto laico, an Clerici obligentur. Ego sentio eos non obligari, quandoquidem in clericos nullam iurisdictionem laici habent, c. at si clerici, de iud. & c. si diligenti, de foro compet. Nullum est igitur statutum quoad clericos, vt non à iudice competente factum. C. si à non comp. iud. & l. fin. ff. de iurisd. omn. iudi. & c. fina. de constit. lib. 6.

3 Quare † deferentes puniri ab ipso nõ poterunt, quòd DD. communiter concludunt, relat. à Menoch. de arbit. iud. lib. secundo, Cent. 4. cas. 349. nume. 32. Non etiam arma auferri à publica familia clericis possunt, quamuis contrarium dixerit Couar. Pract. quæstio, 33. in fine, nulla probabili ratione ductus, & Diaz. in Pract. Crim. Canon. capitulo 55. & sequitur Tusch. in littera I. concl. 453. num. 2 . & malè. Nam aut tanquam iurisdictionem in eos habentes facere id volunt, & non possunt, cum nullam iurisdictionem in ipsos habeant, vt dixi. Aut tanquam priuatæ personæ, & de facto, & id etiam eis minus licet; nam, si hoc daretur, quæuis priuata persona id posset, cùm eadem ratio in vtroque casu sit. Quare conclusio illa recipienda omnino non est; posset tamen familia publica, & quiuis etiam priuatus, si iret clericus ad delictum committendum cum armis, eum impedire, ne id faceret, vel arma auferendo, vel eum capiendo, & ad Iudicem Eccl. ducendo; qui enim impedire delictum potest, & non impedit, malè facit, c. dilecto, de sentent. excommunic. & c. quantæ, eodem in antiqu.

4 Armorum autem appellatione † quæ comprehendantur, & quot eorum genera sint declarauit Alciat. in cit. l. armorum, & ego pluribus in Bulla Cœnæ Domini, cap. septimo, in verbo, Arma, secunda par. pag. 209. Sed de his hactenus, iam ad Artes liberales veniamus.

S V M M A.

1 *Clerici seculares legibus, ac Phisicæ operam dare non possunt.*

§. XIII.

1 §. Tertiò † principaliter clerici seculares, esto presbyteri non sint, qui personarũ habent, leges, vel Physicam audire non debent, vt habetur in c. Super specula, ne cler. vel monac. Id quod factum est, quò Theologiæ diligẽtius opera detur, vt dicitur in eod. c. Super specula.

Quæ regula locum habet in ijs etiam, qui parochialem Ecclesiam habent, quæ sub se capellam habet, iux. c. 1. eodem libro 6. nam talis videtur esse cõstitutus in dignitate, vel personatu, quo casu prohibentur audire prædicta, ita Feder. de Sen. in consilio 80. numero 2.

Item locum habet, vel è suis terris, vel domibus non egrediantur, vt de communi sententia testatur Nauar. in Manu. capitulo 27. numero 116.

Tertiò, si per duos menses prędicta audierint, ipso facto excommunicati sunt, vt dicitur in eod. c. super specula.

Hęc regula sic ampliata exceptiones plures patitur. Nam primò seculares clerici, vel

fint Subdiaconi, vel Diaconi, si personarum non habeant, ea pœna non obligantur; nam cit. c. super specula loquitur de ijs, qui perso natum habent, ergo secus de ijs, qui non ha bét, cùm inclusio vnius alterius exclusio sit, c. nonne, de præsumpt. & l. cùm prætor, ff. de iud. atque sic sentit Gloss. in c. cùm ex eo, in verbo litterarum, de elect. lib. 6. Quare ob id clerici, ac Sacerdotes, & multomagis inferiores ea pœna non obligantur, & etiam Parochi, qui Plebanias habēt, sub se tamen Capellas non habentes.

Secundò excipiuntur, qui personatus habent; nam hi, esto prædicta audire non debent, si tamen ante duos menses destiterint, posteaque audire prædicta ceperunt excommunicationis pœnam euadunt, quandoquidem post duos menses ea pœna afficiuntur, vt dicitur in cita. c. super specula, & ibi Doctor. not.

Tertiò excipiuntur, qui eas docent, etiam extra domos; nam & hi pœnam euadunt, quandoquidem de audientibus, & non de legentibus ius illud loquitur, ita Inno. & Abb. num. 6. vers. Quare in cit. c. super specula; nā per eum Canonem vetatur auditio, & non lectio. Vel igitur ius Ciuile, vel quæ ad criminā pertinet partem iuris interpretentur, id licitè faciunt, & Irregularitas non contrahitur, vt in meo Tracta. De Irregularitat. probaui.

Quartò excipiuntur, qui libros legum, vel Physicæ habent; possunt enim ipsos libros habere; quandoquidem per eum Canonem id non prohibetur, ita dixit Abb. in eodem c. fin. eorum enim lectione facilius Canones intelligent iuxta illud dictum Romani, *Legista senza Canoni val poco, Canonista senza leggi val manco.*

Postremò excipiunt, qui licentiam habēt à Romano Pont. quo audire hæc possint; ipse enim auctoritatem hanc dare tantum potest, & non inferior, quippe quia Pontificio iure id cautum est, cui iuri inferior derogare non valet, c. 1. & c. fin. de constitu. iunct. c. cùm inferior, de maior. & obed. Licentia autem vbi conceditur audiendi leges, seu Physicam, non conceditur legendi; & dum conceditur additur, Non tamen publicè, Quare priuatim domi tantùm legere possunt, non autem in publicis scholis, quæ tamen licentia non conceditur etiam audiendi Religiosis, ita Quinctil. Mand. in Tract. de sign. grat. cap. Licentia audiendi leges, pag. mihi 106. Excipitur tamen, vbi studium haberet hoc priuilegium, cuiusmodi habere studium Patauinum inquit Mandos. & Mar. Socin. in c. ad audientiam, nume. 27. testatur de studio Senen. ita Mandos. ibid.

Addo in ordinibus minoribus constitutos multomagis hæc audire posse, vbi nec dignitates prædictas ipsi habent.

Quæ diximus autem de clericis secularibus, multomagis locum habent in regularibus; nam pluribus pœnis afficiuntur, etiam si dignitatem non habent, vt habetur in c. non magnopere, & cit. c. super specula, ne cleric. vel mona. in antiq. & c. 2. eodem libro 6. nisi & ipsis per Apostolicam Sedem id concedatur vel à suis prælatis cum consilio sui conuentus, vel maioris partis, vt dicitur in eodem c. 2. Vide tamen Rebuff in Tract. Monit. quæst. 5. nu. 18. qui hac de re agit. Quod autem diximus monacis prohibitum id esse, locum habet in professis. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Medici officium Clericus exercere non debet.*

2 *Chirurgi officium Clericus exercere non debet.*

§. XIV.

1 Postremò † Clericus officium Medici exercere non potest, & hoc ob eam generalem rationem, quoniam seculare negotiū est, atque idcirco clericis prohibitum, vt habetur in toti. ne cler. vel monac. sec. neg. quā canones, vt statuta prohibentia clericis negotia secularia innouata sunt à Trid. Synod. sess. 22. de reform. cap. 1. & idcirco mortiferè peccat, vt qui munus ei prohibitum exercet tot. tit. ne cler. vel monac.

Hæc autem regula locum habet primò in quocunque clerico ordini sacro initiato.

Secundò locum habet in constituto in minori ordine, vbi beneficium Eccl. haber, ita Nauar. in cons. 3. ne cler. vel monac.

Tertiò peccat, si contrafacit, & puniri potest, vt supra dixi.

Excipitur tamen primò, vbi in minoribus ordinibus constitutus beneficium Eccl. non habet; hic enim omnia facere potest, quæ laici, vt supra dixi. Hinc patrocinari potest in quocunque foro tam seculari, quam Ecclesiastico, argumen. c. primi, de postul. & vt inquit Nauar. in consilio finali, ne cler. vel monac.

Secundò excipitur, vbi pietatis causa ægrotis pauperibus medicinam faceret; nam & postulare pro miserabili persona, seu aduocatum

uocatum eius esse licet clerico, c. 1. & c. fina. de postul. Idem & pro personis coniunctis, argum. cit. fin. de postul.

Tertiò excipitur necessitatis causa, vtpotè, vbi alius medicus non adest, vel non idoneus; nam & tunc medicinam facere potest, ita Nauar. in conf. 3. num. 3. ne cler. vel monac. & in his casibus nulla dispensatione eget. Idem si pauper ipse esset, & nō haberet, vnde se sustentaret; tunc enim potest; nam & ob eādem rationem negotiari potest, quo sibi victum parare possit, vt suo loco diximus.

Quartò excipitur, vbi licentiam à Romano Pont. haberet; tunc enim omnibus tā pauperibus, quàm diuitibus medicinam facere valet, alias tantum in prædictis casibus potest.

Postremò si contrafacit, peccat quidē mortiferè, & puniri potest, sed tamen in nullam censuram ipso facto incidit, nec etiam in irregularitatem; non enim id iure cautum est; atque idcirco non dicendum, ita Gloss. in c. fin. de iur. patr. & c. is, qui, de sent. excomm. lib. 6. Irregularis autem fieret, si ob imperitiam, culpam vè aliam mors ægroti, sequatur, vt id pluribus probaui in Tract. meo De Irregul. cap. 19. §. primo, vid. vbi multa huc pertinentia habentur. Quid autem, si culpa ægroti mors eueniat? Adhuc concludendū est hunc irregularem fieri, quandoquidem alienum officium vsurpauit, & idcirco in culpa fuit, ita habetur in c. tua nos, & ibi Gloss. in verb. Congruebat, de homici. & ita quoque ibi DD.

9 Quæ autem diximus de Medico † eadem & de Chirurgo dicta esse volumus; nam neque hāc artem exercere Clerici possunt, qui in ordinibus sacris constituti sunt, vel beneficium Eccl. habent, vt habetur in c. sententiam sanguinis, §. nec vllam, ne cler. vel monac. Nec vllam, dicitur enim ibi, Chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exerceat, quæ adustionem, vel incisionem inducat. Ex quibus patet Chirurgiam prohibitam esse huiusmodi clericis, ita not. Abb. ibi numero vigesimoprimo. Quare si contrafiat, puniri poterunt. Item, quæ acquirunt ad Cameram pertinent per Bullam Pij Quarti supra relat. Declaratur autem hæc regula eisdem modis, quibus regula superior, & viden. quæ dixi eodem cap. 19. §. 12. Sed de materia hac satis ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Negotiari Clerici non possunt.*
2 *Negotiatio quid sit.*
3 *Negotiator quis dicatur, & quis fur.*
4 *Negotiatio quotuplex.*
5 *Negotiatio licita quænam sit.*
6 *Negotiatio illicita quæ nam sit, & quotuplex.*

§. XV.

1 § † Quartò Clerici negotiari non possunt, argum. tot. tit. ne Cler. vel Monac. Verū vt hæc cognitio dilucidior sit, hæc præmittenda sunt. Primùm quid negotiatio sit. Deinde quotuplex. Postremò, cùm plures species sint, quid vnaquæque.

2 Quoad primum igitur † negotiatio est frequens contrectatio rerum nō mutata forma ipsarum lucri acquirendi gratia facta; Dixi contrectatio rerum quandoquidē qui negotiatur, emit, vendit, alienat, & acquirit varijs contractibus iuris, quibus vel dominium transfertur rerum, vel fructuum.

3 Hoc enim negotiatores faciunt, † dixi frēquens; nam negotiator dicitur, vbi negotiatio licita est, qui non semel, sed sæpius negotiatur. Non enim, vt quis negotiator nominetur, sat est, vt semel negotietur, quādo quidem negotiator verbale nomen est; verbalia nomina verò significantia officium aliquod, quod quis sua auctoritate sumit, vt Mercator, venator, vel piscator, & huiusmodi, non habentur ex vno actu, sed ex plurib. ita Gloss. in l. prima, in verbo, Omnes, & ibi not. ff. de tribut. & Bat. in initio, ff. veter. numero 9. & in l. legatis, nu. 4. ff. de legat. 3. & in l. maritum, §. qui quæstum, ff. de adult. & Abb. & Rip. in c. 1. de ind. Anehar. & Gemin. & Franc. in c. vnic. de vit. & honest. Cler. lib. sexto. Si vero negotiatio illicita sit per se, tunc vno actu dicitur talis, vt expilatores, effractores, fures, & adulteri, & huiusmodi, ita Bart. eisdem in locis. Quare qui semel furtum, vel adulterium, vel lenocinium commisit, fur, adulter, & leno nominabitur. Dixi non mutata forma, quò separetur ab artificio; nam negotiari est rē emptam exempli gratia non mutatam vendere; emere verò rudem materiam, & illam in aliam formā conuertere, artificium est, ita Feder. de Sen. consil. 207. num. 2. Dixi reliqua, quandoquidem negotiationes fiunt sæpius, quò lucrum acquiratur. Et de hoc primò satis.

4 Quoad secundum † negotiatio duplex
5 est alia licita, alia illicita. Licita est † quæ ab

his fit, qui contrahere possunt, & de quibus contrahi potest seruata substantia contractus, necnon forma iuris. Quare maior, qui administrationem rerum suarum habet, si in contractibus ineundis eorum forma, ac substantia ab eo seruantur, hic licitè negotiari dicetur.
6 † Illicita verò negotiatio est, quæ prædicta non habet: duobus autem modis negotiatio illicita dicitur per se, & per accidens. Per se, vt exercere vsuras, lenocinium, meretricium, & huiusmodi; hæc enim per se prohibita sunt, vt habetur tot. tit. De vsur. in antiq. & 6. Neque negotiationes omnibus prohibitæ sunt tam laicis, quam clericis, esto vsuræ in Hebræis tollerentur, vt probaui in Tract. meo de vsur. capitu. 2. §. 1. Sicut etiam meretricium.

Illicita verò negotiatio per accidens est illa, quæ per se licita est, sed ratione alicuius qualitatis fit illicita, & primo ratione finis, vt si id faciat in primis cupiditatis gratia, quò diues tantum fiat, non autem quò publicè vtilitati, suæve necessitati consulatur, c. quicunque, decima quarta quæst. quarta, & vt inquit Inno. in c. primo, num. 3. ne cler. vel monac. & sequitur Abb. ibi, num. 11. Secundò illicita fit per accidens ratione diei, vbi scilicet quis die festo negotiatur; non enim festis diebus, licet mercatum fieri, ita habetur in c. 1. in verbo, Mercatum, & ibi not. Abb. & Hostien. de fer. Excipitur tamen vbi ab habente ad id potestatem concederetur, modò diuinus cultus non impediatur, & ita Inn. eod. in loco, & supra nos.

Secundò illicita fit negotiatio ratione loci, vtpotè in Ecclesia; non enim in ipsa negotiatio licita est, vers. Cessent in Ecclesijs, earumque Cœmeterijs negotiationes, & præcipuè nundinarum dicitur in c. decet, de immunit. Eccles. libro 6. vbi plures etiam rationes redduntur, quamobrem prohibitio hæc fiat.

Tertiò ratione rei, vel potius personæ illicita est negotiatio, vtpotè si alienentur, & vendantur res prohibitæ vendi Christianæ religionis hostibus, vt arma, & huiusmodi, de quibus habetur in c. ita quorundam, de Iudæ. & in Bulla Cœnæ Domini, & in Tract. meo id explicaui, vel extra territorium alienentur, vbi id prohibitum est, quæ prohibitio fit à quouis Principe, & etiam in statu Ecclesiast.

Postremò illicita negotiatio dicitur ea, quæ per se licita est non solùm primò modo, verum etiam & secundò, vtpote, quia nō est illicita ratione diei, loci, & cæterorum, sed solùm est illicita ratione personæ eam exercentis, scilicet quia Ecclesiastica persona est, quæ ipsam exercet; hæc namque prohibita est Clericis, & ipsis illicita dicitur, esto laicis omnino licita sit. Quare, quod dicitur in spoliorum numero comprehendi acquisita ex illicita negotiatione à Clericis, intelligitur etiam de negotiatione hac, quæ omnino licita est, & laicis permissa, sed illicita habito respectu ad personas Ecclesiasticas, quas remotas esse oportet ab huiusmodi negotijs secularibus. His permissis, iam regulam ponamus, id quod in seq. præstabimus.

SVMMA.

1 *Ecclesiasticæ personæ negotiari non possunt, alioquin puniuntur.*
2 *Conducere bona Ecclesiarum an Clerici possint.*
3 *Clericus an præsumatur habere tantum vnde viuat.*
4 *Vendere potest fructus ex suis rebus perceptos clericus sine nota negotiationis.*

§. XVI.

§. Præmisis, quæ vidimus, iam regulam ponamus.
1 † Pro regula igitur habebimus Ecclesiasticas personas negotiari non posse, etsi contra fiat eas puniri, vt videbimus; nam sic habetur in tot. titu. ne cler. vel monac. secul. neg. & distinct. 88. & decimaquarta quæstione quarta, & ita Federic. de Sen. in cons. 207. numero 3. vers. Negotiatio. Hoc autem accipitur de Clericis in sacris constitutis, & inminoribus, sed beneficium habentibus.

Hæc autem regula locum habet, vel semel negotientur; cum enim prohibeatur negotiari omnino, ergo nec semel negotiari queunt, vt præmisimus. Verùm, qui emit frumentum negotiandi gratia, & semel id fecit, an negotiator dicetur? Addit. ad Sum. Bull. Stephan. Quarant. in verb. Vectigal. vers. limitatur denique asseruit negotiatorem non dici, & hoc ob eam rationem, quod negotiator dicitur, vbi sæpius, & non qui semel, ita Gloss. in l. prima, & ibi Bartol. ff. de trib. act. Abb. & Rip. in c. primo, de iud. Anchar. Gemin. & Franc. in c. vnic. de vi. & honest. cler. libro 6. & alijs cita. à proposita Addit. Nec repugnat, quod diximus de delictis sat esse, vt semel quis illud cōmittat; hoc enim verum est in delictis, quæ per se talia sunt, non autem, quæ per accidens, vt ex allegat DD. colligitur. Nam nec aleator dicitur, qui semel aleis lusit, vt dixit Iacob. de Aret. in L. prima,

prim a,ff.de alea.& sequitur Parif.in Tracta. De lud.& Menoch.de arbi.iud.lib.secundo, Cent.4.caf.399.nume.18.cum seq. Sed qui frequenter lusit,& non qui vna die sæpius,& varijs ludis personis,sed qui diuerso tempore,ita Bartol. in l.inficiando, §. infans, ff. de furt.

Secundò locum habet quocunque contractu negotietur, vtpote, vel emendo, vel vendendo,vel locando, quò deinceps alienet,vel permittet,vel locet,vt equos, vel boues,& alia animalia huiusmodi; hic enim negotiari dicetur,qui etiam possessiones cōducit ab alio, quò deinceps fructus perceptos alienet,& hic negotiari dicitur;est enim & hoc Clericis prohibitum, c. 1. versiculo Conductorem secularium rerum ne Cler vel Monac.

2 An igitur † Clerici secularium bona conducere non possunt? Planè non. Primò per cit.c.1.in verbo,Conductores, vbi numeratur conductio inter ea, quæ Clericis prohibita sunt.Idē habetur in c.peruenit ibi Conducere possessiones,& in c.placuit,in verb. Nō sint Conductores,23.quæstione tertia.Idem prohibetur in c.1.à Melchiade Papa,distinctione 38.

Contrarium suadere videtur,c.dilecti,de decim. vbi conductiones factas à quibusdam Monacis non improbat Romanus Pontif. ibi.

Quid igitur concludendum? In hac quæstio.sic concludendum censeo. Aut Ecclesiasticæ personæ non habent vnde viuant;& in hos casus eas conducere laicorum possessiones posse sentio; & secunda opinio locum habet,atque sic not. Gloss. in eodem c. dilecti,& ibi quoque Abb.num.3.& Gloss.Sum. 21.quæst.3.& Gloss.in eodem c.peruenit, in verbo, Auaritiæ,& Gloss.in c.1.distinct. 88, cum simil.infra cita. Aut habent,vnde commodè viuant,& tunc prior opinio locum sibi vindicat;nam tunc si Clerici negotientur, auaritiæ,atque cupiditatis causa id facere censentur,& idcirco id eis est prohibitum. Ita igitur concludo,& DD.eisdem in locis, ac nouissimè Addit.ad Sum.Bullar.Stepha. Quaran.in verb.Vectigal.vers.Quæritur an inter negotiationes. Excipitur etiā, vbi Clericus Conductori succederet ex testamento, vel ab intestato; tunc enim in illa locatione licitè maneret vsque ad præscriptum locationis tempus,ita Gloss.& Abb.in c.1.ne Cleric.vel Mona.& Syl.in verb.Clericus 3. numero 2.& Addit.proximè cita. ibid.& DD. communiter sequuntur,vt testatur Felyn. in c.1.num.4.de iud.

Secundò excipitur, vbi necessitatis causa conduceret,& vbi non haberet,vnde se commodè sustentaret. In hoc enim casu laicorū possessiones cōducere,ac negotiari poterit, vt proximè dixi, atque sic dixit Gloss. in c. peruenit.in verb. Auaritiæ, distinct.86. & in c.negotiatores,distinct.88.& in c. peruenit, vigesimaprima quæst. 3. & Addit. ad Diaz. in Pract.Crim.Canon.cap.55. in verbo,Necessitatis tamen causa,& Nauar.in Man.capitulo 110.vers.Possunt etiam negotiari, & in consil.3.num.3.ne cler.vel monac.& in cōsil.5.de success.ab intest.& facit cit.c.peruenit,distinct.86.vbi turpis lucri gratia negotiari Clericis prohibetur, ergo secus si, non turpis lucri gratia, sed ob necessitatem, & ita Gloss.ibi.in verb. Auaritiæ, & in c.1.vbi quoque Gloss.eadem distinct.88. Etenim & Apostolos necessitatis gratia negotiatos esse dicetur in eodem c.1. ne cler. vel monac. Facit etiam c.secundum eodem, ne cler. vel monac.vbi prohibetur,ne monaci,vel clerici causa lucri negotientur sub pœna anathematis,ergo secus si non lucri gratia, sed necessitatis,ita Gloss.ibi.

Tertiò excipitur, vel beneficium,vel pensionem,vel patrimonium habeat: sed adeo paucos fructus percepit,vt ad victum nō satsint;hic enim quoque conducere poterit, ac negotiari.

Quartò idem poterit, vbi etsi ad suum victum necessaria habet,non tamen tantū, vt queat suos parentes alere, vel sorores in matrimonium collocare,huiusmodique personas necessitudini ei coniunctas pauperes adiuuare ob eandem rationem.

Quintò excipitur, vbi Clericus emisset pertinentia ad se,suamque familiam sustentandam per totum annum;& præter proposi tum empta superfunt, vel diminutione familiæ,vel alia ratione;tunc enim pretio currenti,etiam cariori,quàm emerat, absque negotiationis periculo vendere potest; venditio enim illa per accidens est,& idcirco eius ratio non habetur, ita S.Thom.secunda secundæ quæst.77.art.4.& Nauar in Man.cap.25. nu.110.& pro his etiam gabellam non præstabit;Immo si cresceret pretium speciei rerū, quas emerat,& idcirco alliciatur ad vendendas ipsas sperās se minori pretio similes res habiturum,non peccat, nec negotiari dicitur,inspicitur enim prima destinatio, ita de communi sententia testatur Molin.quem refert ac sequitur Addi.ad Sum.Bullar.Steph. Quarant.in verbo,Vectigal.versi.Tertiò ibi idque extende.

Verùm,quòd vbi Clericus non habet,vnde

de ipse,eiusvè familia viuat, negotiari potest,vt supra diximus.
3 † An præsumatur talis? Videbatur dicendum ipsum non censeri non habere,vnde viuat. Tum quòd quisque egreditur nudus de ventre matris suæ, vt inquit Iob. Tum quod vt inquit Paulus. Nihil huc intullimus. Tum denique habitus est positio quædam ex factis orta,quæ nõ præsumuntur nisi probentur,l. in bello,§.infectę ff.de capt.& postlim.reuers.ergo.

Atqui contrarium concludendum est, s. clericũ in sacris cõstitutum præsumi habere vnde viuat;nam,vt infra probauimus,Sacer ordo nemini tribuendus est, nisi habeat aut beneficium Ecclesiasticum,aut patrimoniũ, vnde commodè viuat ergo,argum.c.malus, de reg.iur.lib.6.atque sic dixit Gloss.in cita. c.1.distinct.88.vbi ait Clericos conducẽtes possesiones secularium intelligi id cupiditatis gratia facere, nisi necessitas probetur, ergo non præsumitur egere. Non obstant contraria allegata ob rationem proximè dictam.Si ergo Clericus possessiones conducat,probabit se necessitate ductum id fecisse, quò pœnam euadat. Idem si aliàs negotietur.

4 Postremò † vel necessitate non præsumatur,res,quas percipit ex suis rebus,& fundis vendere,& alienare poterit, vt vinum, oleũ, frumentum,poma,ligna, & alia; nam vt ait Innoc.in c.de quibusdam,num.3.de fideius. in rebus suis nulla est negotiatio quæstio varia,& eum sequitur Butr.in l.quicunque, ff. de instit.& Abb.in cons.6.in fine, libro 1. & Tusch.in littera M.conclus.205.numero 3. Quare,si Clericus habet prata, & pascua,emere,boues,& equos,oues, & alia poterit, quò deinceps in illis pascuis pinguia facta alienet;non enim negotiari dicitur;sicut nec qui frumentum emit,quò suos fundos serat, & quod superest,deinceps alienet; potest etiam in suis fundis alia, necnõ pepones serere,quò deinceps illa vendenda curet; etsi piscinas habet,pisciculos emptos ibi ponere,quò deinceps grandiores factos alienet. Et ad summam quacunque ratione fructus ex fundis suis percipere potest;& perceptos alienare;negotiari enim hoc non dicitur,atque sic asseruit Addit.ad Summ.Bullar. Stephan.Quaran.in cit.verb. Vectigal. versicu. Similiter ad illicitæ negotiationis genus. De equis,bobus,iuuencis,ouibus,& huiusmodi idem dixit eadem Addit.vt scilicet si Clericus emat, & in proprio fundo nutriat, quò eorum fœtus, vel fructus, vel cùm creuerit, meliora vè facta fuerit, variari pretio vendat,non negotiari Clericus censeatur. Sicut etiam si locaret equum proprium, quo pro se vtitur, vel emeret fundos, & fructus inde perceptos venderet. Quare, qui cellam vinariam aperit,quò suum vinũ vendat, Id licitè facit, modò per alium, ita Prax. Archiepis.Neapol.cap.75. Secus autem,si prędicta emeret, & alienus agros conduceret, seu pascua,quibus vtatur ad ea animalia pascenda,& postea vendenda;vel si emeret, vt illa ad incrementum daret, vel locaret, non enim hæc licent,ita Addit.ibid. tradidit, & optimè. Exceptis igitur his casibus, alias negotiari Ecclesiasticis personis non licet. Atqui an per alios saltem negotiari poterunt? Hoc in seq.explicabimus.

S V M M A.

1 *Negotiari per alios an Clerici possint.*
2 *Negotiantes Clerici peccant & puniuntur.*
3 *Acquisita ex causa illicita, an Clerici retinere possint,quousque priuentur.*
4 *Acquisita per vnam negotiationem à Clerico, an ad spolia pertineant.*
5 *Acquisita à Clerico,an per negotiationem acquisita censeantur.*

§. XVII.

§. Vidimus Clericos, quibusdam casibus
1 exceptis,aliàs negotiari non posse,† modò videndum est, an extra eos casus per alios saltem negotiari queant. Videbatur igitur dicendum eos posse. Primò,quoniam sicut prohibitũ est clericis negotiari, ita prohibitum macellarij, & tabernarij officium exercere,vt probabimus,at macellarij,& tabernarij officium exercere prohibitum videtur Clericis, vbi per se, & publice illud exercẽt,non autem,vbi per alios,vt in Clem. prima,de vit.& honest.Cler. ergo eadem ratio prohibitionis in casu nostro esse debet. Hæc ratio nulla est,nec quicquam facit cita. Clem.prima,nam ibi non prohibetur ne per se,vel publicè ea officia exerceant, sed solũ proponitur pœna contra exercẽtes per se,ac publicè alia munera;proponitur inquam pęna singularis contra prædictos;quod autem per alios id possint, ibi non dicitur. Hinc Gloss.inquit ibi,in verbo,Publicè,etsi cessat ea pœna in eos, qui per alios hæc munera exercent,& non publicè, non cessare tamen eorum culpam,& sequuntur eam DD.Si ergo non cessat culpa,ergo peccant,ergo & puniri possunt, & idcirco nec per alios id queunt.

Secundò facit pro hac opinione Clem. 1.

§.porrò,

§.porrò,de ſtat.monac.vbi Monacos, quib. eſt prohibitum,ne ipſi venentur,per alios id poſſe dicitur,ergo idem,& hic. Nec ratio etiam nihil facit. Nam ibi id ipſis ob eam rē permiſſum eſt, quoniam fructus, & emolumentum Monaſterij conſiſtebāt in venationibus, & ius venandi habebant, ergo ſecus quoad alias venationes, vt loca;nam & fructus ſuos colligere Clerici poſſunt, & etiam vendere percepta ex ſuis fundis, vt ſup.probauimus.Mirandum igitur non eſt ſi Monacis id prohibeatur,cùm in ſuis fundis venationes illas haberent.

Tertiò facit, quoniam non videntur auocari à Diuinis, vbi per alios negotiantur, quamobrem prohibita eſt negotiatio Clericis,ergo. Hæc ratio nihil etiam facit. Tum quod ob auaritiæ ſpecimen etiā,à qua alieni eſſe debent Clerici,negotiatio eis prohibita eſt,& non ob vnam illam rationem,quæ auaritiæ ratio, vel per alios negotientur locum habet.Tum quod negatur non auocari à diuinis;nam vt reddantur ſibi rationes,ſæpiùs occupabuntur,& inſpicieudis negotijs ſecularibus contra præceptum Apoſtoli, ad Corinth.cap.ſecundo,in principio, vbi inquit, Nemo militans Deo implicet ſe negotijs ſecularibus.

Quare cùm nullis rationibus opinio hæc nitatur, contrariam vti veriſſimam ſequi debemus,ſcilicet non poſſe Clericos etiam per alios negociari. Primò,quoniam adhuc negotijs ſecularibus implicati eſſent contra dictum Apoſtoli,vt retulimus.Secūdò,quoniam auaritiæ ſpecimen oſtendūt,à qua abeſſe ipſi debent,& prohibitum ipſis eſt,ne lucri gratia negotientur,vt dicitur in c.ſecundum inſtituta ne cler.vel monac. ibi enim dicitur ſecundum inſtituta prædeceſſorum noſtrorum ſub interminatione anathematis,prohibemus ne monaci, vel clerici cauſa lucri negotientur. At prohibitio hæc habet locum vel per alios negotientur, vt per ſe patet; ergo nec per alios negotiari ipſis licet. Tertiò facit quoniam Clericis non licet conducere poſſeſſiones laicorum, vt vidimus, eſto per alios eas colant. Poſtremò per iura Canonica prohibetur, ne Clerici negotientur,non autem modis,vt ex dictis patet;ergo quacunque ratione negotiētur,impediuntur,vt dixit Gloſſ.recept. in c.eum quid, de reg.iur.libro 6.Etenim,& qui per alios facit per ſeipſum facere videtur,l.prima,§. deieciſſe,ff.de vi,& vi Arma.Accedit,quod ſi cōtrarium diceremus,quod vna via prohibetur alia conduceretur; ab hoc abſurdum eſt, & contra regulam cit.c.cum quid, ergo, nec per alios Clerici negotiari queunt,atque ſic ſenſit Addit.ad Diaz.in Pract.Crim.Canon. cap.55.verſic.Sed vtrum.Ab hac igitur opinione diſcedendum non cenſeo,quam & tenuit Molin. & Ignat. Lopez. quos refert, & ſequitur Addit.ad Sum.Bullar.Steph. Quaran.in verbo,Vectigal.verſicu.Tertiò,ibi ſecundò amplia.

2 Atqui † an Clerici in pœnam incurrant in caſibus non permiſſis negotiantes? Quoad quæſt.hanc cōcludo primùm ipſos peccare. Nam prohibentur ab huiuſmodi negotiationibus ſub pœna anathematis,id eſt excōmunicationis maioris per c. ſecundum, ne cler. vel monac. at maior excommunicatio non infertur niſi pro mortifero peccato, & contumacia,c.nemo, & c.nullus, vndecima quæſt.3.ergo mortiferè peccant,& ita Addi. ad Diaz.aſſeruit eod.cap.55.verſ. Ex ea pœna ſuſpenſionis.

Secundò excommunicari poſſunt per cit. c.ſecundum, & multomagis ſuſpendi.

Tertiò etiam deponi, vt habetur in c. 1. cum multis ſeq.14.quęſt.4. Idē ſenſit etiam Diaz.eod.cap.55.

Quartò pro rebus,in quibus negotiantur ad vectigalia, & portoria præſtanda tenentur,c.fin.de vit.& honeſt.Cler.& c.quanquā, de cenſ.lib.6.& ibi Gloſſ.ac DD.& Clemen. præſenti,vbi etiam Gloſſ.eodem,& ita Add. eadem ad Summ.Bullar.in verbo,Vectigal, verſicu.Tertio,vbi huiuſmodi Clerici negotiatores. Id quod locum habet vel certò moniti non ſint,vt dixit eadem Addit.Ex quib. patet in hoc caſu priuilegium Clericorum hos amittere. Non tamen amittit priuilegium,c.ſi quis ſuadente diabolo,decima ſeptima,quæſtione quarta,ita Innoc.in c.Ioannes,de Cler.coniug.& Bertach. in Tract. De Epiſcop.in 1.par.quart.lib.nume.26. Sicut nec etiam in alijs rebus;non enim pœna peccati peccatum egredi debet, Gloſſ. in l.in agris,ff.de acq.rer.dom.

Quintò conueniri poſſunt coram Iudice Mercatorum,ita Bald.quem refert,ac ſequitur Bertachin. eodem numero vigeſimoſeptimo, & facit c. finali, de vita,& honeſtat. Cleric.

Poſtremò acquiſita per huiuſmodi illicitam negotiationem tam de rebus Eccleſiaſ. quàm patrimonialibus pertinent ad Cameram Apoſtolicam,& idcirco viui ipſis priuari poſſunt,& mortui ſpoliari, & ſic in numero ſpoliorum ſunt: id quod cautum fuit per Bullam Pij Quarti, incip. Decens eſſe cenſentes lata anno 1560.Non.Nouembr. Pontif. anno primo, & eſt in ordine 23. & in Bulla eiuſ-

eiuſdem incip. Romanns Pont. lata eodem anno Non. Februarij anno ſui Pont. 2. & eſt in ordine 31. Idem Pius Quintus in Bulla incip. Romani Pont. prouidentia lata anno 1567. Calend. Septembr. Pont. ſui anno 2. vt eſt in ordine 34. Acquiſita igitur, vt prædixi ſpolia ſunt, & ad Apoſtolicam Sedem pertinent.

Id quod locum habet etiam in Regularibus quibuſcunque, vt habetur in eiſdẽ Bullis; & ſi enim antiquo iure ad Monaſterium acquiſita per Religioſum pertinebãt, c. cum olim, 2. & ibi Innoc. ab omnibus recept. de priuileg. & c. non dicatis, iunct. Gloſſ. duodecima quæſt. prima, & Auth. ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccleſ. Per prædictas tamen Bullas contrarium cautum eſt, & idcirco notandum, & conſulendum monaſterijs, dixit Nauar. vt religioſi, qui ratione hac acquiſierunt ſe enim Camera Apoſtolica componant. Quare bona acquiſita à quodam Religioſo apoſtata apud Hyndos negotiandu ad Cameram, & non ad monaſterium pertinere, Nauar. conſultus reſpondit in Commet. de ſpol. Cler. §. 7. num. 4. Et ego idem reſpondi de alio monaco, qui multa acquiſiuit negotiando, eſt ſuperiur eius bona monaſterio applicetur, & malè ob prædicta.

Secundò locum habet quæcunque res ſint acquiſitæ per eandem rationem.

Tertiò, & viuentibus à Camera auferri poſſunt, & poſt obitum, vbi remanent, vt habetur in eiuſdem Bullis, & ſupra dixi.

Quartò locum habet etiam in acquiſitis alia ratione, quam ex negotiatione, modò contra ſacros Canonea, ideſt contra partem aliquam iuris Pontificij acquiſierint ita Rodoan. de ſpol. Cler. quæſt. ſecunda, numero 83, & ſequitur Azor. in inſtitut Moral. par. ſecunda, lib. 8. cap. ſecundo, quæſtio. 4. vtpote exercendo officia ad ſe nõ pertinentia per eaſdem Bullas, quæ ergo acquiſierint in iudicijs Aduocati, Procuratoris, publici Scribæ, iudicis, & huiuſmodi munera exercendo contra Canones, vel arte media, vel chirogica, vel armis in bello, vel in caſib. nõ permiſſis inſeruiendo laicis, vt colligendo talias vectigalia Reipublicæ, vel alias functiones laicorum obeũdo, vel illicitis venationibus, vel beneficijs iniuſtè poſſeſſis, vel ex ludis prohibitis ipſis Clericis communi iure Pontificio, vt aleæ ludo (ſecus ſi conſtitutione Synodali: non enim inter ſpolia ſunt, cum iure huiuſmodi non ſit prohibita, vt dixit Azor. eodem capit. ſecundo, quæſt. octaua,) quæ inquam acquiſiuerunt illicitis hiſce modis, & huiuſmodi, hæc omnia vt ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinẽt, ita Nauar. eod. verſ. Quartò not.

3 Atqui † an antequam acquiſitis priuentur vel ipſæ perſonæ Eccle. vel eius ſucceſſores tuta conſcientia retinere ipſa poſſunt? Breuiter concludo id poſſe. Tum quòd priuatio hæc pœna eſt: pœna autem in foro conſcientiæ non debetur, niſi poſt ſententiã declaratoriam iudicis, c. cùm ſecundum leges, de hæret. lib. 6. & ita Gloſſ. communiter recept. in c. fraternitas, 12. quæſ. ſecunda. Tum quòd acquiſitum hac ratione non eſt acquiſitum contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ſcilicet iuſtitiæ commutatiuæ, vnde ratio reſtituẽdi oritur (quo caſu eſſent reſtituenda acquiſita iis, qui ademerant; non enim hęc ſpoliorum nomine continentur, ita Rodoan. quæſtione ſecunda, De ſpol. eccl. num. 93. vid.) Sed contra alias virtutes morales, quæ non obligãt ad reſtitutionem, vt aſſeruit S. Thom. quem refert, ac ſequitur Nauar. in conſ. 3. num. 11. de teſtam. Quare, etſi diebus feſtis ſeruilia opera facere quis non poteſt, non tamen ad reſtitutionem eius obligatur, quòd illis diebus per illa opera acquiſiuit: Idem ergo & de Eccl perſonis dicendum eſt contra Canones operando, modò aliàs iuſtitia commutatiua non violetur. In hac q. igitur ſic concludendum cenſeo.

4 Verùm † quid ſi Clericus acquiſiuit ſemel
tantum negotiando, an ſpoliorum nomine
continetur? Planè ſic. Nam Bulla prædicta
ſpolia ta eſſe cenſet, ac decernit quæcunque
ex illicita negotiatione Clericus acquiſiuit,
ita Rodoan. de ſpol. Eccl. quæſt. 7. nume. 65.
quem refert, ac ſequitur Azor. inſtit. Moral.
5 par. 2. lib. 8. cap. 2. quæſt. 5. † Quid in dubio,
an præſumeotur ex illicita negotiatione acquiſita? Planè non; non enim dolus præſumitur, niſi probetur, l. meritò, ff. pro ſoc. & ita ſenſit Abb. in c. 1. De pecul. Cler. Quare ad Commiſſarium Apoſtol. probare pertinebit eſſe acquiſita ex illicita negotiatione, ita Rodoan. quæſtione decimaquinta, numero 30. & Azor. eodem quæſtione 11. Antequam igitur priuentur, licitè poſſident, eſto contrarium ſenſerit Azor. eodem quæſt. 3. Sed mihi non placet; non enim eodem iure cenſentur, quò acquiſita, & relicta ex beneficij fructibus. Idque hinc patet, quod acquiſita illicitè hac ratione ipſi Clerico acquiruntur, & eius hæredibus, vt inquit Abb. in c. relatum 2. de teſtam. Niſi adimeret Camera. Sed de negotiationis prima ſpecie hactenus iam de artificio agamus.

SVMMA.

1 *Artificium aliquod exercere, an Clerici possint per se, & quod artificium.*
2 *Item per alios.*
3 *Procuratores laicorum extra iudicium esse non possunt.*
4 *Tutores, vel Curatores, an Clerici esse possint.*

§. XVIII.

Negotiari Clericos in sacris constitutos
nō posse, vidimus exempli gratia, emen
dis rebus aliquibus, & eisdem non mutata
1 forma alienandis, iam agamus † an eisdem
liceat emere materiam aliquam, vt inde ali
quid faciant, atque alienent, quo casu artifi-
cium dicitur, vt ait Abb. in c. fin. num. 10. de
vit. & honest. Cler. & Geminia. & Franc. in c.
quanquam, de cens. lib. 6. & Federic. de Sen.
in cons. 207. num. secundo. In quæstione pro
regula pono nequaquam ipsis licere; quan-
doquidem lucrum huiusmodi fugere debēt;
auocant enim hæc opera à diuinis.

Excipio tamen, vbi Clericus non haberet
vnde se commodè sustentaret; tunc enim po
test, exemplo Apostoli, qui suis manibus si-
bi, & qui cum eo erant, victum parabat, vt
habetur in Actis Apostolorum, cap. 20. Ar-
gentum & aurum, aut vestem nullius concu-
piui, sicut ipsi scitis (inquit enim D. Paulus,
ibi) quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, &
his, qui mecum sunt, ministrauerunt manus
istæ, atque sic dixit Gloss. Sum. decimaquar-
ta quæstione tertia, in fine, nam inquit Cle-
ricis licitum esse emere aliquam rudem ma
teriam, & inde aliquod facere. Idem habe-
tur in c. Clericus victum, & in c. seq. distinct.
91. Id enim licet, vt dicitur in c. nunquam, de
consecr. distinctio. quinta, modò tamen non
impediatur munus suum Clericale, vt dici-
tur in cit. c. Clericus victum. Hinc Apostol.
noctu laborabat, ne interdiu intermitteret
munus prædicandi, & ita quoque dixit Sylu.
in verb. Clericus, 3. num. 2. & Addit. ad Ste-
phan. Quaran. in Sum. Bullar. in verb. Vecti-
gal, versic. Difficultas versatur. Item modò
artificium honestum sit, & licitum, & non so
lidum, & immundum. Non ergo chartas lu-
sorias, non taxillos, non arma bellica, & hu-
iusmodi faciet. Non etiam pelles, & corria
expurgabit, & huiusmodi: ad summam non
ea faciet, vnde Clericorum dignitas dehone
stetur. Hinc nec boues pascet, nec etiam o-
ues, & equos, & huiusmodi animalia, quan-
doquidem hac ratione in Ecclesia esse non
poterit: Sed vel libros conscribet, conglu-
tinabitvè, vel ex bombice, seu lana, aut ve-
stes construet, & huiusmodi alia, de quibus
in cit. c. nunquam. Vel si litteras nouit, ludū
litterarum aperiet, aliàs autem abstinebit se
2 ab artificijs.

Hæc regula locum habet † vel per alios ar
tificium exercet; nam nisi necessitatis causa
id faciat, non excusabitur, & prædictis pœ-
nis in antecedenti, §. subiacebit ob citat.
3 Bullas.

Atqui † an pro laicis extra iudicium pro-
curatores esse possunt? quoad quæstionem
hanc concludo id ipsos non posse, vt habe-
tur in c. 1. versicu. Coadiutores secularium
rerum, aut procuratores, ne cler. vel monac.
Idem in c. 2. eodem Sacerdotibus, & Cleri-
cis tuis (dicitur ibi) denuncies publicè, ne
ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum
procuratores existant; alioquin si contra fe-
cerint, & occasione ipsius administrationis
propter pecuniariam causam deprehendan
tur in fraudem, indignum est eis ab Eccle-
sia subueniri, vt ibi dicitur. Facit quoque c.
1. & c. 2. vigesimaprima quæstione tertia,
Idque meritò cum ob rationes in anteceden
tibus allatas, quòd Clerici à secularib. nego
tijs remoti sunt, cuiusmodi procuratoris
munus hoc est; & quod auocantur à diuinis,
quibus nauare operam debent, c. Sacerdo-
tibus, distinct. trigesimaprima, & c. genera-
liter, decimasexta quæstione prima, & vige
simaprima quæstione tertia, per totam. Tum
quod ratione hac subiecti & serui laicorum
esse videntur, quod ab Ecclesiastica dignita
te est alienum; laicis enim manet necessitas
obsequendi Clericis, & non necessitas, ea nō
necessitas imperandi, c. fi. de rebus Eccl. nō
alienand.

Hinc Abb. in cit. c. 2. inquit Clericos in sa
cris constitutos, vel beneficiū habentes non
debere esse famulos laicorum, & facit c. per-
uenit, distinctio. 86. Prohibetur enim ibi ne
secularium rerum gubernationem suscipiāt
facit quoque distinc. 88. ferè per tota viden.
Quare Clerici, qui associantur mulieres no-
biles, & in itinere, aut humeris, aut bra-
chijs eas sustentant, nunquam mihi pro-
bati sunt, vt scilicet serui Dei mulierum
serui fiant. Non ergo Clerici secularibus
debent etiam in extraiudicialibus negotijs
inseruire.

Hæc autem regula locum habet itidem in
Clericis, qui beneficium Ecclesiast. non ha-
bent, esto in minoribus cōstituti sint, ita Ho
stien. quem refert, ac sequitur Abb. in c. 1. in
fine, & in c. 2. not. 1. ne cler. vel monac. quod

tamen mihi non placet, nec verum est, vt infra videbimus.

4 Excipitur tamen, † vbi negotia pupillorum, & orphanorum agere volūt: nam quod horum cura, sicut etiam viduarum ad Ecclesiam pertinet, ob eam rem ipsorum negotia gerere valent. Quare, & tutores pupillorum esse queunt, si velint, vt dicitur in eodem c.1. distinct. 88 & in c. Episcopus gubernationē. eadem dist. nct. & distinctio. 87. per totam. Nec obstat c. fin dist 88 & c. Cyprianus, vigesimatertia quæstione tertia, vbi ponitur, qui tutorem reliquit in testamento; nam ad hoc respondetur Clericos non cogi ad tutelam, & curam suscipiendam, sed posse si velint, vt habetur in c. generaliter, decimasexta quæstione prima. Hinc etsi ab intestato tutela ad eos pertinet, ad quos bona ab intestato perueniunt, vt habetur in Instit. de leg. patron. tut. (qui enim commodum sentit, & incommodum sentire debet, vt habetur in l secundum naturam, ff. de reg. iur.) in Clericis tamen locum ius illud non habet, vt inqt Gloss. in cit. c. generaliter, & in c. peruenit, distinct. 88. Id quod eis concessum est, quò studiosius diuinis ministerijs inhæreant, vt dicitur in cit. c. generaliter.

Postremò excipiuntur Clerici, qui in minoribus ordinibus constituti sunt, & beneficium Eccles. non habent; hi enim omnia facere possunt, quæ laici, vt inquit Abb. in c. 1. in fine, ne Cler. vel Monac. Quare & laicorū quoque procuratores esse poterunt. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Sordida munera Clerici exercere non debent.*
2 *Macellarij officium Clerici exercere non debent.*
3 *Pœna, qua Clerici afficiuntur macellarij officium exercentes.*
4 *Pœna, qua afficiuntur Clerici alia sordida munera exercentes.*

§. XIX.

1 §. Clerici itidem † sordida munera exercere non debēt. Tum quod secularia sunt, quæ ipsis prohibita sunt, per tit. ne cler. vel monac. secul. neg. Tum quod ab honestate, & dignitate Clericorum sunt aliena.

2 Primum igitur † macellarij officium exercere non debent Clerici, vt habetur in Clemen. prima, de vit. & honest. Cler. nam præter rationes proximè allatas, officium hoc horrorem quendam in se habet, & vile est, vt dixit Gloss. in cit. Clem. in verb. Macellariorum, & Zabarel. & Andr. & DD. sequuntur.

3 Hoc autem locum habet adeo, † vt si munus hoc exerceant, puniuntur; nam si nominatim moniti sint tertiò, id est tribus monitionibus, & ab officio non desistant, ita vt ad ipsum deinceps non redeant, vllo tempore, si non paruerint, Clerici coniugati omne priuilegium clericale amittūt ipso facto, & idcirco duplici priuilegio priuantur Canonis, & fori, quæ duo tantum Clerici coniugati habent, c. 1. de Cler. coniug. lib. 6. *seruatis*, quæ à Trident. Synod. sancita sunt. Non coniugati vero priuilegium in rebus amittunt, & si omnino vt laici incedant, scilicet non ferentes tonsuram, neque Clericales vestes, & priuilegio personali carent, quandiu huic muneri operam reddiderint, vt habetur in cit. Clem. 1. & ibi DD. no. Nominatim autem moniti esse debent: id quod fit proprijs nominibus, vel æquipolentibus, modò certa persona appareat, quæ monetur, argumen. l. nominatim, ff. de libe. & posthu. & ibi DD vt inquit Innocent. in c. Lateranensi, de preben. & Zabar. in cit. Clem. num. 10 versi. Oppono. Item tertiò moniti esse debēt dierum aliquo interuallo interiecto inter vnā monitionem, & aliam, c. sacro, de sent. excommun. & c. constitutionem, eodem lib. 6. & ita Gloss in eadem Clem. in verbo, Tertiò, & DD. communiter sequuntur. Non igitur sat erit vnum peremptorium per eadem Gloss. ibi communiter recept. Hac igitur pœna afficiuntur Clerici, vbi publicè, ac per se munus hoc exercēt; si clam, vel per alios eadem pœna puniuntur qua negotiantes.

Quam pœnam patiuntur etiam exempti Clerici, si in loco non exempto hoc exerceant, vt inquit Gloss. ibi, in verbo, Clericos.

Item locum habet hæc pœna, vel Clericus coniugatus sit, vel non coniugatus, vt dicitur in cit. Clem.

Excipitur tamen primò, vbi nominatim admoniti non sunt.

Secundò, vbi nec tertiò moniti sunt.

Tertiò excipitur, vbi intra tempus ipsis præscriptum desistūt ab hoc munere. In his enim tribus casibus prædicti Clerici pœnā euadunt; quandoquidem, quò in pœnam hanc incidant, tria Canon ille postulat, vt ibi habetur.

Quartò excipitur, vbi occultè munus hoc exercent, quamuis peccent cum a secularib. negotijs se abstinere debeant.

Quintò

Quintò excipitur, vbi alium id facerent; nam cit. Clem. prima, pœnam imponit, vbi publicè, & personaliter munus hoc exercet, ergo aliàs secus atque sic Gloss. colligit ibi, in verbo, Publicè. Atqui vbi per alium id faciunt, an peccent? Planè sic cùm munus seculare exerceant, quod non debent, & sapit auaritiam, quæ ab Ecclesiasticis personis aliena esse debet, atque sic inquit ibi Gloss. in verbo, Publicè. Quare lucrum ad Cameram spectabit.

4 Sextò excipitur, † vbi alia sordida munera Clericus exercet; non enim in hanc pœnam incidit. Tum quod Canon aliorum mētionem non facit. Tum quòd sumus in pœnis ergo, atque sic inquit Gloss. ibi, in verbo Macellariorum, & sequitur ibi Zabar. quæstione quarta, & alij, & Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 64. num. 5. Admoneri tamen debet Clericus ab ordinario, & pœna arbitraria puniri, si non desistat, vt inquiunt Diaz. ibidem, & Addit. ad eum, & sequitur Meno. de arbitr. iudi. libro secundo, Cent. quinta, cas. 412.

5 Quæ diximus autem de Macellarijs eadē asserimus de exercentibus publicè, & personaliter tabernas, vt habetur in cit. Clem. prima. Addo tamen vnum, quoniam vinum, & bona, quæ à suis prædijs Clericus percipit, per alium vēdere potest. Sed de Macellarijs hactenus.

S V M M A.

1 *Ioculatores, & scurræ Clerici esse non debent.*
2 *Pœna Clerici ioculatoris, scurræ vè artem exercentis.*

§. XX.

1 Non etiam † Clerici ioculatores, atque scurræ esse debent, ita habetur in c. vnic. de vit. & honest. Cler. libro 6. Alienum enim est à dignitate, atque honestate Clericorum huiusmodi functiones exercere. Ioculator autem is dicitur, qui publicè corporis sui actu delectare alios contendit. Hinc Gloss. in cit. c. vnic. in verbo, Ioculatores dixit hoc facere spectaculum sui corporis, scurra verò, qui facto, & verbis id facere conatur, sicut qui in Scenam prodeunt, qui & de iure ciuili infames sunt, l. 2. §. ait prætor, ff. de ijs, qui not. infam.

2 Pœna verò hac afficiuntur. † Nam si per annum eam artem exerceant, ipso iure sunt infames; si verò breuiori tempore, & moniti non resipuerint, ipso iure omni priuilegio Clericali carent, vt dicitur in cit. c. vnic. In Concilio Cartaginensi relat. in c. Clericum, distinct. 46. hæc habentur Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio esse retrahendum censemus.

Ampliatur hoc etiam in Clericis, qui in sacris sunt: Tum quòd Canon generaliter loquitur, nec distinguit. Tum quòd magis ad ipsos grauitas spectat, ex quo in altiori loco collocati sunt, atque sic inquiunt DD. plures contra Ioan. Monach. in cit. c. vnic. quos refert, ac sequitur Diaz. in Prac. Crim. Canon. cap. 68. nu. 3.

Excipitur tamen primò, vt pœnam hanc euadant, vbi in occulto id facerent, vtpotè inter amicos, vel infirmitatis alterius, vel honestatis gratia, vt dixit Gloss. in eodem c. vnic. in verb. Ioculatores, & Gloss. in cit. l. secunda, § fi. in verb. Definit. Quare, qui inter amicos priuatim aliquid huiusmodi faceret non puniretur....

Postremò excipitur, vbi etsi per annum exercuit, non tamen annus continuus fuit; nam pœnam euadet, quandoquidem tēpus hoc continuum esse debet, ita Ioan. Monac. & Ioan. Andr. & Gem. ibi inquiunt, & Diaz. eodem cap. 68. etenim in dubio tempus à lege præscriptum continuum esse debet, ita inquit Gloss. in Rubr. ff. de diuers. & temp. præscrip. & Gloss. in c. 2. in verb. Per annum, de temp. ord. eodem lib. 6. quam opinionem etiam communiter receptam testatur Addi. ad Diaz. eodem capitulo 68. Sed de his hactenus.

S V M M A.

1 *Venationibus illicitis operam dare Clerici nō debent.*
2 *Venatio quid sit.*
3 *Venatio an per se licita sit.*
4 *Venatio quot modis fiat.*
5 *Venatio quando illicita, & quibus.*
6 *Clerici venatoris pœna.*
7 *Venatione captum sit capientis.*
8 *Aucupijs Clerici operam dare non debent.*
9 *Canes an Clerici habere liceat.*
10 *Piscari an liceat Clericis.*

§. XXI.

1 Non etiam † illicitis venationibus operam dare Clerici debent. Verùm, quo res hæc dilucidior sit, & ne terminos ignoremus, hæc præmittenda sunt. Primùm quid

sit venatio (ommissa venatione, quæ fit ad homines perdendos, de qua agitur in c. fin. distinct. sexta, & Gloss. in c. qui venatoribus, distinct. 86. Item & ea, qua quis cum bestijs in arena pugnat, de qua etiam Gloss. eod. agit, vtraque enim hæc omnibus prohibita est, vt Gloss. inquit ibi) de venatione igitur agimus tantùm, quæ fit auium, ac ferarum in saltibus, & siluis. Secundò an per se licita. Tertiò quibus modis fiat. Postremò quando illicita.

2 Quoad primum igitur† venatio nil aliud est, quàm modus quidam acquirendi dominiū animantium, quæ natura feræ, & nullius in bonis sunt vt colligitur ex §. feræ igitur bestiæ cū multis seq. iunct. §. singulorum, in instit. de rerdiuis. & l. prima, ff. de acquirend. rer. domin.

3 Quoad secundum † huiusmodi animantium venatio per se licita est; cum enim fiat animantium, quæ in nullius bonis sunt, & ea pientium fiunt, meritò licita est de iure gēt. vt habetur in eodem §. feræ igitur bestiæ cū multis seq. Hinc Couar. in Regu. peccatum, par. secunda, §. 8. num. primo, ait hanc venationem iure naturali omnibus esse permissam. Idem S. Thom. 2. 2. quæst. 64. articu. primo sensit.

4 Quoad tertium† modi venandi tres sunt; nam aue animantibus, vtpote canib. & ancipitre fiunt. Aut retibus, arcu, & sagittis, seu alijs armis, & instrumentis, vt in venatione ceruorum, luporum, vrsorum, & huiusmodi. Aut vtroque modo, scilicet canibus, & armis.

5 Quoad quartum †illicita per accidens venatio fit. Idque duobus modis. Aut quoad omnes: aut quoad aliquas personas tantū. Quoad omnes primò prohibitione facta ab habente ad id potestatē ex legitima causa, vtpote, ne quis venetur. Ne quis venetur tēpore factus animalium, item ne quodam genere armorum vtantur, vt sclopis; licita est enim huiusmodi prohibitio, vt de magis cō muni testatur Couar. eodem §. 8. nume. primo, quandoquidem illis armis, & eo tempore, si venationes fierent tollerentur ipsæ animantes, & expellerentur à territorijs, quod in damnum, & detrimentum locorum redundaret, hacque ratione tam Clerici, quàm laici prohibentur. Secundò ratione temporis, vt in die festo, & ieiuniorum; nam & laicis his temporibus venatio prohibita est, quandoquidem tunc diuinis officijs, & animarū saluti quis studere debet, atque sic inquit S. Ambros. relat. in c. an putatis, distinctio. 86. & Gl. in c. qui venatoribus, eadem distinct. vbi illicitā ait esse venationem ex tempore, vt in Quadragesima, & diebus ieiuniorum multomagis in diebus festis, in quibus de præcepto Missæ interesse Christiani debent, & ita quoque asseruit Couar. eodem §. 8. numero 3. In his igitur casibus illicita est venatio tam laicis, quàm Clericis: in reliquis autem venatio permissa est.

Secundò illicita est venatio habito respectu ad personas, scilicet Ecclesiasticas, etto laicis licita sit, ac permissa, ita Zabar. in Clemen. 1. §. porrò, num. 3. de stat. monac. De his igitur agendum est.

Pro regula igitur habendum est Clericos venari non posse etiam in casibus permissis laico. Primò ratione modi, scilicet cum canibus, vel ancipitre; id enim ministris Altaris Dei prohibitum est in c. 1. vers. Canes ne Cler. vel Monac. ibi enim prohibetur ministris altaris Dei, & Monacis Canes, & aues alli ad venandum. Idem prohibetur in c. 1. & 2. proposita pœna, de Cler. venat. Idque ob plures rationes. Primò quod seculare munus hoc est, à quo se abstinere debent clerici, vt sæpè diximus, quamobrem prohibitio etiam fuit collocata sub cit. tit. ne Cleri. vel Monac. Id quod & dixit Zabar. in codē §. porrò, vers. Quintò not. Secundò, quoniā auocantur à diuinis, quibus assidue operam dare debent. Postremò, quoniam scandalū præbent ob clamores, & strepitus, qui fiunt, necnon cursus in huiusmodi venationibus, quamobrem etiam alienum est à dignitate, ac grauitate Clericorum. Hæc facit, quod si liceret Clericis venari, liceret etiā canes ancipitres, & huiusmodi ad venandum eis alere; concesso enim aliquo, & omne illud concessum intelligitur sine quo concessum haberi non potest, l. secunda, & ibi DD. ff. de iurisd. om. iud. & fructibus Ecclesiæ non canes alendi, sed pauperes sustentandi sunt, vt suo loco probauimus, ergo.

Declaratur hæc regula primò, vt locum habeat in quocūque Clerico in sacris constituto, vel Episcopus sit, vt habetur in cit. c. 1. de Cler. ven.

Secundò etiam in minoribus constitutis locum habet, vbi beneficium Ecclesiastic. habent, & facit c. finale, eodem, de Cleric. venat.

Tertiò locum habet etiam in eo, qui beneficium non habet. An igitur in minoribus constitutus, & beneficium non habens venari non potest? Hostien. & Ioan. Aud. in cit. c. 1. de Cler. venat. tenent non posse, nā aiunt puniri

puniri pœna arbitraria; non puniretur autem si id ei liceret. Hanc opinionem quoque sequitur Anan.& pro hac opinione facit, c. finale, vbi omnibus seruis Dei prohibita est venatio; in quorum numero sunt in minoribus constituti. Contrariam opinionem tenet Ant. scilicet quòd possit, pro cuius opinione facit, quòd in alijs secularib. non prohibetur. Tertia opinio fuit Abb. distinguentis; nam ipse sic distinguebat. Aut in minoribus constitutus tonsuram dimisit, & puniri potest, si venationibus operam dedit. Aut non omisit tonsuram, & tunc secus. Hanc opinionem improbat, ac rectè Diaz. in Prac. Crim. Canon. cap. 67. Nam si venatio Clericis in minoribus est licita omissio tonsuræ illicitam facere non debet; nam minus offendit non deferens ipsam; quandoquidem laici Clericom eum non existimantes minus scandalum patientur. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendom censeo. Aut hic tonsuram, & habitum clericalem dimisit, & in hoc casu venari ei licere concludo; quandoquidem non videtur in eo statu velle viuere, quamobrem etiam supra conclusum est secularia negotia hûc gerere posse. Aut nihil eorum omisit, & tunc secus scandalum ob scandalum, quod dat his venationib. operam dando.

Quartò declaratur proposita conclusio, vt locum habeat multomagis in monacis, ob cita. Clement. prima. §. porrò, de statu. Monach.

Quintò declaratur, vt nec consuetudine contrarium induci possit, ita Hostien. quem DD. sequuntur in cit. c. 2. de cleric. venat. & sequitur eum Diaz. eodem cap. 67. numero quinto. Primò, quoniam nutrit peccatum, argum. c. Esao. distin. 86. postremò quoniam & Ecclesiæ præiudicium facit, quod diuina non fiunt ob venationes.

6 Sextò † si contra fiat puniuntur Clerici; nam Episcopus tribus mensibus à communione suspenditur; presbyter duobus; si Diaconus autem sit ab omni officio, vt habetur in cit. c. 1. de Cler. ven. Sicut etiam Subdiaconus, vt Hostien. & Henric. Boic. ibidem inquiunt: in minoribus verò constituti arbitraria pœna puniuntur, vt asseruit ibid. Hostien. & Ioan. Andr. & Io. de Anan. & Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap 61. numero septimo, & Menoch. de arbit. iud. libro secundo, Centu. 5. cas. 413. numero decimoseptimo, cum seq. quæ tamen pœna ipso facto nô infertur, sed sententia postulatur, vt probaui in Tract. meo De Censur.

Verum quid si diceretur suspensus sit, an necessaria admonitio erit? DD. in facto affirmatiuo, idest vbi lex affirmatiuè loquitur monitionem non requiri inquiunt, quò in pœnam quis incidat, ita Innoc. in c. extirpandæ, §. sic præbend. & Felin in c. 2. de magistr. viden. & Viuin. in sua Sylu. opin. 611. Secus autem, si negatiuè lex loquatur; nam negatiuus sermo non habens tempus non constituit omittentem in mora, & dubiom esse potest, an ratione aliqua illud omiserit, secus autem vbi affirmatiuè; nam vt inquit Inno. eodem non facta latent, facta autē se manifestāt. Hæc doctrina vera est, vbi ipso iure pœna nō imponitur pœna, vt in ci. c. de cler. ven. at vbi ipso iure non imponitur, monitio non est necessaria, vt in pœnā quis incidat, vel nō factum incertum sit, sed requiritur monitio, vt veniat ad se defendendum, quare nō debeat ipsum declarari in pœnam incidisse, ac denũciari. quandoquidem statim incidit, vbi nō parcit, alioquin ipso iure in facto negatiuo pœna nũquam inferretur, quod absurdū est, & notandum. His igitur modis regula hæc amplificatur.

Postremò amplificatur proposita regula non solùm ratione modi, scilicet cum canib. & ancipitre, verùm etiam, etsi nimis frequēter venationi nō prohibitæ operā daret. Excipitur tamen primò, vbi Clericus reditus suos haberet in venatione; quod enim tunc vtilitatis Ecclesiæ causa, & nō voluptatis venari censetur, id ei licet, ita Hos. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. c. 1. & c. 2. de de Cler. venat. Sublimitatur tamen in Religiosis per cit. §. porrò. & ibi Gloss. in verbo, Personam, in fine, nam nec recreationis gratia id eis licet, vnde de communi sententia restatur Addit. ad Diaz. eodem cap. 67. propè finem. Non mihi tamen omnino placet hæc opinio; per alios ergo rectius id fiet.

Secundò excipitur, vbi causa famis recuperandæ, & valetudinis id faceret, ita asseruit Abb. in cit. c. 1. versic. Putarem tamen, & c. finali, eodem, & facit, & c. dilectus, de homicid.

Tertiò excipitur, vbi id faceret causa voluptatis, & animi recreandi gratia, [& rarò; nam etsi Abb. in alleg. c. 1. & c. 2. nolit id fieri etiam causa voluptatis, tamen cit. c. 1. solùm punit detentum in hac voluptate, & idcirco, qui sæpius, & nō, qui rarò, sic enim dicitur ibi. Quod si quis talium personarum in hac voluptate sæpius detentus fuerit. Ecce hic loqui de eo, qui sæpius detinetur in hac voluptate venationis, ergo secus si

rarò

rarò, vel causa voluptatis venetur. Facit quoque c.primi.distinctione 88. & c. quid prodest,dist.86.nam in c.1.Episcopus repræhenditur,qui venationibus detentus erat; detentus autem dicitur ille,nõ qui rarò, sed qui assiduè alicui rei operam dat.In c.quid prodest dicitur.Q ri prodest ieiunare viscetibus,& luxuriari venatibus Ecce hìc verbũ luxuriari, quo significatur assidua, & frequens venatio,& ita quoque sequitur opinionem hanc Diaz.eodem capitulo sexagesimoquarto.

Quartò excipitur,ubi neque cane, ne acipitre venatio fit;non enim tunc ita animus auocatur à diuinis. Quare licet Clericis laqueos,vel retia ponere ad feras bestias capiendas,sicut etiam ad aues uiscum, & nočtuas,& arcubus,& sagittis, ita dixit Gloss. in uerbo, Venatoribus,distinct. 86. & Abb. in cit.c.1.in verb.Quædam est venatio, quæ fit cum rete,& Zabar. in citat. Clemen.1.§, porro,num.3.

Quintò excipitur,vbi id faceret, quò res suas tueatur;exempli gratia contra Apros, Vrsos,Vulpes,& alias feras, quæ consumũt, & vastant,segetes,& uineas eius; tunc enim quo sua tueatur,contra has animãtes venari potest, quò eas capiat,& occidat, ita Hostien & Anan.in cit.c.1.de Cler. uena.& ita Diaz.eod.cap.64.nu.6.

Sexto excipitur, si alijs venantibus ipse interesset;id enim ei licet,ut dixit Addit.ad Diaz.eod. Ego uerò sentio id verum esse in illis casibus,in quibus Clericis venari licet.

Septimò in dubio, si Clericis venationi operam hac, ex iusta causa id facere existimatur,& hoc ob hanc rationem,quòd delictum in dubijs non præsumitur,l.meritò,ff. pro soc.& ita Alex.& alij,quos refert, ac sequitur Diaz.eodem cap.67.& Addit.ad eũ, in fine.Hoc tamen mihi non simpliciter placet cum habito respectu ad Clericos in genere prohibitorum simus, ergo nisi aliud suadeat,contra Clericum præsumetur.

7 Postremò † excipitur quoad id,quod uenatione captum erit,nõ enim ad restitutionem tenetur,vt asseruit Couar.in Reg.Peccatum,parte secunda,§.octauo, numero 2. etsi enim prohibetur venatio Clericis,nõ tamen acquisitio rei factæ ex uenatione.Præterea causa restituendi pendet à iustitia commutatiua,quam tolli necesse est, quo restitutio facienda sit:at id non contingit hic; nullum damnum alteri datur cùm feræ bestiæ in nullius bonis sint,nec per venationem aufertur alicui,quid quod suũ sit,vel debitum, ergo ad restitutionem non tenetur, atque sic asseruit Couar.ibid.

8 Quæ autem diximus de venatione † eadem intelligimus esse dicta ob easdem ra-
9 tiones,& aucupijs;Ex dictis patet† non licere Clericis habere canes,aut acipitres ad uenandum,per cit.c.1.& 2.de cler.ven. Secus autem si custodiæ causa, vt dixit Gloss. in Clem.prima,§.porrò,in verb.Venaticos,de
10 stat. monac. † Piscari autem Clericis licere dubium non est exemplo Apostolorum,& facit c.nunquam,de conse.distinct.quinta,Modo tamen artem illam diebus præsertim solemnibus(quibus Ecclesiast.officijs interesse debent,& inseruire)non exerceãt, in alijs festis permittitur,vbi necessitas suaderet, ut habetur in c.licet,de fer. Modo etiam nõ assiduè id exerceant;non enim Apostoli,posteaquam gratiam Dei nouerunt, piscationibus operam dabant assiduè, sed relictis retibus secuti sunt Christum Dominum. Sed de venatione satis,ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Ludorum species quot sint.*
2 *Ludere aleis probibitum est Clericis, & quãobrem,qua regula multis modis declaratur.*
3 *Ludere per alios non possunt Clerici.*

§. XXIII.

SNon etiam Clerici ludere debent illicitis ludis. Verũ,ne terminos ignoremus, præmittendum est, quot ludorum species
1 sint.† Tres igitur ludorum species sunt;quorum prima nititur fortuna, cuiusmodi est ludus aleæ,seu chartarum,necnon taxillorum idest Dadi. Altera species est, quæ ingenio, & industria,cuiusmodi est ludus schacorum, & Castelli,& huiusmodi. Tertia, quæ nititur fortitudine,& agilitate,cuiusmodi est ludus vbi quis vel certat hasta, vel palo iacendo, vel uerrendo,uel saliendo,luctãdo, pugnando,quod uirtutis gratia fit,vel pila, palmatia,& huiusmodi,vt habetur in l.solent,ff.de de aleat.De quibus singulis agendum est,& prius de prima.

2 Quoad primam speciem igitur † pro regula habendum est Clericis, & Monacis iure Pontificio prohibitum esse ludum aleæ, necnon taxillorum, ut habetur in c. penult. de vita,& honest. Clerici dicitur enim ibi, ad aleas,& taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Ecce hìc apertè haberi

Cle-

Clericos ludis, qui fortuna nituntur ludere non debere. Idem habetur in c. cum inter dilectos, & ibi not. Mar. Socin. sen. de excess. prælat. & in c. Episcopus, distinct. trigesimaquinta. Idque meritò. Tum quod bona consumuntur, & Deus, ac Sancti blasphemãtur, vt inquit Iustin. in l. fin. C. de relig. & sumpt. fu. quamobrem multis grauibusque pœnis lusores afficiuntur, sicut id pluribus exemplis declarauit Viu. in sua Syl. in verbo, Ludus. Hinc & laicis huiusmodi ludi prohibiti sunt, vt habetur in tit. ff. de aleat. & in cita. l. fin. omnis enim ludus communi iure prohibitus est, qui nititur sorte, & fortunæ, ita de communi testatur Clar. in §. ludus. Tũ quod Clerici alijs forma, atque exemplum viuendi esse debent, vt sensit Triden. Synod. sess. vigesimasecunda, de reformat. capitu. 1. Tum quòd à secularibus reb. se abstinere habẽt, vt supra probauimus, præsertimque cauere, ne ludis bona Ecclesiæ profundant, quæ in pia opera impendenda sunt; His igitur iuribus, atque rationibus Clerici ab huiusmodi ludis se abstinere debẽt; nam & Canones citatos Trident. Synod. eod. sess. vigesimasecunda, capit. 1. confirmauit, & obseruandos præcepit pœnis sacrorum Canonum, vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis, sic enim inquit ibi, statuit Sancta Synod. vt quæ aliàs à Summis Pontificibus, & à sacris Concilijs de Clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, & comessationibus, choreis, aleis, ludis, à quibuscunque criminibus, necnon secularibus negotijs fugiẽdis copiosè, ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum eisdem pœnis, vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis obseruentur; nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua verò in desuetudinem abijsse compererint, ea quamprimũ in vsum reuocari, & ab hominibus accuratè custodiri studeant; non obstantibus consuetudinibus quibuscunque nec subditorũ neglectæ emendationis ipsi cõdignas Deo vindice persoluant. Hæc S. Synod. ex quibus apparent, quæ supra diximus.

Hæc autem regula locum habet in omnibus Clericis, qui ordini sacro initiati sunt, vt habetur in cit. c. Episcopus, dist. 35.

Secundò locum habet etiam in minorib. constitutis, vbi beneficium Eccl. habent, argumen. c. 1. de postul. nam huiusmodi Clerici eodem iure censentur, quo in ordinib. sacris constituti.

Tertiò locum habet, vt nec interesse debeant ipsis ludẽtibus, vt dicitur in cit. c. pen. de vit. & honestat. Cleric. & ibi DD. not. & Gloss. in c. Episcopus, dist. 35. & Socin. sen. in cit. c. inter dilectos, nume. 11. de materia ludi pluribus egit.

3 Quartò † nec per alium ludere possunt; si enim interesse ipsis ludis non debent, minus per alios ludere valent, quod grauius est, argum. auth. multo magis, C. de sacrosan. Eccles. & ita habetur in Auth. vt diximus, C. de Episc. & Cler. deprompt. ex Auth. de sanctis. Episc. ex §. interdicimus. Ac planè, si negotiari per laicos prohibitum est Clericis, id quod licitũ est, minus ludere per alios queũt his ludis, qui & laicis prohibi sunt. Hinc DD. & Bar. in auth. interdicimus, C. de Episcop. & Cler. inquiunt pœna statutorum imposita ludenti puniri debere, & ludi participes, quos etiam sequitur Addit. ad Diaz. in fine, cap. 70. Hinc etiam Fulgos. in cit. Auth. interdicimus inquit, qui iurauit se non lusurum, periurium esse, si alteri pecuniam tribuat, quo suo nomine ludat, quem sequitur August. de Rimin. & Addit. ad Diaz. eodem cap. 70. in fi.

Quintò nec de habitatione, ac mensa accõmodare Clerici lusores possunt, ita Diaz. eodem cap. 70. num. 2. vers. Clericus. Nam hi cooperantur, adiuuant, ac fauent, quamobrem grauiter peccant, c. error, distin. 83. Hinc l. 1. ff de aleat. multis pœnis afficitur, qui domum huiusmodi lusoribus præbet, & facit tot. tit. de recep fur.

Postremò locum habet hæc regula, vt nec consuetudine Clerici excusentur, ita habetur in c. inter dilectos de excess. prælato. vbi Innoc. III. improbat consuetudinem hanc Clericorum ludendi etiam voluptatis causa, & Vrbanitatis, seu Curialitatis, vt ipse ait, ergo nec consuetudine induci potest; nã materiam tribuit corrumpendi bonos mores, & dissolutionis, vt ait ibi Summus Pont. & ita not. Abb. num. 2. & est consuetudo inducens peccatum, vel reddens homines faciles ad peccandum, c. ex parte, de consuetud. & ita inquit Abb. in cit. c. pen. de vit. & honest. Cler. His igitur modis regula hęc amplificatur.

Excipiuntur tamen primò Clerici in minoribus constituti, qui beneficium Eccl. nõ habent; nam de ipsis eadem ratio est, quæ de laicis, & tradidit Abb. communiter recept. in c. Clerici 1. de vit. & honest. Cler. & in c. 1. & 2. de postul.

Secundò excipitur vbi animi gratia secretò, & modicè luderent, quod enim scandalũ non præbetur, quòd quantitas magna non proponitur, & raro id fit, & idcirco cessant ratio-

tationes, quamobrem hi ludi prohibiti sunt ob eam rem excusantur, ita DD. communiter inquiunt, quandoquidem vnaquæq; par ua res excusar à peccato. Et de hac regula satis. Verùm an mortiferè peccent in casib. supradictis? Item an puniantur, & qua pœna. Hic in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Ludentes Clerici aleis, taxillis regulariter peccant.*

2 *Puniri etiam possunt pœna arbitraria Clerici ludentes aleis, & huiusmodi.*

§. XXIII.

1 §. † Peccant autem mortiferè Clerici prędicti, qui aleis, & taxillis ludunt. Tum quod legi Canonicæ non obediunt, qua id eis prohibetur. Tum quòd deponitur quis à beneficio, vbi est publicus aleator, c. inter dilectos, de excess. prała. Tum quod in sacris constituti per canones Apostolorum iubentur puniri si sit Episcopus, presbyter, aut Diaconus: alij verò inferiores communione priuari debent, vt dicitur in c. Episcopus, distinct. 35. huiusmodi autem pœnæ non inferuntur nisi pro graui offensa, argum. c. nō afferemus, vigesimaquarta, quæstione prima, & ita asseruit Nauar. in Man. cap. 20. numero 9. Excipiuntur tamen casus dicti, vbi permittitur, vt ludere queant.

2 Quoad pœnam verò † scilicet qua affici Clerici debeant in cit. c. Episcopus in Episcopo presbytero, ac Diacono pœna non præscribitur, sed dicitur ibi, vt damnentur. In alijs, vt Communione priuentur, vbi admoniti desistere nollunt. Quare arbitraria puniri poterunt, quod & Triden. Synod. dixit sess. vigesimasecunda, de reforma. cap. 1. & Addit. ad Diaz. cap. 70. in littera C. in tit. de obtinend. benef. In hoc igitur casu Iudex rationem habebit frequentiæ ludendi, scandali, si quod interueniat; bonorum, quæ profusio sit, si diuina intermittantur, & qualitatis personarum; nam pro grauitate criminis pœna imponitur, cit. c. non afferamus, vigesimaquarta quæstione 1. & ita sensit Diaz. eodem cap. 70. num. primo, in fine, & Addit. ad eum in littera C. Hinc lusori ad primerā, & alios ludos prohibitos non posse resignari beneficium curatum resolutum fuisse in Curia recenset Paris. de resign. benef. lib. 4. quæst. 3. num. 65. nam aleator indignus est, cui beneficium conferatur, etsi est publicus ipso iure collatio nulla est, si occultus irritan

da, cit. c. inter dilectos, vbi Abb. & alij, de excess. prælat. & Paris. eadem quæst. numero 66. cum seq. Excipiuntur tamen casus, in quibus mortiferè non peccatur, quos supra recensuimus. Atqui an ad restitutionem Clericus eius, quod ludo acquisiuit, tenetur? Hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Ludo prohibito acquisitum à Clerico an restitui debeat.*

2 *Ludo si quis vicit quidpiam ei, qui dominus non est, vel res administrationem non habet, restituere tenetur.*

§. XXIV.

1 § Postrema quæst. est † an acquisitum ludo supraposito restitui debeat à Clerico, & videbatur dicendum ipsum ad restitutionem obligari, quoniam, qui amisit aliqd ludo, repetere illud potest, nisi quinquaginta annorum spatio præscriptum sit, vt dicitur in l. fin. C. de relig. & sumpt. fun. vbi permittitur repeti, & si non repetantur ab eo, qui amisit, à fisco iudicantur.

Contrariam opinionem tamen sequidebemus, scilicet quem non teneri ad restitutionem eius, quod ludo acquisiuit, & hoc ob hanc rationem, quod contractu quodam cōditionali acquisiuit; conuentum enim est tacitò inter lusores vt cui alea contigerit vincere, propositam pecuniam lucretur, at acquisitum per pactum restituere quis non cogitur, l. prima, §. conuenerit, ff. de pact. c. 1. eodem ergo, atque sic asseruit Couar. de cōmuni Theologorum sententia in Reg. Peccatum, 2. par. §. 4. numero 1. cum multis seq. de reg. iur.

2 Excipitur tamen primò, † vbi quis ludo vicisset ei, qui vel dominus non esset rei amissæ (cuiusmodi est seruus, & Monachus, necnon filiusfam.) vel si dominus, administrationem bonorum liberam non habet, vt pupilli, qui tutorem habent, & minores, qui curatorem, sicut etiam furiosi, & ij, quib. curator datus est; reperi enim ab his poresi à patre, vel domino, vt dicitur in l. final. ff. de aleat. Et ob eam rationem à tutore, vel curatore, & à Prælato, & etiam à marito, si vxor lusit, & ita quoque dixit Abb. in c. penul. de vit. & honest. cler. num. 13. Idque meritò ex quo enim prædicti dominium pecuniæ non habebant, non potuerunt in alios illud transferre, c. nemo potest, de reg. iur. & idcirco ipsis dominis, & administratoribus restituenda

tuendæ est, ita Gloss. & DD. in cit. c. penul. de vit. & honestat. cler. & de communi testatur Viu. in sua Sylu. opin. 468. Immo pœna furti tenentur, qui pecuniam ab ipsis habēt tanquam accipientes aliena, argum. l. seruus cu iusdam. ff. de cond. indeb. vbi tex. not. secundum Bald. in Rubric. C. de donatio. ob turp. caus.

Atqui an è cōtrario, qui cum his lusērūt, & euictum aliquid ipsis fuit, repetere possent? Videbatur posse iuxta ti. ff. quod quisque iur. sicut enim repeti amissum ab eis valet; ergo & alij repetere ab his poterunt, & hanc opinionem sequitur Alphons. à Castr. eodem §. quarto, nu. quarto, vers. Decimo; nam air eum, qui liberam bonorum administrationem non habet, teneri ad restitutionem eius, quod ludo acquisiuit ab eo, qui liberam administrationem habebat.

Contrariam opinionem autem sequi debemus, scilicet non teneri hos ad restitutionem. Nam & si prædicti alienare bona parētum, & dominorum nequeūt vel sine auctoritate eorum, vt tutorum, & curatorum; acquirere tamē sine eorū lemauctoritate ab alijs possunt, vt habetur in Inst. de auctorit. tut. in prin. & in §. pupillus eod. De inutil. stipul. vbi etsi pupillus sine tutoris auctoritate alienare non potest, secus tamē quoad acquirendum esse ibi dicitur. Non est igitur absurdum diuersum statui in his lusoribus, quandoquidē diuersa ratio in ipsis est; quippe, quia ipsi domini sunt, & liberam bonorū administrationem habent, & idcirco de ipsis disponere ad arbitrium queunt, §. per traditionem, in Insti. de rer. diuis. & l. in re mandata, C. man. illi verò vel non sunt domini, vel liberam bonorum administrationem nō habent. Quamobrem etiam cessat ratio contraria tit. ff. quod quisque iur. cum cōsensus vtriusque partis hic interuenerit. Non igitur repeti, recuperari vè possunt à parentib. vel à dominis prædictorum, quæ liberi, seruivè eis vicerunt. Non obstat etiam cit. l. fin. quandoquidem vsu capta non est quoad restitutionem. Excipitur tamen, vbi quis lusit cum eis, qui administrationem bonorum non habebant, vel domini non erant, & cùm eos ipsi collusores non nocerēt, interrogarunt, an essent tales, qui non haberent administrationem rerum suarum, & falsò asseruerunt se esse dominos; quod enim fraus, & do 1
lus nemini prodesse debet, c. ex tenore, de rescri. in hoc casu ad restitutionem tenētur, & facit l. 2. & 3. C. si min. maior. se dixerit. Hæc tamen opinio mihi non placet cum in præiudiium patris, & domini id vertatur, Quare sibi tribuant, qui debebant esse ignari eius, quo cum luserunt. Nec repugnant allegat. supra; nam locum habent in præiudicium decipientis, & non alterius, vt in casu nostro.

Excipitur autem, vbi modicum quid à filiofam.[1] vicisset, vel à Monachò, vel ab vxore, vel seruo; nam verisimile est dominos id permissuros esse; ad hoc enim restituendum non tenebitur. Et in hac quæstione sic cōcludendum censeo.

Secundò excipitur in primis, vt ad restitutionem teneatur, qui ludo quidpiam acquisiuit, vbi fraude, ac dolo in ludo nō permisso lucratus est, vtpote falsis cartis, vel taxillis; in hoc enim casu ad restitutionem tenebitur, atque sic de communi sententia testatur Paris de Puteo in tract. de ludo, numero 27. quem refert, ac sequitur Viu. in sua Sylu. opin. 168. num. 15.

Tertiò excipitur, vbi vi, ac metu, & opprobrijs induxit quis quempiam ad ludendum qui nisi luderet, & abiectus existimaretur; in hoc enim casu etiam ad restitutionem is tenetur, ita dicit S. Thom. secunda secundæ, quæst. trigesima secunda, artic. septimo, ad 2. atque Caiet. ibi sequitur, & Sot. libro quarto, quæstione quarta, artic. 2. de iust. & iur. & Viui. vbi de communi sententia testatur in cit. opin. 168. numero decimoquinto, & Nauar. in Man cap. vigesimo, numero decimotertio. Nam nec pactum de non recedendo à ludo nisi amissa certa quantitate pecuniæ valere DD. communiter concludunt, vt inquit ibidem Viu. eodem numero decimosexto. Tenetur igitur hic ad restitutionem; nam tamen si vincit is, qui vi, metu, dolovè inductus lusit, ita Viu. ibidem de sententia plurium Theologorum, & Guid. Pap. quæstione 581. & de sententia Innoc. in c. quia plerique de immun. Eccl. de restitutione autem hac agunt Abb. ac DD. in c. pen. de vit. & honest. cler. Sed de hac materia, seu de prima specie ludi satis.

Quæ diximus autem de ludo alearum, & taxillorum, de omnibus alijs ludis, qui à fortuna pendent, dicta esse volumus; ad aliam speciem transeamus.

S V M M A.

1 *Ludi, qui ingenio nituntur, vt ludus scaccorum, castelli, & huiusmodi Clericis probibiti non sunt quibusdam seruatis.*

§. XXV.

§ Secunda ſpecies ludi eſt eorum, qui in-
genio nituntur, cuiuſmodi eſt ſcaccorũ
1 ludus.necnon caſtelli, & huiuſmodi. † Hi
ergo ludi Clericis prohibiti non ſunt, ita di
xit de ludo ſcaccorum. Abb. in c.pen. nume
ro quarto, de vit. & honeſt. Cler. vbi de com
muni ſententia teſtatur: ſicut etiam Viu. in
ſua Sylu.opin.467. Idem Gloſſ. in Authent.
interdicimus. in verb. Ad tabulas, C. de epi-
ſcop. & Cler. & Clar. in § ludus, nume. 3. ver
ſicu. Quæro nunquid. Idque meritò; Tum
quòd ludus alearum, & taxillorum, & alij,
qui fortuna nituntur, prohibiti tantum Cle-
ricis ſunt, vt habetur in eodem c.pen. de vi.
& honeſt. cler. ergo ſecus de alijs dicendum
eſt; incluſio enim vnius alterius excluſio eſt,
c. nonne, de præſumpt. & l. cum prætor, ff. de
iud. Tum quod ludi ſcaccorum, & huiuſmo
di ingenij experiundi gratia; at omnis lu-
dus, qui virtutes experiendæ gratia fit per-
miſſis eſt. l. ſolent, ff. de aleat. ergo.

Clerici ergo his ludis ludere poterunt. ſeruatis tamen vltra dolum & fraudem his. Primùm ne his ludis ad lucrum Clerici vtãtur; recreandi enim gratia ludi inuenti ſunt, & idcirco non magnam quantitatem pecuniæ ludere debent; nam Iuſtinianus in l. fi. C. de relig. & ſump. fun. etſi ludos hoſce permiſſit non tamen vltra ſolidum ludi voluit. Præterea (ne ſcandalum dent. periculumque animarum ſubeãt) nec in ædibus laicorum. nec in publico, nec cum perſonis vilibus, atque infamibus, & minus cum mulieribus ludere debent. Poſtremò raro, & breui tempore in his ludis verſari habent. vt id pluribus aſſeruit Viu. eadem opin. 467.

Quæ diximus autem de reſtitutione facienda in antecedenti ſpecie, ob eaſdem rationes, & hic dicta eſſe volumus, ad tertiam ſpeciem tranſeamus.

S V M M A.

1 *Ludi, qui corporis fortitudine inprimis nituntur, an permiſſi ſint Clericis.*
2 *Citaram pulſare, necnon ſaltare, an Clerici poſſint.*
3 *Ludum niuis Clerici vitare debent.*

§. XXVI.

§ Poſtrema ſpecies ludorum eſt eorum, qui corporis fortitudine inprimis nituntur, cuiuſmodi ſunt hi ſcilicet ſi quis certet haſta. vel pilo iacendo, vel currendo. ſaliendo, luctando, pugnando, & huiuſmodi. vt habetur in l. 2. & 3. ff. de aleat. Sicut etiam de ludo pilæ palmariæ, vel maioris, quæ dicitur Pallone.

1 Hi autem ludi, † etſi laicis permiſſi ſunt,
(virtutis enim cauſa fiunt. vt ait Iureconſul.
in cit. l. 2. & Clar. in §. ludus, num. 4. verſicu.
Item quæro; nam vbi agilitas corporis ver-
ſatur, ludus licitus eſt) habito tamen reſpe-
ctu ad clericos, qui à ſecularibus remoti eſ-
ſe debent, ob honoris grauitatem, & digni-
tatem, ab hiſce abſtinere, vel ſaltem ſecretó,
2 & in ſuis ædibus hæc facere debeat. † Sicut
etiam citaram pulſare, & ſaltare, vt dixit
Abb. in c. cum decorem, de vit. & honeſtat.
cler. & Viu. in ſua Sylu. opin. 467. num. 3. ver
ſicu. & hinc eſt. Epiſcopus ergo. cùm ſuam
diœceſim viſet, an clerici ab his ſe abſtineãt,
diligenter animaduertet. Sed de ludis, qui
3 factis fiunt hactenus. † Si illud addiderimus
& ludum niuis clericis prohibitum eſſe; nam
eſt ludus noxius, & idcirco ſi quis clericum
percutiat, & ſanguis emittatur in excommu
nicationem incidit Canonis, c. ſi quis ſuadente diabolo, decimaſeptima quæſtione quarta, vt ait Calder. in conſ. 39. aliàs 7. de ſent. excommu. & Tuſch. in littera L. concluſione 457. Multomagis agitationes *taurorum*, & aliorum animalium, necnon torneamenta, de quibus habetur in Bulla Pij Quinti, ſupra poſita: & in titu. de torneam. & nos ſupra agimus.

S V M M A.

1 *Mulieres ſuſpectas domi Clerici habere non debent.*
2 *Mulieres, an in dubio pro ſuſpenſis habeantur.*

§. XXVII.

§ Poſtremò de modo viuendi Clericorum cum habitu reſpectu ad ſe, tum ad ſuam familiam agendum eſt.

1 Primùm igitur clerici † mulieres ſuſpe-
ctas domi habere non debent. vt habetur in c. 1. de cohab. cler. & mul. & diſtinct. 81. per totam, & c. 1. diſtinct. 34. & c. interdixit, cum ſeq. diſtinctio. trigeſimaſecunda, & Bernchin. de Epiſcop. par. prima, libro quarto, numero 6.

Ampliatur hæc regula, vt locum habeat etiam in ijs, quæ ipſis neceſſitudine coniunctæ ſunt; modò ſuſpectæ ſint. vt dicitur in ci ta. c. 1.

An

An igitur licet clericis domi habere matrem, aut sororem, aut amitam? Quod liceat, habetur in cit. c. interdixit, distinct. 32. vbi prohibitum est habere mulieres, excepta tamen matre, & sorore, & amita. Idem habetur in c. volumus, distinct. 81. vbi excipiuntur mater, & soror, & in c. cum omnibus, ead. distinct. Excipiuntur mater, auia, matertera, amita, soror, filiæ, fratrum, vel sororum, & vxores filiorũ. Et ratio suadere id videtur, quoniam naturale fœdus, quod est inter has personas, nihil mali suspicari de his permittit, vt dixit Innocen. III. in c. à nobis, de eohabit. cler.

Contrarium tamen suadere videtur cita. c. 1. eodem, vbi per ipsum prohibetur clericis vllas habere mulieres domi, quas Canones concedunt; & hoc ob eam rationẽ, quoniam instigante diabolo, & in illis sceleribus perpetratum reperitur, aut etiam in pedisequis earundem. Hæc ibi.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo cum Gloss. Aut prædictę mulieres suspectę sunt per se, vel ob eas, quæ secum sunt; & in hoc casu locum habet. cit. c. 1. nam principium legis est procemiũ quoddam, quod totam rem declarat, l. fina. ff. de hæred. instit. & vna pars legis aliã declarat, & antecedentia, consequentia iurib. vulgaribus, at in initio cit. c. 1. prohibitio generalis proponitur, vt nullus Sacerdos fœminas retineat, de quibus suspicio esse potest, ergo & de permissis à Canone agitur, de quibus suspitio esse potest; vbi enim eadem ratio est, ibi eadem iuris dispositio legis esse debet, l. Tirio, ff. de furt. & l. illud, ff. ad leg. Aquil. Vel igitur consanguineæ sine cum clericis habitare non debent, vbi suspectæ sunt.

Aut non sunt suspectæ, & suspitio esse nõ potest talis de mulieribus, quæ coniunctæ sont; & in hoc casu priores Canones locum habebunt, & prior opinio, atque sic conclusit Gloss. in cit. c. 1. in verb. Canones, quam DD. communiter sequũtur, vt testatur Abb. numero secundo. Regula igitur proposita amplificatur etiam in necessitudine aliqua coniunctis, vbi scilicet suspectæ sunt, secus ergo, vbi non suspectæ.

2 Verùm † an in dubio suspectæ mulieres existimabuntur? In hoc casu etiam distinguendum est. Aut sunt mulieres coniunctę, aut consanguineæ, aut affines, & hæ mulieres ipso iure suspectæ non existimantur; & hoc ob hanc rationem, quoniam vt inquit Innoc. III. in cit. c. à nobis, de eohab. cler. & mul. naturale fœdus, quod in ipsis habetur, nihil permittit sceleris in eis suspicari. Nisi ergo aliud sit, & probetur, vtpote alij clerici non coniuncti cum coniunctis habitant, quo casu suspicio intercedit, & sensit Abb. in cit. c. 1. nu. secundo, suspectæ non existimabuntur. Et idcirco sine licentia Episcopi huiusmodi mulieres non suspectæ domi haberi poterunt; ex quo à Canone licẽtiam habẽt; nam frustra petimus à Principe, quod habemus à lege, l. 1. ff. ad municip. Aut non sunt coniunctæ, & in hoc casu suspectę præsumuntur, argum. cit. c. 1. à nobis, à contrario sensu, quod argumentum validissimum est, l. 1. & ibi DD. ff. de off. cius. Si enim in coniunctis naturale fœdus nihil sceleris permittit suspicari; ergo secus, vbi naturale fœdus non intercedit, etenim quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito, l. fi. §. fi. ff. de leg. 3. Quare in hoc casu vbi pro famula mulierem non coniunctam habere vellet, vel pro se, vel pro matre, vel sororibus, licentiam ab Episcopo impetrare debebit. Qui habito respectu ætatis clerici, & mulieris, necnõ formæ arbitrabitur, an permittenda sit, nec ne, cùm id iure cautum non sit, argum. l. 1. ff. de iur. delibe. & c. de causis. de off. deleg. De regolaribus autem quid iuris iud. Capel. Tholos. decis. 438. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Cibo, & potu nimio Clerici vti non debent.*
2 *Inuitari ad bibendum Clerici non debent.*
3 *Prandium à Clericis benedici debet.*
4 *Lectio sacra haberi debet à Clericis dum comme ditur.*
5 *Ebrietas an peccatum mortale sit.*
6 *Ebrius Clericus si delictum committat an puniatur.*
7 *Ebrius Clericus si hominem occidat, mutiletvè an irregularis fiat.*

§. XXVII.

1 Secundò † clerici à nimio cibo, & potu se abstinere debent; à crapula, & ebrietate (dicitur enim à crapula, de vit. & honestat. cler.) omnes Clerici diligenter abstineant. Idque meritò, nam vt ibidem Innoc. III. ait ebrietas, & mentis inducit exilium, & libidinis prouocat incẽtiuum, id est vsum rationis tollit, & ad libidinem excitat, atq; sic not. Abb. ibi. Idem inquit Apostol. relat. in c. violentum, distinct. trigesimaquinta. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria ait ibi. Idem dicitur in c. fin. eadem distinctio.

tamen mihi non placet, nec verum est, vt infra videbimus.

4 Excipitur tamen, † vbi negotia pupillorum, & orphanorum agere volūt: nam quod horum cura, sicut etiam viduarum ad Ecclesiam pertinet, ob eam rem ipsorum negotia gerere valent. Quare, & tutores pupillorum esse queunt, si velint, vt dicitur in eodem c.1. distinct.88 & in c. Episcopus gubernationē. eadem dist. act. & distinctio.87. per totam. Necobstat c. fin dist 88 & c. Cyprianus, vigesimatertia quæstione tertia, vbi ponitur, qui tutorem reliquit in testamento; nam ad hoc respondetur Clericos non cogi ad tutelam, & curam suscipiendam, sed posse si velint, vt habetur in c. generaliter, decimasexta quæstione prima. Hinc etsi ab intestato tutela ad eos pertinet, ad quos bona ab iure stato perueniunt, vt habetur in Instit. de leg. patron. tut. (qui enim commodum sentit, & incommodum sentire debet, vt habetur in l secundum naturam, ff. de reg. iur.) in Clericis tamen locum ius illud non habet, vt inqt Gloss. in cit. c. generaliter, & in c. peruenit, distinct. 88. Id quod eis concessum est, quò studiosius diuinis ministerijs inhæreant, vt dicitur in cit. c. generaliter.

Postremò excipiuntur Clerici, qui in minoribus ordinibus constituti sunt, & beneficium Eccles. non habent; hi enim omnia facere possunt, quæ laici, vt inquit Abb. in c. 1. in fine, ne Cler. vel Monac. Quare & laicorū quoque procuratores esse poterunt. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Sordida munera Clerici exercere non debent.*

2 *Macellarij officium Clerici exercere non debent.*

3 *Pœna, qua Clerici afficiuntur macellarij officium exercentes.*

4 *Pœna, qua afficiuntur Clerici alia sordida munera exercentes.*

§. XIX.

1 Clerici itidem † sordida munera exercere non debēt. Tum quod secularia sunt, quæ ipsis prohibita sunt, per tit. ne cler. vel monac. secul. neg. Tum quod ab honestate, & dignitate Clericorum sunt aliena.

2 Primum igitur † macellarij officium exercere non debent Clerici, vt habetur in Clemen. prima, de vit. & honest. Cler. nam præter rationes proximè allatas, officium hoc horrorem quendam in se habet, & vile est, vt dicit Gloss. in cit. Clem. in verb. Macellariorum, & Zabarel. & Andr. & DD. sequuntur.

3 Hoc autem locum habet adeo, † vt si munus hoc exerceant, puniuntur; nam si nominatim moniti sint tertiò, idest tribus monitionibus, & ab officio non desistant, ita vt ad ipsum deinceps non redeant, vllo tempore, si non paruerint, Clerici coniugati omne priuilegium clericale amittūt ipso facto, & idcirco duplici priuilegio priuantur Canonis, & fori, quæ duo tantum Clerici coniugati habent, c. 1. de Cler. coniug. lib. 6. seruatis, quæ à Trident. Synod. sancita sunt. Non coniugati vero priuilegium in rebus amittunt, & si omnino vt laici incedant, scilicet non ferentes tonsuram, neque Clericales vestes, & priuilegio personali carent, quandiu huic muneri operam reddiderint, vt habetur in cit. Clem. 1. & ibi DD. no. Nominatim autem moniti esse debent: id quod fit proprijs nominibus, vel æquipolentibus, modò certa persona appareat, quæ monetur, argu men. l. nominatim, ff. de libe. & posthu. & ibi DD vt inquit Innocent. in c. Lateranensi, de preben. & Zab. in cit. Clem. num. 1 u versi, Oppono. Item tertiò moniti esse debēt dierum aliquo internallo intericcto inter vnā monitionem, & aliam, c. sacro, de sent. ex commun. & c. constitutionem, eodem lib. 6. & ita Gloss in eadem Clem. in verbo, Tertiò, & DD. communiter sequuntur. Non igitur sat et it vnum peremptorium per eadem Gloss. ibi communiter recept. Hac igitur pœna afficiuntur Clerici, vbi publicè, ac per se munus hoc exercēt; si clam, vel per alios eadem pœna puniuntur qua negotiantes.

Quam pœnam patiuntur etiam exempti Clerici, si in loco non exempto hoc exerceant, vt inquit Gloss. ibi, in verbo, Clericos.

Item locum habet hæc pęna, vel Clericus coniugatus sit, vel non coniugatus, vt dicitur in cit. Clem.

Excipitur tamen primò, vbi nominatim admoniti non sunt.

Secundò, vbi nec tertiò moniti sunt.

Tertiò excipitur, vbi intra tempus ipsis præscriptum desistūt ab hoc munere. In his enim tribus casibus prædicti Clerici pœnā euadunt; quandoquidem, quò in pœnam hanc incidant, tria Canon ille postulat, vt ibi habetur.

Quartò excipitur, vbi occultè munus hoc exercent, quamuis peccent cum a secularib. negotijs se abstinere debeant.

Quintò

Quintò excipitur, vbi alium id facerent; nam cit. Clem. prima, pœnam imponit, vbi publicè, & personaliter munus hoc exercet, ergo aliàs secus atque sic Gloss. colligit ibi, in verbo, Publicè. Atqui vbi per alium id faciunt, an peccent? Planè sic cùm munus seculare exerceant, quod non debent, & sapit auaritiam, quæ ab Ecclesiasticis personis aliena esse debet, atque sic inquit ibi Gloss. in verbo, Publicè. Quare lucrum ad Cametam spectabit.

4 Sextò excipitur, † vbi alia sordida munera Clericus exercet; non enim in hanc pœnam incidit. Tum quod Canon aliorum mentionem non facit. Tum quòd sumus in pœnis ergo, atque sic inquit Gloss. ibi, in verbo Macellariorum, & sequitur ibi Zabar. quæstione quarta, & alij, & Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 64. num. 5. Admoneri tamen debet Clericus ab ordinario, & pœna arbitraria puniri, si non desistat, vt inquiunt Diaz. ibidem, & Addit. ad eum, & sequitur Meno. de arbitr. iudi. libro secundo, Cent. quinta, cas. 412.

Quæ diximus autem de Macellarijs eadē asserimus de exercentibus publicè, & personaliter tabernas, vt habetur in cit. Clem. prima. Addo tamen vnum, quoniam vinum, & bona, quæ à suis prædijs Clericus percipit, per alium vēdere potest. Sed de Macellarija hactenus.

SVMMA.

1 *Ioculatores, & scurræ Clerici esse non debent.*
2 *Pœna Clerici ioculatoris, scurræ vel artem exercentis.*

§. XX.

1 Non etiam † Clerici ioculatores, atque scurræ esse debent, ita habetur in c. vnic. de vit. & honest. Cler. libro 6. Alienum enim est à dignitate, atque honestate Clericorum huiusmodi functiones exercere. Ioculator autem is dicitur, qui publicè corporis sui actu delectare alios contendit. Hinc Gloss. in cit. c. vnic. in verbo, Ioculatores dixit hoc facere spectaculum sui corporis, scurra verò, qui facto, & verbis id facere conatur, sicut qui in Scenam prodeunt, qui & de iure ciuili infames sunt, l. 2. §. ait prætor, ff. de ijs, qui not. infam.

2 Pœna verò hac afficiuntur. † Nam si per annum eam artem exerceant, ipso iure sunt infames: siverò breuiori tempore, & moniti non resipuerint, ipso iure omni priuilegio Clericali carent, vt dicitur in cit. c. vnic. In Concilio Cartaginensi relat. in c. Clericum, distinct. 46. hæc habentur Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio esse retrahendum censemus.

Ampliatur hoc etiam in Clericis, qui in sacris sunt: Tum quòd Canon generaliter loquitur, nec distinguit. Tum quòd magis ad ipsos grauitas spectat, ex quo in altiori loco collocati sunt, atque sic inquiunt DD. plures contra Ioan. Monach. in cit. c. vnic. quos refert, ac sequitur Diaz. in Prac. Crim. Canon. cap. 68. nu. 3.

Excipitur tamen primò, vt pœnam hanc euadant, vbi in occulto id facerent, vtpotè inter amicos, vel infirmitatis alterius, vel honestatis gratia, vt dixit Gloss. in eodem c. vnic. in verb. Ioculatores, & Gloss. in cit. l. secunda, § fi. in verb. Definit. Quare, qui inter amicos priuatim aliquid huiusmodi faceret non puniretur....

Postremò excipitur, vbi etsi per annum exercuit, non tamen annus continuus fuit; nam pœnam euadet, quandoquidem tēpus hoc continuum esse debet, ita Ioan. Monac. & Ioan. Andr. & Gem. ibi inquiunt, & Diaz. eodem cap. 68. etenim in dubio tempus à lege præscriptum continuum esse debet, ita inquit Gloss. in Rubr. ff. de diuers. & temp. præscrip. & Gloss. in c. 2. in verb. Per annum, de temp. ord. eodem lib. 6. quam opinionem etiam communiter receptam testatur Addi. ad Diaz. eodem capitulo 68. Sed de his hactenus.

SVMMA.

1 *Venationibus illicitis operam dare Clerici non debent.*
2 *Venatio quid sit.*
3 *Venatio an per se licita sit.*
4 *Venatio quot modis fiat.*
5 *Venatio quando illicita, & quibus.*
6 *Clerici venatoris pœna.*
7 *Venatione captum sit capientis.*
8 *Aucupijs Clerici operam dare non debent.*
9 *Canes an Clerici habere liceat.*
10 *Piscari an liceat Clericis.*

§. XXI.

1 Non etiam † illicitis venationibus operam dare Clerici debent. Verùm, quo res hæc dilucidior sit, & ne terminos ignoremus, hæc premittenda sunt. Primùm quid

sit venatio (ommissa venatione, quæ fit ad homines perdendos, de qua agitur in c. fin. distinct. sexta, & Gloss. in c. qui venatoribus, distinct. 86. Item & ea, qua quis cum bestijs in arena pugnat, de qua etiam Gloss. eod. agit, vtraque enim hæc omnibus prohibita est, vt Gloss. inquit ibi) de venatione igitur agimus tantùm, quæ fit auium, ac ferarum in saltibus, & siluis. Secundò an per se licita. Tertiò quibus modis fiat. Postremò quando illicita.

2 Quoad primum igitur † venatio nil aliud est, quàm modus quidam acquirendi dominiū animantium, quæ natura feræ, & nullius in bonis sunt vt colligitur ex §. feræ igitur bestiæ cū multis seq. iunct. §. singulorum, in instit. de rerdiuis. & l. prima, ff. de acquirend. rer. domin.

3 Quoad secundum † huiusmodi animantium venatio per se licita est; cum enim fiat animantium, quæ in nullius bonis sunt, & capientium fiunt, meritò licita est de iure gēt. vt habetur in eodem §. feræ igitur bestiæ cū multis seq. Hinc Couar. in Regu. peccatum, par. secunda. §. 8. num. primo, ait hanc venationem iure naturali omnibus esse permissam. idem S. Thom. 2. 2. quæst. 64. articu. primo sensit.

4 Quoad tertium † modi venandi tres sunt: nam aut animantibus, vtpote canib. & ancipitre fiunt. Aut retibus, arcu, & sagittis, seu alijs armis, & instrumentis, vt in venatione ceruorum, luporum, vrsorum, & huiusmodi. Aut vtroque modo, scilicet canibus, & armis.

5 Quoad quartum † illicita per accidens venatio fit. Idque duobus modis. Aut quoad omnes: aut quoad aliquas personas tantū. Quoad omnes primò prohibitione facta ab habente ad id potestarē ex legitima causa, vtpote, ne quis venetur. Ne quis venetur tēpore factus animalium, item ne quodam genere armorum vtantur, vt sclopis; licita est enim huiusmodi prohibitio, vt de magis cō muni testatur Couar. eodem §. 8. nume. primo, quandoquidem illis armis, & eo tempore, si venationes fierent tollerentur ipsæ animantes, & expellerentur à territorijs, quod in damnum, & detrimentum locorum redundaret, hacque ratione tam Clerici, quàm laici prohibentur. Secundò ratione temporis, vt in die festo, & ieiuniorum; nam & laicis his temporibus venatio prohibita est, quandoquidem tunc diuinis officijs, & animarū saluti quis studere debet, atque sic inquit S. Ambros. relat. in c. an putatis, distinctio. 86, & Gl. in c. qui venatoribus, eadem distinct. vbi illicitā ait esse venationem ex tempore, vt in Quadragesima, & diebus ieiuniorum multomagis in diebus festis, in quibus de præcepto Missæ interesse Christiani debent, & ita quoque asserit Couar. eodem §. 8. numero 3. In his igitur casibus illicita est venatio tam laicis, quàm Clericis: in reliquis autem venatio permissa est.

Secundò illicita est venatio habito respectu ad personas, scilicet Ecclesiasticas, esto laicis licita sit, ac permissa, ita Zabar. in Clemen. 1. §. porrò, num. 3. de stat. monac. De his igitur agendum est.

Pro regula igitur habendum est Clericos venari non posse etiam in casibus permissis laico. Primò ratione modi, scilicet eum canibus, vel ancipitte: id enim ministris Altaris Dei prohibitum est in c. 1. vers. Canes nec Cler. vel Monac. ibi enim prohibetur ministris altaris Dei, & Monacis Canes, & aues alli ad venandum. Idem prohibetur in c. 2. & 2. proposita pœna, de Cler. venar. Idque ob plures rationes. Primò quod seculare munus hoc est, à quo se abstinere debent clerici, vt sæpè diximus, quamobrem prohibitio etiam fuit collocata sub cit. tit. ne Cleri. vel Monac. Id quod & dixit Zabar. in codē §. porrò, vers. Quintò not. Secundò, quoniā auocantur à diuinis, quibus assidue operam dare debent. Postremò, quoniam scandala præbent ob clamores, & strepitus, qui fiunt, necnon cursus in huiusmodi venationibus, quamobrem etiam alienum est à dignitate, ac grauitate Clericorum. Hæc facit, quod si liceret Clericis venari, liceret etiā canes ancipitres, & huiusmodi ad venandum eis alere; concesso enim aliquo, & omne illud concessum intelligitur sine quo concessum haberi non potest, l. secunda, & ibi DD. ff. de iurisd. om. iud. & fructibus Ecclesiæ non canes alendi, sed pauperes sustentandi sunt, vt suo loco probauimus, ergo.

Declaratur hæc regula primò, vt locum habeat in quocūque Clerico in sacris constituto, vel Episcopus sit, vt habetur in cit. c. 1. de Cler. ven.

Secundò etiam in minoribus constitutis locum habet, vbi beneficium Ecclesiastic. habent, & facit c. finale, eodem, de Cler. venat.

Tertiò locum habet etiam in eo, qui beneficium non habet. An igitur in minoribus constitutus, & beneficium non habens venari non potest? Hostien. & Ioan. And. in cit. c. 1. de Cler. venat. tenent non posse; nā aiunt puniri

puniri pœna arbitraria; non punitetur autem ſi id ei liceret. Hanc opinionem quoque ſequitur Auan. & pro hac opinione facit, c. finale, vbi omnibus ſeruis Dei prohibita eſt venatio; in quorum numero ſunt in minoribus conſtituti. Contrariam opinionem tenet Ant. ſcilicet quòd poſsit, pro cuius opinione facit, quòd in alijs ſecularib. non prohibetur. Tertia opinio fuit Abb. diſtinguentis; nam ipſe ſic diſtinguebat. Aut in minoribus conſtitutus tonſuram dimiſit, & puniri poteſt, ſi venationibus operam dedit. Aut non omiſsit tonſuram, & tunc ſecus. Hanc opinionem improbat, ac rectè Diaz. in Prac. Crim. Canon. cap. 67. Nam ſi venatio Clericis in minoribus eſt licita omiſsio tonſuræ illicitam facere non debet; nam minus offendit non deferens ipſam; quandoquidem laici Clericum enim non exiſtimantes minus ſcandalum patientur. Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut hic tonſuram, & habitum clericalem dimiſit, & in hoc caſu venari ei licere concludo; quandoquidem non videtur in eo ſtatu velle viuere, quamobrem etiam ſupra concluſum eſt ſecularia negotia hûc gerere poſſe. Aut nihil eorum omiſsit, & tunc ſecus ſentio ob ſcandalum, quod dat his venationib. operam dando.

Quartò declaratur propoſita concluſio, vt locum habeat multomagis in monacis, ob cita. Clement. prima, §. porrò, de ſtatu. Monach.

Quintò declaratur, vt nec conſuetudine contrarium induci poſsit, ita Hoſtien. quem DD. ſequuntur in cit. c. 2. de cleric. venat. & ſequitur eum Diaz. eodem cap. 67. numero quinto. Primò, quoniam nutrit peccatum, argum. c. Eſau. diſtin. 86. postremò quoniam & Eccleſiæ prẹiudicium facit, quod diuina non fiunt ob venationes.

6 Sextò † ſi contra fiat puniuntur Clerici; nam Epiſcopus tribus menſibus à communione ſuſpenditur: presbyter duobus; ſi Diaconus autem ſit ab omni officio, vt habetur in cit. c. 1. de Cler. ven. Sicut etiam Subdiaconus, vt Hoſtien. & Henric. Boic. ibidem inquiunt: in minoribus verò conſtituti arbitraria pœna puniuntur, vt aſſeruit ibid. Hoſtien. & Ioan. Andr. & Io. de Auan. & Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 61. numero ſeptimo, & Menoch. de arbit. iud. libro ſecundo, Centu. 5. caſ. 413. numero decimoſeptimo, eum ſeq. quæ tamen pœna ipſo facto nô infertur, ſed ſententia poſtulatur, vt probaui in Tract. meo De Cenſur.

Verum quid ſi diceretur ſuſpenſus ſit, an neceſſaria admonitio erit? DD. in facto affirmatiuo, ideſt vbi lex affirmatiuè loquitur monitionem non requiri inquiunt, quò in pœnam quis incidat, ita Innoc. in c. extirpandæ, de præbend. & Felin in c. 2. de magiſtr. viden. & Viuin. in ſua Sylu. opin. 611. Secus autem, ſi negatiuè lex loquatur; nam negatiuus ſermo non habens tempus non conſtituit omittentem in mora, & dubium eſſe poteſt, an ratione aliqua illud omiſſerit, ſecus autem vbi affirmatiuè; nam vt inquit Inno. eodem non facta latent, facta autẽ ſe manifeſtãt. Hæc doctrina vera eſt, vbi ipſo iure pœna nô imponitur pœna, vt in ci. c. de cler. ven. at vbi ipſo iure non imponitur, monitio non eſt neceſſaria, vt in pœnã quis incidat, vel nô factum incertum ſit, ſed requiritur monitio, vt veniat ad ſe defendendum, quare nô debeat ipſum declarari in pœnam incidiſſe, ac denûciari, quandoquidem ſtatim incidit, vbi nô parcit, alioquin ipſo iure in facto negatiuo pœna nûquam inferetur, quod abſurdû eſt, & notandum. His igitur modis regula hæc amplificatur.

Poſtremò amplificatur propoſita regula non ſolùm ratione modi, ſcilicet cum canib. & ancipitre, verùm etiam, etſi nimis frequẽter venationi nô prohibitæ operã daret. Excipitur tamen primò, vbi Clericus reditus ſuos haberet in venatione; quod enim tunc vtilitatis Eccleſiæ cauſa, & nô voluptatis venari cenſetur, id ei licet, ita Hoſ. quem refert, ac ſequitur Abb. in cit. c. 1. & c. 2. de de Cler. venat. Sublimitatur tamen in Religioſis per cit. §. porrò. & ibi Gloſſ. in verbo, Perſonam, in fine, nam nec recreationis gratia id eis licet, vnde de communi ſententia teſtatur Addit. ad Diaz. eodem cap. 67. propẽ finem. Non mihi tamen omnino placet hæc opinio; per alios ergo rectius id fiet.

Secundò excipitur, vbi cauſa famis recuperandæ, & valetudinis id faceret, ita aſſeruit Abb. in cit. c. 1. verſic. Putarem tamen, & c. finali, eodem, & facit, & c. dilectus, de homicid.

Tertiò excipitur, vbi id faceret cauſa voluptatis, & animi recreandi gratia, & rarò; nam etſi Abb. in alleg. c. 1. & c. 2. nolit id fieri etiam cauſa voluptatis, tamen cit. c. 1. ſolùm punit detentum in hac voluptate, & idcirco, qui ſæpius, & nô, qui rarò, ſic enim dicitur ibi. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit. Ecce hic loqui de eo, qui ſæpius detinetur in hac voluptate venationis, ergo ſecus ſi rarò

rarò, vel causa voluptatis venetur. Facit quoque c. primi, distinctione 88. & c. quid prodest, dist. 86. nam in c. 1. Episcopus reprę henditur, qui venationibus detentus erat; detentus autem dicitur ille, nō qui rarò, sed qui assiduè alicui rei operam dat. In c. quid prodest dicitur. Qui prodest ieiunare visceribus, & luxuriari venatibus. Ecce hic verbū luxuriari, quo significatur assidua, & frequens venatio, & ita quoque sequitur opinionem hanc Diaz. eodem capitulo sexagesimoquarto.

Quartò excipitur, ubi neque cane, ne acipitre venatio fit; non enim tunc ita animus auocatur à diuinis. Quare licet Clericis laqueos, vel retia ponere ad feras bestias capiendas, sicut etiam ad aues uiscum, & noctuas, & arcubus, & sagittis, ita dixit Gloss. in uerbo, Venatoribus, distinct. 86. & Abb. in cit. c. 1. in verb. Quædam est venatio, quæ fit cum rete, & Zabar. in citat. Clemen. 1. §. porro, num. 3.

Quintò excipitur, vbi id faceret, quò res suas tueatur; exempli gratia contra Apros, Vrsos, Vulpes, & alias feras, quæ consumūt, & vastant, segetes, & uineas eius; tunc enim quo sua tueatur, contra has animātes venari potest, quò eas capiat, & occidat, ita Hostien & Anan. in cit. c. 1. de Cler. uena. & ita Diaz. eod. cap. 64. nu. 6.

Sextò excipitur, si alijs venantibus ipse interesset; id enim ei licet, ut dixit Addit. ad Diaz. eod. Ego uerò sentio id verum esse in illis casibus, in quibus Clericis venari licet.

Septimò in dubio, si Clericis venationi operam hac, ex iusta causa id facere existimatur, & hoc ob hanc rationem, quòd delictum in dubijs non præsumitur, l. meritò, ff. pro soc. & ita Alex. & alij, quos refert, ac sequitur Diaz. eodem cap. 67. & Addit. ad eū, in fine. Hoc tamen mihi non simpliciter placet cum habito respectu ad Clericos in genere prohibitorum simus, ergo nisi aliud suadeat, contra Clericum præsumetur.

7 Postremò † excipitur quoad id, quod uenatione captum erit, nō enim ad restitutionem tenetur, vt asseruit Couar. in Reg. Peccatum, parte secunda §. octauo, numero 2. etsi enim prohibetur venatio Clericis, nō tamen acquisitio rei factæ ex uenatione. Præterea causa restituendi pendet à iustitia commutatiua, quam tolli necesse est, quo restitutio facienda sit: at id non contingit hic; nullum damnum alteri datur cùm feræ bestiæ in nullius bonis sint, nec per venationem aufertur alicui, quid quod suū sit, vel debitum, ergo ad restitutionem non tenetur, atque sic asseruit Couar. ibid.

8 Quæ autem diximus de venatione † eadem intelligimus esse dicta ob easdem ra-
9 tiones, & aucupijs; Ex dictis patet † non licere Clericis habere canes, aut acipitres ad uenandum, per cit. c. 1. & 2. de cler. ven. Secus autem si custodiæ causa, vt dixit Gloss. in Clem. prima, §. porrò, in verb. Venaticos, de
10 stat. monac. † Piscari autem Clericis licere dubium non est exemplo Apostolorum, & facit c. nunquam, de conse. distinct. quinta, Modo tamen artem illam diebus præsertim solemnibus (quibus Ecclesiast. officijs interesse debent, & inseruire) non exerceāt, in alijs festis permittitur, vbi necessitas suaderet, ut habetur in c. licet, de fer. Modo etiam nō assiduè id exerceant; non enim Apostoli, postea quam gratiam Dei nouerunt, piscationibus operam dabant assiduè, sed relictis retibus secuti sunt Christum Dominum. Sed de venatione satis, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Ludorum species quot sint.*
2 *Ludere aleis prohibitum est Clericis, & quā obrem, quæ regula multis modis declaratur.*
3 *Ludere per alios non possunt Clerici.*

§. XXIII.

Non etiam Clerici ludere debent illicitis ludis. Verū, ne terminos ignoremus, præmittendum est, quot ludorum species
1 sint. † Tres igitur ludorum species sunt; quorum prima nititur fortuna, cuiusmodi est ludus aleæ, seu chartarum, necnon taxillorum idest Dadi. Altera species est, quæ ingenio, & industria, cuiusmodi est ludus schacorum, & Castelli. & huiusmodi. Tertia, quæ nititur fortitudine, & agilitate, cuiusmodi est ludus vbi quis vel certat hasta, vel palo iacendo, vel uerrendo, uel saliendo, luctādo, pugnando, quod uirtutis gratia fit, vel pila, palmaria, & huiusmodi, vt habetur in l. solent, ff. de, de aleat. De quibus singulis agendum est, & prius de prima.

2 Quoad primam speciem igitur † pro regula habendum est Clericis, & Monacis iure Pontificio prohibitum esse ludum aleæ, necnon taxillorum, ut habetur in c. penult. de vita, & honest. Clerici dicitur enim ibi, ad aleas, & taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Ecce hic apertè haberi Cle-

Clericos ludis, qui fortuna nituntur ludere non debere. Idem habetur in c. cum inter dilectos, & ibi not. Mar. Socin. sen. de excess. prælat. & in c. Episcopus, distinct. trigesimaquinta. Idque meritò. Tum quod bona consumuntur, & Deus, ac Sancti blasphemãtur, vt inquit Iustin. in l. fin. C. de relig. & sumpt. fu. quamobrem multis grauibusque pœnis lusores afficiuntur, sicut id pluribus exemplis declarauit Viu. in sua Syl. in verbo, Ludus. Hinc & laicis huiusmodi ludi prohibiti sunt, vt habetur in tit. ff. de aleat. & in cita. l. fin. omnis enim ludus communi iure prohibitus est, qui nititur sorte, & fortunæ, ita de communi testatur Clar. in §. ludus. Tũ quod Clerici alijs forma, atque exemplum viuendi esse debeant, vt sensit Triden. Synod. sess. vigesima secunda, de reformat. capitu. 1. Tum quòd à secularibus reb. se abstinere habẽt, vt supra probauimus, præsertimque cauere, ne ludis bona Ecclesiæ profundant, quæ in pia opera impendenda sunt; His igitur iuribus, atque rationibus Clerici ab huiusmo di ludis se abstinere debẽt; nam & Canones citatos Trident. Synod. eod. sess. vigesimasecunda, capit. 1. confirmauit, & obseruandos præcepit pœnis sacrorum Canonum, vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis, sic enim inquit ibi, statuit Sancta Synod. vt quæ aliàs à Summis Pontificibus, & à sacris Conciliis de Clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, & conuiuationibus, choreis, aleis, ludis, à quibuscunque criminibus, necnon secularibus negotijs fugiẽdis copiosè, ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum eisdem pœnis, vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis obseruentur: nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua verò in desuetudinem abijsse compererint, ea quamprimũ in vsum reuocari, & ab hominibus accuratè custodiri studeant; non obstantibus consuetudinibus quibuscunque nec subditorũ neglectæ emendationis ipsi cõdignas Deo vindice persoluant. Hæc S. Synod. ex quibus apparent, quæ supra diximus.

Hæc autem regula locum habet in omnibus Clericis, qui ordini sacro initiati sunt, vt habetur in cit. c. Episcopus, dist. 35.

Secundò locum habet etiam in minorib. constitutis, vbi beneficium Eccl. habent, argumen. c. 1. de postul. nam huiusmodi Clerici eodem iure censentur, quo in ordinib. sacris constituti.

Tertiò locum habet, vt nec interesse debeant ipsis ludẽtibus, vt dicitur in cit. c. pen. de vit. & honestat. Cleric. & ibi DD. not. & Gloss. in c. Episcopus, dist. 35. & Socin. sen. in cit. c. inter dilectos, nume. 11. de materia ludi pluribus egit.

3 Quartò † nec per alium ludere possunt; si enim interesse ipsis ludis non debent, minus per alios ludere valent, quod grauius est, argum. auth. multo magis, C. de sacrosan. Eccles. & ita habetur in Auth. vt diximus, C. de Episc. & Cler. deprompt. ex Auth. de sanctis. Episc. ex §. interdicimus. Ac planè, si negotiari per laicos prohibitum est Clericis, id quod licitũ est, minus ludere per alios queũt his ludis, qui & laicis prohibi sunt. Hinc DD. & Bar. in auth. interdicimus, C. de Episcop. & Cler. inquiunt pœna statutorum imposita ludenti puniri debere, & ludi participes, quos etiam sequitur Addit. ad Diaz. in fine, cap. 70. Hinc etiam Fulgos. in cit. Auth. interdicimus inquit, qui iurauit se non lusurum, periurium esse, si alteri pecuniam tribuat, quo suo nomine ludat, quem sequitur August. de Rimin. & Addit. ad Diaz. eodem cap. 70. in fi.

Quintò nec de habitatione, ac mensa accõmodare Clerici lusores possunt, ita Diaz. eodem cap. 70. num. 2. vers. Clericus. Nam hi cooperantur, adiuuant, ac fauent, quamobrem grauiter peccant, c. error, distin. 83. Hinc l. 1. ff. de aleat. multis pœnis afficitur, qui domum huiusmodi lusoribus præbet, & facit tot. tit. de recep. fur.

Postremò locum habet hæc regula, vt nec consuetudine Clerici excusentur, ita habetur in c. inter dilectos. de excess. prælato. vbi Innoc. III. improbat consuetudinem hanc Clericorum ludendi etiam voluptatis causa, & Vrbanitatis, seu Curialitatis, vt ipse air, ergo nec consuetudine induci potest; nã materiam tribuit corrumpendi bonos mores, & dissolutionis, vt ait ibi Summus Pont. & ita not. Abb. num. 2. & est consuetudo inducens peccatum, vel reddens homines faciles ad peccandum, c. ex parte, de consuetud. & ita inquit Abb. in cit. c. pen. de vit. & honest. Cler. His igitur modis regula hęc amplificatur.

Excipiuntur tamen primò Clerici in minoribus constituti, qui beneficium Eccl. nõ habent; nam de ipsis eadem ratio est, quæ de laicis, & tradidit Abb. communiter recept. in c. Clerici 1. de vit. & honest. Cler. & in c. 1. & 2. de postul.

Secundò excipitur vbi animi gratia secretò, & modicè luderent, quod enim scandalũ non præbetur, quòd quantitas magna non proponitur, & raro id fit, & idcirco cessant ratio-

tationes, quamobrem hi ludi prohibiti sunt ob eam rem excusantur, ita DD. communiter inquiunt, quandoquidem vnaquæq; parua res excusat à peccato. Et de hac regula satis. Verùm an mortiferè peccent in casib. supradictis? Item an puniantur, & qua pœna. Hic in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Ludentes Clerici aleis, taxillis regulariter peccant.*

2 *Puniri etiam possunt pœna arbitraria Clerici ludentes aleis, & huiusmodi.*

§. XXIII.

1 §. † Peccant autem mortiferè Clerici prędicti, qui aleis, & taxillis ludunt. Tum quod legi Canonicæ non obediunt, qua id eis prohibetur. Tum quòd deponitur quis à beneficio, vbi est publicus aleator, c. inter dilectos, de excess. præla. Tum quod in sacris constituti per canones Apostolorum iubentur puniri si sit Episcopus, presbyter, aut Diaconus: alij verò inferiores communione priuari debent, vt dicitur in c. Episcopus, distinct. 35. huiusmodi autem pœnæ non inferuntur nisi pro graui offensa, argum. c. nō afferemus, vigesimaquatra, quæstione prima, & ita asseruit Nauar. in Man. cap. 20. numero 9. Excipiuntur tamen casus dicti, vbi permittitur, vt ludere queant.

2 Quoad pœnam verò † scilicet qua affici Clerici debeant in cit. c. Episcopus in Episcopo presbytero, ac Diacono pœna non præscribitur, sed dicitur ibi, vt damnentur. In alijs, vt Communione priuentur, vbi admoniti desistere nollunt. Quare arbitraria puniri poterunt, quod & Triden. Synod. dixit sess. vigesima secunda, de reforma. cap. 1. & Addit. ad Diaz. cap. 70. in littera C. in tit. de obtinend. benef. In hoc igitur casu Iudex rationem habebit frequentiæ ludendi, scandali, si quod interueniat; bonorum, quæ prolusio fit, si diuina intermittantur, & qualitatis personarum; nam pro grauitate criminis pœna imponitur, cit. c. non afferamus, vigesima quarta quæstione 1. & ita sensit Diaz. eodem cap. 70. num. primo, in fine, & Addit. ad eum in littera C. Hinc lusori ad primerā, & alios ludos prohibitos non posse resignari beneficium curatum resolutum fuisse in Curia recenset Paris. de resign. benef. lib. 4. quæst. 3. num. 65. nam aleator indignus est, cui beneficium conferatur, etsi est publicus ipso iure collatio nulla est, si occultus irritanda, cita. c. inter dilectos, vbi Abb. & alij, de excess. prælat. & Paris. eadem quæst. numero 66. cum seq. Excipiuntur tamen casus, in quibus mortiferè non peccatur, quos supra recensuimus. Atqui an ad restitutionem Clericus eius, quod ludo acquisiuit, tenetur? Hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Ludo prohibito acquisitum à Clerico an restitui debeat.*

2 *Ludo si quis viuit quidpiam ei, qui dominus non est, vel rei administrationem non habet, restituere tenetur.*

§. XXIV.

1 §. Postrema quæst. est † an acquisitum ludo suprapofito restitui debeat à Clerico, & videbatur dicendum ipsum ad restitutionem obligari, quoniam, qui amisfit aliqd ludo, repetere illud potest, nisi quinquaginta annorum spatio præscriptum sit, vt dicitur in l. fin. C. de relig. & sumpt. fun. vbi permittitur repeti, & si non repetantur ab eo, qui amisfit, à fisco iudicantur.

Contrariam opinionem tamen sequi debemus, scilicet quem non teneri ad restitutionem eius, quod ludo acquisiuit, & hoc ob hanc rationem, quod contractu quodam cōditionali acquisiuit; conuentum enim est tacitò inter lusores vt cui alea contigerit vincere, propositam pecuniam lucretur, at acquisitum per pactum restituere quis non cogitur, l. prima, §. conuenerit, ff. de pact. c. 1. eodem ergo, atque sic asseruit Couar. de cōmuni Theologorum sententia in Reg. Peccatum, 2. par. §. 4. numero 1. cum multis seq. de reg. iur.

2 Excipitur tamen primò, † vbi quis ludo vicisset ei, qui vel dominus non esset rei amissæ (cuiusmodi est seruus, & Monachus, necnon filiusfam.) vel si dominus, administrationem bonorum liberam non habet, vt pupilli, qui tutorem habent, & minores, qui curatorem, sicut etiam furiosi, & ij, quib. curator datus est; repeti enim ab his potest à patre, vel domino, vt dicitur in l. final. ff. de alear. Et ob eam rationem à tutore, vel curatore, & à Prælato, & etiam à marito, si vxor lusit, & ita quoque dixit Abb. in c. penul. de vit. & honest. cler. num. 13. Idque meritò ex quo enim prædicti dominium pecuniæ non habebant, non potuerunt in alios illud transferre, c. nemo potest, de reg. iur. & idcirco ipsis dominis, & administratoribus restituenda

tuenda est, ita Gloss. & DD. in cit. c. penul. de vit. & honestat. cler. & de communi testatur Viu. in sua Sylu. opin. 468. Immo pœna furti tenentur, qui pecuniam ab ipsis habēt tan quam accipientes aliena, argum. l. seruus cu iusdam. ff. de cond. indeb. vbi tex. not. secun dum Bald. in Rubric. C. de donatio. ob turp. caus.

Atqui an è cōtrario, qui cum his luserūt, & euictum aliquid ipsis fuit, repetere possunt? Videbatur posse iuxta ti. ff. quod quisque iur. sicut enim repeti amissum ab eis va let; ergo & alij repetere ab his poterunt, & hanc opinionem sequitur Alphons. à Castr. eodem §. quarto, nu. quarto, vers. Decimo; nam ait eum, qui liberam bonorum admini strationem non habet, teneri ad restitutionem eius, quod ludo acquisiuit ab eo, qui liberam administrationem habebat.

Contrariam opinionem autem sequi debemus, scilicet non teneri hos ad restitutionem. Nam & si prædicti alienare bona parētum, & dominorum nequeūt vel sine auctoritate eorum, vt tutorum, & curatorum; acquirere tamē sine eorūdem auctoritate ab alijs possunt, vt habetur in Inst. de auctorit. tut. in prin. & in §. pupillus eod. De inutil. stipul. vbi etsi pupillus sine tutoris auctoritate alienare non potest, secus tamē quoad acquirendum esse ibi dicitur. Non est igitur absurdum diuersum statui in his lusoribus, quandoquidē diuersa ratio in ipsis est; quippe, quia ipsi domini sunt, & liberam bonorū administrationem habent, & idcirco de ipsis disponere ad arbitrium queunt, §. per traditionem, in Insti. de rer. diuis. & l. in re mandata, C. man. illi verò vel non sunt domini, vel liberam bonorum administrationem nō habent. Quamobrem etiam cessat ratio contraria tit. ff. quod quisque iur. cum cōsensus vtriusque partis hic interuenerit. Non igitur repeti, recuperarivè possunt à parentib. vel à dominis prædictorum, quæ liberi, seruivè eis vicerunt. Non obstat etiam cit. l. fin. quandoquidem vsu cæpta non est quoad restitutionem. Excipitur tamen, vbi quis lusit cum eis, qui administrationem bonorum non habebant, vel domini non erant, & cùm eos ipsi collusores non nocerēt, interrogarunt, an essent tales, qui non haberent administrationem rerum suarum, & falsò asseruerunt se esse dominos; quod enim fraus, & dolus nemini prodesse debet, c. ex tenore, de rescri. in hoc casu ad restitutionem tenētur, & facit l. 2. & 3. C. si min. maior. se dixerit. Hæc tamen opinio mihi non placet cum in præiudiium patris, & domini id vertatur, Quare sibi tribuant, qui debebant esse ignari eius, quo cum luserunt. Nec repugnant allegat. supra; nam locum habent in præiudicium decipientis, & non alterius, vt in casu nostro.

Excipitur autem, vbi modicum quid à filiofam.[1] vicisset, vel à Monachò, vel ab vxore, vel seruo; nam verisimile est dominos id permissuros esse; ad hoc enim restituendum non tenebitur. Et in hac quæstione sic cōcludendum censeo.

Secundò excipitur in primis, vt ad restitutionem teneatur, qui ludo quidpiam acquisiuit, vbi fraude, ac dolo in ludo nō permisso lucratus est, vtpote falsis cartis, vel taxillis; in hoc enim casu ad restitutionem tenebitur, atque sic de communi sententia testatur Paris de Puteo in tract. de ludo, numero 27. quem refert, ac sequitur Viu. in sua Sylu. opin. 168. num. 15.

Tertiò excipitur, vbi vi, ac metu, & opprobrijs induxit quis quempiam ad ludendum qui nisi luderet, & abiectus existimaretur; in hoc enim casu etiam ad restitutionem is tenetur, ita dicit S. Thom. secunda secundæ, quæst. trigesima secunda, artic. septimo, ad 2. atque Caiet. ibi sequitur, & Sot. libro quarto, quæstione quarta, artic. 2. de iust. & iur. & Viui. vbi de communi sententia testatur in cit. opin. 168. numero decimoquinto, & Nauar. in Man cap. vigesimo, numero decimotertio. Nam nec pactum de non recedendo à ludo nisi amissa certa quantitate pecuniæ valere DD. communiter concludunt, vt inquit ibidem Viu. eodem numero decimosexto. Tenetur igitur hic ad restitutionem; nam tamen si vincit is, qui vi, metu, dolovè inductus lusit, ita Viu. ibidem de sententia plurium Theologorum, & Guid. Pap. quæstione 581. & de sententia Innoc. in c. quia pleriq; de immun. Eccl. de restitutione autem hae agunt Abb. ac DD. in c. pen. de vit. & honest. cler. Sed de hac materia, seu de prima specie ludi satis.

Quæ diximus autem de ludo alearum, & taxillorum, de omnibus alijs ludis, qui à fortuna pendent, dicta esse volumus; ad aliam speciem transeamus.

S V M M A.

1 *Ludi, qui ingenio nituntur, vt ludus scaccorum, castelli, & huiusmodi Clericis prohibiti non sunt quibusdam seruatis.*

§. XXV.

Secunda species ludi est eorum, qui ingenio nituntur, cuiusmodi est scaccorũ
1 ludus, necnon castelli, & huiusmodi. † Hi ergo ludi Clericis prohibiti non sunt, ita dixit de ludo scaccorum, Abb. in c. pen. numero quarto, de vit. & honest. Cler. vbi de communi sententia testatur: sicut etiam Viu. in sua Sylu. opin. 467. Idem Gloss. in Authent. interdicimus, in verb. Ad tabulas, C. de episcop. & Cler. & Clar. in §. ludus, nume. 3. versicu. Quæro nunquid. Idque meritò; Tum quòd ludus alearum, & taxillorum, & alij, qui fortuna nituntur, prohibiti tantum Clericis sunt, vt habetur in eodem c. pen. de vi. & honest. cler. ergo secus de alijs dicendum est; inclusio enim vnius alterius exclusio est, c. nonne, de præsumpt. & l. cum prætor, ff. de iud. Tum quod ludi scaccorum, & huiusmodi ingenij experiundi gratia; at omnis ludus, qui virtutes experiendæ gratia sit permissus est, l. solent, ff. de aleat. ergo.

Clerici ergo his ludis ludere poterunt, seruatis tamen vltra dolum & fraudem his. Primùm ne his ludis ad lucrum Clerici vtãtur; recreandi enim gratia ludi inuenti sunt, & idcirco non magnam quantitatem pecuniæ ludere debent; nam Iustinianus in l. fi. C. de relig. & sump. fun. etsi ludos hosce permisit non tamen vltra solidum ludi voluit. Præterea (ne scandalum dent, periculumque animarum subeãt) nec in ædibus laicorum, nec in publico, nec cum personis vilibus, atque infamibus, & minus cum mulieribus ludere debent. Postremò rarò, & breui tempore in his ludis versari habent, vt id pluribus asseruit Viu. eadem opin. 467.

Quæ diximus autem de restitutione facienda in antecedenti specie, ob easdem rationes, & hic dicta esse volumus, ad tertiam speciem transeamus.

SVMMA.

1 *Ludi, qui corporis fortitudine inprimis nituntur, an permissi sint Clericis.*
2 *Citaram pulsare, necnon saltare, an Clerici possint.*
3 *Ludum niuis Clerici vitare debent.*

§. XXVI.

Postrema species ludorum est eorum, qui corporis fortitudine inprimis nituntur, cuiusmodi sunt hi scilicet si quis certet hasta, vel pilo iacendo, vel currendo, saliendo, luctando, pugnando, & huiusmodi, vt habetur in l. 2. & 3. ff. de alear. Sicut etiam de ludo pilæ palmariæ, vel maioris, quæ dicitur Pallone.

1 Hi autem ludi, † etsi laicis permissi sunt (virtutis enim causa fiunt, vt ait Ioreconsul. in cit. l. 2. & Clar. in §. ludus, num. 4. versicu. Item quæro; nam vbi agilitas corporis versatur, ludus licitus est) habito tamen respectu ad clericos, qui à secularibus remoti esse debent, ob honoris grauitatem, & dignitatem, ab hisce abstinere, vel saltem secretò,
2 & in suis ædibus hæc facere debeat. † Sicut etiam citaram pulsare, & saltare, vt dixit Abb. in c. eum decorem, de vit. & honestat. cler. & Viu. in sua Sylu. opin. 467. num. 3. versicu. & hinc est. Episcopus ergo, cùm suam diœcesim viset, an clerici ab his se abstineãt, diligenter animaduertet. Sed de ludis, qui
3 factis fiunt hactenus. † Si illud addiderimus & ludum niuis clericis prohibitum esse; nam est ludus noxius, & idcirco si quis clericum percutiat, & sanguis emittatur in excommunicationem incidit Canonis, c. si quis suadente diabolo, decimaseptima quæstione quarta, vt ait Calder. in cons. 39. alias 7. de sent. excommu. & Tusch. in littera L. conclusione 457. Multomagis agitationes taurorum, & aliorum animalium, necnon torneamenta, de quibus habetur in Bulla Pij Quinti, supra posita: & in titu. de torneam. & nos supra agimus.

SVMMA.

1 *Mulieres suspectas domi Clerici habere non debent.*
2 *Mulieres, an in dubio pro suspensis habeantur.*

§. XXVII.

Postremò de modo viuendi Clericorum cum habitu respectu ad se, tum ad suam familiam agendum est.

1 Primùm igitur clerici † mulieres suspectas domi habere non debent, vt habetur in c. 1. de cohab. cler. & mul. & distinct. 81. per totam, & c. 1. distinct. 34. & c. interdixit, cum seq. distinctio. trigesimasecunda, & Bertachin. de Episcop. par. prima, libro quarto, numero 6.

Ampliatur hæc regula, vt locum habeat etiam in ijs, quæ ipsis necessitudine coniunctæ sunt; modò suspectæ sint, vt dicitur in cita. c. 1.

An

An igitur licet clericis domi habere matrem, aut ſororem, aut amitam? Quod liceat, habetur in cit. c. interdixit, diſtinct. 32. vbi prohibitum eſt habere mulieres, excepta tamen matre, & ſorore, & amita. Idem habetur in c. volumus, diſtinct. 81. vbi excipiütur mater, & ſoror, & in c. cum omnibus, ead. diſtinct. Excipiuntur mater, auia, matertera, amita, ſoror, filiæ, fratrum, vel ſororum, & vxores filiorũ. Et ratio ſuadere id videtur, quoniam naturale fœdus, quod eſt inter has perſonas, nihil mali ſuſpicari de his permittit, vt dixit Innocen. III. in c. à nobis, de cohabit. cler.

Contrarium tamen ſuadere videtur cita. c. 1. eodem, vbi per ipſum prohibetur clericis vllas habere mulieres domi, quas Canones concedunt; & hoc ob eam rationẽ, quoniam inſtigante diabolo, & in illis ſcelĕribus perpetratum reperitur, aut etiam in pediſſequis earundem. Hæc ibi.

Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo cum Gloſſ. Aut prædictę mulieres ſuſpectę ſunt per ſe, vel ob eas, quæ ſecum ſunt; & in hoc caſu locum habet. cit. c. 1. nam principium legis eſt procemiũ quoddam, quod totam rem declarat, l. fina. ff. de hæred. inſtit. & vna pars legis aliã declarat, & antecedentia, conſequentia iurib. vulgaribus, at in initio cit. c. 1. prohibitio generalis proponitur, vt nullus Sacerdos fœminas retineat, de quibus ſuſpicio eſſe poteſt, ergo & de permiſsis à Canone agitur, de quibus ſuſpitio eſſe poteſt; vbi enim eadem ratio eſt, ibi eadem iuris diſpoſitio legis eſſe debet, l. Titio, ff. de furt. & l. illud, ff. ad leg. Aquil. Vel igitur conſanguineæ ſint cum clericis habitare non debent, vbi ſuſpectæ ſunt.

Aut non ſunt ſuſpectæ, & ſuſpitio eſſe nõ poteſt talis de mulieribus, quæ coniunctæ ſunt: & in hoc caſu priores Canones locum habebunt, & prior opinio, atque ſic concluſit Gloſſ. in cit. c. 1. in verb. Canones, quam DD. communiter ſequũtur, vt teſtatur Abb. numero ſecundo. Regula igitur propoſita amplificatur etiam in neceſsitudine aliqua coniunctis, vbi ſcilicet ſuſpectæ ſunt, ſecus ergo, vbi non ſuſpectæ.

Verùm † an in dubio ſuſpectæ mulieres exiſtimabuntur? In hoc caſu etiam diſtinguendum eſt. Aut ſunt mulieres coniunctę, aut conſanguineæ, aut affines, & hæc mulieres ipſo iure ſuſpectæ non exiſtimantur; & hoc ob hanc rationem, quoniam vt inquit Innoc. III. in cit. c. à nobis, de cohab. cler. & mul. naturale fœdus, quod in ipſis habetur, nihil permittit ſceleris in eis ſuſpicari. Niſi ergo aliud ſit, & probetur, vtpote alij clerici non coniuncti cum coniunctis habitant, quo caſu ſuſpicio intercedit, & ſenſit Abb. in cit. c. 1. nu. ſecundo, ſuſpectæ non exiſtimabuntur. Et idcirco ſine licentia Epiſcopi huiuſmodi mulieres non ſuſpectæ domi haberi poterunt; ex quo à Canone licẽtiam habẽt; nam fruſtra petimus à Principe, quod habemus à lege, l. 1. ff. ad municip. Aut non ſunt coniunctæ, & in hoc caſu ſuſpectę præſumuntur, argum. cit. c. 1. à nobis, à contrario ſenſu, quod argumentum validiſsimum eſt, l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius. Si enim in coniunctis naturale fœdus nihil ſceleris permittit ſuſpicari; ergo ſecus, vbi naturale fœdus non intercedit, etenim quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito, l. fi. §. fi. ff. de leg. 3. Quare in hoc caſu vbi pro famula mulierem non coniunctam habere vellet, vel pro ſe, vel pro matre, vel ſororibus, licentiam ab Epiſcopo impetrare debebit. Qui habito reſpectu ætatis clerici, & mulieris, necnõ formæ arbitrabitur, an permittenda ſit, necne, cùm id iure cautum non ſit, argum. l. 1. ff. de iur. deliber. & c. de cauſis. de off. deleg. De regularibus autem quid iuris iud. Capel. Tholoſ. deciſ. 438. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Cibo, & potu nimio Clerici vti non debent.*
2 *Inuitari ad bibendum Clerici non debent.*
3 *Prandium à Clericis benedici debet.*
4 *Lectio ſacra haberi debet à Clericis dum comme ditur.*
5 *Ebrietas an peccatum mortale ſit.*
6 *Ebrius Clericus ſi delictum committat an puniatur.*
7 *Ebrius Clericus ſi hominem occidat, mutiletvè an irregularis fiat.*

§. XXVII.

1 Secundò † clerici à nimio cibo, & potu ſe abſtinere debent; à crapula, & ebrietate (dicitur enim à crapula, de vit. & honeſtat. cler.) omnes Clerici diligenter abſtineant. Idque meritò, nam vt ibidem Innoc. III. ait ebrietas, & mentis inducit exilium, & libidinis prouocat incẽtiuum, id eſt vſum rationis tollit, & ad libidinem excitat, atq; ſic not. Abb. ibi. Idem inquit Apoſtol. relat. in c. violentum, diſtinct. trigeſimaquinta. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria ait ibi. Idem dicitur in c. fin. eadem diſtinctio.

Ante omnia, habetur in eo loco, clericis vetatur ebrietas, quæ omniū vitiorū fomes, ac nutrix est; itaque eum, quem ebrium fuisse cōstiterit, vt ordo patitur, ante triginta dierū spatio à cōmunione submoneatur, aut corporali subdatur supplicio. Ecce hic haberi, quę damna ebrietas afferat; & qua pœna ebrius afficiatur antiquo iure. Hinc ebrietas in filijs Loth incesti causa fuit, vt habetur in Genes.cap.19.& refertur in c.sextò die, eadem distinct.trigesimaquinta. In qua dist. tot. de damnis ebrietatis agitur, sicut etiam de nimio cibo in distinctio.44.vid.vbi de mensis clericorum agitur. Non ergo clerici vino se vinci pati debent, nec enim nimio cibo im-
2 pleri. † Hinc nec inuitari ad bibendum clerici debent, esto vrbanitatis gratia id fiat; hoc enim in c.nullus presbyterorum, distin. quadragesimaquarta. Hinc & iure antiquo, ne vltra tertiam vicem biberent clerici, in Concilio Nanetensi cautum fuit, vt refertur in c.quando, distinct. quadragesimaquarta.
3 † Hinc cautum, vt prandium prius benedi-
4 catur, † & dum commeditur, lectio sacra habeatur, ac deinceps à Cęna gratiæ Deo agātur, vt habetur in cit.c.quando, & in c.non licet, & in c.pro reuerentia, & in c.conuiuia, eadem distinct.quadragesimaquarta. Quare vt nuptiarū conuiuia vitent in Agathensi Concilio cautum, c.presbyteri, distinc. quadragesimaquarta, & in c.conuiuijs, quæ celebrantur à Sacerdotibus, aut mortuorum, vt modestè se gerant inquit cit. c. nullus presbyterorum, distinct. quadragesimquarta, & de conse.dist.5.

Verùm an mortiferè peccet, si quis ebrius fiat? Item si delictum committat clericus, vbi ebrius est, an puniri debeat? Postremò an fiat irregularis, si quem occidat, aut mutilet?

5 Quoad primam quæstionem † videbatur dicendum ipsum mortiferè peccare; quandoquidem non obedit Canoni, cit.c.à crapula, quo mandatur clericis, vt a bebrietate, & crapula se abstineant, ergo mortiferè peccat, c.2.de maior.& obed. vbi qui venit contra Decretum Episcopi, mandatur eijci ab Ecclesia, & anathematizari; at quis huiusmodi pœnis non afficitur, nisi pro mortifero peccato, c.nemo, & c.nullus Episcopus, vndecima quæst.tertia, facit quoque, c. vnum horarium, §.multa sunt, vers. Et quamuis Apostolus ibi. Et ebrietas assidua fit, distinctio.25.vbi ebrietas inter capitalia peccata numeratur.

Contrariam opinionem tamen sequitur Abb.in cit.c.crapula, num.2. scilicet vt peccatum mortale non fit. Et hoc per cit. versic. Et ebrietas; nam inter peccata capitalia numeratur, vbi est assidua; ergo aliàs secus, si non fit assidua.

Quod igitur concludendum? Pro regula pono, vbi nouit clericus potum esse inordinatum, & ebrium ipsum redditurum, & tamen bibit, hūc mortiferè peccare. Nam per ipsam ebrietatem volens, & sciens priuat se vsu rationis, quo secundum rationem quis operatur, & peccata vitat, quæ cum grauis iactura sit, ob eam rem mortiferè peccat, atque sic asseruit S. Thom. secunda secundæ quæstione 150.artic.2.in resp. Et quoniam, qui sæpè ebrius fit, censetur velle ebriū fieri, cùm sciat vinum ebriū eū reddere; & tamen non se abstinet, ob eam rem & hic mortiferè peccat, ita inquit S. Thom. eodem articu.in resp.ad 1.& in vtroque casu Caiet. ibidem, & in hanc sententiam accipitur, c. vnum horarium, versic. Et ebrietas assidua fit. In hoc igitur casu prior sententia locum habebit. Et quòd mortiferè peccet ex pœnis etiā colligitur, quibus clericus ebrius efficitur in c. fin.distin.trigesimaquinta, & in c. si Episcopus, eadem distinct.& in c.à crapula, de vit. & honest.cler.de quibus Diaz. in sua Pract. Crimin. Canon. capitulo 77. & Addit.ad eum, vbi damna etiam ebrietatis recenset.

Excipitur tamen, vbi non nouit potum esse nimium, & posse eum ebrium reddere; tunc enim quòd culpa vacat, ob eam rem, nec peccat, ita S.Thom.eodem art.2.in resp. Quare, qui ignorat vires vini, & potum esse immoderatum, non peccat, si ebrius fiat, & ob hanc rationem existimatur, Noe ebrium factum esse, vt habetur Genes.cap.9. & non peccasse. Multominus peccat, si deceptus fuit ab aliquo, qui vel sal, vel quid aliud vino miscuit, quo ebrium eum redderet; etsi enim decipiens peccat, non tamen deceptus ob probabilem ignorantiam.

Secundò, vbi nouit potum esse immoderatum; non existimat tamen se ebrium reddi posse, vtpote quia aliàs immoderatè bibit; & ebrius factus non est; in hoc enim casu leuiter peccat, si ebrius fiat, ita S. Thom. ibidem, & in hoc casu sententia Abb. locum habebit. Et de quæst. hac satis.

6 Quoad secundam quæstionem † an si, vbi ebrius factus est, delictum committat, puniri possit. In hoc casu sic distinguendū est. Aut peccauit mortiferè, & in hoc casu, quoniam non culpa vacat, ob eam rem non excusatur, vt asseruit S.Thom. eadem quæstio. 150.art.4.& de communi sententia testatur Clar.in Pract.Crim.§.fin.quæst.60. versicu.

Præ-

Præterea quæro. Verũ quod dolus nõ adeſt, ob eam rem non pœna ordinaria delicti, ſed extraordinaria punitur, ita Clar. ibidem. Culpa autem non interuenit in ipſo delicto faciendo poſt ebrietatem, ſed ob antecedentem, ſcilicet, quia ebrium ſe eſſe voluit. Hinc clerici per ebrietatem Eucharistiam vomentes ſeptuaginta diebus, Epiſcopi nonaginta, laicus quadraginta pœnitentiam agunt, c. ſi quis presbyterum, de conſ. diſtinc. ſecunda. Et quoniam pœnitentiæ qualitas non præſcribitur, ob eam rem in arbitrio iudicis id collocatum eſt, ita Diaz. in Pract. crim. Can. quem refert, ac ſequitur Menoch. de arbitr. iud. libro 2. Cent. 5. caſ. 405. Aut non mortiferè peccauit, & culpa vacat, & in hoc caſu pœnam non meretur, quãuis, vt inquit Clar. ibidem non facilè in foro exteriori impunè abeat. Et de hac q. ſatis

7 Quoad tertiam quęſtionem, † an ob homicidium, mutilationemvè commiſſa in ebrietate irregularis fiat? Hanc quæſt. in Tract. meo De Irregular. cap. vigeſimoquinto, pluribus explicaui, quæ igitur huc pertinẽt, illinc ſumantur. Sed de ebrietate hactenus, ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Tabernas frequentare Clerici non debent.*
2 *Tabernas Clerici habere non debent.*

§. XXIX.

1 S † Tertiò Clerici tabernas frequentare non debent, ita habetur in c. non oportet. & in duobus ſeq. diſtinc. quadrageſimaquarta, & in c. Clerici pen. de vit. & honeſta. cler. & nouiſsimè apud Trid. Synod. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12. Idque meritò, in illis enim locis perſonę minus honeſtę ſæpius sũt, & cibo, ac potu animus facillimè relaxatur. Pœna verò quod illis intibus impoſita non eſt, in arbitrio iudicis eſt collocata habito reſpectu ad frequentiam, & qualitatem perſonæ, & ſcandalum, ita Diaz. in Pract. Crim. Can. cap. 77. num. 3. A communione itidem excindi debent, vt habetur in Canonib. Apoſtolorum 63. vt refert Addit. ad Diaz. eod. cap. 77.

Excipitur tamẽ cauſa neceſsitatis, vtpotè vbi peregrè proficiſcuntur; quod enim domum redire nequeunt, ob eam rem diuertere ad tabernas queunt, ita habetur in cit. c. non oportet cum duob. ſeq. & ita Diaz. eod. cap. 77.

2 Minus etiam † tabernas habere eis licet; ſi enim eas ingredi prohibentur, multomagis in ipſis miniſtrare alijs vetantur, vt dicitur in c. nulli clerico, diſtinct. quadrageſimaquarta, & ita etiam ſupra aſſeruimus; sũt enim hæc ſordida munera, ac ſecularia, alioquin clericus aut ceſſet, aut deponatur, vt ibi dicitur. Etenim cauponæ de genere prohibitorum ſunt, l. 1. §. 1. ff. naut. caup. & ſtab. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Choreis intereſſe Clerici non debent.*
2 *Spectaculis, ac ſcenis intereſſe non debent.*
3 *Laruati neque etiam incedere.*
4 *Sanctorum facta an referri poſſint.*
5 *Fideiubere Clerici an debeant.*

§. XXX.

1 S Quartò † Choreis intereſſe clerici non debent, ita habetur apud Trid. Synod. capitu. 12. de reformat. ſeſſ. vigeſima quarta. Tum quòd à grauitate Eccl. id alienum eſt. Tum quod mulierum aſpectu animi labefactantur; aſpectus enim mulieris, & fulgor auri hominem corrumpunt, vt inquit Solomon, & facit c. presbyteri, diſt. 34.

2 Quintò † Mimis, Ioculatorib. & Hiſtrionibus non intendant, vt dicitur in cit. c. pen. de vit. & honeſt. cler. & c. non oportet, de cõ ſec. diſt. quinta, & in cit. c. presbyteri, diſtin. trigeſimaquarta. Non ergo, dicitur ibi, cœtibus miſceantur clerici, vbi amatoria cantantur, & turpia, aut obſceni motus corporum choreis, & eſaltationibus referuntur, & redditur ibi ratio hæc. Ne auditus, aut obtutus ſacris miſterijs deputati turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione polluantur, ita inquit Agathenſe Concilium. Idem cautum fuit in Concilio Laudicẽſi relat, in cit. c. non oportet; Non oportet dicitur enim ibi, miniſtros altaris Dei, vel quoſlibet clericos ſpectaculis aliquibus, qui aut in nuptijs, aut in ſcenis exhibentur, intereſſe; ſed antequam Thimelici ingrediantur, ſurgere eos de cõuiuio, & abire. Thimeclius autem dicitur Citharedus, & Tibicen. Ex his apparet clericos intereſſe non debere comędijs, ac ſpectaculis, quæ fiunt publicè ab Hiſtrionibus, & huiuſmodi, nec permitti corã ſe hæc, & alia huiuſmodi fieri, vt laruas c. nullus presbyterorum, de confec. diſtinctio. quinta, & c. cùm decorem, de vit. & honeſt. Cleric.

3 Quintò † nec laruati clerici incedere debent,

bent,ita cautum est ibi per Concilium Matetense. Quare minus de habitu monaci, vel religiosi accommodare debent Histriones,& huiusmodi,dum comædias agunt, vt dixit Gloss.in cit.c.cum decorē: minus permittere,vt hæc in Ecclesia fiant, per citat.c. cum decorem.

4 Atqui † an referri possunt facta Sanctorū in Ecclesijs,& locis pijs? Planè sic, ita inquit Gloss.& DD.in cit.c. cum decorē. Hinc singulis annis Præsepe Domini, vel Cœna, vel Sepulchrum reformatur, & in die festo sanctissimi Corporis Christi multa referuntur varijs modis. Hæc igitur poterunt fieri, quamuis non antea recitari debeant, quam ab Episcopo probata sint,ne quid referatur quod contra pietatem, & bonos mores sit, vel scandalum generet, quòd sæpius contingit.

5 Sextò † Clerici nec fideiubere debent,c.1. de fideiuss.& in c.te quidem,vndecima quęstione prima,& hoc ne necesse habeant secularibus negotijs se immiscere; præterquam quòd cum periculo est, & detrimento rerū. Hinc Salomon consulebat, ne temerè quis fideiuberet;nam capitu.17.Prouerb.inquit, Stultus homo plaudet manibus suis, cùm spoponderit pro amico suo,& capit. vigesimosecundo,ait, Noli esse cum ijs,qui defigunt manus suas,& qui vades se offerunt pro debitis,& ita Lup.cap.naufraganti,de vsur. Comment.tertio,§.primo, numero vigesimo,nulla ad id pertinentia refert.

Excipitur tamen,vbi necessitas esset; tūc enim ex pietate tenentur,c.non satis,distinctio.octuagesimasexta, & ita Gloss. in eod. c.te quidem.

Secundò Clerici pro suis Ecclesijs etiam.

Tertiò etiam pro alio Clerico,ita Gloss. eodem.

Valet tamen fideiussio, & quacunque fideiussione facta à clericis obligantur ipsi,& sua bona patrimonialia,& quasi,non autem bona Ecclesiæ,ita DD.in cit.c.1. de fideiuss. Sed iam ad Clericos,qui beneficium Ecclesiasticum habent sine animarum cura, vel pensiones transeamus.

De Gubernatione Clericorum secularium,qui pensiones,beneficiumvè Ecclesiasticum sine cura animarum habent,effectu per se, atque decimo potestati,atque officij Episcopi. Cap. XIV.

SVMMA.

1 *Munera,quæ obire debet,qui beneficium simplex retinet.*

2 *Missas celebrare habens per alium id facere potest.*

3 *Missam celebrare habens singulis diebus, an cogatur ipse eam celebrare.*

4 *Obligatus ad celebrandam aliquam missam singulis diebus de aliquo sancto, an ad eam celebrandam teneatur.*

5 *Residere beneficium simplex habens non tenetur.*

Ertiò agendum est de Clericis secularibus,qui pensiones beneficiavè Ecclesiastica sine cura animarum habent eo ordine adhibito, quem hucusq; adhibuimus,præmisso tamen prius,iure antiquo exploso,hodie requiri ætatē quatuordecim annorum per Trid.Synod.sess. vigesi materia,de reformat.cap.6. vt quis capax sit horum beneficiorum.

1 Primùm igitur, † ea omnia facere, & ab ijs omnibus se abstinere debent, quæ laicos facere,& à quibus eosdem se abstinere debere,supra probauimus.

Secundò, quæ de Clericis in minoribus ordinibus constitutis(exceptis quibusdam) necnon,quæ de sacros ordines habentibus asseruimus,eadem & de his dicimus,& afferimus ob easdem rationes,& multomagis.

Tertiò hæc (quæ propria ipsorum sunt) agere debent.

2 Primùm † si Clericus ob beneficium missas aliquas in mensem,vel hebdomadam celebrare habet,hoc exequi debebit; ex quo enim onus hoc annexum est ipsi beneficio, meritò cum ipso transit c.ex litteris, de pignor. Potest tamen & per alios ea munera obire;qui enim per alium facit, ipse facere videtur,l.1.§.deiecisse,ff.de vi,& vi arm.nisi aliàs cautum esset in constitutione Ecclesiæ, eiusvè dotatione;tunc enim per se id debet. Quare in hoc casu intra annū sacerdotium suscipe-

ſuſcipere debet, iuxta c. licet Canõ, de elect. lib. 6. alioqui priuandus eſt, ita Lambertin. de iurepatro. libro ſecundo, parte prima, artic. 27. quem refert, ac ſequitur Fuſch. de Viſit. Eccl. lib. ſecundo, cap. 11. numero 3. Item ob hanc rationem conferre non poſſunt ei, qui 25. annum nõ attigerit; in hac enim ætate habilis quis eſt ad Sacerdotium, vt ſuo loco probauimus.

3 Verùm quid, † ſi is, qui beneficium conſtruxit, voluit, vt ſingulis diebus, qui ipſum haberet, miſſam celebraret, an ad id tenebitur? Videbatur dicẽdum ipſum teneri; nam ſuæ rei legem, quam vult, imponere quiſque poteſt, l. in re mandata, C. man. Contrarium tamen habetur in c. ſignificatum, de præben. ibi enim cum præbenda eſſet collata Sacerdoti, vt quotidie miſſam de Sancta Maria celebraret, niſi morbo impediretur, Romanus Pont. eam inſtitutionem confirmat, hac ratione tamen, non vt quotidie miſſam celebret, etiam ſi morbo impeditus non ſit, ſed frequentius quàm poteſt, ſalua debita honeſtare, & deuotione, & ita Abb. in conſ. 99. in fi. lib. 2. & Rom. in cõſ. 339. & Tuſc. qui ipſos refert, ac ſequitur in littera M. concluſ. 279. Idem ſi teſtator beneficium hoc onere inſtitueret, vel Capitulum, vel Epiſcopus, ita Tuſch. ibid. dixit de ſententia Abb.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono hunc non teneri ad miſſam celebrandam ſingulis diebus, vt habetur in eodem c. ſignificatum, & not. ibi Abb. nume. 4. qui huiuſmodi inſtitutiones interpretandas ait eſſe ad formam cit. c. ſignificatum. Quare, vbi corporis valetudine impediretur; vbi bene diſpoſitus non eſſet quoad animam; vel Eccleſia eſſet interdicta, vel excommunicati, interdictivè ab eccleſia eijci non poſſent; vel dies Veneris Sancti, ad Summum vbi aut de iure, aut de facto quis impediretur, ad miſſam celebrandam non tenetur. Nec repugnat diſpoſitio teſtatoris; nam ſeruanda eſt, vbi eſt legitima, non autem cõtra ius, & rationes, argum. l. cõditiones contra, & l. quidem in ſuo, ff. de condit. inſti. at ſi contrarium hic vellet contra rationem faceret, qui vellet fieri, quod aut de iure, aut de facto fieri nequit, quod abſurdum eſt; nemo enim facere poteſt, quin leges locum habeant in ſuo teſtamento, l. nemo, ff. de leg. 1. Excipitur tamen, vbi non obligaſſet, vt ipſe, qui beneficium haberet, miſſam celebraret. Sed ſimpliciter, qui beneficium haberet, vt operam daret, quo ſingulis diebus miſſa celebraretur; tunc enim quòd per alium id fieri voluit, ob eam rem ad curandum tenebitur. Et de quæſtione hac ſatis.

4 Atqui † ſi relictum eſſet, vt miſſa de aliquo Sancto ſingulis diebus celebraretur, vt de Sancta Maria, an ad eam celebrandã tenebitur? Planè non, vt habetur in eodem c. ſignificatum; ſecus ſi à pluribus, ita Abb. in conſ. 99. volum. 2. & Nauar. in conſ. 9. nu. 8. de celebr. miſſ.

Ex his apparet reliqui legatum poſſe pro tot miſsis dicendis, vel annuum cenſum, vt ſingulis annis tot miſſæ dicantur, etiam ſi de pecunia ſit, vt habeatur cenſus, argum. c. ſignificatum, de præben. & ita Nauar. in Man. cap. 17. num. 257. verſ. Ad quæſita, & Innoc. in c. quoniam ne prælat. & Rip. in l. nemo poteſt, num. 125 ff. de leg. 1. & in l. ex facto, ff. ad Trebell. & Bart. in l. 1. num. 3. & nume. 9. ff. de condi. indeb. & Barb. in conſ. vigeſimotertio, libro primo, & Fuſch. de Viſit. lib. 1. cap. 20. nu. 39. vbi etiam aiunt, ſi non dicantur miſſæ adimi poſſe.

Verùm, an ſi teſtator iuſſit, vt in aliquo loco miſſa celebretur, alibi celebrari poteſt? Planè non, c. nos quidem, de teſtam. Clem. quia de relig domib. l. quæ conditio, §. cum ita, ff. de cond. & demonſtr. & ita Bald. in l. ſi quis ad declinandam, in fine, C. de Epiſco. & Cler. Gloſſ. & DD. in c. ſi pater, de teſtamen. Capell. Tholoſ. & Addit. deciſ. 128. Nauar. de Orat. cap. 3. nume. 2. & nos infra, vbi de mutatione piorum legatorum.

5 Secundò † reſidere non tenetur, ex quo animarum curam non habet c. fin. & ibi Abb. de cler. non reſid. & ita conſuetudine ſeruatur totius mundi, vnde communi ſententia teſtatur Pariſ. de reſign. benef. libro quinto, quæſt. 5. Etſi ſit obligatus ad celebranda diuina, quoniam teſtator ſic mandauit, per alium id facere poteſt; non enim ob id ad reſidendum tenetur, ita Lap. alleg. 36. num. ſecundo, quem refert, ac ſequitur Tuſch. in littera R. concluſ. ... num. 6. alia demum onera, ſi qua ſunt, obire debet. Atquid ſi in morbũ incidat, an miſſas celebrandas per alium tenetur? Planè ſic; nam ob id dantur fructus, argum. l. pecuniam, ff. de cond. cau. dat. etenim ſicut famulus ægrotus ſalarium non habet, Bar. in l. ſi vno, §. item cum quidam, ff. locat. & Ant. Imolen. Anch. in c. poſuit, de locat. & Franc. in c. vn §. qui verò, de cler. non reſid. lib. 6. ita neque hic. Per alios igitur tenebitur, ſicut parochus eſto per ſex octovè dies tollerari poſsit, ita Prax. Archiep. Neapolit. cap. 54. Sed de his hactenus, iam qua ratione Eccleſia, eiuſque bona gubernanda ſint, videamus.

SVMMA.

1 *Qua ratione suam Ecclesiam, eiusque bona gubernare Clericus debet.*
2 *Inuentarium rerum omnium Eccle. facere Clericus debet, & in Archiuio Episcopi ponere.*
3 *Ecclesia parochialis quorum sumptibus reficienda.*
4 *Cœmeteria Eccl. quæ alio translata sunt, quomodo habenda.*
5 *Domus Parochiales, quorum sumptibus ædificanda.*
6 *Aedificia beneficiorum simpliciũ quorum sumptibus restauranda. Et quid si restaurari nequeant.*
7 *Ecclesiæ collis fundamentis, & perficiatur Episcopus curare debet.*
8 *Parochiales Ecclesiæ vbi certos fines non habent quid faciundum.*
9 *Parochiæ vbi nulla sunt, erigendæ.*
10 *Reliquiæ Sanctorum in honesto loco habendæ.*

§. I.

§. Secundò quod proposuimus est, qua ratione Ecclesiæ gubernare, eiusque bona Clericis debeat. Quo ad hoc igitur con-
1 cludendum est † breuiter Ecclesiam ipsam sarctam, tectamque tenere Clericum debere, vt habetur in tit. de Eccles. ædificand. & facit, l. vsufructu legato, in fine, iunct. l. seq. ff. de vsufruct. Item in ea vt nihil profanum ponatur, curare, nisi ob necessitatem, vt pote ob incursum hostium, ob incendium repentinum; & necessitate cessante, vt inde exportentur, operam dare, vt dicitur in c. 2. de custo. Euchar. Chrismat. & Sacram. Non ergo dolia vinaria ibi habebuntur, nam frumenta, non fœnum, & alia, quæ vt in aliquibus Ecclesijs ruralibus vidi. Non etiam iudicia secularia, contractusvè fient, & alia profana, vt habetur in tit. de immun. Eccles. in antiq. & sexto.

Secundò prædia tum rustica, quàm vrbana tueri, ac conseruare; non ergo vineas, non olіueta, non syluas effodere, tollereque debet, nisi vberiores fructus præcipiantur. Nõ etiam arbores incidere, non fructiberas, argumen. l. æquissimum, §. fructuarius, ff. de vsufruct. Excipio tamen vbi sylua cedua esset, nemora, arundineta, & aliæ arbores ceduæ; fructus enim ex his percipiuntur eorũ incisione, & idcirco cedi queunt, l. diuortio, §. si fundo, cum seq. ff. solut. mat. vbi DD. col. sylua cedua. ff. de verb. signific. Secundò excipitur, vbi arborum incisione fructuosior fundus redderetur, tunc enim incidi possunt argum. l. si vsusfructus legatus, § Et si forte, ff. eod. de vsufruct. Tertiò excipitur, vbi vetustate inutiles arbores essent; incidi enim & tunc queunt, & in earum locum aliæ substituendæ sunt, l. agri, & l. si vsufructus, §. etsi forte, ff. eodem. Tertio iura Ecclesiæ tueri cũ rusticorum prædiorum, tũc vrbanorum, nec non decimarum, & aliarum rerum; cum hæc enim vberius tenetur, etsi id negligat, mortiferè peccat, vt id pluribus probauit Fely. in capitu. 1. num. 3. de treg. & pac. & facit, c. quamuis, & ibi Gloss. de reg. iur. & c. de Canonibus, in verbo, Iniquum. 16. quæstio. 1. & Gloss. in c. ea, quæ, de off. Archi. in verb. Reatum, & Couar. in Regula peccatum, nume. 6. vers. Sic denique Thomas & Nauar. in consilio 9. num secundo. de ijs, quæ met. ve caus. fiunt. Sicut & tutor, qui non seruat bona, atq; defendit iura pupilli, & qui est in culpa, vt aliquid amittatur, peccat, & ad restitutionem tenetur, l. tutor, qui repertorium; & ibi Bart. & DD. ff. de administr. tut.

Ergo & idem in casu nostro dicendũ est.
2 Quare † inuentarium rerum omnium Ecclesiæ suæ, vel mobiles, vel immobiles sint habere debet; & in Archiuium, quod ab Episcopo factum est, deponere, ita dixit Pauin. de Visit. 1. quæst. 3. quem refert, ac sequitur Stephan. in Sum. Bullar. in verb. Archiuium, & ibi Addit. ad eum.

Verum quid si Ecclesiæ collapsæ vetustate, terræmotu, aliaueratione restaurandæ sint? quo materia hæc dilucidior reddatur, hæc videnda sunt. Primò quorum sumptib. restaurandæ sint. Secundò quid si restaurari non possint ob inopiam. Tertiò quid de cœmiterijs, quartò quid de domibus earundem Ecclesiarum. Postremò quid de beneficijs simplicibus.

Quoad primum igitur † si consuetudo
3 adsit, vel statutum, vt Populus, siue Parochiani eius Ecclesiæ, vel alius eam restaurẽt, sumptibus eorum restaurabuntur vti Abb. & DD. in c. 1. de Eccl. ædifican.

Secundò, si consuetudo hæc non adsit; sed portio aliqua beneficij pro fabrica assignata sit, ea restaurabuntur, c. quatuor, 12. quæstio. secunda, & c. mos, eadem quæst. & in c. concesso, eadem quæst. & c. decernimus, vndecima quæstione prima, & c. vnio, eadem quæst. 3.

Tertiò, si nec portio hæc assignata sit, vel si assignata, nam sufficiat ecclesiæ. Primò ex fructibus quibuscunque dictæ Ecclesiæ (deducto prius reiectu Sacerdotis Parochum) instau-

instaurari debet, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 20. de reform. cap. 7. Præferre ergo debent alimenta pertinentia ad parochū reparationi ecclesiæ, vt colligitur ex c. de his & ibi not. Abb. de Eccles. ædificand. & apertius habetur in c. nullus Episcoporum, §. si, verò res Ecclesiæ, 12. quæst. prima, vbi etiam præferuntur, pauperibus ob ordinaram charitatem, & sensit Grat. ibidem; & ratio iustitiæ, id ex quo enim inseruit Ecclesiæ; & eius sumptibus substentari debet (alimenta autē intelliguntur, habito respectu ad Ecclesiam, non autem ad dignitatem suam, vt declarauit Nauar. in Tract. de Reddit. Eccles. quæst. prima, Monit. 36. in fine, alioquin, si contrarium diceremus filius Regis duo beneficia habens quorum vtrumque valet octogenis aureis, non obligaretur ad restaurationem Ecclesiæ, & ornamenrorum, si dignitatis eius rario habenda esset, quod absurdum est) deducto inquam igitur quod ad victum parochi pertinet, de reliquis parochus ipse restaurabit, vt habetur in c. 1. & in c. 4. de Eccl. ædificand. eo apud Trid. Synod. eodem cap. septimo, vers. Parochiales, vt dixit Capell. Tholos. decisio. 499. Ex his patet non rectè sensisse Episcopum Mont. Mar. in Man. Past. qui sentit omnes fructus collocandos ad refectionem Ecclesiæ nam ratio prius haberi debet victus Sacerdotis, quod & Abb not. in cit. c. de his, & idcirco non probat id, ad quod ipsum allegat d. Episcopus Mont. Mar. Quare contrarium tenuit, & melius eodem cap. 44.

Quartò, si fructus, qui ad Parochū pertinent, non sat sint, patroni (si Ecclesia sit iuris patronatus, & quidpiam ex fructibus Ecclesiæ habent) ad id cogi debent, vt dicitur in eodem vers. Parochiales. Quare & pēsionarij in hoc casu cogi poterunt; ex quo de fructibus beneficij pensiones habent, & qui fructus percipiunt, ad id obligantur modo pensiones liberæ concessæ non sint ab omni onere; num alias pro rata renentur, vt dixit Nauar. in consilio primo, de Eccles. ædificand.

Quintò si nec ipsi possunt Parochiani ad id compellentur, quocunque appellatione, exemptione, & consuetudine remora per cita. cap. septimū Nec possunt dicere se nolle venire ad missam ad eam Ecclesiam, vel nolle recipere Sacramenta; nam quandiu parochiani eius parochiæ sunt, ad hæc onera tamen cogi possunt per c. omnis, de pœnitent. atque sic dixit Abb. in cit. c. 1. de Eccl. ædificand. & Addit. ad Capel. Tholos. decis. 447. Eleemosinæ etiam fieri possunt ad restaurationem Ecclesiæ, vt dixit Gloss. 1. in cit. c. 1. de pœnit. lib. 6. iudex fauorabilis enim causa hæc est: hinc & iure ciuili cautum est, vt proconsules hęc facienda curent, vt habetur in l si in aliquam, ff. de offic. proconsul. vidend.

Postremò si nimia ægestate omnes laborent, ad Ecclesias viciniores transferri debet cum suis oneribus, loca verò vbi Ecclesia constituta erat, in profanos vsus, non tamen sordidos verti debet Cruce ibi erecta, vt habetur eodem capit. septimo, vers. Parochiales. Et qui autem sordidi vsus sint ordinarius arbitrabitur, ita sacra Congrega. rescripsit, vt refert Prax Archiep. Neap. capit. quinquagesimosecundo. Non ergo ibi Histriones. l. secunda, § si. ff. de ijs, qui not. infa. non coquina, non stabulum, Glos. in c. ligna, de conse. dis 1. ex his prima, & secunda quæstione sublata est.

4 Quoad tertiam † Cœmiteria earum Ecclesiarum, quæ ad profanum vsum redactæ sunt, sic sunt habēda, vt ossa mortuorum inde extrahantur, & in aliud Cœmiterium vicinum vbi populus volet, transferuntur, ita sacra Congregat. Concilij interpres ibidem.

5 Quoad quartam † scilicet de domib. ædificādis pro habitatione Parochi, eadem asseruimus, quæ de Ecclesia asseruimus cōclusimus, vt scilicet à parocho de fructibus Ecclesiæ primò, deinde ijs, qui percipiunt aliquid ab Ecclesijs, vt à patronis, & à patronarijs, postremò à Parochianis ædificentur, nisi consuetudo statutumvè aliud suadent, vt supra dixi. Item quæ diximus de noua ædificatione. eadem sentimus de restauratione parte, vbi ab eisdem reficiuntur, argumen. l. quæ debita, ff. de rei vendic. quare & pro ea parte qua parochus poterit, subueniet. Postremò prædicta de Ecclesijs parochialibus locum habent, in Ecclesia Cathedrali; nam ad Episcopum pertinet, c. 1. de Eccles. ædificand. & ibi Abb. Si verò non possit, Capitulum Ecclesiæ supplere debet eadē ratione scilicet detractis ipsi capitulo necessarijs, potest etiam Episcopus de fructibus beneficiorum vacantium prædicta facere, vt asserit Ioan. Andr. in c. si propter, de rescri. libro 6. & loquitur Abb. in c. 1. de Eccles. ædificand.

6 Verum quid de beneficijs † simplicibus, quod postremum explicandum nobis proposuimus? In his vel ius patronatus sit si Ecclesiæ eorum colapsæ sint, restaurari debent sumptibus eorum, qui eas habent, & fructus ipsarum percipiunt: si verò ob inopiam re-

O staurari

ſtautari nequeunt, vocatis ijs, quorum intereſt, ad Matrices Eccleſiasvè alias eorundem locurum ſe re magis vicinorum transferri debent, vel erigendis nouis Altaribus, vel Capellis ſub eiſdem inuocationibus cũ omnibus emolumentis, & onerib. quę prioribus Eccleſijs impoſita erãt, vt ſcilicet, qui ea habẽt commoda, & incommoda ſentiãt; vel altaribus iam erectis, Capellisvè eadem ratione ipſis aggregandis.

Quoad loca verò, vbi erunt Eccleſiæ arbitrio Epiſcopi in profanos vſus, ſed non ſordidos reduci poſſunt, erecta ibi Cruce, & vt Sancti Synod. eodem capit. ſeptimo. Sordidi autem vſus quinam ſint, Epiſcopus id arbitrabitur, vt ſupra dixi.

Lapides verò, & alia Cœmenta Eccleſiarum, quæ dirura ſunt, vendentur, & in vtilitatem dictæ Eccleſiæ arbitrio Epiſcopi cõuertantur vt à Sacra Congreg. ibi: transferre autem Eccleſias hac tarione ad Vicarium Generalem Epiſcopi non pertinet, niſi ſpeciatim id ei mandatum ſit. Qui verò Altaria, vel Capellas habẽt in Eccleſia, an ſi Eccleſia reparatione eget ad ſumptus ſubminiſtrandos pro rata tenentur? Egu ſentio ipſus non teneri; nam nec dominus Eccleſiæ, ſeu rector obligatur ad opem ferendam quo Altaria, atque Capellæ reſtaurentur; quod per ſe patet, quiſque igitur ſuum unus portabit.

7 At quid de Eccleſijs † quarum iacta fundamenta ſunt, ſed non perfectæ, & dotem non habent? In hoc caſu qui eas poſuit, ad ipſas perficiendas compelli debet præſcripto ad id commodo tempore, c. nemo Eccleſiam, & ibi Gloſſ. de conſe. diſtin. prima, & c. cum fieur, vbi quoque Gloſſ. & de Conſe. Eccleſ. vel. Altat.

8 Qui demum † ſi parochialis Eccleſia fines certus non habet, & parochiani pro Sacramentis habendis modum hunc, modo illum parochum adeant? Quid ſi nullæ parochiæ ſint? In priori caſu, certi fines cõſtituendi ſunt vtriuſque parochiæ per Epiſcopum loci; & ſi diuerſę diœceſis ſint, per Epiſcupos
9 earundem. † In poſteriori verò caſu parochi erigendæ ſunt, ita habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſima quarta, de refotmat. capitulo 13.

Poſtremò ſi reliquię aliquæ in Eccleſia ſint, vt in honeſto loco habeantur, & piæ, & ſanctæ colantur, curãdum eſt, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimaquinta, de inuocat. Sanct. verſ. Sanctorum quoque Martyrũ, & verſ. Nec non nouas reliquias recipiẽdas, de quibus eriam alibi diximus. Sed de hoc ſatis, iam de ijs agamus, à quibus Clericus hic ſe abſtinere debet. Id quod in ſequenti præſtabitur.

S V M M A.

1 *Beneficia ſimplicia Eccleſiaſtica habere plura clericus non poteſt, qua regula, quouſque pateat, declaratur.*

2 *Epiſcopus an diſpenſare poſſit, vt quis habeat plura beneficia ſimplicia.*

§. II.

SVidimus, quæ facere debeat Clericus beneficium Eccleſiaſticum habens ſine cura, iam videamus, à quibus ſe abſtinere habeat.

1 Primum igitur † Clericus plura beneficia ſimplicia habere non poteſt, ita dixit Gloſſ. in c. dudum, de elect in verb. Intitulatam, in fine, & not. Abb. ibi, nume. 34. vbi ait de iure communi etiam beneficia ſimplicia nõ poſſe accumulari in eadem perſona, & ſequuntur DD. Idem ſenſit Gloſſ. in c. conquærente. de Cler. non reſid & not. Abb. ibi, numero ſecundo, vbi ait habentem duo beneficia, quamuis ſimplicia, quorum alter ſufficit ad victum beneficiati, poſſe legitimè alio priuari; & hunc modum priuandi quem ſuo beneficio, quouis reſideat, valde notandũ eſſe, inquit, & de communi ſententia teſtatur Nauar. in Man. cap. vigeſimoquinto, num. 125. & in tract de Horis Canon. cap. 22. num. 52. cum multis ſequent & Addit. ad Diaz. in ſua Pract. Crim. Canon. cap. quadrageſimooctauo, in littera C, verſ. Quamnis ſimplicia; & Fuſch. de Viſit. Eccleſ. libro ſecundo, capi. 7. num. 8. atque ſic nouisſime ſtatuit Trident. Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, de reformat. capit. decimoſeptimo, Sancta Synodus (dicitur ibi) &c. ſtatuit vt in poſterum rerum tantum beneficium Eccleſiaſt. ſingulis conferatur; quod quidem ſi ad vitam eius cui confertur honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque reſidentiam perſonalem non requirat, eidem conferri, ita Trid. Synod. ex cuius verbis apparet vnum beneficium vni tantum conferendum, vel ſimplex ſit.

Hæc autem regula locum habet, quæcunque perſona ſit, vel Cardinalis, rationes autem plures, quamobrem id prohibeatur, generatim de omnibus beneficijs habetur in Extrauag. Execrabilis, de præbend. Ioan. 22. vid. & refert etiam Rebuff. in Pract. benefic.

Exci-

Excipitur tamen, vbi vnum beneficiũ non sat esset ad honestè substentandum eum, qui illud habet; tunc enim licet aliud simplex beneficium sufficiens ei conferri, ita Sancta Sy
2 nod. ibidem. † Id quod Episcopus facere potest, & dispensare in hoc valet; nam Triden. Synod. in eodem capit. decimoseptimo, permisit huic alterum beneficium conferri, ergo ad Episcopum id spectat. Tum quod cõferre beneficia diœcesis regulariter ad Episcopum pertinet iuribus vulgaribus. Tum quod conferre beneficium iurisdictionis fori exterioris est, & idcirco ad Episcopum, vt dixit Gloss. communiter recept. in c. transmissam, de elect. Tum denique quod vbi Canon permisit aliquid fieri, & personam non præscribit, ad Episcopum pertinet, ita Inno. communiter recept. in c. dilectus, de tempo. ord. & facit c. nuper, de senten. excommuni. atque sic sacra Cõgregatio interpretata est, in eodem cap. decimoseptimo. Sic enim inquit Episcopus habenti verum simplex beneficium, quod non sufficiat ad eius substentationem, potest aliud conferre; & hic est casus, in quo Episcopus dispensat.

Excipitur tamen, vbi vtrunque beneficiũ residentiam postularet, non enim tunc Episcopus dispensare potest, & beneficium conferre, sed ad Papam pertinet, vt à S. Synod. ibi, & sacra Congregatio.

Tertiò excipitur quoad tertium beneficium; nam si quis duo beneficia haberet; & non sat essent ad eius victum honestum, Episcopus tertium ei conferre non potest; nam Triden. Synod. de duobus beneficijs tantum loquitur, & ita sacra Congreg. ibi interpretata est. Episcopus ergo, vbi Clericus plura beneficia simplicia habet, quorum aliqua ad viuendum ei sat sunt, priuare habentem aliud poterit, nisi secũ dispẽsatum ab habente ad id potestatem probabit. Potest enim in hoc Papa dispensare, & idcirco inquiret, an in impetratione secundi mentionem fecerit primi; si enim tacuit, collatio nulla est, c. si proponente, de rescript. & c. cum teneamur, de præbend. nisi motu proprio facta esset collatio. c. si motu proprio, de præbend. lib. sexto, & ita Fusch. de Visita. Eccles. libro secundo, capitulo septimo, numero decimo. Addo ad beneficia hæc requiri ætatem quatuordecim annorum, ita Trid. Syno. sess. 25. de reform. cap. 6.

S V M M A.

1 *Beneficium ad cuius titulum est ordini sacro insignitus, quis renunciare non potest.*

§. III.

1 § Secundò† sacro ordini insignitus ad titulum alicuius beneficij Ecclesiast. renunciare ipsum non potest, si non habet vnde se honestè substentet; nec admitti resignatio debet, si mentionem non fecerit se ad illius beneficij titulum promotum esse, vt à Sancta Synod. inquit, sess. vigesimaprima, de reformat. cap. secundo. Id verò beneficium resignare non possit (ait ibi) nisi facta mentione, quod ad illius beneficij titulum sit promotus, neque eius resignatio admittatur nisi constituto quòd aliunde commode viuere possit; & aliter facta resignatio nulla est. Hinc Addit. ad Nauar. in consilio 5. de renunciatio. ait non valere renunciationem, nisi mentionem faciat se ad illud beneficium esse ordinatum, esto pensionem sibi retineat.

Excipitur tamen primo, vbi habet, vnde se honestè substentet, id quod vt permittatur, fiet causa cognita corã Episcopo, vt colligitur ex eisdem verbis Sanctæ Synodi.

Secundò excipitur, vbi retinet sibi pẽsionem de fructibus beneficij pensionem inquã talem, vnde commodè se substentaret. Sed in hoc casu Romanus Pontifex adeũdus est. Nam resignatio duobus modis fit, scilicet purè, quod contingit, vbi simpliciter Clericus resignat beneficium nullo pacto, qualitateve adiecta, nullaque retentione facta; & hæc fieri potest in manu Episcopi, ad quem beneficij collatio pertinet, ita Rebuff. in Pra cti. benef. in tit. de pura resignat. Vel non purè fit, vtpotè, vel vbi in fauorem alterius, vel retenta sibi pensione renunciat; & in hoc casu (quod iure communi cautum est, vt beneficia purè conferantur, vt probaui in Tracta. meo De Simon. & si contra fiat simonia committitur, quam remittere tamen Summus Põtifex potest cum in his casibus de iure positiuo sit, ob eam rem coram Pontifice Max. fieri debet, ita Rebuf. in eodem Prax. in titu. de resig. condit. Vbi tamen in fauorem alterius resignauit, cauendum est ne se interim, immisceat in beneficij administratione, quandoquidem simonia confidentialis præsumeretur. Vbi tamen coram Romano Pontifice fit resignatio in fauorem, purè fit. Sed statim supplicatio porrigitur ab eo, in cuius

fauorem resignatio facta est,& ita stylus Romanæ Curiæ seruat. Vide Fusch.de Visitat. Eccles.pag.439.numero vigesimo.Resignationes autem ob quas vsus recipi debeant Pius Quintus explicuit in Bulla incip.Quanta Ecclesia Dei incommoda, publicata Romæ die decima Aprilis 1568.quam declarauit Addit. ad Summ.Bullar.Steph.Quarant. in verb.Beneficiorum resignationes.

Verum quod beneficiorum resignandorum publicatio fieri debet,ob earum Bullã Gregor.XIII.incip.Humano vix indicio,viden. est,vbi & forma publicationis,& pœna eam non seruantis habentur,quam eadem Addi. in eadem Summ.declarauit,in verb. Beneficiorum resignatorum publicatio, de quibus etiam Bullis infra pluribus egimus.Sed iam ad reliqua transeamus.

SVMMA.

1 *Bona Ecclesiæ alienari nequeunt titulo transferente dominium directum,ac vtile.*
2 *Vel dominium vtile tantum, vel*
3 *Titulo,quo nullum dominium transfertur.*
4 *Nec pignore obligari.*
5 *Cuiuscunque genera bona sint.*
6 *Piorum locorum bona alienari nequeunt.*
7 *A quocunque alienentur.*

§. IV.

§ Tertio bona Ecclesiæ alienare nõ potest, de qua materia,quòd pluribus egit Bertachin.in Tract De Episcop.quarta parte,libro quarto,num.primo,cum multis sequen. & Nauar.de reddit.Eccles.& Couar. variar. resolut.cap.16.cum seq.& Steph.Quaran.in Summ.Bullar.in ver. Alienatio, & alij recentiores, ob eam rem prius rem hanc absoluemus.

1 Alienare igitur † Clericus(vt dixi) bona Ecclesiæ non potest.Non titulo, quo dominium transfertur directum,atque vtile, vt venditione,donatione,permutatione, & huiusmodi;nam id prohibetur in c.nulli liceat de rebus Eccles.non alienan.& ibi not.Idem habetur in c.si quis presbyterorum,& c.possessiones,eodem tit. & in Extrauag. Ambitiosæ eodem,cum similibus. Non ergo ædes,non fundos,idest prædia rustica,vel vrbana vẽdere poterit.Quod diximus de permutatione,locum habet, vel Ecclesiæ simul permutarẽt,ita Rodoan quem refert,ac sequitur idem Stepha. Quaran.eodem numero decimoquinto,& ita practicari,& seruari etiam testatur,quamuis ante cit. Extrauag. Ambitiosæ,vbi Ecclesiæ inter se permutabãt consensus Episcopi in Ecclesijs sibi subiectis sat esset,c.1.& c.vt super se § fin.de reb.Eccles.non alien. Transactione etiam alienationem fieri non posse,dixit Feder.de Sen.in consilio 94.& nonnullos refert, ac sequitur Stephan.Quaran.in Summ. Bullar. in verb. Alienatio,num.20.Hinc Abb.inquit in cita. c.vt super,nume.6. Transactionem fieri non posse,de decimis futuris;sed de præteritis. De cessione litis,ac causæ tantundem dixit Abb.in c.1.nu.1.de deposit.

2 Secundò † alienare non potest, nec etiam titulo,quo dominium tantum vtile transfertur, vt concedere in emphyteusim,*vel in feudum*,ita dicitur in Extrauag.Ambitiosæ, & tradidit Abb.in c.præsentia,num.vigesimoseptimo,cum sequen.de probat. & in cita.c. nulli,num.1.& 4.vbi notat perpetuam emphyteusim regulariter esse prohibitam, & perpetuam dici,vel ad certos annos tantum concedatur.

3 Postremò † nec etiam ea obligare, vt pignori,seu hypotecæ subijcere, vt dicitur in cit.c.nulli,& not.idem Abb.ibi.Et quamuis in eo Canone de hypotheca tantum speciali agatur,idem tamen dicendum est de hypotheca generali,quandoquidem cit. Extrauagan.Ambitiosæ non distinguit,ergo nec nos distinguere debemus,nam teneri subijcitur res Ecclesiæ,quod fieri non potest,ac debet. Hinc nec seruitutes imponi queunt,l.fi.C.de reb.Eccl.non alien.

4 Tertio nec † alienare potest titulo, quod dominium nullum transfertur,vt locare vltra triennium,per cit.extrauag.Ambitiosæ, de rebus eccles. non alienand. Sed de alienatione habito respectu ad titulum hactenus.

5 Habito respectu itidem ad bona,†proposita regula amplificatur.Nam primo immobilia,cuiusmodi sunt ædes, fundi,& cũ summam prædia vrbana, & rustica alienare Clericus non potest,vt habetur in cit.c.nulli,cũ multis sequent.& cit.extrauag.Ambitiosæ. Multominus ipsa ecclesia,& oratoria auctoritate Episcopi posita ad perpetuum Ecclesiast.ritum alienari nequeunt,vt asseruit Stephan.Quaran.eodem numero vigesimonono.Idque meritò,nam in his simonia committi posset,

Item alienare nequeunt cura, & actiones nomina debitorum, quæ ad proprietatem Ecclesiæ pertinent.Non etiam annui redditus, quandoquidem loco immobilium habentur Clem.Clerici,de paradiso, §. Cum annui reditus,de verbor. signifi. & Abb. in cit.

cit.c. Nulli. Hinc qui penſionem habet ad
ſuam vitam ſubſtentandam, vendere ipſam
non poteſt etiam conſentiente eo, qui eam
præſtat ſine licentia Romani Pontificis, vt
reſpondit Nauar.in conſ. 11. de reb. Eccleſ.
non alien.

Tertio nec mobilia pretioſa, quæ ſeruan-
do ſeruari poſſunt, vt habetur in cita.extra-
uag. Ambitioſæ ibi, & pretioſa mobilia, &
ita Abb.in cit.c.nulli. Non ergo Calices, nõ
vaſa aurea, & pretioſa, non pretioſæ veſtes,
quæ diutius ſeruari poſſunt, alienari queunt,
nec theſaurus & pecunia deſtinata ad ſtabi
lia emenda, vbi eorum proprietas ad Eccle-
ſiam ſpectat, quippe, quia ſunt res, eſto mo-
biles, tamen pretioſæ, vt per ſe conſtat, quo
caſu per cit. Extrauag. Ambitioſæ, non alie-
nantur, niſi ſeruatis ſeruandis.

Quartò, nec res ſolo cohærentes, vt arbo
res, quæ radices egerunt, quo caſu ſolo ce-
dunt, § ſi titius in Inſtit.de rer diuiſ. & l. a-
deo, §. ſi alienum, ff. de acq.rer.domin. & ita
idem Steph. Quſr.num.33.

Poſtremò, quæ diximus de bonis Eccle-
ſiarum, eundem aſſerimus de bonis Mona-
6 ſteriorum, & aliorum † locorum piorum, vt
Hoſpitalium modo auctoritate Epiſcopi cõ
ſtructa ſint, vt habetur in cit. Extrauag. Am
7 bitioſæ, ibi Monaſteria, & per loca. † Item
quicunque Clericus ſit, qui alienet, id locum
habet. Atqui an alienatio valebit ſi contra-
ſiat, hoc in ſequenti explicabimus.

SVMMA.

1 *Alienatio facta de rebus Eccleſiæ non valet.*
2 *Bona Eccleſiæ alienata repeti poſſunt, ac debent, & per quos.*

§. V.

Propoſuimus nobis explicandum, an
alienatio facta de rebus Eccleſiæ in mo
1 bilibus valeat; quam quæſtionem vt ordina
tam explicemus † pro regula babebimus cõ
tractum huiuſmodi, de rebus eccleſ. prædi-
ctis factum non valere. Nam ita habetur in
c.ſi quis presbyterorum, de rebus eccleſ.
non alienan. ibi enim dicitur ab initio inſtru
mentum de his confectum nullas vires ha-
bere, ita Gloſſ.ibi, in verb. Nullus, & not.
Abb.ibi, numero quarto. Inquit enim alie-
nationem Eccleſiaſt. rerum ipſo iure nullũ
eſſe. Et quamuis ibi nullus faciat Summus
Pontifex, & reuocet, id facti potius, quam
iuris eſt. Idem & apertius dicitur in Extra-
uag. Ambitioſæ, de rebus eccleſ. non alien.
nam, poſteaquam Paulus Secundus aliena-
tionem rerum eccleſiaſt. ibi prohibuit; ſic
ſubiungit ſi quis autem contra ſeriem huius
prohibitionis noſtræ de bonis, & rebus eiſ-
dem quicquam alienare præſumpſerit alie-
natio, hypotheca conceſſio, locatio, condu-
ctio, infeudatio; & huiuſmodi nullius omni-
no ſint roboris, vel momẽti Hæc ibi, ex qui-
bus propoſi'a concluſio habetur.

2 Quare qui † bona Eccleſiæ alienauit, repe
tere ipſa poteſt, ac debet nomine eccleſiæ, vt
dixit Abb.in cit.c.ſi quis presbyterorum, nu
mero 12. etiam ſi iuraſſet ſe non repetiturũ;
iuſiurandum enim contra vtilitatem Eccle-
ſiæ non obligat iurantem, nam potius periu
rum eſt, c.1. de his, quæ fiunt à maior. part.
cap. & facit, c.peruenit, de iureiurand. & ibi
Gloſſ. vbi ſpeciatim qui iurauerat ſe nõ re-
petiturum, non obligatur; Repetet igitur no
mine eccleſiæ, ita Abb.in cit.c. ſi quis preſ-
byterorum, num 12.

Secũdò, ſi ipſe non repetet Clericarij eius
eccleſiæ repetere poſſunt, vt habetur in ead.
c.ſi quis presbyterorum, vt in c. non liceat,
12. quæſtione 2. Immo & extranei Clerici,
id eſt alterius eccleſiæ repetent negligentib.
Clericis illius eccleſię, nam cit.c.ſi quis gene
raliter loquitur, ergo generaliter intelligi
debet, argum.l.prima, §. & generaliter, ff. de
legat.pręſtand. & ita de communi ſententia
teſtatur Abb.ibi, num.9.

Poſtremo, & ipſi parochiani, Clericis ne-
gligentibus, repetere queunt; nam & eorum
intereſt, ne bonis ſuis eccleſia priuatur, &
inops fiat, quandoquidem ſi eccleſia reficien
da eſſet; & ipſa per facultates non poſſet, ipſi
de ſuo eam reficere habent, vt not.in c.1. &
de his, de eccleſ.ædifi. & ita Gloſſ.in c.ſi quis
presbyterorum in verb. Perſonis, & de com
muni ſententia teſtatur Abb.ibi, numero 8.
Item ſi parochus non baber vnde viuat, ale-
re ipſum tenentur, vt alibi diximus. An autẽ
emptor pretium recuperet, & à quo tradi-
dit Abb.ibi in fine, & in c. vulterane, 2. quæ-
ſtione 12. Nam eccleſia niſi locupletior facta
ſit, ex pretio, ad reſtitutionem nõ obligatur;
quippe quia liberè bona alienata ad ſe re-
uerti debent, vt habetur in Extrauag. Ambi
tioſæ, in fine, eod. Et de fructibus vide in c.li
ceat, ead.q.2. & Nauar.in Commen.de alie.
rer.eccle.in ſi.num.24. Reſtitutionem etiam
in integram petere poteſt eccleſia pro alie-
natione, c.1 de reſtitut.in integ. & ita ſenſit
Abb.in c.nulli, in ſi.de reb.eccl.non alien. &
Nauar.eod.num.10.not.9. Sed iam de pęnis
alienantium agamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Pœna alienantium bona Ecclesiastica quot, & quæ nam sint.*

§. VI.

1 §. † Pœnæ demum, quas patitur alienans prędicta bona, hę sunt. Nam primo in excommunicationem ipso facto incidit, vt habetur in extrauag. Ambitiosæ. de reb. eccles. non alien.

Secundo ipso facto priuati sunt beneficio ecclesiast. cuius bona alienauit; & sine alia declaratione vacare censetur, & idcirco cōferri libere potest ab Ordinario, ad quem eius collatio pertinet, vt dicitur in eadem extrauag. Ambitiosæ.

Tertio eadem amplius illud conferri non potest, vt ibi dicitur.

Quartò Episcopus vel Abbas ingressum ecclesiæ interdictum habēt, & si per sex menses immediatè sequentes sub interdicto huiusmodi animo indurato perseuerauerint, ipsis mensibus elapsis suspensi sunt ab administratione suę ecclesię, seu Monasterij in spiritualibus, & temporalib. vt habetur in ead. extrauag. Ambitiosę.

Quintò per sententiam deponi possunt, ita Gloss. inquit in c. monemus, 2. quæst. 2. & Abb. in c. quis presbyterorum, nume. 10. de reb. eccl. non alien.

Postremò mortiferè peccant. Id quod hinc probatur; quoniam ipso iure excommunicati sunt prẹter prędictas pęnas alias, excommunicatio autem maior non infertur, nisi pro mortifero peccato, c. nemo, & c. nullus, 11, quæst. 3, & facit, cit. c. si quis presbyterorum. Sed de pœnis hactenus, iam casus in quibus alienatio fieri potest sine solemnitate; & vbi alienans pœnas euadit, explicemus.

SVMMA.

1 *Alienatio rerum Ecclesiæ de consensu, & licentia Romani Pontificis valet, & alienans in pœnam non incidit.*

2 *Episcopus alienare non potest bona Episcopatus sine consensu Romani Pontificis.*

3 *Abbas alienare bona Monasterij sine consensu Romani Pontificis non potest.*

4 *Alienatio quorundam rerum Ecclesiæ cum consensu Episcopi tantum fieri potest.*

5 *Alienatio quarundem rerum Ecclesiæ fieri potest sine consensu etiam Episcopi, nullaque solemnitate interueniente.*

6 *Alienatio bonorum Monasterij fieri potest de licentia Superiorum suorum.*

§. VII.

§. Vidimus alienationes rerum ecclesiasticarum fieri non posse, & contrafacientes in pœnas incidere, modo videndum est in quibus casibus sine pœna alienatio permittatur.

1 Primum † igitur alienatio rerum ecclesiæ permittitur, vbi consensus Romani Pontificis interuenit, vt habetur in Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienand. cuius facultatis rescriptum si in euidentem nominatur, nam vbi concedit hoc Summus Pontifex, committit Vicario vrbis si in Romana Curia, si verò extra eam, Ordinario loci, vt constet in vtilitatem Ecclesiæ alienationem esse eam comprobent, ac firmēt, quamobrē si in euidentem nominatur, de quo rescripto egit Quint. Mandos. in Tract. de signat grat. in cap. si in euidentem. Alienatio etiam valet vel cōsensus Romani Pōtificis, deinceps interueniat modò alienatio facta sit saluo consensu ipsius Romani Pontificis, nec aliter, nec alio modo; & rei traditio verè, vel fictè per constitutum, non interuenerit; aliàs secus; tunc enim, quod protestationi factum repugnaret, ob eam rem nihil fieret, ita in simili dixit Clar. in §. feudum, quæst. trigesimaprima, & in §. emphyteusim, quæst. decimatertia, cum alijs citatis à Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. in verb. Alienatio, numero 9.

Et hunc non immunem à pœna, qui possessionem tradidit rescripsit Clem. VIII. vt refert Prax. Archiep. Neapol. cap. 50. & idcireo hodie omnis modus alienandi, etiam in casu licito, & seruatis solemnitatibus prohibetur, per cit. Extrauag. Ambitiosæ, & ita stylum, ac praxim Romanæ Curiæ esse testatur Stephan. Quaran. in Sum. Bullar. in verb. Alienatio, num. quinto. Sine licentia Romani Pōtificis ergo alienatio fieri nequit, alioquin nihil fit, & sequitur eadem Prax. Arch. Neap. cap. 63. num. 2. vbi ait tunc nullam aliam solemnitatem requiri.

2 Et hæc licentia & consensu † præsertim Episcopo necessaria est, si quid de mensa Episcopali alienet, nam in sua consecratione iurat se non alienaturum, quidque inconsulto Romano Pontifice, quod iusiurandum habetur in Pontificali nouo in tit. de Conse. elect. in Episcopi, pag. 81. Sic enim ibi dicitur possessiones verò ad mensam meam pertinētes non

non vendam, nec donabo, neque impignorabo, nec de nouo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ inconſulto Romano Pontifice. Et ſi ad aliquam alienationem deuenero pœnas in quadam ſuper hoc edita conſtitutione contentas eo ipſo incurrere volo. Hæc ibi, ex quibus propoſita concluſio habetur.

3 Eodem iureiurando † obligatur Abbas, vt habetur in eodem Pontificali in tit. de benedict. Abbat. in form. iuramenti, pag. 133. Pro regula igitur habebimus bona Eccleſiæ, ac locorum piorum alienari non poſſe ſine conſenſu Romani Pontificis.

4 Excipitur tamen primo, † vbi res immobilis parua eſt, & non vtilis Eccleſiæ, & neceſſitas adeſt; tunc enim Epiſcopi conſenſus tantum poſtulatur, qui cognitione adhibita, an res ita ſit, alienationem permittet, c. terrulas, & c. fugitiui, & c. non liceat, duodecima quæſtione ſecunda, & ita Guid Pap. quæſtio. 156 & Addit. ad eum vidend. & Viu. in ſua Sylu. opin. 39. num. 18. vbi etiam alias limitationes refert. Non igitur his conſenſus Romani Pontificis, ſed Epiſcopi tantum requiritur; quandoquidem nec per cit. Extrauag. Ambitioſæ, nec per Concilium Triden. iuribus proximè allegatis derogatum eſt, vt ſacra Congregatio Cōcilij Trid. interpres declarauit, quam refert idem Stephan. eodem numero 41.

5 Secundò † excipiuntur res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt; nam ſine ſolemnitatib. & conſenſu Romani Pontificis alienari, & hæc poſſunt, vt habetur in cit. Extrauag. Ambitioſę, atque ſic ſenſit Gloſſ. Summ. duodecima quæſtione ſecunda, verſ. Res tamen Eccleſiæ, & facit l. lex quæ, §. vlt. C. de adminiſtrat. tutor. vbi etſi res minorum ſine decreto alienari nequeunt, quæ tamen ſeruando ſeruari non poſſunt, ſine decreto licitè alienantur, vt veſtes, quæ detortæ vſu, ſeu corroſæ ſunt. Idem habetur l. fin. C. quand. decret. opus non eſt, & ita inquit Gloſſ. in c. nulli, de rebus eccl. non alien. pretium tamen inutilitatem Eccleſiæ conuerti debet, ita Stephan. Quaran. eodem num. 38. Idem dicimus de re mobili minus pretioſa, & quæ diſtrahi melius eſt, quæ ſeruare cuiuſmodi cœmenta ſunt, & lapides inutiles, ita Rodoan. quē refert, ac ſequitur Stephan. Quaran. eodem numero 42. ita Prax. Archiepiſ. Neapol. capitulo 52. eſto ſolum eccleſiæ dirutæ ſequatur naturam immobilium in alienatione, vſi eadē Prax. ibi, ad abundatiorem tamen cautelam Epiſcopi conſenſu poſtulare.

Tertiò excipitur, vbi ſumma alienandi neceſſitas eſt, & periculum in mora, ſi licentia peteretur; tunc enim ſine licentia alienatio fiet, ita Abb. in c. fin. num. 8. de Eccl ædificand & alij cit. ab eodem Steph. in verbo, Alienatio, nume. 42. vbi aſſeruit pro alendis pauperibus alienationem, non petita licentia fieri poſſe, vbi periculum eſſet in mora; quo caſu tamen confirmandam alienationē à Romano Pontifice deinceps cenſerem.

Quartò excipitur, vt licētia Romani Pontificis, atque Epiſcopi nō requiratur, vbi res Eccleſiæ ad triennium locarentur; nam ita habetur in cit. Extrauag. Ambitioſæ, in ver. Locationem, & cōductionem vltra trienniū ibi enim prohibetur locatio vltra triēnium; ergo permiſſa cenſetur vſque ad triennium, valet enim argumentum à contrario ſenſu, l. prima, & ibi DD. communiter, ff. de offic. eius, & excluſio vnius alterius incluſio eſt, l. cum prætor, ff. de iud. & c. nonne, de præſum. Immo ſi res, quæ locatur, fructus non ferat, niſi in ſingulum triennium in nouem annos locatio valebit, nam pro triennio habebitur ex quo tres fructus tantum percipit, ita aſſeruit Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 16. nume. 6. vbi alios idem ſentientes refert, & Nauar. de alien. rer. Eccleſiaſt. num. vigeſimoprimo, & ſequitur eos Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. eodem num. 18. Quare ſylua cedua hac ratione locari poterit. Non tamen anticipatis ſolutionibus fieri poteſt iuxta diſpoſitionem Trid. Synod. ſeſſ. vigeſimaquinta, de reformat. cap. 11. quandoquidem præiudicium ſucceſſori fieret. Verum quid ſi vltra tempus præſcriptum fiat, vtpotè vltra triennium, vbi res locata in ſingulos annos fructus producit, an valebit ſaltem vſque ad triennium? Stephan. eodem numero teſtatur magis communiter receptum eſſe, vt ſaltem ad tempus permiſſum valeat, quam ſententiā vti veriſſimam. Ego quoque ſequor. Nā ſumus indiuiduis, diuidi enim poteſt penſio vnius anni à penſione alterius anni, quo caſu vtile per inutile non vitiatur, ita Iaſ. in l. certi conditio, §. quoniam, num. ſeptimo, ff. ſi cert. pet. Hinc donatio vltra quingentos aureos non inſinuata regulariter valet, vſq; ad quingentos, l. ſancimus, iūct. Gloſſ. trecentos, & l. pen. in fi. C. de donat. Quare non mihi placet opinio quorundam, quos refert Steph. Quaran. ibi ob proximè dicta, qui locationem nullam eſſe, neque etiam ad triennium, vbi vna penſio pro omnibus eſſet conſtitura, vel alter contractus non eſſet factus, in qua ſententia etiam fuit Couar. eod. verſ. declarationibus quibuſdam adhibitis. An autem ſucceſſor colono ſtare debeat, pro regula

gula habendum est non teneri, ita idem Quar.ibi, vbi pluribus rem hanc egit.

Quintò excipitur res in emphyteusim so. lita concedi (id quā tunc fit, quādo reperiun tur duæ concessiones eodem modo factæ cū concursu quadraginta annorum, vt de communi sententia testatur Steph.Quaran. eod. in verb. Alienatio, num. quadragesimo) tunc enim sine licentia concedi potest, ita Abb.& DD. in c. vt super, de reb. eccl. non alienan.& habetur in eadem Extrauag. Ambitiosæ, & Guid.Pap.decis.100.& ibi Addit. quæ limitat hanc concessionem,& Viu.in sua Sylu.opin.243. Quare sine solemnitate Prælatus solus, seu Rector Ecclesiæ remittere caducitatem emphyteusis Ecclesiæ potest, ita Ias. in l.seruus, num.2.C.de pact.& Capic. dec.18. num.10.& Clar.in §.emphyteusis, quæst.10. vers.sed nunquid,c.nonnulli alij, quos refert idem Steph.Quaran.eodem num.vigesimoquinto,& nu.44.

Sexto excipitur, vbi rem restitutioni subiectam restitueret, exempli gratia testator reliquit sua bona Ecclesiæ hac adiecta conditione, vt post aliquam tempus alteri restitueret, eo tempore elapso sine alia solemnitate restituere ipsa potest conditione adimpleta, argum.l.prima,& l.tertia, C.quand.decr. opus non est. Nam & in huiusmodi casu pupilli res sine decreto Iudicis alienantur, vt ibi habetur, atque sic inquiunt Rebuff.& Rodoan. quos cefert, ac sequitur idem Stephan. eadem num.45. Quare multo magis rem alterius, quam Ecclesia iniustè detinet, rector Ecclesiæ restituet sine solemnitatibus. Nam cit. Extrauag. Ambitiosæ; & intra prohibent alienari res Ecclesiæ,& non alterius.

6 Postremò † Monasteriorum bona sine consensu Romani Pontificis alienari queunt, vbi hæc concurrant, vrgens necessitas, euidēs vè vtilitas, deinde licētia Generalis, vel Prouincialis, vel eorum Locumtenēs. Tertiò modò tractatus interuenerit an talis conditionis sit casus, vt alienari debeat. Postremò cōfirmatio prædictorum. his enim intercedentibus Monasteriorum bona alienari possunt ob priuilegium ipsis concessum à Romano Pontifice, quod tefert Ioan.Bapt Confec.in Summ. Mater. priuil. ordin. Mendic. tit.9. capitu. primo. His igitur exceptis casibus, sine licentia Romani Pontificis locorum piorum bona alienari non poterunt.

Quare in eisdem casibus alienatio valebit, & alienans in nullam pœnam incidet. Secundò in pœnam non etiam incidet excommunicationis, vbi quis alienauit sine licentia in casibus prohibitis, vbi bona fide alienauit, existimans se alienare posse, nam cit. Extrauag. Ambitiosæ punit id præsumentes, seu qui id præsumunt verbum autē Præsumo dolum,& temeritatem significat, vt dixit Zabar. in clem. prima, de priuileg. Quare qui probabiliter eam constitutionem ignorabat, in excōicationem non incidit ob eandem rationem. Immo qui nonit alienationē hanc fieri non posse, censuram hanc euadit, vbi excōicationem propositam esse alienantibus non nouit, argum. c. finali, de constitu. libro sexto, quandoquidem grauissima pęna est, & extraordinaria delicti, & idcirco nō obligat eam ignorātes, vt id pluribus asseruit Nauar. in cons.10. de sepult. Alienatio tamen facta nulla est, in prædictis proximè casibus non licitis, vel bona fide quis alienauerit, vt sensit Gloss. in c. Apostolicæ, de cleric. excom. ministr. sicut aliæ pęnæ locum habens, vbi non bona fide.

Postremo, vbi quoque recepta non est huiusmodi Extrauag. pęnam quē euadere DD. concludunt, quos refert Steph. Quaranr eodem nume. quadragesimooctauo, vbi etiam declarat, quādo non dicatur recepta, quādo scilicet populi vsu non fuit recepta, nec moribus approbata; & legislator hoc sciēs, ac videns tacet,& impunes relinquit nō obseruantes. Idem Conar. variar. resolut. libro 2. cap.16. numero 6. vers. Quintò. Vbi tamen excommunicatio, & alia censura ipso iure infertur, vt hic, quod cēsura ipso facto punit sine alia sentētia,& facto hominis, nō videtur dici posse legislatorem dissimulare, nec legem reuocare, ex quo censuris non obseruantes obligantur. Hinc idem Steph. eodem num.48. in Romana Curia ipsam obseruari testatur; & idcirco dici non posse eam vsu recéptam non esse concludendum est.

Quæ diximus autem de bonis Ecclesiarū, eadem de bonis Monasteriorum, tam virorum, quam mulierum, idest Regularium omnium, necnon Hospitalium,& aliorum locorum piorum, quę auctoritate Ecclesię cōstructa sunt, dicta esse volumus per cit. Extrauag. Ambitiosæ. Pro regula igitur habebimus sine licentia Romani Pontificis alienari prædicta bona non posse exceptis casib. supra positis. Et de hac materia hactenus. Verum quid de fructibus, qui pęcipiuntur ex bonis Ecclesiæ, vel aliunde ratione Ecclesiæ, an alienare ipsos sine licentia Clerici queāt, hoc in sequenti explicabimus.

SVMMA.

1 *Alienando fructus perceptos ex bonis Ecclesiæ, an licentia solemnitas vel aliqua seruanda sit.*
2 *Bonorum Ecclesiæ dominium* } *apud quos sit.*
3 *Administratio, & dispensatio eorundem* }
4 *Vsus eorum* }

§. VIII.

Proposuimos nobis explicandum, an in alienatione fructuum, qui ab Ecclesia percipiuntur, licentia aliqua, seu forma postu-
1 letur. † Qua in re (vt paucis rē absoluamus) concludendum est eam non requiri. Tum quod iure id cautum non est, ergo nec dici debet, argum. l. de pretio, ff. de public. in rem act. Tum quod consuetudine ita seruatur. Tum denique quod ad eos, qui beneficium Ecclesiast. habent administratio eorundem cura, atque dispensatio pertinet, atque sic habetur in c. vestra, de locat. & conduct. & in c. querelam, ne prælat. vic. suas, & ita Nauar. de reddit. Eccl. quæstio. prima, Monit. 6. & in consi. secundo, & in consi. vndecimo, de rebus Eccl. non alien. Id quod locum habet non solum in fructibus perceptis ex fundis, & ædibus, verum etiam in alijs prouentibus, qui à iuribus Ecclesiæ percipiūtur cuiusmodi sunt oblationes, quæ in Ecclesia fiunt, necnon decimæ, ac primitiæ. Quare & decimas, & oblationes, quæ in Ecclesia fiunt alienari sine licentia queunt, vt habetur in c. 2. de locat. & vt Ego pluribus probaui in Tracta. meo De Simon. Tab. 1. cap. 11. §. 1. & §. 2. vbi id etiā fieri posse sine simoniæ vitio affirmaui. Et hæc locum habēt sine vlla exceptione in Clericis sæculatibus. In Regularibus autem secus sentio.

Verum vbi fructus alienantur, an Clerici possint fructus beneficij ad suum arbitrium distribuere alienando? Antequam quæstione hanc absoluamus, præmittendum est bonorum Ecclesiæ dominiū, & ius administrandi ea, nec non dispensandi apud quem sit, & quorum vsus quis habeat.

2 Quoad dominium igitur † & possessionē bona Ecclesię, & locorum piorum apud Christum Dominum sunt, vt id plutibus probaui in Tract. meo De Iust. & Valid. Monit. Pauli Quinti contra Venetos, & ita dixit Innocen. in c. cum super. de caus. possess. vbi ait quodcunque offerunt Ecclesijs homines diu oblata esse Deo, c. nulli liceat prędia, duodecima quæstione secūda, & c. qui abstulerit, eadem quæstione secunda. Et sunt Christi Domini non comulatiuē, sed priuatiuē, ita vt nō sint alterius hominis. Item sunt Christi Domini non generali eo iure, quod dicitur Domini est terra, & plenitudo eius; Sed dispositione hominum, vt in eodem Tract. tradidi, quare vel moriatur, Prælatus, vel omnes Clerici, ecclesiæ bonorum tanquam proprietas, quam possessio remanent apud Christum, qui viuit in æternum, ita dixit Innoc. communiter recept. ead. & Nauar. in Comment. 2. de Regul. num. 3.

3 Quoad administrationem verò, & dispensationem † supremam potestas penes Pont. Maximū est, singularis verò, seu particularis penes ordines, & Monasteria, vel Clericos; etsi aliqui ordines Regularium capaces non sunt, speciale ius administrandi penes Papam est, detenrio verò, vsus & administratio sola, quæ est facti, penes illos ordines, ita Inno. in cit. c. cum super, num. 3. & Dec. in cita. c. constitutis, num. 8. & S. Thom. secunda secundæ quæst. 185. artic. septimo, in respon. & Nauar. ead. vbi pluribus rem hāc egit, de Redit. eccles. Monit. 11. & facit c. 2. de dona. vbi Alexander hic inquit, Fraternitati tuæ non credimus latere, quod cum Episcopus, & quilibet Prælatus Ecclesiarum rerum sit Procurator, & non dominus, conditionē Ecclesiæ meliorare potest, facere verò deteriorem non debet. Ecce hic expertissimē haberi Prælatos ecclesiæ non esse dominos rerū ecclesiasticarum; sed ministros. Idem sanct. Augustin relat. in c. si. duodecima quęstione prima, & in c. sine exceptione, duodecima quæstione secunda, vbi sic dicitur Episcopus rebus ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam proprijs vtatur. Idem in c. 1. decima quæstione secūda. Sicut igitur Magistratibus Ciuitatum, & tutoribus, & curatoribus administrandi competit; & distribuendi cura, ita & his.

Quoad vsum denique bonorum ecclesiæ.
4 † Primò sunt administratoris, vt habetur in c. de ijs, de eccl. ædific. vbi si supersit aliquid Clericis de bonis ecclesiæ ad reparandā ecclesiā conferre id debere dicitur, ergo prius ipsi habere debent, vnde se sustentent, ve san. Thom. eod. in loco inquit, & Nauar. ead. Commen. 2. num. Ex quo enim altari seruiūt de altare viuere debent, c. de multa, de præbend. nam & beneficium datur propter officium, c. fi, de rescript. lib. 6. Secundo impendi debent ad ecclesiā ædificia conseruanda; sicut etiam ad paranda ea, quæ ad diuina facienda pertinent, vt habetur in tit. de eccles. ædificand. c. 1. & cit. c. de ijs. Et ad summam

P ad

ad ecclesiæ onera substentanda, ita S. Thom. ibidem. Quare mortuo eo qui beneficiũ habebat, fructibus collectis eius hæredes subministrare debent successori de fructibus, & omnia, quæ pertinent ad onera ecclesiæ sustinenda vsque ad nonos fructus. Præstabunt igitur ei, qui ecclesiæ intersit, alimenta candelas distribuẽdas in die Purificatioois Beatissimæ Virginis, cærum Paschalæ, oleũ pro lampades, & alia huiusmodi, nisi consuetudine ad alios pertineat, ita habetur in cit. c. quia sæpe, vers Quæ io vtilitatem, de elect. libro 6. & ibi Gloss. in verb. Officio, & io cit. c. enm ex eo, §. porro, eodem tit. & libro, & in c. præsenti, § porrò, de offic. ord. lib. 6. facit quoque c. pereuenit, 2. de appellar. in antiq. & nouissimè apud Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reforma. cap. decimooctauo, versicu. Debeat Episcopus. Postremò quod superest, ad substentandos pauperes impendi debet, ita dixit Innoc. in cit. c. cum superne, & habetur in c. 1. vndecima quæst. secunda, & c. quatuor, quęstione secunda, & in c. quia iuxta, & c. quoniam quicquid, decimasexta qoæstione prima, & c. decimæ, eadem quæstione prima, cum similibus, & ita sanct. ibidem. ex his constat Prælati ecclesiæ quid iuris habeant in easdem. His præmissis iam videamus primo generatim an Clerici ad arbitrium suum disponere de facultatib. ecclesiæ possint. Secundò an suis cõsanguineis & affinibus atque amicis date possint. Postremo, an si in prauos vsus consumant, ad restitutionem teneantur, primam quæstionem igitur aggrediamur, id quod in sequenti præstabimus,

S V M M A.

1 *Fructus beneficij Ecclesiast. an distribui possint ab habentibus beneficium in quo scunque vsus vtiles, vel inutiles.*

§. IX.

1 S. † Quæstio prima explicanda nobis hæc est, an Clericus beneficium ecclesiasticũ habẽs fructus eiusdem distribuere posit in quoscunque vsus vtiles, vel inutiles & videbatur dicendum posse, quoniam, vt habetur in tit. de reb. eccl. non alienan. stabilia tantũ prohibitũ est, ne alienentur, & mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, & fructuosa sunt, nisi necessitas, vtilitasvè ecclesiæ id postulet; idque seruata forma extraua. Ambitiosæ eodem, & vt supra probauimus; ergo, de fructibus contrarium dicendum est, prohibitio enim vnins alterins permissio est L. cum prætor, ff. de iud. & l. qui accusare, ff. de accus. & c. nonne, de pręsumpt.

Secundo facit, quoniã experientia, quæ rerum magistra est, & cõsuetudo recepta id habere videtur; qui enim ecclesiast. beneficium habent, ad arbitrium suum fructus distribuunt, & nemini rationem reddunt; ergo dicendum est posse ipsos disponere de huiusmodi fructibus ad suum arbitrium.

Contrariam opinionem tamen sequi debemus, scilicet Clericos non posse in quoscunque vsus licitos, & illicitos fructus beneficiorum distribuere. Primò quoniam iure cautum est, in quos vsus impendi debeãt, scilicet ad se substentandos primo, vt asseruit, & de communi sententia testatur Viu. in sua Sylu. opin. 100. (esto enim parochus de patrimonio soo viuere posit, non tamen tenetur, sed potest de bonis ecclesiæ, qui enim altari seruit, & de altari viuere debet, c. de multa, de præbend. Nec repugnat c. Clericos, & c. pastor. cum seq. prima quæstione secunda, nam respondit ibi Gloss. in cita. c. Clericos. Secũdo ad onera ecclesiæ sustinenda. Tertiò quod superet adolendos pauperes, vt in præmisfis probauimus, ergo ad arbitrium suum disponere non possunt.

Secundò facit quod si Clerici possent de fructibus beneficiorum inter vinos dispone re ad suum arbitrium, possent etiam inter mortuos, multomagis, quandoquidem fauorabiliores sunt vltimæ voluntates, quã contractus inter viuos, c. si. de re iud. & Gloss. & DD. in Institut. de leg. suscia. can. tollend. & Auth. Disponat. de hæred. & falcid. At disponere non possunt sine licẽtia, sed de iure cõmuni pertinent ad ecclesias, à quibus habuerunt; iure nouo autem ad Cameram Apostolicam, quæ Commissarium Spoliorũ creat, nisi licẽtiam testandi à Pontif. Max. habeant vel in Camera conueniant, quæ conuentio facta est in diœcesi Arimini, Fauentiæ, & Imolæ, vt vidi, ergo ad arbitrium suum de huiusmodi rebus disponere non possunt.

Postremò si contrarium diceremus, contra mentem Christi Domini esset, qui dominum huiusmudi rerum habet; & cuius administratores, & dispensatores sunt Clerici beneficium habentes, necnon contra mentẽ eorum, qui bona hæc ecclesijs reliquerunt, quos verisimile est in prauos vsus consumi noluisse, ergo non est hoc dicendum. Addo si cõtratium diceremus, multomagis dicendum esset posse qui beneficium habent suos consanguineos, & affines ex reditibus beneficij augere. Id quod etiam prohibitum est

eſt nouisſimè à Trident. Syno. ſeſſ. vigeſimaquinta, de reformat. capit. primo, & vt infra probabimns, ergo. Ab hac igitur opinione diſcedendum non eſt, quam & Viu. ſequitur in ſua Sylu. opin. 101. cum quibuſdam limitationibus. Nec repugnant allegata pro contraria opinione; nam & ſi cautum non eſt, vt ſeruata forma alienentur, explicatum eſt tamen, in quos vſus verti debeant, vt vidimus. Non obſtat, quod dicebatnr de experientia, & conſuetudine; nam ſi adſit talis, vt etiam in prauos vſns conuertantnr fructus beneficiorum, corruptela potius qnam conſnetndo eſt dicenda, nam conſnetudo eſt lex, at lex iuſta, atqne honeſta eſſe debet, c. erit autem lex, diſtinct. 4. quod hic nam eſſet. Poſtremò negatur hanc conſnetndinem eſſe; nam pij Clerici, & qni Denm colunt, vt decet, atque oportet fructus beneficiorum impendunt. A prædicta opinione igitur non diſcedemus.

Non ergo alendis canibns conſumendi fructus huinſmodi ſunt. Non ſcurtis, nõ ſcortis, non ludis, & alijs illicitis caſibus. Non etiam in diuites diſtribuendi ſunt, quippe qa pauperum eſſe ſupra probauimus, qnod reliqnm fuit poſt ſubſtentationem Clerici, & eccleſiæ. Quare donario grandis huinſmodi fructuum fieri non poteſt à Clerico diuiti. Non remitti etiam gratis decimę ipſis diuitibns; quandoquidem in pauperum detrimentum hoc redũdaret. Et hæc vera ſnnt nõ ſolum in contractibus inter viuos, verum etiam inter mortuos, nam inſtituere hęredes, & legata hiſce relinquere, neqneunt. At qui an licentia habita à Summo Pontifice teſtandi de huiuſmodi bonis, diſponere poteſt qs in caſibns ſupra prohibitis? Adhuc ſentio, neq; licentia habita diſponere de ipſis poſſe ad arbitrium ſunm. Nec repugnat ſi dicatur, ergo licentia illa nihil operatur, & nulla eſt. Num primo valet quoniam Clericus facultatem hãc habens, & poſt mortem de fructibus eccleſiæ diſponere poteſt, id quod nõ poterat iure antiquo, nec etiam nouo. Poſtremò valebit etiam, quoniam conſanguineos ſnos panperes poterit hæredes inſtituere. Item à Miniſtris Cameræ Apoſtolicæ moleſtia affici non poterunt ſni hæredes. Nec facit ſi dicatur ſimpliciter licentiam concedi, ergo ſimpliciter intelligi debere non habito reſpectu ad qualitatem perſonarum. Nã hoc nihil eſt, quandoqnidem quando conceditur aliqnid alicni, qnod alias facere non poterat intelligitur conceſſum ſeruata forma iuris, argum. l. ſi quando, C. de inoff. teſtam. Item quouſque pertinet poteſtas concedentis, argum. C. ſi à non compet. & l. ſi. ff. de iur. omn. iud. At de iure fructus huinſmodi, qni ſuperſunt, in pauperes diſtribuendi ſunt, & poteſtas Pontificis nõ vltra pertinet, ergo ad formam iuris, & ſuam poteſtatem conceſſiſſe dicendum eſt. Pro certa igitnr regulam propoſitam habebimus, atque ſic pluribus aſſeruit Nauar. in Tract. de redd. eccl. quæſt. prima, cum duab. ſeq. vbi aſſeruit etiam peccare, & in conſilio ſecundo, de vit. & honeſtat. Cleric.

Excipitur tamen benemeritus de eccleſia nam ſicnt famulis de fructibus beneficij ſatisfacere poteſt, ita & benemeritis. Et de quæſtione hac ſatis, ad aliam tranſeamus.

S V M M A.

1 *Diues quando quis dicatur.*
2 *Conſanguineis affinibusque ſuis, vel amicis, an de fructibus Eccleſiæ Clericus dare poſſit, vbi diuites ſunt.*
3 *Pauper quis nam dicatur.*
4 *Cõſanguineis pauperibus an dari aliquid à Clericis poſſit.*
5 *Laborum gratia dare ſuis Clerici poſſunt; ſicut beneficia, ac officia eccleſ. vbi idonei ſunt.*

§. X.

Altera quæſtio eſt an ſnis conſanguineis dare de fructibus eccleſiæ Clericus poſſit; quã quæſt. vt abſolutã magis habeamns, contemplabimur eam primo in conſanguineis, qni diuites ſunt, præmiſſo tamen prius diues quiſnam dicatur. Deinde in pauperibus.

1 Diues igitur ille dicitur † quo ad rem noſtram pertinet, qui habet vnde ſe, ſuamque familiam ſnbſtentet iuxta dignitatem familiæ qualitatem perſonæ, & gradus atque officij in quo eſt vel per ſe, vel per accidens.

Dixi iuxta dignitatem familiæ; nam qui Ciuis eſt, & ex nobili familia natus, hũc mendicare non decet. Si ergo non poteſt, vt ſuæ familiæ dignitas poſtulat, hic diues non dicetur, vnde vulgo dicitur talis Ciuis pauper eſt, quamuis habeat vnde viuat. Sed non ex dignitate familiæ.

Dixi qualitatem perſonæ, ſi enim qnis Doctor ſit, qui laboret pro publica vtilitate, Planè plns hic habere debet, qnam alij, quò ſni gradus dignitatem tueatur. Hinc cum ipſis diſpenſatur ad plura beneficia curata, argum. c. de multa, de præbend. ſi ergo habet qnod ſat ſit ad dignitatem familiæ, non autẽ ad Doctoratus gradum; hic etiã diues non

dicetur,atque sic sensit Nauar.in cit. cons.2.
de vit.& honest.cler.

Dixi etiam Officij,in quo est; Cardinalis
enim exempli gratia qui habet habito respe
ctu ad suam familiam,quod satis est,& qua-
tenus Ciuis,& Doctor,non habet autē qua-
tenus est Cardinalis,hic diues non dicitur,
nam & alimenta debentur habito respectu
ad qualitatem personæ,ita Bald.in l. secun-
da,ff.quod met.caus.& Alex.in l.si maritus,
in fine.ff.solut.matrim.& Nauar.eodem con
sil.2.Hinc sæpè dicitur talis Cardinalis pau
per est,esto tria, aut quatuor millia aureos
habeat in reditibus.Habetur enim ratio di
gnitatum Extraua.Execrabilis, de præben.
vers.Cardinalibus,& Extraua. Vas electio-
nis,de cens.

Dixi denique per se,vel per accidens. Per
se,vbi habet tantum in bonis,quod sat sit ad
se substentandum consideratis etiam præ-
dictis.

Dixi per accidens, vbi non solum habito
respectu ad se,diues est,vt dixi supra verum
etiam habito respectu ad suos, exempli gra
tia habet quis fratrem Cardinalem, & ipse
est diues adeo,vt dedecori non sit ipsi Cardi
nali;quod contingeret si ipse esset agricola,
& vt talis abundaret, non autem vt frater
Cardinalis, cui dedecori est si in ipso statu
suum fratrem ipsum esse pateretur. Quare
quod qualitas præscripta non est in prædi-
ctis casibus, ob eam rem DD. communiter
concluserunt in arbitrio Iudicis id colloca-
tum esset,vt testatur Menoch.de arbitr.iud.
libro secundo,Centu.prima,cas.65.& 66.&
DD.in l.si constante,ff.solut. matrim. & alij
plures cit.à Menoch.ibidem, arbitrium au-
tem Iudicis versabitur in prædictis consi-
derandis.

Hoc præmisso quoad quæstionem præmis
2 sam † concludo,vbi consanguinei sunt diui-
tes eo modo,quo dixi, non posse nec debere
Clericos de fructibus beneficij ipsis dare.
Primò ob rationes in antecedenti quæstio.
Secundo quoniam Trid. Synod. id omnino
interdixit,sess. vigesimaquinta,de reformat.
cap.primo. Si enim inquit ibi. Omnino verò
eis,scilicet Episcopis interdicit, ne ex redi-
tibus ecclesiæ consanguineos familiares,vel
suos augere suadeant,cum & Apostolorum
Canones prohibeant, ne res ecclesiast. quæ
Dei sunt,consanguineis donēt;Sed si paupe
res sint ijs,vt pauperibus tribuant,eas autē
non distrahant,nec dissipent illorum causa;
immo quæ maximè potest eos sancta Syno-
dos monet, vt tamen humanum hunc erga
fratres,nepotes,propinquos carnis affectū,
vnde multorum malorum in ecclesia semina
rium extat,penitus deponant. Hæc ibi, ex
quibus patet omnino Clericis interdictum
esse,nec ex bonis ecclesiæ cōsanguineos suos
augeant.Facit quoque,c.de Syracusanæ,di-
stinct.28. & c.peruenit,prima quæstione ter
tia. Nec repugnat si dicatur id non seruari à
multis,quandoquidem cōsanguinei fortasse
sint diuites tales,quales possumus esse debe
re. Præterea fieri potest,vt det cōsanguineis
qui & si ex diuitibus nati sunt, ipsi tamen ta
les non sunt;quid enim si Clericus alat nepo
tem ex fratre,vel sorore diuite,qui literis o-
peram dat? Planè hic rectè faciet. Nepos
enim, idest filius fratris, vel sororis non est
diues ipse, esto spem successionis habeat,
præsertim quod pater non tenetur alere fi-
lium,qui in literis se exercet. Non videtur
igitur Clericus hic diuiti dare si nepoti lite-
ris operam danti alimenta subministret, ita
Nauar.in consilio secundo,numero quarto,
de vit.& honest.Cler. Hinc nec titulo huius
spei ad suos ordines admoueri quis debet,
vt suo loco ꝓbauimus; presertim quod mul-
ta contigere possunt, nec successor sit iuxta
illud, Multa cadunt inter Calicem,supremaque
labia.§. illud quæsitum in Instit. de rer.
diuis. Addo adducere inconueniens non esse
soluere,nam contrarium à pijs, ac sanctissi-
mis viris factum esse videmus, vt à Pio V.
sanctiss. Pont.& ab Illustrissimo,& Reueren
dissimo Carolo Borromæo sanctitate pręcla
ro, & ab Illustrissimo Federico Cardinali
eius consanguineo; Loquor nunc de fructib.
beneficij,non autem de dignitatibus, & be-
neficijs ecclesiasticis, quæ & ipsis conferri
possunt,modò alias idonei sunt, in ipsorum
enim collatione non inspicitur, an diuites,
pauperesvè sint,sed an idonei,vt probaui in
Tract.meo De Simon. Ego ad hoc igitur sic
concludendum censeo.

Quoad alterum caput, vbi pauper est an
de fructibus beneficij ei dare possit. Ante-
quam quęstionem hanc absoluamus,videndum
est breuiter,quisnam pauper dicatur.

Pauper † igitur multis modis dicitur.
3 Primo,qui non habet vnde se substentet, ha
bito respectu ad victum, & vestitum simpli-
citer,& hic Mendicus potius nominatur.
Secundo qui habet vnde se substentet, sed
non habet quoad suam familiam, vxorem,fi
lios,& huiusmodi. Tertio qui habet, vnde se
substentet,& prædictos, sed non habet habi
to respectu ad dignitatem suæ familię. Quar
to,qui habet habito respectu ad dignitatem
suæ familiæ; Sed non habito respectu ad gra
dum,& officium suum,vel suorum,idest tam
per

per ſe, quam per accidēs, vt de diuite diximus. Quare rarò erant diuites ſimpliciter. ita Nauar. de redd. eccl.

4 His igitur pręmiſsis † concludo, quacunque ratione pauperes ſint, tribui eis poſſe, & de ijs, qui ſunt in primo, & ſecūdo gradu dubitatio nulla, per ſe enim patet ei opem fieri poſſe; de alijs, qui ſunt in alijs duobus gradibus, quod plus concedatur, habetur de literatis, & nobilibus in c. de multa, de præb. de conſtituris in dignitate in Extrauag. Execrabilis, Ioan. 22 eodem. Idem ſenſit Innoc. in c. indecorum, de ætat. & qualit. & apertius ac pluribus Nauar. de reddit. eccl. quæſt 1. Monit. trigeſimo ſexto, & Monit. trigeſimo ſe primo. Et de paupere per accidens aſſeruit id pluribus Nauar. eadem quæſtione prima, not. vigeſimo ſeptimo, num. ſecundo. Et ob eam potiſsimum rationem, quoniam id quo ſupereſt ad ſubſtentandos miniſtros Eccleſiæ, & ad alia onera habenda, pauperum eſt, ideſt in pauperes diſtribuēdum. Si extraneis erga dari poteſt, ac debet, qui pauperes ſunt multomagis ſuis habito reſpectu ad gradū charitatis, & ad fortiora vincula, argumen. l. præſentes, ff. de ſer. & aqua, & c. 1. de tregu. & pac. & Authen. de conſang. & vſu feud. Et ſi ergo conſanguinei augendi nō ſunt ex redditibus eccleſiæ, vbi diuites ſunt; vbi pauperes adiuuandi erunt, argumento ſumpto à contrario ſenſu, atque ſic dixit ſanct. Ambr. relat. in c. eſt probanda, diſtinctio. 88. vid. & ſanct. Thom. ſecunda ſecundæ quæſtio. 185. Monit. 27. & Viu. in ſua Syl. de fratre clerico dotem ſorori pauperi, opin. 337. num. 2.

5 Secundò † de bonis eccleſiæ poteſt ipſis dari, vbi officium aliquod eccleſiæ ipſis committeret, exēpli gratia inſeruit eccleſiæ pro Procurarore, vel Aduocato, vel mittitur Legatus ad aliquem Principem, vel Cuſtos eſt alicuius Arcis, vel Dux exercitus eccleſiaſtici, vel Præſes Prouinciæ, vel Gubernator. His enim rationibus, & conſanguinei diuites fieri poſſunt, de bonis eccleſiæ, quandoquidem pro ſuis laboribus præmium ſuum accipiunt; id quod & cuius alteri concedi poteſt. Hæc igitur ratio eſt, quia ſine peccato, & legitimæ Prælati eccleſiæ ſuos de bonis eccleſiæ diuites facere poſſunt, & hac ratione ditandos eſſe ſuos, ac poſſe, ſuadet Nauar. eadem quæſtione prima, Monit. vigeſimo ſeptimo, num. quarto, verſ. Cōduceret huiuſmodi Pręlatus; nam vt proximè dixi beneficia eccleſiaſt. ei conferri poſſunt, modò idonei ſint. An autem an ad reſtitutionē teneantur, vbi male eos conſumpſerunt, hoc in ſequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Clerici conſumentes fructus eccleſiaſt. an ad reſtitutionem teneantur.*

§. XI.

1 § † Poſtremò videndum eſt, an Clerici ad Clerici ad reſtitutionem teneantur, vbi fructus eccleſiaſticos male conſumpſerint. quam quæſt. diſputauit Nauar. pluribus in Tract. de reddit. eccleſ. quæſtio. ſecunda, vbi concludit ipſos mortiferè peccare, & ad reſtitutionem obligatos eſſe; & hanc opinionē communem eſſe idem ibi teſtatur, & ab ea omnino diſcedēdum non eſſe; quam opinionem vti veriſsimam. Ego etiam ſequor, quā & ſecutus eſt ſanct. Thom. ſecunda ſecundæ quæſt. 185. artic. ſeptimo, & omiſsis alijs rationibus relatis à Nauar. ibidem, hac ſoliđiſsima ratione eam, Ego probo. Nam bonorum eccleſiaſt. fructus habito reſpectu ad vſum ſunt partim miniſtrorum eccleſiæ, partim fabricæ eiuſdem, partim pauperum, vt ſupra aſſeruimus; Sicut igitur ſi alius ſumeret partem pertinentem ad Clericos, & miniſtros eccleſiæ, mortiferè peccaret, & ad reſtitutionem teneretur, c. fin. cum ſeq. decimaquarta quæſt. 6. eadem ratione Clerici conſumentes bona pertinētia ad eccleſiam, & pauperes mortiferè peccant, & ad reſtitutionem tenentur, id quod dubitationem non habet per regulam, c. peccatum, de regul. iur. libro ſexto.

Excipitur tamen primo, vbi partem ad ſe pertinentem conſumerent; eſto enim peccent, non tamen ad reſtitutionem obligantur.

Secundo excipitur, vbi obligatis non eſſent neque ad ſumptus fabricæ, neque ad diſtributionem in pauperes; quippe quia fructus ex beneficio, qui percipiuntur, ad eorū ſumptus tantum ſufficiūt. Si enim de huiuſmodi fructibus aliquid conſumant, ad reſtitutionem non obligantur, cum ſibi tantum, & non alijs fraudem faciāt. Hinc nec ad ſpolia huiuſmodi Clerici tenentur, qui beneficiorum habent non excedens valorem triginta ducatorum aureorum de Camera, vt habetur in Extrauag. Pij Quinti, incip. Romani Pontificis prouidentia, quæ eſt in ordine 44. quandoquidem, ſi quid ſuperſit, id factum exiſtimatur quod in viuendo reſtrictiores fuerunt. Quod de ſua portione igitur Clerici conſumunt, ad reſtitutionem nō tenentur, quandoquidem bona hæc ſunt quaſi

patrimo-

patrimonialia, atque sic asseruit Nauar. de reddit.eccles.eadem quæst.prima, Monito. quadragesimotertio. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo. Sed de his Clericis hactenus, iam ad gubernationem Clericorum secularium transeamus, qui obtinent beneficium curam animarum habens.

De Gubernatione Clericorum secularium, qui obtinent beneficium curam animarum habens, effectu per se, ac proximo, sed vndecimo potestati, atque officij Episcopi. Cap. XV.

SVMMA.

1 *Parochi nomen quale sit.*
2 *Parochus quotuplex sit.*
3 *Parochus simplex quid sit.*
4 *Parochus quid sit.*
5 *Parochianus quid sit.*
6 *Parochi plures haberi possunt.*
7 *Domicilium qui non habent, quis eorum Parochus.*
8 *Domicilium vxoris quodnam sit, & Canonich*

VARTO agendum est de gubernatione Clericorum, qui beneficium ecclesiast. habens animarum curam obtinent;& quoniam hi Clerici parochi dicuntur, ob eam rē antequam eorum functiones explicemus, hęc præmittenda sunt. Primum nomen hoc parochus Latinum an Grecum sit, & quid significet, & vnde dictum. Secundò quotuplex parochus sit, & quid hic de quo agimus. Tertiò parochia quid sit. Postremò quid sit parochianus.

1 Quoad primum igitur † parochus Græcū nomen est dictum à verbo παρέχω Græcè, quod significat Latini Præbeo; nam apud Ethnicos Parochus dicebatur is, qui munus habebat præbendi, quæ adintæ necessaria erant hospitibus, seu legatis, vt habetur in Dictionario Græco in verbo πάροχος. Quare quòd in ecclesia Dei, qui animarum curam habet, præbere spiritualia inprimis debet hominibus in hac vita, qui sunt veluti peregrini quidam, ob eam rem parochus hic nominatur. Hinc in pupillus, ff. de verb. signific. dicitur incola, qui in aliquam religionē domicilium contulit; id quod non alienum ab officio parochi est; nam sicut incola habitat alicubi assiduè, ita parochus à parochia abire non debet, sed residere, vt infra videbimus.

2 Quoad secundum † parochus duplex est. Aliùs, qui non solùm fori conscientiæ, & interioris iurisdictionem habet ecclesiasticā, verùm etiam, & qui exterioris cuiusmodi est Romanus Pont. in toto terrarum Orbe, c. cuncta per mundum, & inferiores alij prælati, vt Archiepiscopi, Episcopi Clem. dudū, §. verùm, de sepult. & c. ecclesia tua, iuncta inscriptione, decimasexta quæstione *prima*. Hic autem solùm agimus de parochis, qui iurisdictionem fori interioris, atque cōscientiæ tantùm habent, iam ergo quinam sit exponamus.

3 Quoad tertium † igitur parochus hic simplex est parochus, qui populi alicuius parochiæ in spiritualibus quoad potestatem ordinis Sacerdotij, ac fori interioris ecclesiæ curam habet, quò ex lege Christiana viuendo æternam vitam consequatur. Dixi parochus pro genere; non solùm enim de simplici parocho dicitur, verùm etiam & de alijs, quos proximè recensuimus. Dixi reliqua pro differentijs quibus separatur ab alijs parochis, qui iurisdictionem etiam fori exterioris ecclesiæ habent. Quare non rectè mea sententia definiuit eum Archid. quem refert Nauar. in conf. nono, de clandest. desponsa. qui dixit eum parochum significari, qui habet curam animarum, videlicet populi infra certos terminos cōgregati; nam descriptio hęc non solum simplici parocho cōuenit, verùm etiam & Episcopis quandoquidem & ipsi curam animarum, idest populi congregati infra terminos suæ diœcesis habent. Descriptio igitur hæc erit generis, & non speciei.

4 Quoad quartum † parochia est locus certis terminis præscriptus, cuius populus ibi domicilium habens Sacerdoti simplici creditus est, quò spiritualia ab ipso recipiendo vitam æternam consequatur; quę descriptio ex iam dictis, & paulo post dicendis habetur, & tetigit idem, etsi nō sic aperte Cacher. decis. 99. num. 1.

5 Quoad quintum † parochianus est homo subiectus parocho, ac Sacerdoti simplici loci, vbi domicilium, vel quasi habet, quo spiritualia ab ipso recipiendo vitam ęternam consequatur. Dixi homo habito respectu nō solum ad eos, qui iam Christiani sunt, verū etiam habito respectu ad eos, qui Christiani fieri volunt. Dixi subiectus est, &c. nam vt quis parochianus sit, alicuius necessariò requiri

quis parochianus sit, alicuius necessariò re-
quiritur, vt domicilium in parochia habeat
c. is, qui de sepul. lib. 6. & ita Nauar. in consi
5 lio septimo, de clandest. matrimo. † Quare
quòd in pluribus locis domicilium habere
quis potest, vbi scilicet quis in vtroque loco
æqualiter habitat, exempli gratia æstiuo tē-
pore in vno loco, hyemali verò in alio, vt ha
betur in c. cum quis, de sepult. lib. 6. cum si-
mil. cit. ibi à Gloss. in verb Domicilium, ob
eam rem parochus plures hic habebit, scili-
cet vnum in vno loco, & alium in alio: sed
non eodem tempore, sed diuerso; nam æsti-
uo tempore erit parochianus eius Sacerdo-
tis, in quo tunc habitat; hyemali tempore al
terius. Si ergo matrimonium contrahatur,
vbi æstiuo tempore domicilium habet, corā
eo parocho matrimonium contrahetur, &
alia sacramenta recipientur; item & è cōtra-
rio; non ergo sat est ad domicilium contra-
hendum, vt quandoque in aliquem locum
eat, vtpotè ad Villam ruralem se transferat
recreationis gratia, vel vt ruralia exerceat
in eadem, sed vt domicilium transtulerit, ita
dicitur in cit. c. is, qui de sepult. lib. 6.

Immo eodē tempore duos parochos ha-
bere potest, vtpotè si æqualiter esset in duo-
bus parochijs, exempli gratia habitat quis
in domo, quæ est in cōfinib. duarum paro-
chiarum, vel duas domos cōiunctas incolit,
quæ sūt in duab. parochijs, tunc simul duos
parochos habebit, ita dixit Gloss. not. in ci
ta c. cùm quis, in verb. Domicilium, & facit
Gloss. in c. licet, in verb. Conuenit, 16. q 1.
idem sentio si duorum locorum non magis
in hoc, quam in illo moratur, sed modò hic,
modò illic est, eodem enim tempore duo do
micilia habebit. Dixi vel quasi domicilium
7 habet, † quò significarem parochianum cū
quoque esse, qui habitationem tantùm tran
stulit. Verùm, vt rem hanc ordinatam aga-
mus, pro regula habebimus, qui habitatio-
nem tantum transtulit parochianum nō es-
se. Quare peregrinus, & viator, qui per ali
quos dies in aliquo loco moratur, eius loci
parochianus non erit. Non etiam qui se
Rus confert, vel animi gratia, vel vt ruralia
exerceat, cit. c. is, qui de sepult. libro 6. Non
etiam is, qui causa pestis, vel belli aufugit à
patria reuersurus quamprimum poterit. Nō
etiam mercator, qui paululum alicubi mo-
ratur. Excipitur tamen, vbi non commodè
posset suas parochias adire; tunc enim licet
recipere sacramenta, ac spiritualia à paro-
cho, in cuius parochia moratur, ita dixit Gl.
in Clem. prima, in verb. Parochialis, de de-
cim. Accedit verisimilis mens Superioris, &
tacitus consensus, vt tradidit Gloss. in l. tale
pactum, in verb. Pactum, ff. de pact. & facit
cit. c. is, qui, vbi quis extra parochiam suam
moritur; cum animi gratia absens factus es-
set; sepeliendum (ibi dicitur) esse in sua paro
chiali, & non in loco, vbi mortuus est, dum-
modò absque periculo valeat ad ipsam de-
portari, ergo secus si absque periculo id fie-
ri potest. Hinc Gloss. inquit imminens peri-
culum mutare ius commune. Facit quoque,
c. fina. eodem vbi dicitur Religiosos in suis
proprijs Monasterijs sepeliri debere, nisi cū
moriuntur. commodè portari eo nequeant,
tunc enim secus; & ita Gloss. ibi in verb. Cō-
modè cum similibus, & ita etiam seruatur.
Hinc Mercatores, qui in longinquas regio-
nes abeunt, & discipuli qui in Studijs sunt
longè à proprijs parochis, à Sacerdote in cu
ius parochia morātur, recipi possunt, ac de-
bent, sacramenta: nam si ob periculum, vel
incommodum deferendi eos ad propriā pa
rochiam sepeliri ibi queunt, etiam alia sa-
cramenta ob eandem rationem accipere po
terunt; nā omnia hæc iura parochialia sunt,
scilicet sepultura, & sacramentorum admini
stratio, vt tradidit Abb. in rubr. de paroch.
& alien. paroch & DD.
6 Excipiuntur etiam, † qui sine domicilio
sunt, vt exempli gratia, qui relicto domicilio
nauigant, vel iter faciunt, quærentes, vbi se
collocent; hi enim nullum domicilium ha-
bent, l. Labeo, & l. eius, ff. ad municipal. & vt
dixit Gloss in cit. c. cùm quis, in verb. Domi
cilia, de sepul. libro sexto, vbi ergo erunt, ibi
sacramenta suscipient, & parochiani habe-
bunt, sicut etiam vagabundi, argum. C. vbi
de crim. agi pot. Item & viatores habito re-
spectu ad pœnitentiam, & Eucharistiam tem
pore Paschatis, & declarauit Eugenius IV.
vt testatur Caietan. quem refert, ac sequitur
Sot. & Fusc. de Visi. eccles. lib. 2. cap. 3. nu. 44.

Tertiò excipitur articulus mortis, vbi p-
prij parochi facultas non datur; tunc enim
sacramenta à parocho loci, vbi est, suscipere
quis poterit; diuisio enim parochianum de
iure positiuo est, qui cessat in hoc casu; sicut
etiam prohibitiones eiusdem iuris, vt habe
tur apud Triden. Synod. sess. decima quarta,
de Sacramen. Pœniten. cap. decimoquarto,
quamuis quoad sepulturam ad suam paro-
chiam deferri debeat; si id commodè, & sine
periculo fieri possit, cit. c. is, qui, & c. fi. eod.
de sepul. Sublimitatur tamen, vbi dolo malo
id faceret; non enim patrocinari cuiquam
debet, c. Sedes Apostolica, de rescript. & l. in
fundo, ff. de rei vind.
8 Verùm quid † de vxore quod nam eius
domici-

domicilium erit? Planè domicilium mariti; nam & vidua illud retinet; sicut etiã dignitatem, vt habetur in c. is, qui, §. fina. de sepult. At qui si ad patrem reuertatur? Quoad sepulturam idem erit; nam in sepultura mariti sepelietur, nisi ipsa aliam elegerit; quoad alia Sacramenta, quò domicilium transtulit, inde recipiet; absurdum enim esset quem in vna parochia domicilium habere, & in alia
9 suscipere Sacramenta. † Quid de Canonico, vel alio Clerico Cathedralis ecclesiæ si habitet in aliena parochia, vt resideat in Cathedrali, an parochianus sit eius parochi, in cuius parochia domicilium habet? Planè non, ita Lap. sibi contrarius, & Calder. quos refert, ac sequitur Fusch. in littera P, conclus. 99. nam remanet parochianus ecclesiæ Cathedralis; vbi. n. quis remanet obligatus suæ parochiæ, esto in alia domiciliũ habeat, non fit illius parochianus; secus tenet de beneficiato, vel Curato, qui non residet in ecclesia, sed in alia domicilium habet; quandoquidẽ iniustum domicilium subditum quem etiam reddit, ita Feder. de Sen. consi. 254. & Lap. al leg. 63. & Fusch. eadem concl. 99.

S V M M A.

1 *Beneficium vnum Curatum haberi tantum potest & quamobrem.*
2 *Institutus in beneficio quis esse non debet.*
3 *Acta à Sacerdote curam animarum habente an valeant, si vel beneficium retinet non legitimè, vel legitimè, sed vsum administrationis non habet.*

§. I.

1 Præmitto etiam alia tria, quorum primum est † Clericum plura beneficia animarum curam habentia, vel aliàs incompatibilia retinere non posse, c. 1. vigesimaprima quæstione prima, c. Sanctorum, distinct. 70. c. quia in tantum, de præbend. vbi rationes plures redduntur, quamobrem hoc vetitum sit, sicut etiam à Diaz. & Addit. ad eũ capito. quadragesimooctauo, & à Rebuff. in Prax. benefi. in tit. de dispensatione ad plur. benefic. & à Paris. de resig. benef. libro quinto, quæst. 6. num. 109. cum seq. & Azor. Insti. Moral. parte secunda, lib. 6, cap. 10. versicu. Tribus seq. Idem habetur apud Trid. Synod. sess. septima, de reformat. cap. 4. & sess. vigesima quarta, de reformat. cap. decimoseptimo. Vbi ergo Episcopus diœcesim viset, si quem beneficia huiusmodi plura habere inuenerit, quo iure ea obtineat, sibi probandum curabit; ad hoc enim inuestigandum Episcopus tenetur per Trid. Synod. sess. septima, de reformat. cap. 5. Vbi habetur quando licitè retinent. Quid agẽdum, sicut etiam in c. ordinarij, de off. ord. libro 6. & si ostendunt dispensationes legitimas, de Vicario prouidebit ecclesiæ, in qua non residet, ne salus animarum detrimentum patiatur, non obstantibus quibuscunque, si non ostendãt, procedet iuxta cit. c. ordinarij.

2 Secundò præmitto † Clericum, qui huiusmodi beneficia habet, non debere intrusum esse, idest non debere habuisse ipsum, & obtinuisse ab eo, ad quem collatio de iure non spectabat; intrusus enim hic dicitur, vt not. Abb. in c. quia diuersitatem, not. secundo, de concess. præbend. & Addit. ad eum. Idem Felyn. in c. ad nostra, in Corol. 2. de rescrip. quò addit intrusum quoque eum dici, qui habuit beneficium ab eo, qui conferre potest, sed tempore collationis est excommunicatus, vel interdictus. Cuius tamen dictum nõ simpliciter verum est; nam excommunicatus vbi denunciatus, notoriusvè non est, si quæ gerat, valent per extrauag. Ad euitãda; quo casu, qui beneficium ab eo accepit, intrusus dici non potest; nam & ab hoc sacramenta licitè recepimus. Non etiam verũ est, quod dicit de interdicto; nam interdictum non priuat quem actiuè, & de iurisdictionem exerceat, sed solùm passiuè, ne diuina suscipiat, vt probaui in Tract. de Censur. Tab. 5. & idcirco collatio beneficiorum ab ipso facta valet. De suspenso autem locum habere eius dictum potest. Quo igitur intrusus quis dicatur, ab eo beneficium habuisse debet, qui vel omninò potestatem conferendi non habebat, vel si habebat, eius vsus impeditus erat, atque sic asseruit Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 49. & Addit. ad eum, & Azor. instit. Moral. par. secunda, lib. septimo, cap. trigesimoquinto, quæstione decima, vbi multis modis quem intrusum dici explicat. Item, qui propria auctoritate sine aliquo titulo, colorevè beneficium occupauit, vel viuentis beneficium impetrauit; vel qui sola electione facta beneficium accepit; & multo magis, vbi electio nõ valuit, hunc intrusum asseruit Illustris. Tusch. in littera I. conclus. 342. vbi etiam intrusi pœnas posuit, & Couar. variar. resolut. libro 3. cap. decimosexto, numero 7. versi. Illud ait intrusum verùm eum esse, qui accipit, retinetvè beneficium ecclesiast. sciẽs nullum ius perfectum sibi in eo competere, per c. eum, qui de præbend. libro 6. & c. cùm dudum, eodem. Quare, qui resignauit beneficium, vbi resignatio admissa est (quo casu amisit

amisfit omne ius, quod habebat in beneficio, c. quod in dubijs, & ibi DD. de renun. & vt asserit Paris. de resign. lib. 11. quæst. 1. numero sexto,) si in possesfione manet, intrusus dicitur, ita Paris. eadem quæstione, numero 11.

3 Atqui † an gesta ab intruso valebũt? Quò materiam hanc magis absolutã habeamus, de omnibus impedimentis sic distinguendũ est. Aut quis habuit ab initio legitimè beneficium; & in hoc casu subdistinguendum est. Aut impedimentum interuenit in ipso, quãobrem etsi beneficium retinet, legitimè tamen munus suum exercere non potest, vtpotè, quia factus est irregularis, vel censura est irretitus, vt in his casibus, quandiu tolleratur ab Ecclesia, idest quãdiu neque notorius neque denunciatus est, omnia vel ab ipso acta valent, & hoc per cit. Extrauag. ad euitanda. Et facit c. ad probandum, de re iud. Ampliatur vel notorius, vel denunciatus sit; tunc enim valent ea, in quibus potestas ordinis tantum postulatur, exempli gratia collatio Baptismi, & Confirmationis, Cõsecratio Eucharistiæ, necnon extremæ Vnctionis, vbi eã suscipiens non peccat. Excipiuntur tamen ea, in quibus iurisdictio postulatur, cuiusmodi pœnitentia est, nam si denunciatus, notoriusvè sit, ab ipso administrata non valebunt.

Aut impedimentum interuenit, quamobrem vel ipso iure beneficio priuatus est, vel priuari potest. Primo casu, aut ob delictum, aut ob aliam causam. Ibi ob delictum ipso iure priuatus est; quandiu ab Ecclesia tolleratur, idest per sententiam non est declaratum eum priuatum esse beneficio, omnia ab ipso actu valent.

Primò per cit. c. cum secundum leges, de hære. lib. 6. vbi est, si quis ipso iure priuatus est suis bonis ob hæresim, non tamẽ ipsis spoliari debet, antequam sententia id declaratum sit. Secundo per Gloss. communiter recept. in c. fraternitas, duodecima quæstione secunda, vbi pœna ipso iure illata ante sententiam executioni non mandatur. Postremò per cit. Extrauag. ad euitanda, vbi habetur sacramenta nos recipere posse ab irretito quacunque pœna, modò denunciatus, notoriusvè non sit. Valent igitur omnia ab hoc gesta in hoc casu, vel priuatus ipso iure beneficio sit, & hoc ob possesfionem. quam nõ perdit, antequam ea priuetur, vel relinquat c. licet, 2. de præbend. libro 6. Secus autem si notoriè id constet; nam tunc non valebunt, per cit. c. dudum, & ita Nauar. eodem c. placuit, num. 179. Vbi verò non ob delictũ priuatus est, sed per renũciationem, vel permutationem alterius beneficij, tunc quandiu est in pacifica possesfione, & ea priuatus nõ est, omnia ab ipso acta valent, argum. cita. c. licet, 2. de præbend. & ita Nauar. in consilio primo, de off. ordin. Quare opinio Paris. de resign. lib. vndecimo, quæstione prima, num. decimo, qui contrarium sensit: recipienda non est, locum tamen habere potest in eo, qui nunquam titulum habuit ab habente ad id potestatem. Et de primo casu satis.

Secundo casu, vbi priuari potest, omnia interim ab eo acta valent, argumen. eorum, quæ supra diximus, multomagis, & tot. titu. vt lit. pend.

Aut legitimè ab initio beneficium nõ habuit, vel quia ipse inhabilis erat; vel quia ab eo habuit, qui potestatem conferendi nõ habebat; vel si habebat, eius vsum amisserat. Primo casu, vbi ipse inhabilis erat, vtpotè vel ob irregularitatem, vel censuram, si auctoritate superioris, qui poterat beneficium conferre, beneficium habuit, & in possesfione est eius, idque publicè ignoratur, in hoc casu etiam omnia ab ipso acta valent, l. Barbarius, ff. de off. prætor. vbi acta à Barbario omnia valuerunt, quoniam ab habente potestatem prætura collata ei erat, & inhabilitas eius publicè ignorabatur, scilicet seruitus, & vtilitas publica versabatur, ergo idẽ hic dicendum est. Requiruntur ergo, vt acta ab hoc valeant. Primò, vt sit in possesfione beneficij. Secundò auctoritate eius, qui poterat illud conferre. Tertiò vt communiter pro habili habeatur; his enim concurrentib. vt dixi, acta omnia ab ipso valebũt. Et quod sit in possesfione dixit Addit. ad Abb. in c. sciscitatus, numero duodecimo, vers. Circa istam materiam communis erroris, de rescript. & facit, c. consultationibus, de iurepatron. vbi institutos ad præsentationem eius, qui tunc ius patronatus possidebat, sed tantum patronus credebatur, ergo idem in casu nostro. Non enim sat est ipsum credere esse talem, nisi sit in possesfione, & ita Gloss. prima, ibi, & Innoc. & DD. in c. nihil, de electio. Si verò hæc nõ concurrant, contrarium dicendum est.

In secundò verò casu, vbi legitimè beneficium non habuit, quia obtinuit ipsum ab eo, qui vel potestatem conferendi non habebat in hoc casu concludo, ex quo intrusus hic est ab ipso acta non valere, ita generatim Glos. de actis ab intruso. Quòd non valeant, sensit in c. omne, vigesimaquinta quæst. prima, & dixit Innoc. in cit. c. nihil, numero tertio, vers. Vt quia simoniacè, vel per intrusionem

& num.4.verſ.Nam,vbi quis eſt intruſus,de elect.& Abb.ibi,& in c.dudum.2.num.vige ſimo,verſic.Poſſet tamen circa dictum Glo. dubitari,de elect.& Addi.ad Abb. in c.quia diuerſitatem.nume.3.de conceſſ. præbend. & de communi ſententia teſtatur Nauar. in c.placuit,de pœniten.diſtinct.6.nume.117. & in hoc caſu locum habebit opinio Pariſ. de reſign.libro 11.quæſtione prima, numero 10.cum ſeq. Nec repugnat cita.l.Barbarius,quia inhabilitas erat ibi ex parte ſuſcipientis, non autem conſerentis, hic autem ſecus.Idem aſſerimus de actis ab eo, qui ſe pro parocho gerit, & Eccleſiæ poſſeſſionem non habet,ita de confeſſione huic facta dixit Palud.quem communiter recep.teſtatur Nauar.in cit.c.placuit,nu.178.

Vbi verò habuit beneficiũ ab eo, qui con ferendi poteſtatem habebat,ſed vſum eius amiſerat ob cenſuram, aliamvè cauſam; ſi notorium id eſt,vel denũciatus pro tali fuit, collatio beneficij ab hoc facta nulla eſt; & idcirco acta ab eo, qui beneficium habuit, nulla erunt,vt in antecedenti caſu diximus; Si verò,neque notorius, neque denunciatus erat, quod collatio ab ipſo facta valet, & quia ab ipſo beneficium accepit, ab ipſo acta valebunt ob ſupradicta,& extrauag. ad euitanda.Quare collatio beneficij ab hoc facta valebit,item & electio,& præſentatio,& excommunicatio lata, vt id probani in Tract.de Cenſur.Tab.2.capit.vndecimo,§.1. cum ſeq.quicquid dixerit Pariſ.de reſign.benefic.lib.vndecimo,quæſt.prima,num.decimoquinto,qui in prædictis contrarium ſenſit, immo & in ordinis collatione ſecutus Baldum dixit collationem ab excommunicato factam ordinis non valere, quod abſur dum eſt;nã & à notorio facta valet,vt proba ui in eodem Tract.meo. Cauere igitur quiſque debet,ne intruſus ſit, de qua intruſione egit Diaz.in Pract.Crim.canon.cap.quadrageſimooctauo,& Illuſtriſs. Tuſch. vt ſupra; Sicut etiam de impetrãte beneficium viuentis,eodem cap.50.Et de hoc ſatis,iam aliud proponamus; id quod in ſequenti præſtabimus.

SVMMA.

1 *Parochus debet eſſe Sacerdos.*

2 *Parochus, qui non eſt Sacerdos, ſi intra annum Sacerdotio non initietur, ipſo facto priuatus eſt beneficio,quæ regula, quouſque pateat declaratur.*

§. II.

1 Poſtremò præmitto,qui parochiam ade ptus eſt † hunc Sacerdotem eſſe debere, vel in ea ætate, in qua Sacerdos eſſe poſſit. Tum quod ſacramenta adminiſtrare habet exceptis Confirmatione, atque Ordine; & ea ſine Sacerdotij ordine partim omnino eſ ficere non poteſt,vt Euchariſtiam, Pœnitentiam,& Extremam Vnctionem, & Matrimonium.Partim non ſolemniter, vt Baptiſmũ. Tum quod miſſæ ſacrum celebrare habet,& alia diuina officia,quæ ſacerdotum munera ſunt,vt infra videbimus.

2 Quare † ſi Sacerdos non ſit, & poſteaquã beneficij quis pacificam poſſeſſionem adeptus,vel per ipſum ſtetit, quominus adipiſceretur, intra annum Sacerdotium non ſuſcepit,ipſo facto priuatus eſt beneficio, vt habetur in c.licet Canon,& ibi DD.de elect. lib.6.& in c.commiſſa eod.

Hæc autem regula locũ habet,vt nec poſt annum mora purgari poſſit;ſic enim inquit Gloſſ.in verb. Priuatus in cit.c. licet Canon, & ibi Anchar.& Diaz.in Prac.Crim.Canon. capit.53.

Secundò priuari etiam poteſt, ſi renuerit ordinem ſuſcipere ſine cauſa intra annum, vbi ab Epiſcopo de hoc admonitus eſt, ita Gloſſ.eadem ſi.& Diaz.eodem. Nam Canon ille ius antequam adiuuat, & tollit; & iure antiquo per ſubtractionẽ beneficij cogi poterat ad ordines ſuſcipiendos;ergo & nunc, atque ſic not. Anchar.in cita. c. licet Canon. verſicu. Quinto quæro, & ſequitur Diaz. eodem.

Tertiò locũ habet,vt etiam fructus perce ptos poſt annum reſtituere cogatur, ita dixit Nauar.in Man.cap.vigeſimoquinto,numero 118.& in Tract.de Orat. capit.vigeſimoſecundo,num.49. Nec repugnat,ſi dicatur ipſo iure impoſitam pœnam temporalẽ non deberi,niſi poſt ſententiam per Gloſſ.in c.fraternitas, duodecima quæſtione ſecunda,nam locum non habet,vel vbi contrariũ de mente legiſlatoris conſtat, vel vbi ponitur,vt conditio,vel modus rei traditæ, nam ſi teſtator relinquat aliquod alicui,vt faciat, aliàs amittit legatum,ſi non paruerit, legatum retinere non poterit,vt dixit Abb.communiter recep.in c.Raynaldus in Gloſ. Adiciens,de teſtam.Hinc etiam ſi maritus relinquat aliquid vxori,ſi caſtè vixerit,vel ſen tentia non interuenerit, retinere illud non poterit,ſi caſtè non vixerit; quandoquidem conditio nihil ponit in eſſe,at hic conſtat de

mente

mente; voluit enim Canon post annum alteri conferri, & sic non vult ipsum illud habere, ergo nec fructus. Immo nec perceptos intra annum retinere potest, si beneficiū accepit habendo in animo Sacerdotem nō fieri, sed solum vt fructus lucraretur, nisi enim animum mutauerit, retinere ipsos non poterit, ita habetur in cit. c. commissa. §. cæterum de electio. nam & punitur promotor talis id sciens, & ad sarciendum Ecclesiæ damnum tenetur, vt ibi dicitur.

Non priuatur tamen ipso beneficio, vbi iusto impedimento detentus est, quò minus Sacerdos fieret, vt dicitur in cit. c. commissa, vel impedimentum fuerit ex parte Episcopi, vtpotè, quoniam absens fuit, nec litteras demissorias habere potuit, vel sine causa renuit ipsum ordinare. Vel ex parte alterius, vtpotè, quia fuit captus ab hostibus, vel iniustè in carceribus detentus, & huiusmodi. Vel ex parte sua, vtpotè ægrotus fuit, ita Gl. in cit. c. commissa, in verb. Iusto, vel irregularis factus est sine sua culpa, vtpotè vel oculum, vel manum amisit; non enim tunc ad ordinem suscipiendum compelli potest, nec priuari beneficio, ita dixit Gloss. in cit. c. licet canon, in verb. Priuatus: secus autem si sua culpa, & dolo, ita Gloss. ibi, & Io. Andr. quem refert, ac sequitur eod. nu. 3. & Ego in Tract. de Irregul.

Tertiò priuari non potest, nisi totus annus elapsus sit; esto intra illud temporis, quod superest, Sacerdos fieri nequeat, ita dicitur in cit. c. cōmissa. Quare poterit vltimo die anni illud resignare, vel permutare, cum ius in beneficio adhuc retineat, ita dixit Rebuff. in Pract. benefic. de non promot. intra annum, nume. quadragesimooctauo, vbi materiam hanc pluribus egit, & Paris. de resign. benefic. lib. 3. quæstione secunda. Quare, quæ huc pertinent, illinc summantur, apud quos Autores etiam habetur non habere locum cit. c. licet Canon in Capellarijs, quæ requirunt ordinem Sacerdotij. His præmissis, iam munera parochi explicemus.

S V M M A.

1 *Residere in sua Ecclesia parochus debet, & quãobrem, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*

2 *Residere quot modis quis dicatur.*

3 *Residens, sed sua munera non obiens, an in pœnas incidat non residentium.*

§. III.

His præmissis, iam videamus, à quibus se abstinere parochus debet; &, quæ itidem facere.

Primùm igitur facere, & abstinere se debet ab omnibus, quæ facere, & à quibus se abstinere laici debent, de quibus supra.

Secundò, & ea, quæ facere debere, & à quibus se abstinere Clericos in minoribus, maioribusvè ordinibus constitutos beneficium ecclesiast. habentes, vel non habentes antea conclusimus; Alioquin si delictum commiserint, vel exempti sint, ab Episcopo, cuius iurisdictioni aliàs subessent, corrigi, atque castigari possunt, necnon alij, qui clericorū contemplatione exempta essent, modò Episcopus resideat, ita habetur apud Triden. Synod. sess. 14. de refor. cap. 4.

Tertiò, vt propria magis eius explicemus, plura beneficia curam animarum habentia habere non debet, quod iam supra diximus.

Quartò, legitimè beneficium habuisse debet.

Quintò, vsum suæ potestatis habere debet; quæ duo proximè egimus.

Sextò, Sacerdos esse debet, quod etiam absoluimus.

1 Septimò † in sua Ecclesia residere debet, vt habetur in c. quia nonnulli, & in c. conquerente, & ibi Gloss. & in c. relatum, & tot. titu. de cler. non resid. & in c. licet canon, de elect. lib. 6. & apud Triden. Synod. sess. 6. de reformat. cap. primo. & sess. septima, de reformat. cap. tertio, & cap. primo, de reform. sess. vigesimatertia, & DD. omnes, & Diaz. & Addit. ad eum, cap. 52. Nam beneficia huiusmodi eis conferri debent, qui residere in loco, & curam per se exercere valent, vt habetur in cit. iuribus, & cit. c. 3. de reformat. sess. septima, alioquin punitur conferens, & irritatur collatio, vt ibidē dicitur, ergo necessario residere debet; idque meritò. Tum quod parochialia munera exercere habet, quæ absens obire nequit. Tum quòd de iure diuino agnoscere suas oues Pastor habet; id autem facere non potest; si non resideat, atque curam per se non exerceat. Iure igitur residere debet. Hinc Felyn. in c. cum omnes, num. 54. vers. Sunt tamen quinque casus, de constit. ait non posse consuetudine induci, vt Curatus non resideat, & ibi multa alia. Tum denique quòd iurare debent de residendo, vt habetur in Bulla Pij IV. incip. inter multiplices, quæ est in ordine trigesimaseptima,

quæ tamen vſu recepta mihi non videtur.

2 Verùm † quando reſidere quis dicetur? Quæſtio hæc duobus modis accipi poteſt. Primò babito reſpectu ad locum. Secundò habito reſpectu ad effectum.

Quoad primum reſidere in Eccleſia debet, ideſt in ædibus proximis Eccleſiæ; cum enim functiones plures in Eccleſia à parochis habendæ ſint, meritò propè eccleſiam morari debet, ne aliqua vrgente neceſsitate parochiani vagari habeant. Quare ſi propè eccleſiam ædes non habet, vel ipſas cõſtruet ſi poſsit de ſuo, ideſt de beneficij fructibus. vel, ſi nequeat ope parochianum, vt habetur in tit. de Eccl. ædifican. & vt alibi diximus, vel viciniores ædes conducet. Etenim in quacunque parte diœceſis Epiſcopus iuriſdictionem exercere poteſt. c. cum Epiſcopus, de off. ord. lib. 6. non tamen parochus quacunque parte parochiæ domicilium habere poteſt. Tum quod cauſæ, quæ in foro exteriori exercentur, non tamen celeritate egẽt, vt cura animarum. Tum quod & in foro exteriori, vbi litigantibus incommodum eſt, non poteſt Epiſcopus, vbique ius dicere, vt dixit Dec. in c. cum te, de off. deleg. & de hac quæſt ſatis.

Quoad ſecundam, ſcilicet quoad effectũ eum reſidere dicimus, qui non ſolum in Eccleſia babitat, earum etiam qui parochialia per ſe ipſam exercet. Tum quod ibi reſidere cogitur, quo munera parochi exerceat, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimatertia, de reformat. cap. 1. quę ſi non obeat, perinde eſt, atque ſi non reſideat. Tum quod parochi per ſe ſua munera obire debẽt, c. quia nonnulli, & c. relatum, de cler. non reſid. & c. ſuper inordinata, de præbend. Tum quod ſi reſidere is diceretur, qui tantum moratur in ſua Eccleſia inutilis eſſer reſidentia; perinde enim eſt non habere prælatum, vel habere, ſed inutilem. Tum quod alias iuris diſpoſitio, quæ obligat ad reſidendum, inutilis redderetur, quod eſt abſurdum, arg. l. quoties, ff. de reb. dub. & c. ſi Papa, de priuileg. lib. 6. Tum quod, vt dixi, agnoſcere Paſtor ſuas oues debet, id quod non poteſt, ſi curam ipſe earum non exerceat. Addo verba eum effectu recipienda eſſe, c. relatum, cum ſimilib. cit. ibi a Gloſſ. de cler. non reſid. Ex quo igitur præſcripſit ius, vt parochus reſideat in ſua Eccleſia, id præcipiſſe concludendum eſt quò & animarum curam gerat, ad quam ipſemet tenetur, atque ſic dixit Pius Quintus in Bulla incip. Cupientes pro noſtri paſtoralis munere, verſ. Salubriter conſulere, in verſic. Cum prima, & præcipua cura debeat eſſe animarum. Hinc Archid. in c. peruenit, ſeptima quæſtione prima reſidere nil aliud eſſe, ait, quam ſeruire idem Pariſ. de reſign. benefic. lib. 1. quæſt. 10.

3 Atqui † an ſi quis reſideat, & munera parochi non exerceat, in pœnas incidet nõ reſidẽtium, quas infra explicabimus? Ego ſentio hunc non incidere; quandoquidem finis præcepti non eſt in præcepto, vt DD. communiter concludunt, peccat tamen grauiter, niſi iuſto impedimento detineatur, atque ſic ſenſit Dec. in c. cum omnes, num. 9. in ſecunda lect. vbi ait ad fructus percipiendos Eccleſiæ ſat eſſe reſidere, eſto diuinis non interſit, modo officium recitet, ergo idem hic.

Reſidere igitur parochus debet, vt dixi iuribus ſupra cit. Id quod locum habet, vel Vicarium babeat, vel Capellanum; ſic permittuntur, nam quo parochus ipſe functiones Eccleſiaſt. non obeat; ſed quò facilius, ac commodius eccleſia, & animarum cura gubernentur.

Secundò locum habet, vel plures parochi ſint ob rationes ſupra cit. rationes enim quæ in vno locum habent, etiam in pluribus ſibi vindicant, argumen. l. quæ de tota, ff. de rei vindic.

Tertiò reſidere debent, vel Commendatarij, vel Capellani, ſeu Vicarij perpetui, vel ad tempus dati ſint, nam in Vicarijs perpetuis locum habent, quæ de parochis loquuntur, argum. c. 1. de off. Vicar. libro 6. Vicarij verò, vel Capellani ad tempus, vel perpetui in locum parochi ſubſtituuntur, at ſubſtitutus ſapit naturam eius in cuius locum ſubſtituitur, l. ſi eum qui, §. qui iniuriarũ, ff. ſi quis caut. Accedit rationes, quæ in parochis vigent, & hic locum habere, ergo eadem iuris diſpoſitio eſſe debet, argum. c. cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. Quare & Canonicis, qui beneficium habet cum cura animarum, reſidere & ipſe debet in parochia.

Quartò reſidere debet, vel locus non longe abſit à Ciuitate, etſi enim in ſuburbijs beneficium habeat, non tamen in Vrbe reſidere debet, ſed in beneficio, ita declarauit ſacra Congregatio, eadem ſeſſ. vigeſimatertia, cap. 1.

Quintò locum habet, vel domum *in Eccleſia* non habeat, vbi habitet; nam vel viciniorem conducet, vel nouam ædificabit, ita Congregatio *ibidem*, etſi facultates Eccleſiæ non patiantur, parochiani ad opem ei ferrendam cogi poſſunt, vt alibi diximus.

Sextò, vel ſalubritas aeris non adſit, vel perpetuo morbo laboret, vel parochiani eũ odio perſequantur; ob nullum enim corpo-

ris

tia incommodum animarū cura deferri debet. Hæc tamen in eam sententiam accipio, vt sine licentia discedere non liceat, esto causæ sint, quibus parocho licentia non residendi concedi possit, vt videbimus.

Septimo locum habet, vel Regularis sit, qui beneficium curatum habet, ita Nauar. in cons. 9. de cler. non residend. ob easdem rationes.

Octauò locum habet, vel non esset Magister Grammaticæ in Ciuitate, & Curatus in ea habitare vellet, & Grammaticam docere, relicto in parochiali Ecclesia idoneo Vicario, & approbato, & solemnibus dieb. ipse interesse Ecclesiæ, ita Sacra Congreg. Concilij declarauit.

Nonò, vel Episcopus vellet vti Curato pro Cathedralis Ecclesiæ seruitio, ac suo in ecclesia etiam Vicario; non enim potest ibidem abesse, nec etiam si vellet vti opera eius pro Secretario, vel Vicario foraneo, ita eadem sacra Congregatio, nec potest Episcopus vti opera parochi in visitatione, nec in alia opera suæ diœcesis, nisi pro tẽpore duorum mensium à Concilio permisso.

Decimò, vel Inquisitoris, vel Subcollectoris officium exerceat, à residentia non excusatur; sicut nec etiam qui obtinet parochialem Ecclesiam per prouisionem Sedis Apostolicæ, & habet liberam curam, & bonorum, fructuumque omnium dictæ Ecclesiæ possessionem, vel in initio possessionis, mota ei lis sit ab aliquo in petitorio.

Vndecimò tenetur residere, vel indulta, seu priuilegium perpetuum de non residendo habeat; non enim ei suffragantur, vt inquit Tridenę. Synod. sess. sexta, de reformat. capitu. 2.

Postremò, nec coadiutor datus authoritate Apostolica; sicut nec parochus, cui datus est Coadiutor (nam parocho illiterato, qui ad suum munus exercendum minus habilis est, potest Episcopus Coadiutorem dare iuxta Decretum Concilij Triden. sess. vigesimaprima, de reformat. cap. 6.) Idque meritò, si enim abesse posset, meliori conditione esset imperitus, quam peritus, quod absurdum est, contra, c. cum qui. de præben. libro sexto. Hæc omnes amplificationes ab octaua initio sumpto à Congregatione Sacri Concilij approbatæ sunt, & referuntur in Sum. Bulla. Stephan. Quarant. in verb. Residentia, pag. mihi 427. Sed iam de pœnis eorum agamus, qui non resident.

S V M M A.

1 *Residentiam Ecclesiæ omittens mortiferè peccat.*

2 *Fructibus beneficij pro rata temporis, quo abest, priuatus est.*

3 *Si moriatur extra suam parochiam, & absens, bona acquisita ex beneficio tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent.*

4 *Ad residentiam compelli possunt censuris, pœnis pecuniarijs, & beneficij priuatione.*

§. IV.

Secundò loco videndum est, quibus pœnis afficiuntur parochi, qui non residẽt. Secundo an, & quibus remedijs ad residendum cogi possint ab Episcopis.

1 Quoad primam igitur † parochus sine legitima causa, & licentia in scriptis habita non residens mortiferè peccat, vt habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimatertia, de reformat. cap. primo, vers. Eadem omnino; nam sicut mortifero peccato voluit obligare Episcopos non residentes Sãcta Synodus, ita & simplices parochos obligauit, vt ibi dicitur.

2 Secundò † fructus beneficij pro rata temporis, quo abest, suos non facit. Quare si, per annum abfuerit, nullos fructus eiusdem anni habebit: At qui an ante sententiam priuationis eos retinere possit? Videbatur dicendum retinere ipsos; nam priuatio fructuum hæc est pœna, at pœna non debetur in foro conscientiæ, nisi post sententiam latam, ita dixit Gloss. communiter recept. in c. fraternitas, duodecima quæstione secunda, cuius materiam optimè tractauit Couar. in tit. de sponsſ. & matrimon. secunda par. §. 8. num. 6. viden. Contrarium tamen concludẽdum est scilicet ante sententiā eos retinere non posse, sic enim ibi inquit sancta Synodus, vers. Si quis autem. Nam decreuit Episcopos nõ facere fructus suos pro rata temporis absentiæ, nec tuta conscientia alia etiam declaratione non secuta illos sibi retinere posse. Ecce hic apertè haberi etiam nulla alia declaratione interueniente in foro cõscientiæ fructus hos retinere non posse. Et quamuis ibi de Episcopis id dicatur, idem tamen & de simplicibus parochis dicendum est ob vers. Eadem omnino, vbi quò ad culpam, & amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferiorib. decreuit, quæ de Episcopis dixerat; Ergo

Ergo, atque sic quoque respondit Nauar. in cons. 20. num. quarto, de celebr. miss. dictio enim illa eadem significat omnino eandem in diuersis casibus censuram, seu decisioné, quæ fuit in anterioribus, atq; sic sensit Bald. in cons. 94. libro secundo, num. tertio, & Illustrils. Tusch. in littera D. pract. conclusio. 388. Nec obstat Gloss. cita. in c. fraternitas, nam ea locum habet in iam acquisitis, & nõ in acquirẽdis; vbi enim lex prohibet acquisitionem, vt in casu nostro, non opus est alia sententia, atque sic asseruit Couar. in regul. Peccatum, §. primo, num. secundo, & §. octauo, num. sexto, versicu. Quod de lege pœnali dicitur. Idque meritò, nam hic rem alienam detinet; at qui rem talem detinet, eam restituere debet, etiam si nulla sententia intercedat. Non enim fur ea retinere debet, nec morari restitutionem rei furto sublatæ, vsque ad sententiam; Sed restituere, quam primũ potest, c. peccatum, de regu. iur. lib. 6. & c. 1. decimaquarta quæst. prima. Idem igitur & hic. Fructus igitur huiusmodi aut in fabricã ecclesiæ eius impendere, aut in pauperes distribuere debet, vt id expressè iussit, ac decreuit Triden. Synod. eodem. Id quod si minus facit eius Superior Ecclesiasticus faciet; nec conuentionem, nec compositionem vllã facere potest cum vllo, vnde aut fructus omnes, aut pars remittantur, non obstantibus quibuscunque priuilegijs cuiuscunque Collegio, aut fabricæ concessis, ita habetur in eod. vers. Si quis autem.

3 Postremò † si in absentia moriatur extra suam parochiam, bona acquisita ex beneficio, tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent, non obstante quocunq; priuilegio, quò ei permissum esset, vt de illis bonis disponere posset. Non igitur ab intestato ad hos peruenient; non ad eos quos hæredes instituit, sed ad Cameram (vt dixi) pertinebunt, ita sanciuit Pius Quartus in Bulla incip. In suprema militãtis ecclesia lata anno 1564. Septimò Calend. Septembris, & est in ordine 115.

Hocq; verum est, exceptis casibus, in quibus licet abesse, vt colligitur ex ci. Bulla, sed de pœnis, quæ inferuntur ipso iure in nõ residentes hactenus, ad eos, quæ per sententiam transeamus; & an ad residentiam parochus compelli possit, videamus.

4 Quoad hoc igitur † breuiter concludendum est simplicem parochum ad residentiã posse compelli, argum. tot. tit. de cleric. non residen. nam qui beneficium habet, non potest ad suum arbitrium illud dimittere, argum. c. nisi, & c. cum in dubijs, & c. admonet, de renunc. & facit, c. placuit, 12. quæstione 2. Poterit igitur ad residentiam compelli hac ratione, ac forma adhibita; nam si ipse parochus in præsentia citari potest, citabitur dato termino ei idoneo ad redeundum habito respectu ad personam, locum, & tempus, c. inter quatuor, de cler. non residend. & not. Abb. in c. ex tenore, num. decimo tertio, eodem imposita excommunicatione, vel suspensione, si nõ venerit, atque sic dixit Abb. in c. ex tuæ deuotionis, §. primo, numero sexto, eodem, de cler. non residend. vbi quoque id habetur, sicut etiam apud Triden. Syno. sess. 6. de reformat. capit. secundo, vbi parochos cogendos esse ad residentiam opportunis remedijs ait. Etsi his pœnis motis non redierit, beneficio priuabitur, vt habetur in c. 2. & c. relatum, & c. ex parte, & c. qualiter cum duobus sequenti, eadem, de cleric. non residend. Priuari ergo quis non debet, nisi prius monitus ad residentiam, ita Tusch. in littera R. conclusio. 254. num. sexto. Si verò commodè citari non poterit, vel ignoratur, vbi sit, tunc per edicta tria in sua Ecclesia fixa citabitur c. ex tuæ, eodem, & Trident. Synod. eodem cap. 1. versicu. Eadem omnino; Nõ enim sat est vnum peremptorium, quod fit per citationem trium terminorum interuallo intercedente; Sed per tria separata edicta citari debet, vt dixit Abb. in cita. c. ex tuæ, nume. quarto, vbi enim ius trinam per ædictam citationem requirit, vnam peremptoria non est satis, vt probauit Abb. ibid. Si vero in hoc casu non veniet, vel censuris eum puniet, vel sequestrabit fructus ac demum beneficio priuabitur, vbi in contumacia perseuerabit, atque sic dixit sancta Synod. eodem cap. primo, versicu. Quod si per ædictum. Et quamuis pœna ordinaria non residentis sit priuatio beneficij, leniores tamen pœnas Episcopus prius inferet, vt dixit Abb. in cit. c. ex tuæ, num. sexto, & facit, c. cum non ab homine, de iudic. Ipsi parochos etiam vt compelli possent ad residendum censuris, pœnis pecuniarijs, ac demum priuatione beneficij ab ordinario etiam vti Apostolicæ Sedis delegato sanciuit Pius Quintus in Bulla incip. Cupientes pro nostri, quæ est in ordine sexagesimaquarta. Sed de his hactenus, iam de ijs agamus, qui licitè abesse possunt, id quod in sequenti præstabimus.

SVMMA.

1 *Non reſidere in Eccleſia, ſeu abeſſe ab Eccleſia ſine licentia. & ſine pœna quis posſit.*

2 *Non reſidere per multum temporis, vt per duos menſes, vel quatuor, quis poteſt cauſa probata ab Epiſcopo, & licentia in ſcriptis babita.*

3 *Cauſæ, quæ à reſidentia excuſant, quæ nam ſint.*

4 *Vicarius cōſtitui debet in Eccleſia, vbi parochus ab futurus eſt.*

§. V.

§. Vidimus, quinam reſidere debeant, & in quas pœnas incidant, qui non reſident, modo videndum eſt quando liceat ſine pœna abeſſe, & non reſidere.

1 Primum igitur † parochus per vnum diē vel etiam duos abeſſe poteſt; nam modicū pro nihilo reputatur, ita Triden. Synod. ſeſſio. vigeſimatertia, de reformat. cap. primo, verſ. Quoniam autem. Hinc mulier, quæ à marito diuertit, ſi breui reuerſa eſt, non dicitur diuertiſſe, l. 3. ff. de diuor. & l. plerique, ff. de ritu nupt. & l. quicquid calore, & ibi Addit. ad Dec. ff. de regul. iur. & ob eandem rationem licentia Epiſcopi non poſtulatur, ita Roman. in conſ. 263. quem refert, ac ſequitur Illuſtriſs. Tuſch. in littera R, concluſ. 349. numero ſeptimo. Modicum autem hoc tempus non debet eſſe ſolemnib. feſtis diebus, in quibus diuina facere habet, vel vbi eius opera neceſſaria eſt ob ſacramentorū adminiſtrationem; bis enim diebus nuper modicum tempus abeſſe debet, atque ſic ſenſit Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimatertia, de reforma. cap. primo, verſ. Eoſdem interim admonet, iunct. verſic. Eadem omnino. Quare qui baptiſmum habet, rarò abeſſe poterit; niſi, qui ipſum adminiſtret, relinquat. Verū quid ſi dum abeſt per modicum hoc temporis, extra parochiam moriatur aliquo caſu, an eius bona ad Cameram pertinebunt? Ego ſentio, ſi manifeſto conſtet iuſtā fuiſſe cauſam abſentiæ, non pertinere; conſulerem tamē his parochis, vbi per tres, aut quatuor dies abfuturi ſunt ob huiuſmodi pericula, vt ab Epiſcopo licentiam habeant in ſcriptis, eſto neceſſaria non ſit, vt dixi.

2 Secundò † parochus in pœnas non incidit, vel per longum tempus abſit, ideſt per bimeſtre tempus ſi legitima cauſa adſit, quę vel ab Epiſcopo probetur; nam poſtulatur, quo pœnas euadat, vt legitima cauſa adſit, & probetur ab Epiſcopo, vt habetur apud Triden. Synod. eadem cap. verſ. Eadem omnino. Inquit autem Nauar. in Man. cap. vigeſimoquinto, nume. 12. non requiri licentiam Epiſcopi in his duobus menſibus; & ſequitur cum Azor. Inſtit. Moral. parte ſecunda, libro ſeptimo, cap. quarto, quæſt. decima. Mihi tamen contrarium placet, nam diſcedere non debet, niſi cauſa cognita, & probata ab Epiſcopo, vt ait Triden. Synod. & tunc licentia in ſcriptis, & gratis eſt concedenda, vt dicitur in eodem verſic. Ergo requiritur licentia Epiſcopi; alias ſi abſit, & moriatur extra parochiam, fructus nō facit ſuos, ſed ad Cameram pertinent, ita Nauar. in conſilio fina. de Cler. non reſid.

Tertiò vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſa Epiſcopus concedere ipſam licentiam non debet, vt ibi dicitur.

3 Cauſæ autem † legitimæ ſunt, aut impedimenta facti, aut impedimenta iuris. Impedimenta facti, vt morbus intemperies aeris, inimicitiæ, bellum, & periculum latronum; ſic enim morbo quis affectus ſit; & in parochia, viciniorique loco Medici, & medicinæque copia non adſit, hæc iuſta cauſa erit, quamobrē vt alio deferatur, parochus curare poteſt. Si quoque intemperies aeris adſit, quæ plurimū abeſt parocho ob id quod recens beneficiū illud habuerit, per aliquod tempus quoque abeſſe poterit.

Sicut etiam ſi inimicitiæ ortæ ſint, ita vt ſine vitæ periculo reſidere in ſuo beneficio non posſit, habita enim licentia Epiſcopi abeſſe poterit idoneo Vicario interim eccleſiæ dato. Ita enim decretum eſt à ſacra Congregatione Cardinalium his verbis.

Habens Canonicatum, vel parochialem, in qua non poteſt ſine vitæ diſcrimine per inimicitias reſidere non eſt cogendus, donec ſubeſt cauſa inimicitiarum, in ea reſidere. Idem in alio decreto, vbi ab Epiſcopo licentia per annum dari poteſt, ita refert Addit. ad pract. Crim. Canon. Diaz. cap. 52. verſicu. Octauus caſus, & Addit. ad Sum. Bulla. Steph. Quaran. in ver. Reſidentia, pag. 420. verſ. Quæ vero ſint iuſtæ cauſæ excuſantes. Interimque Epiſcopus componere ipſas inimicitias curabit, & animaduertet, an parochi culpa reconciliatio nō fiat; nemini enim debet ſuus dolus patrocinari, c. audiuimus, de colluſ. deteg. & ita Addi. eadem ad Sum. Bullar. ibidem. Iuſta cauſa igitur nō reſidendi inimicitiæ ſunt, ita Hoſtien. in c. ad ſupplicationem, & ibi Gloſſ. de renunciat. & Butr. & Abb. & DD. communiter, vt refert, ac ſequitur Pariſ. de reſig. benefic. libro quinto,

quæ-

quæstione 6.nume.169.modo tamen inimicitiæ capitales sint,quæ quales sint,arbitrabitur iudex,ita Paris.ibid. si bellum quoque adsit,vel graue periculum Exulum, quod superioribus annis contigit in Romandiola, hæc quoque erunt iustæ causæ,quamobrem parochus abesse poterit. Sicut etiam ob aliquod delictū, vbi ab Episcopo per aliquod tempus in exilium missus est;qui tamen omnes licentiam ab Episcopo in scripris habere debent.Si quoque in carcerem coniectus sit ab Episcopo ob delictum, in pœnas non residentium non incidit,& ita respondit Nauar.in conf.10.& 11.de Cler.non residend. Quare, qui ab hostibus captus fuit,vel Exulibus,id quod superioribus annis quibusdā Sacerdotibus contigit, quos & per multos menses secum ipsi exules duxerunt,hi nullo modo in prædictas pœnas incidunt,argum. l.impossibilium,ff.de reg.iur.vbi ergo necessitate coguntur abesse,non puniuntur.

Secunda causa quamobrem licitè abesse possunt,& ab Episcopo habere licētiam,est, vbi pro suis,aut Ecclesiæ iuribus tuēdis absunt;exempli gratia,lis ei mota est, vel in alterum litem nouit pro suis iuribus,hæc erit legitima causa concedendi licentiā, vt absit c.ex parte tua,& c.ad audiētiam, & ibi not. de cler.nō residen. Tertia causa est obedientia, vbi ergo Romanus Pontifex parochum aliquē apud se retinet,quo ei inseruiat excusatur,c.cum dilectus,de cler.non residen. & ibi not.Abb.num.secundo,quod dubitationem non debet.Item si mittat ipsum ad aliquod negotium gerendum.Hinc hodie Romanus Pontifex sæpius Episcopos pro legatis ad Principes mittit, quos à residētia excusari nemo dubitat, secus autē si inprimis ob vtilitatem suam in Curia parochus versaretur, & munere aliquo fungeretur, ita Addit.ad Diaz. cap. quinquagesimosecundo,vers.Tertius casus. Episcopus quoque duos Canonicos secum habere potest, vbi vel diœcesim visitet,vel ad Curiam proficiscitur,vt habetur in c.de cætero, & in cit.c. ad audientiam,eodē,& ita Addit. ad Diaz. eodem vers.Secūdus casus.Idem & de alijs inferioribus prælatis dicendum est,vt dixit Abb.in cit.c.de cætero. Etenim & pro Capitulo Canonicus abesse poterit,vt dixit Nauar.in conf.secundo,eodem. Quo ad eos verò,qui curam animarum habent,non id facile concedendam censerem ob periculum salutis animarum. Quare à Romano Pontifice licentia esset petenda,vbi diutius abesse vellent.tunc enim in pœnam non incidēt, huic nec etiā, qui priuilegia ad id haberent. Episcopus tamen eorum priuilegia animaduertere debet,an ex legitima causa, honestave sint,quam ipse probare debet,quæ priuilegia valent,vbi ad tempus, non autē vbi perpetua sunt,vt supra dixi,per cit. capit.2. sess.6.de reform.apud Triden.Synodum. In omnibus igitur his casibus licitè aberunt;& nullam pœnam subibunt.

4 Relinquere † tamen debent idoneum Vicarium ab ipso Ordinario approbatum, cū debita mercedis assignatione, ne animarū salus interim detrimentum patiatur, ita habetur apud Triden.Synod.sess.vigesimatertia,de reformat.cap.primo,vers.Eadem omnino ibi,ita tamen,& sess.6.de reform.capitulo secundo. Quo diximus autem de residētia parochi;eadem asseruimus de residentia eorum, qui habent beneficia simplicia residentiam de iure exigentia,ita Triden.Synod.eadem sess.sexta,de reformat. capit.2. Sed de residentia hactenus,iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Baptismus à parocho administrari debet,vbi fontem baptismi habet.*
2 *Ecclesia,vbi fons baptismi, adest baptismus administrandus est.*
3 *Baptismum administrans extra Ecclesiam punitur,casibus quibusdam exceptis.*
4 *Parochus non Sacerdos solemniter administrare baptismum non potest.*
5 *Diaconus, an solemniter baptismum administret.*
6 *Diaconus si solemniter baptizet, an irregularis fiat.*
7 *Parochus non Sacerdos dare potest licentiam alteri baptismum administrandi.*
8 *Patroni designari debent à parocho.*
9 *Patrini plures duobus, an cognationem contrahant.*
10 *Patrini aut vnus,aut vna,aut vnus,& vna.*
11 *Cognatio spiritualis, an per procuratorem contrahatur. Et quid si nomine vniuersitatis, quem suscipiat.*
12 *Coactus suscipiens aliquem an cognationem contrahat.*
13 *Monstrum an baptizandum.*
14 *Baptismus quando administrandus.*
15 *Baptizatus sine solemnitatibus an in loco sacro sit sepeliendus,si moriatur.*
16 *Baptismi minister quæ habere debet.*
17 *Obstetrices parochus docere debet modum baptizandi.*
18 *Confirmationem,vt suscipiant parochiani,parochus curare debet.*

§.VI.Se-

§. VI.

Secundò loco parochus suis parochianis sacramenta administrare debet, vt probabimus.

1 Primum igitur † si ecclesia baptismi fontem habeat, in eadem ecclesia solemniter, idest cæremonijs adhibitis baptismum administrabit, vt habetur in Clem. vnic. de baptis. non igitur in priuatis domibus, vel au-
2 lis, vt ibi dicitur. † Nō etiam in ecclesia, vbi fons non adest, quandoquidem cit. Clemen. vult in ecclesia, quæ fontem baptismi habet, administretur, ita sensit Zabar. num. quinto, quæst. secunda. Non licet etiam id non solū ei, qui ex officio baptizare potest, scilicet Sacerdoti, verum etiam neque laico vel vir, vel mulier sit, dictio enim illa, Ne quis posita in cit. Clement. omnes comprehendit, vt ait Gloss. prima, ibi Zabarel. & DD. communiter.

Excipitur tamē primo, vbi necessitas id prohibet, vtpotè vel quia baptizandus in mortis constitutus ad Ecclesiam deferri nequit, vel qui deferre ipsum habent, nequeūt ob hostium periculum, vel quod obsessi sūt, ita dicitur in cit. Clement. vnic. iunct. Gloss. Periculo.

Secundo excipiuntur liberi Regum, ac Principum, hi enim in suis Curijs, ac aulis, & idcirco extra ecclesiam, vbi fons baptismi non est, baptizari queunt, vt hoc etiam excipitur in cit. Clem. adhibita tamen aqua baptismi, idest solēniter benedicta, & alijs seruatis, quominus ius commune lædatur; nam quoad hæc nihil communi iuri derogatur, per cit. Clem. ergo, l. iubemus, C. de testam. Quare quod liberorum nomine non solum filij primi gradus, verum etiam vlterioris comprehenduntur, l. liberorum, ff. de verbo. signific. ob eam rem Nepotes eorum, ac reliqui hoc priuilegio fruuntur, ita Gloss. in verbo, Liberis, & DD. communiter. Excipit tamen Gloss. naturales liberos tantum, & alios qui ex fœminis nascuntur. His exceptis casi-
3 bus extra † ecclesiam baptismum administrans ad arbitrium Episcopi puniri potest, vt ibi dicitur iunc. Gloss. castigetur; immo dedita opera, & qui præsentes sunt ibi. Hinc fit, quod deferentes puerum, & leuantes, puniri queunt.

Secundo sibi subditos baptizare debet, alioquin grauiter peccat, nisi necessitas adsit, vel culpa vacet, scilicet quia probabiliter ignorauit, vel existimabat ratum illud, tunc haberi à propcio parocho.

4 Verum quid si parochus † Sacerdos non sit, an baptizare poterit? Secundo esto non possit, an alteri facultatem hanc delegare valeat? Antequam primam quæstionem absoluamus præmittendum est baptismum duobus modis administrari, solemniter, & non solemniter. Solemniter Catechismo, & Exorcismo Sacris vnctionibus, & aqua benedicta adhibitis. Non solemniter vbi hæc omittuntur. Secundo præmittendum est, solemniter baptizare posse Episcopum, ac Sacerdotes, vt probaui in Tract. meo De Sacram. Tab. 2. & habetur in Catechis. Rom. de Baptis. cap. De ordine ministrorum.

Quare, sicut grauiter peccat Sacerdos solemnibus non adhibitis baptizans extra casum necessitatis, ita peccant reliqui baptizantes ipsis adhibitis, vel aqua benedicta, ita dixi Angel. in verb. Baptismus. V. numero vndecimo. Non debent igitur adhibere aquam benedictā, qui non sunt Sacerdotes; Sed non benedictam, & ita quoq; dixit Fusc. de Visit. eccles. libro primo, cap. septimo, numero vndecimo. Excipitur, vbi aliam nō haberent; & essent in necessitate; tunc enim benedicta baptizabunt, ita DD. allegat. Tertio præmitto triplicem esse ordinem ministrorum baptismi. Primus est Episcoporum; & Sacerdotum. Secundus Diaconi. Tertius aliorum hominum in necessitate. Sed non solemniter.

5 His præmissis † videndum est, an Diaconus possit administrare cum solemnitatib. & sua auctoritate. Et concludendum est breuiter casu necessitatis excepto propria auctoritate baptizare ipsum non posse, vt dixit Nauar. in cons. secundo, cum sequent. de cler. non ordinac. ministr. Potest tamen de licentia Sacerdotis baptizare: sed solemniter, vbi Sacerdos ipse nō potest, vel ob morbum, vel ob multitudinem baptizandorum, vel ipso absente, ita habetur in c. Diaconos, & ibi Gloss. distinctio. 93. & in c. constat, de consecr. distinct. quarta, quamuis non ipsis præmittendum esse censerem, nisi maxima baptizandorum multitudo esset. Hoc præmisso constat, quæstionem primam propositam solutam esse, scilicet qui Sacerdos non est quamuis parochus sit, baptizare solemniter non posse.

6 Atqui si Diaconus † baptizet solemniter, an irregularis fiat? Breuiter concludo ipsum fieri irregularem, ex quo Sacerdotij officiū vsurpat, quod non habet, quo casu quis fit irregularis, c. 1. de cler. non ordin. ministr. Excipitur tamen, vbi id faceret non vt Sacerdos, sed Diaconus, nam vt ordinatus irregu-

laris fiat exercens officium ordinis, quem non habet, requiritur, vt id faciat vti ordinē illum habens, alias non fit irregularis, ita Abb.antiq.in c.1.de cler.non ordin.ministr. & Hostien.& Panorm.ibidem,& quidam relat.inter Consilia Nauar.in consil.3.de cler. non ordin.ministr. Hoc verum censeo, vbi bona fide existimansq; se id posse sic baptizauit, c.Apostolicæ,de cler.excommu. min. aliàs non.

Verum an præsumatur, vt Diaconus id fecisse? Vt generatim materiam hanc agam, sic distinguendum censeo. Aut est actus, qui ab eo etiam fieri potest, qui eum ordinem non habet, cuius est ille actus; & in hoc casu solemniter eum exercendo existimabitur in foro exteriori hoc ab eo factum esse quam cū ordinem habente: & idcirco irregularis existimabitur. Excipitur, vbi coniecturæ aliquę adessent, quæ contrarium suaderent, exempli graria consuluit, qui hanc functionē exercebat, an id liceret, qui id licere asseruit; nā quid culpa vacat; & irregularitas hæc in pęnam fit, meritò in ipsam non incidet, cum non delinquerit. In foro conscientiæ igitur imprimis, & etiam in exteriori hic excusabitur. Aut est actus, qui vel solemniter, vel non solemniter fiat, ab eo tamē fieri potest, qui ordinem habet, vt missæ sacrum facere, pœnitentiæ sacramentum administrare, nec non extremam vnctionem, & huiusmodi, & in hoc casu semper irregularis fit; nā enim ratione vlla se tueri potest. In hac igitur quęstio. hic concludendum censeo.

Excipitur secundo, vt scilicet solemniter baptizans irregularis nō fiat, vbi Romanus Pontifex licentiam hanc ei dedisset; cum enim hæc iuris positiui sint, dispensare in his Summus Pontifex potest; quamuis non facile ipsam concedat; & ideo cuidam meo amico eam denegauit; quippe quia necessitas non aderat.

7 Quoad secundam quæstionem † videbatur dicendum, parochum huiusmodi, nec alteri potestatem hanc delegare posse, ex quo ipse eam non habet, l.nemo plus iuris, ff. de regul. Contrarium tamen concludendū est, scilicet facultatem dare posse Sacerdoti; nā non dat potestatem ordinis, quam non habet. Sed dat materiam, & subditos; & iurisdictionem super eos, quæ habet per collationem beneficij, argum.c. transmissam, de elect.& facit Gloss. in Clem.prima, in verbo, Presbyteri, de priuileg. quam sequūtur DD. vbi licentiam ait à parocho dari posse administrandi Sacramenta, de quibus ibi; ergo, & hic ob easdem rationes.

8 Tertiò † quoniam adesse debent patrini, qui suscipiant baptizandum; & debent esse vnus, vel vna, vel vnus, & vna ob eam rationem, anteqnam baptismum administret, diligenter parochus seruare debet, qui nam eligantur ad susceptionem, & electos admittere, & cognationem ortam illis explicare, eorumque nomina in libro baptizarorū conscribere, ita habetur apud Trident. Synod.

9 de reformat.matrim.cap. secundo. † At qui si patrini non designentur, & tres vel plures puerum suscipiant, an cognationem omnes contrahant? Breuiter concludendum est cognationem ab ipsis contrahi; nam Trident. Syno.eodem cap. secundo, prohibuit solum cognationem hanc nasci inter non designatos, vbi certi designati essent; at vbi nulli essent designati, nihil dixit, ergo à iure communi antiquo non discedemus, quo iure inter omnes, qui suscipiebant in baptismo, cognatio nascebatur, c.fin.de cognat. spirit.libro 6. Quod enim correctum nō est, nos corrigere non debemus, l.præcipimus, C.de appellat.& l.iubemus, C. de testam. Punireruf tamen parochus, qui non designauit, arbitrio ordinarij, cum sua culpa, & negligentia factum id sit quò minus designati sint, vt habetur eodem cap. secundo, vers. Si parochi culpa; Sicut etiam si contra voluntatem parentū, aliquos ipse designet, vt dixit Palestr. in secunda parte cas.consc.cas.1. Contrahitur ergo cognatio inter omnes, qui suscipiunt, vbi designati non sunt. Sicut etiam si duo viri non designati, vel duæ mulieres susceperint contrahunt, esto mortiferè peccent.

10 † Ex quo vnus, vel vna, vel vnus, & vna susciperetantum debent. Vnus tamen vir nomine alterius viri; & alter vir nomine mulieris potest, vt declarauit sacra Congregatio ibi; secus si duo viri nomine suo, vel duæ mulieres nomine itidem suo, ita Congregatio ibidem.

11 Hinc † cōstat per Procuratorem, vel mandatarium in baptismo suscipere quem posse vbi consuetudo esset, nam qua lege fieri possunt, & consuetudine; quippe quia consuetudo lex est, §.Ex non scripto, in Instit. de iur. natural.gen.& ciuil.& c.consuetudo autem, distinc. prima, per legem autem posse ex Cōcilij Trident.decretis, eodem manifesto apparet. Consuetudo autem hæc inter Principes viros seruatur, vt dixit Bald. in l.1.§.At autem, numero octauo, C.de caduc.tollend. & Quinct. Mandos.de signat.grat. in tit. Indulg. Principi fruct.in abscen. in versic. Rursus ibi, ita etiam accepit Bald. in alijs igitur consuetudo probanda erit, nam regula contraris

traria eſt,ex quo leuare, vel tangere baptizandum quis debet,dum baptizatur,& communis opinio hæc eſt, quam diſputauit Nauar.in conſ.6.de cognat.ſpirit.Congregatio autem Sacri Concilij Triden. tenuit contrarium,ſcilicet cognationem ſpiritualem contrahi per procuratorem,à mandante,& non à procuratore,vt habetur in Addit. ad Nauar. in fine ſuorum Conciliorum, quam & ſequemur.

Verum quid ſi procurator à Senatu conſtituatur,vt ſuſcipiat quẽpiam in baptiſmo, an contrahatur cognatio cum ipſa vniuerſitate? Breuiter concludendum eſt non cõtrahi;nam cognatio hæc eſt actus ſpiritualis, qui non conuenit niſi perſonæ certæ & baptizatæ vniuerſitas autem eſt corpus fictum quoddam non baptizatum;& idcirco huius capax non eſt,nam & ob has rationes excõmunicari non poteſt,c.Romana,§.in vniuerſitatem,de ſent.excommu.lib.6. Non igitur contrahetur cognatio cum vniuerſitate ob prædicta. Non cum ſingulis de vniuerſitate quoniam non ipſorum nomine ſuſcipit, & ob hanc rationem,nec cum procuratore,atque ſic pluribus diſputauit Feder. de Sen.in conſil.15.

12 Non ergo † coactus quis vi præciſa,ſi quẽ ſuſcipiat cognationem contrahet; ſecus ſi conditionali:quamuis ſi metu ductus id fecerit, qui in conſtantẽ virum cadat,vel facillime diſputationem obtinebit ab hac cognitione,vel non obligabit? ſicut contingit patri,qui in neceſſitate filium baptizat; & ei qui eodem metu ordinem ſacrum ſuſcipit. Reliqua autem ad hæc pertinentia poſita ſunt infra in titu.de Sacram. Confirmat.

Reſtat hic ſolum, vt tria tantum explice-
13 mus † quorum primũ eſt, an baptizari Monſtrum debeat,qui ferinum caput habet, reliquum vero corpus humanum.In qua quæſt. ſic breuiter concludendum cenſeo. Aut conſtat ipſum habere animam rationalem,vt in hoc caſu,quia homo eſt, baptizari poteſt. Aut conſtat non habere animam rationalẽ, & tunc ſecus. Aut dubitatur, & in hoc caſu confugiendum eſt ad iudicium peritorum, ideſt Medicorum,ita Nauar. in conſil.3. de baptiſ.Quid ſi & ipſi dubitent,an ſub conditione baptizandum?

14 Secunda quæſt.eſt † quo tempore baptiſmus adminiſtrandus eſt. Planè infantibus quocunque tempore adminiſtrari debet ob periculum mortis;nullum enim aliud remedium habent,vnde ſalui fiant. Adultis verò Catechumenis in Paſchate, vel Pentecoſtæ, niſi mortis periculum aliud ſuadeat, c. de Catechumenis cum ſequen.& c.venerabilis, & ibi Gloſſ.& c.baptizandi, de conſecr. diſtinct.quarta, arbitrio tamen Epiſcopi alio etiam die baptizari poterunt, l.1. ff. de iur. deliber.& c.de cauſis,de off. deleg.

15 Tertia quæſt. † an is, qui Catechiſmo, & Exorciſmo,& alijs cæremonijs omiſſis baptizatus eſt,ſi moriatur,antequam prædicta ſuppleantur,in ſacro loco ſepeliri debent. Concludendum eſt breuiter ſepeliri debere; non enim minus Chriſtianus eſt eo,qui illis adhibitis baptizatus eſt,quandoquidem de ſubſtantia Sacramenti nõ ſunt, atque ſic reſpondit Nauar. in conſilio ſecundo, de ſepultur.

16 Ex his apparet, † ad quem baptiſmum conferre pertinet,debere habere vas expolitum,& accõmodatum, vbi baptiſmi aqua reſeruatur,ſecundo vaſculum,quo aqua funditur ſuper baptizandum. Tertiò bis in annum renouare eum aquam debere ſacris Oleis,ſcilicet Catechumenorum, & Chriſmatis adhibitis, alijſque cæremonijs, idque & in Sabbato ſancto Paſchatis, & Pentecoſtis, vt habetur in Miſſali Romano. Quartò librũ baptizandorũ. Oleum verò & chriſma prædicta in vaſis æneis habeat,quæ & qualia eſſe debeant,& à quibus olea accipienda, ſuo loco infra explicabimus.

17 Poſtremò † Parochus diligenter inueſtigare debet,an obſtetrices baptiſmum adminiſtrare ſciant;cum enim ſæpius adminiſtrare baptiſmum habeant,quæ ad id neceſſario poſtulantur,ſcire debent;ſcilicet formam,& materiam,eamque concurrere ſimul debere.Quare hæc tria ipſas edocebit parochus.

18 Curare etiam debet † vt ſubditi confirmentur,de quo Sacramento, quoad Epiſcopum eius collatio pertinet, ob eam rem infra ſuo loco agemus.

S V M M A.

1 *Eucharistiam parochus adminiſtrare debet.*
2 *Euchariſtia an publicis peccatoribus tribuenda ſit,vbi peccatorum eos pœnituit.*
3 *Damnatis ad mortem* → *an Euchariſtia adminiſtranda ſit.*
4 *Non abſolutis,eſto confeſſi ſint* → *an Euchariſtia adminiſtranda ſit.*
5 *Excommunicatis, vel interdictis.* → *an Euchariſtia adminiſtranda ſit.*
6 *Demitenti iniuriam, ſed nolenti inſtrumentum pacis facere.* → *an Euchariſtia adminiſtranda ſit.*
7 *Tempore interdicti* → *an Euchariſtia adminiſtranda ſit.*
8 *Sacerdos non celebrans an Euchariſtiam ſibi adminiſtrare poſsit.*
9 *Euchariſtiam pro ægrotis parochus ſeruare habet.*

bet. Et qua ratione seruanda, & ad infirmos deferenda.

10 *Viatores ab eo parocho pœnitentiam, & Eucharistiã suscipere debent, in cuius parochia tempore Paschatis sunt.*

§. VIII.

1 Secundò † Eucharistiam parochus administrare debet; hoc enim ipsius munus etiam, est, vt habetur in c. omnis, de pœniten. de quo Sacramento, quod egimus abũde in Tract. de Sacram. ob eam rem dubitationes quasdam tantum absoluemus. Et primo an publicis peccatoribus danda sit, vbi peccatorum eos pœnituit. Secundò an damnatis ad mortem. Tertio an nõ absolutis esto confessi sint. Quartò an excommunicatis, vel interdictis. Quinto an remitenti iniuriã, sed no lenti instrumentum pacis facere. Sexto an tempore interdicti. Septimo an Sacerdos missæ sacrum non faciens administrare Eucharistiam sibi possit.

2 Quoad primam quæstionem igitur, † an publicis peccatoribus Eucharistia administranda sit, vbi peccatorum eos pœnituit, si publicè eam petant. Breuiter concludendũ est tribuendam eis non esse; nam, etsi ipsos peccatorum pœnituit, quòd tamen adhuc non manifestò constat de sua pœnitentia, ne scandalum detur, neganda eis est, ita dixit sanct. Bonauentur. & Palud. libro 4. distinc. nona, quæst. quarta, & sequitur Nauar. in c. penult. §. Sacerdos, num. 61. & numero 102. de pœniten. distinct. 6. & in Man. capit. vigesimoprimo, nu. 55. & Illustriss. Tolet. in Inst. Sacerd. libro 6. cap. decimoseptimo, numero quinto, & facit c. pro dilectione, de consecr. distinctio. secunda, communis denique DD. sententia hęc, vt testatur Nauar. eisdem in locis. Quæ sentẽtia vera est, vel in Paschate Eucharistiam petant, & publicè. Etsi instent parochus respondebit se Eucharistiam ipsis denegare, quoniam eorum emendatio manifesta nondum est; non enim hac ratione pœnitentẽ patefacit; sed, quod notissimũ est, profert; ita asserunt sanct. Bonauentur. & Palud. in cit. locis. Notorium autem peccatorem dicimus, qui manifestus est, vel per sententiam, vel per confessionem factam in iure, vel per euidentiam rei, quæ nulla tergiuersatione celari potest, c. fin. de cohabit. cleric. & mulier. & c. fin. iuuct. Gloss. de tempor. ordin. Excipitur tamen, vbi secretò Eucharistiam petunt; tunc enim ipsis administranda est, ex quo verè eos pœnituit, & confessi sunt peccata; non enim scandalum tũc prębent. Secundò excipitur, vbi manifesto constaret eos vitam mutasse, quia scilicet honestè viuunt, idque notissimum est. Tũc enim vel publicè Eucharistiam petant, tribuenda eis est. Idem dicendum si parochus facultate habita ab ipsis nunciaret eos pœnituisse, & confessos esse, ita allegati DD. eisdem in locis asserunt. Et de hac quæstione hactenus.

3 Quoad secundam quęstionem † an damnatis ad mortem Eucharistia tribuenda sit. Videbatur dicendum dandam ipsis non esse, saperet enim impietatem quandam Eucharistiam eis dare, qui laqueo suspendendi, vel alia ratione morte afficiendi sunt.

Contrarium tamen suadet, quoniam nullo iure prohibitum est. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum esse cẽseo. Aut quæritur, an Communio dãda sit ei, qui statim morte afficiẽdus est, vel paulo post, & in hoc casu priorem sententiam veriorem esse censeo; nam fieri potest, vt suspendatur is, qui adhuc in corpore Sacramentum habet, quandoquidem Christi Domini Corpus tandiu ibi est, quandiu species illæ durant, c. tribus, de consecr. distinct. secunda, & vt dixit sanct. Thom. in 3. par. quæst. 80. articu. 8. communis denique opinio hæc est, vt testatur Nauar. in cons. quadragesimo, de pœnit. & remiss. Aut post aliquod tẽporis, vt ex exempli gratia post horam est morte afficiendus, & tunc potest, nam pro hac sententia fuit, c. quæsitum, decimatertia quæstione secũda, & ita communiter seruari testatur Clar. in prax. crim. §. fi. quæstio. 99. vers. quæro nunquid capitaliter, & Nauar. in cons. 40. num. 11. de pœn. & remiss. Idque meritò, nam species illæ digestæ esse possunt.

4 Quoad tertiam quæstionẽ † an parochus administrare ei Eucharistiam debeat, quem confessum non absolnit, si petat eam, cũ pet ipsum steterit, quominus ipsum absolueret. Concludo vbi publicus peccator non est: & tempore Paschatis eam petit, idq; publicè, denegandã ei non esse. Tũ quod nec Christus Dominus denegauit eam Iudæ, vt habetur in c. si Sacerdos, de off. ordi. tum quod si eam denegaret, sigillum confessionis frangeret contra, c. omnis, de pœniten. atque sic asseruit Nauar. in cap. 1. §. Sacerdos, numero 84. de pœnit. distinct. 6. & in Man. capitu. vigesimoprimo, nume. 55. Excipitur tamen vbi extra tempus Paschatis eam peteret, quod enim tunc ad eam præstandam parochus nõ tenetur, legitimè ipsam denegabit. Secundo excipitur, vbi etiam tempore Paschali petit, sed secretò; nam possum ipsam ei

ei denegare; quandoquidem sigillum cōfessionis non violatur, quod fit, vbi alteri, non autem pœnitenti peccatum patefacit, esto contrarium senserit Nauar. eodem num. 55. vbi in confessione peccatum audiuit ob sigilli fractionem, quod verum non est, vt dixi ob rationem allatam.

5 Quoad tertiam quæstionem † an excommunicatis, & interdictis administrari debeat: in Tract. meo de Censur. declaraui, Tabu. 2. cap. 7. §. 1.

6 Quoad quartam quæstionem † scilicet an tempore interdicti in eodem Trac. id etiam posui, Tab. 5. cap. 15. §. 1.

7 Quoad quintam quæstionem † an scilicet ei tribuēda sit Eucharistia, qui remittit quidem odium, quo affectus erat in eos, qui filium occiderunt, vel offensam aliam ei intulerunt, sed inscriptis instrumentum pacis nō vult facere.

Breuiter concludendum est ei tribuendā esse, nam ad instrumentum illud præstādum; nullo iure obligatur. Nō diuino; nam sat est, vt recōcilietur ipsi eo iure, quod facit remittendo odium, & condonando inimicitias, c. si n. de pœniteu. distinct. quinta. Non humano, quoniam nullo iure id cautum est, atque sic Sacra Congreg. Cardinalium respondit, quæ ordinarium quendam reprehendit, qui ob hanc causam prohibuerant mulieri Sacramentum pœnitentiæ, atque Eucharistiæ administrari, vt refert Addit. ad Nauar. consilio primo, de accus. Idem si coram testibus nollet id facere, quandoquidem scripturæ, & testes non ad substantiam rei pertinent, sed ad faciliorem rei probationem, l. cōtrahatur, & ibi Gloss. ac DD. ff. de pign. c. cum Ioannes, de fid. instrum.

Immo accusare ipsum potest, ita vt etiam morte à iudice afficiatur, vbi ob bonum finem id facit, scilicet ne posthac offendatur, argum. c. pen. de hom. lib. 6. Vel vt eius malitia coerceatur, vel emendetur, vel ad quietem aliorum, vel ad iustitiæ cōseruationem, ita dixit San. Thom. secunda secundæ quæstione 108. artic. primo, & facit Gloss. in c. si quis contristatus, distinct. quadragesimaquinta, & c. qui emendat, eadem distinctio. atque sic consuluit Nauar. in consil. primo, de accus. vbi mulier querelam de morte sui filij apud Iudicem secularem proposuit, quo pro delicti ratione puniretur, & quoniam sine odio ius suum prosequi volebat, etiam vsque ad vltimum supplicium, ob eam rem tuta conscientia id facere posse respondit. Multo magis Eucharistia ei poterit dari, qui suum interesse prosequitur. Nec repugnat, si dicatur graue damnum fore ipsi, vel suis liberis; ex quo enim legitimè, & per Iudicem hoc facit, non peccat; alioquin ipsi Iudices quoque, vbi ex officio procedunt, puniendo delinquentes peccarēt, quod absurdum est, argum. l. Gracchus, C. de adult. & c. qui peccat, vigesimatertia quæstione quarta. Non etiam denegari ei debet, qui inimicum suū nō alloquitur, vel non salutat; non .n. ad id tenetur, sicut nec aliàs cum eo negotiari, ita pulchrimè tradidit Caiet. secunda secundæ quæst. vigesimaquinta, art. 8. Excipit tamen ibi Caiet. in fine, vbi scandalum daretur, si alloquatur, quod verissimum censeo. Atqui an confessarios credere debeat ei, qui prædicta facit, vel non facit asserenti se non odio ductum id facere?

Planè sic. Tum quod de eius tantum conmodo agitur. Tum quod in ijs, quæ pendent ab animo, ei fides adhibenda est, quamuis in foro exteriori iusiurandum adhibeatur. Et de quæstione hac satis.

8 Quoad septimam quæstionem, † scilicet an non ieiuno dari queat; id etiam explicatum est supra, cap. 6. Hoc addimus viatores obligatos esse, & subditos ei parocho tempore Paschatis, vbi sunt habito respectu ad pœnitentiam, & sanctissimam Eucharistiam ita declarauit Eugenius Quartus, vt inquit Caiet. quem refert ac sequitur Sot. & etiam Fusch. de Visit. Eccl. libro secundo, capit. 3. num. 44.

9 Postrema quæstio est † an Sacerdos, qui missæ sacrum non facit sibi Eucharistiā administrare queat. In qua quæstione breuiter concludendum est id posse. Tum quod de iure prohibitum non est, ergo permissum esse videtur, l. ab ea parte, ff. de probat. Tum quod & coniuges matrimonium sibi administrant præsente eorum parocho, & duob. testibus. Tum quod indulgentia concessa à prælato, & ipse recipere eam potest. Nec repugnat, si dicatur differentiam esse debere inter dantem, & accipientem, vnde non potest, quis seipsum baptizare; nam ea sacramenta, dum administrabantur, fiunt, & in baptismo, quod generationē significat, sicut non potest quis seipsum generare, ita nec potest seipsum baptizare, c. debitum, de baptis. In pœnitentia debet quis iurisdictionē habere, in se autem non habet, vt probaui in Tract. meo de Censur. at Eucharistia per modum cibi sumitur, ergo per se administrare ipse Sacerdos sibi potest, sicut cibum sumere. Non autem laicus sibimet administrare valet, quoniam est ipsi prohibitum tangere, arg. c. tribus, de consecr. distinctione 2.

Vbi

Vbi tamen Sacerdos sibi administrat stolã, necnon superpelliceum habere debet c. Ecclesiastica, distinct. vigesimatertia, idem vbi ab alio accipit.

10 Ex his constat † parochum, quo pro ægrotis Eucharistiam paratam semper habeat, asseruare ipsam debere in Tabernaculo in Altari maiori collocato optimè exhornato, atque diligenter occluso, lampade semper ante ipsum sacramentum ardente (id, quod sumptibus suis parochus faciet, nisi consuetudine ratione vè alia aliquis alius ad id teneatur, vtpotè Societas Sanctissimi Corporis Domini) ita habetur in c. presbyter, de consec. dist. secunda, & in c. sanè, de celebra. miss. & c. 1. de custod. & apud Triden. Syno. sess. 13. de Eucharistia. capitu. 6. & Canon. 7. nam si incautè Eucharistiam reliquerit, trib. mensibus ab officio suspendẽdus est, etsi ob eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori pœna afficiendus, ita dicitur in cit. c. 1. de custod. Euchar.

Vbi etiam ad infirmum defertur, dispositio seruetur, cit. c. sanè, de cele. miss. alioqnin puniri debet arbitrio Episcopi, vt ibi dicitur. Episcopus etiam sæpius suis populis Eucharistiam administrare deberet, nam ob pietatem, quam ipsi habent erga ipsum facilius mouentur ad Eucharistiam suscipiendam, & ita Sanctissimi Episcopi factitarunt, vt refert Episcopus Montis Marani in suo Man. Pastorum, cap. 62. nume. secundo. Sicut etiam Sacramentum pœnitentiæ, vt idem refert, & ita Clem. VIII. faciebat.

SVMMA.

1 *Pœnitentiam administrare Parochus debet.*

2 *Parochus licentiam facilè dare debet suis parochianis confitendi alteri.*

3 *Parochus an credere debeat parochiano alterius dicenti se habere licentiam à suo parocho ei confitendi peccata.*

4 *Confiteri alteri sua peccata extra tempus Quadragesimæ sine licentia Parochi an liceat.*

5 *Pœnitens, qui aliquod peccatum commisit sæpius, & confessus illud est, an interrogatus à Sacerdote si aliàs illud peccatum commisserit, teneatur id ei dicere.*

6 *Confessarius, an interrogare debeat pœnitentem.*

7 *Confessarius accidens pœnitentem esse in aliquo peccato, idest in aliquo statu illicito idque ignorare, an admonere ipsum debeat.*

8 *Parochus an audire in confessione Parochianum debeat quoties vult.*

9 *Bannito an sacramentum Pœnitentiæ administrandum, vbi prohibitum est, ne quis eum recipiat.*

10 *Parochus simplex an absoluere possit ab omnibus casibus.*

11 *Absoluere an Sacerdos possit mulierem qua cum peccauit.*

12 *Confessarius in confessione mulieres ad actus inhonestos non alliceat.*

13 *Confessarius pœnitentem patefacere non debet.*

14 *Parochus Bullæ Cœnæ Domini casus reseruatos suo Episcopo, necnon Confessionale in Ecclesia habere debet.*

§. VIII.

1 S † Pœnitentiam quoque sacramentũ administrare parochus debet; nam munus hoc etiam parochi est, vt habetur in c. omnis, de pœnit. & in Clemen. 2. §. huiusmodi, vers. verum, de sepult. De quo Sacramento quòd etiam egi in Tracta. meo De Sacram. ob eam rem quæstiones nonnullas frequentiores explicabimus.

2 Prima quæstio igitur hæc est † an parochus facilis esse debeat ad concedendam licentiam suis parochianis, quò possint alteri sua peccata confiteri. Et videbatur dicendũ se non facilem præbere debere; quandoquidem ad ipsum pertinet suas oues cognoscere, id quod præsertim fit confessione. Contrarium tamen concludẽdum est, & opinionem hanc magis receptam esse testatur Nauar. in cap. primo, numero 99. de pœnitent. distinct. 6. & in c. placuit, num. 151. eodem. Idque meritò. Tum quòd periculum famæ, & vitæ adire posset aliquando pœnitens si parocho confiteretur; quid enim si consanguineos, affinæ què parochi in fama, vitaque læsisset? Quid si timore, aut verecundia indicti pœnitens non posit, vt aliqua peccata parocho confiteatur? Ob huiusmodi rationes igitur, quo saluti animarum consulatur, & ne detrimentum famæ, vel vitæ pœnitens patiatur, facilis esse debet parochus ad hanc licentiam concedendam. Hinc Triden. Syno. sess. vigesimaquinta, de regul. capit. 8. decernit, ac mandat, vt monialibus, præter ordinarium Confessarium, Episcopus, vel suus Superior bis, aut ter in anno offerat alium extraordinarium, qui omnium Monialium confessiones audiat; id quod ob rationes supra allatas fit. Hinc Clem. VIII. in Decreto de casibus reseruatis monet Episcopos, vt faciles sint ad dandam licentiam absoluendi ab eis casibus. Hinc sanct. Thom. lib. quarto, sent. distinct. decimaseptima, quæst. 3. art. 3. quem

quem communiter recept. testatur Nauar. in cons. decimotertio, nume. 6. de priuileg. inquit peccare Sacerdotem, si non sit facilis ad præbendam licentiam suis parochianis confitendi alteri sacerdoti; facilis igitur erit Parochus ad hanc licentiam concedendam. Et de quæstione hac satis.

3 Secunda quæstio hæc est † an pœnitenti, qui adit alium Sacerdotem, quò ei peccata confiteatur, & asserit se licentiam habere à proprio parocho, fides adhibenda sit? Cōcludendum est fidem ei adhibendam esse; nā si dixit Gloss. in Clem. prima, de priuileg. & sequitur Zabar. quæst. decimaquinta, & san. Thom. supra cit. art. duodecimo, & Nauar. in c. placuit, num. 156. distinct. 3. & habetur in Extrauag. inter cunctas, vers. super confessione, de priuile. vbi duos casus excipit, quibus adhibenda fides non est, vbi scilicet excommunicatus, notoriusvè est peccator; ratione autem id probatur, quandoquidem in eo casu nemo existimatur immemor salutis suæ. Et quæstione hac idem satis.

4 Tertia quæstio est, † an extra tempus Paschale, seu Quadragesimæ pœnitēti liceat non sun parocho confiteri sine proprij parochi licentia. Videbatur dicendum licere; nā ita consuetudine seruari videtur. Atqui contrarium concludendum est; nam ad Sacramentum hoc administrādum iurisdictio requiritur necessario, c. omnis, de pœnit. ergo, quocunque anni tempore confiteatur, ab alio Sacerdote, qui parochus non sit, vel à parocho facultatem nō habeat, absolui nequit atque sic dixit Abb. in cit. c. omnis, not. septimo, & Adrian. in confess. 8. dub. & Nauar in cit. c. placuit, num. 8. & in Man. nu. 8. vbi doctos aliquos in hoc decipi ait. Non repugnat consuetudo alleg. non enim in hoc consuetudo valet, vt habetur in c. de pœnit. lib. sexto. Excipio, vbi parochus id videret, & taceret; quod enim impedire potest, tacendo licentiam dare existimatur, argum. l. sæpe, ff. de re iudi. Excipio Regulares mendicantes tanquam delegatos à Sede Apostolica, Clement. super cathedram, de sepulturis, Gloss. in c. 2. de pœn. & remiss. in 6.

5 Quarta quæstio est, † an pœnitens, qui confitetur aliquod peccatum, quod aliàs cōmisit sæpius; sed absolutus fuit, an inquam si interrogetur à Confessario, si aliàs illud peccatum commiserit, confiteri ipsum iterum debeat, ex quo fuit absolutus. Videbatur dicendum ad id teneri; fieri enim potest, vt peccatum tale sit, quòd vbi sæpius commissum est, Episcopo est reseruatum: at si semel tantum illud se commisisse dicat, cognosci id non potest. Postremò si non nouit statum pœnitentis, & facilitatem, qua in illud peccatum incidit, aptum medicinā adhibere non potest. Contrarium tamen cōcludendum est, scilicet pœnitentem non teneri iterum ad peccatum confitendum, quod aliàs fuit confessus, & absolutus ab eo. Primò quia nullo iure id cautum est; non diuino (nunquam enim id habetur.) Non humano; quippe, quia neque id fieri potest, vt asseruit sanct. Thom. Quolib. prima quæst. 12. & sequitur Abb. & Nauar. in c. fratres, nu. 30. de pœnit. dist. 5.

Ergo ad id non tenetur. Secundò, quoniā hic ratio peccati non est, non circunstantia, etiam peccati necessario confessione explicāda; non enim mutat peccati speciem, quo casu confessione explicanda esset, vt tradidit Triden. Synod. sess. decimaquarta, de pœniten. cap. quinto, vers. Colligitur præterea. Tertio, quoniam si id daremus toties, quoties peccata confitemur, necessariò iterare omnes alias cōfessiones deberemus; at hoc est absurdum, ergo non dicēdum, l. nam absurdum, ff. de bon. lib. Nec facit, si dicatur obligatum esse pœnitentem, vbi requiritur à Sacerdote; nam si necesse esset, vel non requisitus deberet confiteri. Præterea, vbi inuenitur obligatum eum esse? Postremò Confessarius officio iudicis fungitur, vt iudex autem causam aliàs cognitam, & expeditam, iterū cognoscere non potest; Deus enim non iudicat bis in idipsum. Ex his omnibus concludo non teneri pœnitentem requisitum peccatum, à quo aliàs solutus est, iterum confiteri, sed posse dicere se illud non commisisse, intelligendo autem in animo suo, ita vt teneatur ipsum iterum confiteri, atque sic dixit Nauar. in c. fratres, nume. vigesimoquarto, & num. trigesimo, de pœniten. distinct. 5. Nec repugnant rationes contrariæ; sat enim est, vt cognoscat statum præsentem pœnitentis, non autem præteritum. Quod autem dicebatur fieri posse, vt sit casus reseruatus nihil est; nam si aliàs peccata confessus est eidem Sacerdoti, facilè ipsi erit noscere peccatum reseruatum hoc esse; si verò non recordatur, vel ipsi confessus non sit, excusatur: si pœnitens id nouit, fateri illud debet. Immo laudandus hic pœnitens videtur, qui confessus est peccatum statim atque illud commisit. In hac quæstione sic concludendum censeo.

6 Quinta quæstio est, † an Confessarius interrogare debeat pœnitentem. Videbatur dicendum ad id ipsum non teneri; ipse enim pœnitens peccauit, ergo ipse confiteri debet

bet

bet iux.illud Dauidis, Dixi confitebor aduersum me iniustitias meas, id quod habetur in c.omnis,de pœnit. Contrariam tamen sententiam amplectẽdam esse censeo, vt scilicet Confessarius interrogare pœnitentem debeat. Primùm, quia iudex est; at iudex in cognoscẽda causa reum interrogare debet, argumen.tot.titu.ff.de quæst. Præterea Medicus est, at nisi morbi causas, ac naturã cognoscat, quod fit interrogatione, nequaquã medicinam aptam adhibere potest. Postremò est etiam Magister, seu Doctor, & tanquam talis debet interrogationes facere, vbi scilicet pœnitens aut errat inscitia, aut timore, verecundiaque detinetur à libera peccatorum confessione, aut memoria eum defecit. In his casibus omnib. Confessarius pœnitentem interrogare debet. Quid enim si pœnitens fateatur se rem habuisse cum muliere, & ignotet circumstantiam peccati? Planè hic Sacerdos inquirere debet, an esset mulier illa soluta, vel affinis, vel consanguinea, vel Monialis, vel alijs qualitatibus affecta, quod enim circunstantiæ hæ plura peccata faciunt, peccativè speciem mutant; ob eam rem interrogare debet, ex quo pœnitens ipse id ignorat. Quid itidem si fateatur peccatum, ignoret autem peccatorũ numerum confitendum esse? Hic etiam interrogatio necessaria erit; id quod summa prouidentia Sacerdos faciet; interrogare igitur ipsum in prædictis casibus debet. Verùm quid si rusticus, vel aliàs imperitus confessus est suo parocho imperito; & species peccatorum, non autem eorum numerum confessus est, an absolutio tributa valeat. Planè sic, esto ad confessionem quantitatis, ac numeri, teneatur, vbi id nouerit.

7 Verùm, quid † si animaduerrat pœnitentẽ esse in aliquo peccato.i. in aliquo statu, quẽ si noscet ipse pœnitens malũ esse, peccaret; excusatur tñ, quia id ignorat, an admonere ipsum parochus debet, exẽpli gratia nouit, inter ipsum, & vxorẽ matrimoniũ non valere, quia .s. antequam vxorem duceret, rem habuit cum vxoris sorore, quo casu orta est affinitas ex fornicatione in primo gradu, quamobrem matrimonium inter ipsos prohibitum est, vt habetur apud Tridenr. Syno, sess. vigesimaquarta, de reformat. capit. quarto. An igitur debet eum de hoc certiorem facere? In hoc casu vbi ex vtraque parte, tam viri, quam vxoris ignorantia est (ex quo impedimẽtum hoc est de iure humano ob scandalum, quod nasci potest, & periculũ famæ, vel vitæ) concludendum est id confessarium tacere debere. Tum quod id habetur in simili in c.quia circa, de affin. & consan. vbi DD. id communiter not. Tum quod non peccarit prædicti ob probabilem ignorantiam, & id pluribus probauit Nauar. in c. si quis autem num. sexagesimoseptimo, cum multis sequ. de pœnit. distinct. septima, & Ego hanc doctrinam his sum secutus; quandoquidem magnum scandalum ortum esset; si id patefactum esset. Et hoc etiam locum habet, esto scandalum non imineat, vt dixit Nauar. in cons. primo, quæst. 10. & seq. de constitu. vbi ait nec legem alicubi non permulgatam, vel non receptam debere sponte sua legentẽ patefacere ipsam, vel si patefacit, dicere quãobrem non obliget. Excipio tamen, vbi dãnum tertij versaretur, vt exempli gratia mulier accepit pecuniam super suas ædes ab aliquo, vt quousque pecuniam restituerit, dãs pecuniam fruatur ædibus nulla pensione soluta; hic versatur damnum mulieris, & alter vsuram facit; & quamuis id ignotet probabiliter ex quo in ea regione talis adest consuetudo, & idcirco non peccat; quod tamen in damnum mulieris redundat, ob eam rẽ admonere debet ipsum esse contractum vsurarium, & ad pensionem soluẽdam ipsum obligari. Idem si periculum esset alicuius grauioris mali, exempli gratia habet aliquis aliquam opinionem hæreticam, hic etiam admonendus est omnino, ne alios inficiat. Postremo excipitur, vbi aliquid adest, quod de iure diuino prohibitum sit. Et de quæst. hac itidem satis.

8 Sexta quæstio.est, † an parochus toties audire parochianum in confessione debeat, quoties voluerit? Planè, vbi opus habet parochianus ipsum semper audire debet parochus, alias non, ita Ricard. quem refert, ac sequitur Sylu. in verb. Confess. prima quæstione 18.

9 Septima quæstio.est, † an Sacerdos possit audire bannitum, quem recipere prohibemur. Ego sentio id posse; nemini enim, qui ad pœnitentiam venit absolutio deneganda est, argum. Clem. prima, de pœnit. Immo à quocunque absolui potest, & à quocunque peccato, & censura, vbi impunè occidi potest; quandoquidem in periculo mortis hic constitutus semper videtur, argum. eorum, quæ tradidit Triden. Syno. sess. decimaquarta, cap. septimo, & ita sensit Nauar. in consilio quarto, num. secundo, ne cler. vel monac. ibi, Extra casum sacræ confessionis, & in cõsil. vigesimoprimo, de sentent. excommunic. Excipitur tamen, vbi publica fide habita alicubi moraretur, idest haberet, quod vulgo dicitur *Saluo Condotto*, in aliquo loco; tunc enim

enim parochus, vbi habitationẽ habet, administrare ipſi pœnitentiam, & alia Sacramenta debet.

10 Octaua quæſt. eſt,† an parochus, qui Sacerdos ſimplex eſt, abſoluere ab omnib. peccatis queat, atque cenſuris. In qua quæſtione breuiter concludimus non poſſe; nam à caſibus reſeruatis ſuo Epiſcopo, necnon Romano Pontifici abſolutionem tribuere non valet, vt infra ſuo loco probabimus; Quare, ne hos caſus ignoret, Bullam Cœnæ Domini nouiſſe debet, vt in Tract. meo De Bulla hac probaui in tertia parte, cap. ſeptimo, viden. Item & à caſu ſuo Epiſcopo reſeruatos apud ſe eadem ratione habere.

11 Poſtrema quæſt. eſt,† an abſoluere poſſit parochus eam mulierem, qua cum peccauit. Et videbatur dicendum non poſſe; nã in ſua cauſa Iudex eſſe exiſtimabitur contra tit. C. ne quis in re propr. Contrarium tamen concludendum eſt, ſcilicet abſoluere ipſam poſſe; nam per illud peccatum nõ amittit iuriſdictionem; nec vſum eius; nullo enim iure id cautum eſt, ergo abſoluere ipſam poteſt, atque ſic dixit Archi. quem refert, ac ſequitur Iaſ. in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. numero 113. ff. de libe. & poſth. Non repugnat ratio contraria, negatur. n. in ſua cauſa ius dicere abſoluit enim mulierem à peccato ſuo, non autem ſe quicquid contrarium ſenſerit nouiſſimè quidam Peruſin. nulla ſolidiori ratione adhibita. Addo parochum ſuum parochianum vbique etiam extra diœceſim adminiſtrare Sacramentum hoc poſſe, ita Sylu. in verb. Confeſſor. prima quæſ. 14. non enim iuriſdictio alterius læditur.

11 Caueat† tamen Confeſſarius in confeſſionibus audiendis, ne mulieres pœnitentes ad actus inhoneſtos, dum earum audit confeſſiones alliciat, & prouocet; nam quod Sacramento abutitur, cognitio huius delicti ad Inquiſitorem hæreticæ prauitatis pertinet, vt habetur in Bulla Pij Quarti, lata Romæ die 16. Aprilis 1561. Pont. ſui anno ſecundo incip. Cùm ſicut nuper, quam refert Stepha. Quaran. in ver. Confeſſor. pag. mihi 174. & ita Franc. Pegn. tradit ſuper Director. Inquiſitor. parte ſecunda, quæſt. 56. & ita ſeruari in Tribunalibus Inquiſitoris, aſſeruit Addi. ad Diaz. cap. 82. in verb. Deponatur.

12 Caueat† demum ne pœnitentem pateſaciat, idest in Confeſſione delictum auditum explicet, ita vt pœnitens manifeſtus fiat; nõ enim id poteſt, & grauiter punitur, vt habetur in c. omnis, de pœnit. nam ſigillum confeſſionis de iure diuino eſt, ita Turrecrem. & Card. in c. Sacerdos, de pœnit. diſt. 6. & Vin. in ſua Sylu. opin. 143. Excipitur tamen, vbi aliunde id nouiſſet, vt dixit Abb. in c. dilectus, de exceſſ. prælato. & DD. in cit. omnis. Atqui an credatur ei, aſſerenti aliunde ſe id nouiſſe? Planè non, ita inquit Hoſt. Card. & Abb. in cit. c. omnis, de pœnit. & communiter DD. vt teſtatur Nauar. in c. pen. nu. 164. de pœniten. diſtin. 6. & Proſper Farinac. de Indic. & tort. quæſt. 51. num. 107. & Menoch. de arbit. iud. libro ſecundo, Cent. 5. caſ. 414. Non tamen punietur pœna ordinaria, cit. c. omnis, ſed mitiori, & arbitrio iudicis, ita Maſcard. de libro 3. concluſ. 1286. num. quiuto, & numero 6. & ſequitur Farin. eadem quæſt. num. 108. & Sylu. in verb. Confeſſio. 3. numero quinto, & Angel. in verb. Confeſſio in fin. Non creditur etiam, ſi dicat licentiam hanc ipſi datã à pœnitente (tunc enim pateſacere poteſt de cõmuni teſtatur Viu. in Syl. opin. 142.) Si pœnitens id neget. Tum quod hoc non præſumitur ob turpitudinem. Tũ quod, ex quo id negat pœnitens, transfert onus probandi in ſacerdotem; ſecus ſi id non negaret, & ſacerdos eſſet bonæ famæ, & iureiurando affirmaret ipſi licentiam datam, ita DD. relati à Farinc. eadem quæſtione ſecunda, 112. cum ſequ. Poteſt tamen pateſacere delictum committendum confeſſione ſibi pateſactum, quò impediatur, tacita perſona confitentis, vt de communi ſententia teſtatur Viu. in ſua Syl. opin. 143. numero ſexto. Sed iam ad Extremam Vnctionem tranſeamus, ſi prius hoc addiderim parochum abſoluere poſſe parochianum ſuum ab omnib. peccatis, vbicunque commiſſis; non enim ſorum ſortitur quis ratione delicti in foro pœnitentiæ, & vt ita Clar. §. fin. quæſt. 38. numero quinto, qui de communi teſtatur, & ſequitur Oldrad. conſ. ſeptuageſimotertio, numero ſecundo, & Tuſch. in Pract. concluſ. in littera F. concluſ. 441.

13 Ex his patet† parochum habere debere Bullam Cœnæ Domini, necnon caſus reſeruatus ſui Epiſcopi, vt ſupra dixi. Item confeſſionale in Eccleſia, vbi confitentes audiat quod in loco aperto, & manifeſto eſſe debet, non autem in ſacellis, neque in angulis eccleſiarum, vnde videri publicè non poſſit: id quod fit, vt tollatur materia delinquendi; ob quam rationem, etiam ipſum Confeſſionale habebit feneſtram crata ferrea occluſum, ne pœnitentem videat.

S V M M A.

1 *Extrema Vnctio à pluribus Sacerdotibus, an administrari possit.*

2 *An conferri ei, qui dubitatur, an sit mortuus.*

3 *Præposteratio vnctionis, an vitiet Sacramentum.*

4 *An vulnerato ad mortem administrari debeat.*

5 *An tempore interdicti conferri possit.*

6 *Olea sacra per constitutum in sacris ordinibus peti debent.*

§. IX.

§ Extrema vnctio conferri etiam à parocho debet, de qua quia egimus etiam in Tract. de Sacram. ob eam rem hic quatuor tantum quæstiones absoluemus.

1 Prima quæst. igitur hæc est † an parochodum administrat hoc Sacramentum, si vna perfecta vnctione moriatur, alius Sacerdos adueniens necesse habeat iterare primã vnctionem, an reliquas perficere. Videbatur igitur dicendum ipsam debere iterare; nam Sacramentum ab vno tantum dari debet, vt probaui in Tract. meo de Sacram. Contrarium tamen concludẽdum est reliquas perficiendas esse, & non priorem iterãdam; nam quæuis vnctio per se perfecta est, ergo non debet iterari. Etenim se habet sicut sacramentum Eucharistiæ, in quo, si post consecrationem panis, Sacerdos moriatur, alter adueniens vinum tantum consecrare debet, & non hostiam.

Non obstat contrarium; locum enim habet, vbi pars Sacramenti per se perfecta non est, & sumus in indiuiduis, quo casu, qui partem eius facit, nihil fecisse censetur, l. furiosum, & ibi Bar. C. qui test. fac. poss. & Ias. in rubr. num. 1 2. ff. de leg. primo, ab hac igitur sententia non discedemus, & ita asseruit Illustriss. Tolet. in Instruct. Sacerd. in tit. de Extrema vnct. capitulo secundo, num. quarto, & quinto.

2 Secunda quæstio. est † an si post vnctiones duas, vel tres factas moriatur ægrotus, reliquæ vnctiones faciendæ sint. In qua quæst. breuiter concludimus faciendas non esse; nã Sacramentum hoc homini administrandũ est, cuiusmodi mortuus non est; constat enim homo ex anima rationali, & corpore, vt inquiunt Philosoph. & habetur in Symbolo Athanasij. Non igitur reliquas perficiet; nã nec sacramenti effectus collatus est, quid in vltima vnctione quinque sensuum confertur si dubitetur verò, an mortuus sit, sub conditione confertur, sicut de baptismo, & ita in re nostra Tolet. eodem capitulo tertio, numero 6.

3 Atqui † si præposteratione vnctiones fiãt, an Sacramentum vitiabitur, exempli gratia. Primò manus; deinde os; tertiò nares; quartò aures; postremò vngũtur oculi? Concludendum est Sacramentum confici; nam ratione nobilitatis instrumentum vnius sensus prius vngitur altero, non autem necessitatis ratione; sensus enim omnes sunt causæ peccati; sicut igitur si quis plura vulnera habet, nihil interest quodnam prius curetur; ita & hic: quod autem sensus alter altero nobilior sit docuit Philosoph. lib. secundo, de anim. lib. 1. Metaph. Accedit quod etsi in Sacramẽto Eucharistiæ panis prius consecrandus sit, si vinum tamen prius cõsecretur, consecratio valebit, quod dubitationem non habet; sicut etiam in ordine, si prius sacerdotium alijs ordinibus conferatur, esto peccetur, vt habetur in titu. de Cleric. per salt. promot.

Verùm quid si quis vna verborum constructione formam proferat, ita vt omnes sensus comprehendat; exempli gratia. Per istam sanctam vnctionem parcat tibi Deus quicquid oculorum, aurium, narium, oris, vel linguæ, & tactus vitio deliquisti, an inquam Sacramentum confertur? Ego sentio conferri, & id posse; nam & vna verborum forma plures simul baptizari possunt, vt baptizo vos; est enim forma vna multiplex ratione plurium prædicatorum, l. stipulationes plures, ff. de verb. oblig. Immo quandoque debebimus hanc formam adhibere, vbi periculum mortis adest; modò tamen vngat singula instrumenta, dum ea tunc nominat.

4 Tertia quæst. est, † an vulneratos ad mortem Sacramentum hoc conferri debeat. Hãc quæstio. absolui in Tracta. meo de Sacramen. & conclusi posse, & ita de communi sententiam testatur Illustriss. Tolet. eodem cap. 3. num. 5.

5 Postrema quæst. est † an tempore interdicti conferri possit. Hoc declarauimus in Tracta de Censur.

Ex his patet parochum debere habere oleum infirmorum vasculo aliquo reseruatum, & singulis annis à Cathedrali Ecclesia accipere veteri combusto: Ad hoc oleũ au-
6 tem petendum, † sicut etiam oleum Catechumenorum, & Chrismatis mittetur in sacris constitutus, vt habetur in c. presbyteri, qui, de consecr. distinct. & c. omni tempore, eadem distinctio. Patet etiam ad parochum per-

pertinere ægrotos præsertim, vbi graui morbo affecti sunt, sæpius visere, quò animarum saluti consulat, scilicet sacramenti pœnitentiæ, atque Eucharistiæ administratione, ad quæ suscipienda parochus ægrotum hortabitur, vt alibi diximus: & vbi pauperes sunt pro suis viribus opem eis ferre, quod munus Episcopi etiam est; plurimum enim præsentia eius ægrotis prodest, quandoquidem facilius sacramenta suscipient, iniurias condonabunt, & mortem æquo animo subibunt: id quod exemplis, & auctoritatibus sanctorum pluribus probauit Episcopus Mõtis Maran. in Man. Pastor. cap. quinquagesimoseptimo, & facit c. Episcopus, distinct. 82. vbi dicit Episcopum de victu, & vestitu eis prouidere debere; ergo multomagis animarum saluti consulere. Accedit postremò Episcopum primarium Parochum omnium Ecclesiarũ suæ diœcesis esse, c. quæcunque, vndecima quæstione prima, ergo hac quoque ratione concludendum est munus hoc & ad Episcopum pertinere. Sed iam de Matrimonio agamus.

SVMMA.

1 *Matrimonium coram parocho, & duobus testib. administrari debet.*
2 *Parochus, qui matrimonio interest, dum contrahitur, qui nam sit.*
3 *Parochus sponsum, an in parochia sponsæ interesse possit matrimonio contrahendo, & è contrario.*
4 *Non requiritur, vt parochus verba proferat.*
5 *Parochus hic Sacerdos esse debet.*
6 *Non requiritur, vt sit rogatus, seu vocatus.*
7 *Matrimonium valet vel inuito Sacerdote contrahatur.*
8 *Valet etiam si contra interdictum Episcopi contrahatur.*
9 *Testes duo, vel tres interesse matrimonio debent dum contrahitur.*
10 *Non requiritur, vt sint rogati.*

§. X.

1 Matrimonio denique † dum contrahitur, interesse debẽt proprius parochus, & duo, vel tres testes, vt habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reforma. matrimon. cap. 1. vers. Qui aliter, quàm præsente parocho.

2 Hic autem parochus, † vt mittam Rom. Pont. qui omnium parochus est primò est Sacerdos simplex parochiæ viri, vel mulieris. Secundò ordinarius, idest Episcopus, vt dicitur in eodem vers. Qui alter. Tertiò Vicarius Episcopi. Quartò delegatus ab vno ex ipsis. de licentia enim vnius horum coram alio Sacerdote contrahi potest, vt dicitur in eodem capitulo primo. versicu. Qualiter. Et quoniam licentia requiritur, ideo præcedere ipsa debet auth. licentia, C. de episc. & cleric. & l. si quis mihi bona. §. iussu, ff. de acqu. hæred. & ita Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. Canon. vers. Decimotertiò, pag. 292. Quare quòd ob hanc rationem præcedere debet, ob eam rem expressè postulatur, non autem tacita ex permissione, ita Lap. Alleg. 86. numero 3. & ibi Addit. & ita declarauit Sacra Congreg. Conc. Trid. dum quæstio hæc orta esset Venetijs, vt testatur Menoch. de arbitr. iud. libro secundo, Cent. 5. cas. 453. num. 14. Excipitur tamen vbi generatim Sacerdos esset probatus ad aliquam curam Eccles. vt Capellanus, hic enim poterit, etiam si nulla alia licentia interueniat, & hoc ob eam rationem, quoniam est subrogatus in locũ parochi, vel Coadiutor parochi est, & in partẽ solicitudinis, igitur vt parochus omnia facere potest, quod est notandum.

3 Ex his patet † si matrimonium contrahatur in parochia mulieris interesse debere. Si in parochia viri parochum eius; nam S. Synod. eodem capitu. 1. simpliciter de parocho contrahentium loquitur, nec distinguit corã quo parocho; ergo nec nos distinguere debemus, l. de pretio, ff. de publ. in rem act. & ob eandem rationem, & in parochia viri parochus mulieris, & è cõtrario in parochia mulieris parochus viri interesse poterit, atque sic declarauit Sacra Congrega. vt refert Nauar. in cons. 4. num. 1. versic. Tertiò, de clandest. desponſ. & Addit. ad eum, eodem consil. 5. Immo & in alterius diœcesis parochia, quæ non est viri, vel mulieris, matrimonium contractum coram parocho, & duobus testibus, vel tribus valebit. Tum quod S. Synod. non præscribit locum, in quo contrahatur, sed solum personas coram quibus, ergo vbique locorũ contrahi potest, c. nonne, de præsump. Tum quod contractus speciem habet, vt dixi, contractus autem vbique locorum contrahi potest, ergo & matrimonium contrahi. Tum quòd S. Synod. voluit, vt interessent parochus, & testes, quò probari posset, quod efficitur, vel in aliena parochia cõtrahatur, atque sic conclusit Addit. ad Diaz. eodem cap. vers. Vndecimò præmittendũ non est. Contrarium tamen tenuit Nauar. in consil. 14. de Clandest. desponſ. cuius opinio locum habere potest quoad benedictioné dandam; nã sine licentia parochi illius loci eam

dare Sacerdos ſecularis,regularisvè non poteſt,ex quo in Eccleſia fit,& violatur alterius iuriſdictio,& quoad matrimonium contractum nihil tale interuenit. Ac planè ſi priuatis domibus fiat hìc contractus,nulla ratione iuriſdictio violatur.Secundò locum habere poteſt quoad pœnam, vt dixit Addit. ad Diaz.eodem quam tamen pœnam non ſubit ſi ex cauſa fecerit, vtpotè timore hoſtium, vel de licentia parochi loci.

Coram etiam habente iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem contrahi poteſt, cuiuſmodi iuriſdictionem habent Cardinales in Eccleſijs ſuorum titulorum,c.bis,quæ,de maior.& obedieu.& ita Nauar.in conſ.14.de Clandeſ. deſponſa.

4 Atqui † an proferre aliqua verba parochus neceſſariò debet? Videbatur dicendū debere,ob id,quod ſancta Synod.in eodem cap.verſ.Quibus denunciationibus factis id ſentire videtur.Præterea conſuetudine ſeruatur, & parochus dicat, Ego coniungo vos,&c. Contrarium tamen concludendum eſt,ſcilicet non neceſſariò requiri, vt quidpiam dicat; nam matrimonium non ſolùm ſacramentum eſt,verùm etiam ſpeciem contractus habet;in cōtractibus autem ipſi contrahentes ſunt cauſa efficiens,& miniſtri cōtractus,& forma ſunt verba Sacerdotis,atque ſic reſpondit Sacra Congreg. Concilij, vt refert Addit.ad Diaz.in Pract.Crim.can. capitulo 73.verſicu.Reuerendiſsime Domine,pag.263.

Quæ diximus autem locum habent, vel matrimonium contrahatur per procuratorem;nam præſentibus prædictis,ſcilicet parocho,& teſtibus contrahi debet. Verū quod coguntur perſeuerare in matrimonio ſic contracto per procuratorem, niſi præbent ante contractum matrimonium ſe mutaſſe voluntatem,c fin.de procur.lib.6.ob eam rem,vbi per procuratorem contrarium eſt,à præſentibus deinceps coniugibus peti debet,ſi conſentiant huic matrimonio,quod procuratorem eorum nomine contraxerunt, ita dixit Nauar.in conſ.14.num.13.de ſponſ.quod tamen mihi non admodum placet; ſi enim valet,cur deinceps id petitur, cum repugnare deinceps non poſsint?

5 Secundò † parochus hic Sacerdos eſſe debet,ita Triden.Synod.cap.1.verſ.Qui aliter quàm præſente parocho,vel alio Sacerdote; dictio enim alio eſt repetitiua ſimilium, vt inquiunt DD.& ſic declarauit Sacra Cōgregatio,vt teſtatur Addit.ad Nauar. in conſil. 10.de Clandeſt.deſponſ.Quare nec corā Vicario Epiſcopi,qui Sacerdos non ſit,nec coram alio in ſacris conſtituto, etiam tempore peſtis,& ita Nauar.in conſ.6.de Clandeſ. deſponſ.Alioquin ſi contrafiat, matrimoniū
6 nullum eſt,vt habetur apud Trident.Synod.
eodem cap.1.verſ.Qui aliter.† Non requiritur autem,vt rogatus ſit,modò intelligat a-
ctum,qui geritur,ita Sacra Congregat.ibid.
7 † Item non refert,an voluntarius, compul-
ſus vè interſit,ita Sacra Congreg. reſpondit,
vt refert Addit.ad Diaz.eodem cap. pagina
284.Debet tamen intelligere actum, qui ge-
ritur,alioquin matrimonium non valeret,vt
8 eadem Addit.eodem in loco. † *Valeret etiā ſi
contra prohibitionem factam ab Epiſcopo*
coram parocho, & duobus teſtibus contra-
hatur. Ex his apparet Sacerdotem interue-
nire quaſi teſtem quēdam,eſto quoad cæremonias, & benedictiones vti miniſter interueniat.

9 Tertiò † debent adeſſe duo,vel tres teſtes, vbi matrimoniū contrahitur, vt diximus; id quod fit,quò facilius matrimoniū probetur.

10 Nihil autem † intereſt an rogati ſint necne,modò videant & ipſi actum, qui geritur, & audiant; nam pro regula traditur ad rem probandam teſtes rogatos non requiri, *niſi* ſpeciatim id caueatur,l.ad fidem,ff.de teſtibus,& ita Gloſſ.in Auth.Rogati, eodem atque ſic reſpondit Nauar.in conſ. 11.de clandeſt.deſponſ.

SVMMA.

1 *Denunciationes fieri debent.*
2 *In Eccleſia contrahentium.*
3 *Diebus feſtis ſolemnibus.*
4 *Tribus diebus.*
5 *Continuis.*
6 *Inter miſſarum ſolemnia.*
7 *Denunciationes quando omittantur.*

§. XI.

1 §. † Quartò, antequam matrimoniū contrahatur, denunciationes fieri debent eorum,qui matrimonio iungi volunt,vt ſcilicet,ſi quis ſciat inter eos,q matrimonio iungendi ſunt,aliquod impedimenti eſſe, illud in mediū proferat.Id quod & iure antiquo cautum fuit,c.cum inhibito,de clandeſt.deſponſ.& in c.cùm in tua,de ſponſ. vbi etiam not.Abb.num.4.quando eſt timor ſcandali, ſi matrimonium contrahatur,videlicet debere matrimonium impediri, id quod contingit ſæpius,vbi nobilis,ac diues pauperē ducere vult,vel minus nobilem.idem Felyn. in c.nihil,de præſcrip.ob plures tamen cauſas omitti

omitti possunt auctoritate Episcopi, scilicet vbi periculum est, ne impediatur, contrahentium inæqualitas; in articulo mortis constitutus; timor parentis vel tutoris legitimus; stuprum illatum, vicinitas temporis prohibiti ad solemnes nuptias, ita Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 26.

2 Fieri † autem debent hæ denunciationes in Ecclesia parochi, vbi domicilium habent ipsi contracturi matrimonium; & si diuersæ parochiæ sint, in vtriusque parochia: idem si diuersæ diœcesis; nam fiunt, quò patefiãt impedimenta, si qua sint; hæc autem sciri nequeunt nisi ab illis, in quorum parochijs habitarunt; si verò vagabundus sit parochus in his non facilem se præbebit ad suam præsentiam præstandam; sed curabit, vt fides fiat à curatis, vbi habitabit, & te diligenter cognita ad Ordinarium probationes habitas deferet, & ab eo licentiam id faciendi obtinebit, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 24. de reformat. capit. 7. & ita ego seruaui in hisce casibus.

3 Secundò † diebus festis solemnibus; non igitur feriatis diebus, esto frequens populus adsit, atque sic S. Synod. eodem cap. primo, & Episcopus non potest in hoc dispensare, c. cù inferior, de maior. & obed. & ita Prax. Arch. Neap. cas.

4 Tertiò † tribus diebus; non igitur bis, vel semel, nisi Episcopus ex causa dispẽsauerit, vt suo loco diximus.

5 Quartò † tribus diebus continuis; non enim intermitti vna dies debet, nisi aliqua causa interniat, quæ impediat.

6 Postremò † inter missarum solemnia; non igitur inter vespertinas preces. Hæc omnia habentur apud Trid. Synod. eodem capitu. Verùm, si contrafiat, & denũciationes omittantur, an matrimonium nihilominus valebit? Planè sic, atque sic conclusit Addit. ad Diaz. cap. 72. vers. Primo ante omnia, & ita Sacra Congregat. ab ea relata declarauit. Quare improbanda est opinio Menoch. qui contrarium teouit in cons. 69. num. 70. lib. 1. Verùm quid si quis impedimentum nouit, quod probare non potest, an denunciare nihilominus illud debet? Planè sic, ita Couar. de spons. 2. par. cap. 6. §. 10. num. 20. cum seq. viden.

Qui tamen, vt matrimonium impediat, falsa impedimenta denunciat, arbitraria pœna punitur, ita habetur in cita. c. cùm inhibitio, §. fi. innct. Gloss. ibi, & Anchar. numero 13. & Menoch. de arbit. iud. lib. 2. Centu. quinta, cas. 453. nu. 2. Coram parocho igitur matrimonium contrahi debet.

7 Excipitur † tamen, vbi coram parocho, & testibus matrimonium semel contractum est, & postea fuit patefactum impedimentũ, quod nullum matrimonium reddebat; tunc enim, si dispensatio habeatur, vt matrimonium contrahi possit, etsi nouus consensus requiritur ipsorum coniugum, vt id plurib. asseruit Nauar. in cons. 14. de sponsa. qui testatur ibi, nu. 7. opinionem hanc à sacra Pœnitentiaria comprobatam; non tamen iterũ coram parocho, & testibus, requiritur, vt nouus hic consensus præstetur, & ita Pont. Max. placuit, vt refert Illustriss. Cardin. Alciatus Propœnitentiarius in signatura, quẽ refert Nauar. eodem cons. in fine. Id quod factum fuit; quandoquidem sæpius nõ posset cum præsentia parochi, & testium fieri sine periculo maximi scandali. Et quod videtur Concilium Trident. non cogitasse de huiusmodi casibus occultis, & idcirco iuri communi standum est, l. iubemus, C. de testamen. & l. præcipuus, C. de appellat. quo iure inter ipsos coniuges tantum matrimonium contractum olim valebat; sat igitur est in huiusmodi casibus, vt inter ipsos coniuges iterum consensus secretò præbeatur, sed ita vt coniux, qui impedimentum ignorabat, intelligat impedimentum dirimens matrimoniũ subesse, & idcirco necesse esse, vt iterum consentiant, quò matrimonium valeat.

Quare si eadem ratione impedimentum aliud sit, vt potè ætatis, quia scilicet alter cõiugum legitimam ætatem non habebat ad contrahendam, quæ postea superuenit, sat erit nouus consensus sine alijs denunciationibus, & sine præsentia parochi, & testium, vt dixit Addit. ad Nauar. in consil. 3. de despon. impub. esto Nauar. cõtrarium sentiat, vt scilicet seruatis seruãdis cõtrahi debeat; id quod ad cautelam fieri debet; non autem ad necessitatem sacramenti, vt dixit eadem Addit. ne scilicet matrimonium nullum dicatur, vel pro lis illegitima allegetur.

Secundò excipitur, vbi matrimoniũ contractum est coram parocho, & testib. per verba de præsenti sub licita conditione; nã adueniente cnditione, perinde est, atque si purè contractum esset; nec opus est, vt amplius contrahatur, & idcirco nec cotam parocho, & testibus, atque sic conclusit Nauar. in c. 1. de condit. apposit. de communi sententia DD. esto Theologi contrarium sentiant, cuius tamen contraria communis opinio est, vt dixi.

Parochus autem, si post denunciationes factas

factas, compareat aliquis, & denunciet alterum coniugum cum altero sponsalia contraxisse, interesse huiusmodi matrimonio nõ debet, antequam Episcopus declaret sponsalia soluta esse; nam, qui promisit, cogi potest adducendum eam, cui primò permisit, c. ex litteris, 2. de spons. & ita Nauar. in consil. 12. de spons.

Verùm quid, si his denunciationibus factis, non appareat, qui impedimentum aliquod patefaciat, an contrahẽtes ipsi, qui impedimentum nouerunt, excusentur? Planè non, vt habetur in c. cùm inhibitio, §. si quis verò, de clandest. despons. & ita Illustriss. Tusch. asseruit in littera B. conclus. 5. Idq; meritò cum enim se inhabiles esse sciant, detegere illud impedimentum debebant, vel non contrahere, vel dispensationem quærere.

Atqui, an fides ipsis adhibenda sit? vbi agitur de vinculo matrimonij tollendo; nam adhibetur eis fides, vbi volunt matrimoniũ dissolui; nõ enim in eorum potestate, hoc est c. quos Deus, trigesimasecũda quæstione secunda, & ita Abb. in c. super eo, qui cognou. consang. nume. : . Excipitur, vbi vellent matrimonium valere, ita Abb. ibi, modo fama adsit, sicut si alter coniugum impedimentũ assereret, ita Menoch. vbi rem hanc egit, de arbitr. ind. lib. 2. Cent. 2. cas. 103. Atquid si fama sit etiam denunciatione non facta esse aliquod impedimentum; qui verò matrimonium contrahere volunt, vt eam famm tollant, vel suo, vel parentum iuramento probare id conantur, an eorum iusiurandum recipiendum? In arbitrio Episcopi id collocatũ est, c. cum in tua, de spons. & ibi Abb. atque Butr. qui docet quomodo Episcopus se gerere habeat. Idem Menoch. de arbitr. iud. lib. secundo, Cent. 5. cas. 454. & Centur. tertia, cas. 243.

Tertiò excipitur, vbi Episcopus eas denunciationes ommitteret; id enim potest, vt habetur apud Trident. Synod. eodem. Ex dictis colligitur, & post denunciationum lapsum tempus posse denunciari impedimentũ modo denuncians prius id nouerit, vel denunciationes ignorauerit, c. cum in sua, qui matrimon. accusa. poss. etenim in causa matrimonij sententia non transit in rem iudicatam, c. lator, & c. consanguinei, de re iudic. Sed de his hactenus, ad pœnas transeamus, quibus afficiuntur, qui contra prædicta faciunt.

S V M M A.

1 *Matrimonium cõtractum præsente parocho proprio, sed non testibus, vel è contrario præsentibus testibus, & non parocho; vel præsente parocho, sed non Sacerdote, vel præsente alio, nullum est.*

2 *Parochus, qui sine testibus, vel testes sine parocho matrimonio intersunt, mortiferè peccãt, sicut & contrahentes.*

3 *Arbitrio ordinarij puniri prædicti debent.*

4 *Benedictio coniugum fieri debet, antequam matrimonium consummetur, sicut & peccatorum confessio, & Eucharistiæ sumptio à contrahentibus.*

5 *Benedicti coniuges non debent in alio matrimonio benedici.*

6 *Benedicens secundas nuptias qua pœna afficiatur.*

7 *Benedicens sponsos tempore prohibito qua pœna puniatur, necnon ipsi sponsi.*

8 *Benedictio facta ab alio Sacerdote sine licentia parochi, vel Ordinarij reddit eum suspẽsum ipso iure, etsi Regularis sit ipso facto est excommunicatus.*

9 *Parochus librum habere debet, in quo coniuges, & parochus, & testes, qui matrimonio interfuerunt, scribantur.*

10 *Coniux si monasterium ingrediatur, quid alter facere habeat.*

11 *Matrimonium clandestinum si qui contrahant, Episcopus ex officio potest eos punire.*

12 *Parochus debet habere cognitionem sacramentorum.*

13 *Parochus si denegat sacramenta, qua pœna afficiatur.*

§. XII.

SQuibus præsentibus matrimonium contrahi debeat, vidimus, modò an valeat, si contrarium fiat, & puniantur, qui ipsi intersunt, & contrahentes, videamus.

1 Primùm igitur † si matrimonium cõtrahatur præsente proprio parocho sine testib. & è contrario præsentibus testibus sine parocho, vel præsente parocho, & testibus, sed parocho nõ Sacerdote; vel nec parocho, nec testibus præsentibus, matrimonium *nullum* est, ita sancta Synod. sanciuit, sess. vigesimaquarta, de reformat. matrimon. cap. primo, versic. Qui aliter.

Idem si alio præsente Sacerdote contrahatur, qui à proprio parocho licentiam non habet, & in hoc casu matrimonium nullum est, atque

atque ſic habetur in eodem verſ. Qui aliter. Quare Iudex Ecclef.qui mattimonium contractum contra formam Concilij iudicabit, matrimoninm ipſum nõ irritum reddet, ſed itritum eſſe declarabit;atque ſic declaranit Sacra Congreg.vt refert Addit.ad Diaz capitulo 77.verſic.Decimoquintò,pag.283.& pagina 293.

Verùm,quid, ſi deinceps ipſi contrahentes velint matrimonium contrahete ſeruata forma Concilij,an ſine alia diſpenſatione id poterunt? Videbatur dicendum non poſſe. Nam ſancta Synod. inhabiles omninò eos reddit in verſ.Qui aliter, & ita tenet Maiol. de irregul.lib.3.capit.vigeſimoquinto. Circa crimina.Atqui contrarium concludendũ eſt,ſcilicet hos ſine alia diſpẽſatione matrimoninm contrahere poſſe, modo ſeruetur Sacri Concilij forma.Id quod probatur,eodem verſicu.Qui aliter.Nam ſancta Synod. non omnino teddit inhabiles ipſos contrahentes ſimpliciter:ſed ad cõtrahendum ſic, ideſt cum ea qualitate,ſcilicet non præſente parocho,vel alio Sacerdote de eius licentia, & duobns teſtibns.Hac igitut tatione ad cõtrahẽdum inhabiles reddit, ergo ſecus ſi ſic non contrahant,ſed præſente parocho,& teſtibus prædictis,atqne ita aſſeruit Addi.ad Diaz.eodem cap.73.verſ. Quartò etiã memoratu dignum,& ita Sacra Congreg.declarauit,vt ibi teſtatur;id quòd apertè ſignificat nobis ſancta Synod. per illam particulam ſic.Ab opinione Macoli ergo diſcedendum eſt,vt quæ nulla ratione nitatur, atque falſa ſit.

2 Secundò principaliter † parochns,qui ſine duobus,vel tribus teſtibus;& teſtes, qui ſine parocho,aliovè Sacerdote de eins licentia interſunt;& contrahẽtes matrimonium, mortiferè peccant; quippe qnia in re graui delinquunt,atque ſic dixiteadem Addi.eodem cap.verſ.Quintò eſt,& eo magis ſi ipſi contrahentes deinceps matrimoninm,quod nullum eſt,conſument,ita Addit.eadem excuſarentur tamen eontrahentes,qni probabiliter id ignorarent.

3 Item † prædicti omnes arbitrio Ordinarij grauiter pnniri debent,ſic enim præcepit ſancta Synod.eodem cap.1.verſ.Inſuper parochum.Et facit c.2.de maior.& obed.en.& quoniam ſancta Synod.id præcipit Ordinario,vt id puniat,ob eam rem, ſi non obtemperent, ipſe ordinarius, ideſt Epiſcopus, eiusvè Vicarius,qui cauſam cognoſcet,hos puniet,atq; ſic dixit eadem Addit. ad Diaz. eodem cap.verſ.Septimò,de iute autem antiquo c.fin.§.fin.de Clandeſt.deſp. per triennium Sacerdotem parochum (qui tales coniunctiones prohibere contempſerit) Regularem,qui vero (ei præſumpſerit intereſſe) per triennium ab officio ſuſpendi mãdatur, & grauiori etiam pęna affici,ſi culpa delicti id poſtulet;& contrahentes etiam pœnitentia condigna affici.Hæc eſt pœna à iure antiquo in eos lata,quæ per Triden.Syno.ſublata non eſt, immo magisq; confirmata, vt dicitur eodem cap.primo, atque ſic aſſeruit Addit.ad Diaz.eodem cap.verſicu.Octauò. Excipiuntur tamen ſponſalia; non enim coram parocho,& teſtibus neceſſe quis habet ea contrahere, & idcirco non ſeruata forma Concilij Triden.in ipſis, nec peccatur, nec quis puniri dbet;qnandoquidem ſancta Synod.de Matrimonio per verba de præſenti contracto ſemper loquitur. Id quod & pluribns probauit,eadem Addit.eodem capit. verſ.Nonò.Secundo excipitur quoad eas pęnas Sacerdos,qui parochus non eſt, & licentiam non habet à proprio parocho; non enim his pœnis afficitur,ſed alijs,vt mox videbimus.

4 Tertiò † ante matrimonium conſumatũ, benedictionem à proprio parocho, vel ab alio Sacetdote de ſui licentia parochi, vel Ordinarij accipere coniuges debent; ſicut etiam ſua peccata confiteri,& Eucharistiam ſuſcipere,vel antequam contrahant,vel ſaltem triduo ante matrimonij conſummationem,ita habetur apud Trident.Syno.eodem cap.verſ.Præterea,eadem ſancta Synodus, innct.verſ.Poſtremò ſancta Synodus; licentia verò prædicta,vt dixi vel à parocho, vel ab Ordinario, vel à Vicario Generali Epiſcopi dari poteſt,& multomagis à Papa: id quod dixit eadem Addit. ad Diaz. eodem cap.verſ.Decimoquartò. Ex his patet Romanum Pont.præter ſupremam poteſtatem, quam habet in omnes,commulatiuè cum alijs inferioribus poteſtatem etiam habere, & Epiſcopum in ſua diœceſi cum ſuis inferioribus.

5 Excipiuntur ſponſi † in alio matrimonio antea benedicti c.1.& c. 3. de ſecund. nupt. Id quod locum habet, vel vnus tantum coniugum benedictus ſit, quandoquidem orationes,& preces,quibus benedictio ſit,vtrique communes ſunt, qnamobrem in benedicto iterarentur contra cita.3. & Gloſſ. ibi in eodem c.1.Qoare reicienda eſt opinio quorundam,quos & ſequitur Menoch.de arbit. iud.libro ſecnndo,Cent.5.caſ.407. nume.7. qui exiſtimarunt id factum eſſe, quoniam, qui benedictus eſt, cõmunicat benedictionem alteri coniugi;ſicut aqua benedicta mi-

xta

xta aquæ non benedictæ communicat benedictionem ei c. quod in dubijs, de conſ. eccl. vel altar. vera enim ratio non eſt; nam illa locum habet in liquidis, non autem in his, quorum vtrunque remanet in ſua ſubſtantia & alterum ad ſe alterum nō trahit. Nec obſtar quod de aqua dicitur; locū enim habet, vbi benedicta aqua maior eſt in quantitate aqua nō benedicta, vt ſuo loco probauimus. Excipiunt tamen nonnulli, vbi mulier benedicta nō eſt, tunc enim ipſam benedici poſſe dixit ſanct. Thom. in 4. ſenten. diſtinct. quadrageſimaſecunda, quæſtione 3. in fine. Et de conſuetudine ita ſeruari fatetur Gloſſ. in cit. c. 3. & frequētiori vſu eam receptam eſſe teſtatur Couar. de ſponſ. parte ſecunda, capitu. 8. §. 11. num. ſecundo, & nonnulli alij, quos refert Addit. ad Diaz. in ſua Pract. Crimin. Canon. cap. 74. Mihi tamen de iure hęc opinio non placet. Nam cit. cap. 3. alternatiuè loquitur, vt ſcilicet vel vir, vel mulier ad bigamiam tranſeat, non debere benedici; ergo, vel vir virginem ducat, benedici non debet præſertim ob rationem ſupra allatam. Quare contraria opinio locum habebit, vbi conſuetudo adeſt à ſuperiori probata, ita dixit Gloſſ. in cit. c. 3. in fi.

6 Verùm, qua pœna Sacerdos † afficitur, ſi contrarium faciat, ſcilicet benedicat antea benedictos? In cit. c. 1. de ſecun. nupt. ſuſpendi à beneficio, & officio debere, & cum litteris Epiſcopi ad Apoſtolicam Sedem mitti iubetur. Atqui grauior pœna hæc videtur pro huiuſmodi delicto; ob eam rem, Io. And. & Abb. & alij ibidem interpretati ſunt eum Canonem locum habere, vbi conſtante priori matrimonio, ſecundas nuptias Sacerdos benedixit; Quorum interpretatio mihi recipienda non videtur; quandoquidem ibi nihil eſt, vnde elici id poſſit; inquit tamen ibi Couar. eam pœnam hodie locum non habere; quandoquidem extare teſtatur Conſtitutionem Ioan. 22. qua miſſio Sacerdotis ad Apoſtolicam Sedem omnino tollitur. Arbitraria igitur pœna hic punietur atque ſic dixit Diaz. eodem capit. ſeptuageſimoquarto, & ſequitur Addit. eodem in littera E. cum ſeq. & prius Abb. Butr. & Ioann. & noniſſimè Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 5. caſ. 417. num. 8.

7 Arbitraria † etiam punietur, qui temporibus à iure prohibitis nuptialem benedictionem tribuit (prohibita autem tempora quominus ſolemnes nuptiæ fiant, præſcripta ſunt noniſmè à Triden. Syno. ſeſſ. vigeſimaquarta, capitulo 10. de reformat. ſcilicet ab Aduentu Domini vſque ad diem Epiphaniæ; & à feria quarta Cinerum vſque ad Octauam Paſchatis incluſiuè) cum enim ibi ſtatuta pœna non ſit, Iudicis arbitrio punietur c. de cauſis, de off. delegat. & l. 1. ff. de iur. deliber. & ita Addit. ad Diaz. eodem capitu. 74. qua pœna etiam ipſi coniuges puniuntur, vt ibid. ead. Addit. ſentit.

Atqui ſi ante benedictionem cōiuges matrimonium conſument, an mortiferè peccabunt? Caiet. tenet eos nō peccare mortiferè, idem & ſanct. Thom. quem refert, ac ſequitur Nauar. in Man. capit. decimoſexto, numero 38.

8 Quartò † Sacerdos, qui intereſt matrimonio eorum, qui ſunt alterius parochiæ ſine licentia expreſſa; vel benedictionem tribuit (tacita enim licentia non ſat eſt, vt declarauit Sacra Congregat. quam refert Addit. ad Diaz. eodem ca. verſ. Duodecimò, pag. 242. & ſupra id aſſeruimus.) Primò vel Regularis ſit, vel ſecularis, ipſo iure ſuſpenſus eſt, quandiu ab ordinario eius parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, & à quo benedictio accipiēda erat, abſoluitur, ita habetur apud Triden. Synod. eodem cap. primo, verſ. Quid ſi quis parochus, quę pœna locum habet, vel priuilegium ad id ſe habere aſſerāt, vel conſuetudinem immemorabilem allegent, ita Sanct. Synod. eodem verſ. Quare priuilegia Regularibus conceſſa, quæ ante Concilium id permittebant, niſi deinceps confirmata ſint, abrogata ſunt. Præterea Regulares ipſo facto excommunicati ſunt, ſi matrimonia ſolemniaent, ideſt benedicant, vt habetur in Clem. prima, de priuileg. non enim per ſanctam Synodum additione pœnæ ſuſpenſionis, excommunicationis pœna ſublata eſt, atque ſic dixit Nauar. in conſil. decimo, de conſtitu. Idque meritò) quæ enim inducta ad augendum ſunt, diminutionem ſqcere nō debent, argum. l. legata inutiliter à contrario ſenſu, ff. de adim. leg.

Quintò, ſi quæ laudabilis conſuetudo ſit, eam parochus ſeruabit, atque ſic dixit ſancta Synod. eodem cap. primo, verſicu. ſi quæ prouinciæ.

Sextò † librum parochus habere debet,
9 in quo coniugum, & teſtium nomina, diem, locumque matrimonij contracti, necnon nomen Sacerdotis, qui interfuit, deſcribat, quē diligenter apud ſe cuſtodiet, ita ſanct. Syno. ibidem verſ. Habeat parochus; Hæc ſunt primaria capita, quæ de ſacramentis parochus ſeruare debet. De quib. Epiſcopus, vbi Diœceſim viſitat, interrogare debet, & ſciſcitari an ſeruentur.

10 Septimò, † ſi alter coniugum ante matrimonium

monium consummatum religionem ingrediatur (id enim potest c. ex publico, & ibi Abb. ac DD. de conuer. cōiug.) an debeat alter in seculo manens expectare, vt ingressus profiteatur? Videbatur dicendū non debere; nam per cit. c. ex publico præscribitur ei tempus duorum mensium. Contrarium tamen cōcludendum est, scilicet eum expectare debere, quousque professio fiat; & hoc per Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, de Regul. capitulo 15. vbi professio ante annum probationis fieri non debet; & quia potest ad seculum redire, ob eam rem expectandus est, atq; sic respondit Sacra Congreg. eadem sess. capit. 17. scilicet cogendum esse remanentem in seculo, vt expectet, quousque ingressus professionē fecerit. Quare, si mulier duodecim annorum erat, quando ingressa est religionem, cogetur vir expectare, quatuor annos; non enim ante decimum sextum annum expletum professio fieri potest. Non obstat illud c. ex publico, quandoquidem est correctum per cit. Triden. Synod. & ita quoq; dixit Nauar. in cons. 1. de conuers. coniug. Poterit tamen Episcopus præscribere tempus inter quod religionem ingrediatur.

21 Postremò † si qui matrimonium clandestinum contraxerint, & non in facie Ecclesiæ post Trident. Synod. & vtantur matrimonio; an Episcopus contra eos venire ex officio potest? Planè sic ex officio nobili; & hoc ob vtilitatem publicam, & salutem animarum, vt dixit Barto. communiter recept. in l. quarta, § hoc autem iudicium, ff. de damn. infect. nam & per denunciationem Euangelicam contra peccantes procedere potest, & inquirere ex officio fama præcedente ad punitionem delicti, & ita Nauar. in consil. 3. de off. ordina.

22. Ex his patet † parochum cognitionem habere debere sacramētorum cum habito respectu ad ea, quæ de substantia ipsorū sunt; tum habito respectu ad ea, quæ, etsi de substantia non sunt, omitti tamen pro arbitrio non debent; quæ autem vtraque sint in Tracta. meo De Sacramen. distinctè posui præterquam quòd innumeri hac de re scriptores sunt.

23 Atquid si † parochus sacramēta administrare nolit, vbi obligatus est, qua pœna affici debet? Pro regula habendum est, si moriatur parochianus sine sacramentis, primò grauiter, ac mortiferè parochum peccare; nam reus est illius animæ, vt dicitur in c. si presbyter, & c. seq. vigesimasexta quæstione sexta, & Glos. in c. officium, in verb. sine confessione, de offic. Archipresbyter.

Quad pœnam verò, Addit. ad Diaz. capitulo quadragesimoquarto, inquit deponi debere à suo officio ob rationem proximè allatam, quòd reus est illius animæ; quod tamen nullo iure probat, vnde concludit denique pro his criminibus suspensionis pœnam imponi cum reclusione ad tempus se vidisse. At in c. quicunque presbyter, de consecr. distinctio. quarta, dicitur qui baptizare infirmum noluit, & mortuus est, deponendū esse. Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono arbitraria pœna puniendum hunc esse; non enim generatim de omnibus sacramentis, nec de singulis speciatim cautum est, quæ pœna inferatur nolenti sacramenta administrare, quo casu arbitraria pœna infertur, argumen. c. de causis, de off. delegat. & l. prima, ff. de iur. deliberan. & ita Nauar. in consil. final. de paroch. & alien. paroch. Arbitraria verò pœna infertur habito respectu ad negligentiam parochi, & ad necessitatem sacramēti, & salutem animarum. Punietur etiam si deneget alia sacramenta non necessaria; si Ordinarius id arbitrabitur.

Hæc autem regula locum habet in sacramentis necessarijs, vt in Baptismo, & Pœnitentia; nam vel parochianus alterius sit, qui in periculo mortis sit constitutus, & suus parochus nollit sine causa sacramenta ei administrare, punietur Sacerdos alius, qui administrare noluit, cùm posset.

Excipitur tamen, vbi quis infirmum sibi commendatum baptizare noluit; nam si sine baptismo moriatur, deponi debet cit. c. quicunque presbyter, de consecr. distin. quarta. Episcopus ergo dum diœcesim visit, an parochus in sacramentis administrandis in officio sit, diligenter animaduertet, ex omnibus iam dictis manifestò constat parochos non vulgarem sacramentorum cognitionem habere debere, & eorum, quæ ad animarum curam pertinent.

Hinc in diœcesibus bene institutis Episcopi conuentus Clericorum faciendos singulis mensibus, vel hebdomadis curant, vbi casus cō scientiæ aguntur. Sed de Sacramentis hactenus, iam ad alia parochi munera transeamus.

De Gubernatione Clericorum ſecularium, qui obtinent beneficium curam animarum habens, effectu per ſe, ac proximo, ſed duodecimo poteſtati, atque officij Epiſcopalis, habito reſpectu ad Miſſæ ſacrum. Cap. XVI.

SVMMA.

1 *Miſſam ſingulis ſolemnibus feſtis diebus celebrare parochus debet.*
2 *Alijs diebus an debeat.*
3 *An poſſit ſingulis diebus.*
4 *Semel in die miſſam celebrare debet.*
5 *Natalis Chriſti Domini die an parochus obligatus ſit ad plures miſſas celebrandas.*
6 *Miſſas plures celebrans vna die extra neceſſitatem qua pœna puniatur.*
7 *Miſſa vna an pluribus ſatisfiat.*

1 ERTIO † Miſſam ſingulis ſolemnibus diebus feſtis celebrare parochus debet, vt habetur apud Triden. Syno. ſeſſ. 23. cap. 14. de reformat. Idq; meritò; nam his diebus parochiani interesse miſſæ debent, c. miſſa, & c omnes fideles, de conſecr. diſtinct. 1. & vt probauimus ſupra, ergo & parochus eam celebrare; diſpoſitio enim in vno ex correlatiuis in alio locū habet, l. 1. & ibi DD. C. de cnpreſſ. lib. 10. Integra autem celebrari debet, vt habetur in c. nihil, ſeptima quæſ. 1. alioquin excommunicandus eſt, vt ibi dicitur illius verbis ſententiam excommunicationis ſuſtinebit. Excipio, vbi aliquo caſu non poſſet; tunc enim alius, ſi adſit, perficere eam debet, vt ibi dicitur, & in c. illud, eadem diſ. 9. & in c. nullus Epiſcopus, diſt. 1. Atqui an alijs feriatis diebus obligatus ſit ad miſſam celebrandam? Item, an poſſit ſingulis diebus eam celebrare? Tertiò an ſæpius in diem?

2 Quoad primam quæſtionem † concludendum eſt ſingulis diebus feriatis ad miſſæ ſacrum celebrandum parochum non obligari, argum. c. ſignificatum, de præben. vbi neque obligatus à teſtatore, nec ab alio ad id tenetur, niſi ſalua eius deuotione, atque conſcientia ergo nec hic. Sæpius tamen, quam fieri poteſt celebrare debet, quò muneri ſuo ſatisfaciat, vt dixit S. Synod. eodem. Idque meritò; ex quo enim fructibus eius Eccleſiæ alitur, & pro ea Eccleſia preces fundere debet, & in primis miſſæ ſacrum facere, quò animabus benefactorum ſatisfaciat; adhoc .n. D. Paulus ad hæbreos nos hortatus eſt; & plurimum commendatus fuit in diuinis litteris ille vir, de quo dictum eſt, Iſte eſt Sacerdos, qui multum orat pro populo. Adde & hac ratione plurimum ſuæ ſaluti conſulere ob meritum, quod augebit; & ob id, quod facilius peccata vitabit. Sæpius igitur, quā poterit ab eo miſſæ ſacrum fiet. Et de quæſt. hac ſatis.

3 Quoad ſecundum † an ſcilicet quotidie celebrare poſſit, breuiter concludendum eſt id poſſe, c. viſum, de conſec. diſt. prima. Excipitur tamen ſexta feria ante Paſcha: nam in ea conſici non debet, & idcirco hoſtia conſecrata feria quinta hebdomadæ ſuſcipietur; non igitur de more celebrari debet, ſed vt in Miſſali habetur. Secundo excipitur Sabbatum ſanctum, neque enim tunc celebratur. Nec repugnat, ſi dicatur immò miſſam celebrari; nam ea miſſa non eſt Sabbati ſancti, ſed noctis ſequentis; id quod declarant preces, quæ ibi habentur, atque ſic habetur in c. Sabbato, diſtinct. tertia, & ibi DD. & eadem Gloſſ. in eodem c. iuſſu. Et de quæſtione hac ſatis.

4 Quoad tertium † an plures vno die miſſas celebrare poſſit. Planè non, c. ſufficit, de conſect. diſtinct. & c. conſuluiſti, & c. te referente, de celebr. miſſ. Excipitur, vbi neceſſitas adeſſet; tunc enim liceret per cit. c. conſuluiſti, non enim correctum reperitur, ergo ab eo iure non diſcedemus, argumen. l. iubemus, C. de teſtam. & l. præcipimus, C. de appellat. Quæ autem neceſſitas hæc ſit, in arbitrio prudentis viri, qui erit Sacerdos id colocatum eſt; non enim iure, qualis neceſſitas eſſe debet, præſcribitur, ergo ad arbitriū boni viri confugiemus, l. prima, ff. de iur. delib. & c. de cauſis, de off. deleg. Quare præter diē Natalem Chriſti Domini, quo tres miſſæ celebrari poſſunt, c. nocte ſancta, de conſecra. diſtinct. 1. ſi aliqua probabilis ratio ſuadeat, vtpote Aduētus Principis, vel Epiſcopi, vel peregrinorum, qui peregrini de præcepto in die miſſam audire debent, ob hanc cauſam, & dignitatem ſuperiorum aliam miſſam celebrare poteſt; ſicut etiam ſi mortuus ſepeliendus eſſet, vbi miſſa celebratur de conſuetudine; vel aliquis ægrotus ſit, & neceſſariò ſumere Euchariſtiam habeat, & Euchariſt ia non

non adsit, vel nuptiæ benedicendæ sint, vel præsit quis duob. Ecclesijs vnitis missis indigentibus.

In his enim casibus, & huiusmodi, vtpotè si est magna penuria Sacerdotum bis celebrari potest, atq; sic dixit Nauar. in Man. cap. 25. & in cons. 2. de celebr. miss. Hæc tamen locum non habent, vbi alij Sacerdotes adsunt, qui missam celebrent; cessat enim tūc necessitas, & idcirco concessio, argu. c. cum cessante, de appell. & idcirco hodie rarò id faciendum esset.

5 Atqui † quòd diximus ī die Natalis Christi Domini tres missas celebrari posse, an ad id Sacerdos, vel parochus obligatus est? Planè non. Tum quòd id iure non præcipitur, quod sensit Gloss. in cit. c. nocte sancta, de cōsecr. distinct. 1. Tum quòd S. Thom. communiter recept. tenet de consilio id esse, quod habetur in cit. c. nocte sancta: idque tam quoad ipsum celebrantem, quàm quoad audientem, & ita Nauar. refert in cons. 1. de celebr. miss. Excipitur, nisi ratione quapiam præcipua ad id teneretur. Secundò si non omnes celebrare velit, quam celebrare debet? Quā mallet; non enim est & hoc iure præscriptū. Quare si primā missam celebrare volet, ante auroram, & post id facere valebit. Si secundam vel tertiam post auroram, & non ante, nam primam tantum ante auroram vt quis celebret, permissum est, & ita Nauar. in eodem cons. 1. Excipitur denique, vbi ieiunus non est, nam, qui missam celebrauit, si post Eucharistiæ susceptionem ablutionem digitorum sumpsit, quod ieiunus esse desinit, celebrare iterum non potest, c. ex parte vestra, de celebr. miss. & ibi not. Multomagis si ratione alia ieiunium fregerit id dicendū est.

6 Verùm † si extra necessitatem sæpius celebret, qua pœna punietur? Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 25. inquit habito respectu ad scandalum, & qualitatem celebrantis, vt si ob auaritiam id fecerit, puniendum esse arbitrio iudicis, & sequitur Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 15. num 6. & Menoch. de arbi. iud. lib. 2. Cent. 5. cas. 407. Et quamuis in cita. c. sufficit dicatur non euadere damnationem accipiendum est pro peccato mortali. Interdiu denique celebrari debet; excepta enim missa prima Natiuitatis Domini, per cit. c. nocte sancta, de consec. dist. 1. aliàs noctu celebrari non debet. Vsque autem ad meridiem celebrari potest, ita Ioan. And. in c. 1. de celeb. miss. nisi necessitas aliqua esset, vel priuilegium, ita Tolet. in Instruct. Sacer. lib. 2. cap 1. num. 8.

7 Atqui † an satisfaciat quis vna missa pro pluribus, qui singuli eleemosynam dederūt, vtpotè se missa celebretur? Sanct. Thom. tertia par. quæst. 76. art. 5. tenet satisfieri.

Contrarium tamen communiter concluditur contra ipsum, vt testatur Nauar. in cōsil. 8. num. 2. de celebr. miss. esto enim infiniti valoris sit, limitatiuè tamen quoad satisfaciendum applicatur; alioquin vna missa tantum totum purgatorium euacuaret. Sed de his hactenus, iam de qualitatib. tam animi, quam corporis, quibus affectus esse debet, qui celebrat, agamus: id quod in sequen. præstabimus.

S V M M A.

1 *Ieiunus Sacerdos esse debet, vbi missam celebrare vult.*
2 *Non sibi cōscius alicuius mortiferi peccati, quod confessus non sit.*
3 *Sacerdos celebrans si aggressorē occidat, an missam perficere debeat.*
4 *Non censura irretitus.*
5 *Non irregularis.*
6 *Non pretio ductus missam celebrare debet.*

§. I.

1 §. † Secundò Sacerdos, qui missam celebrare vult, ieiunus esse debet, c. liquido de consec. dist. 2. & argum. c. ex parte vestra, de celebr. miss. sacramenta altaris, de conse. distinc. 1. & quamobrem id fieret in Tracta. meo De Sacram. explicaui, & habetur in cit. c. liquidò cum simil. & à me cit. proximè. (Ieiunium autem hoc frangitur cuiusuis rei susceptione, & appellatur ieiunium naturæ, quod incipit à media nocte, l. more Romano. ff. de fer. Id quod declarauimus supra, vbi de ieiunio egimus.) Verùm quid si necessitas celebrādi adsit, vtpotè, quia dies festus adest, & ratione aliqua parochus ieiunium fregit, an celebrare debebit? Ego sentio ipsum non debere; non enim scandalum præbet; neque se infamat, si populo patefaciat se ob id celebrare non posse; nam nec populus peccabit, si alibi missæ sacrum audire nō poterit; nec etiam Sacerdos ipse si non animaduertens ieiunium fregit, secus autem si animaduertens. Quid si eum pœniteat huius fractionis an celebrare poterit? Videbatur dicendum posse; nam, qui necesse habet celebrare, & mortifero peccato detinetur, nec Confessarij copiam habeat, contritio huic sat est, vt habetur apud Triden. Synod.

sess. 13. de Sacram. Euchar. capit. 7. Contrarium tamen concludendum est id non posse; nam per contritionem non efficitur ieiunus, neque redditur; qui enim ieiunium fregit, ieiunus esse non potest; quod enim factum est pro infecto haberi non potest, l. in bello, §. infectæ, ff. de capt. at per contritionem tollitur peccati culpa, quę impediebat. Non igitur mirandum est, si hoc conceditur, & illud non permittitur. Quid si vbi missam celebrare cœpit in memoriam venit se ieiunū non esse, an conficere eam debet? Si ante consecrationem id contingat, vel graue scandalū non detur desinere debet, secus antè si scandalum interueniat. Idem si post cōsecrationem recordetur; tunc enim omnino perficere debet; quandoquidem vt ieiunus sit iure positiuo est, vt verò perficiatur sacrificiū de iure diuino. Quare positiuo erit præferendum, tanquam dignus minus digno, c. solitæ de maior. & obed. l. 1. & 2. ff. de alb. scrib. atque sic inquiunt DD. Sylu. in verb. Eucharistia, 2. § 7. & Angel. eodem 2. §. 6. & Tolet. lib. 2. Instruct. Sacerdot. cap. 1. num. 5. Secundò idem si sumere volens sanguinem, vt inueniet non esse sanguinem, quoniam non erat vinum, sed vel oleum, vel acetum, vel aqua; si verò ipse non poterit de facto impeditus alius substituetur, qui sit ieiunus, & si neque hic quisquam inueniatur, non ieiunus perficiet.

2 Tertiò, † nullius mortiferi peccati sibi cō scius esse debet, quod confessione non deleuerit, & confessus sit; nam enim contritio sat est, vt habetur apud eandem Synod. eodem cap. 7. quamuis ad omnia alia sacramenta suscipienda contritio sat sit. Excipitur tamē vbi necessitas vrgeret, exēpli gratia est dies festus, nullusque adest Sacerdos, cui parochus confiteatur, qui vè missam celebret, vel habet casus reseruatos, & in hoc casu, ex quo parochus est, & idcirco ad celebrandum festis diebus tenetur, & vidimus, tunc missæ sacrum facere poterit absq; confessione; quāuis vbi primum poterit, deinceps confiteri debeat, ita Triden. Synod. eodem capit. 7. & ita Tolet. in Instit. Sacerd. lib. 6. cap. 16. vers sic. Secundus. Excipitur etiam, vbi si non celebraret, se infamaret, exempli gratia est regularis, qui habet casum reseruatum Prouinciali, qui præsens non adest, & ex præcepto Superioris tenetur celebrare; etsi non celebrat se infamabit, in hoc casu etiam contritione habita celebrare poterit, ita Tolet. eodem cap. vers. Tertius est. Id quod & in laicis locum habet, vbi necesse habent communionem sumere, & non habent facultatem Sacerdotis, & communionem non sumant, se infamabunt, vel periculum aliquod subibunt. Postremò excipitur, vbi iam missæ sacrum facere cœpit, & in memoriam ei venit aliquod graue peccatum; tunc enim contritione habita missam perficere debet, ita Tolet. in eodem versic. Quintus est, qui de laico Eucharistiam sumpturo idem ait, si tunc peccati alicuius recordetur in ipsa susceptione.

3 Atqui † si dum quis missam celebrat, aliquis eum aggrediatur, & Sacerdos se tuendo aggressorem occidat, an perficere missā potest, ac debet? Ioan. de Legnan. quem refert, ac sequitur Abb. in c. Clerici, de vit. & honest. Cler. & Mar. Socin. quos etiam refert Marsil. in Pract. Crim. §. quoniam, num. 75. inquit posse ad altare ire, & missam perficere. Hanc opinionem non simpliciter sequendam censeo. Sed solum, vbi consecratio cœpta esset, vt de excommunicatis infra videbimus; vix enim fieri potest, vt sedato animo sit ob illatum homicidium.

4 Quartò † censura irretitus esse non debet, idest, neque excommunicatus neque suspensus, neque interdictus; quandoquidem nec celebrare potest, vt probaui in Tract. meo De Censur.

Excipitur, vbi periculum mortis, vel famæ adiret, si non celebraret. Quare si Princeps cogeret huiusmodi Sacerdotem celebrare morte illi proposita si non celebrer, celebrare poterit. Quæ exceptio non habet locum, vbi in contemptum clauium Princeps ille id faceret, vt si cogeret celebrare in contemptum potestatis Ecclesiasticæ, vtpotè quia negaret Ecclesiam posse cēsuras ferre, in his enim casib. potius mortem debet oppetere, quam celebrare, vt probaui in Tract. meo De Censur.

5 Quintò † nec irregularis esse debet si cum ipso non fuerit dispensatum; nam per irregularitatem quis impeditur, quominus functiones ordinum legitimè obeat, vt probaui in Tract. meo De Irregul.

6 Addo † nec pretio ductum celebrare eum debere; nam simoniam committeret, argumen. totius tit. De simon. & vt Ego in Tract. meo de simon. viden. Sed iam de alijs qualitatibus agamus, quæ ad Sacerdotem celebraturum pertinent, id quod in sequenti præstabimus.

SVM-

S V M M A.

1 *Missam celebraturus matutinas preces recitasse saltem debet.*
2 *Vestibus Sacerdotalibus ad missam celebrãdam aptis inductus.*
3 *Aperto capite missam celebrare debet.*
4 *Missali Romano vti debet.*
5 *Latino sermone latinus celebrare debet.*
6 *Exclusis excommunicatis, & interdictis, necnon ijs omnibus, quæ impedimento esse possunt.*
7 *Præsentibus aliquibus.*
8 *In Ecclesia consecrata.*
9 *Non polluta.*
10 *Non interdicta.*
11 *Super altari consecrato stabili, vel portabili.*
12 *Tempus quo celebrari missa debet.*
13 *Missæ sancti Gregorij quæ nam sint, & an hodie celebrari possint.*
14 *Peregrinus Sacerdos, seu ignotus, an ad missam celebrandam admitti debeat.*

§. II.

1 S. † Septimò Missam celebraturus matutinas preces recitasse saltem debet; ita enim Ecclesiæ consuetudo videbitur esse, ita Syluester in verb. Missa quæstio. 6. An autem contrafaciens mortiferè peccet? Nauar. in Man. cap. 25. num. 83. vers. Decimooctauo peccare hunc sentit, vt qui contra generalẽ ecclesiæ consuetudinem faciat. Contrarium sequitur Sot. vt dixi in Tract. meo de Sacramen. ob hanc potissimum rationem, quod septem Horarum Canonicarum preces pars missæ non sunt. Hãc opinionem, si summo iure agatur, veram esse sentio; nam & Nauar. ibidem ex causa earum recitationem omitti posse ante missæ celebrationẽ asseruit: quãuis maiori pietate, & animo magis composito precibus illis recitatis celebrabitur? Nec quod de consuetudine dicitur necessariò cõcludit: nam nec omnis lex ad peccatum mortale obligat, vt dixit Nauar. in consil. tertio, de constitut.

2 Secundò † Sacerdotalibus vestibus indutus esse debet, scilicet Amictre, Alba, Cingulo, Manipulo, Stola, & Casula; alioquin mortiferè peccatur, si omittantur etiam si necessitas adsit, ita enim dixit Nauar. in consil. 3. num. 2. de celebr. missar. & Addit. ad Pract. Crim. Canon. Diaz. capitu. 38. Idque meritò nam hic excommunicari potest, c. ecclesiastica, distinct. 23. at quis, nisi mortiferè peccet, excommunicari non debet, c. nemo, & c. nullus, 11. quæst. 3. ergo mortiferè peccat. Hinc Caiet. pat. 2. quæst. 96. art. 4. dixit Sacerdotem debere potius mortem oppetere, quam absque Calice, & Corporali, Altari, & vestibus Sacerdotalib. celebrare; quod durum esse de morte inquit Nauar. Excipio tamen, vbi per obliuionem, vel non animaduertens Manipulum, vel quid aliud huiusmodi omitteret; non enim tunc mortiferè peccaret, argum. l. impossibilium, ff. de regul. iur. Atqui quod diximus hunc excommunicari posse Menoch. de arbit. iud. libro 2. Cent. 6. cas. 561. Sensit ipso facto hunc excommunicatum esse, inquit enim Sacerdotes non vtentes huiusmodi vestibus incurrere excommunicationis pœnam. Quod verum non est, nam dicitur in cit. c. ecclesia subiacebit excõmunicationi; at verbum illud subiacebit futuri temporis est, futurum tempus autem nõ inducit ipso facto excommunicationem, vt probaui in Trac. meo de Censur. Præterea tamẽ ille loquitur solum de Stola, & non de alijs ornamentis. Nec Caiet. quem citat, hoc dicit, & ita Diaz. eodem capitu. 38. excommunicari ergo poterit, & alia arbitraria pœna etiam puniri, vt inquit Diaz. ibidem, Sacerdos bis vestibus non vtens missam celebrans, vide tamen an latæ sententiæ sit excõmunicatio hæc in Trac. meo de Censur. cap. 9. num. 14. Tab. 1.

Verum an, dum singulis vestibus Sacerdos induitur, poterit sine mortifero peccacato eas preces omittere, quæ ad singulas vestes accommodatæ sunt? vt habetur in Missali Romano. Planè sentio omittendas non esse. Tum quod in Missali Romano ponunnuntur, & secundum ritum eius missa celebranda est. Tum quod consuetudine generali Ecclesiæ ita seruatur, atq; sic dixit Nauar. eodem cons. 3. de celebr. miss. Quare qui per contemptum eas omitteret, vel sciens, vidẽs vè, mortiferè peccaret, vt asseruit Nauar. ibidem. Secus autem si aliquas tantum omitteret, nam paruitas rei in vnaquaque materia excusat. l. scio, ff. de integr. restit. Idem dicitur si per obliuionem, & in curiam, & non animaduertens, & ita Nauar. ibid.

3 Tertiò † aperto capite celebrare debet c. nullus Episcopus, de consecr. dist. 1. prima. An igitur operto non licet? Planè si Amitre id fiat, licere sentio; nam, dum quis eo inducitur, ad caput tegendum indui, significatur illis verbis. Impone Domine capiti meo Galeam salutis ad expugnãdos diabolicos incursus. Etenim ea ratione auocantur oculi, & aures à prophanis audiendis, & videndis, quamobrem magis pie tantum sacrificium offertur. Nec facit, quod à pluribus supra

collum

collum imponitur, esto enim hæc consuetudo probata sit, non tamen prius dictum tollit. Qui verò hyemali tempore, vel dolore capitis, vel frigore impeditur, & damnum patitur, nisi aliquid in capite habeat, tunc licitè aliquid habere poterit, nec licẽtia Episcopi postulabitur, vbi manifesto constat caput non tegendo periculum aliquid adiri; sic enim, & qui ieiunium seruare nequit, sine alterius licentia frangere illud potest; Secus autem si dubitaret, atque sic respondit Nauar. in cons. 12. de celebr. miss. Quare quod hyemis tẽpore, & capite Ego laboro, & vbi nihil in caput gero, mihi plurimum obest; ob eam rem opertum caput habeo; quamuis vbi ad consecrationem venio, quousque sacram Communionem sumpserim, nihil omnino in caput habeo. Nec repugnat cit. c. nullus Episcopus, locum enim habet, vbi quis nihil tale pateretur; quod tamen geritur debet esse quid paruum, vt vulgo *vn Beretino negro*, non autem pileum, & huiusmodi.

4 Quartò † Missali Romano vti debet, quod à Pio Quinto editum fuit, & Clemẽtis VIII. iussu reformatum, ritib. ibi positis seruatis, superstitionibusque omissis, vt habetur etiã apud Trid. Synod. in Decre. da obser. in celebr. miss.

5 Quintò † à Latino Sacerdote Latina lingua, & à Græco Græca lingua celebrari debet, ita decreuit Pius Quintus in Bulla incip. Prouidentia Romano Pontifici, quæ est in ordine 17. vbi idem de alijs diuinis officijs decernit sublatis facultatibus omnibus ad id concessis. Etenim & Sacerdos Latinus panem azimum consecrare, & Græcus frumentatum debet; alioquin peccaret si Latinus frumentatum, & Græcus azimum consecraret, ita dixit Sanct. Thom. 3. par. quæstio. 72. art. 4. in respon. Quisque igitur morẽ suæ Ecclesiæ seruabit, vbique locorum, & ita Romæ, & Venetijs obseruatur, nam Græci Græca lingua celebrant. Quare Græcus baptizans forma Latinorum peccabit, & è contrario Latinus forma Græca, atque sic sensit Nauar. in consilio primo, numero 19. de constitutio.

6 Sextò † excommunicatis, interdictisvè præsentibus denunciatis, seu notorijs celebrare non debet ob extrauag. Ad euitanda; & quamuis peccet, si contrarium fiat, non tamen irregularis efficitur cit. c. is qui, de sentent. excommun. lib. 6. Verum quid si expelli nequeant, in hoc casu quid faciendum esset, abundè id posui in Tract. meo de Cens. Tab. 2. cap. 8. §. 4. At quid de Gentili, vel Iudæo an interesse possunt vsque ad missam Cathecumenorum, dum missæ sacrum fit? Planè sic, vt habetur in c. Episcopus nullum, de consecr. distin. 1. modò non veniant irridendi causa, ita Gloss. ibi. Laici autem longe ab altari, & à Choro obesse debent, vbi diuina faciunt, ne molesti sint ipsis clericis, ita Fusch. de Visit. lib. 1. capitu. 23. nume. 17. & nos alibi,

Quò verò maiori pietate missæ sacrum, aliaque diuina officia fiant, Decretum Pij Quinti incip. Cum primum latum Romę Calend. April. 1566. vt seruetur curandum est, quod tale est.

Vt igitur Deo Optimo Max. Gloriosę Virginis, & sanctis omnibus debitus honor deferatur Gregor. VIII. prædecessoris nostri Constitutionẽ innouantes ac statuta in Concilio Tridentino obseruati volentes statuimus, & ordinamus, vt ad ecclesias sit humilis & deuotus ingressus, quieta conuersatio, deuotis orationibus insistant, & omnib. genibus flexis sanctissimum Sacramentũ adorent; & ad nomen Iesu Christi Domini nostri cum inhibitione reuerentiæ caput inclinent nullus in dictis Ecclesijs seditionem faciat, tumultum excitet, clamores moueat, impetumque committat, cessent vana, ferda, & prohana colloquia, risus immoderati, & strepitus omnes iudiciorum, & alia quæcunque diuinum officium perturbare possunt. Nullus intra Ecclesias deambulare audeat, siue præsumat dum celebrantur sacra missarum, & alia diuina officia. Qui vero prædicta petulanti animo contempserint præter diuinæ vltionis acrimoniam nostri quoque arbitrij pœnas incurrent quæ omnia locorum quoq; Ordinarij in suis Ecclesijs faciãt obseruari. Quicunque verò in ecclesijs, dum ibi sacrificium missæ, & diuina celebrãtur officia, aut verbum Dei prædicatur, deambulare vociferari, aut verso tergo ad sanctissimum Sacramentum irreuerenter sedere, aut aliquid quod scandalum generet, aut diuina officia facere præsumpserint, pœna vigintiquinque ducatorum incurret, præter alias arbitrio nostro imponendas, & moderandas pœnas; & qui non habet in ære, licet in corpore, aut exilio mulctabitur. Qui verò in ecclesijs cũ mulieribus impudicis, siue etiam honestis colloquium scurile habuerit, aut alios *inhonestos* actus fecerit, vigintiquinque ducatorum pœnam incurret, & carceris per mensem, qui in Ecclesia vt supra abscenis, & inhonestis verbis aut signis vsus fuerit, aut alia ferda colloquia cum personis quibuscunque habuerit, decem aureorum pœna mulctetur, aut alias corporaliter punietur.

Manda

Mandamus præterea omnibus, & ſingulis Carhedralium Collegiatarum, & Parochialium Eccleſiarum Capitulis, & Rectoribus, Vicarijs, Sacriſtis, Oſtiarijs, & alijs ipſarum cuſtodibus, quatenus præfati omnes in Eccleſijs delinquentes admoneant, & vt in eis vetita fieri non permittant, vel ſaltem ipſis Ordinarijs, vel Officialibus noſtris puniendos deferant, quod ſi facere neglexerint, pœna duorum aureorum vice qualibet incurrent. Hæc ſunt Decreti verba, ex quibus apparet qua pietate, diem miſſæ, aliaque diuina officia celebrantur, verſari in Eccleſia Chriſti fideles debcant. Et contra facientes qua pœna puniantur.

Pauperes quoque eleemoſynas petentes per eccleſias permitti non debent, dum miſſæ ſacrum, aliaque diuina officia celebrãtur, & vt habetur eadem Bulla V. Sic enim ibi inquit, Vt pauperes quoque mendicantes, ſeu eleemoſynas petentes per Eccleſias tempore Miſſarum, prædicationum aliorumque diuinorum officiorum ire non ſinant. Sed eos ad valuas Eccleſiarum ſtare faciant ſub pœna duorum aureorum Capitulis infligenda ꝓ qualibet vice, niſi eos eijci curauerint, & parochus dimidij anni. Religioſis etiam clauſtralibus, ſiue Regularibus præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, vt in Eccleſijs ſuis deputent aliquem, qui tales eijciat, & ſi negligentes fuerint, grauiſsimas pœnas incurrent, & pro qualitate perſonarum etiam corporaliter punientur arbitrio noſtro, ſiue Superiorum. Hæc ibi, quæ diligenter à parochis animaduertenda ſunt.

7 Præſentibus aliquib. † atqui nemine præſente an Sacerdos miſſæ ſacrum facere poteſt? In hac quæſt. pro regula habendum eſt De iure ſcripto duobus ſaltem præſentibus miſſæ ſacrum à Sacerdotibus celebrandum eſſe, ita enim Sother Papa ſanciuit in c. hoc quoque ſtatutum, de conſecr. diſtinct. 1. Idque meritò, nam cum dicatur à Sacerdote verſus ad populum, Dominus vobiſcum, & Orate fratres, atque idcirco plurium numero vtatur, meritò pauciores duobus eſſe non debent. plurium enim numerus duos ſaltem requirit, c. vbi numerus, de teſtibus, & ita habetur in eodem c. hoc quoque. Ex illis autem duobus vnus ſaltem inſeruire debet ipſi Sacerdoti, non enim ſolus presbyter ſine ſuffragio miniſtri miſſarum ſolemnia celebrare poteſt, vt in c. propoſuit, de fil. presby. & inquit Gloſſ. in cit. c. hoc quoque vbi probat etiam Eccleſias ædificãdas non eſſe, quæ tot facultates non habent, vnde Sacerdos, & qui ei inſeruiat in diuinis, ſubſtentari non poſsint. Excipitur tamen ob cõſuetudinem, vt celebrari poſsit etiam vno tantum præſente, qui inſeruiat Sacerdoti dum miſſæ ſacrũ celebrat; nam ipſe inſeruiens populi perſonam refert. Immo & nemine præſente, atque inſeruiente miſſæ ſacrum celebrare quis poteſt, vt dixit Gloſſ. de incluſis, ſcilicet Monachis in eodem c. hoc quoque, & Borgas in Tract. de Irregul. & diſpenſ. par. 3. de priuileg. Epiſcop. num. 1. verſ. Simplex autem Sacerdos. Et de ſurdo omnino Nauar. in conſil. 6. de corpor. viciat. qui dixit cit. c. hoc quoque loqui, vbi ſolemniter celebratur. Quare multo magis præſente populo miſſæ ſacrum cebrari poterit. Et parochus ſi non habeat, qui ei inſeruat, ab Epiſcopo cogi poterit ad ipſum habendum.

8 Octauo † in eccleſia conſecrata miſſæ ſacrum facere debet. argum. tot. tit. de conſec. Eccleſ. vel Altar. Sãcta enim ſanctè celebranda ſunt, vel ſi conſecrata non ſit, ſaltem deſtinata, & dedicata auctoritate Epiſcopi ad diuina facienda, argum. c. fin. de conſecr. eccl. vel altar. & c. pen. de immunit. eccleſ. in alio enim loco celebrari non debet. Immo Abb. in eodem c. pen. num. 3. inquit licentiam Epiſcopi poſtulari, vt in Eccleſia non conſecrata celebretur. Contrarium tamen cenſeo ex quo ad diuina celebranda deſtinata eſt, ipſa enim deſtinatio videtur eſſe ipſa licentia. Quare idem Abb. in c. fin. de celebr. miſſ. contrariam opinionem ſequitur, vt ſcilicet alia licentia Epiſcopi non requiratur, quam & ego ſequor, quoniam tacita ineſt, ob illam deſtinationem, vt ita dicam, & idcirco perinde eſt, atque ſi eſſet expreſſa, l. cum quid, ff. ſi cert. petat.

Ex his patet in priuatis ædibus, etiam coram ægroto celebrari non poſſe. Cum ob prædicta. Tum quod id prohibitum eſt à Trident. Synod. ſeſſ. 22. in tit. de obſer. in celeb. miſſ. verſ. Nevè patiantur in priuatis domibus, ibi enim mandat Epiſcopis, ne patiantur in priuatis domib. hoc ſacrificiũ peragi. Non ergo Epiſcopus auctoritatem hanc dare poteſt, vt in priuatis domibus celebretur atque ſic dixit Nauar. in conſ. 1. quæſtio. 37. de conſtit. Quamuis in cap. 5. de priuil. contrarium ſentiat, à priori tamen ſententia diſcedendum nõ eſt. Minus eius Vicarius etſi contrarium aſſeruerit Sbrozz. & quidam ab eo cit. in tracta. de off. Vicar. libro ſecundo, quæſt. 24. & male ob prædicta. Licentia igitur à Romano Pontifice petenda eſt, & ita ſacra Congregatio eadem ſeſſ. 22. eodẽ decreto aſſeruit. Quare c. miſſarum ſolemnia de conſecr. diſtinct. 1. correctum eſt quatenus

nus ait celebrari posse, vbi Episcopus permiserit, nisi enim locus sacer sit, vel destinatus ad diuina facienda, non potest cit. Decr. in vers. Nevè patiantur. Hinc vbi Summus Pontifex licentiam hanc concedit, solet his clausulas addere videlicet. Vt Oratoriū ad hoc decenter extructum, & ornatum existat ac domesticis omnibus actibus liberum ab Ordinario loci etiam visitandum, & approbandum. Item vt missa celebrari possit per quemcunque Sacerdotem secularem, seu de Superiorum suorum licentia regularem. Itē vt dicta concessio intelligatur sine tamen iuribus parochialium præiudicio, ac exceptis diebus Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi. Item adijci solet, vt alij, præter familiares illius personæ, cuius contemplatione dicta licētia impartitur, seruitio necessarios ibidem missæ interessentes diebus festis de præcepto ab obligatione audiendi missam in Ecclesia minime liberi censeantur, vt refert Steph. Quarant. in Sum. Bullar. in verb. missa. Expiuntur tamen Episcopi, nam priuilegium quod eis concessum est in c. finali, de priuil. libro 6. vt possint in quocunque loco, etiam priuato dum in itinere sunt, celebrare, non est eis sublatum, vt sacra Congregatio eodem in loco apud Trident. Synodum declarauit, & nos supra pluribus egimus.

Nonò † Ecclesia, in qua celebratur, polluta esse non debet, c. is, qui, de senten. excom. lib. 6. facit quoque, c. vnic. de consecr. Eccle. vel Altar. eodem lib. Non tamen fit irregularis in huiusmodi Ecclesia celebrans per d. c. is qui, quod autem modis cōtingat polluci infra declarauimus.

10 Decimo † nec interdicta speciatim alioquin celebrās irregularis fit per eit. c. is, qui, §. primo. Nec Episcopus licētiam in hoc dare potest, ita Gloss. & DD. in c. ad hæc, de appellat. & Bertach. in Tract. de Episcop. parte 2. libro 4. nume. 71. Item nec in Ecclesia generatim interdicta, nisi seruata forma, c. fin. de senten. excommun. & c. permittimus, eodem in antiq. quam rem egimus in Tract. de Censu. Ex his patet extra Ecclesiam, & loca ad id destinata, vt supra, missæ sacrum celebrari non posse, & idcirco vbi missæ nostræ celebrantur, vel festum alicuius sancti ob populi frequentiam in plateis id fieri non posse, & ex parte correctum esse, c. concedimus, de consecr. dist. 5. quatenus permittit in itinere celebrari posse.

11 Vndecimò † super Altari portatil vel stabili consecrato, de quibus infra suo loco egi.

12 Duodecimo † vespertino tempore celebrari non debet cuiusuis priuilegij prætextu super hoc habito; nam sublata sunt omnia priuilegia quo ad hoc per Bullam Pij V. publicatam Romæ die 29. mensis Martij anno 1566. incip. Sanctissimus in Christo Pater.

Postremo minus nocturno tempore celebrare debet, die Natalis Christi Domini excepto c. nocte sancta, de consecr. distinct. 5. albente cœlo tñ celebrari potest; id quod in Ciuitatibus bene institutis seruatur, vbi de multo mane, & ante solis ortum missæ celebrantur. Id quod artificium inprimis gratia inductum est quò diuinis intersit, operasque suas non amittant. Ab ortu solis igitur, vel albente cœlo vsq; ad Sextam celebrari debet, & ita consuetudo Ecclesiæ seruat; si tamen paulo plus moretur, quoniam dies festus est, nihil interest; parum enim pro nihilo reputatur. (Hora autem Sexta est meridies diei, cuiusque temporis anni; nam de iure antiquo Ecclesiæ dies in duodecim horas diuiditur, vel plures, vel pautiores habeat, & idcirco horæ in hyeme erunt breuiores, æstate verò longiores, ita dixit Couar. in ma ter. ieiun. libro 4. var. resolut. cap. 20. numero 14. & ante eum Alciat. in l. 2. eiusque die de verb. sign.) Vsque ad horam nonam, ergo ex causa celebrari potest, quippe quia Sexta hora Christus Dominus pro mundi salute in Cruce æterno Patri sacrificium se obtulit, & hora Nona expirauit.

Id quod permissam refertur, ita Diaz. capitulo 46. nume. 4. Addo & lumine accenso missæ sacrum celebrandum esse, c. fin. de celebrat. miss. & Diaz. in sua prax. cap. 36.

De ritibus autem in missa celebranda obseruandis in Missali Romano habetur, sicut etiam de defectibus, qui occurrunt, de materia verò, & forma consecrationis referti sunt doctissimorū virorū libri. Et Ego aperte, & distinctè posui in Trac. meo de Sacram. Tab. 4. Non. n. propositum meū est totius materiæ cognitionem in hoc opere tradere. Sed permana tantum capita, ac præcipuum. Vnum addo, vbi quis celebrat sine aqua, & igne, vel pane vtitur frumentato, vel Calice ligneo, vel super altari non consecrato, vel sine vestibus sacris arbitrio Iudicis puniri debere, ita dixit Diaz. in Pract. Crim. canca pitulo trigesimoseptimo, quem refert, ac sequitur Menoch. de arbitr. iudi. lib. 2. Cent. 4. cas. 308. & in c. fin. de celebr. Miss. officio, & beneficio mādatur priuari quod verum esse potest, vbi non semel in prædictis, sed sæpius peccauit.

23 Verum quod † sæpius missæ sancti Gregorij, vt celebrentur, laici petunt, quæ nam hæ missę sunt, & an hodie celebrẽtur, videamus. Non enim hoc prætermittendum est, quandoquidem passim non reperitur. Quoad primum igitur in Missali Romano antiquo, & maximè impresso Parisijs anno 1557. missæ triginta sancti Gregorij hæ erant. Prima de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de sancto Stephano. Quarta de sancto Ioanne Euangelista. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphaniç. Septima de octaua trium Regum. Octaua de Purificatione B. Virginis. Nona de Septuagesima. Decima de Dominica prima Quadragesimæ. Vndecima de Dominica secunda Quadragesimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadragesimæ. Decimatertia Beatæ Virginis. Decimaquarta in Ramis Palmarũ. Decimaquinta de Cœna Domini. Decimasexta de Resurrectione Domini. Decimaseptima de Ascẽsione Domini. Decimaoctaua de Pentecoste. Decimanona de festo Trinitatis. Vigesima de Dominica prima post Pentecostes. Vigesimaprima de Dominica secunda post Pentecost. Vigesimasecunda de sancto Ioanne Baptista. Vigesimatertia de sancto Petro, & Paulo. Vigesimaquarta de sancta Maria Magdalena. Vigesima quinta de sancto Laurentio. Vigesimasexta de Assumptione Beatæ Virginis. Vigesimaseptima de sancta Cruce. Vigesimaoctaua de sancto Michaele. Vigesimanona de sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et singulis diebus erat dicendum nocturnum illius diei ante missam, & deinde Psalmi Pœnitenciales cum precibus; & post celebrationes recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Referunt Innocentium Papam concessisse plures Indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas missas. Hæ igitur sunt missæ, quæ sancti Gregorij dicuntur, & hæc fieri debebãt à Sacerdotibus, qui eas celebrandas sumebãt. Et de quæst. hac satis. Quoad secundam breuiter concludendum est non celebrari, nam sublatæ sunt per Missalem iussu Pij V. editũ, & Clemẽtis VIII. reformatum, atque sic dixit Ludou. Palestr. in 1. par. respons. cas. consil. consil. 23.

24 Aduertendum tamen est, † ne quis ignotos Sacerdotes ad missam celebrandam in sua Ecclesia admittat, nisi omninò constet eos nullo impedimento detentos, quominus diuina faciant, ita habetur tot. tit. de cler. peregr. vbi in clericis vltra marinis, quicunq; Episcoporum signa postulantur. Non etiam ordo conferendus, & cura animarum committenda, vt dicitur in eodem tit. viden. nisi legitimè probent necessaria. Immo Episcopus prouidere debet, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti missas celebrare liceat, ita iussit Trien. Synod. sess. vigesima secunda, de obseru. & euitand. in celebrat. miss. Non etiam admittendi, si habent literas dimissorias simpliciter; ego enim noui quendam improbũ admissum à quodam ad celebrandum, vbi ergo pro certo non habetur quis nam sit saltem publicè, non admittat, c. pen. de cler. peregr. vt hospites tamen ad alia admitti possunt, ita Gloss. fin. in c. inter. eod.

Ex his apparet Sacerdotem cognitionẽ habere debere omnium, quæ requiri in celebrante missam posuimus. Vbi ergo Episcopus diœcesim visitabit, an parochus munera hæc obeat, diligenter inquiret, c. 1. §. sane, de consecr. lib. 6. Episcopus autem vbi ipse sacra facit, quot habere debeat, habetur in c. Episcopus Deo, & c. iubemus, de consecr. distinct. 1. & alibi diximus in materia Canonicorum; sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Festis diebus inter missarum solemnia parochus concionem ad populum habere debet.*
2 *Sacramentorum vim, atque effectus explicare.*
3 *Ieiunia* } *etiã indicere illius hebdomandæ.*
4 *Dies festos* }
5 *Reliquiæ si adsint in Ecclesia, quomodo habendæ.*
6 *Reliquias an secum ferre quis possit.*

§. III.

§. Quartò diebus festis solemnibus itidẽ parochus inter missarum solemnia hęc facere debet.

1 Primum † concionem ad populum suum habere. Id quod faciet habito respectu ad captum audientium inutilibus quæstionib. omissis, facilitate, breuitateque adhibita, vt diximus, vbi de Concionatore egimus, atq; sic habetur apud Trident. Synod. sess. 5. de reform. cap. 2. & sess. 14. de reform. capit. 4. & cap. 7. & sess. 22. de sacrificio miss. capit. 8. & vbi commode potest, populus tenetur parochiam suam adire ob hanc causam; sic enim dicitur in eodem cap. 4. sess. vigesimaquarta. Moneatque Episcopus populum diligenter teneri vnum quemq; parochiæ suæ interesse, vbi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei. Ecce hinc obligarẽ populum ad quę supra diximus, esto de missa con-

V

sa conttarium asseruetimos. Verum quò magis fides ei adhibeatur, ijs motibus prædictus esse debet, nec in ijs, quæ in alijs reprehendit, argui ipse possit, argum. tot. titu. ff. quod quis ier. & iuxta illud Poetæ, Turpe est Doctori, &c. Id qood faciet si honestis, pijs, sanctisque moribus viuat, nemini vllam offensionem præbeat, vt dixit Apostolus, Est enim spectata parochi vita assidua concio; & hoc est quod dici solet Pastores parochos debere verbo, & exemplo sibi subditos pascere, ita Triden. Synod. sess. 22. de reforma. cap. 1. docet.

2 Secundo † quo maiori pietate, atque alacritate Sacramenta suscipiant, ac venetẽrur, & pœnitentiam, & Eucharistiam frequẽtius suscipiant, Sacramentorum fructus, & horũ vberrimos inter missarum solẽnia parochus sæpius explicabit, ita enim Trident. Synodũ faciendum mandauit omnibus curam animarum habentibus, sess. 22. de sacrificio missæ, cap. 8. & si ipsi non possint per alios; nihil enim est, quod magis subditos parocho obtemperantes reddat, quam frequens sacramentorum susceptio, quandoquidem Deum cullunt magis, magisque; & libentius suis parochis obediunt, quamobrem animarum cura facilior redditur. Hæc autem dum occasio se obtulerit, parochus explicabit. Sed de pœnitentia imptimis agere poterit tẽpore Quadragesimæ. De sanctissimo Eucharistiæ Saeramento in suo festo, vbi frequens populus eam suscipit. De Confirmatione in dieb. festis Pentecostes. De Baptismo vel vbi administratur & frequens populus adest. De Extrema vnctiune sæpius etiam agetur; & eo magis, quò à Christi fidelibus sacramentõ hoc sæpius omititur, atque non suscipitur præsertim ab idiotis, quandoquidem existimant eo suscepto se statim morituros, cum tamen sacramentum hoc, si ægroto expediat valitudinem etiã corporis restituat, vt probaui in Tract. meo de Sacramen. Tab. 6. De Matrimonio occasio semper offerrur, dũ contrahitur de ordine aliquando etiam verba fient quò magis Ecclesiasticas persooas laici venerentur ob earum dignitatem, & potestatem.

Prudens igitur parochus, quando hęc explicanda erunt præter Euangelicam lectionem ipse arbitrabitur, quod autẽ sacramentum virtus explicanda sit, saocta Synodus id petcepit, sess. 24. de reform. capit. 7. Quamobrem etiam Catechismum faciendum curauit, qui est in locom iam editus.

3 Tertiò † ieiunia indicere debet; hoc enim curare parochus habet, vt obserueotut, vt apud Triden. Synod. habetur sess. 15. de delict. cibor. de quibus ieiunijs egimus antea. Quare hic solum hæc contemplabimur. Primum vbi ieiunium incidit in diem Dominicum, an tunc ieiunãdum sit. Secundo an diebus Dominicis liceat ieiunare. Tertiò ex quò feria Sexta & Sabbato non licet carnib. vt sic, an si quis ipsis vescatur sine causa, vt hæreticus puniri possit. Quartò si reseruet Episcopus sibi casum eorum, qui frangunt ieiunia, an qui dicta feria Sexta, vel Sabbato catnibus vescerentur, eo casu resetuato obligentur.

Quoad primũ igitur pro certo habendum est, vbi feria secunda dies festus interuenit, qui ieiunium postulet, non die Dominico, sed Sabbato antecedenti ieiunandum esse, vbi haberur in c. 1. & ibi Gloss. & DD. de obseru. ieiun. & facit c. Quadragesima, de consecr. distinct. 5. & c. fin. dist. 30. & ita Gloss. in c. de ieiunio, distinct. 76. per cit. cap.

Quoad secundum an Dominicis diebus ieiunandum sit. Ego sic distinguendum censeo. Aut quis vult ieiunus esse, quo magis, magisque corpotis illacebras coerceat; & id fieri posse censeo; nam & abstinentia carnis, ouorum, & casei Dominicis diebus Quadragesimæ seruatur, ergo diem & hic; ex quo enim quouis die libidinem, ac vitia comprimere licet, & ieiunare die Dominico licebit. Aut scit Ecclesiam non obligare, sed existimat se obligatum esse, & contra Ecclesiam tenet, & in hoc peccat, & suspẽctus est detineri, ex quo videtur credere ecclesiam hoc facere non posse.

Quoad tertium, an hæreticus sit, qui prohibitis diebus carnib. vescitur. In hac quęst. sic breuiter concludendum censeo. Aut hic scit Ecclesiam nolle tali tempore carnibus, quem vescit, scit etiam hunc esse diem, in quo vesci non licet, & tamen sine causa iusta ipsis vescitut, & in hoc casu mortiferè peccat. Item hæreticus est si id præcipere Ecclesiam non posse asserat, in dubio verò suspectus est de hæresis. Id quod pręsertim locum habet, vbi is, quæ vescitur male audit quoad ea, quæ ad Ecclesiam pertinent, & ita seruari Ego vidi. Aut vescitur ex causa legitima, & tunç non peccat; quare qui ægrotus est de consilio Medici vescitur carnibus, hic non peccat. Item nec qui probabilitet ignorat id ab Ecclesia prohibitum esse. Tertiò nec qui nouit ieiunandum esse, & abstinendum à carnibus; sed pet obliuionem, vel non animaduertens, vel ignotans diem ieiunij esse, commedit catnes, quod etiam sæpe intrusticis cootingit. Verum vbi recordatur an,

ex

ex quo fregit ieiunium, posſit veſci adhuc carnibus, & alijs prohibitis? Planè non, nam præceptum de non commedendis carnibus negatiuum eſt, præceptum autem negatiuũ ſemper, & quocunque tempore obligat, ita DD. & Illuſtriſs. Toletus in Inſtruct. Sacerd. lib. 4. cap. 9. num. 9. & Syluеſ. in verb. Præceptus, quæſt. 1. & idcirco peccat niſi exiſtimaret ſe ad id non teneri.

Idem de eo, qui in neceſsitatib. huiuſmodi diebus caruibus veſcitur, nam hic nõ peccat, peccaret tamen ſi ſæpius veſceretur eo die. Et ſi enim Eccleſia permittit huiuſmodi cibos in neceſsitate, nam tamen fractionem ieiunij, & ira ſenſit Nauar. in conſ. fin. de ieiun. Et de quæſt. hac ſaris.

Quoad poſtremam quæſt. an qui ſexta feria, vel Sabbato, vbi ieiunãdum non eſt, carnibus veſcetur in caſum reſeruatum Epiſcopo incidat, qui reſeruanit ſibi peccata eorũ, qui ieiunia frangunt? Ego cenſeo ipſum non incidere; nam hi dies non numerantur in numero ieiunorum. Item quod illis diebus ſæpius commedi poteſt, quud in diebus ieiunij non licet. Tum quod illis diebus ouis, & lacticinijs veſci permittitur, quę ieiuniorum tempore pluribus in locis prohibẽtur, ergo qui eis diebus carnibus veſcitur, in caſum reſeruatum non incidit.

Idem ſentio de ieiunijs, ad quæ quis ſe obligauit voto, vel alia ratione; nam de ieiunijs generalibus caſus reſéruatus accipiendus eſt, argum. c. fin. de conſtit. libro 6. & de ieiuiunio indicto ab Epiſcopo, qui ieiunij fractionem ſibi reſeruanit.

4 Poſtremò † dies feſtos indicere parochus etiam debet vel communi iure ſcripto, vel non ſcripto ſint, vel præcipui loci ſint, de q. bus feſtis diebus egimus ſuo loco. Hic addimus diem habito reſpectu ad celebrationẽ publicam diuinorum officiorum à Veſperæ incipere, & in Veſperæ ſequentis diei finire, c. 1. & 2. de fer. & de conſecr. diſt. 1. & in Clemen. prima, in fine, de reliq. & vener. Sanct. & ita Couar. var. reſolut. lib. 4. cap. 19. numero 9. verſ. Dies verò. Idq; non ſolum in diebus ſolemnibus feſtis, verum etiam in alijs diebus. Vbi tamen quis preces priuatim recitat à Veſperæ die antecedentis, vſque ad mediam noctem diei ſequentis id poteſt, ita Syluеſt. in verb. Hora, quæſt. 19. & Caietan. eodem §. quoad quartum, & Angel. eodem §. 21. & Couar. eodem numero nono, propè finem.

Habito reſpectu tamen ad vſum carnium dies incipit more Romano à media nocte, vſque ad aliam mediam noctẽ diei ſequentis, ita Gloſſ. in princ. de conſecr. diſtinc. 3. in verb. Vſque, & Abb. in c. 2. num. 4. de fer. vbi etiam declarat c. Eſau, eadem de conſecrat. diſtin. 3. & Couar. ibidem, quæ ratio ſeruatur etiam in abſtinendo ſe ab operibus ſeruilibus dies feſtus enim ſolemnis incipit à media nocte diei antecedentis, & concluditur alia media nocte diei conſequentis, ita Cuuar. ibidem eſto conſuetudo in hoc plurimum posſit. Verum quod in nocte antecedenti diem feſtum in Eccleſia ſuleur plures vigilare, ſed temporum, vel horum potius iniuria ferda, & minus honeſta ſæpius fiunt, ob eam rem Epiſcopus pruhibebit, ne vigiliæ huiuſmodi fiant, vel dormiãt, & commedant homines in Eccleſijs, vt habetur in c. non uportet in Baſilius, diſtin. 42. & ita Fuſch. de Viſitat. libro 1. cap. vigeſimooctauo, numero 8.

5 Si in ſua Eccleſia reliquias habet † in honeſto loco collocare eas debet, & proponere etiam ipſas poteſt quò Chriſti fideles eas venerentur, ſed non lucri gratia, ita Triden. Synod. ſeſſ. 25. de inuocat. Sanct. verſ. Omnis porrò ſuperſtiti, ita habetur in c. fina. de reliq. & vener. Sanct. vbi præcipitur, ne extra capſam oſtendantur, & in inuentario rerum Eccleſiaſticarum poni etiam debent.

6 An autem liceat ſecum † reliquias Sanctorũ ferre, vel in Oratorio priuaro habere? Planè ſic, modò nulla ſuperſtirio interueniat, ita ſanct. Thom. ſecunda ſecundæ quæſtio. 96. art. 4. Etenim cum per ſe malum id non ſit, conceſſum exiſtimatur, vbi prohibitum non eſt, l. prima, ff. de teſtamen. & l. ſi quæramus, iunct. Gloſſ. ff. eodem. nam & conſuetudine ſeruatur à pijs viris, atque ſic dixit Syluеſtr. contra Angel. in verb. Reliquiæ, quæſt. quinta. Nec repugnat c. corpora Sanctorum, de conſecr. diſtin. 1. vbi ſine licentia Principis, ideſt Papę, vel Epiſcopi, & Canonicorum, ſic enim Archidiaconus ibi ait, corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre poteſt, illud enim intelligitur, vbi perpetuæ ſepulturæ tradita ſunt, l. vltim. ff. de relig. Secus autem de non traditis perpetuæ ſepulturæ; tunc enim transferri poſſunt ſine auctoritare alicuius ad alium locum, cuiuſmodi ſunt Reliquiæ, l. nec dum, C. eodem, & ita dixit Gloſſ. in cita. c. corpora, & ita ſeruari teſtatur Prax. Archiep. Neapol. quæſtio. 70. At quid de nouis Reliquijs, ſi dubitatio aliqua grauis naſcatur? Declarauit ſancta Synodus ibidem quid faciendum. Excipitur etiam vbi infidelibus auferrentur, id enim

licet quoniam in honore apud eos non sunt, ita Tusch. de visit. Eccl. lib. primo, capitu. 8. num. 12. Postremò excipitur, vbi de licentia Episcopi aliquid de Reliquijs concederetur pro consecratione Ecclesiæ, vel Altar. ita Fusch. ibidem, & cit. c. fi. & c. 1. eodem. Sed iam de alijs, quæ festis dieb. fieri à parocho debent, agamus, id quod in sequenti præstabimus.

SVMMA.

1 *Doctrinam Christianam docere festis diebus parochus debet.*
2 *Vespertinas preces cantu recitare.*
3 *Processiones sanctissim. Corporis Christi, necnon sanctissimi Rosarij, vbi Societates huiusmodi sunt, facere.*
4 *Candelas benedictas in die Purificationis distribuere sicut etiam oliuarum ramos in Dominica oliuæ, & benedictos cineres primo die Quadragesimæ super caput fidelium.*
5 *Festa mobilia denunciare habet.*
6 *Processiones facere.*

§. IV.

§ Festis diebus etiā hæc facere parochus
1 debet. † Primum Doctrinam Christianā suos parochianos docere; hoc enim parochis Triden. Synod. præcipit, sess. 24. de reformat. capit. quarto, de qua Doctrina egimus supra.

2 Secundo † vespertinas preces cantu celebrare, cōsuetudo enim Ecclesiæ hæc est vniuersalis, vt in omnibus parochialibus Ecclesijs festis diebus solemnibus preces vespertinæ celebrentur, & ideo seruanda est; legis enim rationem habet, §. ex non scripto, in Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. & l. de quibus, ff. de leg.

3 Tertiò, † quod fere in omnibus Ecclesijs parochialibus Societates sunt, vel sanctissimi Corporis Christi, vel Sāctissimi Rosarij Beatæ Virginis, quamobrem sæpius fit vt confiteantur, & Eucharistiam sumāt, qui de illis Societatibus sunt primo, vel secūdo die Dominico Mensis, eisdemque dieb. processiones fiant; ob eam rem, vt hæc frequententur parochus curabit, & meritum, quod consequuntur, & indulgentias, quas lucrantur, eos edocebit.

4 Quartò † Candelas benedictas die Purificationis Beatę Mariæ Virginis distribuet, & primo die Quadragesimæ Cineres benedictos super caput fidelium imponet, & Dominico dic Palmarum oliuarum, vel palmarū ramos tribuet, vt habetur in Missali Romano. Curabit etiam vt oratio Quadrages. horarum fiat in hebdomada Sancta habito tamen respectu, ne mulieres noctu, vel cum viris in Ecclesia orent, & fores Ecclesiæ occludantur, ita Fusch. de Visi. lib. primo, capit. 26. num. 18.

5 Quintò † festa mobilia Aduentum Christi Domini, & Quadragesimam, & alia huiusmodi de more denunciare debet, id quod in die Circuncisionis fieri solet.

6 Postremò † processiones in *Litaneis maioribus*, necnon minoribus fieri debent, scilicet in festo sancti Marci, quæ Litaniæ maiores dicuntur, & tribus diebus antecedentibus Ascensionem Christi Domini, quæ Litaniæ minores dicuntur, iuxta tamen Decretum Clementis VIII. nam præcipit, ac mandat, vt solum hæ Litaniæ recitentur, quæ antiquissimæ, & communes sunt, & quæ in Breuiarijs, Missalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur.

Litaniæ verò de Beata Virgine, quæ in sacra eade Lauretana cantari, & celebrari solēt; alias verò Litanias æditas, vel edendas prohibet recitari, nisi prius eas ad Congregationem rituum mittant, vt cognoscantur, & corrigantur; alioquin si sine licentia eius publicè eas edere, vel publicè recitare quis præsumpserit, arbitrio Ordinarij, & Inquisitoris puniri ibidem percipitur, ita per Decretum cautum editum octauo Idus Aprilis anno 1601. Quod refert Steph. Quarant. in Summ. Bullar. in verb. Litaniæ. Ad has autem processiones, & Clerici beneficium habentes, vel officium in Ecclesia tenentur, ita declarauit Sacra Congregatio, vt refert Prax. Archiepisc. Neapol. capitulo sexagesimotertio, numero quinto, nisi longè abessent.

Episcopus ergo vbi diœcesim visitabit, de his omnibus parochum interrogabit. Verum quod ad prædicta peragenda necessaria plura sunt, & ea habere parochus debet, ob eam rem, quæ nam hæc sint, explicemus, id quod in sequenti explicabimus.

SVMMA.

1 *Vasa, quæ in parochiali Ecclesia esse debent.*
2 *Vestes.*
3 *Libri.*
4 *Sacrarium.*

§. Quo-

§. V.

Quoniam autem parochus, quo prædicta obire possit, multa postulentur, ob eam rem, quæ nam hæc sint videamus.

1 Primum † igitur si baptismũ administret fontẽ habere debet, in quo aqua ad baptismum cõferendum in vase aliquo nitido contineatur, non ex ligneo, imbiberetur enim aqua ab ipso. Non ex auricalco, ne rugine tegatur, sed ex lapide marmoreo, vbi facilius aqua conseruatur. Eritque fons constitutus in loco Ecclesiæ, commodo, vt occulto clauibus, ne homines aquam sumant ad superstitiones faciendas. Eruntque ibi duo vasa, saltem ex stamno, in quorũ alterũ Chrisma, in alterum oleum Cathecumenorum cõtinebatur. Ac demum vasculum, quò aqua baptizandi super caput fundatur. Hæc autem omnia nitida, atque expurgata semper erunt, aquaque baptismi in singulos annos renouabitur benedictionibus solemnib adhibitis, necnon oleo ac Chrismate mixtis; & fiet hæc in die Sabbati sancti, & Pentecostes, vt habetur in Missali Romano.

Secundò, quoniam Christi Corpus conseruatur, seu conseruari debet in parochialibus Ecclesijs, quò ægrotis deferatur, c. sanè, de celebr. miss & c. presbyter, de consec. dist. 1. & vt habetur apud Triden. Synodum sess. 13. de Sacram. Euchar. cap. 6. ob eam rẽ Tabernaculum habebit in Ecclesia Summa arte effectum, & auro si fieri possit, exornatũ quod in altari maiori collocabitur, intusq; in pyxide consecrata super posito Corporali, benedicto hostiæ sacræ conseruabuntur, atq; sæpius renouabuntur, quò minus species illæ corrumpantur: id quod præsertim æstiuo tempore cauendum est, occlusuque Tabernaculum omnino erit: alioquin si incaute illud reliquerit, tribus mensib. ab officio suspendi debet, & si per eius iniuriã aliquid nefandum inde contigerit, grauiori pęna punietur: Quæ quod, qualis, ac quanta sit non præscribitur, arbitraria erit, ita Gloss. in c. 1. de custod. Euchar. Chrismat. Sacram. Idem statuitur de custodia Chrismatis. in cit. c. 1. & Ego idem sentio de alijs oleis sacris, vt infirmorum, & Cathecumenorum, & de aqua baptismi ob eandem rationem, & Rubr. ibi quæ generalis est. Et ante ipsum sanctissimum Sacramentum lampas dies noctúque ardebit, candor enim æternæ lucis est Christus Dominus. Quo autem commodius ad ægrotos defertur vasculum aliud argento cęlatum habebit cum media parte Corporalis in bursa, (quod in Villis imprimis requiritur ob iter cænosum quod sæpius esse solet hyemis tempore) eaque collo apensa sic deferretur in decenti habitu suprapositо mundo velamine, vt habetur in c. sanè, de celebr. miss. alioquin arbitrio Iudicis puniri debet, vt ait Gloss ibi. Habebitque vasculũ aliud, quo vtatur, dum Sacramẽtum in processionibus defert, & pro qualitate beneficij quale esse debeat, Episcopus præscribet. Item campanulla, quæ, dum ad ægrotum Eucharistia defertur, pulsabitur, quò ipsam adorent, atque associentur. In Ecclesia autem campana altera erit ad signum dandum fidelibus, quando diuina facienda sunt, argu. c. fin. de sent. excommun. lib. 6. & vt inquit Gloss. in extrauag. Quia cunctos, ff. de offic. custod. vbi etiam Mendicantibus prohibetur plures campanas habere sicut in c patentibus, de priuil. prohibitum est in priuatis ædificijs campanas ponere, & publicè pulsare, & Gloss. cit. Extrauag. recenset plures causas, quamobrem campanæ pulsentur. Habebit etiam parochus aliquod instrumentum, quo signum detur diuinorum officiorũ vbi campanæ pulsari nequeunt, vt in hebdomada sancta, e sto nulla ratione signum detur, vbi interdictum loci est, per cit. c. fina. de sent. excommun. & vt egi in Tracta. meo de Censur. in Tab. de interdic. Tabu. quinta, capitulo 8. §. 2.

Tertio Calicem & Patenam, quæ adhibetur ad missæ sacrum faciendum, habeat, secundum formam, c. vt Calix, de consecr. distinct. prima, vbi sic dicitur. (Vt Calix Domini cum Patena si non ex auro omnino, tamẽ ex argento fiet; si quis autem tam pauper est saltem vel stamneum Calicem habeat. De ære autem, ex auricalco non fiat Calix, quia ob vini virtutem eruginem facit; pariterque vomitum prouocat. Nullus aurẽ in ligneo, aut vitreo Calice præsumat missam celebrare. Hæc ibi ex quibus apparet vasa hęc qualia esse debeant, alioquin puniuntur, c. fin. de celebr. miss. & ibi Gloss. Item & vrceolos ad vinum, & aquam continendam adhibito etiam in sacello, vbi Sacerdos induitur ad missam celebrandã, vase vnde manus ablnetur. Tiribulum etiam cum nanicula, necnon vasculum pro aqua benedicta pro facultatibus Ecclesiæ in ea habebit, necnon imaginẽ Christi Domini ad pacem dandam; non enim patena licet, qua Corpus Christi Domini tangitur; necnon candelabra pro Ecclesiæ, itidem facultatibus. Sed de vasis hactenus, iam de vestibus, & indumentis Ecclesię agamus.

2 Secun-

2 Secundò igitur Corporalia † Animæ, seu Paleę ex lino contextę esse debent, vt de Corporalibus habetur in c.consulto, de consecr.dist.1. ita & linteola, quibus Calix abstergitur, vbi Sacerdos purificationem sumpsit; quæ sicut vasa prædicta, munda, ac nitida esse debent, vt habetur in c.2. de custod. Eucharist.Chrismat.& alia Sacramen. Item Amictus, Alba, Cingulum, Manipulum, Stola, atque Casula. Hæc sunt quæ ad Missam faciendam pertinent, quę Casula, Stola, Manipulum de consuetudine Ecclesiæ (vt anni tēpus postulat) quinque colorum sunt albi, rubei, viridi, violacei, nigri, de quibus habetur in Missali Romano quo tempore adhibendi sint. Vestes autem prædictæ, vti Ecclesiæ facultates patiuntur, esse debent, necnon benedictæ, de quorum benedictione infra egimus. Nec fieri debent de vestibus Mulierū ob multa profana, quę contingere potuerūt, ita Archiep.Flor.in Summ.in 3.par.titu.13. cap.8.§.5.& Fusch.de Visita.cap.23.nu.13. relictæ ergo Ecclesiæ alienari poterunt, & ad vsum Ecclesiæ conuerti. Vmbellam quoque ad Eucharistiam deferēdam habere debet, necnon Piuiale, quo solemnibus festis vtatur. Vestes verò Altariū, idest Touagliæ tres esse debent ex communi consuetudine ecclesiæ, vt testatur Fusch.de Visit. lib.1. cap.21. num.17. item pallia altarium, quæ omnia expolita habere debet, ne indigna sint tantis ministerijs, id quod in nonnullis ecclesijs vidi, & prohibitum est in cit.c.2. Et de vastib. satis. Hæ autem vestes ad profana adhiberi non debent, nec etiam laicis commodari, argumen.c.cum decorem, de vit.& honest.cleric.& c.vestimenta, de consecr.distinct.prima, & c.seq.& c.ligna, cum seq. de consecr. eadem distinct. Immo si laicus ipsis vtatur, vel dolo, vel ludo, arbitraria pœna punitur, ita Glos.dixit in c.tuarum, in verb.Signatos de priuileg. quam communiter receptam testatur Fusch.de Visit.lib.primo, & cap.23. nume.vigesimo, & facit cit.c. vestimenta, vbi prohibetur, ne tangantur, nisi à sacris hominibus.

3 Tertiò † hos libros habere debet Breuiarium, Missale Romanum iussu Pij Quinti editum, & Clementis VIII.reformatum, vt ex eius Bulla habetur. Ritus baptizandi, Tridentinam Synodum, Catechismum Romanum, Synodum diœcesanam, necnō prouincialem Bullam Cœnæ Domini, Bulla Episcopi continentem casus reseruatos, quas duas Bullas, qui animarum curam gerunt, vel Regulares, vel Seculares ad audiendas confessiones destinati sint, habere debent, & ipsis diligenter studere ob pœnas illatas à Clemente VIII.per suum Decretum contra absoluentes à casib. reseruatis sine expressa licentia, vt suo loco infra diximus. Librum itidem habere debet, vbi nomina baptizatorum scribantur. Item eorum, qui confirmati sunt id quod fieri debet, vt si quando matrimonia contrahenda essent, & de huiusmodi impedimentis dubitaretur, id sciri possit. Fidem enim faciunt prædicti libri; prosunt etiam ad sciendum ętatem, id quod expedit ijs, qui ordinibus initiari volunt, itidē ad multa alia. Postremo librum habere debet eorum, qui matrimonio coniuncti sunt ex Decreto Concilij Trident.sess. vigesima-quarta, de reformat.cap. 1. Id quod fit quò facilius matrimonium probetur, & cogni-
4 tio. Hæc Sacerdos habere debet. † Ad quæ omnia conseruanda locus præscriptus esse debet, qui dicitur Sacrarium, seu Sacrestia, in qua arcæ aderunt, quibus prædicta contineantur, ne puluere consumantur, atque subripiantur. Postremò constituendus est, qui omnium prædictorum curam habeat, qui dicitur Sacrista, de quo in tit. de off. Sacristę, vt ibi facultates Ecclesiæ id postulant custos etiam creandus, qui paret omnia ad diuina pertinentia, de quibus in titu. de off. custod. esto Sacrista hæc facere possit. Sed de his hactenus, iam ad gubernationem Clericorum sæcularium beneficium Ecclesiast. obtinentes curam animarum habens transeamus, id quod in sequenti præstabimus.

De Gubernatione Clericorum Secularium, qui obtinent beneficium Ecclesiasticum curam animarum habens, effectu per se, ac proximo decimotertio potestatis Episcopalis, habito respectu ad Sepulturam parochianorum. Cap. XVII.

SVMMA.

1 *Sepelire suos parochianos parochus debet.*
2 *Sepulturam vbi parochianus eligit extra suam parochiam, quartam funerum habere parochus debet.*
3 *Regulares, in quorum Ecclesia, quis sepulturam eligit, an ingredi parochiam alicuius ad mortuum*

tuum suscipiendum propria auctoritate possint.
4 *Sepultura Ecclesiast. quinam careant.*
5 *Sepulturæ locus an vendi possit in Ecclesia.*
6 *Sepeliendi ius an vendi possit.*
7 *Facultas sepeliendi an concedi possit.*
8 *Beneficium Ecclesiast. habens*
9 *Regulares*
10 *Vxor*
11 *Peregrini*
} *vbi sepeliendi sint.*
12 *Missæ, aliaque pia opera secundum Ecclesiæ ritum fieri debent.*
13 *Cœmeterium Ecclesia parochialis habere debet.*

1 VARTO † Parochus suos parochianos sepelire debet, hunc enim ius parochiale etiam est, vt habetur in Clem. dudum, §. Huiusmodi eodem, & facit tot. eod. extra de sepult. & c. ex parte, eodem cum similibus, atque sic dixit Abb. in Rubr. de paroch. nume. 2. & in c. abolendæ, de sepult. num. 6. vbi à parocho nihil pro sepultura, seu officio peti posse, cum ad hæc obligatus sit, nisi aliud suadeat consuetudo, c. ad Apostolicam, de simon.

Hæc autem regula locum habet, vt parochiani etiã similiter sepeliri in sua parochia debeant, vbi aliter dispositum non est ab ipsis, c. 1. & c. is, qui, & c. licet, de sepult. lib. 6. Mortuo igitur aliquo etiam extra parochiã, ad suam parochialem Ecclesiam deferri debet, cit. c. is qui.

Item locum habet, vbi parochianus indu ctus à Clericis secularibus, vel regularib. iurasset vouisset, promisisset, vel aliqua ratione se electuram sepulturam in Ecclesia dictorum, à quibus inductus fuerat, vel iam electam non mutaturum. Alioquin si cõtra fiat, ad restitutionem corporis, necnon omniũ, quę occasione ipsius habuerunt intra decem dies faciẽdam obligati sunt; quibus elapsis si non fuerit satisfactum, Ecclesia, & Cœmiterium eorum ipso facto interdicto subiecta sunt, quousque plenè satisfecerint, ita dicitur in c. 1. & ibi DD. de sepultu. lib. 6. Immo inducentes ad sepulturam eligendam sunt statim ipso facto excommunicati per Clem. fin. de pœnit. Verum, quid, si testator relinquat anniuersarium celebrari perpetuo pro anima sua, & non dicat in qua Ecclesia, vbi celebrabitur? In ecclesia, in qua erit sepultus; ita enim cõsuetudine seruatur, vt inquit Cuman. in cons. 12. quem refert, ac sequitur Illustriss. Tusch. in pract. conclu. in littera A. conclus. 337.

Postremo sepeliri etiam debent, & ecclesiastica sepultura priuari non possunt à creditore, si velit ipsum corpus debitoris, vt pignus quoddam, vel sequestrari, donec pecunia ei debita præstetur, §. hæc autem dispo suimus, vers. Meminimus in Authen. Vt cum de appellat. cognosc. & idcirco Iudex hanc licentiam dare non debet, ita DD. in l. cũ sit iniustum, C. de sepult. violat. communisque opinio hæc est, vt testatur Viu. in sua Syln. opin. 171. Immo nec si appellet creditor, ne corpus debitoris sepeliatur, audiendus est, ita Gloss. & DD. in c. ex parte, de sepultur. & Viu. in eodem loco. Et facit l. si. C. de appel. recip. & Farin. lib. 1. var. quæst. crim. in tit. de delict. & pœn. quæst. 20. num. 139. cum seq. vbi pœnas etiam recenset, quas patitur creditor prædicta faciens, & etiam tempore ægritudinis debitorem molestia efficiẽs, ita Farin. ibidem, & Menoch. de arbit. iud. lib. 2. Cent. 4. cas. 387. & pœnæ plures creditorum ob id habentur in l. fi. C. de sepult. violat. & in Auth. Item qui, eod.

2 Excipitur tamen, † vbi alibi sepulturam quis si sibi eligisset, liberam enim quisque facultatem habet eligendi sepulturam, c. 1. de sepultur. & c. cum quis, eodem lib. 6. & idcirco apud Regulares quisque potest sepulturam sibi eligere, vt habetur in Clemen. dudum, de sepul. & Illustriss. Tusch. in Pract. conclus. in littera P. conclus. 97. nu. 5. In hoc casu tamen quartam funerum habere parochus debet, ita Feder. de Sen. in cons. 253. & cons. sequenti, & idem Tusch. in eadem conclus. num. 6. Quorum autem quarta hæc sit habetur in cit. Clem. dudum, §. verum ne parochialis, & ibi Gloss. & DD. & Tusch. in littera L. concl. 27. cum sequent. In hac quarta vide Addit. Pauin. ad extraua. super Cathedram, de sepultu. vbi multa huc pertinentia posuit. Et quamuis quarta dicatur, quandoquidem hæc de iure præstatur; aliquãdo tantum tertia, & aliquando dimidia tribuitur de consuetudine, ita Bald. in cons. 70. lib. 4. quem refert, ac sequitur Tusch. in littera Q. concl. 23. qui & in eadem littera conclu. 30. de sententia Butr. non deberi quartam ait de candelis, & eleemosynis, quæ dantur de consuetudine parochis, quando ad sepulturam corporis inuitantur extra parochiam.

3 Atqui † an Regulares, in quorum Ecclesia quis eligit sibi sepulturam, cum processione atque Cruce ingredi parochiã possunt inuito Rectore ad mortuum suscipiendam. Oldrad in cons. 204. tenuit ipsos posse; & hanc opinionem sequitur Anchar. ob hanc potissimum rationem, quod ius liberum sepeliendi habent, & ita Addit. ad Ioan. Fran. de

de Pauin. in Extrauag. super Cathedram, in fine.

Contrariam opinionẽ tenet idem Oldra. in conſ.102.aliàs 103.ſcilicet non poſſe eos inuito Rectore ingredi parochiam prædicta ratione;& hanc opinionem ſeruari teſtatur Zabar.in Clem.dudum,§.Huiuſmodi, nu.3. nam ait non licere leuari funus niſi iubente Sacerdote parochiali, qui etiã incipere debet, verſic. Subuenite, & tutius hoc eſſe inquit ibidem,ne rixarum materia detur. Sequitur etiam Paul.Fuſch.de Viſit.parte prima,cap.25.num.8.nam ait non debere parochiam alterius ingredi ſine licentia parochi,vel Epiſcopi.Idem quoque Rebuff.ibid. & Illuſtriſs.Tuſch.in litrera P.concluſio.95. Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut adeſt conſuetudo, & in hoc caſu ſtabitur ei. Aut non eſt, & tũc poſteriorem ſententiam Oldrad.ſequar,vt ſcilicet ſine licentia parochi non ingrediantur parochiam ad mortuum ſuſcipiendum,quã ſi concedere nollent, tunc contrariam opinionem ſequerer.Hæ igitur opiniones inter ſe ſic conciliandæ mihi videntur. Hodie tamen per Decretum Congregationis Illuſtr. Cardinalium negotijs Epiſcoporum,& Regularium,propoſitæ quæſtio hæc ſublata eſt, cautum enim eſt,ne regulares cuiuſcunq; ordinis,& Congregationis vllo modo, etiam ſpecialis alicuius conſuetudinis prætextu parochias cum Cruce,proceſsionaliter, aut aliàs ad deferenda,& leuanda defunctorum funera,intrent,vel leuent,& offerant,niſi vocato, & expectato proprio defuncti parocho,eoque itidem præſente. Si tamen aliter ipſe fieri non conſentiat, & permittat, vel niſi requiſitus venire expreſsè omnino recuſet.Hæc ſacra Congregatio decreuit, quam refert Steph.Quaran.in Sum.Bullar. in verbo,Priuilegia Regular. Vbi quis ergo in Eccleſijs Regularium ſepulturam eligit, decretum hoc ſeruabitur. At quid ſi parochianus alicuius Clerici ſæcularis in alterius parochia ſepulturam eligat, quid tunc ſeruabitur? Planè idem,quod de regularibus decretum eſt ob eandem rationem,argum.c.cum dilecta,de confirm. vtil.vel inutil.& l. illud, ff. ad legem Aquil. Vel diuiſionem prædictã ſequent.Quoad quartam verò,quæ offertur, vbi in alterius parochia quis ſepelitur,parochus defuncti ipſam habere debet,vt in allegato Decreto proximè habetur,& ſupra diximus.Si verò mortuus domicilium in duobus locis habebat,inter vtrunque parochũ quarta diuidi debet,c.cum quis,de ſepultu. libro 6.

Secundo . . . . vt in ſua parochia non ſepeliatur,vbi extra eam mortuus eſt,& cõmode ad ipſam deferri nequit, ſic enim habetur in c.fina. eodem libro 6. vbi etſi Religioſi in ſuo Monaſterio ſepeli debent,tamen ſi adeo remoti ſunt ab ipſo, vt cõmode deferri nõ poſſint,in alio loco ſepeliri queunt, niſi aliter tacuiſſent. Tunc enim eo deferri debent,quamuis exinterari nõ debeant per Extrauag.1.de ſepult inter communes.Qui ergo Romæ mortuus eſt,ibi ſepeliri poterit, niſi aliud elegerit.

Tertiò excipitur, vbi ſine periculo ad proprium parochiam deferri non poſſet,vt habetur in c. is qui,de ſepult. lib.6. tunc enim ſepeliri alibi poteſt. Quare nec bãnitus poſt mortem in patriã deferri valet, vt habetur in l.ſecunda, ff.de cadauer. punit.& ibi not. Bartol.

Quartò excipitur, vbi maiores ſui alibi ſepulturam haberent; tunc enim, niſi aliam ſepulturam elegerit,in ſepulcro ſuorum maiorum ſepeliri debet, vt habetur in c. 1. de ſepult.& in c.licet,eodem lib. 6. & c. is, qui habet,eo. Quamuis & tunc quarta parocho debeatur.

4 Quintò † excipiuntur qui Eccleſiaſt.ſepultura carent;nam hic nec in parochia, nec alibi in loco ſacro ſepeliri debent,cuiuſmodi ſunt,qui in torneamentis mortui ſunt, vt in c.1.& c.2.de torneam. Secundo qui in duello,vt in cap.19.ſeſſ.25.de reform.apud Triden.Synod. Tertio,qui ſemel in anno confeſſus non eſt,& in Paſchate Euchariſtiam non ſuſcepit, niſi de conſilio Sacerdotis prorogaſſet,c.omnis,de pœnit.Quarto monachus qui cum peculio ſine licentia Abbatis habita mortuus eſt,c.Monachi, de ſtat. monach. Quinto vſurarij manifeſti,niſi prius ſatisfecerint,vel idoneè cauerint, vt habetur in c. quanquam,de vſur.lib.6. de qua pœna Ego in Tract meo de vſur.cap.34.§.8.cum ſequ. Sexto qui Deum maledixerit, ſi pœnitentiã iniunctam iuxta,c.s.de maleſ.non adimpleuerit. Septimo excommunicati,notorij, & denunciati,vt probaui in Tract.meo de Cenſur.Tab.2.cap.9.§.5.& §.6.abundè vbi etiã habetur de pœna huiuſmodi ſepelientium. Octauo interdicti notorij,& denunciati, vt habetur in eodem Tract.Tab.5.cap.13.§.4. & cap.1 .§.4.vel ſeparatim, vel generatim, vel per vniuerſitatem interdicti ſint. De pœna ſepelientium hos habetur eadem Tab. 5. cap.1.§.1.num.13. Poſtremò publici peccatores,qui pœnitentiam non egerunt, nec ſigna contritionis dederunt. Item qui ſeipſos occiderunt,c.placuit, 23.quæſtio. quinta.

Excipi-

Excipitur tamen postquam se quis vulnerauit,si ipsum pœnituit.Secundo excipitur, vbi se præcipitem dedit,non quo se interficeret,sed quoniam malum ipsi impendens,aliter euitare se non possit,exempligratia mulier per fenestras se proiecit,vel quo fugeret violare eam volentes,vel ne in manus inimi corum incideret,c.ex parte,2.& ibi Gloss.de sepult.vid.Item de eo,qui in flumine se proiecit ob huiusmodi caosas.Excipitur deniq; vbi quis reperitur mortuus in puteo,vel laqueo,nisi enim constet seipsum interimisse ecclesiastica sepultora priuari non debet, ita Couar.lib.secuodo,var.resol.cap.1. numero 11.& Nauar.in conf.7.de sepultu.non enim præsumitur quis se interfecisse, l. merito,ff.pro soc.

Addo sepultura carere,qui cum mortifero peccati occisi sunt,c. fures, de furt. atque omnes alij relat.à Gloss.in c.ex parte,de sepult.Atqui an locus sepulturæ vendi possit in Ecclesia,vel Cœmiterio.Item an ius sepeliendi . Tertio , an facultas sepeliendi dari possit in Ecclesia nullo iure translato.

5 Qnoad primam quæstionem † concludo vendi non posse,ita vt emptor eios dominus fiat;nam locus sacer est,sacræ res autē alienari nequeunt,l.inter stipulātem.§.sacram. de verbor.oblig.§.res sacræ,in Instit.de rer. diuis.nec auctoritate Episcopi alienari poterit;ergo vt ita habetur in c. addendæ, de sepultu.vbi Abb.& Fusc.de Visit.Eccl.lib.1. cap. 25.num.10.

6 Quoad secundam quæstionem, † scilicet an vendi possit,ius sepeliendi,vide Abb. ac DD.in c.abolendæ,de sepult.& quæ ego dixi in Tract.de simonia,Tabul.1.cap.44.§.2. vbi hanc prioilegi. Hi quæ tamen martiria, vid.Abb.in cit.c.abolendæ eum.

7 Quoad tertiam, † an facultas sepeliendi in Ecclesia nollo iure translato concedi valeat.Planè à quocunque parocho cōcedi potest hac ratione, & ita quotidie seruatur, & consuluit Nauar.io consil.1.de sepolt. Quare hac ratione conceduntor loca ad ponenda scamna in Ecclesia,& ideo potest ab eodem parocho,etiam facultas hæc adimi ad arbitrium suum,cum nollum vis transferatur,sed non mera facultas,ita Abb.in cit.c. abolendæ,& scilicet in verb.Sepultura.quæstione 3. Non etiam præscribi potest locus in Ecclesia,arg.§ nullus,in Instit.de rer. diuis.atque sic dixit Fusch.de visit.lib.1.cap. 26.num.3.Non etiam consoetudine acquiri esse enim onus locis diuinis contra c. 1. de consuet.ita Fusch.ibidem nome.3. Quando autem in sepultura simonia committatur abunde egi in Tract.meo de simon.cap.44. §.2.num.8.

8 Verum,† qui beneficium Ecclesiast. habet,vbi sepeliri debet?Planè in sua Ecclesia,

9 † vt Monaci in suis Monasterijs,c. fin.de sepult.lib.6.& Paul.Fusch.de visit.Eccl. lib.1. cap.25.num.12.exceptis casibus iam dictis.

10 Vxor † etiam in sepultura mariti sepelietur;nam eius domicilium retinet,& honorē c.is,qui.§.fin.de sepul.lib.6.& si plures habuit cum vltimo,vt ibidem dicitur, exceptis iam dictis casibus in primaria regula.

11 Quid de peregrinis? † In ea parochia sepeliri debent,vbi mortui sunt,quando alibi sepulturam non elegerint,ita Feder.de Sen.in conf.92.& refert,ac sequitur Tosc. in littera P.conclus.277.Quæ diximus de sepultura, locum habent,modo Ecclesia,cœmiterium-vè interdicto generali, specialivè subiecta non sint,non enim tunc in hisce locis sepeliri potest,vt probaui in Tract. meo de Cens. Tab.5.cap.9.& cap.10.

Atqui quod diximus parochum quartam habere debere eorum,quæ dantur,vbi extra parochiam sepeliuntur,an igitur licet pro funeribus,officis,& vniuersalibus defunctorū aliquid accipere?Concludendum est,non licere communi iure, nam beneficium datur ob hanc rationem, vt probaui quo huiusmodi officium parochus obeat,ita io eod.Tract.cap.44.§.secundo,num.6. cum sequent. Excipitur tamen vbi quid vltro offertur ab hæredibus, vel ex laudabili consuetudine, c.ad Apostolicam,de simon.& vt Ego probaui eodem §.secundo,num.septimo. Sublimi tator vbi pauperes essent hæredes,& non haberent quid darent,nam nihilominus officia huiusmodi obeunda sunt de more Ecclesiæ, ibidem enim,vt dixi,beneficium datur, c.fi. de rescrip.lib.6.

12 Suffragia verò viuorum,† idest Missæ,sacrificia,preces, aliaque pia opera, quæ pro mortuis fiunt,secundum Ecclesiæ instituta, piè,ac deuotè fieri debent,ac vt sic fiant Episcopus curare debet,vt habetur apud Trid. Syno.sess.25.de Purgatorio,sic enim inquit: Curent autem Episcopi,vt fidelium viuorū suffragia,missarum, scilicet sacrificia, orationes,eleemosinæ,aliaque pietatis opera, quæ à fidelibus,pro alijs fidelibus defunctis fieri consueuerunt,secundum Ecclesiæ instituta,piè,ac deuotè fiant.Et quæ pro illis ex testatorum fundationibus, vel alia ratione debentur,non perfunctoriè, sed à Sacerdotibus,& Ecclesiæ ministris,& alijs, qoi hoc personæ tenentur,diligēter,& accurate persoluantur.

X Hæc

Hæc ſancta Synodus, ex quibus propoſita concluſio habetur.

13 Ex his † patet Eccleſiam parochialẽ Cœmiterium habere debere, ab Epiſcopo benedictum, vt ſuo loco diximus, & vbi nõ eſt in Eccleſia, in qua Chriſti fideles hodie ſepeliuntur, ſed foris occluſum habendum eſt, ne in eis prophanum, quid fiat, fruitur enim, & ipſum immunitate Eccleſiaſtica. In eo tamen ſepeliri non debet, vbi eſt interdictum, vel ſpeciatim, vel per contiguitatem, quia Eccleſia eſt interdicta, quo caſu & Cœmiterium contiguum eſt interdictum, c. ſi Ciuitas, de ſenten. excommunica. lib. 6. idem vbi polluta eſt Eccleſia, nam & Cęmiterium pollutum erit, & in eo ſepeliri non poſſent. c. vnic. de conſecr. Eccl. vel altar. Idem ſi interdictum loci adeſt, vt in Tract. meo de Cenſ. Tab. 5. cap. 9. vide, & ſupra dixi.

De Gubernatione Clericorum ſecularium, qui obtinent beneficium curam animarum habens, effectu per ſe, ac proximo, ſed decimoquarto poteſtatis, atq; officij Epiſcopalis, habito reſpectu ad Preces, & ſacrificia, quæ pro populo offerre debet. Cap. XVIII.

SVMMA.

1 *Preces, ac ſacrificia pro ſuo populo parochus offerre debet.*
2 *Pro infantibus mortuis an orandum ſit.*
3 *Parochus ad ea tenetur, quæ ad ſuum munus obeundum pertinet. Et quid de Capellano.*
4 *Fructus, & emolumenta omnia beneficij ſunt parochi, quoad onera ſubſtinenda.*

1 OSTREMO † Parochus pro ſuo populo preces fundere debet, ac ſacrificia offerre, ita habetur apud Trid. Synodum ſeſſ. 23. de reformat. capit. 1. Cum præcepto diuino (dicitur enim ibi) mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura cõmiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, &c. Ecce hinc haberi pro ſuis parochianis parochum ſacrificia offerre debere, atque preces Idque iure meritò, nam cui beneficium Eccleſiaſt. confertur, conſtituitur legatus, & præcator, ſiue interceſſor inter hominem, & Deum, vt dixit Alexan. 1. in c. ipſi Sacerdotes, 1. quæſt. 1. Ipſi Sacerdotes, ait ibi, pro populo interpellant, & peccata populi commedunt, qui ſuis precibus ea delent, atque conſummũt. Idem ſenſit Grat. diſtinct. 49. in prin. vbi inquit, qui ordinantur interceſſores pro populo ad Deum patri. Idem Apoſtolus inquit ad Hæbreos, cap. ſeptimo, ibi Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominib. conſtituitur in his, quę ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, & hoc officium eſt, & munus parochi, propter quod dicitur beneficiũ dari, c. fin. de reſcript. lib. 6. & ita Capic. deciſ. 23. num. 5. & ſanct. Thom in 3. par. quæſtione 22. art. 1. & quæſt. 26. aart. 1. & Nauar. de Hor. Canon. cap. 18. num. 1. & cap. 21. eodem. Idque meritò decuit enim, & neceſſarium fuit inſtituere Clerũ, qui populi nomine Deum laudaret, & pro beneficijs acceptis aſſiduè gratias ageret, & ſacramẽta adminiſtraret, nam cum munus hoc omnium Reipublicæ Chriſtianæ maximum ſit, & alia omnia munera certos habeant miniſtros, meritò qui diuinis præceſſent, & qui ea adminiſtrarent, Eccleſia habere debuit, atque ſic dixit Nauar. in c. ſi quando, except. 7. numero 2. de reſcript. & in Comment. de Hor. Canon. cap. 21. nume. 2. Item Catechiſmus Roman. de Sacram. ordin. in princ. Quare tam pro viuis, quam pro defunctis ſacrificia offerre debet parochus, & Epiſcopus, vbi diœceſim viſitabit, an hæc fiant, diligenter obſeruabit.

2 Atqui † pro infantibus baptizatis, qui in ea ætate moriuntur, orandum eſt, & miſſa celebranda? Planè non pro ſalute eorum, mortui enim ſtatim in cœlum euolant. Sed Deo gratiæ pro ipſis agendæ, & pro alijs mortuis fieri debent, ita Nauar. de oratio. capit. 19. concl. 5. num. 65. Non ergo in Memento defunctorum pro infantibus orandum, nec aliæ huiuſmodi preces fundendæ, pro eorum ſalute.

3 Verum † quo ad hæc obeunda neceſſariò multa poſtulantur, an ad ea paranda parochus obligatur? Breuiter concludendum eſt ipſum obligari, argum. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. Nam beneficium ibi datur, quo eius fructibus onera eccleſiæ ſubſtineat, c. præſenti, §. porrò, de off. ordin. lib. 6. & ita Gloſſ. in verb. Oneribus. Excipitur tamen, vbi conſuetudo contraria eſſet, vt ſcilicet onera alij ſubſtinerent. Hinc Societas Corporis Chriſti Domini multis in locis oleum ſubminiſtrat ad lãpadæ, & cereos ad diuina facienda;

da; sicut etiam sumptus Concionatoris.

Quid de Capellano ad quæ onera tenetur? Nisi aliàs pactũ interueniat, ad eos omnes sumptus tenetur, qui perpetui quodammodo non sunt, & sine quibus munus suum obire non potest. Quare suis sumptib. Adiutorem tenebit, de hostijs, & vino prospiciet, quæ ad Ebcharistiam conficiendam, administrandamque pertinẽt; sicut etiam ad expurgandam Ecclesiam, vestes, & vasa, non autẽ ad ea reficienda, & farciẽda; sicut nec etiam ad candelas, & ramos oliuarum distribuendos, ita sensit Nanar. in cons. 4. de verb. signif. nisi alias cautum sit.

4 Quò autem † prædicta munera obire parochus possit, fructus, & emolumẽta omnia suæ Ecclesiæ habeat, & idcirco tam vrbanorum prædiorum quam rusticorum, necnon decimas, de quibus suo loco diximus, sicut etiam primitias. Tertiò oblationes, quæ in Ecclesia fiunt, c. quia Sacerdotes, & c. Sanctorum, & c. hanc consuetudinem. 11. quæst. prima, Immo quæ offeruntur ad cultum imaginis depictæ in pariete, in laicis priuatim ob miracula intra fines parochiæ ad parochum pertinent, vt inquiunt Anton. & Abb. in rubr. de paroch. Idem Anto. & Abb. in c. pastoralis, num. 2. de his, quæ fiunt à prælat. sine consen. cap. qui Abb. hac de re sæpissimè consultus se ita respondisse testatur, & Fely. in c. dilectus, vbi rem hanc pluribus agit, de off. ordin. Idem asserit Abb. in allegatis locis de oblationibus factis capellis, & sacellis sitis intra suam parochiam; & de ijs, quæ in sua Ecclesia offeruntur aliquo extraneo celebrante ibi vel Capellano, ita Fely. vid. io cit. c. dilectus. Sæpius enim hæc occurrunt. Oblationes igitur prædictæ debentur, nisi præscriptione, vel consuetudine aliter esset cautum, id quod in curia parochorum contingit, ita Fusch. de Visit. Eccles. lib. 2. capitu. 2. nu. 15. Vel intentione offerentis, ita Prax. Archiepiscop. Neapol. cap. 71. vbi rem hanc egit. Postremo in sua parochia solemnis missa cani non potest, nec oblationes colligi in præiudicium parochiæ parochi, nisi de licentia Papæ, ita Calder. in cons. 422. alias consil. 6. de relig. dom. quem refert ac sequitur Illustris. Tusch. in littera P. concl. 95. numero 6. quare ob hanc rationem, quòd oblationes factæ in parochia sunt parochi, alij nequeũt mulierem post partum admittere in ecclesiam, nec aqua benedicta ædes lustrare, nec oua paschatis tempore benedicere, vel nouã domum; nec oblationes facere in Capellis, vel regularis sint, ita Prax. Archiepisc. Neapol. cit. cap. 71. num. 13.

Addo demum è contrario parochianos habere ius petendi sacramenta, & posse decimas denegare, si sacramenta eis non præstentur, & si petantur excipere, quousq; restituat parochianos ad sacramenta, ita Lap. allegat. 67. nume. 8. quem refert ac sequitur Tusch. in eadem littera P. conclu. 98. Sed de Clericis secularibus satis, ad Collegia eorum dem, & ad Capitula Ecclesiarum Cathedralium transeamus.

De gubernatione Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, effectu per se, atque septimo Potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XIX.

SVMMA.

1 *Canonici quales esse debeant.*
2 *Canonici Ecclesiæ Cathedralis residere debent, sicut etiam alterius Ecclesiæ collegiatæ.*
3 *Pœna Canonicorum, qui non resident, quæ nam sit.*
4 *A quo imponatur.*
5 *Fructus, qui adimuntur Canonicis non residentibus in quem vsum distribuantur.*
6 *An retineri possint, antequam priuentur, & quid si ex licita causa absint.*

AGimvs de gubernatione Clericorum secularium singulorum; nunc agendum est de vniuersitate, & Collegijs eorundem, idest de ijs, qui sunt de Collegio, vel Ecclesiæ Cathedralis, vel alterius Ecclesiæ Collegiatæ, & communiter dicitur Capitulum, de quò quidem Capitulo omissis, quæ ad ipsum pertinent viuo Episcopo, & quæ pro mortuo sede vacante agere possit, vt œconomum constituere, qui fructuum Ecclesiæ vacantis curam gerat; & Vicarium qui ius dicat, vt habetur apud Trid. Sync d. sess. 24. de reformat. cap. 16. Quãdoquidem præterquam quod iure pluribus in locis de eius potestate agitur, vt in tit. ne sede vacant. in antiq. & sexto, & in c. 1. de Instit. lib. 6. & c. si Episcopus, & c. seq. de supplend. neglig. prælat. eod. liq. 6. Clem. statutum, de elect. & c. cum olim, & c. his quæ, de maior. & obed. in antiq. & io ead. c. ad abolendam, de hæret. cum simil. & apud Trid. Synod. sess. 7. de reform. cap. 10. & sess. 23. de reform. cap. 10. Tractatus plures doctissi-

morum virorum extant, & docta Addit. ad Summ.Bollar.Steph.Quaran.in verb.Capitulum,ideſt de Canonicis ipſius, quæ agere debent contemplabimur, præmiſſo tamen prius quales Canonici eſſe debẽt habito reſpectu ad gradum cuiusque.

5 Canonici ergo huiuſmodi † vt rem aggrediamur,partim habent dignitates, vel perſonatus,partim non. Item partim habent curam animarum,partim non habent; ob eam rem qualitates ipſorum breuiter contemplabimur; hoc enim Epiſcopus animaduertere debet,quę & quot dignitates ſint,& an ſignũ quodpiam dignitatis gerant, & an honeſtũ ſit,ac legitimum,item quot alij Canonici,ita Fuſch.de Viſit.Eccleſ.lib.1.cap.15.num. 5. cum ſequen.item an Canonici ſupra numeraui. Qui igitur dignitatem perſonatumvè habent,ideſt præbendas, vel Canonicatus, qui habent annexas dignitates, ſeu perſonatus,cuiuſmodi eſt Arimini præpoſitura, vel Archidiaconatus (dignitates enim illæ dicuntur,quæ in initio ſic fuerunt conſtitutæ,vel poſtea factæ, vel conſuetudine pro talibus habitæ)dignitates igitur huiuſmodivè perſonatus conferri tantum debent Magiſtris,vel Doctoribus,aut licentiatis in Theologia,aut iure Canonico, ita habetur apud Trid.Synodum ſeſſ.24.de reform.capit. 12. verſ.Hortatur etiam Sancta Synodus,id tamen conſilij eſt,& non præſcripti, hortatur enim vt id fiat, præſertim in Cathedralibus ſingulis.

Qui verò curam animarum habẽt,ætate, moribus,& ſcientia,vt reliquis prædicti eſſe debent,de quibus in c.cum in cunctis,de elect.& ita ſancta Synod.eodem capitu.12.in initio.Idque Epiſcopus curare debet,vt ſcilicet ſit Canonicus, qui ſacramenta omnibus de diœceſi adminiſtret,qui ad eam veniunt, cum Eccleſia Cathedralis ſit mater omniũ, in reliquis non ſe ingerat,ita Fuſch.de Viſit. lib.primo,cap.15.num.36. Si verò curam animarum non habent idonei tamen eſſe debent, & non minores ætate viginti duobus annis,ita Sancta Synod.eodem verſ. Ad cæteras autem dignitates.Atqui an Canonicus beneficium animarum curam habens retinere poteſt? Planè communi iure non; vtrunque enim reſidentiam poſtulat,& idcirco incompatibilia,& declaratum hoc eſt, ſicut refert Fuſch.de Viſit.lib.1.cap.15.num.22.Excipitur vbi à Romano Pontifice diſpenſatum eſſet,quod conceditur vbi Canonicatus pauper eſt,& beneficium curatum, eſt in ciuitate,ita Fuſch.ibidem,num.23.& ita Arimini factum vidi.

Tertio in Eccleſijs Cathedralibus omnib. dimidia pars Canonicorum presbyteri ſint reliqui verò Diaconi,& Subdiaconi. & vbi conſuetudo laudabilior eſſet, vt plures eſſent presbyteri,mandat ſancta Synodus eodem capitu.12.verſ.In omnibus, id ſeruari. Hoc autem in hanc ſententiam accipitur, vt ſcilicet qui præbendam, quę habet annexũ ordinem presbyteratus habuerit,presbyteri munere in celebratione miſſarum fungatur.Qui habet præbendam, cui ſit annexus ordo Diaconatus, in celebratione diuinorũ Diaconatus officio,qui præbendam Subdiaconatus habet tantundem;eſto ipſas habentes presbyteri ſint,ita habetur ſeſſ.22.de reformat.cap.4.apud Trid. Synod. ſicut enim de Collegio Cardinalium partim Epiſcopi, partim presbyteri,partim Diaconi ſunt. Quare nemini canonicatus conferri debet, qui in ea ætate non ſit, quam ordo ſuus poſtulat ita Triden.Synod.cit.ſeſſ.21. de reformat.cap.4.& qui Canonicatum adeptus eſt, ſi ordinem non habet,quem poſtulat Canonicatus,infra annum ſuſcipiet, ita Trid. Synod.eodem cap.4.idem habetur in Clemen. vt ij,de ætat.& qualit.alioquin punitur iuxta cit.Clem.quia non habet vocem in Capitulo, & dimidiam partem diſtributionum amittit,vt ibi dicitur,& ſancta Synod. confirmauit. Immo vbi non aderunt tales Epiſcopus cũ conſilio Capituli deſignabit pręhendas, quibus quiſque ordo annexus eſſe debeat. Idem & in alijs collegiatis Eccleſijs fieri debet,ſcilicet,vt ordinum functiones ij obeant,qui ipſis ordinibus iniciati ſunt. Qui ergo Oſteriatus ordinem habet,hic oſteriatus munera obibit Qui Lectoratus ordinem habet, lectoratus functiones, & ſic de reliquis ita habetur apud Triden.Syno. ſeſſ.23. de reform.capit.17. vbi etiam mandatur,vt ex aliqua parte redituum beneficiorum ſimplicium,vel fabricæ Eccleſiæ ſi ſuperant, eis prouideatur.Ex his ergo patet inſeruientes huiuſmodi emolumentum aliquod habere debere,& facit cap.16.eadẽ ſeſſ.Ex his colligi poteſt,quid ſentiendum de Clericis alicuius parochię,ad cuius vtilitatem ordines eis collati ſunt, an inſeruire ei habeant, & qua ratione.

Quarto quod ſtatuta facere poſſunt, vt probaui in Tract.meo de Cenſ.Tab.1.capitulo 9.num.4.ob eam rem,vt licita ſint,Epiſcopus curare debet,& reicere ipſa, vel conſuetudines,quæ ſunt cõtra Canones, ita Trident.Synod. ſeſſ.vigeſimaquarta, de reformat.cap.14.& ſeſſ.22.de obſer. & euitan. in in obſer.miſſ.

Hig

His præmiſsis, iam functiones Canonicorum aggrediamur. Primum igitur omnia ea facere & ab ijs omnibus ſe abſtinere debẽt, quæ facere, & à quibus ſe abſtinere communiter Clericos debere antea concluſimus, & idcirco etiam profeſsionem fidei, de qua infra pluribus agemus.

Secundo † Canonici reſidere debent, vbi Canonicatus habent; idque merito, nam diuina officia per ſe, & non per ſubſtitutos obire in Eccleſiam debent, ita Trident. Synod. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12. verſ. Omnes verò, & Pius V. in Bulla incip. Cupientes, quæ eſt in ordine 64.

3 Atqui † an puniri poſsint, ſi abſint? Planè ſic Nam primo anno priuari debent dimidia parte fructuum, quos ratione præbẽdæ, ac reſidentiæ ſuos fecerunt. Si itidem ea negligentia vſi iterum fuerint, omnibus fructibus, quos eodẽ anno lucrati ſunt, priuabuntur. Creſcente contumacia contra eos iuxta ſacrorum Canonum conſtitutiones procedetur, ita ſanciuit Triden. Synod. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12. verſ. Præterea obtinentes ibi. Alioquin primo anno; Cenſuris etiam, necnon pœnis pecuniarijs, arbitrio Epiſcopi, & etiam priuatione beneficiorum, puniri poſſunt, eandem Bullam. Idque facere poteſt etiam, vt Apoſtol. Sedis delegatus per eandem Bullam. Verum à quo fructibus priuabuntur? Item in quos diſtribuẽtur. Poſtremo ſi non priuẽtur, an retinere ipſos fructus tuta conſcientia poterunt.

3 Quoad primum † Epiſcopus eos priuabit ex quo enim ſancta Synodus mandat, vt puniantur, & priuatio hæc fieri exterioris eſt, ad Epiſcopum pertinet, vt habetur in cita. Bulla, Cupientes; ſicut diſpẽſatio, vbi diſpenſandi ſimpliciter facultas à iure conceſſa eſt, Epiſcopi permiſſa eſſe intelligitur, vt dixit Innoc. communiter recept. in c. dilectus, de tempor. ordin. & ſic id non facit, peccat, vt inquit Gloſſ. in c. quia, de off. Archid. & Nauar. in conſilio 3. de Cler. non reſid.

5 Quoad alterum † in quos vſus diſtribuentur, vt id dilucidius ſit, ſciendum eſt huiuſmodi fructus triplicis generis eſſe, quidam qui percipiuntur in fine anni ex diſtributionibus, maſſæ communis quæ maſſa groſſa dicitur, & ſunt cenſus, & fructus, ſeu decimæ, & alij reditus Eccleſiæ aſsignati. Alij fructus ſunt retributiones dictæ, quæ dantur eis, qui Horis Canonicis interfuerint, tertij, qui ex propria præbenda.

Quoad fructus igitur, qui ex maſſa groſſa habentur, accreſcunt alij Canonicis, ita habetur in c. 1. & ibi not. de Cler. non reſid. & ita Nauar. in conſ. 20. num. 2. de celebrat. miſſ. Quoad fructus verò, qui percipiuntur ex præbenda propria, de quibus in hoc caſu agitur in Eccleſiam, vel pauperes diſtribui debent: non enim poteſt Epiſcopus eos condonare, nec etiam legatus à latere contra decretum Concilij Triden. vt dixit Glo. in c. cum dilectus, 2. de elect. de diſtributionibus quotidianis infra agetur, diſtinctione ſecunda.

6 Quoad tertium † an tuta conſcientia ipſos retinere poſsint, concludendum eſt eos id poſſe; nam pœna à iure impoſita in foro conſcientiæ non debetur, niſi Iudicis ſententia interueniat, ita dixit Gloſſ. communiter recept. in c. fraternitas, 12. quæſt. 2. & facit, c. cum ſecundum leges, de hæret. libro 6. & Nauar. in conſ. 3. num. 2. de Cler. non reſid. At hæc eſt pœna, & eſt ipſo iure, ergo. Ex his igitur patet primum caſum, vbi Canonici retinebunt fructus præbendæ, quando ſcilicet non ſunt ipſis priuati, eſto priuari queant.

Secundo retinebunt, nec ipſis priuari poterunt, vbi ſtatuto conſuetudine vè per tres menſes abeſſe poſſunt, vt habetur in eodem cap. 2. verſ. Non licet vigore, vbi vltra tres menſes abeſſe ſancta Synodus nõ permittit ob ſtatutum, vel conſuetudinem, ergo ſecus per tres ſaluis nihilominus Eccleſiarum conſuetudinibus, quæ longius ſeruitij tempus requirunt.

Tertiò habebunt vbi ex iuſta cauſa abeſſent. Primò ſi in ſeruitio ſint Epiſcopi, c. de cætero, de Cler. non reſid. (& duo eſſe poſſunt, vt dicitur in c. ad audientiam, eodem, vbi verò prælatus Eccleſiæ Collegiatæ, & nõ Cathedralis eſt, vnũ habere poteſt, ita Abb. in cit. c. de cætero.)

Multomagis, qui Papæ inſeruit per cit. c. ad audientiam, non enim iure hæc per Trid. Synodum correcta ſunt, nam lex generalis, vel poſterior ſit, ſpeciali non derogat, argu. l. in toto iure, ff. de reg. iur. & ita Nauar. in c. 2. de Cler. non reſidend. ſecundo qui itidem ægroti ſunt per cit. c. ad audientiam, nam & tunc diſtributiones quotidianas habere debent; ſicut etiam ſi ſenio confecti non poſsẽt Eccleſiam adire, modo tamen, cum eſſent ſanè reſiderent, & diutius intererant, alias nõ, ita Abb. in conſ. 70. libro 1. quem refert, ac ſequitur Illuſtriſs. Tuſch. in littera R. concluſ. 252. Tertiò, qui abſunt, pro vtilitate ſuæ Eccleſiæ, vel Cathedralis, c. ex parte, de Cler. non reſidend. in antiq. & c. 1. eodem libro 6. Quartò, qui cauſa ſtudij abſunt, & ſacræ Theologiæ, ac iuri Pontificio operam dant,

dant,c.fi.de magiftr. non enim & hi fructus amittunt,nec licentia Epifcopi in hoc requiritur,vt confuetudine vniuerfali id feruari teftatur Abb.in c.tuæ,num.5.de Cleric. non refiden.& Rebuff.in prac.benefci.in tit.de difpen.non refid.num.25.& Mand.de figna. grat.verf.Indultum percipiendi fructus, & Addit.ad Stephan.Quaran.in Summ.Bulla. in verb.Refidentia, verf. Verum reuocatur in dubium;ex quo enim id à iure habet, fruftre ab Epifcopo id petit, l.1.C. de thefaur. lib.10.& hic nec Vicarium relinquere habet,quandoquidem alij Canonici Ecclefiæ inferuiunt,ita Abb.in c.licet,de præben. numero 9.& cit.Addit.ad Summ. Bullar. verfic.Prædicta amplia: quoniam licentia hæc ad quinquennium conceditur per cit.c.fina. protogare ipfam Epifcopus non poteft,ita facra Congregatio refpondit,vt refert ead. Addit.ad Summ.Bulla.in verf.Et quoniam. An autem plures Canonici de eodem Collegio eodem tempore posfint abeffe caufa ftudij id arbitrabitur Epifcopus, nam cauere debet,ne diuinus cultus diminuatur,hoc priuilegio tamen caufa ftudij non fruitur, qui non ftudet,ita fenfit Abb.in c.fin.de magift. & Felyn.num.3.& eadem Addit. in verb.Limita primo,fi ob aliam iuftam caufam refidere non posfent,vt fupra de parocho diximus,nam & diftributiones habebūt, ita Tufch.in littera R,concl.251. Sed iam ad alia transfeamus.

S V M M A.

1 *Misfis,atque alijs diuinis officijs Canonici intereffe debent.*
2 *Statis horis.*
3 *Clara voce recitare diuina officia debent.*
4 *Canonici an faciant,fi fumisfa voce in choro recitent diuinas preces.*
5 *Canonici an fatisfaciant,fi altera pars fuum verficulum incipiat,antequam altera fuum expleuerit?*
6 *Canonici an fatisfaciant,fi in Choro, dum preces recitantur, rideant, alioue eorum mens vagetur.*
7 *Punctator curandus.*

§. I.

1 STertio loco † misfæ facris, feptemq; Horarum Canonicarum precibus intereffe debent;nam ob hanc rationem Collegia huiusmodi inftituta funt,quo fimul,dum misfę factum cantu celebratur feptemque Horarum Canonicarum preces,interfint,& vt ordo fuus poftulat,munera obire posfint,pœnis arbitrio Epifcopi illatis,vt dicitur apud Trident. Synod. feff.22. de reformatio. capitulo 4.

2 Secundo † ftatis horis in Ecclefia Cathedrali intereffe præfcriptæ enim horæ funt in huiusmodi in Ecclefijs Collegiatis, quibus diuina officia prædicta fiant.

3 Tertiò, † clara voce preces recitare debēt,quo mutuo audiantur; ob hanc enim rationem diuinis intereffe debent. Verum an fatisfaciat Canonicus,qui cum alijs Canonicis in Choro fubmisfa voce diuinas preces recitat?Quid fi vna pars recitantium nō expectet,vt altera fuum verficulū abfoluerit? Quid de ijs,qui aut rident,aut dormiūt, aut literas legunt,aut cum vicinis colloquūtur, aut fi quid erroris ab alijs committitur, eos irrident,per Clerum ambulāt,& oculis huc, illucque vagantur?

4 Quoad primam quæftionem † videbatur dicēdum, qui fubmisfa voce diuinas preces recitat,fatisfacere.Nam Canonicus tenetur recitare Horas in Choro; & hic fic recitat, ergo; Atqui contraria opinio tenenda eft, fcilicet hanc non fatisfacere. Primum, quoniā Canonicus non tenetur fimpliciter horarum Canonicarum preces recitare in Choro, fed cum alijs alternatiuè, ita vt alternatim vna pars Canonicorum fuum verficulum recitet, & altera pars alterum, & fic alterius partis particeps quisque fit,vt habetur in Clemen. prima,de celebra.misf.& c.dolentes, eadem in antiq.& nouisfimè Triden.Synod. eadem feff.24.de reformat.cap. 2. & ita inueterata Ecclefiæ confuetudine feruatur.Atqui tenetur facere aliquid cum aliqua qualitate non fatisfacit,fi agat illud fine ea qualitate. Hinc qui accufat aliquem de percufione facta fanguinis effufione, non reportabit fententiam pro fe, fi probet percufionem fine fanguinis effufione, vt dixit Abb. in c.licet caufam,nu.33.de probat. & fequitur Felyn. nu.78.verf.Prima regula, vbi pluribus materiam hanc egit.Hinc etiam qui cauere debet fi non legitime caueat,nihil facit,l. quoties, cum fimil.ff.qui fatifd.cogan. Ex quo igitur fimul recitare debent, non fatisfaceret, qui eas feparatim in Choro recitabit. Idq; merito focietas enim quædam eft, in qua quisque particeps facit focios fuæ portionis cantus,non igitur æquum eft,vt alter tacito, altera voce diuina officia celebret.Poftremò, fi liceret tacito diuinas preces in Choro recitare,ficut vni licet,ita & alteri, & tertio ac deinceps omnibus liceret;ex quo nō maior ratio in vno eft,quā in alio, ergo eadem iuris

ris dispositio erit, l. à Titio, ff. de furt. & sic cessaret Chorus. Addo si hoc daretur, frustra in Choro Canonicos venire, quod absurdum est. Non igitur satisfaciunt, qui tacito Horas Canonicas in Choro recitant.

Quare Canonici, qui aut generis nobilitate, aut rerum abundantia dedignantur cum alijs diuinas preces recitare, videant, qua ratione suo muneri satisfaciant, non enim nobilitas, non rerum abundantia, & alia excusant Canonicos à suo munere exercendo, vt decreuit Trident. Synod. sess. vigesimasecunda, de reformat capitulo 4. versicu. Ij verò ibi quocunque ij priuilegio. Quare Nauar. hos mortiferè peccare asseruit, in consil. decimotertio, de celebrat. miss. Ex his patet minus eos satisfacere, qui domi eas recitát, nam Canonici tenentur recitare in Choro, vt dixi; atqui tenetur in aliquo loco, aliquid facere non satisfacit si alibi faciant, argum. c. nos quidem, de testamen. & ita inquit Nauar. in cit. consil. decimotertio, de celebrat. miss. ergo nec sic satisfaciunt. Etenim qui in aliqua Capella, vel Altari tenetur celebrare missæ sacrum bis, vel ter in hebdomadam, vel mensem, non satisfacit, si alibi missas celebret, vt iusra suo loco probauimus.

5 Quoad secundam † vbi diuinæ preces à Canonicis recitantur alternatim in Choro, an satisfaciant si vna pars non expectet, vt altera suum versiculũ recitauerit, (hic enim error communis est, & in Ciuitatibus, & Villis; nam antequam pars vna canentium dimidiam partem versiculi recitauerit, altera suum inchoauit.) Non sentio igitur hos satisfacere. Tum quod omnes Canonici tenentur totum officium integrum, & permissum est eis, vt in Choro alternatim illud recitẽt, quo vnaquęque pars participem faciat aliã partem Canonicorum suæ portionis, quam recitat, ita vt sit mutua quadam compesatio, vt scilicet tu audias meum versiculum à me recitatum, & Ego tuum à te recitatum, & ita hac ratione totum officium recitatur; at si tu non expectes, vt partem meam Ego absoluam; nec Ego, vt tu tuam; neque tu mei particeps eris, qui non audis meum versiculum integrum, & neque Ego tui, qui te inchoantem non audio, ex quo adhuc meum recito. Tum quod confusio quædam oritur, dum vna pars eodem tempore versiculum canit, & alia aliud. Quare Episcopi huic errori prospicere debent, frequens enim error est, & vidi Ego in Vespertinis Horis recitandis, necnon mortuum officium obeundis; vix enim Clericos continere poteram, ne cum recitantes, quin inchoarent versiculum suum, antequam alteram pars suum recitasset; sicut etiam è contrario in altera parte. Hinc Nauar. in Tracta. de Hor. Canon. & multis in locis admonet Episcopos, vt à suis Ecclesijs vitium hoc auocent.

6 Quoad tertium, † scilicet de ijs, qui dum recitare debent, aut rident, aut dormitant, aut literas legunt, aut cum vicinis Canonicis colloquuntur, aut si quid erroris ab alijs committitur eos irrident, & quandoque per Chorum ambulant, vel quoscunque prætereuntes abeuntes vè intuẽtur, & ad summam partem aliquam officij intermittunt, vel minus attente recitant, vel alios impediunt suo risu, & collocutionibus, an satisfaciant. Planè non omnino satisfaciunt suo muneri, vel scandalum saltem præsentibus præbent. Tum quod laici res sacras paruipendunt, cum vident hęc fieri à Clericis. Tum quod cum diuinum officium recitare nil aliud sit, quam in conspectu Angelorum, vt dixit Regius ille Propheta, Psalere, immo cum ipso Deo agere, ipsi verò quasi rem nullius momenti agant, nihil hoc animaduertunt. In hoc igitur Episcopus humanam diligentiam etiam adhibebit, id quod imprimis faciet, vbi cum Canonicis ipse Horas recitabit, & pręsens erit. Et quæ diximus de Canonicis, eadem, & considerandum erit in Cantorib. sunt enim nonnulli adeo impudentes, ac rediculi, vt dum se Deum placasse existimant, cum quid cantu per belle recitauerint, totũ contrarium consequuntur, ipsorum enim tumultu, & risu, atque ostentatione non modo Christi fidelium pietas excitatur (cuius gratia cantus, & organum inuenta sunt, sed contra potius ob quorundam insolentiam tollitur. In his igitur Episcopus, vt expurget Chorum, ne Deum offendant, summam diligentiam adhibebit, censuris adhibitis, cauendo, ne vitia ea interueniant in diuinis celebrandis, quæ & prohibentur in Clem. 1. de celebr. miss.

Verum si non intersint, an aliquam pœnã patiantur? Planè sic, de qua pœna in sequen
7 ti agemus † si illud addiderimus Punctatorem creandum, atque constituendum esse, qui notet eos, qui non intersunt diuinis, & iuret prius se fideliter suum munus obire cũ pœna proposita si in officio non erit, ita Fusch. de Visit. Eccl. lib. 1. cap. 15. nu. 59. hic autem librum ostendet, cum Episcopo videbitur, & ita seruari vidi.

SVM-

SVMMA.

1 *Distributiones duplicis generis sunt.*
2 *Distributiones cur inuentæ.*
3 *In qua Ecclesia esse debeant.*
4 *Distributiones vbi multæ sunt, quid faciendum.*
5 *Distributiones qua ratione assignandæ habito respectu ad horarum canonicarum preces recitandas.*
6 *Distributiones quotidianas amittunt, qui diuinis officijs non intersunt; quæ regula quousque pateat, declaratur.*
7 *Priuari etiam possunt Canonici Canonicatibus crescente eorum contumacia in non seruiendo Ecclesiæ.*

§. II.

SPœnæ explicandæ nobis sunt, quas patiuntur Canonici, vbi sua munera non obeunt, vel diuinis officijs non intersunt Id quod vt dilucidius fiat, hæc pmittenda sunt. Primum distributiones quotuplices sint. Deinde, quæ dantur ijs, qui diuinis intersũt, cur inuentæ. Tertiò, in quibus Ecclesijs esse debeant Quarto, vbi nullæ sunt, vel tenues, ex quibus constituendæ. Postremo qua ratione assignandæ.

1 Quoad primum igitur † distributiones duplicis generis sunt, partim quæ dantur ijs qui munus spirituale aliquod obeunt, vtpotè, qui missam solemnem canit, vel Epistolã, vel Euangelium, vel Chorum regit, & huiusmodi, de quibus agitur apud Triden. Synodum sess. 22. de reforma. cap 3. Id quod declarauit Nauar. in Comment. de Hor. Cano. cap. 21. num 51. vers. Quæritur autem nono à nobis. Has autem Canonici amittunt, nec non dominium acquirunt, illis diebus quib; sua munera non obeunt, quorum gratia institutæ sunt, & fabricæ Ecclesiæ indiget, vel alteri pio loco arbitrio Ordinarij applicantur vt dicitur in eod. cap. 3. sess 33. Excipitur tamen, vbi qui ea munera obire habẽt, curam animarum extra Ciuitatem in Diœcesi habent, nam & tempore quò in curatu Ecclesia resident ac Sacramenta administrant, tũc tanquam præsentes diuinis distributionibus non carebunt. Excipitur secundo vbi consuetudu esset, vel statutum, vt dictæ dignitates non seruientes aliquid amittant, quod ad tertiam partem dictorum fructuum, ac prouentuum ascendant, vt habetur eodem capit. 3. Postremò excipitur vbi de facto impediretur, vt videbimus in alijs distributionibus.

Partim distributiones dantur omnibus Canonicis, qui diuinis officijs intersunt, & de his agitur apud Trid. Synodum sess. 22. de reformat. cap. 3. de quibus hæc videnda sunt. Primo cur institutæ sint. Secundo in quibus Ecclesijs esse debeant. Tertio vbi nullæ sunt, vel tenues à quo, vel à quibus instituendæ, vel augendę Postremò qua ratione singulis horis assignandæ.

Quoad primam quæstionem per igitur,
2 † breuiter concludendum est institutas esse, quo Canonici, ac reliqui Clerici cum diuina celebranda frequentiores, atque prõptiores veniant, & idcirco ob diuinum cultum agendum, ita dixit Abb. in c. licet in 2. notab. de præben, & Helia in Addit. ad cita. c. vnic. de clet. non resid. & facit Trident. sess. 21. de reformat. cap. 3. Alliciuntur enim huiusmodi distributionibus magis, magisque diuina obeunda, nec simonia committitur cum imprimis, vt Deo inseruiant, & munera sua obeant, vt probaui in Tracta. meo de simon. Tab. 1. cap. 9 §. 6. nu. 4.

3 Quoad secundum † in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis esse debent, ita sanciuit eadem sancta Synodus eod. cap. 3.

4 Quoad tertium † vbi nullæ distributiones sunt, vel adeo tenues, vt verisimiliter cõtemnantur, tertia pars fructuum, dignitatũ, Canonicatuum, personatuum, portionum, & officiorum Ecclesiæ Cathedralis, vel collegiatæ separari debet, vt in has quotidianas distributiones cõuerti. Et ex his patet ab alijs Ecclesijs, & beneficijs, quæ Canonicatibus vnitæ non sunt, portionem hanc deducendã non esse, atque sic declarauit Sacra Congregatio, eodem cap. 3. sess 21. Idque meritò ex quo enim canonici ad ipsa diuina officia obligati sunt, nõ aliorũ beneficiorum fructibus, sed suorum fructuum amissione inuitari, ac moueri debent. Postremo sine facto nostro, & culpa, quod nostrum est, adimi nobis non debet, nec cum alterius iactura quem locupletari, c. locupletari, de reg. iur. lib. 6. & l. id quod nostrum est, ff. endẽ. Portio hæc autem deduci nõ debet, nisi deductis prius omnibus alijs oneribus, quib. affectum erat ipsum beneficium vel canonicatus. Ergo si pensio erit soluenda, alia vè onera obeunda, hæc pius deducentur atque sic sacra cõgregatio ibidem declarauit. Valor autem fructuum verus sumetur, & non secundum taxam, ita congregatio ibidem.

5 Quoad quartum † huiusmodi fructus omnibus horarum canonicarum precibus assignandi sunt; nõ enim aliquibus tantum assignari

gnari poſſunt, vt ſacra congregatio cenſuit. Debebi t igitur aſsignari vna pars matutinis horis, alia pars Primæ, alia Tertiæ; & ita ſingulis horis, vt ſcilicet qui intererit Primæ, tantum habeat, & qui Completorio itidem tantum; & ſic qui miſſæ; & ad ſummam omnibus officijs celebrandis portio aliqua aſſignari debet. Quo autem ſciatue qui diuinis interſit, vel abſit, ex Canonicis vnus, vel plures conſtituētur per aliquod tempus, qui abſentes notent, & ſinguli munus hoc pro ſua vice gerant. Epiſcopus deniq; cogere poteſt procuratores Capituli ad reddendas rationes harum diſtributionum.

6 His præmiſſis † pœnam, quam ſubeunt canonici, vbi diuinis officijs non interſunt explicemus. Priuantur igitur diſtributionibus quotidianis iam dictis, de quibus habetur in c. vnic. de cler. non reſid. lib. 6. & apud Trident. nod. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 3. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12. verſ. Diſtributiones verò priuabuntur, quæ priuatio diſtributionum locum habet etiam in ijs, qui abſunt ſtudiorum gratia de licentia, vtpote quo Theologiæ operam deut, eſto priuilegio habeane ve poſſint abeſſe, & ſic enim fructus præbēdæ habere poſſunt, diſtributionibus tamen carebunt, c. licet, de præben. ita Oldrad. io conſil. 300. Excipitur niſi beneficiū haberet has diſtributiones tantum; & ſequitur Tuſch. in littera D. concl. 514. nu. 3. & Via. in ſua Syln. op in. 95.

Secundò nec ipſis dantur, qui Epiſcopo inſeruiūt, duos enim canonicos ſecum habere Epiſcopus poteſt ob vtilitatem Eccleſiæ; & quamuis præbendarum fructus, & hi habeant, non tamen diſtributiones conſequuntur, c. de cætero, verſ. Niſi fortè ſint vectualia, iunct. Gloſſ. de cler. non reſid. & Nauar. in eodem conſ. 2. Non etiam habebit, qui inſeruit ei pro Vicario, Conſiliario, vel à ſecretis, & huiuſmodi. Idem ſi Romano Pont. ita Vic. ibidem.

Tertiò nec canonici facultatem dare poſſunt, vt abſentes eas percipiunt, nō enim remittere ipſis expreſsè, tacitovè queunt, vt habetur eodem capit. 12. verſ. Diſtributiones verò.

Non etiam Epiſcopus concedere ipſas valet, ius enim publicum eſt, quod priuatorum pactis tolli non poteſt, c. ſi diligenti, de foro compet. Quare eſto ſtatutum, conſuetudovè aliqua adeſſet, nihilominus eis carebunt, ita habetur in eodem verſic. Diſtributiones verò. Diſpenſatus autem à Papa, vt in abſentiam fructus percipiat, non tamen has diſtributiones habebit, ita Calder. conſ. 221. alias cap. iunc. de cler. non reſid. Itidem & Tuſch. eadem concluſ. 514. num. 6. vel per aliū ſeruiat, habebit tamen maſſam groſſam. Idem de canonico celebrante miſſam tempore horarum, vel ex deuotione, vel ex obligatione, nam diſtributiones non habebit, niſi à Superiore id ſibi iuſſum eſſet, quod Superior vitare debet. Tantundem aſſeruimus de aſſociante Epiſcopum volentem audire miſſam in alia Eccleſia à Cathedrali, ita declarauit ſacra Congregatio ſuper Cōcilium Trident. vt refert Hierony. Conzzalez. quem refert Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in ver. Diſtributiones quotidianæ.

Excipitur tamen primo, vbi morbo quis impeditus, vt diuina facere non poſſit, vel ſua culpa in morbum incidiſſet; non enim afflicto afflictio eſt addenda, l. diuus, ff. de off. prætor. & ita Couar. lib. 3. var. reſol. capitulo 13. §. 8. verſ. Septimò, quamuis nonnulli cōtrarium ſeoſerint de rigore iuris, vt refert ibi Couar. & Tuſch. de Viſit. Eccl. lib. 1. capit. 20. num. 26. Vel alia corporali neceſſitate præmeretur, vt ſi à latronibus captus, vel à Ciuitate iniuſtè expulſus eſſet, vel detineretur iniuſtè à Iudice vbi innocens iudicatus eſt, ita Nauar. in conſ. 10. & 11. de cler. non reſid. per c. 1. eodem lib. 1. Quare & ea quæ pro anniuerſalib. defunctorum tribuuntur, & horum partim ſuam habebit, & hæc locum habent, vel ea inditia antecefferint, quæ ad ipſum tegendum ſat eſſent, modo innocēs iniudicatus, & abſolutus ſit. Idem vel in primo iudicio condemnatoriam ſententiam reportauerit, ſed per appellationē fuerit reuocata, & fuerit abſolutus, & ad priſtinam famam reſtitutus; quandoquidem, qui appellanit, non dicitur condemnatus, l. 2. §. fin. ff. de pœn. & facie l. 1. ff. ad Turpil. ita habetur in Summ. Bullar. Steph. Quaran. in verbo, Diſtributiones quotidianæ, & Nauar. in eodem conſil. 10. & 11. & ad Summam vbi facto impeditur, quominus diuinis interſie, diſtributiones quotidianas habebit, ita de ægroto, & alijs impedimentis detento habetur in cit. c. vnic. de cler. non reſid. lib. 6. quæ tamen vera ſunt, vbi alias conſueuiſſent diuinis intereſſe, quando poterat, ſecus ſi non conſueuiſſent, nam nec tunc ipſas habebit.

Secundo excipitur vbi ex præcepto Superioris abeſſet, nā diſtributionibus hiſce non carebit, ita Couar. var. reſolut. lib. 6. cap. 15. num. 8. & Illuſtriſ. Tuſch. in littera D. concluſ. 514. num. 8. cum ſequent. Quare ſi ad Concilium Synodale iuerit, habebit diſtributio

butiones,nam ad ipsum ire cogitur, cap.2. sess.24.de refor.apud Trid. Synod.

Tertiò excipitur Canonicus Pœnitentiarius Ecclesiæ Cathedralis; nam vbi in Ecclesia confessiones audit,tunc in Choro præsés esse censetur,& idcirco distributiones prædictas lucratur,ita habetur apud Trid. Synod.sess.24.de reformat. capit.8.versicu. In omnibus.

Quarto excipitur, vbi abesset ob euidentem Ecclesiæ vtilitatem,ob cit.c. vnic.de cleric.non resid.

Verum quibus accrescent hæ distributiones? Ijs planè,qui diuinis intersunt,vt colligitur ex eadem sancta Synod.sess.23.de reforma.cap.3.vers.Quæ inter dignitates obtinentes,& si sit Canonicus super numerum, modo non sit receptus sine præiudicio antiquorum,ita Illustr.Tusc.in cir.littera D.conclus.514.num.11.Hæc autem distributiones quod propter operas personales tribuũtur; de ipsis Clerici testamentum facere possunt, ita Gemin.in consl.85.& idem Tusch. in littera D.conclus.512. Quare ob eandem rationem valorem beneficij non augẽt,ex quo etiam incertæ sunt,& ideo in expressione valoris beneficij non exprimuntur, ita Oldra. in cons.118.quem refert,ac sequitur Tusch. in eadem littera D.concl.513.& ob hanc rationem etiam,vbi locantur beneficij fructus distributiones huiusmodi non comprehenduntur,ita Oldrad.in cons.129.

7 Postrema pœna † est, quòniam excescente contumacia non seruientium cõtra eos iuxta iuris,& sacrorum Canonum dispositionẽ procedi potest,etiam ad priuationem Canonicatus,ita Trid.Synod.sess.21.de reformat. cap.3.& sess.24 de reformat.cap.21.versic. Præterea obtinentibus. Ex his,quæ diximus duo habemus,quæ Canonici facere debent. Primum residere. Alterum diuinis officijs recitandis interesse,iam alia eorum munera explicemus;si prius explicauerimus,& Episcopum diebus festis scilicet Dominicis interesse debere diuinis officijs cum Canonicis,c.Episcopus,iunct.Gloss. de consecr. distinct.tertia. Atqui an canere debet? Planè potest ita Sanctissimi Viri seruarunt, non tamen cantu Musico,grauitatem enim, quam seruare debet,non conseruaret; De consuetudine tamen non canit, quod & mihi non displicet, modo meditetur, quæ cantu celebrantur.

SVMMA.

1 *Episcopo missa sacrum facienti, Pontificalia que exercenti assistere, atque inseruire Canonici debent.*

§. III.

1 §. † Postremò Episcopo celebranti,aut alia pontificalia exercenti assistere, & inseruire Canonici debent,ita dixit Triden. Synod.sess.vigesimaquarta, de reformatio. capitu.duodecimo,versicu. Et Episcopo celebranti,quare dum missæ sacrum celebrat solemniter, Canonici assistere debent. Item & dum ordinationes facit sacrorum ordinum in Ecclesia Cathedrali,ita Triden. Synod.sess.vigesimatertia, de reformat. capitulo 8. Ad alia etiam teneantur, de quibus supra in initio generatim egimus.

Hæc quæ diximus de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis,eadem asserimus de Canonicis alterius Ecclesiæ collegiatæ, nam vt ipsi ad residentiam,& ad horas canonicas statis horis recitandas impellẽdi sunt,nisi Collegiata esset ruralis, ac destituta, in qua antea nunquam post hominum memoriam solitũ sit resideri;& Canonicos non habentes aliunde vnde viuant, alere non posset, ita Sacræ Congregatio censuit,vt refert Addit.ad Steph.Quaran.in Summ.Bullar.in verb.Horæ Canonicæ. Item,vbi Capitulum congregatur, in eo vocem non habet, qui saltem Subdiaconatus ordinem non est consecutus,vel alij Canonici eum admittant,ita Trident.Synod.sess.vigesimasecunda,de reformat.capitu.quarto.Postremò vbi extra visitationem procedit Episcopus contra Canonicos. Seruatur dispositio Trident. Synod. sess.vigesimasecunda,de reformat. capitulo sexto,versic. Quid si aliquid. Festisque diebus Capitulum non fiat,argum.c.placita secularia, decimaquinta quæstione quarta. Sed de Canonicis hactenus ad Regulares transeamus.

De Gubernatione Regularium, effectu per se, atque octauo potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XX.

SVMMA.

1 *Episcopi in Regulares iurisdictionem non habent casibus quibusdam exceptis.*

2 Regu-

2 *Regulares qui pœnitentiam Clericis ſecularibus, laicis vè adminiſtrare volunt ab Epiſcopo pœnitentis probati eſſe debent.*

3 *Decretum Pij V. de approbatione Regularium ad confeſsiones, necnon declaratio ſacræ Congregationis Concilij referuntur.*

4 *Regulares ſemel approbati ad confeſsiones examinari iterum non poſſunt, niſi à ſucceſſore.*

5 *Regulares in omnibus probati eſſe debent ad confeſsiones quò omnibus pœnitentiam adminiſtrent.*

6 *Declaratio ſacræ Congregationis refertur, quoad probationem generalem Regularium quoad Confeſsiones.*

7 *Regularis approbatus in vna diœceſi, in alia probatus non intelligitur.*

8 *Regularis approbatus ad confeſsiones ſimpliciter à caſibus reſeruatis abſoluere non poteſt.*

9 *Regularis approbatus in vna diœceſi ad confeſsionem, an alterius diœceſis ad ſe venientes, abſoluere poſsit.*

10 *Regulares an alia ſacramenta ſecularibus adminiſtrare poſsint.*

11 *Bulla Leonis X. refertur de Regularibus quo ad adminiſtrationem aliorum ſacramentorum.*

QVINTO agendum eſt de gubernatione Regularium habito reſpectu ad ipſos Epiſcopos, & quamuis olim omnia Monaſteria, ſiue Monachorum, ſiue Monialium, omniumque denique hominum genus, qui in diœceſi erant, de iure canonico ſub Epiſcopi gubernatione, atq; curæ eſſent per ſe in ſpiritualibus laici, in omnibus clerici ſeculares, ſeu regulares, c. obitum, diſtinctio. 61. & c. omnes baſylicæ, cum ſeq. 16. quæſt. ſeptima, c. Monaſteria, & c. Abbatibus, & c. ſeq. 18. quæſt. 2. & c. 1. de off. ordin. in antiq. & c. Epiſcopus, eodem lib. 6. & c. cum olim, de præſcrip. & c. cum venerabi-
1 libus, de except. † Hodie tamen caſibus quibuſdam exceptis ab ordinariorum iuriſdictione Regulares exempti ſunt fere in omnibus, vt tradidit Quinct. Mand. in Tract. de ſignat. grat. in verb. Exceptiones ab Epiſcopis. Id quod fuit factum ob id, quòd ab Epiſcopis malè tractarentur, vt habetur in c. nimis iniqua, de exceſſ. præla. & in Clem. vnic. eodem, ob eam rem, quòd in aliquibus tantum caſibus curam eorum Epiſcopus habet atque iuriſdictionem, ob id hos caſus breuiter recenſeamus.

2 Primum igitur † Regulares, vbi Sacramentum pœnitentiæ clericis ſæcularibus, laicis vè adminiſtrare volũt, prius probati eſſe ab Epiſcopo eius loci debent, vbi pœnitentes audiunt, ita habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 15. Id quod locum habet, vel in Theologia Doctores ſint, ita declarauit Pius Quintus, vt refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. confeſſor, pagina mihi 167. cuius declarationis verba hæc ſunt.

3 Declaramus † Decretum Concilij Trid. de approbatione Regularium audiendis cõfeſsionibus ſecularium præpoſitorum ab Epiſcopis facienda obſeruari debere in omnibus Regularibus quorumuis ordinum, etiam Mendicantium, etiam ſub Regulari diſciplina viuentibus, etiam ſi ſint Doctores, aut in Theologia, etiam de Superiorum ſuorum licentia graduati, & promoti, vel à ſuis magiſtris Generalibus, vel Prouincialib. miniſtris ſecularium confeſsionibus audiẽdis expoſiti. Volumus tam eos, qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate, & in diœceſib. ſuis prænio examine probati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari; ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori cõſcientiæ ſuæ quiete examinari de nouo poterunt, vt patet ex eius cõſtitutione Romæ publicata die 22. Auguſti 1571. incip. Romani Pontificis in Bullar. pag. 1131. Hæc ſunt verba declarationis Pij Quinti, quæ non fuit reuocata à Gregor. XIII. per reductionem priuilegiorũ Regularium ad terminos Concilij Trident. vt refert idem Steph. Quarant. ibidem. Eandem declarationem Congregatio Concilij interpres ſeruandam cenſuit, ſeſſ. 23. de reformat. cap. 15. cuius verba hæc ſunt, Cõgregatio Concilij cenſuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœceſi ſæcularium cõfeſſiones ſemel ab Epiſcopo prænio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo nõ eſſe examinandos.

Cæterum à ſucceſſore poſſe vtique examinari iuxta conſtitutionem Sanctæ Memor. Pij Quinti, datam octauo idus Auguſt. Pontificatus illius anno 6. quæ à Fel. Recor. Gregor. XIII. non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Cõcilij Trident. Ex his patet Regulares ſacramentum Pœnitentiæ adminiſtrare nõ poſſe ſecularibus, niſi ab Ordinario loci probati
4 ſint. † Secundo ſemel approbatus ab Ordinario, ab eodem amplius probari non debere, eſto ab eius ſucceſſore examinari poſſit, vt habetur ex dictis.

5 Secundò † quo generaliter in diœceſi omnibus ſecularibus, tam clericis, quam laicis ſacramentum hoc adminiſtrare queũt, probari generaliter eſſe debent, abſque limitatione temporis, locorum, atque perſonarum

vbi idonei reperti fuerint;in reliquis, qui adeo idonei non reperiuntur, iuxta arbitriū Ordinarij fiet,ita declarauit ſacra Congregatio Regularium ſuper Regul. die 2. Iulij 1587.vt refert Steph.Quaran.in Summ.Bullar. in verb. Priuilegia Regularium, paggina 385.Sacræ Congregationis autem verba ſunt hæc.

6 Regulares † qui quoad confesſiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumq́ue examinatoribus reperti,& probati fuerint,generaliter quoque,& indiſtinctè, abſque alia limitatione temporis,certorūq; locorum,aut generis perſonarum admittantur in diœceſi propria. De cæteris verò qui non adeò idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti arbitrio Ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare,& admittere. Qui autem in domibus laicorum confesſiones ex cauſa audierint; ſtatim parochum admonere teneantur, & fidem auditæ confesſionis pro Medico aduenientе relinquere. Ex his antecedentia probantur. Simul etiam inde habetur, vbi generaliter pro idoneis probati ſunt generatim admittendos eſſe,& arbitrium Epiſcopi eorum poteſtatem non coarctandam,ita Ioan. Bapt. Confett.in Sum.priuileg.Mend. in tit. 17.cap.5. Immo nec ſuſpendi ab ea poteſtate poſſe habita à iure poſt probationem, & ob exemptionem,ita Confett.eodem verſic. Septima,qui etiam ait in officio delinquentẽ non poſſe ab Epiſcopo puniri in domib. laicorum,vbi confesſiones audiunt,vtpote qui ſunt ægroti,admonere ſtatim parochū debere,& fidem auditæ confesſionis pro Medico adueniente relinquere. Verum an approbatus in vna diœceſi in omnibus alijs diœceſibus probatus erit? Item an abſoluere poterit Regularis approbatus à caſibus reſeruatis. Tertiò an aliunde venientes,& extraneos abſoluere poſſunt?

7 Quoad primam quæſtionem † pro certo habendum eſt approbatum Regularem ab vno Ordinario,non intelligi approbatū ab omnibus Ordinarijs. Nam per Clem. dudū §.in Eccleſijs autem,de ſepult. præſentatio, & approbatio fieri debet Ordinario eius diœceſis,vbi Sacramentum hoc adminiſtratur,ergo,& diſpoſitio Triden. Synod.ſeſſ. 23. de reformat.capit.15. quæ declarat ius antiquum, atque coarctat ſecundum ius antiquum accipi debet,atque ſic aſſeruit Hiero. à Sorbo.in Compend. priuileg. Fratr. Minor. in verb. Abſolutio quò ad ſæculares, pagina 54.contra Cordubam,qui contrariū aſſerit, & malè. Probatio autem prædicta non tribuit ordinis poteſtatem, vt ſenſit Trid. Synodus ſeſſ. 23.de reform.cap.15.ſed ſolum per examẽ probatum habilem declarat, ita Confett.eod tit. 17.cap.4.

8 Quoad ſecundam quæſtionem, † breuiter etiam concludo à caſibus reſeruatis per eā ſimplicem approbationem regulares abſoluere non poſſe. Idque meritò, nam nec parochi, qui habent iuriſdictionem ordinariam fauorabiliorem ipſa delegata, quam habẽt hi Regulares, facultate hac vtuntur, cit. Clemen. dudum, §.per huiuſmodi autem cōceſſionem iunct. Gloſſ. Poſtremo approbatio, hæc eſt generalis; & per conceſsionem generalem non complectuntur caſus reſeruati, c. 1.de pœniten. lib. 6.

Addo demum per Decretum Clementis VIII. quod infra ſuo loco referemus, expreſſè licentiam hanc concedi debere, id quod non fit per generalem illam conceſſionem. Nec obſtant priuilegia plura conceſſa, quandoquidem ſunt omnia reuocata, vt reſpondit ſacra Congregatio Triden. Synod. interpres, ac refertur in Compend. priuileg. Frat. Minor. in ver caſus reſeruati, pag 110. caſib. quibuſdam exceptis, vt infra ſuo loco videbimus. Et de quæſt. hac ſatis.

9 Quoad tertiam † an abſoluere posſint pœnitentes alterius diœceſis ab ea, in qua probati ſunt. Breuiter item concludo id poſſe, vbi ad ſuas Eccleſias veniunt; & hoc per priuilegium Leonis X. quod refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Confeſſor, pagina 167.& habetur in Bulla pag. 217. Sed de pœnitentiæ Sacramento hactenus, ſi addiderimus licentiam hanc non tolli morte Epiſcopi,& alibi ſæpè aſſeruimus,& ita Cōfett. eodem tit. cap. quinto. Ex cauſa tamen reuocari poteſt, ita DD. in Clem. dudum, de ſepult. & Prax. Archiepiſc. Neap. capitu. 58. in fine.

10 Atqui an alia Sacramenta † Regulares ſecularibus adminiſtrare posſint? Sacroſanctam Euchariſtiam in ſuis Eccleſijs adminiſtrare laicis, quouis anni tempore die Paſchatis excepto poſſunt,& hoc per priuilegium Leonis X. per Bullam incip. Dum intermentis arcana,& habetur in Compend. priuileg Fratr. Minor. in verb. Communicare §.9.& §.10.& ita etiam Nauar. in Man. capitulo vigeſimoprimo, num. 32. Alia verò Sacramenta dare nequeunt, niſi eis quib. proprius Sacerdos denegauit, modo doceatur denegationem ſine legitima cauſa factū eſſe vicinorum teſtimonio probatam, vel per publicum Notarium per eandem Bullam Leonis

31 nis, cuius verba hæc sunt. † Quod ipsi Fratres forensium confessiones audire valeant, laicos tamen, vt clericos seculares à sententijs ab homine latis nullatenus absoluere possint.

Eucharistiæ verò, & Extremæ Vnctionis aliaque Ecclesiastica Sacramenta illis, quorum etiam infirmorum, ac decedentium confessiones audierint, dicentibus, propriũ Sacerdotem illa sibi dare denegare; dare nequeunt, nisi denegario sine legitima causa facta vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram notario publico facta docerentur eorundem verò fratrum obseqnia insistentibus Sacraméta huiusmodi nullatenus ministrare valeant, nisi illorum durante obseqnio. Hæc ibi ex qnibus propnsita probantur. Excipio tamen sacramentum Matrimonij, & nuptiarum benedictionē; nam nullus Regularis clericus, vel fecularis quocunque priuilegio, consuetudineve extante sponsos matrimonio iungere, aut benedicere potest, alioquin ipso facto suspensus est, ad arbitriũ Ordinarij proprij parochi, vt habetur apud *Triden*. Synodum sess. 24. reformat. capit. 1. Quid si quis parochus. at quid si parochus hæc denegaret? fortasse ob Bullam prædictã poterit. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Ordines suscepturi regulares ab Episcopo loci, vbi habitant, accipere eos debent.*

2 *Interstitij, seu in interstitijs temporis ordinum dispensat Episcopus cum regularibus.*

3 *Consecrari Regularium Ecclesiæ, & altaria, & cœmiteria benedici, & in erectione ec lesiæ primus lapis poni ab Episcopo loci debent.*

§. I.

1 §. Secundo loco Regulares suscipere ordines ab Episcopo loci debent, vbi habitant, vt habetur in c. veniens, & ibi Abb. ac DD. not. de præscriptio. Excipitur, vbi esset absens diœcesanus vel sine causa rationabili Episcopus, vel eius Vicarius denegaret, ita sacra Congregatio declarauit, vt refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Regul. pagin. 383. sic enim dicitur in eo Decreto. Quoque Fratres ipsi ad ordinis promouendi pet Ordinarius de Grammatica, & sufficientia examinari, & dummodo competenter respondeant per eosdem Ordinarios liberè admitti, vt nullatenus in eorũ ecclesijs, seu domibus, aut alijs eorum locis ab alio, quam à diœcesano Episcopo, vel eius Vicario super hoc cum debita reuerentia requisito, & absque rationabili causa cõtradicẽte, vel eo à diœcesi absente ad dictos ordines promoueri debeãt. Hæc ibi, ex quibus patet, à quibus regulares Ordines suscipere habeant, & à quibus etiam examinari de scientia, & in hoc nullum priuilegium eis prodest, vt habetur apud Trident. Syno. sess. 23. de reform. capit. 12. Sic enim dicitur ibi regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur priuilegijs quibuscunq; quoad penitus exclusit. Hæc sancta Synodus. Habita igitur licentia à suis Superioribus ab Ordinario loci ordines suscipient, vt dixi. Excipitur etiã vbi Episcopus, vt Catholicus non esset, vel gratiam Sedis Apostol. non haberet, vel gratis conferre nollet, tunc enim ab alio suscipere libere possunt, vt habetur in c. veniens, de præscript.

2 Verum quod interstitijs temporum seruatis ordines conferri debent, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 13. & cap. sequent. quæ interstitia in Regularib. etiam seruari debent, vt asseruit Emanuel. Rodriquez. quem refert, ac sequitur Hieron. à Sorb. in Compend. Fratr. Minor. in verbo, Ordines Sacri, pag. 277. & hoc per Bullam Sixti Quinti contra male promotos ob eam rem in ipsis interstitijs Episcopus cum Regularibus dispensare potest, non autem eorum Prælati, idque per verba Concilij, nam in cap. 11. dicitur Minores ordines ijs, qui saltem linguam latinam intelligant per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videbitur, conferantur. Ecce hic in arbitrio Episcopi collocatum esse dispensationem interstitionum. Idem in fine dicitur de Ordinibus sacris. Idem in capitu. 13. vers. Nisi aliud Episcopo videatur. Ex quo agitur sancta Synodus in dispensatione hac Episcopi semper mentionem facit, ergo ad Episcopum id pertinere concludendum est. Etenim, & vt ibi datur facultas eligendi sibi Confessarium per Ordinarium approbatũ, de approbato ab Episcopo intelligitur, atq; sic asseruit idem Emanuel. Rodriquez. quẽ refert, ac sequitur idem Hieron. à Sorb. vers. Quoad secundum, atque sic responsum fuit à sacra Congreg. Concil. vt refert Ioan. Bap. Confett. in Summ. priuil. Mendican. titu. 15. cap. 3. pag. 351. quare rogare debent Episcopos ipsi regulares, vt dispẽsent causa proposita. Hæc autem locum non habent in ordinibus Minoribus, vbi à suo Abbate hos ordines suscipiunt.

3 Tertio ab Episcopo † loci Regularium Ecclesiæ

Ecclesiæ, atque altaris consecrari, & cœmiteria benedici debent; sicut etiam in erectione Ecclesiæ primus lapis imponi. Excipitur tamen vbi Ordinarius bis, aut ter cum debitis reuerentia, & instantia requisitus sine legitima causa id recusauerit; tunc enim possunt alium Episcopum summere, qui hæc faciat, vt habetur in Decreto Sacræ Congregationis, quod refert idem Stepha. Quar. in Sum. Bullar. in verb. Priuilegia Regul. pag. 385. vers. Nec ab alieno Episcopo. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Concionari in suis Ecclesiis Regulares non possint antequam benedictionem ab Episcopo loci habeant.*

2 *In alijs Ecclesiis sine licentia Episcopi nequeunt.*

3 *Concionator si errores, aut scandala seminet Episcopus ei prædicationem interdicat, & quid iuris si hæreses prædicet.*

4 *Processionibus publicis Regulares interesse debent, qua regula quousque patest debetur.*

5 *Processionibus qui regulares interesse non coguntur.*

6 *Processiones publicæ, quæ nam sint.*

§. II.

1 Quarto † Regulares, vbi in suis Ecclesijs concionari volunt, prius benedictionem
2 ab Episcopo loci habere debent. † Vbi vero in Ecclesijs, quæ suorum ordinum non sunt, vel Clericorum, vel secularium præter benedictionem licentia ab Ordinario loci postulatur, ita Trid. Synod. sanciuit, sess. 5. de reformat. capit. secundo, Regulares verò cuiusque ordinis (dicitur enim ibi) nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & probati fuerint, ac de licentia eorum in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare non possint; cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In ecclesijs verò quæ suorum Ordinum non sunt vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum ordinum nullo modo prædicare possint; ipsam autem licentiã gratis Episcopi concedant. Hæc ibi ex quibus correctam esse dispositionem Clem. dudum §. in Ecclesijs autem, de sepult. colligitur per quam permittebatur Regularibus prædicare in Ecclesijs parochialibus, vbi inuitati essent, vel vocati à parochialibus Sacerdotib. & de licentia, & consensu ipsorum prædicarent. Non enim hodie p dispositionem Triden. Synod. licentia parochi sat est, sed Episcopi licentia postulatur. Correctum etiam videtur in eadem Clem. §. Nos autem, vers. Vt dictorum ordinum fratres, quo in loco permittebatur, vt in suis Ecclesijs, suisque locis, ac in plateis publicis liberè prædicarẽt, ex quo enim nũ possunt in suis Ecclesijs prædicare non habita benedictione Episcopi, in alijs verò locis sine eiusdem licentia, iure meritò, nec in publicis plateis, id poterũt sine licentia.

3 Secundo † si errores, aut scandala prædicent, vbicunque id faciunt prædicationem eis interdicere Episcopus debet.

Postremò si hæreses prædicet, vel prædicator se exemptum asserat, vti Apostolicæ Sedis delegatus, vt ius postulat contra eum procedet, vt habetur apud Trid. Synodum eadem sess. capitulo secundo, 2. versicu. Si verò, quod absit.

4 Quinto † apud publicas processiones vocati tam ipsi Regulares quam Seculares Clerici quicunque etiam Monachi exempti venire debent, ita Capell. Tholos. decis. 484. vbi ait ab Episcopo Religiosos Ciuitatis ad id compelli posse, per Concilium Trid. compelli possunt, quod tollit omnia priuilegia ei repugnantia, sess. vigesimaquinta, de regul. cap. fin & ita Prax. Neapol. cap. 58. nu- num. 9. Et quamuis Addit. ad eam dubitauerit, dubitationem tamen hodie id nõ habet. Quandoquidem per Trident. Synod. hodie hoc cautum est, sess. vigesimaquinta, de reg. cap. 13. Sic enim inquit ibi, Exempti autem omnes tam Clerici seculares, quam Regulares, quicunque etiam Monachi ad publicas processiones vocati accedere compellãtur; his tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt. Hæc sancta Synodus, ex quibus proposita conclusio habetur. Quare Caldar. opinio improbanda est, qui exemptos ad id non teneri asseruit in consil. 393. alias cons. 8. de regul. Et quando contingit sæpius in processionibus contendi de præcedentia, Episcopus in hoc iurisdictionem habet etiam in regulares, per Trident. Synod. eadem sess. cap. 13. Quare Episcopus iuxta Bullam Gregor. XIII. positum supra capitulo 11. num. 7. arbitrabitur, & ita Ioan. Bapt. Confett. in Summ. Priuil. Mend. capitulo 1. pag. 383.

5 Excipitur † tamen primo, qui in strictiori clausura perpetuò viuũt, vt habetur in eod. capitu. 13.

Secundo excipiuntur Regulares, qui vltra

ra medium milliare à Ciuitate absunt, ita habetur in Decreto Sacre Congregationis super intelligentia, & obseruatione cap. 12. & cap. 13. Tridenr. Synodum sess. vigesimaquinta, de regul. & ita refert Addit. ad Sum. Bullar. Stephan. Quaran. in verb. Praecedentia. pag. 378. vers. Verum non obstante.

Tertio excipiuntur, qui haberent ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones ire, vel semel iuerint, vel saepius, non tamen tenentur. Tum quod priuilegium est facultatis, & possunt ire, si velint, alias non. Tū quod precario venisse videntur ab Episcopo vocati, & idcirco nullum ius Episcopo quaesitum est, ita Calder. in consil. 8. de regul. quem sequitur Felyn. in c. dilrctus nu. 7. de off. ordi. & eodem Addit. ad Steph. Quar. eod. in loco vers. An in casu, quoad orationes autem 40. Horarum in suis, & non in alienis Eccl. facere tenentur, ita sacra Congr. vt refert Prax. Archiepiscop. Neapolitan capitulo 63. numero 3.

6 Publicae antem † processiones sunt, quae sunt in Litanijs maioribus, atque minoribus vel pro bono publico, vt imminente peste, alioque flagello, vel in aduentu noui Episcopi, vel in festo sanctissimi Corporis Christi, & quae Episcopo videbātur; remittitur enim hoc Episcopo, sicuti etiam decernere Ecclesias, quae adeantur, ita Prax. eadem cap. 63. num. primo, & Abb. in c. nimis, de exceptio. praelat. ita eadem Addit. eodem in loco. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Festos dies ab Episcopo indictos seruare Regulares debent, quae regula quousque pateat declaratur.*

2 *Ritus, qui seruando à Regularibus festis diebus.*

3 *Interdicta, ac cēsuras etiam ab Episcopo latas seruare tenentur.*

4 *Campanas pulsare in Sabbato maioris hebdomadae non debent, antequam pulsetur campana Ecclesiae Cathedralis, vel Matricis.*

5 *Item & Clerici saeculares.*

§. III.

1 Sexto dies festos † ab Episcopo indictos seruare ipsi Regulares omnes, etiā exempti debent, ita Triden. Synod. sess. 25. de regul. cap. 12.

2 Excipitur tamen † quoad ritus celebrandi missas, diuinaque officia, nonenim cogi possunt ad seruandos ritus saecularium, in suis enim Ecclesijs suos ritus seruare possunt. Sublimitatur tamen qnoad conciones & lectiones, quas ad populū habent, in eis enim se conformare debenr ad Epistolas, & Euangelia, quibus secularis clericus vtitur illis festis diebus, ita Sacra Congregatio censuit, super cap. 12. sess. 25. de reg. vt refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Regul. pag. 385. cuius Congregationis verba haec sunt. Congregatio Concilij censuit decretum cap. 12. vers. Dies etiam festi, sess. 25. de Regul. ita esse intelligendum, vt Regularis ritus illis diebus festis semper permaneat qnoad missas celebrandas, & caetera diuina officia tām publicè, quam priuatim ab ipsis Regularibus in eorum Ecclesijs persoluenda. Nec iura haec ab Episcopis quoquomodo quicquam in contrarium eisdem Regularibus praecipi posse: quod si de facto praeceperint, Regulares ne vtique ipsis Episcopis obedire teneri. Verum quoad cōciones, & lectiones, quas ijdem Regulares ad populum habuerint, debere se conformare Epistolis, & Euangelijs, quibus Clerus secularis vtitur illis diebus festis. Haec ibi, ex quibus proposita conclusio habetur.

3 Septimò † interdicta, ac Censuras non solum à Sede Apostolica: verum etiam ab Episcopo lata seruare Regulares etiam exempti tenentur, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. eodem cap. 12. Immo & publicare ea requisiti ab Ordinario, vbi latae, & permulgatae sunt in Ecclesia Matricis Ciuitatis, nec non in Collegiatis, & parochialibus Ecclesijs, ita Sacra Congregatio declarauit, vt refert Steph. Quaran. in eadem Summ. in verbo, Priuilegia Regularium, pag. 383. versic. Censuras autem. Econtrario etiam latas à Regularibus in suos regulares Episcopi seruare debent.

4 Octauò in Sabbato † maioris hebdomadę Regulares Campanas pulsare non debent, antequam pulsetur Campanae Ecclesiae Cathedralis, vel Matricis; alioquin poena centū ducatorum puniuntur, ita habetur in Concilio Lateranensi sub Leone X. & refert Tusch. de Visit. lib. 2. cap. 11. num. 69. & Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Re-

5 gular. in versicu. Et vt debitus honor † Clerici quoque seculares idem seruare debent. Excipitur autem alio tempore, nō enim Ordinarius impedire potest Fratres, quò minus pulsent campanas ad matutinum ad horas, & ad missam, antequam pulsetur campana maioris ecclesiae, ita sacra Congrega. declarauit, vt refert Addit. ad Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. in verb. Confessor. pagina

gina 364.verſ.Quarto Ordinarij.Sed de hic hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Eccleſiæ Regularium, quæ curam animarum ſecularium habent, ſub iuriſdictione Epiſcopi ſunt habito reſpectu ad ipſam curam.*

2 *Eccleſiæ militum regularium ſub cura Epiſcopi ſunt, vbi animarum ſecularium curam habent.*

3 *Bulla de militibus regularibus refertur.*

§. IV.

1 SNono † vbi regulares eccleſias habēt cũ cura animarum ſecularium habito reſpectu ad ipſam curam, iuriſdictionem eandem in eos habet Epiſcopus, quam in ſæculares Clericos, ita habetur in c.1.de Capell. Monach.in antiq.& c.vnic.eodem lib.6.& apertius apud Trid.Synod.ſeſſ.25.de regul.cap. vndecimo,& idcirco viſitare eos,& corrigere poteſt.& qui præferuntur huiuſmodi curæ,ab Ordinario, eiuſque Vicario probati eſſe debent;ſic enim dicitur in eodem capitulo 11.In Monaſterijs, ſeu domibus virorum,ſeu mulierum,quibus imminet animarum cura perſonalium ſeculariũ præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia,perſonæ,tam regulares, quã ſeculares huiuſmodi curam exercentes ſubſint immediatè in ijs,quæ ad dictam curam, & ſacramentorum adminiſtrationem pertinent,iuriſdictioni,viſitationi, & correctioni Epiſcopi,in cuius diœceſi ſunt ſita. Nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles deputentur,niſi de eiuſdē conſenſu,ac præuio examine per eum,aut eius Vicarium faciendo,excepto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus,& exceptis etiam ijs Monaſterijs, ſeu locis,in quibus Abbates Generales,aut Capita Ordinum.Idem Ordinariam principalem habent,atque alijs Monaſterijs,atq; domibus,in quibus Abbates atque regulariũ alij Superiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalem in parochos,& parochianos exercent;ſaluo tamen eorum Epiſcoporum iure,qui maiorem in prædicto loco,vel perſonis iuriſdictionem exeercent.Hæc ibi ſancta Synodus ex quibus habetur ijs, quæ ad animarum ſecularium curam pertinēt, ſubeſſe Ordinarijs. Quare iuxta diſpoſitionem Triden.Synod.ſeſſ.5.de reformat.cap.2.per ſe,vel per alios exempti diebus Dominicis, ſaltem & feſtis ſolemnibus prædicare debent,alioquin ad id per Epiſcopũ cogi poſſunt,vel ipſi,vel eccleſiæ exemptæ ſint, vnitę Monaſterio extra diœceſim,etiam exiſtenti, vt ibi dicitur,vel in diœceſi eccleſiæ ſint. Itē locum habet vel eccleſię ſint Regulariũ, vel Monialium.excipiuntur tamen perſonę,quę ſunt de illorum monaſteriorũ familia. Secũdo monaſterium Cluniacenſe. Tertio monaſteria in quibus Abbates,Generales,aut Capita ordinum ſedem ordinarium habent. Poſtremò excipiuntur monaſteria, in quib. Abbates, aut alij Regularius ſuperiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalem, in parochos, & parochianos exercent, *niſi* epiſcopus maiorem iuriſdictionē *haberet*. Item ſi deliquerint coerceri poſſunt ab epiſcopo,ita Fuſch.ibidem,nume. ſecundo. Ei autem,qui adſcribitur huic curæ, portio aſſignand aeſt,iuxta diſpoſitionem Trid.Synod. ſeſſ. 7.de reform.cap.7.Facitque Trid. Synod.ſeſſ.vigeſimaquinta,de reform.capitulo 16.Nec obſtat conſtitutio Pij V. incip. id exequendum,per quam eſt certa determinata portio,nam per Gregor.XIII.reuocata eſt,ita Fuſch.de Viſit.lib.6.num.12. Regulares etiam poſſunt conſtitui Vicarij huiuſmodi curę de conſenſu epiſcopi, ita *Fuſc.* ibidem,num.17.Sed tunc ſociũ habere debet,c.finali. de capell. Monach. quod malè obſeruatur,alias poteſt clericum ponere ſecularem.

2 Eandem † iuriſdictionem habet epiſcopus viſitandi loca,& perſonas militiæ, & Hoſpitalis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, vt habetur in Bulla Pij Quinti incip. Excipit, quæ eſt in ordine 139. quam & confirmauit Gregorius XIII.per Bullam incip. Conſueuit ſedes,& eſt in ordine 88. quas Bullas in confirmatione priuilegiorum eiuſdem confirmationis voluit Clemens VIII.firmas eſſe.Sic enim inquit in eadem confirmatione facta die 27.Iunij 1592.Volumus autē quod Fel.Recor.Pij Quinti, die 22. Septēbris anno ſexto,ac Gregorio XIII.prædeceſſorum noſtrorum litteris ſub annulo Piſcatoris 25. Nouembris,anno nono Pontificatum ſuorum expeditis in ſuo robore, & efficacia pmanentibus præſentes literæ non comprahendant,neq; eccleſias,neq; perſonas *in his* quæ ad curam animarum pertinēt, in quib. decreta Concilij Trid. huiuſmodi *omninò* ſeruari debeant. Hæc ibi. Verum quod *Bulla* Pij Quinti incip. Expoſcit vberius,& dilucidius loquitur ob eam rem eius verba inſe-

3 renda huc curauimus. † Expoſcit paſtoralis officij,&c.Et ne in futurum aliqua amplius controuerſia oriri poſſit decernimus,declaramus, ſtatuimus omnes, & ſingulos loco-

rum

rum Episcopos, & alios superiores tanquam Apostol. Sedis delegatos omnes, & quascunque parochiales Ecclesias, cæteraque beneficia Ecclesiastica suarum Ciuitatum, & Diœceses. Quibus animarum cura imminet ad dictam Religionem, eiusque Milites, Capellanos, Ministros, Rectores, quoquomodolibet pertin. etiam quod in eis Episcopalem, & temporalem iurisdictionem religio, & Milites prædicti haberent, eorumque ecclesias, Rectores, Vicarios, & Ministros quoscunq; (in his tamen duntaxat, quæ animarum curam illiusque exercitium, & sacramentorũ administrationem reciperent) visitare omnesque actus visitationem concernẽtes exercere posse, ac debere, ac Rectores, cæterosq; huiusmodi ministros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, si quidem ad nutum amouibiles sint, statim amouere; si verò titulares sint, illico suspendere, ac Superiores eorum monere, vt intra aliquẽ breuem terminum in locum amotorum subrogent alios idoneos prius tamẽ per ipsos Episcopos, & alios Superiores examinatos, & approbatos titularibus verò suspensis deputent alios idoneos pariter examinatos, & approbatos, vt supra in Coadiutores, seu Vicarios iuxta Decretum Concilij Triden. sess. vigesimasecunda, cap. 6. Interea verò, dum hæc subrogatio, seu deputatio fiat, ipsi Episcopi, & alij Superiores dictorum Rectorũ, & Ministrorum intra tempus præfixum non subrogauerint, aut non deputauerint, vt supra, tunc dicto termino elapso, ipsi Episcopi, & alij Superiores, alios præuio examine, iuxta eiusdem Concilij formam idoneos repertos in locum amotorum subrogent. Titularibus verò suspensis coadiutores deputẽt iuxta dictum cap. 6. sess. 21. qui tamen cũ dictis parochialibus perinde inseruiant, ac si subrogati, aut deputati ab ipsis superiorib. Religionis, & Militum prædictorum fuissent. Volumus autem quod Episcopi, & alij Superiores prædicti visitationem huiusmodi, & prædicta omnia solum tãquam delegati Apostolicę Sedis, & gratis, & absque vllis dictæ Religionis Rectorum ministrorum impensa, & onera faciant. In collatione itidem Ordinum, necnon consecratione ecclesiarũ, & sacrorum vasorum, ac benedictionibus, & alijs actibus spiritualitatem concernentib. ac institutione præsentatorum ab eisdẽ Militibus ad beneficia, aut approbatione, seu confirmatione quas ab eisdem fieri harum præsentium vigore contigerit, gratis omnia faciant, & diligenter attendãt, vt nullos admittant, qui qualitates à Cõcilio requisitas non habeant, ac præuio examine, iuxta eiusdem Concilij decreta idonei non exiltant. Nolumus autem Episcopos, & alios Superiores locorum supradicta facultate visitandi vti, qui cum eadem Religione, & Militib. super iurisdictionem Episcopali in locis visitari coram quibuscunque Iudicib. litigent, nisi ipsi Episcopi, & alij Superiores in quasi possessione antiqua exercitij iurisdictionis huiusmodi extiterint, salno tunc iure vtriq; illeso in petitorio. Sed quod Episcopi, & alij Superiores viciniores ius aliquod in iurisdictione huiusmodi non habentes, nullumque interesse prorsus prætendẽtes facultate prędicta vtantur. Nolumus autem per præsentes vllum afferri præiudicium iure visitandi dictas parochiales ecclesias, & alia beneficia curam animarum habentia quoad antea Religioni, & Militibus prædictis competebat. Inhibemus dictis Episcopis, & alijs Superioribus ne hac facultate visitandi eis per præsentes concessa alio vtantur modo, quã præscripto, &c.

Ex his omnibns habetur, vbi Regulares simplices, vel Miliriarum, vel Moniales beneficia secularia curam animarum habẽtia retinent, habito respectu ad animarum curam, & Sacramentorum administrationem Episcopum diœcesis, vbi sunt Ecclesiæ parochiales, visitare ipsa beneficia, seu Ecclesias posse, necnon eos, qui curam gerunt, corrigere. Idem habetur in c. per exemptionem, de priuileg. lib. sexto. Quare ab Episcopo loci Chrisma, Oleum sanctum, Consecrationis altarium, seu basylicarũ, Ordinationesque sacras suscipient, vt habetur in c. veniẽs de præscript. Hic autem exceptis casibus, c. aliàs Episcopus in Regulares, quod ecclesias eorum animarum curam non habentes iurisdictionem non habet. Quare nec ipsorum Sacrestiam, paramenta, sacra vasa, Altaria, &c. huiusmodi, aut etiam Tabernaculum, hoc pyxidẽ in qua sanctissimam Eucharistiæ Sacramentum seruatur, visitare potest ita sacra Congregatio eodem in loco relata ab eodem Stephan. Quarant. pag. 385. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Lectio Sacræ Scripturæ in Monasterijs Regularium, vt habetur, Episcopus curare debet.*
2 *Monasteria commendata Abbatiæ, & huiusmo di, vbi non viget Regularium obseruantia, vt fiari ab Episcopo possunt.*

3 *Regularium in Ecclesiis, vbi Episcopi pontificalia exercere possunt, Solium, & Baldachinum eis parari debent.*

4 *Decretum Clementis VIII. refertur quoad Pontificalia, quæ exercere potest Episcopus in Ecclesiis Regularium.*

§. V.

1 §. Decimo † Lectiones Sacræ Scripturæ in Monasterio Regulares habere debent, vbi id commode potest; & si id omittãt, compelli ab Episcopo ad hoc queunt, ita habetur apud Trid. Syno. sess. 5. de reform. cap. 1. vers. In monasterijs.

2 Vndecimo † commendata Monasteria, Abbatiæ, Prioratus, & Præpositura nuncupatæ, in quibus non viget regularium obseruantia, etiam exempta ab Episcopo singulis annis visitanda sunt. Id quod faciet, vt Apostolicæ Sedis delegatus, & curabit, vt quæ restauratione; indigent, restaurentur; & si qua animarum cura ei, illisvè annexa insit, ea exerceatur; & alia obsequia præstentur; Eadem seruabit in beneficijs quibuscunque curaris, & non curatis, secularibus, seu regularibus commendatis, etiam exemptis, ita sancta Synod. ibidem. Vbi verò regularis viget obseruantia, ipsos hortabitur, vt suam regulam seruẽt; alioquin vt Apostolicæ Sedis delegatus contra ipsos procedet, ita habetur apud Trident. Synod. sess. 21. de refor. cap. 8.

3 Duodecimo, † vbi Episcopi tam ex consuetudine, & priuilegio, quam ex sacrorum Canonum institutionibus, & pontificali Romano præscripto, aut alio iure pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis cũ Mitra, vel etiam sola Cappa inducti in quibus ius regularium Monacorum, & cuiusuis ordinis, & religionis, & militiæ societatis, aut Congregationis Ecclesijs interesse possunt; ipsi regulares in locum ad solium Episcopi constituendum, baldachinum attollere debent, etsi ipsi negligant, aut nolint, Episcopis id facere licet, atq; conceditur ibiq; sedere, dum ptiõficales functiones exercentur. Et si regulares in hoc nõ obedierint, ab Episcopo per censuras, & pœnas ecclesiasticas ad id cogi & compelli possunt, præterquam quod à Romano Põtifice ad arbitriũ alijs pœnis tam spiritualibus, quam temporalibus puniri queunt, ita habetur in Decreto Clementis VIII. datũ die 10. Iunij 1063. incip. Decet Episcopis. dicitur enim ibi, &c.

4 † Atque adeo sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotijs, atque consultationib. Episcorum, & Regulariũ præposita facto verbo cum sanctissimo Domino nostro Clemente Papa VIII ac de sanctitatis suæ speciali, & expresso mandato hoc præsenti decreto perpetuis futuris temporibus valituto declarat, statuit, decernit, & mandat, vt de cætero Episcopi, vbi tam consuetudine, & priuilegio, quam ex sacrorum Canonum constitutionib. & Pontificalis Romani præscripto, aut alio iure pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis cum Mitra, vel etiam sola Cappa induti in quibusuis regularium tam Mendicãtium, quam nõ Mendicantium, etiam Casinensium, Clericorũ, Presbyterorum, & cuiusuis alterius ordinis, & religionis, militiæ, societatis, aut congregationis Ecclesijs interesse possunt, ipsi regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congruo, baldachinum attollere. Eis autem facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quantumuis exẽpta Ecclesia super Episcopale solium, seu Põtificale faldistorium, erigi facere, atq; sub eo sedere, & stare, quemadmodum in proprijs & cathedralibus eorum ecclesijs stare, & sedere solent; eo tamẽ dumtaxat tempore quo Pontificales huiusmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipse, cui in pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui verò regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato inobedientes, & cõtumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis cum id per Censuras, & pœnas Ecclesiast. huius decreti virtute cogi, & compelli posse, alijsq; pœnis tam spiritualibus quam temporalib. arbitrio summi Romani Pontificis subiacere, & obnoxios fore. Hæc ibi, ex quibus proposita habentur, & decretum illud refert Stephan. Quaran. in Sum. Bulla. in verb. Priuileg. Reg. pag. 386. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Episcopus licentiam dare potest Regularibus ædificandi Monasterium seruata forma tradita à Clemen. VIII.*

2 *Decretum Clementis VIII. refertur quoad licentiam dandam ab Episcopo Regularibus ædificandi sua Monasteria.*

S. De-

§. VI.

1 Decimotertio † Episcopus licentiam dare potest regularibus, quo monasteria regularium ædificent, ita habetur apud Trident. Synodum sess. 25. de regul. capitu. 3. Quod tamen non licet concedere, nisi seruata forma tradita à Clemen. VIII. die 23. Iulij 1603. incip. Quoniam ad institutum, &c. verba verò huius Constitutionis hæc sunt.

2 Harum serie † declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus cuiusque etiam Mendicantium ordinis in Ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectos erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium, Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus; & causa seruatis seruandis cognita constiterit, in eisdem Ciuitatibus, & locis nouos aliorum huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commode substentari posse.

Si verò ab eorum in huiusmodi causis sententijs ad nos, & ad Apostolicam Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque à nobis, & Apostolica Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quocunq; quauis auctoritate scienter, aut ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliorum locorum Ordinarijs per præsentes, in virtute sanctæ Obedientiæ districtè præcipiendo mãdamus, vt præsentes nostras litteras obseruent, & obseruari faciant. Non obstantibus, &c. Nec ibi Clemen. VIII. ex quibus proposita habentur. iam ad alia trãseamus, si illud addiderimus Generales posse monasteria minus commoda relinquere, & in manu Ordinarij dimittere, & ecclesia excepta, alia omnia inde auferre, & solum vendere, ita Sixt. IV. eis concessit, vt refert Ioann. Baptist. Confess. in Sum. Priu. Mend. titu. 18. cap. 3. pagina 374.

SVMMA.

1 *Contractus ratione Episcopus in regulares iurisdictionem habet.*

2 *Ingressus Monasterium sine licentia Episcopi ante professionem disponere de bonis non potest.*

3 *Dispositio bonorum facta ante ingressum valet.*

4 *Regulares cogere potest Episcopus ad restituenda omnia, quæ à nouitio habuerunt, vbi professionem non fecit.*

5 *Regulari asserente se rei, metu vè professionem fecisse, coram Ordinario causa etiam cognosci potest.*

6 *Regulares extra claustrum degentis conueniri possunt coram Ordinario.*

§. VII.

1 Decimoquarto † ratione contractus iurisdictionem Episcopus etiam in regulares habet. Num primo † si post religionis ingressum renunciauit suis iuribus, vel donauit sine licentia Episcopi, vel eius Vicarij ante duos menses ante professionem, renunciatio, atque dispositio non valet; nam intra duos menses, antequam profiteatur, cum licentia vnius prædiorum fieri debet, ita sancta Synodus, de regul. sess. 25. capitu. 16.

3 Atqui † si antequam ingrediatur religionẽ, de rebus suis disponat, an dispositio valebit. Nauar. in conf. 82. de regu. tenet non valere. Contrarium tamen declarauit sacra Congregatio ibi, vt testatur Addi. ad ipsum Nauar. & Stephan. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Monasteria regularium, pag. 315. & Ioann. Bapt. Confess. in Summ. priuileg. Mend. titu. 13. cap. 13. pag. 325. verba autem Congregationis hæc sunt. Congregatio Concilij censuit decretum Concilij Triden. cap. 16. sess. vigesimaquinta, de regul. & monach. non habere locum in renunciatione facta ante susceptionem habitus, quam declarationem, etiam refert Menoch. in Addit. ad lib. 2. de arbitr. iud. cas. 436. num. 3. qui hanc declarationem factam refert ad preces Monasterij sanctæ Agnetis Mediolani. Idque meritò nam sancta Synodus loquitur de iam ingresso; & sic de eo, qui habitum suscepit; secus si in ipso ingressu, id est habitus susceptione. Sicut etiam si facta esset intuitu ingredientis ita inquit sacra Congregatio. Ab ipsa sententia igitur non discedemus.

4 Decimoquinto † Episcopus cogere potest

test regulares ad restituenda, omnia quæ habuerunt à Nouitio, qui professionem facere non vult, vt dicitur in eodem cap. 16. Idem si egrediatur ob infimam valetudinem, & moriatur ante professionem; nam & hic abijsse ante professionem dicitur, & idcirco monasterij facta non sunt, & ita Nauar. in cons.fin.de success.ab intest.& in Comment. a.de reg.num.49.cum seq.idem si ante professionem moriatur in monasterio, ita Ioan. Bap.ibid.DD.esto olim secus esset per auth. ingressi, C.de sacrosanct.eccl. vbi DD.

5 Decimosexto † asserens se vi, metu vè causa professionem fecisse, & idcirco se velle exire, intra quinquennium id potest à die professionis. Cognosci autem causa hæc debet, & probari coram Superiore regularium, & ordinario. Excipitur tamen vbi habitum prius dimisisset, vel post quinquennium reclamasset; non enim tunc auditur, & ita Trident.Synod.sess. vigesimaquinta, de reg. cap.19.

6 Decimoseptimo, † regulares extra claustra degentes in ciuilibus causis mercedũ, & miserabilium personarum quoquomodo exemptum, etiam si certum Iudicem à sede Apostolica habeant, & idem dicitur Clericis secularibus exemptis in eodem cap. 14. In alijs verò causis si Iudicem non habuerint, coram Episcopo loci, vt Apostolici sedis delegato conueniri queunt, & ad soluendum iure cogi, ita sancta Synodus sess. 7. de reform.cap.14.non obstante quocunque priuilegio, & sess. 14.de reform.cap.5.versic.In causis.In claustris verò degentea, coram suo superiore, ita Abb. in c. cum contingat, de for.comp.sed hodie coram cõseruatore per constit.Gregor.XIII.quem regulares eligere habent, & intra mensem Episcopo loci id significare; alioquin coram ordinario conueniri possunt, ita Hierony.à Sorb. in Compẽ. priuileg.Mendic.in verb.Conseruatores, & Prax.Archiepisco.Neapolitan.capitulo 58. num.10.

S V M M A.

1 *Delicti ratione Episcopus in Regulares iurisdictionem aliquando habet.*

2 *Regularis extra monasterium delinquens, quãdo ab Episcopo de delicto puniri potest.*

3 *Regularis excommunicatus, vbi fugitiuus est, denunciari ab Episcopo debet.*

§. VIII.

1 SDecimooctauo † ratione delicti aliquando Episcopus iurisdictionem in regulares habet. Nam primo, qui studiorum gratia aut ad vniuersitatem mittantur; si in Cõuentibus non habitent contra eos Ordinarius procedere potest, vel de licentia Superioris id faciant. Secundo si quis regularis recedat a suo Conuentu, hoc nomine, vt ad suum superiorem accedat (nisi missus, aut vocatus ab eo fuerit) & sine suo mandato in scriptis repertus fuerit, ab Ordinario *loci, tanquam* deserta sui instituti puniri potest, vt debet, sancta Synodus, eadem sess. vigesimaquinta. de regu.cap.4. Idem si ob aliam causam exsam extra Monasterium vitam degat, & delinquat non obstante ordinis priuilegio puniri potest, & corrigi, & visitari ab Episcopo vbi deliquit, ita Trident.Syno. sess.6. de reform.capit.3. ita Prax. Archiepis.Neapolit. cap.57.num.2.qui ita sacra Congreg. declinasse sistatur.

2 Decimonono † regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterij degit, & extra ea notoriè delinquit, ita, vt populo scandalo sit Episcopo instante à suo superiore intra tempus ab Episcopo puniri debet, ac de punitione Episcopum certiorẽ fieri, si minus, delinquens ab Episcopo puniri potest, ita Triden.Synod.eadem sess. cap. decimoquarto, immo comprehendi posse, & Informationem summi, ait postea ad suos statim remitti dixit, eadem Prax. ibi, nu.3. literas autem ob hanc causam ab Episcopo missas, quæ requisitoriæ dicuntur solemnib. diebus præsentibus duobus testibus signare Episcopus faciet, ita enim in praxi seruari testatur, Fusch.de visit.eccl.lib.2.cap.17.numero 11, Immo per Bullam Clemẽtis VIII. incip. Suscepti muneris officia ratio postular, augetur, & confirmatur, cit.cap.14. sess. 25.de regul.quam refert idem Steph.Quar. in Summ. Bullar.in verbo, Exemptio, cuius Bulla verba hæc sunt.

Hac nostra perpetuò valitura cõstitutione omnibus, & singulis cuiuscunque ordinis & instituti regularium etiam Mendicantiũ superioribus in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub indignationis nostræ, ac *priuationis* dignitatum, & officiorum per eos obtentorum eo ipso incurrendis pœnis præcipimus, & iuxta prædictum decretum quilibet ipsorum regularem non habitum Episcopo intra claustra degentẽ; & extra ea, ita notoriè delin-

delinquentem, vt populo scãdalo sit, Episcopo instante intra tempus ab Episcopo præfigendnm seuere puniat, ac de punitione certiorem Episcopum faciat, & alias decretũ ipsum in omnibus, & per omnia exequatur. Cæterum si superiori in regularẽ delinqnentem non animadnertit; quinimò si illum impnnitum ad alia snorum ordinum loca extra Episcopi diœcesim, vt præfertur transmisserit, volumus, & simili motu, atque auctoritate decernimus, vt superior Episcopo instante intra triennium ab Episcopo præfigendum, & super eisdem indignationis nostræ ac priuationis dignitatum, & officiorũ obtentorum, necnon & sub inhabilitationis ad illa, & alia in posterum obtinenda, & vlterius priuationis actiuè, & passiuè vocis, ad qnas à nemine præterquam à nobis, & à Romano Pontifice pro tempore existente restitui possit, ipso facto similiter incurrẽdis pœnis, ipsum regularem delinquentem à loco, ad quem transmissus fuit, reuocare, & in qno deliquit cõstitnere, seu sistere teneatur. Qnod si hoc facere etiam prætermisserint, per præsentes etiã statuimns vt ordinarius loci, ad qnem regularis delinquens transmissus fnerit, super præmissis ab ipsi ordinario loci, in quo deliquit similiter reqnisitus, vel aliàs de illius delicto informatus, vt refertur tanquam Apost. Sedis delegatus prędictum Concilij Decretum omnino exequi, & in regularẽ delinquẽtem seuere animaduertere possit, ac debeat. Hæc ibi, vbi amplificatio habetur ad cit. cap. 14.

Vigesimo Episcopns iurisdictionem etiã habet in regulares, vbi ab eorum Prælatis imploratur auxilium, c. non est vobis, & ibi not. Abb. num. 4. de regul. si etiam sine habitu extra locum exemptum vadit ab ordinario puniri potest, ita Fusch. de visit. eccl. cap. decimoseptimo, num. 2. lib. 2. per DD. in c. 1. de priuileg. lib. 6. & per Gloss. in c. super his, de maior. & obed. vnde tamen Foller. in pract. crim. can. de mod. proced. contra Monac. num. 41.

3 Vigesimoprimo † excommunicatus regularis à regularibus fugitiuus, vbi est ob id, quod ad Monasterium redire nollit, denunciari publicè ab Episcopo, & ab Ecclesiarũ Prælatis tandiù debet, donec ad obedientiã reuocetur, c. fin. de regul. & ibi not. Abb. numero 2. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Regulares quorum religio extincta est, vel alia ratione à regularium iurisdictione liberi sunt Episcopo subijciuntur.*

§. IX.

1 §. Vigesimosecundo † si qna religio deleatur, extingnatur vè iuxta c. 1. de relig. domib. lib. 6. & religiosis huiusmodi nõ permittatur amplius in suis Monasterijs secundum suam regulam viuere, obedire debent, sun Episcopo, & in suam obedientiam transeunt; qui Episcopus erit, Episcopus originis, vt id pluribus asseruit Nauar. in Comment. 2. de regnl. nnm. trigesimoquarto. Eiecti etiam de Monasterio subiecti sunt Episcopo originis, & idcirco se ei offerre debent, vt præcipiatur ab eo, qua in re vellit se occupatos habere, & huiusmodi eiecti regularium habitum gerere non debent; sed clericalem non enim regularem gerere possunt cum ipso priuati sint, nam nec cogi possunt redire ad eum locum, vnde snnt eiecti, ita Nauar. eodem num. 33. vers. Secunda cũ tribus seq.

Item si assumptus regularis sit ad dignitatem secularem, vt ad Episcopatum, ac deinceps ob ea dignitate se abdicauit, ratione vè alia priuatus sit, cum semel à regula absolutus fuerit, in potestatem, atq; iurisdictionem Episcopi incidet, ita Feder. de Sen. in cons. 5. num. 2. vers. Secundum hoc, & consilio 19. num. 4. & in consil. 38. & Tusch. in littera M. conclus. 325. & concl. 328. qui idem ait de Monacho professo expulso, si non recipiatur ab aliqua regula, seu religione. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Regulares exempti, vbi in excommunicationem aliquam inciderunt, an denunciari ab Episcopo loci possint.*

2 *Regulares admissi ad pœnitentiæ sacramentum administrandum an obligentur statutis Episcopi de hac re factis.*

3 *Regulares & exempti in pluribus Episcopo subiecti sunt.*

§. X.

§. In plnribus casibus Episcopum iurisdictinnem habere in regulares exemptos

alias

alias vidimus; nunc duæ quæstiones explicandæ nobis sunt. Primum an regulares exempti, vbi in excommunicationem aliquã inciderunt, denunciari ab episcopo possint, vt euitentur. Altera est, an admissi ad sacramentum pœnitentiæ administrandum obligentur statutis, ac pœnis episcopi de eo sacramento latis; exempli gratia, suspendit ab administratione illius sacramenti Confessarios, qui extra casum necessitatis ante solis ortum, vel post solis ortum Cõfessiones mulierum audiunt.

2 Quoad primam quæstionem † videbatur dicendum denũciare ipsos posse; & hoc per c. curæ sit, 11. quæst. 3. vbi Honorius Pontifex mandat omnibus episcopis, vt nomina excommunicatorum vicinis episcopis, & suis parochianis indicent, eaque in celebri loco ponantur, quò ecclesiasticus ingressus eis occludatur; ergo & regularium excommunicatorum nomina denunciari possunt.

Atqui contrariam opinionem sequi debemus; & hoc ob hanc potissimam rationem, quoniam antequam denuncietur, declarari prius debet eos in excommunicationem incidisse, vt id pluribus probaui in Tract. meo cap. 21. §. 2. nume. 8. Declaratio autem hæc fieri non potest, nisi cognita causa, & citata parte, vt id pluribus etiam agi, eodem §. numero 9. (fieri enim potest, vt Reus probet se in excommunicationem nõ incedisse) at causæ cognitio ad proprium Iudicem pertinet, argum. C. si à non compet. iud. & l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. & c. fin. de constit. lib. 6. ergo ad superiorem ipsorum regularium, & non episcopum quem manifesto constat non esse competentem Iudicem exemptorum, ergo nec declaratio, ergo nec denunciatio, atque sic dixit Nauar. in cons. 2. vers. Secundò, de senten. excommun. Excipitur tamen vbi delictum quamobrem excommunicatio lata est, notorium est. Itemque notorium est nullam causam eos habere, quamobrem se excusent; tunc enim quod declaratione opus non est, denunciari ab episcopo etiam poterunt, ne alij eos communione vtentes in excommunicationem incidant. Et facit Clem. prima de priuileg. & sensit id Domic. quem refert, ac sequitur Felyn. in c. non potest, numero 6. vers facit Gloss. singularis, de re iudic. Idem Lap. & Hostien. quos refert, ac sequitur Mar Soc. senior. in c. recepimus, numero 6, fallent. 21 de priuil. nam ait, vbi delictũ commissum ab exempto notorium est, & ob tale delictum incurrit ipso facto in excommunicationem iuris, ordinarios locorũ posse illos denunciare excommunicatos, vt à suis subditis euitentur; & hanc opinionem testatur fuisse originalem Ioan. And. in c. 1. de priuileg. lib. 6. Idque merito. Tum quod ordinarius denuncians pœnam non imponit, cum à iure iam sit imposita; & declaratio, seu denunciatio nihil addit, c. pastoralis, de appellat. & l. hæredes palam, §. sed notã, ff. de testam. Tum quod in Notorijs non requiritur cognitio iudicialis, c. 1. de off. delegat. lib. 6. & c. euidentia, vbi idem Socin. de accusat. & idcirco nullam iurisdictionem episcopus exercet tales denunciando. Idem asseruit Fusch. de visit. eccles. lib. 2. capit. 20. num. vigesimoquarto, qui ait etiam posse ordinariũ se informare & illos declarare delinquentes, & etiam citare ad declarationẽ faciendam, immo in maioribus delictis, vbi de fuga timetur, posse captos delinquentes mittere ad suos ordinarios per sententiam Abbatis communiter recept. in c. fin. de for. compet. idque ait de exemptis, & ita sensit Ioan. Bapt. Confett. in summ. Mater. priuile. ordin. Mendic. in Tracta. de exempt. a legit. iurisd. pag. 306. & Prax. Archiepisc. Neapo. cap. 57.

Ex his patet non obstare citat. c. *curæ sit*. Nam si volumus etiam comprehendi exemptos, in casu proposito, vbi delictum notorium isti, vt dixi, locum habebit, si de non exemptis, multo minus repugnat, nã de subditis episcopo agi concludendum est, quos vel ipse excommunicauit, vel excommunicatos à iure declarauit, non enim antea nomina excommunicatorum significare vicinis episcopis, suisvè parochis episcopus debet, quam prædicta fecerit, vt probaui in Tract. meo de Censur. in Tab. 1. cap. 21. §. 2. Postremò vbi episcopus à superioribus regularium requisitus esset, vt denunciaret regularem excommunicatum, vt habetur in c. fin. de regul. Tunc enim non modo ordinarius potest ipsum denunciare; sed ad id tenetur, vt probaui in eodem §. 2. nu. 7. & in hoc casu locum habere etiam potest, cit. c. cura. & de quæst. hac satis.

3 Quoad alteram quæstionem † an statuto prædicto regulares obligentur? Breuiter cõcludo ipsos obligari. Primo quoniam regulares in sacramento pœnitẽtiæ administrando, non plus iuris habent, quam *sacerdotes* parochi, vt habetur in Clem. *dudum, in* versic. Per huiusmodi autem concessionem, de sepul. at Parochi ea constitutione obligãtur ergo multo magis & ipsi regulares, præsertim quod iurisdictio parochi ordinaria est, & idcirco magis ei fauetur; Regularium vero est delegata, & extraordinaria, & idcirco

minus

minus fauorabilis,vt inquit Gloss. in cita.c. per huiusmodi,in verb.Concessio.Cum igitur parochus obligetur,multo magis ipsi regulares. Secundò facit quoniam obligantur statuto,seu constitutione, qua Episcopus sibi casus reseruauit,vt habetur in cit. versicu. Per huiusmodi,iunct.Gloss.& vt infra suo loco probauimus;Ergo multo magis huiusmodi accidentalibus obligabuntur, ex quo in substantialibus obligentur,arg. Auth.multo magis,C.de sacrosan. eccl. Idque eo magis dicendum est,ne eadem res diuerso iure censeatur contra,c.quia circa,de priuileg.& l.iam hoc iure,ff.de tutel.& pupil.& l.eū,qui ædes,ff.de vsucap. Tertiò facit quod Episcopus coerctare potest potestatem regularium habito respectu ad loca, & ad personas, vt supra probauimus,ergo & in hoc casu etiā. Postremo fuit quoniam, qui aliquid eligit, seu cui aliquid conceditur, vbi aliàs id non potest,cum suis qualitatibus concessisse existimatur,l.si quando, C.de inoff. testam. ex quo igitur concessa potestas est regularibus Sacramentum Pœnitentiæ administrandi concessa esse existimatur cum suis qualitatibus.

Addo Episcopum visitare posse, & corrigere regularem qui curam animarum secularium habet, vt in hoc capite probauimus. In hac igitur quæstione sic concludendum censeo in casibus igitur prædictis Episcopus in exemptos regulares iurisdictionem habet.

3 In pluribus etiam alijs, † quorum viginti quatuor recenset Socin. sen. in cit. c. recepimus,de priuileg. vt in c.ad abolendam, in fine,de hæret.& in c. cum capella, & in c.ex ore,de priuileg.& in c.cum inter,de consuet. & in c.nulli,de senten.excommun. & in c.1. de stat.Monach.lib.6.& in c.1. de præbend. eodem lib.& c.auctoritate,de priuileg. eod. lib.& in c.veniens,de præscript.& Clem. prima,de sepult.& in Clemen.secunda,eodem, & in Clem.secunda de stat.monac. & in Clemen.secunda,de relig.domi.& Clemen.prima,de iur.patron.& Clemen.fin.eod.& Clemen.fina.de pœnis,& Clemen. 1.de sentent. excommunicat.In huiusmodi casibus igitur in exemptos,vel regulares, vel non regulares iurisdictionem episcopatus habet. At qui de Fratribus Tertij Ordinis. De his in sequenti agemus.

S V M M A.

1 *Fratrum tertij Ordinis duæ potissimum species sunt.*

2 *Fratres tertij Ordinis,qui nullum votum faciūt, & in proprijs domibus cum suis viuunt, subiecti sunt in spiritualibus ipsi Episcopo.*

3 *Priuilegia,quæ habēt fratres tertij Ordinis prædicti in sacramentis.*

4 *Regulares an possint administrare sacramentum Eucharistiæ,fratribus prædictis tertij Ordinis deferendo eam ad suas ædes.Et quid de Extrema vnctione.*

§. XI.

Quod iuris habeat Episcopus in fratres tertij Ordinis,explicandum nobis pro-
1 posuimus † Id quod,vt dilucidius fiat,præmittēdum est,iuxta Bullam Leonis X.incip. Dum intra mentis arcana,quæ est in ordine 17.iunct.traditis in Compend priuil.Fratr. Minor.in verb.Tertiarij fratres,num.25. pagina 383.& in fine eiusdem Compend.pag. 35.& pag.43.tres esse primarias huius tertij Ordinis regulas,quarum prima est eorū, qui nullum votum faciunt solemne, scilicet castitatis,obedientiæ,& paupertatis, & viuunt in suis domibus cum suis vxoribus,vel maritis, & filijs, & aliæ personæ seculares, hoc vno excepto quod obseruant regulam quandam,seu modum quendam collectum per Nicolaum IV. positum in fine eiusdem Compend.eodem nume.35.cum seq.Altera est eorum, qui tribus votis essentialibus factis in Congreg. viuunt,quam Leo X.ordinauit,in cit. Bulla. Dum intra mentis, & refertur in eodem Compend.in fine,pag.43.cum seq.Tertia eorum, qui castitatis voto tantū facto in proprijs ædibus viuunt, de qua agit Leo in eadem Bulla,quam etiam declarauit quoad votum illud castitatis,vt refert Step. Quaran.in verb.Priuilegia Regularium,pagina 384.

2 Hoc præmisso quoad fratres † primi gradus pro regula habendum est,hos non gaudere priuilegijs fratrum Minorum,nec subici eisdem fratribus.Sed remanere sub potestate tam ecclesiastica,quam seculari, vt habetur in eadem Bulla Leonis,in vers.Fratres autem,& Sorores tertij Ordinis. Quare à proprio Sacerdote recipere ecclesiastica Sacramenta debent,vt dicitur in cit.Bulla.

3 Excipitur tamen † sacramentum pœnitentiæ,nam quocunque tempore ab ipsis regulari-

gularib. recipere possunt ob verba eius Bullæ, quam paulo post referemus.

Secundo excipitur Eucharistia; nam & ipsam recipere ab eis fratribus possunt, die Paschatis excepto, vt habetur in eadem Bulla, cuius verba hæc sunt, Fratres autem, & Sorores Tertij Ordinis, necnō Mantellati, Corrigiati, Pizocaræ, Cordellari; & alij quocunque nomine nuncupati in proprijs domibus habitantes sepulturam, vbi voluerint, eligere valeant. Sed die Paschatis tantum Eucharistiam, necnon Extremam vnctionem cæteraque ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramento dumtaxat excepto) à proprio Sacerdote recipere, & ad oneta, quæ laicis incumbunt, præferenda teneantur, ac in foro sæculari coram Iudicibus secularib. conueniri possint. Et ne censura vilescat ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur, ijdem dicti tertij Ordinis ad diuina audienda in ecclesijs suorum Ordinum tēpore interdicti nullatenus admittantur, si causam dederint interdicto, vel causam ipsam nutriant, seu foueant, aut dantibus auxilium, consilium, & fauorem quoquomodo præstiterint. Hæc ibi, ex quibus proposita habeatur, & refertur hæc Bulla in eodem Compendio in verb. Tertiarij Fratres, num. 19.

Postremo fratres, quorum habitum gerūt curam quandam eorum tertij Ordinis habito respectu ad spiritualia audiendo eorum confessiones, & Eucharistiam præbendo, habere debent, vt habetur eodem Compend. in verb. Tertiarij fratres, pag. 384. vers. Verum est tamen. Hæc sunt priuilegia, quæ habent, ex quibus patet extremam vnctionem præbere illis non posse, & idcirco contrafacientes regulares in excommunicationem incurrere latam per Clem. 1. de priuileg. Minus ens sponsos matrimonio coniungere, ac benedicere sine licentia parochi; alioquin ipso iure suspensi sunt, vt habetur apud Trid. Synod. sess. vigesimaquarta, de reforma. matrimon. cap. 1. vers. Quod si parochus. Possunt enim Fratres tertij Ordinis huius gradus vxorem ducere. Atqui an regulares possint ingredi parochiam alicuius, & deferre Eucharistiam Fratribus, vel Sororibus tertij Ordinis, vbi ægroti sunt?

4 Quoad quæstionem hanc † videbatur dicendum id eis licere. Nam die Paschatis excepto quocunque anni tempore Eucharistiā ipsis administrare possunt, vt habetur in Bulla Leonis, quam proximè retulimus, valet enim argumentum de tempore ad locum, & è contrario, vt dixit Bart. in consil. 3. incip. Ex facto lib. 1. & refert, ac sequitur Illustris. Tusch. in suis Conclus. in littera A. conclus. 505. Ex quo igitur potest quocunque tempore, ergo, & quocunque loco. Postremo possunt audire confessiones sæcularium vbi ægroti sunt in domibus ipsorum secularium, & idcirco extra suam ecclesiam, vt habetur in declaratione factæ Congregationis facta die 2. Iulij 1587. & refertur à Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Regul. pag. 385.

Contrariam opinionem tamen vti verissimam tenendam esse censeo scilicet, vt non possint ingredi parochiam alterius, quo Eucharistiam Fratribus, ac Sororibus huiusmodi tertij Ordinis tribuāt. Id quod probatur primum hac ratione, quoniam fratres, ac sorores tertij Ordinis prædicti exempti non sunt à iurisdictione Episcopi in spiritualib. nec à potestate laica in secularibus, vt habetur in cit. Bulla Leonis supra relata, sed remanent, vt personæ meræ seculares, vt habetur in Compend. Fratrum Minor. in ver. Tertiarij Fratres, pag. 384. ibi enim sic Collector inquit, De his Fratribus. Et ij non connectuntur in personas ecclesiasticas, sed remanent, vt personæ merè seculares, & idcirco subiungit Fratres Minores non habere iurisdictionem in ipsos tanquam personas seculares. At regulares Eucharistiam & extremam vnctionem dare non possunt in parochia alterius secularibus ægrotis, nisi, pprius sacerdos ea ipsis denegauerit sine causa, quę denegatio vicinorum testimonio probata, ac requisitio coram publico Notario facta dicetur, vt habetur in eadem Bulla Leonis, in vers. Eucharistia verò, & extrema vnctio, ergo nec Fratribus, & Sororibus tertij Ordinis dari possunt.

Secundo probatur quoniam Iulius II. cōcessit Fratribus Ordinis Minorum, vt in ecclesijs suis administrent eucharistiam, vt refertur in eodem Compend. in verb. Communicare, pag. 205. ergo extra suas ecclesias administrare ipsam nō possunt. ex quo enim in suis ecclesijs id concessit, ergo secus extra suas ecclesias; valet enim argumentum à cōtrario sensu l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius, & conclusio vnius alterius exclusio est, c. nonne de præsump. & l. cum prætor. ff. de iud. & limitata causa limitatum producit effectum. l. in agris. ff. de acquir. ret. domi. Id quod multo magis hic dicendum est, quoniam sumus in priuilegijs, quo casu modo aliquid operentur contra ius commune, in reliquis coarctanda

ſtanda ſunt, vt dixit Abb. in c. certificari, nu mero 10. de ſepul. Eſſe autem contra ius pri uilegium hoc manifeſto conſtat, quoniã eſt contra c. omnis. de pœni. vbi habetur à proprio parocho Euchariſtiam ſumendam eſſe; & tradidit Abb. in cit. c. certificari. Priuilegium igitur hoc, vt à iure diſcedens, & cõtra ius coarctandum eſt per c. quæ à iure, de regul. iur. lib. 6.

Poſtremò confirmatur concluſio prædicta, quoniam, etſi licentiam habent prædicandi in ſuis eccleſijs, antequam tamen benedictionem ab Ordinario ſuſcipiant, prædicare non poſſunt, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimaquinta, cap. 2. verſ. Regulares verò. Item eſto liberam ſepulturam habeant, tamen ingredi parochiam, & inde efferri mortuum non poſſunt, vt ſupra probauimus, cap. 16. Ergo hac quoque ratione concludendum eſt non habere licentiam cõferendi Euchariſtiam ægroto in aliena parochia. Ob rationes has igitur ab hac opinione diſcedendum non cenſeo. Non obſtant contraria allegata. Non prius quoniam id eis permiſſum eſt in ſuis eccleſijs, & in non alterius parochia, vt habetur in allegata Bulla Iulij II. Illud igitur de adminiſtratione Euchariſtiæ nihil facit.

Nec quod dictum eſt de argumento de tempore ad locum, nam valet, neque tunc fit, vbi ſumus in claris ob cit. Bullã Iulij II. in claris enim argumentis opus non eſt, arg. l. continuus, § cum ita, de verb. obligat. Non etiam quod dictum eſt de cõfeſſione obſtat, quoniam id eis ſpeciatim conceſſum eſt, vt vidimus, ergo ſecus de Euchariſtia, argum. cit. c. nonne, de præſump. Quare quidam regulares, qui non habita licentia parochi ſorori prædicti ordinis Euchariſtiam, & Extremam vnctionem adminiſtrarũt, extra ſuam eccleſiam, non culpa vacant, nec etiam pœnas eu aſerunt, cit. Clem. 1. de priuil. Sicut etiam puniri poſſunt ob id quod non requiſito parocho intra ipſius parochiam mortuũ detulerunt. Sed de his fratribus, ac ſororib. primi gradus hactenus; iã de alijs agamus. De ſecunda ſpecie, quæ de regularibus diximus, eadem eſſe dicta concludimus, ſicut de tertia, ita Steph. Quar. vbi ſupra, & Ioan. Bapt. Confett. in Sum. Priuil. Ord. Mend. capit. 13. de Tertiarijs, pag. 397. Verum quid de Heremitis? hoc in ſequenti explicabimus.

SVMMA.

1 *Heremita nomen quodnam ſit, & quod ſignificet.*

2 *Heremitæ an exempti ſint à iuriſdictione Epiſcopi.*

§. XII.

Poſtremò agendum eſt, an ſuper Heremitas Epiſcopus iuriſdictionẽ habeat. Quam quæſtionem vt dilucidiorem magis habeamus, præmittenda duo ſunt. Primum nomen hoc Heremita an Græcum Latinumvè ſit, & quid ſignificet. Deinde habito reſpectu ad rem noſtram quot modis ſumatur.

1 Quoad primum igitur † nomen hoc Heremita eſt nomen Græcum dicitur enim Græcè ἐρημίτης, quod ſignificat ſolitarium.

Quoad ſecundum Heremitæ duplicis generis ſunt. Quidam enim ſunt, quorum regula à Romano Pontifice approbata eſt, & in numero Mendicantium habentur; cuiuſmodi eſt ordo Heremitarum ſancti Auguſtini, qui & participes ſunt priuilegiorum ipſorũ Mendicantium, de quibus in Compend. priuileg. Fratr. Mendic in initio in verb. Ordo Heremitarum. Item Congregatio Heremitarum ſancti Hieronymi à Piſa, de qua eodẽ, in loco, in verb. Congregatio ſicut etiam Cõgregatio Heremitarum ſancti Hieronymi Hiſpaniarum, vt habetur eodem Compend. in initio, vbi de origine Ordinum agitur. Hic ergo Heremitæ exempti ſunt à iuriſdictione Epiſcopi ſunt, & fruuntur eiſdem priuilegijs, quibus fratres Mendicantium, vt ibidem dicitur. Quidam ſunt, quorum viuendi ratio ab Apoſtolica Sede approbata non eſt, ſed ſuccedunt in ſolitudines, & ibi Deo inſeruiunt nullo ordine ſuſcepto, nullaque profeſſione religionis facta, qui habito reſpectu ad nomen propriè ſolitarij ſunt.

2 His præmiſſis † quoad quæſtionem propoſitam, Gloſſ. in c. nulla, diſt. 93. ſenſit Heremitas eſſe ſub Epiſcopo, id quod probat per cit. c. nulla ibi enim dicitur Clericos, aut Sacerdotes habendos non eſſe, qui ſub nullius Epiſcopi diſciplina, & prouidentia gubernantur. Ergo colligit hinc Gloſſ. Heremitas ſubeſſe Epiſcopo, quæ ratio nulla eſt.

Tum quod ſequeretur ipſos Heremitas eſſe Clericos, id quod non fit, niſi ordinis ſuſceptione, c. cum contingat, de ætat. & qual. at Heremitæ nõ omnes tales ſunt, vt præmiſſimus ergo. Tum quod ſi hoc daretur omnes de diœceſi dici poſſent Heremitæ, cum in

ſpiritualibus ſub diſciplina Epiſcopi ſint. Hanc opinionem ſequitur etiam Gloſſ. in c. qui verè 16.quæſt. 1. Sed nulla ratione, nec iure hoc probat. Inocent. etiam in c. cum Monaſterium, de elect. Sed nec ipſe hoc probat. Idem Fuſch. de viſit. libro ſecundo, capitulo 17. num. 13.

Contrariam opinionem tenet Zabar. in Clem. 2. quæſt. 12. verſic. ſi verò à nemine, de præbend. ſcilicet hos eccleſiaſt perſonas nō eſſe, nam inquit ipſos non incorporatos eccleſiæ, quodam iure ſpeciali, & idcirco abſurdum eſſe eos appellare perſonas eccleſiaſticas, cum ſint merè laici, & ab huiuſmodi viuendi genere ad ſuum arbitrium diſcedant, & ad nullum pium vſum eccleſ. vel piam actionem eccleſiaſt. aſcripti ſint. Hanc eandē opinionem ſequunt Laur. & Ioan. de Lign. & Abb. qui eos refert in cit. c. nullus, nume. 10, de for. compet. & probatur his rationibus. Primo quoniam ſi eſſent perſonę eccleſiaſticæ eſſent, aut per ſuſceptionem ordinis, aut per incorporationem ad aliquam religionē c. duo ſunt genera, 12. quæſt. 1. At nulla ratione hi tales ſunt, ergo, ita argumentatur Abb. quo argumento tacitò vſus eſt Zabar. vt vidimus. Præbere in eodem ſtatu ſunt, in quo nati ergo non ſunt eccleſ. perſonæ, non enim talis quis naſcitur. Poſtremò iure id cantum non eſt, vt tales ſint perſonæ ergo.

Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut loquimur de Heremitis, quorum religio ab Apoſtol. Sede approbata eſt cuiuſmodi ſunt, quas ſupra diximus, & hos eſſe perſonas eccleſiaſticas cōcludo per cita. c. duo ſunt genera, & ab Epiſcopo exemptas etiam eſſe; quandoquidem fruuntur priuilegijs etiam Mendicantium, qui ab Ordinarijs exempti ſunt, & idcirco, quæ de alijs regularibus ſupra diximus, eadem, & de his dicta eſſe volumus. Et in hoc caſu prior opinio locum habebit.

Aut ſunt Heremitæ, quorum viuendi ratio ab Apoſtolica Sede probata non eſt, vt ſupra præmiſi; & in hoc caſu rurſus diſtinguendum cenſeo. Aut quæritur an ſubiecti ſint Epiſcopo in ſpiritualibus; & ſine dubitatione Epiſcopo ſubiectos eſſe; immo & parocho in cuius parochia viuont concludo, ita Aret. quem refert Felyn. in cit. c. nullus, numero 7. qui ait in quibuſdam ad eccleſiam etiam pertinere, ſcilicet quoad ſpiritualia; ſicut etiam reliqui Chriſtiani laici; & in hoc caſu locum habebit etiam prior ſententia. Aut quæritur an ſubiecti ſint Epiſcopo in reliquis non ſpiritualibus; & hic ſecundam opinionem ſequor, ſcilicet non ſint ſubiecti Epiſcopo, cum perſonæ eccleſiaſt. non ſint, vt ex dictis conſtat; ſed ſub laica poteſtate; eſto Epiſcopo ſubiecti ſint, ſicut alij Chriſtiani pauperes. In hac quæſt. igitur ſic concludendum cenſeo, & concluſionem hanc veriſſimam duco. Sed iam ad Moniales tranſeamus.

De Gubernatione Monialium, effectu per ſe, atque nono poteſtatis, atque officij Epiſcopi. Cap. XXI.

S V M M A.

1 *Monaſteria Monialium extra Vrbem, Oppidaue vè exiſtentia, intra Vrbem, oppida vè reducenda ſunt, ſi Epiſcopo videtur.*
2 *Monialium habitus à volente ſuſcipi debet.*
3 *Profeſſio à volente fieri debet.*
4 *Profeſſio facta à muliere non volente, an valeat.*

SExto Monialium gubernatio, quæ exemptæ non ſunt ad Epiſcopum pertinet (De exemptis autem quid iuris ſit, infra apparebit) Verum, quò appareat gubernatio hæc quouſque pertineat, quæ, & quales moniales eſſe debent, contemplemur, præmiſſo prius monaſteria † Monialiū 1 extra Vrbem, oppida vè exiſtentia (quod obiecta prædictorum hominū periculis ſunt) ſi Epiſcopo videbitur ad vetera, quæ ſunt in Vrbe, reduci debere; vel ad noua, quæ fiunt, inuocato quoad hoc etiam brachio ſeculari qui & non obedientes, vel id impedientes per cenſuras eccleſiaſticas comprimet, ita ſanciuit Trid. Synod. ſeſſ. vigeſimaquinta, de reg. ca. 5. verſ. Et quia monaſteria. Item ſi in vicinia domus ſint, vnde conſpiciantur, quæ intra Monaſteriū ſunt, vel ſiūt, vt amoueantur feneſtræ, vel oſtium. Epiſcopus etiam curabit, ita Fuſch. de Viſit. eccl. lib. 2. capit. 18. num. 50. Hoc præmiſſo iam rem aggrediamur.

2 Primum igitur † mulier habitum ſuſceptura volens ſuſcipere ipſum debet.

3 Secundo eadem † ratione, & profeſſionē emittere, quæ duo hinc probantur. Primum quoniam ad ſuſceptionem habitus maior duodecim annis eſſe debet, in qua ætate mulier conſtituta facile intelligere poteſt, actū quem gerit (quamobrem, & tunc matrimonium contrahere, & teſtamentum facere po

art. vt habetur in Instit. de nupt. in initio, in verb. Viri potentes, iunct. Gloss. & in titulo quibus non est permiss. facer. testamen. in §. præterea testamentum eod.) Præterea prohibitum est ab eodem Trid. Synod. in citat. sess. 25. ca. 17. ne habitum suscipiat, vel professionem faciat, antequam Episcopus explorauerit, vel eo absente, vel impedito eius Vicarius, aut aliquis eorum sumptib. ab eis deputatus.) Virginis voluntatem diligēter, an scilicet sit coacta, seductavè, & an sciat, quid agat, vt ibi dicitur (& idcirco, ne Episcopus professionis tempus ignoret, Præfecta Monasterij tenetur certiorem Episcopū facere ante mensem, quod si non fecerit ad arbitrium Episcopi ab officio suspensa est, vt dicitur in eod. c. 17.) ergo non inuita, sed volens suscipere habitum, & professionem facere debet (In interrogatione autem, quæ fit ab Episcopo, vel ab alio suo nomine, hæc imprimis inquirentur, quamobrem habitū suscipiat, professionemvè faciat, quo videatur, an metu, dolovè ad id inducatur. Item an sciat, quid faciat, quamobrem tunc tria vota ei explicabit, quæ obseruanda. Hinc enim facilius apparebit, quæ eius volūtas sit, & si perseuerare in ea voluntate animaduertat, diuina præmia ei parata proponet, & ita Ego pluribus obseruaui, cum id muneris ab Episcopo Imolæ mihi mandatum esset) Postremo hinc probatur etiam volētem admitti tantum ad prædicta debere; nam qui agit puellam, vel viduam ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum, cuiuscunque Religionis, vel ad emittendā professionem, quicunque sit, ipso facto excommunicatus est; sicut etiam, qui auxilium, consilium, fauoremvè ad id dederit; necnō se ēs eam non sponte ingredi monasterium, vel habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo ei actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerit, ita habetur eadem sess. cap. 18. Ergo volens ad prædicta tantum admitti debet, ex quo puniuntur, qui eam ad id cogūt quacunque ratione.

In excommunicationē tamen non incidit vbi iustus metus est, exempli gratia, Iudex ob delictum condemnauit Mulierem, vt monasterium ingrederetur, id quod innuit sancta Synodus ibi, Præterquam in casibus à iure expressis, & ita Nauar. in consil. 8. de ijs, quæ vi met. vè casus fiunt.

Non incidit etiam in excommunicationem pater, qui filius hæredem non instituit; si Monasterium non ingrediatur, ita sacra Congregatio ibid.

Tertio in excommunicationem non incidit, vbi effectus secutus non est, scilicet quoniam non fuit ingressa monasteria, cū enim in pœnis simus, quæ ipso iure inferuntur, nō sat est conatus; sed perfectio actus requiritur, argum c. in pœnis, de reg. iur. lib 6. & c. cum incunctis, §. penul. de elect. iunct. c. perpetuæ, de elect. libro 6. & ita Fely in suo Tracta. Quand. conatus puniatur asseruit, num. 8. vers. fallit quarto. Multo minus ergo, qui consuluit in pœnam incidet, ita Nauar. in conf. 5. de regul.

4 Atqui † an professio coacta valeat? Concludendum est breuiter eam non valere, tum quod professio est spirituale quoddam coniugium; at matrimonium carnale metu contractum nullū est, c. cū locum, de spons. ergo, & spirituale hoc coniugium, matrimoniū. n. carnale, & spirituale, vel hoc paria sunt, vt dixit Gloss. in c. bonæ, 1. de elec. Hinc timor etiam reuerentialis professionem nullam reddit, ita Glos. in c. præsens, 20. quæst. 3. & Nauar. in cons. 1. num. 4. de confess. Tum quod per professionem votum solemne castitatis emittitur, vt habetur in c. vnic. de vot. lib. 6. at votum castitatis liberum omnino esse debet, vt infra suo loco probauimus, ergo metu contractum nullum erit. Volens igitur, & habitum suscipere, & professionem emittere debet. Sed de his hactenus iā ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Habitum Monialium, quæ suscipit, maior annis duodecim esse debet.*

2 *Professio ante decimum sextum annum expletum à Moniali fieri non debet.*

3 *Professio fieri non debet à Moniali post susceptū habitum, nisi in probatione per annum fuerit.*

4 *Tria vota, necnon constitutiones suæ religionis Moniales seruare debent.*

5 *Confiteri semel mensem, & Eucharistiam sumere Monialis debet.*

§. I.

1 § † Tertiò suscipere habitum monialis debet, nisi maior duodecim annis sit.
2 † Item professionem facere, nisi post deci-
3 mumsextum annum expletum † modo prius steterit in probatione per annum; alioquin professio antea facta nulla est, nullamq; omnino obligationē inducit, ita habetur apud Triden. Synodum, eadem sess. 25. de regu. capit. 15. Annus autem probationis continuus esse debet, ita Nauar. in cons. 3. de conuers. coniug. Quare virgo, quæ nupsit, & ante matrimonij cōsumationem monasteria ingres-

sa est, iuxta c. ex publico, de conuersi. coniug. coget, ipsum maritum, & spectet decimum sextum annum expletum, & professionem eius, ita sacra Congreg. ibidem.

4 Quartò post professionem † tria vota seruare debet, nec non Cõstitutiones Religionis, ac Monasterijs seruare, item diuina officia celebrare, sicut debent, argu. Clem. 1. de stat. Monach.

5 Quintò † semel in mensem sua peccata confiteri, & Eucharistiam summere debet, quo se his armis munita, hostium illusiones facilius euadat, ita Triden. Synod. ead. sess. cap. 8. Quare Episcopus præter ordinarium confessarium ipsarum monialium, aliud extraordinarium bis, terve in annum offerre debet, cui tamen confiteri non cogentur moniales, si nolint; nam in eorum fauorem conceditur, quo scilicet liberius sua peccata confiteantur ob eam rem huic fauori renunciare possunt, l. si quis in conscribendo, C. de pactis. Sedde his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Clausura, idest sub clausura moniales esse debent.*

2 *Exire a Monasterio Moniales non debent, nisi ob tres causas.*

3 *Exire à Monasterio an liceat ob alias causas similes.*

4 *Pœna eorum, qui cooperantur in casibus non concessis, vt moniales exeant à Monasterio.*

5 *Exire ne habeant Moniales à Monasterio, quæ facienda.*

§. II.

1 § † Sextò sub clausura Moniales esse debêr, vt habetur in cap. 5. apud Triden. Synod. sess. 25. de regul. Episcopus igitur operam dabit, vt clausura in Monasterio monialium fit; & vbi violata est, vt renouetur, vbi verò non est violata, vt conseruetur censuris ecclesiast. atque alijs pœnis non obedientes afficiens quacunque appellatione proposita. Inuocare etiam potest brachium seculare; & iudices, ac Magistratus seculares si illud nõ præstiterint, ipso facto excommunicati sunt, ita S. Synod. eod. cap. 5. Hocque Episcopus faciet in omnibus monasterijs sibi subiectis ordinaria auctoritate; in alijs verò Sedis Apostolicæ, vt ibidem dicitur, & ita Ioan. Bapt Confett in Sum. Mater. priuil. mend. tit. 20. cap. 12. Clausura autem quoad rem nostram pertinet, nil aliud est, quam occlusio monasterij, ne moniales ab eo exeãt, seu prohibitio.

2 Septimò † exire è monasterio moniales non debent. Episcopus igitur permittere nõ debet, vt sine causa legitima moniales professæ à monasterio, etiam ad breue tempus exeant, vt dicitur in c. periculoso, de stat. regul. lib. 6. & cit. c. 5. Et quamuis per Concil. Triden. in arbitrium Episcopi collocatum id esset, quæ causæ legitimæ essent; hodie tamẽ tres causæ tantum præscriptæ sunt; Quarum prima est magnum incendium in monasterio excitatum (quod superioribus annis Bononiæ contigit) quę permissio fit, ne periculum vitæ adeant. Altera causa est morbus lepræ, vbi scilicet Monialis lepra infecta esset; quo casu id permissum est, vt vel facilius foris curetnr, vel ne aliæ inficiantur morbus enim hic facile serpit. Tertia causa est Epidimiæ morbus, quæ dicitur pestis idque ob proximas rationes. Hæc igitur sunt causæ, quamobrem concedi potest ab Episcopo, vt à monasterio exeant, ita decreuit, atque declarauit Pius Quintus in Bulla incip. Decori, & Honestati, quæ est in ordine 100. lata anno 1569. calend. Febr.

3 At qui † an ob alias similes causas, vel maiores exire possunt? exempli gratia ob bellum imminens. Item ob morbum qui, & si infectionis periculum non est; si tamen, mutatio aëris non fiat, curari non potest? Concludendum est ad similes casus, & ad morbum etiam huiusmodi tres prędictas causas pertinere. Tum quod Triden. Synod. de regu. sess. vigesima quinta, cap. 5. id significat posse ob quancunque causam ab Episcopo probatam. Tũ quod & si quatuordecim causæ, ob quas filij exhæredari possunt, à iure expressę sunt in §. Aliud quoque capitulum, in authen. vt cum de appel. cognosc. & in Authen. non licet, C. de liber. prater. ob alias similes causas tamen, & multo magis ob maiores exhæredari etiam possunt, vt dixit Guliem. communiter recept. in cit. Auth. licet, Nam & donatio, quæ ob quinq; causas permissa est reuocari l. fin. C. de reuocand. don. ob alias tamen similes causas reuocari potest, vt dixit Gloss. communiter recept. ibidem, & ita Felyn. in c. pastoralis, de rescript. & Rip. in cit. l. fi. atque sic asseruit Nauar. in Comment. 4. de regul. num. quadragesimooctauo, cum seq. Ob has igitur causas, quas & Episcopus cognoscere debet, concedere licẽtiam ipse potest; qua in re ne decipiatur, Medicorum consilio vtetur, argum. l. septi-

4 mo mense, ff. de stat. homin. † ob aliam causam verò licẽtiam concedens ipso facto excommu-

communicatus est;& alijs etiam pœnis afficitur. Nam ipso iure priuatus est dignitarib. officijs,& administrationibus, quas habet, & inhabiles fit ad alia obtinenda quorũ priuatione efficitur etiam egressa, sicut etiam excommunoicatione reseruata Rom. Pontif. vt in cit. Bulla habetur. Committantes verò & recipientes egressas solum excommunicati sunt, cuius excommunicationis absolutio Romano Pontifici reseruata est, vt in cit. Bulla habetur. Verum qoid si quis inueniret huiusmodi Monialem, si vagantem longè à monasterio,& periculum esset, ne violaretur vel occideretur, vtpotè, quia nocte egressa est, vel in loco deserto reperitur, an qui eam committatur, vel recipit in excommunicationem hanc incidet, Nauar. eodem Comment. 4. num. 50. tenet id licere, oam cum in necessitate quadam sit amissionis vitæ, vel honoris, necessitas id licitum facit, c. quod non licet. de regul. iur. & argum. c. passe. distinct. 95. hanc opinionem veram esse, vbi hoc animo committatur, vel recipit, vt in monasterio eam ducat, ergo censeo. Postremò, vbi permissum est, vt foris morentur, eousque morari debent, quousq; necessitas id postulat, vt dicitur in eadem Bulla.

5 † Hinc ne habeant necesse exire è monasterio, recipi non possunt, nisi quæ viuere ex reditibus monasterijs, vel consuetis eleemosynis queunt, vt habetur in c. vnic. §. sanè, de stat. regul. & apud Triden. Synod. sess. 25. de reg. cap. 3. Secundo per Bullam Greg. XIII. prouisum est cuius mentionẽ infra fecimus. Postremò per dotis dationẽ, de qoa in Tracta. de Simon. Tab. 1. cap. 4. egi abunde vid. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Monasterij septa ingredi nemini licet, quæ regula quousque pateat declaratur.*
2 *Pueros doli non capaces introducens in Monasterium an in excommunicationem incidat.*
3 *Ingrediens monasterium sine licentia in quam pœnam incidat.*
4 *Ingredi monasterium monialium, quando liceat.*
5 *Episcopus an licentiam dare possit consanguineis ingrediendi monasterium causa visitandi consanguineum graui morbo laborantem.*
6 *Licentia in casibus non necessarijs vtens, si monasterium ingrediatur, in quas pœnas incidat.*
7 *Episcopus, & alius Superior ingredi septa monasterij non potest, nisi in casu necessario.*
8 *Episcopus concedens licentiam in casu non necessario, an in pœnam incidat.*
9 *Moniales puniuntur recipientes in tali casu.*

§. III.

1 Sicut autem egredi moniales è monasterio non debent † ita alijs ingredi septa monasterij non licet, quæ regula locum habet primo, cuiuscunq; generis homines sint scilicet vel personæ ecclesiasticæ, vel seculares; duo enim hæc genera christianorũ sunt, c. duo sunt genera, duodecima quæst. prima, & ita habetur apud Trident. Synod. sess. 25. de regul. capitulo quinto, versicu. Ingredi autem.

Secundo locum habet cuiuscunque conditionis sint, vt dicitur in eodem versicu. Ingredi. Quare vel seruus, vel liber sit, vel in digoitate positus, vel priuatus, id ei non licebit.

Tertiò locum habet, cuiuscunque sexus sit ob cit. vers. Ingredi, & idcirco vel maris, vel fœmina sit. Quare Ermaphrodito ingredi non licebit; mixtus enim casus sub simplici continetur, vt pluribus id egit Tusch. n suis Conclus. in littera M. conclus. 294. Præterea ratio, quæ est in mari, & in fœmina, in hoc etiam habetur, ergo & eadem iuris dispositio c. cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil.

Quarto locum habet, cuiuscunque ætatis
2 sint, ob cita. vers. Ingredi autem. † At qui an infans si deferatur intra septa monasterij se, vel eum deferens, vel recipiens in pœnã incidat? In hac quæst. quoad ipsum puerum, in excommunicationem ipsum non incidere ꝓ certo habendum est, cum enim vsum rationis non habeat, & idcirco nec velle posit, peccare non valet, peccatum enim non est, nisi voluntarium, vt dixit sanctus Augustinus. At vbi quis mortiferè nõ peccat, in excommunicationem iuris nõ incidit, c. nemo & c. nullus Episcopus, 11. quæst. 3. Hinc vniuersitas excommunicari non potest, c. Romana, §. in vniuersitatem, de sent. excommunica. & vt pluribus id probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 2. cap. 26. & cap. 27. eadem Tabul. quandoquidem, & in ipsa innocẽtes, & pueri esse possunt qui iniuria excõmuni-
3 carentur. † Quoad deferentes autem infantem, sine dubio ipsos peccare concludo, ex quo rei illicitæ operam dant, & idcirco puniri posse; An autem in excommunicationẽ incidant, ipsos non incidere sentio. Tũ quod id iure cautum non est. Tum quod in pœnã iuris, quæ ipso facto infertur, quis non incidit, vbi id non dicit, ita dixit Gloss. communiter

niter recep.in c.fi.de iur. patr. Quoad ipsas vetò moniales recipientes, incidere in excommunicationem ipsas censeo, cum nō culpa careant, & contra recipientes excommunicatio lata sit. Contrarium tamē tenuit Nauar. in c. statuimus, num. 59. quæst. 15. de regul. iur. & hoc 1. l. 1. C. de fals. mone. & c. omnis de pœnit. & sequitur Fusch. lib. 2. de Visit. Eccl. cap. 18. num. 25. Sed horom opinio locum habet, vt dixi habito respectu ad pœnam infantis, nam ad alios ingredi ergo septa monasterij nemini licet, alioquin in excommunicationem incidunt ingrediētes, vt habetur in cit. cap. 5. apud Trid. Synod. in eod. vers. Ingredi.

4 Excipitur tamen primo, † vbi de licentia Episcopi in scriptis ab eo obtenta in casibus necessarijs, quis ingreditur; tunc enim in excommunicationem non incidit, vt ibidem habetur. Idē si detur à Vicario, potest enim & ipse, vt dixit Sbrox. de off. Vicar. libro 2. quæst. 109. Necessariæ autem caosæ sunt hæ. Primo salus animarum Monialium, si enim aliqua monialis ægrotet tūc eius parochus ingredi poterit septa monasterij, qui sacramenta ei administret, vt pœnitentiæ sacramentum, Eucharistiam, & Extremā Vnctionem, ac demum vt eius aoimam Deo cōmendet, id quod & infra diximus.

Secundo vbi salus corporis sgitur, exempli gratia, si monialis ægrotat, Medicus, & Chirugicus, si eorum opera egebit, ingredi septa monasterij poterunt, licētia semper in scriptis ab Episcopo, vel ab eius superiore habita.

Tertia causa erit visitatio; Episcopus enim, si eas visitare vellit, ingredi poterit, nō enim ad suum arbitrium ingredi, & ipse potest, & sine causa necessaria, alioquin prima vice ingressa Ecclesiæ priuatus est. Secunda vice suspensus est a Pontificali, & à diuinis. Tertia vice ipso facto excommunicatus est per Bullam Gregor. XIII. incip. In dubijs, quæ emergunt, quæ est in ordine 75. Episcopus igitur ob oculos hæc habere debet, & vbi iustam causam habet, & necessariam, secum ducat paucos, eosque seniores, ac religiosos homines, vt dicitur in eadem Bulla. Nulla tamen licentia ipse eget, sed suo iure id habet, & ita colligitur ex cit. Bulla Greg. & probauit quoque Nauar. in cons. 9. de sta. monach. Idem dicitur de alijs Regularibus qui facultatem hanc habent, vt habetur in cit. Bulla Generalis igitur Prouincialis eorumvè Commissarij in casibus cōcessis sine licentia ingredi in monasteria ipsis subiecta possuut, & Ioan. Bapt. Confet. in Sum. priuil. Mend. tit. 20. cap. 8. Immo in electione Abbatissæ Præfectæ vbi interuenit Episcopus, vel alius superior ingredi claustra monasterij non debent. sed ante fenestram Cancellorum vota reddant. vel accipiant, ita Trid. Synod. eodem sess. 25. de regul. cap. 7. etenim & consecratio, seu benedictio monialium in ecclesia exteriori fieri debet, ita in eod. cap. 7. & sacra Cougreg.

Postremo ratione rei ingredi rustici quoque possunt, quo frumentum, ligna, vinum, & huiusmodi deferaot: qua in re Episcopus cautior erit, ne permittat, atque concedat licentiam hanc, nisi probis viris, & ne morentur ibi, nisi quousque necessitas postulat cōcessa tamen licentia simpliciter intrandi cū plaustro pro vna vice concessa intelligitur, ita Ias. in l. diuortio, §. quod in nouo, ff. solu. matr. quem refert, ac sequitur Sbroz. de Off. Vicar. lib 2. quæst. 210. Addo puellis concedi, vt ingrediantur monasteria educationis gratia seruatis tamen cōditionibus quibusdam relatis ab eodem Ioan. Bapt. Confet. in cit. tit. 20 c. 7.

5 Atqui † an licet Episcopo licentiam dare matri, sorori, & consanguineis monasteriū ingrediendi causa visitandi filiam, vel sorores, quæ graui morbo laborant? Breuiter respondetur non licere, vel in mortis periculo constitutæ sint; & minus quando filiæ, & aliæ personæ professiooem emittunt, vel habitū religionis suscipiunt, ita declarauit sac. Congregatio, quam refert Roder. cit. a Stephan. Quar. in Summ. Bullar. pag. mihi 327. Idq; merito, non enim casus necessarij prædicti sunt, quibus existentibus licentia concedi potest.

6 Ex his † altera regula elicitur oon licere ingredi septa monasterij, etiam licentia habita, vbi casus necessarius nōn ēst; alioquin vtentes huiusmodi licentijs. Primo excommunicati sunt ipso iure. Secūdo priuati sunt dignitatibus, beneficijs, & officijs suis. Tertiò inhabiles sunt ad illa, & ad alia in posterum obtinenda, ita habetur in Bulla Greg. XIII. incip. Vbi gratiæ, in vers. Quinetiam, quæ est io ordine 36.

7 Immo, † nec ipsi superiores, qui licentiam alijs dare possunt ingrediendi monasteria in casibus necessarijs, extra casus necessarios ingredi ipsi possunt, vt supra probauimus.

8 † Verum an licentiam concedens in casus nō necessario io pœnā excommunicationis incidit? Planè ipso iure in nullam pœnam excōmunicationis incidit. Tum quod nullus Canon id dicit, ergo nec nos dicere debemus, l. de precio, ff. de publ. in rem act. Tum quod

in pœ-

in pęnā iuris quis non incidit, vbi id expressè non est, vt dixit Gloss. communiter recep. in l. fin. de iur. patro. ergo nec in hoc casu licentiam concedens incidet.

Nec facit si dicatur, qui ea licentia vtitur in excommunicationem incidere; nā id propterea fit, quoniam ita iure cautū est, quod in hoc casu non adest, id quod eo magis asserimus quoniam cum simus in pœnis, à similibus ad similia in ipsis non argumentamur, vt inquit Gloss. in cit. c. in pœnis, de regul. iur. lib. 6. Arbitraria igitur pœna punietur, l. 1. ff. de iur. delibe & c. de causis, de off. deleg. Excipitur tamen, vbi bona fide id se posse existimans licentiam concessit; tunc enim & arbitrariam pœnam euadet. Qua in re tamen cautior erit.

9 Postremò † incidunt in excommunicationem moniales, quæ recipiunt hos licentiam huiusmodi habentes in casibus nō necessarijs, & priuatæ sunt dignitatibus, & officijs suis, & inhabiles ad illa, & ad alia in posterum obtinenda, à qua excommunicatione tam ingredientes, quam recipientes, pręterquam in mortis articulo à Romano Pontifice absolui tamen possunt, ita habetur in cit. Bulla Gregor. XIII. incip. Vbi gratiæ, in vers. Quin etiā. Quare vbi sine prædicta causa licentia concessa est, Moniales recipere licentiam hanc habentem non debent, nec ob id contra obedientiam faciunt, quoniam per Bullam allegatam Gregor. id eis permittitur.

Addo, qui ob malum finem monasterium ingressus est, absolui ipsum non posse à Confessarijs habentibus facultatem absoluendi à casibus Apostolicæ Sedi reseruatis, vt habetur in declaratione Clementis VIII. de casibus reseruatis, facta Romæ die 26. Nouembr. 1602. quam infra in materia casuum reseruatorum posuimus.

Verum, qua ratione monialibus pauperibus subuenietur? Multis modis, vt supra, sed eo etiā quem posuit Grego. XIII. in Bul. incip. Deo sacris in ordine 13. scilicet dando dimidiam partem relictorum pauperibus, siue ex testamento, siue inter viuos; modo certis personis relicta non sint, idque Episcopi exequi debent. Atqui an aliqui moniales licet sine licentia? Et quid de Prædicatoribus, & missam in suis ecclesijs celebrantibus, necnon de eorum Confessarijs. Hæc in sequenti explicabimus.

SVMMA.

1 *Regulares non possunt accedere ad Monasteria, seu domos Monialium cuiuscunq; ordinis ad colloquendum, seu tractandum cum eis.*

2 *Prædicatores Regulares missi ad prædicandum, vel missas celebrandas alloqui moniales intra claustra degentes non possunt quacunque ex causa.*

3 *Confessarii etiam pernoctare in ædibus contiguis monasterio non possunt. Et quid de commestione.*

4 *Colloqui cum monialibus, an clerici seculares, vel laici queant sine pœna.*

§. IV.

1 Nono regulares † per Decretum sacræ Congregationis Regularium accedere ad monasteria, seu domos quarumcunque monialium, siue sui alterius ordinis ad colloquendum, seu tractandum cum eis non possunt sub pœnis priuationis officiorum, vocis actiuæ & passiuæ ipso facto incurrendis, alijsque pœnis arbitrio eius Congregationis.

2 Quæ regula locum habet † vel missi sint ad prædicādum eis verbum Dei; nulla enim ratione alloqui ipsas debet.

Item locum habet, vel mittantur ipsi Regulares ad celebrandum eis missam.

Excipitur tamen superior cui monasterij cura incumbit.

Secundo earum visitator.

Tertiò, qui habet licentiam expressè ab eadem sacra Congregatione; alij enim licentiam dare non possunt.

Postremo excipitur earum Confessarius ordinarius, vel extraordinarius ipsi enim ingredi possunt ad sacramenta administranda ægrotis, quæ ad communes crates, nequeūt item pro sepeliendis, ita Ioan. Baptis. Confett. in Sum. priuil. Mend. tit. 20. capit. 8.

3 Pernoctare tamen non potest † in ædib. monasterij contiguis monasterio, seu domibus monialium, nec alios pernoctare facere, vel secum retinere. Non etiam vllo modo commedere, vel cibum vllum sumere ibidem, nisi monasterium eius nimium distaret; & tempus esset generalium confessionum, vt habetur in eod. Decreto, quod refertur à Stepha. Quar. in summ. Bullar. in verb. Monasteria, pag. 331. cuius decreti verba hæc sunt.

Illustrissimi, ac Reuerendissimi Do. Cardinales, &c. Decreuerunt, & mandauerunt, nulli post hac religioso cuiuscūque ordinis, gradus,

gradus, qualitatis, & dignitatis existat, (superiore, cui monasterij, seu domus cura incūbit, visitatore, vel visitatoribus confessarioque ordinario cum ad tempus deputabitur dumtaxat exceptis) licere absq; licentia expressa eiusdem sacræ Congregationis accedere ad monasteria, seu domus quarumcunque monialium, vel sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quod si aliquādo mādato sui superioris aliquos religiosos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas missas in ipsarum monialium, seu sororum Ecclesijs, seu Oratorijs exteriorib. siue extra claustra existentibus mitti contigerit probibuerunt ne dicti Religiosi vllo quæsito colore, moniales, sorores, aut quamlibet personam intra claustra degentes alloqui possint. Confessarij autem similiter interdixerunt, ne in ædibus monasterij, seu domib. vel monasterio, seu domui monialium, aut sororum contiguis pernoctent, aut alios pnoctare faciant, vel alias secum retineant; neve extra tempora generalium cōfessionū (quibus soli tantum Confessario refectionē diurnam accipere vix permittitur, & tunc demum videlicet cum sua habitatio aut virorum domus, vel monasterium, in quo degit à monialium, seu sororum monasterio, vel domo nimium distat, nisi tamen & eo casu contrarium specialiter constitutum sit,) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant, quæ omnia, & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendis, alijsque eiusdem cōgregationis arbitrio præscripserūt inuiolabiliter obseruari. Hæc ibi ex quibus proposita supra habentur.

4 Verum quid † de Clericis secularib. necnon laicis? Planè per illud decretum in nullam pœnam incidunt; quippe quia de Regularibus rātum loquitur, ex quo igitur verba eis non conueniunt, nec dispositio legis conuenire potest, l. quarta, §. Hæc verba, & ibi Bar. ff. de dam. infect. Non enim communi iure, esto frequentantes sine manifesta, & probabili causa puniri possint ab Episcopo, vt dicitur in c. monasteria, de vit. & honest. Cler. Hinc Episcopi statuti excommunicari solent alloquentes moniales sine licentia, ita Abb. ibi.

Valet statutum prohibens, seu excōmonicans accedentes ad monasteria monialiū exempta, ita Gemin. & Franc. in c. 1. de sta. regul. lib. 6. de communi sententia, testatur Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 32. pertinet enim ad clausuram, quamobrem & in exempta iurisdictione habet, vt vidimus. Sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Ecclesiæ subiectæ monialibus, quæ animarum curam habent, quoad ipsam curam Episcopo subiectæ sunt.*

2 *Moniales exemptæ excommunicatæ, ab Episcopo absolui possunt.*

3 *Moniales exemptæ quoad clausuram Episcopo subiectæ sunt.*

§. V.

1 S † Decimò Ecclesiæ monialibus subiectæ quæ animarum secularium curam habēt, habito respectu ad ipsam curam sub iurisdictione Episcopi sunt, vt de Ecclesijs Regularium, etiam diximus, ita Trident. Synod. sess. 25. de reg. cap. 11. Id quod locum habet vel immediatè Apostol. Sedi subiectæ sint; ipse ergo dabit parochus, in temporalib. autem non se miscebit, ita Triden. Synod. ead. sess. cap. 9. & ibi sacra Congregatio, & Ioan. Bapt. Confett. in Sum. Mater. priul. ord. Mendic. tit. 20. cap. 2.

Secundo, quoad spiritualia habito respectu ad ipsas moniales vbi Apostolicæ Sedi immediatè subiectæ sunt, iurisdictionem in ipsas moniales Episcopus habet, vt habetur in cit. cap. 9. & in Clem. 2. de stat. monach. Quare ipsas visitare poterit per cit. Clem. 2. vbi etiam habetur quos secum in visitando

2 habere debeat † Poterit etiam ipsas absoluere ab excommunicatione iuris, de monialibus innct. Glos. & ibi quoque not. Felyn. de sent. excom. Idem dixit Socin. senior. in c. officij, num. 3. eod.

Quæ diximus autē de ijs, qui nolunt profiteri, sed exire à Monasterio Regularium, quoad restitutionem bonorum eis faciēda, quæ in monasterium tullerunt iuxta cap. 6. Triden. Synod. eadem sess. 25. de reg. necnō de renunciatione bonorum post habitus susceptionem faciēdam, de qua habetur, ead. sess. cap. 16. Eadem & de monialibus asserimus per eadem iura. An autem vbi moniales habitum suscipere volunt, pacisci de dote possint, egi in Tract. men De Simon. Tab. 1. cap. 4. §. 5. nume. 6. De largitione itidem munerum prohibita ipsi monialibus, ac regularibus habetur in constitutione Clementis VIII lata Romæ die 2. Iulij 1594.

Ex his habetur, quæ moniales facere, quęque vitare habeant præter ea, quæ cum laicis, & alijs Clericis communia habēt, cuiusmodi

modi est diuinorum officiorum celebratio, vt earum regula postulat; sicut etiam obser-
3 uatio Constitutionum suæ Religionis. † Habetur etiam ex iam dictis in exemptas iurisdictionem habere episcopum habito respectu ad clausuram, & animarum secularium curam, vbi ecclesias huiusmodi habent, vt mittam intra chorum, & sepra monasterij sanctissimum Christi Corpus seruari nô debere, per Triden. Synod. eadem sess. cap. 10. Idque meritò, non enim ad mulieres cura hæc pertinet, arg. c. noua quædam, de pœnit. At quid de mulieribus, quæ nullo voto facto more monialium viuunt? Episcopis subiectę sunt, c. indemnitatibus, §. in prædicta, de electio. lib. 6. & ibi Gem. Fran. & Butr. in c. 2. de for. compet & Clem. attendentes, §. illas, de stat. monach. quibus iurib. apparet ab Episcopo visitari posse, & ita Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 53. Sed de Regularibus satis, iam ad alia transeamus.

De Gubernatione Infidelium ad Christianam Religionem tuendam, effectu per accidens, & primo potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XXII.

S V M M A.

1 *Foris sunt nihil ad nos, quomodo accipiatur.*
2 *Iudæi Christianos pro seruis habere non possunt.*
3 *Non etiam pro famulis, vbi liberi sunt in domibus eorum.*
4 *Non etiam extra domos, vbi per multum temporis, vt haberent.*
5 *Non nutrices Christianas domi habere queunt.*

E Gubernatione Christi Domini fideliũ, effectu per se potestatis, atque officij Episcopi iam egimus; modo agamus, de gubernatione per accidẽs eiusdem potestatis, atque officij, & primo
1 de gubernatione Infidelium. † Etsi enim, vt inquit D. Paulus ad Corinth. 1, capit. 5. Qui foris sunt, nihil ad nos, & refertur in c. gaudemus, de diuort. & in Clem. 1. in verb. Principium, de testi. & vt inquit Gloss. 1. de Iud. (Id quod in hãc sententiam accipitur habito respectu ad obseruationes legis Euangelicæ positiuæ.) ad Christianam religionem tamen tuendam, necnon ad conseruandos Christi fideles in religione in duobus casib. eorum curam episcopus gerere quodammodo habet. In altero vbi in infidelitate perseuerant, ne scilicet quidpiam contra religionem christianam moliantur. In altero, vbi Christiani fieri nolunt. De his duobus igitur agendum est, & prius de primo.

2 Primum igitur † Iudæi Christianos seruos habere non debent, nec possunt, & idcirco si contingat quempiam Christianam iudęi seruum esse, redimi omnino debet, vt dicitur in c. 1. & ibi Gloss. 1. & DD. not. de iudæ. ne fas enim est, quem Christus redemit, blasphemum Christi in seruitutis vincolis retinere, vt ibi dicitur. Id quod dicendum est, de eo qui Christianus non est, si Christianus fieri velit.

3 Secundo, † nec possunt conducere Christiani operas, vbi in domibus eorum morandum ipsis est, c. iudæi, 2. & c. si iudæos, de iudæ. Tum ne ob assiduam familiaritatem ad suam superstitionem, & perfidiam simpliciũ animos cõuertant, c. ad hæc, eod. c. sæpe, 28. quæstio. 1. Tum ne videantur ipsi dominari christianis, cum serui ipsi sint, atque sic dixit Abb. in eit. 1. Non ergo pro famulis viros, mulieresve christianas domi habere iudæi possunt.

4 Immo † nec ad multum temporis eondu cere operas christiani ipsis licet, esto domi eos non retineant ob cit. c. ad hæc, & ob rationes proximè allatas. Episcopus ergo si contra fiat, excommunicare christianos sic morantes poterit, c. etsi iudæi, in fine, de iudæ. Excipitur tamen extra domos ipsorum iudæorum, & per breue tempus; aliquas enim operas præstare christiani possunt, vt ligna scindere, ædes reficere, & dolia vinaria accommodare panes, coquere, & alia huiusmodi munera præstare.

5 Tertiò mulieres christianas † pro nutricib. ad suos filios alendos domi habere nequeunt, cit. c. iud. & c. si iudæos, de iud. & no. Abb. in eod. c. ad hæc. Id quod & Paulus IV. in sua Bull. incip. Cum nimis absurdum, quę est in ordine quinta statuit, quam & probauit Pius V. in Bulla incip. Romanus Pôtifex etiam in ordine septima, & Gregor. XIII. in Bulla incip. Alias præ memor. Papa Paulus, quæ est in ordine 71. canit, nec in hoc Episcopus dispensare potest. Tum quod prohibitio hæc ad fauorem, & decretum christianæ religionis pertinet, vt consuluit Cardinal. quem refert, ac sequitur Abb. in eodem c. ad hæc. Tum quod Episcopus contra ius dispensare nequit, nisi vbi expressè, tacitovè id ei permissum est, vt dixit Innocent. communiter

recept.in c.dilectus,de tempor.ordin.& nos suo loco. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Comedere cum iudæis,& alijs infidelibus Christiani non debent.*

2 *Panis azymus Iudæorum,& soffocatis,an liceat stiani vesci.*

3 *Ludere & familiaritatem cum Iudæis habere, matrimoniavè contrahere Christianis non licet.*

4 *Medicis iudæis christiani vti non debent.*

5 *Bulla Gregor. XIII. refertur prohibens,ne infideles Medici ab ægroti vocentur.*

§. I.

1 Secundo † Christiani cum iudæis & alijs infidelibus commedere non debent, c. nullus,& c.omnes, 28.quæstio.1. Tum quod inter epulas decipi facile quis potest, vt ait Gloss.in cit.c.cum sit laudabile.de iud. Tum quod malorum consuetudo bonos sæpius corrumpit,c.sæpe malorum.eadem quæst.1. Cum infidelibus igitur quibuscunque nobis vesci nō licet ob rationes allatas in cit.Glo. & in c.cum ad mensam, 11.quæst.3. Accedit quod cum ipsi nostris cibis nam vescantur, indignum est nos vesci,vt in allegatis iurib. habetur. Excipitur tamen necessitatis casus; tunc enim ipsorum cibis vti communib. vsu licet. Quare & captus à Thurcis, & alijs infidelibus in necessitate tantum eorum cibis vti poterit.

2 Atqui † an liceat Christiano vesci eorum azimis panibus. In hac quæst. sic breuiter distinguendum censeo. Aut quis ignorat esse panes huiusmodi; & in hoc casu sine dubio excusatur,c.turbatur, §.notandum, prima quæst.4.& c.licet,26.quæstio.2. Aut ignorat id prohibitum esse,quod idiotis præsertim hominibus contingit,& in hoc casu, quis etiam excusatur ob probabilem ignorātiam, quamobrem multi excusationem habent. Aut quis id non ignorat;& in hoc casu non licet eis vesci,c.nullus,28.quæst.1. nam vbi de azimis igitur,& si contra fiat, præcipitur, si Clericus est,vt deponatur,si laicus vt excōmunicetur;at si liceret,quis non puniretur, arg.l.Gracchus,C.de adult.& c. qui peccat, 23.quæst.4.& ita inquit Nauar.in cons.1.de iudæ. Quæ diximus autem de azimis,ob eandem rationem sentimus etiam de soffocatis excipio tamen casum necessitatis, modò tunc eis cibis quis vescatur, vt communibus, non autem vt talibus.

3 Tertiò † cum eis ludere Christianis non licet, nec familiaritatem habere per eand. Bullam Pauli IV. Minus matrimonia cōtrahere;nam grauiter puniūtur, qui cum iudæa rem habent, vel iudæus, qui cū Christiana, vt tradidit Menoch.de arbit.iud.lib.2.Cen. 3.cas.290.& matrimonium nullum est,& puniuntur c.si quis iudaicæ,28. quæst.1. & generatim cum infidelibus matrimoniū contrahere non licet,& contractum non valet, vt habetur eadem quæst.1.fere per totam,& ita Couar.de spons.& matr. par.2. cap.6.§. 11.id quod Apostolus prohibuit,2. ad Corinthios illis verbis, Nolite coniugi cum infidelibus.

4 Postremo † Christiani morbo affecti iudæos,aliosvè infideles Medicos ad se curandos vocare non debēt,nec ab alijs vocatos admittere;alioquin grauiter puniuntur, vt habetur in Bulla Gregor XIII. incip. *Alias piæ memor.* quę est in ordine 71.cuius verba hæc sunt.

5 Alias † piæ memor. Paulus Papa Quartus prædecessor noster edita perpetua constitutione inter alia sanciuit ne Medici Iudæi etiam vocati,& rogati ad Christianorum ægrotantium curam accedere,aut illis interesse possent;quam constitutionē postea Pius Papa V. etiam prædecessor noster per suas literas approbauit,innouauit, & confirmauit; & robur perpetuæ firmitatis obtinere decreuit,ac voluit,& sub intimatione diuini iudicij præcepit,& mandauit,omnia in ead. constitutione contenta in posterum firmiter obseruari,non solum in terris, & Dominijs sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectis, sed etiā vbique locorum. Quia tamen nobis non sine magna animi nostri molestia innotuit ea minimè obseruari,sed multos adhuc ex Christianis hominibus esse,qui dum suos corporum languores illicitis medijs, & præcipuè iudæorum,aut aliorum infidelium opera sanari cupiunt,veræ salutis animarum suarū, & corporum simul immemores sūt, & quod valde notandum est,in damnationis æternæ maximum sæpe discrimen incidūt, Medicis Iudæis,& Infidelibus huiusmodi ad ipsorū curationem vocatis,& adhibitis,vnde fit,vt & iudæis,& alijs Infidelibus magna detur delinquendi occasio,& simul salutare præceptum negligatur ab Innocen. Papa III. Similiter prædecessore nostro in Concilio generali quodam emissum, & deinde prædicto Pio V. innouatum quod omnes Medici cum ad infirmos in lecto iacentes vocati essent, ipsos ante omnia monerent, vt idoneo Confessori

fessori omnia peccata sua iuxta ritum sanctæ Romanæ Ecclesiæ confiterentur, neque tertio die vlterius eos visitarent, nisi lõgius tempus infirmo Confessor ob aliquã rationabilem causãm, super quo eius conscientia honerabatur concessisset, & eis per fidẽ Confessoris in scriptis factam cõstatet quod infirmi peccata sua confessi fuissent. Idcirco nos tum Iudæos qui aduersus mandata huiusmodi Apostolica committere audẽt, quã Christianos, qui eos ad se accersunt, vel medendi licentiam concedũt, & viam ad delinquendum eis aperiunt, coercere volentes prædictas prædecessorum nostrorum constitutiones auctoritate Apostolica tenore pręsentiũ approbamus, confirmamus, & innouamus, & inuiolabiliter obseruari mandamus ac nostra in perpetuum valitura cõstitutione, eisdem constitutionib. & præceptis pro firmiori illorum obseruatione addentes vtriusque sexus Christi fidelibus districtẽ iubemus, & interdicimus, vt post hac iudæos, & alios infideles ad ipsorum Christianorũ ægrotantium, & infirmorum curam vocent, seu admittant, aut vocari, admittivè faciãt, concedant, & permittant. Mandantes præterea omnibus, & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, necnon dilectis filijs locorum ordinatijs, & quibusuis parochis, alijsvè curam animarum habentibus, & exercentibus sub indignationis nostræ, ac alijs arbitrio nostro infligẽdis pęnis, vt præsentes nostras literas in suis ecclesijs, quæ in illis Ciuitatib. & diœcesib. constitutæ sunt, in quibus Hebræi, vel alij Infideles moram trahunt quamprimum ad eos prælatæ fuerint, & deinde singulis annis in initio Quadragesimalis ieiunij publicent, aut publicari faciant, & quod si quis post earum publicationem etiam quomodolibet exemptus, aut cuiuscunque gradus, ordinis, & conditionis, & perminentiæ existens aduersus illa facere ausus fuerit, sacramenta ei ecclesiastica nullatenus ministrẽtur, nec etiam à regularibus exemptis; & sic decedens Ecclesiastica careat sepultura, quæque omnia parochi ægrotantibus significare apto tempore non omittant; præsertim cum iudęum, vel infidelem Medicum ab eis admissum esse cognouerit, & alias ipsi locorum ordinarij contra huius mandati transgressores debita animaduersione procedant; iudæosque ipsos nihilominus iuxta Pauli, & Pij V. Pontificum, prædictorum literas contra illos editas pro eorum transgressione puniant. Hæc ibi ex quibus proposita conclusio habetur. Idem habetur in Bulla Pauli IV. incip. Cum nimis absurdum, quæ est in ordine quinta, cuius meminit Gregor. in proposita Bulla. Idem multo ante cautum fuit in cit. c. nullus, 28. quæst. 1.

Excipitur tamen vbi necessitas adesset, facultas Medici Catholici non haberetur; tunc enim vocare infidelem Medicum poterit, vt id significauit Clem. VIII. in Bulla incip. Cum sicut, quam retulimus, ac posuimus supra Cap. 5. §. 1.

Episcopi ergo vt constitutio proposita in initio Quadragesimæ singulis annis publicetur, curabunt, vt per eadem Constitutionẽ ipsis id præcipitur. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Festis diebus in publico laborare non debent, nec alios curare, vt laborent, aut molestia aliqua Christianos afficere.*

2 *Myrtos, aliasque frondes, an liceat iudæis vendere ad scenopegiam suam faciendam.*

§. II.

1 §. Tertiò † festis diebus Christianorum in publico laborare iudæi non possunt, nec facere, vt alij laborent, nec Christianos molestia afficere per Bullam Pauli IV. incip. Cum nimis absurdum, vers. Seu Dominicis, quæ est in ordine 5.

2 Verum † an liceat Christianis vendere iudæis Myrtos, aliasvè frondes ad scenopegiã festam celebrandam. Hanc quæst. disputauit pluribus Nauar. in cons. 2. de iudæ. Ego vero vt ordinatam rem agam, pro regula pono eos, qui vendunt pręddicta ad hunc finẽ scienter, mortiferè peccare; & idcirco eis non licere; nam hi non solum consentiunt peccato mortifero, (peccant enim iudæi his facientibus) quo casu mortiferè peccatur, c. 1. & ibi Gloss. de off. deleg. sed cooperãtur quod minus etiam licet, argumen. c. sicut dignum, de homicid.

Excipitur tamẽ primo, vbi quis huius rei inscius eam venderet; non enim hic peccaret; ex quo ignorans id facit, etenim contractus per se licitus est, & res etiam, quæ venditur licita, iure igitur ex quo nulla circunstantia interuenit peccati, non peccat, arg. c. 1. de constit.

Secũdo excipitur vbi scit adhæc emi, ignorat tamen hoc non licere, & peccatum esse; possunt enim homines simplices probabilẽ huius ignorantiam habere, ex quo vident

iudæos in suis ritibus ab Ecclesia tollerari. Quare ob hanc rationem multos excusari à peccato censeo; sicut etiam qui vendunt ipsos agnos, boues, & huiusmodi, quibus suffocatis vescuntur.

Tertiò excipitur, vbi etiam id sciret, scilicet non licere, veruntamen non hoc animo vendit, vt faueat ipsis, sed ob grauem necessitatem, qua præmittitur; etenim in hoc casu nec peccat, qui vsuras pecuniam sumit, esto dans ipse peccet, vt probaui in Tracta. meo de Vsur. cap. 22.

Quartò excipitur, vbi non graui necessitate præmittitur, sed vendit quo se, suamque familiam honestè substẽtet; non autem vt ipsis faueat, vt proximè dixi, alioquin, & qui panes azimos coqueret, peccaret.

Postremò vel non ad hunc finem vendit, sed vt alia ligna, & huiusmodi, vt frumentum quò panes azimos faciunt; & animãtes quibus suffocatis vescuntur, nam vendunt; ad eos substentandum, non autem ad delictum committendum; sicut domus locatur meretricibus ad habitandum. His igitur casibus omnibus non peccatur, alias sic, atq; sic postea reperij sensisse Caiet. 2. 2. quæstio. 10. art. 4. vers. In eod. quarto articulo. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Synagogas Iudæorum non licet Christianis reficere.*

2 *Iudæi signum deferre debent, quo à Christianis degnoscantur, & croceum esse debet.*

3 *In die Parasceues Iudæi fenestras, ac ianuas occlusas habere debent.*

4 *Iudæi in diebus lamentationum domo exire non debent.*

5 *Index Ecclesiasticus an iudæos punire possit.*

6 *Inquisitores etiam puniunt iudæos in aliquibus delictis.*

§. III.

§ Quartò iudæi Synagogam vnam tantũ habere debent, vt habetur in Bulla Pauli IV. incip. Cum nimis absurdum, quæ est in ordine 5.

1 Atqui an liceat Christianis reficere, Synagogam iudæorum dirutam, vel sarcire? Pro regula habemus tanquam talẽ reficere eam chistianis non licere. Sed solum tanquam ædes; sicut etiam licet reficere domus meretricum, & ædes etiam ipsis locare non ad meretricandum, sed ad habitandũ, ita dixit Nau. in cons. 9. n. 11. & Addit. ibi. de iud.

2 Quinto † iudæi signum deferre debent, quò à Christianis degnoscantur, c. in nõnullis, de iud. Hoc autem signum croceum esse debet, vt habetur in Bulla citata Pauli IV. & non solum in viris, verum etiam in mulieribus seruandum hoc est per eandem Bullam.

3 Sextò in die † parasceues Iudæi ianuas, & fenestras occlusas habere debent, c. quia super his, de iud.

4 Postremò in diebus lamentationum exire iudæi domo non possunt, vt in c. nonnullis quæ duo proximè ipsis præcipiuntur, ne christianos illudant, atque contemnant. Hæc autem, vt seruentur Episcopi, curare debeant, vt habetur in eadem Bulla Pauli IV. quam & Pius V. cõfirmauit. An autem vsuras exercere iudæi possint, posui in Tracta. meo De Vsuris, capit. secundo, vid. vbi pluribus rem hanc egi.

5 Ex his apparet, † Episcopum, & Iudicem Ecclesiasticum punire posse iudæum de criminibus mere ecclesiasticis. In mixtis locũ esse præuentioni, in merè laicis verò Ecclesiam non punire, vt dixit Felyn. in c. postulasti, de iud. & DD. in c. cum sit generale, de foro compet. & Nauar. in cons. 4. num. 3. de hæret. Hinc etiam apparet opinionem Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 35. vers. Modo quæro, simpliciter veram non esse, qui dixit iudicem competentem iudæorum esse laicum, non autem Ecclesiastic. vt ex dictis patet.

6 Hinc † Inquisitores quoque in superstitionibus, & incantationibus eos puniunt, vt Bononiæ seruare vidi, & in multis casibus in hebræos iurisdictionem habent, quæ referũtur in Bulla Greg. XIII. incip. Antiqua iudæorũ improbitas, quæ est in ordine 73. videnđ. Id item si aliquid contra legem diuinam faciunt, vel ius naturale, ab Ecclesia puniri possent, vt dixit Alex. de Neuo in cons. 100. numero 7. & communem opinionem hanc esse dicit, & sequitur Tusc. in litera I. concl. 372. nume. 14. Nec obstat quod dixit D. Paulus, Qui foris sunt, nihil ad nos, nam illud accipitur quoad obseruationem legis Euangelicæ positiuæ, vt supra dixi, non enim cogi debent ad eam obseruandam, ex quo baptismum non susceperunt, cuius susceptione ad eius obseruationem quis obligatur, quamuis puniri possint, si quid in opprobriũ christianæ religionis, faciant, vt ex dictis cõstat, & respondit Oldrad. in cons. 36. & Addit. ad Abbat. in canonem, num. 5. in litera de constit. Addo excommunicari posse laicos, qui concedunt iudæis, ne possint conuinci de delictis testimonio christianorum, vt habetur in Clemen. prima, de test. Sed de primo

Capite

Capite hactenus, iam alterum aggrediamur.

De Gubernatione Iudæorum, atq; aliorum Infidelium, qui baptismum suscipere volunt, effectu per accidens secundo potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XXIII.

SVMMA.

1 *Iudæi inuiti ad baptismum compellendi nō sunt.*
2 *Iudæis lectio habenda singulis hebdomadis.*
3 *Iudæorum filij paruuli inuitis parentibus baptizandi non sunt.*
4 *Iudæi inuiti baptizati, an sacramentum suscipiant.*
5 *Iudæi inuiti baptizati an compellendi ad vitam Christianam seruandam.*

Gimus de Iudæis, & alijs Infidelibus; & quid Episcopus agere debeat, ne Christianam religionem ipsi ostendant; nūc agendum est, quid facere habeat, vbi ad baptismum veniunt.

1 Primum † igitur Episcopus curare debet, ne inuiti ad baptismum compellantur. Tum quod hylarem datorem diligit Deus. Tum quod fecit te sine te, non saluabit te sine. Tū denique quod Christi fidem habere non creditur, qui ad Christianorum baptismum inuitus venire cogitur, vt dicitur in c. sicut iudæi, de iud. Nemo igitur ad fidem venire cō pelli debet, c. ad fidem, 23. quæst. 5. & c. iudæis, distinc. 45. & c. qui sincera, eadem dist. quibus iuribus probatur pulcherrimis rationibus id fieri non debere. Idem dixit Innoc. in c. quod super, num. 8. de vot. vbi pro certo habet infideles ad fidem cogendos nō esse. Ratione alia igitur alliciendi sunt, scilicet veritatem Euangelicæ legis eos dicēdo, & vanas eorum superstitiones improbādo.

2 Hinc † Gregorius XIII. in Bulla incip. sancta Mater Ecclesia lata calend. Septembris 1584. Pontific. sui anno 13. præcepit omnib. Episcopis cuiuscunque gradus, etiam si Cardinales sint, vt vel in suis Ciuitatibus, vel iudæorum multitudo est, ita vt Synagogam faciant, vt in Sabbato aliorum die præscripto in aliquo loco, non tamen sacro, nec in quo sacra fieri solent per Magistrum in Theologia, per aliumvè idoneum ab ipsis ordinarijs eligendum, qui si fieri possit, Hebraicæ linguæ peritus sit, sermonem, vel lectionem habeat ab Hebræos de veritate Euangelicæ legis, & de vana eorum expectatione Messiæ, & de falsis eorundem opinionibus; ad huiusmodi sermones, & lectiones cogantur iudæi vtriusque sexus à duodecim annis supra venire, etiam si ibi domicilium non habent, ita vt semper tertia pars eorum, & non minor veniat, nisi iusta causa impediantur, quā ordinarij probare debent. Etsi parere noluerint commertio cum fidelibus eis interdicto & alijs pœnis arbitrio Ordinarij ad id compellantur. Vbi verò à Christianis directè, indirecteque impediuntur ipso facto christiani excommunicati sunt, & alijs pœnis arbitrio Ordinarij affici possunt. Ipsi autē Theologo merces præstari de bonis Hebræorum debet, vel alia ratione, vt Ordinario videbitur, ita habetur in eadem Bulla, quæ est in ordine 106.

Hac igitur ratione infideles ad religionē Christianam alliciendi sunt; an autem pecuniam dari liceat, vt suscipiant, quæstionem hanc cum alijs ad rem nostram pertinentib. egi in Tract. meo de Simon. Tab. 1. capitulo 6. §. 1.

3 Filij † etiam ipsorum, qui vsum rationis non habent, inuitis parentibus baptizandi non sunt, vt dixit Gloss in c. iudæorum, vigesimaoctaua quæst. 1. & sequitur eam Abb. in cit. c. sicut iudæi, & Zabar. in clem. 1. in initio, num. 8. quæst. 5. de iudæ. & Viu. in sua Sylu. opin. 393. & sanct. Thom. secunda secundæ quæst. 10. art. 12. vbi contrariam opinionem repugnare rationi naturali asserit, & consuetudini Ecclesiæ, quę nunquam consueuit huiusmodi filios inuitis parentibus ante vsum rationis baptizare; quandoquidem periculū est, ne grandiores facti fidem deserant; hāc opinionem magis communem receptam etiam testatur Felyn. in cit. c. sicut iudæi, num. primo, & per Bullam Martini V. qua cautū est ante duodecim annum, vel antequam habeant vsum rationis ne baptizentur sine consensu parentum, vel eorum, ita Nauar. refert in cons. 4. num. 16. de conuers. infidel. Nomine parentum accipitur ibi pater, & mater, ob verbum illud alterius, ita Nauar. ibi numero 21. si baptizetur, valet tamen baptismum, & si moriatur infans statim, in cœlum euolabit, ita Viu. ibid.

4 Atqui † vbi inuiti baptizantur, an suscipiant baptismi Sacramentum? In hac quæst. sic distinguendum est. Aut omnino dissentiunt, & semper repugnant; & in hoc casu nihil

hil recipiunt, requiritur enim saltem voluntas coacta, vt probaui in Tract. meo de Sacram. Tab. 5. Aut consentiunt, sed timore, ac metu, qui eis inijcitur, & in hoc casu, quoniã voluntas adest, & si coacta, sacramentum suscipiunt, sed nõ rem, idest gratiam, & ita habetur in c. maiores, §. Item quæritur verum dormientibus. de baptis. In hac quæst. igitur sic breuiter concludendum est. Infantes verò baptizati, & rem suscipiunt, vt supra proximè dixi. Verum vbi educabuntur infantes huiusmodi? Caldet. quem refert Fely. in eodem c. sicut iudæi, inquit eos educandos esse apud hebreos parẽtes cautione quadam præstita quod eos obire permittent cũ vsum rationis habuerint. Mihi tamen contrarium videtur faciendum, scilicet apud Christianos alendos esse fauore religionis, argum. l. sunt personæ, ff. de de relig. & sump. funer. & c. 1. de conuers. infidel.

5 Verum † vbi infideles vsum rationis habentes inuiti baptizati sunt, an ad christianam fidem seruandam compelli debẽt? Breuiter concludo compellendos esse; nam ita in Concilio Toletano cautum est, vt habetur in c. de iudæis, distinct. 45. & refertur in cit. §. Item quæritur, de baptis. Quæ diximus de iudæis, eadem, & de alijs infidelib. sentimus ob easdẽ rationes. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Infideles, qui ad fidem christiam venire volunt, an statim baptizandi sint.*
2 *Secundo cuius sumptibus alendi interim sint.*
3 *Bulla Pauli III. refertur de conuersatione, & vita neophytorum, qui baptizati sunt.*

§. I.

1 §. † Secunda quæst. est an infideles, qui ad fidem christianam venire volunt, statim baptizandi sint. Et videbatur dicendum ob mortis periculum, quod semper quodãmodo imminet, baptismum ipsis statim administrandum esse; nam & ob hanc rationem interdicto loco baptismum administrari potest, vt habetur in c. fin. de senten. excommunicat. lib. 6. & Ego probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 5. Contrarium tamen ratio hęc suadere videtur, vt non statim baptizandi sint, quod fieri potest, vt non firmo, ac proposito animo baptismum suscipiant; Sed iniuria aliqua à parentibus affecti, atq; sic inquiunt Abb. Felyn. ac DD. in c. sicut iudæi, d. iudæ. per eum canonem, vbi ait non ante quempiam huiusmodi baptisandum esse, quam fuerit voluntas eius patefacta; at patefieri nequit, nisi aliquo temporis interuallo interiecto; ergo statim baptizãdi nõ sũt, & ita not DD. allegat. ibi secundo facit, c. iudæi, & c. ne quo absit, de consecr. distinct. 4. vbi inter Catechumenos per aliquos tẽpus hos habendos esse dicitur.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut qui ad religionem Christianam venire volunt, in periculo mortis versantur; quippe quia graui morbo affecti sunt; & in hoc casu explorata diligenter eorum voluntate, statim baptizandos esse censeo; sic enim dicitur in cit. c. iudæi, de cõsecr. dist. 4. Item si ob delicta morte afficiendi essent, & baptismum peterent, quod Bononiæ superioribus temporibus obseruatũ fuit. Aut mortis periculum non imminet; & in hoc casu non statim eos baptizãdos esse, sed interim prima Christianæ fidei cunabula edocendos sentio, quandoquidem hac ratione magis constabit, an ex animo ad christianam religionem veniant; hoc autem tempus ad arbitrium Episcopi erit, l. 1. ff. de iur. deliber. & c. de causis, de off. deleg. non enim id speciatim iure cautum est. Sicut igitur in priori membro priori sententia locum habebit, ita posterior in hoc posteriori. Et in hac quæst. sic concludendum censeo.

Verum dum hic instruitur, & Catechume-
2 nus est, cuius sumptibus interim detur? † Planè si habet ipse, vnde se alat suis sumptibus aletur, etsi filiusfam. parentes ad alimenta ei præstanda cogi possunt, argum. l. si quis à liberis, ff. de liber. agnoscend. si verò non habet vnde se alat, eleemosynis, & sumptibus piorum locorum aletur; non enim huic minus alimenta præstare, quam alijs pauperibus tenemur. Hinc in bene institutis Ciuitatibus loca quędam Catechumenorum instituta sunt, vbi morantur, & aluntur baptizandi, quousque instituantur. In vrbe autẽ prouisum est per Bullam Pauli IV. lata die 23. Martij 1556. incip. Dudum, quę est in ordine 18. & per aliam eiusdem, quæ est in ordine 24. incip. Cum sicut accepimus.

Interim autem cauendum est, ne Hebræi, & alij infideles Catechumenos visitentve animos eorum à christiana religione auocẽt, & puniuntur ab Episcopo, vt sacrilegi, qui id conantur, vt asserit Bald. in cons. 315. & cons. 316. lib. 1. & Tusch. in litera I. conclus. 375. nume. 5. Non enim offerens ad baptismum suscipiendum coram publico scriba, ac testis ad id se obligare tenetur, voluntatem enim mutare potest.

Post-

Postquam vero baptismum susceperit curandum est per Episcopum,parochum,& patronum eius,ne iudæorum,atque infidelium communione vtatur,saltem per longũ tempus,ne in pristinos errores incidat. Idque merito,si enim Christiani adolescẽtes facti, & à Christianis orti infidelium communionem ob hanc rationem vitare debent multo magis huiusmodi christiani neophiti.Curandum etiam est,vt cũ Christianis originarijs matrimonium contrahat.Item vt iudæorum ritus vitet,vt habetur in Bulla Pauli III. incip.Cupientes,quæ est in ordine 29. cuius verba hæc sunt.†

Cupientes iudæos,&c. Curent insuper Sacerdotes baptizantes,& alij de sacro Fonte eos suscipientes tam ante baptismum,quam post illos in articulis fidei,an legis nouæ præceptis Catholicæ Ecclesiæ ritibus diligenter instruere;& tam ipsi,quam diœcesani operã dent,ne cum alijs iudæis,seu infidelibus saltem per longum tempus conuersentur;ne sicut,quandoque contigit ab infirmitate curatis modica occasio ad pristinam damnationem recidiuam efficiat.Et quoniã experientia teste compertum est, multam ipsorũ neophitorum inter se conuersationem ipsos in fidem nostra fragiliores reddere,ac saluti ipsorum plurimum officere,hortamur locorum Ordinarios, & quantum pro incremento fidei expedire viderint,curent, & studeant neophitos ipsos cum originarijs christianis matrimonio copulare.Et prohibeant eisdem sub grauibus pœnis,ne mortuos more iudæorum sepeliant,aut sublata, aliasque solemnitates,& antiquæ sectæ ritus quoquo modo obseruent,sed & Ecclesias,& prædicationes prout alij Catholici frequentent; & in omnibus Christianorum moribus se conformes reddant. Contemptores autem prædictorum per Sacerdotes,in quorum parochijs degent,aut alios,ad quos,de iure, vel antiqua consuetudine de talibus inquirere spectat,aut etiam per alios,quoscunq; diœcesanis,seu Inquisitoribus hæreticæ prauitatis deferant,& inuocato si opus fuerit auxilio brachij secularis per eos taliter puniantur,quod alijs transeat in exemplum. Et insuper de his omnibus in prouincialib.& synodalibus Concilijs diligens inquisitio, & tam circa Episcopos, & Sacerdotes in præmissis negligentes, quam ipsos neophitos, & infideles prædictos contemptores opportunum adhibeatur remedium.Si quis autem cuiuscunque gradus,vel præminentiæ fuerit huiusmodi neophitos,ne obseruationem ritus christiani,& aliorum præmissorum complectantur,fuerit,aut defenderit,pœnas contra fautores hæreticorum promulgatas,ipso facto incurrat, neophiti vero post monitionem canonicam neglexerint cum ad vomitum iudaizantes redire coperti sint, contra eos,tanquam perfidos hæreticos per ordinarios locorum secundum sacrorum Canonum instituta procedatur. Nec ibi, ex quib. proposita,& alia ad id pertinentia habẽtur.

SVMMA.

1 *Infidelis qui coniugem habet, & filios tam paruulos,quam maiores, apud quem educari debeant,si alter christianus fiat.*

§. II.

1 Tertia quæst.est † vbi infidelis coniugẽ habet,& ex coniugio filios partim vsum rationis habentes,partim non, apud quem ali debent,si alter coniux baptismum suscipiat,alter verò in infidelitate permaneat.In qua quæst.breuiter concludendum est. Aut filij vsum rationis habent, & in hoc casu, in eorum arbitrio est apud quem morentur;nõ enim ad fidem cogi possunt, vt supra dixi: Quamuis si pater ad baptismum veniat, possit petere,vt secum habitent, quandoquidẽ per baptismum patria potestas non ammittitur,ita dixit Abb.in c.fin. de conuers. infidel.Etenim baptismo non tolluntur ea, quæ iuris gentium,ciuilis vẽ sunt, sed peccata, c. gaudemus,de diuor.alioquin deteriori conditione esset baptizati,quam non baptizati contra,c.iudæi,2.de iud.

Aut infantes sunt,& vsum rationis nõ habent. Et in hoc casu concludendum est, si pater baptismum suscipiat apud ipsum alẽdos esse,idque fauore fidei christianæ, atque sic habetur de patre conuerso ad fidem ibi & Abb.ac DD.not.in c.fin. de conuers. infidel. præterquam quod viti patriæ potestatis id hic debet.

Hæc regula amplificatur hac ratione, vt locum habeat in auo paterno. Nam nepos ex filio mortuo qui in iudaismo remansit,tradi debet auo,vt Romæ conclusum fuisse testatur Addi.ad Nauar.in cons.9.de conuers. infidel.quamuis Nauar.contrarium asserere pluribus conatus sit,vt ibi dicitur.

Secundo amplificatur,vt locum habeat è contrario scilicet,si mater ipsa baptizetur; Pater verò in infidelitate permanserit; nam filij,qui vsum rationis non habent,apud matrem ali debent,atque sic dixit Gloss.1.vers. Not.quod filius conditionẽ patris,non matris,

tris,de conuer.infidel. & sequitur eam Abb. ibi,num.7.& habetur in c.iudæi,28.quæst.1. ibi enim per Concilium quartum Toletanū, præcipitur,vt iudæi,vel conuertantur ad fidem,atque conditionem matris sequantur, & è contrario,ergo de hoc dubitandum nō est. Accedit fauor christianæ fidei, qui & in fœminis concessis locum habet,ergo & dispositio cit.c.fin.qui hac ratione vtitur, locum habet. Ad Episcopum igitur pertinebit hoc curare,vt habetur in eod.c.iudæi. Sed iam ad aliam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Infidelis baptizatus si vxor in infidelitate perseueret,an cum ea vxore esse possit, vel aliam ducere.*

2 *Conuersus ad fidem an interrogare debeat vxorem,si vellet sine contumelia Creatoris Christi Domini secum habitare.*

3 *Infidelis an ducere vxorem possit vxorem ad fidem conuersa.*

§. III.

1 SQuarta quæst.est † an infidelis baptizatus,si vxor in infidelitate perseuerer, cū ipsa habitare possit,vel aliā ducere. In qua quæst.pro regula pono hunc cum ipsa habitare posse, vt eum vxore, ita habetur in c. gaudemus,§.si quis frater.de diuor. Si quis frater (dicitur enim ibi) infidelem habet vxorem;& hæc consentiat habitare cum eo; non illam dimittat. Ecce hic apertissimè haberi cum illa esse posse; idq; meritò,nam & inter infideles verum matrimonium est, cit.c.gaudemus,ibi fideles huiusmodi, & in c.infidelibus,de consang.& affin.

Immo non solum potest,sed etiam debet cum ipsa manere;adeo vt etiam ad fidē conuersus non possit aliam vxorem ducere, vt dicitur in eodem c. gaudemus. Qui autem secundum ritum suum(dicitur enim ibi) legitimam repudiauit vxorem, cum tale repudium in Euāgelio veritas reprobauerit, nunquam ea viuente licitè poterit, aliam etiam conuersus ad fidem,habere. Ecce hic manifesto haberi ad fidem conuersum non posse vxorem in infidelitate perseuerantem repudiare.

Excipitur tamen primò,vbi post conuersionem vxor non conuersa nollet omnino habitare cum conuerso;tunc enim aliam vxorem ducere potest; & ea ducta matrimoniū primum dissolutum est,vt dicitur in eodem c.gaudemus. Qui autem ibi,nisi post conuersionem,iunct.vers.Quod si conuersum à contrario sensu.

Secundo excipitur,vbi consentiret habitare cum conuerso,sed tamen cum contumelia Creatoris,vel blasphemia diuini Nominis,vel vt eum trahat ad mortale peccatum; nam vt in hoc casu aliam vxorem etiam ducere poterit,vt habetur in cit. c.gaudemus, in vers.Qui autem;& apertius in c.quanto, eodem, de diuor. Si autem alter infidelium coniugum ad fidem catholicam conuertatur(dicitur enim ibi)altero,vel nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis, velut eum trahat ad mortale peccatum, ci cohabitare volente,qui relinquitur ad secunda,si voluerit,vota transibit. Ecce hic apertissimè haberi in hoc casu relinquere vxorem priorem posse.

2 Verum antequam conuersus † vxorem ducat,an interrogare debet vxorem non conuersam,si velit secū habitare sine contumelia Creatoris,vel absque eo, quod in peccato mortale inducat,vel an vellit conuerti? Planè sic. ex quo enim vxorem ducere non debet,nisi alter ex dictis interueniat, planè id scire nequit,nisi ipsam interroget, vbi enim statuitur aliquid,& illud statutum intelligitur,sine quo statutum haberi nequit,l. 2. & ibi Ias.& DD.ff.de iurisd.omn.iudi. & ita Nauar. in cons.1.de conuers.infidel. Quæ interrogatio cessat, vbi ex coniecturis apparet nolle habitare,ita Abb. in cit. c. gaudemus,& Prax.Archiepiscop.Neapol.cap.27, numero 20.

Sublimitatur tamen,vbi, etsi ab initio nō nolebat habitare cum cōuerso; vel volebat, sed cum contumelia Creatoris,vel blasphemia diuinis Nominis, vel vt eum ad peccatum traheret,sententiam postea mutauit, & vult habitare,vt decet, vel conuersa est ad fidem,antequam cōuersus vxorem duceret; tunc enim non potest aliam ducere,sed cum ea remanere compellitur, c. gaudemus, §. Quid sic enim dicitur ibi quid si conuersus ad fidem;& illum conuersa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille ducat vxorem eam recipere compellitur. Ex quibus verbis proposita limitatio habetur,non enim soluitur matrimonium, nisi alia vxore ducta,quidquid dixerit Gloss. in cit.c.gaudemus,in verb.Compellitur.

Postremo excipitur vbi in gradu lege diuina prohibito coniuncti essent; tunc enim aliam statim ducere potest;quandoquidem matrimonium valeat, requiritur, vt licitè contractum sit secundum legem naturalem, vt has

vt habetur in ead. c.gaudemus, verſ. Si quis fratet, ibi quoad eos matrimonium ſit licitè contractum.

Quæ diximus autem de marito conuerſo habito reſpectu ad vxorem non conuerſam, eadem dicimus,& de vxore conuerſa habito reſpectu ad maritum non conuerſum, vt in prædictis caſibus; ipſa maritum ducere,& non ducere valeat.

3 At quid de infideli non cõuerſo,† an coniuge ad fidem conuerſa, vxorem aliam ducere ipſe poteſt? Pro regula habendum eſt ipſum non poſſe, nam per baptiſmum non tollitur matrimonium ante contractum, eſto coniux in pertinatia perſeueret infidelitatis vel moneatur vt ſe conuertat proteſtatione facta ſi non cõuertatur, quod ad ſecũdas nuptias tranſibit,& non conuerſus reſpondeat ſe nolle conuerti; nam ſi deinceps ad fidem veniat, antequam vxor nubat in caſibus, vbi ei conceditur, recipere eam ipſe tenetur. Et ſicut vxor non poteſt alteri nubere, ita nec ipſe aliam ducere valet, ita Sanct. Thom. diſtinct. 39. quæſt. 1. art. 5. ad ſecundum, & facit cit. c.gaudemus, §. Quid ſi conuerſum. Non igitur vxorem aliam ducere poteſt. Excipitur vbi ad fidem coniux conuerſa nupſit vel ob id, quod vit nolebat habitare cum ea vel conſentiebat quidem, ſed aut cum contumelia Creatoris hoc faciebat, vel quo ad mortale peccatum ipſam traheret. In his enim caſibus licitè nupſit ipſa mulier, & vbi nupſit tollitur vinculũ prioris matrimonij, vt ſupra dixi.

Quare maritus infidelis licitè tunc vxorem ducet, vel infidelitate perſeueret, vel deinceps conuertatur; quippe quia ius matrimonij ſolutum eſt; non tollitur tamen antequam alter coniux nubat. Idcirco autem ſi infidelis vxorem ducat, antequam fidelis nubat, matrimonium ipſum primum tollitur, quoniam matrimonium ſecundum nõ eſt fortius primo: ſecus autem vbi ſacramentum eſt, fortius enim eſt hoc, & ita Nauar. in conſ. 3. de conſ. infid. Pro regula igitur habebimus neutrum matrimonium contrahere, niſi in caſibus ſupradictis.

Atqui ſi in caſibus permiſſis, qui ad fidem venit, matrimonium contraxit, non autem eius vxor, ac deinceps ſecunda vxor ducta poſt baptiſmum moriatur, prior autem, quę remanſerat in infidelitate, baptiſmum ſuſcipiat, an maritus eam recipere debet? Ego ſentio ipſum non teneri, ex quo per ſecundũ matrimonium fuit prioris matrimonij vinculum ſublatum, nam & actio ſemel extincta, nunquam reuiuiſcit iurib. vulgarib. & de quæſt. hac itidem ſatis.

S V M M A.

1 *Infidelis, vel Turca baptiſmum ſuſcipiens, ſi plures vxores habeat, an omnes retinere poſſit, & eſto non poſſit, quam retineat.*

2 *Infidelis conuerſus an ſi prior vxor ſecum eſſe nollit, poſſit aliam, quæ in infidelitate manet, accipere.*

§. IV.

1 § Quinta quæſtio. † ſi infidelis, vt Turca plures vxores habens baptiſmum ſuſcipiat, an omnes retinere poſſit, & eſto non poſſit, quam retinere valeat. In hac quæſtio. antequã ipſam diſſolumus, præmitto prius de iure diuino neminem plures vxores habere poſſe, nam Deus dixit, Erũt duo in carne vna,& non dixit Plures. Item dixit, Propter hoc relinquet patrem,& matrẽ,& adhęrebit vxori ſuæ, & non dixit vxoribus ſuis, atque ſic habetur in c.gaudemus, de diuor. & ita id pluribus aſſeruit Conar. vid. 1

Hoc præmiſſo pro certo habebimus infidelẽ, qui plures vxores habet, vnam tantum, vbi chriſtianus factus eſt, habere poſſe. Tum ob rationes proximè allatas. Tum quod Romanus Pontifex hoc declarauit in cit. c.gaudemus. Nec facit ſi dicatur priſcis illis patribus licuiſſe plures vxores habere; nã eis diuinitus permiſſum fuit, vt dicitur in eod. c.gaudemus,& ibi Gloſſ. Quare nec in hoc diſpenſare poterit, argu. §. ſed & quod percipi, verſ. Planè, in Inſtitut. de iur. natur. gent. & ciuil.

Verum quam ex pluribus, quas habet, retinere poterit? Planè eam, quam primo duxerit, cum ipſa enim matrimonium contractum valet, modo impedimentum diuinum non adſit; nam ex quo plures exores habere nequit, priore ducta, reliquæ legitimæ non erunt; non enim cum ipſis matrimonium valuit, vt colligitur ex cit. c.gaudemus, & not. Gloſſ. ibi in verb. Vel Quam. In illa autem prima ſeruabitur quod dictum eſt ſupra, vbi vna tantum habebat, quoad eam retinendam, vel non retinendam. 1

2 Atqui † ſi prior nollit habitare cum eo, an conuerſus baptizatus poterit vnam ex alijs vxorem habere? Breuiter concludendum eſt non poſſe; nam chriſtianus non poteſt ducere vxorem ea, quæ Chriſtiana non

est, vt habetur in c. caue, & c. non oportet, & in c. seq. 28. q. 1.

Nec facit si dicatur, cum priori esse potuisse; nam cum ipsa matrimonium validum erat, quod non tollitur baptismi susceptione vt probauimus. Secus autem in hoc, nisi igitur, & ipsa baptismum suscipiat, matrimonium inter ipsos esse nequit. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Infidelis ad fidem conuersus, si coniugem habeat coniunctam ei in gradu prohibito, an cum ipsa esse possit.*

§. V.

1 §. Sexta quæstio est † an si infidelis baptismum suscipiat, cum vxore manere possit, quam habebat in infidelitate, vbi in gradu prohibito ei coniuncta est. In hac quæst. sic breuiter distinguendum est. Aut sunt coniuncti in gradu diuina lege prohibito, exempligratia inter ascendentes, & discendentes matrimoniũ est, & in hoc casu simul esse nequeũt, ex quo matrimoniũ nullum est, quandoquidem & infideles diuino iuri subiecti sunt; vt dixit Innoc. id pluribus in c. quod super, nu. 4. de vot. Aut sunt coniuncti in gradu lege canonica prohibito, vel iure positiuo; & in hoc casu sic, nã ex quo matrimoniũ ab ipsis contractum est, antequam Christiani essent, pontificijs institutionibus non obligabantur, qui enim foris sunt, nihil ad nos, vt dixit Apostol. atque sic habetur in cit. c. gaudemus, de diuor. Quare l. nemo, C. de iudæis nõ obligat iudæos, qui secundum legem Moysaycam contraxerunt, ita Fulg. & Ang quos refert, ac sequitur Clar. in pract. crim §. incestus, in fine. Quæ diximus autem de coniunctis in gradu prohibito lege Canonica, eadẽ dicimus de impedimẽtis ab eadem lege inuentis. Et de quæst. hac satis.

S V M M A.

1 *Infidelis ad fidem christianam veniens, an amittat bona, quæ habebat.*

§. V I.

1 §. Septima quæst. † est, an infideles, qui baptismum suscipiunt, sua bona amittant. In hac quæstione videbatur dicendum ea amittere; sic enim vulgo existimatur. Postremo habent sæpe illicitè acquisita; ergo hac ratione nequeunt.

Contrarium tamen habetur in c. iudæi 2. de iud. vbi dicitur si quis Deo inspirante ad fidem Christianam se conuerterit, à possessionibus suis nullatenus excludatur. Hæc ibi ergo non debet suis bonis priuari; & hoc ob hanc rationem, quod melioris conditionis esse debent conuersi ad fidem, quam antea, vt ibi dicitur, & not. Abb. ibi contra, c. fin. & non è contrario.

Quid igitur concludendum? Quo materiam hãc absolutam magis habeamus. Ego sic distinguendum censeo. Aut conuersus ad fidem, & baptizatus bona, quæ habet, sunt licitè acquisita, & dominium eorum habet, & in hoc casu ea retinere poterit, vt habetur in cit. c. iudæi, ob rationem ibi redditam, & per extrauag. Ioan. 22. incip. Dignum, eod. de iudæ. Etenim dominia rerum de iure gentium sunt, vt habetur in Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. §. ex hoc iure, & eodem titu. de rer. diuis. ergo, & infideles rerum suarum domini sunt, esto Ecclesia iudæis, qui inter christianos viuunt, prohibuerit, ne bona immobilia habeant, vt habetur in Bulla Pauli IV. confirmata per Pium V. Postremo baptismo peccata tolluntur, non autem dominia rerum, c. gaudemus, de diuor. Iure igitur bona licitè acquisita retinebunt. Aut habent bona illicitè acquisita, exempligratia ex vsuris; & in hoc casu subdistinguendum est. Aut sciunt, à quibus eas res habuerunt; & in hoc casu ad ipsas restituendas dominis tenentur, c. cum tu, de vsur.

Etenim peccatum non remittitur, nisi restituatur ablatum, c. peccatum, de regul. iur. libro 6. Aut ignorant à quo habuerint, & in hoc casu ipsis condonantur tanquam pauperibus per Bullam Pauli III. incip. Cupientes iudæos, quæ est in ordine 29. pagina 415. & supra in hoc capite retulimus, & probaui in Tract. meo de Vsur. capitu. secundo, §. quinto, vbi quæstionem hanc tractaui. Nec obstant dicta in prima sententia, opinio enim vulgi est, & idcirco non curanda. Sed de quæstione hac satis. De potestate autem Ecclesiæ in infideles, vide Innocent. in c. quod super de vot. Sed iam ad aliam quæstionem transeamus.

SVM-

S V M M A.

1 *Filij Iudæorum, ac infidelium baptiſmum ſuſcipientes an amittant iura ſucceſsionis.*

2 *Filij iudæorum baptizati legitimam habere poſſunt viuentibus parentibus.*

3 *Parentes infideles an cogantur filios conuerſos æqualiter cum alijs hæredes instituere.*

§. VII.

1 Poſtrema quæſtio eſt † an infidelium filij, qui baptiſmum ſuſcipiũt, iura ſucceſſionis amittant. In qua quæſtione pro certo habendum eſt, iure hęc ipſos non amittere. Tum quod iure id cautum nõ eſt. Tum quod vt ſæpius dixi peccata tolluntur baptiſmo, & non iura, ac dominia rerum, c. gaudemus, de diuor. atque ſic habetur in c. iudæi, & ibi Abb. num. 2. ac DD. de iudæ. Idque meritò alioquin deterioris conditionis eſſent baptizati infidelibus contra cit. c. iudæi. Poſtremo non eſt cauſa, quamobrẽ ſuis bonis priuentur iudæi.

Quare mortuis parentibus inteſtatis ſuccedunt ipſis, quamuis in infidelitate mortui ſint. Item & alijs ſuis agnatis, vt dixi, & ita Abb. eod. num. 2. & Addit. ad eum.

Item ex teſtamento ſaltem legitimam habere debent, non enim ſuſceptio baptiſmi eſt vna ex cauſis, quibus filijs exhæredari poſſint, §. Aliud quoque Capitulum, Aut ſi vt cum de appel. cognoſc.

2 Immo † & viuis ſuis parentibus, eam habere poſſunt ipſi conuerſi ad fidem per Bullam Pauli III. incip. Cupiẽtes iudæos, quam ſupra retulimus, ac poſuimus. Idem dixit Alber. Brun. in tract. Quod ſtant. maſc. ar. 6. nume. 62. cum ſequent. & Tuſch. in litera I. concluſ. 367. Quare, ſi pater diues ſit, & filius, & filia conuerſi non habeant, vnde ſe alant adiuuare eos debebit, l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc. eſto legitima in loco alimentorum ſuccedat, & ad fidem conuerſum ali debet à patre infideli, dixit quoque Bal. in l. neque mater, C. de iur. dot.

3 At qui † an parentes cogantur ſi teſtamentum faciant, inſtituere æqualiter filium conuerſum cum filijs non conuerſis? Concludendum eſt ad id eos non cogi, non enim baptiſmum iura patriæ poteſtatis, vel alia iura tolluntur, atque ſic reſpondit Nauar. in conſ. 2. de iudæ. ſed de iudæis hactenus. Quæ autem de ipſis diximus, & de alijs infidelibus ad fidem cõuerſis dicta eſſe intelligimus ob eaſdem rationes. Poſtremo conuerſi ad fidem nullo modo cum eis verſari debent, qui in infidelitate permanſerunt, vt diximus ſupra eadem Cap. §. 1. alioquin puniuntur, c. ſępe, 28. quæſt. 1. & per Bullam Pauli III. quam ſupra poſuimus, eod. cap. §. 1. Epiſcopus ergo, vbi diœceſim viſitabit, vbi caſus eueniet, hæc vt obſeruentur, curabit.

De Gubernatione Hoſpitalium, & aliorum piorum locorum, effectu per accidens tertio poteſtatis, atque officij Epiſcopi. Cap. XXIV.

S V M M A.

1 *Hoſpitale quid ſit.*

2 *Hoſpitale quotuplex.*

3 *Hoſpitale auctoritate publica erectum habet priuilegia, quæ eccleſiæ habent.*

4 *Hoſpitale quot modis conferatur.*

DE locis pijs agendum modo eſt, quorum cura ad Epiſcopũ pertinet. Et quoniam hæ ſunt Eccleſiæ Sacella, Capellæ, Hoſpitalia, & Montes Pietatis; & de Eccleſijs Sacellis, & Capellis, iam actum eſt, ob eam de Hoſpitalibus hìc; & primo de miniſtris eorum, quid agere debeant. Secundo de fructibus in quæ impendi. Tertio ad quos eorum iura pertineant in ſpiritualibus præmiſſis tamen prius quid ſit Hoſpitale. Deinde quotuplex. Tertio quot modis conferantur Hoſpitalia.

1 Hoſpitale igitur † nil aliud eſt, quam locus pius auctoritate Epiſcopi, alterius vè priuati in pauperum vtilitatem conſtructũ.

Dixi locus pius, quandoquidem qui ipſum conſtruunt, pietate ducti erga membra Chriſti; quæ & pauperes ſunt conſtruunt; quod & locu generis ponitur; nam de alijs pijs locis dicitur.

Dixi auctoritate Epiſcopi, vel alterius.

2 † Nã hoſpitale duplex eſt. Aliud publicũ, & religioſum; & eſt quod conſtituitur auctorite Epiſcopi, c. ad hæc, & not. ibi Abb. num. 2. de relig. dom. & præſumitur tale. Primo, vbi in eo celebrantur miſſæ, & ad ſunt Campanæ. Secundo, ſi Eccleſia ei annexa ſit, & tantum temporis prætérijt, cuius initij memoria non extat; vbi enim dubitatur an hoſpitale religioſum ſit, necne, ſi quid horum ſit, pro religioſo habetur, ita dixit Felyn. in c.

quarta,num.12.verſ.Non dicat,de præſcrip. & Feder.de Sen.in conſ.211.num.2.& 3.Et

3 † ratione priuilegia habet, quæ habent Eccleſiæ,l.omnia,& ibi Bar.ac DD.C.de Epiſcop.& cler.& idcirco in alienatione bonorum eorum ſolemnitates poſtulantur, quæ in alienatione bonorum Eccleſiaſt. & ad ea confugientes immunitatem Eccleſiaſt. habent,ita Canon.in c.nulli,de reb. eccleſ.non alien.& Alex.in conſ.9.lib.2.& ſequitur Tuſch.in litera H.concluſ.163.num.9.& numero 26.in qua concluſione alia priuilegia recenſet.Aliud Hoſpitale priuatum eſt;& non religioſum,& eſt illud, quod priuata perſona non auctoritate Epiſcopi,ſed propria cōſtruit.Poteſt enim quis in ſuis ædibus hoſpitale conſtruere.argum.c.1.de empt.& vend. & ita dixit Gloſſ.in Clem.2.§.fin.in verb.Altare,de relig.do.& Innoc.quem refert Abb. in eod.c.ad hæc,num.4.& nume.6.& poteſt hoc hoſpitale ab eodem,qui conſtruxit,etiā deſtrui,dum ipſe viuit;poſt mortem verò ſic ſicut conſtituens mandauit,& ſic præcepit, vt ſeruetur,hæredes ad id obligati erunt,ita dixit Abb.in ſuis quæſt.quæſt.3.verſicu. Ad tertium dubium.Dixi ad pauperum vtilitatem conſtitutum,quoniam ob hanc cauſam hoſpitalia inſtituuntur, atque ſic dixit Trid. Synod.ſeſſ.22.de reformat.cap.8.ibi pauperes ſubſtentandos.

Quoad ſecundum hoſpitale duplex eſt. Aliud religioſum, aliud non religioſum, vt dixi,& vbi religioſum eſt,ibi tēpore interdicti vniuerſalis miſſæ ſacrum celebrari poteſt ad formam.c.fi.de ſent.excom.lib.6.& probauit Couar.in eod.c.fi.2.par.§.4. nume. 2. De alijs verò priuilegijs egit Felyn.in cit.c. quarta.de præſcrip.

4 Quoad tertium † Hoſpitalia dantur regulariter in adminiſtrationem, vt habetur in Clem.fi.§.Vt autem.de relig.dom.& dantur in commendam tam laicis, quam clericis, vbi beneficium Eccleſiaſt.non eſt. Aliquādo tamen datur in titulum beneficij eccleſiaſt. id quod contingit primo,vbi in eius conſtitutione cautum fuit, vt antequam beneficiū eccleſiaſticum conferatur.Deinde vbi confertur per electionem à ſuperiore confirmandam,vt dicitur in cit.§.Vt autem præmiſſa, & ibi DD.not.& Fely.in eod.c.quarta.numero 14.verſ.Adde quod DD.ſentientes. Tertio vbi per quadraginta annos vti beneficiū poſſeſſum eſt,c.beneficium,iunct.Gloſ.legitima,de præbend.lib.6.& vbi in titulum beneficij confertur, qui illud accipit ad clericalem habitum ferendum, & ad ſeptem Canonicorū preces recitandas tenetur,ita Nauar.in conſ.1.de relig.domi. His præmiſſis de miniſtris hoſpitalium agamus,deinde de fructibus,& poſtremo de ſpiritualibus.

S V M M A.

1 *Miniſtri qui eliguntur, quo hoſpitalium curam habeant,quid facere debeant.*
2 *Hoſpitalium fructus in qua impendi debeant.*
3 *Hoſpitalium cura in ſpiritualibus ad quem pertineat.*
4 *Montes Pietatis vbi ſunt, eorum cura ad Epiſcopum pertinet.*
5 *Hoſpitalium curam habens an mercedem habere debeat.*
6 *Diues mittens ad hoſpitale ſuum filium naturale an teneatur ad reſtitutionem alimentorum.*

§. I.

1 Præmiſſis iam dictis † quoad primum ; ſcilicet qui nam miniſtri eligi debeant ; & quæ eorum partes. Breuiter concludendū eſt eos eligendos eſſe,qui poſſint, velint, ac ſciant hoſpitalia gubernare; & alienata ipſorum reuocare.& quos veriſimile non ſit in ſuam vtilitatem fructus conuerſuros, vt habetur in Clem.2. de relig.dom.

Electio autem eorum fieri debet ab ijs; quibus hoc permiſſum eſt in hoſpitalis conſtitutione.

Secundo iurare debent ſe bona fideliter adminiſtraturos.

Tertio inuentarium facere, vt dicitur in ead.Clemen.

Quarto ſingulis annis rationem reddere de adminiſtratione bonorum,ideſt fructuū, (vt hæc omnia habentur in cit.Clemen.2.)ſi requirantur,non enim ob rationes, non redditas priuari poſsūt,niſi primo requiſiti ſint, & recuſauerint,ita Alex.in conſ.1.lib.7.Idque Epiſcopo,vel conſuetudo,vel priuilegia contraria ſint,vt Epiſcopo non reddantur ; nam nihilominus reddi ei debent, ita Trid. Synod.ſeſſ.22.cap.9.de reform. Id quod locum habet præſertim in hoſpitalibus auctoritate Epiſcopi conſtitutis. Item eſto alijs ratio reddenda ſit,vel conſuetudine, vel priuilegio,vel conſtitutione aliqua loci, nā tūc & ordinarius cum illis adhibendus eſt,alioquin liberatio facta ipſis adminiſtratoribus nihil eis proderit,vt dicitur in cit.c.9.Quod dictum autem eſt ſingulis annis,reddendam rationem,locis non habet,vbi ſecus in conſtitutione cautio eſſet,per cit. cap.9.

Poſtremo officium eorum vltra triēnium durare non debet, ita habetur apud Trid. Synod.

Synod.sess.25.de reform.cap.8.Et de prima quæst.satis.

2 Quoad secundam quæst.† scilicet in quos vsus impendi fructus hospitalium debeant. Planè in eos,in quos destinari sunt.Quare si pro suscipiendis peregrinis, vel pro pauperibus infirmis curandis,vel alendis infantibus expositis,vel senib.vel ꝓ puellis nuptui tradendis hospitalia instituta sunt,in hos fines fructus consumentur, vt dicitur in eod. cap.23.Etsi nō adsint huiusmodi generis homines,pro quorum necessitarib. subueniendis hospitalia instituta sunt, in alium pium vsum,qui huic institutioni proximus sit,conferent,& conuertent,vt dicitur in eodem capit.8.Id quod nos diximus vbi de dispensatione Episcopi egimus.Ad seminarij etiam substentationem tenentur,& præsertim quæ dantur in titulum,vel administrationem,ita habetur apud Trid.Synod.sess.23.de rform.cap.18.vers.& hospitalium.Vbi autem in alios vsus impendunt grauiter peccant,&ad restitutionem tenentur,sicut etiam si permittant bona hospitalium consumi, & amitti: per cit.Clem.quia contingit,& facit,l.tutor,§.si tutor,ff.de administr.& pericul.tut.

3 Quoad tertiam quæst.† scilicet hospitalium cura in spiritualib. ad quem pertineat. Planè ad parochum, in cuius parochia hospitale est,arg.c.omnes basilicæ, 16.quæst. 7.Excipitur tamen vbi hospitale haberet presbyteros,qui celebrarent;& sacramenta administrarent pauperibus; tunc enim consuetudo hæc seruabitur,vt dicitur in cit. Clemen.fin.§.fin.de relig.dom. & ita Fusch. de Visit.eccl.cap.13.num.30.nam & id præscribi potest spatio 40.annor. vt DD. inquiunt in cit.Clem.& ita Prax.Archiep. Neap.capitulo 60.

Episcopus ergo vbi Hospitale visitabit, hæc tria imprimis considerabit, an Ministri tales sint,quales esse debere,diximus. Item an fructus in eum finem impendātur,in quē fuerunt destinati,& vt id faciant censuris ipsos compellet,vt dixit Feder.de Sen.in consil.111.num.3.qui ait idem fauendum Episcopo,esto hospitale auctoritate priuata ędificatum sit.Immo & administratione perpetuò eos priuare potest,& vbi cum alijs concurrit,ad rationes videndas, eius votū pro vnico est,ita sacra Congregat. quam refert Prax.Archiep.Neap.capit.21.idque tam in condemnando,quam in absoluendo,quamuis sine ipso nihil fiat, ita Trid. Synod. ibi; etenim & in foro conscientiæ tenentur fructus restituere,si quos perceperunt cita.c.8. sess.25.Postremò,an spiritualia administrentur ipsis pauperib.Hæc sunt primaria rerum capita,quæ Episcopus in visitatione hac animaduertere debet.

Visitare etiam potest non solum hospitalia religiosa auctoritate episcopi constituta, sed etiam laica esto testatur prohibuisset,ne se Episcopus intromitteret, repugnat proximè dictis vid.c.tua,de testam. Præterea sancta Synodus sess.22.de reform.cap.8. declarauit vt non obstante priuilegio, & quacunque consuetudine etiam immemorabili Episcopus possit,ac debeat omnia loca pia visitare;ergo & hæc hospitalia esto sint laica. Excipitur tamen vbi viueret, qui illud construxit propria auctoritate, nam tunc nō potest visitare,quandoquidem constitutor plenam potestatem disponendi habet; secus autem post mortem;nam tunc cura eius ad Episcopum etiam pertinet,ita Nauar.in consil.de relig.dom.& alibi nos.Secundo excipiuntur hospitalia, quæ sub Regum immediatè protectione sunt; sine eorum licentia enim Episcopus an visitare non potest,ita dicitur in eod.cap.8.sess.22.de reform.

4 Quæ diximus autem de Hospitalibus †& de Montibus Pietatis, & alijs pijs locis ad pauperes substentandos instituris dicta esse intelligimus,vt prædicta seruentur, vt scilicet ministri fideles sint,qui curam eorum habent,& in eum finem fructus impendant cuius gratia instituta sunt, & vt rationes reddantur;nam & hos ministros visitare Episcopus debet,vt habetur apud Trident.Synod. sess.22.de reform.eod.capit.8. quippe quia ad vtilitatem pauperum instituuntur, quorum cura ad Episcopum pertinet imprimis, de quibus montibus egi in Tracta. de Vsur. cap.4.§.1.& seq.

5 Atqui †ministri Hospitalium,necnō Montium an gratis seruire debent? Planè non dignus enim est mercenarius mercede sua, vt ait Christus Dominus,& quo igitur pijs locis inseruiunt,meritò eorundem sumptibus viuere debent, argum.c.de multa, de præb. Qui ergo pauperum curam gerit, qui fructuum colligendorum,qui montib.assistunt vt pecunias mutuēt,& alijs, qui operas suas præbendi; si omnes suam mercedem habebunt.

6 Verum quid si † diues ad hospitale miserit filium suum naturalem,an ad alimenta restituenda hospitali teneatur? Planè sentio ipsum non teneri.Nam hospitalia, vbi aluntur pueri ob eam rē instituta sunt, quò alantur infantes,quos vel impietas,vel paupertas, vel pudor parentum alere nolunt, vel non possunt; cū igitur ad hæc destinata sint,

iure

iure meritò ad restitutionẽ non tenẽtur,nisi aliter in institutione ipsorum hospitalium statutum sit. Sed de his hactenus iã ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Pauperum curam Episcopus habere debet.*
2 *Pauperibus qua ratione subuenire Episcopus ha beat.*
3 *Seminarium quomodo habendum.*

§. II.

1 Ex iam proximè dictis † constat ad Epi scopum curam pauperum pertinere. Idque meritò. Tum quod de fructibus suæ Ecclesiæ,quod supereſt,pauperibus distribuere habet,vt habetur in c. mos eſt, Apoſtol. Sedis,& c.fancimus,12.quæſt. 2. Et facit c. quatuor,& c.conceſſo,eadem quæſtio. Tum quod gloria Episcopi eſt pauperibus ſubuenire,vt dixit ſanctus Hieronymus relat.in c. gloria Episcopi,eadem quæſt.2.Facit quoq; c.aurum,eadem quæſt.& c.dominus,& c.eſt probanda,diſtinctio.86.& c.Episcopus, diſtinct.82.

2 Quare † quo id commodius poſſit fructuum bonorum Eccleſiaſt.curam diligentẽ habebit.Item ſi non habet, quod ſat ſit, de bonis Eccleſiæ;de ſuo patrimonio ſubuenire debet; ſi enim paſtor bonus, vt inquit Chriſtus Dominus,animam ſuam pro onib. ſuis ponit,multo magis ſuas oues, argum. Authent. multo magis. C. de ſacroſanct. Eccleſ.

Tertiò pro pauperibus eleemoſynam etiam à diuitibus petere tenetur,nam cum in locum Apoſtolorum, Episcopi ſuffecti ſint, huic rei operam ipſi dabũt,vt habetur apud Paulum ad Corinthios Epiſtol. 10. cap...ergo & hoc ſtudere ipſi debent ſubrogatus enim ſapit naturam eius,in cuius locum ſubrogatus eſt,l.ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. Sed quod Episcopus alijs iuris detentus eſt,ſatius erit, vt aliquos viros pro bos huic muneti proponat.

Immo quo pauperibus ſubueniat,Episcopum negotiari poſſe inquiunt Archidiac. & Turrecremat.in c.conſequens, diſtinct.88. quod tamen mihi,vt per ſe Episcopus id faciat;non placet,propter ſcandalum, per alios autem id honeſtius fiet, atque ſic dixit Episcopus Mont.Mar.in Man.Paſtor.ca.53. Vbi autem eleemoſynam pauperibus tribuit,quo alij ad idem faciendum excitentur publicè eã faciet iuxta illud ſic luceſces lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona,&c. Hinc bannes ſuper Thom. quæſt.33.art.6. quem refert ac ſequitur idẽ Episcop.in eod.Man.cap.48. inquit non ſat eſſe,vt Episcopus ſit egregius doctor,elegãs Prædicator;& quod non ſit peccator publicus, ſed requiritur, vt ſit publicus benefactor,vt ſe bonorum operum exemplum præbrat;modo tamen innanis gloriæ gratia ad id non inducatur.

Quartò,vt facilius pauperibus ſubueniat eleemoſynam petere ijs non permittet, qui neceſſitate non præmũtur;hic enim eleemoſynis veros pauperes priuant;& grauiter ſic mẽdicantes peccant, cum id accipiãt, quod pauperum eſt,c.Paſtor,& c.ſi quis, 1. quæſt. 2.& facit de mendic. valid.lib.10.Coercebit etiam prauos eleemoſynarũ quæſtores, qui publicant indulgentias,vel prædicant, c. cũ ex eo,de pœn.& Clem. Abuſionibus eod. & Trid.Synod.ſeſſ.5.de refor.cap.2.& ſeſſ.25. cap.9.& diſt.22.& pertinent hunc quæ dixit idem Episcopus eod.Man.cap.44.cum multis ſeq.& cap.18.idem in Prax. Archiep.Neapol.c.58.num.11.qui & mendicantes quandoque prohibendos,inquit bonum igitur,vt ſine licentia quæſtores non permittantur,ita ibi ait.

Poſtremo, vt piæ voluntates executioni mandentur,operam,& in c.ſi hæredes, & in c.Joannes,& in c.tua nobis, vbi DD. & Couar.de teſta.& nouiſſimè apud Trid.Synod. ſeſſ.22.de reform.cap.8.id quod locum habet,vel contrarium iuſſerit teſtatur, ſcilicet, ne Episcopus executor eſſet; nam nihilominus executor erit per cit.c.tua nobis, & per § ſi quis autem pro redemptione in Authent. de eccleſ.tit.Idque merito, nam prohibitio hæc eſt illicita,& contra leges cautum,at nemo facere poteſt,quin leges habeant locum in ſuo teſtamento,l.nemo poteſt.ff.de leg. 1. & ibi Iaſ.ac DD.& Gloſſ.pen. cit.c. tua nobis.Item locum habet vel executores teſtatur dediſſet ſpecialiter,& ad dictam diem à teſtatore executioni non mandarent;tunc etiam Episcopus cogere ipſos ad id poteſt,vt dicitur in eod.c.tua nobis. Excipitur ergo, vbi dies data ad exequendum elapſa nõ eſſet;tunc enim Episcopus non poteſt,vbi executores dati ſunt,vel tacito, vel expreſsè.

Hodie tamen Commiſſarius legatorũ piorũ pro reuerenda fabrica ſancti Petri datur,vt habetur in Bulla Pij V.incip. Exergit. data Romæ vndec.calend.ianuarij 1569. pagina 1065.in Bullar.de qua plures declarationes ſunt,quas refert Sum.Bullar.in verb.Fabrica ſan.Petri de Vrbe,pag.241.Prætetquam quod

quod igitur locorum piorum, & prædictorum curam habebit Epiſcopus pauperum gratia, quò facilius hoc agat, pauperum notam habebit; ſic enim ſanctus Syluester, & Gregorius, & ſanctus Ioannes Eleemoſynarius faciebant, quandoquidem Epiſcopus, & alij curam animarum habentes, non ſolum pauperibus ſubuenire habent, vbi vltro eleemoſynas ipſi petunt; verumetiam inquirere, quinam pauperes ſint, cum ipſorum pauperum, viduarum, & orphanorum protectores ſint, & ob paupertatem ſæpius viduarum honeſtas, & virginum pudor periclitetur. Esto igitur alij ſatisfaciant eleemoſynam præbendo pauperibus, vbi eam petunt; Epiſcopus autem, & alij curã animarum habentes, quò eleemoſynam pauperibus præbeant, inquirere ipſos habent, atque ſic inquit Archid. in c. ſi peccauerit, 2. quæſt. 1. & Epiſcop. Mon. Mar. in ſuo Man. Paſtor. de quorundam DD. ſententia, cap. 49.

3 Eſſet hic † agendum de ſeminario Clericorum. Verum, quod Triden. Synodus. ſeſſ. 23. de reform. cap. 18. pluribus rem hanc egit, ſcilicet vbi ſeminarium eligendum. Secundo quot. Tertio quibus ſumptibus alendum. Quarto à quo eius rationes videndæ. Quinto quæ perſonæ in eo collocãdæ. Sexto qua ratione vita agenda ipſis ſit. Poſtremo, quæ edoceri debeant, ob eam rem quæ huc pertinent, illinc ſumantur, vnũ addimus ad hęc Epiſcopum ſummam diligentiam adhibere oportere. Sed de effectibus poteſtatis, atque officij Epiſcopi hactenus, ad materiam eiuſdem tranſeamus.

Finis Primæ Partis.

TRACTATVS DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS MATERIA,

Ex qua Poteſtatis, atque Officij Epiſcopi Prima, habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem.

BARTHOLOMÆI VGOLINI IVRISCONSVLTI, Ac Barbiani Archipresbyteri.

CAP. XXV.

SVMMA.

1 *Materia Poteſtatis Epiſcopalis quotuplex ſit.*
2 *Confirmationis Sacramentum Epiſcopus conferre tantum poteſt.*
3 *Confirmationis Sacramentum, vt Sacerdos conferat, Epiſcopus delegare nequit.*
4 *Confirmationis Sacramentum conferendi poteſtas nec conſuetudine, nec pręſcriptione acquiri à ſimplici Sacerdote poteſt.*

Bsolvtis effectibus Poteſtatis, atq; Officij Epiſcopalis, iam eius materiam aggrediamur;
1 † Et quoniam hæc duplex eſt alia circa quam, alia ex qua, & de materia circa quam; (quæ ſunt perſonæ tàm ſæculates, quàm Eccleſiaſticæ, & tàm fideles, quàm infideles ſicut etiam piæ Vniuerſitates eorundem, nec non loca pia) egimus, vbi de effectibus tractauimus, ob eam rem hac omiſſa, de materia ex qua modò agamus. Vetum quod hæc ſunt functiones, & ordinis, & iuriſdictionis Epiſcopalis. Et quæ ordinis ſunt partim pertinent ad Sactamenta, partim ad Sacramentalia, & Conſecrationes, partim ad Benedictiones, & Sacramenta hæc duo ſunt, Confirmatio, & Ordo; ideo Confirmationem primo, deinde ordinem, poſtremò reliqua explicemus. De qua Confirmatione hæc videbimus. Primum Sacramentum hoc à quo adminiſtretur, deinde quod ab eo cognatio naſcitur, nonnullas quæſtiones de ipſa cognatione diſſoluemus. Tertio de Chriſmate eius materia. Poſtremò de his, qui habiles ſunt ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum.

2 Quoad primum igitur † Epiſcopus conſecratus Sacramentum Confirmationis adminiſtrare tantum poteſt, ordinis enim Epiſcopalis collatio huius Sacramenti eſt; & idcirco ad Epiſcopum tantum pertinet, vt dicitur in c. præsbyter. de conſecr. d. 4. & in c. vnic. §. perfrontis, de Sacram. vnction. & gloſſ. in c. quia periculoſum. de ſent. excom. & Couar. lib. 1. variar. reſol. cap. 10. §. 3. num. 4. & ego in Tract. meo, de Sacram. tabul. 3. cap. 3.

3 At qui an † ſimplici Sacerdoti facultatem hanc Epiſcopus delegare poteſt? Plane non. Tam quod quæ ordinis Epiſcopatus ſunt, Epiſcopis tantum delegari queunt. Tum quod iure communi poteſtas hæc Epiſcopis tradita eſt, ergo delegari non Epiſcopo nequit, argu. c. cum inferior, de maior. & obed. Tum quod non nulli dubitant an Romanus Pontifex ſimplici Sacerdoti id delegare poſsit, quamuis communis opinio Theologorum, ac Canoniſtatum ſit Presbyterum poſſe per conceſsionem Papæ cõfitmate, vt de hoc teſtatur Nauar. in conſil. 14. num. 2. de priuil. & DD. in c. quanto. de conſuet. & Couar. latiſsimè, lib. 1. var. reſol. cap. 7. vſque ad nu. 14. Qui ergo Epiſcopus non eſt, Sacramentum hoc adminiſtrare non poteſt, neque etiam ſi id Epiſcopus ei delegaret, quandoquidem non poteſt, vt probaui.

Id quod locum habet, vt delegari ab

 Epi-

Episcopo Sacerdoti nequeat, vel in periculo mortis confirmandus sit, ex quo Sacramentum hoc necessarium non est, vt habetur in eodem cap. quanto, versic. Tutius tamen est, & ibi Gloss. in verb. ex necessitate, & Couar. eodem cap. 10. nume. 5. non enim quis peccat, si non recipiat; sed solum vbi ex contemptu ipsum nollet quandoquidem, vt ait ibi Couar. neque præcepto Dei, neque Ecclesiæ ad ipsum suscipiendum obligamur.

4 Item locum habet, † vel consuetudo hæc adesset, vt à Sacerdote simplici conferri possit, vt habetur in eod. cap. quanto.

Tertio nec ex immemorabili præscriptione simplex Sacerdos Sacramentum hoc administrare potest, vt in eod. cap. quanto. & Couar. ibi num. 14.

Recipitur tamen, vbi de mandato Romani Pontificis Sacerdos confirmaret; tunc enim potest, & non alias, vt communiter hoc receptum esse testatur Doctor. vt proximè dixi. Sed iam de Cognatione, quæ nascitur ex hoc Sacramento, agamus.

S V M M A.

1 *Cognatio Spiritualis, quæ nascitur ex Confirmationis Sacramento, non contrahitur ab eo, qui rationis vsum non habens aliquem suscipit.*

2 *Cognatio Spiritualis contrahitur ab eo, qui confirmatus non est, si quem in Confirmatione suscipiat.*

3 *Minor ætate cognationem contrahit suscipiens in Confirmatione eum qui maior ætas est.*

4 *Cognatio spiritualis an contrahatur per procuratorem.*

5 *Cognatio spiritualis, an contrahatur, si plures duobus suscipiant quem in confirmatione.*

6 *Cognatio spiritualis an nascatur inter patrem, & filium, quem in articulo mortis baptizauit.*

§. Primo.

§. SEcunda quæstio proposita est de Cognatione spirituali, quæ nascitur inter suscipientem in Confirmatione, & susceptum, & patrem, & matrem suscepti. De hac igitur Cognatione, sex quæstiones contemplabimur.

1 Prima † quæst. igitur explicanda hæc est, an qui suscipit aliquem in Confirmatione non habens vsum rationis cognationem spiritualem contrahat. Videbatur ergo dicendum cognationem contrahi, nam qui suscipitur, esto non intelligat, cognationem tamen contrahit; sicut etiam baptizatus infans. Idem igitur dicendum videtur de suscipiente, dispositio enim in vno ex correlatiuis locum habet in alio, l. prima, & ibi Bartol. C. de Cupress. lib. 10. Contrariam opinionem tamen sequitur Nauar. in consi. 2. & in consi. 3. de cognat. spiritual. Et hoc ob hanc rationem quoniam contrahens non obligatur vbi non intelligit actum, quem gerit, nam nec in delictis punitur, l. illud. §. primo, ff. de iniur. & Clem. 1. de homicid. ergo neque hi. Hanc opinionem, ego etiam sequor, nam vbi quis obligatur ad aliquid, quo actus valeat vel saltem ne rescindatur voluntas interuenire debet, argum. cap. primo, de ijs quæ vi met. vè caus. fiunt, lib. 6. & tot. tit. ff. eod. at hic voluntas non interuenit, ergo. Non repugnat autem ratio contraria, nam vbi tractatur de commodo alterius etiam ignarus obligatur, tot. tit. ff. de negot. gest. Hinc qui baptizatur, esto non intelligat actum, qui geritur, ad fidem Christianam tamen seruandam tenetur, vt asseruit Trident. Synod. sess. 7. de baptis. Et ego in Tract. meo de Sacrament. Tab. 2. cap. 9. num. 7. & hoc ob eam rationem, quod de salute animæ suæ, & idcirco de suo commodo agitur, quæ ratio cessat in ipso suscipiente, quandoquidem susceptio onus est, obligatur enim ad instituendum ab eo susceptum, ex quo igitur diuersa ratio est, in correlatiuis huiusmodi dispositum in vno, in alio locum non habet, vt DD. communiter concludunt. Non igitur cognatio, hinc nascitur. Excipitur tamen vbi doli capax esset ipse suscipiens, tunc enim cognatio hæc nascitur, atque sic Nauar. ibidem. Et de quæst. prima satis.

2 Secunda † quæst. est, an qui confirmatus non est suscipiendo aliquem in confirmatione cognationem hanc contrahat. Videbatur ergo dicendum non contrahi, nam qui baptizatus non est si leuet aliquem de baptismo, ipsam non contrahit, vt DD. communiter concludunt, qui enim spiritualem vitam nactus non est, idest Christianam vitam; hic eius actionis particeps esse non potest. At qui contrarium concludendum est, scilicet cognationem hanc contrahi, nam statim, atque baptismum quis suscepit, habilis redditur ad omnia spiritualia, vt in Tract. meo, de Baptism. Sacram. conclusi. Hinc etsi confirmatus quis esse debet, antequam primam tonsuram suscipiat. vt habetur apud Trident. Synod. sess. 23. de refor. cap. 4. Et ordines gradatim suscipiendi sint; si tamen contra fiat, ordines conferuntur, vt habetur ead. sess. cap. 14. in fine, & in tit. de cler. per salt. promot. Nec repugnat ratio de baptismo, nam idcirco non contrahitur

in

in baptismo, quoniam vt dixi, non est habilis ad huiusmodi spiritualia, cum baptismo initiatus non sit, omnium enim Sacramentorum baptismus ianua est, atque sic dixit Nauar. in conf. 1. eod. de cognat. spir.

Verum quod diximus de baptismo, ipsum etiam non contrahere cognationem, quid si deinceps baptizetur? Ego sentio hanc cognationem tunc oriri. Tum quod sic contingit in Catechismo, nam per ipsum nascitur cognatio inter leuantem, & leuatum, & patrem, & matrem leuati, esto leuatur nondum baptizatus sit; non enim per Catechismum, & exorcismum baptismus confertur, & tamen nascitur ea cognatio. Tum quod sponsalia contracta cũ Iudæa non baptizata cum Christiano sub conditione, si ad fidem venerit valida fiunt, si deinceps baptizetur, esto ab initio nulla sint; ergo idem & hic, quod notandum est; quandoquidem apud neminem quæstionem hanc legi.

3 Tertia quæst. est † an minor ætate suscipere maiorem posit. Videbatur dicendum non posse, nam nec minor potest adoptare maiorem, §. minorem de adopt. in Instit.

Contrarium tamen asserendum est. Tum quod hic maior est, quo ad spiritualia, ex quo prior est confirmatus. Tum quod in spiritualibus ratio huius non habetur, alioquin Iuuenis non posset infidelem senem baptizare, quod absurdum est. Et de quæst. hac itidem satis.

4 Quarta quæst. est, † an contrahatur per procuratorem cognatio hæc. Concludendum breuiter est non contrahi, vt asserit Nauar. in cons. 6. vbi quæstionem hanc disputauit de cognatione Spirituali, & Ego in Tract. meo de Sacram. Excipitur tamen vbi consuetudo contraria esset, nam quod per legem constitui potest, & per consuetudinem, vt per legem valet id fieri, ergo & per consuetudinem modo probetur, quæ tamen sola videtur esse inter Principes, qui per se ad suscipiendũ ire nequeunt, vt dixit Nauar. eod. cons. 6. n. 8. De his omnibus tamen vide Capell. Tholoss. decis. 175. & quæ supra diximus.

5 Quinta quæst. est, † an si plures duobus scilicet vnus, & vna suscipiant cognationem omnes contrahant, ex quo per Trid. Synod. sess. 24. de reform. matr. cap. 2 cautum est, vt vnus vel vna, vel saltẽ vnus, & vna suscipiant. Concludendum est cognationem cum omnibus contrahi, etsi enim actus contra legem factus regulariter non valet, l. non dubium. C. de leg. Excipitur tamen vbi lex actum non tollit, & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore cõsistere, & valor actus non respuit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dixit Bart. communiter recept. in l. prætor ait, nu. 3. ff. de oper. nou. nunciat. & ita in casu nostro est; nam non tollit actum, sed ponit pœnã Parocho admittenti plures duobus, idest, tres, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti. Quæ diximus de Cognatione orta ex confirmatione; eadem asserimus de orta ex baptismo, de qua agimus supra etiam in materia baptismi.

6 Sexta quæst. est; † an nascatur inter patrem baptizantem in articulo mortis suum filium ex vxore. Concludendum est nullam cognationem nasci, quæ noceat matrimonio ca. ad limina 30. q. 1. non enim peractum bonũ præiudicium fit matrimonio legitimè prius contracto: secus autem si quis ex illegitima copula filium natum, vel in eo casu baptizaret; hic enim nascitur cognatio, ex quo præiudicium non fit matrimonio contracto; sed contrahendo, quod facilius impeditur, arg. l. patre furioso. ff. de iis, qui sunt hi, vel alien. iur. & ca. quemadmodum de iureiurand. atque sic respondet Nauar. in cons. 5. eod. Non tamen in Confirmatione id locum habet, cum Sacramentum necessarium non sit; quare, etsi matrimonium non tollit, impedit tamen ne debitum petatur sine dispensatione; Non ergo patet, vel mater suscipere suum filium in Confirmatione debet, cum vigeat diuersa ratio in baptismo ab ea quæ Confirmatione. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Chrisma ex oleo, & balsamo confectum materia Confirmationis est.*

2 *Oleum de necessitate Sacramenti est ex oliuis, & ab Episcopo consecratum.*

3 *Oleum non benedictum, oleo benedicto additum num benedictum fiat.*

4 *Balsamum de necessitate præcepti est necessariũ, non de necessitate Sacramenti, peccat tamen mortiferè Episcopus si illud omittat.*

§. II.

1 §. † MAteria huius Sacramenti est Chrisma ex oleo, & balsamo confectum, & idcirco ex duabus speciebus, de quibus singulis agendum est, & prius de oleo, de quo videbimus, an sit de necessitate Sacramenti. Secundo quod oleum esse debeat. Tertio quale. Postremo an huic benedicto si non benedictum addatur, additum benedictum fiat.

2 Quoad primum igitur † oleum de substantia huius Sacramenti est, vt communiter DD. concludunt, & ego in Tract. meo de Sacr. tab. 3. cap. 18. & Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 10. num. 4. id asseruit.

Quoad secundum ex oliuis esse debet, vt dixi in eod. cap.

Quoad tertium ab Episcopo benedictum, vt probaui in eod. cap. 18. de communi DD. sententia.

3 Quod quartum, † an si huic oleo benedicto aliud non benedictum addatur, & ipsum benedictum fiat. Ego sic distinguendum breuiter censeo. Aut oleum benedictum plus est, quàm oleum additum non benedictum: & in hoc casu sentio, & benedictum ipsum fieri, & Sacramentum hoc conferri posse; ex quo enim plus est benedictum, trahit ad se singulas partes olei non benedicti, sicut aqua non benedicta pauca addita magnæ quantitati aquæ benedictæ, benedicta fit ob eandem rationem; Hinc, & modica aqua in magna quantitate vini posita in vinum conuertitur, cuiusmodi est, quæ in vino ponitur, quod consecrandum est; si enim in vinum non transiret, non consecraretur; quandoquidem aqua per se consecrari non potest, vt DD. concludunt. Aut oleum non benedictum plus est, quam oleum benedictum; & in hoc casu sentio oleum non benedictum, benedictum non fieri, imo oleum non benedictum corrumpere, (vt ita dicam) substantiam benedicti, quatenus tale est; sicut si gutta aquæ in vrceum vini infunderetur, nam eius substantia à vino corrumpitur, ergo & idem hic. Nec facit si dicatur oleum benedictum vti dignius trahere ad se oleum non benedictum, vti minus dignum, cap. quod in dubijs iunct. Gloss. de consect. Eccles. vel Altar. hoc enim verum non est, nisi maior quantitas benedicti sit, quam non benedicti, non enim vi consecrationis id fieri potest, cum benedictio iam facta sit; namque si hoc daretur, & illud dádum esset vinum additum speciebus vini consecrati, & ipsum consecratum fieri, quod falsissimum est. cap. cum Marthæ, §. quæsisti. de celebr. miss. sequeretur etiam guttam aquæ benedictæ in mare proiectam totam aquam maris benedictam reddere. Quo igitur oleum benedictum trahat ad se oleum non benedictum quantitate superare debet non benedictum, atque sic dixit de aqua. Syluestr. in verb. aqua quæst. 3. de mente Sanct. Thom. vbi rem hanc pluribus egit. & sequitur Azor. Instit. moral. parte 2. libro 9. cap. 15. quæst. 6. Quare Episcopi dum Chrisma conferunt, si oleum non benedictum addere velit, ne desit minor quantitas olei non benedicti oleo benedicto adiungi debet; & Sacerdos qui singulis annis domus aqua benedicta lustrat in Hebdomada Sancta, non addet ad aquam benedictam maiorem quantitatem aquæ non benedictæ, alioquin neuter eorum quicquam facit; & hoc notandum est; quandoquidem vidi quosdam in hoc errare. Paululum igitur aquæ non benedictæ ad benedictum debet addi, ea ratione quam supra dixi, & quo, coaddita benedicta efficiatur, quod contingit statim, atque aqua benedicta per singulas minimas partes non benedictæ permeauit; & de oleo satis.

4 Quoad Balsamum † de necessitate Sacramenti non est, vt asseruit Caietan. in 3. parte quæst. 72. artic. 1. & 2. & Nauar. in consil. 1. vbi quæstionem hanc disputauit. de Sacram. vnct. & Couar. libro primo, variar. resolut. capit. 10. num. 4. & in Tract. meo de Sacram. Tabul. 3. capit. 18. & 19. & probatur id potissimum, per capit. primo de Sacram. non iterand. Peccat tamen mortiferè Episcopus, qui sine Balsamo oleo admixto Sacramentum hoc administrat; etenim de necessitate præcepti est, quamuis de necessitate Sacramenti non sit, sic enim & mortiferè peccat, qui sine aqua in vinum infusa consecrat. At quod si Balsamum non habet? Non conferet hoc Sacramentum; non enim Sacramentum necessitatis est. Quid verò si conferat Balsamo non adhibito? Iterum administrabitur eadem forma adhibita; non enim alia est tradita. Nec ob id Sacramentum hoc iterabitur, nam requiritur ad ipsum iterandum intentio ipsius conferentis, vt scilicet hoc animo conferat, quò ipsum iteret, quod in casu nostro non contingit ex quo intendit, quod deest supplere atque sic dixit Nauar. in eod. consil. primo, in fin. Sic enim & baptismus hac rat one iteratur, vbi an collatum sit, de iure, aut de facto dubitatur, capit. primo, de baptism. Balsamum verò, cuius speciei sit, nihil interest, si plures species dentur: nam & in Sacramento Eucharistiæ, modò vinum sit ex vnius vitis, nihil interest, ex qua specie vuarum sit. Idem de pane modo ex specie tritici sit; sicut etiam de oleo, vbi ex oliuis est; sed de materia satis, iam quibus conferendum sit videamus.

SVMMA.

1 *Baptizati esse debent, qui confirmandi sunt.*
2 *Confirmandi non debent esse in peccato mortali, sed saltem contriti.*
Item nec excommunicati, nec interdicti.
3 *Subditis confirmatio conferenda est.*
4 *Admonitio, seu contio haberi debet ad populum, antequàm hoc Sacramentum administretur.*

§. III.

§. III.

1 §. † BAptizati esse debent ij, qui Sacramentum Confirmationis suscipere volunt; alioquin Sacramentum non accipient, vt probaui in Tract. meo de Sacram. Tab. 3. cap. 14.

2 Secundo † quò & gratiam Sacramenti consequantur, si peccato mortifero detinentur, contritionem ipsius saltem habere; alioquin etsi charactetem accipiunt, non tamen gratiam.

Non etiam excommunicati, interdictivè esse; nam estò contumaciæ eos pœniteat, mortiferè tamen peccant, ipsorum susceptione, ex quo Sacramentum Communione carent. cap. penult. de sent. excom. & capit. fin. eod. lib. 6. & vt probaui in Tract. meo de Cens.

3 Subditi etiam † esse eius Episcopi, qui Sacramentum eis confert, nam & baptismus, sicut etiam alia Sacramenra à proprio Parocho conferenda sunt. Atqui si contra fiat Sacramenrum quidem confertur, collator tamen, quod nulla pœna præscripta est, arbitraria punietur. l. prima. ff. de iur. deliber. & capit. de causis, de offic. delegat. & ita in simili dixit Gloss. in Clement. prima, de priuileg. Verum quid de eo, qui ab hæreticis venit non habens certas sedes, seu domicilium alicubi collocatum, à quo suscipiet hoc Sacramentum? Quòd hic vagus dici potest, ob eam rem ab Episcopo eius loci accipiet, vbi inuenitur. iuxt. Gloss. in l. prima, C. vbi de crimin. agi possit, & ita respondi, cum essem Mediolani hac de re consultus, cum casus hic occurrisset, & bene per prædicta.

4 Quare † Episcopus, cuius munus proprium est, Sacramentum hoc administrare, breuibus, ac grauibus verbis, anrequam Sacramentum hoc administret, vel Parochus de præstantia, & dignitate huius Sacramenti ad Populum sermonem habebit, simul admonendo, qua pietate ad hoc Sacramentum suscipiendum venire quis debeat; nullum enim aliud Sacramentum est, quod maiori in curia suscipiatur; rident enim multi, verba iocosa fundunt, ne grauiora dicam; quæ omnia facile tollentur habito sermone, (vt dixi) de huius Sacramenti præstantia.

Reliqua demum, quæ ad hoc Sacramentum administrandum pertinent ommittimus, quoniam ipsa in meo Tract. de Sacram. abundè tractauimus, iam ad Sacramentum ordinis transeamus.

DE ORDINIS SACRAMENTO materia, ex qua Potestatis, atque Officij Episcopi secunda, habito respectu ad ordinem Episcopalem.

CAP. XXVI.

SVMMA.

1 *Episcopus ordinis Sacramentum conferre potest, ac debet.*

2 *Episcopus quas qualitates habere debet, quò ordinem conferat.*

3 *Episcopus edicens, ne quis veniat ad ordines suscipiendos, qui vitium animi, vel corporis patitur, an conferat ordinem, si talis veniat.*

4 *Formam dum profert Episcopus materia porrigere debet, & secundo ordinandus an tangere oportet.*

SECVNDO Sacramentum Ordinis est materia, ex qua Potestatis Episcopalis habito respectu ad ordinem Episcopalem; de qua materia hæc contemplabimur. Quisnam ordines conferre possit, & quæ inesse ei debeant, vbi conferre vult proprio iure. Secundo de ijs, qui ordines suscipere volunt. Postremo de modo, & ordine adhibendo ad eius collationem.

1 Quoad primum igitur † iure proprio Episcopus Sacramentum ordinis conferre potest; sic enim habetur in capitulo quamuis, distinct. sexagesimaoctaua, capitulo perlectis, § ad Episcopum, distinct. vigesimaquinta, & in capitulo aqua, iuncta Gloss. de consecrat. Eccles. vel Altar. & sic inquit Gloss. in capitulo. Quia periculosum, de sentent. excommunic. libro sex-

 to, &

to, & in capitulo transmissam de elect. in antiqu. & Catechism. Roman. de ordine, capitulo de legitimo Sacramenti ordinis ministro, & asseruit nouissime Tridentin. Synod. sess. vigesimatertia, de Sacrament. ordin. canon 7. nam anathemate eos damnauit, qui contenderent Episcopos ordinandi potestatem non habere. Id, quod ego probaui pluribus in Tractat. meo de Sacramentis, tabula septima, capitulo secundo.

2 Necessariò autem † huic Episcopo, quò ordinem conferat, hæc inesse debent. Primum, vt consecratus sit; nam, cum ordines conferre munus sit Episcopatus, ordo hic non confertur nisi consecratione, & idcirco etiam si Episcopus confirmatus ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere valet, non tamen ante consecrationem, ea quæ sunt ordinis potest, vt tradidit Gloss. communiter recepta in citat. capitu. transmissam, & ibi Abbas, numero tertio, versic. Vltimo not. de elect. & in capitulo licet, numero sexto, versic. Consumario autem quoad virtutem de trans. prælat. facit quoque capitulo Corepiscopi. § Quod autem distinct. 68. & capit. vnic. versic. Manus, de Sacram. Vnct. Ante consecrationem igitur, si ordines conferat, nihil faciet, ergo consecratus esse debet.

Secundo Episcopus conferre ordines velle debet, idest intentionem actualem, vel saltem virtualem habere ordines conferendi, vbi eos confert. Tum quod id asseruit generatim de omnibus Sacramentis. Tridentin. Synod. sess. 7. Canon. 11. Dum inquit. Si quis dixerit in Ministris; dum Sacramenta conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit. Hæc ibi, ex quibus proposita quæstio habetur. Tum quod omne Sacramentum omnino est nullum, si Minister, qui ipsum conficit non habet intentionem actualem, vel saltem virtualem conficiendi illud, vt asseruit Sanctus Thomas communiter receptus, in tertia parte, capitulo tertio, numero octauo, vid. Quare si Episcopus non intenderet ordines conferre ijs, qui vitium aliquod animi corporisvè haberent, vel id apertè dicat, vel non ob prædicta, ordo non conferetur. Excipitur tamen vbi hoc ediceret ad terrorem tantum, non autem, quò re vera ordinem conferre nollit; vbi tamen non constat omnino de hoc animo, iterum conferri ordo debet, vt declarauit Sacra Congregatio, cui similis casus propositus fuit; nam, cùm quidam Diaconus, quò Episcopus dum viueret familiariter vtebatur, attestaretur Episcopum sæpe ei dixisse se similes protestationes ad terrorem tantum, emittere, Sacra Congregatio in hac sententia fuit, in qua & Summus Pontifex ad quem relatio facta est, vt ordines iterum reciperent, qui ab Episcopo sic protestante ordines accepissent; nam ex protestatione facta ab Episcopo constabat præsumptione ordines ipsum noluisse conferre, quæ protestatio non tollebatur per assertionem Diaconi, ita habetur apud Nauar. in consil. primo, in Addit. de eo, qui fur. ordin. suscep.

3 Verum, quid † si simpliciter edixit, ne quis vitium animi, corporisvè pateretur, ad ordinationem veniret, seu qui probatus non esset: non adiecit tamen se nolle ordinem contrafacientibus conferre, an si nihilominus aliquis non approbatus, vel vitium aliquod patiens accedet ad ordinationem, ordinem hic, & characterem suscipiet? Videbatur dicendum ordinem, & characterem hunc non suscipere; nam delictum non præsumitur, leg. meritò. ff. pro socio, & quilibet præsumitur bonus, capitulo secundo, de reg. iur. At si diceremus huic indigno Episcopum ordines conferre velle, præsumeretur delictum ipsum committere, ex quo indigno ordines confert. Contrarium tamen concludendum est, scilicet hunc ordines suscipere; Nam id primo habetur in capitulo primo, & in capitulo final. de eo, qui fur. ordin. suscep. vbi enim esset prohibitum, etiam sub pœna excommunicationis, ne ad ordines quidam venirent, ordinem tamen susceperunt, ac characterem, estò contrauenissent, vt ibi habetur; ergo vel prohibeat, ordo confertur. Postremo vbi prohibet, ne vitia patientes ad ordinationem veniant, non idcirco tamen ob id non vult ordines conferre; aliud enim est nolle indignos accedere ad ordinationem; & aliud nolle ordines conferre; ex quo igitur diuersa sunt, estò noluerit primum, non tamen sequitur noluisse secundum, vt habetur in citato capitulo, & in capitulo fin. de eo, qui furt. ordin. susčept. ex diuersis enim non fit illatio, argument. leg. Papinianus exuli. ff. de minor. Etenim omnes mortifero peccato affecti indigni Sacramentis, & beneficijs Ecclesiast. sunt; & tamen si conferantur collatio tenet, estò collator nollet sic affectos accedere. Non repugnat ratio contraria, nam Episcopus persona publica est, & idcirco, dum ordines confert, pro tali se gerit; at persona publica secundum allegata, & probata iudicare debet, capitulo Pastora-

Paſtoralis, §. quia verò, de offic. ordin. & leg. illicitas. §. vetitas. ff. de offic. præſid. non igitur delictum committit, ex quo vt publica perſona id non nouit; vera tamen eſſet ratio, vbi vt iudex id nouiſſet, ideſt, ei eſſet probatum. Imo nec peccat ſi quis improbatus ordinibus ſe ingerat, & Epiſcopus id non animaduertat. Multò minus peccat ille, qui delicta non nouit ordinandorum, vt Iudex, & probare ea non poteſt. Hinc enm Epiſcopum grauiter peccare dixit Nauar. in conſilio primo de eo, qui furt. ordin. ſuſcep. numero duodecimo, qui generalem ordinationem facturus expreſsè, vel tacitò coram Deo non proponeret ſe non intendere illis ordines conferre, qui ordine indigni ſunt, ob occulta crimina, & vitia, quæ ipſe neſcit, & neſcire tenetur, vel probare non poteſt, capitulo ſi tantum, & capitulo placuit decimoſexto, quæſt. ſecunda, quibus probatur peccare Epiſcopum obijcientem crimen ſubdito, quod probare non poteſt; præſertim quod nihil cum ſcandalo agendum eſt, capitulo nihil cum ſcandalo de præſcript. & ad ipſum non pertinet delicta occulta punire, cum Eccleſia de occultis non iudicet, capitulo ſi Sacerdos de offic. ordin. & capitulo, ſicut tuis cum ſimilibus citat. ibi à Gloſſ. de Simon. In hac quæſtione igitur ſic concludendum cenſeo.

4 Tertio † requiritur, vt dum Materiam Epiſcopus porrigir ipſis ordinandis, ſimul & formam proferat; & ordinandi materiam tangant ipſis porrectam, vt aſſeruit id pluribus Caiet. in Tractat. de Sacrament. ordin. collat. Tractat. vigeſimoſexto, vbi etiam eos reprehendit, qui hæc non obſeruant; quandoquidem de neceſsitate Sacramenti hoc eſſe probat. Hanc opinionem ego etiam tenui in Tractatu meo de Sacrament. Tabul. ſeptima, capitulo decimoctauo; ſed de his hactenus; iam de ijs agamus, quibus ordines conferendi ſunt, quod in ſequenti præſtabimus.

SVMMA.

1 *Subditis ſuis ordines conferre Epiſcopus debet.*

2 *Subditus quatuor modis dicitur habito reſpectu ad ordines ſuſcipiendos.*

3 *Origo reddit quem ſubditum Epiſcopo quoad ordines.*

4 *Origo alia eſt ſua, alia eſt à Patre, alia à Matre, alia à Patrono.*

5 *Origine vnde quis dicatur, vbi Mater peregrè proficiſcens puerum peperit.*

6 *Profeſsi in aliqua religione, & ab ea eiecti, à quò ordines ſuſcipient.*

§. Primo.

§. DE ijs, quibus ordines conferendi ſunt, agendum nobis propoſuimus, iam igitur rem aggrediamur.

1 † Epiſcopus ergo ſuis ſubditis ordines conferre tantum debet, ita habetur in capitulo nullus, & tot. tit. de tempor. ordinat. libro ſexto, vbi prohibetur, ne alterius ſubditis ordines conferrantur ergo ſuis conferri debet. Idem habetur in capitulo nullus primas 9. quæſt. ſecunda, & per totam eam quæſtionem, & in capit. primo, cum duobus ſequent. diſtinct. nonageſimaprima, & nouiſsimè apud Triden. Synod. ſeſſ. 23. de reform. capitulo octauo, ibi vnuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur, & capitulo decimo, ead. ſeſſ. verſic. Qui Regularibus ſubditus non ſit, & capitulo tertio, verſic. ſubditos ſuos non aliter. Verum quoniam communi iure quatuor modis ſubditus Epiſcopo quis dicitur habito reſpectu ad ordines, ſcilicet primo ratione originis. Secundo ratione domicilij. Tertio ratione beneficij Eccleſiaſtici, quod quis habet in Diœceſi Epiſcopi, vt dicitur in citat. capitulo primo, & capitulo nullus, de tempor. ordin. lib. 6. Quarto ratione habitationes triennales cum Epiſcopo, vt habetur apud Trident. Synod. ſeſſ. 23. de reform. cap. 9. ob eam rem de his omnibus modis agamus, & prius de ſubiectione habito reſpectu ad originem, de qua ſubiectione hæc contemplabimur; Primum quid ſit. Deinde quot modis requiratur. Tertio quid iuris ſi mulier peregrè proficiſcens in itinere pariat.

2 Quoad primum igitur † ſubiectio Originis hęc habito reſpectu ad ordines ſuſcipiendos

dos est subiectio, quæ acquiritur Episcopo loci, vbi quis natus est, vel eius parens, vel Dominus.

Dixi subiectio, vti genus; non solum enim dicitur de subiectione hac, verum etiam, & de quacunque alia subiectione.

Dixi reliqua vti differentias, quibus separatur ab alijs subiectionibus, de quibus infra.

3 Dixi † etiam, vbi quis natus est: nam hac ratione subiectio acquiritur Episcopo, scilicet ob ortum qui fuit in sua diœcesi, vt dicitur in capit. nullus de tempor. ordin. libro sexto, qui ergo Arimini ortus est, quoad ordines suscipiendos, subiectus Episcopo Arimini est.

4 Dixi, † vel vbi Parens, quandoquidem origo etiam patris inspicitur quoad ordines suscipiendos. Quare ab Episcopo Diœcesis, in qua pater natus est, ordines suscipere filius potest, quamuis alibi ipse natus sit, atque sic dixit Gloss. in capitulo primo, in verb. Alienigenas, de vsur. libro sexto, & Philip. Franc. ibidem in fine, & Gemin. & Anchatan. & Iason etiam in leg. huiusmodi, §. legatur. ff. de legat. primo, & Nauar. in consilio decimonono, de tempor. ordin. Poterit igitur quis ordinibus initiari non solum ab Episcopo Diœcesis, in qua natus est, verum etiam ab Episcopo Diœcesis, in qua pater. Iacob. tamen de Graff. decis. vigesimaquinta, in titul. de approbat. contrarium asseruit, scilicet suam, & non patris originem spectandam esse Doctores autem in citat. capitulo cum nullus ante factum, opinionem hanc tenendam concludunt, post factum priorem ad excusandos ordinatum, & ordinantem, & ita refert Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quarant. in verb. ordo 2. pagin. trecentesima quinquagesima, versicul. Quoad tertium.

Excipitur tamen origo Aui, & aliorum ascendentium, non enim in hoc prodest, vt allegati DD. inquiunt, quandoquidem in infinitum iretur.

Secundo excipitur origo patris naturalis: nam eius origo non inspicitur, sed matris quoad illegitimum, leg. prima in fin. ff. ad municipal. & leg. eius, qui ff. eodem.

Tertio excipitur, vbi de libertinis agitur, seù libertis: nam originem Dominorum sequuntur, & non patris. leg. assumptio, in fin. & leg. sequen. ff. ad municipal. Præter originem igitur suam, prædictorum etiam origo inspicitur. Et idcirco non solùm ab Episcopo suæ originis, sed prædictorum, ordines suscipere poterit. Ex his habemus secundum, quod explicandum nobis proposuimus scilicet quot modis contingat ratione originis subiectum, quem fieri Episcopo respectu habito ad ordines.

5 Quoad tertium scilicet † si mulier peregre proficiscens extra diœcesim domicilij, quo reuerti volebat, filium peperit, vnde filius hic originem traxisse dicatur? Communiter concluditur à Canonistis, in capitulo Rodulphus, de rescript. & à Viu. qui de communi testatur sententia in sua Sylu. opin. 804. originem eius esse, vbi pater domicilium habebat, quandoquidem non inspicitur, quod per accidens est; sed quod per se, argument. leg. prima. ff. de autor. tutor. Quare, vel in mari quis nascatur, originem tamen habebit à domicilio patris. In hac materia igitur sic concludendum est, quod ad rem nostram pertinet.

6 At † quid de professis in aliqua religione, aqua eiecti ob delicta fuerunt ordine, & habitu exuti, à quo ordines suscipient? Plane ab Episcopo originis, modò alias habiles sint, ita dixit Nauar. in consil. 8. de regul. Nôn enim ammisserunt subiectionem originis, ex quo à natura est argument. §. se naturalia. in Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. vide tamen, quæ supra dixi. de regularibus. Sed iam de subiectione habito respectu ad domicilium, agamus.

SVMMA.

1 *Domicilium quid sit.*
2 *Quomodo contrahatur.*
3 *An pluribus in locis domicilium habere, quis possit.*

§. II.

§. SEcundo, habito respectu ad ordines suscipiendos, quis etiam Episcopo subditus Domicilij ratione efficitur. Id quod vt dilucidius fiat hæc explicanda sunt. Primum domicilium quid sit. Deinde qua ratione contrahatur. Postremo, an in pluribus locis domicilium habere quis possit.

1 Quoad primum igitur † Domicilium est locus, in quo quis habitationem habet animo

animo ibi perperuò habitandi. Nam statim atque habitationem quopiam quis transtulit, quo perpetuò ibi habitet, statim & in ipso momento domicilium contrahit, vt habetur in l. Ciues. C. de incol. libro 10. & capit. cum nullus, & ibi not. Philip. Franc. & Gloss. in verb. Domicilium. de tempor. ordin. libro 6. & Abb. in capit. penult. in fin. de Paroch. & Nauat. in consilio secundo, de tempor. ordin. & in consilio quarto, numero octauo, de constitut. Et de hoc primo satis.

2 Quoad secundum † contrahitur Domicilium, vt ex dictis patet, statim atque habitationem quis aliquò transtulit, quò ibi perpetuo sit, etsi animum suum declarauit pro tali haberur. Rota tamen vult praeter animi declarationem, vt aliquis actus interueneric, exempli gratia, vt emerit domum, & ita Socin. in cap. fin. numero 25. de foro compet. & Addit. ad summam Bullar. Steph. Quart. in verb. ordo, pag. 350. versic. Circa tertium. Si verò non declarauit ad coniecturas confugiemus, & an domicilium transtulisset, arbitrabimur. ita dixit Abb. ibid. Quare, qui aliquò cum omnibus suis rebus ad habitandum vadit, eò domicilium transtulisse existimabitur. vt dixit Bartol. in l. Domicilium, ff. ad municipal. & qui habitat, vbi maiorem suorum bonorum partem habet, de eo idem iudicabitur; vt dixit idem Bartol. in l. placet. ff. eodem. Si vero nihil habet in bonis, habitatio decennij cum animo habitandi perpetuo requiritur. l. 2. C. de incol. libro 10. Non requiritur autem Episcopi licentia in domicilio mutando, vt habetur in capit. fin. & ibi not. Abb. numero primo de Paroch. & alien. Paroch. non solum quoad temporalia, verum etiam nec ad spiritualia. Ex his constat discipulos, qui Bononiae alibivè studiorum gratia commorantur domicilium iisdem in locis non contrahere; quandoquidem animum non habent perpetuò ibi maneudi, ita dixit Abb. in capit. nullus, de Paroch. Idem de Mercatoribus, & de Iudicibus sentimus; quandoquidem Iudices, qui in aliquo ad iudicum munus exercendam proficiscuntur, & Mercatores, qui ad negotiandum, non habent animum perpetuo ibi moraudi. Et de hoc secundo satis; coniecturas autem plures recenset Menoch. de arbitr. iudic. libro secundo, cent. prim. cas. 86.

3 Quoad tertium, † an in plutibus locis domicilium habere quis possit, concludendum est, id posse, capit. 2. de sepulr. & vt dixit Gloss. in capit. penult. in verb. Domicilium, de tempor. ordin. libro sexto, & not. Abb. in capit. inter nostra, numero 10. de sepult. & habetur in l. assumptio originis. ff. ad municip. Hoc autem contingit, vbi in locis pluribus, quis aequè habitat exempli gratia, aestiuis temporibus in hoc loco habitat, hyemalibus verò in illo. Regulares verò domicilium habent vbi praelaturam, quousque alio mittantur. ita Bald. in l. prima, ff. ad municip. & sequuntur nonnulli alij DD. & Felyn. in capit. dilectus filius, 2. versic. De domicilio, versic. octaua conclusio, de rescript. de quo domicilio egit etiam, ibi abundè Felin. & Diaz. in pract. crim. capit. 9. & Addit. ad eum, & capit. 54. numero 26. & nos etiam supra. Hoc domicilium autem, & filiusfam. pubes elligere sibi potest, l. placet, cum sequ. ff. ad municipal.

His praemissis, Episcopus subditis suis ratione domicilij ordinem, communi iure confert. Excipitur tamen, vt ab Episcopo domicilij ordine accipere nequear, vbi ab Episcopo originis ordinatus esset ad titulum beneficij, quod residentiam postulet, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate, & necessitate Ecclesiae, enim tunc Episcopus domicilij, nisi prius habeat ab Episcopo primo, qui ordines contulit, an cesset causa iusta, ob quam fuit ordinatus ordines ei conferrens debet, sed remittere ad ipsum Episcopum, vt inseruiat Ecclesiae, cuius gratia ordines ei collati sunt, ita Addir. ad summam Bullar. Steph. Quart. in verb. ordo, versic. Circa tertium, pag. 351. Sed de subditis ratione domicilij satis. Iam de subditis ratione beneficij agamus.

SVMMA.

1 *Beneficium Ecclesiasticum, vbi quis habet in Dioecesi alicuius Episcopi, eidem ordines conferre potest, quae regula quousque pateat declaratur.*

§. III.

1 §. † Tertiò habito respectu ad ordines suscipiendos, quis subiectus est Episcopo dioecesis, in qua beneficium ipse habet; idest Episcopus loci, in quo quis beneficium Ecclesiasticum haber, superior eius est, & ei couferre ordines potest, vt dicitur in capitulo cùm nullus de tempor. ordin. libro sexto, & DD. ibi communiter notant.

Id quod locum habet, etiam si ad titulum eius beneficij ordinatus non fit, nam citat. capitulo, cùm nullus non distinguit: ergo nec nos distinguere debemus, leg. de pre-

pretio. ff. de publ. in rem act. atque sic sentit Gloss. in eod. cap. cum nullus in verb. Ecclesiasticum.

Secundo locum habet, vel hoc beneficio non eximatur à iurisdictione primi Episcopi, vtpotè vel quia beneficium hoc non requirit residentia, ita dixit Philip. Franc. in ead. Gloss. & Add. ad summ. Bull. Steph. Quarant. in verb. Ordo, pag. 350. versic. Circa secundum.

Tertio locum habet, quamuis beneficium huiusmodi annexum habeat aliquem ordinem certum, vt pote Subdiaconatum; Nam Episcopus, vbi est hoc beneficium, poterit ei non solum ordinem conferre Subdiaconatus, verum etiam alios ordines, atque sic sentiunt Gloss. ibi, & Philip. Franc.

Quarto locum habet, vbi plura beneficia habet; nam si vtrunque residentiam postulet, hic plura domicilia habere dicetur, modò æquè in vtroque resideat; secus si in vno per Vicarium inseruiat, ita Felin. in cit. cap. dilectus, 2. de rescript. & Diaz. in prat. crim. can. cap. 8. Id quod locum habet, vel Episcopus ei conferat beneficium, quò ipsi, & ordines conferat, estò contrarium teneat. Philip. Franc. ibidem, num. 3. quem sequitur Addit. ad summam Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo. vers. Circa secundum, & malè; nam canon non distinguit, qua ratione quis habeat beneficium, modo legitimè ipsum habeat.

Postremò locum habet, vel beneficium simplex sit, & animarum curam non habeat; quandoquidem cit. cap. cum nullus, loquitur simpliciter. Contrarium tamen tenet Innoc. & Ant. & Abb. in cap. ex. ore de priuil. & Diaz. eod. cap. 10.

Excipitur tamen primo, vbi pensionem quis haberet, etiam in titulum, non enim Episcopus illius loci, vbi est beneficium, vnde pensio habetur, ius habebit in pensionarium quoad ordines; Quare nec Episcopus poterit ordinare Clericum, ob id, quod patrimonium in sua Diœcesi habeat, ad cuius titulum vult ordinari, si ratione alia subditus ei non sit.

Secundo excipitur, vbi quis haberet beneficium ad tempus, vtpotè in Commendam; quamuis hodie Commendæ perpetuæ sint, vel quousque in seminario doceret. iuxt. cap. cum nonnulli. de magistr. & ita dixit Rebuf. in tit. de cler. à quib. & quomodo creentur. Quare locum habebit regula proposita, etiam in Vicarijs perpetuis; quandoquidem pro Parochos habentur, per Clement. vnic. de off. vicar.

Postremò excipitur, vbi haberet quidem beneficium, sed non ad victum sufficiens; non enim potest Episcopus loci, vbi beneficium est, huic ordinem sacrum conferre; nam Trid. Synod. postulat, vt ipsum beneficium sit sufficiens ad victum honeste. Sess. 21. de reform. cap. 2. posset tamen ordines conferre si adiungeret patrimonium sufficiens victui. ita Addit. ad summam Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, versic. Circa secundum.

SVMMA.

1 *Moratus cum Episcopo per triennium, ab ipso ordines suscipere potest, modo beneficium statim ei conferat.*

§. IV.

1 † Postremò subditus communi iure Episcopo quoad ordines, est, qui triennium cum eo moratus est; idest Episcopus conferre ordines ei potest, qui triennium secum moratus est; modo beneficium statim ei conferat, ita habetur apud Triden. Synod. sess. 23. de reform. cap. 9. & Nauar. in cons. . . . . quæst. 1. de tempor. ordin. Hoc tamen intelligitur de eo familiari, qui cum Episcopo fuerit commoratus, & præsens inseruiuit: alioquin si absens, estò sumptibus Episcopi vixerit, priuilegium hoc non habebit, ex quo ab eo cognosci non potest, quoad mores, ac reliqua, quamobrem illud triennium præscriptum est. ita Addit. ad Diaz. cap. 26. vers. Tertius casus, & ita Maiol. de Irregul. lib. 4. cap. 2. num. 5. & Addit. ad Summam Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo vers. limita in eo. pag. 352. Id quod locum habet, vt scilicet beneficium conferat, vel primam Tonsuram ei conferre vellit: nam & ipsa in numero ordinum habetur pontificio iure. cap. cum contingat. de ætat. & qualit. & ita dixit Nauar. in eod. cons. . . . & ita Rot. iudicasse testatur eadem Addit. in eod. loco. Quare multo magis locum habebit, vbi ordines minores ei confert. Sic enim Sacra Congregatio interpretata est, vt refert ead. Addit. ibidem, quæ beneficia collationem concurrere cum ordinis collatione debere asserit, quod ego interpretor statim, seu paulo post. Si enim ante conferret, ratione beneficij conferendi potestatem haberet, & non ratione triennij.

Excipitur tamen Episcopus titularis, nam nec ratione hac conferre primam tonsuram potest, absque proprij Prælati consensu, aut litteris dimissorijs: nam contrafaciens per annum ab officio Pontificalium suspensus est: & promotus ab executione ordi-

ordinum sit susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ita habetur apud Trident. Synod. sess. 14. de reform. cap. 2. & hoc ob has rationes, quod beneficium ei conferre non potest. Dimissorias tamen Episcopus hic triennalis ad ordines dare potest, non tamen dispensare in interstitijs temporum, vel cum illegitimo; est enim concessio illa exorbitans, & ita Nauar. in cons. 12. & 13. de tempor. ordin. Si autem beneficium non conferat, vel ab alio detur, ordines conferre ei non potest, ita Nauar in cons. 10. de tempor. ordin. Hi ergo subditi dicuntur, vt quibus ordines Episcopi conferre legitimè queunt. Sed iam de qualitatibus agamus, quæ inesse eis debent, qui ordines legitimè suscipere volunt.

S V M M A.

1 *Velle ordinem suscipere debet is, cui ordo confertur.*

2 *Inuitus, seu coactus, qui ordinem suscipit, an ordinem suscipiat, & vbi suscepit, an ad votum continentiæ obligatus sit, si ordo sacer ei conferatur.*

§. V.

§. DE qualitatibus in præsenti agendum est, quibus præditi esse debent, qui ab Episcopo ordines suscepturi sunt, & quoniam hæc partim omnibus ordinibus communes sunt, partim propriæ, ideo primo de communibus, deinde de alijs agamus.

1 Primum † igitur is, cui ordo confertur, velle ipsum ordinem debet. Tum quod ascribitur in eorum numerum, qui ex officio in sacris functionibus inseruire debent, ergo libens, suscipere debet, ac volens hylarem datorem enim delegit Deus. Tum quod sacramentum ordines singulis necessarium non est, & idcirco ad illud suscipiendum, quis cogi non debet, vt DD. communiter concludunt, quamuis generatim necessariū sit. Tum quod sacer ordo annexum continentiæ votum habet. cap. vnic. de vot. lib. 6. At continentiæ votum liberum, ac voluntarium esse debet iuxta illud Apostoli de Virginibus præceptum Domini non habeo. Tum denique quod per ordinis sacri susceptionē spirituale quoddam matrimonium cum Deo contrahitur. ergo volens, ac libens, quis ordines suscipere debet. cap. cum locum de spons. excipitur vbi vtilitas Ecclesiæ, vel necessitas id postulet iuret dist. 74. iunct. glos. summ. esto hodie id rarò contingat.

2 Verum quid † si cuipiam inuito sacer ordo conferatur, an ipsum recipiat? & vbi recipit, an ad continentiam seruandam obligetur? Quoad primam quæstionem sit breuiter distinguendum est. Aut hic omnino respuit ordinem suscipere, & nullo modo consentit; & in hoc casu ordinem non suscepit, fuit enim violentum hoc simplex, & nihil de sua voluntate adsuit, & idcirco nihil suscepit; etenim nec sic coactus baptismum suscepit. cap. maiores §. Item primo quæritur. de baptis. & vbi Abb. ac DD. notant. & cap. vbi d. 74. & ibi gloss. recepta. Aut consentit condicionaliter, quo scilicet viret periculum, ac metum ipsi iniectum, & sic violentem mixtum est, in quo adest voluntas, quamuis coacta, vt declarauit Philos. lib. 3. mor. & in hoc casu ordines quis suscepit, sicut sentit Gloss. in citt. cap. vbi, & de baptismo habetur in cit. §. Item quæritur, & ratio est quoniam in his Sacramentis, qui characterem imprimunt, non necessariò requiritur, voluntas libera ad characterem suscipiendum; sed solum vt patiatur, & vellit Sacramentum, quamuis coactus, atque sic sentit S. Thom. lib. 4. d. 25. q. 2. art. primo, & tradit Nauar. in cons. 1. & 2. & 14. de ijs, quæ vi. met. vè caus. fiunt è de prima quæstione satis.

Quoad secundam quæstionem, an ad continentiam seruandam obligatus sit, iuxta distinctionem propositam concludendum est. In primo casu igitur dubitationem nullam habet, ex quo enim Sacramentum non recipit ad reliqua, quæ Sacramentum consequuntur, non obligatur. In secundo autem casu, sic distinguendum est, Aut ratum deinceps ordinem habuit, id est carum habet, se ordinem suscepisse, & esto sciat se non teneri ad eius obseruationem, tamen vult in eo statu viuere, id quod vel dictis, vel factis declarauit, vt potè exercendo functiones ordines suscepti, & in hoc casu ad continentiam seruandam obligatur, ex quo deinceps ordinationem ratam habuit, & consentit arg. cap. cum quis. de sent. excomm. lib. 6. modo sciuerit se non teneri, antequàm enim id nouit, non censetur ratum habere.

Aut ratum non habuit ordinationem, & pertinax in ea voluntate permanet; & in hoc casu ad continentiam seruandam non tenetur, & idcirco vxorem ducere potest; nam continentiæ votum voluntarium esse debet, & non coactum, id est voluntatis est, & non præcepti: vt habetur in cap. Integritas. 32. q. 1. & tradidit Innoc. in cap. Non est compos sui. de tempor. ordin. & Sanct. Thom. quem alij sequuntur lib. 4. dist. 25. q. 3. & glo. in citt. cap. vbi d. 74. Quare nec Clerici priuilegia habebit, vt dixit cit. gloss. in cap. vbi, nec incidet in pœnam Clement. vnic. de consang. & affin. atque sic respondit consultus Nauar. eod. cons. 2. & cons. 14. Id quod locum habet, vel ordines suscepti functiones exercuerit,

cuerit, existimans se aliter facere non posse, & ignorans se posse repugnare, & non teneri ad continentiam seruandam; non enim per vsum ordines suscepti, ab hoc ignorante actus ratus habetur, nam vt actus nullus ratus habeatur, requiritur, vt is ad quem ratificatio pertinet, cognoscat actum nullum esse, & eo se non obligari; alias autem, ex quo errat, non consentit. l. si per errorem. C. de inr. & fact. ignor. Etenim nec matrimonium nullum, professiove nulla conualescunt, nisi à sciente rata habeantur, vt dixi, & ita asserit Nauar. eod. cons. de communi DD. sententia. Voto igitur continentiæ, cui nunquã consentit, non obligabitur. Excipitur tamẽ, vbi metus esset, qui in constantem virum nõ caderet. Secundo vbi eo modo, quo dixi, ratum haberet.

Quæ diximus de coacto, eadem dicimus, de non habente vsum rationis. vtpotè quia amens erat, vel dormiebat, vel infans erat, quando fuit ordinatus, per cit. cap. maiores, de baptis. esto in hoc Diaz. qui quæstionem hanc posuit, cap. 26. num. 4. nihil certi ponat. Verum cur coactus baptizatus cogitur Christianè viuere, hic autem sic ordinatus non cogitur? Gloss. in eod. cap. ait, ob id, quod baptismus est Sacramentum necessitatis, & salutis. cap. de Iudæis. d. 45. non autem hoc, quod potius confertur in vtilitatem aliorum. Tum vero dic castitatis votum esse opus super erogationis, ad quod quis inuitus non obligatur, & remitti posse, cum de iure positiuo votum continentiæ ordini connexum sit; at baptizatus, quod est de iure diuino, non potest permitti, vt ad pristinam vitam redeat, cum aliam susceperit baptismi susceptione, sed de quæstione hac satis.

SVMMA.

1 *Irregularitatem nullam animi habere debet, qui ordinibus initiandus est.*
2 *Item nec corporis.*
3 *Vxorem habens ad ordines admitti non debet, quæ regula quousque pateat declaratur.*
4 *Aetatem hic debet, quam ordo postulat.*
5 *Ante ætatem ordinem suscipiens, an in pœnam incidat.*

§. VI.

1 §. † SEcundo nullam Irregularitatem pati debet is, cui ordo conferendus est, quicunque ordo sit. Non animi irregularitatem. Irregularitas autem quid sit, & quotuplex, & Irregularitates animi quot, & quæ, quod declarauimus in Tractatu de Irregul. cap. 1. vsque ad cap. 44. ob eam rem quæ huc pertinent, ille ne sumantur. Quare nec hæreticorum filij esse debent. vi. de Diaz. cap. 22. qui id declarat, & Triden. Synod. sess. 23. de reform. cap. 7.

2 Nullam † etiam corporis irregularitatem pati debet, de qua irregularitate, quid, & quot eius species sint, quod egimus in eod. Tract. de Irregul. cap. 44. vsque ad cap. 59. Sicut etiam de Irregularitate orta ex infamia; ideo quæ ad rem nostram pertinent, quod haberi facillimè ex dicto cap. possunt, ob eam rem consulto sic omittimus.

3 Duo huc addidimus. † Primum eum, qui matrimonio iunctus est, & vxorem habet, ad ordines admitti non debere, quam rem vt dilucidiorem habeamus, pro regula habebimus, eum, qui matrimonio iunctus est ad ordines admittendum non esse, vt habetur in cap. coniugatus, de conuers. coniugat. & ibi Gloss. in fin. de tempor. ordin. lib. 6. vbi punitur etiam, qui ordines ei confert, & in Extrauag. Antiquæ concertationi, de vot. vbi punitur, qui coniugio coniunctus ordines suscipit. & not. ibi DD.

Hæc autem regula locum habet non solùm, vbi matrimonium consumatum est, verum etiam vbi non est consumatum; estò enim olim inter DD. dubitaretur, an per ordinem sacrum matrimonium non consumatum dissolueretur, vt inquit Gloss. in cap. primo, de vot. lib. 6. & Abb. in cap. verum, de conuers. coniug. quam dubitationem faciebat, quod per professionem in aliqua religione huius coniugij vinculum dissoluitur, cap. 2. & cap. ex publico de conuers. coniug. Hodie tamen quęstio hæc dubitationem non habet, nam per cit. Extrauag. Antiquæ concertationi de vot. declaratur non posse hunc ordines suscipere; & si ordines sacros suscipiat, matrimonium tamen contractum per verba de præsenti, quamuis consumatum non sit, minimè tolli, & ita quoque Capell. Tholos. decis. 361. & Addit. quandoquidem nec diuino iure, vel canonico id cautum reperitur. Qui ordines igitur sic suscepit, si induci nequeat, vt religionem aliquam profiteatur, & vxor instet ad matrimonium cõsumandum, ad secum manendum cogi debet, vt ibi dicitur. Imo his pœnis afficitur, si matrimonium morte dissoluatur, aut alia ratione; Nam primo in susceptis ordinibus administrare non potest. Secundo nec superiores suscipere. Tertio nec ad aliquod beneficium, officiumvè ecclesiasticum promoueri, ita ibi habetur, nisi profiteatur aliquam religionem; quandoquidem potest tunc cum ipso in prædictis dispensari, vt dicitur in cit. Extrauag. Antiquæ concertationi. Ordines igitur vinculo matrimonij obligato conferendi non sunt.

Excipitur tamen primò, vbi matrimonium consumatum non esset, nam si vxor aliquam

aliquam religionem profiteatur, quod poteſt per cit.c.2.& cap. ex publico de conuerſ. coniug.vel in ſeculo manens, maritus ordines ſuſcipere poteſt, & legitimè ipſi conferuntur; quippe quia matrimonium diſſolutum eſt, iuribus proximè citatis. Idem poteſt, & è contrario ſi maritus religionem aliquam profiteatur, tunc enim ad ordines admitti poteſt.

Secundò excipitur, vbi matrimonium conſumatum eſt, ſi enim mulier, ideſt, vxor religionem aliquam profiteatur, maritus in ſeculo manens ordines ſuſcipere poteſt, ita ſentit Gloſſ.in cit.Extrauag. Antiquæ concertationi in verb. Nouerit, eſto matrimonij vinculum ſublatum non ſit.

Tertiò excipitur, vbi vxor monaſterium nō ingreditur, modo continentiam moueat.cap. coniugatus,& 16. Gloſſ.fin. ibi vel dicas,vt dixit Alan.de conuerſ.coniug. & Nauar.in conſil. 13. num. 5. eod.

Quartò excipitur,vbi vxor adulterium cōmiſiſſet, & notorium eſſet, vtpotè quia publicè cum aliquo morabatur extra formam matrimonij,vel ſub forma matrimonij,quod contraxit, exiſtimans maritum abſentem mortuum eſſe, quem tamen viuere deinceps nouit,& tamen in matrimonio illo perſeuerauit; non enim maritus eam ſuſcipere cogitur. In his enim caſibus ſine licentia Iudicis ordines ſuſcipere poteſt, vel religionem ingredi, cap. Agathoſa,7.q.2.& ita Nauar. in conſ.4.& cōſ. 7.& 8.de conuerſ.coniug. Pro regula enim habetur in omnibus caſibus, in quibus poſt matrimonium conſumatum licet religionem ingredi, in eiſdem & ordines ſuſcipere quem poſſe. Si verò adulterium notum non eſt Indicis ſententia eſt expectanda, coram quo adulterio probato ipſe declarabit maritū ab vxore liberum eſſe, quoad torum,& habitationē, & ſic poterit ordines ſuſcipere. Hoc tamen verum eſt,vt poſsit ordines ſuſcipere,modo poſt adulterium ipſam non cognouerit, vel ſciens, vel ignorans, vel coactus, quod enim tunc irregularis eſſet, vt probaui in Tract. meo de Irregul. cap.54.§.2.num. 4. & 6. cum ſequ. ob eam rem ordinibus initiari non poteſt,niſi habita diſpenſatione. Sed de primo hactenus. Iam alterum aggrediamur.

4 Addimus igitur ſecundò † hunc in ea ætate eſſe debere, quam ſuus ordo poſtulat, atque vt mittam primæ tonſuræ initiandum in ſeptennio ſaltem eſſe debere, & alijs minoribus ordinibus. Aetas quæ in ſacris ordinibus ſuſcipiendis requiritur, & ſi olim, & antiquo iure alia eſſet, vt habetur diſtin. 78.& Clement. prima, de ætat. & qualit. nouiſsimo tamen iure in Subdiaconatus ordine vigeſimus ſecundus annus requiritur, in Diaconatus vigeſimus tertius, in Præsbyteratus vigeſimus quintus, ita habetur eadem ſeſſ. 23. capit.12. quod tempus ſat eſt, vt cæptum ſit, ideſt, vt, qui ſacros ordines ſuſcipere vult, illos annos attigerit, ita habetur in Clement. vnic. de ætat. & qualit. iunct. Gloſſ. & cap. cum in cunctis, de elect. & cap. licet. canon. eod.libro 6. Idquod & in regularibus locum habet priuilegijs quibuſcunque excluſis, ita Trid.Synod. de reform.ſeſſ.... cap. 12. Quod autem ſat ſit vt cæptum ſit, fauoris gratia factum eſt,arg.l. ad Rempublicam,§.Annos.ff. de muner.& honor.& ita Imol.in cit.Clement. In hacque ætate Epiſcopus diſpenſare non poteſt, ſed Papa, ita Abb.in cap.cum dilecti, nu. nouo,& Gloſſ. ibi de elect.& vt aſſerui in Tract. meo de Irregul. cap. 45. vbi materiam hanc pluribus egi.

5 Verùm an in aliquam † pœnam incidat, ſtante ætatem ordinem quis ſuſcipiat? Planè vbi ſacrum ordinem ſuſcepit per Bullam Pij II. ipſo facto ſuſpenſus eſt; quæ ſuſpenſio durat, etiam ſi acceſſerit ætas illa requiſita, ac demum quouſque abſoluatur, ita Rebuf. in prax. benef.part.2.in tit. de cleric. ad ſacr.ordin. mal. promot. Gloſſ.4.nu.3.& Tolet.in Inſtit.Sacerd.lib.primo,cap.61.& Addit.ad ſummam Bullar.Steph. Quar. in verb. Ordo, pag. 349. Item Irregularis ſit, ſi interim celebrat, cap.1.de excep.lib.6. & cap. 1. de ſent.excom. eod. lib.

Excipitur tamen primo, vbi bona fide ſuſciperet ordines ſacros, exiſtimans probabiliter ſe attigiſſe ætatem idoneam; vtpote quia id habuit à parentibus, nullam enim ſuſpenſionem incurrit, neque celebrans irregularitatem, quandoquidem Bulla Pij II. ſuſpendit eum, qui ante ætatem præſumpſerit ſuſcipere ordines ſacros; at lex, quæ impunit pœnam præſumentibus aliquid facere, non comprehendit, qui bona fide credens probabiliter illud facit, ita dixit Cardin. communit.recept. in Clemen.prima.q.38.de priuil.& ita reſpondit Nauar.in conſ. 8. de tempor. ordin. vbi tamen nouit, expectare debet, vt ætas adueniat. cap. vel non eſt compos de temp. ordin.

Secundo excipitur, vt irregularis non fiat, ob id, quod vbi ordinatus eſt,celebrat cū Epiſcopo quandoquidem ſe accomodat ad mentem celebrantis,& non intendit celebrare, & hanc opinionem vti probabiliorem, & benigniorem ſequitur cit. Addit.& alij ab ea allegat.eod.pag.349. Hinc Cancellaria his pro irregularibus non habet; nam,qui ante ætatem acceperunt Sacerdotium, ſi dicant ſe non celebraſſe, dat diſpenſationem, aliàs non, quam tamen ſemper darent, ſi admitteret eum per prædictam celebrationem irregularitatem incurri, ita aſſeruit Addit.ad Nauar. in conſ. 8. de cler.excom.miniſtr.Inno. tamen & Abb. in c.quod ſicut.§.ſuper eo, n.13.de elect.inquiūt conſecrationem fieri ab eo, qui celebrat cum Epiſcopo,ſi prius formam conſecrationis proferat, & materia propè ſit, antecedens igitur concluſio non ſimpliciter vera eſt.

Tertiò excipitur si aliud muneris exercuit, quod etsi ordinis munus est; non tamen est officium diuinum; Exempli gratia, seder inter Sacerdotes, dedit vocem in capitulo, vbi Sacerdotes tantum dant. ita Addit.prædict.ibidem, quod dubitationem non habet ob ea, quæ dixi in Tract. meo de Cens.

Postremo excipitur, vbi minores ordines ante ætatem suscepit, non.enim suspensus est; quandoquidem Bulla Pij II. de ordinibus sacris tantum loquitur.

Verum quod si nondum vigesimum quintū annum attigit; sed in fine vigesimi quarti anni est, qui ordinem sacrum suscepit, an suspensionem euadet? Planè non; & si enim dies cæpta pro completa habetur; annus tamen cæptus pro completo non habetur.l.qua ætate, & ibi Gloss. & DD.ff. de testam. nam vel in die vltimo vigesimiquarti anni constitutus sit, adhuc tamen vigesimum quintum annum hūc attigisse dici non potest, atque sic respondit Nauar. in cons. 9. de tempor.ordin.Sed de ijs, quæ omnibus ordinibus cōmunia magis sunt, hactenus, Tam propria singulorum ordinum ponamus.

SVMMA.

1 *Tonsuram suscepturus quæ habere debet.*
2 *Minores ordines suscepturus quæ habere debet.*

§. VII.

§. DE qualitatibus communibus, quibus singulos ordines suscepturus affectus esse debet egimus, iam de proprijs
1 agamus. Primum igitur † primam tonsuram suscepturus confirmatus esse debet. Secundò fidei erudimenta edoctus; (Hæc autem sunt Symbolum Apostolorum. Præcepta Decalogi. Primaria præcepta Ecclesiæ. Septem peccata mortalia. Virtutes Theologicæ, ac Cardinales, Opera misericordiæ, & huiusmodi; necnon Oratio Dominicalis, & Salutatio Angelica.) Tertiò scire debet legere. Quartò scribere. Postremo qui existimetur hoc vitæ genus eligisse, vt Deo fidelem cultum præstet, ita habetur sess. 23. de reform. cap. 4. apud Trid. Synod. Non tamen si contrafiat, censura irretitus est, nec irregularis, ex quo non est id iure cautum. cap. is, qui §. primo, de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Gloss. in cap. fin. communiter recept. de iur. patron. Peccat tamen; sed non mortaliter; modo contemptus non adsit, atque sic dixit Nauar. in Man. cap. 12. de confirmat. in fine. Atqui an necesse est, vt dum Clericus tondetur, ea verba proferat cum Episcopo. Dominus pars hæreditatis meæ, &c. Planè non; nam id iure nullo cautum est, sicut etiam ad ordines suscipiendo vestes necessariæ non sunt, estò grauissimè peccerut, & ita Nauar. in consil. 4. & 5. de Sacram. non iterand. Primam tonsuram autem esse ordinem Canonistę communiter concludunt, per capit. cum contingat, de ætat. & qualit. vt testatur id Couar. in tit. de testam. in cap. quia nos, num. 4.

2 Secundò † minoribus ordinibus initiari volens præter prædicta hæc habere debet. Primum linguam latinam intelligere, vt apud Triden. Synod. habetur sess. 23. de refor. cap. 11. Secundò bonum testimonium à Parocho, & à Magistro Scholæ, in qua educatur, vt habetur ead. sess. capit. 15, nam Parochus de pietate eius, Magister & de doctrina, & bonis moribus testimonium ferre possunt. Quoad ætatem post septennium etiam ante decimum quartum annum minores ordines suscipere poterit, vt sentit Trident. Synod. ead. sess. cap. 6. ibi. Aut etiam in minoribus ordinibus constituti, non enim præscripta ætas est. Ad primam tonsuram autem admitti debet post septenniom; nam vt diximus, primam tonsuram suscipere is potest, qui fuit confirmatus, confirmatur autem quis in septennio, ita Trident. Synod. inquit sess. 3. de reform. cap. 4. & ita Gloss. in cap. fin. in verb. Infanti, de tempor. ordin. lib. 6. & Addit. ad Diaz. capit. 26. in littera V. Postremo post minores ordines susceptos singulos, vel omnes, se exercere debet in eo munere, quod ordo clericatus postulat, iuxta præscriptum Episcopi, idque in ea Ecclesia, cui adscriptus est, nisi studiorum gratia absit, ita dicitur eod. cap. 11. apud Trident. Synod. Ordines autem minores de communi Theologorum sententia sunt Sacramentum, vt testatur Couar. variar. resolut. libro 1. capit. 10. num. 9. cum sequ. Sed iam de qualitatibus proprijs agamus eorum, qui ordini sacro initiandi sunt. Id quod in sequenti præstabimus.

SVMMA.

1 *Ordini sacro initiandus habere debet, aut beneficium Ecclesiasticum, aut patrimonium, quod sustentare eum possit, aut pensionem.*
2 *Beneficium hoc quanti esse debet, ad quod quis ordinetur.*
3 *Item quale.*
4 *Beneficium ad cuius titulum quis est ordinatus, resignari non potest, quæ regula quousque pateat declaratur.*
5. *Resignans beneficium tale admitensque resignationem an in pœnam incidat.*
6 *Ordinari quis an possit ad titulum seruilij.*

§. VIII.

§. VIII.

1 §. Tertio † qui ordini sacro initiari vult, aut ad titulum beneficij Ecclesiastici, quod sibi ad victum honestum sufficiat; aut ad titulum patrimonij huiusmodi initiari debet, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 21. de reform. cap. 2. Id quod, & antiquo iure cautum est, scilicet ne quis ad sacros ordines admittatur sine titulo Ecclesiastico, vel sine patrimonio, vt habetur in cap. primo, & in cap. fin. d. 70. & capit. Episcopus, de præbend. in antiq. & cap. si Episcopus eod. libro 6. & in cap. de multa, versic. licet, & cap. tuas, & ibi Abb. eod. de præbend. & in capit. accipimus de ætat. & qualit. & nos probauimus in eod. Tract. de Irregul. capit. 61. nu. primo. Id quod summa ratione factum est; nam si pauperes, & qui non habent vnde se sustentent, ordinibus sacris initiarentur, contingeret eos sæpius, aut cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquod munus exercere, aut negotiari, quæ tria ab ijs, qui diuino ministerio ascripti sunt, aliena existimantur, vt dixit Sancta Synod eodem capit. 2. & tot. tit. ne cler. vel monac. & Nos probauimus eodem capit. 61. num. primo, & supra in materia clericorum. Incommoda enim plura paupertas affert. Clement. in plerisque, & ibi Gloss. in verb. obbrobrio. de elect. & capit. diaconi, dist. 93. & pluribus id probauit Diaz. in sua prat. crimin. can. nume. 3. De singulis igitur his agendum est, & prius de beneficio Ecclesiastico, de quo hæc contemplabimur. Primum qui ordo beneficium requirat. Secundò quantum esse debeat. Tertiò quale. Postremò an resignari possit.

Quoad primum igitur, qui ordini sacro initiari vult, beneficium Ecclesiasticum habere debet; nam sic inquit Sancta Synodus, eodem capit. 2. Statuitur enim, ne quis deinceps sæcularis, quamuis alias sit idoneus moribus, & scientia, & ætate, ad sacros ordines promoueatur nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Hæc Sancta Synodus, ex quibus proposita regula habetur.

Hæc autem regula locum habet, etiam in Religiosis non professis. Et hoc per Bullam Pij V. incip. Romanus Pontifex Sacrorum Conciliorum lato anno 1568. pridie Idus Octobris, & est constitutio eius 74. in ordine; Quare si contrafiat, ipso facto suspensi sunt, & ordinum susceptorum functionibus obeundis irregulares fiunt, vt probatur in ead. Bulla. Conferentes verò per annum à collatione ordinum suspensi sunt.

Item locum habet, vel sint clerici seculares viuentes more religiosorum in communi; sed non professi, vt habetur in eadem Bulla, vbi id probatur. Quare etsi Trident. Synod. de clericis secularibus tantum loquatur, eum tamen Canonem ad religiosos non professos pertinere voluit. Pius Quintus ob easdem rationes. Ex dictis constat in ijs, qui primam tonsuram, vel ordines minores suscipere volunt constitutionem hanc non pertinere. Tum quod Sancta Synodus de ordinibus sacris tantum loquitur, ergo secus de minoribus. Tum quod non tanto dedecori est in ipsis minoribus constitutis mendicare, aut sordidum quæstum exercere, atque sic consuetudine seruatur, & in praxi. vt testatur Paris. de resig. benef. libro 2. quæst. sexta, nume. 4.

Excipiuntur tamen Iesuitæ, qui post tria vota emissa ante sollemnem professionem, absque titulo possunt ad omnes sacros ordines promoueri, vt refert Diaz. in ead. prat. capit. 18. nume. 3. & Paris de resig. benef libr. 2. quæst. 6. num. 19. quamuis post Sacerdotium prouideri eis debeat de reditu saltem quadraginta scutorum aureorum ex bonis religionis.

Secundo excipitur regularis professus etiam tacitò, nam ad titulum paupertatis ordine sacro initiatur, & id sat est, ita Ioann. Bapt. Confett. in summ. priuil. Mond. tit. 15. cap. 4. pag. 354.

2 Quoad secundum † scilicet quantum esse debeat hoc beneficium. Planè debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè viuendum, vt inquit Sancta Synodus; & quoniam præscripta quantitas non est, Episcopus ipse arbitrabitur habito respectu ad qualitatem personæ, & locorum, argum. l. prima, ff. de iur. delib. & cap. de causis, de off. delegat. & ita Diaz. in prat. crim. can. cap. 18. nu. 4. & Paris. eod. num. 14. & eod. lib. 5. q. 6. nume. 131. cum seq. Verùm quid si vnus habet duo beneficia, quorum vnum sufficiens per se non est, secus autem simul; vel beneficium & pensionem, quæ simul sufficiant, an ad titulum ipsorum ordinari poterit? Ego sentio hunc posse, sicut etiam si beneficium non sufficiens per se, & patrimonium itidem per se non sufficiens habeat, secus autem simul; nam habenti beneficium non sufficiens, aliud simplex sufficiens conferri poterit, modo vtrunque residentiam non postulet, vt statuit Trid. Synod. sess. 24. de refor. cap. 17. Et de hoc secundo itidem satis.

3 Quoad tertium scilicet † quale beneficium hoc esse debeat, breuiter concludimus, vel curam animarum habeat, vel non habeat, nihil interesse; nam Sancta Synodus nihil præterea postulat, nisi vt quis Ecclesiasticum beneficium sufficiens habeat, & non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus, l. de precio, ff. de public.

in rem.act. Secundo debet ei esse collatū perpetuò,& ita dixit Maiol.de Irregul.lib.4.cap. 15. nu.4. nam inquit Vicarium temporalem, & alia beneficia manualia, & amouibilia non posse dari in titulum, & de communi sententia testatur, Parif. de resig. benef. lib. 2.q.6. nu.2.& nu.3. Idque meritò,ex quo enim perpetua non sunt, si contingat inde ipsum amoueri, & non habeat vnde viuat, consequentur incomoda prędicta,vt scilicet necesse habeat, vel mendicare, vel sordidum munus exercere, & huiusmodi alia facere, quæ ab ordinis clericalis dignitate aliena sunt,vt supra dixi, & contra prædicta iura est, & decretum Concilij Tridentini. Quare beneficium simplex, cuius fructus assignantur Magistro grammaticæ quousque grammaticam doceat iuxt. ca. primo, vers. Ecclesiæ verò,quarum anni prouentus, de reform. sess. 25. apud Trid.Synod. ad id non admitteretur; secus autem de præbenda Theologali,ita habetur.eo.cap.primo, vers. De cætero verò prębenda.Non etiam sat est Vicaria ad tempus.Idem & de Capellania dixit Diaz.in sua prax. crim.can. cap. 18.nu. 8.& nu.9.vide. Idem de præstimonio si detur, ita ibi, num. 10.

Tertio constare debet illud beneficium ab ipso pacificè possideri, qui ad eius titulum vult ordinari, vt dicitur eod. cap. 2. de refor. cap. 31. Quare si lis ei mota sit de beneficio, ad eius titulum, lite durante, ordinari non debet; quippe quia eo priuari possit. Quid enim si per concursum beneficium habuit, & concurrens appellet, & ad nouum examen prouocet? & qui appellauit magis idoneus iudicetur? Planè quod etiam hac ratione, vt spolietur, contingere potest, ob eam rem ad eius titulum ordinari nō debet. Item qui nominatus est, vel postulatus, vel electus, vel præsentatus ad aliquod beneficium huic ordo facet conferri non debet; quandoquidem hic nondum titulum, nec minus pacificam possessionem habet,quæ postulatur à Triden. Synod. & ita Diaz. in sua prax. crim.can.cap. 18. num. 6.

4 Quoad quartum † beneficium hoc renuntiari non potest, ne facta mentione, quod ad illius titulum beneficij sit promotus,& aliunde habeat vnde viuat. Id quod locum habet, vel religionem ingrediatur; Tum per Trid. Synod. sess. 28. cap. 16. de regul.vbi nulla renuntiatio à Nouitio facta valet, neque etiam beneficij, vt Sacra Congregatio declarauit. Tum quod conferri ante professionem non debet, vt eadem Sacra Congregatio declarauit, & Parif.de resig.benef. lib.3.quæst.13. vbi pluribus rem hanc egit. Alioquin si contra fiat resignatio nulla est, ita Sancta Synod. ibidem, sic enim inquit. Id verò beneficium resignare nequit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficij titulum sit promotus, neque ea resignatio admittatur, nisi constito, quod aliunde viuere commode possit, & aliter facta resignatio nulla sit. Hæc Sancta Synodus.Idem Parif. de resig.benef.lib.5.quæst. 6. num. 175. Quare ob clausulam illã annullatiuam pro forma à Sancta Synod. traditum est, vt in renuntiatione mentio fiat pro titulo beneficium illud habuisse, & ita Sacra Congregatio, & Parif. in allegatis locis, estò contrarium senserit Naua.in conf.4.de ..... quem improbat Addit. ad eum, & declaratio Sacræ Congregationis. Hoc autem locum habet,vt non teneat,estò habeat, vnde se sustentet, vel pensionem sibi retineat, & in hoc casu consuluit Nauar.

Locum habet etiam, vt resignatio non valeat,nec resignari possit; vel iurauerit se resignaturum, vel procuratorem ad resignandum constituerit, & iurauerit se procuratorem non reuocaturum, ita Congregatio ibi. Priuabitur tamen beneficio, vt infra dicetur.

Excipitur tamen, vbi aliud sufficiens beneficium consecutus est; tunc enim resignatio facta valet,per Bullam Pij V.incip. Quanta Ecclesiæ Dei, quæ est in ordine 58.Id quod mihi contigit, vbi Ecclesia Sancti Stephani de Barbiano à Sixto V. mihi collata fuit, resignaui enim aliam Ecclesiam, ad cuius titulum fui ordinatus.

Secundo excipitur, vbi resignaret causa permutationis, & beneficium esset æquipollens priori, ita Congregatio ibi, in cit. cap. 7. sess. 21.

Tertio excipitur, vbi aliunde habet, vnde se commodè sustentet, in hoc enim casu; & duobus antecedentibus resignari beneficium potest; quandoquidem cessat causa prohibitionis, (quia scilicet non necesse habebit, vel mendicare, vel sordidum munus exercere, vel negotiari.) Ergo & prohibitio cessare debet, cap. cùm cessante de appell. & l. adigere, §. quamuis, ff. de iur. patr. Modo tamen mentionem faciat se ad eius titulum ordines suscepisse.

Postremo excipitur, vbi in minoribus ordinibus tantum constitutus est; tunc enim potest illud resignare, vel non habeat vnde viuat, & ita de stylo seruari testatur Parif. de resig. benef. libro 3. quæst. 14. quippe, quia & tacitò id queat, scilicet matrimonio contracto,ita Parif. eodem libro quinto, quæstio.sexta, num.178. Ereuim de constitutis in his ordinibus, vt habeant vnde viuant, id cautum non est, & obire functiones laicorum possunt ipsi, vt supra probauimus.

5 Quoad postremum † scilicet, qua pœna afficiatur, qui resignauit beneficium, vbi non habet vnde se sustentet, necnon ordinarius, qui eius resignationem admisit. Ipse resignans eo beneficio priuatus est, & ei conferri amplius non debet, & ad Romanum Ponti-

Pontificem eius collatio pertinet, ita Sacra Congregatio, eod. cap. 2. & ita refert Parif. de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. num. 41.

Quoad ipsum ordinarium autem, qui admisit eam resignationem, de suo prouidere ei debet, arg. cap. Episcopus de præbend. sicut enim non culpa vacat eum ordinando sine titulo, ita & in hoc casu. Hinc Congregatio Concilij, vt refert Parif. eod. num. 41. his verbis. Cuidam rescripsit: Ordinarius, qui admisit resignationem factam ab aliquo præsbitero, qui nihil aliud præter illud beneficium habebat, vnde commode sustentari possit, tenetur eum alere, nec potest eodem illud beneficium resignatum restituere; sed in eo institui debet ille, qui præsentatus fuit à patrono, ergo si fuerit collatum huiusmodi beneficium, tenet collatio facta. Excipitur tamen, vbi ordinandus dolo vsus ostendisset se patrimonium habere, vel beneficium, quod re vera non habebat. Tunc enim Episcopus, quod culpa caret ad alimenta ei præstanda non tenebitur, sed ordines hac ratione adeptus, suspensus erit, & ita locum habebunt, c. neminem, & cap. sanctorum d. 70. atque sic dixit Nauar. in conf. 14. nu. 4. & cõf. 15. cum seq. & conf. 18. & conf. 47. de tempor. ordin. & Parif. de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. nu. 18. & Ego in Tract. de Irregul. cap. 61.

6 Atqui † an loco beneficij ordinari quis potest ad titulum seruitij in Ecclesia, cui adscribitur, & inseruire tenetur iuxta decretũ Concilij Tridentini, sess. 25. de reform. cap. 8. cuius communes Missæ fructuum particeps est? Maiol. de Irregul. libr. 4. capit. 15. num. 2. tenet id posse, & sic adscriptus certæ Ecclesiæ à nullo Episcopo recipiendus est, vt declarauit Sacra Congregatio super Concilium, teste Parisio, libro 2. de resig. benef. quæst. 6. num. 33. & num. 34. & sequitur etiam Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Ordo, pag. 362. vbi etiam refert Breue quoddam Sixti V. quo id permittitur Patriarchæ Venetiarum; Ego autem opinionem hanc simpliciter veram non esse censeo; sed quatuor concurrentibus. Primum vt interueniat consensus rectoris eius Ecclesiæ. Secundo vt interueniat licentia, ac consensus Romani Pontificis, & hoc ad successorem. Tertio vt ex seruitio missarum, & diuinorum officiorum, & eleæmosynis à fidelibus ellargiendis habeant vnde se sustentent. Quarto, vt ne inde ammoueantur, vel discedant, nisi de beneficio competenti, aut pensione prouisum fuerit, vel ob delicta remotus; vt habetur in eod. Breui. ergo non simpliciter ad huiusmodi titulum ordinari quis potest, sed prædictis concurrentibus. In hac quæstione igitur sic concludendum censeo. Sed iam de patrimonio agamus.

SVMMA.

1 *Patrimonium habere debet, qui ordini sacro initiari vult si beneficium Ecclesiasticũ non habet.*
2 *Debet ab eo vere obtineri.*
3 *Patrimonium à quò habeat, nihil interest.*
4 *Donare potest Pater filio pro huiusmodi patrimonio.*

§. IX.

1 SI verò ordinem sacrum suscepturus beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habet † patrimonium saltem idoneum habere debet, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 21. de reform. cap. 2. ob easdem rationes, quas supra de beneficio præmisimus; de quo patrimonio hæc contemplanda sunt. Primùm qua ratione ipsum habere debeat. Secundò quantum. Tertiò quale. Quartò super quas res. Quintò an alienari possit, seu remitti. Postremò an tam conferens ordines sacros, quàm recipiens in pœnam aliquam incidat, si patrimonium non habeat, vel beneficiũm vt supra.

2 Quoad primum igitur † patrimonium hoc debet verè obtineri ab eo, qui ordinibus sacris initiari vult; vt dicitur eod. capit. 2. versic. Patrimonium. Patrimonium verò (inquit enim ibi Sancta Synodus) obtinentes ordinari posthac non possint nisi illi, quos iudicauerit Episcopus assumendos pro necessitate, & commoditate suarum Ecclesiarum, & quoque prius prospecto patrimonium illud, vel pensionem verè obtineri ab eis, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam sat sint, atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possint, antiquorum Canonum pœnas super his innouandas; Hæc ibi Sancta Synodus, ex quibus manifestè constat verè patrimonium hoc obtineri debere.

3 A quocunque autem habeat † patrimoniũ, vel à consanguineis, vel ab affinibus. Amicis, alijsvè nihil interest; quandoquidem Sancta Synod. nõ distinguit, Ergo nec nos distinguere debemus, l. de precio, ff. de publ. in rẽ act. Accedit quod Sancta Synodus consequitur, id quod vult, scilicet ne mendicet à quocunque igitur patrimoniũ habeat, nihil interest, nec quo titulo illud sit consecutus, vel vniuersali, vel singulari, vel inter viuos, vel inter mortuos; modo legitimus sit, & dominium transferat. Quare si quis prædium rusticum, vrbanumvè donatione, legatovè habuerit, inde patrimoniũ hoc fieri poterit. Excipitur tamẽ, vbi rem legatam nondum habuit, quia scilicet testator mortuus non est, & idcirco

testamentum non fuit cõfirmatum, cap. cùm Marthæ de celebr. Miss. tunc enim patrimonium constitui non potest ex legato, quod in testamento relictum est; quippe quia testator voluntatem mutare potest, & legarum adimere cum voluntas nostra deambulatoria sit vsque ad mortem, vt habetur in tot. tit. de adimend. legat. Hinc nec patrimonium habere dicitur filius, qui amplum patrimonium expectat ex bonis paternis, maternisvè; etsi enim viuente patre quodammodo Dominus videtur, §. hæc autem, & necessarij, & ibi glos. in Instit. de hæred. qualit. & different. & æstimum patris, æstimum filij existimetur. Gloss. in l. 2. C. qui ætat. lib. 10. Alex. in l. suis, ff. de liber. & posthum. & valet argumentum pater est diues, ergo & filius, vt dixit Alciat. in cit. l. in suis, nu. 10. & Paris. de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. nu. 33. cum seq. quod tamen spe, & non re est dominus, & Concil. Trid. vult patrimonium verè obtineri, & non fictè, vt vidimus, ob eam rem patrimonium hic habere non dicetur, contingere enim potest, vt non habeat, §. illud quæsitum est, in Instit. de rer. diuis. iunct. §. aliud quoq; capitulum in Auth. vt cum de appell. cognosc. Hinc dispensatio facta puellæ, vt possit ob pauperratem nubere consanguineo in tertio gradu valebit, estò puella speraret à Matre se bona plurima habituram, ita Nauar. in cons. 19. de rescript. & in casu nostro, in cons. 19. de tempor. ordinat. vbi non sat esse inquit habere spem successionis.

Verum quid si quis habeat directum dominium in aliquibus bonis, alter verò vtile, an ordinari ad titulum horum bonorum potest? Concludo non posse, ita sentit Dec. in cap. Episcopus, num. 12. cum seq. de præben. nam inops nihilominus dicitur, ex quo nullos fructus percipit, esto alienare ipsum possit. Hinc mulier inops existimatur, habẽs nudam proprietatem in bonis pluribus, vt consequatur quartam in bonis mariti iux. Auth. Præterea, C. vnde vir. & vxor. ita asseruit idem Dec. in cit. cap. Episcopus, num. 13.

4 Potest tamen † pater donare filio, quod ad patrimonium hoc sat sit, & donatio valebit, estò donatio alias inter patrem, & filium non valeat; sicut etiam ab alio extraneo, quod fieri potest, & ita Paris. de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. nu. 9. Esto eius facultates tenues sint, cum in re sua quisque sit moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mandat. & §. per traditionem quoque in Instit. de rer. diuis. Pater tamen in fraudem aliorum filiorum legitimorum donationem hanc facere non potest, argum. tot. tit. C. de inoff. donat.

Atqui an conferatur in legitimam, & partem suam, quod dedit pater filio, pro hoc patrimonio, vbi diuisio fit hereditatis inter fratres? Planè sic; nam, etsi pater emat dignitatem aliquam filio, vel officium in Romana Curia confertur, quòd pro his impendit, vt de communi sententia testatur Viu. in sua Syl. opin. 324. in fi. & ita se praticasse, & obtinuisse testatur Diaz. in prat. crim. can. capit. 18. nu. 8. & Couar. opinionem hanc sequitur, in cap. Raynaldus, § 2. nu. 7. de testam. & alij quos refert Diaz. ibid. Sed ad secundam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Patrimonium de re immobili esse debet.*
2 *Patrimonium hoc an super re, quasi immobili constitui possit.*

§. X.

1 SEcunda quæstio est, † super quam rem patrimonium hoc constitui possit. In qua quæstione breuiter concludimus super re immobili constitui debere; cuiusmodi etiam beneficium Ecclesiasticum est, & pensio, quæ nititur beneficio, atque sic dixit Nauar. in consil. 34. de tempor. ordinat. & Ioan. Azor. in Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. ver. Septimò quæritur. & ratione id probatur. Si enim super rebus mobilibus non satisfactum esset Triden. Synod. res enim mobiles facilè, vel extinguuntur, vel consumuntur. Non igitur super merces; non super animalia, non super obligationem personalem constitui debet, Hinc Sacra Congregatio, eodem cap. 2. declarauit non esse admittendum ad ordinem sacrum eum, qui non habens patrimonium sufficiens promissionem habuit de aliquo, quod suppleret ipse, quod deerat. Si tamen statim bona mobilia possunt conuerti in bona stabilia, tunc secus dicendum esset, vt dixit Azor. ibid. Ego autem hunc admittendum non censorem, nisi prius stabile sibi parasset; Qui tamen ordinatus fuit, cum huiusmodi bona mobilia tantum haberet, statim curandum est, vt ea in stabilia conuerteret. ita Paris. de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. nu. 15. quamuis hunc ego non admitterem, vt proximè dixi.

2 Verum † an super re quasi immobili constitui potest, vt supra Censum; exempli gratia; Ego emi censum quadraginta aureorum, quem Censum donaui volenti ordinem sacrum suscipere, an hic dicetur habere patrimonium, vt admitti ad ordines debeat? Planè vidi in quibusdam admitti in personam Reuerendi Domini Lucæ de Floronis, & Reuerendi Domini Michaelis de Casalachijs de Solarolo, non tamen hoc fieri posse mihi videtur; nam adhibitum vendentis censum, redimi census, atque extingui potest, & idcirco res mobilis redditur. Quare in Tract. meo,

meo, de Vsur. cap. 49. §. primo, conclusi nec censum constitui super huiusmodi rebus posse. Secus autem in censibus reseruatis perpetuis, nam in his patrimonium constitui posse cõcludo; cùm esset periculum propositum, qui ergo donauit fundum alicui hoc adiecto pacto, vt singulis annis det quinquaginta numos aureos non sibi tantum sed ei, cui reliquerit, etiam post mortem, hac enim ratione census reseruatiuus cõstituitur, vt probaui in Tract. eod. de vsur. cap. 49. §. 3. super hoc patrimonium constitui potest. Si ordinando condonetur, aliàs autem non constituitur. Non etiam super emolumentum officiorum Romanæ Curiæ. Tum quod morte Officialis extinguuntur. Tum quod in præiudicium successoris onera imponi nequeũt, & dixi in eod. cap. 49. §. 2. num. 3. vbi probaui nec censum constitui posse super huiusmodi officia.

Non etiam super titulum beneficij, quod quis habet; nam morte constituentis extinguitur, cum ciues huiusmodi in præiudicium successoris impunere nequeat, nisi de licentia Romani Pontificis. Quare Abbatis opinio, in cap. cum Ferrariensis de constit. tenenda non est, qui ad titulum beneficij ordinandum præsentari posse sentit. Non etiam super pensione, quam quis habet super alterius beneficio. Tum quod morte itidem, & ipsa extinguitur. Tum quod transferri pensio in alium, nisi de licentia Romani Pontificis non potest, vt de communi sententia testatur Paris. de resign. benef. lib. 6. quæst. 4. vbi materiam hãc translationis pensionum egit. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Patrimonium hoc super rem certam constitutum esse debet.*
2 *Super rem sui natura frugiferam.*
3 *Item alteri non obligatam.*
4 *Patrimonium vbi sit, nihil interest.*

§. XI.

1 §. QVoad tertiam quæstionem † scilicet qualis res esse debeat, super quam patrimonium hoc constituitur. Primo breuiter concludendum est certa esse debere; nam sciri debet, an ad sustendandum Clericum sat sit, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de reform. cap. 2. At si res incerta sit, id sciri minime posset, vt per se patet; non enim ex re incerta certum haberi, valet argum. l. nemo plus iuris, ff. de regul. iur. Iure meritò igitur talis esse debet; sic enim, & beneficium, & pensio certa esse debent, ad cuius titulum ordines Sacros, quis suscepit.

2 Secundo † frugifera esse debet, cuius modi sunt rustica prædia, vt fundi, vineæ, oliueta, Syluæ & huiusmodi, necnon vrbana prædia, vt ædes ob pensionem, & ita respondisse Romanum Pontificem testatur Sacra Congregatio, cap. 2. Trid. Synod. sess. 21. de reform. vt scilicet res certa, & frugifera sit; Quæ autem res frugifera sit, declaraui in Tract. meo. de Vsur. cap. 49. §. 2. Quare si haberet quis turrim, quæ valeret millè, inde tamen nihil perciperetur, neque eius locatione, planè dominus eius non diceretur habere patrimonium ad ordines suscipiendos, Idem enim est rem non habere, & habere, sed inutilem, l. quoties, ff. qui satisd. cogant. & cap. inter corporalia, §. sicut, cum similib. cit. ibi à Gloss. de translat. Episcop. Si tamen vendi posset, & inde frugiferum quid emi, tollerari potest.

3 Tertio † alteri obligata esse non debet, vt pro dote, pro censu, vel pro alio ære alieno; non enim Trideu. Synod. satisfactum est, cum fieri possit, vt à creditoribus ei adimatur, vel fructus non habeat ordinatus ad se sustentandum. Hinc, antequàm admittantur huiusmodi res pro patrimonio bonum esset, si edicta publicè proponerentur, vt qui ius in ipsa re habet ad illud allegandum intra tantum temporis compareat, vel si quis onus quodpiam inesse sciat, id patefaciat.

4 Nihil autem interest, † vbi patrimonium hoc sit, vel in Diœcesi eius, qui ordines collaturus est, vel alterius, non enim Sancta Synod. hoc dicit, ergo nec nos dicere debemus. argum. l. de præcio. ff. de publ. in rem act. etenim si id fuisset necessarium, vel id voluisset Sancta Synodus expressisset, argum. l. cum de laniones, §. asinam, ff. de aur. & argent. legat. sicut alias qualitates patrimonij expressir. Sed iam ad quartam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Patrimonij, ad cuius titulum ordinem sacrum quis suscepit, quantitas, qua esse debeat.*
2 *Patrimonium in pluribus rebus esse potest.*
3 *Patrimonium non habet is, cui alimenta promissa sunt.*

§. XII.

1 §. QVoad quartam quæstionem † scilicet quantitas patrimonij, ad cuius titulum ordinem Sacrum, quis suscepturus est, quænam esse debet. Concludendum est tantam esse debere, vt fructibus inde perceptis sustentari honestè ipse possit, vt dicitur ab ead. Sancta Trid. Synod. sess. 21. cap. 2. Qua in re locorum ratio in primis habebitur; quandoquidem in vno loco minorem

norem impensam, quàm in alio fieri contingit; nam exempli gratia Romæ, vt Clericus se sustentet, vberiores fructus postulat quàm Barbiani, vt mittam in alimentis personæ quoque rationem habendam esse, cap. Episcopus, & ibi Gloss. & Abb. de præbend. Arbitrabitur autem Episcopus, qui ordines collaturus est, vel eius autoritate Iudex apud quem iurati testes deponunt testimonium publica Notarij fide subscriptum de quantitate rei. ita Azor. Inst. moral. parte 2. lib. 3. cap. 4. versic. Octauo, & Paris. de resig. benef. lib. 1. quæst. 6. num. 14. & ita Summ. Pontif. respondisse testatur Sacra Cógregatio, eod. c 2.

2 Nihil autem † interest, an in vna re, pluribusvè patrimonium hoc sit, vt in pluribus fundis, & in pluribus ædibus, vel in fundo, & ædibus, vel in beneficio Ecclesiastico, & fundo, & idcirco in vna re, vel pluribus speciebus eiusdem generis, vel diuersi; non enim Sancta Synod. requirit, vt in vna re sit; modo tamen tantum percipiatur, quod ad sustentandum sat sit. Quare si quis habet Ecclesiasticum beneficium, non sufficiens; sed tamen patrimonium, quod supplet beneficium, ad ordines sacros admitti poterit, vt Sacra Congregatio declarauit, eod. capit. 2. Nihil autem interest an patrimonium habeat commune cum fratribus, mihi tamen magis placet, vt separatim patrimonium hoc habeat, & ita conseruari vidi.

Secus autem, si habeat paululum patrimonij; sed non sufficiens, estò laboribus suis, vel eleemosynis viuere possit; quod enim contingere potest, vt in morbum incidat, vnde laboribus sustentari nequeat, meritò admitti, ad sacros ordines hic non debet.

Multò minus qui eleemosynis se victurum sperat. Tum quod est contra id, quod tollere vult Sancta Synod. ac Sacri Canones scilicet, ne in his ordinibus constituti mendicare cogantur, vt dicitur, eod. capit. 2. & in iuribus antea citatis. Tum quod incertæ sunt, sicut & labores, & ita Sacra Congregatio, ibid.

3 Non etiam admitti debet, † qui patrimonium sufficiens non habet; estò Episcopus se suppleturũ promittat, quod ad victum pertinet, ita Sacra Congregatio ibid. Quare reiecta meritò fuit obligatio quædam huiusmodi à quopiam facta, qui obligauit se ad præstandum cuipiam, quæ ei essent necessaria ad victum, & vestitum, nulla re alia obligata, atque sic in simili asserit Azor. eod. capit. 4. vers. Sexto quæritur, vt scilicet admitti non debeat ad ordines sacros, qui promissionem habuit ab aliquo victus sibi necessarij: nam & filius ius habet in bonis parẽtum, quoad legitimam, & tamen non potest ordinari; nisi pater speciatim aliquid ei tribuat, quod ad sustentandum sat sit. l. si quis à liberis. ff. de liber. agnoscend. Sed de quæstione hac itidem satis.

SVMMA.

1 *Patrimonium, ad cuius titulum ordinem sacrum quis suscepit, alienari non potest.*
2 *Non etiam remitti.*
3 *Patrimonium hoc alienari non potest, antequàm habeat, vnde se alat, & nulla est si fiat.*
4 *Patrimonium an alienari possit sine licentia Episcopi, vbi habet vnde se sustentet.*
5 *Alienans sine licentia, an in pœnam incidat.*
6 *Donans aliquid pacto adiecto, vt post ordinem susceptum; rem donatam recipiat, an quicquàm faciat.*

§. XIII.

§. Quinta quæstio est, an patrimonium, ad cuius titulum quis ordinem sacrum suscipit, alienari possit. Item si alienetur, an alienatio valeat.

1 Quoad primum igitur † patrimonium hoc alienari non potest sine licentia Episcopi, vt habetur de reform. cap. 2. sess. 21. apud Trid. Synod. ibi, Atque illa deinceps. Et quoniam alienatio nomen generale est, & complectitur alienationem quacunque ratione factam, cap. nulli licet, de reb. Eccles. non alienand. & ibi not. Abb. ac DD. ob eam rem nec vendere, nec donare, nec dotis causa dare, in aliamvè causam transferre potest. Non etiam potest pio censu, aliovè onere ipsum obligari. Quare nec sine licentia permutare poterit, ex quo permutatio alienationis quædam

2 species est. Non etiam † remitti, si pensio sit, vel extingui, vt sentit Sancta Synodus, ibi, aut extingui, aut remitti, ad summum abdicare à se dominium huius patrimonij, vel pensionis non potest, sine Episcopi licentia, qui permittere hoc ipse non debet, nisi aliunde habeat, vnde se sustentet. Non potest etiam donatio facta à Patre filio ob hanc causam reuocari, & id pluribus probauit Diaz. capit. 18. nu. 15. in pract. crim. can.

3 Quoad secundum, † an si fiat alienatio, vel extinctio, vel remissio, valeat antequàm habeat, vnde se sustentet. Planè septio eam non valere, & nullam esse; Nam Sancta Synodus eod. cap. 2. Statuit, vt nullatenus possit alienari, & extingui, aut remitti, at negatiua, cuiusmodi est, Nullatenus, præposita verbo Potest, vel, vt hic, Possit, inducit necessitatem pretium, & tollit potentiam faciendi aliquid, & actum factum nullum reddit, vt dixit Gloss. in cap. primo, in verb. Non supra potest, de reg. iur. lib. 6. communiter recept. & Bart. in l. Gallus, num 3. cum sequ. & Ias. num. 6. cum seq. ff. de liber. & posthum. & Bald. in l. fin. in prima colum. C. de fideicómiss. Et inducit actus nullitatem ipso iure, vt dixit Gloss. not. in Clem. vnic. in verb. Nullatenus,

de

de sequest. poss. Non igitur alienatio valet, & ita Nauar. in conf. 17. de tempor. ordin.& sequitur Addit. ad summam Bullar. Stephan. Quart. pag. 358. & Patis. de resig. benef. lib. 3. quæst. 6. nume. 16. vbi etiam sic renuntiantem pœnam nullam incurrere dixit. Quare estò æs alienum contrahat, alienare tamen non poterit; alioquin quod vna via prohiberetur, alia fieret, contra cap. cum quid, de reg. iur. atque sic sentit Nauar. in conf. 9. de tempor. ord. Accedit, quod Clericus non debet conueniri, nisi quatenus facere potest, vt probauimus supra. Imo non debet Episcopus concedere, vbi non habet vnde se alat, vt ex dictis patet. Quæ autem de patrimonio diximus, eadem de pensione dicta esse intelligimus, de qua, & infra.

Excipitur tamen primo, vbi quis beneficium Ecclesiasticum ad victum sufficiens adeptus est; tunc enim patrimonium alienari poterit, & remitti pensio, atque extingui, non enim prohibetur beneficium acquirere, qui patrimonium habet, ita DD. in cap. postulasti, de rescript. nam patrimonium beneficium Ecclesiasticum non est, ita Abb. in cap. tuis, de præbend. num. 6. & sequitur Azor. Instit. moral. part. 2. lib. 2. quæst. 4. versic. Secundò quæritur. Hinc mortuo Clerico ad suos hæredes transit, & decima annua, vt priùs, solui ex eo debet, vt ait Gloss. & Abb. in eod. cap. tuis, & Azor. ibid. & in litteris gratiæ, vbi quos curat sibi beneficium dandum à Pontifice, mentio patrimonij huius facienda non est; secus in litteris iustitiæ, quæ dantur in forma pauperum, ita Abb. in cit. cap. postulasti, de rescript. num. 3. vbi etiam quæ litteræ iustitiæ, & quæ gratiæ sint declarat. & Gl. in Extrauag. Ioann. 22. incip. Apostolica, in verb. Gratia, de conceff. præbend. & Rebuf. in prax. benef. de rescript. in forma communi. Hinc denique non potest illud cum beneficio Ecclesiastico permutare, ita Azor. eod. vers. Nono quæritur quippe vti res profana, cum Spirituali.

Secundo excipitur vbi aliud quod acquisiuit, vnde se sustentare potest, tunc enim alienari poterit.

4 Atqui † an tunc Episcopi licentia necessaria erit? Adhuc sentio requiri eius licentiam; Et hoc ob eam rationem; quò ipse arbitretur, an id quod adeptus est, sat sit ad sumptus pertinentes. Hoc enim arbitrari ad ipsum pertinet. Ex quo alteri non est præscriptum, argum. l. prima, ff. de iur. deliber. & capit. de caus. de off. delegat. iunct. cap. nuper, de sent. excom. Idem si beneficium Ecclesiasticum habet, vt scilicet non possit patrimonium alienari, & alienatio non valeat sine Episcopi licentia, vt de ordinato ad titulum beneficij declarauit Sacra Congregatio, vt supra diximus. Excipitur tamen vbi notorium esset sufficiens esse; tunc enim sine Episcopi licentia alienationem fieri posse censerem; tutior tamen erit, vt is, in quem alienatio facta est, cum licentia Episcopi id habeat; Si enim contingeret profundere, quod deinceps acquisiuit. Clericus admittetur ad patrimonium

5 prius habitum. † Atqui an in aliquam pœnam incurrat alienans? Concludendum est in nullam incidere ipso iure; non enim iure cautum est. Ergo & ita Gloss. in cap. fin. de iur. patr. & Addit. ad summam Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, versic. Quotidianus casus; mortiferè tamen peccat, & puniri ab Episcopo ad arbitrium suum potest. ita Nauar. in conf. 22. de tempor. ordinat. Idem in conf. 21. de renunciat. dicitur, & ita Diaz. eod. cap. 18. num. 13.

6 Verum quid † si quis donet tantum alicui, quod ad patrimonium constituendum sat sit, vt ordini sacro initietur pacto interueniente, vt post susceptum ordinem renuntiet eidem patrimonium, an alienatio ratione hac facta valebit? Ego pro regula pono, vbi post ordinem susceptum pactum hoc interuenit scilicet post ordinis susceptionem non valere; & hoc per dispositionem Trid. Synod. alienationem huiusmodi patrimonij, omnino prohibentis, quæ hic interuenit, ex quo remittit ei ipsum patrimonium, vel vicissim ei donat. Nam & qui remittit, alienare dicitur, quòd etiam per eandem Synodum prohibetur.

Idem sentio si pactum hoc interuenit ante ordinis susceptionem, vt scilicet renunciet, seu remittat donationem factam post ordinis susceptionem. Nam donatio prius facta durat, vsque ad susceptum ordinem; post ordinem autem susceptum, non potest reuocari; ex quo enim S. Synod. prohibet omnino alienationem, nec in hoc casu fieri potest; ex quo vult tunc donationem reuocari, quando à lege prohibita est; nemo enim facere potest, quin in suis dispositionibus lex locū habeat, l. nemo potest, ff. de legat. primo, præsertim interueniente dolo, qui suo autori patrocinari non debet. Etenim nec si quis promittat Episcopo se alimenta ab eo non petiturum, si ordinem sacrum ei conferat promissio hæc valet, vt dixit Gloss. in cap. si Episcopus, in verb. ad præmissa, de præbend. lib. 6. Id quod fit, quoniam ob publicam vtilitatem, & decorem Ecclesiæ statutum id est; & idcirco ei renuntiari non potest, arg. cap. si diligenti, de foro compet. & cap. contingit, de senten. excom.

Excipitur tamen primo, vbi non ob ordines suscipiendos, quis aliquid donat, sed simpliciter, & deinde, antequàm ad titulum donationis, donatarius ordinem suscepisset, donationē remitteret, ac deinceps remissione tacita eius donationis ad titulum eiusdem ordines

ordines susceperit; remissio enim illa valet, ex quo donator primus culpa omnino vacat, estò ad titulum falsum ipse ordinatus sit; & in hoc casu locum habebit opinio. Diaz. in prax. crim. can. cap. 18. num. 12. qui voluit reuocationem donationis valere; sed in alijs terminis.

Excipitur etiam, vt remittere possit fructus rei donatæ, id est donare donatori fructus, qui percipiuntur ex illo patrimonio, vbi habet vnde se sustentet, vel laboribus suis honestis; prohibetur enim per Trid. Synod. dominium proprietatis, idest, directi dominij, & vtilis, non autem fructuum, qui sunt quid facti, quod accipio in fructibus perceptis singulis annis, Nam, & qui beneficium habet potest fructus alienare in casibus licitis.

Excipio etiam in vltima voluntate, potest enim relinquere, cui voluerit patrimonium ipsi datum; quandoquidem alienatio ratione hac facta, non confirmatur nisi morte, cap. Marthæ, de celebr. Miss. quo casu non habet deinceps opus alimentis; sublata enim substantia, rollitur & accidens, l. prima, & 2. ff. de vsufr. & idcirco cessat causa prohibitionis alienandi.

Ex dictis colligitur, quem ad ordines sacros admitti posse, vel nullum patrimonium habeat si donatione alicuius bona acquisiuit, quib. commode sustentetur, dummodo donatio vera sit, & non ficta, & simulata, & ita declarauit Sacra Congregatio Concil. Trid. interpræt. vt refert Azor. vbi supra, cap. 4. in principio. Quare non mihi placuit constitutio cuiusdam Episcopi in Synodo promulgata, qui vetuit ad ordines admitti, qui ab extraneo patrimonium habetet; prohibet enim contractum de iuregenrium, quod non potest, tollir potestatem, quam ille extraneus adhibet. Postremò liberius petet donationem factam ab extraneo, quàm à suis donatarius. Sed de hoc hactenus. Iam de pensione agamus.

S V M M A.

1 *Pensionis titulo ordini sacro initiari quis potest.*
2 *Patrimonium an constitui possit super fructus bonorum alicuius.*

§. XIV.

1 §. Postremò ad titulum † pensionis ordini sacro initiari quis potest, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 21. de reform. cap. 2. Quæ tamen pensio, vere obtineri debet, ab ipso ordinando. Item esse ad honeste ipsum sustentandum satis. Postremò nec extingui, nec remitti, sicut nec patrimonium, vel beneficium Ecclesiasticum, nisi aliundè habeat vnde se sustentet, vt eadem Sancta Synodus sanciuit ibid. Et pensio hæc non est verè, & propriè beneficium Ecclesiasticum, argum. cap. quamuis, de præbend. libr. 6. & Abb. & Felyn. in cap. ad audientiam, 2. de rescript. & Azor. Inst. moral. part. 2. lib. 3. cap. 5. quæst. 2. Hine morte pensionarij extinguitur pensio, & non vacat. Quando autem, & quæ pensio super beneficium imponi possit egit Paris. de resig. benef. lib. 6. q. 2. & Triden. Synod. sess. 24. de reform. cap. 12.

2 Verùm † an constitui potest huiusmodi patrimonium super fructus rerum non præscripto fundo, vel prædio vrbano, vel rustico. Exempli gratia; Ego dono quinquagiura numos aureos de fructibus meorum bonorum singulis annis Titio, quo initiari ordini sacro possit; Ego sentio id posse. Nam donatio hæc se habet, sicut pensio constituta de fructibus beneficij; non enim videtur esse diuersa ratio, sed eadem; nam nec in pensione præscribitur fundus, vnde præstetur, sed simpliciter bona Ecclesiæ, ergo & eadem dispositio esse debet, cap cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil. & l. illud, ff. ad leg. Aquil. Nec facit si dicatur bona Ecclesiæ alienari non posse, secus bona patrimonij; nam esto alienentur, tamen cum onere suo transibunt, cap. ex litteris, de pign. etenim sicut pensionarius obligatus habet omnes fructus beneficij, ita hic, qui habet omnia bona hypothecata, l. 2. C. de pign. Quare opinionem hanc vti verissimam sequor. Modo aliter Ecclesia contrarium non senserit, tunc enim omnino ei adhæreo, alia quauis explosa. Non tamen censeo constitui posse patrimonium super obligatione personali. Exempli gratia. Si quis obligaret se ad sustentandum aliquem, qui ordinem sacrum susciperet; nam obligatio illa non habet bona obligata. Verum quid iuris si sine patrimonio ordini sacro quis initietur, an in pœnam aliquem ordinans, ordinatusvè incideret? Hoc in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1 *Ordinem sacrum conferens ei, qui patrimonium, beneficium, pensionemvè non habet vnde se sustentet, alere eum debet, quæ regula quousque pateat, declaratur.*

§. XV.

1 §. Quæstio hæc nobis explicanda est, † in quam pœnam incidat Episcopus, qui ordinem sacrum ei contulit, qui non habet beneficium Ecclesiastic̃u, pensionem, patrimoniumvè, quò se honestè sustentet. In qua quæstione pro regula habebimus Episcopum obligatum esse ad eum sustentandum, cui sic affecto ordinem sacrum con-

contulit, quousque beneficium, patrimoniũ, aliudvè habeat vnde se sustentet, ita habetur in cap. de multa, de præbend.& asseruit Sacra Congregatio Cardinalium apud Trid. Synod. sess. 21. de reform. cap.2. & ego in Tract. meo de Irregul. cap.61. num.7.

Hæc autem regula locum habet etiam in capitulo sede vacante, eiusvè Vicario, vbi litteras dimissorias dederunt ad ordines sacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio est in ipso ordinante suum subditum, quæ in dante huiusmodi demissorias; non enim ad alium remitti debet ordinãdum, nisi prius examinatus, & probatus fuerit à suo Ordinario in omnibus, quæ pertinent ad ordinem suscipiendum, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 3. & idcirco non culpa vacat, qui talem admisit, & ita Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo extende ad capitulum, asseruit.

Tertiò locum habet, vel ordinem contulerit ei, qui iam in sacro ordine constitutus erat; nam si fuit sine vllo titulo ordinatus, alij ordines sacri huic conferendi non sunt, si non habet vnde viuat; nam, vel in præsbyterum eum ordinet, ad alimenta ei præstãda tenetur. cap. Episcopus, de præbend. Atque sic not. Dec. ibi, in initio. Quare, si vterque ordinans in culpa fuit, vterque ad alimentorum præstationem tenebitur.

Verùm quid si Episcopus alteri Episcopo committat generatim nullis personis expressis, vt suo nomine ordines in sua diœcesi celebret, & is, cui id commissum est, titulum non habenti ordinem sacrum contulerit, an qui commisit, vel qui ordinem contulit ad necessaria vitæ præstanda tenebitur? Breuiter concludo, qui ordinem contulit, ad id teneri; nam in culpa fuit, non inuestigando, an haberet titulum, ita habetur in cap. si Episcopus, de præbend. lib.6. Excipitur tamen, vbi commisisset, vt certis personis, atque expressis ordines conferret; in hoc enim casu ipse committens tenetur, ita habetur in eod. cap. si Episcopus, & ibi Gloss. in verb. Certas. Excipio etiam vbi dedisset licentiam suis, vt possent à quouis Episcopo ordines sacros suscipere; nã & hic licentiam concedens tenebitur, cum eã dare non debuisset titulum non habenti, ita dicitur in cit. cap. si Episcopus. Atquid si & ordinans nouit ipsum titulum non habere, an & ipse tenebitur. Ego sentio ipsum non teneri, per cit. cap. si Episcopus, vers. eis autem, licentiam tribuas tenetur etiam, vbi ei contulit, qui habet titulum, vel beneficij, vel pensionis, vel patrimonij; sed non sufficiens, & id nouit, noscerevè debuit Episcopus; nam ad supplendum, quod deest, tenebitur. ita sentit Gloss. in verb. titulum, in cit. cap. si Episcopus, & Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, vers. Secundus casus, in explic. Bulla Pij Quinti, pagina 357.

Excipio tamen vbi Episcopus Archidiacono, vel examinatoribus commisisset, vt de titulo inuestigarent; si enim in hoc negligentes se gesserunt, & ex eorum falsa relatione de titulo ordinem contulit, actio de alimentis contra ipsos dabitur, vbi præstare alimenta ipsi possunt, in subsidium autem contra Episcopum dabitur, ita Gloss. in cap. ad hæc in verb. Examinentur, de off. Archid. & in cap. cum secundum de præbend. & Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. obligationem Episcopi, & facit §. sciendum autem in Instit. de excusat. tut.

Secundò excipitur, vbi Episcopus confert ordinem alterius subdito, qui habet litteras dimissorias: vel licentiam vt proximè dixi, non enim ipse ordinans tenetur; sed qui litteras ei concessit, vt habetur in eod. cap. si Episcopus de præbend. lib.6. quandoquidem ipse non debet litteras dare, nisi approbato, ita tradidit Sancta Synod. sess.23. de reform. cap. 3. Peccat tamen sciens eum indignum, si admittat, ita Addit. ead. ibid. ad Steph Quar.

Tertiò non tenetur ad alimenta Episcopus, vbi deceptus fuit ab ordinando, qui ostendit ei aliqua, per quæ potuit, ac debuit credere ipsum habere beneficium, vel patrimonium, ita Nauar. in cons. 14. de tempor. ordin. & sequitur ead. Addit. ad Summ. Bullar. in verb. Ordo, vers. Tertius casus, idque meritò; nam tenetur vbi in culpa est, vt dicitur in eod. cap. si Episcopus, de præbend. vt in hoc casu culpa vacat, ergo.

Quartò excipitur, vbi ordinatus habet vnde de suo viuat, estò enim ad titulum non sit ordinatus, viuere tamen de suo debet, capit. Episcopus, de præbend. in fin. & facit capit. tuis quæstionibus eod. Idem si paterna hæreditate viuere posset, ita Dec. ibi. nu. 3. quem sequ. Paris. & Addit. ad Summ. Bullar. eod. vers. Quorum Primus. Quare ob eandem rationem, vbi beneficium adeptus est, vel aliud, vnde se honeste sustentet, ad alimenta ei præstanda Episcopus non tenebitur cit. cap. Episcopus eod.

Quintò excipitur, quoad alimenta præterita; nam si ordinatus gratis ab alio alimenta habuit, ad restituenda ea non tenetur Episcopus; secus si pecunia mutuo sumpta ea sibi parasset, tunc enim ad restitutionem eius Episcopus, tenetur ita Dec. in cit. cap. Episcopus.

Sextò excipitur in successore Episcopi, qui ordinauit, si enim ordinator viuit, vtpotè quia ad aliam Ecclesiam translatus est, remanet ipse obligatus, & non successor; sublimitatur tamen, vbi mortuus esset; successor enim tunc tenebitur, vt habetur in cap. accepimus, de ætat. & qualit. & ita Abb. not. ibi. Qui ait Ecclesiam obligatam esse ad prouidendum huic, ita habetur in cap. cum secundum Apostolum de

de præbend. & ead. Addit. eod. in loco.

Septimò excipitur, vbi ab initio patrimonium habuit, vel beneficium, vel pensionem, sed delicto aliquo commisso fuit priuatus ipsis; tunc enim Episcopus non tenetur ad ipsum alendum; non enim præmium, sed pœnam delicta tribuunt.arg.l.nunquam plura.ff. de priuat.delict. At quid si æs alienum contrahat grande, vnde, si satisfaciat, inops redditur? Planè, quod conueniri non potest Clericus, ni deducto ne egeat. vt dixit Gloss.in l. miles,ff.de re iud.& not.Abb.in cap.primo de cler. ægrot. & Gloss. in cap.studeat, in fine d. 50.& Dec.in cap.Episcopus,nu.primo de prebend.ob eam rem nihil ei obest,atque sic dixit Nauar. in conf. primo,de tempor.ordin.

Quid itidem si patrimonium ei euincatur, non sua culpa exempli gratia. Pater mercator erat, à quo patrimonium habuit, & ob æs alienum grande contractum, pro quo omnia sua bona obligauerat, ante huius patrimonij constitutionem à creditoribus exhaustum fuit. Quid si ratione alia interijt? in his casibus ab alimentorum præstatione Episcopus liberabitur esto repugnat paululum exceptio septima, vid. supra.

Postremò excipitur, vbi suis honestis laboribus victum parare sibi posset, vt docendo adolescentes scientiam aliquam, vel grammaticam, vel pro Capellano inseruiẽdo, vel quid aliud non ei inconueniens agendo, vt D. Paulus faciebat; tunc enim Episcopus non tenebitur; nam & si pater ad alimenta præstanda tenetur filio, & econtrario filius parenti, l. si quis à liberis, ff. de lib. agnosc. vbi tamen de suis laboribus viuere possunt, secus est, per cit.l.si quis à liberis, §. sed si filius,& ibi Bart. Sed iam de suscipiente ordinem, vbi non habet vnde se sustentet, an in pœnam aliquam incidat videamus, eùm prius explicauerimus, ordinem sacrum suscepturus, quæ habere debeat.

SVMMA.

1 *Ordines sacros suscepturus qua habere debet?*

§. XVI.

1 §. Secundo loco † ordines sacros suscepturus hæc habere debet; Si Subdiaconatum, bonum testimonium à Parocho, & à Magistro de vita, & moribus, &c. vt de minoribus ordinibus dixit Trid. Synod.capit. 15.sess. 23. de reform. Secundo in minoribus ordinibus esse probatus. Tertiò litteris,& ijs quæ ad ordinem exercendum pertinent, imbutus. Quarto speret Deo autore se continere posse; nam per susceptionem sacri ordinis continentiæ votum fit, in capit. vnic. de vot. libro 6.

Eadem & de suscepturo ordinem Diaconatus sancta Synodus decreuit ead.sess. cap.13.

Si denique Præsbiteratus ordinem quis suscipiat præter prædicta omnia, hæc præcipua habere debet. Primum bonum testimonium ab eis, quos supra diximus. Secundo in ordinibus antea susceptis, & eorum ministerijs piè, fideliterque se gessisse. Tertiò in Diaconatu ad minus annum integrum administrasse, nisi aliud vtilitas, necessitasvè Ecclesiæ postulet. Quartò idoneus esse ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria ad salutem sunt, & ad administranda Sacramenta. Quintò exemplo bono esse. Sed iam ad aliam transeamus.

SVMMA.

1 *Ordinem suscipiens sine beneficio, vel patrimonio, an in pœnam aliquam incidat.*

§. XVII.

1 §. † Quoad eum autem, qui beneficium Ecclesiasticum non habens vel patrimonium, vt supra ordinem sacrum suscepit estò grauiter peccet in nullam tamen pœnam incidit; non enim id iure cautum est. Quamuis, si falsò asseruerit se alterum ipsorum habere, executionem ordinis non habeat; cap. primo, & cap. fin. d.70.& vt dicit Nauar. in conf.14.& conf. 29. & conf.45. de tempor.ordin.& in conf. primo, quæst. 16. de constit. & ego in Tract. de Irregul. cap. 61. num. 7. Idem sentio si haberet; sed non sufficiens. Sed de primo quod habere debet, qui ordinem sacrum susceptutus hactenus, ad alteram transeamus.

SVMMA.

1 *Sacris ordinibus, qui initiandi sunt, eorum nomina in Ecclesijs publicè proponenda sunt, qua regula, quousque pateat, declaratur.*

2 *Ordinibus in singulis an denuntiationes fieri debeant.*

3 *Episcopus qua ratione examinare ordinandos debeat.*

§. XVIII.

1 §. Postremò † nomina, ac eorum desideria, qui ordines sacros suscipere voluot prius in Ecclesijs publicè proponenda sunt. Id quod, & Episcopus mandabit, vel Parocho ordinandi, vel cui magis expedire ei videbitur, vt sanciuit Trident. Synod.sess.23. de reform.cap.5. Quare fiunt hæ denuntiationes in Ecclesia Parochiæ ordinandi, & si diutius à patria abfuerit in Parochia vbi moratus fuit. Hæ autem denuntiationes fiunt de natalibus

libus ipsorum, ætate, moribus, & vita, idest, vt sciatur an vitium aliquod patiatur in natalibus, ætate, moribus, & vita, & ad summam an irregularitatem aliquam, animi, corporis, ac famæ patiantur. Fient autem hac ratione, nomen eius in Ecclesia proponetur, qui ordinem sacrum suscipere vult, & populus admonebitur; vt si mouerit ordinãdum vitium aliquod, atque irregularitatem pati, vt id denuntier. Postremò denuntiatione facta, vti res se habuerit testimoniales litteras inquisitionem factam continentes ad Episcopum, qui denunciationes fecit, transmitter ita habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 5.

2 Verum † an in singulis maioribus ordinibus denuntiationes hæc fient. Planè sentio fieri debere. Tum quod cit. cap. 5. eorum, qui ad singulos ordines maiores assumendi sunt, nomina in Ecclesijs proponenda esse inquit; Si ergo ita est, in singulis ordinibus maioribus denunriatio hęc fieri debet, qui enim singulos decet neminem excludit, l. Iulianus, ff. ad exhibendum. Tum quod inter vnum ordinem sacrum, & alterum interuallum vnius anni intercedere debet, vt habetur ead. sess. cap. 3. at intra hoc tempus mores, & vita ordinandi mutata esse possunt, vt ex probro improbus, & ex regulari irregularis factus; denuntiationes verò fiunt ob hanc causam, vt diximus iure igitur in singulis ordinibus fieri debent, cum eadem ratio sit, in singulis ordinibus fiet.

Excipitur tamen primò, qui minores ordines suscipere volunt: non enim eorum nomina in Ecclesijs denuntiari debent; nam Sancta Synodus eod. capit. 5. de promouendis ad sacros ordines tantum ait; ergo secus de promouendis ad minores cap. nonè, de præsump.

Secundò excipitur, vbi ordinandus notus esset Episcopo, scilicet quoad omnia; nam certus, certior fieri non potest, l. 1. ff. de act. empt. & vendit. & cap. eum, qui de reg. iur. lib. 6. In hoc igitur casu omitti potest hęc denuntiatio, esto non debeat, vt dixit Sacra Congregatio Concilij Trid. interpræt.

Tertiò excipiuntur Regulares, non enim tenentur publicare eorum nomina in Ecclesia, sat enim est, vt in suis dimissorijs litteris datis à suis Superioribus testimonium feratur de eorum vita, moribus, & ætate, & ita Sacra Congregatio hæc; (idque meritò nullus enim melius eorum vitam scire potest, quàm ipsorũ Prælati,) & ita Prax. Archiep. Neap. c. 8. nu. 1.

Postremò excipiuntur subditi alterius Prælati; non enim Episcopus, qui ordines eis collaturus est, denuntiationem hanc facere habet; sed ad proprios eorum ordinarios hoc pertinet de quibus omnibus per litteras demissorias probatio fieri poterit; Er idcirco Episcopus, qui ordines collaturus est inspicere eam diligenter debet, & ita respondit Romanus Pontifex, vt testatur Sacra Congregatio ibi. His exceptis casibus, hæ denũciationes semper fient. Et idcirco maiores ordines suscepturi ante mensem Episcopum adire debent, quò mandare possit; vt hæ denuntiationes fiant, vt in eod. c. 5. habebit. Hæ autem denuntiationes semel facit, ex quo Trid. Syn. id non prescripsit, arg. l. boues, §. sermone, ff. de ver. sign.

3 Episcopus igitur † inuestigabit, & examinabit eos, & præsertim qui ad sacrum ministerium accedere volunt, de genere, persona, ętate, Institutione moribus, doctrina, & fide. Sacerdotibus, & alijs prudentibus viris prædictis diuina lege, ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis sibi absentes, vt habetur ead. sess. 23. capit. 7. Idque feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, vt ibidem dicitur nec ad inuestigationem hanc faciendam Examinatores, qui in Synodo fiunt, adhiberi possunt, & de vita, & moribus per litteras testimoniales de quibus supra, edoceri Episcopus potest. De scientia autem tunc per examen periculum fiet. Imo si Episcopus ordinatos quoscũque Clericos, & precedente etiam examine approbatos ab eo, à quo ordines susceperunt, minus idoneos ad diuina officia celebranda, & ad Ecclesiastica Sacramenta administranda inuenerit, ab vsu susceptorum ordinum suspendere ipsos ad suum arbitrium potest, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 14. de reform. cap. 3. Sed de his hactenus. Iam de alijs, qui communi iure conferre ordines possunt, agamus.

SVMMA.

1 *Abbates primam tonsuram, & quatuor ordines minores conferre possunt.*
2 *Subditis suis Abbates ordines prædictos conferre possunt, & qui sint sui subditi.*
3 *Subditis alterius quando ordines conferre possint Abbates.*

§. XIX.

1 S. † ABbates denique, & primam tõsurã, & quatuor minores cõferre possũt, vt DD. communiter concludunt, & habetur sess. 23. de reform. c. 10. nec ab Episcopo, vt examinati regulares sint, requiritur, quibus prima tonsura, vel ordines minores conferũt, ex quo enim permittitur, vt ordines conferãt prædictos ergo, & reliqua l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & ita Ioan. Bapt. Confett. in summ. priuil. Mend. super capit. 10. sess. 25. de regul. pag. 340. Necessario autem requiritur, quod id possint. Primum vt ius habeant, baculum, seu Pastorale ferendi, atque Mitram. Secundo vt Sacerdotes sint. Tertio vt sint benedicti, vel ex priuilegio Apostolico habeant, vt pontificalia exercere possint; perinde enim est, tunc atque si essent benedicti; alioquin si quid

horum defecerit, collatio ordinum ab ipsis facta, nulla est, quamuis enim iurisdictionem habeant: non tamen potestatem ordinis, cap. Abbates; de priuilegijs, lib. 6.

2 Subditis autem suis, † prædictos ordines tantum conferre possunt, vt colligitur ex cit. cap. 10. vers. Qui Regularis subditus sibi non sit, argumento sumpto à contrario sensu; si enim conferre ordines cuique non possunt, qui subditus eis non sit. Ergo suis subditis cōferre poterunt; etenim vnius inclusio alterius exclusio est, cap. nonnè, de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Subditus autem Abbatum dicitur, qui Regularis est, & de regula eorundem Abbatum. Item & professionem fecit; tria igitur postulantur scilicet, vt sit Regularis, & de suo ordine, & professus. Quare si subditus sit in temporalibus tantum, huic ordines conferre non poterunt, vtpotè si Monasterium haberet iurisdictionem temporalem in aliquo loco, atque sic respondit Sacra Congregatio in explicatione eius, cap. 10. de laico subiecto in temporalibus, & spiritualibus Abbati Casinensi, à quo primam tonsuram acceperat; nam quod contra hunc Canonem fecerat, dispensatione eum egere declarauit, ex qua declaratione apparet; nec si subditus sit in spiritualibus, posse ab ipsis prædictos ordines ipsum suscipere, nisi prædicta concurrant.

Si itidem Regulari alterius ordinis etiam professo ordines conferant, contra citatum Canonem faciunt; non enim subditus est ipsorum; Si denique subditus sit, & Regularis de suo ordine; sed non professus tantundem est dicendum, quamuis enim Nouitius quædam priuilegia habeat Regularium, vt dicitur in cap. Religioso, §. primo, de sentent. excommun. libro 6. non tamen Religiosus est, cum ante professionem possit ad arbitrium suum inde discedere, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de regul. capit. 8. atque sic dixit Nauar. in consil. 26. num. primo, de tempor. ordin. valent tamen ordines collati etiam non suis subditis, quamuis peccent, ac puniantur.

Subditis ergo alterius conferre ordines nō possunt; nam nec Episcopo, & alij Superiores queunt, vt supra probauimus alioquin frustra essent Diœcesis distinctæ.

3 Excipitur tamen primò † vbi licentiam haberent à suis Prælatis, tunc enim licitè possunt ipsis ordines cōferre. Quare subditi eius loci, vbi Abbas est, qui ordines conferre vult, si dimissorias litteras singuli habeant à suo Episcopo, ordines suscipere ab eo poterūt; Nō enim sat est, vt generalem licentiam Episcopus tribuat. ita Sacra Congregatio respondit in eod. cap. 10. Idque meritò, nam non aliter subditos suos ad alium dimittere debet, vt ead. Triden. Synod. sanciuit. sess. 23. de refor. capit. 3. quam antea examinatos, & probatos, quod examen, & probatio non fierent, si generalem licentiam traderet.

Secundo subditis aliorum Episcoporum, nec non Prælatorum Regularium eosdem ordines conferre Abbates possunt, modò dimissorias litteras, seu licentiam prædictam habeant à suis Episcopis, & Superioribus, non enim alias conferri debent, vt supra vidimus, modo tamen habeant assensum Episcopi eius diœcesis, vbi Abbas ordines conferre vult, vt declarauit Sacra Congregatio, eod. capit. 10. Idque meritò, nam per ordinum collationem ab eis Abbatibus factam violatur quodammodo, & perturbatur iurisdictio Episcopi loci. Ex quo igitur permissum est Abbatibus, vt suis prædictos ordines conferant, non debent alienum subditis conferre sine licentia Episcopi diœcesis, quominus ius commune, atque Episcopi iurisdictio lædatur. Accedit quod eis limitata est potestas, ergo egredi eam non debent, l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. atque sic Sacra Congregatio interpretata est, in cit. cap. 10. vt refert Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Ordo, vers. Notandum, quod pag. 368. cum sequenti. Sed de ijs, qui proprio iure suis subditis ordines cōferunt hactenus, ad eos transeamus, qui alterius subditis conferre possunt.

S V M M A.

1 *Episcopus conferre potest ordines subditis alterius Episcopi, vbi ab ipso licentia habetur.*
2 *Ordines suscipiendi à non suo Episcopo licentiam dare potest Romanus Pontifex.*
3 *Episcopus proprius.*
4 *Delegatus ab altero ex prædictis.*
5 *Capitulum sede vacante in quibusdam casibus.*
6 *Legatus à latere.*
7 *Regularium superiores.*
8 *Decretum Sacræ Congregationis de dimissorijs dandis à Regularibus refertur.*
9 *Licentia concessa alicui suscipiendi ordines, an extinguatur mortuo concedente.*
10 *Dimissoriæ litteræ quot modis nominentur.*
11 *Licentia ordines suscipiendi ab alio quæ continere debeat.*

§. XX.

§. EPiscopum suis subditis ordines conferre posse vidimus; nunc videndum est, quādo alterius subditis eos cōferre queat.

1 Primum igitur † Episcopus alterius Diœcesis subditis ordines conferre potest, vbi ordinandi hanc licentiam habent à suis superioribus, vt habetur tot. tit. de tempor. ordin.

2 Hanc autē licentiā † concedere potest, primò Romanus Pontifex omnibus totius orbis terrarum, cuius iurisdictio est. cap. cuncta per mun-

mundum, 9. q. 3. Notandum tamen est, vbi licentiam hanc quis habet, nequaquam permitti, vt ordines suscipiat etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, nisi eius probitas, ac mores ordinarij sui testimonio commendentur; & si secus fit, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum ordinum exercitatione, quandiu proprio ordinario videbitur expedire suspensus est, ita Trident. Synod. sess. 23. de reformat. capit. octauo, vers. Quod si quis ab alio, quod notandum est. Idem de Episcopis ritularibus, qui priuilegium habent conferrendi ordines omnibus, qui ad se veniunt; non enim possunt eos conferre, nisi consensus adsit Episcopi proprij; alioquin contra faciens ab executione Pontificalium per annum suspensus est; ordinatus verò ab executione suscepti ordinis, donec suo prælato visum fuerit, ita Trid. Synod. sess. 14. de reform. cap. 2. Item, vbi quis licentiam habet de promouendo à quocunque, non valet ea licentia, nisi habeat legitimam causam, ob quam à proprio Episcopo ordinari non possit, & tunc non potest ordinari nisi ab Episcopo in sua Diœcesi, residente, aut pro eo pontificalia exercere, & diligenti preuio examine, ita Trid. Synod. sess. 7. de reform. cap. 11. Imò si facultas detur de non promouendo post annum non prodest, vbi est data in casibus à iure concessis, ita Sancta Synod. ead. sess. cap. 12.

3 Secundò, † proprius Episcopus licentiam hanc dare potest, vel sit originis, vel domicilij, vel beneficij, de quibus supra egimus, cap. cum nullus de tempor. ordin. lib. 6. & tot. tit. & vt habetur apud Trid. Synod. ead. sess. cap. 3. & cap. 8. & cap. 6.

Tertiò Episcopus licentiam dare potest suo familiari triennali, de quo agitur ead. sess. cap. 9. atque sic declarauit Sacra Congregatio ibi. Et quæ diximus de Episcopis; eadem, & de Archiepiscopis, & Patriarchis dicta esse volumus. Hanc autem licentiam concedere potest, vel confirmatus tantum sit, & non consecratus, iurisdictionis enim munus hoc isto, quam consequitur, statim atque confirmatus est, etiã si non sit consecratus, ita dixit Gloss. communiter recept. in cap. transmissum, de elect. & Addit. ad Diaz. in prat. crim. can. in l. 5. vers. Has autem dimissorias, & hoc de iure antiquo; hodie autem oportet, vt litteras habuerit, vt supra suo loco dixi.

4 Quartò, † eam concedere potest, qui ab Episcopo, seu à prædictis facultatem hanc delegandi licentiam habet, & idcirco Vicarius generalis in spiritualibus; modò Episcopus facultatem hanc ei dederit, ita Gloss. in cap. cũ nullus, §. inferiores, de tempor. ordin. lib. 6. in verb. Non extendat. Existimatur autem ipsum eam habere, quando visus est sæpius has litteras cõcedere, ita Add. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. ordo, vers. Vetitur, pag. 351. Imo vbi absens Episcopus est, ipso iure facultatem habet hanc Vicarius c. pen. de temp. ordin. lib. 6. estò nonnulli citati ab ead. Addit. tutius esse dixerint, si in litteris Vicariatus cõcessio hæc habeatur, & valet etiam post mortem, vbi de ea non constat, ita Addit. ead. inquit.

5 Quintò, † Capitulum sede vacante, etsi regulariter hanc licentiam ad ordines concedere non potest, per Trid. Synod. sess. 7. de refor. cap. 10. in aliquibus casibus tamen ei licet.

Et primò, vbi quis ob beneficium, quod habet, cogeretur ordines suscipere, vtpotè quia beneficium animarum curam habẽs collatum est ei, qui nõdum Sacerdos erat; & idcirco intra annum necesse habet ordines suscipere, c. licet canon, & c. commissa, de elect. lib. 6. tunc enim Capitulum literas dimissorias huic concedere potest, vt habetur eod. cap. 10.

Secundò, vbi collatio beneficij alicui esset facienda, vel per electionem, vel per præsentationem, vel per concursum; & necesse esset habere aliquem ordinem sacrum; in hoc enim casu etiam dimissorias Capitulum licite cõcederet, vt habetur in eod. c. 10. ibi, Qui beneficiũ Ecclesiasticum recepti, seu recipiendi occasione coarctus non fuerit, ergo secus si coarctatus fuerit, valet enim argumentum à contrario sensu, l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius.

Tertiò post annũ elapsum à die vacationis; nam per cit. c. 10. concessio harum litterarum prohibetur intra annum; ergo secus post annum; prohibitum enim ad tempus post illud fieri potest, l. in tempus, ff. de hæred. instit. Postremò eo capite 10. ius antiquum, quod habetur in c. pen. de temp. ordin. lib. 6. corrigitur, seu ei derogatur intra annum, ergo post annũ à iure antiquo nõ discedemus, arg. l. iubemus, C. de testam. & l. præcipimus, C. de appell. Quare post annum Capitulum inuitare etiam poterit Episcopum, vt veniat ad Diœcesim, & ibi ordinationem publicã habeat, & ordines conferat non solum subditis eius diœcesis, verum etiam subditis aliorum Episcoporum, ac Prælatorum dimissorias litteras habentibus, atque sic dixit Nauar. in cons. 34. de temp. ordin. Nec repugnat, c. 5. sess. 6. de refor. apud Trid. Syno. vbi ne Episcopi in alterius diœcesi ordines cõferent, prohibetur: nam loquitur de Episcopis, qui inuitati non sunt, & non expressa licentia Ordinarij; sed priuilegio id efficere conantur, atque sic respõdit Nauar. ibid. Capitulũ igitur post annũ litteras dimissorias cõcedere potest, & inuitare etiã Episcopum, vt dixi.

Postremò, & intra annum testimoniales litteras de vita, moribus, & huiusmodi dare potest, ita dixit Nauar. in consil. 27. de tempor. ordin. quæ litteræ dari possunt, vbi quis à Romano Pontifice facultatem haberet suscipiendi ordines ab aliquo, quod enim mores, & probitas eius commendari debet Ordinarij

 testi-

teſtimonio, non obſtante priuilegio, vel reſcripto ei conceſſo, vt habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 23. de refor. cap. 8. cautè ob eam rem Capitulum hoc faciet. Secundo loco quæ diximus de Capitulo, de Vicario Capituli etiam dicta eſſe volumus.

6 At qui † an Legatus à latere in caſibus premiſsis intra annum dimiſſorias litteras ad ordines concedere poſset? Planè non, niſi in caſibus exceptis; nam contra Concilium agere non poteſt, atque ſic dixit Gloſſ. communiter recept. in cap. dilectus, de præbend. & Nauar. in conſ. 27. de tempor. ordin. non etiam Archiepiſcopus ſubditis ſui ſuffraganei, & ita Addit. ad Diaz. cap. 26. verſ. Non tamen poterit.

7 Poſtremò † Regularium ſuperiores licentiã hanc concedere poſſunt, ſicut etiam Abbates ſuis ſcilicet Regularibus profeſsis tantum, vt habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 23. de reform. cap. 10. verſ. Aliquibus Clericis ſæcularibus, argumento ſumpto à contrario ſenſu, quod validiſsimum eſt, l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius. Si enim Clericis ſæcularibus licentiam hanc cõcedere nequeunt. Ergo ſuis Regularibus profeſsis poterunt, atque ſic ſentit Nauar. in conſ. 26. de tempor. ordin. Non igitur Clericis ſecularibus poſſunt, ob cit. cap. 10. verſ. Aliquibus Clericis, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs præſcriptionibus, aut conſuetudinibus immemorabilibus, vt ibi dicitur. Non Nouitijs, non etiam laicis ſubditis, imò contra faciens ab officio, & beneficio ſuſpenſus eſt, vt dicitur in eod. cap. 10. in fin. Et qui per has litteras ordines ſuſcipiunt ab eis ſuſpenſi ſunt ad placitum ſui Ordinarij, ſubditis prædictis tantum ergo dare poſſunt. Superiores tamen Regularium mandatum Clementis VIII. Datum Romæ die 15. Menſis Martij 1596. ſeruare debent, ſcilicet vt concedant huiuſmodi licentiam ad Epiſcopum Diœceſanum. Diœceſanus autem Epiſcopus accipitur ille, in cuius Monaſterium diœceſi eſt, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet, Regularis poſitus eſt, cui licentia hæc conceditur. Excipitur tamen, vbi Diœceſanus abeſſet, vel ordinationes non eſſet habiturus; tunc enim ad alium Epiſcopum licentia concedi debet, ac poteſt, in qua exprimatur cauſa altera ex prædictis quam ob rem ad Ordinarium non miſerit; alioquin ab officio, & dignitate, ſeu adminiſtratione, ac voce actiua, & paſsiua priuatus eſt, quæ reſeruatæ ſunt Romano Põtifici, præterquàm quod arbitrio eius Pontificis puniri etiam poteſt. Sublimitatur, vt ad alium Epiſcopum mitti nõ poſsit, vbi dedita opera ſuperior hanc licentiam concedere diſtulit; quando Ordinarius abfuturus eſſet, vel ordinationes non habiturus, ita habetur in eod. Decreto Clementis VIII. quod tale eſt.

8 De mandato † S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcunq; Regularium ſuperioribus, vt de cætero obſeruent, & obſeruare faciant ea, quæ in Decreto Sacræ Congregationis Concilij Trid. continentur, cuius tenor eſt talis.

Congregatio Concilij cenſuit ſuperiores Regulares ſuo ſubdito itidem regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere ad Epiſcopum, tamen Diœceſanum, nempè illius Monaſterij, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet, is regularis poſitus fuit. Et ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Epiſcopum, dum tamen ab eo Epiſcopo, qui ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipſi regulares non diſtulerint de induſtria conceſsionem dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus ordinationes eſſet; Verum eum à Superioribus regularibus Epiſcopo Diœceſano abſente, vel ordinationes non habente litteræ dimiſſoriæ dabuntur, in eis vtique huiuſmodi cauſam abſentie, Diœceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarũ exprimendam eſſe, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis actiuæ, & paſsiuæ priuationis; ac alias arbitrio eiuſdem Sanctiſs. D. N. Papæ reſeruatas pęnas incurrent. In quorũ fidẽ, &c. Datum Romæ die 15. Martij. Hæc Summus Pontifex, ex quibus propoſita apertiſsimè habentur, & refertur à Ioan. Bapt. Confett. in ſumm. Priuil. ordin. Mendic. cap. 2. in tit. de ordinib. conferi, & liter. dimiſſor. pag. 339.

9 Atqui † an licentia hæc conceſſa tollitur, ſi interim, antequàm executioni mandetur, Epiſcopus moriatur, aliavè ratione ab Epiſcopatu remoueatur? Planè non argum. cap. decet, de regul. iur. libro ſexto, & ita dixit Zabar. in Clemen. fin. quæſt. 5. de elect. & Nauar. in conſil. quinto, de reſcript. & in capit. placuit, num. 161. cum ſequ. de pœnit. diſt. ſexta, vbi rem hanc pluribus egit, & Addit. ad Diaz. in prat. crimin. canon. capit. 28. verſ. Poſt verò dimiſſoriæ litteræ, & Azor. con ſtitu. moral. parte ſecunda, libro ſeptimo, cap. nono, quæſt. quarta, vbi pluribus exemplis id explicat, ac probat.

10 Hæc autem licentia in ſcriptis traditur, † & dimiſſoriæ litteræ dicuntur, vt habetur apud Trident. Synodum, ſeſſ. 14. capit. ſecundo, ibi, Expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs, ſeſſ. 23. capit. de reform. trib. in locis. Dicuntur autem dimiſſoriæ litteræ, quoniam per ipſas dimittuntur ſubditi, ideſt, licentia eis datur, vt ab alio Epiſcopo ordines ſuſcipiant.

Dicuntur etiam literæ Commendatoriæ à Trid. Synod. cap. 2. ſeſſ. 14. de reform. ibi litteras commendaticias, & in cap. tertio, ead. ſeſſ.

quoniam

quoniam per ipsam commendantur probitas, & mores, ac scientia ipsius ordinandi, etsi ordinãdus diutius absuerit, de moribus ab Episcopo loci, vbi moratus est, commendaticiæ haberi debent, ita Prax. Archiep. Neap. capit. 81. num. 4.

Tertiò dicuntur testimoniales, quandoquidem testimonium ferunt de moribus ætate, ac scientia ordinandi, & de alijs, quæ ad ordines suscipiendos pertinent. Dicuntur etiam licentia vt toto tit. de tempor. ordin. lib. 6. & apud Trid. Synod. sess. 7. de reform. cap. 10. nam datur licentia prædicta.

Postremo & Reuerendæ, vt quæ ab Episcopo, quia reuerendus est conceduntur, vt ha-
11 betur eod. cap. 10. † quare hæ litteræ duo potissimum continere debent scilicet licentiam, qua possint ab alio Episcopo ordines suscepisse. Alterum eum, cui conceduntur, esse idoneum natalibus, ætate, moribus, ac scientia, ac demum his prædictum qualitatibus quas postulat ordo suscipiendus.

Hinc habetur, quid seruari debeat, antequàm dimissoriæ concedantur, vt scilicet ordinarij, proprij prius ordinandum examinauerint, ac probauerint, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 23. de reform. cap. 3. Sic enim dicitur ibi Episcopi per semetipsos ordines conferant, quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quàm iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant. Hæc Sancta Synodus, ex quibus proposita bellissimè habentur. Et quãuis de ægritudine ibi dicatur, idem tamen si alia causa impediens adsit, ita Sacr. Congr. vt refert Prax. Archiep. Neapol. cap. 81. nume. 4. esto necesse non sit causam exprimi. Pro collatione autem ordinum, pro litteris dimissorijs, aut testimonialibus, pro sigillo aliavè causa, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusvè ministris, ita Trident. Synod. sess. 21. de reform. capit. primo. Notarius verò pro singulis dimissorijs, seu testimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi, ita ibi habetur, de qua re egi pluribus in Tract. meo de Simon. Tab. prima, capit. 41. §. 4. vid. Sed iam alium modum explicemus, quo subditis alterius ordines conferri possint. Id quod in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1. *Subditis alterius ordines conferre Episcopus potest, vbi delegata facultas ei est.*
2. *Delegatio ordinis conferendi extinguitur morte delegantis re integra.*

§. XXI.

1 §. POstremò † subditis alterius ordines conferre Episcopus potest, vbi à proprio ordinario facultas hæc delegata ei est. Relegari enim valet, modo Episcopo ea deleget? ita Gloss. in capit. aqua, in verb. Iurisdictionis de consecr. Eccles. vel Altar. vbi quoque Abb. ac DD. Hæc autem delegatio, 1. vel speciatim, vel generatim fieri potest; Speciatim, vt si mandetur Episcopo, vt tali ordinem conferat; Generatim, vt si Episcopus inuitet alium Episcopum ad suam Diœcesim, quo suis subditis ordines conferat. Idquod Illustris. & Reuerendiss. Cardinalis Clemens Episcopus Fauentiæ seruauit, qui cum legitima causa absens esset, Episcopum Bertinorij Fauentiam inuitauit ad ordines conferendos suis subditis, quò profectus generalem ordinationem habuit.

2 Atqui † an delegatio hæc morte delegantis extinguatùr? Planè sic re integra, sic habet enim sicut mandatum, quod morte extinguitur, leg. & quia, ff. de iurisdict. omnium iudicum, & ibi DD. & argum. §. recte quoque instit. de mandat. Idque meritò; nam mandatarius nihil proprij habet, sed eius, qui mandauit, iurisdictione vtitur, & idcirco vbi re integra mandans moritur, statim mandatum extinguitur, atque sic dixit Addit. ad Diaz. in prat. crimin. canon. capit. 26. versic. Postquam autem dimissoriæ. Nec obstat quod dictum est supra de licentia, quandoquidem illa quædam gratia est, & beneficium, & ideirco debet esse perpetuum vbi fauorabiles, capit. decet, de regul. iur. libro sexto. Delegatio autem strictè accipitur. Differunt hæc etiam inter se; quoniam delegatio fit ei, qui ordines collaturus est; licentia autem conceditur ei, qui ordines est suscepturus. His igitur casibus exceptis, si non subditis ordines conferantur, pœnis afficitur tam ordines conferens, quam eos recipiens. De quorum pœnis in sequenti agemus.

S V M M A.

1 *Episcopus conferens subditis alterius primam tonsuram per annum à collatione eius suspensus est.*
2 *Item si alios ordines conferat.*
3 *Vltramontanis ordines conferens pœna arbitraria punitur: si sine licentia conferat.*
4 *Episcopus titularis per annum ab exercitio Pontificali suspensus est, si conferat ordines alicui sine licentia.*
5 *Capitulum concedens literas dimissorias in casibus non concessis, qua pœna puniatur.*

§. XXII.

§. DE pœnis, in quas incidit Episcopus, qui alterius subditis sine licentia, & dimissorijs litteris ordines confert, nec nõ de pœnis eorum, qui ordines sic suscipiunt agendum nobis propofuimus. Iam igitur rem aggrediamur.

1 Primum igitur † Episcopus, qui laicis subiectis alteri Episcopo sine expresso consensu, seu litteris dimissorijs eiusdem Episcopi clericalem tonsuram cõfert, à collatione eiusdem tonsuræ ipso facto suspensus est per annum, vt dicitur in cap.fin. de rempot. ordin. li. 6. Annus autem hic integer est, & continuus, vt ait Gloss.ibid. nam pro regula habetur omne tempus præscriptum à lege continuum esse.ita Glos.in rubr.ff.de diuers.& tempor.prescript. & Iaf.in l.contra maiores, nume.6.C.de inoff.testam. Postremo natura Cẽsurarum hæc est, vt continuum tempus habeant, vbi quem obligarunt, vt in Tract. meo de Cens.probaui.

2 Secundò † si Clericis huiusmodi, id est, alterius Episcopi, & idcirco ijs, qui vel primam tonsuram habent, alios ordines conferat, per annum à collatione omnium ordinum suspensus est, vt dicitur in cap.eos.de tempor.ordin. lib.6.& habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 8. Interimque sui subditi ab alienis ordines suscipere possunt sine eius licentia per cit.cap.eos.& ita Addit.ad Diaz.eod. cap.26.vers.tribus. Quamuis dubitari posit, an per Trid.Synod. quoad licentiam pertinet, correctum sit. Gemin. tamen tenet à collatione ordinum, quos malè contulit, tantum esse suspensum, quò pœna delicto respondeat, cuius opinio mihi non displicet.

Excipitur tamen, vt in suspensionem non incidat, vbi probabiliter alterius diœcesis Clericum esse ignorauit, vtpotè quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur, nam per cit.cap. eos requiritur, vt ex præsumptione id fecerit, ob verbum illud Præsumpserint, præsumptiò autem dolum requirit, quo caret hic Episcopus ob probabilem ignorantiam facti, atque sic respondit Sacra Congregatio in eod. cap.8.& Nauar.in conf.40. de tempor.ordin.

3 Tertiò † si Episcopus Italiæ Vltramontanis ordines conferat sine speciali licentia Romani Pontificis, vel dimissorijs sui ordinarij, vel eius vbi beneficium habet, quorum litteræ cõtinere debent rationem, quamobtem nolint, ac non possint eis ordines conferre, tunc pœna arbitraria punitur, cap. primo de tempot. ordin.lib.6.quamuis per cit.cap.8.quod generaliter loquitur, & suspensum esse à collatione ordinum ipsum censeo, præsertim, quod in hoc casu cautior esse debeat, ob periculum, quod imminere potest, cap. vbi periculum de elect. lib.6.& facit ca.primo, & tot.tit.de cler. peregrin. Excipio tamen vbi laico ordinem conferret, id est primam tonsuram, nam citat. cap. primo, loquitur de ordinante Clericum ergo secus si laicum, & ita dixit Nauar.in cõs. 31.de tempor.ordin. quamuis per citat.cap.8. contrarium sentiendum videatur.

4 Quartò, † si Episcopus titularis sit, id est, earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium existunt, Clero carens, & populo Christiano ordinem aliquem, vel primam tonsuram subdito alterius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissorijs conferat: etiam in loco exempto, vel nullius diœcesis; vel in aliquo Monasterio resideat cuiuscunq; ordinis, per annum ab exercitio Pontificali suspensus est, vt habetur apud Triden.Synod. sess.14.de reform.cap. 2. Hæ igitur sunt pœnæ Episcopi ordines conferentis alterius Prælati subditis sine licentia. Suspensio autem ab officio Pontificali, quid operetur declaraui in Tract. meo de Cens. lib. 4.

5 Postremo † Capitulum sede vacante ad ordines litteras dimissorias concedens in casibus non concessis Ecclesiastico interdicto subiectum est. Effectus autem huius interdicti qui nam sint, declaraui in Tract. meo de Cẽs. Tab.5. Quid autem, si litteræ concessæ sint; sed qui habuit, ipsis vsus non est. Adhuc sentio in prædictam pœnam Capitulum incidere. Tum quod ex parte sua contra Concilium fecit, Tum quod non eadem pœna ei imposita est, quæ ordinatis. Contrarium tamen suadere videtur, quòd sumus in pœnis. Ergo benigna interpretatio est facienda, cap.in pœnis, de reg. iur. lib. 6. Postremò qui ipsas litteras impetrarunt deberent puniri, vel ipsis non vsi essent. Contrarium tamen Sancta Synodus ibi sentit; quoquomodo autem sit, peccarunt omnes de Capitulo, qui hoc suaserunt, vel consenserint, vt fieret; Sed iam de pœnis eorum, qui sine licentia suorum Episcoporum, & ordinariorum ordines ab alijs suscipiunt, agamus.

SVMMA.

1 *Pœna eorum, qui sine consensu, aut litteris dimissorijs sui ordinarij ab alijs Episcopis minores ordines, vel primam tonsuram suscipiant.*

2 *Pœna, quam incurrit, qui ordines sacros ab Episcopo non suo suscepit, sine litteris dimissorijs legitimis.*

§. XXIII.

§. QVi verò sine consensu sui ordinarij, seu eius, qui ab eo potestatem hanc habet, sineve litteris dimissorijs eiusdem ab alio Episcopo ordines suscepit

1 † hisce pœnis afficitur. Nam primo, qui primam

mam tonsuram accepit, ad arbitrium sui ordinarij puniri potest, non enim alia pœna est præscripta iure cap.fin.de tempor.ordin.lib.6.

Qui minores ordines ratione suscipit eorũ executionem non habet, antequàm suus Episcopus ei permittat, vt sentit Gloss in cap.eos, in verb.Statuunt, de tempor.ordin.lib.6. Quò igitur executionem habeat, ordinationem ratam suus Episcopus habere debet, ita habetur in cap.fin. vbi Gloss. 9. q. 2. & Gloss. fin.in cap.primo, d.71.& gloss.pen.in cap.Solumitanæ, d.63. & Canon ipse, & ita Nauar.in conf. 11.vers.Id quartum de tempor.ordin.& in cõsil.19.nu.5.& in conf.39.eod. Potest etiam petere à Summo Pœnitentiario, vt ipsam ordinationem ratam habeat, vt dixit Nauar.in conf. 30. de tempor. ordin. vide ad summam Bullar. Addit.pag.354. vers. Secundo.

Contrariam opinionem tenet Paris.in conf. 136.lib.4.& Rebuff.in prat.benef.in tit. de formula dimissoria nu.12.cum seq.Sequitur quoque Azor.Inst.moral.par.2.lib.3.cap.48. Ergo à priori sententia discedendum non censeo. Nam si potest ei, qui sacrum ordinem suscipit, absolutionem à suspensione concedere, vt vsum ordinis habeat, multò magis hic, vbi nulla est suspensio; Nec facit regula, quod ab initio non valuit, nam ea locum sibi vindicat, in his, quæ omnino nulla sunt, quod hic non est, ordo enim est collatus. Non obstat etiam quod dicitur de ratihabitione; nam non sumitur propriè pro ratihabitione. Sed pro concessione executionis. Addo in pœnis benignam interpretationem esse faciendam, cap.in pœnis, de reg. iur.lib.6.ab hac opinione igitur discedendũ non censeo. Non tamen hic suspensus est censura Ecclesiastica, ita vt functiones ordinum exercens irregularis fiat, vt respondit Nauar.in cõf.39.eod. Quod fieret si suspensus esset, cap.primo, de sent.& re ind.lib.6. nam id iure cautum non est. Quæ diximus de ijs, qui sine litteris dimissorijs prædictos ordines susceperint, vt nullam pœnam canonicam incurrant, vel censuram, etsi puniri possint, eadem dicimus de ijs, qui falsis litteris vsi sunt, vt dixit Nauar.in conf.30.& in conf. 32. & in conf. 39.de tempor.ordin.& in conf. 33.eod.vbi ait idem de eo, cui litteræ concessæ erunt, sed nõdum ad eius manus peruenerunt, & falsis vsus ordines minores suscipit. ita Nauar.in consil. 31.eod. Atqui si huic sic ordinato conferatur beneficium, an valeat collatio? Addit.ad Nauar.in conf.39.& conf.27.ait Rotam estimare huiusmodi ordinatum prima tonsura, seù minoribus inhabilem ad obtinenda beneficia, ac pensiones, prouisionesque ei factas non subsistere.

2 Qui † denique maiores ordines suscipit per Bullam Pij II. quæ est sexta in ordine ipso facto suspensus est; & si ante absolutionem ordinum functiones exerceat, irregularis efficitur, vt in ead. Bulla habetur, & vt dixit Nauar. in conf. 39. de tempor. ordin.& beneficio priuari potest per eandem Bullam. Excipio vt Addit. ad summ.Bullar.pag.253.vid.ver.Quibus. Ab ea tamen suspensione, ex quo Romano Pontifici reseruata non est, suus Episcopus absoluere ipsum potest. Excipitur tamen, vt scilicet suspensus is non sit, cui dimissoriæ litteræ concessæ erant; sed nondum ad eius manus peruenerant, & per alias falsas ordines suscepit; non enim sine litteris hic ordines suscepit grauissime tamen peccauit, ita respondit Nauar. in conf.37. de tempor.ordin.quam tamen opinionem, ego non probo.

Qui verò ordines suscepit ab Episcopo titulari, vel Episcopus ille ordinet in loco, aut exempto, aut nullius diœcesis, aut in Monasterio, vel priuilegium de promouendo habeat, quoscunque ad se venientes, qui inquam, ab hoc ordines suscepit, suspẽsus est ab executione ordinum susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, vt habetur apud Trid.Synodum, sess. 14. de reform. cap. 2.

Postremò Vltramontani, qui ordines sacros sine prædicta licentia suscipiunt ipso facto suspensi sunt, & absolui nequeunt nisi à Papa. Idquod locum habet, vel id priuilegij haberent, vel consuetudo extaret, vt sine tali licentia ordines susciperent. Hæcq; locum habent, vel noti essent ordinanti; nam pro forma datum est, vt sine litteris huiusmodi ab alieno Episcopo ordines non suscipiant, etsi contrafaciunt ab executione suspẽsi sunt per cit. Bullam Pij II. Et pœna huiusmodi non tollitur ratihabitione proprij Episcopi, vt dixit Addit.ad summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, versic. Amplia hanc ibi Secundo. Idque meritò, nam suspensio non ratihabitione, sed absolutione tollitur. Excipitur, vbi minores ordines suscipiunt, non enim in suspensionem incidunt; nam id iure cautum non est, at in pœnam ipso iure latam, quis non incidit, vbi iure id cautum non est, ita Gloss. communiter recept.in cap. fin. de iur.patron.

Qui à Capitulo sede vacante litteras dimissorias in casibus non permissis impetrarunt, & earum virtute ordines susceperunt, vt habetur apud Trid.Synod.sess.7. de reform.cap. 10. Ordinati in minoribus ordinibus nullo priuilegio clericali præsertim in criminalibus gaudent, idque ipso iure; nam Sancta Synodus inquit; Nullo priuilegio clericali gaudeant, quod verbum non est futuri temporis, vt dixit Nauar. in cõf.28.de tempor.ordin. recta enim loquendi ratio, id non patitur, sed vel imperatiui, vel subiunctiui temporis, quibus temporibus ipso iure pœna infertur; non autem futurum optatiui dici potest, cum lex non optare, sed iubere debeat.l.legis virtus, ff.de legi. Id quod probatur etiam per antecedentia verba subiaciãt interdicto, quibus verbis ipso iure

iure Capitulum interdictum dicitur. Ex quo igitur ordinati in minoribus priuilegio clericali carent, vt inter alia priuilegia hoc fit, vt capaces beneficiorum fint; meritò durante hac pœna, beneficiorum capaces non erunt, ita fenrit Nauar. in eod. conf. 28.

In maioribus verò conftituti ordinibus ab executione eorum ad beneplacitum futuri Prælati ipfo iure fufpenfi funt, ita dicitur in eod. cap. 10. de reform. cap. 7.

Poftremo qui ab Abbate dimifforias litteras habet, cum eius fubditus non fit, vt fuo loco diximus, (quia fcilicet Regularis non eft, nec profeffus,) & per eas litteras ordines fufcipit, ab ordine fufcepto fufpenfus eft ad placitum fui ordinarij, vt habetur apud Trid. Synodum, feff. 23. de reform. cap. 10. Sed de materia ordinis hactenus ad formam tranfeamus.

SVMMA.

1 *Ordines in fua Diœcefi Epifcopus conferre habet.*
2 *In Ecclefia Cathedrali.*
3 *Interdicta Ecclefia an in ea ordines conferri poffint.*

§. XXIV.

§. Poftremò abfoluta caufa efficiente, & materia ordinis; iam formam, ac modum ordines conferendi explicemus, omiffa forma, quæ eft de fubftantia Sacramenti, de qua in Tract. de Sacrament. Tab. 7. egi. De qua forma, & modo hæc contemplabimur. Primum in quo loco ordines conferri debeant. Secundo quibus temporibus. Tertio quo ordine. Poftremo quo interuallo vnius ordinis ad alium.

1 Quoad primum igitur † in fua diœcefi ordines conferre Epifcopus debet; non enim in alterius diœcefi pontificalia exercere poteft, cuiufmodi eft ordines conferre; alioquin Epifcopus ab executione Pontificalium fufpenfus eft, vt habetur apud Trident. Synod. feff. fexta, de reform. capitulo quinto. Id quod locum habet, vel Archiepifcopus, vel Epifcopus fit. Item vel Cardinalis, vel Patriarcha.

Excipitur tamen, vbi ordinarius loci exprefsè licentiam daret; vt dicitur ibi. Nifi de Ordinarij loci licentia; tunc enim poterit primò fuis ordines conferre. Secundo fubditis Ordinarij loci, fi id ei etiam concedatur. Tertiò, & alterius Ordinarij fubiectis, fi litteras dimifforias habeant. Secundo excipitur ordinis collatio; efto enim licentia non detur, ordo tamen confertur, quandoquidem fufcipiés per baptifmi caractherem habilis ad Sacramenta fufcipienda efficitur, vt probaui in Tract. meo de Sacrament. lib. 4. capit. 12. quæ habilitas tolli non poteft quacunque prohibitione; fufpenfus tamen eft ab executione ordinum ipfo iure, qui ab eo Epifcopo ordines fufcepit, qui licentiam non habet in aliena Diœcefi ordines conferendi, & ipfe Epifcopus ab exercitio Pontificalium, vt habetur apud Trident. Synod. feff. 6. de reform. cap. 5. Et hæc, quæ diximus locum habent non obftante quouis priuilegio, per cit. cap. 5.

2 Secundò † in Ecclefia Cathedrali ordinationes facrorum ordinum fieri debent, vocatis, & præfentibus Ecclefiæ Canonicis, ita dicitur à Trident. Synod. feff. 23. de reform. cap. 8. Idque fit quò maiori dignitate, ac maieftate ordinationes fiant. Si autem in alio loco Diœcefis; dignior, quantum fieri pofsit, Ecclefia effe debet, præfente Clero loci, ita habetur eod. capit. 8. quod de ordinibus facris agit; ergo fecus de alijs minoribus, quippe qui non tanti funt, ficut maiores.

3 Verum † quid fi Ecclefia effet interdicta, vel Ciuitas ipfa; Planè fi Ecclefia ordinationes fieri non debent, vt probaui in Tract. meo de Cenf. Tab. 5. cap. 7. §. 2. Id quod locum habet, vel dies fefti illi fint, quibus diuina officia permittantur, vt probaui ead. Tab. capit. 11. §..... Et hoc vbi vniuerfale interdictum eft loci; Multo minus celebrari poterunt in Ecclefia fpeciatim interdicta, vt probaui ead. Tab. cap. 10. §. primo, alioquin irregularis efficitur. vt afferui ead. Tab. ca. 11. §. primo quamuis nonnulli fi necefsitas Clericorum effet, in interdicto generali ordines conferri poffe exiftimarint, fed de his hactenus, iam ad alia tranfeamus.

SVMMA.

1 *Tempora, quibus ordines conferri debent.*
2 *Temporibus non legitimis ordines facros fufcipiens in quam pœnam incidat; & quid de conferenti.*

§. XXV.

1 §. Quoad fecundum † fcilicet quibus temporibus ordines conferri debent, quoniam ordines de iure Pontificio nouem funt; ideo quo tempore finguli conferantur, videamus.

Prima tonfura igitur quouis die, etiam feriato conferri poteft, & ita mihi collata fuit ab Illuftrifsimo Cardinali Palleotto; nõ enim dies certa ei præfcripta eft, vt inquiunt Abb. ac DD. in cap. pen. de tempor. ordinat. qui Abb. ita confuetudine feruari teftatur, & in me ipfo, vt dixi, expertus id fum, hoc dicit Pal. in cap. quando, d. 75. vbi etiam habetur priùs ordinatum pofteriori preferri, vid. Glof. ibi.

Secundo quatuor ordines minores diebus dominicis, imò & alijs feftis diebus folemnibus,

bus, in quibus seruilia opera prohibentur. ita habetur in cap. primo, & cap. 3. de tempor. ordin. & DD. ibi not.

Tertio ordines sacri sex temporibus anni conferri possunt. Primo in quatuor temporũ, scilicet, Sabbato post Cineres, Sabbato post Pentecosten, Sabbato post exaltationem Sanctæ Crucis, & Sabbato post Sanctam Luciam, Quinto Sabbato sitientes, Sexto Sabbato Sancto, ita habetur in cit. cap. 3. eod. & Abb. tradidit in cap. pen. eod. & cap. fin. d. 75. Summa ratione autem his temporibus conferuntur. Tum quò significetur, qui ordinibus initiantur, eos à sæcularibus negotijs cessare debere; (Sabbatum enim cessationem significat.) Tum quod qui ordines sacros susceperunt, quasi quodam matrimonio spirituali, cum Christo coniuncti, spiritualibus operam dare habent. (Hinc ab eo bigamia similitudinaria contrahitur, qui ordini sacro initiatus matrimonium contrahit, vt probaui in Tract. meo de Irreg. cap. 55. §. 3. In minoribus autem non ita est, & idcirco singulis festis diebus conferri possunt, quandoquidem, & possunt ad sæculum redire, atque sit dixit Abb. in cap litteras, de tempor. ordin.) Tum quod his temporibus ieiunijs, & orationibus Christi fideles student, quamobrem à Deo precibus petere debent, vt ijs ordines conferantur, qui maximè Ecclesiæ expediant; Quare Episcopi antequàm ordinationes generales faciant, admonere per Parochos Christi fideles debent, vt ieiunijs & precibus ipsis opem ferant. His igitur temporibus sacri ordines conferẽdi sunt. Id quod locum habet, vt nec consuetudine contrarium induci possit, cap. sanè, de tempor. ordinar. Excipitur tamen vbi speciatim Summus Pontifex licentiam concederet; tunc enim potest, & ita stylus Romanæ Curiæ seruat, vt testatur Maiol. de Irregul. lib. 3. cap. 14. nu. 9. & Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, vers. Deuenio ad secundum, pag. 350.

3 Verum † quid si extra hæc tempora conferantur sacri ordines, an caracther imprimatur? & in pœnam aliquam suscipiens incidat? Quoad primum ordo recipitur, cap. primo, de tempor. ordin. ob rationem in antecedenti §. allatam. Quoad secundum præterquàm quod grauiter peccat, suspensus est per Bullam Pij II. quæ est sexta in ordine, & idcirco executionem nõ habet, & si celebrat irregularis fit. Imo & Ecclesiasticis priuari beneficijs potest, vt ibi dicitur. Quod tamen Romanus Pontifex absolutionem sibi non reseruauit, Episcopus absoluere potest, arg. cap. nuper, de sent. excom. Quoad ipsum autem ordinem conferentem nulla pœna per illam Bullam ei præscripta est; antiquo autem iure suspendi potest, ac priuari potestate ordines conferendi, quousque à Papa restituatur, vt habetur in capit. cum quidam, & cap. sanè, de tempor. ordin. vid. DD. ibi, & ita Add. ad Diaz. capit. 26. in littera A, vers. is verò, qui extra tempora. Non tamen mihi placet, quod ait ibi Addit. scilicet hanc suspensum esse per annum, per Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 8. ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui ordinarij ordines suscipit, declarant verba illa. Quandiù proprio Ordinario, quæ referuntur ad prædictum vt dixi, arbitraria igitur pœna punietur, sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Ordines gradatim conferri debent.*
2 *Ordinatio per saltum facta, an valeat.*
3 *Ordines qui suscepit per saltum, an irregularis fit.*
4 *Ordo sacer vnus vno die tantum conferri debet.*
5 *Pœna contra non seruantem rationem susceptionis ordinum quænam sit.*

§. XXVI.

§. Quoad tertium, qua ratione ordines conferendi sint, vt rem hanc absolutam habeamus, quatuor contemplabimur. Primo id, quod diximus. Secundo si non seruetur ratio hæc conferrendi, ac suscipiendi, an collatio valeat. Tertio an suscipiens non seruata ea ratione, fiat irregularis. Quarto vno die, an plures ordines suscipiendi. Postremò quæ pœna innuratur, si contra fiet.

1 Quoad primum igitur † concludendum est gradatim ordines sacros gradatim conferri debere, id est, qui primus primo; & sic deinceps; alioquin si contrafiat per saltum hic promotus dicetur, nam qui anteriori, seu posteriori ordine commisso posteriorem suscipit, hic per saltum promotus dicitur. cap. vnic. d. 32 & capit. vnic. de cler. per salt. promot. & vt probaui in Tract. meo de Irregul. capit. 38. In minoribus igitur suscipiendis, atque administrandis ordo hic seruabitur, scilicet, vt conferatur primo prima tõsura. Secundo Hostiariatus. Tertio Lectoratus. Quarto Exorcistatus. Quinto Accolitatus. Sexto Subdiaconatus. Septimo Diaconatus. Octauo Præsbiteratus. Nono Episcopatus, atque hoc etiam sentit Trid. Synodus, sess. 23. de reform. cap. 14. Atqui an probato Sacerdotio etiam alij ordines probati intelligantur? vbi antiqua ordinatio est Abb. in cap. nisi nu. 4. de præbend. tenet id probatum esse, modo ordinator esset insigni virtute præditus, & sequitur Felin. & alij ab eo cit. in cap. super his, num. 5. de accusat. Secus si non esset factum contiguum, & ordinator non talis, ita Nauar. in conf. 4. de præsumpt. & Addit. ad Diaz. cap. 24. versic. Illud verò, quæ Innoc. & alios idem sentientes refert.

Quoad

2 Quoad secundum † si ratio hæc non seruatur, ordo tamen confertur, vt probaui in eod. cap. 38. nu. 2. per cit. cap. vnic. de cler. per salt. promot.

3 Quoad tertium, † sit irregularis ita promotus, vt probaui in eod. cap. 38. §. primo, vbi etiam probaui quisnam eum eo dispẽset. Quæ autem pertinẽt ad hanc materiam, quod eod. cap. 38. explicaui illinc sumantur. An autem Episcopus ipse puniatur ipso iure, id cautum non est; quare arbitraria pœna punietur, l. 1. ff. de iur. delib. cap. de causis, de off. delega. Sed de his hactenus.

4 Quoad quartum, † vno die quatuor ordines minores cum Subdiaconatu, vel duos sacros ordines conferri nequeunt; nam interstitijs temporum interiectis, conferri debent, vt sanciuit Trid. Synodus, sess. 23. de reform. cap. 11. & habetur in cap. 2. de eo, qui fur. ordin. suscep. & in cap. litteras, & in cap. dilectus de tempor. ordin. & Nos probauimus in Tract. de Irregul. cap. 39. §. primo. Id quod locum babet etiam in Regularibus priuilegijs, atque indultis quibuscunque concessis non obstantibus, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 13.

5 Atqui † an pœnam incurrat, si contrafaciat? Planè qui sic suscipit, irregularis fit, vt dixi eod. §. primo, vbi etiam posui quisnam dispensare possit, & ita Nauar. in cons. 5. de tempor. ordin. Excipitur tamen, qui plures ordines minores suscipit, vt probaui eod. §. 1. num. 4. vidend. Quoad ipsum Episcopum autem præscripta pœna non est, arbitraria ergo punietur. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Interstitijs temporum ordines conferri debent.*
2 *Interstitia hæc quid sint.*
3 *Interstitijs: idest, in interstitijs temporum an dispensare Episcopus possit, etiam cum Regularibus.*
4 *Interstitia ordinum minorum quænam sint.*
5 *Interstitia sacrorum ordinum quænam sint.*
6 *Annus in interstitijs ordinum qualis sit.*
7 *Pœna non seruandis interstitia ordinum quænam sit.*
8 *Ordo iterari non potest.*
9 *Litteras ordinis collati, quis habere debet.*

§. XXVII.

1 POstremò Episcopus, † vt postremam quæstionem absoluamus, ordines omnes, non vno die conferre debet, sed interstitijs temporum interiectis; nam supra probauimus ordines plures vno die conferri non debere; Hæc autem materia, quo dilucidior fiat, hæc videnda sunt. Primum interstitia hæc quid sint. Deinde an Episcopus dispensare in ipsis possit. Tertiò, quæ interstitia intercedere debeant inter vnum ordinem minorem, & alium. Quartò quæ inter sacros ordines. Quintò an semel ordo collatus iterum conferri possit, & si conferratur, an irregularis fiat. Postremò an litteras habere debeat ordinatus collationis ordinum.

2 Quoad primum igitur † interstitia hæc temporum nil aliud sunt, quàm interuallum eius temporis, quod intercedere debet, inter collationem vnius ordinis, & alterius, & idcirco dicuntur interstitia, quoniam interuallum illud temporis stat, idest, interponitur inter vnum ordinem, & alium; Id quod non ab re factum fuit; nam interim commodiùs edoceri poterit, qui ordinem suscipit, quantum sit ipsius ordinis pondus, & dignitas. Prætereà in functionibus ordinis suscepti se exercebit, vnde facillimè eas obibit. Postremò cum ætate meritum vitæ, & doctrina maior accersit, ita Trid. Synod. ibidem declarauit. Interuenire igitur interstitia debent. Excipitur tamen, vbi aliud magis expedire videbitur Episcopo, vtpote quia qui sacros ordines suscipere vult beneficium curatum habet, vel habiturus est; tunc enim non modo potest, imo debet eos interstitijs non seruatis conferre, id quod in me seruatum fuit, cui in vna Quadragesima ordines omnes collati fuerunt, quippè quia beneficium curatum habebam, vbi ergo aut necessitas, aut vtilitas id postulat hæc non seruabuntur, & sic vbi magis expedire videbitur Episcopo, ipse igitur id arbitrabitur, atque sic Trid. Synodus ibidem dixit, atque decreuit.

3 Quoad secundum, † an Episcopus suo arbitratu dispensare in his interstitijs potest? Nauar. non posse dixit, in cons. 12. de temp. ordin. Idem tenuit Addit. ad ipsum Nauar. in cons. 19. de vot. & Trid. Synod. sess. 23. cap. 11. & cap. 14. Hanc opinionem ego etiam sequor; nam eodem capite Sancta Synod. permittit id Episcopo, si aliud expedire ei videbitur magis, idest magis vtile, ergo secus si non magis vtile videbitur. Non poterit igitur, vt dixi, ad arbitrium suum dispensare. Excipitur tamen vbi magis ei expedire videbitur, & idcirco vbi adest vtilitas, vel necessitas Ecclesiæ, vt proximè dixi; in quam autem sententiam accipiatur vtilitas, vel necessitas, declarauit Gloss. summ. d. 74. & Abb. in cap. quæris, num. 9. de ætat. & qualit. nam tunc vtilitatem esse existimatur, vbi Ecclesiæ commodiùs inseruitur. Vbi verò inseruiri non potest Ecclesiæ ob inopiam clericorum, tunc necessitatem adesse censetur. Modò igitur id expediat, necessitasvè id postulet, Episcopus in his interstitijs dispensare poterit, alias non. Quamuis si contrafaciat, peccabit, nullam tamen irregularitatem, vel Censuram incurret; ex quo

quo id iure cautum non est, arg. cap. is qui, de sent.excom.lib.6.& Gloss.in cap.fin.de iur.patron. In minoribus ordinibus, & Diaconatu quæuis leuis causa sat est per verba Trid. Synod.sess.23.cap.11.& cap.13.de ordin.ibi, Nisi aliud expedire Episcopo magis videatur. In Diaconatu vtilitas, aut necessitas per idem capit.11. In Sacerdotio vtilitas, & necessitas, per cap.14.ead.sess ita Ioan.Bapt. Confett. in Summ.priuil.Mend.tit.15.capit.3. Sed de hoc primo satis.

Verum quid de Regularibus, an Episcopus cũ ipsis dispensare potest? Planè sic, ad ipsum enim hoc pertinet, qui tamen concedunt litteras dimissorias regularibus, petere debent ab Episcopo, vt super illis dispensare dignentur, ob necessitatem, & vtilitatem Ecclesiæ, seu Religionis, ita refert Sorbol. in Compend. priuil.Mend.in verb.Ordinis Sacramentum.

4 Quoad tertium † scilicet, quod temporis interuallum intercedere debeat inter vnum ordinem minorem, & alium. Ego sentio, ex quo id iure præscriptum non est, tempus illud intercedere debere, quod est intra tempus, quò ordinem minorem suscepit, & aliud, quo ordinatio fiet. Exempli gratia, in Sabbato Sancto ordinem minorem suscepit, alterum minorem suscipere poterit in Sabbato post Pentecostes; Nec facit, si dicatur annum intercedere debere, sicut in sacris ordinibus: ex quo enim præscriptum est hoc interuallum temporis ordinibus sacris; secus ergo in minoribus: inclusio enim vnius, alterius exclusio est. cap. nonnè, de præsumpt.& l.eum prætor, ff.de iud. & ita etiam seruari vidi. Atqui ea, ex quo singulis festis diebus cõferri possunt, vt vidimus, poterit, vno die vnum conferri, & alium proximo festo die; & sic deinceps. Ego sentio sine causa id non posse; nam tam breui temporis spatio exercere non potest functiones ordinis; nec, quantum sit fundus ipsius, cognoscere, nec vitæ meritum, nec doctrinam augeri, quamobrem interuallum hoc temporis fuit introductum, vt supra dixi. Interuenire igitur debent tempora generalium ordinationũ ordinaria. Cartusiani tamen regulares prima tonsura insigniti ob eorum vitam solitariam, vno die quatuor ordines minores suscipere possunt, vt declarauit Sacra Congreg. vt refert Prax. Archiep. Neapol.cap.81.in fin.

5 Quoad ordines maiores verò † interuallum vnius anni inter vnum ordinem, & alium interuenire debet, atque sic sanciuit Triden. Synodus, sess.23.de reform.cap.3. cum sequen. Imo ab vltimo gradu ordinum minorum, idest à susceptione vltimi ordinis minoris non debet quis Subdiaconatum suscipere, nisi post annum, vt habetur ead.sess.cap.11.nisi necessitas, vtilitasvè Ecclesiæ aliud postulet.

6 Atqui ex quo annus † intercedere debet, in quam sententiam annus hic accipitur? Annus hic incipiet à tempore, quo ordinem sacrum quis suscepit, vsque ad aliud tempus anni sequentis eod. die. Qui ergo in Sabbato Sancto Subdiaconatum suscepit in alio Sabbato Sancto sequentis anni poterit Diaconatum suscipere. Idem & de alijs temporibus, atque sic declarauit Romanus Pontifex, vt refert Sacra Congregatio eod.capit.14. Quare contingere potest, vt aliquis annus integer non sit, vt post Pascha prius venit. Idem quoque retulit Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, in fine, non igitur requiritur annus naturalis, sed Ecclesiasticus, sic enim annus hic dicitur.

7 Quoad quartum si † contra fiat, ipsi ordinanti præscripta pœna non est, nec ordinato; quamuis si sine causa id fiat peccet, esto ordinatus puniri possit à suo ordinario pœna arbitraria, ita dixit Nauar. in cons.4. de tempor. ordin.& de materia hac satis.

8 Quoad quintum, † ibi ordo semel collatus est alicui legitimè, ac ritè, iterum idem conferri eidem non potest, nam ex quo Sacramentũ hoc caractherem imprimit, qui deleri non potest, ob eam rem iterari nequit, vt asseruit Triden. Synod.sess.7.de Sacrament.canon.primo.

Atqui an irregularis efficiatur iteratione huius Sacramenti? Concludendum est breuiter ordinantem nisi ignorantia probabilis eũ excuset irregularem fieri, sicut suscipientem, vt plurib. ego probaui in Tract. meo de Irregul.cap.35.§.5.viden.

9 Quoad postremum † litteras ordinis collatis quis habere debet; nam Episcopus petere illas potest, vt fides sibi fiat legitimè ordinem susceptum, ita Fusc. de visit. Eccl.lib.2.capit.28.nu.35. Sed de ordine hactenus, ad benedictionem, seu consecrationem Chrismatis, & aliorum transeamus.

DE BENEDICTIONE, SEV consecratione Chrismatis, olei Cathecumenorum, & olei Infirmorum; Materia ex qua Potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad ordinem Episcopalem. Cap. XXVII.

SVMMA.

1 Chrisma, oleum Cathecumenorum, & Infirmorum ab Episcopo benedici debent.

1

Ertio † Episcopus Chrisma, quod ex oleo, & balsamo constat, nec non oleum Cathecumenorũ, & infirmorum benedicere habet; est enim, & horum benedictio munus ordinis Episcopatus, vt de Chrisma habetur,

tur, in cap. primo, §. ad Episcopatum, d. 25. & in cap. quamuis, d. 68. & cap. illud, d. 95. & in c. litteris vestris, de cons. d. 3. & in c. si quis de oleo, & cap. omni tempor. de consecr. d. 4. & in c. 1. & 2. 26. q. 6. & ita DD. communiter concludunt, & Gloss. in cap. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. & in cap. aqua, de consecrat. Eccles. vel Altar. & ego in Tract. meo de Sacr. Tab. 3. cap. 18. & cap. 19. De oleo infirmorum probaui in eodem Tract. de Sacrament. Tab. 6. cap. 19. De oleo Cathecumenorum ibid. Imo de essentia est, vt ab Episcopo consecretur, ita de vniuersali vsu Ecclesię testatur Paul. Fusch. de visit. lib. primo, cap. 6. num. 7.

Quare Sacerdotes simplices de autoritate Episcopi consecrare prædicta olea non possunt; quamuis de autoritate Romani Pontificis contrarium DD. sentiant, vt Paul. Fusch. ibid. nu. 7. & DD. à me cit. in Tract. meo de Sacram. Tab. 43. cap. 8. num. 3. Atqui, quo tempore consecratio, benedictiové prædictorum fieri debet, item quoties? Postremo an quid consecrata hæc, atque benedicta adhibentur? hæc in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Chrismatis & oleum prædictorum benedictio die Iouis Sancti fieri debet.*

2 *Loco etiam interdicto.*

§. Primo.

§. PRima quæstio est, qua die consecratio prædictorum, scilicet Chrismatis, &
1 olei fieri debeat, † in qua quæstione breuiter concludo die Iouis Sancti ipsam fieri. ita habetur in cap. quoniam de sent. excom. lib. 6. & ibi Gloss. & tradidit Paul. Fusch. de visit. Eccles. lib. 1. cap. 8. nu. 11. cum sequenti.

2 Quæ consecratio, † vel interdictum sit loci, fieri potest, vt dicitur in cit. cap. quoniam, & ibi DD. not. & Gloss. in capit. 1. in verb. Confectione, de reliq. & venerar. Sanct. Idque iure meritò; nam eo tempore scilicet interdicti, & Baptismus, & Confirmatio administrari potest, vt habetur eod. capit. quoniam, & ego in Tract. meo de Cens. Tab. 5. cap. 7. §. 4. cum seq. at ad ea Sacramenta administranda adhibentur Chrisma, & oleum Cathecumenorum, vt de Baptismo habetur in eod. meo Tract. de Baptis. Tab. 2. & de confirmat. Tabul. 3. ergo, ex quo eo tempore Sacramenta hæc administrantur, & ea, quæ ad ipsa pertinent, permissa esse intelliguntur, accessorium enim sequitur naturam sui principalis, capit. accessorium, de reg. iur. in 6. & concesso consequenti, & antecedēs concessum esse intelligitur, l. illud, ff. de acqu. hæred. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum, ff. de procurat. & ita dixit Gloss. in cit. cap. quoniam, & ego in ead. Tab. 5. cap. 7. vbi etiam declaraui in benedictione oleorum prædictorū seruandam esse dispositionem, cap. fin. de sent. excom. lib. 6. scilicet, vbi interdictum hoc loci est, videlicet, vt fiat clausis ianuis, non pulsis campanis, submissa voce, & exclusis laicis, vt ibid. habetur. Et de quæstione hac satis.

S V M M A.

1 *Chrisma, & olea prædicta singulis annis fieri debent.*

2 *Episcopo non existente quid fiet.*

§. II.

1 §. QVęstio secunda hęc est † an Chrisma, & oleum Cathecumenorum, atque Infirmorum singulis annis consecrare debeant. In qua quęstione breuiter concludo debere, c. ex litteris vestris, de consecr. d. 3. & c. si quis de alio Chrismate, de consecr. d. 4. nam vti non debemus, veteribus; sed comburrere, vt dicitur in eod. cap. sionis de alio. Contrafaciens autem peccat, & puniri potest.

2 Atqui † si absens Episcopus sit, vel Episcopalis sedes eodem tempore vacet, quo hæc olea benedici debent; necessitas verò adsit administrandi Sacramentum Baptismi, vel extremæ vnctionis, ad quæ Sacramenta adhibentur oleum Cathecumenorum, & Chrisma, nec non oleo infirmorum, quid tunc fiet? In hoc casu proximus Episcopus adiri potest per Capitulum, & curare, vt consecrentur eadem olea, & ita sentit Gloss. in c. si Episcopus, in vers. Spiritualibus, de supplend. neglig. prælat. & speciatim not. Porcius in §. Pœnæ, in Inst. quib. mod. patr. potest. solu. Si vero id non fiat, & necessitas vrgeat, interim veteri vtetur, vt habetur in cit. capit. si quis de alio ibi. Nisi præoccupante morte, eo enim in loco prohibeatur, ne quis baptizet adhibito veteri Chrismate. Excipit tamen nisi præoccupante morte, ergo secus, vbi mors non impenderet, vt dixit Nauar. in Manu. cap. 22. not. vers. octauo, & Gloss. in cit. cap. quoniam, de sent. excom. lib. 6. Eadem dicimus, & de oleo Infirmorum, vt scilicet veteri oleo vti possimus, & eo Sacramentum administrare ijs, qui in mortis periculo constituti sunt, & si enim Sacramentum necessarium nō est possumus tamen veteri oleo ipsum conferre ob fructus vberrimos, quod præstat Sacramentum in eo articulo constitutis. Etenim nec Chrisma, nec oleum Cathecumenorum necessaria sunt ad Baptismum administrandum, & tamen veteribus vti possumus, vbi necessitas postulat, in necessitate, vbi Sacramentum baptismi conferimus. Quare quod in alijs consecrationibus Episcoporum, Sacerdotū, Regū, Ecclesiæ, Altaris, Calicis necessitas huiusmodi interuenire nō potest, ob eā rem veteri Chrismate non vtimur, sed nouum expectabimus, iux. cit. cap. de nouo. Sed de his hactenus, iam tertiam q. aggrediamur.

SV M-

SVMMA.

1 *Chrisma, Oleum catechumenorum, & oleum infirmorum ad quæ adhibeantur.*
2 *Dilegari an possit facultas benedicendi.*

§. III.

§. TErtia quæst. hæc nobis explicanda est, ad quæ adhibeantur Chrisma, oleum catechumenorum, & infirmorum.
1 Oleum catechumenorũ igitur † (vt rē paucis absoluamus) adhibetur, dum Baptismum administratur; vngitur enim baptizandus à sacerdote ĩ pectore, & īter scapulas, vt dicitur in c. 1. de sacr. vnct. §. quia verò Christus, vbi etiam, quamobrem id fiat declaratur, & in c. deinde de consecrat. dist. 4. & ego in tract. de Sacram. Tab. 2. Secũdò, dum consecratur aqua Baptismi in Sabbato Sancto Paschæ, & Pentecostea, infunditur enim in aquam Baptismi, vt habetur in Missali Romano.
Oleum infirmorum autem adhibetur, vbi administratur Sacramẽtum Extremę Vnctionis, vt habetur in eod. cap. vnic. vers. de prima Iacobus de consecrat. & ego in tract. meo de sacram. Tab 7.
Chrisma deniq; adhibetur, dum consecrãtur caput, & manus Episcopi, vt dicitur in eod. c. vnic. vers. Hoc igitur chrismate, & in §. vnde in veteri. Secundò sacerdotis manus dũ consecrantur c. placet §. hoc idem vers. probatur. 16. q. 1. Tertiò chrismate vngitur baptizatus in capite à Sacerdote cit. c. vnic. §. quia verò. Quartò ab Episcopo adhibetur, vbi cõfirmationem confert eod. ca. vnic. §. per frontis. Quintò Rex in brachio, vel humero, seu alio eod. c. vnic. §. vnde in veteri. Sextò, vbi Ecclesia Calix vè consecrantur eod. cap. vnic. §. vngitur præterea, & habetur in cap. Altaria cum seq. de consecr. dist 1. & de Ecclesia quod chrismate vngatur, & altari habetur in Ration. diui. off. lib. 1. cap. 6. num. 27. & c. 7. nu. 4. cum seq. Postremò, dum aqua baptismi consecratur, in Sabbato Sancto, & Pẽtecostes infunditur, & ipsum in aquam baptismi, ac deniq; vbi campanæ consecrantur, vt habetur in Põtificali Rom.
2 Atqui † an delegari facultas hæc benedicẽdi potest? Planè quoad confirmationem administrandam, & sacerdotes benedicendos, & consecranda altaria, Ecclesias, & Calices, ac Reges, atque Episcopos delegari ipsam posse, sed non inferiori Episcopo concludo ca. aqua de cons. eccl. vel altar. & de confirmatione supra egimus, & ita Gloss. in cap. quod alicui de reg. iur. lib. 6. nam ait Sacerdoti simplici mandari non posse, vt chrisma administret, ordines vè conferat, & ita quoque Ioan. Andr. in Mercur. ait ibi num. 2. nam nec consuetudine id fit c. quanto de consuetud. & Sociu. in Regul. 306. vbi ait nec pręscribi facultatem hanc ab inferiori Episcopo posse. Idq; meritò, requiritur enim ordo Episcopalis, qui non consuetudine, pręscriptione vè, sed collatione cõfertur. Eadem de delegatione harum dicimus, quæ præter iurisdictionem eccl. ordinem requirunt; nam nisi habenti ordinem delegari queunt, vt dixit Ioan. Andr. ibid. n. 4. sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

DE CONSECRATIONE Ecclesiæ, materia ex qua Potestatis Episcopalis quarta, habito respectu ad ordinem Episcopalem. Cap. XXVIII.

SVMMA.

1 *Ecclesias consecrare Episcopus habet.*
2 *Quando id fieri possit.*
3 *Consecrari non debet, si dotem non habeat.*
4 *Ecclesia, vbi iterum consecranda est.*

1 QVartò † Episcopus Ecclesias cõsecrare habet arg. tot. tit. de cons. eccl. vel alta. ordinis. n. Episcopalis, & hoc est, atq; sic habetur in Ration. diuin. off. lib. 1. c. 6. n. 2. vbi etiã docetur, qua forma consecretur, & Gloss. in c. quia periculosum de sent. excom. lib. 6. & in c. aqua de consecr. eccl. vel alt. & in c. 1. §. ad
2 Episcopũ d. 25. & in c. quãuis d. 68. † Consecratioq; hæc tã festis diebus, quã feriatis fieri põt c. tua de cons. eccl. vel alt. & ita Addit. ad Diaz. c. 26. in littera A. vers. Ecclesiæ autem cõ
3 secratio. Idq; fit, vt cultus Dei augeatur. † Nõ tamen consecrari debet, si dotem non habeat; nã nec ędificari, alioquin, sicut qui ędificauit, cogi potest, vt dotem ei tribuat cap. cum sicut de cons. eccl. vel alt. & si id nequeat consecranda non est, ita in eod. casu, qui consecrauit de suo dotem condonare ita inquiunt Gloss. & DD. in cit. c. cum sicut. Nam, & alimenta Episcopus præstare debet clerico, cui beneficiũ, patrimoniũ vè nõ habenti ordinẽ sacrũ contulit, vt supra probauimus, & Glo. inquit in c. cũ sicut, & ita Bald. in tract. de dot. p. 1. nu. 3. cum seq. Atqui an interdicti generalis tempore consecrari potest? Planè non. Qua ratione, autem probatur consecratio Ecclesiæ? Planè per scripturam si reperiatur, per cruces, quæ parietibus fiunt, dum consecratur, per testes. Atqui an per vnum testem id probetur? Planè sic; nam in omnib. casib. vbi de præiudicio alterius non tractatur, vnus testis sat est, vt in casu nostro, vt etiam quod quis sit Baptizatus, vel clericus cap. cum itaq; & c. paruuli

de consecra. dist. 4. & ita Gloss. in cit. cap. cum itaque, & facit cap. sequen. eod. vt DD. plures relat. à Farin. in tract. oppos. contr. pers. test. quest. 63. num. 26.

4 Secūdò † si Ecclesiæ consecratio ablata sit, consecrare ipsam iterum debet; nam recōsecratio, (vt ita dicam.) consecratio est, vt per se patet, at ad Episcopū Ecclesiā consecrare pertinet, vt probauimus supra, ergo & iterum eã consecrare pertinebit. Verùm, vt appareat quando iterum Ecclesia consecranda sit, casus omnes hic breuiter explicemus.

Primū igitur consecrari debet Ecclesia, vbi dubitatur, an consecrata sit nec ne c. solemnitates de cons. d. 1. & c. placuit ead. d. 4. Hoc aūt contingit, vbi non apparet aliqua scriptura, vel in libro Ecclesiæ, vel in columna, tabulavè marmorea, vel nullus Testis de visu, vel auditu adsit; si. n. aliquid tale adesset ex quo nemini præiudiciū fit, probaretur, vt dixi supra, & Inn. cōmuniter recept. in c. 1. de cons. eccl. vel alt. & Abb. in c. proposuisti. n. 6. eod. si ergo qd tale non apparet, iterū cōsecrabitur, nec iterata consecratio dicitur, ex quo ignoratur, an sit cōsecrata, & ita sensit Fusc. de visit. Eccl. li. 1. c. 22. nu. 8. esto Lambert. quem refert Fusc. lib. 2. c. 25. nu. 2. in Ecclesijs Cathedralib. hoc nō admittat, vbi diuturnum tēpus præterijt.

Secundò Ecclesia iterū consecratur, vbi tota corruit, vel alijs lapidib. vel eisdem refecta sit; nam non eadem Ecclesia est omnimodò. Hinc vsusfructus nauis, ac domus extinguitur, si tota nauis dissoluta sit, & domus tota corruit, esto nauis eisdem tabulis sit restaurata, & domus ex eisdem cæmentis, ac lignis restituta l. quod tamen §. si autem dissoluta sit ff. quib. mod. vsusfr. amitt. Postremò consecratio, addiecta Ecclesiæ qualitas quædam est, & accidens quoddam, ergo Ecclesia vti substantia sublata, & subiectum consecrationis, vti accidens tollitur arg. l. 1. & 2. ff. de vsufr. & ita Inn. in c. 1. de cons. eccl. vel alt. & Abb. in c. proposuisti num. 8. eod.

Tertiò reconsecrari debet, vel per partes refecta tota sit, exempli gratia pars hodie corruit, quę & fuit refecta, & sic tota deinceps corruit, & tota fuit restaurata. An igitur in hoc casu erit iterum consecranda? Gloss. in eod. c. proposuisti vers. si successiuè, & nōnulli alij, quos refert Abb. ibid. n. 8. sentiunt ipsā consecrandam non esse. Tum quòd se habet Ecclesia hęc sicut nauis per partem refecta, quę eadem existimatur, & vsusfructus, eius non extinguitur eir. l. quid tamen. §. in nauis, & facit l. proponebatur ff. de iud. & l. quod in rerum. ff. de leg. 1. tum quòd, vbi per partem refecta est, pars sacra, reddit aliam partē addiectam sacram, sicut oleum non sacrum addictum oleo sacro c. quod in dubijs de cons. Eccl. vel alt.

Atqui contrariam opinionē sequitur Abb. eod. num. 8. nam, esto eadem Ecclesia sit, hoc tamen fictione est, & non veritate, at in spiritualibus fictio non consideratur, sed veritas, vt not. Archid. in cap. 1. de vot. lib. 6. & refert Abb. eod. num. 8. Postremò consecratio Ecclesię sit per vnctionē Chrismatis in parietibus; at illis sublatis vnctiones illæ tolluntur, vt per se patet, ergo consecrata dici non potest. Nec obstat, quod dictum est de oleo non consecrato addito ad oleū consecratum, quo casu non consecratum fit consecratū per cit. c. quod in dubijs; nam locum illud habet in illis rebus, quę commistione confunduntur, quod hic fieri non pôt. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum esse censeo. Aut consuetudine inductum est, vt non consecretur, & in hoc casu prior sententia locum habet. Aut nō adest consuetudo, & tunc posterior: in his. n. quæ positiui iuris sunt, cōsuetudo plurimi valet, & de hoc tertio satis.

Postremò Ecclesia iterum consecranda est, vbi parietes Ecclesię intrinsecus cōbusti sunt, vt dicitur in c. Ecclesijs de cons. dist. 1. & not. Gloss. in c. Ecclesiæ ead. d. & Fusc. de visit. eccl. lib. 2. c. 25. nu. 1. & Inn. in c. 1. de cons. eccl. vel alt. & Abb. in eod. c. proposuisti eod. num. 7. & Ration. diuin. offic. lib. 1. c. 6. nu. 27. nam consecratio Ecclesiæ fit liniendo parietes Ecclesiæ intrinsecus Chrismate crucibus ibi factis, vt alleg. DD. inquiunt, at hæ vnctiones tolluntur per combustionem, ergo iure iterū consecrari debet. Idem si esset decrustata in illis partibus, vbi vnctiones factæ sunt, & ad summū, vbi vnctiones illæ sublatæ sunt quacūq; rōne, vel stantib. parietib. vel dirutis; in hoc. n. casu (quod pro regula firma habebimus) iterum consecrabitur. Quare illa loca inspicienda erunt, quæ vnctionibus, delinita sunt; sicut è cōtrario pro regula habebimus Ecclesiā consecrandam non esse, vbi vnctiones illæ remanserunt. Quare, vel tectus corruat, vel pars aliqua Ecclesiæ, vbi non sunt vnctiones illæ, reconsecranda non erit, inspici ergo illa loca debebunt, & vt res erit, ita fiet; est enim hoc quid facti, & non iuris. Sed de consecratione Ecclesię hactenus.

Non possunt tamen subditi curare, vt consecratio Ecclesiæ, vel Altaris, ab alio Episcopo, quam à suo fiat, nisi de licentia sui Episcopi. Idque ait Zabar. consil. 112. vers. Ad tertium, quam refert, ac sequitur Tusch. in litera C. in verb. consecratio. conclusione 745. Id quod dubitationem non habet; nam in alterius diœcesi Pontificalia exercere sine ordinarij expressa licentia nemini, licet ita Trid. Synod. session. 6. de Reformatio. capit. 5. Immò punitur, vt suo loco probauimus. In numero autem Pontificalium cōsecrationem hanc esse hinc colligitur, quoniam simplici sacerdoti facultas hæc delegari non potest, vt inquit Egid. Bellamer. cons. 20. num. 29. quem refert,

refert, ac ſequitur Fuſch.ibid. Quouis autem die conſecratio Eccleſiæ fieri poteſt, vt habetur in c.2.de conſ. Eccl. vel alt. & conſecratio hæc benedictio dicitur, ita Tuſch. in littera. D.concluſ.45.de qua benedictione habetur in Pontificali Romano. Sed de cōſecratione Eccleſię hactenus. Quę diximus autem de conſecratione Eccleſię eadem aſſerimus, & de conſecratione capellæ, ſeu altaris in Eccleſia aliqua, vt ſcilicet non ædificentur, conſecrentur vè ſine dote, quæ debet eſſe tanta, vt ſuſtineat onera ei debita, vt ſcil. pannos, mantilia, cādelabra, & alia ad diuina celebrāda, nec nō ſumptus pro eo, qui ibi Miſſæ ſacrum facit, ita Fuſch. de viſit. lib. 1. cap. 21. nu. 10. cum ſeq.

DE RECONCILIATIONE Eccleſiæ pollutæ, Materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis quinta, habito reſpectu ad ordinem. Cap. XXIX.

SVMMA.

1 *Eccleſias pollutas reconciliare Epiſcopus habet.*
2 *Eccleſia quot modis contingat pollui.*

1 QVintò Eccleſias pollutas reconciliare etiam Epiſcopus habet. † c.tu 1, & cap. aqua, de conſec. Eccl. vel Alt. & ibi Doct. nor. Verùm, vt materiam hanc magis abſolutam habeamus, breuiter explicandum eſt, quot modis contingat Eccleſiam pollui; Videbatur tamen dicendum polli non poſſe; nam, quæ ſancta ſunt, coinquinari nequeunt, cap. fin. 15. q. vlt. & cap. veſtra, de cohab. cler. & mul. Atqui DD. communiter concludunt ipſam pollui; Non ſecundum ſe, (id enim nequit ob prædicta, & cap. quod quidam, in fin. 1. q. 1. & Gloſſ. ac DD. not. in c. vnic. de conſec. eccl. vel alt. & in cap. abbas, & in cap. tuarum, de priuileg.) Sed quoad opinionem hominum, qui quātum in eis eſt, eam polluunt, atque ſic Gloſ. aſſeruit
2 eod. in loco. † Sex autem modis polluitur. Primum morte hominis violenter facta in Eccleſia, vel cauſa data. Secundò effuſione grani ſanguinis iniuſtè facta, eſto mors non interueniat. Tertiò ſeminis humani effuſione ſponte facta. Quartò excommunicato notorio, denunciatovè ibi ſepulto. Quintò infideli ibi ſepulto. Poſtremò, vbi ab Epiſcopo excommunicato, denunciato, notoriovè conſecrata eſt; his rationibus Eccleſia polluitur, de quibus agendum eſt, & prius de primo modo.

SVMMA.

1 *Polluitur Eccleſia, vbi homo in ea violenter occiſus eſt; qua regula, quouſque pateat, declaratur.*

§. I.

1 §. PRimum igitur † Eccleſia polluitur, vbi homo in ea violenter occiſus eſt. c. propoſuiſti, de conſec. eccl. vel alt. & ibi not. Abb. ac DD. Idem aſſeruit Gloſſ. in c. vnic. in verb. Sanguinis, eod. lib. 6.

Id quod locum habet, quicunque homo occiſus ſit; nam ex quo cura cit. non diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus, l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Quare, vel infidelis ibi occidatur, Eccleſia tamen polluitur. Item vel excommunicatus, vel interdictus, depoſitusvè ſit ob quamcunque rationem; non. n. ob perſonam, ſed ob inhumanam actionem, quæ fit Eccleſia. Poſtremò vel ſāctus occiſus ſit, ita Gloſſ. communiter recept. in verb. Sanguinis in verſ. Quid ſi ſanctus, eod. cap. vnic. non. n. ſanguinis effuſione, ſed ratione illa impia polluitur, eſto in reconciliatione lauandus locus non ſit, ſed colligendus ſanguis, vbi ſanctus occiſus eſt.

Secundò locum habet à quocunque occiſus ſit ob rationem prædictam, quòd canon non diſtinguit. Si ergo Iudex aliquem interficiendum curet, licet iuſtè, quòd tamen locus ad id deſtinatus non eſt, ob eam rem iniuſta eſt occiſio ratione loci, & Eccleſia polluitur, ſecus ſi ſententiam tantùm ferat, ita dixit Nauar. in Man. cap. 27. n. 256. & ſequitur Sayr. eod. lib. 5. cap. 16. num. 16. de Cenſur. Idem vel ſe ipſum quis occidat, modò ſanus ſit, ita dixit Gloſ. cōmuniter recept. in c propoſuiſti, de conſ. eccl. vel alt. & Gemin. in eod. cap. vnic. in verb. Sanguinis. & ibi communiter DD: etenim ſi clericus ſit in excommunicationem incidit, vt probaui in Tract. meo de Bulla Cœnæ Domini, ſecus autem ſi furioſus ſe occidat.

Tertiò locū habet, quocunque modo mors ſecuta ſit. Quare, ſi quis extra Eccleſiā exiſtēs iacto telo, vel lapide, vel ferro, aliavè ratione percuſſerit in Eccleſia exiſtentē, & moriatur percuſſus, Eccleſia erit polluta. Immò vel aliò delatus moriatur, atque ſic dixit Gloſſ. in eod. c. vnic. in verb. Sanguinis, ibi etſi extra Eccleſiam; ſat. n. cām mortis in eccleſia datā eſſe. Itē hinc colligitur Eccleſiā pollui, vel ſanguis effuſio facta nō ſit, ſed aut laqueo, vel alijs percuſſionibus mors ſit ſecuta, & non vulneribus, ita Gloſ. in c. vnic. & Gemin. in cit. c. n. 8. & cōmuniter ibi DD. & Abb. in c. propoſuiſti, num. 2. His modis igitur regula hæc amplificatur.

Locū nō hēt tamen primò, vbi mors caſu interuenit, vt pote caſu trabis, lapidis, & hmōi; non. n. Eccleſia polluitur, ex quo iniuria non interuenit, ita ſenſit Gloſſ. in eod. cap. vnic. in verb. Sanguinis in initio, & Gemin. ibi. nu. 11. & Abb. in c. propoſuiſti, nu. 2. Immò, vel homo quem caſu interficiat, polluta non erit; non. n. datā opera id feciſſe exiſtimandum eſt.

Secūdò nō polluitur Eccleſia ſi tuēdo ſe aliquē cū moderamine inculpatę tutelę occidat;

tueri.n.se qs pôt.c.dilecto, de sent.excô.lib.6. & Clem.vnic.de homicid.& l.vt vim,ff.de iust. iur. & idcirco homicidiũ iniuria factũ nô nec dedita opera est,ita dixit Abb.in cit.c.proposuisti.n.2.& Gemin.in cit.c.vnic.n.8.de côsec. eccl. vel alt. Nec repugnat, quòd diximus de iudice; nam hic necessitate ductus id facit ibi, quæ necessitas in Iudice non est.

Tertiò nô polluitur Ecclesia,vbi quis extra Ecclesiam ad mortem vulneratus etiã ad Ecclesiam confugiens in ea moritur,ita Glo.ead. inquit in eod.c.vnic. in verb. sanguinis, & ibi quoque Philip.Franc.nam locus facti vulneris inspiciendus est, & non mortis, vel effusionis sanguinis; immò si supra tectum Ecclesiæ, vel sub Ecclesiã,vt in fouea mors fiat,ecclesia non polluitur,quippe quia in Ecclesia facta nô est, ita dixit Glos. ead. communiter recept. quod ego sentio, vbi cauea illa Ecclesia non esset, quod in multis ecclesijs Vrbis Romę côtingit.

Quartò non polluitur, vbi quis in Ecclesia existens percutiat aliquem extra Ecclesiam existentem,vtpote cum arcu furato,vel aliquo telo,ita Anchar.eod.in c.vnic.num.2.

Quintò, vbi homicidium commissum est à non habente vsũ rationis, vtpote à furioso,ab infante, à vino obruto, somnovè oppresso, ita dixit Nau.ĩ Man.c 27.n.256.& Sayr.eod.n.16.

Postremò, vbi homicidium occultum est; tunc.n.Ecclesia polluta nô censetur, ita sentit Glos.in cit.c.vnic.in verb.Pollui,& DD.côiter sequuntur,& Sayr.eod.c.16. non.n.tunc hominum opinio offenditur, ex quo id ignorant. Quare, qunusque id erit occultũ,pro non polluta habebitur: at si postea manifestũ fiet quia is,qui delictum fecit,id confessus est,vel alius, & tunc pro polluta habebitur, & idcirco contingere potest, vt multo ante homicidium interuenerit,& polluta non censeatur,nisi multo post; sed de hoc priori modo hactenus, ad alium modum transeamus.

SVMMA.

1 *Sanguinis humani effusione iniuria facta, Ecclesia polluitur; quæ regula,quousque pateat, declaratur.*

§. II.

1 §. † Secundò sanguinis humani effusione in Ecclesia iniuria facta Ecclesia polluitur c.vnic.& ibi Glos. ac DD. oẽs de côsec.Eccl.vel Alt.lib.6. Hæc regula eisdẽ modis amplificatur, & coarctatur, quibus superior.

Excipitur ergo,vbi effusio sanguinis humani iniuria facta non est. Quare, si à Chirurgo salutis gratia vena scindatur in Ecclesia, non idcirco per eam sanguinis effusionem polluta erit,ita Gloss. ibi communiter recept. in verb. Sãguinis. Item si ossa,brachiavè,vel quid aliud frangatur, vel moueatur, modò sanguis non effundatur, neque hic Ecclesia polluitur,& ita Philip. Franc.in ead.Glos.dixit: Sicut nec etiã si in campanilli, quod supra Ecclesiam est, seu extra Ecclesiam, Ecclesia non polluitur, sanguis effundatur, vel etiam mors interueniat; Non etiam si mortuũ corpus in Ecclesiam deferatur recenter extinctũ, esto inimicus adueniens eũ pcutiat, & sanguis effundatur; nô.n. homo est, sed cadauer, ita dixit Sayr.lib.5. de Cens.c.16.q opinio mihi nô placet,ex quo effusio sanguinis humani fit impiè,ac crudeliter.

Secũdò excipitur, vbi effusio sanguinis magna non esset; ex quo.n.canon inquit effusionem,nô leuem sed grauem offusionem sentit, atque sic dixit Philip. Franc. in eod. c.vnic. in Gloss. sanguinis, & probatur per c.reuertimini.16.q.1.ibi in verb.Effusionis,& ita Gloss. in Clem. ne Romani, §.fin. in verb.Effundendis de elect.Quare si,quis guttas,vel modicã quãtitatem effundat percussus, non erit polluta; Quæ autem quantitas magna, paruavè sit, id iudex arbitrabitur,vt dixit Philip.Franc.eod. & DD. côcludunt, & facit l.1.ff.de iure delib. & c.de causis,de off.deleg.Idem si in naso percussus plurimus sanguis effundatur, modò leuis percussio sit.Polluitur tamen si in Ecclesia vulnus inferatur, quamuis effusio sanguinis in Ecclesiam non cadat,sed in aliquod vas recipiatur,vel extra Ecclesiam,ita DD.communiter not. sat.n.est in Ecclesia causã datã fuisse,sicut etiam ad mortem vulneratus in Ecclesia,esto in ea non moriatur; nam nihilominus Ecclesia polluta erit. Et de hoc secundo modo hactenus,ad tertium transeamus.

SVMMA.

1 *Seminis humani voluntaria effusione facta in Ecclesia,ipsa polluitur; quæ regula, quousq; pateat, declaratur.*

§. III.

1 §. † Tertiò Ecclesia polluitur seminis humani voluntaria effusione,vt hẽ in c.vnic.iunct.Gloss.seminis de cons.eccl. vel alt.lib.6.quam DD.cômuniter sequuntur.

Hæc autem regula locum habet, non solùm, vbi Christianus id facit, verùm etiam, vbi infidelis;Item vel vir,vel mulier;non.n.canon distinguit,ergo nec nos distinguere debemus.

Item locum habet, vel copula naturali quis vtatur, vel non naturali ob eandem rationem.

Tertiò locum habet, vel cũ vxore quis rem habeat. An igitur hac rône Ecclesia polluitur? Nonnulli existimarunt Ecclesiam non pollui; quandoquidem nô peccatur,ex quo nec adulterium,nec fornicatio est. Contrarium tamen sequitur Gloss.in c.vnic.in verb.Seminis,& sequitur eã Philip.Franc.ibi,& Gemin.nu. 10.& Azor.Instit. Moral.p.2.lib.9.c.5. & Caiet. quẽ refert, ac sequitur Fusch. de Visit. Eccl. lib.1. c.28.nu.9.& lib.2.c.25.n.6.vel timeatur de incontinentia,hãc opinionẽ côem testatur Sayr. in Tract.

in Tract. de Cenſur. lib.5. cap.16. nu.19. nam etſi regulariter. Maritus non peccat, & alter alteri debitum reddere debet, intelligitur tamen in loco cõgruo, & opportuno, cuiuſmodi Eccleſia non eſt. Hanc opinionem ego etiam ſequor; nam & mercatus, qui aliàs liciti ſunt, in Eccleſia facti, illiciti dicuntur, vt ſupra vidimus. Excipio tamen, vbi obſidione tenerentur, & diutius ibi fuiſſent, fortaſſe. n. tunc liceret, ſed occultè quantum fieri poſſet. Contrarium tenet Caiet. eod. & Fuſch. in cit. locis; & Nauar. in Man. cap. 16. num. 33.

Excipitur tamen, vbi ſomno oppreſſus hoc faceret, & effuſio hæc interueniret, eſto enim cui eueniet vel occaſionem aliquam dediſſet, vel facta oblectaretur, eccleſia tamen non polluitur, ita Viu. in ſua Syl. opin. 618. quippe, quia voluntaria requiritur; nam & ita concluſimus ſupra de alijs modis. Idq. merito; non enim vt vidimus, Eccleſia per ſe polluitur, ſed id dicitur ob prædicta ſcelera, quæ terrore alij perteriti abſtineant ſe ab iſtis delictis. Excipitur etiam ſi ob ægritudinem ſemen caderet, quod contingebat cuidam meo parochiano, vel miſſam audiret. Idem de menſtruo mulieris, ita Fuſch. eod. cap. 25. num. 6.

Tertiò excipitur, vbi furioſus id faceret; non enim hic meretur, aut demeretur.

Poſtremò excipitur, vbi ſemen aliorum animalium effunderetur, ita DD. eiſdem in locis; de humano enim ſemine omnes loquũtur; ſed iam ad quartum modum tranſeamus.

S V M M A.

1 *Eccleſia polluitur, vbi excommunicati notorij, denunciatiuè corpus in ea ſepultum eſt.*

§. IV.

1 §. † QVartò Eccleſia polluitur, vbi corpus excommunicati notorij, denunciatiuè in eccleſia ſepultum eſt, vt habetur in cap. conſuluiſti, & ibi Abb. ac DD. not. de conſecrat. eccleſ. vel altar. & vt dixit Gloſſ. in cap. vnic. in verb. Polluto eod. lib. 6. & ego pluribus in Tract. meo de Cenſ. Tab. 2. cap. 9. §. 5. num. 4.

Excipitur tamen, vbi excommunicatus non eſſet notorius, vel denunciatus; tunc enim Eccleſia non polluitur, cœmiteriumvè; quandoquidem eius communione vti nobis licet, ob extrauag. ad euitanda, vt ſenſit Nauar. in conſil. 10. num. 4. verſic. Tertiò, quòd maioris difficultatis, vbi idem ait eſſe, vel ob hæreſim excommunicatus ſit, vbi vt excommunicatus, denunciatus, notoriusvè non eſt; etſi enim hæreticus notorius, denunciatusvè eſt, non tamen Eccleſia eſt polluta niſi notoriũ etiam ſit, vel denunciatum ipſum eſſe excommunicatum. ita Nauar. ibid. Idẽ. Addit. ad conſ. 1. n. eiuſdem in fin. & Sayr. in Tract. de Cenſur. lib. 5. cap. 16. num. 22. & eod. §. 1. num. 3. verſ. Sextò, vbi neque denunciatus, & in Tract. de Bulla Cœnæ Domini par. 1. cap. 15. vbi etiam Tolet. idem ſentientem retuli.

At quid de interdicto, an ſi in Eccleſia ſepeliatur, eccleſia polluta erit? Videbatur dicendum ipſam pollui; nam & ipſe ſepultum eccleſ. caret, & eccleſ. cenſura eſt irretitus. Contrarium tamen concludendum eſt; pollutio enim hæc quaſi pœna ipſo iure fit: at huiuſmodi pœnæ non habent locum, niſi in caſu expreſſo arg. eorum, quæ dicit Gloſſ. in Clem. 1. de conſang. & affin. vbi de ſponſalib. egit, & Gloſſ. in cap. fin. de iur. patr. etenim pœnæ coarctandæ ſunt cap. in pœnis de reg. iur. lib. 6. cum ſimil. ac de interdicti ſepulcra non dicit, ergo nec nos dicere debemus, atque ſic dicit Sayr. eod. cap. nu. 22. ſed iam ad quintum modum tranſeamus.

S V M M A.

1 *Infideli ſepulto in Eccleſia ipſa polluitur.*

§. V.

1 §. † QVintò Eccleſia polluitur, vbi in ea infidelis, ſeu gentilis ſepultus eſt, vt habetur in cap. Eccleſiam, & cap. ſeq. de conſecrat. diſtinct. 1. Idem dicit Abb. in c. conſuluiſti num. 10. vbi idem etſi pagani de conſecrat. eccl. vel alt. Hæc autem regula locum habet, vel infantes infidelium ſint, ita Sayr. lib. 5. cap. 6. num. 25. cum ſeq. quippe, quia in omnibus eadem ratio eſt.

Excipitur tamen, vbi catechumenus in Eccleſia ſepelitur; eſto enim in ea ſepeliri non debeat, non tamen ſi ſepeliatur, Eccleſia polluitur; quippe, quia is infidelis non exiſtimatur, ſed fidelis, & baptizatus baptiſmo flaminis; ſicut is, qui pro Chriſto moritur non baptizatus ſanguinis baptiſmo baptizatus intelligitur, ita Sayr. eod. nume. 20. Hæc autem ſententia, vt ſepeliri in eccleſia cathecumenus non debeat mihi non placet; nam baptizatus baptiſmo aquæ in Eccleſia ſepelitur, niſi aliud obſtet: at baptiſmus ſanguinis, & flaminis vicem baptiſmi aquæ ſubeunt, cap. baptiſmi vicem, de conſecrat. diſtinct. 4. ergo in Eccleſia ſepeliri poteſt; ſubrogatus enim ſapit naturam eius in, cuius loco ſubrogatur. l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. Accedit, quòd vi charitatis nobis coniuncti ſunt, ergo ſeparari non debent à nobis etiam in ſepultura; non modò igitur per horum ſepulturam Eccleſia polluitur, ſed contra potius in ea ſepeliri debent.

Secundò excipiuntur filij fidelium, qui ante baptiſmum moriuntur in ventre matris vna cum matre: quod.n. portio matris exiſtimantur, ob eam rem in Eccleſia ſepeliri poſſunt, & idcirco Eccleſia ipſorum ſepultura non polluitur, ita Syl.in verb. Conſecratio, a.q. 5. verſic. Quartus caſus.

Tertiò excipiuntur filij fidelium, qui nati ante baptiſmum mortui ſunt; etſi enim per ipſos Eccleſia non polluitur, non tamen id iure cautum eſt, & gentiles propriè non dicuntur, in Eccleſia tamen ſepeliri non debent, & ita conſuetudine ſeruatur. Sed iam ad poſtremum modum tranſeamus.

S V M M A.

1 *Eccleſia ab Epiſcopo excommunicato denunciato, notoriovè conſecrata polluta eſt.*
2 *Cæmeterium pollutum eſt, vbi Eccleſia ei contigua eſt polluta, ſed non è contrario.*

§. VI.

1 §. † Poſtremò Eccleſia polluitur, vbi ab excommunicato, denunciato, notoriovè Epiſcopo conſecrata eſt, ita dixit Io. Andr. quem refert, ac ſequitur Abb. in c. conſuluiſti, de conſecr. Eccl. vel Alt. & DD. communiter ſequuntur; Et hoc ob eam rationem, quòd ſi excommunicati ſepultura polluitur, multo magis per manuum contrectationem, ita Io. Andr. & Abb. eod. in loco, Modus tamen hic mihi non quadrat, ex quo iure cautū non eſt; nam ſi hoc daremus & altaria, in quibus ſacra faciunt, & indumenta, & veſtes, quibus celebrant polluta eſſent, & tamen contrarium habemus, cap. 2. de Sacram. non iter. Non igitur opinionem horum ſequor de rigore iuris; Nec facit c. Agapitus, de conſ. d. 1. ibi enim forma Eccleſiæ conſecrationis ſeruata non erat, vt Gloſſ. ſentit.

His igitur modis Eccleſia polluitur, qua polluta omnia Sacella, & Capellę ibi poſitę pollutæ ſunt, ex quo enim totum pollutum eſt, idest Eccleſia, ergo & Sacella eius partes; in toto enim partes continentur viribus vulgaribus: item polluto principali, ideſt Eccleſia, & acceſſorium pollutum eſſe cenſetur, cap. acceſſorium, de reg. iur. lib. 6. & c. vnic. de conſ. Eccleſ. vel Altar. eod. lib. 6.

2 Tertiò † Cœmeterium etiam cōtiguum ipſi Eccleſiæ pollutæ pollutum erit, modò cœmeterium ita propinquum ſit, & contiguum, ita vt extrema Eccleſiæ tangant extrema Cœmeterij, vt dixit Gloſſ. in c. vnic. de conſec. Eccl. vel Alt. in verb. Contiguum, polluta igitur Eccleſia, & Cœmeterium pollutum eſt, & ita dicitur in eo. c. vnic. acceſſorium enim, vt proximè diximus, ſequitur naturam ſui principalis iuribus ſupra cit. & ita DD. not. in eod. cap. vnic. Hoc autem locum habet, vel Cœmeteriū in partes eſſet diuiſum, ſed nullo interiecto ſeparatum; exempli gratia, in Cœmeterio adſunt plura loca, & ſepulturę, in quorum altera ſepeliuntur domicilium ibi habentes, & in altera peregrini, in altera, qui ſunt de aliqua ſocietate, vt Chriſti Domini, erit igitur hoc Cœmeterium etiam pollutum.

Excipitur tamen primò, vbi Cœmeterium Eccleſiæ pollutæ contiguum non eſt; non enim tunc Cœmeterium erit pollutum. Idem habetur, in eod. c. vnic. & ibi DD. not. etenim acceſſorium Eccleſiæ tunc non eſt, nec cenſetur eſſe.

Secundò excipitur, vbi eſſent plura Cœmeteria, & alterum ab altero ſeparatum pariete interiecto, eſto per portam vnius ad alterum iter habeatur, ita dicitur eod. c. vnic. verſ. Non vnum; igitur contiguum tantum erit pollutū.

Cœmeterium quoque eiſdem modis, quibus Eccleſia polluitur, vt dicitur in eod. c. vnic. Id quod locum habet, vel in diuerſis partibus homines mortui ſepeliantur, modò ſeparati non ſint.

Excipitur tamen, vbi Cœmeterium vnum ab altero ſeparatum eſt; non enim tunc ſeparatum pollutum erit, eſto ad id per portam alterius iter habeatur, ita dicitur, eod. cap. vnic. verſ. Non vnum.

Atquid ſi in porta fiat aliquid, vnde pollutio ſit, quid iuris? Ego ſentio vtrunque pollutum eſſe; nam paries communis eſt, & porta, & non magis iſtius, quam illius Cœmeterij, ergo vtrunque pollutum erit. Excipitur tamen, ſi eſſet facta porta gratia vnius; nam tūc illud tantum pollutum erit, vid. tamen DD. in eod. cap. vnic.

Addo è contrario polluto Cœmeterio contiguo Eccleſiæ ipſam Eccleſiam pollutam non eſſe, vt dicitur in eod. c. vnic. de conſ. Eccl. vel Alt. non enim principale acceſſorij naturam ſequitur, vt ibid. dicitur. Sed de modis, quibus Eccleſia polluitur hactenus, iam de effectibus pollutionis agamus.

S V M M A.

1 *Eccleſia polluta, diuina in ea fieri non poſſunt, antequam reconcilietur.*
2 *Eccleſia polluta, ſi quis in ea celebret, mortiferè peccat, non tamen irregularis fit.*
3 *Eccleſia ſi polluatur, dum Sacerdos ſacra facit, quid agere debet.*
4 *Cœmeterio polluto ſepeliri in eo nemo debet.*

§. VII.

1 §. † Polluta autem Eccleſia, in ea diuina fieri non poſſunt, antequam reconcilietur; nam, qui contrafacit temerariè agit, vt dicitur in c. is qui, de ſent. excom. li. 6. ergo

ergo non potest; atque sic not. Ancharan. Gemio.Philip.Franc.& DD.ibi. Quare in Ecclesia polluta Canonicarum Horarum præces celebrari non possunt, vt dicitur in eod.c.fin.de consecr.Eccl.vel Alt.& io c.tuarum,& ibi not. Abb.nu.3.de priuileg.

Secundò, nec Missæ sacrum fieri, nec Sacramenta in ea admioistrari, imò nec festis diebus, in quibus interdictum suspenditur, iuxt. c.fin.de sent.excom.lib.6.& ita sentit Gloss. in cit.cap.tuarum, vers. Ad reconciliationem, de priuil.& Villad.de Irregul.cap.5. oome. 10.& Sayr.de Censur.lib.5.cap.16.num.30. Excipio tamen, si Ecclesia baptismalis esset; nam baptismus in ea administrari poterit, ex quo Sacramentum necessarium est; idque sentio, vel in articulo mortis coostitutos non sit; nam in quocuoque interdicto permissum est, cap.fin. de sent.excom.lib. 6. & Ego probaui in Tract. meo de Cens. Tab.5. Secundò si etiam seruanda esset Eucharistia pro infirmis; nam & celebrari posse ad ipsam conficiendam censeo, & ita Sayr.eod.ou.29. Quod verum censeo, si non statim posset reconciliari, & alia Ecclesia non esset, quæ ad id obligaretur.

Tertiò excipitur, vbi ignoratur, nec noto-
2 rium est ipsum † pollutum esse: tunc enim in ipsa celebrari poterit, cùm prohibirio illa nõ ob ipsam Ecclesiam, quæ pollui non potest, sed ad terrorem fiat, vt supra dixi; quousque igitur notorium id noo est ibi celebrabitur, at, vbi notorium est factum, secus, ex hoc tempore igitur iocipit esse polluta, ita DD. communiter asserunt, vt testatur Syl.in verb. Consecratio, 2.q.5.versic.Tertius casus.

Quartò excipitur oratio priuata, hæc enim fieri potest; quandoquidem non experitur prohibitum, & ita dixit Nauar. io coos. 10.q. 4. de hæret. vbi ait priuatam oratiooem fieri posse io Ecclesia polluta per illationem excõmonicati, & Pagani, ergo idem, vbi ob alias causas est polluta.

3 Verùm † quid si Sacerdos, dum Missæ sacrom facit, rixa orta in Ecclesia homicidium fiat, vel vulneribus sanguis effundatur, an intermittere missam debet? In hoc casu, quæ in Tractat. meo de Ceosur.Tab. 2. cap. 8.§.4. diximus de Sacerdote celebrante Missam, si excommunicatus interueniat, & hic locum habent; quæ igitur huc pertinent illinc sumantur, vt scilicet post cæptam consecrationem perficiat, aliàs secus vid. ibi. Quoad alia diuina officia verò, si hoc contiogat, dom celebratur, intermitti debent, quocunqoe tempore fiaot, ex qoo graue damnum nõ imminet. Hæc igitur in Ecclesia polluta prohibentur.

4 Io Cœmeterio autem polluto † quis sepeliri non potest, c.consuluisti, de consec.Eccl.vel Alt.& c.vnic.eod.lib. 6. Atqui, si sepeliantur, tollerari poterunt, vt ibi maneaot, quousque reconcilietur; non etiam in Altari existente in Ecclesia polluta celebrari potest, vt dixit Abb.in c.proposuisti, de consecr. Eccl.vel Altar.nume.10. nam videtur quodammodo pars eius secus in execratione; potest enim execrata esse Ecclesia, & noo Altare, & è cootrario; non enim vna consecratio amborum est, ita Abb.ibi. at pollutio afficit totum corpus Ecclesiæ, & idcirco, & altare, quod est in Ecclesia, & ita Fusc.de visit.cap.22.num.7.lib.1. Sed de effectibus pollutionis hactenus, iam, à quo reconcilietur, quod in primis cootemplandum nobis erat, videamus.

S V M M A.

1 *Ecclesiam pollutam Episcopus reconciliare habet, & qua ratione reconcilietur.*

2 *Reconciliatio Ecclesiæ pollutæ delegari potest Episcopo, sed non Sacerdoti simplici.*

3 *Ecclesiam non consecratam pollutam reconciliare Sacerdos potest.*

4 *Cœmeterium pollutum reconciliare Episcopus habet.*

5 *Cœmeterium pollutum ob Ecclesiam pollutam reconciliatur ipso iure, statim atque Eccl. est reconciliata.*

6 *Reconciliatio Ecclesiæ quorum sumptibus fiat.*

§. VIII.

§. POstremò, quod explicandum in primis nobis erat, videodum est, quis pollutam Ecclesiam reconciliare possit;
1 † Episcopus ergo, vt regulam ponamus, Ecclesiam pollutam reconciliare habet, ac potest, ita habetur in c.aqua, de cons. Eccl.vel Alt.& ibi DD. not.& in c.proposuisti, eod.& ibi quoque Abb. Reconciliatio autem fit aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri, vt habetur in cit.c.proposuisti, & cit. c. aqua, & ratio, quamobrem id fiat reddit Abb. in cit.cap. proposuisti, & à Ration. diuin. off. Verba autem, quib. hæc reconciliatio fit, io Pootificali habentur in tit.de Ecclesiæ, & Cœmeterij reconcil. pag. 474.

2 Delegari † autem facultas hæc alteri Episcopo potest, sed non Sacerdoti, est enim ordinis Episcopatus, & idcirco inferiori Episcopo delegari nequit, cap.aqua, & ibi Abb.summus Pont.tamen id potest, ex quo de iure positiuo est, & omnia, quæ iuris positiui sunt, & ordinis Episcoparus delegare Summus Pont. valet. Hinc Leo X.primibus ordinum minorũ facultatem reconciliandi Ecclesias tribuit aqua à se benedicta, modò Episcopus per duas dietas longius abesset, vt habetur in Priuileg. Mẽd.in verb.Benedicere, §.14. & refert Sayr. eod.cap.10.nu. 31. Alias debent habere aquã benedictam ab Episcopo, ita Ioan.Bapt.Confett.in summ.priuil.Mend tit.18.cap.5.p. 375. Idem, quod Rom. Pont. tantum delegare id possit,

posſit, teſtatur Iacob. Strozz. in Tract. De off. vic. lib. 2. quæſt. 5. num. 4.

3 Excipitur autē † vbi Eccleſia polluta nondum conſecrata eſſet; nam per Sacerdotem aqua exorcizata non admixto vino, & cinere reconciliari poteſt, ita habetur in c. fin. iunct. Gloſ. fin. de conſec. eccl. vel alt. & communiter cum ea DD. tranſeunt, vt teſtatur Abb. ibi, & ſine licentia Epiſcopi id fieri poſſe videtur.

4 Cœmeterium quoque † reconciliatur ea ratione, qua Eccleſia; nam ſi per Epiſcopum ſolemniter conſecratum hæc polluatur, per Epiſcopum reconciliari debet aqua ſolemniter cum vino, & cinere per eum benedicta. c. conſuluiſti de conſec. eccl. vel. alt. Si verò ab Epiſcopo non eſt ſolemniter benedictum, ſed tantum ad ſepeliendum deſtinatum per Parochum ſacerdotem poterit aqua exorciaata; ſi enim in hoc caſu poteſt Eccleſiam ſimplex ſacerdos quanto magis Cœmeterium, quod minus eſt? c. 1. de conſec. eccl. vel alt. lib. 6. &
5 ita Nauar. conſ. 1. eod. † Immò Cœmeterium, vbi pollutum eſt, non per ſe, ſed ob Eccleſiam pollutam ei contiguã, recõciliata Eccleſia, erit reconciliatum & ipſum cœmeterium, ita DD. omnes, & Gemin. in cit. c. vnic. num. 5. verſ. ſed ante reconciliata Eccleſia; vnum enim quodq. tollitur eo modo, quo inductum eſt arg. cap. 1. de reg. iur. at per pollutionem Eccleſiæ pollutum eſt, ergo per reconciliationem eiuſdem reconciliatum eſſe debet.

6 Verùm † quorum ſumptibus reconcilianda eſt? Eius planè, qui eam polluit, ita Antõ. de Butr. in c. propoſuiſti, de conſe. eccl. vel alt. & refert, ac ſequitur eum Felin. in c. accedentes de præſcript. Et ſi hic nõ poterit, vel ignoretur, cõſuetudo ſeruabitur, vel ſtatutum: poſtremò Epiſcopus; aliàs ſi non adſit, Populus, & Parochus ſubminiſtrabunt ſumptus; quod verum ſentio, vbi nullus ex prædictis poteſt, ita Abb. in c. propoſuiſti de conſec. eccl. vel altat. in fin. & Io. de Lign. & DD. vt refert Abb. ibi; vid. tamen Zabar. in Clem. 1. de celebrat. miſſ. nume. 15. ſed de conſecratione Eccleſiæ hactenus, ad conſecrationem altarium tranſeamus.

DE CONSECRATIONE Altarium, materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis ſexta, habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem. Cap. XXX.

SVMMA.

1 *Altaria conſecrare Epiſcopus habet.*
2 *Altaria quotuplicia ſint.*
3 *Altare aliud portatile, aliud non portatile.*
4 *Altare quomodo execretur.*

1 SEx rò † Epiſcopus Altaria conſecrare habet, cap. quod in dubijs verſ. Cui conſecrationis benedictio Pontificali miniſterio adhibetur de conſecr. eccleſ. vel altar. Si enim Pontificali miniſterio conſecratio altatis fit, ergo à Pontifice, & idcirco ab Epiſcopo; Pontificis enim nomine Epiſcupus continetur c. 1. verſ. Pontifex, d. 21. Ex quo igitur pontificali miniſterio conſecratio hæc fit ad Pontificem, ideſt ad Epiſcopum conſecratio pertinet; valet enim argumentum à coniugatis, vt DD. communiter concludunt. Altaria verò ex lapide eſſe debent c. altaria de conſecrat. d. 1. & ita Fuſch. de Viſit. lib. 1. cap. 21. n. 9. Ex his autem patet cum altaria conſecrentur, & reliquiæ etiam addantur, in ipſisq́. collocentur non debere laicos ſuper ipſa ſedere, vel cubitus ponere, quod ſæpiùs fit cõtra omnem pietatem, & decorem, Epiſcopus ergo penis adhibitis abuſũ hunc remouebit, atque ſic dixit Fuſcb. de Viſit. Eccleſ. lib. 1. cap. 21. num. 19.

Secundò ſi conſecratio altaris tollatur, ſeu execretur, ad eundem pertinet ipſum iterum conſecrare, vt concluſi ſupra de conſecratione
2 ne Eccleſiæ. † Verùm, vt ſciamus quando altare reconſecrari debeat, præmittendum eſt
3 altare duplex eſſe. † Alterum, quod portatile dicitur, ſeu Viaticum. Alterum non portatile, ſed firmum, ac ſtabile. Portatile eſt, quod factum eſt ex paruo lapide (de lignis enim non fiunt) & de loco ad locum ferri poſſunt, qui lapis foramen in ſe continet, quod dicitur ſepultura, & in eo collocantur Reliquiæ aliquorum Sanctorum, Nomen Sancti in cuius honore conſecratur, & nomen Epiſcopi, qui ipſum conſecrauit, ita inquiunt Innoc. & Abb. in c. 1. nu. 1. de conſ. eccl. vel alt. Hoc autem foramen iam rebus dictis collocatis occluditur alio lapide, quod ſigillum dicitur; ſicut enim ſigillo litteræ ſignantur, ita eo foramen illud ſignatur.

Hoc præmiſso, antequam de altero altari agamus (hoc enim eſt, quod frequentatur, &
4 conſecratur) videamus † qua ratione execretur. Primum igitur execratur altare hoc, vbi lapis ille, quo foramen illud occluditur, inde amouetur, ita inquiũt Innoc. & Abb. eod. c. 1. Secundò, vbi idem lapis, ſeu ſigillum nõ amotum, ſed enormiter aut fractum, aut diminutum eſt, vt pote, quia pars aliqua ipſius notabilis, ſeu magna fracta eſt, vel ſublata ar g. cir. c. 1. iunct. c. cùm indubijs eod.

Tertiò, ſi non ſigillum, ſed lapis ipſe, qui foramen continet frangatur, diminuatur vẽ etiã grauiter. His igitur modis altare hoc execratur. Quare in hoc poſteriori caſu alius lapis erit

erit ſumendus, in priori ſigillũ iterum apponẽdum, vel ſi fractum, aut diminutũ ſit, aliud, & in vtroq; caſu conſecratio iterum adhibenda. Ex his apparet quarto loco execrari, ſi vnctiones, aut reliquiæ inde tollantur. Ex dictis etiam apparet ſi ſtantibus prædictis omnibus nulla mutatione facta hoc altare de vno loco ad alium deferatur, ipſum non execrari; nam idcirco portatile dicitur, quoniã de vno loco ad alium portari poteſt. Hinc, vbi in Eccleſia aliqua altare hoc non adeſt, de altero altari ſumi ſolet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc altare Petra Sacra. Atqui ſi hoc viaticum altare fieret in paruo lapide, deinde includeretur in maiori lapide non conſecrato, an ſi deinceps altare illud portatile inde amoueatur, execratum erit? Ioan. Andr. quem refert Abb. in c. ligneis de conſ. eccl. inquit non execrari. Contrariũ tenet Abb. Ego ſequor opinionem Ioan. Andr. quoniam altare eſt ipſe lapis, & integer, non autem ipſa tabula, in qua eſt collocatum, ex quo conſecrata non eſt. Et de hoc altari hactenus, iam de altari non portatili agamus.

Altare verò ſtabile, & firmum eſt, vbi tota tabula Altaris conſecratur eodem modo, quo altare portatile, & tabula hæc lapidea complectitur totum ſeu locum, vbi Miſſæ ſacrum fit.

Execratur autem primò, ſi remoueatur ſigillum ipſum, vt antea diximus, & eiſdem modis execratur, quibus altare portatile.

Secundò execratur, vbi tabula ipſa effracta enormiter, aut diminuta eſt cit. c. quod in dubijs, ſi enim paululum de ipſa tabula tolleretur, aut diminueretur execrata non eſſet, vt habetur in cit. c. ligneis eod. Quod ego accipio, dummodo in eo loco fracta diminutaụè non ſit, vbi conſecratio facta eſt, tunc enim vel parua pars ſit execrata eſſet, vt ſenſit Abb. in eod. c. 1. num. 3. verſ. ibi Primò, vbi violatur locus conſecrationis puta, quòd cecidit, quod de lapidibus tangentibus ipſam conſecrationem, & cæt. Et dicitur tũc magna fractio, quoniam conſecratio læſa eſt. Hinc apparet, ſi ex diuerſis lapidibus altare cõſtet, & lapis amoueatur tangens ipſam conſecrationem, tunc ipſum execrari. Secus autem, ſi ex vno lapide conſtaret Petra hæc ſacra, & de vno loco ad alium transferatur; eſto enim moueatur de loco ad locum, non tamen execratur, ſicut etiã diximus de altare portatili ob eandem rationem. Hodie tamen rarò conſecrantur huiuſmodi tabulæ pro altaribus, ideſt vt grandes lapides ſint, ita vt ſupra Miſſæ ſacrum fieri poſſit, ſed omnia altaria viatica fiunt: ideſt ex paruo lapide conſtantia, vnde ex vno loco ad aliũ facilè deferuntur: execrata igitur, vbi ſunt hæc altaria, ipſe Epiſcopus ea conſecrabit, ad alia tranſeamus, ſi hæc addiderimus altaria ſumi propriè, vbi celebratur, & eſt lapis ille, qui conſecratur. Impropriè pro ſacello, ſeu capella, & hæc ſine licentia Epiſcopi conſtrui non poſſunt, ſicut nec Eccleſiæ c. nemo de cõſ. d. 1. & c. quamuis d. 68. quæ ſine dote ędificari non debent, vt ſupra probaui, & vbi auttoritate Epiſcopi conſtructa ſunt beneficiũ ſimplex eccl. dicitur c. quæſitum 1. q. 3. & ita Rebuff. quem refert, ac ſequitur Fuſch. de viſit. Eccl. lib. 1. cap. 21. n. 13. Item in Eccleſia conſecrata ſine licentia Epiſcopi conſtrui nõ poteſt c. nullus præsbyter de conſ. d. 1. Immò in Eccleſia, vbi altaria ſuperflua ſunt tolli debent inde c. Eccleſiæ vel altaria ead. diſt.

DE CONSECRATIONE Calicis, ac patenæ, Materia ex quã Poteſtatis Epiſcopalis ſeptima, habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem. Cap. XXXI.

SVMMA.

1 *Calices, & Patena ab Epiſcopo conſecrari debẽt.*
2 *Calices, & Patenę ſi execrentur, ab Epiſcopo iterum conſecrari debent.*
3 *Calices, & Patenæ quot modis execrentur.*
4 *Altari, Calice, Patenis, ſi excommunicatus hæreticus, ſchiſmaticus, & de gradatus vtatur, an execrentur.*
5 *Calices, & Patenæ tangi non poſſunt ab ijs, qui ordini ſacro non ſunt initiati.*

1 SEptimò † Epiſcopus Calices, ac patenas, quorum altero Chriſti Domini Sanguis cõtinetur, altero corpus contrectatur, conſecrare debet: id quod fit ſacro Chriſmate, vt de Calice habetur in c. vnic. §. vngitur præterea de ſacr. vnct. atq; ſic dixit Durand. in Ration. diuin. offic. lib. 1. cap. 8. num. 23. cum ſeq. & communis DD. ſententia hæc eſt, vt habetur in Pontificali Romano.

2 Secundò † ſi execrentur iterum, ea conſecrare debet, vt diximus ſupra de Eccleſia, & altari. Verùm, quò ſciamus, quando iterum conſecranda ſint, videndum eſt quot modis contingat ipſa execrari.

3 Execrantur ergo primum, † vbi conflata ſunt, vt pote combuſta Eccleſia, Calix, & patena liquefacta ſunt; ſi enim de eadem materia iterum fiant nouus Calix, & noua patena erunt, arg. l. quid tamen §. ſi nauis ff. quib. mod. vſuf. amitt.

Secundò execrantur, vbi eorum ſpecies nõ tolluntur, ſed ſuperficies tãtùm, exempli gratia Calix, & patena erant ex ſtamno, quod auro, aut argento deinceps erat delinitum, planè ſi aurum illud, vel argentum tollatur, eradaturvè vetuſtate, aliavè ratione, iterum erunt conſecranda, ex quo ipſa conſecratio

ſubla-

sublata est; non tamen si lauentur, & remaeāt prædicta, erunt execrata, immò est neceßarium, si aliquæ maculæ adsint, vt expurgentur.

Tertiò etiam execrantur, si magna ex parte superficies tollatur, sed non tota arg. c. qđ in dubijs, & c. ligneis de conf. Eccl. vel alt. vbi & altaria enormiter diruta execrata sunt ob eandem rationem.

4 Verùm † quod contingit Parochos velle ab Aurifice vel inaurari, vel pedem accomodari Calicis, qui mouetur; & vasa hæc sacra tangi non possunt, nisi a viris sacro ordinis initiatis c. in sancta de conf. d. 1. & c. sacratas d. 3. Episcopi autem solent clauibus percutere calicem, & patenam, quasi hac ratione execrentur, an huiusmodi percussione execrentur? Ego sentio per simplicem percussionem nullo modo execrari, ex quo nec forma, nec superficies grauiter, & enormiter mutatur, imò nec si paruum signum fiat; debet igitur superficies grauiter, & enormiter tolli, alioquin non execrarentur, & si ex magna parte esset sublata superficies opus nō est percussione ob prædicta; hoc autem intelligo, vbi intrinsecus superficies sublata vel enormiter læsa est; nam vnctio Chrismatis fit intrinsecus, vt habetur in Pontificali, & non extrinsecus. An autem Sacerdos simplex id queat? Ego sentio summo iure id non posse, sed consuetudine sic, sed de hac consecratione hactenus.

5 Atqui † an altaria, Calices patenæ, indumenta, & vestes ad diuina facienda execrentur, si ipsis vtatur Censura irretitus, vel hæreticus, vel schismaticus, vel degradatus? Planè non, vt habetur in c. 2. de sacram. non iteran. Sed de hac materia satis, iam ad alias cōsecrationes transeamus.

SVMMA.

1 *Reges consecrantur ab Episcopis.*
2 *Campanæ ab Episcopo consecrantur.*

§. I.

1 §. † Postremò Episcopus, & Reges consecrare debet, vt dicitur in c. vnic. §. vnde in veteri de sacr. vnct. vnguntur autem sacro Chrismate in brachio, seu humero, vel in armo; nam in illis partibus principatus congruè designatur iuxta illud quòd legitur factum est principatus super humerum eius; non in capite autem vngitur, vt Episcopus, quò ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis potestatem, vt dicitur in eodem. §. vnde in veteri. Quanta autem differentia sit, declaratur in c. duo sunt d. 96. & c. solitæ de maior. & obed.

2 Campanas quoq; benedicit, † & chrismate vngit Episcopus, vt dixit Durand. in Ration. Diuin. Off. lib. 1. cap. . . . vbi quamobrem et benedicantur rationes reddit; nam ad vsum diuinorum consecrantur, & idcirco non debemus eis uti, vt per ipsas signum demus ad arma, vel ad alios actus profanos significandos, ex quo ad eum finem consecratæ non sunt, sed ad excitandos Christi fideles, vt ad diuina veniant, & ad preces faciēdas, vbi grandines, & tempestates timeatur, quæ à Dæmonibus sæpius excitantur. An autem irregularis fiat, qui eas pulsat, dum ad mortem quis ducitur, voluit contra hostes eatur declaraui in tract. meo de irregul. cap. 11. §. 6. esto ad hæc adhiberi non debeant, vt dixi. Et quamobrem pulsentur vid. Gloss. in Extrauag. Ioan. 22. incip. quia cūctos de off. custod. sed de consecratione satis, ad benedictiones, quæ ab Episcopo fiunt, transeamus.

DE BENEDICTIONIBVS Abbatum, Monialium, Indumentorum ad Missæ sacrum faciendum pertinentium; nec non de benedictione solemni supra populum; & de ea quæ fit in itinere; & de celebratione solemni, materia ex qua Potestatis Episcopalis octaua, habito respectu ad ordinem Episcopalem. Cap. XXXII.

SVMMA.

1 *Benedictiones quasdam Episcopus solum facere potest.*
2 *Benedictio quotuplex sit.*

1 Benedictiones quasdam † itidem Episco-
2 pus facere potest, vt videbimus: † verùm anteq; rem aggrediamur præmittendum est benedictionum duo esse genera. Alterum genus est earum, quæ inuocatione Dei, & sanctorum fiunt, & res, quæ his benedicta est, sacra non constituitur, nec benedictam redictus, nec ad vsum aliquem præcipuum constituitur, sed res ead. ad omnes vsus apta remanet, ad quos ante benedictionem apta erat. Hac ratione benedicitur mensa, Domus, Nauis, & huiusmodi; inuocatur enim, atq; imploratur auxilium Dei super hæc, & non tamen remanentur ab vsibus suis proprijs, & idcirco iterari potest benedictio hæc.

Alterum genus est earum benedictionum, quæ constituitur sacri sunt, & hę sunt, quę res benedictas sacras reddunt, & deinceps ad alium vsum adhiberi licitè nequeunt, quàm ad eum, cuius gratia benedictæ, ac consecratæ sunt, cuiusmodi est benedictio, Corporalium,

lium, Vestium Sacerdotalium, Abbatum, & Monialium, hæc.o.vbi benedicta sunt, ad aliũ vsum conuerri non debent, nec licitè possunt preterquam ad eum vsum, ad quem consecrata, ac benedicta sunt. Hæc est doctrina Caiet. 2.2.q.8.art. 11. Addo ego ratione alia differri benedictiones has, nam res, quæ benedictione sacræ factæ sunt stante ead. forma ac materia iterum benedici nequeunt, & vetustate corruptę ad alium vsum transferri nequeunt, sed concremari debent, vt de vestibus Sacerdotalib. dicitur in c. altaris palla de cons. dist. 1. At, quæ benedictione sacræ non fiunt, sæpius benedici queunt. Hoc præmisso de benedictionibus, quæ rem sacrã reddunt itidem, & de alia agamus: id quod in seqent. præstabimus.

SVMMA.

1 *Abbates.*
2 *Moniales.* } *ab Episcopo benedicuntur.*
3 *Vestes Sacerdotales.*
4 *Vestes Sacerdotales an à Sacerdote simplici benedici possint.*
5 *Benedicendi has vestes facultas ab Episcopo delegari non potest.*
6 *Vestes sacræ vbi veteres sunt, quid faciendum.*
7 *Cæmeteria benedici.*

§. I.

§. DE benedictione quæ rẽ sacrã reddit, vbi benedicta est primo agemus.

1 Primũ igitur † benedicere Abbates Episcopus habet cap. primo de supp.neg.prælег. & ibi Abb.ac DD. arg. c. quoniam vidimus d. 69. nã ante benedictionem ab Episcopo diœcesano habitam, ordines conferre non potest vt ibi dicitur, atq; sic dixit Syl.in verb.Abbas q.1.& Ioan.Tabié. eod. An autem iterari possit benedictio hæc: cõmuniter cõcluditur iterari non posse, vt testatur Nauar.in conf. 2. de Sacra.nõ iter.esto Glos.dubitauerit in Clem. Accedentes in verb.Benedici de stat.monach. nihilq. pro hac benedictione recipere deber, alioquin simoniam committeret c. sicut certa de simon.

2 Secundò † moniales etiam benedicere habet. Item & velum illis tradere, vt DD. communiter concludunt, Gloss.in c.aqua de cons. Eccl.vel altar.& ibi not.Abb.& in c.transmissam de elect.& in c.1.§.ad Episcopum d.25.& in c.quamuis d.68. cum simil. Atqui si corrupta sit, an consecrari potest? Non consecratione Virginum c.accutius d.26.potest tamen velum professionis accipere, & ei dari, & benedici benedictione, qua Virgines benedicũtur mutato verbo Virginitatis in alia honesta verba, vt dixit S.Thom.2. 2.q.111.& Nau. in consil. fin. de Regul. plures.n. species veli sunt, vt refert Gloss. in c.illud autem. §. velamen. 20.q.1.Idem, & de Vidua, quæ potest vouere solemniter, & velũ professionis suscipere c.vidua de regul.& benedici benedictione viduali, & facit c.sicut bonum, & c.viduas 27. q.1.& ita Durand.in Ration.diuin.offic. lib. 2. cap.1.num. 48. demandato tamẽ Episcopi sacerdos potest benedicere moniales, ita habetur in c.1.& 2. 26. q.6. & ita Sbrozz. de Offic. vic.lib.2.q. 8.

3 Tertiò † indumenta, seu vestes sacerdotales ad Missæ sacrum faciendum, vt Amictus, Alba, Cingulum, Manipulum, Stola, Casula ab Episcopo consecrari debent, vt DD. communiter concludunt, & Ioan. Tab. in verb. Abbas nu. 12. vers. vnde præclara ibi Quædam sunt, quæ pertinent ad Christi corpus mysticum, vbi rem hanc pluribus egit.

4 Atqui † an simplices Sacerdotes hæc benedicere possunt? Philip.Franc.in c.Abbates de priuileg. lib. 6. sensit id ipsos non posse; nam nec Abbates, quib. multa licent, quæ non Sacerdotibus, benedicere ea queunt: communi iure, & quosdam alios ibi idem sentientes refert. Idem Zabar.in Clem.attendentes §.statuimus num. 3. de stat.monach. & quod simplices Sacerdotes nequeant de communi sententia testatur Tab. in verb. Abbas num. 2. q. 1.& Nauar.in conf.2.de conf.Eccl.vel alt.

Contrariam tamen opinionem, vt simplices parochi hæc benedicere possint tenet Angel.in verb. benedictio. num. 1. & probat hac ratione, quoniam presbyter omnia facere potest, quæ ordinis sunt, nisi sint ordinis Episcopalis, vel speciatim ei interdicta. At hæc benedicere non est ordinis Episcopatus; non.n. Abbates possent ex consuetudine, & tamen possunt, vt DD.sentiunt in cit. c. Abbates, & in cir. Clem. pendentes. Non est etiam ipsis prohibitum; nã in c. quamuis d.63. & in c. ministrare 26.q.6. multa presbyteris prohibentur, in quib. non est benedictio horum, ergo presbyteri hæc benedicere queunt. Ioan.Tab. qui communem opinionem sequitur ad has rationes respondet; nam quatenus inquit hoc non esse ordinis Episcopatus, negat hoc ipse; nam ordinis Episcopatus multiplicis generis sunt, partim, quæ immediatè respectum habẽt ad Christi Corpus verum, vel ad materiam eius, vt sunt omnes ordines sacri, sacerdos.n. consecrat verum Corpus, & sanguinem Christi Domini, & Diaconus ministrat, & Subdiaconus præparat. Partim pertinent ad Christi Corpus misticum, & inter alia benedicere vestes, & vasa, & huiusmodi, quæ ad diuinum cultum spectant: quamuis igitur primi generis hoc non sit, est tamen secundi generis ordinis Episcopatus, & idcirco Episcopus solus benedicit, & ita sentire ait. S. Thom. & nonnulli alij DD. quoad secundum, quatenus dicebatur non reperiri hoc prohibitum, adhoc respondet Tab. verum hoc esse expresse; non enim expresse hoc prohibitum est, secus autẽ implicitè: ex quo enim Episcopatus ordinis est,

est, sequitur non pertinere ad præsbyterum. Hæc Tab.

Tertia opinio fuit Nauar. in eod. conf. 2. Nam sic ipse distinguebat. Aut disputatur quæstio hæc de iure scripto, aut de consuetudine. Priori modo sequitur opinionem Angel. vt scil. simplices sacerdotes possint hæc benedicere, quoniam ipsis iure prohibitum nõ est; ad quam rationem respondeti potest, vt supra fuit responsum, scil. ex quo Episcopatus ordinis sũt, præsbyteris huiusmodi prohibita esse (prohibitum.n.esse duobus mudis contingere potest expresſè, & tacitè, & hoc secundo modo; nam vbi est alicui aliquod munus designatum, alijs prohibitum esse censetur c. non nè de præsumpt. & l. cum prætor ff. de iud.) Aut queritur, an consuetudine, & id presbyteris non licere inquit Nauar. nam consuetudine receptum est, vt sacerdotes simplices benedicere hæc non possint, & idcirco ab ea non recedẽdum, ex quo consuetudo lex est c. fi. de consuetud. & l. 2. C. quæ sit long. consuetud.

Quid igitur concludendum? Ego à priori sententia, quæ communis est discedendum nõ censeo. Tum quòd communis opinio est, & idcirco ab ea in iudicãdo nõ est recedendũ arg. §. 1. in Instit. de hæred. instit. & l. 3. §. fin. ff. de suppellect. leg. & Viu. in sua Sylu. opin. 398. num. 1. etenim communis opinio DD. vbi lex deficit, pro lege seruanda est, ita dixit Archid. in c. nolite 1. q. 1. & Abb. ac DD. in c. 1. de decim. & Viu. eod. opin. 95. vbi plura de communi opinione pertractat. Tum quòd consuetudine ita seruatur, vt testatur Nauar. eod. conf. 2. Tum quòd ea ratione etiam probatur; nam Episcopus potestatem hanc recipit post consecrationem, vt scil. possit consecrare, & benedicere tes ipsas, sicut habetur in c. vnic. §. manus Episcopi de sacr. vnct. At si sacerdos id posset, & Episcopus ante consecrationem id posset, ex quo antequàm Episcopus sit, sacerdus esse debet: ab hac igitur opinione discedendum non censeo quàm modo Ecclesiam probasse videtur; nam in Missali nouo iussu Clem. VIII. reformato in fine, vbi de benedictionib. harũ rerum agitur in margine adiectum est ad Episcopum id pertinere. Id quod præsertim locum habet in benedictione Corporalium, de quorum benedictione habetur in Pontificali Romano nouo in tit. de benedictione Corpor.

5 Verùm, † an facultas hæc benedicendi has vestes concedi posit ab Episcopo sacerdotibus? Ego sentio non posse; nam Abbatibus Romanus Pont. concedit; at si Episcopus posset, Romanus Pont. adeundus non esset. Concludo igitur breuiter Romanum Pontificem facultatem hanc delegare posse sacerdoti, nõ autem Episcopum, atque sic asserit Io. Tab. eod. & generatim Iacob. Strozz. de off. Vic. lib. 3. q. 5. num. 4. vbi alios idem sentientes refert. Subiungit tamen Nauar. in eod. conf. 2. reli quas vestes sacerdotes benedicere posse.

6 Verùm, † quid si vetustate, ratione vè alia vestes huiusmodi sarciendæ sint, an parte aliqua panni eiusdem qualitatis non benedicti sarciri poterunt? quid si ob aliquam rationẽ diminuãtur, an benedictæ remanebunt? quid si ex vna veste, exempli gratia ex Casula fiat manipulus, vel Stola, an hæc inde facta erunt benedicenda.

Quoad primum, breuiter cõcludo, vbi forma nõ mutatur, & parum additur, iterum benedicendas illas vestes nõ esse; si.n. parua pars casulæ addatur, quæ combusta erat; vel à muribus corrosa, aliavè ratione corrupta, quod parum pro nihilo reputatur, benedictio alia necessaria eius non erit.

Quoad secundum, si ex vna veste alia fiat, vt ex cupula, manipulus, & Stola, sentio benedicendas has esse; nam forma mutata est, & alia benedictio fit ad manipulum, alia ad Stolam, & alia ad casulam, atq; sic dixit Paul. Fusch. de visit. eccl. lib. 2. cap. 23. num. 15. quicquid dixerit Tabien. in verb. Benedictio nu. 3. qui sensit benedictionem nullam aliam postulari, cuius sententia vera esse potest de cõsuetudine, non autem de iure ob prædicta.

Quoad tertium, si breuiores hæ vestes factæ sint, modò formam non mutent, iterum benecendæ non sunt. Quare si casula in extremis partibus erit corrosa, poterit breuior fieri præcisis illis extremis partibus corrosis, & corruptis. Idem de manipulo, & Stola sentimus, sicut etiam de Cingulo si rumpatur, seu frangatur; nodo.n. partes iungi poterunt, quippe, quia postremò dictis non est præscripta forma, ita Tabien. in verb. Benedictio *eod. & Syl.* eod. q. 6. vers. cum autem vestes sacræ. Quare, & Corporalia breuiora reddi puterunt, & nõ egebunt alia consecratione.

Verùm, quid si casula, & alia supradicta veste alia muniantur, idest si Fodrinò, an ea veste addita separata poterit quis vti ad diuina facienda? Ego sic distinguendum censeo. Aut additio illa facta est in primis ob aliã vestem, & in hoc casu non posse censeo, ex quo est accessorium ad illa, & non fuit consecrata simpliciter per se arg. §. si tamen alienam purpuram in Instit. de rer. diuis. & ideo tanquam non benedicta vt quis non poterit, quamuis contrarium senserit Tabien. in verb. benedictio; & malè nam vnius vestis benedictio facta est, & accessoria illa vestis sequitur naturam sui principalis; at remota à principali desinit esse talis. Aut duæ æquè principales vestes iniunctæ sunt, singulis separatis vti poterimus, & tunc modò ambæ benedictæ sint. Quare de hoc certior Episcopus faciẽdus est, alioquin si tanquam vnam benediceret, alia non esset benedicta, & in hoc casu locum habebit opinio Tabien.

Si de-

Si deniq. vti ipſis ad diuina non poſſumus, igne comburenda erunt, ne ad profanos vſus
7 transferantur. † Cœmeteria demum benedicit, vt habetur in Pontificali Romano in tit. Cœmit. benedictione. Et de benedictionibus, hiſce hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Benedictiones ſolemnes Epiſcopus dare poteſt.*
2 *Benedictionem eundo Epiſcopus dare poteſt.*
3 *Miſſæ Sacrũ ſolemniter celebrare põt Epiſcopus.*

§. II.

1 §. † POſtremò Epiſcopus benedictionẽ ſolemnem dare poteſt, vt ſenſit Gloſ. in cap. Abbates in verb. ſolemnem de priuil. lib. 6. & Gloſ. in c. ad celebrandas de conſ. d. 1. & Durand. in ſuo Ration. lib. 4. cap. 59. nu. 7. & Tabien. in verb. Benedictio ibi. Et iſta eſt duplex. dat autẽ ipſa in Miſſa, & in veſperis, vt vid. ſeruari, & not. Anchar. et in Matutino in cit. cap. Abbates in verſ. Quartò not. Tertiò datur in fin. horum diuinorum officiorum. Poſtremò his verbis fit. Sit nomen domini benedictũ, vt habetur in Pontificali; hancque benedictionem ſimplex parochus dare non poteſt, niſi Romanus Pont. id ei concedat, vt habetur in cit. c. Abbates, & Gloſ. ſupra cit. Epiſcopus autem facultatem hanc dare non poteſt; ſunt enim hę inſignia Epiſcopatus, & ſicut non poteſt concedere vſum Mitræ, & Bacculi, ita nec hoc. Addo in aliena diœceſi benedictionem hanc dare non poſſe, eſſet enim in aliena diœceſi Pontificalia exercere, quod non poteſt licitè, vt vidimus.

2 Secundò † Epiſcopus poteſt benedictionẽ ſimplicem dare in itineribus, eundo per ſuam diœceſim ſuis populis, extra verò diœceſim non; & facit cit. cap. Abbates; Archiepiſcopus quoque, & Legatus poſſunt in ſua Prouincia, & Legatione, & hæ benedictiones non ſunt conſtitutiuæ Sacri, ſed imploratiuæ diuini numinis; alioquin iterari non poſſent, vt ſupra vidimus; at benedictiones propoſitæ in antecedenti. §. cõſtituunt rem ſacram, vt vidimus, vt priuata perſona tamen, & non publicè benedicere poteſt, vt ſupra dixi.

3 Poſtremò † Epiſcopus celebrare Miſſam ſolemniter poteſt, ideſt cum Mitra, Bacculo, & reliquis, vt habetur in Pontificali, & hanc poteſtatẽ alteri dare nequit, ſecus autem de Romano Pont. vt enim concedit Abbatibus, ſic etiam poteſt concedere alijs Sacerdotibus, vt cit. c. Abbates. Et de his hactenus. Hucuſque egimus de muneribus, & officijs, quæ pertinẽt ad Epiſcopum reſpectu habito ad ordinem Epiſcopatus; iam transeamus ad ea, quæ ad eundem pertinent, habito reſpectu ad iuriſdictionem.

DE POENITENTIARII Eccleſiæ Cathedralis conſtitutione, Materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis prima, habito reſpectu ad iuriſdictionem ordinariam fori interioris pœnitentiæ. Cap. XXXIII.

S V M M A.

1 *Pœnitentiarius in Eccleſia Cathedrali conſtitui debet ab Epiſcopo.*
2 *Pęnitentiarius cur in Eccleſia Cathedrali conſtituatur.*
3 *Pœnitentiarius an abſoluere à caſibus reſeruatis poſsit.*
4 *Pœnitentarius Eccleſiæ Cathedralis præbendam habere debet.*
5 *Pœnitentiarius dũm audit pœnitentes in Choro eſſe exiſtimatur, & diſtributiones lucratur.*
6 *Pœnitentiarius hi qualis eſſe debeat.*

ABSOLVIMVS materiam Poteſtatis Epiſcopalis habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem; nunc agẽdum eſt de altera materia eiuſdẽ poteſtatis, ſcil. dè iuriſdictione. Sed quoniam iuriſdictio duplex, eſt alia ordinaria, alia delegata; & ordinaria alia eſt fori interioris, & alia exterioris, alia mixti, ideo prius de interiori, deinceps de alijs agamus, quę qm̃ verſatur potiſsimũ in tribus. In pœnitentiarium Eccleſię Cathedralis electione. Secũdò in confeſſariorũ probatione. Tertiò in caſuum, ſeu peccatorũ reſeruatione, ideo primũ aggrediamur. ſ. electionẽ Penitentiarij Eccleſiæ Cathedralis, de quo pœnitentiario tria cõtemplabimur. Primũ quis cõſtituere illud habeat. Secundò cur inſtitutio hæc fiat, & à quibus peccatis abſoluere. Poſtremò qui & qualis pœnitentiarius, hic eſſe debet.

1 Quoad primũ igitur † Epiſcopus in ſua Cathedrali Eccleſia (modò id commodè fieri poſſit) pœnitentiariũ, ideſt aliquẽ, qui penitentes audiat, & penitentiæ ſacramentũ adminiſtret, inſtituere debet; ſic. n. hr̃ apud Trid. Synod. ſeſſ. 24. de reform. cap. 8. in omnibus (ait. n. ibi S. Synod.) et Cathedralibus Eccleſijs, vbi id cõmodè fieri poterit pœnitẽtiarius aliquis cum vnione præbendæ proximè vacaturæ ab Epiſcopo inſtituatur, qui Magiſter ſit, vel Doctor, aut licẽtiatus in Theologia, vel in iure Canonico, & annorũ Quadraginta, ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur; qui dum cõfeſsiones in Eccleſia audit, præſens in Choro cenſeatur. Hæc ibi. Idquod & antiquo iure cautũ fuit, vt hr̃ in c. inter cætera verſ. vnde pcipimus de off. ord. quãuis vberius proſpectũ ſit per Trid. Synod. hic. Atqui an conſiliũ capituli in huius penitentiarij conſtitutione Epi-

ſcopus requirere debet? Planè nõ,ſed ipſemet id põt,atq. ſic Sacra Cõgreg. interpretata eſt, vt refert Addit.ad Nauar.in conſ.vnic.in fi.ne ſed.vac.& Flamin.Pariſ. de confidentijs q. 45. nu.17.& facit cit.c.8.Trid.Synod.& cit.c.inter cætera,in quibus nulla mentio capituli fit;at ſi neceſſe eſſet , vt Capitulum interueniret, eius mentio facta fuiſſet .

2 Quoad ſecundũ,† ob eã rõnem cautũ eſt,vt in Cathedrali Eccleſia pęnitẽtiarius hic cõſtituatur , quo oĩbus de diœceſi venientibus præſto ſit,& habeãt pęnitentes , q̃bus poſsint ſua peccata confiteri,vt hr̃ in eod. c.inter cætera.Quare Epiſcopi præſcribere ipſi pœnitentiario aliquod tẽpus deberent , quibus in Eccleſia Cathedrali reſideat , vt pote tot horis matutinis, veſperarijſq́; tẽporibus;Eccleſia. n. ſemp plurimũ ſtuduit,vt pęnitentes facultatẽ haberẽt, quò poſſent à peccatis ſuis liberari. Hinc voluit,vt regulares ad pęnitentes audiendos admitterẽtur,vt in Clem.dudum §. ſtatuimus de ſepult.Hinc.per Papã Sixtũ IV.p̃dictis regularibus admiſsis ad pœnitentes audiendos,permiſsũ eſt,vt audire poſsint cõfeſsiones omniũ, qui ad ſua loca confitendi cauſa venerint,licet nõ ſint de Epiſcopatu,ad quem præſentati, & probati fuerint,vt hr̃ in ſupplem.pag.158.cõceſſ.159.& Nauar. refert in Man. c.26.nũ.266.

Hic aũt pœnitentiarius abſoluere põt quoſcunq.de diœceſi eius Epiſcopi,à quo eſt cõſti
3 tutus,nec opus eſt alia licentia †Excipitur tamen quoad caſus reſeruatos; nã per cõſtitutionẽ illã ſimpliciter,ac generaliter factã non cẽſetur conceſſa ei facultas abſoluendi à reſeruatis,vt hr̃ in c.pen.de pœn.lib.6.& facit c.qui generaliter de procur.lib.6. Tum ꝙ nec Parochi,quibus cura alicuius parochiæ mandatur , nec regulares pr̨edicti admiſsi ad cõfeſsiones audiẽdas facultatem hanc habent, vt hr̃ in cit. Clem. dudũ. Etenim in generali mandato non continẽtur, quæ ſpeciale mandatũ requirũt c. qui ad agendũ de procur.lib.6.Tũ ꝙ iure antiquo id non p̃mittebatur , ergo nec iure nouiſſimo, & idcirco ab antiquo diſcedere non debemus,arg.l.pr̨ecipimus C.de appel.& l.iubemus C.de teſtam. niſi ergo ſpeciatim id ei cõcedatur abſoluere ab ipſis nõ poterit, quæ tamen poteſtas ei concedenda eſt .

Atqui ſi nollet abſoluere,niſi à caſibus reſeruatis , an audiri debet ? Item an conſtitui põt ſolũ ad reſeruatos caſus tollendos?Planè non; auocarentur. n. pœnitentes quò minus ipſum adirent; quippe, quia ipſo adito inditium darent videntibus eos in caſus reſeruatos incidiſſe , quamobrem pudore affecti recuſarent , eius aditionem . Conſtitui ergo debent, vt ab omnibus abſoluat , atque ſic reſpondit Sacra Congreg.in eod. c.die 21. Aprilis 1587. Abolenſi Pœnitentiario.

4 Item,† ſi huic Pœnitentiario in Eccleſia Cathedrali præbenda deſtinata non ſit , quæ primò vacat, tribui debet , & huic præbendæ hoc onus imponi,vt Pœnitentiario tm̃ conferatur. Collatio aũt ipſius ab eo fiet, qui aliàs cõferre ipsã poſſet,ita Congr.ibi, & Addit. ad Nau.in cit.cõſ.vnic.ne ſed.vac.Quare, ſi de menſe Papæ vacet, ad ipſum collatio pertinebit , vt declarauit Congreg. nam , ex quo Trid. Synod. nihil noui ſtatuit de collatione,à communi iure non diſcedemus .

5 Denique † dũ audit confeſsiones, pro præſente in Choro hr̃,dũ diuina fiunt, atq; idcirco diſtributiones habebit, perinde,atq; ſi intereſſet diuinis,ita S.Synod.eod. verſ.qui dũ cõfitetur,aliàs ſecus,nã diſtributiones concedũtur,dũ confeſsiones audit, & nõ aliàs. Quare, ſi Miſſam celebret,vel priuatim horas canonicas recitet,diſtributionibus carebit, ita Sacra Congreg.interpr̨etata eſt ibi .

6 Quoad tertium, †hic Pœnitentiarius Magiſter eſſe debet , vel Doctor , aut licentiatus in Theologia,vel iure canonico,vt ĩquit S.Synod. ibid.& ſupra retulimus.Idq́. meritò,nã cũ varias cauſas cognoſcere habeat , & peccata varia , iure multarũ rerũ cognitionẽ habere debet,quò ſciat quos abſoluere,& quos reijcere habeat,& quas pœnitentias,ſeu pęnas ꝓ qualitate,& quãtitate delictorũ inferre.Itẽ annos Quadragita habere debet,ſeu aliàs,quia prior videbitur.Itẽ vacationes,quas alij habẽt,& ipſe habere debet , modò tẽporibus in Eccleſia interſit,quibus cõfeſsiones frequentantur,ita Congr.hic.itẽ in aliquo loco deſtinato opportuno ab Epiſcopo deſignato in Eccleſia erit , ne pœnitentes ipsũ inquirere habeant;nã pudore affecti multi recuſarẽt requirere ipſum. Nõ igitur ſat eſt,vt ſit in Eccleſia , vel Choro , ſed in ſua Sede, & loco ei adſcripto ſedebit; & ita Sacra Congr. reſpondit de hoc conſulta ab Abolenſi pęnitẽtiario. Atqui,an virgã in manibus habere debet,vt Romæ Pęnitentiarij,& in Aede Sacra B. Mariæ Virginis Lauretanæ? Concludendũ, eſt breuiter nõ debere,niſi cõſuetudo id poſtulet , & ita reſpondit ead. Sacra Cõgreg.ibid. Sed de Pœnitentiario hactenus , ad alios Pœnitentiarios tranſeamus.

DE PROBATIONE Sacerdotum ad pœnitentes audiendos,Materia ex qua ſecunda Poteſtatis Epiſcopalis , habito reſpectu ad forum conſcientiæ , ſeu pœnitentię. Cap. XXXIV.

SVMMA.

1 Sacerdos , qui ſacramentum Pœnitentiæ adminiſtrare vult, prius ab Epiſcopo ſuo probatus eſſe debet;qua regula,quouſq; pateat,declaratur.

1 Sacer-

2. Sacerdos approbatus amplius examinandus nõ est.
3. Sacerdos probatus ad pœnitentiam quos pœnitentes audire possit.

1 SECVNDÒ † Sacerdos quoque qui sacramẽtum Pœnitentiæ administrare vult, à suo Episcopo prius examinari, ac probari debet; esto enim in sua ordinatione absoluẽdi à peccatis potestatem accipiat, tamen admitti non debet, nisi prius, vt dixi, examinetur, ac probetur, ita sanciuit Trid. Synod. sess. 23. de Reform. cap. 15.

Hæc aũt regula locũ habet primò rõne probationis; nã sat est, vt probatus sit, vel quia parochiale beneficiũ habet; vel quia examinatus fuit, & approbatus; vel aliàs idoneus indicatus est, ita hr̃ eod. cap. 3. si ergo vnus ex his modis non sit Sacerdos approbatus, pœnitentes absoluere nequit. Ex his apparet necessarium non esse examen, si Episcopus videbit non esse necessariũ ob ea verba. Aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur.

Item locum habet, esto Sacerdos ab alio alterius diœcesis ordinario sit approbatus; nam si in alia diœcesi Pœnitentiæ sacramẽtum administrare velit, probatus etiam ab ordinario esse debet, alioquin, si contrarium diceremus, in vna diœcesi approbatus in toto terrarũ orbe probatus esset, quod absurdum esset, & idcirco non dicendũ l. nam absurdum ff. de bon. lib. etenim fieri põt, vt idoneus sit in vno loco, vt in villis, idoneus autem non sit in ciuitatibus, & hanc opinionem sequuntur plures, quos citat. Hieronym. à Sorb. in Compẽd. priuil. Mend. sub Tit. Resolut. mat. absol. quoad fratres seculares in Rubr. incip. In qua à Bulla Cruciatæ à Concilio Trid. pag. 84. vbi à Sacra Cõgreg. supra Conciliũ ita declaratũ fuisse, ac responsum Archiepiscopo Vallentiæ testatur.

Secundò amplificatur proposita regula habito respectu ad ipsum confessarium, vt scilicet absoluere non possit in foro conscientiæ si probatus non sit, ẽt si Sacerdos regularis sit, vbi seculariũ confessiones audire vult, ita habetur in eod. c. 15. vers. Nullum etiam regularium eod. vel igitur Sacerdos regularis sit, vel secularis, nihil potest, nisi probetur.

Itẽ vel regulares magistri in Theologia sint, ita Melch. can. de pœnit. p. 5. pag. 96. Id quod ẽt dicendũ est de Sacerdotibus secularibus; cõtingit. n. aliquando ipsos versatus non esse in ijs, quæ ad forũ cõscientiæ pertinent. Hinc anno 1606. à quodã Episcopo Cardinali Concionatores quidã ad pœnitentias audiendas admissi non fuere ob hanc rationem.

Tertiò, vel sint expositi à suis generalibus ad audiendas confessiones; nã nihilominus ab Episcopo probari debent, ita habetur in Bulla Pij. V. incipiend. Romani Pontificis prouidentia, quæ est in ordine 135. pag. mihi 113 r.

Tertiò regula proposita amplificatur respectu habito ad pœnitentes; nã primò nõ solum, non possunt audire non probati confessiones laicorũ, vel regulares sint, verũ ẽt nec confessiones clericorũ, ac Sacerdotũ seculariũ, & habetur in eod. c. 15. ibi nullũ ẽt regulariũ posse cõfessiones seculariũ etiam Sacerdotũ audire.

Secundò Episcopi, qui facultatẽ habent, sibi eligẽdi confessariũ c. si. de penit. nõ possunt alterius diœcesis cõfessarios eligere, qui à suis ordinarijs approbati nõ fuerũt, ita Cõgre. hic.

Tertiò ijdẽ regulares ẽt extra Ecclesiam in priuatis ædibus audire seculariũ confessiones non possunt, si morbo detineantur, vbi ab ordinario probati non sunt, ita Congreg. ibi; vbi verò probati sunt, si audierint, statim parochũ de hoc admonere tenentur, & fidẽ auditæ cõfessionis pro Medico adueniente relinquere, ita declarauit Sacra Cõgr. die 2. Iulij 1587. vt refert Steph. Quarant. in Sum. Bullar. in verb. priuilegia regularium pag. 385. vbi ẽt habetur regulares qui ad confessiones audiendas idonei generaliter ab ordinarijs eorumvè examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absq; alia limitatione tẽporis, certorũvè locorũ, aut generis personarũ in diœcesi propria admittendos esse. Vbi verò non adeo idonei reperiũtur, si petierint se admitti arbitrio ordinariorũ relinquitur ipsos cum limitata facultate, vt ijs ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Hæc ibi, quæ & supra retulimus.

Quartò Prelati Regulares nec seculariũ cõfessiones audire possunt, qui de familia sunt monasterij, & qui ipsis monasterijs inseruiũt, ita Sacra Congreg. ibi.

Quintò amplificatur, vt nec per statutũ Prouinciale quicquã contra statui possit, nec etiã per priuilegia, & cõsuetudines ẽt immemorabiles, ita habetur eod. c. 15. Trid. Synod.

Postremò locũ habet predicta regula, vt absolutus bona fide ab alio Sacerdote, qui ab ordinario probatus nõ erat, absolutus nõ sit; nõ enim absolutio valet, & confessio iteranda est, ita Congreg. ibid. Idq́. meritò; nã adempta est huic iurisdictio materia, sine qua absolutio nõ valet. Quare, qui licentiã habet vel à Papa, vel ab Episcopo confitendi cuius Sacerdoti intelligitur de approbato ab ordinario ipsius sacerdotis, vbi. n. cõceditur aliquid intelligitur secundũ formã iuris concessũ l. si quãdo C. de in off. test. etenim nõ vr̃, & tunc ipsum probasse. Atqui si simplex parochus licentiã cõcederet Sacerdoti alterius diœcesis à suo ordinario approbato, an audire huius pęnitẽtes poterit? Planè nõ; ex quo nõ põt ipse approbare eũ ĩ diœcesi sui ordinarij. Nec obstat Capel. Tholo. decis. 221 q̃ contrariũ cõclusit secundũ. n. ius antiquũ, loquitur, qđ à Trid. Synod. est correctum.

2 Excipitur tamen primò, † vbi Sacerdos semel

mel approbatus esset in aliqua diœcesi, vel regularis, vel secularis sit; non. n. amplius examinandus est, & probandus, ita Pius V. in Bulla quam retulimus supra cap. 29. à successore tamen eius, qui eos approbauit pro suæ conscientiæ quiete iterum examinate potest per Bullam Pij V. & ita Congreg. hic.

Secundò excipiuntur regulares habito respectu ad alios suos regulares; nam si probati sunt à suis superioribus ad sacramentum hoc administrandum, ipsis regularibus administrare id poterunt: id quod ier.uit. S. Synod. eod. c. 15. quę dectrnit nullum regularem posse secularium confessiones etiam saeerdotum audire, nisi sint approbati; ergo secus quo ad confessiones regularium; inclusio. n. vnius alterius exclusio est l. cum prætor ff. de iud. & c. non ne de præsumpt.

Tertiò excipiuntur præsbyteri Congregationis Otatorij Romæ approbati ad confessiones audiendas: nam nõ debent examinari extra Vrbem à locorũ ordinarijs, quibus sufficit præsentare eorum licentias Romę habitas, vt hæc, & alia patent ex eorũ priuilegijs, de quibus habetur in Bulla Sixti V. incip. Decet Romanum Pont. lata anno 1586. nouis Mens. Septemb. Sui Pont. Anno Secundo.

Postremò excipitur in articulo mottis, vbi proprij Sacetdotis copia non est, vt habetut apud Trid. Synod. sess. 14. c. 7. de cas. teseruat.
3 tunc. n. vel nõ approbatus absoluet. Atqui † si Episcopus probauit quempiã ad aliquã parochiam, an alterius parochiæ alios ad se veniẽtes absoluere poterit sine alia licẽtia? Ego sentio id ipsũ nõ posse; nã limitata eã limitatũ ꝓducit effectũ l. i agris ff. de aeq. rer. dom. at ꝓbatus est ꝓ certa parochia, ergo nõ ꝑ alia. Poterit tamẽ si licẽtiã habeat à ꝓprio parocho, vel quia dedit ei licentiã, vel pęnitẽtib. ita Cateh. Neapol. lib. 4. c. 21. etenim ꝓbatus est ad sacramentũ pęnitẽtiæ, esto ad illã parochiã tm̃ destinatus, & ita cõsuetudine setuatur; Hic nec parochus alijs, quam suis parochianis pœnitentiam administrare potest, nisi de liceutia parochi ipsius. Atqui si probauit simpliciter Sacetdotem ad sacramẽtum pęnitentiæ nõ præscripto, loco, vbi illud admiuistret an sine alia licẽtia poterit vnicuique illud administrare? Cateh. Neapol. ibid. dicit posse: Ego autem sic distinguẽdum esse censeo. Aut Episcopus simpliciter eum approbauit pro idoneo, sed nullam aliam licentiam dedit; & in hoc casu nisi inuitetur à parochis administrare sacramentum hoc nou poterit; alioquin plus iuris haberet, quã parochi, in aliena parochia, in qua nõ possunt sacramenta administrare sine licẽtia proprij parochi c. omnis de pœnit. Aut ẽt licentiã generalẽ dedit; & tũc quoscunq. absoluere poterit, ex quo. n. proprios nõ habet, ergo alios; & qm̃ nõ magis hos, quã illos, ergo oẽs, qui ei confiteri sua peccata volunt, alioquin licentia illa nihil operaretur contra c. si Papa de priuileg. lib. 6. & ita ego sentio; Ex his patet Episcopũ licentiã dare posse parochianis suæ Diœcesis, cuiuscũq. parochiæ sint sine alia licentia proprij parochi, ita Oldrad. cons. 230. vers. Ad primã ou. 2. & sequitur Tusch. in Pract. Conclus. in littera. E conclu. 274. Sed de ptobatione confessariorũ hactenus, iã ad materiam casuum reseruatorũ trãseamus.

DE RESERVATIONE peccatorum, Materia ex qua Potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori interioris; & primò de ijs, qui reseruare sibi peccata possunt. Cap. XXXV.

SVMMA.

1 *Reseruare sibi quædam peccata Episcopus potest.*
2 *Casus reseruatus quid sit.*
3 *Peccata reseruata cur casus nominentur.*

1 Ertiò † Episcopus vi iurisdictionis fori conscientiæ peccatorũ quorundã absolutionem reseruare sibi põt, vt habetur in c. pen. & ibi Glos. de pœn. lib. 6. & Clem. dudum §. per huiusmodi autem concessioné iunct. Glos. concessa de sepult. ac nouissime apud Trid. Synod. sess. 14. c. 7. de pœnit. de reseruatione casuum; de quorũ peccatorũ reseruatione cum acturi simus, hæc contemplabimur. Primum quinam hæc peccata reseruare sibi possint. Secũdò effectus reseruationis huius quinam sit. Tertiò, quæ quot, & qualia peccata reseruãda. Postremò qua ratione se gerere debent inferiores in eorum absolutione, pręmissis tamen prius, quoniam peccata hæc reseruata casus reseruati dicũtur, quid sit casus reseruatus, & cur sic nominetur.

2 Quoad primum igitur † casus reseruatus, qooad rem nostram pertinet (omissa in præsenti resetuatione Censuræ) est peccatũ mortale, cuius absolutionem sibi Episcopalem, vel quasi iurisdictionem habens reseruar, quo Christi fideles à grauioribus culpis se abstinentes in officio contineantur.

Dixi peccatum mottale, quoniam huius generis peccata resetuantur, vt videbimus.

Dixi cuius absolutionem, & cæt. quò significetur non omnes peccata sibi reseruare posse, sed, qui potestatem Episcopalem, vel quasi habent, quamobrem simplices patochi ea sibi resetuare nequeunt.

Dixi teliqua, quò appateat, cur reseruatio fiat;

fiat; nam reseruatio fit, vt infra videbimus, ad Christianā disciplinam retinendā, animarumque salutem, vt habetur in Decret. edito à Sacra Congreg. Cardinalium super absolutione à casibus reseruatis, de quibus infra agemus. Et de hoc primo hactenus.

3 Quoad secundum † cur peccata hæc reseruata casus dicantur, ob eam rem dici concludendum est; quoniam, vbi quis gratiam Dei habet in sublimiori ac nobiliori loco constituitur, à quo cadit, vbi gratiam amittit, quæ amissio per mortiferum peccatum fit; quod igitur peccatum amissionis huius causa est, ob eam rē peccatum casus dicitur, sed iam de ijs agamus, qui peccata hęc sibi reseruare possūt.

S V M M A.

1 *Romanus Pont. casus reseruare sibi potest.*
2 *Natura casuum, qui à Romano Pont. reseruantur.*
3 *Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi casus reseruare sibi possunt.*
4 *Generales.*
5 *Prouinciales.* } *Ordinum casus sibi reseruare possunt.*
6 *Abbates.*
7 *Nouitij an incidant in casus reseruatos à Superioribus regularium, antequam profiteantur.*

§. I.

§. PRæmissis iam dictis, videamus modò qui nā peccata reseruare sibi possint.

1 Primùm igitur Romanus Pont. † casus reseruare sibi potest: idque in vtroque foro, vt cōspicitur ex Bulla Cœnæ Domini, & dubitationem nullam hoc habet.

Natura autem huius reseruationis hæc est,
2 † obligare Christianos, vbicūq; terrarū sint c. cūcta per mundū dist. 19. & c. fi. de constit. lib. 6. siue igitur in potestate positi sint, vel nō sint; vel nō subditi quoad tēporalia, oēs obligātur; nā Ecclesiæ Catholicæ summus Episcopus est, atque Christi Domini Vicarius, vt habetur in Extrauag. vnam sanctam de maior. & obed.

Item omnes ferè casus, qui à Romano Pont. reseruantur, annexam excommunicationem habent, vt habetur in Bulla Cœnæ Domini.

Tertiò reseruatio huiusmodi mixti fori potius est, quam interioris simpliciter. Id quod hinc patet, quòd iurisdictio fori exterioris postulatur ad absoluendum ab his casibus ob censuras, vt probaui in tract. de censur. Tab. 1. cap. 2. §. 19.

Quartò, vbi quis absolutus est à censura, à quocunque sacerdote absolui à peccato potest, ob quod in cēsuram incidit, id quod hinc probatur, quòd Romanus Pontifex reseruat sibi tantùm censuram, vt in casibus Bullæ Cœnæ Domini, & in alijs in iure: & quòd ita DD. communiter inquiunt, & quod non per se reseruata est absolutio, sed per consequentiam;

reseruando. n. sibi censuram prohibet per cōsequentiam, ne à peccatis absoluant; nam quādiu censura sublata non est, absolui quis nequit; quando quidem censura irretitus excōmunicationis absolutionis capax nō est, sublata verò censura reseruatio sublata est per consequentiam; sicut polluto cemeterio ob ecclesiam pollutam, statim atq; Ecclesia reconciliata est, & cœmeterium reconciliatum est; secus autem esset si speciatim, & peccati absolutio reseruaretur. Hæc ratio notāda mihi videtur, quandoquidem DD. omnes inquiunt censura sublata peccatum reseruatum nō esse, sed nullam huius rationem reddunt, quæ est iam dicta, quod speciatim non reseruatur absolutio peccati, sed per consequens, & ex natura censuræ id contingit.

Postremò casus reseruati à Romano Pontifice per legem, seu Canonem, & post mortem eius obligant, sedes enim Apostolica semper viuit, vt quos per litteras, seu per sententiam, eo mortuo non amplius obligant, vt in Bulla Cœnæ Domini probaui p. p. cap. 7.

3 Secundò inferiores Prælati, † idest Episcopi reseruare casus sibi possunt; sic enim habetur apud Trid. Synod. sess. 14. de penit. cap. 7. & facit c. pen. de pœnit. lib. 6. de quibus specia tim agendum est, & Patriarchi igitur, & Archiepiscopi id possunt.

4 Postremò † Regulares casus sibi reseruare possunt modò iurisdictionem quasi Episcopalem habeant, ita DD. communiter sentiunt.

Generales igitur, nec non Prouinciales, seu Ministri, quocunq; nomine vocentur, quòd iurisdictionem Eccles. habent, casus reseruare sibi possunt, & idcirco, & Abbates

Natura autem horum hæc est, obligare solū suos Regulares subditos, non autem laicos, vel Clericos seculares, vel alterius religionis; quādoquidem in ipsos iurisdictionem ordinariā fori conscientiæ non habent.

5 Atqui, † an Nouitij, qui nondum professi, sed intra probationis annum, sunt in reseruatos casus à Regularibus suis incidunt? Breuiter concludendum est, ea reseruatione ipsos nō teneri; nam in odiosis Nouitij non obligantur constitutionibus regularium c. si religiosi §. 1. de elect. lib. 6. & ita Iacob. de Graff. in Appēd. lib. 1. cap. 7. num. 69.

Postremò non liberā habent facultatem casus sibi reseruādi; sed ex ijs reseruare sibi debent, quos Clemens VIII. eis præscripsit. Et si alios velint in Capitulo Prouinciali id facere debent, vt habetur in Bulla dicti Clementis, de qua in fin. sed iam de ijs, quæ necessariò in esse debēt ijs, qui casus sibi reseruāt, agamus.

S V M M A.

1 *Reseruantes sibi casus hæc habere debent.*
Primò iurisdictionem eccl.

2 *Actu iurisdictionem habere debent.*
3 *Non suspensam aliqua ratione.*

§. II.

§. QVò aūt casus reseruare sibi prædicti inferiores possint, hæc habere debēt
1 Primò † iurisdictionem Ecclesiæ fori mixti, & interioris; hinc ob hanc rationem, qui renunciauit Episcopatui, reseruare casus sibi nequit tot. tit. de ord. ab Episcopis, qui renun. Episcopis carent. n. hi iurisdictione: minus etiam, qui apud hostes serui sunt, vt habetur in tit. ne sed. vacan. lib. 6. iunct. Glos. minus etiam inferiores clerici.
2 Secundò † actu iurisdictionem habere debet. Quare Episcopi titulares casus reseruare sibi non possunt, quippe, quia, etsi potentia iurisdictionem habent, nō tamen actu, ex quo populo carent.
3 Tertiò † nō impeditū eius vsum habere debent arg. c. ad probandum de re iud. Quare, qui aut excommunicatus, aut interdictus, aut suspensus saltē ab officio est, aut notorius, aut denunciatus est, reseruare sibi casus nequit, qm̄ vsum iurisdictionis non habet, qui postulatur ad casus reseruādos. Sed iam de ijs agamus, qui absoluere à casibus reseruatis queūt.

DE IIS, QVI IVRE ordinario à casibus reseruatis absoluere possunt. Cap. XXXVI.

SVMMA.

1 *Absoluere à casibus reseruatis, qui possint.*

1 ABsoluere autem † à casibus reseruatis, stante reseruatione iure proprio, & ordinario possunt.

Primùm, qui eos sibi reseruauit: id qđ dubitationē nō habet; eius. n. est soluere, cuius est ligare l. 3. ff. de re iud. & facit c. cùm inferior de maior. & obed. & c. pen. de pœnit. lib. 6. & Trid. Synod. sess. 14. cap. 7. de cas. Reseruat. cōmunis deniq; DD. sententia hæc est.

Secundò superior reseruantis absoluere à casibus reseruatis potest. Quare Romanus Pont. absoluere poterit ab omnibus casibus reseruatis, quicunq; sit, qui eos sibi reseruauit; ipse enim omnium superior est in omnibus. Hinc, vbi Indulgentias plenarias concedit, solet sæpius facultatem hanc concedere, vt à reseruatis casibus ab ordinarijs sacerdotes probati absoluant. Imò, vbi concedit facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis, esto nihil de reseruatis alijs dicat, tamen Ecclesiæ consuetudo interpretatur facultatem hanc concessisse, vt probaui in tract. meo de Cens. Tab. 1. c. 10. d. 4. Si ergo contingat Episcopum absoluere non posse ob aliquod impedimentum, quod & delegationem ab eo fieri impediat; quò quis absoluatur à casibus ei reseruatis, à Romano Pont. licentiam habere potest. Superior autem hic quinam sit, declaraui in Tract. de cens. Tab. 1. cap. 4. §. 1.

Tertiò successor, eius quoque à casibus reseruatis per cōstitutionem ab antecessore absoluere poterit; subrogatus. n. naturam sapit eius, in cuius locum subrogatus est l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. Quare & Capitulum sede vacante absoluere poterit, ex quo succedit in Episcopi locum, qui poterat, facit tit. Ne sed. vac. Quod tamen accipitur in hanc sententiam, vt Capitulum Sacerdoti facultatem hanc concedat; non. n. Vniuersitas, quæ ordinis Sacerdotij sunt, capax est, cum ordinem suscipere nequeat. Delegare igitur eam Sacerdoti debet arg. c. Pontifices 7. quæst. 1. & ita Philipp. Franc. in cir. c. vnic. ne sed vac. lib. 6. & Addit. ad Steph. Quarant. in Summ. Bull. in verb. Capitulum Sede vacante versi. subnectitur, & in vers. Tertiò quæro iu re nostra. Sed iam de delegato agamus.

SVMMA.

1 *Delegatus ab ordinario absoluere à casibus reseruatis potest.*
2 *Delegatus si absoluat aliquem, sed inutiliter an iterum absoluere possit.*
3 *Ordinarius dans licentiam suo subdito, vt extra diœcesim confiteri possit, an existimetur licentiam dedisse, vt & à casibus reseruatis absoluatur.*

§. I.

1 §. † DElegatus quoq; à casibus reseruatis absoluere potest, vbi ad id delegatus est. Verùm, quòd quis delegatur & ab homine, & à iure; ideo prius de delegato ab homine, quòd frequentior delegatio hæc est, deinceps de delegato à iure agamus.

Delegatus igitur ab homine ad absoluendum à casibus reseruatis absoluere potest, vbi ab eo est delegatus, qui delegandi facultatem habet. Hic autem est ordinarius, qui casus sibi reseruauit; vel successor, superiorvè, vt diximus in antecedenti cap. hi. n. omnes ordinarij sicut, & idcirco facultatem hanc delegandi habent l. & quia ff. de iurisd. omn. iud.

Hæc autem delegatio expressè fieri debet per decretū Clem. VIII. dat. Rom. die. 9. Mens. Ianuarij anno 1601. incip. Sacra Cōgregatio.

2 Verùm quid † si habens licentiam absoluēdi aliquem, & inutiliter eum absoluat, vt porte, quoniam pœnitens timore mortiferum aliquod peccatum confessus non est, an iterum absoluere eum poterit? Videbatur dicendum id non posse; vbi enim concessum est aliquid

pro

pro prima vice conceſſum eſſe exiſtimatur l. Boues §. hoc ſermone. ff. de verbor. ſign. Atqui contrariam opinionem ſequi debemus, ſcilicet hunc pœnitentem abſoluere poſſe. Primò, quoniã hic habuit licentiam abſolnendi hunc pœnitentem, & adhuc eum non abſoluit, ergo licentia adhuc durat; verba. n. cum effectu intelligi debent l. 1. §. hæc verba, & ibi Iaſo. ff. quod quiſq. iur. & l. pen. §. pen. ff. ne quis eum, qui facit l. quoties. ff. qui ſatiſd. cog. & text. in c. fin. cum Gloſ. de ſponſ. & c. relatum cũ Gloſ. de cler. non reſid. & c. qualiter de pact. facit l. aliud eſt capere ff. de verb. ſign. & l. is, qui pignore 1. §. ſi tu Titium. ff. de furt. Poſtremò verba in potiori ſignificatu accipienda ſunt l. cũ quæritur. ff. de ſtat. hom. & abſoluere ſignificat cum effectu abſolutionem, ergo, ex quo hic facultatem talẽ habuit, & prima vice non abſoluit, altera vice eum abſoluere poterit ne à verborum proprietate diſcedamus, quod fieri nõ debet l. non aliter. ff. de leg. poſt. Accedit veriſimilis mens concedentis, ſeu delegantis, & fauor animarum, ergo ita interpratari debemus l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſumpt. fund. Nec repugnant contraria allegat. Nam ex dictis ſublata ſunt. Quare ob eaſdem rationes, ſi ob culpam abſoluentis abſolutio nõ valuit, iterum abſoluere ipſum poterit. Nõ igitur ob rationem concluſio hæc vera eſt, quam nonnulli reddunt, ſcilicet quod per licentiam datam abſoluendi peccata fiunt ſolubilia, alioquin à quocunq; Sacerdote abſolui poſſet, qđ verũ nõ eſt; quando quidem vni licentia data eſt, & non omnibus, & de quæſtione hac ſatis.

3 Atqui † ſi ordinarius licentiam ſuo ſubdito tribuat, vt poſsit extra diœceſim abſolui à peccatis à quocunq; Sacerdote approbato ab ordinario ad id, an abſolui à reſeruatis poterit? Videbatur dicendum abſolui poſſe. Tum quòd veriſimile videtur ordinarium facultatem hanc ei dediſſe. Tum quòd Sacerdos ille, cui confitetur, fieri poteſt, vt habeat facultatem abſoluendi à peccatis reſeruatis ab ordinario loci.

Contrariam opinionem tamen ſequi debemus, vt abſolui nequeat. Primum per cap. pœn. de pœnit. lib. 6. vbi habetur, quando cõceditur licentia abſoluendi à peccatis, nõ intelligi conceſsã poteſtatem, vt à reſeruatis abſoluatur. Idem habetur in Clem. dudum de priuileg. vbi regulares admiſsi ad confeſſiones ſecularium audiendas abſoluere à caſibus reſeruatis nequeunt, niſi ſpeciatim eis concedatur. Præterea nec parochis, quibus animarum cura committitur, facultas hæc conceditur, ergo minus huic conceſſa exiſtimatur. Poſtremò facultas abſoluendi à reſeruatis ſpeciatim concedi debet per cit. Decretũ, & per cit. Clemen. Dudum: id quod hic factum non fuit. Addo, ſi hoc daretur inutilem reſeruationem fore; quiſque. n. laboraret, ſua peccata alteri confiteri, quod dicendum non eſt cap. ſi Papa de priuileg. lib. 6. Ex his igitur omnibus concludo abſolui pœnitẽtem hunc à reſeruatis non poſſe per licentiam à ſuo ordinario traditam.

Non etiam abſolui poteſt à Sacerdote alterius diœces. poteſtate tradita ipſi confeſſario à ſuo ordinario abſoluendi à caſibus reſeruatis, eſto peccatum, quod confitetur pœnitens; reſeruatum etiam in ea diœceſi ſit; nam ordinarius ille facultatem dedit abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis ſuos ſubditos, non autem alios; quippe quia nec id poterat per conſtitutionem c. ſi. de conſtit. lib. 6. & l. fin. ff. de iuriſd. om. iud. & tot. tit. C. ſi à nõ compet. iud. ergo nec poteſtate ipſi tradita ab eo abſoluere pœnitentem huiuſmodi poteſt, ex quo ordinarius ille id non intendit, neq; etiam poteſt. Et quamuis pęnitens ſubiecerit ſe illi confeſſario, tamen vt delegatus ordinarij pœnitentis eſt, & idcirco non poteſt vti auctoritate ab eo ſibi delegata, & ad caſus reſeruatos nõ pertinet, vt probauimus.

Immò, nec ordinarius alterius diœceſis delegatus ab alio ordinario, vt ſuos ſubditos abſoluat à reſeruatis ob dictas rationes abſoluet. Quę diximus de habente poteſtate confitendi extra diœceſim non poſſe à caſibus reſeruatis abſolui, eadem dicimus de habente licẽtiam ſimpliciter intra diœceſim ob eaſdẽ rationes; at quid ſi delegata facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis delegans moriatur an delegatus abſoluere poſsit? hoc in ſeq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Mortuo, qui delegauit facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis, an extinguatur delegatio.*

§. II.

1 §. QVæſtio propoſita hæc eſt, † an ſi ordinarius, qui delegauit poteſtatem abſoluẽdi à caſibus reſeruatis deinceps moriatur ante abſolutionem, abſoluere delegatus poſsit. Videbatur igitur dicendum delegatum abſoluere non poſſe; quandoquidem morte delegantis delegatio extinguitur l. & quia ff. de iuriſd. omn. iud. contrarium ſuadere videtur, quòd conceſſa alicui gratia morte concedentis gratia non extinguitur c. ſi gratioſæ de reſcrip. lib. 6. hinc, qui licentiam habuit ab Epiſcopo, vt poſsit ordines ſuſcipere ab alio, quamuis moriatur concedens, nihilominus licentia valebit, atque ſic concluſit Nauar. per cit. c. gratioſe, & nos ſupra.

Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut per modum delegationis, & mandati facultatem hanc dedit; & in hoc caſu, quòd & delegatio morte delegantis extin-

extinguitur, vt dixi, sicut etiam mandatum, §.fin.in Instit. de mand. In hoc casu absoluere non poterit. Id quod locum habet, vel alia ratione remoueatur ab officio ipse concedens.

Quare Vicarius Imolæ, qui hãc facultatem dedit absoluẽdi à casibus reseruatis omnibus cuidam, eo mortuo reuocata intelligitur.

Aut per modum licentiæ,& in hoc casu esto moriatur, tamen absoluere poterit ob prædicta,& per cap.decet,de reg.iur.

In hac quæst. igitur sic concludendum censeo. At quid si Ordinarius per litteras, vel nuncium facultatem absoluendi à casibus reseruatis cuipiam concedat, an antequam litteras accipiat, vel nuncium is, cui concessio hæc facta est, absoluere poterit sic ignorans? hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Concessa licentia absoluendi à casibus reseruatis, an ignorans facultatem hanc sic traditam esse, si absoluat à casibus reseruatis, absolutio valeat.*

§. III.

1 §. SEcunda quæstio explicanda nobis hæc est, † an ignorans se facultatem habere absoluendi à casibus reseruatis, quippe quia per litteras, vel nuncium, quæ non accepit, facultas ipsi dabatur, si absoluat, absolutio valebit? Videbatur dicendum hunc absoluere posse. Primùm, quoniam eo tempore quo absoluit, licentia ei data erat, vt in facto proponitur. Postremò quid, an notum id habeat, nihil interesse videtur, ex quo maiorem potestatem notitia ea ipsi non tribuit,& idcirco ea non desideratur, ex quo nihil operatur.

Contrariam opinionem nonnulla suadere videntur. Primò quòd quis non videtur iure vti, quod ignorat se habere, ergo absoluendo nihil facit. Hinc nec iuri renunciare quis censetur, quod se habere non existimat, nec ratum habere, quod nullum esse ignorat, ita Caietan. in simili 2.2.quæst. 189. art.5. & Nauar. de ijs, quę vi, metvè causa consilijs præ omnib.

Quid igitur concludendum? Ego ab hac postrema opinione discedendum non censeo, & hoc ob hanc potissimum rationem, quòd hãc facultatem ante acceptas litteras, vel nuncios non consequitur; concessio.n.hæc se habet sicut donatio, ex quo eam concedere Ordinarius non tenebatur: at donatio non valet, nisi donatarius eam accipiat, vt probatur id pluribus, & de communi sententia testatur Viu. in sua Syln. opin.211. vbi etiam multa adhæc pertinentia refert, ergo hinc, nec beneficium collatũ absenti ei acquiritur, nec sibi prodest, ei ante habitam notitiam, & præsentationem litterarum, cap. si tibi absenti, & ibi Gloss. de præbend.lib,6.& Gloss.in cap. quia cunctis, de concess. præben. lib.6. Ex his igitur concludo absolutionem ab hoc datam non valere. Nec repugnant rationes contrariæ, nam negatur ob prædicta ipsum habere hanc potestatẽ ante acceptas litteras, vel nuncium: quare sequitur notitiam necessariam esse. Pro certo igitur habebimus hunc absoluere non posse; necesse enim est, vt facultatem sibi traditam nouerit, eamq. vel tacitò, vel expressè acceperit, & idcirco contraria non repugnant.

Id quod locum habet, vt absolutio ista non valeat ante notitiam, quamuis diceret se vti ea potestate, quam habet; nam, quod ignorat, ratum habere,& accipere non potest,& idcirco eam potestatem non habet.

Excipio tamẽ, vbi pœnitẽs diceret: Tu potes me absoluere, quia pro certo scio tibi potestatem traditam esse; quod enim tunc notitiam habet, si absoluat, absolutio valebit; nam priuilegium alicui concessum vires sumit, statim atque ad notitiam eius venit, cap. 1. §. dicebatur de concess.præb.lib.6.

S V M M A.

1 *Oblitus pœnitens confiteri aliquod peccatum reseruatum ei, qui absoluendi à reseruatis potestatem habet, an absolui deinceps ab eo poterit, vbi eam potestatem non habet.*

§. IV.

1 §. † TErtia quæstio nobis explicanda hæc est, an oblitus confiteri peccatum reseruatum habenti potestatem ab ipso absoluendi, absolui deinceps ab eo possit, vbi potestatem eam sacerdos amplius non habet, si in memoriam peccatum illud veniat. In qua quæst. videbatur dicendum absolui nõ posse; nam cessante causa cessat effectus, c. cum cessante, de appell. at potestatem, qua poterat pœnitentem absoluere, non amplius habet, ergo absoluere ipsum non poterit.

Altera opinio fuit quorundam, qui sic distinguunt. Aut Confessarius non animum habuit absoluendi nisi à confessis; & in hoc casu deinceps post amissam potestatem absoluere non posse sentiunt. Aut animum habuit absoluendi, ab omnibus etiam, quæ pœnitens confessus non est, & in hoc casu reseruatum illud peccatum deinceps non esse concludunt; & idcirco à quocunque absolui posse; nam,& qui à Censuris absoluendi facultatem habet, si absoluat quempiam pluribus censuris irretitum, qui aliquas tantum confessus est ab omnibus tamen absolutum esse inquiunt, si ab omnibus absoluendi animum habuit. Hanc distinctionem sequuntur Nauar.& communiter DD. Immò suadent Sacerdotes, vt in absoluẽdo hunc animum semper habeant.

Hæc distinctio quo ad primam partem verissima

ristima est, & ego eã sequor. Quoad secundã partem non mihi placet. Nam aut vi sacramenti volunt reseruationem hanc sublatam esse; & peccatum; & id nequit, ex quo pœnitens peccatum confessus non est, & peccatum nisi quis confiteatur, sacramento pœnitentiæ non tollitur; id quod hinc patet, quod si fieret, non haberet necesse pœnitens, vbi in memoriam illud deinceps venit, ipsum confiteri, quod tamen fieri debere cõmuniter concludunt. Nec repugnat, si dicatur obliuione omissa peccata cõtineri cõfessione facta, vt dixit Trid. Synod. sess. 14. c. 5. de Confess. nam intelligitur contineri, vel ob id, quod non obligatur eorũ confessione, quandiu in memoriam non veniunt, vel contineri, quoniam per contritionem tacitò dimittuntur; vnde ob id saluus fiet. Non ergo vi sacramẽti tollitur reseruatio. accedit, quod tollere reseruationem ipse non potest; cum sit fori mixti. Aut volunt vi iurisdictionis ipsis traditæ reseruationem sublatam esse, & hoc etiam verum non est; nam per facultatem traditam absoluendi, non redditur peccatum non reseruatum; si enim hoc esset, à quocunq; Sacerdote post facultatem hanc traditam pœnitens absolui posset, quod non minus absurdum, quàm ridiculum est. Per eam potestatem igitur datur facultas Sacerdoti, vt possit absoluere, id quod intelligitur, & accipitur secundum subiectam materiam Sacramenti pœnitentiæ, vt scil. pœnitens peccatum confiteretur, quod cum hic non fiat, nulla ratio suadet, quamobrem deinceps pœnitens absolui possit sublata potestate.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut durat tempus absoluendi (exempli gratia, quia fuit data potestas sacerdoti vel per totum Aduentum, vel Quadragesimam, vel Mensem, vel etiam Hebdomadam quod fit sæpius in Iubileis;) & in hoc casu durante hoc tempore, qui obligatus est alicuius peccati reseruati vinculo, quod postea in prima, vel in altera confessione, vlteriorivè in memoriam venit, si ipsum confiteatur, absolui ab eo poterit; quippe quia eadem potestas durat. Idem sentio, si petijt licentiam absoluendi aliquem à casibus reseruatis; nã tunc si qua obliuione omissa cõfiteatur, absolui poterit, & hæc dubitationem non habent.

Aut tẽpus præterijt; Et in hoc casu absolui posse ab hoc pœnitentem non censeo, cum delegatam facultatem amplius non habeat, vt in facto proponitur. In hac quæst. igitur sic concludendum sentio, ad alteram quæstionem transeamus.

SVMMA.

1 *Licentia concessa à casibus reseruatis absoluendi, an pertineat ad peccatum deinceps commissum.*

§. V.

1 §. QVarta quæstio nobis explicanda hæc est, † an qui licentiam habuit absoluendi à casibus reseruatis, possit absolui, seu absoluere à casibus, in quos deinceps post licentiam datam incidit. Hancq. vt absolutam habeamus. Ego sic distinguendum censeo. Aut Sacerdos ipse, seu Confessarius petijt licentiam absoluendi à casibus reseruatis simpliciter; vel ad aliquod præscriptum tẽpus, vtpote per totam Quadragesimam, vel per totum Aduentum, & id generis; & in hoc casu, & à peccatis antea commissis, & à peccatis, quæ deinceps commissa sunt per totum illud tempus absoluere poterit; quandoquidem simpliciter licentiam ei concessit per id temporis, ergo simpliciter intelligi debet, l. de pretio, ff. de publ. in rem act. Tum quòd, si contrarium diceremus, inutilis eadem concessio videretur
2 per id tempus: iure igitur ab omnibus absoluet, quæ infra illud tempus committentur, atq; sic dixit Iacob. de Graff. in Append. lib. 1. c. 1. num. 50. Aut nõ petijt simpliciter, sed pro aliqua persona tantum, & in eod. casu rursus distinguendum censeo. Aut petijt, vt absolueret quempiam à peccatis reseruatis, & in hoc casu ab omnibus absolui poterit, quæ post licentiam habitam etiam commisit pro prima tamen vice; quandoquidem nõ se coarctauit ad præterita delicta. Aut licentiam petijt, vt absolueret quempiam à casibus, in quos incidit; id quod sæpius fit, & in hoc casu à commissis solum absoluet, non autem ab ijs, quos deinceps commisit, & hoc ob hanc rationem, quòd ipse solum petijt facultatem absoluendi à casibus reseruatis iam commissis, ergo de præteritis tantum commissa licentia existimatur: nam responsio secundum petitionem factam declaratur §. præterea in insti. de inutil. stipul.

Aut licentia fuit petita à pœnitente, vt absolui posset à reseruatis, & in hoc casu pro regula habebimus à præteritis tantum absolui posse. Tum quòd aliàs materia delinquendi daretur contra l. conuenire ff. de pact. dotal. Tum quòd, vbi lex in præteritum quid indulget, in futurum prohibet l. cum lex ff. de leg. at à futuris non poterat absolui, non entis. n. nullæ sunt qualitates l. eius, qui in Prouincia ff. si cert. pet. & vbi non est habitus ibi priuatio non datur l. decem, & ibi communiter not. ff. de verb. oblig. ergo de præteritis tantum intelligi poterit.

Excipitur tamẽ, vbi expressè petijt, vt possit absolui, etiam si deinceps in huiusmodi peccata incideret; si. n. facultas hęc ei concedatur, & à futuris; quæ deinceps committet, absolui poterit: id quod dubitationem non habet.

Id quòd locum habet, vel tacito licentiam hanc

hanc petijt; vt pote si peregrè profecturus aliquo, & diutius absuturus sit licentiam petat absolui à casibus reseruatis; nam, & à futuris absolui poterit. Et de hac quæstione satis.

S V M M A.

1 *Licentia concessa alicui ab Episcopo absoluendi à casibus reseruatis, an pertineat ad censuras ipsi reseruatas, nec non ad casus speciatim ipsi Episcopo à iure reseruatos.*

2 *Vicario concessione facta absoluendi à reseruatis, quid consequatur, vbi non est Sacerdos.*

§. VI.

1 §. QVinta quæstio explicanda nobis hæc est, † an si Episcopus alicui licentiam à casibus reseruatis absoluendi concesserit, intelligatur concesisse licentiam absoluendi etiam à casibus iure ipsi reseruatis. Videbatur dicendum facultatem hanc concessisse. Tum quòd simplicem concesit facultatem hâc absoluẽdi, nec distixit an ab his, ab illis vè concesserit, ergo nec nos distinguere debemus, sed ab omnibus facultatem absoluendi à casibus reseruatis concesisse arbitrabimur argu. l. de pretio ff. de publ. in rem act. Tum quòd concesio facta est de reseruatis ipsi Episcopo; at hæc concesio tam pertinet ad eos casus, quos sibi reseruauit, quàm ad eos, qui à iure reseruati sunt, ergo arg. l. 3. §. hæc verba ff. de oper. nou. nunc.

Contraria opinio verior tamen videtur, vt scil. licentia absolutionis eorum tantum concessa intelligatur, quos ipse sibi reseruauit. Primò, quoniam facultas horum concedi solet, ergo facultatem hanc datam esse existimandũ est arg. l. nam ad ea ff. de leg. si cert. pet. Deinde quoniam, & ipsi Parochi, & ipsorum similes solent hanc absoluendi facultatem petere, ergo de his tantùm Episcopus sensisse videtur; valet. n. argumentum à solitis l. si numos §. certi conditio, & ibi Iaso. a c DD. ff. si cert. pet. & responsio secundum interrogationem factam censetur, & quę non esset verisimiliter quem in specie concessurum generatim concesisse nõ existimatur c. fin. de off. vic. lib. 6. & c. pen. de pœnit. & c. generaliter de procur. eod. lib.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono concesionem hac ratione factam non pertinere ad casus, qui à iure Episcopis reseruati sunt ob proximè dicta; & presertim quòd insolita non præsumuntur. Hinc Bal. in c. cum ex officij argumẽtum ab insolitis tenere dixit de præscript. & sequitur Iaso. in cit. l. si numos §. eod. n. 29. Quare concesione hac facta, à censuris Parochi absoluere non possunt, quarum absolutio Episcopis reseruata est, præsertim quod nomine casuum reseruatorum censuræ non continentur, vt dixit Nauar. & DD. communiter. Nam etiam casus speciatim, qui à iure Episcopis reseruati sunt, & præsertim à Trid. Synod. sess. 24. c. 6. de Reform. quòd specialis concesio fieri debet, vt dicitur in eod. cap. 6. minus intelligitur concessa facultas dispensandi, vel permutandi vota, vel irregularitates tollẽdi, & ita de voti dispẽsatione dixit Ioan. Sorbol. in Compend. priuileg. in verb. absolutio quoad seculares 2. not. 5. pag. 72.

Excipitur tamen, vbi speciatim facultatem concesisset Episcopus absoluendi etiam à cẽsuris, & à casibus iure ipsi reseruatis; tūc enim sine dubitatione poterũt ex quo delegatio hęc ab Episcopis fieri põt. Et de q̃stione hac satis.

Atqui, si Episcopus cõcedat facultatem absoluendi à casibus reseruatis cuipiam Sacerdoti electo à pœnitente, si quid præstiterit pauperibus, an peccet? Planè sic; simoniam enim committit, ex quo quod gratis accepit, nõ gratis concedit, sed temporalia vult pro spiritualibus, & ita Nauar. in cons. 18. n. 4. de pęnit.

2 Verùm quid † si Episcopus cõcedat suo Vicario facultatem absoluendi à casibus reseruatis, & Vicarius Sacerdos non sit, hac cõcesione quid consequetur? non enim ipse cum Sacerdos non sit, absoluere potest. Duo consequetur; nam vel alteri facultatem hanc delegare poterit (hoc. n. iurisdictionis est, quam & nõ Sacerdos habet) vel reseruationem tollere, ita Nauar. in cons. 22. de pœnit. ex quo enim ipse absoluere non potest, concesionem hanc hęc operari concludendum est; nam verba secundum qualitatem personæ accipiẽda sunt l. plenũ § equitij ff. de vsu, & habit. & l. si vno ff. locat. & l. damni infecti ff. de damn. infect. & l. si stipulatus ff. de vsuc. cum simul. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

Delegatus ad absoluendum pœnitentes à casibus reseruatis, an hanc facultatem delegare alteri possit.

Delegatus an dare possit facultatem alteri, vt absoluat.

§. VII.

§. VIdimus quousque delegati facultas pertineret in absoluendo à casibus reseruatis; iam nunc agamus an hanc facultatem tribuere alteri, seu mandare posit. In qua quæstione breuiter concludimus, quod & pro regula ponimus, vbi alicuius particularis casus delegatio facta est, eundem casum alteri delegarẽ ipsum delegatum nõ posse. Tum quod iudex delegatus delegandi potestatem non habet l. à iudice, & ibi not. Iason. ac DD. C. de iud. & l. more ff. de iurisd. omn. iud. Industria enim personæ electa esse censetur arg. c. fin. §. is autem ff. de off. deleg. nam ob hanc rationem

tionem etiam reseruantur casus huiusmodi, quò à grauioribus, ac prudentioribus iudicibus cognoscantur; & idcirco, vbi potestas hęc delegatur non passim cuique, sed prudentibus iudicibus iuris delegari solent. Tum quod id haberi videtur in c.fi.de off. deleg. vbi si cui committatur facultas absoluendi, vel pœnas iniungendi, alijs id demandari non posse ibi dicitur, ergo idem hic. Quare, si cui licentia absoluendi quem à casibus reseruatis tribuatur, hanc ipse facultatem delegare alteri non potest.

Excipitur tamen primò, vbi ordinarius specialiter sub delegandi facultatem concessit; tunc enim id poterit: id quod dubitationem non habet; si enim per se delegare potest, ergo, & per alium, cum omnia, quæ per nos agere possimus, & per alios agere volumus l.1. ff. de procur. & facit l. non distinguimus §. quæsitum ff. de arbitr. not. Ias. in cit. l. à iudice, vbi de communi sententia restatur.

Postremò excipitur, vbi quis ad vniuersitatem delegatus est, exempli gratia delegauit Episcopus parocho cuipiam casus reseruatos suæ parochię hac enim ratione vniuersitas delegatur, vbi scilicet territorij alicuius causæ delegantur, vt docuit Iason in cit. l. à iudice nu. 8. In hoc igitur casu subdelegare poterit, vt docuit Ias. in ead. l. nu. 7. & DD. in cit. l. more; Idque iure meritò; nam ad vniuersitatem delegatus ordinarius quasi est, vt dixit Gloss. in c. cum causa in verb. Delegatus de appell. quam cōmuniter receptam testatur Abb. ibi, communis denique DD. sententia hæc est, & ita Nauar. in cons. 22. de pœnit. respondit, & ita seruatum sępè vidisse testatur in licentia data ab Episcopo suo Vicario. Excipitur, nisi aliter de mente delegantis appareret.

Verùm, an vbi quis subdelegandi potestatem habet potest subdelegare facultatem alicui, qui ipsum subdelegantem à reseruatis absoluat? Ego, omissis pluribus, quæ dixit Iacob. de Graff. in Append. lib. 1. cap. 7. nu. 45. & lib. 3. cap. 10. vers. octauo, teneo id non posse; nam potestatem actiuam tantùm habet, vt scilicet possit alios absoluere, ergo non vt absoluatur; ex diuersis enim non fit illatio l. Papinianus ff. de min. Postremò nec ordinarius id cogitasse videtur. Contrarium tamē suadet, quòd Episcopo, qui potest absoluere à casib. Rom. Pont. reseruatis iux. c. liceat Trid. Synod. de reform. cap. 6. sess. 24. facultatem alteri delegare potest, qui ipsum absoluat, vt Sacra Congreg. ibi declarat, ergo; alibi tamen hac de re supra locuti sumus. Atqui de delegato hactenus, iam de delegato à iure agamus.

SVMMA.

1 *In articulo mortis existentem quiuis Sacerdos absoluere potest à casibus reseruatis.*

2 *Necessitate aliqua vrgente præter mortis articulum an ab alio absolui possit.*

3 *Impedimento aliquo existente an possit, quis ab alio absolui à casibus reseruatis.*

4 *Ordinarius si noluit dare licentiam absoluendi à casibus reseruatis an quis possit ab alio absolui. Celebrare habens, vel communionem sumere, si non potest habere licentiam, vt ab alio absoluatur, an possit ea tutò facere sine confessione, vbi scandalum preberet.*

5 *Articulo mortis vsum quis sumitur à plures Sacerdotis sint à parochos à quo absoluatur.*

6 *Absolutus in articulo mortis superiorem adire non cogitur, si periculum euadat.*

§. VIII.

§. DE delegatis ab homine, qui à casibus reseruatis absoluere possunt, vidimus; iam de delegatis à iure, qui absoluere possint, videamus.

1 Primùm igitur, †vbi in articulo mortis quis cōstitutus est, & ordinarij potestatem non habet, à quo absoluatur, à quocunque Sacerdote absolui potest; Verum tamen piè admodum in eadem Ecclesia Dei constitutum semper fuit, inquit enim Sancta Synod. sess. 14. cap. 7. de Sacramento pœnit. vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque idcirco omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt. Hæc S. Synod. atq. meritò; nam reseruatio hæc inducta est ad animarum salutem, & non ad perniciem; item ad ædificationem, & non ad destructionem, vt inquit ead. Sancta Synod. & habetur in Decre. nuper hac de re à Rom. Pont. ædito; at si qs nō posset hisce angustijs detentus absolui in animarum perniciem reseruatio hæc redundaret; quid enim si esset pœnitens tantum attritus, qui vi clauium fieri posset, si absoluere tur, contritus? Ne igitur, quod in fauorem fuit inductum, odium afferat contra l. quod fauore C. de leg. meritò pia mater Ecclesia benignè facultatem hanc cuique Sacerdoti tunc cōcessit. Articulus autem mortis quinam sit in tract. meo de Censuris declaraui. Tab. p. c. 4. d. 5. num. 9.

2 Verùm, †quid si quis necessitate aliqua alia prematur, exempli gratia est Sacerdos parochus, qui in casus huiusmodi incidit, & celebrare Missæ Sacrum festis diebus habet, & ab ordinario longissimè abest, vnde non potest superiorem adire, nec per litteras etiam licētiam habere, an in hac necessitate constitutus absolui à Sacerdote simplici poterit? Videbatur dicendum id posse per c. eos de senten. excommun. lib. 6. vbi ab excommunicatione absolui quis potest hac ratione, vbi superiorem adire nequit: Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet in hoc casu absolui hūc non posse; & hoc ob hanc potissimum rationem,

nem, quòd per deeretum Sacrę Congreg. Cardinalium id prohibitum est; quod infra ponemus; solum enim permisit absolui quem posse à reseruatis à Sacerdore, seu ab alio, quàm à superiore, vbi in articulo mortis esset; nam præcepit, sicut ibi habetur, vt nullo casu ętiam necessitatis, & impedimenti, nisi in mortis articulo ab alio, quam ab ordinario absolui possit: si ergo in nullo casu necessitatis absolui potest, ergo neque in hoc; verba enim illa nullo casu omnem casum tollunt, qui non est exceptus; se habent enim sicuti illa verba nullo modo, quæ hunc effectum operantur, vt nulla dispositio in contrarium facta valeat, ita dixit Iaso. in l. 1. num. 36. & num. 37. in prima lect. C. de Sum. Trinit. Non igitur ab hac opinione discedemus. Parochus igitur hic in hac necessitate conteratur de hisce peccatis, animum habens quam primum poterit curandi, vt absoluatur à reseruatis; hac enim ratione poterit sine peccato Missæ Sacrum facere; cum & vbi facultatem Sacerdotis non habet confitendi peccata non reseruata, & necesse habet Missæ Sacrum facere, possit per solam contritionem celebrare, vt declarauit S. Synod. sess. 13. cap. 7. de præpar. ad Euchar.

Idem dicendum est de ijs, qui nisi communionem sumant, scandalum præberent; exempli gratia Monialis, quæ in peccatum reseruatum incidit, facultatem non habet confessarij à quo possit absolui, poterit de more, vbi aliæ Moniales communionem sumunt, & ipsa communionem sumere, ne scandalum præbeat. Idem & de quocunque alio. Quare, si maritus mandaret vxori, vt in die Natalis Domini vna secum, & cum tota familia communionē sumeret; esto non fuerit absoluta à peccato reseruato ob id, qđ Sacerdos parochus eam absoluendi à reseruatis facultatem non haberet, ob eandem rationem scandali scil. & infamiæ communionem sumere potest.

3 Idem, † vt non possit quis absolui extra articulum mortis locum habet, vel impedimento aliquo detineatur ob idem Decretum; nullo enim casu etiam necessitatis, vel impedimēti pręcipit ne quis absolueret. Quare à mulier in peccati huiusmodi incidat, cui vagari non licet; ab eo qui ab his casibus absoluendi facultatem non habet, absolui non poterit.

4 Hinc † apparet opinionē Graff. in Appēd. lib. 1. cap. 7. §. 5. num. 38. cum duob. seq. tenendam non esse, qui asseruit, vbi à quopiam, qui in peccatum huiusmodi incidit, rer licentia diuersis temporibus, & benignè ab ordinario petita esset, & non concessa, tunc à simplici parocho absolui hunc posse. Nam repugnat huic decreto in vers. In nullo casu necessitatis, vel impedimenti præterquam in articulo mortis, quibus verbis noluit quem absolui posse ab alio, quàm à reseruante. Si ergo in nullo casu, ergo neque in hoc, qui enim omne negat, nihil concedit l. Iulianus ff. de leg. 1. Præterea si hoc daretur, non in articulo tantum mortis absolui quis posset à simplici Parocho, verum & in hoc, & sic casus etiam hic exceptus esset: at hoc non dixit Decretū, ergo nec nos; quod enim lex non dicit nec nos dicere debemus l. de pretio ff. de publ. in rem actio. & inclusio vnius alterius exclusio est cap. non ne de præsumpt. & l. cum prætor ff. de iud. At lex vnum casum tantum excipit, scil. articulum mortis, ergo omnes alios excludit. Postremò, si hoc daretur, alterum de duobus dicendum esset, vel ordinarium cogi ad licētiam dandā, vel inutilem reseruationem reddi; nam si licentiam nō det, inutilis erit reseruatio; nam nihilominus Parochus stante proposita opinione, absoluere poterit. Si verò der tantundem, at hæc absurda sunt, ergo non dicenda l. nam absurdum ff. de bon. lib. Nec repugnat Gloss. in Clem. dudum §. si verò in verb. reseruauerint de sepul. nam sumus in diuerso casu. Præterea ibi. Si ordinarij recusent admittere regulares ad confessionem, de auctoritate Romani Pontif. licētiam habent; at hic nullo casu, id permittit, nisi in articulo mortis, & in alijs prohibet curatum quemquam absoluere posse; ex quo igitur diuersa sunt, nihil ad rem faciunt arg. l. Papinianus ff. de min. Imò canon ille contra prædictam opinionem facit; idcirco enim regulares, postquam petierint licentiam, & eam non obtinuerint, audire confessiones possunt, quoniam Summus Pont. expressè eam ipsis concedit; ergo secus si eam non concessisset, sicut in casu nostro. Ab hac opinione igitur Graff. discedendum omnino censeo, & cōtrariam amplexandam concludo.

5 Verùm quid † si plures Sacerdotes ad sint, quorum alter parochus sit, an præferri alijs parochus debet? Ego sentio præferendum esse; nam per hanc concessionem ad ius commune res reducitur, quo casu proprius parochus præfertur c. omnis de pœnit. Id quod locum habere senrio, vel excommunicatus, censurave alia irretitus sit, quando quidem Trid. Synod. eod. cap. 7. à quocunque Sacerdote absolui posse concedit.

Atqui si alter absoluat præsente Parocho, an absolutio nihilominus valebit? Ego sentio absolutionem valere. Tum quòd eadem Synodus facultatem prębet cuique Sacerdoti in eo casu absoluendi, vt proximè dixi. Tum quod quoad casus reseruatos non maiorem auctoritatem habet Parochus proprius, quam alius. Concludo igitur absolutionem valere, cōtrarium suadere videtur dictum proximè. Verū illud nihil est; locum enim habet, vbi aliàs parochus iure proprio id posset, at hic iure delegato, & si ergo magis deceret, non tamen necessarium id est.

6 Qnid autem de absoluto † in articulo mortis à casibus reseruatis ab eo, à quo iure communi

muni absolui non poterat, an si periculum illud euadat, suum ordinarium, qui casus sibi reseruauerat, adire cogatur. Videbatur dicendum ad id cogi; nam & excommunicatos in hoc casu absolutus tenetur superiorem adire, c. solet de sent. excom. Contrariam opinionem tenendã esse concludo. Tum quod iure cautum id non est, et lex hoc non dicit, ergo nec nos dicere debemus, l. de pratio, ff. de publ. iorem a&. & §. consideremus in Auth. de appell. Tum quòd peccatum, quod quis semel confessus est, illud confiteri iterum non tenetur, vt DD. communiter sentiunt. Nec obstat c. solet; nam ibi de excommunicatione cautũ est, ergo hic secus, vbi cautum non est, vt dixi. Postremò, neq; ibi superior aditur, quò iterum absoluatur, sed vt mandata recipiat, vt ibid. dicitur, & ego in tract. meo de Censur. tradidi. Ab hac opinione igitur non discedemus, quã & sequitur Nauar. in Man. cap. 26. nu. 76. & de his hactenus.

Verùm, quòd per multa priuilegia concessa ordinibus Regularium, Congregationibus, Collegijs, Societatibus, aut Archiconfraternitatibus secularium, aut singularibus personis permissa erat huiusmodi casuum absolutio, ob eam rem de absolutione ratione hac tributa, item agamus.

S V M M A.

1 *Absoluere possunt à casib. reseruatis, qui priuilegium ad id habent, nouem casibus exceptis.*

2 *Decretum, quo prohibetur absolutio à casibus reseruatis refertur, nec non eius interpretatio, ac moderatio.*

§. IX.

1 §. † TErtiò absoluere possunt à casibus reseruatis, qui habẽt priuilegium absoluendi ab ipsis generaliter, modo ante decretum infra ponendum esset vsu receptum, vel non reuocatum. Vel priuilegium sit concessum ratione ordinis, vt Mẽdicantib. vel Congregationib. vt Societati Iesu, vel Archicõfraternitatib. Seculariũ, aut singularib. personis, vt habetur in Decreto 2. Clem. viij. quo declaratur Decretum, prohibens absolutionẽ à casibus reseruatis, latũ Romę die 26. Mens. Nouemb. 1602. Quare vel absoluant ab his casib. seculares clerici, vel regulares, q. habẽt huiusmodi priuilegia, vel ratione suorũ ordinũ, vel ob Confraternitates, vt potè, quia pęnitẽs est de Confraternitate sanctiss. Corporis Christi, vel sanctiss. Nominis Dei, vel Rosarij Beatissimæ Virginis, vel in alijs Societatib. huiusmodi absolutio tributa valebit.

Excipiuntur tamen primò casus, qui continentur in Bulla Cęnæ Domini, q. certè sunt p eã Bullã reseruati, vel dubitatur, an tales sint.

Secundò, vbi immonitas Eccl. violata est in terminis Const. Greg. xiv. quę incipit. Cũ aliàs nonnulli publicat. Romæ die 28. Maij, 1591.

Tertiò violatio clausuræ monialium ad malum finem.

Quartò prouocantes, & pugnantes in duello in terminis Concilij Trid. & Greg. xiij.

Quintò inijcientes manus violentas in clericos iux. can. si quis suadente diabolo 17. q. 4. ac iuris dispositionem.

Sextò Simonia realis scienter contracta, quæ qualis sit in tract. meo de Simo. declaraui.

Septimò Simonia cõfidẽtialis in beneficijs.

Octauò casus oẽs, quos locorũ ordinarij sibi reseruarũt, aut reseruabunt; ab his n. casib. per prædicta priuilegia absolui nequeunt, ẽt in casu necessitatis, vt potè si esset missæ sacrũ facturũ, & huiusmodi. Itẽ nec si impediretur pęnitẽs, quominus posset adire, q. eũ absoluere de iure posset, vt supra dixi. (Quare derogatũ est, c. eos de sent. excom. li. 6. quo iure in his casib. impedimenti, poterat ab alio quis absolui.) Nisi ergo mortis articulus adsit, vel Sacerdos habeat licentiã nouã speciatim à sede Apostolica, seu ab ordinarijs, vel viua voce ab his casibus, absolui non poterit pęnitens. Et hæc locum habent in Italia extra vrbem; extra Italiam, n. vel in Vrbe decreta prædicta locũ non habent: quæ decreta, quod ad hanc materiam plurimũ pertinent, huc inserenda curauimus.

Decretum, quo prohibetur absolutio à casibus reseruatis.

2 EDitum fuit † aliàs à sacra Congreg. S. R. E. Cardinalium in negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita Decretum super absolutione à casibus reseruatis, eius, qui sequitur tenoris.

Sacra Congreg. S. R. E. Cardinaliũ negotijs, & Consultationib. Episcoporũ, & Regulariũ præposita iustis, & grauibus causis id exigentib. ac de Sanctiss. D. N. Clem. PP. viij. speciali mandato viuę vocis oraculo de super habito Sacerdotib. oĩbus tam secularib. quam regularib. per vniuersam Italiã extra Vrbẽ degẽtib. ad confessiones audiendas probatis, quarumuis ordinũ, ẽt Mendicantium, militiarũ, aut Congregationum ẽt Societatis Iesu, & generaliter quarumcunq; aliarũ, quouis nomine nuncupẽtur, iubet, & pręcipit, ne quis eorũ sub prætextu priuilegiorũ indultorũ, aut facultatũ generaliter, vel specifice scripto, aut viuę vocis oraculo, vel per cõmunicationẽ à sede Apost. vel eius auctoritate eorũ ordinib. Congreg. Collegijs, vel Societatib. aut Archiconfraternitatib. Secularium, aut singularib. personis, seu aliàs quomodocũq; sub quibusuis tenorib. formis, & clausulis, ẽt derogatoriarũ derogatorijs ad vnius ẽt Imperatoris, Regũ, aut aliorũ Principum instantiam concessarũ, seu confirmatarũ alicui cuius status, gradus, & conditionis, aut dignitatis tam Ecclesiasticę, quam secularis ẽt Regię, vel Imperialis ab vllo ex casib. clare, vel dubie in Bulla die Cœne Domini legi solita cõtentis, vel aliàs quomodocunq; Sedi Apost. reseruatis, aut in futurũ, p sanctitatẽ suã, eiusuè successores pro tẽpore in ead. Bullæ, vel aliter

 seruan-

seruãdis, nec ẽt à casibus, quos ordinarij locorũ hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu ẽt necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, vel specialis sanctitatis suæ, aut successorũ suorum, vel ordinariorum, quoad casus ab ipsis tantùm reseruatis, respectiuè impetrata in scriptis licẽtia ordinarijs locorũ exhibẽda absolutionis beneficiũ de cætero impendere audear, vel præsumat: sed cum opus fuerit penitentes ad superiores, legitimosq́. iudices suos accedere consulant sub pœna contrafacientibus, tam regularib. quàm secularib. excõmunicationibus, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum inhabilitatis; itẽ audiendi confessiones, & ad quæcunq; officia, prælaturas in posterum obtinenda ipso facto, absq. vlla alia declaratione incurrẽda. Super quib. à nemine, nisi à Rom. Pont. habilitatio, dispensatio, aut absolutio præterquàm in mortis articulo possit impartiri; Sanctitas. n. sua (quatenus opus est) facultates, & concessiones ipsas in hac parte vti cassas, & irritas haberi & cætero voluit, & vult nõ obstãtib. quibuscunq.

Preterea nouerint penitentes absolutionẽ, si quã obtinebũt eõtra huiusmodi prohibitionẽ, esse nullam nulliusq́. roboris, vel momenti. Et ne locorum ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit plurium, quàm opus sit reseruatione subditis, aut Cõfessarijs in animarum salute procutanda cooperatoribus sint onerosi, monẽtur oẽs, vt paucos, eosq́. tantum, quos ad Christianam disciplinã retinendã, animarumq́. sibi creditarũ salutẽ, pro cuius diœcesis statu, & qualitate necessariò reseruandos esse iudicauerint, reseruent. In quorum fid. &c. Dat. Romæ die 9. Mens. Ian. anni 1601. Hoc est decretum; iam eius declarationem, & moderationem ponamus, quæ talis est.

Declaratio, atq; moderatio Decreti Superioris.

CVm autem dubia quædam, ac difficultates, circa eiusdem decreti interpretationem, atq; obseruationẽ emersissent, eadem Cõgreg. ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiuè locus relinquatur, vt clarius appareat in quib. casibus vigore huius decreti à reseruatis intelligatur phibita absolutio speciali mãdato eiusdem S.D.N.Clem.PP.viij. similiter vivæ vocis oraculo super ea habito ipsum decretũ, ita moderatur, ac declarat, videlicet sub eiusdẽ prohibitione illos tãtùm in posterum cõprehẽdi casus, qui in Bulla diẽ Cænæ Domini legi consueta continentur. Ac propterea violationis, immunitatis Eccl. in termi nis constitutionis Fœl. record. Greg. xiiij. quæ incipir, Cum aliàs nonnulli. Violationis clausuræ monialium ad malum finem. Prouocãtiũ, & pugnãtium in duello iuxta Decretum sacri Concilij Tridentini, & constitutionẽ Fœl. recordationis Greg. Papæ xiij. incip. Ad tollendum. Iniicientium violẽtas manus in clericos iuxta canonem, si quis suadente diabolo, &c. 17. q. 4. Ac iuris dispositionem. Simoniæ realis scienter contractæ, atq; etiam confidentiæ beneficialis. Item oẽs casus, quos ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis dumtaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confessiones, eadem sacra Cong. vult, & mandat dictum Decretum in sua firmitate, & pristino robore: ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam seculares, quam regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis suffulti fuerint post ius. eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante ipsum Decretum receptas, & quæ sub alijs reuocationibus non comprehenduntur tantum, & non aliàs absoluere à casibus, hac presenti declaratione non comprehensis: alijs verò Sacerdotibus eiusmodi priuilegia non habentib. nihil de nouo concedi. Sed ne ordinarij locorum, ad quos casuum reseruatio spectat ea in re modum excedant, eadem sacra Congreg. illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire atrociorum tantum, & grauiorum criminũ absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionẽ cedat, ne alioquin Sacramenti Penitentiæ ministrorum coarctata potestate sanctæ Matris Ecclesiæ piæ menti contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superfluè reseruent casus in Bulla die Cænæ Domini legi consueta contentos, neq; alios Sedi Apostolicæ, specialiter reseruatos. Facultatem verò, & licẽtiam absoluendi à casibus reseruatis, quàm in scriptis tantùm concedi permittebatur, ẽt sola viua voce cõcedi posse declarat. Cęterum, ne quis Sacerdotum secularium, aut regularium sub prætextu, quod per primum dictum Decretum non fuerit sufficienter, coram specialibus priuilegijs derogarum, eidem decreto sicut præfertur declarato contrauenire audeat Sanctitas sua constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus in fauorem, quorumcunq; ordinum, seu institutorum regularium, aut Sacerdotum tam regularium, quam secularium editis, nec non eorundem ordinum, seu institutorum, ac etiam Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum secularium, seu regularium locorum, quorumcunq; etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboraris, statutis, & consuetudinibus priuilegijs, quoq; indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis eisdem ordinibus, seu institutis, ac etiam Ecclesijs, & Monasterijs, & seculatib. seu regularib. locis, aut personis, ..

perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſnis etiam derogatariarnm derogarorijs, alijsq́. efficationibus inſolitis clauſulis; nec non irritantibus, & alijs decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſsis; ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis etiã ſi pro illorum ſufficienti derogatioue de illis, eorumq́. totis tenoribus, & formis ſpecialis ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſsio habenda, aut alia exquiſita forma ſeruanda eſſet tenoris huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent præſentibus pro expreſsis habens quoad ea, quæ præſentibus adnerſantur illis aliàs in ſuo robore permanſnris, ac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogat contrarijs quibuſcunque non obſtantibus Romæ die 26. Nouembr. 1602. Et hæc eſt declaratio ſuperioris decreti, ex qua habentur propoſiræ exceptiones, & alia, de quibus infra ſuo loco, iam ad alios modos, quibus abſoluitur quia à caſibus reſeruatis agamua.

SVMMA.

1 *Licentia conceſſa Sacerdoti, vel pœnitenti quò abſoluatur à caſibus reſeruatis eius virtute Sacerdos abſoluere poterit.*

2 *Licentia quomodo differat à delegatione.*

§. X.

1 §. † Tertiò in primis à caſibus reſeruatis pœnitens abſolui poteſt, ab alio quis à reſeruante, vbi ab habente ad id poteſtatem licentia conceſſa eſt, vel ipſi pœnitenti, vt poſsit abſolui (quòd ſæpius, vbi à Romano Pontifice Indulgentiæ conceduntur, fieri ſolet) vel Sacerdoti, vt aliquem abſoluat; quæ licẽtia etiam poſt mortem concedentis durat argum. cap. ſi gratioſè de reſcripr. lib. 6. & cap. decet de regul. iur. eod. lib.

2 Verùm † vbi delegatio facta eſt ad abſolutionem horum, cur morte delegantis, ſeu man dantis tollitur, non autem licentia? Ob eam rem, quoniam delegatus perſonam delegantis gerit, & nihil propriũ habet l. 1. §. qui man datam, ff. de off. eius, & l. & quia, ff. de iuriſdict. omn. iud. & ibi DD. & idcirco eo mortuo, extinguitur iuribus proximè citatis; quamobrē etiam fit, vt reſeruatio non tollatur per delegationem, ſed abſoluatur ab eo, qui eam facnl tatem alterius nomine exercet. At vbi licentia conceditur ipſi penitenti, tollitur reſeruatio illa; Id quod hinc patet, quòd ea facultas delegati pœnitenti ei neqnit, & mortuo concedente abſolui adhuc pœnitens poteſt; quæ licentia, qnoniã ſæpius conceditur, vbi Indulgentiæ condonanrur à Romano Pont. ob eam rem durat etiam poſt elapſum rempus indulgentię quoad peccata reſeruata ante commiſſa, & ideo abſolui poteſt pœnitens, ſi aliquorũ oblitus ſit, vbi deinceps in memoriã venit. Non antem ob eam rationem, quæ à quibuſdã redditur, quòd qui abſoluit, animum habet abſoluendi ab omnibus; nam, quò abſoluatur vi ſacramenti neceſſariò requiritur, vr qnis ſpeciatim peccata confiteatur, id quod hinc patet; quòd vbi in memoriam veniunt ad confitendum ea quis obligatnr. Nec facit, ſi dicatur per abſolutionem tolli reſeruationẽ; nam ad ipſam Sacerdotem non pertinet ea tollere, ſed ad ſuperiorem. Poſtremò per licentiam datam ſublata eſt, vt dixi.

Excipitur tamen, vbi licentia eſſet data alicui Sacerdoti, vt abſolneret aliquem ab his caſibus poſſet; ſi. n. ante abſolutionem ſacerdos hic moriatur, ab alio Sacerdote abſolui non poterit; quandoquidem coarctauit eam licentiam ſuperior in ipſo Sacerdote, & idcirco ad alium nõ pertinet atq. l. cum prætor, ff. de iud. & cap. non ne de præſumpt. & l. in agris, ff. de acq. rer. dom. In hac igitur quæſt. ſic concludendum cenſeo: Licentia igitur hæc ſe haber, ſicut priuilegium ad id cõceſſnm, de quo iam egimus: ſed iam ad alia tranſeamus.

SVMMA.

1 *Reſeruatio caſuum tollitur ipſo iure multis modis.*

§. XI.

1 §. † Poſtremò reſeruatio horum caſnum tollitur ipſo iure, ita vt licẽtia nulla requiratur ad abſoluendum ab his caſibus. Id quod fit duobus modis. Primùm reſpectu habito ad eum, qui caſum reſeruauit, idque tribus modis. Primò, vbi qui per conſtitutiones, vel litteras caſus ſibi reſeruauit, ipſas litteras, vel ſtatutum reuocauit; deſinit enim eſſe ipſa peccata reſeruata, vt in Tract. meo de Cenſ. probaui. Nec repugnat qnem in caſum huiuſmodi incidiſſe ante reſeruationẽ ſublatam; nam reſeruatio nõ afficit ipſum delictum committentem, ſed iuriſdictionem Parochi, vt habetur apud Trid. Synod. de Sacramen. pœnit. cap. 7. adimit. n. ei facultatem abſoluendi tempore confeſsionis; at eo tempore reſeruatio nulla eſt, cum ſit ſublata, ergo nec iuriſdictio Parochi impedita.

Secundò tollitur reſeruatio ipſo iure habito reſpectu ad ipſum reſeruantem, vbi antequam pœnitens abſoluatur, mortuus eſt, vel ſe abdicauit Epiſcopatu, vel priuatus eſt, vel permutauit ſi reſeruans non per conſtitutionem, ſed per ſimplicem ſententiam reſeruauit; tunc enim veluti ab homine latæ cenſuræ

Ff 2 morti

morti ferentis rolluntur cap. à nobis. cap. & ibi DD. de feur. excom. ita Addit. ad sum. Bull. Steph. quarant. in verb. Casus reseruari p. 147; Tertiò rollitur ipso iur. vbi Iurisdictionis vsu priuatus est, vt suspensione ab officio, vel excommunicatione, & denunciatus fuit, vel notorium id est; tunc. n. & per litteras reseruatio suspenditur; & idcirco si pœnitens tunc confiteatur peccata huiusmodi absolui à Parocho simplici poterit sine licentia, arg. cap. probandū, de re iud. & per extrauag. ad euitāda.

Secundò rollitur ipso iure reseruatio habito respectu ad pœnitentem translatione domicilij pœnitentis; si. n. quis postquam in huiusmodi casus incidit alio domicilium transferat, vbi peccata illa reseruata non sunt; eùm desinat esse subditus reseruātis, à simplici parocho absolui poterit; Etenim & Vniuersitate hominum interdicta, quò casu singuli ex vniuersitate interdicti sunt cap. si sententia, §. eū verò de sent. excom. lib. 6. ipso iure liberatur eo interdicto si aliò domicilium transferat, vt asseruit Couar. lib. 2. var. resol. cap. 8. nume. 10. & communiter DD. in cap. si sententia, & ego in Tract. de Censu. Tab. 5. cap. 30. §. 4. abundè. His igitur modis ipso iure reseruatio tollitur: sed iam ad effectus reseruationis transeamus.

DE EFFECTIBVS PER SE casuum reseruatorum. Cap. XXXVII.

SVMMA.

1 *Reseruatio casuum coercet fideles, ne attrocia crimina committant.*

De effectibus casuum reseruatorum, iam agendum est; qui quoniam partim per se, partim per accidēs sunt; ideo prius de ijs, qui pe se; ac deinceps de ijs, qui per accidēs sunt, agamus. Verùm, quòd hi partim sunt respectu habito ad pœnitentes, partim ad parochos, ob eam rem prius de primis, deinceps de reliquis tractemus.

1 Habito respectu igitur † ad pœnitentes effectus reseruationis est grauium, & attrocium criminū compresśio, ob hanc. n. rationem grauissima, atq; attrocia delicta reseruantur, quò peccatores id animaduertentes ab ipsis auuocentur, cùm videant, à quouis simplici Sacerdote se absolui non posse, verùm à maioribus Ecclesiæ presidibus; quorum vultus pertimescant; quorum reprehensiones formident, & & quorum præsentia erubescant, atq. vereantur, vt colligitur à Trid. Synod. sess. 14. de pœnitentia, cap. 7.

Item, quò salutares pœnitentiæ maturo iudicio, & summa prudentia, qua prediti esse reseruantes sibi casus existimantur, pœnitentibus imponantur, vt colligitur ex eod. cap. 7. Sed iàm de effectibus his hactenus, ad effectus transeamus habito respectu ad confessarios.

SVMMA.

1 *Reseruatio coarctat iurisdictionem Sacerdotis parochi, seu Confessarij, & limitat, ac tollit quoad casus reseruatos.*

§. I.

1 §. † Habito respectu aūt ad Parochos Sacerdotes, seu cōfessarios effectus reseruationis hic est, s. sublatio, seu ademptio potestatis absoluendi ipsis facta in casibus reseruatis; Nam etsi omnis Sacerdos, vbi Sacerdotij character ei impressus est, diuinitus à Deo potestatem accipit, & Christi corpus conficiendi, & à peccatis absoluendi, c. adijcimus, §. ecce 16. q. 1. & Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 15. & ait Naua. in Man. cap. 27. nu. 259. per reseruationem hanc tamen, vel à Summo Pontifice, vel ab Episcopo factam potestas hæc limitatur, & coarctatur, quod casus reseruatos, idq. ob has rationes fit, quas in initio huius cap. redidimus, vt scilicet delicta attrocia facilius coarceantur, & ijs qui ea commisserunt, salutares pęnitentię à grauibus iudicibus imponantur. Quara in casibus reseruatis inferiores confessarij nihil possunt, vt dicit ead. Synod. cap. 7. in fin. idq. meritò; nam ad absolutionem tradendam iurisdictio ordinaria, vel delegata requiritur, quæ per reseruationem tollitur. Iure igitur absoluere nequesit: Sed iā de effectib. per accidens agamus.

SVMMA.

1 *Absolutio à casibus reseruatis data ab eo, qui auctoritatem non habet, nulla est.*

2 *Absoluens sine auctoritate à casibus reseruatis ipso facto excommunicatus est.*

Item priuatur officijs, dignitatibus, et beneficijs, quæ habet.

Item inhabilis est ad quæcunq; officia prælaturas, et beneficia.

3 *Absoluens à casibus reseruatis sine auctoritate, quando non puniatur.*

§. II.

§. Absoluens denique à casibus reseruatis sine auctoritate his pœnis afficitur (vt effectus per accidens explicemus.)

1 † Primò absolutio tradita nulla est, & non valet, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 14. cap. 7. in ini-

in initio, & in Decret. ſupra relat. etenim ad abſolutionem iuriſdictio ordinaria, aut delegata requiritur, quæ cum in hoc deſideretur, nihil fit c.omnis de pœnit.

2 Secundò † ipſo facto excommunicatus eſt, vt habetur in eod. Decret.

Tertiò ipſo facto officijs, dignitatibus, beneficijs, quæ habet priuatus eſt.

Poſtremò ad quęcunque officia, prẹlaturas, & beneficia inhabilis eſt, etiam ſi nulla alia declaratio interueniat. Hę igitur ſunt pœnæ, quibus afficitur, ſeu in quas incidit, qui ſine auctoritate à caſibus reſeruatis abſoluit, vt habetur in eod. Decret. ſupra relat.

Quæ pœnæ afficiunt tam ſeculares, quàm regulares, vt habetur in eod. Decreto, & ſuper ipſis à nemine, niſi à Romano Pontifice habilitatio, diſpenſatio, aut abſolutio præterquam in mortis articulo poterit impartiri, vt habetur ibid.

3 Has pœnas tamen euadit primò, † qui probabiliter ignorat eſſe caſum reſeruatum à quo abſoluit, exempli gratia, quoniam pœnitens non explicat peccati qualitatem, qua efficitur reſeruatum; ex quo enim confeſſarius iudicis perſonam ſuſtinet, & ſecundum allegata, & probata iudicare debet l.illecitas §. veritas ff. de off.præſid.meritò non punietur; ſecus autē ſi ignoraret, quoniam non vult legere caſus reſeruatos; tunc enim in pœnas incidet, quandoquidem in lata culpa eſt, & in eorum numero, qui nollunt intelligere, vt benè agant, & facit §. Imperitia in inſtit. de leg. Aquil. & l.Imperitia ff.de reg.iur.cum ſimil.

Atqui, ſi dubiter, an ſit caſus reſeruatus nec ne, an dubitans, ſi abſoluat in pœnas incidat? Planè in caſibus Bullam Cœnæ Domini reſeruatis incidet, ſi abſoluat; nam & per decretum iam dictum hoc prohibetur. In reliquis ſi dubitat an peccatum illud reſeruatum ſit nec ne, tamen abſoluat, & inueniat poſtea eſſe reſeruatum in pœnas incidet; nam contra dubitationem facit quod non debet argum. c. illud de cler.excom.min. Si verò non eſt reſeruatum ſecus, nam quod de dubitatione dicitur in Decreto locum habet in caſibus in Bulla Cœnæ Domini contentis. Non etiam incidit, vbi ꝓbabiliter exiſtimat ſe abſoluere tunc poſſe eſto deinceps animaduertat ſe nō poſſe.

Secundò in pœnas non incidit abſoluens, vbi aut per obliuionem, aut per inconſiderationem, & non animaduertens eſſe caſum reſeruatum abſoluit; nam Decretum requirit auſum, & præſumptionem, & ideirco dolum, & temeritatem in abſoluente, hoc enim ſignificat verbum Præſumere, & Audere, vt de verbo præſumere dixit Zabar. cōmuniter recepr. in Clem. 1.q.89. de priuileg. & ego in Tract. de Bull. Cęni Domini p.3.cap.3.num.3. qui dolus non eſt prædictis caſibus.

Tertiò confeſſarius Vrbis Romæ non incidit in has pœnas; quandoquidem Decretum iam dictum complectitur confeſſarios degentes extra Vrbem, ergo ſecus de ijs, qui in vrbe degunt; incluſio enim vnius, alterius excluſio eſt cap. non ne de præſumpt. & l. cum prætor ff.de iud.

Poſtremò excipiuntur, qui extra Italiam ſunt; nam ipſum decretum loquitur de ijs cōfeſſarijs; qui per vniuerſam Italiam extra vrbem degunt, ergo ſecus de alijs ob rationem proximè allatam. Sed de his hactenus; iam de peccatis, quæ reſeruanda ſunt agamus. Incidunt tamen hi, & proximè dicti abſoluentes à caſib. reſeruatis, per Bullam Cœnæ Domini in excommunicationem, vt habetur in meo Tractatu eod. c. 3. Item abſolutio nulla eſt etiam quoad caſus Epiſcopis reſeruatos ob defectū iuriſdictionis, & peccant.

DE PECCATIS, QVÆ ordinarij, ſeu Epiſcopi reſeruare ſibi poſſunt, ac debent, materia ex qua reſeruationis. Cap. XXXVIII.

SVMMA.

1 *Peccata reſeruare debent.*
2 *Peccata mortalia grauia, & atrocia eſſe debent.*
3 *Peccata mentalia an reſeruari queant.*
4 *Pauca peccata reſeruare ſibi Epiſcopus debet.*

RESERVARI, verò peccata de-
1 bent † ab Epiſcopis; verum quo huius rei dilucidiorem cognitionem habeamus hæc contemplabimur; Primùm, quæ peccata reſeruanda ſint. Secundò qualia. Tertiò quot.

2 Quoad primum igitur † mortifera peccata tantùm reſeruari poſſunt; nam, vt paulo poſt videbimus grauiora tantùm reſeruari debent; at graue delictum mortiferum peccatum eſt, ergo huius generis reſeruanda ſunt. Poſtremò venialia confiteri non cogimur, vt habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 24. cap. 5. de confeſſ. ergo nec reſeruatione ad ea confeſſione explicanda obligari poſſumus.

Quoad ſecundum grauia, & maximè atrocia reſeruari debent, vt habetur apud eandē Synod. ead. ſeſſ. cap. 7. & in Declaratione Decreti, quem ſupra poſſumus in verſ. Sed ne locorum ordinarij: Grauitas autem hæc conſideratur habito reſpectu ad eum, qui offenditur, ſcilicet ad eius dignitatem, & ob id blaſphemia reſeruari poterit, quoniam eſt immediatè contra Deum, eiusvè ſanctos. Habebitur etiam ratio damni, vt pote, ſi graue dānum datum ſit, cuiuſmodi eſt homicidium, vel mutilatio. Habebitur etiam ratio ad trāſgreſ-

sionem legum, quæ sępius offendantur, & grauius, cuiusmodi sunt peccata naturæ repugnātia, cuiusmodi est Incęstus, & id generis. Postremò habebitur etiam ratio ad peccata, quæ frequentius in Diœcesi committuntur arg. c. vbi periculum de elect. lib. 6. & l. nam ad ea ff. de leg. ita Decretum sentit ibi pro diœcesis statu, & qualitate.

3 Verùm, † an mentalia reseruari possint? In Bulla Cœnæ Domini id fieri posse, sed non debere conclusi; Nec obstat quod dixit Graff. in Append. lib. 1. cap. 7. §. 3. num. 24. qui censuit ad forum hoc non pertinere huiusmodi peccata, & idcirco non reseruari posse; nam immò dico in hoc foro agi posse, ac reseruari; nam quod dicitur Ecclesiam de occultis non iudicare c. sicut tuis de simon. locum habet in foro exteriori, non autem in foro interiori, ad qđ pertinent etiam peccata commissa contra duo vltima præcepta Decalogi, vt dixit Trid. Synod. ead. sess. 14. cap. 5. de confess. præsertim quod Christus Dominus forum hoc interius in primis instituit, vt inquiunt DD. ꝑ internis peccatis, quæ exteriori foro coerceri nō poterant, vt infra suo loco probauimus in materia Episcopi. Mentalia igitur reseruari possunt, sed non debent.

Non etiam reseruari possunt, ac debent casus in Bulla die Cenæ Domini contenti neque alij, Sedi Apostolicæ specialiter reseruati; hoc enim declaratio Decret. prohibet, quam supra posuimus in vers. prohibet etiam.

Tertiò, nec casus, quibus annexa est excōmunicatio maior à iure imposita, cuius absolutio nemini reseruata sit, nisi fortè propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariā causam; alioquin huiusmodi casus nominatim reseruandi viderentur.

Quartò neq; casus, in quibus absolutio nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pęnitentes tenentur, non confertur.

Quintò neque illi, qui, & si mortale peccatum inducunt, circa res parui momenti tamen versantur, & frequenter inter idiotas euenire solent, vti damni dati, & similium.

Sextò in peccatis etiam carnalibus reseruandis Episcopi multa vtantur circunspectione propter periculū scandalorum in ijs maximè personis, in quas ob accessum ad confessarios extraordinarios, vel frequentem redirū ad ordinarios suspicionis aliquid cadere potest, ita habetur in litteris Sacræ Congre. quas refert Steph. Quarant. in Sum. Bullar. in verb. casus reseruati pag. 144. vers. præterea verò.

3 Quoad postremū † pauca sibi reseruare debent, vt habetur in Decreto supra posito vers. Et ne locorum ordinarij, quandoquidem plurium reseruatione forum conscientiæ Sacerdoribus odiosum, & pęnitentibus inutile redderetur; Nam pęnitentes, qui animum confitendi peccata habent, vbi vident, se à parocho absolui non posse, pertimescentes ordinarium adire, in peccatis perseuerant, & in eadem, & grauiora sępius incidunt; quod in pęnitentibus sępius animaduerti. Confessarij etiam non facilè ad audiendas confessiones accedunt dubitando sœpius, ne in pœnas incidant, quo casu de superioribus ansam malè loquendi summunt, præsertim quòd ordinarij ægre absoluendi licentiam tribuunt. Peccata igitur pauca sibi reseruabunt, quod & Clemens VIII. animaduertit in Decret. supra relat. sed iam de ijs, qui ad reseruationem peccatorum obligentur, agamus.

DE IIS, QVI RESERVATIONE casuum obligantur. Cap. XXXIX.

SVMMA.

1 *Subditi omnes eius ordinarij, qui casus sibi reseruauit, reseruatione obligantur.*

2 *Vicarius Episcopi reseruatione obligatur.*

1 RESERVATONE autem casuum obligantur† primò subditi omnes ipsius ordinarij, seu Episcopi, qui casus reseruauit; quandoquidem super omnes iurisdictionē habet in sua diœcesi quoad spiritualia c. cum Episcopus de off. ordin. & tot. tit. lib. 6.

Id quod locum habet, vel mares, vel fœminæ sint; quandoquidem ratio, quamobrem reseruatio sit, in omnibus locum habeat. Quate vel liberi, vel serui; vel clerici, vel laici, vel in dignitate positi, vel priuati eodem iure cēsentur, & idcirco magistratus Ciuitatum, & Gubernatores.

Item & nouitij, ante professionem; nam religionis casibus non tenentur, vt supra diximus, ergo reseruatione hac ab Episcopo facta tenebuntur. Hinc sub ordinario conuenieudi sunt, vt DD. inquiunt in cap. beneficium de reg. iur. lib. 6. atque sic dixit Gloss. in Append. lib. 1. cap. 7. num. 67.

Tertiò reseruatio hæc afficit, vel ignorent casum reseruatum. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam, qui delictum committit, quo excōmunicatio lata est ipso iure, quā probabiliter ignorabat, in excommunicationem non incidit, vt habetur in c. si. de insti. lib. 6. & vt probaui in Tract. meo de cens. Atqui à proposita conclusione discedendum non est. Nec repugnat ratio proposita, quandoquidē excommunicatio est pœna grauissima, & maior omnibus alijs pęnis Ecclesiasticis, & exorbitans, & ob eam rationem ne quis tanto damno afficiatur, in eam non incidit ignorans, vt id pluribus egit Nauar. in conf. 10. de sepult. & ego in cit. Tract. meo de cens. Tab. 19. At reseruatio

uatio pœna non est, & idcirco non odiosa, quã doquidem per ipsam quis non priuatur Ecclesiasticis suffragijs, sed solũ superiorẽ iudicem adire dẽt, q. & ordinarius eius parochus est. Postremò adimitur, seu impeditur iurisdictio Parochi p reseruationẽ, & idcirco nihil inſeer est, an penitens sciat nec ne. Ex quo igitur diuersa reseruatio est ab excommunicatione, ab ipsa ad materiam hanc argumentum sumi nõ potest, ex diuersis, enim non fit illatio l. Papinianus exuli ff. de min.

Quartò locum habet, vel dubitent an reseruatum sit ob proximam rationem. Quare vel Sacerdos ipse parochus dubitet, an peccatum reseruatum sit, absoluere non debet c. iuuenis de spons. & c. illud de excom. min. Nec repugnat in dubijs benigniorem interpetationem faciendam esse c. pœnis de reg. iur. lib. 6. l. interpretatione ff. de pen. nam non sumus in penis. Præterea in foro interiori sumus, & idcirco tutiorem partem amplexari debemus. Et facit pro hac sententia decretum iam relatum quò prohibetur, ne Sacerdos absoluat à casibus reseruatis Romano Pont. vbi dubitat, an reseruari sint.

2 Verùm † an Vicarius Episcopi in casus reseruatos ab Episcopo suo incidat? Videbatur dicendum ipsum non incidere; idem enim tribunal Episcopi, & Vicarij eius est c. non putamus de consuet. vnde nec ab ipso ad Episcopum appellari potest.

Contrariam opinionem tamen veriorẽ esse censeo. Nam, vbi Vicarius delinquit tanquam priuatus subiectus est Episcopo sicut alij, vt dixit Glos. in cap. 1. in verb Rationabili de off. Vic. lib. 6. & ibi Archid. & alij, & Sbroz. de Vic. Episc. lib. 3. q. 57. num. 8. cum seq. Non obstat supradictum, quoniam locum habet, vbi in ijs, quę pertinent ad suum officium, delinquit, ita Gloss. ead. ibi inquit. Verùm, qua ratione absoluetur? Planè ab Episcopo, vel eius delegato, vel si ipse habet potestatem concedendi facultatem absoluendi alijs, poterit facultatem dare alicui, vt se absoluat; nam & Episcopus, si in casum incidat reseruatum Romano Pont. à quo ipse alios absoluere potest, delegãdo eam facultatem alteri ab eo absolui valet, arg; sic sacra Congreg. declarauit apud Trid. Synod, sess. 24. de Reform. cap. 6. Nec facit si dicatur se ipsum quodammodo absoluere cum delegatus delegantis officio frangatur; nam id locum haberet, vbi iurisdictio delegata est ab eo, cui iurisdictio inhæret ordinaria; at Vicarius hic subdelegat, subdelegatus autem fungitur vice primi delegantis, ac perinde est ac si ipse primo delegans delegasset, quo casu sine dubitatione Vicarius absolui posset. Et de quæstione satis. Atqui, si extra diœcesim in casum reseruatum incidit, an reseruatio erit? hoc in sequen. explicabimus.

SVMMA.

1 *Incidens in casum reseruatum in alterius diœcesi, an sit reseruatus.*

§. I.

1 QVestio explicanda nobis hęc est, † an qui in casũ in sua diœcesi reseruatũ incidit in alterius diœcesi, egeat absolutione superioris, seu licentia, vt possit à superiore absolui. Videbatur dicendum reseruatũ non esse; nam, qui delictum committit in alterius diœcesi, pro quo excommunicatio in sua diœcesi lata est, in excommunicationem non incidit, vt habetur in c. fin. de constit. lib. 6. ergo idẽ & hic; extra. n. diœcesim iurisdictio Episcopi non extenditur l. fin. ff. de iurisd. om. iud. Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet vel delictum extra diœcesim committatur, reseruatum tamen esse. Nam forum interius obligat parochianum subditum etiam extra Territorium delinquentẽ, vt tradunt DD. & Abb. in c. omnis de pœnit. communis. n. sententia hæc est. Idq. meritò; nam anima obligatur, quę nullo loco circumscribitur. Nec repugnat ratio contraria; nam ibi agitur de fori exterioris iurisdictione, quæ extra Territorium non pertinet; nam forum interius intendit expurgare animas subditorum à peccatis, & idcirco vbicunq. peccata ab ipsis committãtur, eiusq. iurisdictio sua pertinet: at iurisdictio fori exterioris considerat pacem exteriorem, quæ quoad iurisdictionem alterius ad ordinarium non pertinet. In hac igitur quæst. sic concludendum censeo, sed iam ad aliam quęstionem transeamus.

SVMMA.

1 *Delictum commissum à non subdito non reseruatum in sua diœcesi, an erit reseruatum, si alterius diœcesis subditus fiat, vbi est reseruatum.*

§. II.

1 SEcunda quæstio hæc est, † an si quis non subditus delictum non reseruatum committat in diœcesi, vbi domicilium habet; & deinceps domicilium in alteram diœcesim transferat, vbi est delictum illud reseruatum, an inquam hic egebit absolutione reseruantis? In hac quæstione breuiter concludo absolutione hac egere. Et hoc ob eam rationem, quoniam inspicitur forum quo ad modum agendi, vbi res agitur, vt tradit Bartol. in l. omnes populi ff. de iust. & iur. at in foro ad quem transfert, reseruatum est, ergo vti reseruatum agetur.

Quare

Quare, si quis delictum commisit nondum reseruatum, & antequam absoluatur, Episcopus sibi ipsum reseruet, ob proximam rationem & delictum ante reseruationem commissum reseruatum erit. Nec repugnat, si dicatur lex ad futura pertinet cap. fin. de constit. proprium. n. est legis prospicere futura; Et excõmunicationem latam per aliquod delictũ non afficere eum, qui prius delictum commisit; nam quoad excommunicationem ideirco ipsa non afficit, quoniam non adest contumacia, & ob id excommunicari nequit, vt probaui in Tract. meo de Cens. At hic non contumacia, sed delictum tãtum inspicitur. Non repugnat etiam, quod dictum est de lege; nam immò ad præterita pertinet, quæ decisa nõ sunt quoad modum agendi in iudicio, vt tradit Bart. eod. in loco. Hinc lex declarant, pertinet etiam ad præterita. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo. Verùm quid de peregrinis, & vagabundis? hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Vagabundi quinam sint.*
2 *An habeant proprium Parochum.*
3 *An subijciantur dispositioni cap. omnis de pœnit.*
4 *An in casus reseruatos incidant.*
5 *Cui confiteri debeant.*

§. III.

§. QVæstio explicanda nobis proposita hæc est, Vagabundi cui confiteri debeant, ac possint. In qua quæstione Palud. & Ant. inquiunt Vagabundos non solùm cõfiteri posse Parocho eius Parochiæ, in quam diuerterunt, verum & eis, quibus licebit, hos sequitur, ac refert Nauar. in cap placuit. n. 79. de pœnit. dist. 6. & quamuis opinio hæc repugnare videatur dispositioni. cap. omnis de pœnit. tamen Nauar. inquit nihil facere; nam canon ille, qui vult pœnitẽtem suo Parocho confiteri, loquitur de ijs, qui parocho alicui subiecti sunt, cuiusmodi non sunt vagabundi. Postremò inquit Nauar. Nullus tenetur hũc Vagabundum audire confitentem, nisi velit, ergo nec ipse Vagabundus tenetur confiteri peccata, nisi vbi voluerit; quod enim operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito l. fin. §. fin. ff. de leg. 3.

Quid igitur concludendum? quò dilucidior materia hæc sit, hæc contemplabimur. Primum quinam Vagabundus sit. Deinde, an habeat proprium Parochum. Tertiò an subditus sit dispositioni. cit. cap. omnis, de pœnit. Quartò, an in casus reseruatos incidat, & in quos. Postremò, cui cõfiteri debeat, & à quo absolui.

1 Quoad primum igitur † Vagabundus est is, qui nullum certum domicilium habet, ita dixit Gloss. communiter recept. in l. hæres absens, §. proinde, versic. At si quo, ff. de iud.

2 Quoad secundum † teneo, & hunc parochũ habere; nam Parochi plures sunt: primus Romanus Pont. est (totus enim orbis terrarum eius est Parochia cap. cuncta per mundum, 9. quæst. 3. ergo & totius orbis parochus est.) Secundò Episcopus in sua diœcesi; nam & ipsius diœcesis tota eius Parochia est, ergo & diœcesis totius Parochus est cap. Episcopus de off. ordin. Tertius est simplex sacerdos, qui animarum curam habet; suæ. n. Parochiæ parochus est, cap. omnis de pœnit. Cum igitur ita sit, quamuis vagabundus, nec tertium, nec secundum habeat, primum tamen ipsum habere pro certo habendum est, scil. Roman. Pont. id quod hinc patet, quoniam si contrarium diceremus acephalus hic esset, quod non minus absurdum, quam impium est; qua enim ratione à iurisdictione Romani Pont. exire potest? quocunque enim proficiscatur, semper in Parochia eius erit, arg. extrauag. vnam sanctam, de maior. & obed. Sicut igitur in diœcesi Episcopi si habitationem mutet, modo à diœcesi non abeat semper eius Episcopi Parochianus est, ita etiam & hic vagabundus, quocunque se diuertat, semper Romanus Pontif. eius est Parochus: non igitur sine Parocho vagabundus est?

3 Quoad † tertium, scilicet an subiectus sit dispositioni cit. cap. omnis. Quicquid dixerit Nauar. concludo Vagabundum ei canoni subiectum esse. Primò, quoniam canon ille auctoritate Romani Pont. latus est; (etsi. n. in concilio latus est, quod autem concilium generale non congregatur, nisi auctoritate Rom. Pont. neque in eo constituta, ac decreta valent, nisi ab eo confirmentur, vt habetur apud Trident. Synod. in fin. est enim supra *Concilium*, vt habetur in Bulla Cœnæ *Domini* cap. 2. & vt ibi in meo Tract. declaraui,) at iuri huiusmodi pontificio omnis Christianus subiectus est, cap. fin. de constit. & cit. extrauag. vnam sanctam, de maior. & obed. ergo & Vagabundi subditi erunt. Postremò facit, quoniam, si contrarium diceremus Vagabundus semel in anno confiteri sua peccata, Eucharistiamq́. *in* Paschate sumere non teneretur, quæ duo per eum Canonem decreta, ac præscripta sunt; at hoc est absurdum, ergo non dicendum, l. nam absurdum, ff. de bon. libert. Et de hac tertia quæstione, & de hoc etiam hactenus.

4 Quoad quartam, scil. † an Vagabundus in casus reseruatos incidat, & in quos. Breuiter concludendum est ob prædicta in casus Romano Pont. reseruatos tantùm incidere; non autem in casus ab alijs reseruatos; nam aliorum inferiorum Parochianus non est, ex quo domicilium in eorum diœcesibus non habet; qua vna ratione Parochianus alicuius quis fit; esto igitur in casum aliquem reseruatũ ab aliquo Episcopo incidat, ipsi tamen reseruatum

non

non erit, cum eius subditus non sit, & de hoc itidem hactenus, quod notandum est.

5 Quoad postremam, † cui scilicet confiteri vagabundi possint, ac debeant; planè de ipso Romano Pont. non est quod dubitemus, ex quo eius Parochianus est.

Verùm quòd Romani Pont. facultas non facile habetur, qua ratione seu quo iure alteri subijciunt, confiteri possunt? Planè ex tacita licentia Romani Pontificis, vel eius tacita delegatione; ex quo.n. Summus Pont. non ignorat genus hoc hominum, & nullum præter se parochus habere; (omnia enim iura in suo pectore habet cap. 1. de rescript. lib. 6.) meritò videtur ipsis liberam hanc licentiam condonare, vt possint, cui velint probato Sacerdoti ad sacramenta administranda sua peccata confiteri, & sacramenta alia recipere cùm ob animarum salutem, arg. l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun. Tum quòd periculum animarum adireut, si contrarium esset, quod dicendum non est argum. eorum, quæ tradidit Trid. Synod. sess. 14. cap. 7. de casib. reseruat. & cap. super eo, de hæret. lib. 6. Quoad hanc quæst. igitur sic concludendū censeo, quamuis DD. in hoc varij fuerint, & confusè rem hanc pertractarunt. Quæ diximus autem de Vagabundis, eadem sentimus de ijs, qui certas sedes non habent, & nouas quærunt. Postremò regularibus confiteri possunt quocunque tempore, vt supra dixi. Addo per Eugenium IV. statutum esse habito respectu ad Sacramētum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, vt subditi sint Parocho in cuius Parochia sunt tempore Paschatis, vt etiam probaui cap. 15. §. 7. Immò quoad ieiunia, & dies festos seruari debent, quæ seruantur in loco vbi sunt. At quid de peregrinis? Hoc in seq. explicabimus.

SVMMA.

1 *Peregrini quibus confiteri peccata possint.*
2 *Peregrini quinam sint.*
3 *Parochus simplex dans licentiam alicui peregrinandi an facultatem tribuat ei confitendi cui voluerit, & quid de Episcopo eam licentiam dante.*
4 *Peregrini an à casibus reseruatis absolui possint.*

§. IV.

1 §. † QVæstio nobis explicanda hæc est, peregrini à quo in foro conscientiæ absolui possint. † Peregrinus autem
2 quinam sit, declaraui in Tract. meo de Bulla Cœnæ Domini cap. 10. num. 2. Quoad quęstionem igitur hanc Victor. in Summ. Sacram. de confess. num. 155. sic distinguit. Aut Parochiani de licentia Parochi peregrinantur, vt olim fiebant, & tunc posse, cui velint confiteri, ob auctoritatem eis à parocho traditam existimauit. Aut licentiam non habent, & tunc inquit eos non posse, cui velint peccata confiteri, sed in Ecclesia tantum Cathedrali eius loci, in quo peregrinantur. Hæc opinio mihi hodie nullo modo placet, nec etiam vera est; nam, vbi extra diœcesim parochiani eunt, licentia simplicis parochi non sufficit. Id quod hinc probatur, quoniam vt parochianus diœcesis possit absolui à Parocho alterius diœcesis necessariò requiritur, vt probatus sit ab ordinario pœnitentis, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 23. cap. 15. de Reform. at in casu nostro alterius diœcesis Sacerdos, quamuis à suo ordinario probatus sit ad sacramentū pœnitentiæ administrandum, non tamen probatus est ab ordinario pœnitentis, ergo absolui ab eo non potest; alioquin ab vno Episcopo probatus in vniuerso orbis terrarum pro approbato haberetur, sed contrarium consuetudine seruari videmus, ergo ab hac consuetudine discedere non possumus. Postremò, si hoc vellemus per licentiam simplicis parochi posse peregrinos cui vis Sacerdoti sua peccata confiteri, & alijs non peregrinis facultatem hanc dare posset; non enim ratio diuersa in hoc, & in illo casu est; at hoc non permittitur, vt per se patet, ergo nec etiā illud permittitur. Licentia igitur à Parocho simplici tradita nullius momenti est. Quare ab hac discedendum est, quamuis antiquo iure vera esse potuisset, hodie tamen ob cit. cap. Trid. Synod. accipienda non est. Præterea iure antiquo, vbi vel clericus, vel laicus peregrinari volebat licentiam Episcopi habere debebat, & non à parocho simplici, vt habetur in cap. non oportet 1. de cons. dist. 5.

Altera fuit opinio Sylu. in verb. Confessor. 1. q. 2. qui idem sentit vno excepto; nam vbi sine licentia peregrinantur, nisi necessitate vrgente confiteri posse dixit in Ecclesia Cathedrali, necessitatem autem intelligit in Paschate, vel in articulo mortis. Hæc opinio quamuis quoad mortis periculum vera sit, (tunc enim potest cuique sua peccata confiteri) quoad reliqua tamen tenenda non est ob prædicta.

Tertia fuit opinio Nauar. in cap. placuit. n. 26. de pœnit. dist. 6. qui eandem distinctionē fecit, sed adiunxit de licentia Episcopi etiā peregrinantes posse absolui à quocunque.

3 Quid igitur concludendum? † Ego sic distinguendum censeo. Aut Peregrinus licentiam habet à simplici suo Parocho peregrinandi; & in hoc casu ob prædicta concludo hunc absolui non posse à quocunque; quandoquidē Sacerdotes alij à suo ordinario probati non sunt, quod requiritur per cit. cap. 15. Id quod multo magis locum habet, vbi non longe peregrinantur, & paulo post essent in patriam redituri.

Aut licentiam habet à suo Episcopo, & in hoc

hoc casu pto certo habeo ipsum absolui posse à quocunq; Sacerdote probato ab ordinario diœcesis; vbi reperitur; nam per licẽtiam eam videtur probasse Sacerdotes alios aliorum ordinariorum (modo ab ipsis ordinarijs fuerint approbati.) Id quod locum habere sentio, non solum vbi expressè licentiam habuit, verùm etiã, vbi tacitè, vt potè, quia sciunt quosdam sic peregrinari, et consueuisse sacramenta recipere, & ob id tacendo videtur consentire præsertim quod verisimile est, si licentia hęc petita esset facillimè ipsam concessurum esse, ergo perinde est, atq; si concessa esset arg. eorum, quæ dixit Gloss. communiter recept. in l. tale pactum, ff. de pact. Poterunt tamen confiteri regularibus; nam ipsi ex priuilegio possunt quoscunq; ad se venientes absoluere, vt dixit Nauar. in Man. cap. 21. nu. 266. ex priuilegio Sixti iv. Per priuilegium tamen Eugenij iv. dic vt supra proximè conclusi.

4 Excipio tamen † casus reseruatos; nam per simplicem licentiam, etiam concessam expressè confitendi alteri sua peccata, non intelligitur facultas concessa absoluendi à reseruatis, cap. pen. de pœnit. lib. 6. c. qui ad agendum de procurat. cum simil. atq. sic de communi sententia testatur Plaud. in p. 1. cas. cons. 29. vt scil. nõ intelligatur data facultas absoluendi à reseruatis, nisi speciatim huiusmodi facultas eis detur, & ita Nauar. ibid. & in c. placuit, nu. 63. de pęnit. dist. 6. per cit. c. pen. Accedit postremò decretũ Clem. viij. supra relatũ, vbi specialis licentia impetrari debet, quò quis à casibus reseruatis absolui posit, vt dicitur in vers. Cũ nouo, & speciali. In hac igitur quæstione, sic concludendum censeo. Peregrinos autem non accipimus eos, qui assiduè peregrinãtur; nam hi pro vagabundis habentur, de quibus iam dictum est: sed eos tantum accipimus, qui visunt aliquando pia aliqua loca, vt potè eunt ad Vrbem, vel ad sanctissimam Mariæ Lauretanæ ędẽ, aut sancti Iacobi de Galitia, & huiusmodi pia loca, vt in tractatu meo de Bulla Cœnæ Domini declaraui.

5 Atqui † si quis facultatem habeat ab Episcopo loci absoluendi à reseruatis, an absoluere possunt alterius diœcesis ad se venientes habẽtes casus reseruatos à suo Episcopo? Nauarrus in cons. 21. de pęnit. inquit se magno labore sustinuisse, quod posit, cuius opinio mihi non placet, nam speciatim à reseruante facultatem habere debet, vt nouissimè per Decretum Clem. viij. statutum est, quod supra relatum est; nam & contrarium ante decretum tenuit Med. in Sum. lib. 1. cap. 10. §. & sequuntur alij, quos refert Hieronym. à Sorb. Capucinus in Compend. priuileg. Mend. in verb. Absolutio quoad seculares 2. p. cap. 60. Habent autem multa priuilegia peregrini; sunt enim sub tutela Eccl. c. 1. de cler. peregrin. & offendentes eos, dum ad vrbem eunt, sunt excommunicati per Bullam Cœnæ Domini. Item aliud priuilegium habetur in c. fin. de treug. & pact. Bona decedentium suis ceduntur, vel si sui non adsint, pauperibus auth. omnes peregrini, C. com. de success. Verùm quid de ijs, qui longè à patria absunt studiorum gratia, vel negotiandi, an à casibus reseruatis absolui poterunt, vbi vitam degunt. Hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Scholares, qui à patria longe absunt, à quibus absolui possint.*

2 *Mercatores à quibus absoluantur.*

§. V.

1 §. † POstremò vidẽdũ est de scholaribus, & mercatoribus à quibus absoluantur. In qua quæstione breuiter concludendum censeo. Aut facillimè possunt adire suos parochos, & ordinarios, & in hoc casu absolui in loco, vbi sunt, nequeunt; quando quidem verisimile non est tacitam licentiam à suis eis dari; ex quo igitur expressam non habent, neq; tacitam, absolui ab alijs nequeunt, cùm absoluentes iurisdictionem habere debeant, c. omnis de pęnit. Quare discipuli, qui Barbianum incolũt, & non longe absunt à suis domicilijs absolui à parocho Barbiani nequeunt.

Aut longè absunt breui, tamen in patriam redituri, & in hoc casu idem censeo. Qui ergo Bononiam proficiscitur, vt modicum temporis ibi moretur absolui, ibi non poterit. Excipio tamen, & in hoc casu, & in priori, vbi regulares adirent, quando quidem in antecedenti, §. dixi priuilegium ipsos habente in suis Ecclesijs absoluendi omnes, qui ipsos adeunt à Sixto iv. quãuis quoad casus reseruatos secus sit.

Aut diutius abfuturi sunt, vt potè per annum, & plus, & minus. Et in hoc casu à parocho, in cuius parochia viuunt absolui poterũt id quod consuetudine receptum esse testatur Nauar. in c. placuit, nu. 96. de pęnit. dist. 6. Poterunt tamen absolui etiam à Regularibus, sicuti proxime dixi.

Verùm quid de casib. reseruatis? Planè sentio ab ordinario illius loci absolui posse, quasi domicilium ibi habeant; esto enim animum reuertendi domum habeant, illa tamen habitatio pro domicilio ipsis est. Quare à quibuscunque casibus reseruatis ab ordinario, et domicilij absolui poterunt: immò, quod domicilium habere ibi cẽsentur, si in casus inciderunt reseruatos, ordinario domicilij, qui reseruati non sunt ab ordinario, vbi tunc habitant, quasi nouum domicilium contraxerint pro non reseruatis habentur. Nec repugnat decretum Clem. viij. supra relat. nam locum habet, vbi domicilium, vel quasi domicilium aliò

2 quis non transferat. † Et hæc, quæ diximus de Scho-

de Scholaribus locum habent etiam in Mercatoribus ead. ratione. Quò igitur in casus reseruatos quis incidat subditus ei ordinario esse debet, qui casus sibi reseruauit: sed de ijs agamus, qui ipsos non incidunt; id quod in seq. tractabimus.

S V M M A.

1 *Subditus qui non est ordinario, qui casus sibi reseruauit, in eos casus non incidit.*

§. VI.

§. QVi in casus reseruatos inciderēt vidimus, iā videamus de ijs, qui in eos nō
1 incidāt. † Primum igitur in hos casus reseruatos non incidit, qui ei subditus non est, qui casus sibi reseruauit; obligare enim eum non potest arg. l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Postremò ratio, quamobrem hi casus reseruantur, ea est, quò subditorum animæ saluæ sint, quarum rationem ordinarius reddere habet; at in non subditis hoc cessat, ergo & dispositio cessare debet c. cum cessante de appell. & l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. Quare aliūde venientes, & delicta reseruata committentes, si domicilium illic non habent, ea reseruatione non tenentur; non enim in foro consciētiæ ratione delicti forum contrahitur, vt dixit Gloss. pen. in c. placuit, 16. q. 1. quam communiter receptam sequitur Abb. in c. cùm contingat, nu. 39. de for. comper. & in c. 1. de rapt. & c. quod autem de pœnit. Nauar. in c. placuit de pœnit. dist. 6. nu. 83. ob rationes supra allatas.

Non etiam Religioni exempti ob rationes proximè allatas, & ita Couar. id pluribus egit in Pract. quest. cap. 11. num. 4. vers. Hi tamen si qua necessitate vid.

Nec etiam Par eius, qui casus sibi reseruauit; non enim par in parem imperium habet. l. ille à quo, §. intempestiuum, ff. ad Trebell. c. innotuit de elect.

Multo minus superior: non igitur Legatus à Latere: non Nuncij Apostolici in casus reseruatos ab ordinarijs Prouincialibus, incident idest reseruatione obligabuntur.

Postremò nec ipsemet, qui casus reseruauit; non. n. in se ipsum iurisdictionem habet. Hinc nec se excommunicare potest, vt in eod. Tract. meo probaui Tab. 1. cap. 17. §. 6. Sed de alijs exceptionibus agamus, de quib. in seq.

S V M M A.

1 *Subditi qui sunt tempore, quo delictum reseruatum committunt, si ante absolutionem domicilium mutent, ea reseruatione non tenentur.*
2 *Item, qui re vera delictum non commisit.*
3 *Item, qui commisit, sed vsum rationis non habet.*
4 *Item, qui cōmisit, sed ab eo semel fuit absolutus.*

§. VII.

1 §. SEcundò † ea reseruatione non tenentur, qui subditi quidem sunt tempore, quo delictum reseruatum committūt, sed antequam absoluantur, desinunt esse subditi, & alio proficiscuntur domicilium transferendo, vbi eius peccati reseruatio non est arg. l. cum quędam puella à contrario sensu, ff. de iurisd. iur. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam, qui in excommunicationem incidit reseruatam ordinario, ab eo tantum absolui debet, quamuis alio domicilium transferat, ergo idem in casu nostro dicendum videtur. Atqui à conclusione proposita discedendum non est. Nec repugnat oppositum de excommunicatione; nam ipsa afficit, statim atq; delictum contumaciæ commisit, & postea quam sic affectus est, non tollitur nisi absolutione ab eo data, qui sibi eam reseruauit, c. cùm desideres iunct. c. nuper de sent. excom. at reseruatio hæc operatur solum tempore absolutionis, & idcirco, ex quo integra re domicilium transferunt, meritò reseruatione illa non tenentur, & ideo supra conclusimus ipso iure tolli hac ratione reseruationem.

2 Tertiò † non obligatur casuum reseruatione, vbi delictum reseruatum non commisit, etiam si conatus sit ipsum committere; sicut nec in pœnam ipso iure latam, quis non incidit, nisi debitum perfectum sit, vt dixit Gloss. communiter recept. in c. fin. de iure patr. ergo idem & hic. Quare vel existimet delictum, quod commisit, esse reseruatum, vel si dicat, etsi reseruatum sit volo illud committere, reseruatum non erit; vt enim reseruatum sit, ad eum pertinet reseruare, qui iurisdictionem habet, qua delictum committens caret, & idcirco per hunc suum animum reseruatum non est. Contrarium tamen suadere videtur, quoniam, qui per contemptū facit, quod non est peccatum, & in animo habeat illud facere, quāuis peccatum non sit, peccat, vt DD. communiter concludunt, ergò idem hic, Atqui à proposita opinione discedendum non est. Nec repugnat ratio proposita; idcirco. n. quod peccatum non est, contemptu peccatum fit, quoniam sola voluntate peccatum committitur, vt habetur in vltimis præceptis Decalogi: at reseruatio non fit sola voluntate delictum committentis; (reseruatio. n. peccatum non est) sed requiritur Iurisdictio, quam non habet peccatum committens. Non etiam ob prædicta, qui cōsulit alicui, vt delictū reseruatū committat.

Non etiam reseruatione tenetur is, qui in casum reseruatum incidit, vbi eius reseruationem ante absolutionē sustulit ordinarius, qui reseruauit; se habet enim hic sicut is, qui domicilium transtulit eo, vbi casus reseruatus nō est, de quo supra egi.

3 Quar-

3 Quartò † vbi qui commisit casum reseruatum, vsum rationis capax non erat, cuiusmodi sunt furiosi, impuberes, & huiusmodi; non.n. hi mortiferè peccant, ex quo quid agant non intelligunt arg. Clem. vnic. de hom. Quare & vino obrutus, vel somno ita vt non intelligat actum, quem gerat, si delictum reseruatum cómittat reseruatum non erit.

4 Postremò † reseruatum non erit peccatum, vbi, qui illud commisit semel ab eo fuit absolutus, si enim deinceps illud confiteatur superioris reseruantis autoritate opus non erit l. boues. §. hoc sermone, ff. de verb. sig. Sed de his hactenus; iam ad formam transeamus.

DE FORMA, SEV MODO reseruandi sibi casus, & ab ipsis absoluendi. Cap. XXXX.

S V M M A.

1 *Reseruare sibi casus, seu peccata duobus modis quis potest.*

POstremò de forma, qua casus reseruantur, nec non ab ipsis quis 1 absoluitur nobis agendú est † quoad primum igitur casus reseruantur duobus modis, scil. per constitutionem, seu legem, & per litteras, seu epistolam non legis more latam, idest vel à lege, vel ab homine.

Per constitutionem, vbi constitutione facta Episcopus casus sibi reseruat, quamobrem ét ab Episcopis inter constitutiones Synodales collocari solent; Et ratione hac reseruatio facta, operatur etiam post mortem Episcopi; ná perpetua est arg. c. fin. de off. deleg. & ibi Abb. nam inquit statutum Episcopi perpetuum esse, & facit l. leges, & constitutiones, C. de leg. & Gloss. in c. à nobis. 1. de sent. excom. & quæ pluribus egi, ego in tract. de Censur. Tab. 1. cap. 9. §. 4.

Per litteras verò, seu epist. reseruatur, vbi s. reseruat sibi simpliciter casus, & inter Const. collocet, quo casu morte reseruantis tolluntur eit. c. à nobis. 1. de sent. excom. Sicut igitur de censuris dicitur partim ab homine, partim à iure ferri, quod in quam sententiam accipiendum esset declaraui in tract. de Censur. Tab. 1. cap. 2. §. 1. ita casus hos partim ab homine, vbi scil. non per constitutionem reseruantur: partim à iure, vbi per constitutionem reseruari dici potest: Sed iam de forma absolutionis eorumdem agamus.

S V M M A.

1 *Forma, seu modus adhibendus, quo quis à casib. reseruatis absoluatur.*

§. 1.

§. 1 FOrma demum, seu modus adhibendus, quo à reseruatis quis absoluatur hic est. Primò, vt pœnitens adeat Episcopum, qui peccata sibi reseruauit, & ei omnia sua peccata tam reseruata, quàm non reseruata confiteatur, & absoluatur; id quod dubitatione caret, cùm Episcopus sit Parochus omnium suæ diœcesis, vt DD. inquiunt in cap. omnis de pœnit. Verùm, quid si Episcopus absoluere à reseruatis tantum velit. Videbatur dicendum id non posse. Tum quòd peccatorum confessio integra esse debet, c. omnis de pœnit. ibi. n. dicitur omnia peccata, saltem semel in annum confiteri proprio Sacerdoti debere. Si omnia igitur confiteri debet, ergo integra vtsic postulatur, & non quorundam tantùm; qui. n. omne dicit, nihil excludit, l. Iulianus, ff. ad exhiben. Idem habetur apud Trid. Synod. sess. 14. cap. 5. de confess. in vers. Ex his colligitur. Idq. meritò, pœnitens enim se habet sicut ægrotus: at ægrotus si erubescat vulnus Medico detegere, non curabit illud Medicus, ergo idem & hic, atq. sic argumentatur ibi sancta Synod. in vers. Si enim erubescat ægrotus. Hinc, qui sciens in confessione aliquod peccatum omittit, nihil facit, vt dicitur eod. cap. 5. vers. Itaq. dum omnia. Si ergo integra peccatorum confessio esse debet, ergo et absolutio integra postulatur. Non igitur videtur Episcopus posse absoluere à casibus reseruatis tantùm.

Contrariam opinionem tamen sequi debemus, scil. Episcopum posse à reseruatis, tantùm absoluere etiam si alia peccata non audierit, vel quia noluit, vel quia non potuit. Primò, quoniam ita consuetudine receptum videtur. Postremò integra confessio esse debet ex parte pœnitentis, scil. vt velit, ac paratus sit sua peccata confiteri, quantum in se est, non autem si aliunde impediatur. Hinc si obliuione peccatum aliquod omittat, absolutio tamé data valet, vt dicitur ab ead. Synod. c. 5. versic. Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti, non occurrunt in vniuersum eadem in confessione inclusa esse intelliguntur. Hinc in articulo mortis constitutus, qui aliqua peccata confessus rationis vsum amisit, absolui potest, esto omnia peccata non sit confessus, vt DD. omnes concludunt, ergo & Episcopus ab soluere à reseruatis tãtum poterit, esto aliorũ peccatorum confessio facta non sit. Nec repugnat ratio supra posita, de integritate confessionis; nam locum habet, vbi per pœnitentem staretur, quò minus peccata integrè confiteretur, quòd hic non contingit.

Quare ob eandem rationem, & Sacerdos poterit absoluere à non reseruatis, & mittere pœnitentem ad Episcopum, qui à reseruatis eum

eum absoluat; nam & ita consuetudine seruatur, & DD. cōiter concludunt. Cōfiteri tamen & reseruata Sacerdoti debet, quamuis absoluere ab ipsis nequeat, vt inquit S.Thom. lib.4. sent. d.17 q.3. art.4. quem Scot. & cōis sequitur, vt testatur Nauar. in Man.cap.9. num.14. quamuis opinio hæc cōis mihi non arrideat. Primò, qm̄ Cōfessarius hic nullam iurisdictionem habet super casus reseruatos, ex quo per reseruationem iurisdictio ei adempta est, vt probauimus antea, ergo nulla ratio suadet, quamobrem teneatur ei hæc peccata cōfiteri. Secundò, quòd confessio fit, vt quis absoluatur, vel legitur, seu vt absolutionem ei tribuat, vel deneget de iure, seu obliget ad pœnitentiam iuxta illud Christi Domini. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Ac in casibus reseruatis (articulo mortis excepto) simplices Sacerdotes Confessarij cōi iure nihil possunt, vt dicitur à Trid. Syn. sess. 14. de pœnit. in cap. de casuum reseruat. Tertiò, quoniā potestas absoluendi, quæ dicitur clauis iurisdictionis, & potestas interrogandi, & examinandi pœnitentē, quę dicitur clauis scientiæ simul semper sunt in foro cōscientiæ, & vna sine alia esse nō potest; qui.n. absoluere pōt, hic & cognoscere; & è contrario, qui non potest absoluere, nec peccata cognoscere, vt sensit Illustris. Tolet. lib.1. Instit. Sacerd. c.3. n.7. cum seq. At confessarius hic absoluere non potest à peccatis reseruatis, ergo nec ea cognoscere, ergo nec pœnitens ei ipsa patefacere tenetur; si.n. teneretur aliquid posset, qd̄ omnino negat S.Synod. Hac igitur solidissima ratione opinio hæc maximè niti mihi videtur. Postremò, si confiteri peccata quis hæc deberet, confessio hæc inutilis videretur, ex quo nihil potest in his Confessarius: at Deus, & Natura nihil frustra operantur, arg. l. non cognoscendum, §. si procuratori, ff. de procurat. cog. Accedit, ꝙ superiori licet absoluere à reseruatis, & non alijs, ergo & è cōtrario. Nec facit, si dicatur erubescit pœnitens; nam erubescentia illa, & apud alios esse potest, & idcirco nihil interesse an huic, vel illi confiteatur. Nec faciunt supra contraria allegata; non.n. necessariò concluditur ad confitendum eum teneri; quamuis ei confiteri possit. Postremò, esto Confessarius edoceatur de statum pœnitentis per eam confessionem, nihil tamen de ipso potest decernere, ex quo, vt sæpius dixi, in reseruatis nihil potest. Non obstat etiam communem opinionē esse, quandoquidem solidiori ratione non nititur; fundatur enim ea communi regula, quæ traditur peccata oīa explicanda esse, quæ tamen regula multas exceptiones patitur, vt supra probauimus. Concludo igitur pœnitentem nō teneri peccata reseruata ei confiteri, qui ab ipsis absolui non potest, & facit pro hac opinione, quæ dixit Nauar. in cons. 24. de pœnit. qua in re iudicio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ me omnino submitto. Et de quæstione hac satis.

Ex his apparet, & habemus alterū modum, quo à reseruatis absolui possumus, scil. vt ab Episcopo absoluamur, etiam si alia peccata ei non confiteamur.

Habemus etiam tertium modum, vt Parochus absoluat ab alijs peccatis, quoad reseruata mittat ad Episcopum.

Quartus modus est, vt ipse pœnitens petat licentiam ab Epō, vel ipse confessarius tacito pœnitentis nomine, vel alius eadē ratione, vt absolui possit ab inferiore ipso Epō, qđ vsitatissimum est; tunc enim legitimè absoluetur.

Postremus modus est, vt Episcopus mandatum Clem. VIII. obseruet, quod scripsit sacra Congreg. ad Archiepiscopum Neapolitanum, quod refertur à Steph. quar. in summ. Bullar. in verb. Casus reseruati incip. Sequuntur litteræ sacræ Congreg. in vers. Interim; sic.n. dicitur ibi de ipsius Sanctitatis suę mādato ijdē Ordinarij monentur, vt per totam suam diœcesim, & præsertim in ijs locis, qui à Ciuitate, & Cathedrali sede longius remoti sunt, pœnitentiarios, aliosq̄. Sacerdotes constituant, ac delegent, quibus facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis cōcedant; ita vt his quoq; liceat eandē alijs Cōfessarijs, si opus sit, etiam viua voce impartiri: idq̄. maximè in solēnioribus, & præcipuis anni festiuitatibus; vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit hmōi sacerdotum copia ad peragendam confessionem alliciantur; quia alioquin plerią., vel ob id ipsum omittere possent si necesse haberent pœnitētiæ ministros, quibus indigent longius quærere. Hæc ibi, ex quib. patet, quantum Ecclesia studeat, vt pœnitentes sacerdotes paratos habeant, quo à peccatis etiam reseruatis absoluātur. Et de ijs, quæ ad Epm̄ pertinēt habito respectu ad iurisdictionē fori interioris hactenus, ad materiā, ex qua habito respectu ad fori mixti iurisdictionem transeamus.

DE INDVLGENTIIS, Materia ex qua potestatis Episcopalis prima, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori mixti. Cap. XLI.

SVMMA.

1 *Indulgentias Episcopus concedere potest.*
2 *Indulgentias concedendi facultatem delegare Episcopus potest.*

BSOLVTA materia, ex qua potestatis Episcopalis habito respectu ad iurisdictionem fori interioris, idest conscientiæ, secundo loco agendum est de materia ex qua eiusdem potestatis sed fori mixti. Et quoniam

hæc complectitur Indulgentias, Concionem, lectionem sacræ Scripturæ; postremò pœnitentias publicas; ob eam rem primò de Indulgentijs, deinceps de reliquis agamus; de quibus hæc contemplabimur. Primùm an Episcopus ipsa concedere possit. Secundò quousque Episcoporum potestas pertineat quoad hoc. Tertiò, quibus concedere possit. Postremò, qua forma, dubitationibus nonnullis sublatis, quæ circa hanc materiam contingere solent.

1 Quoad primam quæstionem igitur † Episcopus Indulgentias itidem concedere potest, vt habetur in c.nostro de pœn. & c.cùm ex eo, vers. Ad hæc quia eod. & c.fin.eod.lib.6. Idque meritò; nam concedere Indulgentias est iurisdictionis voluntariæ, vt dixit Abb. in cit.cap. nostro in fin. & in cap. accedentibus nu.4. de excess. prælat. Iure igitur Episcopus concedere ipsa potest. Quare, quòd Episcopus statim atque confirmatus est, vel sacerdos nõ sit; ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere potest, vt dixit Gloss. communiter recept. in c.transmissa de elect. ob eam rem & non consecratus, & non sacerdos eas concedere poterit, ita dixit S.Thom. lib 4.dist.25.art.2.& sequitur Abb. in cit.cap. accedentibus nu.4. & Addit. ad eum, & Anchar. in Clem. abusionibus not.5. nu.7. de pœnit. & remiss. & ita Abb. in cap. suffraganeis in fin. de elect. communisq́. DD. sententia hæc est, esto hodie id nequeat, nisi

2 seruatis, quæ diximus supra c.8. §.1. † Item, quoniam ea, quæ Iurisdictionis sunt mandari, ac delegari possunt de iure Pontificio, vt habetur in cap. aqua, & ibi Abb. ac DD. de consecr. eccl. vel alt. & c.quod sedes, & ibi quoq; Abb. de off.ordin. ob eam rem & suo Vicario, & alteri etiam clerico facultatem eas dandi concedere potest, atque sic dixit Nauar. in Tract. de Iubilæo not.3. & vlt.n.8. & 12. Ex his apparet simplices parochos etiam sacerdotes Indulgentias concedere non posse, ex quo iurisdictionẽ hanc non habent, sed fori tantum cõscientiæ cap. omnis de pœnit. & dixit S.Thom. lib.4.dist.20.quæst.1. & Addit. ad Abb. in eod. cap. accedentibus.

SVMMA.

1 *Episcopus quas indulgentias concedere possit.*
2 *Indulgentia concessa vltra potestatem an valeat.*

§. I.

1 §. SEcunda quæstio est † quousque potestas hæc Episcopi pertineat, idest quas indulgentias concedere possint. In qua quæstione concludendum est in dedicatione Ecclesiæ vnius anni Indulgentiam concedere posse, vt habetur in c.ex eo vers. Ad hæc quia de pœnit. Idq́. vel ab vno solo Episcopo, vel à pluribus dedicetur. Aliàs verò quadraginta dierum, vt hr ibid. in cit.c.ex eo. Decernimus, dicitur ibi, de prælatis agens, vt dum dedicatur Basilica non extẽdatur Indulgentia extra annũ, siue ab vno solo Episcopo, à pluribusvè dedicetur, atque in vniuersali dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remissio non excedat. Hæc ibi, ex quibus proposita conclusio habetur.

2 Atqui † si in dedicatione vltra annũ, vt pote trium, vel quatuor annorum indulgentia concedatur, an valeat; Videbatur dicendum non valere; nam, ex quo abutitur iurisdictione vlta potestatem indulgentiam cõcedendo, perdere ipsam mereretur arg.c.priuilegium.11.q.3. Contrarium tamen quoad eam partẽ, quæ numerum præscriptum non excedit, valere concludendum est; Tum quòd donationis species est; donatio autem vltra quingentos aureos non insinuata, etsi non valet, vltra quingentos aureos, valet tamen quoad summam quingentorum aureorum, quæ insinuatione non egent l.sancimus, C. de donat. Tum quòd est res separabilis; potest.n.cõcedi vnius diei indulgentia, vel trium, vel quatuor; at in separabilibus vtile per inutile non vitiatur l.vtile, ff.de reg.iur.& l.1.§.Trebatius, ff.de acq.quot. æstiu. ergo saltem valebit quoad præscriptam facultatem, atque sic asseruit Glos. cõtra quosdam in c.fi.de pœnit.& remiss.lib.6.& Archid. quem refert, ac sequitur Abb. in cit.c.cum ex eo in fin. & Azor. Instit. Moral.p.1. lib.4.c.55. q.6. qui de cõi sniа testatur. Non obstat, quod diximus facultatem amittere debere; nam si malè facit, non idcirco priuatus est, ex quo id iure cautum non est, ita sensit Glos. cõiter recept.in c.fin.de iur.patr. Non etiam obstat cit. c.fin.lib.6. vbi, si indulgentiæ contra statutum generalis Concilij relat. in cit.cap. cum ex eo cõcedantur, vires nõ obtinere ibi dr; nam de excessu accipiendũ est, nõ aũt de cõcesso arg. c.in pœnis, de reg.iur.lib.6.& c.odia eod. Concludo igit intra præscriptos terminos valere.

Quid itidẽ si in dedicatione Ecclesiæ plures episcopi interueniant; & quisque annum indulgentiæ concedat, an omnes valebunt, & si non oẽs, quæ valebit? Ego non oẽs valere censeo, vt dicitur in eod. c.fin. de pœnit. lib.6. nam ibi dicitur Indulgentias excedentes Concilium generale, vel ab vno Episcopo, vel à pluribus concedantur, vires non obtinere, ergo non valent omnes.

Quoad secundũ, an saltem valeant vsq; ad præscriptũ numerũ à Cõcilio generali. Breuiter valere concludo ob ea, quæ in antecedenti quæstione diximus, q scil. vtile per inutile nõ vitiatur in separabilibus: At cuius Epi indulgẽtia valebit? Planè sentio eius valere, q dicecesis Eps est, i qua est Ecclesia, quæ dedicatur; nã ei Indulgẽtiæ cõcedũtur pro suis subditis inprimis, alienis aũt subditis indulgẽtias cõcedere qs nõ pot c.quod aũt de pœnit. & remiss. Etenim à nõ suo iudice nemo ligari potest. Ita

non

non à comp. iud. & c. at si clerici de iud. cum simil. cit. à Gloss. in verb. à non suo iudice in cit. c. quod autem: si daretur autem plures Episcopos esse vnius diœcesis in hoc, qui prius eã concederet, eius valeret, qui prius concessit; sicut contingit in baptismi collatione, vbi plures interueniunt; nam, qui prius formam pronunciauit hic baptismum confert, & non alij. In hac igitur conclusione sic concludendum censeo. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Indulgentiæ subditis tantùm concedi possunt.*
2 *Indulgentijs ab vno Episcopo concessis an subditi alterius diœcesis frui possint.*

§. II.

§. TErtia quæstio est, quibus indulgentias Episcopus concedere possit.
1 † In qua questione breuiter cõcludo subditis suis Episcopum Indulgentias concedere tantùm posse; nam sicut ab ipso tantùm ligari possunt, ita & ab eodem absolui, ita habetur in cap. quod autem, & ibi not. de pœnit. Postremò Episcopi in partem solicitudinis vocati sunt, & non in plenitudinem, cap. ad honorem, de aut. & vs. pall. ergo non omnibus fidelibus concedere possunt, sed ijs tantùm, quorum solicitudinem habere debent. Addo concedere Indulgentias Iurisdictionis esse, vt probauimus, ergo in non subditos exerceri nequit arg. cap. fin. de constit. lib. 6. l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Pro regula igitur habebimus Episcopum suis subditis Indulgentias concedere posse, non autem non subditis, atque sic dixit S. Thom. lib. 4. dist. 21. & DD. in c. quod autem de pœnit. & opinionem hanc communiter receptã esse testatur Nauar. in consil. 18. num. 15. vers. Decimosextò de pœnit. Quare, si Episcopus Ecclesiæ Imolensis, exempli gratia Indulgentiam concedat visitantibus Ecclesiam Pontis Sancti, quam ipse cõsecrauit, eam sui subditi consequentur, ita habetur in eod. cap. quod autem, & ibi not. Abb.

2 Excipitur tamen, † vbi proprij iudices hoc concederent, idest Episcopi aliarum Diœcesum speciatim suis subditis concederent, vt Indulgentias ab alio Episcopo concessas acciperent, ita dicitur in eod. cap. quod autem, & not. Abb. ibi num. 7. vers. Vltimò not. Hinc Abb. ait tutissimum esse, & valde expediens volenti peregrinari, & loca pia visitare ipsum licentiã ab Episcopo proprio habere capiẽdi alienas indulgentias, idest Indulgentias concessas ab alijs. Item, vt hac licentia habita non subditi possint acquirere indulgẽtias ab alio Episcopo cõcessas, dixit Nauar. in Comment. de Iubileo not. 31. & vlt. nu. 13. vers. Exceptis secũdò. Atqui superior, atq; iudex quinã est? Planè de Episcopo nemo dubitat, scilicet ipsum hanc licentiam dare posse; etenim & dixit idem Gloss. ibi scilicet posse dare licentiam pœnitenti vt pro pœnitẽtia iniuncta suscipiat prædictas indulgẽtias. Idem, & Innoc. eod. in loco, & opinionem hanc communiter receptam esse testatur Nauar. eod. versic. Mihi tamen ipsorum pace dixerim, opinio hæc non placet, nec vera videtur. Tum quòd hæc concedere iurisdictionis fori mixti est, in quo foro nihil parochus potest. Tum quòd parochus alterius diœcesis sacerdoti licentiam dare nõ potest, vt absoluat à peccatis suos subditos, nisi probatus sit ab Episcopo proprio, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 24. cap. 15. de Reformat. ergo nec concedere valet, vt indulgẽtias huiusmodi sumant. Tum quòd concedere non potest Parochus, vt alterius diœcesis Sacerdoti sui obligentur, ergo nec vt eos absoluat, &c. sic argumentatur Romanus Pont. in cit. cap. quod autem. Licentia igitur Parochi non satisfacit, sed Episcopi postulabitur præsertim quod idem cap. quod autem, iudicis mentionem facit; iudicum autem nomine fori exterioris iudices accipiuntur, & non interioris, argum. cap. omnis de pœnit.

Secundò excipiuntur exempti, qui sunt de diœcesi eius Episcopi, qui Indulgentias concessit; nam, etsi per exemptionem Episcopi subditi non sunt, indulgentias tamen ab Episcopo datas acquirere possũt, ita dixit Palud. lib. 4. dist. 20. quem refert, ac sequitur Nauar. eod. Notab. nu. 13. Hanc tamen exceptionem ego etiam non sequor; nam concedere indulgentias iurisdictionis est, vt diximus: at in exemptos iurisdictionem non habet; nõ enim exẽpti essent, ergo nec ipsis indulgentias concedere potest. Hinc nec à censuris ab Episcopo exempti absolui possunt sine licentia eius, cui subiecti sunt, vt probaui in Tract. de Censur. Tab. 1. cap. 2. §. 17. num. 5. Simpliciter igitur exceptio vera non est, nisi accedat licentia specialis suorum superiorum, sicut in superiori exceptione diximus.

Tertio excipiuntur ij, qui subiecti sunt mediatè ei, qui indulgentias dedit, cuiusmodi sunt subditi Episcoporum respectu habito ad Archiepiscopum; nam Archiepiscopus subditis suorum suffraganeorum concedere Indulgentias potest, ita habetur in cap. nostro de pœniten. & ibi not. Glos. & Abb. Id quod locum habet ita vt Archiepiscopus non cogatur requirere consensus Episcoporum, vt not. Abb. ibi; id quod potest vel prouinciam non visitet, quamuis egredi quantitatem Indulgentiæ supradictæ nequeat, vt dicitur in cit. cap. nostro. Sacramentum tamen pœnitentiæ Archiepiscopus subditis suffraganearum administrare non potest, nisi vbi Prouinciam visitat cap. fin. de cens. lib. 6.

Postremò excipitur Romanus Pontifex;

 nam,

nam, vbi Indulgentias ipse concedit, omnes eas acquirere possunt, quippe, quia omnes ei subiecti sunt cap. cuncta per mundum, & cap. per principalem, 9. q. 3. quod verum est, nisi Indulgentia concessa reseruata esset ad habitatores certi loci, esto regulariter hac forma ab eo non concedatur, ita dixit Abb. eod. cap. quod autem, num. 7. de pœnit. Et de hoc hactenus.

S V M M A.

1 *Forma concedendi indulgentias qualis.*
2 *Indulgentiam perpetuam Episcopus concedere potest.*

§. III.

1 §. QVarta quæstio est, scil. qua forma Indulgentia concedi debeat. † In qua quæstione concludimus breuiter hæc seruanda esse. Primùm, vt concedatur saltē contritis. Secundo vt concedatur iusta causa, vt pote, quò preces fiant pro salute exercitus Christiani contra Turcas, pro gratiarū actione de reportata victoria ab hostib. Christiani nois, & pro hmôi causis. Non autē concedendæ sunt ijs, qui manus adiutrices dederint; indulgētiæ, n. hmôi cōcessæ porrigētibus manus adiutrices reuocatæ sūt per Bullā Pij V. incip. Etsi domini gregis, lata anno 1566. Idib. Februarij, & est constitutio in ordine 50. quamobrem, & Trid. Synod. sess. 25. in Decret. de Indulgentijs, statuit prauos quæstus omnes pro consequendis Indulgentijs omnino abolendos esse, vt ibi ait; statuit etiam vt quiuis Episcopus abusus alios, q. ex superstitione, ignorantia, irreuerentia, aliundevè proficiscuntur, colligat, & in prima Synodo Prouinciali referat, vt deinceps à Synodo cogniti ad Romanum Pont. deferantur, qui sua prudentia his prouideat, vt ibidem dicitur.

2 Tertiò † Episcopus cōcedere potest Indulgentiam etiam perpetuam, arg. cap. fin. de off. deleg. & ita dixit Sylu. in verb. Indulgentia, §. 14. & Nauar. in cons. 18. n. 5. vers. Quintò de pœnit. Sed de Indulgentijs, quæ ab Episcopo conceduntur hactenus, iam videamus quid iuris habeat Episcopus quoad indulgentias à Sede Apostolica concessas.

S V M M A.

1 *Indulgentiæ concessæ à Sede Apostolica alicui Ecclesiæ publicari non debent sine licētia Episcopi.*
2 *Prauos quæstus etiā tollere in his debet. Itē abusus.*
3 *Indulgentia concessa, vt inter duas hebdomadas suscipiatur, qui vna non potest, & alia suscipiat modò ieiunet tres dies, & confiteatur, & Dominico die communionem sumat.*
An qui ieiunauit hebdomada vna, reliqua verò præstitit in alia indulgentiam suscipiat.
4 *Secundò quid si communionem sumat, sed non die Dominico.*
5 *Postremò quid si elapsis hebdomadis in sua parochia non suscepit, an possit in alia parochia sumere antequam duæ hebdomadæ elapsæ sint.*

§. IV.

§. DE Indulgentijs egimus, quas Episcopi concedere possunt, iam de Indulgentijs quas Romanus Pont. agamus, habito respectu ad id, qđ ad Episcopos ptinet.

1 Primùm igitur † Indulgentia concessa à Sede Apostolica alicui Ecclesiæ non debet publicari à quocūque, et exēpto sine licentia ordinarij non obstante quacunque exceptione.

2 Secundò † prauos quæstus amouere debet Ordinarius, si qui inessent, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. in Decret. de Indulg.

Tertiò, si aliqui abusus sint per superstitionem, vel ignorantiam, notari debent ab Episcopo, & in Concilio Prouinciali cū alijs Episcopis conferre, & Romanum Pont. certiorem facere, ita habetur eod. Decret. Non possunt etiam concedi altari, vel Ecclesiæ nondū constructo, cap. ad audientiam 2. de eccl. benef. vbi Gloss. & Abb. cogita tamen hoc.

Verùm quòd sæpius per Romanum Pontificem Indulgentiæ conceduntur hac ratione, scilicet, vt intra duas hebdomadas suscipiantur, & qui vna hebdomada non potest Indulgentiam suscipere, alia suscipiat, modò ieiunet feria quarta, & sexta, & Sabbatho, & confiteatur, & Dominico die communionem sumat; an, qui ieiunauit vna hebdomada, sed confessus non est, neque communionem sumpsit, an inquam possit in alia hebdomada cōfiteri, & communicari ieiunio non iterato? Secundò quid si communionem sumat, sed non die Dominico. Tertiò quid si elapsis duabus hebdomadis in sua parochia quis indulgentias non suscepit, an possit in aliam parochiam ire, vbi hebdomadæ illæ elapsæ non sunt, & ibi seruatis seruandis Indulgentiam suscipere, & alia consequi à Romano Pontif. concessam.

3 Quoad primā quæstionē † ego sentio hunc Indulgentiam non suscipere, qui vna hebdomada ieiunauit, & altera confessus est, vel cōmunionē sumpsit. Primò, qm̄ à forma data discedit; forma, n. est, vt qui non potest prima hebdomada Indulgentiam suscipere, aut non vult; alia accipiat; & in vna hebdomada recipi non pōt, nisi oīa fiant, quæ iussa sunt; ergo si partim facit in vna hebdomada, partim ī alia, nihil consequetur. Accedit quod alternatiua hæc est, vt scil. prima hebdomada, aut altera suscipiatur Indulgentia; at alternatiua nō requirit vt conditiones oēs adimpleantur, sed vna tantùm, l. si heredi plures, ff. de hered. inst. ergo, ex quo dictum est aut prima, aut secūda hebdomada suscipiatur, non possumus in duabus hebdomadis; si enim hoc voluisset, dixisset, vt suscipiantur inter duas hebdomadas, non autem, qui non potest in prima, in altera suscipiat. Postremò facit, quòd à verbis Bullæ discederemus, quod dicendum non est, nisi aliter de mente statuentis constaret,

l. non

l. non aliter, ff. de leg. 3. præsertim quòd esset contra vulgare illud dictum Indulgentiæ tantum valent, quantum sonant. Ab hac opinione igitur discedendum non censeo.

4 Quoad secundam quæstionem, † an si dictum sit, vt die Dominica cõmunionem summar, possit prius confiteri, & communionem suscipere, ac postremò ieiunare. Concludo id fieri non posse; nam si liceret mutare diem cõmunionis, liceret etiam mutare dies ieiunij, & pro quarta, & sexta feria, & Sabbatho ieiunare feria secunda, tertia, & quinta; at nemo id licere fatebitur, ergo nec illud de communione fateri debemus, cùm eadem ratio in vtroque casu sit, & idcirco idem ius statui debet, c. cùm dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud, ff. ad leg. aquil. Nec facit, si dicatur feria quarta, sexta, & Sabbatho ieiunari consuetum esse potius, quàm alijs ferijs, nam & communionem suscipere die Dominico sæpius, & salubrius fit: Tum ob exemplum; quod alijs datur: Tum quòd diebus Dominicis in diuinis officijs audiendis, & pijs operibus obeundis quis se magis exercet, quæ non fiunt alijs diebus, quibus secularibus negotijs quis sæpius detinetur, atque sic dixit Nauat.

5 Quoad tertiam quæstionem † scilicet, vbi Parochianus alterius Parochiæ in sua Parochia indulgẽtiam non sumpsit infra illas duas hebdomadas; an in aliam Parochiam, vbi hebdomadæ illæ elapsæ non sunt, recipere ipsam possit. Ego sentio suscipere eam posse; nam Romanus Pont. huiusmodi indulgentiã concedens concedit omnibus suis Parochianis, qui sunt omnes Christi fideles, & in sua Parochia, quæ est totus orbis terrarum cit. cap. cun cta per mundum, ergo hic non discedit à Parochia concedentis; si. n. in vna parte parochiæ suscipere Indulgentiam non potest, ad aliam partem confugere valet, vbi potest. Præterea concessa Indulgentia à Romano Pont. alicui Ecclesiæ suscipere omnes, qui ad illam vadit, potest, vt supra conclusimus, ergo idem etiam & hic; perinde. n. est atque si ibi esset Indulgentia concessa, in sua parochia verò non esset, ergo recipere eam potest; etenim, qui eo vadit, vbi dies festus agitur, obseruare eũ debet, quamuis in sua parochia non seruetur. cap. illa, dist. 12. Nec tepugnat, si dicatur, vbi Romanus Pont. indulgentiam concedere vult ijs, quib. debitis tpibus indulgentiã suscipere non potuerunt, id speciatim concedere solere, vt ægrotis, & absentibus cùm in patriã venerint, illi verò vbi conualuerint; nam locum habet, vbi Indulgentia omninò extincta est, & tempus ipsius est elapsum, at in casu nostro non est elapsum, esto in parochia aliqua hebdomadæ illæ elapsæ sint. Accedit sæpiùs concedi solere quem posse eligere sibi confessarium etiam alterius Diœcesis, ergo & in alterius Diœcesi Indulgentiam recipere posse concludendum est, præterea beneficium hoc gratiosum est, & saluti animarum consulens, ergo largè interpretandum argum. l. beneficium, ff. de const. princip. & l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo.

Verùm, an quis possit absolui à censuris, vel voti commutationem habere, qui nec Indulgentiam recipere vult; nec facere, quo ad eam acquirendam pertinent. Item an, qui pudore peccatum mortale confessus non est, quo casu absolutionem nullam accepit, absolutus tamen à censuris sit, si auctoritate ipsi tradita confessarios eum absoluit? Tertiò, an si concedatur facultas permutandi ea, quæ ad Indulgentiam consequendam præcipiuntur, in alia opera, exempli gratia mandatur trium dierum ieiunium; & qui ieiunare non potest, permittitur, vt in alia pia opera confessarius permutet; quidam verò reliqua omnia facienda peregit, sed non ieiunauit, elapsiq. sunt dies ad ieiunandum præscripti, an adhuc permutatio ieiunij fieri poterit. Postremò, quid si indulgentia concessa sit ijs, qui prima hebdomada, vbi nouerint ipsam publicatam, hoc, vel illud pium opus fecerint, quãdo dicetur quis hoc nouisse, ac sciuisse?

Quoad primam quæstionem concludo absolui à censuris hunc non posse; nam facultas absoluendi à censuris conceditur in foro conscientiæ tantùm., vbi scilicet quis sua peccata confitetur, ergo si non confiteatur absolui à censuris in eo foro non valebit. Postremò, vt absoluatur à censuris, potestas conceditur, quò Indulgentiam consequatur, & à peccatis absoluatur. Dispensatio itidem voti fit, quò aliciatur ad indulgentiam consequendam, & pia opera præstanda, quæ hic desiderantur, ergo absolui à censuris nequit.

Quoad secundam quæstionem concludo à Censuris absolutum non esse, vbi dolo malo id fecit, vel sciebat se à peccatis absolui non posse sic affectum; secus autem si contrarium existimasset; nam absolutio à censuris, & inuito, & ignoranti data valet.

Quoad tertiam quæstionem videbatur dicendum non posse permutari; nam id, in quod permutatio facta est, subit locum eius, quod ab initio fieri debebat, argum. l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis satisd. ergo dies ieiunij vbi elapsus est, non videtur in aliud tempus opus aliud fieri. Contrariam opinionem tamen teneo, vt elapso eo die permutatio fieri possit; nam permutatio fiet in aliquod pium opus, vt in orationes, & eleemosynas, quæ nihil interest quo die fiant, cùm id cautum non sit, sicut de ieiunio cautum est, ergo.

Quoad postremam quæstionem concludo non statim, & quacunq; ratione quis nouerit indulgentiam cõcessam, suscipere eam posse,

fed ea hebdomada, quæ post publicationem factam iussu Episcopi in sua Ciuitate, vel in loco, vbi moratur, seu inuenitur; non. n. quæuis notitia, seu publicatio sat est, atq; sic dixit Nauarrus in conf. 3. nu. 9. de constit. nam, qui facilè credit, leuis est corde, vt inquit Sap. Addo Indulgentias viuis concedi per modum absolutionis; absoluit. n. Summus Pont. à pęnis peccatorum soluendo ex thesauro Ecclesiæ. Mortuis autem per modum suffagij; soluit. n. pro ipsis de thesauro Eccl. non. n. potest absoluere, ex quo alterius fori sunt, at præbere Indulgentias sic; sicut etiam alijs pijs operibus pro alio satisfacere, ita Azot. Instit. Moral. par. 2. lib. 5. cap. 26. q. 4. cum seqq. & sine dubitatione id tenendum, vt ibid. & per ea verba, quidquid ligaueris super terram, à Deo recipi. Sed de Indulgentijs hactenus ad Concionatores transeamus.

DE CONCIONATORIBVS, materia ex qua secunda Potestatis Episcopalis, habito respectu ad iurisdictionem Ecclesiastici fori mixti. Cap. XXXXII.

SVMMA.

1 *Prædicare munus Episcopi est.*
2 *Item eorum, qui curam animarum habent.*

Oncionatores itidem eligere Episcopus habet, & benedictionē eis dare, vt vidrbimus. Verùm, vt materiam hanc cognitam magis habeamus, quoniam munus prædicandi aliquibus conuenit iure ordinario, & ex officio, aliquibus verò delegationis iure, ob eam rem quinam hi sint primò explicemus, deinde, qui admitti ad prædicandum debeant. His præmissis videamus, quos eligere habet Episcopus, quoq; benedicere. Secundò quæ prædicari; postremò quib. temporibus.

1 Quoad primum igitur † Iure ordinario, & ex officio munus prædicandi ad Episcopos pertinet; sic enim Christus dominus Apostolis dixit, Euntes in vniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ, ita habetur apud S. Lucam, cap. 13. in quorum Apostolorum loco Episcopi suffecti sunt, & Diuus Paul. hac de re agens dixit Prędica verbū, &c. vt habetur in cap. inter cætera, & ibi Abb. de off. ordin. ac nouissimè apud Trid. Syn. sess. 5. de Reform. cap. 2. sess. 24. de Reform. cap. 4. vbi habetur prædicationis munus Episcoporum propriū esse, & ita addit. ad Hælyā in Clem. 2. de sepult. vbi ait officium prædicandi verbum Dei de iure cōmuni pertinere solū ad Episcopos, & Rectores Parochialium Ecclesiarum. Hinc vbi Episcopus creatus est ei dicitur vade, & prædica verbum Dei. Hinc, vbi Episcopus prædicat, alius ea hora prædicare non debet, vt dicitur in Extrauag. inter cunctas, §. caueant, tamen de priuil. Idem si faciat, coram se prædicare casibus quibusdā exceptis, vt ibi habetur, & infra videbimus. At quid si in peccato mortali prædicet, an mortiferè peccet? communiter concluditur non peccare, ita S. Thom. 2. 2. q. 33. art. 5. esto aliàs contrariū tenuerit, & Episcopus Mōtis Marant. in Man. pastorum, cap. 32. num. 6. qui de communi testatur, modo non det scandalum, vel contemptus adsit. Si verò impediantur, quominus munus hoc obeant, vel ob occupationes, vel ob morbum, vel etiam ob inscitiam, tunc eligere viros idoneos debent, qui munus id obeant, vt dicitur in cit. cap. cùm inter cætera, & apud Sancta Synod. eod. cap. 2. & cap. 4. alioquin puniri queunt arbitrio iudicis; nam in cit. c. inter cætera simpliciter inquir, vt subiaceat districtę vltioni, quæ autem districtio hęc sit, non dicitur, ergò arbitrio superioris punietur, ita Io. Andr. & Imol. & But. asseruit, & Menoch. de arbit. iud. lib. 2. Cent. 5. cas. 424. nu. 4. Electio igitur ad Episcopum pertinet quacunque consuetudine immemorabili non obstante, ita Congreg. hic: nomine autem Episcoporum comprehenduntur cuiuscunq; gradus sint, & idcirco Patriarchæ, & Archiepiscopi, vt inquit Trid. Synod. eod. cap. 2. cum Mitria, & bacculo prædicare debet, Gloss. in c. nullus de cons. dist. 1. In aliena tamē diœcesi sine licentia Episcopi loci prædicare non potest, ita rescripsit Clemens viij. vt referr Prax. Arch. Neap. cap. 66. Idq; meritò, nam ob id diœceses diuisa sunt; opinio igitur Felin. reiecienda in c. excōmunicamus de heret. & Turr. Crem. in cap. scriptum, 6. q. 3. qui contrarium sentiunt.

2 Secundò † iure ordinario prædicandi munus habent inferiores omnes Parochi qui animarum curam gerunt, vt habetur apud eandē Synodum eod. cap. 2. & cap. 4. & in Extrauag. super cathedram, vers. Verùm, ne Parochialis Ecclesiæ de sepult. Item si per se, id nequeant, per alios id exequi debent. Hi ergo sunt, qui proprio iure prædicandi munus habent, probanturq; vbi animarum cura eis mandatur.

Id quod locum habet in Parochis subiectis Episcopo, vt prædicare teneantur, verum etiā & in ijs, qui se exemptos prætenderint.

Secundò, vel Ecclesiæ ipsæ exemptæ essent.

Tertiò, vel alicui monasterio, etiam extra diœcesim existenti annexæ vnitæuè, modò re ipsa Ecclesiæ in Diœcesi sint.

Quartò, vel Parochiales Ecclesiæ subiectæ sint monasterijs, quę in nulla diœcesi existunt, ita colligitur ex Trid. Synod. ead. sess. 5. cap. 2. vers.

vers. Idcircò si quis, eorum prestare negligat; nã, qui munus hoc prædicandi detrectant, ab Episcopo puniri possunt, postquã ab Episcopo moniti trium dierum spatio muneri suo defuerint per censuram Eccl. seu aliam pœnam, ad arbitrium Episcopi cogi possunt ad prædicandum. Postremò, si hoc expedire visum fuerit Episcopo, potest ipse ex beneficiorum fructibus honestam aliquam mercedem persoluere alicui, quo prædicandi munus ipse obeat, donec principalis ipse resipiscens officium suum impleat, non obstante consuetudine contraria, vel exemptione, vel appellatione, reclamationeuè, quousq; à competenti Iudice sumariè, ac sola facti veritate inspecta cognitum, & decisum fuerit, ita dicitur eod. cap. 2. vers. Neque huius decreti executionem. Et hæc locum habent in tribus primis amplificationibus. Quoad Ecclesias verò Parochiales subiectas monasterijs in nulla diœcesi existentibus, si Abbates, & Regulares Prælati in prędictis negligentes fuerint à Metropolitanis, in quorum prouincijs ipsæ diœceses sitæ sunt, tanquam ad hoc à sede Apostolica delegatis compellantur, ita dicitur eod. cap. 2. versic. Si quæ verò Parochiales non obstante consuetudine, &c. vt supra dictum est. Sed iam de ijs, qui iure delegato prædicare possunt agamus: est. n. iurisdictionis cuiusdam munus hoc, & idcireò delegari potest, ex quo etiam quæ iurisdictionis sint de iure canonico delegari posint, necnon, quæ ordinis, vt dixit Gloss. in c. peruenit, d. 95. viden.

S V M M A.

1 *Delegati ab homine prædicare possunt, qui ab Episcopo assumpti sunt, vel nomine suo prædicent vel nomine Parochi, qui animarum curam habet.*

2 *Delegati à iure prædicare possunt regulares, & quæ requirantur, vbi in suis Ecclesijs, vel in alijs prædicare volunt.*

3 *Parochi an permittere possint, vt aliquis prædicet in sua Ecclesia sine licentia Episcopi.*

§. I.

§. DElegati autem ad prædicandum duplicis generis sunt, quidam delegãtur ab homine, & quidam à iure.

1 Ab homine delegantur primò † qui ab Episcopo assumuntur, vt nomine suo prædicent, vel Parochi nomine, vt putè, quia ipsi ratione quapiam impediuntur, quominus id muneri obeant; nam per alios id facere debent, vt habetur apud Trid. Syn. c. 2. sess. 5. & sess. 24. de Reform. cap. 4. & c. inter alia de off. ord. & datio prædicatoris habito respectu ad Parochos ad Episcopum pertinet, vt habetur apud Trid. Synod. eisdem in locis. Nauar. cap. 25. nu. 141. qui contrarium tenuit. Nihil tamẽ interest, qui assumitur, an clericus secularis, vel regularis sit, modò vbi secularis est de vita moribus, & scientia ab Episcopo probetur; Vbi verò regularis eadem ratione à suis superioribus probatus sit, & prædicandi licentiam habeat ab eisdem, & ab Episcopo, ita habetur eod. cap. 2. vers. Regulares verò iunct. versi. in Ecclesijs verò. Idem habetur in Bulla Leonis Decimi viden.

2 Delegati à iure verò † sũt regulares, quibus à iure concessa est facultas prædicandi, vt habetur in Clem. dudum vers. Auctoritate Apostolica statuimus de sepult. ibi enim permittitur ipsis, vt in Ecclesijs, & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeant clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei. Excipitur tamen ea hora, qua ipsi Prælati volunt prædicare, nisi specialiter licentia eis concedatur. Item possunt in studijs generalibus, vbi Sermones ad clerum de more fieri solent. Idem in funeribus mortuorum, & in festis eorundem Regularium; in his. n. casibus prædicare possunt, nisi Prelatus clerum tunc ad se vocet, ita habetur ibi de iure antiquo, & in extrauag. inter cunctas. §. statuĩmus de priuil. Hodie verò de iure nouissimo Trid. Synod. sess. 5. de reformat. c. 2. hæc postulantur. Primùm, vt à suis superioribus de vita, & scientia examinati, & probati sint. Deinde, vt ab eisdẽ licentiam habeant prædicandi, aut à Generali, vel Prouinciali, & ad summam ab eo, ad quẽ pertinet. Postremò requiritur, vt cum ea licentia, quæ in scriptis esse debet personaliter se præsentent coram Episcopo Diœcesis, & ab eo benedictionem petant, ita habetur eod. c. 2. versic. Regulares verò apud eandem Synod. & hæc postulantur, vbi in suis Ecclesijs prædicare volunt. Eadem ferè sanciuit prius Leo x. in Bulla incip. Supernæ Maiestatis, quæ est in ordine 15. pag. 205. voluit enim prius à suis superioribus examinentur, & probentur, ac deinceps cum litteris de approbatione adeant episcopos, vel seculares, vel regulares sint, qui prædicandi munus obire velint.

Si verò in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt prædicare velint, præter probationem, & suorum superiorum licẽtiam, eius Episcopi licentiam quoq; habere debẽt, in cuius Eccesia; alioquin nullo modo prædicare possunt, Diœcesis in qua prædicare volũt est; Ipsamq. licentiam Episcopus gratis concedere debet, ita dicitur in eod. cap. 2. versi. in Ecclesijs verò, quæ ordinariorum. Atquid si sine licentia prædicent? Episcopus non poterit eos punire, sed sui superiores regulares. Quare Episcopus coram ipsis instabit, vt puniantur, ita sacra Congreg. declarauit, vt refert Steph. Quarant. in summa Bullar. in verb. Priuilegia Regular. incip. Item Cong. sacri Concilij censuit, pag. 385.

Ex his

3 Ex his apparet † in Ecclesijs clericorum secularium Regulares prædicare non posse sine licentia Episcopi. Idem sentio de clericis secularibus in aliorum Ecclesijs. Nec repugnat cit. Clem. Dudum, vers. In ecclesijs autem perochialibus, vbi videtur sat esse licentiam parochi, sicut etiam dicitur in extrauag. inter cunctis de priuil. nam per Trid. Synod. eod. cap. 2. illius viribus derogatum est; & idcirco iuri nouissimo standum est; posteriores enim leges prioribus derogant per l. posteriores, ff. de leg. Si tamen parocho aliquis alias ad prædicandum approbatus esset actus, vt semel, bisvè prædicasset, concedere posset, & ita accipienda est opinio Abbat. in cap. inter cetera de off. ordin. & sequitur Nauar. in Man. cap. 25. num. 141. & in hoc casu ius antiquum locum habebit; alias autem quòd ius prædicandi non habent, si publicè prædicent, mortiferè peccant. cap. excommunicamus, §. quia vero, de hæret. & Nauar. eod. num. 141. & puniri possunt, vti vsurpantes officium alterius. Sed de qualitatibus, quas habere debent Prædicatores, videamus.

SVMMA.

1 *Prædicator clericus esse debet, & non laicus.*
2 *Non seminare errores, nec scandala.*
3 *Non suspectus de hæresi.*
4 *Non regularis, qui extra claustra, & sua obedientia viuat, vel priuilegium se habere dicat.*
5 *Non quæstuarij eleemosynarum prædicare ipsemet, vel per alios possunt.*

§. II.

§. QVi autem eligitur ad prædicandum præter alia, quæ in ipso inesse debet,
1 hæc requiruntur. † Primum ne laicis sit, cap. cùm ex iniuncto, de hæret. & ibi not. Abb. etenim ecclesiasticas functiones laici exercere nequent cap. intelleximus, de iud. Non tamen postulatur, vt sacro ordini initiatus sit. Tum quòd per ordinem Diaconatus, vel Subdiaconatus non datur potestas cuipiam concionandi populo sine licentia Episcopi, vel Papæ, nisi habeat Ecclesiam parochialem, & velit in ea prædicare, vt dixit Abb. in cap. inter cætera, de off. ordin. Tum quòd vsus habet & clericos in sacris non constitutos ad concionandi admitti, atque sic respondit Nauar. in consil. 7. de off. deleg. & Sacra Congreg. interpretata est in eod. cap. 2. sess. 5. de reform. Immò & laicum de licentia clericorum prædicare posse dicitur in cap. mulier. dist. 23. & ita quoque Nauar. eod. consil. 7. hodie tamen debet ab Episcopo esse probatus, vt supra dixi.
2 Secundò † non debet assumi prædicator si errores, aut scandala seminet, immò Episcopus, vbi nouit hæc ab aliquo fieri, statim prædicationem ei interdicere debet, etiam si in monasterio suo, vel alterius prædicet, ita habetur eod. cap. 2. vers. Si verò, quòd absit.
3 Tertiò, † nec de hæresi suspectus esse, immò si hæresis prædicauerit contra eum secundum iuris dispositionem, vel loci consuetudinem Episcopus procedat; etiam si prædicatur ipse speciali, vel etiam generali priuilegio exemptum se esse prætendat, quo casu Episcopus auctoritate Apostolica, & tanquam ab ea Sede delegatus procedat, quamuis iurare Episcopi debeant, ne iniuria quid tali prædicatori obijciatur, ita habetur eod. cap. 2. versic. Quod si hæreses.
4 Quartò † regulares admitti non debent ad prædicationem, extra claustra, & obedientiam suorum viuentis, nisi ipsi noti sint, & moribus, atque doctrina probati, non obstante quocunque priuilegio, antequam Apostolica Sedes de hac re consulatur, ita dicitur eod. c. 2. vers. Caueant nr præterea. idem & de clericis secularibus ibidem dicitur.
5 Quintò, † quæstores eleemosynarũ, nec per se, nec per alios prædicare possunt, alioquin ab Episcopis, & ordinarijs locorum contrafacientes, priuilegijs quibuscunque non obstantibus, opportunis remedijs coerceri debent, & ita habetur eod. vers. Caueant, ibi Quæstores verò. Non etiã dicti quæstores promulgare indulgentias, vt colligitur ex Trid. Synod. sess. 21. de reform. cap. 9. & Nauar. in cons. 33. de pœnit. Non tamen prohibet Sancta Synodus, quin eleemosynas quærãt, sed ne ob eam prædicent, vel indulgẽtias promulgent, vnde abusus plures nascuntur; alioquin si contrarium diceremus Fratres Mendicantium non possent mendicare, non alij pauperes per se, vel per alios, vbi per se non possunt, vel erubescunt, quod absurdum est, & contra legem naturalem, & diuinam, vt id pluribus asserit Nauar. ibid. Et de his quæstoribus agitur in cap. cùm ex eo de pœnit. & supra nos egimus.

Demum contradicente Episcopo nullus secularis, vel regularis prædicare potest, etiã in Ecclesijs suorũ Ordinum, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 24. de reform. cap. 4. versic. Nullus autem. Hinc Sedem Apostolicam non concedere licentiam hanc nisi de consensu Episcopi dixit Sacra Congreg.

SVMMA.

1 *Sumptus, quis debeat subministrare Prædicatoribus.*

§. III.

§. QVando ij, ad quos prædicandi munus pertinet, per se munus hoc exequuntur, qui sunt Episcopi, aut curam animarum habentes, vt diximus, non est quod

quod quæramus, quorum sumptibus alendi sint; nam habet Episcoparus, & beneficia, quæ propter officia sua obeunda conferuntur; vt habetur in cap. fin. de rescript. lib. 6. Verùm id quæri solet, ac debet, vbi per alios prædicationis munus exequuntur, quorum sumptibus alendi sint.

1 Pro regula igitur habebimus † (vt prius de Episcopis agamus) ipsos teneri ad subministrandos sumptus suis prædicatoribus; sic. n. habetur in c. inter cætera, ibi quibus ipsi cum indiguerint, congruè necessaria subministrent, & cæt. de off. ordin. & apud Trid. Synod. facit. cap. 4. sess. 24. de Reform. ibi impensis eorum; & cap. cùm ex officij de præscript. & cap. cùm voluntate, §. 1. de sentent. excom. Idq. meritò; nam, ex quo munus suum obeunt, iure de sumptibus prospicere ipsis debent; dignus. n. est mercenarius mercede sua.

Hoc autem locum habet, vel dubitetur cuius sumptibus prædicator alendus sit atque sic sacra Congregat. interpretata est. Id quod dubitationem nō habere videtur; si enim pro me quis laborat, vbi laborare ipse deberē, nulla est causa, quamobrē ei impensas denegem.

Idem etiam dicendū est, si cōsuetudo adsit, vt populus eligat, nominetvè prædicatorem, eiq. sumptus faciat; nam, si Episcopus nolit eum sibi eligere prędicatorem; (id enim prohibere potest) ad sumptus ei præstandos tenebitur ipse Episcopus, ita sacra Congreg. ibidem.

Excipitur tamen, vbi consuetudo esset in Ecclesia Cathedrali, vt, prædicator vel ab Episcopo eligeretur, vel ab alio; Communitas, vel alius sumptus præberet; tunc enim Episcopus hoc onere leuabitur, arg. cit. cap. 4. sess. 24. & ità sacra Congreg. ibi.

Postremò excipitur, vbi populus eligeret, & nominaret Concionatorem, & sumptus etiam faceret; tunc. n. & hic Episcopus liberabitur hoc onere; Consuetudo igitur consideranda erit, ita dixit Paul. Fusch. lib. 1. de Visit. c. 18 in fine.

Quæ diximus autem de Episcopis, eadem dicimus de Parochis, & curam animarum habentibus; nā si ipsi prædicare non possint, aut nolint, in eorum loco suffectis sumptus ministrare cogētur; ita habetur apud Trid. Synod. sess. 5. c. 2. vers. Archipresbyteri iunct. vers. Ex beneficiorum fructibus, & in eod. c. 4. sess. 24.

Excipitur tamen, vbi populus, vel Respublica, vel aliqua Societas, seu fraternitas de consuetudine Concionatori sumptus subministraret; tunc enim consuetudo hæc seruabitur, ita habetur eod. cap. 4. versic. Vel solent. Excipitur etiam, vbi Parochus non posset; tunc enim Parochiani obligantur; nam ad alendum Parochum teneri antea probauimus. Sed de his hactenus; iam de temporibus agamus, in quibus prædicari debet.

S V M M A.

1 *Tempora, quibus prædicari debet.*
2 *Prædicari quænam debeant.*
3 *Prædicandi forma quænam sit.*

§. I V.

§. TRia hæc nobis agenda sunt. Primò, quibus tēporibus prædicari debeat. Secundò, quæ. Tertiò, qua forma.

1 Quoad primum igitur † Episcopi tempore Quadragesimæ, & Aduentus Domini quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, & omnibus Dominicis, & diebus solemnibus prædicare debent; vt habetur apud Trid. Syn. sess. 24. de Reformat. cap. 4. Quoad Aduentum Domini hodie vidi tātùm Dominicis, Festisq. diebus prædicari; tempore autem Quadragesimæ singulis diebus Sabbatho excepto. Vt igitur expedire Epō videbitur, ita fiet, vt inquit Sācta Synod. ibid. Secundò quādo visitat Diœcesim; tunc enim populum admonebunt, sanam, orthodoxamq. doctrinam docebunt, ac reliqua, de quibus egimus supra de Visitatione, & ita habetur apud Trid. Synod. sess. 24. de Reform. cap. 3. vers. Visitationum autem omnium. Tertiò, quando Sacramentum Confirmationis administraturus est; docebit enim effectus sacramenti, quò maiori cum pietate Christi fideles ipsum suscipiant; & ad summā, vbi id expedire Episcopus arbitrabitur, sicut quando ordines etiam confert. prædicabit.

Inferiores verò, qui curam animarum habent, eisdem temporibus prædicabunt, vt habetur cap. eod. 4. vers. Præterea, aliquando in administratione sacramentorum, & vt supra suo loco de Parocho diximus.

2 Quoad secundum, † sanam doctrinam, & catholicam prædicare debent iuxta interpretationem DD. & sanctorum Patrum; Prælatis, alijsq. superioribus non detrahere. Nō etiam certum diem iudicij, vel Antechristi aduētum affirmare (non. n. nostrum est scire tpa, & momenta, vt inquit Christus Dominus.) Non futura prædicere. Sed si quis inspiratione diuina aliquid futurum in Ecclesia Dei habuerit, Apostolicæ Sedis examini reseruetur, antequam populo promulgetur; sed si periculum est in mora ab Episcopo adhibitis tribus, vel quatuor grauib. viris id cōsideretur; & si cōtrarium fiat, ipso facto sunt excōicati; cuius absolutio Romano Pontifici reseruata est articulo mortis excepto, ita habetur in Bulla Leonis X. Postremò admonere debent Christianos, vt vitia fugiant, & virtutes sectentur, quò pœnam æternam euadant, & cœlestē gloriam consequantur; ita habetur eod. c. 2. vers. Docendo ea. Finis igitur propositus ipsis hic esse debet Dei honos, & animarum salus.

3 Quoad

3 Quoad tertium † modus scilicet prædicandi breuis est, necnon facilis, & ad captum audientium accommodatum esse debet inutilibus quæstionibus omissis, non se ostentando, sed Christum, eundemq. Crucifixum prædicando, vt habetur apud eandem Trid. Synod. sess. 5. c. 2. versic. Docendo ea. Non ergo rerum multitudine, non difficilium quæstionũ dispu tatione audientes concionatores obruent, ita Trid. Synod. sess. 5. cap. 2. Fructus autem prædicationis non est, quòd explicemus, vberrimi. n. sunt, quandoquidem, qui in vitijs sunt, ab ipsis auocantur, mutantes confirmantur, & qui in via sunt ad pietatem magis, magisq. inflamantur. Sed de prædicatione hactenus, ad alia transeamus. si hoc addiderimus, discedẽtem vbi sensio habetur, excommunicari posse, cap. Sacerdote, de consecr. dist. 2. modò iusta ex causa id non faciat.

DE LECTIONE HABENDA Sacræ Theologiæ, materia ex qua tertia potestatis Episcopalis, habito respectu ad iurisdictionem fori Ecclesiastici mixti. Cap. XLIII.

S V M M A.

1 *Lectio sacra Scriptura, in quibus locis haberi debeat.*

2 *Grammatica doceri vbi debeat.*

CVRARE itidem Episcopus debet, vt lectio sacræ Scripturæ habeatur; nam hac ratione Christiana fides per doctos viros necnon sacra doctrina conseruatur, & propagatur, vt S. Synodus dixit sess. 5. de Reform. cap. 1. Hinc impius Martinus Luther animaduertens commoda, & vtilitates, quæ ex Scholis huiusmodi emanant, publica gymnasia improbare ausus est, quem tamen nõ minus doctè, quam eleganter Alphons. de Castr. improbauit in Tract. contra hæreses in verb. Studia. Verùm, quò res hæc dilucidior reddatur, tria breuiter contẽplabimur. Primum in quib. locis lectio hæc haberi debeat. Deinde quorum sumptibus alendi, qui docent. Postremò, quæ priuilegia legentes habeant.

1 Quoad primum igitur † sacræ Scripturæ lectio in ijs Ecclesijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud, quocunque nomine nuncupatum stipendium pro lectoribus sacræ Theologiæ deputatum reperitur; qui. n. stipendium hoc habet, vt munus hoc obeat, curare Episcopus debet. Si verò nõ possit, vel nolit, vtpote, quia idoneus ad id non sit, per alium suis sumptibus id faciẽdum Episcopus curabit. Et in posteram illa præbenda, seu stipendium nemini cõferetur, qui per se idoneus non sit ad hoc munus obeundum, ita habetur eod. c. 1. apud Trid. Synod. ibi statuit, & decreuit.

In Ecclesijs itidem Metropolitanis, & Cathedralibus, si Ciuitas insignis, & populata sit, ibi quoque lectio haberi debet, vt dicitur in eod. cap. 1. vers. In Ecclesijs autem Metropolitanis. Et id locum habet, vel Ecclesiæ illæ Cathedrales regularium sint, vt consuluit Nauar. in consil. 1. de Magist. Hoc etiam iure antiquo cautum fuit per cap. quia nonnullis, & cap. super specula de Magist. præcipitur enim, vt in huiusmodi Ecclesijs Theologus habeatur, qui sacram Scripturam doceat, & inprimis ea, quæ ad animarum curam pertinent; etsi stipendium nullum ei præscriptum sit, vel præbenda primò vacans huic tribuatur (id quod in Cathedrali seruari hodie vidi, modò tamen non vacet ex causa resignationis, vel aliud onus incompatibile ei iniunctum sit, & vel in mense Cardinalium, vel Papæ vacet, vt interpretata est sacra Congreg. alias autem quæcunque præbenda sit, & quacunq; ratione vacet, destinari perpetuò huic muneri debet, & ita vt dixi hodie seruatur. Canonicatus enim cum præbenda destinatur, quem qui habet, munus hoc obire debet, neque simonia committitur si hac conditione conferatur, vt lectionem eam habeat; nam pactio continens id, quod natura rei postulat, simoniam non facit, ita Gloss. in cap. cum M. in verb. Perceperit de constit. & Paris. de confideut. q. 45. secus si tale onus non haberet, & ego id pluribus egi in Tract. de Simon. cap. 11. Tab. 1.) Vel si quid huiusmodi non adsit, scil. *nulla præbenda, vel sufficiens*, Episcopus fructus alicuius beneficij simplicis & assignabit, (eiusdem tamen beneficij supportatis oneribus. Quare si ad aliqua officia, seu missas celebrandas tenebatur, celebrabuntur, & idem de alijs oneribus.) Vel, si neque hac ratione huic Theologo prouideri possit, tunc per eos, qui beneficia habent in Ciuitate, & in diœcesi, vel *alijs*, vt commodius fieri poterit, Episcopus de Capituli consilio huic prouidebit. Non tamen alia lectio omitti debet ob hanc, sed & ea habenda si haberi consueuerat, ita dicitur eod. cap. 1. vers. In Ecclesijs vero Metropolitanis.

Tertiò in Ecclesijs etiam Collegiatis, quæ sunt in aliquo insigni oppido, si ibi Clerus numerosus sit, operam Episcopus dabit, vt lectio hæc habeatur, vel nullius diœcesis sint; & legenti vno ex his tribus modis iam dictis prouidebitur, ita dicitur in eod. vers. Ibi, Ac etiã in Collegiatis; Et hic habetur casus, in quo Episcopus iurisdictionem habet in Ecclesijs nullius diœcesis.

2 Quartò † in Ecclesijs, vbi tenues annui prouentus sunt, & exigua Cleri, & populi multi-

multitudo, quamobrem Theologiæ lectio haberi nequit, Magister tamen haberi debet, qui clericos, aliosq. discipulos pauperes gratis doceat, ita S.Synod.eod.cap. dixit vers. Ecclesiæ verò, quæ annui prouentus. Idem habetur iure antiquo in cap.1. & cap. quia nonnulli de magistr. & Clemen.1.§.penult. de stat. monac. quoad monachos. Eligi autem Magister hic debet ab Episcopo cum Consilio Capituli: Ac de mercede ipsi prouideri vno ex his modis vel fructus alicuius beneficij simplicis ei assignando non in perpetuum, sed quousque docebit, (modò tamen beneficium suo obsequio non defraudetur) vel ex mensæ Episcopi, capitulivè, vel alia ratione.

Quintò in Monasterijs quoque Monachorum, vbi id commodè potest, sacræ Scripturæ lectio habebitur; & si in hoc Abbas negligens sit, Episcopus loci, vti à Sede Apostolica delegatus opportunis remedijs ad id ipsum compellet, ita habetur eod.cap.1.vers. in Monasterijs quoque. Quare, si non habet ex suis Monacis quempiam ad id muneris idoneum, alium sumet suis sumptibus, & Ego audiui in quibusdam monasterijs hoc fuisse factum.

In Conuentibus etiam aliorum Regularium, in quibus studia vigere commodè possunt, hæc sacræ Scripturæ lectio haberi itidem debet; & munus hoc à Capitulo generali, vel Prouinciali dignioribus magistris assignari, ita dicitur eod. cap.1. versic. In Conuentibus verò aliorum regularium. Quibus autem sumptibus alatur ex dictis constat.

Postremò in Gymnasijs etiam publicis, vt Bononiæ, & huiusmodi lectio hæc habeatur, & idcirco, vbi instituta non est, vt instituatur; & vbi instituta, & neglecta est, vt restituatur sancta Synod. monet, ita habetur eod. cap.1. versic. In Gymnasijs etiam publicis. Ex his iam constat, quod explicandum nobis proposuimus in quibus locis lectio hæc habeatur. Item & alterum, quorum sumptibus lectores alendi sint; nam in Gymnasijs publicis stipendium à Repub. vel Principibus iuris habebunt: in alijs autem prædictis, fiet vt diximus. In quibus etiam locis mandatur, vt doceatur linguam Arabicam, Caldeam, & Hæbraicam per Clem.1. de Magistr. vbi etiam habetur quomodo lectoribus prouideatur, & cur id statutum sit. sed iam ad alia transeamus. si hoc addiderim, & supravè hæc attigisse.

S V M M A.

1 *Lectores sacræ Theologiæ antequam munus suum exequantur, ab Episcopo examinari debent.*
2 *Item Grammaticam docentes.*

§. I.

§. QVoniam sancta Synodus, necnon veteres Canones, vt lectio sacræ Scripturæ haberetur, idcirco sanxerunt, quò orthodoxa fides augeretur, ac christianos mores Christi fideles induerentur, vt habetur apud Trid. Synod. sess.22.cap.1. vers. Et ne sub specie pietatis, & in cap.fin. de magist. ob eam rem, ne contrarium fiat, antequam ij, ad quos
1 pertinent, legere incipiant. † Primò, vt Episcopus eos examinet de vita, moribus, & scientia, vt dicitur eod. versic. Item vt probati sint;
2 sic.n. in eod. loco dicitur. † Id quod locum habet etiam in ijs, qui in domibus priuatis grammaticam docent, vt sanciuit Pius IV. & Congregat. hic docet. Excipiuntur tamen lectores, qui in Claustris monachorum legunt, vt ibidem habetur. Idq. meritò, ex quo enim sub obedientia superiorum suorum vitã degunt, atque assiduè Deo Opt. Max. inseruiunt, malè de ipsis suspicari hæc non sinunt. Idem de lectoribus regularium cõcludimus, & ita Congreg. ibi. Idq. ob eandem rationem.

Secundò professionem fidei facere debent iuxta formam Pij IV. traditam in Bullario incip. Iniuncto nobis; nam & idem mandauit, vt professio fieret in alia eiusdem Bulla incip. In sacrosancta Beati Principis; nam ibi præcipit lectores, & cæteros cuiuscunque facultatis professores non admittendos ad suas facultates exercendas, nisi prius catholicam fidem profiteantur, & est Constitutio eius 112. sed iam de priuilegijs eorum agamus.

S V M M A.

1 *Docentes sacram Scripturam in Scholis publicis priuilegium habeat, vt absentes beneficiorum suorum fructus quoscunque habeant.*
Discipuli eodem priuilegio fruuntur.
Eodem priuilegio qui Iuri Pontificio operam dant, non autem, qui iuri tantum Ciuili.

§. II.

1 §. POstremò † qui sacram Scripturam in Scholis publicis docent, & discipuli, qui in ipsis Scholis student, percipere fructus suorum beneficiorum, quorumcunque, & absentes possunt, ita habetur apud Trid. Syn. sess.5.c.2. Id quod iure antiquo communi cautum fuit, cap.fin. de Mag. ibi. Docentes verò in 2
Theologia facultate, & in c. eam de diuersis de priuil. lib.6. Priuilegiũ aũt hoc per quinquenniũ durat, vt dixit Abb. ibi, & in Bulla Pij IV.

Excipiuntur tamen, qui iure ciuili student, vt dixit Abb. eod. cap. fin.

Secundò excipiuntur, qui nõ student in studijs generalib. ita Abb. ibi. in ead. Bulla Pij IV.

Tertiò

Tertiò excipiuntur, qui licentiam non habent ad id ab ordinario per Bullam Pij I V. incip. Sanctissimus in Christo Pater, quæ est Constit. 113. quare etsi per c.fin. de Mag. alia licentia Ordinarij non postulabatur, per eandem Bullam hodie tamen ordinariorum licentia, seu consensus accedere debet. Qui ergo beneficia habeat, & studia Theologiæ, ac iuris Pontificij perficere volunt de consensu sui ordinarij interesse publicis Gymnasijs possunt. Sed de materia hac satis.

DE POENITENTIIS PVBLICIS, vel quæ per Canones antiquos inferebantur, materia ex qua Potestatis Episcopalis quarta, habito respectu ad forum Ecclesiasticum mixtum. Cap. XLIV.

SVMMA.

1 *Pœnitentias publicas Episcopus inurere potest.*
2 *Pœnitentiæ publicæ quando imponi possint.*
3 *Pœnitentias publicas in foro conscientiæ Sacerdos imponere non potest.*

1 POENITENTIAS publicas etiam imponere † Episcopus potest, vt habetur apud Trident. Synod. sessione 24. de Reformat. cap. 8. & facit Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. can. cap. 23. in littera B. Hanc eandem pœnam imponere potest Vicarius Generalis Episcopi, vbi ad id speciale mandatum habet.

2 † Hæc autem pœnitentia imponi solùm debet, vbi ab aliquo publicè, & in multorum conspectu crimen commissum est, vnde alij scandalo offensi sunt, ita habetur eod. cap. 8. Apostolus enim monet publicè peccâtes palam esse corripiendos. Hinc cuidam, quem publicè constabat, sacerdotem occidisse; publica pœnitentia imposita fuit.

Excipitur tamen, vt imponi nô debeat, vbi Episcopus iudicaret melius esse commutare pœnam hanc in aliam secretam, vt habetur eod. cap. 8.

Secundò excipitur, vbi occultum delictum est; nam, quò pœnitentiæ huiusmodi imponantur, requiritur, vt crimen ab aliquo publicè, & in multorum conspectu commissum sit, ita dicitur eod. cap. 8. Ergo secus, vbi est occultum; inclusio enim cuius alterius exclusio est cap. non ne de præsumpt. & l. cum prætor, ff. de iud.

3 Tertiò † excipitur delictū huiusmodi, quod quis in foro pœnitentiæ nouit; nam pro eo confessarius pœnitentiam publicam imponere non potest, quandoquidem canon ille de Episcopis loquitur, & non de Parochis. Præterea in foro conscientiæ peccata nota patefieri non debent, ita vt pœnitens cognoscatur, quod contingeret, si pœnitenti huiusmodi pœna imponeretur; grauioris enim peccati reum hunc esse omnes arbitrarentur, & sic per obliquum pœnitēs patefieret, quod fieri non debet, atque sic dixit Abb. in cap. litteras. de præsumpt. & Nauar. in Man. cap. 8. Not. 2 nam ait ibi Trid. Synod. eod. in loco non loqui de pœnitentijs imponendis ab Episcopo in foro pœnitentiæ, & conscientiæ, sed in foro mixto, & idcirco nec Episcopus hanc pœnam imponere posset, si in foro conscientiæ id habuisset, secus autem, si pœnitens velit eam pœnam subire; tūc enim id posset, vt dixit Couar. lib. 3. var. resol. cap. 8. num. 30. Id quod dubitationem non habet; nam de licentia pœnitentis peccatum, & pœnitens patefieri possunt, vt tradunt DD. in cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. quod tamen mea sententia fieri non debet, si graue scandalum immineret. Sed de his nactenus.

SVMMA.

1 *Pœnitentiæ quædam, quæ per canones inferuntur, mixti fori sunt.*
2 *Pœnitentia septennis an imponatur.*

§. I.

1 §. POenitentiæ demum, † quæ per Canones quosdam inferuntur, mixti fori etiam sunt; & Canones, in quibus huiusmodi pœnitentiæ habentur, pœnitentiales Canones nominantur, quos colligit Hostien. in Summ. de pœniten. & remiss. §. quæ pœna, versic. Vt autem, & Addit. in fin. ad Decret. Et nonnullæ huiusmodi pœna habetur in cap. si quis Ecclesiam, 17. quæst. 4. cap. 2. de pœnit. & remiss. & in cap. 2. de maled. & in cap. 2. de sortileg. Mixti autem fori esse hunc probatur, & quod ad correctionem, & nô ad vindictam inferuntur; & quòd pœnitentiæ huiusmodi publicæ sæpius sunt; at si essent fori conscientiæ simplicis publicè dari non possent; quandoquidem seipsum infamarent, quippe quia pœnitens detegeretur contra c. omnis de pœnit. Non sunt etiam fori exteriori simplicis, quoniam infesuntur, & ad vindictam. Addo huiusmodi pœnas nec in foro conscientiæ, nec in foro exteriori simplici hodie vsitatas esse, & ita asseruit Nauar. in cap. falsas num. 16. de pœniten. distinct. 5. & ibidem num. 18. versic. Ad posterius.

2 Hinc apparet, † etsi Gloss. nonnullæ id inquiunt in cap. admonere 33. quæst. 2. & in cap. hoc ipsum, 33. quæst. 2. & cap. sunt plures, de pœnit. distin. 3. non vsquequaque opinionem

earum

earum recipiendã esse, quæ asserunt pro quolibet peccato mortali septennam pœnitentiam imponendam esse. Tum quòd pœnitentia in foro conscientiæ imponi debet, habito respectu ad qualitates criminum, & pœnitentium facultates, vt dixit Trid. Synod. sess. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 8. vers. Debent vero Sacerdotes. Tum quod si daretur illa pœna septennis, asserẽdum esset omnia peccata esse æqualia, quod falsissimam est, & hæreticum dicere, vt asseruit Alfons. de Castr. contra hæreses lib. 12. in verb. Peccatum, vers. Octaua hæresis. Tum deni que, & aliud absurdum contingeret, scilicet in hac vita pœnas peccatorũ luere quem non posse; quid enim si quis mille peccata commisisset? frustra pœna hæc pœnitẽti imponeretur. Excommunicatio etiam solemnis sicut eius absolutio mixti fori est, de qua excommunicatione, eiusq. absolutione quod egimus in Tract. de Censur. Tab. 2. cap. 29. in initio, & cap. 31. §. 3. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc summantur. Sed iam ad alia transeamus.

DE MONITORIIS CVM pœna excommunicationis pro rebus inueniendis, materia ex qua potestatis Episcopalis quinta, habito respectu ad iurisdictionem fori mixti. Cap. XLV.

SVMMA.

1 *Monitoria sub pœna excommunicationis pro rebus inueniendis Episcopus concedere potest.*

1 POSTREMÒ † Episcopus pro rebus inueniendis, veritateq. scienda Monitoria concedere potest adiecta excommunicationis pœna, vt probabimus. Verùm, quo materia hæc dilucidior, & absoluta magis tradatur; hæc de ipsa contemplabimur. Primùm, quinam hæc Monitoria concedere possint, & quo instante. Secundò ad quem finem concedi debent. Tertiò pro quibus rebus. Quartò an obligent ad patefaciendum. Postremò, quæ eorum forma.

Quoad primum igitur Episcopus Monitoria hæc concedere potest, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de Reform. cap. 3. & tradit Bart. in l. inciuilẽ, C. de furt. & Abb. in cap. qui cum fure, nu. 2. & nu. 5. eod. & in c. dilectus de excess. prælat. nam ait ibi Abb. Iudicem Ecclesiasticum, seu secularem ex suo officio compellere quem posse ad indicandum furem, & furtum commissum, & posse ferre censurã contra non reuelantem; Id quod probatur in cit. c. dilectus; nam ibi dicitur non posse compelli Sacerdotem ad reuelandum peccatum, siue peccatorem, quem in confessione audiuit, ergo secus si aliunde id nouit. Idem habetur apertius in cap. si sacerdos de off. ord. & in c. ad audientiam. 2. de iureiur. & ibi Abb. hoc idem asseruit Clar. in Pract. Crim. § fin. quæst. 27. & Foller. in Pract. Crim. can. atque sic nouissimè Trid. Synod. confirmauit ead. sess. 25. de Refor. c. 3. vbi pro certo habet, ac ponit pro inueniendis rebus Monitoria hæc concedi posse adiecta excommunicationis pœna; sic. n. inquit ibi ead. Sancta Synodus. Quapropter excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis, vt aiunt, aut pro deperditis, seu subtractis rebus ferri solent, à nemine prorsus præterquam ab Episcopo decernantur; & tunc non aliàs, quam ex re non vulgari, causaq. diligenter, ac magna maturitate per Episcopum examinata, quæ eius animum moueat, nec ad eas concedendas cuiusuis secularis, etiam Magistratus auctoritate adducatur; Sed totum hoc in eius arbitrio, & conscientia sit positum quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas iudicauerit. Hæc ibi Sancta Synodus; ex quibus patet Episcopum Monitoria hæc concedere posse. Idem habetur in Bulla Pij V. incip. Sanctissimus in Christo pater, quæ est in ordine 183. sic enim dicitur ibi Sanctissimus in Christo pater, & Dominus noster Dominus Pius Papa V. volens super expeditione mandatorum, quæ fiunt in forma Significauit, pro rerum subtractarum, aut deperditarum restitutione, seu illarum, & illas subtrahentium reuelatione modum, & formã statuere (manente in alijs reformatione officij Correctoris litterarum contradictarum à sanctitate sua edita) præsenti, quod perpetuo obseruari vult, scripto ordinat, vt mandata pro restitutione, seu reuelatione huiusmodi, dentur (modò super illis supplicationes in præsentia suæ Sanctitatis signatæ fuerint) ad totum duntaxat instãtiam, quorum ciuiliter interest. Quæ supplicationes rem ipsam, de qua agitur, reiq. valorem nominatim, & specificè exprimant; Nisi fortè sint pro Ecclesijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerũ notitiam non habere; tũc etenim hac ipsa personarum qualitate expressa ita demum ferri poterit quædam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo inverisimilis sit, & tamen ostendat res ipsas (id quod præcipuè in omnibus attendendum est) minimè vulgares existere. Committantur autem Episcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in spiritualibus Generali sub hac verborum forma, quæ est ex Concilio Tridentino, videlicet si causa diligenter, & magna maturitate per ipsum exa-

minata pro rei, loci, & temporis, & personæ qualitatibus sibi pro sua conscientia videbitur expedire. Decernentes irritum, & cet. Hæc ibi Pius V. ex quibus probantur, quæ supra diximus. simulq́. Episcopos delegatos esse pro executione litterarum Monitorialium auctoritate Apostolica concessarum, quæ executioni mandari non debent, nisi prius Episcopus vti Apost. Sed. delegat. summatim cognoscat an subrept. obreptitiævè sint, ita Trid. Synod. sess. 22. de Reform. cap. 5.

Secundò, qui potestatem hãc ab eo habent. Quare Vicarius generalis concedere ipsa poterit, modò facultatem hãc delegatam ab Episcopo habeat, ita Sacra Cardinalium Congregatio declarauit in eod. cap. 3. non enim aliter potest per verba Trid. Synod. eod. cap. nam à nemine prorsus præterquam ab Episcopo vt decernantur, censuit, quicquid dixerit Sbroz. de Vicar. Episcop. lib. 2. cap. 171. quem sequitur Lazar. ead. q. 5. & male.

Tertiò Vicarius etiam electus à Capitulo Sede vacante, ita inquit Sacra Congreg. ibid. Legatum autem è latere, nec non Nuntium Apostolicum concedere has posse nõ dubium est, vt asseruit Per. Ant. Lazar. de Monit. sect. 1. q. 5. Abbates etiam iurisdictionem Episcopalẽ habentes id posse asseruit ead. sect. q. 8.

Excipiuntur tamen inferiores Episcopis; nam Sancta Synod. eod. cap. 3. ab Episcopis ea tantùm concedi posse, & non ab alijs inferioribus voluit, ergo non ab alijs iudicibus, cap. nonne de præsumpt. & l. eum prætor, ff. de iud. Quare Prælati, qui nullius diœcesis sunt, concedere ea non poterunt; sic enim declarauit Sacra Congreg. Card. Concilij interpres, vt refert Prax. Archiepisc. Neapol. c. 1. not. 1. in fine. Non etiam Vicarius foraneus, vt dixit idem Lazar. ead. quæst. 5. num. 9. quod dubitationem non habet ob prędicta. Sed de hoc primo satis, ad aliud transeamus.

S V M M A.

1 *Monitoria hæc pro rebus reuelandis parte instante conceduntur, & ex officio etiam fiunt.*

§. I.

1 §. QVoad secundum † Monitoria hæc instante aliquo, & officium iudicis implorante cõceduntur, ita DD. in l. in ciuilẽ. C. de fur. & plures alij, quos refert, ac sequitur Neuizan. in sua Sylu. lib. 3. in verb. Monitoriæ, n. 28. Et quamuis nonnulli instante parte concedi existimauerint non debere, contrarium tamen seruari, & de iure testatur Mandos. in Tract. de Monit. q. 47. num. 4. cum seq. Id quod sentit Trid. Synod. sess. 25. de Reform. c. 3. Hinc mortuo aliquo sæpius proponi solent hęc monitoria, vt qui aliquid de hæreditate mortui detinet, restituat, vel qui detinentem nouerit, reueler. Non solùm igitur, vbi res est, verùm etiam, qui eam detinet, denunciari debet c. dilectus, vbi Abb. de excess. prælat. & ita de consuetudine Episcoporum seruari, & esse stylum Rom. Curiæ testatur Neuiz. eod. n. 31. Hinc superioribus annis, cùm Monachus quidam negotiando multa comparasset, & à suis Superioribus fuisset ipsis priuatus, quò scirent, & inuenirent, qui habuissent quidpiam ab ipso Monacho, Monitorium huiusmodi impetrarunt, ac promulgãdum curarunt. Instante igitur aliquo Monitoria hæc conceduntur, modò ciuiliter eius intersit, vt dixit Pius V. in Bulla Sanctissimus. Non ergo ei instanti concedenda sũt, qui criminaliter agit. Idq́. meritò; quid enim si pœna corporis, mutilationisq́. membri interueniret? Planè Iudex Eccles. qui Monitorium concessit, irregularis fieret. Item modò eius intersit, vt dicitur in eadem Bulla Pij V. vbi ergo sua non interest, concedi nõ debent, ita Petr. Ant. Lazar. in Tract. de Monit. sect. 4. q. 1. n. 21. cum seq. & sect. 1. q. 9. nu. 3. nisi nomine procuratoris, id faceret; requiritur tamen ad hoc speciale mãdatum, ita idẽ ead. q. in fin. Postremò excommunicatis, denunciatis, vel notorijs non conceduntur; nec Hebreis, vt ibidem ait. Instante Iudice etiam laico Monitorium hoc concedi potest, modò id imploret à Iudice Eccles. non n. iubere id potest, atq; sic sentit Trid. Synodus eod. cap. 3. & ita Nauar. in cons. 3. nu. 4. de Immun. Eccl.

Ex officio etiam, idest nemine petẽte, Iudex Eccles. Monitoria hæc promulgare potest, vtpote contra detinentes res Ecclesiæ, si eas non restituant, vel contra non denunciantes eos, quos nouerint eas detinere, *vt habetur in Extrauag.* vnic. Ioan. XXII. de furt. vbi & forma habetur monendi, & qui teneot, & qui sciunt detinentes. Hinc Commissarij legatorum piorum Monitoria proponunt, vt qui testamenta, aliasvè scripturas habent legata huiusmodi continentia, intra tantum temporis ea præsentent. His igitur duobus modis Monitoria hæc proponuntur. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Monitoria duplicis finis gratia promulgantur.*

§. II.

1 §. QVoad tertiũ † Monitoria hæc ob duplicẽ finẽ cõceduntur, quorũ primus, sed remotus est, vt detinens iniustè rẽ alienam à peccato cesset; quandiu. n. inuito domino rem alienam quis detinet, in peccato perseuerat, vt habetur in Regula peccatũ de reg. iur. lib. 6. Id quod in perniciem animæ redundat. Ecclesia igitur, quæ animarum curam habet, ne animæ periclitentur, Monitoria hæc concedit, quamobrem etiam in laicos iurisdictionem habet, cap. nouit de Iudic.

Secundus

Secundus autem, ac proximus effectus tripartitus est. Habito respectu ad detinentem rem alienam, restitutio eius; habito respectu ad dominum sui iuris recuperatio. Habito respectu ad alios, vt denuncient, qui eas detinent, vt habetur in cit. Bulla Pij V. incip. Sanctissimus, quam supra posuimus; & ita Mandos. de Monit. q. 1. num. 12. & Petr. Ant. Lazar. eod. sect. 1. q. 3. vel vt veritatē dicant de re pro qua Monitorium latum est. Quare nō pro peccato præterito, sed pro contumacia in non parendo fertur, ita Lazar. ead. sect. q. 13. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Monitoria hæc pro rebus magni momenti concedi tantum debent.*

§. III.

1 §. QVoad † quartum, scil. pro quibus rebus Monitoria hæc concedi debent, breuiter cōcludendum est pro rebus magni momenti concedenda esse; ita enim colligitur ex Trid. Synod. sess. 25. de Reform. cap. 3. Expressè enim ibi iubet, vt non decernantur huiusmodi Monitoria, nisi pro re non vulgari; ergo pro re graui tantum concedi debent. Idem voluit Pius V. in Bulla incip. Sanctissimus, quam supra retulimus. Idq́. meritò; nam excommunicatio est omnium pœnarum Eccl. maxima, vt probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 2. cap. fin. & idcirco nisi pro graui contumacia ferri debet, arg. c. nemo Episcoporum, & c. nullus, 11. q. 3. Vbi ergo Monitorium hoc petitur, nominatim, ac speciatim exprimi res debet, eiusq́. valor, de qua agitur, & idcirco res certa esse debet. Nisi petatur huiusmodi Monitorium pro Ecclesijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerum notitiam nō habere. Tunc enim hac ipsa personarum qualitate expressa, ita demum ferri poterit quædam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo inuerisimilis sit. Hæc Pius V. in Bulla supra posita.

Quare ob eandem rationem concedi nō debent, vbi per alia iuris remedia res amissæ recuperari possunt, ita sensit Trid. Synod. eod. cap. 3. Idq́. iure optimo, quandoquidem remedium extraordinarium hoc est, & idcirco ad ipsum non est confugiendum, vbi quis res suas remedio ordinario recuperare potest l. in causæ 2. ff. de damn. infect. & ita Neuizan. in Syl. Nupt. lib. 3. in verb. Monitoriæ, num. 48. & Gemin. in cap. fin. de elect. lib. 6. & Anchar. ibidem, & Felin. in c. 2. de constitut. & nouissimè Petr. Ant. Lazar. vbi rem hanc pluribus agit in Tract. de Monitor. sect. 1. q. 15. per totam quare etsi, qui rem habet, compareat in termino, & asserat se paratum respondere, & se tueri cessāt literæ huiusmodi; ita Lazar. sect. 4. q. 1. n. 1. & sect. 1. q. 10. n. 6. conceduntur. n. hæc Monitoria, vbi alia remedia desunt. Colligitur etiam ex iam dictis pro leui ferri non debere esto si feratur, obliget, vt asseruit. Idem Lazar, ead. sect. q. 12. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Monitorio lato pro rebus amissis, an qui eas retinet, se patefacere debeat.*

2 *Monitorio lato pro rebus amissis, qui eas detinet restituere debet.*

§. IV.

§. QVoad quintum, quos scilicet Monitoria hæc obligent, quò rem ordinatam agamus primùm de detinente rem ipsam agemus, deinceps de alijs.

1 Quoad detinentem igitur † pro regula habebimus, qui rem ipsam detinet, vi Monitorij non teneri ad se patefaciendum, vel denunciandum; & hoc ob hanc rationē, quoniam nemo se infamare debet, c. quis aliquando de pœnit. dist. 1. & ita asseruit S. Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. Etenim præceptum de non se infamando de iure diuino est, præceptum autem hoc de se patefaciendo de iure positiuo, & idcirco vt minus maiori cedere debet argumen. cap. cum inferior de maior. & obedien. & cap. inferior distin. 21. & ita Toler. lib. 5. Instit. Sacerdot. cap. 37. in fin. & Nauar. in Manua. cap. 17. nume. 10. Hinc, nec accusatus de delicto illud confiteri tenetur nisi fides ei fiat semiplenè illud esse probatum coram Iudice competenti, vt dixit Neuizan. in Sylu. Nupt. in verb. Monitoriæ, & Sot. de ration. tegen. membro 2. & Nauar. in Man. cap. 2. num. 36.

Id quod locum habet, vel speciatim per monitorium caueatur, vt reus se patefaceret; nam tanquam iniusto parendum ei non est ob prædicta. Hinc in Curia Archiepiscop. Neapol. Monitorium huiusmodi de rebus non datur contra detinentes non se patefacientes, sed tantùm contra principales non restituentes, & contra scientes, qui rem detinent; si eos non patefaciant, ita Marc. Anton. Gen. in Prax. Curiæ Archiepiscop. Neapol. cap. 2. nume. 1. Idem sentit Quint. Mandos. in Tracta. de Monitor. quæstione 47. vbi formam Monitorij huiusmodi pro rebus inueniendis posuit; nam eas detinentibus nōn præcipitur, vt se patefaciant, sed vt ipsas restituant.

Tertiò non tenetur, vbi ad rem, quam detinet, restituendam non obligatur, quia scilicet licitè eam detinet. Qui ergo rem detinet

à domino ipsi donatam eo Monitorio nõ obligatur; sicut, qui ratione rei iudicatæ, vel iurisiurandi litis decisiui, vel transactionis, vel pacti iurati cum parte, vt id pluribus probauit Petr.Anton. Lazarius in Tract. de Monitor.sect.4.q.1.nu.12.cum seq. & nu.18. nam, vt inquit Rip. in Tract.de Peste pag.158.§.Insuper litteræ, & edicta huiusmodi generalia, in quibus mandatur, vt restituant detinentes bona aliena, & vt reuelent, qui sciunt ea detinere intelligenda sunt de ijs, qui indebitè ea detinent; & de ijs, qui sciunt ea indebitè, tenere, vt furto, non autem de eo, qui iustè detinet. Non enim iniustè hic detinere dicitur argum.l.iuste,ff. de acqu.poss. & cap.quemadmodum.§.in alijs vt lit. non contest. & ita Nauar. Itidem, qui eam vsucepit ob eandem rationem; quod eam iustè detinet, se patefacere, non debet, ita de communi sententia testatur Nauar.in consil.35. nu.8. vers.Octauò de sent. excom. & idem Lazar.ead.quæst.1.nu.15.cum seq. Non obligatur etiam, qui rem detinet ob id, quod tantùm à Domino rei subtractæ ei debetur; nam ex quo suum habet, nulla est causa, quamobrem puniatur. Id quod locum habet vel speciatim Monitorio caueatur, vt qui retinet, compensatione non obstante, eam restituat, atque patefaciat; nam vt notoriè iniustum, non obligat argum.cap.Romana,§.fin. de sent.excom. lib.6. atque sic dixit Angel. de Clauas. in verb. Furtum, §.41. quem sequitur Ioan.Tabien.in verb.Inquisitio,q.6. & Nauar. in cap. inter verba in Corrolar.66. nume.792. contra Rossel. in verb. Familia. Nec repugnat stylus Romanæ Cur. qui permittit tales litteras, vt restituant, vel retineant in compensationem debiti. Accipiuntur enim in hanc sententiam, vbi compensatio iniusta est, vt pote, quia plus accepit, vel quia certum pro incerto debito retinuit: dispositio enim continens mandata generalia, quæ possunt intelligi iustè, & iniustè, intelligi debet, vt sint iusta l.si procurator,ff.de cond.indeb.& cap.Quintauallis de iureiur. & ita Gloss.in cap.dilecto de præben. & c.1. de iureiur.lib.6.litteræ igitur huiusmodi sic sunt intelligendæ; peccauit tamen, si ratione alia ad suum peruenire poterat.

Non etiam tenetur, vbi litigaret in iudicio de re aliqua, & lis dubia est; nam in dubio pro possessore præsumitur cap. ex litteris de probat. quod ego interprætor, vbi rem detinens ignorabat probabiliter, an rem deberet necne; secus autem si sciuisset ad se non pertinere.

Non etiam tenetur, vbi res, quæ pro aduersario facit sua esset; exempli gratia habet scripturas, quæ suæ sunt, & prodesse aduersario suo possẽt si ipsas prodat. Monitorio igitur lato contra detinentes scripturas pertinentes ad causam talis non tenetur quis suas tradere; non enim contra se aduersarium tueri habet argumen. l.1. & l.qui accusare, & ibi DD. C.de edend. & in re nostra dixit Felin. in cap. duo de appell. & Nauar.in consil.5.num.3. de senten.excommun. Excipitur tamen, vbi non exhibens mortiferè peccaret, ita Ant. & Abb. Felin.ac Dec.in d.cap.1.de probat. Si enim fauore fisci instrumenta contra se exhibere quis debet, multo magis pro salute animæ suæ, & ita Petr.Ant. Lazarius de Monitor. sect.3. q.1. n.11. quare si manifesto causam iniustam prosequatur, tunc & proprias edere tenetur, & communes, & multo magis publicas. Secus si iustam causam se prosequi pro certo habeat, non enim tunc vllam scripturam dare ei tenetur, ita Lazar.ibid.num.10.

Non obligatur etiam, qui rem non restituit ob id quod restituta dominus eius delictum aliquod perpetrare vult; non enim tunc ad restitutionem tenetur cap. ne quis, 22. quæst.2. Quare, qui apud me pecuniã deposuit, quam scio ea restituta se velle vti ad occidendum aliquem, non debeo eam ei restituere, nec ob id in excommunicationem incido, ita Nauar. in cap. inter verba Corrolar.66. nume.797. & S.Anton. par.1. Summ.tit.2. cap.8.§.1. & Petr. Ant.Lazar. de Monit. sect.2. quæst.15. Immò pecco si contrafaciam, nisi iussu iudicis restituam, ita Caiet. 22.quæst.62. art.3. & alij quos refert Lazar. ibidem.

Septimò non obligatur Monitorio is, quem obligare non vult, qui Monitorium proponit, vel quo instante Monitorium concessum est: Quare, quòd verisimile non est patrem velle suum filium excommunicari: Maritum vxorem, ob eam rem si Monitorium prædicti impetrauerint, nec filij, nec vxor excommunicatione obligabuntur.

Octauò eo Monitorio non obligatur, vbi rem restituere non potest, modò restituendi animum habeat, vbi potest l.impossibilium, ff. de reg.iur. & ibi Gloss. ac DD. Si tamen ratione quapiam cautionem præstare potest, eam debet, ita Abb. in cap. significante de pignor. & Neuizan. in Syln.Nupt. eod. num.56. Quod ego interprætor, vbi se non infamaret. Restituere autem non posse dicitur non solum, qui omnino non potest, verum etiam, & qui non commodè l.nepos proculo, ff. de verborum significatione. Non commodè autem dicitur posse, vbi restituendo damnum altioris ordinis subiret vel vitæ, vel famæ, & ita Petr.Anton.Lazarius de Monitor. sect.4. quæstione 4. num.1.

Nonò eo Monitorio non obligatur, vbi pro pœna fertur; nam ea non debetur, nisi post condemnationem, vt dixit Gloss. communiter recept. in cap. fraternitas, 12. quæst.2. & eam refert, ac sequitur Clar. in Pract. Crimin. §.fin. quæst.80. versic. Sed hic incidenter quæro, & Nauar. in re nostra eod. in cons.5.num.5.

Decimò non tenetur, qui rem minimam detinet eius, qui Monitorium ferendum curauit;

non

non enim in excommunicationem incidit, si non restituat cum pro minima re quis nõ peccet mortiferè, & idcirco nec in excõmunicationem incidat, c.nemo Episcopotum, & cap. nullos, 11.quæst.3. Quæ autem res minima sit arbitrio boni viri stabitur, argum.l.1.ff.de iur. delib. & cap. de causis de off. deleg. Excipitur tamen vbi vel ipse sæpius subripiẽdo paruam quantitatem, vel alij, & damnum graue datum est; tunc enim etsi non peccarunt auferendo, peccant non restituendo, & in excommunicationem incidunt, ita Lazar.eod.sect.3.q.2.

Postremò non tenetur, vbi periculum maioris damni ei immineret, argum.cap. officij de pœnit. In his igitur omnibus casibus se patefacere rem detinens non debet.

Excipitur tamen primò, vbi se non infamaret; tunc enim ad patefaciendum tenetur, exempli gratia Notarius, qui habet scripturas pertinentes ad eum, qui Monitorium promulgandum curauit, planè sine nota infamiæ patefacere eas potest, & idcirco tenetur. Id quod frequentatur à Commissarijs legatorum piorum; nam præcipiunt Notarijs per sua monitoria, vt proferant testamenta, quibus pia legata relicta sunt intra tantum temporis proposita contrafacientibus Censuræ pœna; non enim se infamat id patefaciendo; quippe, quia legitimè ea detinet.

Secundò excipitur, vt etsi ad patefaciendum quis se non tenetur, restituere tamen rem ipsam debet, vbi potest, & in casibus, in quibus licitè eam non detinet, quos supra recensuimus; præsertim quod per prædicta Monitoria excommunicantur, qui detinent, & non restituunt; nam rem alienam illicitè detinens mortiferè peccat, cap. si res aliena, 14. quæst.6. & peccatum nõ remittitur, nisi restituatur ablatum, cap. peccatum, de reg. iur. lib.6. præsertim cum Monitorio id cautum, ac preceptum sit. quare si contrafaciet, in excommunicationem incidet, esto pendente termino ad restituendum, forum mutet, ita Petrus Antonius Lazarius in Tract.de Monitor.sect.4.quæst.17. & ego ante in Tract. de Censur.Tab.1.cap.10. §.6. num.4.

Tertiò excipitur, vbi semiplenè esset probatum, & rem detinens id sciret; tunc enim teneri ad se patefaciendum DD. inquiunt. Sed de ipso detinente rem alienam satis, ad alios transeamus, qui rem non detinent, detinentem tamen norunt, an denunciare ipsi teneantur.

SVMMA.

1 *Denunciare vi Monitorij tenentur omnes, qui norunt apud quem res abstracta sit; quæ regula, quousque pateat, declaratur.*

§. V.

§. SEcundo loco agendum est de ijs, qui rem non detinent, quamobrem Monitorium latum est, sciunt tamẽ apud quem res ipsa sit. Verùm quòd Monitoriũ aliquando fertur vt veniant ad denunciandum: aliquando, vt veniant ad testimonium ferendum: aliquando ad vtrunque ob eam rem prius de primo, deinceps de reliquis agamus. Pro regula
1 igitur † habebimus vi Monitorij oẽs obligatos esse ad denunciandum, qui nouerunt apud quem res sit, de qua Monitorium loquitur; nam generale est, & omnes complectitur; meritò igitur omnes tenentur, l.Iulianus exulẽ, ff.ad exhiben.& cap.si Romanorum, distin.19. Quare tam viri, quam mulieres: item tam clerici, quam laici, idest personæ ecclesiast.& non ecclef. nec non serui, & liberi ad reuelandum obligabuntur. Id quod locum habet non solum, vbi detinens dolo malo detinet; verum etiam, vbi bona fide; vt pote quoniam rem à fure bona fide emit; & Seius id nouit, tenetur enim patefacere, ita asserunt Petr.Ant.Lazar. de Monit.sect.3. quæst.3. nam & detinens ad restitutionem tenetur, quandoquidem bona fides liberat à pœna, & non à restitutione, ita Menoch.de recup.remed.16.num.32.

Excipitur tamen primò habito respectu ad ipsum reuelantem, vbi Monitorium non nouit, vel quòd absens erat, vel quod morbo graui impediebatur, vnde eius notitiam non habuit; excusatur enim argumen. cap.fin. de matrimon. contrahen. cont. interd. Eccles. & idcirco in excommunicationem non incidet; est enim ignorantia facti, quæ & quemcunque excusat. l.iuris ignorantia, & l.regula cum similibus, ff.de iur.& fact. ignor. Verùm quid si elapso tempore reuelandi, & denunciandi quo casu, qui non denunciarunt, in excommunicationem inciderunt, si sine causa id non reuelarunt, an inquam eo tempore elapso sub eadem pœna teneatur, qui Monitorium hoc tunc nouit, vel tunc rem apud alium esse, ac detineri? Planè videbatur ipsum obligatum esse; nam antea excusabatur; propterea quòd ignorabat, modò cessat ignorantia, ergo & excusatio argum.cap. cùm cessante de appellatione. Contrarium tamen concludendum est, scilicet ipsum non obligari, & non patefacientem ob eam rem in excommunicationem non incidere; Et hoc, quia vis Monitorij coarctata fuit tempore, scil. qui intra tantum tempus non denunciauerint, excõmunicati sint, cùm igitur vlterius nõ pertineat vis monitorij, qui post ipsum nõ denunciauit, in excommunicationem non incidet, limitata enim causa limitatum producit

effectum l. in agris, ff. de acq. ter. dom. Non repugnat, modò contrarium; nam locum habet, vbi iudex voluit eum obligare, quæ voluntas hic cessat, ex quo tempore coarctara fuit vi monitorij.

Secundò non tenentur, qui furiosi sunt, ac mente capti; nam contumaces esse non possunt, ex quo dolo carent, & non mortiferè peccant, & eorum denunciatio nihil prodest atq; idcirco in excommunicationem non incidũt. Quare nec sani facti tenebuntur si elapso tempore monitorij id contingat.

Tertiò eo monitorio non obligantur ad denunciandum, neque idcirco ad excommunicationem, qui subditi non sunt eius, qui monitorium decreuit; extra territorium enim ius dicenti impunè non paretur l. fin. & ibi DD. ff. de iurisd. omn. iud. & c. fin. de constit. lib. 6. Id quod locum habet vel reperiantur in loco, vbi monitorium promulgatur. Immò si subditus alio domicilium trãsferat, antequam tempus monitorij elabatur non tenetur domicilij mutatione, esto in diœcesi sit.

Quartò nec exempti à Iurisdictione Episcopi, quandoquidem nec hi subditi sunt, & obligari censuris ab Episcopo nequeũt: Quare nec regulares qui hodie ferè omnes exempti sunt, hoc monitorio obligabuntur. Nec repugnat censuras, & interdicta omnia lata etiam ab Ordinario seruari ab ipsis deberi, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de Regul. cap. 12. nam habet locum in censuris in alios subditos latis, non autẽ his monitorijs contra se. Quare à Romana Curia, quo vniuersi comprehenduntur, monitoria hæc impetrari debent, vt fieri vidi à quibusdam regularibus.

Quintò non tenetur quis denunciare, vbi periculum vitæ probabiliter adiret; non enim in hoc casu in excommunicationem quis incidit, vt probaui in Tract. de Cens. quandoquidem pro re aliena periculum vitæ adire quis non compellitur arg. l. præses, C. de seruit. & aqua, & cap. officij de pœnit. & ita dixit Bald. in cap. cùm nuncius de testibus; & Foller. in tẽ nostra in Prax. Crim. 2. p. iud. versic. Testibusq; diligenter examinatis nu. 31. Idem si periculum infamiæ, & bonorum, & non solùm suæ, verùm etiam suorum parentum cõsanguineorum, vel affinium, modò probabilis timor sit; non. n. tunc tenetur, nec peccat, nec ad restitutionem obligatur, ita Sot. de iust. & iur. li. 5. quæst. 7. art. 1. & alij cit. à Petr. Ant. Lazat. de Monit. sect. 2. quæst. 10. num. 2.

Sextò non tenetur denunciare, vbi probare non potest, quod denunciat c. plerumq; 2. q. 7. & cap. si peccauerit, 2. quæst. 1. & cap. placuit. 6. quæst. 2. & Gloss. in cap. Sacerdos de pœnit. dist. 6. & Præpos. in cap. nerui, dist. 13. & Rip. de Pest. num. 224. atque sic asseruit pluribus Nauar. in cap. inter verba, 11. quæst. 3. Corrolat. 66. num. 778. & in consil. 2. de test. cogen. vbi nec participans in furto, quia scil. accipit partem aliquam teneri ait ad denunciandum si probari non possit. Id quod locum habet, vel Iudex iubeat, vt denunciet, esto probare id nequeat; nam præceptum hoc nullum est, & errorem intollerabilem continet, & idcirco excommunicatio nulla, ita Angel. de Clauas. in verb. Excommunicatio 3. §. 20. Idem Neuizan. in Syl. Nupt. lib. 3. in verb. Monitoriæ, nu. 46. & Lazar. eod. sect. 1. q. 2. num. 4.

Septimò, vel probare possit, denunciare nõ tenetur, nec debet, si per fraternam correctionem, inducere posset rem detinentem ad eius restitutionem; fraterna enim correctio de iure diuino est, vt habetur apud S. Matth. c. 18. & refertur in cap. nouit de iud. & in c. si peccauerit, 2. quæst. 1. & idcirco derogare Iudex ei non potest, & ei non est obediendum, vbi non habita correctionis fraternæ ratione denunciare id iubet, ita inquit S. Tho. 2. 2. q. 33. art. 7. ad quintum. Ad probãdum autem vnus testis sat est, modò idoneus sit; ex quo enim agitur de pœnitentia iniungenda, & de emendatione peccati, in denunciatione vnus testis admittitur cum ipso denunciante, vt habetur in cap. in omni negotio de testibus, & ita dixit Nauar. eod. num. 779. & communiter DD.

Secundo loco non tenetur reuelare habito respectu ad eum, qui denunciandus est, & primò in omnibus casibus, vbi qui rem detinet ad restitutionem non obligatur, vel non potest; monitoria enim hæc promulgantur, quò restitutio fiat ab ijs, qui res detinent sine legitima causa, & ad restitutionem tenentur, ac vbi detinens restituere non debet, alius denunciare ipsum non habebit. Quare, qui nouit Titium habere centum aureos Seij, quos voluit esse ipsius Titij, si Seius ad bellum profectus ibi moreretur, quod & contigit, hic omnino id sciens per monitorium promulgatum non tenetur patefacere, quippe quia Titij sunt, ita Petr. Anto. Lazar. de Monit. sect. 3. quæst. 4. & sect. 2. quæst. 13.

Tertiò, vbi quis monuit rem detinentem, vt restitueret, & restituere promisit, cum potestit; antequam enim admoneat, non tenetur denunciare, vt dixit Nauar. eod. num. 775.

Quartò, vbi debitor ipse id patefecit; non enim tunc alius id sciens tenetur; nam supernacanea est aliorum denunciatio, idcirco non facienda l. hæc stipulatio, §. Diuus, ff. vt leg. nom. can. Ias. in l. decem, num. 30. ff. de verbor. significat. Neuizan. de Monit. lib. 3. num. 63. & Petr. Anton. Lazat. de Monitor. sect. 2. quæst. 12. num. 9. qui ait, vbi ab alio denunciatio facta est, alium non teneri, cap. eum, qui de reg. iur. lib. 6.

Quintò ratione modi scientiæ de re ab alio detenta ad denunciandum non tenetur. Primò, vbi id in confessione sacramentali nouit; ob sigillum enim confessionis patefacere id

non

non potest, etsi patefecit, nihil tamen facit cap. omnis de pœnit. & cap. dilectus de excess. prælat. Nullo enim imperante Sacerdos ad id compelli potest. Id quod locum habet, vel pœnitentem non absoluerit iuxt. cap. quod quidam de pœnitent. Immò nec alius, qui confitentem audierit vel laicus sit, vel dolo, vel non dolo ipsum audierit potest, ac debet pœnitentem denunciare, ita dixit Nauar. ibid. Quare, qui laico in necessitate peccatum cōfessus est, esto ab eo non absoluatur, denunciari tamen ab ipso non potest. Postremò idem de eo, à quo rem detinens consilium petijt; atque sic nouissimè Petr. Anton. Lazarius de Monitor. sect. 2. quæst. 17. prædicta asseruit.

Verùm quid de eo, qui excommunicatione non obligatur, esto ad restituendum teneatur, exempli gratia filius abstulit patri mille, nec verisimile est patrem voluisse filium excommunicatione obligari, an famuli, qui id nouerunt, si patri id non patefaciant excommunicatione ipsi obligantur? Videbatur dicendum eos non obligari; nam filius principalis non obligatur, ergo nec, qui nouit, quasi accessorium, cap. accessorium de reg. iur. lib. 6. & c. 1. de consecrat. eccl. vel alt. eod. lib. Contrariam opinionem tamen sequendam censeo, scil. famulos non denunciantes in excommunicationem incidere. Nam ratio, quæ est in filio, non est in famulis, ergo nec dispositio atq. à contrario sensu, l. illud, ff. ad l. aquil. quamuis enim verisimile non sit patrem velle filium excommunicari, non tamen verisimile est nolle famulos non denunciantes excommunicationem euadere. Nec repugnat, quod dictum est de accessorio; nam immò æquè principaliter Monitorium impetratum est contra detinentem, sicuti contra non denunciantem. Hinc, etsi filius furti non tenetur, quod fecit patri, qui tamen ei opem tulit, furti tenetur §. ij, qui in Institut. De oblig. quæ ex delict. facit quoque l. si quis vxori, ff. eod. Famuli ergo huiusmodi non denunciantes excommunicatione obligantur. Habito respectu etiam ad concedentem quis non tenetur, vbi aut mortuus est, aut iurisdictionem amisit, aut eius vsum per censuras, & vel notorius, vel denunciatus pro tali est; nam in prioribus casibus tolluntur literæ huiusmodi generales, & censuræ per ipsas latæ, in posteriori suspenduntur, ita Petr. Anto. Lazarius de Monitor. sect. 2. quæst. 1. & sect. 4. q. 1. n. 25. & facit Gloss. communiter recept. in cap. à nobis de sent. excom.

Et, quæ diximus locum habent, vbi Monitorium latum est, vt denuncietur: iam agamus, vbi latum est Monitorium, quo testimonium feratur.

SVMMA.

1 *Testimonium ferre quandoquis debeat, vbi per Monitorium monetur, vt qui detinere rem alienam scit, ad testimonium ferendum veniat.*

§. VI.

§. QVando Monitorium latum est, vt quis denunciet, vbi nouit rem alienam detinentem, qui denunciare teneatur, vidimus, iam videamus, vbi latum est Monitorium, vt ad testimonium ferēdum veniat.

1 Primum igitur † testimonium ferre tenetur is, quē ad denunciandum supra conclusimus; idq. multo magis, quandoquidem in pluribus casibus testimonium ferre quis debet, quam denunciare, vt videbimus, atq; sic sensit Abb. in cap. ad nostram. num. 3. de iureiur. nam ait Iudicem eccles. posse iubere generaliter sub pœna excommunicationis, vt qui aliquid scit de pertinentibus ad causam, quę vel coram se, vel Iudice seculari agitur, accedat ad testimonium ferēdum, & sequitur eum Nauar. in cap. inter verba, 11. quæst. 3. pag. 47. Idem Abb. in cap. 1. de testib. & attestat. etiam Neuiz. in sua Sylu. lib. 3. in verb. Monitoriæ, num. 32. vbi ait laicos ad id compelli posse, & Iudicem Eccles. requisitum à Iudice laico Monitorium hoc cōcedere debere, quandoquidem mutuo sibi opem ferre debent, vt dixit Neuiz. eod. nu. 34. & Abb. in cap. ad nostram 2. not. 3. de iureiur. vbi bonam practicam esse, quando ignorantur testes, vt fiant Monitoria generalia sub excommunicationis pœna contra scientes veritatem de tali negotio, vt compareant ad testimonium ferendum. Hæc Abb. ibi, vbi multa ad id pertinentia ait.

Secundò tenetur testimonium ferre, esto probare ipsum non possit: idq. meritò; si enim testis necesse haberet producere alios testes ad suum dictum probandum, & illi itidem producti, ad id tenerentur, & sic alij deinceps, res ad infinitum redderetur, quod absurdum est. Postremò is non accusat, neque denunciat, sed inuitus cogitur potius argum. tot. tit. de testib. cog. Iure igitur, vel testimonium probare nequeat, testimonium tamen ferre debet, ita dixit Nauar. in cap. inter verba, 11. quæst. 3. Corrol. 66. num. 780. & in consil. 2. de testib. cog. vid. Item vel iurasset se non dicturum, ita Innocen. in cap. qualiter, 1. de accusat. & Abb. in cap. dilectus de excess. prælat. & sub fine in cit. cap. qualiter; non enim iusiurandum iniquitatis vinculum est, cap. quanto de iureiur. & si generaliter quis iurauit ad hunc casum non pertinet, cap. veniens, & cap. quintauallis de iureiur. & cap. 1. eod. lib. 6. & si iurasti non dicturum, vel vt testis interrogatus, non valet, & non teneris illud obseruare,

esto

esto peccaueris, cap. non est obligatorium de reg.iur. lib.6. & in cap. in malis, 22. quæst.4. Multo magis locum habet, vel promisisset se nihil dictum, ita S.Thom. 2.2. quęst.70.art.1. ad secundum, communiter recept. & testatur Nauar. in eod. Corrolar.64. num.703. Item in omnibus casibus in quibus, & sine præceptis obligatus esset, ita Nauar.eod.num.719.

Excipitur tamen primò, vt ad testimonium ferendum venire non cogatur, vbi qui rem detinet, iustè eam detinet, qui autem hi casus sint supra posuimus, vbi de detinentre egimus. Monitoria enim hæc fiunt, vt inueniantur iniustè detinentes, non autem iustè.

Secundò excipitur, vbi per confessionem sacramentalem id nouisset, vtpote quia audiuit cùm esset Parochus pœnitentem, vel alius à Confessario habuit, vel iniustè, & dolo pœnitentem eum confitentem audiuit, vel pœnitēs consilium ab eo petijt, vel in casu necessitatis, cùm laicus esset, confessus ei est, vel per scripturam, in qua erant scripta peccata, id nouit. Ad summam vel licitè, vel illicitè per pœnitentiam, vel occasione pœnitentiæ id nouerit, ad testimonium ferendum non tenetur.

Tertiò non tenetur etiam, vt testis, nisi extent indicia per famam, quæ probata sint, & ipsi constet esse probata, & hoc, vbi de graui damno tertij agitur, ita Nauar.eod.num.3.

Quartò non tenetur testis de crimine semiplenè probatum testimonium ferre, quamuis per appellationem res agatur, vbi probabiliter timetur.

Quintò non cogitur quis testimonium ferre in causa criminali, vbi graue damnum ei immineret, nisi eius nomen tacitum habeatur, & facit cap.fin. §.iubemus de hæret. lib.6. & ita Nauar.eod. Corrolar.66. num.818.vers.Addo tamen, facit quoque cap.officij de pœnit.

Sextò nec Consanguinei, nec Affines; nā testimonium ferre contra consanguineos, & affines suos non tenentur, vt parentes, & aliqui ascendentes habito respectu ad filios; & è contrario aliqui filij descendentes habito respectu ad ascendentes, vt habetur in l.parentes, C.de testib. & in cap.item parentes, 4.quæst.3. & ita Angel. in Summ. in verb. Denunciatio. num.13. vers.Vtrum Episcopus, ibi fallit hoc in parentibus. Id quod locum habet, vel sint filij nothi, vt inquit Gloss. & DD. in cit.l. parentes. Secus autem quoad filios spirituales, vt de communi sententia testatur Felin. in cap. cùm nuncius de testibus, & Nauar. eod. Corrolar. num.868. cum seq. Id quod ob eam rem fit, ne damnum patiantur in amore, concordia, & substantia.

Septimò excipiuntur alij priuilegiati, vel ob honorem suæ dignitatis, vt Episcopi l.nec honore, C. de Episc. & Cler. alij ne patiantur damnum in spiritualibus, vt clerici cap.quanquam, & ibi Gloss. 14.quæst.2. Excipitur tamen, vbi prædicti priuilegiati nec damnum corporale, nec spirituale paterentur, & alij non essent, qui testimonium ferent, ita Nauar. eod. num.882. Ex his patet iustum metum cogitationem, priuilegium, & huiusmodi excusare, ita Nauar. in conf. 2. de test.cogen.

Postremò excipiuntur, qui inhabiles sunt ad testimonium ferendum, vtpote, quoniam infames, & huiusmodi, si tamen alij testes non sint admitti debent; nam, esto improbari possint, si tamen non excipiantur, eorum testimonium valet, ita Nauar. in Corrolar.66. nu.819. vbi rationes plures reddit. His igitur modis regula hæc declaratur, iam de Monitorij forma agamus.

S V M M A.

1 *Forma Monitorij, quænam sit.*

§. VIII.

1 §. Forma demum † huius Monitorij varia est, aliquando enim monentur subditi, vt denuncient, aliquando, vt testimonium ferant; aliquando, vt denuncient notoria, vel famosa, testimoniumvè super illis ferant; aliquādo vt denuncient secreta; aliquando vt restituant; aliquando, vt monenti dicant tanquā Iudici; aliquando, vt dicant tanquam bono viro, qui prodesse possit, & non obesse, vt ex dictis constat innēt. tradit à Nauar. in conf. 10. num.1. & in consil.11. de off.ordin. Sed de his Monitorijs hactenus; iam ad Monitoria transeamus, quæ fiunt, vt delicta patefiant.

DE MONITORIIS cum pœna excommunicationis ad delicta inuenienda, materia ex qua Potestatis Episcopalis sexta fori mixti. Cap. XLVI.

S V M M A.

1 *Monitoria etiam facere potest Episcopus, quò delicta patefiant, atque denuncientur.*

2 *Monitoria pro delictis, & ad vendictam an concedenda sint.*

3 *Inquisitores etiam Monitoria huiusmodi facere possunt.*

1 EPISCOPVS itidem † Monitoria proponere potest, quò delicta denuncientur, atque patefiant, vtpote contra eos, qui blasphemant nomen Dei, vel Sanctorum, cap. qui cum fure, iunct. traditis ibi à DD. de furt. & vt inquiunt Bart. & alij in l. in ciuile. C.eod. & ita Nauar. in consil.10. & consil.seq. de off.ordin.

Verùm

2 Verùm, † an instante parte, vel Iudice seculari concedere huiusmodi Monitoria debet, quo delicta patefianr vindicandi gratia? Planè non; tùm quod fieri posset, vt irregularis Episcopus fieret, si per hoc suum Monitoriū reus morte, mutilationevè afficeretur arg. Clemen. vnic. à contrario sensu de homicid. iunct. cap. fin. de iniur. Tum quod nec Monitoria pro inueniendis rebus concedi debent nisi eis, de quorum interesse pecuniarium agitur, & ciuiliter, vt habetur in Bulla Pij V. incip. Sanctissimus in Christo patet, vers. Ad eorum dumtaxat instātiam, quorum ciuiliter interest, quam in antecedenti cap. posuimus: at iudices seculares ad delicta punienda in primis eorum cognitionem quęrunt, ergo concedi non debent.

3 Inquisitores etiam † Monitoria hæc proponere possunt contra blasphemantes Deum, vel Sanctos: id quod & consuetudine seruatur. Sed iam de effectibus huius Monitorij agamus.

S V M M A.

1 *Effectus Monitorij lati quò delicta patefiant.*

§. I.

1 §. † Effectus autem Monitorij huius duplex est. Primus, sed remotus, scilicet Dei honos, & salus animarum. Secundus autem proximus, scil. correctio delinquentis. Et hæc est ratio, quamobrem mixti fori Monitorium hoc est; quod. n. ad correctionem delinquentis, salutemq́. animarum fertur, ad conscientiæ forum respectum habet. Quod autem, & per excommunicationem, & non secretò, sed publicè fit correctio, ad forum exterius pertinet; fori enim exteriotis censuræ sunt, vt probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 1. cap. 2. §. 19. & vt supra de publicis pœnitentijs egimus; id quod à iudice seculari non fit; & ob hanc causam ob rationes supra allatas cōcedi ei non debet, quamuis, & Iudices seculares Monitoria, atque edicta huiusmodi proponāt præmio, vel pœna propositis, qui delinquentes patefecerint, vel non patefecerint. Id quod cōem practicā seruare in Romana Curia testatur Farin. in tit. de indi. ad torr. q. 51. n. 19. & id faciunt, ne delicta maneāt impunita, sed coerceantur; & facit l. idem, §. si tibi, ff. de cond. ob turp. caus. Sed iam de materia huius agamus.

S V M M A.

2 *Materia Monitorij huius quænam sit.*

§. II.

1 §. † Materia verò huius Monitorij delicta sunt, quæ in graue damnum Christianæ religionis, & animarum perniciem redundant, euiusmodi sunt hæreses, blasphemiæ, & superstitiones hęreticales; his enim inprimis Deus offenditur, salus animarum in discrimen adducitur, & quæ ad forum Eccles. inprimis pertinent; non igitur ob quæcunque delicta proponi debent ob graue periculum, quod imminet ipsi denuncianti, vel ipsi testimonium ferenti, quamobrem DD. omnes concluserunt summam diligentiam, atq; studium adhibenda ad hæc denuncianda. Sed de his hactenus, iam videamus, an is, qui delictum commisit, patefacere se debeat, ac demum an alij denunciare debeant, testimoniumvè ferre, & quando.

S V M M A.

1 *Delictum qui immisit, vi Monitorij se patefacere non tenetur.*

§. III.

§. Proposuimus nobis explicandum, an vi Monitorij pro delictis inueniendis, qui delictum commisit, se patefacere debeat. Præterea quid de alijs.

1 Quoad primum igitur † pro regula habendum est delinquentem obligarum non esse ad se patefaciendum, & hoc ob hanc rationem, ne se infamet c. quis aliquando, §. his auctoritatibus, ibi non dico tibi, vt te prodas de pœnitent. distinct. 1.

Id quod locum habet etiam in delicto hæresis; nam à regula proposita non excipitur, ergo ei standum est, donec probetur exceptio, ita dixit Gloss. communiter recept. in Rubr de reg. iur. lib. 6. & in cap. omnis definitio, ff. de reg. iur. & ita Nauar. in cons. 5. num. 3. vers. Prò parte, & consil. seq.

Item locum habet etiam, si de delicto esset accusatus, & etiam captus; nam de occultis Ecclesia non iudicat in foro exteriori, c. sicut tuis, de simon.

Postremò locum habet, vel iusiurandum ei detur de veritate dicenda; non enim perinrus est, si neget, vbi hoc animo cōceptum habet se id non fecisse, ita vt patefacere ipsis teneatur.

Excipitur tamen, vbi semiplenè delictum probatum esset apud Iudicem competentem; & de hac probatione reus certior factus est; tūc. n. se patefacere tenetur, alioquin in excōmunicationem latam per Monitorium incidit, ita dixit S. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 2. & Nauar. in cap. inter verba, 11. quæst. 3. Corrolar. 65. nu. 725. & Corrolar. 66. nu. 814. vid. Sed iam ad secundam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Denunciare delinquentem in Monitorij quinam obligentur.*

§. IV.

§. IV.

§. DElinquentem se patefacere non debere vidimus; modò videamus, an alij, qui delinquentem, delictumvè norūt, denunciare debeant, vel testimonium ferre.

1 Quoad denunciandum igitur † pro regula habendum est, qui sciunt delinquentem obligatos esse vi Monitorij adipsum patefaciendum quicunque sit, vt supra probauimus.

Id quod locum habet in causa hæresis quicunque sit; nam vi Monitorij denunciare hæreticum debet, vel amicus, vel consanguineus, & idcirco vel frater, vel pater sit, vel filius, ita dixit Nauar. in consil.5.num.4. de hæret. & in cap. inter verba, 11.quæst.3. Corrolar.66. nume.823.vers.Ex his omnibus.

Excipitur tamen primò, vbi id probari non potest; non.n.tunc tenetur, ita dixit Nauar. in eod.Corrolar.66.nu.778.& in cons.2.de testib. cog.& in cons.11.nu.4. de off.ordin.

Postremò excipitur, vbi etsi probari potest, tamen per correctionem, & admonitionem fraternam corrigetur, & emendabitur, scilicet quoad delictum committendum, & à delictis commissis cessabit. In hoc enim casu in excommunicationem Monitorij quis non incidet nō denunciando; quandoquidem Christus Dominus iussit, vt tunc Ecclesiæ diceretur, vbi peccator admonitus se non corrigeret: non ergo per Monitorium præceptum Domini tolli potest, cap.cum inferior de maior. & obed. Quare, qui Monitorium promulgauit, vt denūciatio fiat ante fraternam correctionem, audiendus non est, atque sic asseruit Nauar.eod.num. 778. vers.Addo tamen. Ob hanc etiam rationem non tenetur consiliarius, quicunque sit, denunciare delictum sibi sub secreto commissum, quò delinquens prospiciat saluti suæ animæ, vel corporis, vel famæ, vel rei, vel semplenè probatum esset; vel veritas aliter haberi non posset; nam & iureiurando adhibito negare potest, vbi Iudex id scire tantùm conatur, vt reum puniat. Excipitur, vbi quæreretur solùm, vt damno tertij prouideretur, vt de communi testatur Ant.Lazar.de Monit. sect.2. quæst.16. Sed iam, vbi testis interuenit agamus.

SVMMA.

1 *Testimonium ferre quis tenetur contra delinquentem, vbi Monitorio id præceptum est.*

§. V.

1 §. POstremò, † vbi monetur quis, vt veniat ad ferendum testimonium de delicto, quod nouit, regulariter tenetur quisque ad testimonium ferendum.

Id quod locum habet, vt in antecedenti cap. diximus vel probare id nequeat, vt inquit Angel. in Summ. in verb. Denunciatio nu.13. vers. Vtrum Episcopus.

Item locū habet, vel testis inhabilis sit. Tùm qd eius dictū valet, si à partibus non opponatur, vt dixit Addit. ad Capel. Tholos. decis.4. Tum quòd inducta in odiū in fauorem redundarent, ita dixit Nauar. in cap. inter verba, 11.quæst.3.Corrol.66.num 819.

Excipiuntur tamen casus hi. Primò consanguinei, & affines; non enim ad testimonium ferendum cogi possunt, l.4. ff.de test. lege Iulia, & Papia iudiciorum publicorum cauetur, vt dicitur ibi; Ne alicui inuito denuncietur, testimoniumvè dicat aduersus generum, vitricum, priuignam, sobrinum, sobrinam, sobrino natum, eosvè, qui pari gradu sint; & ita Abb. in cap.litteras, num.8.vers. Aduerte tū de præsumpt. & Farin.de Oppos.cont.test. q.54. nume.13.Reg.1.vbi pluribus rem hanc egit. Non etiam frater contra fratrem, vt dixit Farin. ead.reg.q.2.num.97. & de communi sententia testatur Clar. in Pract.Crimin.§.fin. quæst.24. vers.Scias tamen.

Non etiam parentes contra liberos, neque è cōtrario liberi cōtra parētes ad id cogi possunt, immò nec admitti debent, l.parentes, & ibi DD. C. de leg. sic enim dicitur ibi Parentes, & liberi inuicem aduersus se nec volentes ad testimonium admittendi sunt. Hæc ibi. Idq; meritò, cùm enim filius portio quodammodo patris sit, repugnat rationi naturali quodammodo, vt contra se testimonium ferat, ita dixit Ioan. Andr. quem refert, ac sequitur Farin.ead.quæst.53.reg.3.nu.170. *Id quod locum habet* non solùm in liberis primi gradus in potestate, verumetiam in emancipatis, ita Gloss. in cit.l.parentes, & in c.filio, 4.quæst.3. & Farin.ead.reg.num.154. qui de magis communi sententia testatur. Idem etiam in filio naturali, vel incestuoso; viget enim & hic ratio sanguinis, & affectionis, ita Farin.ibid. nume.153. cum seq. & Felin.in cap. cùm oporteat, num.3. de accus. Idem in legitimo, qui est in potestate idem Farin.ead.reg.nu.160. Excipitur tamen, vbi de crimine hæresis agitur; tunc enim & pater contra filium, & filius contra patrem testimonium ferre debet, cum magis Deo, quàm parentibus debeamus, modò tamen alij testes non adsint; & Inquisitor caueat, ne graue aliquod damnum patiatur testis, id quod facere debet, quandoquidem nomina accusatoris, & testium occulta habere debet, cap.fin. §.iubemus, de hæret.lib.6. Postremò, nisi emendetur per correctionem filij, ita Nauar.eod.Corrolar.66. num.827.

Non etiam vxor contra maritum testimonium ferre potest, vt id pluribus egit Farin. eadem quæst. reg.4. vbi idem de sponsa, & de vxore explosa ait; esto contrarium sit de viro quoad

quoad vxorem; Id quod in hanc sententiam accipitur, ne scil. testimonium ferre posit, non autem cogatur. Excipitur tamen, & hic quoad hæresestunc.n.maritus contra vxorem testimonium ferre potest, seruatis tamen, quæ diximus de parentibus, & liberis, vbi alij testes non adsunt,& damnum non patiuntur, & correctus non emendatur, ita Nauar. eodem Corrolar.66.num.821.

Postremò non tenetur, vbi iustum metum habet,ne occidatur, vel damnum graue patiatur,ita Nauar.in cons.2. de test.cogen.

Verùm,quòd diximus aliquando per Monitoria iuberi, vt quis denunciet aliquando, vt tanquam testis ad deponendum veniat, quò sciat qua ratione patefacere debeat, ob eam rem videndū est quando hęc Monitoria sunt ad denunciandū, aut ad testimoniū ferendū sint.

Pro regula igitur habebimus, vbi præcipitur, vt denunciemus, tunc denunciandum esse; vbi vt testimonium deponamus, tunc testimonium ferendum esse. Tum quod,ex quo Iudex vnum speciatim præcepit, id voluisse existimatur; nemo enim præsumitur loqui, quod non vult, l.cum labeo, §.de lanionis,ff. de aur. & arg.leg.etenim verba inuenta sunt ad significandos animi nostri motus, l.ad recognoscendos,C.de ingen.& man.& Philos. in lib. de Interpræt. in princ. Tum quòd si contrariam diceremus à verborum proprietate discederemus, quod te dubia fieri non debet, l.non aliter,ff.de leg.3.& cap.preterea de verb.signific. & c. ex litteris de spons. Denunciabimus igitur,vbi nobis præceptum est,vt denunciemus; testimonium feremus, si hoc præceptum sit, atque sic dixit Nauar. in Corrol.66.nu.781.

Excipitur tamen, vbi vtrunque præceptum nobis est; tunc enim quod poterimus, præstabimus ob prædicta.

Secundò excipitur, vbi verba Monitorij accommodari possunt ad vtrunque,scil.& ad testimonium ferendum, & ad denunciandum; exempli gratia per Monitorium præcipitur, vt dicant, vel declarent quid de tali delicto sciant; tunc enim ad subiectam materiam patebimus, arg.l.si vno, ff.loc. & l.plenū, §.equitij,ff.de vsu,& hab. In hoc igitur casu in negotijs ciuilibus, de quibus lis iam cæpta est, vel etiam non cæpta ad testimonium ferendum vt quis veniat interpretabimur. In his enim casibus inprimis testes postulantur. Idem in capitalibus,& criminalibus si lis cæpta sit,ita dixit Nauar.eod.Corrol.66.n.782. cuius dictum verum est,vbi lis est cæpta, vel ciuilis, vel criminalis sit; non.n.denunciatio tunc postulatur, ex quo iam reus qs factus est. At vbi lis cæpta non est, qñ tunc ignoratur contra quem agatur,in hoc casu vt denūciemus,precęptū nobis esse interpretabimur id quod in criminalibus non cæptis locum habebit, ita Nauar.ibid.

Tertiò excipitur, si Monitorium sit, vt denuncietur, & qui deliquit iam denūciatus est, sed probari non potest, tunc denunciare pro testimoniū ferre sumemus.Et e cōtrario,si pręcipiatur,vt testimonium feramus; denunciare debebimus, vbi scil.lis cæpta non est, & nemo est denunciatus, quoniam ignoratur contra quem agatur. Idq́. meritò; verba.n.secundum subiectum materiam interpretari debemus,vt diximus, & verba rebus inseruire, & non res verbis debent,cap.intelligentia de verb. signi. & ita Nauar.ibid. nu.781. esto.n.à proprietate verborum discedamus,hoc tamen fit ex tacita voluntate Monitorium proponentis ob ipsam materiam, secundum quam dispositio declaratur, cap.cum voluntate de sent. excommun. & l.non omnis,ff.si cert.pet.

Verùm, qñ præcipitur per ipsa Monitoria, vt quis denunciet, vel testimonium ferat, vbi id scit, ideo videndum est quādo dicatur quis aliquid scire, quod ad rem nostram pertinet; scientia.n.propriè vniuersalium est, at hic de scientia singularium agitur, ob eam rem qua ratione ipsorum scientia habeatur, videndum est. Duobus modis igitur quis potest scire aliquid,scil.per se,& per aliū sicut dixit Gloss.in l.2.§. penult.ff. de aqu. pluu. arcenda. Qui ergo vidit quem habere domi librum hæretici, vel testamētum Titij, vel equum eiusdem, hæc scire per se dicetur. Item,qui audiuit Titiū blasphemantem Deum, vel Beatissimam Virginem, is propriè quoque dicetur scire;sicut.n.hoc obiectum auditus est, ita illud visus: quare decipi non potest; in suo.n.sensibili sensus non decipitur,vt docuit Philos.lib.2.de Anima. Hic ergo tenebitur aut ad testimonium ferendū, aut ad denūciandū,sicut Monitorij ratio postulat. Secundò dicitur quem scire etiam per aliū,vbi scil.quis nouit ab alio,vt pote,quia audiuit ab eo, qui delictum commisit, vel rem detinet, hac itidem ratione scire quis dicetur c.hoc videtur,2.q.5. Dicitur etiam scire, qui audiuit à viro fide digno, & pro tali habito, ita Nauar. eod.num,787,

Sed de Monitorijs, quod ad rem nostrā pertinet, hactenus; non enim propositum est nobis hic absolutè materias omnes tradere; sed rerum tantum capita. De hac tamen re pluribus egerunt DD. in l.inciuilem,C.de furt. & Canonist.in cap.qui cum fure.eod.& in c.dilectus, de excess.prælat. & Neuiz. in Sylu.Nupt. in verb. Monitoriæ, & Episcop. Mont.Mar. in prax. Neapol. & præsertim de denunciatione hæreticorum cap.13. & nouissimè Petr.Anto. Lasar. in suo Tract. de Monit. & alij à me supra allegati præter Trid. Synod. & Constitutiones,& Bullas Rom.Pont. plures,quas supra retulimus; iam de iurisdictione fori exterioris simplicis, materia ex qua potestatis Episcopalis agamus.

DE

DE CONSTITVTIONIBVS, ac Statutis, materia ex qua Potestatis Episcopalis prima habito respectu ad iurisdictionem fori exterioris simplicis. Cap. XLVII.

SVMMA.

1 *Statuta Episcopus facere potest etiam, quæ pœnam continent.*
2 *Item ipso iure.*
3 *Occulte delinquentem an statuti pœna afficiat.*
4 *Statuta Episcopus facere non potest contra ius commune; quæ regula quousque pateat, declaratur.*
5 *Statuere non potest in præiudicium Ecclesiarum ipsi subiectarum.*
6 *Statuto prohibere non potest Episcopus, ne quis energumenos, seu à dæmone oppressos exorcizet.*
7 *Constitutiones episcopus an facere possit sine consensu Cleri.*

1 QVARTÒ † Episcopus statuta etiam facere potest, vt habetur in c.fin. de constit.lib.6. & ibi Glos.not. in verb.Statuto,& in c.2. & ibi Gloss. & Abb.de maior.& obed. Idem dixit Gloss.Sum. in d.18. & de cons.d.3. in initio in verb.Non generaliter,& facit cap.ius ciuile est dist.1. Idem quoque dixit Bart. in l.omnes populi.no.8.q.4.ff.de iust.& iur. & sequitor ibi Ias.in 1.lect. nu.3. & communiter DD.

Id quod locum habet, vt etiam statuta pœnalia facere possit, vt habetur in cit. c.fin. de constitut. lib.6. & not. ibi Philip. Franc. in Gloss.in verb.Statuto.

2 Item locum habet,† vt ipso iure penā inferre etiam queat per statutum cit.c.fin.de const. & c.ita quorundam de iudę Quare vel excommunicatio, vel suspensio, vel interdictum pro aliquo delicto ferri potest ab Episcopo suis constitutionibus, qua in re restrictior erit quoad excom. ferendam ob grauitatem penę; id quod & suasit Trid.Synod.sess.25.de Reformat.cap.3. & Turrecrem. in c. si quis, 11.q.3.

3 † Atqui an occultè delinquentem obliget? Videbatur dicendum non obligare, nam Ecclesia non iudicat de occultis, c.sicut tuis de simon. Accedit quòd hæreticus, qui animo hæreticam opinionem habet, nullamq. externam significationem dedit, in excōicationem hæreticorum non incidit, vt probaui in Tract. meo de Bulla Cœnæ Domini cap.1.§.1.num.8. & ita sensit quoque S.Thom. communiter recept. par.2.q.91.art.4. nam inquit de his posse legem ferri, de quibus possit iudicari, iudicium enim hominis non potest esse de interioribus quid agat; ergo.

Contrariam opinionē tamen tener Gloss. in Clem.1 §.verùm in vers.Ex ipso de hæret.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut loquimur de offensa animo tantum concepta,& in hoc casu. Aut loquimur de foro conscientiæ,& interiori; & in hoc foro Ecclesia iudicat, vt habetur in c.omnis de sent.excom. Idem quoque Trid.Synod. sensit sess.14. de Sacram. pœnit. cap.5. de confess. vers.Ex his colligitur oportere. Id quod statutum est iure diuino, quò prauæ cogitationes comprimantur, ac puniantur; cum.n.lex humana id non possit, necesse fuit lege diuina huic consuli. Aut loquimur in foro exteriori; & de illis delictis, & offensis ratione hac occultis Ecclesia non iudicat, & in hanc sententiam accipitur cit.cap.sicut tuis de simon. Aut loquimur de offensa non animo tantùm concepta, sed exteriori etiam signo aliquo aperte expressa; & hic etiam rursus subdistinguendū est. Aut potest probari per testes, aliamvè rationem, & huiusmodi offensam Ecclesia punire potest, ac de ipsis iudicare speciatim contra offendentem, vt hoc per se patet, arg.l.illicitas.§.veritas,ff.de off.præsid. Aut non potest probari non per se, sed per accidens, quia scilicet nemo interfuit cùm delictum commissum est, & in hoc casu aut loquimur an per sententiam iudicis puniri possit,an per statutum. In primò casu per sententiam generalem puniri potest; ferri enim generalis sententia in eos potest,qui hoc, vel illud delictum cōmisserint, in quam incidit, qui contrauenit, vel probari id nequeat; vt habetur in c.à nobis, 2. de sent. excom. & apertius in cap.2. de off.ordin. Idem etiam & de statuto puniente delictum cōmittentem, & in hoc casu locum habet cit. Clem. 1.§.hoc verum. Si verò per sententiam singularem secus; non enim potest iudex cū condemnare, quem sibi delictum commisisse probatum non est, quandoquidem sæpius innocens puniretur argumen. cap.à nobis. 2. versic. Iudicio autem Ecclesiæ de sentent. excommunicat. Hac igitur ratione propositæ opiniones inter se conciliantur. Verùm quare per statutum, & sententiam generalem, qui delictum occultum commisit, quod probari non potest, punitur ipso iure, non autem à iudice per sententiam singularem? Ob eam rationem id factum est, quoniam lex, ac sententia generalis non obligat, nisi qui reuera delictum commisit, & sine causæ cognitione. Hinc, qui non peccat mortiferè, in excommunicationem iuris non incidit cap. nullus Episcoporum,& cap.nemo, vndecima quæstione tertia. At iudex nisi causa cognita id non potest, & sæpius deciperetur citato capitolo à nobis. 2. Iure igitur, nisi delictum ei probetur condem-

condemnare non potest. Ipso iure igitur, vt dare m redeamus suis constitutionibus imtere pœnas Episcopus potest.

4 Excipitur tamen † vbi statutum faceret contra ius commune; non est enim statuere contra ipsum potest, argumen. Clem. ne Romani, de elect. & c. quod super his, de maiorit. & obedien. atque sic etiam asseruit Ias. in cit. l. omnes populi, num. 30. in prima lectu. & Petr. Aduen. in Reg. 250. Idque merito. Tum quòd inferior est Episcopus eo, qui cōmunem legem m tulit, qui est Romanus Pont. Inferior. aut superioris legem tollere nō potest c. cùm inferior, de maior. & obed. Tum quod iuri Pontificio omnes subiecti sunt, c. 1. c. fin. de constitu & potissimum Episcopi, qui iurant Canones seruaturos, c. ego, de iureiur. Idem sensit Gloss. in c. cùm dilectus, in verb. Constiturum, de consuet.

Sublimitatur tamen, vbi per statutum Episcopi ad ius antiquum redditur, ita dixit Felyn. & alij ab eo cit. in cit. c. super his, de maior. & obedien. & sequitur Nauar. in consil. 3. de reliq. & ven. Sanct.

Sublimitatur secundo, vbi ob manifestā & necessariam causam id faceret, vt Bald. asseruit in cit. l. omnes populi, quem sequitur, & pluribus probat Ias. ibidem, num. 31. in princip. lect. vbi & alios idem sentientes refert in secunda lect. num. 11. & Abb. in c. cùm dilecti, num. 11. de lect. & facit l. hominem, ff. mand.

Sublimitatur tertiò, vbi hisce constitutionibus ius commune adiuuaretur, alijs pęnis addiectis, vtpotè cōtra fures pœnam excōmunicationis inferendo, argum. cita. c. fina. atque sic not. Philip. Franc. ibidem. Idem habetur in c. ex frequentibus, de instir. & facit c. ita quorundam, de iudæ, atque sic asseruit Viu. in sua Sylu. opin. 746. & Petrus Aduen. in Reg. 251. Abb. in c. cum dilectus, de consuetu. num. 10. vers. in Gloss. & Addit. ad eū in littera G. & idem Abb. in c. cum consuetudines, versic. Vnum adde ergo, de consuetu. Quare cōtra blasphemos potest excommunicationem ferre: item contra Adulteros, & huiusmodi; etenim & ius prætorium ius ciuile adiuuat, vt habetur in Institut. de bon. poss. in initio.

5 Atqui † an aliquid possit statuere in pręiudicium ecclesiarum sibi subiectarum? Ego concludo non posse; nam ius quæsitum alteri Episcopus tollere nō potest, ita dixit Glo. in cit. c. cum dilecti, in verb. Constitutum, de consuet. Id quod verum est, & pro regula habendum, quam & ponit Petrus Aduen. in Reg. 249. & facit c. vestra, de loc. & conduc. Excipitur, vbi hi, ad quos pertinet, pręsentes essent, & consentirent; tunc enim potest, ita inquiūt DD. in c. vestra, de loc. & Ias. in cit. l. omnes populi, in 2. lect. nume. decimotertio, vbi multos idem sentiētes refert: idque meritò; nam si consentiunt nihil est, quod conquerantur; si præsentes sint, & non consentiunt, neque dissentiunt, cōsentire videntur per doctrinam Felyn. in c. omnes, numero 7. de constit. & facit l. sæpe, ff. de re iudic. vbi enim repugnando actum impedire quis potest tacendo videtur confirmare, vt habetur in cit. l. sæpè. Immo sine consensu horum causa iusta existente cum Capituli consensu tantum statuere potest in præiudicium aliarum Ecclesiarum.

6 Verùm † an statuere possit, ne quis energumenos exorcizet, vel sine eius licentia, vel nisi quibusdam seruatis? Breuiter cōcludendum est non posse, vbi auctoritate Christi ad id vtitur, iux illud. In nomine meo dęmonia eijciebant, vel aqua benedicta. Non etiam prohibere potest, ne Sacerdos baptizando exorcizet, id enim iure Pōtificio cautum est, cui Episcopus est subiectus, c. 1. & 2. de constit. Postremò, nec prohibere etiam potest Sacerdoti; ne dęmone oppressos exorcizet cum auctoritate eadem à Christo tradita, tum ab ordinem exocizatus, cuius auctoritate potestas, hęc etiam traditur. Licentia igitur Episcopi ad id non postulatur. Si tamen velet Episcopus inspicere, quinam sit, qui hoc faciat, & quem modū ad id adhibeat, poterit, atque sic respondit Nauar. in cons. 6. de off. ord.

7 Atqui † an constitutiones facere potest Episcopus in Synodo Diœcesana sine consensu, & approbatione Cleri? Videbatur dicendum non posse. Nam in forma Romani Pontificalis in celebranda Diœcesana, & prouinciali Synodo expressè habetur, vt constitutiones in Synodo publicandæ à partibus per verbum Placet, confirmentur. Contrariam opinionem tamen secuta est Sacra Cōgreg. Illustriss. Card. qui Concil. Trid. interpretando præfecti sunt, scilicet Episcopum in Diœcesana Synodo facere posse Constitutiones absque consensu, & approbatione cleri. Debere tamen requirere consilium Capituli, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus à iure expressis, ita Sacra Congreg. respondit Patriarchæ Venetiarum, vt refert Stephan. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Synodus Diœcesana, pag. 468. In priuatis tamen Congregationibus tractari possunt, & in Ecclesia publicè publicandæ. Meritò autem consensus non requiritur, quādoquidem

dem potestas legis condendæ non pendet à Clericis, vt olim à populo, arg §. constat autem in inst. de iur. nat. gent. & ciuil. Mirandū igitur non est, si cōsensus non postulatur. Paucas tamen constitutiones facere Episcopus debet, & rarò pecuniariam pœnam imponere, sed potius arbitrariam, aliàs sapit auaritiam, à qua Episcopus remotus esse debet c. cum ab omni, de vit. & honestat. cler. Sed iam qui statutis Episcopi obligentur videamus.

S V M M A.

1 *Statutis Episcopi obligantur omnes de Diœcesi.*
2 *Et quid si extra territorium contra statutum faciant.*
3 *Statutis Episcopi an ipse Episcopus obligetur.*

§. I.

1 Statuto autem † Episcopi obligantur omnes de diœcesi, argum. cap. fina. de constitu. lib. 6. & c. omnes, & ibi not. de maior. & obedient. Quare & Reges & alij suo Episcopo subiecti sunt, vt not. ibi Abb. & DD. in cit. c. omnes Principes. Id quod locum habet in spiritualibus.

2 Atqui † an extra territorium subditus obligetur? Planè ipsum non obligari concludēdum est; statutum enim lex territorij est, & idcirco extra ipsum non operatur. Idque meritò: nam iurisdictio Episcopi extra suū territorium nulla est, atque sic habetur in cita. cap. fin. de constit. lib. 6. & facit, l. fina. ff. de iurisdict. omn. iud. Quare si statuto Episcopi caueatur, vt sub pœna excommunicationis latæ sententiæ aleis nō ludatur, & furta non committatur, subditi, qui extra territorium hæc fecerint, excommunicatione non obligantur ob prædicta, atque sic habetur in eodem c. fin. & ita Ego in Tract. meo de Censur. asserui. Atquid si in loco exempto in territorio tamen, & diœcesi existente ipsi offendant? Hanc quæstionem absolui in eodem Tract. de Cens. Tab. 1. cap. 9. §. 3. vidend.

Excipitur tamen, vbi antequam subditus exiret à Diœcesi in contumacia esse cœpit; nam tunc si contumacia extra territorium consumetur, excommunicatione obligabitur, atque sic sentit Felyn. in c. postulasti, numero vigesimoquarto, de for. compet. nam ait statutum Episcopi puniens non residentem operari etiam, si absentia consumetur extra Diœcesim Episcopi statuentis.

Omnes igitur subditi statuto Episcopi obligantur. Atqui si venientes in Diœcesim statutum offendant, an in pœnam incident? Videbatur dicendum ipsos nō comprehendi, ex quo subditi non sunt. Contrarium tamen concludendum est, scilicet ipsos in pœnam incidere statuti, modo illud nouerint. cit. c. fi. de constit. lib. 6. nam etsi ratione domicilij subditi non sunt, fiunt tamen subditi ratione delicti, quod sat est, vt in pœnam incidant, cap. licet, de for. compet. Præterea statutum fit ad expurgandum territorium perditis hominibus, ergo quicunque sint, qui in territorio delinquunt, pœna statuti obligantur, atque sic asserui in Tracta. meo de Cens. eod.

3 Verum † an Episcopus pœnis sui statuti obligetur? hæc quæstio disputari potest; primo habito respectu ad pœnam; & in hoc casu pro certo habendum est in pœnam sui statuti non incidere, ita dicit Bald. in Authent. quibuscunque, num. quinto, de sacrosan. Eccles. & Ego pluribus probaui in Tract. meo de Cens. Quare si per statutum excommunicentur aleis ludentes, furtumvè committentes si hæc Episcopus faciat in excommunicationem non incidit; nam vt quis obligetur subditus esse debet, vt supra diximus, at sibi ipse subditus quis esse non potest. Secūdo disputari potest an ratione directiua, & communiter concluditur ad eius obseruationem teneri, ita DD. communiter sentiunt; & facit, l. digna vox, C. de legibus, sed iam videamus, an morte statuētis statutum tollatur.

S V M M A.

1 *Statutum Episcopi eo mortuo non tollitur.*
2 *Sententiæ generales de futuris latæ, an permaneant mortuo Episcopo, qui eas tulit.*
3 *Constitutiones Episcopi, quando obligare incipiant.*

§. II.

Postremò videndum est, an morte Episcopi statutum ab eo latum tollatur.

1 † In qua quæstione pro certo habēdum est, statutum non tolli, ita habetur in cap. fin. & DD. ibi, de off. deleg. & Ego in Tracta. meo de Censur. probaui.

Quare mortuo Episcopo, qui statutum offenderet, ipsius pœnis etiam obligabitur.

2 † Atqui sententiæ, & edicta generalia, quibus aliquid præcipietur sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & huiusmodi, an morte tollantur? Concludendum est ipsa

tollis

solli: quandoquidem lata sunt, quo facilior gubernatio sit ipsi Episcopo, dum viuit, & ita sensit Bal. in l. proclama, C. de episc. & vt Ego in Tract. meo de Cens. probaui, Tab. 1. cap. 9. §. 4 ergo eo mortuo tolluntur argum. c. cum cessante, de appel. Quare, si Episcopus per literas, vel edicta suspendat Clericos, qui ad cōgregationem casuum cōscientiæ non veniunt, vel qui cum armis incesserint; vel personati, eo mortuo ipsos pœnis non obligabuntur contrafacientes; tollūtur enim morte, vt dixi.

3 Atqui † quo tempore constitutiones Episcopi obligantur. Etsi in constitutionibus supremi Principis spatium duorum mensium ad id constitutum sit à die publicationis factæ in prouincijs, vt habetur in Authent. Ve fact. nouæ Constit. vbi verò à Summo Pont. latæ sunt arbitrarium tempus est, vt dixit Berro. in c. cognoscentes, num. septimo, de Constit. & Felyn eodem num. 5. versi. Quinto limita, & Dec. nume. decimoquarto, eod. Constitutiones tamen ab Episcopo factæ, vel ab alio inferiore, vel à Ciuitate, vel Collegio scientes statim obligant, non enim expectādum tempus est, quod nihil operatur, l. aliquando §. sub conditione, ff. ad Senat. Consult. Velleian. Habito autem respectu ad ignorantes, tempus arbitrarium est, ita Abb. in cit. cap. cognoscentes, nu. septimo, & Dec. num. 15. & alij, quos refert, ac sequitur Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 2. cas. 185. num. 5. vbi materiam hanc pluribus egit; sed de synodo iam agamus.

De Synodo congreganda, materia ex qua Potestatis Episcopalis secūda, habito respectu ad iurisdictionē ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. XLVIII.

SVMMA.

1 *Synodus quid sit.*
2 *Vnde dicta.*
3 *Quotuplex sit.*
4 *Synodum singulis annis Episcopus celebrare debet.*
5 *Effectus Synodi.*

SECVNDO singulis annis synodum habere, & celebrare Episcopus debet, vt habet apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 2. & & apud Henricum Bott. in suo Tract. de Synod. Episcop. Verum vt cognitionem hac de re eam habeamus, quæ ad nos pertinet, hæc contemplabimur. Primum quinam synodum congregare possint. Deinde quamobrem. Tertiò qui ad synodum venire habeant. Postremò quæ forma seruāda in ea congreganda, & in rebus agendis. Præmissis tamē prius synodus Diœcesana quid sit, de hac enim agimus. Deinde vnde dicta. Tertio quotuplex sit.

1 Quoad primum igitur † synodus Diœcesana, est synodus Ecclesiasticarum personarum facta ab Episcopo ad Christianam fidem in sua Diœcesi conseruandam, prauosque mores eius corrigendos, ad Dei laudem, & animarum salutem.

Dixi synodus pro genere; non solū enim de Diœcesana, verum etiam de Prouinciali, atque generali dicitur, & ita de pluribus specie differentib. quod ꝓprium generis est.

Dixi reliqua pro differentijs, quamobrē separatur, & à Concilio Prouinciali, & Generali, quæ non sunt synodus Diœcesanæ, & separatur etiam à Congregationibus, quæ fiunt à laicis, quæ non constant personis Ecclesiasticis.

2 Quoad secundum † dicta est synodus, à verbo Græco συνόδου, quod compositum, est ex præpositione, σύν, quod Latinè significat simul, & ὁδὸς, quod Latinè significat viam, quasi simul euntes: nam in vno conueniunt Ecclesiasticæ personæ, & ob hanc rationem Cōgregationes huiusmodi Cometta etiam nominantur.

3 Quoad tertium † triplex est synodus, Generalis, Prouincialis, & Diœcesana, Generalis, quæ à Summo Pontifice, eiusvè auctoritate tantum indicitur. Prouincialis, quæ ab Archiepiscopo, Diœcesana, quæ ab Episcopo, ita habetur distinct. decimaseptima, & ibi Gloss. Summ. & distinct. decimaoctaua, & sic dixit Vgo Episcop. Famaugust. in Tract. de Concil. cap. quotuplex sit Concilium, communisque DD. sententia hæc est. His præmissis, quoniam de Diœcesana hic agimus, proposita tractemus.

4 Episcopus igitur † singulis annis Diœcesanam Synodum celebrare debet, ita habetur apud Trident. Synodum, sess. vigesimaquarta, de reform. cap. 2. vers. synodi quoq; Diœcesanæ quotannis celebrentur. Verum

an sæpius in anno celebrari possit? Planè vbi necessitas id postulat sentio id posse, vt habetur in c. de concilijs, distinct. octaua, sicut econtrario ipsam intermittere aliquando, vbi res id non postulat; expedit tamen sæpius ipsam non intermittere. Episcopus igitur congregare hanc synodum potest, ipse, vel per alium, id quod sancta Synodus innuit ibi dum inquit synodi Diœcesanæ quotannis celebretur, indeterminatè enim loquitur, & non speciatim mandat Episcopis, scilicet, vt ipsemet synodum congreget ergo per alios possunt; atque sic sacra Congregatio ibi interpretata est. Vicarius Generalis igitur, vel alius id poterit, speciatim Episcopo id eis mandante. Edictum autem prius proponetur, quo die synodus habenda sit.

5 Quoad postremum † effectus Congregationis huius est primò in ipsa Diœcesi Christianæ fidei, ac Religionis conseruatio. Secundo morum, qui deprauati sunt correctio admonitionibus, pœnisque in contumaces propositis. Ex quibus apparet quamobrem synodus congregetur, quod secundò nobis explicandum proposuimus, iam ad tertium transeamus.

S V M M A.

1 *Ad synodum Diœcesanam, quinam venire debeant.*

§. I.

1 Quoad secundum † autem ad diœcesanam synodum omnes Sacerdotes venire debeat, qui animarum curam habeant, cap. Quod super his, iunct. Gloss. de maior. & obed. Id quod locum habet, non solum vbi seculares clerici sunt, verum etiam vbi Monaci, & Regulares per cir. c. quod super his, & facit, c. conquerente, de off. ordin. & nouissimè Trident. Synod. id dixit aperte sess. vigesimaquarta, de reform. cap. 2. Item vel sint exempti interesse debent, qui alias cessante exemptione interesse deberent; modo capitulis generalibus subditi non sint. Tertiò vel exempti sint, & capitulis generalibus subditi, si Parochiarum, aut aliarum regularium Ecclesiarum etiam curam sæcularium habent. Quare & Vicarij perpetui accedere tenentur, necnon ad tempus dati.

Tertiò tenentur etiam Clerici ire ad synodum, vbi in diœcesi beneficium simplex habent, esto in alia diœcesi habitét, ita Cógregatio ibi, cap. secundo. Idq; meritò, nam in synodo tractatur de cura etiam beneficiorum, quo casu interesse, & hi debent, ita dixit Petr. Aduen. in verb. Clericis regu. 98. vbi alios idem tenere ait, ion. & Gloss. in c. quod super his, de maior. & obed.

Quarto qui nullius Diœcesis sunt, ita sacra Congregatio ibidem. Cótrarium tenuit Nauat. in cons. 12. de maiorit. & obed. nam ab Episcopo proximiori visitari possunt per Trident. Synodum sess. vigesimaprima, de reformat. cap. 9. non tamen ad synodum vocari, vt ipse ait. Atqui ab opinione sacræ Cógregationis non est discedendum, ad quam pertinet declarare huiusmodi Concilij dubitationes.

Postremò qui, etsi Sacerdotes non sunt, sacris tamen sunt initiati; nam de vita, & honestate clericorum agitur, quæ & ipsi sequi debent, argum tot. titu. de vita, & honest. cleric.

Excipiuntur tamen primo clerici, qui nec curam animarum habent, nec beneficia simplicia, bi enim interesse non coguntur, si in sacris non sint; nam in minoribus constituti, manu ipsorum est, an velint ecclesiasticam vitam gerere, an laicalem. Quid si non veniant, qui obligati sunt cum possint? Censuris Ecclesiasticis coerceri, alijsque pœnis affici possunt, ita Triden. Synod. eodem cap. 2. in fine.

Secundo excipiuntur Regulares exempti qui capitulis generalibus subsunt, nec Parochialium Ecclesiarum curam habent.

Tertiò excipiuntur, qui morbo detinétur vel alia iusta causa, vtpotè quia habent ægrotos, & habent Ecclesiam baptismalem, & periculum est, ne aliquis sine sacramentis pereat, de his tamen fidem facere debeut. Idem si ob aliam causam legitimam, vtpote ob transitum fluminis, vel ob inimicitias.

Postremò excipiuntur etiam, qui de iure impediuntur, vtpotè excommunicati notorij, atque denunciati; nam aliorum communione bi carent, cap. penul. de senten. excom municat. Idem de relegatis ob pœnam. Interdicti quoque præsertim, vbi Ecclesiæ aditus es prohibitur est interesse non tenentur, ex quo diuinis interesse nequeunt, quæ in synodis fieri, & tractari solét. Suspensi tamen, ac depositi fortasse queunt. Sed iam de ijs, quæ in synodo tractari, ac fieri debent, agamus.

SVM-

SUMMA.

1 *Decreta Trid. Synodi de residentia legenda.*
2 *Professio fidei facienda.*
3 *Examinatores creandi.*
4 *Personæ designandæ quibus causæ Ecclesiasticæ committendæ.*
5 *Statuta Concilij prouincialis recitanda.*
6 *Constitutiones factæ publicandæ.*
7 *Vicarij foranei testes synodales, necnon puntatores creandi.*
8 *Agendum vt Christiana fides, ac Religio conseruetur, & improbati mores corrigantur.*

§. III.

1 In synodo autem hæc fieri debent.† Primo Decreta Tridentinæ Synod. de residentia legenda sunt, quæ habentur, capit. 1. sess. 6. de reform. & sess. 23. de reforma. cap. primo. Id quod fit, quò magis memoriæ commendantur ad animarum salutem.

2 Secundo † Decretum, legendum est de professione fidei, & facienda ab ijs est, qui ad ipsa tenentur, cuius forma habetur in Pontificali de Synodo, pag. 603.

3 Tertiò examinatores ab Episcopo, eiusvè Vicario adminus sex proponendi sunt, qui synodo satisfaciant, & ab ea probentur. ita Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 18. Probatio autem hæc, tam per vota secreta, quam aperta fieri potest ab ipsa synodo, ita sacra Congregatio Triden. Synod. interpres respondit Patriarchæ Venetiarum, die 11. Iulij 1592. vt refert Stephan. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Synodus Diœcesana, pag. 467.

4 Quarto † vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de reformat. capit. 10. saltem quatuor, aut etiam plures, ac probatæ personæ, & his qualitatibus affectæ, de quibus in c. statutum, de rescript. lib. 6. Quibus præter ordinarios locorum causæ Ecclesiasticæ, atque spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ committantur, vel à quolibet Legato, vel Nuntio, atque etiam à Sede Apostolica, quam designationem factam Episcopus ad Romanũ Põtificem mittet; nam & delegationes alijs deinceps factæ alijs subreptitiæ censentur. Item si mori ex designatis aliquis contigerit Episcopus cum Consilio Capituli alium in eius locum substituet; non tamẽ cõsiliũ Capituli sequi tenetur, ita sacra Congregat. ibi. si itidem ex prædictis aliquem diutius abesse contigerit, tantũdem faciendum est, scilicet alter in eius locum substituendus.

5 Quinto † si statuta Cõcilij Prouincialis adsint recitari etiam debent, c. sicut olim, de accusat.

6 Sextò Decreta † seu constitutiones factę ab Episcopo publicandæ sunt, de quibus supra.

7 Septimò † constitui etiam solent Vicarij foranei testes synodales, necnon puntatores, c. Episcopus in synodus, 35. quæstione sexta.

8 His peractis † quæ ad Religionem tuendam, necnon augendam, queque ad mores deprauatos corrigendos pertinent, agi debent, quo vnus quisque in officio contineatur. Quæ autem singulorũ officia sint supra posuimus Quare Episcopus clerum interrogabit, ac monebit, vt si quid à Christiana religione in suis Parochijs alienum sit, & à Christianis honestisque munerib. vt in medium afferant, quo vtrique prospiciatur. & hæc vt est præcipua materia, circa quam in synodo versari in primis Episcopus debet.

Esset agendum postremo de modo, ac forma, quæ adhibetur ad synodum faciendam; sed quoniam apertissimè habetur in Pontificali, vbi de synodo agitur, pag. 595. ob eam rem, quæ huc pertinent, illuc summ antue. Vnum addimus, statuta synodalia, antequam publicentur, ad Vrbem mittenda non esse, vt Prouincialia; sic enim Sacra Congregatio Concilij interpres rescripsit Episcopo Hostiensi, vt refert Steph. Quaran. in verb. Diœcesana in Summ. Bullar. pag. 468. Sed de Synodo hactenus, iam de visitatione Diœcesis agamus.

De Visitatione Diœcesis, materia ex qua potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad iurisdictionẽ ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. XLIX.

SUMMA.

1 *Visitare Diœcesim Episcopus singulis annis debet, quæ regula quousque pateat declaratur.*
2 *Visitare vbi alij inferiores possunt, quid agere debeant.*
3 *Visitare potest Episcopus toties, quoties opus est.*

4 Intra

4 *Intra triennium perfici visitatio debet.*
5 *Visitare per alios Episcopus potest.*

1 Ertio † Episcopus visitare suam Diœcesim habet, c. decernimus cum duob. sequent. 11. quæst. 1. vbi ex parte habentur, quæ in visitatione fieri debeant, & cap. 1. §. fin. & c. 2. cum sequ. de cens. lib. 6. & nouissimè apud Tridentinã Synodum, sess. vigesima quarta, de reforma. cap. 3. Verum quò res hæc dilucidior reddatur hæc videbimus. Primo de Episcopo visitatore. Secundo de causa, & effectu visitationis. Tertio de ijs, qui visitari debent. Quarto de modo, seu forma adhibenda ad visitationem.

Quoad primum igitur visitare suam Diœcesim singulis annis Episcopus debet iurib. supra citatis, & c. 6. de consecr. in antiq. Etenim visitatio est de iuribus Episcoporum, vt dicitur in c. conquerente, de off. ordin. Ergo meritò ad ipsam visitatio pertinet.

Hoc autem locum habet, vel alij inferiores diœcesim visitandi ius habeant, vt Archidiaconi, Diaconi, & alij Inferiores, vel Capitulum; nam esto prædicti visitent, non tamen prohibetur, quominus Episcopus visitare, & ipse possit, vt habetur apud Trid. Synod. eodem cap. 3.

2 Immo † vbi inferiores visitare volũt, debent assumpto Notario de consensu Episcopi visitare, etsi Capitulum ius visitandi habet. Visitatores ab eo electi ab Episcopo probari debẽt, & facta visitatione intra mẽsem ad rationem reddendam visitationis, & ad depositiones testium, atque integra acta eidem Episcopo exhibenda tenentur, non obstante quacunque consuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus, & priuilegijs quibuscunque, vt dicitur in cit. c. 3.

3 Secundo † visitare potest nõ solum semel in singulos annos, verum etiam sæpius, & quotiescunque opus fuerit, c. mandamus, & ibi Gloss. de off. Archid. & facit c. visitandi, & c. non semel, 18. quæst. secunda, & ibi Gl. quoque, & cap. si Episcopus, & ibi Gloss. prima, de off. ordin. lib. 6. esto pro regula habeamus, semel in singulos annos visitationem faciendam esse, cit. cap decernimus, & cap. Episcopum, 11. quæst. prima, & Triden. Synod. eodem cap. 3. Intermitti tamen potest, vbi necessitas id non postulat; sicut ecõtrario sæpè, vt diximus necessitate existente fieri valet.

4 Tertio † si intra annum totam diœcesim visitare non potest intra triennium perficere ipsam debet per se, vel visitatores suos, vt dixit Trid. eod. cap. 3.

5 Postremò † visitare Episcopus potest nõ solum per se, verum etiam si legitime impediatur per suum Vicarium Generalem, aut alium Visitatorem, per cit. c. 3. Sed iam de effectu visitationis agamus.

S V M M A.

1 *Effectus visitationis est orthodoxæ fidei auctio, & conseruatio.*
2 *Vitiorum sublatio.*
3 *Virtutum, quæ ad Christianos pertinent, introductio.*
4 *Christiani tam laici, quam Ecclesiastici, vt in officium sint effectio.*
5 *Visitans Episcopus quam iurisdictionem habeat.*

§ I.

1 Effectus † autem visitationis est Christianæ fidei conseruatio, atque auctio.
2 Item † vitiorum expulsio. Tertio † virtutum
3 quæ ad Christianos pertinent introductio.
4 Postremò † vt Christiani (in his, quæ Christianam pietatem, & religionem pertinent) in officio permaneant studium, atque operatio vt colligitur, ex ijs, quæ ad quodcunq; genus hominum spectare supra vidimus, etiam ex cap. primo, §. fanè, de cens. libro 6. & cap. procuratores, eodem in antiqu. & ex Triden. Synod. eodem cap. 3. innct. capit. 2. apud eandem synodum, de reformat. sess. 5. ibi: Docenda est. Hæc autem consequentur præter ea, quæ diximus, si Episcopus visitãs cõcionem ad populum, & Clerum habeat, hortando eos ad pietatem Christianam colendam, ad virtutes sectandas, ad vitia tollenda ponendo ob oculos Sanctis, atq; pijs viris æternam vitam in cœlis paratam esse; consceleratis autem, ac perditis hominibus apud inferos æternos cruciatus propositos. Hinc Caiet. in Summ. in verb. Episcoporum peccata, ait Episcopum peccare, qui in visitatione non prædicat; nam & hoc eis præcipitur in cit. § fanè, & in ipsa visitatione etiã
5 † tamquam Apostolicæ Sedis delegatus potest moderari puniri ex equi & alia, de quibus apud Triden. Synod. sess. vigesima quarta, de reformat. cap. 2. vbi sic inquit. Episcopi, vt aptius, quem regunt populum, possint in officio atque obediẽtia continere, in omnibus ijs, quæ ad visitationem, ac morũ correctionem subditorum suorum spectant, ius & potestatem habeant, etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegati ea ordinandi, moderan-

derandi, puniendi, & exequendi, iuxta Canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ vtilitate neceſſaria videbuntur. nec in his, vbi de viſitatione aut morum correctione agitur exépiio, aut nulla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita executionem eorũ, quæ ab his mandata, decreta, aut iudicata fuerint, quoquo modo impediat, atq. ſuſpendat. Hæc ſancta Synodus, ex quibus propoſita, & alia multa habentur, quæ Epiſcopi in viſitatione ob oculos habere, & exequi debent, ac poſſunt. Sed iam de effectibus per accidens agamus.

SVMMA.

1 *Pœnæ illatio effectus per accidens eſt viſitationis.*
2 *Sumptuum præſtatio itidem ipſi viſitanti.*
3 *Sumptus moderati eſſe debent, qui fiunt in viſitatione.*
4 *Viſitanti poteſt dari pecunia pro ſumptibus.*
5 *Viſitans præter ſumptus nihil recipere poteſt.*

§. II.

1 Poſtremò effectus per accidens viſitationis hi ſunt. † Primum pœnæ illatio cõtra contumaces, quas Epiſcopus habito reſpectu ad qualitatem delicti, & contumaciæ inferet; contra enim delinquentes procedere poteſt, vt habetur in c. 1. §. ſané huiuſmodi, de cenſ. lib. 6. & ibi Glo. ac DD.

2 Secundò † ſumptuum præſtatio; debẽtur enim viſitanti, vt habetur eodem c. 1 §. procurationes cum ſimil. cit. ibi à Glo. in verb. Canonibus.

3 Moderatis † tamen ſumptibus contentus eſſe debet, cum exemplo Apoſtoli, qui ſuis manibus ſibi, ſuiſque victum parabat, cap. cum Apoſtolus, de cenſ. & c. cognonimus, & c. cauendum, decima quæſt. 3. & c. procurationes eodem, de cenſ. & extrauag. Vas electionis eodem. Tum ne breuis hora viſitationis victum longi temporis conſumat. vt dicitur in cit. c. cum Apoſtolus, & c. cum inſtantia § ſané, in antiq. & c. 1. §. procurationes ibi expenſas tamen recipiant moderatas, & c. felicis ibi. Pro ſumptibus moderatis, de cenſ. lib. 6. & Clem. 2. verſ. Ipſis etiam recipiendis, eodem Moderatos igitur ſumptus viſitanti facere debent, primum habito reſpectu ad ipſum viſitantem, ſecũdo ad eos, quos ſecum viſitans duxit. Tertio quoad equos, & huiuſmodi.

Quoad ipſum viſitantem ratio habebitur quantitatis, & qualitatis ſumptuum; reſpectu habito ad quantitatem, vt tanti ſint, vnde commodè, & honeſtè viſitans ſe ſubſtentet. Habito reſpectu ad qualitatem, ita varij, & conditi, vt perſonæ dignitas poſtulat, ad ſummum, nec ſtrictiori nimium, nec profuſior eſſe debet, qui ſumptus præſtat; etenim in alimentis præſtandis ratio perſonæ habetur, vt dixit Gloſſ. in l. idemque, §. idem labeo, ff. mandat. & Bart. in l. ſi ſecus, de alimen. legat. & Bertach. de Epiſc. par. 2. lib. .. num. 14. Epiſcopus ergo grauis in hoc clericis eſſe non debet, argumen. cap. illud, 10. quæſt. 3.

4 Quoad ſumptus eorum, quos ſecus viſitator ducit eadem ratio habebitur, † & quæ diximus de ſumptibus, eadem aſſeruimus ſi pecunia pro ipſis detur, poſſunt enim viſitati, & pecuniam dare loco ſumptuum viſitanti, c. 3. de cenſ. lib. 6. & ibi DD. not. Hinc Gemin. eodem cap. 3. inquit ſi clericus pactum faceret de ſoluenda pecunia, ſucceſſorem eo non obligari, & ſeq. Felyn. in c. ex officij, numero 6. verſ. Aut viſitas, de præſcript. Immo nec conſuetudine indui poteſt, vt aſſeruit id pluribus Felyn. ibidem, & alij ab eo. cit. numero ſeptimo, verſic. limita. Quare qui hoc anno pecuniã dedit, altero poterit ſumptus præſtare, ita Ioan. Andr. in c. filius, de cenſ. lib. 6. Non autem ſecum ducet plures, quam neceſſarij ſint, quominus grauior ſit viſitatis. Id quod in arbitrio viſitantis collocatũ eſt, cum id iure cautum non ſit. ita Mar. Soc. ſenior. in tract. de viſit. num. 21. & Menoch. de arbit. iud. libro ſecundo, Cent. 5. caſ. 424. Non etiam qui ſcandalum præſtare poſsint, ſed viros graues, ac Deum timẽtes, qui ipſi preſto ſint, dum viſitat, vt Vicariũ duos Canonicos, Notarium, & huiuſmodi, necnon duos famulos, qui equorum curam habeant.

Habito reſpectu ad equos, quos ſecũ ducit, tot ſecum ducet, quot erunt neceſſarij, quo appareat ipſum quærere, quæ Dei ſunt, non autem quæ ſua, Huiuſmodi autem equi alẽtur, ita vt ſuum munus præſtare poſsint, ad pabulum præſtandum ipſis viſitati tenentur, non autem ad victuras ſoluendas pro equis, neque feraturas, minus, non ergo ad alendos canes, & Anciprrea ſi ducantur, tenenbuntur, quod fieri non debet, vt habetur in Clem. 2. verſ. ipſis etiam in recipiendis, præſertim quod Clericis hæc prohibita ſunt, & multo magis Epiſcopus vt ſuo loco

pro;

probauimus; etenim & malè audiunt apud homines, qui vident bonis Ecclesiæ, quibus pauperes subſtentandi ſunt, canes, & ancipitres ali.

5 His exceptis † ſumptibus, nihil præterea accipere Epiſcopus debet. Quare Trident. Synod. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. his verbis Prælatos admonuit. Interimque caueant, ne inutilibus ſumptibus cuiquam graues, oneroſivè ſint; nevè ipſi, aut quiſquam ſuorum quidquam, pronunciationis cauſa pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pios vſus, præter id, quod ex relictis pijs iure debetur aut alio quouis nomine; nec pecuniam, nec munus quodcunque ſit, etiam qualitercunque offeratur accipiantur, nõ obſtantib. &c. Hæc ibi ſancta Synodus, ex quibus propoſita habentur; eſto deduci nõ debeant impenſæ quas domi feciſſent. ita Azor. Inſtit. Moral. par. 2. lib. 3. capit. 42. q. 5. Sed de his hactenus ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Sumptibus exceptis Epiſcopus viſitans accipere nihil præterea poteſt, neque hi, quos ſecum duxit.*

2 *Pœna, qua afficitur Epiſcopus viſitans, ſi vltra ſumptus iam prædictos aliquid accipiat.*

§. III.

1 § Vltra prædictos ſumptus † nihil præterea Epiſcopus accipere poteſt à clericis, nec qui cum eo ſint, non occaſione alicuius officij, vel pro ſcripturis, vel pro ſigillo, vt dixit Gloſſ. in c. 1. §. procuratores, de cenſ. libro 6. Quare nec pro decretis factis quidquam recipiet. Excipitur tamen, vbi non eſt de familia viſitantis ſcriptor, ſeu notarius, nec ſalarium habet ex publico, nec ſtatuto, conſuetudinevè id prohibetur, tunc enim licitè id accipiet; dignus enim eſt mercenarius mercede ſua, atque ſic respondit Nau. in conſ. primo, de cenſ. & de communi ſent. teſtatur Prax. Archiepiſ. Neap. cap. 20. eſto dubitet ob Concil. Trident. Ego tamen vidi quicquam accipi.

Non etiam muneris nomine quicquã accipere poteſt, cuiuſcunque rei, & cuiuſcunq; rei, & cuiuſcunque qualitatis, & quacunque ratione offeratur, c. 1. §. Procurationes, de cenſ. lib. 6. Non etiam eſculenta, & alia, quo domum deferat. Ita Ioan. Andr. & Domin. in cit. §. procurationes. Non quod ſupereſt ſecum ferret Clem. 2. in fine, & ibi Gloſſ. de cenſ. Quare ſi viſitatus pecuniam præſtet, quo naturam victualium ſubit, quæ ſupereſt reſtituere, argum. l. eum qui, §. iniuriarum, ff. ſi quis caut. Nam & Nuntius, cui pecunia pro ſumptibus vnius menſis data eſt, ad reſtituẽdum, quod ſupereſt obligatur, ſi quod prius negotium ſibi commiſſum expediuit, pecuniam totam nõ impendit, vt dixit Dyn. in l. Lucius, ff. de legat. 2. ſicut & teſtis, ſi non totum impendit, quod pro ſuis laboribus ac ſumptibus datum fuit, ita DD. communiter tenent in l. quoties, ff. de teſt. Non etiã poſt, recipere quidquam debet, alioquin fraus Canoni fieret contra, cap. cum quid, de reg. iur. lib. 6. & ita habetur apud Trident. Synod. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. verſic. Interimque caueant, quæ verba ſupra in antecedenti §. poſuimus.

2 Atqui † contra faciens an puniatur? vtpotè recipiat munera ratione alicuius officij in caſibus non conceſsis, vel non viſitans recipiat procurationem? Planè ſic; Nã primo peccat mortiferè; ſecundo eo peccato abſolui non poteſt, niſi duplum reſtituat, vt dicitur eodem §. procurationes, & in c. 2. eodem libro 6. quod duplum reſtituere Eccleſię debet, a qua accepit, idq; intra menſem, vt ibi dicitur. Contrarium tamen in hoc ſentit Nauar. in conſil. ſecundo, de cenſ. vt ſcilicet in foro conſcientiæ ad duplum non teneatur, per Gloſſ. in c. fraternitas, duodecima quæſtione ſecunda. Atqui à priori ſententia diſcedendum non cenſeo, nam cit. Gloſ. locum habet, vbi ſpeciatim cautum non eſt, ne abſoluatur à peccato, vt hic, vid. cit. c. *exigit*, quoniam opinio Nauar. nullo modo mihi placet.

Tertio ſi intra menſem nõ ſoluerit elapſo menſe, Epiſcopus, eiusvè ſuperiores ingreſſum in Eccleſia interdictum habent, vt ibid. dicitur, & Gloſſ. ibi, in verb. ex tunc. Quid autem operetur hoc interdictum declarauit Gloſſ. ibi. & Ego in Tract. meo de Cenſ. Tab. quarta. Inferiores qui de familia viſitantis ſunt, ab officio, & beneficio ſuſpẽſi ſunt quouſque duplum omnino reſtituerent. Quid autem operetur ſuſpenſio hæc declarauı in Tract. meo de Cenſ. Tab. quarta. Poſtremo remitti delictum ab eo non poteſt, qui læſit, vel gratia, vel liberalitate, vt dicitur ibi, & not. Gloſſ. Sed iam ad alia tranſeamus.

SVM-

SUMMA.

1 *Episcopus visitans diœcesim, aliusvè sumptibus eorum, qui visitantur ali debent, quæ regula quousque pateat, declaratur.*
2 *Visitati ad sumptus præstandos teneantur.*
3 *Visitanti quinam præstare alimenta non tenentur.*

§. IV.

1 Episcopus autem diœcesim visitans, seu alius eius nomine sumptibus eorũ, qui visitantur ali debent, vt habetur in c.cõquerente, vers. Visitationem quoque annuã, de off. ordin. & cap. cum Apostolus, & c. fo- pite, & c. cum nuper, de cens. in antiq. & supra id probauimus. Idque meritò dignus enim est mercenarius mercede sua, & qui Altari seruit de Altare viuere debet, c. de multa, de præbend. & nemo suis stipendijs cogitur militari.

2 Ad hos sumptus autem præstandos† non solum tenentur Ecclesiæ sæculares, verum etiam, & Monasteria vbi visitantur, cit. c. sopitæ, & c. conquerente, & c. 1. §. 1. de cens. libro 6.

Secundo tenẽtur etiam Moniales ob eandem rationem.

Tertio tentur hospitalia, & societates piæ vbi visitantur; eadem enim ratio in omnib. his est, ergo eadem dispositio iuris esse debet, l. illud, ff. ad leg. Aquil. & c. cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil. & ita habetur eod. c. 1. §. 1. vers. Et quia pia loca, de cens. lib. sexto: Nam Gloss. ibi interpretans pia loca, quænam sint, inquit hospitalia Xenodochia, & huiusmodi. Hi ergo visitati sumptus subministrare debent. Magis communiter tamẽ receptum testatur Episcopus Mont. Mar. in Man. Pastor. cap. 35. nume. 9. & in Prax. Archiepiscop. Neapol. cap. decimoseptimo, numero secundo, vt hospitalia non teneantur, & ita Cardin. & Imol. in Clem. quia contingit, de relig. domib. secus de alijs pijs locis ab eisdem concluditur.

Quarto tenentur Oratoria anctoritate Episcopi erecta, c. placuit, & c. Episcopum, 10. qu. 1.

Quintò si denegentur sumptus cõtra ius, per censuram Ecclesiasticã ad eos præstandos cogi possunt, c. venerabili, eodem, & ibi Imol. in Clem. 2. de cens. & Addit. ad illam vidend.

Sextò tenentur Capellæ in Ecclesia sitæ, ita Azor. Inst. Mor. p. 2. lib. 3. cap. 42. q. 3.

3 Excipiuntur tamen † vt ad hos sumptus non teneantur, qui visitati non sunt; Quare cum superioribus annis Vicarius quidam foraneus visitatus cum quibusdam alijs clericis vellet me conferre ad sumptus factos, nequaquam volui quidquam cõferre; & hoc ob hanc rationem, quoniam non fueram visitatus, & sic onus graue super me ab ipsis impositum in ipsos redundauit.

Secundo excipiuntur laici; non enim ipsi ipsi ad procurationem hanc tenentur esto ipsi quoque visitentur; nam sic inquit Gloss. in c. 1. in verb. Laicos, de cens. lib. 6. quæ, & ita de consuetudine seruari testatur.

Tertiò excipiũtur, qui aut consuetudine, aut præscriptione muniuntur, quominus sumptus præstent; hi enim ipsos non præstabunt; vt enim nouissimè Triden. Synod. sanciuit, sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 3. In his enim locis (dicitur ibi) seu prouincijs, vbi cõsuetudo est, vt nec vectualia, nec pecunia, nec quicquam aliud à visitatorib. accipiatur; sed omnia gratis fiant, id ibi obseruetur. Hæc sancta Synodus esto contrarium cautum esset in c. cum instantia, de cẽs. & c. cum ex officij, de præscrip. vbi præscribi procurationem non posse cautum est, à Tridentina Synodo igitur non discedemus.

Quartò excipitur vbi speciale priuilegiũ à Sede Apostolica quis haberet, ne præstare teneretur; hic enim quoque liber erit, vt dicitur in cit. c. cum instantia.

Quintò excipitur quoad plures procurationes; nam vnum tãtum habere Episcopus potest in singulos dies esto plura loca visitet eodemque die, ita habetur in c. Felicis, versic. Adijcientes, de cens. lib. 6. & Glos. in Clemen. 2. in verb. vna die, de cens. Idque locũ habet, vel locus integram procurationẽ soluere posset. Quare si visitet vno die tres, vel quatuor Ecclesijs recipiet, atque sic not. Gl. ibi in verb. persoluendum.

Sexto excipitur vbi per alios Episcopus visitat; nam ipse procurationem habere nõ potest; sed his, qui visitat, ita habetur in c. Episcopus, & ibi Gloss. in verb. Visitanti, de off. ord. li. 6. Immo nec id, quod plus impensum esset, si ipse visitasset habere poterit, ita habetur in Addit. ad c. si Episcopus, & facit, l. si quis alicui, §. impendia. ff. mandat.

Septimo excipiuntur Ecclesiæ Ciuitatis, & vbi demum Episcopus redire potest, ita Episcopus Mon. Mar. ibi in cit. q. 35. num. 9. & si de iure à quouis potest per c. cum venerabilis, de cens. & ibi Abb. ac DD. not. in re nostra, quamuis opinionem Montis Maran. seruari audiui, & ita Prax. Archiep. Neapol.

cap.decimonono. Sed iam qui visitari possint videamus.

SVMMA.

1 *Visitari laici debent.*
2 *Visitari debent personæ tam Ecclesiasticæ, quam sæculares.*
3 *Vniuersitates tam Ecclesiasticæ, quam seculares.*
4 *Monasteria aliqua Regularium.*
5 *Moniales.*
6 *Infideles.*
7 *Hospitalia.*
8 *Montes Pietatis.*
9 *Loca pia omnia.*

§. V.

Quoad eos autem, qui visitandi sunt, id est, quinam ab Episcopo visitari debeant, etsi ex iam dictis haberi hoc potest, paucis tamen rem hanc absoluemus.

1 Primum igitur † laici visitari debent, ac possunt in ijs, de quibus supra suo loco egimus.

2 Secundo personæ Ecclesiast. sæculares; in omnibus enim Episcopis regulariter subiecti sunt, c. decernimus, & c. at si clerici, de iu dic. & c. 1 & 2. de for. compe. cum simil. Quare visitari corrigi, & puniri possunt, vbi delinquunt, non obstante quocunque priuilegio, vt sanciuit Trident. Synod. sess. 6. de refor. c. 3. de quibus supra.

3 Tertiò † vniuersitates, & primo Confraternitates, de quibus etiam supra per capitulo 8. sess. vigesimasecunda, de reformatio. Trid. Synod. vel sint in Ecclesijs regularium, ita sacra Congreg. sæpius censuit, vt refert Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 51. per c. 8. sess. 21. de reform apud Trid. Synod. Itē Capitula Cathedralium Ecclesiarum, & altaris maiorum Ecclesiarum, vt habetur in cap. 4. de reformat. sess. 6. apud Trid. Synod. & capit. 6. sess. 25 de reformat. vbi etiam forma quædam datur agendi de ipsorum causis; & id potest Episcopus non obstante priuilegio, consuetudine, sententijs, vel iuramentis.

4 Quartò † regulares, & Monasteria in ijs etiam, de quib. supra suo loco probauimus. Id quod locum habet in Monasterijs, quæ Generalibus Capitulis, vel Episcopis subiecta non sunt; nec habent ordinarios regulares visitatores Sed immediatè sub Sede Apostolica sunt, si non seruetur dispositio Trident. Synodi, cap. 8. de regul. sess. vigesimaquinta. Item locum habet, vbi Monasteria commendata Abbatiæ, Prioratus, & Præpositure, in quibus non viget regularis obseruantia, necnon beneficia tam curata, quam non curata sæcularia, & regularia, qualitercunque commendata, visitari etenim debēt ac possunt ab Episcopo, vti Apostolicæ Sedis delegato, ita Triden. Synod. sess. vigesimaprima, de reformat. cap. 8. Postremò visitari possunt, vbi in prædictis Monasterijs viget regularis obseruantia, si admoniti ab Episcopo superiores eorum, vt iuxta eorum regularium instituta debitam rationem viuendi obseruent, & obseruare faciant, intra sex menses eos non visitauerint. Tunc enim Episcopus vti delegatus eos visitare potest. Excipiuntur tamen Monasteria etiam commendata, quæ sunt subiecta Abbatibus, qui sunt ordinum capita; hæc enim visitare Episcopus non potest, ita Triden. Synod. eadem sess. vigesimaquinta, de regul. cap. 20.

5 Quintò Moniales ipsi Episcopo subiectę. Idem si Apostolicæ Sedi immediatè subiectæ sint visitari enim possunt ab Episcopo vti delegato, vt habetur apud Trident. Synod. cap. 9. sess. vigesimaquinta, de regul. Postremò, vt quæ sub cura regularium sunt, quoad clausuram, de qua eadem sess. de regul. capit. quinto, & in alijs, de quibus supra suo loco.

6 Sexto † Infideles in ijs de quibus supra suo loco.

7 Septimò † hospitalia, ita Triden. Synod. cap. 8. sess. vigesio, a secunda, de reformat. Id quod locum habet, vel sub cura laicorum sint, etiam si priuata sint, mortuo eo, qui illa construxit, ita Prax. Archiepisco capit. 17. Item vel exempta, non obstante statuto consuetudine immemorabili, à priuilegio. Idem habetur in cap. 15. sess. septima, de reformat. Triden. Synod. In ijs tamen visitantur, de quibus supra suo loco, & ad sustentionem Seminarij, etiam obligata sunt, iux. dispositionem Triden. Syno. cap. 18. sess. 23. de reform.

8 Octauo † Montes etiam Pietatis, vel cura ad laicos pertineat, vel exempti sint, vt habetur apud Triden. Synod. cap. 8. sess. 23. de reform.

9 Nono † loca etiam pia omnia, vt Ecclesiæ, Capellæ, sacella de quibus in cit. cap. 8. sess. 22. Immo Ecclesiæ sæculares, quæque in nullius diœcesi sunt ab Episcopo proximiori si id constet; alioquin ab eo, qui semel in Concilio prouinciali à prælato loci illius electus est vti delegati Apostolicæ Sedis visitandæ sunt per Trident. Synod. sess. vigesimaquar-

maquarta, de reform. cap. 9. Postremò quæ à laicis sacella ædificantur in vijs visitãtur, & ne immagines corrumpantur deformenturvè, altavè ratione pollnantur, vt clausa sint Episcopus operã dabit, alioquin demoliantur. Hæc igitur sunt, quæ ab Episcopo visitari debent præter ea, de quibus supra in diuersis locis egimus. In visitatione autẽ locorum piorum, quæ inspicienda sint sup. posuimus. Sed, iam ad formam visitationis transeamus.

S V M M A.

1 *Forma visitationis, quæ nam sit.*
2 *Visitatio vnde initium sumat habito respectu ad locum.*
3 *Visitatio vnde initium sumat habito respectu ad visitanda.*
4 *Visitandi modus quinam sit.*
5 *Visitans clericos, qua ratione erga eos Episcopus se habere debeat.*
6 *Visitans Episcopus si non recipiatur, quid facere habeat.*

§. VI.

1 §. Postremò de forma visitandi agendum est, † quam (commissa ea, quæ in Pontificali Romano habetur) tribus modis contemplari possumus. Primo habito respectu ad locum, vnde initium sumere habeat. Secundo habito respectu ad ea, quæ visitanda sunt. Tertio habito respectu ad modum agendi.

2 Quoad primum igitur † initium visitationis sumi debet ab Ecclesia Cathedrali, & alijs Ecclesijs, quę sunt in Ciuitate. Cũ enim Cathedralis Ecclesia alijs præsit, meritò exẽplo alijs esse debet, ita sentit Triden. Synod. sess. septima, de reformat. c. 1. quæ quoad residentiam initium sumpsit à Præsidentibus Ecclesiarum maiorum, & facit c. 1. de censi. lib. 6. Deinde Ecclesias, quæ extra Ciuitatẽ, & idcirco prius Ciuitatem visitabit; deinde alias partes diœcesis.

3 Quoad secũdum † habito respectu ad ea, quæ visitanda sunt. Prima sacramenta, & idcirco sanctissimum Eucharistiam. Deinde Sacramentalia, & idcirco fontem Baptismatis, atque sacra Olea, atque Chrisma. Tertio annexa ipsis spiritualibus, & ecclesia, & bona ecclesiastica. Postremò ministros ecclesiarum, necnon alia de quibus supra actum est, vt habetur in eod. c. 1. §. sanè, de cens. & in Pontificali eod.

4 Quoad tertium † scilicet modum agendi seruabit dispositionem, cit. c. sanè, sub pœna excommunicationis etiam mandare debet, vt denuntientur, quę sunt corrigenda, vt delicta publica superstitiones, concubinatus, vsuræ, & huiusmodi, non tamen occulta peccata, modo in pernitiem publicam non redundent, tunc enim denuncianda sunt, cuiusmodi sunt quæ hæresim continent, & idcirco hæretici, lamiæ, & huiusmudi; hi enim denunciandi sunt, vel occulti sint, ita dixit Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. septimo, & ibi Caiet. & alij. Idem Episc. Mont. Mat. in Man. Pastor. cap. trigesimoquarto, nume. 9. Possunt etiam denuntiari quælibet delicta occulta Episcopo, si denuntientur tanquam patri, & personæ, quæ possint prodesse, & nõ obesse, ita Sylnestr. in verb. Familia 5. & Sot. de ration. tegend. membr. secundo, quæst. 2. & alij, quos refert, & sequitur idem Episcopus, eod. num. 9.

5 Non debet tamen † Episcopus clericos, præsentibus laicis reprehendere; nam præterquam quod ipsis laici infesti sunt, c. vt iuxta, vbi Gloss. de off. ordin. & c. clericos, de immunita. eccles. lib. 6. vbi Parochi sunt, hac ratione odio ipsos prosequuntur, si conentur eos à vitijs auocare, fidem non adhibebunt; minusque eos obseruabunt. Secretò igitur eos admonebit, atque sic dixit. Idem Episcop Mont. Mar. eodem cap. numero 6. Quare Episcopus edictum proponere non potest, vt denuntient delicta clericorum, vel aliorum Rectorum; nec contra eos agere ob literas ei oblatas, per c. inquisitionis, §. tertiæ, de accu. sed secretò per sonis fide dignis eorum vitam, ac mores inuestigare debet, ita Speculat. de inquisit. §. quando & hoc de visit. libro 10. quæst. prima, & idem Episcopus eodem cap. num. 6. & quoniam non facto processu procedit, & per inquisitionem, ob eam rem mitiorem pœnam imponet, ita Abb. in c. qualiter, & quando, de accus. seruata tamen forma cit. §. sanè, c. 1. de cens. libro 6. Hinc clerico pœna solennis imponi non debet c. confirmandum, & c. illud. distinct. 50.

6 Atqui si non recipiatur ab ijs, quos visitat, quid faciendum? In hac quæstione breuitet concludimus, si in quasi possessione visitandi est, excommunicare ipsos posse, sine alia monitione, & scriptura; quandoquidem non vt Iudex, sed vt pars, & superior potest, suam iurisdictionem tueri quacũque ratione, c. cum dilecto, de sent. excommun. lib. 6. & ita Socin. in c. Sacro, num. 366. de sentent. excommu. in antiq. & ego in Tract. de Cens. Tab. 1. cap. 18. numero secundo, & Prax. Archiepisc.

chepiſcop.Neapol.cap. 18. vbi dicitur non teneri recipere exemptionem, appellationem;ex quo vt pars, & non vt iudex procedit.Excipitur,vbi in poſſeſsione non eſſent viſitandi;tunc enim ſecus.

Verum ſi Cenſuræ non operãtur, an frangere hoſtiũ Monaſterij vel Eccleſiæ poteſt? Planè ſic;nam ita id aſſeruit pluribus Abb. in c.1.de immonita.Eccleſ.vbi,quæſtionem hanc diſputauit.Et ſequitur Fuſch. de viſit. Eccleſ.libro ſecundo,cap.19.Et iure igitur, & facto ſuam iuriſdictionem tuebitur. Imò non recipientes tanquam iuriſdictionem eccleſiaſt.impedientes in excommunicationẽ Bullæ Cenæ Domini incidunt, quam poſui in Tract.meo de Bulla in Cęna Domini,parte 2.cap.16.Sed de viſitatione hactenus, ad Beneficia Eccleſiaſtica tranſeamus.

De beneficiorum Eccleſiaſticorum collatione, materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis quarta, habito reſpectu ad iuriſdictionem ordinariam fori exterioris ſimplicis. Cap. L.

SVMMA.

1 *Beneficiorum ſpecies quot ſint.*
2 *Dignitas quæ dicatur.*

Q*uarto* habito reſpectu ad iuriſdictionem ordinariam fori exterioris,Epiſcopus conferre habet beneficia vacantia ſuæ diœceſis. Verum quo dilucidior reddatur, quoad rem noſtram pertinet præmittenda hæc ſunt. Primum quod ſpecies beneficiorum ſint. Secundo quod modis vacent. Tertio quæ ad collationem Epiſcopi pertineant. Poſtremo qui per conferantur.

1 Quoad primum igitur † beneficia Eccleſiaſtica duplicis generis ſunt, partim, quæ curam animarum habent, partim quæ non habent.Beneficia curam animarum habentia ſubdiuiduntur;nam quædam habent curam animarum tantum foro conſcientiæ.de quo foro agitur in c.omnis.de pœnit.& huius generis beneficia sũt eccleſiæ Parochiales;nam propriè curam animarum habere dicuntur,quandoquidem eas obtinentes ad Sacramenta adminiſtranda ſubditis obligati ſunt,& ſubditi ab ipſis accipere cogũtur, ita not.Gloſſ.in Clem.dudum,in verb. Impendant,de ſepul.& ſequit.Abb.in c.dudũ, num.ſeptimo,de elect.& in cap.de multa,in fine,num.vigeſimoquarto,de præben. requiritur ergo,vt curatum beneficium ſit,vt duo habeat.Primum locum certũ, vti parochiã. Secundo ſubditos,quibus ſacramenta adminiſtrentur,ita dixit Feder.de Sen.in conſ.135. & Illuſtriſs.Tuſchus in ſuis Concluſ.in littera C.Concluſ.1101. Hinc patet regulares, etſi ius ſepulturæ,vel licentiam pœnitentiæ adminiſtrandæ habent,non tamen propriè dici curam animarum habere,neque beneficium tale. Quædam non ſolum curam fori interioris,verum etiam exterioris habent; huiuſmodi ſunt Epiſcopatus,ita Gloſſ. ead. & Abb.in allegat.locis,& pulcherrimè habetur in extrauag.execrabilis, verſ. Quantum autem ad mortificationem,de præben. Quædam quæ habent curam animarum iuriſdictionalem tantum,vt viſitandi, excommunicandi,interdicendi, & huiuſmodi, ita habetur in c.dudum,verſ.tandẽ, & ibi Abb. num.ſeptimo,& nume.octauo, in eodem c. de multa,num.14.& Nauar.in conſ.4.de ætat.& qualit.

Beneficia verò curam animarum non habentia,ſunt beneficia ſimplicia, Capellæ, & Altaria,Canonicatus,& huiuſmodi, quæ talia ſunt,vel Sacerdotalia ſint,& reſidentiam poſtulent.

Poſtremò prædicta beneficia partim ſũe
2 dignitates,partim † non dignitates ſunt,vel inſtitutione,vel conſuetudine, vel ſua natura.Conſtitutione,quia pro talibus inſtitutæ ſunt, vt Mediolani in Eccleſia Cathedrali Archipresbyteratus,Archidiaconatus;Præpoſitura,& Archidiaconatus,vt Arimini.Cõſuetudine,quia ſcilicet pro talibus habẽtur. Natura,vt Archiepiſcopatus,ita DD.communiter concludunt.Poſtremò prædicta beneficia partim ſæcularia ſunt, ſcilicet quæ ſæcularibus clericis dantur;partim regularia,ſcilicet quæ dantur regularibus in quorum numero habentur,quæ conferuntur Equitibus Meliuetaneis,& huiuſmodi; & hæc diuiſio colligitur,ex Trid.Synod.Diuiſionẽ aliam tradidit Gloſſ.in cit.extrauag.Execrabilis,in verb.ſtatuimus,vbi etiam multa agit de incompatibilibus beneficijs,de præbend.& de hoc primo ſatis,ad alia tranſeamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Beneficia quot modis vacent.*

§. I.

1 Secundo † præmittimus beneficia duobus modis vacare. Primo per se, s. mortem eius, qui ipsa possidebat, vt habetur in c. susceptum, de rescri. lib. 6. Secundo per accidens, idque multis modis.

Primo renunciatione, vt habetur in titu. de renunciat. vel simpliciter, vel in alterius fauorem, vel retenta pensione renuntiatio fiat.

Secundo alterius incompatibilis susceptione, cuiusmodi sunt duo beneficia curata, vel plura residentiam postulantia, c. de multa, de præbend.

Tertiò matrimonio contractu; vacat. n. beneficiũ ecclesiast. ipso iure, statim atq. matrimonium per verba de præsenti contractũ est, c. 1. iunct. Gloss. de cler. coniug. lib. 6. quã DD. communiter sequuntur, vt testatur Nauar. in cons. 1. nume. 8. de renunc. & Capell. Tholoss. decis. 239. & ita Gloss. in c. quamuis de præbend. lib. 6. Id quod locum habet, vel matrimonium contractum consummatum non sit, vt de communi sententia testatur Capell. Tholos. eadem decis. Tertio vel matrimonium nullum fit, quoniam cum cõsanguinea, vel affine contractum est, ita DD. cõmuniter, vt testatur Azor. Instit. Moral. parte secunda, lib. septimo, c. 16. quæst. quinta, vers. dubitatur etiam. Item vel nullum sit; quoniam mulier non consentit, item Azor. ibidem, quæst. 6. Excipitur tamen vbi sponsalia tantum facta sunt; non enim sponsalib. beneficium vacat, vt de communi etiam testatur Abb. ibidem. Verum quid si quis contrahat cum minori 12. annis, an vacabit? Rot. concludit vacare, ita inquit Quinct. Mandos. in Tract. de ætat. minor. quæst. trigesimaquarta. Quid autem si ordini sacro initiatus matrimonium contrahat, quo casu matrimonium nullum est, an beneficium vacet Capell. Tholoss. eadem decis. declarauit vacare, id quod nonnulli alij afferunt, quoa refert. & sequitur Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. septimo, c. 16. quæst. quinta, in quo capite modos plures recenset, quibus beneficia vacant.

Quarto vacat per professionem factam, c. beneficium, de regu. iur. lib. 6. ante autem professionem non vacat, & hoc ob dispositionem nouissimam Triden. Synod. capit. cum non deceat. sess. vigesimaprima, de reform.

Quinto, qui intra annum Sacerdotiũ non sumpsit, vbi beneficium animarum curare habens ei collatum est, antequam Sacerdos esset; nam vbi legitima causa non impeditur, si Sacerdotium nõ suscipiat beneficium ipso iure vacat, c. licet Canon. & c. commissa, de elect. lib. 6. Verum vbi impeditus est, & in integrum restitutus, ad quantum temporis restituitur? Ad quantum fuit impeditus, ita Nauar. in consilio primo, de in integ. restitutio.

Sexto translatione, scilicet ne vno benefìcio ad aliud, vtpote vel permutatione, vel alia ratione, tot. tit. de permut.

Postremò priuatione ob aliquod delictũ, c. ex literis, & c. graue, de excess. prælator. & ita Gloss. in c. 2. in verb. Facultas, de concess. præbend. & in extrauag. Execrabilis. §. cæterum, vers. Vacantibus, de præbend. & c. ad abolendam, de hæret. & c. ad falsariorũ, de crimin. falsi, & c. cum secundum leges, de hæret. lib. 6. & c. Fœlicis, de pœnis, eodem libro, & c. 1. de homicid. eodem, & c. eum, qui de præbend. eodem, & c. ordinatus, de offic. ordin. eodem lib. & Clem. 1. de pœn. & Clemen. multorum eodẽ. & Clem. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. & extrauag. cum detestabilis, de simon & in Conclio Triden. sess. 24. de reforma. cap. decimoseptimo, & in Bulla Pij Quinti, incip. Intollerabilis, & Gregor. XIII. incip. Ab ipso Pontificatus, & Sixti Quinti, incip. Cum sacrosanctum, & in alia incip. Sanctum, & salutare, & in alijs locis relatis ab Azor. Institut. Moral. libro septimo, capitu. decimoseptimo, & sequen. vbi recenset casus plures, quibus quis priuari potest beneficio. His igitur modis potissimum beneficia vacant; ante quorum vacationem nemini conferri debent; qui enim viuentis beneficium impetrat, & qui confert, nihil facit, & punitur, vt habetur in c. 2. de concess. præbend. & ita Diaz. in sua prax. crimin. canon. cap. 50. & Addit. ad eum. Sed de hoc secundo hactenus, iam ad tertium transeamus.

SVMMA.

1 *Beneficiorũ collatio, quæ sunt in diœcesi, ad Episcopum pertinet, quibusdam casibus exceptis.*

2 *Beneficiorum collatio, quæ ad Episcopum non pertinet.*

§. II.

§. II.

1 §. Tertio† præmittimus beneficiorum om nium, quæ sunt in diœcesi, collationem communi iure ad Episcopum pertinere, vbi vacant. c. omnes Basilycę, 16. quæst. septima. & c. nullus, & c. cum olim, de præscript. & Abb. in c. cum venerabilis, num. quadragesimotertio, versic. Nunc extra Gloss. de except. & Cardin. in Clem. prima, quæst. decimaquarta, in fine, vt lit. penden. & Paris. qui pluribus rem hanc egit, de resigna. benefic. lib. 6. quæst decimaquarta, nume. secundo. Quare, & beneficia simplicia animarum curam non habentia conferet, ita Fusch. de visitatio Eccles libro secundo, c. 7. numero 9. Item & quæ subsunt pluribus, vel alijs ecclesijs inferioribus, ita Innocen in capit. cum venerabilis, quem DD. ibi sequuntur, de except. & Felyn. qui hanc regulam multis modis, ampliat, & coarctat, nu. 31. cum multis seq. vidend.

2 Excipiuntur tamen † primo beneficia vacantia sede Episcopali vacãte; horum enim collatio, cuiuscunque speciei, & qualitatis sint, ad Romanum Pontificem pertinet, vt habetur in Bulla Pij Quinti, incip. Sanctissimus in Christo pater, quæ est in ord. 161.

Secundo collatio beneficiorum, quæ vacant ad hæresim, scilicet quia priuatus quis est ob hæresim, vt habetur in Bulla 29. eiusdem Pij V.

Tertio beneficia collata ijs, qui aut propter suum genus, aut propter suum crimen hæresis, vel Apostasiæ ea consecuti sunt, vt habetur in Bulla Gregor. XIII. in ord. 168. Hæc enim beneficia vacant ob collationem eis factam.

Quarto excipiuntur vacantia in Curia, vel per resignationẽ, vt inquit Gloss in Clemen. prima, in verb. Mori, vt lit. pendent & Nauar. in cons fin. de renunc. Vel per mortem, c. 2. & c. præsenti, de præbend. libro 6. & extrauag. ex debito, Ioan. 22. de elect. & extrauag. Regimen cum sequen. & extrauagan. piæ solicitudinis, de præhend. sicut etiã de beneficia vacantia, iuxta extrauag. execrabilis eodem, de præbend. Sublimitatur tamen vbi beneficia curam animarum habentia vacant, Apostolica Sede vacante, tunc enim ad ordinarium collatio ob animarum periculum pertinet. c. si Apostolica Sede, de præbend. lib. 6. Idem si vacent in curia viuo Pontifice, sed ante collationem Apostolica sedes vacat; tunc enim collatio ordinarium ob eandem rationem spectat, cit. c. si Apostolica. Idem si speciatim esset concessum, vt cõferre posset, etiam si vacantia, per cit. c. 2. de præbend. lib. 6.

Quinto reseruata Romano Pontifici per
per alternariuam; nam Episcopi residentes
in suis diœcesibus sex menses habent, scili-
cet Februar. April. Iuniu. August. Octubr.
Decembr. quibus temporibus beneficia va- 3
cantia conferre possunt; alij autem sex men
ses pertinet ad Romanum Pontificem, vt ha
betur in Bulla Pij Quinti, qui est in ordine
164. & seq. Bull. alias autem si non resident,
quatuor menses tantũ habent, scilicet Mar.
Iulium, Septembr. & Decembr. ita habetur
in eadem Bulla Pij Quinti, & in Bulla Greg.
XIII. quæ est in ordine 6. Formam verò, qua
alternatiua petitur posuit Paul. Fusch. de vi
sit. Eccl. nu. 33. cum seq.

Sexto, vbi intra sex menses à die, qua nouit beneficium vacare, & conferre potuit, & non contulit; tunc enim collatio ad Capitulum pertinet, quod si etiam intra hoc tempus, & ipsum negligens fuerit ad immediatum superiorem pertinebit, c. 2. & cap. quia de diuersitate, de concess. præben. facit quoque, c. fin. de supplend. neglig. prælat. & de hoc itidem satis.

Septimo beneficia recepta in confidentiam, quæ vacant ipso iure, Apostolicæ Sedis reseruata sunt per constitutionem Pij Quarti, incip. Romanum Pontificem, quæ est in ordine 109. & per constitutionem Pij Quinti, incip. Intollerabilis, quæ est in ordine 78.

Octauo beneficia parochialia collata nõ seruata forma Concilij Triden. de reforma. cap. decimooctauo, per Bullam Pij Quinti, incip. In conferendis, quæ est in ordine 32.

Nono dignitates positæ in Ecclesia collegiata, ita Alexand. in consil. septuagesimoquinto, libro 4. quem refert, ac sequitur Tusch. in littera R. conclus. 227. num. secundo, sicut etiam omnes dignitates, necnon beneficia omnia familiarum Papę, ita Iulius III. in Bulla incipien. Sanctissimus, quæ est in ordine 68. & Sixti Quinti, quæ est in ordine 32. & 35. & 29. & 44. & 45. & per aliam, quę incip. Diuina Dei prouidentia, & recensentur à Paris de resign. benefi. lib. 2. q. 16. numero 35. cum seq.

Aliæ reseruationes sunt in regulis Cancellariæ, & beneficia alia reseruata, refert Paris. de resign. benefic. libro secundo, quæs. 6. & Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. 6. cap. trigesimoquarto. Sunt etiam reseruata beneficia affecta, quæ ad tempus, etiam perpetuo re-

seruata

seruata sunt, ita Azor. ibidem quęst. quinta. Vel deuoluta, de quibus Azor. eodem libro capit. vigesimo septimo, & de reseruatis beneficijs egit pluribus Tusch. in littera R. cõclus. a 74. cum multis seq. In his igitur casibus reseruatis, Episcopi beneficia conferre nequeunt, alioquin puniūtur; nam de inobedientia, & suspensione à diuinis, & interdicto ingressus Ecclesiæ; & priuatione conferendi beneficia, in eorum mensibus vacantia afficiuntur, vt habetur in Bulla Pij Quarti, incip. Volentes, quæ est in ordine 35. pagina 699. & in alia Bulla eiusdem incip. Cupientes, quæ est in ordi. 53. pag. mihi 1008. quæ tamen pœnæ ipso iure non inferentur. Sed sententia necessaria est, vt in allegatis Bullis habetur, & de hoc itidem satis.

SUMMA.

1 *Beneficia conferuntur partim per concursum, partim per non concursum.*

2 *Beneficia quæ concursu conferuntur.*

3 *Beneficia quæ concursu non conferuntur.*

§ III.

1 Postremò † præmittimus beneficia hęc partim per concursum cõferri, partim
2 absque concursu. Concursu † conferuntur (quod pro regula habebimus) ea, quæ curã animarum habent, vt Parochiales Ecclesiæ, quæ vacant per obitum, vel resignationem etiam in curia factam, vel quacunque alia ratione, ad quemcunque collatio pertineat, vt habetur apud Trideu. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. capitu. 18. & in Bulla Pij V. incip. In conferendis, quæ est in ordine 32.

3 Non igitur † beneficia, quæ Parochialia non sunt, concursu conferuntur, nã Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reforma. capitu. 18. de parochialibus tantum agit, quo ad concursum; quare nec canonicatus, nec Mansionariæ concursu conferũtur, sicut nec beneficia simplicia.

Secundo nec Ecclesia parochialis, vbi in fauorem alicuius resignata est, tunc enim solum inquiritur, an idoneus is sit, in cuius fauorem resignatio facta est sine concursu, qui adhibetur, vbi plures concurrunt, & ita congregatio sæpius respondisse refert Paris. de resign. benef. quæst. septima, nume. decimotertio, & sat est, vt examinetur, an dignus sit. Contrarium tamen dicendum videbãtur. Nam per Tridentin. Synod. præcipitur fieri concursum, vel per obitum, vel per resignationem in Curia beneficium vacet. Atqui à priori sententia discedendum nõ est. Nec obstant verba Concilij, quandoquidẽ loquuntur de resignatione simpliciter facta & non in alterius fauorem, ita de communi sententia testatur Paris. eadem quæstio. 7. numero 15.

Tertio nec ecclesia iuris patronatus parochialis concursu confertur, vbi locorum est, ita sacra Congreg. in eodem cap. 18. versic. etsi vt refert Paris. de resign. benef. lib. octauo, quæst. 9. num. 111. nisi aliud in eius constitutione statutum sit, nam præsentatus tantum examinatur, nisi plures præsentati sint; tunc enim inter ipsos fiet, quasi concursus. Si vero iuspatronatus sit ecclesiasticum, vel mixtum, etiam si pro duabus partib. ad laicos pertineat, poterit vltra nominatos à patrono Ecclesiæ, alios etiam Clericos admittere Episcopus, nisi aliter in institutione cautum sit. ita habetur in Archiepiscopali Bonon. par. 4. De examine per concursum, & ita fiet inter hos examen per concursum.

Quarto, nec beneficia regularium concursu conferuntur; quandoquidem Regularibus conferuntur, inquisitione tamen facta an idonei sint, quibus conferuntur.

Quinto, nec dignitates, estò extra parochialem Ecclesiam annexa habeant.

Sexto, nec etiam prouisionibus à se. Apostolica factis in forma dignum, quamuis vt dixi in proximis casibus, examen fieri debeat.

Septimo, nec in permutationibus beneficiorum concursus fit; beneficia enim permutatione renunciata conferri debent permutantibus. Immo nec inquisitio ipsorum fit, vbi Ecclesiæ ambæ parochiales erant; quandoquidem in primis collationibus idonei iudicati sunt. Excipitur tamẽ vbi quis permutaret simplex beneficium cum alio curã animarum habente; nam in hoc casu qui suscipiet beneficium curam animarum habẽs examinabitur, & non qui simplex.

Octauo Vicariæ perpetuæ concursu non conferuntur, vel animarum curam habeant estò de eorum scientia, vita, & moribus inquiratur. In his igitur Ecclesijs concursus non fiet.

Nono, non fit concursus de Ecclesia parochiali, quæ est vnita Canonicatui, ita sacra Congregatio Concilij interpres censuit, vt refert Addit. ad Summ. Bullar. in verb. parochialium benef. collatio. vers. Tertius, & non oporteat; id quod contingit ratione canoni-

nonicatus, qui non confertur per cōcursum, & ita fac. Cōgr. cē suisse refert ead. Add. ibi.

Postremò vbi cura animarum, quæ in Ecclesia collegiata est, exercetur per Canones hebdomadarios, argum. cap. statutum, de elect. & ita sacra Congregatio respondit, quod verum est, vbi indeterminatè per plures exercetur, & Ecclesiæ, vel Episcopo non incumbit; secus si ad ipsos cura pertinet, & per plures administraretur propriè, & directè, & ita intelligitur Concil. Trid. eod. sess. vigesimaquinta, cap. 18. & ita etiam Addit. inquit, eodem vers. Tertio quæritur, & Prax. Archiepisc. Neapol. c. 65. nume. 2. Sed his præmissis iam rem aggrediamur.

SVMMA.

1 *Collatio Ecclesiæ non reseruatæ ab Episcopo fit.*
2 *Concursus beneficiorum à quo indici debeat.*
3 *Concursus proponendi forma, quænam sit.*

§. IV.

Premissis iam dictis de collatione Ecclesiæ non reseruatæ agamus. † Pro regula igitur habebimus Episcopum beneficia huiusmodi conferre posse, ac debere. Verū quod nunquam fit collatio, nisi facto cōcursu, ob eam rem de ipso hæc contemplanda sunt Primum qui concursum hunc indicere possit. Secundo qui in concursu examinare habeant concurrentes. Tertio, qui & quales examinandi sint. Quarto quæ forma in examine seruanda. Postremo qui effectus examinis.

2 Quoad primum igitur † ad Episcopum loci, vbi beneficium vacat examen indicere pertinet, vt habetur apud Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de refor. cap. 18.

Id quod locum habet, vel collatio deinceps ad ipsum Episcopum non spectet; sed vel ad Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, vel ad collegium alterius Ecclesiæ, vel etiam ad Pontificem Maximum, quod contingi in mēse Papæ, vbi beneficium vacat, hoc significauit Nauar. in cons. 11. de rescript. & in alijs etiam ipsi reseruatis, quamuis in his ab Episcopo peti debeat, vt concursum proponat, ac denuntiet approbatos.

3 Forma verò † proponendi hæc erit; nam statim atque Episcopus Ecclesiam vacantē nouit, intra decem dies, vel aliud tempus præscribendum; Aut idoneos aliquos Clericos ad Ecclesiam regendam coram deputatis examinatoribus nominabit, & cuius de populo, id quod, & alijs licebit, scilicet nominare aliquos, ad id muneris aptos; quò deinceps posit de cuiuslibet moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio: Qui tamē modus visitatus mihi multis in locis nō videtur, esto apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. decimooctauo, habeatur, & visitatus sit in Curia Neapolit. vt refert Prax. Archiepisc. Neapolit. cap. 65. num. 6. Aut per edictum vocare, qui velline examinari præscripta die, ad quam comparere debeant, vt conscribantur, & qua concursu fiet, ita habetur eodem cap. decimooctauo. Et hic est modus visitatus Romæ & in alijs pluribus locis, vt vidi. Hinc apparet Episcopum non teneri ad proponendum publicum edictum superius, nam Trid. Synod. duos iam dictos modos in arbitrio Episcopi ponit, & idcirco, quem mallet optare Episcopus potest. Excipitur tamen, vbi in prouinciali Concilio statutum esset, vt edictum proponeretur, tunc enim ad id obseruandū tenebitur, atque sic quoque dixit Nauar. in cons. 4. de præbend.

Atqui an ius hoc examinandi, & edictum proponendi ad Episcopum tātum pertinet, ita vt alij inferiores, ad quos Ecclesiarum parochialium collatio spectat non posint? Planè sic; nam & ita sæpius resolusse sacram Congregationem, refert Paris. lib. 6. de resign. benef quæst. nona, numero 88. & refert quoque Addit. ad Summ. Bullar. Stephan. Quaran. in verb. parochialium beneficiorū collatio, vers. secundo quæritur. *Excipitur* tamen, qui iurisdictionem Episcopalem habet, nec alicui subditus est, sed Apostolicæ sedi tantum, & territorium habet, & congregandi synodum facultatem; nam edictum hoc proponere poterit, & ita Congregationem censuisse referunt allegati DD. eisdē in locis. Addo etsi vltra decem dies datos ad nominandum Trid. Synodus permisserit nominari per Bullam Pij Quinti, incip. In conferend. quæ est in ordine 32. id prohiberi. Sed de quæstione hac satis, ad aliam transeamus.

SVMMA.

1 *Examinatores qui, quot, & quales esse debeant.*
2 *Examinatores nihil recipere debent occasione examinis.*
3 *Examinatores suspecti fieri possunt.*

§. V.

§. V.

1 §. Quoad secundum † scilicet, qui, quot, & quales examinatores esse debent, vt habetur apud Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. capit. decimooctauo. Primo Episcopus, aut eo impedito eius Vicarius generalis. Item & tres ad id muneris in diœcesana Synodo destinati (in ipsa enim Synodo sex, vel plures ab Episcopo, eiusvè Vicario proponi debent, qui à synodo probentur; nã sancta Synodus præcipit, ne sint pauciores sex, ergo plures esse possunt, ex quo mandat, ne pauciores sex sint coram Episcopo igitur, vel eius Vicario fiet examen absque eorum voto decisiuo; esto possint accedere, vbi vota paria, vel singularia, ita sacra Congreg. vt refert Paris. de resig. benef. lib. 8. q. 9.

Secundo hi examinatores debẽt esse, aut Magistri, aut Doctores, aut licẽtiati in Theologia, aut iure Canonico, vel Clerici Regulares etiam ex ordine Mendicantium, aut etiam sæculares Clerici, qui idonei videbuntur, non ergo necessario postulatur, vt Doctores sint, vt habetur eod. cap. 18.

2 Postremò † occasione examinis nihil ante, vel post accipere debent; alioquin, tã ipsi quam dantes simoniæ vitium incurrunt, à qua absolui nequeunt, nisi dimissis beneficijs, quæ quomodocunque etiam antea obtinebant, & ad alia obtinẽda inhabiles redduntur, & à synodo Prouinciali grauiter puniri possunt, si re ad ipsos delata offendisse probabuntur, ita Triden. Synod. eodem capitu. decimooctauo, & ego in Tract. meo de simon. Tab. 4. cap. quadragesimooctauo. §. 3. vidend. nam si examinatores quempiam probent, acquirit ius ad beneficium, quod est quid spirituale, & ideo pro illo datũ censetur, & idcirco est simonia, ita Addi. ad Stephan. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Simonia, pag. 441. Paris. tamen de confidentijs, quæst. quadragesimaoctaua, simoniam confidentialem non commisisse tenet, vt ibi probat. Pęna autem simoniaci in beneficio, vbi realis simonia est præter prædictas excommunicatio est, statim enim in ipsam incidunt, vt habetur in extrauag. 1. de simon. Extat etiam Bulla Sixti Quinti, quæ quoad simoniacos reformata nõ est, vt dixi in Tractа. meo de simo. vbi pœnas simoniacorum declaraui.

3 Atqui † an examinatores suspecti fieri possunt? quoad hanc quæstionem videbatur dicendum suspectos fieri non posse, nam vbi eliguntur, à synodo probantur, vt dicitur in cap. decimooctauo, versic. Examinarores, sess. vigesimaquarta, de reform. ergo, ex quo semel eos probauerunt, improbare ipsos nõ posse debent. Contrarium tamen videtur dicendum.

Primo, quoniam, & Iudex ordinarius suspectus fit, tam iure ciuili, quam canonico, c. cũ speciali, & ibi Gloss. & DD. de appellat. & c. si quis contra Clericum, de for. compet. & c. cum suspicionis, de off. delegat. Et idcirco iure canonico arbitrio eliguntur, qui de causis suspicionum cognoscant, iuribus supra cit. Ias. inquit. in l. apertissimi, num. quarto, cum seq. C. de iud. vbi, & causas, ob quas recusatio fiat recenset; sicut etiam quando opponi debet, vt Viu. in sua Sylu. opin. 866. numero decimoquinto. Quamuis si Vicarius suspectus fiat, id Episcopus cognoscat per cap. si contra vnum, in fine, de off. deleg. lib. sexto, & Ias. in eadem cit. l. apertissimi, numero 9. De iure autem ciuili non remouetur suspectus factus Iudex, sed ei adiunctus datur. Authen. si vero contigerit, & ibi Ias. ac DD. C. eodem, & multo magis Iudex delegatus suspectus fieri potest, per cit. l. apertissimi, & ibi Ias. de qua materia egit Gloss. & Abb. in c. quoniam contra, num. decimotertio, de probat. Si ergo Iudices ordinarij, atque delegato suspecti fieri possunt, multo magis isti examinatores, præsertim, quod imperiti recusari possunt, & contra testes opponi, vt probaui in Tract. meo de Cens. Tabu. secunda, cap. 16. § 5. & Notarius etiam, vt ait Nauar. in Rubr. de iud. num. quadragesimoseptimo, vid. vt tamen peccet necessario requiritur, vt inditia sufficientia sint, ita Nauar. ibidem, alias punitur. Postremo appellari potest, vt videbimus, ergo, & recusari; nam appellatio, & recusatio paria sunt, immo remota appellatione, non censetur remota recusatio, vt dixit Viui. eodem numero 22.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut concurrentes non interfuerunt synodo ex aliqua iusta causa, & probarunt examinatores; sed præterea aliquid accidit, quamobrem recusari possint, & in hoc casu recusationem accipiendam esse censeo; nouis enim morbis, noua remedia inuenienda sunt. Aut interfuerunt, & probauerunt, & præterea nihil accidit, quamobrem recusari queant, & in hoc casu recusationem non esse accipiendam, & in istam concludo, appellari tamen ab ipsis nõ potest, sed à collatione, ita Prax. Archiepisc. Neapol. capitulo sexagesimoquinto, num. 5.

Et de hac quæstione satis, ad aliam transeamus.

SVMMA.

1 *Examinandi ad concursum Ecclesiæ Parochialis qualis esse debeant.*
2 *Laicus concurrere non potest.*
3 *Non etiam censura irretiti.*
4 *Non irregularitate affecti.*
5 *Non is, qui animum retinendi beneficium non habet.*
6 *Beneficia parochialia sine concursu conferri non debent.*

§. VI.

1 STertio † agendum est de ijs, qui ad examen scripti sunt, quales esse debeāt. Primum igitur Clerici esse debent; nam laici beneficiorum ecclesiasticorum capaces non sunt, c. cum adeo, de rescripr. iuncta Gloss. Nec Clericus, & ibi Felyn. num. 4. & Abb. in c. ex litteris, num. 3. de transact. & Illustris. Tusch. in suis conclus. in littera B. concl. 56. vbi multis modis regulam hanc amplificat. Quare & collatio beneficij ecclesiastici laico facta nulla est, nec conualescit, esto postea Clericus fiat, vt in c. si eo tempore, de rescript. libro 6. & Feder. de Sen. in conf. 90. num. 8. & Azor. Instit. Moral. par. secunda, libro 6. cap. secundo, quæst. 5. Id quod, & in præsentatione ad Ecclesiam iuris patronatus locum habet; nam præsentari non potest, & institutio ibidem facta nulla est, ita Lambert. de iur. patron. libro 2. par. prima, quæst. septima, in prin. & de communi testatur Paris. de resig. benef. lib. quarto, quæs. 2. num. quinto, esto Rota contrarium senserit de præsentato proximè ordinando, & ante institutionem ordinato, ita Paris. ibidem. Idem de resignatione, quæ in fauorem laici fit, non enim valet pensio etiam laico reseruata, vt de communi testatur Patis. eadem quæst. num. primo, & num. septimo. Immo nec Clericus coniugatus, ita Paris. ibidem, numero vigesimoseptimo. In clericorum autem numero quis adscribitur, per primæ tonsuræ susceptionem, c. contingit, de ætat. & qualit. & ita Tridenr. Synod. sess. vigesimasecunda prima, cap. 6. de reform. senrit, nec requiritur, vt sint in sacris, ita Abb. in c. dudum, numero duodecimo, vbi rem hanc pluri b. egit de elect. requiritur tamen, vt idonei sint, vt postulat illud beneficium, ita Abb. inquit ibi, nu. 8 eod.

3 Secundo † nulla irretiti censura; nam & hac ratione inhabiles sunt, & collatio ipsis facta non valet, vel ignorent se irretiros esse, vt probaui in Tract. meo de Cens. Hinc ante collationem, solent ad hunc effectum absolui per clausulam illam. Idque absoluentes, ita Rebuf. & quoniam excommunicatio alia maior, & alia minor est, prædicti, nec minori excommunicatione irretiti esse debent, alioquin collatio nulla est, ita DD. in c. si celebrat, de cler. excommuni. min. & Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. 6. capitulo 17. quæst. 7.

4 Tertio † nulla irregularitate affecti; qui enim ad ordines inhabilis est, vel iure diuino, vel positiuo, hic & inhabilis est ad beneficia, c. cum in cunctis, §. fin. de elect. & Abb. in c. cum nostris, de concess. præbend. Paris late, de resig. benef. libro quarto, quæstio. 3. num. trigesimo secundo, cum seq. vbi plur ib. rem hanc egit, de qua irregularitate, quod ego etiam abunde in Tract. meo de irregul. egi, ob eam rem addimus huc vnum tātum concurrentem nec vxorem habere debere; non enim beneficiorum capax est, vt habetur in Extranag. Antiquæ concertationi de voto. Quod iuris autem fit, vbi vxor adulterium commisit, supra de ordine diximus; Irregularis igitur concurrens esse non debet. Collatio enim irregulari facta non valet, & nulla est, vt dixit Innocen. communiter recep. in c. cum nostris, de concess. præbend. & idcirco fructus suos non facit: Quare quo iustè beneficium habeat, ac fructus, sacram Pœnitentiariam *supplicare debet*, vt vtraque sibi retinere liceat, id quod, vt legitimè consequatur, & beneficij valor, & fructuum summa exprimi debet. Non necessario tamen postulatur, vt nomen supplicātia significetur, sed sat est dicere. Quidam, &c. ita Nauar. in conf. 9. de pœnit. Alias autem quicunque admitti debent ad concursum, alioquin Episcopus peccat non admittedo volentem concurrere, vt habetur apud Triden. Synodum sess. vigesimaquarta, de reforma. capitu. 18. vers. liberum sit tamen etiam alijs.

5 Quarto † non etiam concurrere debet, nec ei beneficium conferri, qui animum nō habet, illud retinendi, c. commissa, §. cæterū de elect. lib. 6. Hinc Romæ iurare igitur cōcurrens, se non habere tunc animum renunciandi; id quod in me fuit obseruatum.

6 Postremò beneficia per concursum conferenda, non possunt conferri cuipiam etiā si sit idoneus vita, moribus, ac scientia, & hæc probata sint sine concursu, ita Fusch. de visit. lib. 2. cap. 5. num. 10. & Paris. de resign.

ſign. benefi. lib. 8. quæſt. 9. num. 83. alioquin collatio nulla eſt. Sed iam ad alias qualitates transeamus.

SVMMA.

1 *Ad concurſum beneficij, quod pater habuit, filius naturalis admitti non debet; qua regula, quouſque pateat declaratur.*

2 *Nepos natus ex legitimo matrimonio à patre il legitimo habere poteſt beneficium, quod eius auus habuit.*

§. VII.

1 Quarto † ad concurſum admitti non debet ex illegitima copula natus, vbi beneficium, ad quod concurrit, fuit ſui patris; nam illud habere non poteſt. ita Trid. Synod. ſeſſ. vigeſimatertia, de reformat. capit. decimoquinto. Id quod ob eam rem fit, quo memoria tollatur intemperantiæ patris; & quò deinceps alij ab illegitima copula auocentur, & quod ipſorum ſimiles futuri exiſtimantur.

Id quod locum habet primo reſpectu habito ad beneficium, ſcilicet, vel idem beneficium ſit, quod habuit ſuus pater, vel aliud, ſed in eadem Eccleſia; nam ſancta ſynodus prohibet ibi ne in Eccleſijs habeant beneficium quodcunque etiam diſsimile, in quib. Eccleſijs pater habuit beneficium.

Tertio, vel Eccleſiæ ſorores ſint aliarum, in quorum altera, vbi quis reſidet, in altera reſidere cenſetur; in vna enim non poteſt eſſe filius, & in altera pater, vt idem declarauit ſancta Synodus, ibidem, & ſacra Congregatio.

Quarto, vel pater in ea Eccleſia nunquã miniſtrauerit; nam modo poſſeſsionem acceperit etiam per procuratorem, in ea tamen filius beneficium habere nõ poteſt; nam per poſſeſsionem ius in ea acquiritur, quod ad impediendum ſat eſt.

Quintò, vbi pater Theologalem præbendam habuit, filius in ea Canoniratum habere nequit; nam Triden. Synodus quodcunq; beneficium, etiam diſsimile prohibet, ne illi detur; quare nec beneficium ſimplex ibi habere poteſt.

Sextò filius non poteſt habere beneficiũ in Eccleſia, in qua, & eius beneficium pater habuit, eſtò non ſemper diuina tacere habeat; ſed aliquando tamen ad illam Eccleſiam ire habet, quo aliquas preces fundat. ita ſacra Congt. declaraiut.

Septimo, nec ſi vnum eſſet beneficium in perſona patris, & filij cum alternatiua reſidentia, vt ſcilicet, vel hic, vel ille reſideat, id quod dubitationem non habet, minus vinit Archidiac. multo magis, C. de ſacroſanct. Eccleſ.

Octauo, nec beneficium habere poteſt, quod pater abſque legitimo titulo, & minus pacifice poſsidet, ita ſacra Congregat. ibid. Id quod ob eandem rationem fortaſſe fit, quoniam S. Synodus ſolum requirit, vt pater illud habuerit.

Poſtremò ſi beneficium tale ſupradictum huic collatum ſit, & per triennium poſſederit nihil tamen facit; nam regula de triẽnali poſſeſsione ipſi non prodeſt, ex quo titulum colloratum poſtulat, qui in hoc deſideratur. Poteſt tamẽ hic filius in Eccleſia habere beneficium, in qua pater habuit, ſi ante Concilium publicatum ipſum habuit. Idem vbi Eccleſiæ vnitæ eſſent non æquè principaliter, & Eccleſia vnita nõ teneretur miniſtrare in principali; in vna enim pater, & in altera filius eſſe poteſt. Idem de Ecrleſijs filiab. concludendum eſt, vbi non tenentur miniſtrare matricibus. Poſtremò filius poteſt habere beneficium, quod pater obtinuit; ſed literas expediuit, nec poſſeſsionem vnquam habuit, ſicut etiam poteſt habitare cum patre. Addo prædicta locum habere, vel perſona intermedia interueniret. ita habetur in Bulla Clementis VII. incip. Ad Canonum conditores, quæ in ordine 36. Item nec cum ipſis in hoc diſpenſandum cẽſuit, idem Clemen. ibidem, & de hac conſtitutione, & ac materia egit. Quinct. Mandoſ. de ſignat. grat. in tit. Diſpenſatio ad beneficium in Eccleſia, in qua pater. Non poteſt & renunciare tertio beneficium, quo deinceps illud renũciet filio huiuſmodi, ita Paris. de reſignat. benefic. libro quarto, quæſtione ſeptima, numero ſeptimo.

Secundo filij illegitimi Clericorum non ſolum beneficia curata, quæ pater habuit, habere nequeunt in Eccleſia, in qua pater beneficium huiuſmodi habuit, verum etiã nec beneficia ſimplicia, quæ pater habuit, vel quæ ſunt in eccleſia, in qua pater habuit. Quare nec Manſionariæ, nec penſiones, nec Capellaniæ, nec Vicariæ conferri in prædictis caſibus poterunt. Epiſcopus autem in minoribus ordinibus, & in beneficio curam animarum non habente diſpenſare poteſt, c. fin. de fil. presbyt. lib. 6.

Tertiò filij huiuſmodi illegitimi in Eccleſijs, quas parẽtes habuerunt, vel habent miniſtrare nullo modo poſſunt. ita dicitur in eodem c. fin. verſicu. Nec in dictis Eccleſijs

L 2 quo-

quoquomodo ministrare. Quare nec pro Capellano, nec pro Vicario, nec pro Coadiutore, nec etiam pro Cantore inseruire possunt; hæc namque functiones ad administrationẽ pertinent, & sancta Synodus, quamcunque administrationem prohibet, vt habetur in cit. vers. & declarauit Congregatio, nec missæ sacrum facere, nec Euangelium, Epistolamvè solemniter canere valet, & ita quoq; Nauar. in cõs. primo, quæst. decimaseptima, de constit.

Potest tamen in Ecclesia, vbi beneficium pater non habet, celebrare; sicut & ipsa pater, hoc enim sancta synodus non prohibet, atque sic interpretata est sacra Congregat. Item in Ecclesia Capellanus esse, in qua pater fuit Capellanus amouibilis modo titulum non habuerit.

2 Verum † quid de nepote legitimo ex filio illegitimo, an ipse beneficium habere potest, quod ipsius auus habuit? Videbatur dicendum non posse. Tum quod Triden. Syno. eadem sess. vigesimatertia, de reform. capit. decimoquinto, vult paternæ incontinentiæ, memoriam à locis Deo consecratis longissime arceri. Ergo etiam nepotes. Postremò filiorum appellatione veniunt etiam nepotes, l. filius, & l. iusta, ff. de verborum significatione.

Contrariam tamen sententiam, vt nõ excludatur nepos, asseruit Rot. consulta à sacra congregatione Concilij Trident. interprete, & ibi ob duas potissimum rationes. Primum quoniam verba Clementis Septimi supra allegati, necnon Concilij in cit. capit. decimoquinto. Nepoti non conueniunt; nam in ea Clement. sic habetur. In ipsorum resignantium filios ex fornicatione genitos. Item ibi super defectum naturalium, quæ ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur, & ibi ob innordinatum spuriorum amorem, & ibi quod de cætero filij presbyterorum, ex fornicatione nati, quæ verba nepoti legitimo non conueniunt, cum ex legitimo matrimonio natus sit. Non etiã verba Concilij conueniunt. ibi, non liceat filijs Clericorum, qui nati non sunt ex legitimo matrimonio; ergo si verba dispositionis nepoti non conueniunt, nec dispositio conuenit, ita dixit Bar. communiter recept. in l. 4. §. prætor ait, ff de dam. infect. Postremò, nec ratio etiam cit. Clem. & Sacri Concilij conuenit; Nam nepos non refert paternam incontinentiam, quod contingit in filio illegitimo. Sed continentiam. Non etiam de legitimo malè præsumetur sicut de illegitimo; nam filius præsumitur similis esse patri.

Nec obstant rationes pro contraria opinione allegatæ. Et prima quatenus dicebatur Trident. Synod. velle longissimè arceri memoriam incontinentiæ paternæ, quoniã satis longissimè arcet, ex quo filius illegitimus non potest habere beneficium patris, etiam media persona interueniente, etiam per dispensationem, vt habetur in cit. Bulla Clem. VII. Item satis longissimè arcetur, ex quo non modo Ecclesiam patris habere nõ potest, verum etiam, nec aliud beneficium, quod sit in eadem Ecclesia, Item nec in dicta Ecclesia ministrare, nec pensionem super fruct⁹ beneficij, quod pater habuit, obtinere Quare superuacanea fuit quæstio proposita a Mandos. eodem tit. quo disputauit, an pater possit resignare beneficium alteri reseruata pensione filio. nam per Trident. Synod. apertissimè id prohibetur.

Non obstat denique nomine filij nepotẽ comprehendi; nam ea regula locum habet in fauorabilibus, non autem in alijs, vt habetur in §. fi. Institut. qui testamen. tu. dar. poss.

Præterea locum non habet, vbi non tanta ratio in nepote, quanta in filio est, id quam sentit Alciat. in cit. l. iusta. Ab hac igitur opinione, quæ magis communis est, & quam asseruit Rota prædicta, cuius decisio refertur inter consilia Nauar. consi. 10. de fil. presby. & sequitur idem Nauar. eodem consil. 9. discedendum non censeo. Resignationes verò reciprocæ à parentibus Clericis in fauorem filiorum factæ, vel alia ratione nullæ sunt in fraudem sacrorum Canonum, & Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, cap. decimoquinto, de reform. ita sancta Synodus ibidem. Econtrario autem, an pater possit habere filij beneficium? Quinct. Mandos. eodem titu. id disputauit, & conclusit non posse in correlatiuorum, l. fin. & ibi Bart. ff. de acceptil. & l. 1. & ibi Bar. C. de express. li. 10. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Filij presbyterorum ex legitimo matrimonio nati succedere in Ecclesijs patrum nequeunt.*

2 *Nepos potest habere beneficium, quod auus habuit.*

3 *Aetas, quæ requiratur in concurrenti ad beneficium.*

4 *Oriundi magis ad concursum admittendi, quam exteri.*

5 *Aetas, quæ requiratur in eo, cui simplex beneficium confertur, & an Sacerdos esse debeat.*

6 Be-

6 *Beneficii collatio facta ei, qui non est in ætate idonea, nulla est.*

7 *Concurrens, an possit opponere aliquid contra concurrentem.*

§. VIII.

3 Quinto † ad concursum admitti non debet ex legitimo matrimonio natus, vbi beneficium, ad quod concurrit, fuit immediatè ipsius patris, & hoc ob hanc rationem quò hæreditaria successio ab Ecclesia Dei tollatur, c. ex transmissa, de fil. presbyt. & c. ad extirpandas eodem, & c. ad decorem, de instit. Id quod locum habet, vbi pater in titulum beneficium habuit. Item si Vicarius perpetuus fuit, & administrauit per cita. ad extirpandas. nam Vicarij huiusmodi pro Parochis habentur, argum. c. 1. de off. Vica. & Diaz. in pract. crim. Canon. capitulo 48. vidend.

Excipitur tamen primo vbi media persona interuenit, cit. c. ad extirpandas, exempli gratia post patrē Titius beneficium habuit, qui deinceps mortuus est.

2 Secundo † excipitur nepos, ex quo enim sumus in odiosis, coarctanda dispositio est, c. odia, de reg. iur. lib. 6. hæcque opinio magis communis est, vt testatur Nauar. in consilio 9. de fil. presbyt. & in verf. 10. eodem vidend. omnino, esto contra Bald. hæc communis opinio sit, vt in eodem capitu. ad extirpandas.

Tertio excipiuntur à latere coniuncti, vt dixit Gloss. in eod. c. ad extirpandas, & sequitur Abb. ibi, num. 9. & ita consuetudine seruatur. Quare pater, mortuo fratre, ad beneficium, quod ipsius fuit concurrere potest.

Postremò excipiuntur filij Episcoporum, nam eorum filij in suis diœcesis beneficium habere possunt; alias autem ad tollendā hæreditariam successionē, vt dixi admitti ad concursum non debent.

Hinc Accessus, Regressus, & Ingressus, quòd habent speciem, & immaginem hæreditariæ successionis ad Trid. Synodo sublati sunt, sess. vigesimaquinta, de reform. capitulo septimo. Accessus autem fit, vbi Summus Pontifex vult conferre beneficium puero; verum quia per ætatem idoneus non est, alteri hac conditione confert, vt cum puer ad ętatem idoneam peruenerit, possit propria auctoritate ad tale beneficium accedere. Regressus autem est, vbi quis resignat beneficium hac conditione, vt si prius moriatur is, cui est resignatum, ad resignantem reuertatur. Ingressus demum est, vbi Papa mihi beneficium confert, & ego ante possessionē habitam resigno alicui hac conditione, vt si prius moriatur resignatarius, beneficiū ingrediatur, ita declarauit Rebuff. in sua prax. benef. in tit. de regress. qui modi omnes sublati sunt per Triden. Synod. eodem capit. 7. ob ratione allatam. Hæc igitur animaduerti debent in examinandis, antequam ad concursum admittantur.

3 Requiritur demum † vt in ea ætate sint, in qua Sacerdotes fieri possint, & idcirco, vt vigesimum quintum annum attigerint, c. cū in cunctis, de elect. in antiq. & c. licet, eodem libro 6. & Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. duodecimo. Hæc igitur ætas requiritur ad beneficia, quæ animarum curam habent; alioquin collatio facta nō habenti huiusmodi ætatem nulla est. per cita. cap. licet Canon. ibi viribus omnino carere, vbi Gloss. Gemin. & Anchar. & DD. communiter, & ita Paris. de resig. benefi. libro quarto, quæst. ?. pluribus rem hanc egit, & de resignatione, & permutatione idem dixit.

In reliquis vero, vbi dignitates sunt, & amorum curam non habent, non minores 22. annis esse debent. Vbi non sunt dignitates nō minoris 14. annorum esse debent, ita Triden. Synod. eodem cap. 12. & sess. 23. de reformatio. capitulo 6.

4 Addo † vbi concursus fit admittendos esse potius oriundos in loco beneficij, quam exteros, & præsertim ob idioma; quandoquidem non facile sacramenta administrare possunt, qui linguam eius loci non nouit; de qua materia pluribus egit. Diaz. in prac. crim. canon. cap. 55. quod noue editum est. Hinc Paris. de resig. benef. lib. 4. quæst. septima, asseruit, non posse resignari ei beneficiū qui idioma loci non nouit, & in Hispania prohibitum esse, ne exteros tribuatur, vt refert Couar. pract. quæst. capit. trigesimoquinto, num. 3. & Rebuff. quem refert, & sequitur Paris. eadem quæstione septima, & vt infra diximus.

5 Verum † quid de beneficijs simplicibus, Altaribus, & Capellis de licentia ordinatij constitutis, vbi missæ aliquot celebrandæ sunt; an is, cui sunt conferenda, Sacerdos esse debet, vel in ea ætate, qua Sacerdos fieri possit? Pro regula habendum est hunc non obligari ad Sacerdotium suscipiendum, & idcirco nō requiri, vt Sacerdos sit, nec in ea ætate, qua Sacerdos fieri possit; quādoquidem ad huiusmodi beneficium sat est, vt qs decimumquartū natus sit, vt habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimatertia, de reformat.

mat.cap.6. Præterea ita Rota sæpius determinauit, vt refert Stephan.Quar. in Summ. Bullar.in verb.Seruitium Capellaniæ. Postremò ita sacra Congregatio sacri Concilij Tridentini interpres declarauit, vt idem Steph. ibidem refert, quæ declarauit etiam Episcopum non posse compellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, vt eius Capellani celebrent; nam in istis omnibus per substitutũ rectè obligationi satisfit. Idem dixit eadem sacra Congregatio si Capella his verbis cõstituta sit, vt Capellanus debere celebrare diuina officia, sicut cæteri Capellani; nãnec in hoc casu Sacerdos esse cogitur.

Excipitur tamen, vbi expresse cautũ est, vt Capellania esset Sacerdotalis, & ad eam præsentarentur Sacerdotes, & non alij; qui per se ipsos, & non per substitutum celebrarent. In hoc enim casu Sacerdos esse debet, vel in ea ætate, vt saltem intra annum Sacerdos fieri possit. ita de communi sententia testatur Paris.de resig.benefi.lib.4. q.9. nu. 38.cum sequ.

Secundo excipitur, vbi dictum esset, vt Actu Sacerdos esset præsentandus; nam nisi sacerdos sit, præsentari non poterit, cum voluntas testatoris sit expressa, & manifesta, & idcirco ad coniecturas confugiendum non sit, sed seruanda, §.disponat, in Authen. de nupt.& ita Steph.Quar an.ibidem. Quid autem si morbo detineatur, quominus missam celebret? Per alios id faciet.

6 Postremò † si conferatur beneficium ei, qui in ætate legitima non sit, collatio non valebit, ita Nauar.in cons.1.& cons.2. & 3. de ętat.& qualit.& supradictum est iam proximè. Hæc igitur qualitates præcipue sũt, quibus affecti esse debent, qui ad concursum beneficij veniunt.

7 Atqui † an concurrens possit opponere aliquid contra concurrentem, quo excludatur, vtpotè obijciendo eum irregularem esse, vel excommunicatum, alia ve ratione impeditum, quominus habilis ad beneficiũ sit? Concludendum est id posse, & idcirco probare ipsum debere, atq; sic in simili respondit Rot.decis.19.de dol.& contumac.in nouis, vbi comprensentatum obijcere posse cõpresentato excommunicationem concludi sit, ergo & idem de concurrente ob eandem rationem.c.cum dilecta, de confirm. vtil.& inutil.idem, quod excipi possit contra præsentatum de crimine, vel incapacitate, dixit Feder.de sen.in cons.108. Item agi potest, vt amoueatur ob crimen ante commissum etiam per Titium habentem interesse. Excipitur vbi institutum transiuit, ita Tusch.in litera P.conclus.592. Hinc simoniam concurrens committit, si pactum ab eo fiat, ne concurrens vitia, & exceptiones ei opponat, cũ possit reuera ipsa obijcere; & vterque concurrat, & qui habuit beneficium, alteri pensionem præstet de licentia Romani Pontificis, ita Addit.ad Stepha.Quaran. in Summ. Bullar.in verb.Simonia. Addit.3. pag.441. vbi & Nauar. & Paris. idem sentientes refert. Verum quid si ordinarius nouit aliquẽ de examinandis in foro conscientiæ nõ esse beneficij capacem, an expellere ipsum potest? Item an concurrẽs potest dare aliquid concurrenti, ne concurrat? Postremò quid de impediente, ne quis concurrat? Hæc in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Ordinarius an admittere debet ad concursum eũ, quem beneficij incapacem nouit in foro conscientiæ.*

2 *Concurrẽs an possit dare aliquid sine simonia vitio concurrenti, ne concurrat.*

3 *Impediẽs aliquem, ne concurrat, an ad interesse teneatur.*

§. IX.

Tres quæstiones explicandę nobis propositæ sunt, iã igitur ipsas explicemus.

1 † Prima quæstio igitur hæc est, an Index, seu Vicarius, qui nouit aliquem de examinãdis in foro conscientiæ non esse beneficij capacem ob aliquod vitiũ, remouere ipsum possit à concursu. In qua quæstione. Ego breuiter sentio, si id fieri non potest, sine sigillo cõfessionis fractione, non posse, per c.omnis, & ibi DD.de pœnit. nam nec matrimonium nullum ratione hac cognitum patefieri debet, c.quia circa, vbi DD.de consang. & affinit. Hinc Clem. VIII. in decreto super casuũ reseruationem ab omnibus Regularium superioribus obseruandum decreuit, vt tã superiores pro tempore, quam Cõfessarij, qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti, caueant diligentissimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis habuerunt, scilicet in foro conscientiæ, ad externam gubernationem vtantur, ita ibi habetur. Ergo nõ potest ob id Episcopus reijcere. Contrariũ tamen tenuit Nauar.in capit.1.§.Sacerdos, num.146.cum seq.de pœnit. distin.6. cuius sententia locum habere potest, vbi graue damnum immineret, & suspicio nulla habetur de reuelatione confessionis. Et de hac prima

prima quæstione satis.

2 Secunda quæstio est, † an cõcurrens possit dare aliquid concurrenti sine simoniæ vitio, ne concurrat. In hac itidem quæstione breuiter concludimus nihil dari posse, & si contra fiat simonia committi, vt probaui in Tract. meo de simon. Tab. prima, cap. nono, §. 8. num. 2. & disputauit Ludou. Palestr. in 2. par. conf. cas. 2. quæstio. prima. & Paris. de confident. quæst. quadragesima septima, & nouissimè Addit. ad Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Aduersus simoniacos, in 3. Addit. pag. 41. Quare si deinceps huic beneficium conferatur, posteaque dederit aliquid in excommunicationem incidet, & collatio beneficij non valebit, nec fructus suos faciet ob extrauag. 2. de simon. & vt probaui in Tract. meo de simon. Tab. 4. capitu. 6. Hinc nec vbi collatio fit, factum nullum, cõditiovè nulla extra naturam rei imponi possunt; quandoquidem purè beneficia conferenda sunt; alioquin simonia committitur, c. cum pridem, & c. accepimus cum seq. & capitulo fin. de pact. & in c. electionibus, de elect. lib. 6. & vt probaui in eodem Trac. meo Tab. 1. cap. 1. §. 4. nume. quinto. Et de hac 2. quæst. itidem satis.

3 Postrema quæstio est, † an si quis iniuria impediret aliquem, ne concurreret, ad eius interesse teneatur. In qua quæstione concludendum est ipsum non teneri; nam nondum ius plenum habet ad beneficium, non ius quæsitum ad rem, non ius debitum ex officio etiam Iudicis, quorum alterum requiritur, vt agi possit ad interesse, ita respondit Nauar. in conf. 10. num. 6. Agere tamen potest actione iniuriarum, & hac ratione curare, vt sibi satisfiat. Et de quæstione hac itidẽ hactenus. iam de forma examinandi agamus.

SVMMA.

1 *Modus examinandi duplex.*
2 *Res, de quibus concurrentes examinari debent,*
3 *Concurrentium si aliqui compareant* } *quid faciẽdum.*
4 *Si nemo*
5 *Examinatus ad ordines, esto idoneus repertus sit ad beneficium tamen examinari iterum debet.*
6 *Examinari quis debet, vel notoriè constet, quem idoneum esse.*

§. X.

1 S † Quarto agendum est de forma examinandi. Forma igitur examinandi bipartita est, nam alia, & habito respectu ad modum examinandi, alia respectu habito ad ea, quæ à concurrentibus.

2 Quoad modum examinandi † duob. modis examen fieri potest. Primo speciatim singulis examinandis, quod in multis Ciuitatibus Romandiolæ fieri vidi, vt vbi fit hac ratione, capita primaria, ac quæstiones descripta haberi debent, quæ singuli de ipsis interrogentur; quis enim potior esset, si diuersa peterentur cognosci non posset. Addo si ad superiorem examen deferri necesse sit, hac ratione deferri facilè posse, sicut & etiã notare responsiones, quod in me obseruatũ fuit Arimini. Alter modus est, vt omnes simul examinentur, quod etiam in me fuit obseruatum, quando Ecclesia sancti Stephani de Barbiano mihi collata fuit Romæ.

3 Quoad formam habito respectu ad ea, de quibus interrogandi sunt, ratio habenda est Ecclesiæ, ad quam cõcursus fit; nam quæ petuntur partim communia singulis Ecclesijs sunt, partim propria. Communia sunt materia sacramentorum, peccatorum, restitutionis, blasphemię, Ieiuniorum, & ad summum quæ pertinent ad præcepta Decalogi; & ad ad præcepta primariæ Ecclesiæ; quædam vero propria quorundam locorum, exempli gratia in aliquibus locis sunt hæretici, in aliquibus vsurarij, in alijs cauponæ, stabularij, & nautæ, præter communia igitur, & de his proprijs diligens inquisitio facienda est. & de forma satis.

Verum quid si non omnes descripti comparuerint; sed aliqui tantum, vt vnus? Quid si nemo comparet? Quid si compareant, & nemo idoneus reperiatur? Quid si edictum iterum prorogetur. & nemo tamen compareat?

4 Quoad primam quæstionem † vbi aliqui tantum comparent, ipsi tantum examinabuntur, non repugnant verba Concilij Trident. quatenus dicitur ibi. Qui descripti sũt examinandos esse; nam intelliguntur vbi veniunt, alioquin in potestate eorum esset con cursum morari. Quod absurdum est, & ita declarauit sacra Congregatio ibi. Quare, & si vnus tantum aduenerit, ille erit examinandus; & si idoneus inueniatur, beneficium ei conferendum poterit, sicut etiam si vnus tantum se describi faceret ad concursum, ita sacra Congregatio ibidem. Prorogari tamen

meu non poteſt edictum vno tantum venieute, vel aliud edictum proponi, nisi deſcripti legitimo impedimento detenti eſſent, quominus veuirent: tunc enim poteſt edictum prorogari; excuſantur tamen tunc iurib. vulgaribus, & ita ſacra Congregatio ibid.

Quoad ſecundam quæſtionem, ſi nemo compareat, edictum prorogari in aliud tempus poterit, & ſic etiam ſi nemo ex deſcriptis idoneus repertus ſit.

Quoad poſtremam quæſtionem, ſcilicet ſi nemo compareat ad examen per ſecundũ edictum, vel ob tenuitatem beneficij. In hoc caſu poterit ordinarius edicto commiſſo aliquem examinare, cui idoneo beneficium conferat, ita habetur Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, capitulo 18. verſicu. ſi tamen adeo exigui.

Verum quid ſi ad ordines probatus fuerit, qui examinandus eſt, an pro probato ad beneficiũ habebitur? quid itidem ſi notoriè conſtat examinandum idoneum eſſe, an nihilominus examinari debet?

5 Quoad primam quæſtionem † concludendum eſt pro probato non haberi; nam plura poſtulantur ad gubernandum beneficiũ curam animarum habens, quam ad ordines ſuſcipiendos, atque ſic aſſerit Nauar. in cõſil. 1. de præben. & in Tract. de orat. Miſcela. num. 43.

6 Quoad alteram quæſtionem † concludendum itidem eſt, vel celeberrimus Doctor ſit qui multos annos ſumma cum laude legerit adhuc examini ſe ſubijcere debere, ita Pan. Fuſch. lib. 2. de viſit. cap. quinto, nume. 10. Immo, & Vicarius Epiſcopi ſi concurrat, ita ſacra Congregatio Concilij Trid. interpres. Idque meritò tam quod pro fama examen fieri debet, id quod hinc patet, quoniam collatio facta aliter non valet, & nulla eſt per conſtitutionem Pij V. incip. In conferendis beneficijs, & idcirco omitti non poteſt, vt tradidit Lamber. de iur. patron. libro ſecundo, pat. 1. quæſt. 11 art. 3. & Addit. ad Sum. Bullar. Stepha. Quar. in verb. Parochialium benef. collatio. verſicu. Circa examen. Tum quod fieri poteſt, vt alius æquè idoneus ſit. Ob has igitur rationes quiſque examinari debet. Id quod locum habet non obſtantibus exemptionibus, priuilegijs, & alijs quibuſcunque per cit. c. 18. verſ. Alias prouiſiones omnes. Sed iam de effectibus examinis agamus.

S V M M A.

1 *Examinati probari, improbariuè debent.*

§. XI.

1 Postremo de effectu concurſus agendi eſt. Concurſu facto † igitur, primo probari debet, qui probandus eſt: hic enim effectus examinis eſt proximus, ſcilicet approbatio, vel improbatio eorum, qui examinati ſunt; Quare examine facto inter ſe examinatores conferre poſſunt, ac debent, & Notario præſente quem probent, vel quem improbent, declarare, vt in actis ſuis ad ſimpliciter ſcribat. exempli gratia Titium approbatum idoneum. Seium autem improbatũ, ita ſacra Congregatio. ibidem.

S V M M A.

1 *Beneficium magis idoneo conferendum eſt.*
2 *Examine facto, ſi collatio ad Papam pertineat, probatio ab examinatoribus facta ad ipſum mittetur, quo ipſe conferat.*
3 *Examinatores, ſi aut pares ſunt, aut ſingulares, Epiſcopus, vel eius Vicarius conferre poteſt, cui vult.*
4 *Idoneus quinam magis dicatur.*
5 *Indigene magis, ſeu qui de loco eſt beneficiũ conferendum, quam extero.*
6 *Parochi dari debent, qui norunt linguam Parochianorum.*

§ XII.

1 Secundo ei, qui probatus eſt magis † idoneus, beneficium conferetur ab eo, qui conferendi poteſtatem habet, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, de reformat. capitu. 18. verſ. Peracto denique examine alioquin collationem nulla eſſe, & nullum ius, ac titulum etiam coloratum poſsidendo acquiri voluit Pius Quintus Bulla incip. In conferendis beneficijs, quæ eſt in ordine 32. Et reſeruata eſt eius beneficij collatio Apoſtolicæ Sedi, vt ſupra vidimus, vel alteri, cui de iure conuenit, modo non ſit is, qui malè contulit per eandem Bullam Pij V. collatio igitur fiet ab Epiſcopo,
2 vbi ad ipſum pertinet. † At, ſi ad Romanum Pontificem collatio ſpectet, tunc facto examine, vt ſupra probatio facta ab examinatoribus mittetur ad Curiam, vt à Sede Apoſtolica conferatur approbato, vt colligitur ex cit. Bulla Pij V. & ita Cõgregatione fuiſ-

ſe

se decisum, & in praxi ita seruari testatur Pa rif. de resign. benefic. lib. 19. quaest. 7. nu. 12. & Prax. Archiepiscop. Neapolit. capitu. 65. num. 1.

3 Verum † quid si examinatores in proban do pares, aut singulares sint? Pares exempli gratia duo examinatores approbauerint Titium; duo verò alij approbauerunt Seium. Singulares verò, quoniam quisque examinator vnum approbauit, & idcirco singulis singulos; sic enim testes singulares dicuntur, vbi alter de vno facto, alter de altero testimonium deponit, vt DD. communiter concludunt, sicut testatur Viu. in sua Syl. opin. 909. In hoc igitur Episcopus votum decisum, & ita dicitur in eodem c. 18. versic. Transacto instituto tempore, & Sbroz. de off. Vicar. libro secundo, quaestione vigesimanona, numero 8.

4 Magis autem idoneus † habito respectu ad rem nostram, duobus modis dici potest. Primo per se. Deinde per accidens. Per se qui est magis doctus, sanctior altero. Per accidens habito respectu ad Ecclesiam, ad quam concurrit, vtpotè quia est magis idoneus ad eam regendam altero, esto minus doctior, vel sanctior sit altero, ita sentit Couar. in Regul. peccatum, secunda par. §. secundo, num. 4. versic. Dignor verò, sic enim inquit Dignior vero in hac disputatione non simpliciter dicitur ille, qui doctior sit, vel sanctior, sed is, qui iuxta munus, & rè cui prçferendus est: aptior eius ministerio apparet. Siquidem quandoque qui sanctus vir, virtuosus, & bonus est, ac praeterea diligentior ad curam, praeferê dus est vero sanctiori, qui non ita diligens est, eaque ratione non ita aptus, sicut prior administrationi eius muneris, cui est praeferendus, quod D. Thom. ac cęteri passim adnotarunt; idemque obseruandum erit circa doctrinam, & eruditionem; nam frequentissimè qui doctior est, non ita conuenit muneri publico, sicut alter, qui doctus est, & doctrinam habet satis sufficientê ad munus, quod ei confertur. Haec Couar. ibidem, ex quibus apparet quisnam magis idoneus dicatur, quatenus ad rem nostram pertinet. & facit declaratio sacrae Congregationis Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformatio. cap. 18. quae dixit magis notum moribus bonis prçferendum esse magis docto, sed quoad mores minus noto.

5 Quare † ratione hac caeteris paribus, an extraneus indigena vè sit, considerabitur, & indigenę magis, quam extraneo beneficium conferetur, c. nullus, distinct. sexagesimaprima, & c. fin. de cler. peregr. & Diaz. in pract. crim. canon. capit. 54. & Couar. pract. quaest. cap. trigesimoquinto, num. 5. & Gloss. in capitulo 1. in verb. Ciuitatis, dist. 60. & Gloss. in c. 1. distinct. 85. vid. (si tamen quis diceret se esse illius dięcesis, in qua est beneficiũ, cum non sit litterae subreptitiae non dicêtur, ita Rot. decis. 76. in antiq.) Idque iure merito, nam magis loci consuetudinem, & mores hominum notam habebit; necnon linguam.

6 Hinc Episcopus † hoc etiam studere debet, si diuersarum linguarum, & rituum subditus habeat, vt Parochos eis concedat, qui eorum linguam non ignorent, & qui secundum diuersitatem rituum, & linguarum diuina officia illis celebrent, & Ecclesiae Sacramenta administrent instituendo eos pariter verbo, & exemplo. Item, & Vicarium & Antistetem huiusmodi, vt habetur in c. quoniam, de offic. ordin. Si ergo Graeci sint in dioecesi, ministros Graecos prohibet. Hinc quod ad Vrbem de omnibus gentibus homines confluunt, sicut etiam ad aedem D. Mariae Lauretanae ob eam rem poenitentiarij diuersarum linguarum constituti sunt, quod etiam Mediolani obseruatum vidi. Ob has rationes igitur caeteris paribus, & qui sunt de ea Ecclesia praeferri debent extraneo, ita Abb. in c. constitutus, de appella. quippe quia Ecclesiam magis diliget, c. nullus, distinctio. sexagesimaprima, & c. nec emeritis, eadem distinct. Idem si est de genere eius, qui ecclesiam posuit, ita Gloss. in c. neminem, distinct. septuagesima. Postremò, vbi alias pars sunt, qui de Seminario loci sunt alijs praeferentur, ita sentit nouissimè Trid. Synod. sess. vigesimatertia, de reforma. capitulo 18. versic. Passim, cum ei opportunum videbitur, Ecclesiarum ministerio addicet.

Verum quid si minus idoneo conferatur? qua ratione alijs consulatur? Item an Episcopus peccet, ac puniatur? Postremò collatio valeat? Haec in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Beneficium si conferatur minus idoneo ab alijs examinatis appellari potest.*
2 *Episcopus an peccet minus idoneo beneficium cõferendo omisso magis idoneo.*
3 *Episcopus an puniatur in praedicto casu.*
4 *Collatio facta minus idoneo, an valeat omisso magis idoneo.*

§. XIII.

1 §. Quatuor quæstiones explicandas nobis propofuimus † quoad primum igitur, vbi fcilicet Epifcopus minus idoneo beneficium contulit, qua ratione alijs concurrentibus magis idoneis fuccurrat? Breuiter concludendum eft per appellationem; appellare enim poffunt aūt ad Metropolitanum, id eft Archiepifcopum fi Epifcopus eos reiecit; & fi Archiepifcopus viciniorem vti à Sede Apoftolica delegatum, vel ftatim ad Apoftolicam Sedem, & ad nouum examen prouocare, ita fanciuit Pius Quintus in Bulla incip. In conferēdis beneficijs lata anno 1566. decimoquinto calend. April. Poterit igitur ftatim, & immediatè ad Papam appellare medio intermiffo; eftò alias gradatim appellandum fit, c. fi duobus, & c. folicitudinem, de appellat. & Hoft. in Sum. §. à quo, & ad quem, verf. Item contra.

2 Quoad fecundam quæftionem † an fcilicet Epifcopus peccet conferendo beneficiū minus idoneo, magis idoneo omiffo. Si Epifcopus præferet minus idoneū per fe, & per accidens ei, qui magis idoneus eft vtroque modo (magis autem idoneus quinam fit per fe, & per accidens fupra declaraui) fine dubitatione peccat, ita Scot. & Ricard. libro 4. diftinct. 15. & Caiet. 22. quæft. 185. artic. 3. & Couar. in Regula Peccatum, 2. par. relect. §. feptimo, num. 4. ver. Ex his autem, & Abb. in c. conftitutis, 2. num. 7. de appella. & Dec. num. 4. ibi, qui de communi fententia teftatur, vt mortifere peccet, & Parif. de refigna. benef. lib. 4. quæft. 10. num. 35. qui opinionē hanc communem Theologorum, & Canoniftarum effe refert. Idque merito. Tum quod obeft Ecclefiæ, & iniuriam quandam ipfi examinato facit. Tum quod non paret Trid. Synod. in eodem cap. 18. vbi præcipit Epifcopis, vt magis idoneum eligant, & ei beneficium conferant. Quare, & ad intereffe ipfius examinati tenebitur ob iniuria illatam, & ad intereffe Ecclefiæ fi damnum aliquod patiatur, ita dixit Anchatan. quem refert ac fequitur Felyn. in c. fi quando, num. decimoquarto, verf. De inferioribus autem à Papa, de refcript. etenim & magiftratus tenetur, qui minus idoneum tutorem dedit pupillo, l. 1. §. nunc tranfeamus. ff. de tuto. & ration. distrah. Excipitur tamen vbi præferret minus idoneum fcientia. Sed magis idoneum ipfam. Poteft enim quis effe doctior, & fanctior, non aptior tamen ad Ecclefiam gubernandam, vt fupra dixi. Si ergo huic præferatur minus doctior, & fanctior, vtilior tamē, & aptior ad Ecclefiam gubernandam, nec peccabit, nec ad reftitutionē vllam tenebitur. Et de quæft. hac fatis.

Hinc patet, vbi concurrenti reftitutio facienda eft, non habendam effe rationem beneficij, fed iniuriæ illatæ, vt quia ante pofuerit minus idoneum ipfi magis idoneo, iniuria autem exiftimatur iureiurando eius, qui iniuriam paffus eft.

An igitur non tenetur ad reftitutionem, vt fcilicet aliquid, equiualens ei tribuat Couar. in regul. peccatum, fecunda par. §. 7. numero 6. vbi quæftionem hanc difputauit, de fententia Adriani ad hanc reftitutionem cōferentem non teneri afferuit. Et hoc quoniā non debetur beneficium ratione iuftitiæ cōmutatiuæ, vnde nafcitur ratio reftituendi fi datū fit in re propria, vel debita; fed ratione iuftitiæ diftributiuæ, quo cafu ad reftitutionem quis non tenetur. Contrarium tamen tenuerunt Palud. & Caiet. Quid igitur concludendum? Ego fic diftinguendum cenfeo. Aut quæritur an reftituendum ei aliquid fit ratione beneficij non collati, & in hoc cafu fequor opinionem Adrian. & Couar. ob rationem ab ipfis allatam, aut quæritur, an reftituendum ei fit aliquid ob iniuriam ei illatam, & tunc concludo debere, vt fupra afferui. & in hoc cafu locum habebit opinio Palud. & Caiet. & de quæft. hac fatis.

3 Quoad tertiam quæftionem † fcilicet an puniatur, qui non idoneo contulit. Breuiter concludendum eft puniri, vt habetur in c. cū in cunctis, §. fin. de elect. & in c. graue nimis, de præbend. præterquam quod tenetur ad reftitutionem, vt dixi.

4 Quoad poftremam quæftionem † fcilicet an collatio teneat omiffo digniori. Breuiter concludendum eft ipfam valere, fic enim inquiunt DD. quos refert, ac fequitur Abb. in cit. c. cum in cunctis, §. finali, num. fexto, & Couar. in Regul. peccatum, fecunda parte, §. feptimo, numero 3. qui de communi fententia teftatur, & Parif. de refigna. benefic. libro quarto, quæftio. vndecima, nume. quadragefimo, qui opinionem hanc magis communem effe refert. Satis enim eft, vt dignus præferatur, efto dignior omittatur, & facit. cit. Bulla Pij Quinti, incip. In conferendis, vbi etfi concurrens appellat, interim tamen in poffefsione is erit, cui collatio facta eft. ergo idem & hic. Sed iā ad aliam tranfeamus.

S V M M A.

1 *Collatio beneficij abſenti fieri poteſt.*
2 *Item & nocte.*
3 *Literæ collationis beneficij fieri debent, antequã in poſſeſsionem eius mutatur.*

§. XIV.

1 §. Collatione beneficij facta † quæ & abſenti fieri poteſt, c. ſi tibi abſẽti, de præbend. libro 6. quo caſu collatio alteri fieri non poteſt, antequam abſens repudiauerit, vt dicitur, & in cit. c. ſi tibi, & Couar. variar. reſolut. lib. 3. cap. 16. & vt inquit Illuſtriſs. Tuſch. in ſuis concluſ. in littera A. concl. 93.
2 † Et nocte etiam fieri poteſt, vt inquit Abb. in c. 1. vt Eccleſ. benefic. ficut etiam contractus, & teſtamenta, vt aſſerunt Dec. ac Fely. in c. conſuluit, de off. ordi. Sicut etiam actus Iudicis de conſenſu partium (facta in quam collatione) cuiuſui ius acquiritur in beneficio, & ius, quod dicitur i re, vt inquit Couar.
3 eadem cap. in principio.) † Literæ collationis confici debẽt; antequam enim fiant, poſſeſsio capi non poteſt per Bull. Iulij III. incip. Sanctiſsimus, quæ eſt in ordine 33. & ita Pariſ. de reſign. beneſ. lib. 10. quæſt. 6. numero 16. qui de ſtylo ita ſeruari teſtatur, & lib. 8. quæſt. 8. num. 2. nam literis non expeditis nec fructus percipi poſſunt. Qua autem forma fiant, poſuit Rebuff. in ſua prax. benefic. ſub tit. forma collationis, & prouiſionis, vbi habetur etiam, quæ continere debeat per ipſas autem beneficij collatio probatur; ſicut etiam per teſtes, vt dixit Rot. deciſio. 38. de probat. in antiq.

Atqui ſi Epiſcopus noviter creatus velit ſibi oſtendi titulum beneficij, quod multos annos quis pacificè poſsidet, & quia poſsidet incompatibilia, an cogetur oſtendere? Nauar. in conſilio quarto, de offic. ordin. tenet ad id obligatum non eſſe. Tu tamen tene contrarium de incompatibilibus per Triden. Synod. ſeſſ. 7. de refor. cap. 5. & c. ordinarij, de off. ord. libro 6. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Poſſeſsionem accipere debet, ſeu mitti in poſſeſsionem auctoritate Iudicis, qui beneficium habuit.*
2 *Pro poſſeſsione an quidquam dari poſsit.*
3 *Ante poſſeſsionem an adminiſtrare quis poſsit.*

§. XV.

1 §. Quarto in poſſeſsionẽ mitti debet † auctoritate Iudicis, ſcilicet Epiſcopi, vel eius Vicarij is, cui beneficium collatum eſt; pro regula enim traditur propria auctoritate, quem non poſſe ingredi poſſeſsionem, vt tradunt Iaſ. ac DD. in l. ſi ex ſtipulatione, ff. de acquiren. hæred. & Rebuff in pract. beneſ. in tit. de miſsione in poſſeſsio. vbi & per quos miſsio fiat, declaratur, & pluribus egit id Couar. variar. reſolut. libro 3. cap. 16. numero 6. verſ. Secunda, & Pariſ. qui de communi ſententia teſtatur. de reſig. benefic. libro 10. quæſt. 6. num. 27. verſic. Tertio dubitatur, & num. quadrageſimoquinto, vbi dicet, qua ratione petatur, & tradatur, & Notarius inſtrumentum conficiat, ſcilicet à tergo literarum collationis, & ſic formam traditæ poſſeſsionis ponit.

Meritò autẽ poſſeſsio recipi debet; quandoquidem ante poſſeſsionem acceptã adminiſtrare ibi non poteſt, ita Abb. ac DD. alij quos citat, ac ſequitur Pariſ. eadem quæſtio. ſexta, num. 7. cum ſeq. & infra aſſeruimus. Per alium quoque poſſeſsio acquiri poteſt, requiritur tamen, vt tunc ſpeciale mandatum, ſic habeat. ita Capel. Tholoſ. dec. 486. Gloſſ. & DD. in c. ſi tibi abſenti, de præbend. lib. 6. & Inno. in c. accedens, eodem, de præbend. & Felyn. in c. nonnulli, §. ſunt, & tali, de reſcript. nu. 46.

2 Nihil tamen † pro hac miſsione dari debet; alioquin ſimonia committitur, vt aſſeruit in eodem Tract. meo de ſimon. Tabu. 1. cap. quadrageſimooctauo, §. 5. num. 2. nam, & nouiſsimè Triden. Syno. Epiſcopus mandauit ne permittatur quicquam dari, ſeſsio. vigeſimaquarta, de reforma. c. 14. & non ſolum in collationibus, verum etiam, & in alijs huiuſmodi prouiſionibus quorumcunq; beneficiorum, non obſtantibus quibuſcunque contrarijs, alioquin grauiter, & vt ſimoniaci puniri debent, vt ibi dicitur.

Excipitur tamen, vbi conſuetudo eſſet, vel inſtitutum in Eccleſia, vt aliquid daretur in vſum pium conuertendum, vtpotè pro luminibus Eccleſiæ, vel veſtibus conficiendis ad diuina facienda; aliàs verò cõſuetudinea quæ auaritiæ ſpecimen habent, vel ſimoniæ, ab Epiſcopis reijciendæ ſunt. Quare in vtilitatem ipſorum ſuſcipientiũ nihil dari debet, neque etiam dulciaria, vel prandiũ, vel id generis, alioquin, vt ſimoniaci puniũtur, vt ibi dicitur, & cõſtat ex eodem capitulo ſupra cita.

Secundo excipitur,quod datur Notario, qui in possessionem mittit. id enim licet nā non pro ipsa missione,sed pro suo officio, vel laboribus datur,vt probaui in eod. Tractā.cap. . . § 5.nam nec vsura committitur à Ministris Montium Pietatis, qui aliquid accipiunt,vt probaui in Tract.meo de Vsur.

Tertio si vexetur in iure iam acquisito à quopiam,potest aliquid ei dari,ne vexetur, c.dilectus 1.& ibid. DD.de simon. & Ego in sn Tracta. meo de simon. capitulo nono, § octauo.

3 Atqui † an ante possessionem post tamē collationem factam administrare potest, is cui collatio facta est. In hac quæstione, quā disputauit Abb.in c.transmissa, nume.3.de elect communiter concluditur posse administrare,& ita etiam Couar.eodem num. 6. modo alius in possess one non sit, vt dixit Couar.ibidem,& alij ab eo cit. vidend. vbi materiam hanc de possessione tractauit. Vbi autem alius in possessione est, tunc autore Iudice in possessionem mitti debet, alioquin videretur spoliare propria autoritate, quod non licet,l si quis in tantam, C. vnde vi.Excipitur etiam vbi consuetudo esset vt ante possessionem nō administraret,& hęc etiam videtur esse communis opinio,& Ego ita semper seruari vidi,& ab hac consuetudine discedendum nō est;collatio enim vim sententiæ habet.missio autem in possessionem executionis formam quare Paris.in tractā.de resig.benef.lib.10 quæst 6. nume.7. ante possessionem administrare non posse asseruit,vt supra dixi.Et de his hactenus ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Professionem fidei facere debet prouisus de beneficio post possessionem adeptam.*

2 *Canonicatus adeptus professionem fidei itidem facere debet.*

3 *Beneficium quodcunque habens professionem fidei facere debet.*

4 *Pœna non facientis hanc professionem.*

5 *Pœnas non facientis professionem, vbi beneficiū Ecclesiasticum habeat,quando quis euadat.*

6 *Professionem fidei in prima synodo facere debēt Clerici in prouincials Episcopus.*

7 *Regulares etiam prouisi de dignitatibus professionem fidei facere debent.*

§. XVI.

1 §. Quinto post habitam possessionē † intra duos menses in manibus ipsius Episcopi,vel eo impedito coram Generali eius Vicario,seu officiali Orthodoxæ fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansurum spondere,ac iurare debet,ita habetur apud Triden.Synod.sess. vigesimaquarta, de reform. cap.12.vers.Prouisi etiam.Et hæc regula locum habet,vel in alia actione professionem ipsam fecerit,vt dixit Nauar. in cons. duodecimo,de iureiurand.& Azor.Insti.Moral. parte secunda,libro septimo,cap. secundo, sn fine,nam sancta Synodus simpliciter iubet,vt professionem fiat,& non distinguit, an antea fecerit ergo, nec nos distinguere debemus,l.de precio,ff de publ. in rem act. Alioquin sat esset ea, quam fecerunt in baptismi susceptione. Item ampliatur, vt per procuratorem professio hæc fieri nequeat, ita dixit Addit.ad Nauar. in eodem consil. 12.de iureiurand.atque sic etiam Sacra Cōgregatio ibi interpretata est. Qui ergo absens est ad professionem fidei faciendam venire debet.Non ergo opinio Azor.eod. cap. 2.quæst 6.tenenda est. qui contrarium censuit,nec Nauar.in cons.11.de iureiuran.Delegare tamen Episcopus alicui existenti in loco,vbi est qui beneficiū habet, quo apud eum professionem faciat.Tertio locum habet,vel elapso tempore à Trident. Synod. præscripto;nam nihilominus debet facere, ita Nauar.in cita.consil. 11. quem sequitur Addit.in Summ.Bullar.Steph. Quar.in ver. Beneficiorum possessio in littera B. versicu. Item alia requiritur ibi. Quam Concilij dispositionem,& facit l.Celsus,ff.de arbitr. & c.cum dilecti,de dol.& contumac. & ita Azor.ibi quæst.5.& Paris.in tract.de resig.benef.lib.10.q.9.num.12.

2 Secundo etiam † posui de Canonicatibus & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus eandem professionem facere debent coram Episcopo,seu eius officiali. Immo etiam in Capitulo idem facere tenentur,ita dicitur, eodem capitulo duodecimo, versic. Prouisi etiam de Canonicatibus Id quod locum habet, vel Canonici exempti sint;nam ob rationem proximè dictam,quod sancta Synodus non distinguit, nec nos distinguere debemus,atque sic dixit Nauar.in consil.9.de iureiuran. Excipiuntur tamen Canonici Ecclesiæ collegiatæ,Sed non Cathedralis;nam etsi

etsi coram Episcopo, vel eius officiali professionem fidei facere debeut, non tamen in Capitulo tenentur. Ex quo sancta Synodus de Capitulo Ecclesiæ Cathedralis loquitur, atque sic sacra Congregatio ibi interpretata est.

3 Tertio † prouisi etiam de beneficijs alijs simplicibus eandem professionem facere debent, esto animarum curam non habeât: nam & qui Canonicatum adepti sunt, eam facere tenentur, qui nec animarum curã gerunt, vt proximè vidimus, ergo idem & hic ob eandem rationem, argum. c. cum dilecta de confir. vtil. vel inutil. Accedit Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. cap. 2. vers. Cæteri verò, quæ generaliter de omnibus beneficijs loquitur ergo, & generaliter intelligi debet, argum. l. 1. §. Et generaliter, ff. de legat. præstand. cum similibus.

4 Pœna verò † non facientium professionẽ inter duos menses à die adeptę possessionis, vt supra, & fructuum beneficij non acquisitio; non enim fructus suos faciunt, vt habetur eodem cap. 12. vers. Prouisi etiam de Canonicatibus ibi, alioquin prædicti omnes. Ita quod locum habet, vel per triennium beneficium pacificè possederint, nam regula de triennali, nihil ipsis prodest quoad fructus; solum enim ius tribuit quoad proprietatem, & tradit dominium beneficij, ita Azor. eodem quæst. 3. atque sic sacra Congregatio interpretata est ibi, illis verbis. Nec illis possessio suffragetur. Non acquirunt igitur fructus beneficiorum, vel sententia Iudicis non interueniat, nam etsi pœna non debetur, nisi post sententiam latam in foro cõscientiæ, per Gloss. communiter recept. in c. fraternitas, duodecima quęst. secunda, ea tamen regula locum habet, vbi quis semel fuit dominus; vt hi nunquam fuerũt domini fructuum, ergo retinere illos non poterunt, vel sint fructus percepti ante duos menses datos ad professionem faciendam. Immo nec eos recuperant post professionem factam, quos amisserunt post duos mẽses ante professionem, ita Azor. ibidem quæst. 9. qui videtur significare retinere posse fructus ante duos menses receptos, quæ opinio mihi non placet, nam & Nauar. contrarium tenet, in cons. 11. de iureiuran. vt scilicet amittat fructus pręteriti temporis vbi post mẽses duos menses professionem fecit. Fructus autẽ hi impenduntur, vel in vsum pauperum, vel in fabricum Ecclesiæ, ita Azor. ibidem, quæstione tertia.

5 Excipitur tamen primo † in foro cõscientiæ, vbi quis probabiliter ignorauit professionem hanc faciẽdam esse, vel nõ animaduertens, vel non cogitans cum prętermisait, vt dixit Nauar. in cons. 12. de iureiurand. & sequitur cit. Addit. ad Steph. Quar. in Sum. Bullar. quamuis in foro fori non excusetur, cum sit ignorantia iuris clari, quæ non excusat, c. ignorantia, de reg. iur. lib. 6. nam mala fides præsumitur, & ita Paris. de resigna. benefic. libro decimo, quæstione nona, numero 8.

Secundo excipiuntur distributiones quotidianæ, nam ex quo dantur ijs, qui diuinis officijs intersunt, & idcirco ob operas personales, ob eam rem ipsas non amittunt, atque sic dixit sacra Congregatio ibi. Quare Canonici, qui adepti sunt Canonicatus, & professionem fidei non fecerunt; esto præbendarum fructibus careant, distributiones tamen habebunt, At quid si post tempus datum professionem fecerint, an fructus recuperabunt? Ego sentio collectos non recuperari; alioquin nullam pœnam paterentur, si moram purgare possent. Accedit pœnã, quæ ipso iure infertur, non purgari, argu. c. cum desideres, de sent. excom.

Postremò excipiuntur titulus beneficij, vel alia iura, & commoda possessionis (& idcirco si Canonicus fit, non est priuatus voce in Capitulo.) Non enim hæc amittuntur per professionem non factam, vt dixit Nauar. in cons. 3. de verbor. signif. & in consi. 8. de iureiurand. & declarauit sacra Congreg. quoad alia etiam commoda possessionis, vt refert eadem Addit. in verb. Beneficiorum possessio, & Paris. ead. quæstio. nona, num. 5. Idque meriro. Tum quod verba illa possessio illis nõ suffragatur respectum habent ad amplificandam priuationem factam de fructibus, quibus & vult non profitentem carere, vel per triennium possederit, ergo non ad proprietatem pertinet, argum. c. nonne, de præsumpt. Tum quod si contrarium diceremus pœna amplificaretur contra, c. odia, de regul. iur. lib. 6. & correctio Regula de triennali indiceretur etiam in hoc contra, c. cum expediat, de elect. lib. 6. & indueretur tacitò ipso facto priuatio beneficij contra Gloss. communiter recepto in c. fin. de verb. patr. quæ omnia absurda sunt, ergo. Professio antem fidei qua ratione fiat posuit Pius Quartus in sua Bulla incip. Iniuncto nobis, lata anno 1564. Idibus Nouemb. Pontificatus sui anno quinto, & est in ordine 154. pagina mihi 831.

6 Tertiò † omnes qui beneficia Ecclesiastica habent, in prima Synodo diœcesana professionem facere debent, vt habetur apud Triden.

Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reformat. capit. 2. vers. Cæteri verò omnes; Non ergo quoties Synodus congregatur iteranda est.

Quarto omnes Episcopi cuiuscunq; gradus in prima synodo prouinciali eandē professionem facere debent, iuxta cit. capitulo alioquin puniuntur, vt ibi habetur.

Quinto prouisi etiam de beneficijs Regularium eadem professionem facere debent, ita Pius IV. in cit. Bulla.

7 Sexto † Regulares, qui dignitatem aliquam adepti sunt, ad hanc professionem etiam tenentur, ita facta Congreg. eod. capitulo 12. declarauit, & Nauar. in cons. 10. de iureiuran. Quare qui Prouincialis, vel Generalis creatus est, vel Abbas, ad hanc professionem tenebitur. Et de his hactenus.

S V M M A.

1 *Fructus vacationis tempore præscripti ad quem pertineant.*

2 *Fructibus perceptis mortuo Clerico, an de ipsis relinqui debeat aliquid successori, vsque ad nouos fructus.*

3 *Successor in beneficio, an obligatus sit ad pensiones præteritas soluendas, & quid de alijs debitis.*

§. XVII.

Postremo agendum est de fructib. perceptis vacationis tempore, item, & de debitis, quæ præstanda sunt.

1 Quoad primam quæstionem igitur † antiquo iure ei, cui beneficium conferetur, debebuntur; aliquin eos vsurpantes, Si Episcopi, & alij Superiores essent ingressu Ecclesię priuati erant quousque restituerint. Cæteri verò inferiores ab officio, & beneficio suspēsi eadem ratione. Et intelligitur de illis dispositio hæc, quibus Ecclesię, vel beneficia subiecta erant, vel ratione collationis, vel præsentationis, vel ordinationis, vel custodiæ, c. qa sæpè, de elect. lib. 6. & c. præsenti, de off. ord. lib. 6. & c. 4. eodem in antiqu. Excipitur tamen vbi fructus ad eos ratione quapiā pertinerent, vt ibi dicitur.

Hodie tamen fructus percepti post mortem Clerici ante collationem ad Cameram Apostolicam loco spoliorum pertinent per Extrauag. Cum nonnullæ, de præbend. & facit Addit. ad Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Beneficiorum possessio in littera C. Existimarem tamen relinqui debere à Camera, quo inseruiri Ecclesiæ, aliaque onera eiusdem sustineri possent per cit. c. præsenti, §. porrò, iunct. Gloss. & traditis ibi à DD.

2 † Quare si Parochus mortuus est fructibus omnibus collectis, censeo hæredem obligatum esse ad præstandum successori, quod sat sit ad sustentandum per eum annum successorem, & ad alia onera ordinaria Ecclesiæ, quousque noui fructus colligantur per cita. c. præsenti, §. porrò, & ita Oldrad. in consilio 249. vers. Ad secundum, quem refert, ac sequitur Illustriss. Tusch. in Pract. Conclus. in littera E. concl. 288. nu. 4.

3 Quoad postremam quæstionem, † scilicet an successor in beneficio obligatus sit ad pensiones soluendas, ad quarum præstationem successor erat obligatus, & ad alia debita. Quoad pensiones concludo eum obligatum esse, nam ita asseruit Philip. Franc. in eodem §. porrò, & Gigant. in Tracta. de pension. quæstio. trigesimanona, & ita de stylo Curiæ seruari testatur Nauar. in consil. quadragesimonono, de præbend. Idque merito nam obligatus habet fructus beneficij ipse pensionarius; & idcirco agere semper potest contra beneficium possidentem. Recuperabit tamen successor, quod soluit, ab hæredibus antecessoris. Quoad alia debita verò, vbi ob vtilitatem Ecclesiæ facta sunt, etiam successor tenetur ad ea præstanda. Sicut etiam quæ pro medicinis, pro sumptibus funerum, & salute eius animæ, ita Tusch. in eadem littera E. conclusio. 288. & Viu. in sua Syln. opin. 838. quod accipio habito respectu ad medicinas, & sumptus funeris, vbi de hæreditate mortui præstari nequeunt. Et de quæst. hac satis, necnon de collatione prædicta. Addo ob ingratitudinem eius, vti beneficium Episcopus contulit, adimi ab eo ipsum non posse, sicut nec etiam reuocari renunciationem factam in fauorem; non enim liberalitas simplex est ipsius Episcopi; cum ex officio ad collationem faciendam teneatur, vt asseruit Viu. in sua Syln. opinio. 373. iam ad collationem beneficij transeamus, quod simpliciter resignatum est.

S V M M A.

1 *Beneficia simpliciter resignata in manu Episcopi à suo subdito ipse conferre potest.*

2 *Resignationes simpliciter sine causa fieri nequeunt, & quæ sint hæc causæ.*

3 *Bulla Pij V. de resignatione refertur.*

4 *Episcopus resignata beneficia, nec suis, nec resignantium affinibus, vel consanguineis conferre debet.*

5 *Pœna Episcoporum non seruantium Bullam Pij Quinti*

Quinti de resignat. & quousque pateat.

2 *Resignatio si admittatur non existente vna ex causis positis in Bulla Pij Quinti, quæ pœna incurratur.*

§. XVIII.

1 Secundo Episcopus † conferre etiã debet beneficia suæ diœcesis simpliciter coram se resignata possunt enim apud se resignari simpliciter, idest non in fauorem alicuius, vel retenta pensione, vt à DD. tenent, vt testatur Paris. de resign. benefic. lib. octauo, quæst. septima, num. 1. & 8. cum sequent. & quæst. 9. num. 22. Immo subditus in manibus sui Prælati beneficium simpliciter resignare debet, c. admonet, versi. Aut dimittere in occulto; & ibi Gloss. ac DD. de renunc. Et viuunt hac ratione; & idcirco conferenda sunt per concursum, ita Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. capit. 18. vers. Probatum, vel resignationem etiam in Curia. Admissa autem resignatione ab Episcopo, qui renunciauit, quoniam amittit omne ius, nihil potest in ea Ecclesia administrare, nec quicquã aliud facere; & perinde est, atque si esset mortuus; Episcopus ergo interim prouidebit beneficio de Vicario, vt habetur apud Trid. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 18. & ita Paris. de resig. benef. eod. lib. quæst. septima, esto interim, antequam de Vicario prouideatur, ratione possessionis resignãs licitè administret spiritualia, vt alibi diximus de permutantibus.

2 Non tamen † omnes resignationes admittere debet Episcopus; sed solum in duobus casibus. Primo vbi de iure resignantes inseruire Ecclesiæ non possunt, vel quia criminis obnoxij sunt, aut censura irretiti, vnde nec possunt, nec debẽt inseruire, vel alia beneficia incompatibilia habent, vel religionem ingredi volunt, vel matrimonium contrahere, modo tamen re ipsa hæc exequantur. Secundo vbi de facto inseruire nõ possunt, vel non commode, vel non sine scandalo, quia scilicet, aut senio confecti, aut valetudinarij, aut corpore vitiati, vel impediti sunt; & sic ad summam facti sunt irregulares vitio corporis, de qua irregularitate egi in Tract. meo de Irregulat. cap. quadragesimoquarto, vsque ad cap. 55. Aut ob capitales inimicitias non possunt, vel non audẽt in loco beneficij residere, ita habetur in Bulla Pij V. quæ est in ordine 58. incip. Quanta Ecclesia Dei incommoda, lata anno 1586. calend. April. Pontific. sui anno 3. quæ hæc est.

3 Posthac † Episcopi & alij facultatem habẽtes eorum duntaxat resignationes recipere, & admittere possint, qui aut senio confecti, vel valetudinarij, vel corpore impediti, vel vitiati, vel crimini obnoxij, censurisque Eccles. irretiti, aut nequeunt, aut non debẽt Ecclesiæ, aut beneficio inseruire, seu qui vnum, vel aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contingerit promoueri, religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi si statim postea id re ipsa exequantur denique cum quis ex alijs casibus acciderit, qui constit. Fel. Recordat. Innoc. Papa III. de admittendis Cathedralibus Ecclesijs edita continentur, qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audẽt in loco beneficij residere securi. Sed nec horum vllus sacro ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiast. resignare, nisi aliud ei sit, quo in vita possit commodè sustentari. Ad hæc beneficiorum, & officiorum permutatione admittere, quæ Canonicis sanctionibus, & Apostolicis constitutionibus permittuntur. Caueant autem Episcopi, & alij prædicti. Itemque omnes electores, præsentatores, & patroni tam Ecclesiastici laici quicunq; sint, nec verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri, vel huiusmodi beneficij, & officij successores ab ipsis resignationibus, aut alij eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de suis assumendis prouisio inter eos, vel etiam intentio qualiscunque intercedat.

Cæterum præcipimus, atque interdicimus ne ipsi Episcopi, vel alij collatores de beneficijs resignandis præsidictis aut his, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus etiam per falacem circuitũ multiplicatarum in extraneos collationum audiant prouidere, quod si secus, ac etiam quicquid præter vel contra formam prædictorum fuerit à quocunque temere attentatum id totum ex nũc iures, & defectum decernimus non habere.

Qui verò contra fuerint, vt in eo quo deliquerint, puniantur à beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præsentatione, confirmatione, & institutione, prout cuique competierit tandiu suspensi remaneant, donec remissionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & qui talia beneficia, & officia receperint eos prædictis pœnis volumus subiacere. Et nihilominus in eos, qui hic suspensi cõferre, eligere, præsentare, confirmare, vel instituere ausi fuerint

rint excommunicationis quoad pœnas, quo verò ad Capitula, & Conuentus à diuinis suspensionis sententias ipso facto promulgamus, quibus etiam nullus alius, quam ipse Romanus Pontifex, siue absolutionis, seu relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impartire. Prohibitione, vel literis nostris prædictis nihilominus in cæteris omnibus perpetuo valituris. Non obstantibus, &c. Nec Pius Quintus decreuit de resignat. benef. simpliciter facta, idest non in fauorem alicuius, ex quibus hæc habentur. Primo ob prædictas causas tantum resignationem prædictam admittendam esse, & ob causas, quæ habentur in c. nisi, de renunciat. hæc enim est constitutio Innocen. III. cuius Bulla Quinti hic meminit. Quas causas declarauit Paris. de resig benef. lib. 5. quest. 6. Sed tu dic apertius ac breuius, vbi irregularitatem aliquam quis patitur vel animi, vel corporis, vel famæ admitti ad resignandum de quibus omnibus egi in Tracta. de Irregularit.

4 Secundo inde habetur † Episcopis prohibitum esse ne resignata beneficia, hæc aut suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus audeant prouidere, etiam per fallacem circuitum multiplicatatū in extraneos collationum, vt dicitur in eadē Bulla, vers. Cæterum percipimus.

5 Tertio † si contrafiat collatio non valet, & Episcopi suspensi sunt à beneficiorum collatione, donec à Pontifice Maximo absoluantur. Quoad affines, & consanguineos, vel familiares resignantium non habet locum hoc, quod hic habetur, & continetur in versic. Cæterum propositę Bullæ, atque sic refert Steph. Quar. in Sum. Bullar. in verb resignationes benef. pag. 437. declarasse Gregor. XIII. & de hoc fuit facta fides Episcopo Salernitano.

Et si sic suspensi instituant, vel conferant beneficia ipso facto excommunicatos esse, à qua excommunicatione non absoluantur (mortis articulo excepto) nisi à Romano Pōtifice, vt in ead. Bulla, vers. Qui vero contra fecerint.

Quarto inde habetur Capitula, & Conuentus, si hæc præsumpserint à diuinis suspensos esse per eandem Bullam.

Postremo vnde habetur affici etiam eadem pœna, qui beneficia accipiunt. Verum cur id prohibitum est ordinarijs? Ob eam rationem quoniam si hoc facerent præsumeretur renunciatio hæc tacito, & indirectè facta ad fauorem eorum, quibus conferuntur, quo casu renunciatio coram Ordinario fieri non potest, sed coram Romano Pontifice, quandoquidem simonia committeretur, cū beneficia nullo pacto, nullove conditione, nullo modo intercedente conferantur, c. fin. de pact. & vt ego pluribus egi in Tracta. de simon. 1. cap. 2. §. 4. numero quinto, & de resignat. in eadem Tabula cap. 28. §. 2. vbi habetur quamobrem coram Romano Pontifice tantum fieri possit, & Fusch. de visit. lib. 2. cap. 28. num. 20. & communis opinio est, de qua testatur Paris. de resign. benef. lib. 5. q. 6. num. 189.

Atqui si Ordinarij constitutionem hanc ignorent pœnas huiusmodi euadent? Planè non, nam ad ipsos scire hoc pertinet, quo ca sū imperitia non excusat. §. Præterea, in Institu. ad leg. Aquil. atque sic ita vidisse obseruari testatur Paris. quem refert, ac sequitur Addit. ad Stepha. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Beneficiorum resignatio, vers. Et quid si Ordinarij hanc opinionem veram esse in foro exteriori, inquit Azor. Instit. Mor. par. 2. lib. septimo, cap. 19. quæst. quinta, versicu. Quæ res, non autem in foro interiori. Post tamen resignatione facta resignans rogare collatorem, vt conferat beneficium à se nominato, nam nec si spem hanc habeat ante resignationem nullo pacto, vel conditione interueniente offenditur, vt inquit Addit. eadem. Concursus autem fiet ad beneficia hęc simpliciter resignata, vt supra dixi.

6 Verum † si admittatur resignatio nō existente vna ex dictis causis, quæ pœna infertur? Hæc quod resignatio nulla est, vt habetur in eadem Bulla, versic. Cæterum, vel conferens ignoraret hanc constitutionem, ita Paris. eodem lib. quinto, quæst. sexta, numero 230. Et hæc quæ diximus, locum habent, vbi coram Ordinario, & simpliciter resignatio fit, vbi verò in fauorem alicuius, vel reseruata pensione coram Romano Pontifice fieri tantum potest, vt asseruit Paris. de resign. benef. libro primo, quæst. 2. Et Ego in Tracta meo de simon. Tab. 1. cap. vigesimooctauo, vbi pluribus rem hanc egi. Huiusmodi autē resignationes publicandæ sunt, iuxta Bullā Gregor. XIII. incip. Humano vix iudicio, quæ est in ordine 87. pag. 1324. Sed de collatione beneficiorum quæ resignata sunt, quo ad rem nostram pertinet, hactenus. De ipsa enim abunde egit Paris. in tract. suo de resig. benef. ad collationem, quæ fit permutatione transeamus.

CVM

S V M M A.

1 *Conferre beneficia resignata permutationis causa Episcopus debet.*
2 *Permutatio beneficiorum quid sit.*
3 *Permutatio beneficiorum duplex est.*
4 *Permutatio beneficiorum iuris patronatus, an possit sine licentia patroni fieri.*

§. XIX.

1 Tertiò † Episcopus beneficia resignata in manu eius à suis subditis permutationis causa conferre ipsius permutantibus potest, ac debet, vt habetur in Clemen.1.de permut.& dixit Tusch.de visit.lib.2.cap.vigesimooctauo.nume.22.esto Paris. dubitet de resig.benef.lib.quinto,quæst.fina. Verum ne terminos ignoremus, præmittenda hæc sunt. Permutatio beneficiorum quid sit. Secundo quotuplex. Tertio an in permutatione iuris patronatus consensus patroni requiratur.

2 Quoad primam igitur † permutatio beneficiorum est permutatio, qua vnus suum beneficium alteri, vt conferatur, resignat, quo ipse alterius, cui suum resignauit, beneficium consequatur, vt apparebit ex ijs, quę dicemus.

3 Quoad † secundum permutatio duplex est. Alia simplex, quæ nullo addiecto pacto, vel conditione simpliciter quis beneficium resignauit in alterius fauorem, quo alterius beneficium ipse acquirat. Altera vero, quæ non simpliciter fit, sed addiecto pacto alio præter permutationem, vtpotè quia reseruat sibi pensionem, vel aliquos fructus, vel vt literæ permutationis expediantur sumptibus alterius permutantis, ita dixit Quin. Mandos.de signat.grat.in tit.de permut.benef.& Ego in Tract. meo de simon. Tab. prima, cap.27.§.1.num.quinto, in quo toto Capite declaraui, quando in permutatione simonia committatur. Simplex resignatio coram Episcopo fieri potest, non simplex coram Romano Pontifice tantum; quandoquidem simoniam sapit iuris positiui, quam tollere Summus Pontifex tantum potest.

4 Quoad tertium † an in permutatione iuris patronatus consensus patroni requiratur? Communiter concluditur ipsum requiri, ita Capell. Tholos. decis. 107. in antiqu. eod.& Paris.de resig.benef.lib.2.q.4. nume ro 10. vbi de communi sententia testatur. Idque merito interest enim patroni, ne Rectorem habeat ei odiosum; & nô acceptum, & idcirco vocandus est, vel vocandi, si plures sint per c. quod omnes tangit, de regul. iur.lib.6.& hic consensus patroni interuenire potest etiam post permutationem factam intra tempus datum ad permutandum, vel expressè, vel tacito, scilicet non côtradicendo intra dictum tempus.

Et hoc locum habet, vel permutatio in Curia fiat, ita Lap. allegat.96. & Additio, ad eum.

Amplificatur itidem, vt si contra fiat permutatio nulla sit, ipso iure, vel vt magis côMuniter DD. inquiunt nulla reddi possit, vt refert Viu.in sua Sylu.opin.614.& Additio. ad Steph.Quar.in Summ.Bullar.in verb. Beneficiorum permutatio, versicu. Quæ permutatio.

Item si non interueniente côsensu patroni, permutatio fiat, hac pœna punitur, permutans, quod redire ad beneficium non potest. Quare tunc patronus alium præsentare potest.

Excipitur tamen primo, quando patronus vocatus est peremptoriè ad comparendum cum expressione causę; tunc enim si nô comparuerit, amplius non audietur, & nullam pœnam permutator subibit.

Secundo excipitur vbi permutatio esset facta conditione addiecta si placet patrono, nec alio modo; tunc enim pęnam permutans euitabit. Quoad permutationem autê valebit si patronus consenserit expressè, vel tacito permittêdo alibi tempus ad præsentâdum, quamuis si intra illud temporis moriatur, non côseatur côsentire; & idcirco reliquum temporis côtradicendi ad hæredem transibit.

Tertio excipitur, vbi ob magnam vtilitatem Ecclesiæ, siue populi id faceret; exempli gratia hæretici plures in ea parochia sunt; & hic, quo cum permutatio facienda est Theologus præclarus est; quamobrem facillimè hæreses inde euellere poterit, vel bona Ecclesiæ sunt à potente occupata, quæ recuperabit is, quo cum permutatio beneficij fit. In his etiam casibus consensus non postulabitur.

Postremò excipitur, vbi Romanus Pontifex permutationê ipsam permitteret, derogando iuribus patronatus; id quod speciatim ab eo fieri debet. In hoc igitur casu etiâ valebit permutatio, atque sic essernit eadem Addit.ad Steph.Quar.& quæ diximus, de iure patronatus laicorum tantum accipiûtur. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Permutationis beneficia resignata Episcopus cõferre debet.*
2 *Permutantibus conferenda sunt.*
3 *Permutationis forma, qua nam sit.*
4 *Permutationis effectus qui nam sint.*
5 *Canonicatum conferre Episcopus habet communi iure.*

§. XX.

SHis præmissis † Episcopus igitur beneficia resignata in manib. suis à suis subditis permutationis causa conferre debet, ita habetur in c. quæsitum, de permut. & in c. vnic. eodem lib. 6. & Clem. vnic. & ibi quoque Gloss. eod. tit.

2 Conferri verò ipsis resignantib. debet, † vt habetur in cit. Clem. vnic. alioqnin collatio alteri facta nulla est, vt dicitur in ead. Clem. & ibi Gloss. & in cit. c. vnic. in verb. resignãt. Quare si Titius resignauit beneficiũ, vt permutaret ipsum cum beneficio Seij, qui & ipse ob hanc causam suum resignauit, Episcopus beneficium Seij conferret Titio, & quod fuit Titij, conferret Seio, alioquin si alijs cõferet nihil faciet.

Excipitur tamen, vbi quis permutanir cũ ægroto, & antequam vigiti dies laberentur, mortuus est ægrotus; tunc enim vacat eius beneficium per obitum, & non per resignationem; & tunc Episcopus alteri conferre ipsum potest, ita Rebuff. in pract. benef. in regul. de infir. benef. resig. Glo. 4.

3 Forma verò permutationis † hæc erit examinabuntur pemutaturi ab Episcopo seu eius Vicario, iuxta formam traditam à Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform. capitu. decimooctauo. Item collatio fiet idoneis repertis. Tertio literæ permutationis simul expedientur, ita Rot. deci. septima, de consuetud. in antiq. Quartò antequam possessio accipiatur, publicatio fiet de hac permutatione in ecclesijs permutatis, vel in eorum cœmiterijs, iuxta formam Greg. XIII. io Bulla incip. Humano vix iudicio, cuius etiam supra meminimus, quæ Bulla pluribus declaratur à Paris. de resigna. benefic. libro secundo, & etiam ab Addit. ad Steph. Quaran. in verb. benefic. resignat. pag. mihi 109. Postremò in possessionem mittetur, ac fidei professionem faciet. Et de hoc satis ad effectus transeamus, de quibus supra etiam egi.

4 Ex prædictis † effectus resignationis hi colligantur. Primo vterque amittet ius prioris beneficij quod habebat; vacat enim, & resignans titulum, & ius ipsius amittit, ita Gloss. in c. vnic. in verb. Collationem, eodem libro sexto. Et Quinctil. Mandos. eodem de resigna. Secundo absoluta permutatione remanere in priorib. beneficijs sine superioris auctoritate non possunt, ex quo in ipsis ius non habẽt ob resignationem. Ex quo etiam per superiorem facta est permutatio, sine eius licentia discedere ab ipsa nequeunt, l. nihil tam naturale, de regul. iur. atque sic tenuit Rot. decisio. tertia, de ret. permuta. in antiquioribus.

Ad resignatum beneficium tamen permutatione facta redire potest auctoritate superioris, si permutatione collatum ei beneficium euincatur, ita Rot. decision. tertia eodem in nonis. Postremo dum expeditur permutatio administrare possunt in suis Ecclesijs, quas renunciarunt, & hoc ratione possessionis, quam retinent, ita Ioan. Andr. in c. quod ob gratiam in Mercur. de regul. iur. libro sexto, & Paris. de resignat. benefic. libro primo, quæstione septima, numero nono, vbi ait qui renunciauit in fauorem posse omnia facere, donec resignatarius possessionem cæperit, ergo hi ob possessionem naturalem hæc facere poterunt, nam ciuilem tantummodo amittunt, ita Calder. in consilin sexagesimoprimo, vt refert, ac sequitur Tusch. in Pract. conclus. in litera R. conclusione 172.

Addo pensionem *cum beneficio* permutari non posse, ita Gigant. quæstione trigesimatertia, de pension. & de communi sententia testatur Azor. Institut. Moral. parte secunda, libro octauo, capitulo duodecimo, quæstio. . . qui & de permutatione beneficium egit, libro septimo, capitulo 29. cum sequenti.

5 Canonicatus etiam † communi iure *con*ferre Episcopus habet ob prædicta, de quorum qualitatib. quoniam egimus supra ob eam rem, nihil est, quod huc addamus habito respectu ad materiam nobis propositã. Sed de collatione hactenus, ad institutionem Ecclesiarum iuris patronatus transeamus.

De

De Institutione Ecclesiarum iurispatronatus, materia ex qua Potestatis Episcopalis quinta, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LI.

SVMMA.

1 *Ius patronatus quid sit.*
2 *Ius patronatus quotuplex.*
3 *Ius patronatus Ecclesiasticum quid sit.*
4 *Ius patronatus laicorum quid sit.*
5 *Ius patronatus Ecclesiast. differt à iure patronatus laicorum.*
6 *Ius patronatus quomodo quis consequatur.*

NSTITVSRE itidem Episcopus habet præsentatos ab ijs, qui ius præsentandi habent ad Ecclesias, vt habetur tot. tit. de institu. Verum quod præsentatio fit ab ijs, qui ius præsentandi in ea Ecclesia habent ob eam rem, quo res dilucidius agatur, quatuor præmittenba censuimus. Primum quid sit ius patronatus. Dein de quotuplex, tertio qua ratione ius patronatus, quis consequatur. quarto qui præsentare possint.

1 Quoad primum igitur † ius patronatus est ius quodam speciale ab Ecclesia concessum quo quis potestatem imprimis consequitur præsentandi aliquem ad Ecclesiam, quam de licentia & consensu Episcopi fundauit, vel dotauit, vel successor eorum est, quo in ea instituitur, si idoneus sit. Hæc descriptio ex infra dicendis comprobatur.

2 Quoad secundum † ius patronatus duplex est. Aliud Ecclesiasticum, aliud non Ecclesiasticum hoc est laicorum, vt colligitur

3 ex c. vnic. de iur. pat. lib. 6. † Ius patronatus Ecclesiasticum est ius, quod clericus habet ob suam Ecclesiam, exempli gratia Ecclesia sancti Stephani de Barbiano habet ius in Ecclesiam sancti Elysei, qui ergo habebit ecclesiam sancti Stephani habebit illud ius patronatus in Ecclesiam sancti Elysei, & hoc dicitur ius patronatus Ecclesiasticum, quoniam ius illud habet ab Ecclesia, & non ex suo patrimonio: titulus autem ecclesiasticus est, vbi dos Ecclesiæ data, vel ædificata est per personam Ecclesiasticam de bonis Ecclesiast. ita Parif. in conf. 128. lib. 4. quem refert, ac sequitur Tusch. in Pract. conclus. in litera I, conclus. 619. Item si à laico de bonis laicalibus reseruato iure patronatus Ecclesiæ. Item si alia ratione ad Ecclesiam peruenit ius patronatus. † Ius patronatus laicorum autem est ius, quod quis habet ex suo

4 patrimonio, vel clericus sit, idest vbi ædificauit de bonis patrimonialibus, vel dotauit ita Tusch. eod.

Differunt autem inter se hæc iura patro-

5 natus habet Ecclesiasticum sex menses habet ad præsentandum. Idque locum habet, vel à laico ius patronatus habeat, nam Ecclesiasticum factum est, vti habetur eodem cap. vnic. § fin. Potest tamen ius hoc cedi Ecclesiæ etiam sine Episcopi licentia. Item semestre habet laicus si hoc ius habet cum Ecclesia, ob fauorem enim Ecclesiæ, hoc consequitur. Qui vero ius patronatus laicorũ habet quadrimestre tempus habet per cita. c. vnic. §. fin. Idem si Clericus sit, qui hoc ius laicorum habet ex suo patrimonio; & nõ ratione Ecclesiæ, ita dixit Gloss. in Clemen. secunda, in verb. Præsentare, eodem, de iur. patronat.

Tempus autem hoc præsentandi currit à die, quo quis ius patronatus habens nouit Ecclesiam vacantem esse, ita dixit Gloss. in c. 2. de concess. præbend. & in c. cum propter de iur. patron. & Abb. in c. fin. nume. 5. eod. Etenim nec Episcopo, si ad eum deuolutio collationis huius beneficij facta sit, currit tẽpus, nisi à die scientiæ, vt dixit Abb. in eod. c. fin. de iur. patr. sicut nec etiam in aliorum beneficiorum collatione.

Verum, quamobrem plus temporis concessum est ad præsentandum in iure patronatus Ecclesiæ; quam laicorum? Ob eam rẽ concessum est; nam laicus patronatus præsentare potest ad beneficium iuris patronatus vnum, & deinceps alterum, & sic cumulatiuè plures, vt dixit Abb. in c. cum autem, & ibi not. de iur. patro. & facit c. pastoralis, eodem, & ita variare potest non reuocando primum, sed addendo alium, & sic cumulatiuè, vt diximus. Id quod locum habet, vel Clericus sit, qui præsentet, modo ius patronatus sit de suo patrimonio, ita Abb. in cita. c. cum autem, eodem. Quare & simul plures præsentari potetunt ab eodem vel à plurib. patronis, & qui magis idoneus erit, hic instituetur, vt inquit Abb. in eod. §. cum autem. Non igitur interest, an quis primo, vel secundo loco præsentetur; nã non idcirco primus præferetur, nisi magis idoneus sit, ita Abb.

N 2 eodem

eodem c.cum autem. Si autem pares erunt, locus erit gratificationi, quod igitur in hoc casu variari potest ob eam rem, minus temporis concessum est. Vltra duos tamen præsentare non posse, dixit Calder. conf. 16. eo. & Lamber. quos refert, ac sequitur Prax. Ar Neap. cap. 63. num. 23. At in præsentatione, quæ fit vi iuri patronatus Ecclesiæ, variari non potest, quandoquidem præsentatio in hoc casu vim electionis habet, & ins cõfert, & idcirco variatio non admittitur sicut nec in electione, ita dixit Abb. in eod. c. eum autem, & ob hanc rationem plus temporis concessum est. Poterit tamen si primus præsentatus idoneus non erit, alius præsentari.

6 Quoad tertium † ius patronatus habent. Primo, qui Ecclesiam de consensu Episcopi fundarunt, ita habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. capit. 9. & cap. 12. de reform. sess. 14. Nemo etiam (dicitur ibi) cuiuscunque dignitatis Ecclesiastica, vel sæcularis quacunque ratione, nisi Ecclesiam, beneficium, aut capellam de nouo fundauerit, & construerit, seire iam erectam (quæ tamen sine sufficienti dote fuerit) de suis proprijs, & patrimonialibus bonis competenter dotauerit ius patronatus impetrare, aut obtinere possit, ac debeat. Ecce hic aperte haberi ius patronatus acquiri per fundationem, & creationem Ecclesiæ. Qui ergo à fundamentis, iam fundauerit, modo de consensu Episcopi id fecerit, hic ius patronatus acquiret. Item si vnus fundum dederit, & alius, vel plures ædificauerint, omnes ius patronatus acquirunt, ita dixit Abb. in Rub. eodem, & Ioan. Zab. in verb. ius patronatus, num. 5. vers. Quarto. Idem si quis omnino dirutam refecerunt; modo tamen prius requiratur primus patronus, si ipsam reficere vellit; ipse enim alijs præferendus est, ita Ioan. Zab. eod. nu. 3.

Secundo loco acquirit ius patronatus is, qui Ecclesiæ dotem tribuit, & ob hanc rationem se tribuere dicit, quo Ecclesiam dotet, alioquin si quis leget Ecclesiæ, vel offerat donet iam aliquid, vel magnum sit, ius patronatus tamen non acquirit, ita dixit Abb. in c. quoniam, num. 10. de iur. patr. & Ioan. Zabat. eodem num. . Protestari igitur debet, idque coram Episcopo se dotis nomine dare; ad ipsum enim Episcopum pertinet arbitrati, an intersit hoc Ecclesiæ, necne. Hinc Calder. de iur. patr. dixit, qui dotem dat, vt existat patronus, requiri probationem Episcopi, ita refert, ac sequitur Fely. in c. ex parte 2. de resert. vbi & de Capellis agit video. Verum quid si post erectam Ecclesiam quis dotare eam velit, an queat? Plane potest si sine dote sit. Atqui si cum dote insufficienti sit, id permitti non debet, ita sensit Triden. Synod. sess. decimaquarta, de reformat. capit. duodecimo, nam permittit dotari si sine sufficienti dote sit, ergo alias secus; inclusio enim vnius alterius exclusio est, c. nonne, de præscrip. & l. eum prætor, ff. de iud. Idem habetur apud eandem Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. capit. 9. proppe finem, & ita Illustris. Tusch. in Pract. conclus. in lite ra I. conclus. 160. nu. 38. ao autem sufficiens dos sit Episcopus arbitrabitur, c. de causis, de off. deleg. & l. 1. ff. de iur. delib.

Tertio acquiritur ius patronatus titulo vniuersali. Et primo alienatione inter viuos, qui enim exempli gratia oppidum aliquod emit ab aliquo, vel villa in quibus ius patronatus habet venditor, cum ea vniuersitate emptor ius patronatus acquirit, ita dixit Abb. in c. illud, num. 4. de iur. patr. Vniuersitas autem quæ dicatur, docuit idem Abb. in c. ex his, num. 10. de, . . qui in hac alienatione requiri licentiam Episcopi, ita dixit Gloss. in c. vnic. vers. Censenda, de iur. patro. lib. 6. Idem si nomine dotis vniuersitas detur ius patronatus cootinens, maritus enim præsentare poterit. Tum quod viuente vxore dominus rerum dotalium est, l. dote ancil la, C. de rei vendic. Tum quod fructuum saltem dominium habet; præsentatio autem habetur inter fructus, ita Rot. decis. 10. in nouis. de iur. patr. quæ tamen inquit præsentationem mulieris esse præferendam; si & ipsa præsentet. Titulo vniuersali inter mortuos ius hoc etiam acquiritur, nam si quis institutus hæres sit ab eo, qui ius patronatus habet, hic ius patronatus etiam acquirit, ita dixit Gloss. in c. sæculum, eodem, & Abb. ibi num. 6. Item si ab intestato quis succedat, vel de iure ciuili, vel prætorio, vel per arrogationem, vel bonorum additionem, iuxta §. fin. in Instit. per quas pers nob. acq.

Quarto acquiritur titulo singulari inter viuos donatione ipsius iuris patronatus, c. ex insinuatione, de iur. patr. quæ si in laicum fiat Episcopi consensus requiritur, vt videat si Ecclesiæ expediat, necne, ita Abb. in c. illud, oume. 6. eodem. Non requiritur tamen consensus Episcopi, vel Ecclesiæ, vel loco religioso donaret, vt in c. vnic. eod. lib. 6. & ita Abb. ibi nu. 4. & Rot. decisi. eadem in nouis. Inter mortuos per legatum; & tunc etiam requiritur Episcopi consensus si laico legetur. Patroni autem, & si ius præsentadi habent, in ijs tamen, quæ ad sacramentorum administrationem pertinent, nullatenus se præsumant

sumant ingerere, ne quisitationi ornamētorum Ecclesiæ, aut bonorum stabilium, seu fabricarum prauentibus immisceat, nisi quatenus id ex institutione, ac fundatione eis competat; sed Episcopus hæc faciat, & fabricarum reditus in vsus Ecclesiæ necessarios, & vtiles, prout sibi magis expedire visum fuerit, expendi curet, ita habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. capitu. 3. qua ratione probetur, præter Triden. Synod. tradidit Prax. Archiep. Neapolit. cap. 63. Et de hoc tertio hactenus, iam quartum aggrediamur.

S V M M A.

1 *Præsentare ad Ecclesiam potest, qui ius patronatus in ea habet.*
2 *Amisso iure patronatus præsentare patronus nō potest.*
3 *Ius patronatus amitti quot modis contingat.*
4 *Ius præsentandi qui amisit, præsentare nō potest, et ius patronatus non amiserit.*
5 *Præsentare potest, qui ius patronatus nō habet, modo in eius quasi possessione bona fide sit.*
6 *Impubes maior septenio* } *præsentare possunt.*
7 *Tutor, vel Tutrix* }
8 *Patroni plures, vbi sunt qua ratione præsentare habeant.*
9 *Patroni habentes filios an cum filijs præsentare debeant,*

§. I.

§ Postremò præmittendum est, quinam
1 præsentare possint. † Primū igitur præsentare potest, qui ius patronatus habet, vt habetur in tot. tit. de iur. patron. Hoc enim præcipuum ius acquirit in Ecclesia, in qua ius patronatus habet, vt scilicet possit præsentare aliquem ad ipsam vacantem.
2 Excipitur tamen primo † vbi ius patronatus amisit; tunc enim facultate hac priua-
3 tus est. † Amittit autem ius patronatus ipse patronus, primo vbi speciatim illud vendidit; nam tunc eo iure priuatur; & Ecclesia remanet libera, c. quia Clerici, & ibi Gloss. not. Innoc. & Abb. num. 6. de iur. patron. Id quod locum habet vel Rector Ecclesiæ ius illud emeret: idque merito, nam simonia cōmittitur, ex quo ius spirituale venditur. Immo excommunicari debent, si personæ singulares vēdiderint, l. vniuersitates interdicto subijci, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 25. de refor. c. 9. vers. Hoc dictum.

Secundo amittit ius patronatus, vbi fructus Ecclesiæ cuiuscūque generis; & ex quacunque causā suscipiantur, & quacunque ratione ab ipso vsurpantur, per cit. cap. 9. versicu. patroni autem. Id quod locum habet, quicunque patroni sint, vel in dignitate positi, vel non, vel singulares personæ, vel vnisitas, vt habetur eodem cap. 9. vers. Nec dictum, quod & ad dignitates refertur, vt ait Congregatio ibi. Id quod notandum est, quandoquidem laici sæpius se misceat bonis Ecclesiæ, quasi iure suo id faciant; ex quo in ipsis ius patronatus habent. Excipitur tamen primo, vbi qui se ingerit patronus actu non est, sed potentia, vt potè, quia est de familia patroni, vnde post mortem eius ius patronatus ad ipsum pertinet, hoc enim capite hic non comprehenditur, ex quo de patronis tantum agitur, alia tamen pœna, vt inuasor afficitur, ita sacra Congregatio hic. Postremò excipitur, vbi iustè id faceret, vt potè quia fructus eius Ecclesiæ conduxit, id enim licitè potest.

Tertio ius patronatus amittitur, vbi ꝓbari non potest, nec per instrumentum authenticum donationis, vel fundationis, vel per multiplicitas fundationes per antiquissimū temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, & si Communitates, & Vniuersitates sint, vel Domini temporales præter immemorabilis temporis spatium, nisi probēt authenticis scripturis quinquaginta continuis annis saltem se præsentasse, & præsentationes effectum sortitas esse, ita habetur apud Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, de reforma. cap. 9. vers. In ijs vero personis, & vers. Reliqui patronatus, nisi ergo admissi sint in beneficijs sęcularibus, regularibus, parochialibus, dignitatibus, alijsque beneficijs existentibus in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata.

Quartò, vbi patronus per se occidit, vel per alium occidēdum curauit Rectorem beneficij iuris patronatus. c. in quibusdam, §. sacri nihilominus, & ibi Gloss. & Abb. de pœnis vidend.

Quintò propter hæresim; nam quod ipso iure bona confiscata, c. secundum leges, de hæret. lib. 6. tunc liberatur beneficium illa seruitute, ita Felyn. in c. vrgentis, numero 1. de hæret.

Postremò priuati sunt hoc iure patronatus ij, quibus facultates, & priuilegia concessa sunt tam in vim patronatus, quam alio quocunque iure nominandi, eligendi, præsentandi ad ea, cum vacant, obrogata enim sunt per sanctam Synodum eo. cap. 9. vers.

verſ. Seu facultates exceptis tamen patronatibus, qui ſuper Eccleſias Cathedrales ſunt, Item ijs, quæ pertinent ad Reges, ſeu regna poſsidentes, vel alios ſublimes, vel ſuperiores Principes, qui cura imperij in ſuis dominijs habent. Poſtremò ijs, quæ conceſſa ſunt in fauorem ſtudiorum generalium, ita Triden. Synod. eod. cap. 9. verſ. Exceptis patronatibus. His igitur modis ius patronatus quis amittit omnino: iã videamus; quando ad tempus ius hoc amittatur.

4 Excipitur itaque ſecundo,† vt præſentare patronus non poſsit, vbi ius patronatus non amiſsit, ſed ius præſentandi rãtum, idque ad tempus, quam multis modis contingit.

Primo vbi Legatus à latere ius præſentandi ſibi reſeruat, quod locum habet in iure patronatus Eccleſiæ pro ea enim iure præſentare Eccleſia non poteſt, c. dilectus, & ibi Abb. num. 3. de iure patr. In iure autem patronatus locorum legatus id reſeruare non poteſt. Sed tantum Romanus Pontifex.

Secundo priuatur pro ea iure præſentandi; tunc enim collatio ad eum deuoluitur, ad quem inſtitutio pertinebat ſe præſentatio legitimum facta eſſet, ita Abb. in c. cũ vos, num. 5. de off. ordin. Secus ſi ignorans indignum præſentauit. Clericus tamen ſemper priuatur, vel ſciens, vel ignorans indignum præſentet, ita Abb. ibi. Id quod locum habet, vel laicum compatronum haberet.

Tertio, qui intra tempus debitum, atque præſcriptum non præſentat, ſcilicet laicus intra quatuor menſes; Clericus verò intra ſex, vt ſupra diximus; tunc enim ea iure patronus priuatus eſt iure præſentandi; & ad Epiſcopum prouiſio pertinet, atque ſic ſentit Rot. de iur. patr. in nouis. deciſ. 6. vbi habetur quando tempus datum Epiſcopo ad conferendum poſt deuolutionem factã currere incipiat, ſcilicet vltima die ſtatim poſt elapſum tempus datum patrono ad præſentãdum. Hoc autem locum habet vel ob negligentiam non præſentet, vel ob litem patronorum; quippe quia quiſque præſentare vult, & inter ſe concordes non ſunt, c. cum vos, & ibi Abb. num ſeptimo, de off. ordina. Tunc enim Epiſcopum Eccleſiæ prouidebit; & qui litem vincet præſentabit inſtitutum ab Epiſcopo, eſto præſentatio quo ad ius nihil operetur, c. ſi verò, & ibi abb. eodem. Si verò nolit ipſum præſentare, nihil ob erit; nam nihilominus Rector inſtitutus erit, ita dixit Abb. ibidem. Excipitur, vbi quæſtio inter Epiſcopum, & patronũ eſſet; non enim tunc tempus currit patrono, id quod ob eã rem fit, ne materia delinquendi Epiſcopis detur. Excipitur etiam vbi quæſtio eſſet ſuper præſentationem iam factam, niſi quæſtio decidatur, Epiſcopus prouidere non poteſt, ita Abb. in cit. c. cum vos. Prorogare tamen poteſt Epiſcopus tempus patronis, & ita in Rot. deciſom fuiſſe refert Pariſ. de reſignat. benef. lib. 7. quæſt. 29. in fine, & ratio eſſe poteſt, quoniam in fauorem Epiſcopi, ideſt permiſſum, cui renunciare poteſt, l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact.

Quartò amittitur ius præſentandi vbi patronus eſt excommunicatus notorius, vel denunciatus; nam interim præſentare nõ poteſt, ita Abb. in cit. c. cum vos, nume. 3. eod. de off. ordin. & in c. nobis, num. 3. verſic. De excommunicato, & ita Feder. de Sen. in conſilio 102. & Tuſch. in Pract. concluſ. in litera P. concluſ. 150. numero tertio, & Ego in Tracta. meo de Cenſ.

Quinto patrono ius non habet præſentandi in Eccleſia Collegiata quoad Epiſcopũ, & Prælatum, ita Abb. in eodem c. cum vos, numero tertio, per eum Canonem, poteſt tamen præſentare quoad prębendas, ita Abb. in c. nobis, numero ſexto, de iur. patron. vbi Ioan. Andr. idem ſentientem refert. Id quod locum habet vbi per electionem fit prouiſio non enim eligere ipſe laicus poteſt; nam per erectionem matrimonium ſpirituale initiũ ſumit c. fin. de tranſa. prçlat. laicus autem, cum non ſit capax iuris ſpiritualis, non poteſt tale ius, quod non habet transferre, vel Eccleſia collegiata non ſit. *Quid ergo iuris* habet patronus in tali *Eccleſia*? Hoc ius habet, quoniam electio ei præſẽtari debet, vel vt præbeat conſenſum, vel obijciat electo, ſi quid contra ipſum habet, alias autem nõ auditur, ita Abb. in c. ſacroſancta, numero tertio, cum ſequenti, de elect. Per præſentationem autem ius ſpirituale non transfertur; ſed per inſtitutionem, quæ deinceps ab *Epiſcopo* fit, & idcirco ius patronatus non dicitur ſpirituale, ſed ſpirituali annexum, ita Abb. ibid.

Poſtremò vbi lis mota ei eſſet ſuper ius patronatus; tunc enim, quod in mala fide conſtituitur, præſentare non poteſt, quod verum eſt, vbi de poſſeſsione lis eſt mota, vt infra videbimus: ſecus vbi de proprietate, c. conſultationibus, de iure patr. His igitur modis propoſita regula coarctatur.

5 Secundo præſentare † poteſt is, qui & ſi ius patronatus non habet, in eius tamen quaſi poſſeſsione bona fide, & ideo pręſentatus inſtitui debet, & inſtitutio facta valet,

nec

nec tollitur institutio; si lis deinceps moueatur, iusque patronatus euincatur, c. ex literis, in fine, & ibi Abb. num. septimo, de iur. patron. nam possessor bonæ fidei facit fructus suos, quos bona fide consumpsit; & ad restitutionem non tenetur; ex quo locupletior fructus non est. Institutus autem à patrono recognoscet qui viuit, & non qui præsentauit, cit. c. ex literis. Excipitur autem, vbi malæ fidei possessor est; quod enim tunc fructus non facit suos, ob eam rem præsentare non potest, & si præsentet præsentatio non valet. Idque merito, nam restitutio hic fieri non potest, vt dixit Abb. ibidem. Secundo excipitur vbi lis mota est de possessione ante præsentationem, quia scilicet asseritur non possidere; ex quo enim quæstio de possessione est, non potest possessione vti ad præsentationem, vt in mala fide constitutus. Tertio excipitur, vbi quęstio de proprietate iuris est; tunc enim, & si præsentare potest, & præsentatio admitti debet, institutio tamē non est facienda, nam bonæ fidei possessor omnes fructos post litem contestatam perceptos retinere debet, id quod non posset si institutio fieret, ita Abb. ibid.

6 Tertio † præsentare potest impubes patronus, modo septenio maior sit, id quod adeo verum est, vt si impubes pupillus præsentet vnum, alium verò tutor eius, præsentatus ab impubere præferatur, ita Calder. in cōs. 43 t. alias 9. de iure patron. quem refert, ac sequitur Tusch. in Pract. concl. in litera P.

7 conclusi 141. num. 8. † Potest ergo etiam tutor, vel tutrix pupilli præsentare, vt dixit Federic. de Sen. in cons. 65. & in cons. 102. & in cons. 65. quo in loco posuit quid iuris esset, vbi præsentatio ad Vniuersitatem pertineret. Maior igitur septennio esse debet, qui præsētat; alioquin tutor præsentabit, vel tutrix. Atqui, si tutor etiam patronus sit, an hunc pro se præsentare; illum pro pupillo valebit? Censeo iam non posse esto valeat plures præsentare nomine suo, & pupilli. Quid si patronus moriatur vxore relicta prægnante, an poterit nomine viuentis præsentare vxor? Id non posse censeo, quandoquidem imprimis non tractatur de suo commodo, quo casu prò nato habetur, qui in ventre est, l. qui in vtero, ff. de stat. hom. Sed Ecclesiæ; & idcirco id imprimis inspiciendum est, argum. c. cum voluntate, de sent. excom. & l. non omnis, ff. si cert. petat. Addo in præsentando ius habere, qui in possessione pręsentandi est, quia scilicet in vltima vacatione Ecclesiæ præsentauit, & præsentatio effectum habuit, esto enim alias non præsentauerit, nihil interest, in his enim inspicitur vltimus status, idest vltima vocatio, c. consultationibus, de iur. patr.

8 Verum † si plures patroni sint, qua ratione pręsentabunt? Planè si vnus est, qui ius patronatus habet, vt eo mortuo plures filij superstites sint; singuli vocem habebunt, si verò mortuis sint, & alter reliquerit filium, alter duos. Tertius tres vel quatuor. Quartus plures. Ille vnus habebit vnam vocem; & alij plures alteram vocem; non enim plures fratres ab eodē patre nati plures voces habent cum patris personam referūt, qui vnus èst, ita habetur in Clem. 2. de iur. patro. vbi DD. Si verò ab initio constitutionis iuris patronatus duo, vel plures diuisi, illud constituerint, descendentes eorum, seu familiæ singulæ singulas voces habebunt, non autē tot, quot personæ sunt in singulis familijs, & idcirco exēpli gratia si Titius, & Sempronius ius patronatus constituerint, perpetuo duæ voces tantum erunt, vel plures ex vna familia, vel pauciores ex altera sint. Quare si vna familia præsentauit vnum, & aliquæ personæ de altera familia eundem, reliquæ verò alium, pręferetur prior, qui habet vocem vnam integram; & partem etiam alterius ob cit. Clem. 2. Nam præsentatio ea præfertur, quæ à maiore parte fit, vbi à Collegio præsentatur habito respectu ad totum Collegium. Si verò à singulis, vt à laicis præfertur is, qui à maiori parte præsentatus est habito respectu ad alias partes, ita dixit Abb. in c. quoniam, num. 13. de iur. patr. & c. cum omnes, de constit. at Viu. in sua Sylu. opin. 437. Quid vero si pares voces habeant plures, & æque omnes idonei sint. Vbi laici sunt præsentatores, ad Episcopum pertinet instituere quem vellit, c. cum autem: & ibi Abb. ac DD. communiter, de iur. patr. Si verò Ecclesiasticus patronus sit, ipse quem magis idoneum arbitrabitur, præsentabit Episcopo; si ad alium spectet institutio, magis idoneum Episcopus eliget & probatis; & patronus ipsum præsentabit ei, qui instituere habet, ita dixit Addit. ad Nauar. in cons. 5. de iur. pat. Verum, quid si plures hæredes vnius habentis vocem vnam cum alio, qui omnes pro vno habentur, discordent inter se an attendenda est maior pars hæredum, vel minor, qui cum alio consensit, qui habet alteram dimidiam vocem? Card. Imol. Bonif. & alij in Clem. secunda, eodem communiter concludunt maiorem partem hæredum attendēda est, & minorem absorberi à maiore, ita de com-

communi testatur Lambert. eodem libro, par. 27.art. 1.quęst. 1.&Prax. Archiepiscop. Neap.cap.65. nume. 2.5. quare si non concordent cum compatrono, magis idoneus, præferetur, vel erit locus gratificationi.

9 Postremò † quid si patroni habeant filios, an filij cum patrib. præsentare possint? Quoad quæst. hanc sic breuiter distinguendum est. Aut præsentatio fit à singulis, aut fit ab Vniuersitate. In primo casu ordine successiuo præsentatio fit; quare vbi extant patres, & filij, seu nepotes, in præsentatione patres præferuntur, ita dixit Illustris. Tusch. in Pract.conclus. in litera I.conclus. 608. In altero casu omnes præsentare possunt; & vocari omnes debent, vt dixit idem Tusch. eadem litera, conclus. 616. quamuis impuberes tunc admittuntur, vt idem dixit in litera P.conclus. 641. De qua præsentatione etiam abunde egit Feder. de Sen. in cons. 65. Sed de his hactenus, ad aliam transeamus.

SVMMA.

1 *Præsentari potest ad Ecclesiam iuris patronatus, qui necessitudine cõiunctus est ipsi patrono. immo & patronus aliquando.*
2 *Præsentari potest extraneus.*
3 *Præsentari etiam potest absens.*
4 *Præsentari possunt plures.*
5 *Præsentari debet Clericus.*
6 *Aetate ea præditus esse debet, quam beneficium postulat.*

§. II.

1 Quinto præmittendum est, quinam præsentari possint. † Primum igitur præsentari possunt, qui necessitudine coniunctus est ipsi patrono; id quod dubitationem non habet, ex quo est de familia eorum, qui patroni sunt. Quare filius patroni præsentari potest. Item & patronus à compatrono vti dixit Abb. in c.consuluit, num. 4. de iureiurand. quamuis se ipsum præsentare nequeat per c.per vestras, de iur. patron. etenim differentia esse debet inter dantem, & accipientem, c.fin. de constit. & l.pen. ff. de arbit. Excipitur ergo, vbi à cõpatrono præsentatur. Atqui an præsentatus numeretur in numero præsentantium? Planè sic, vbi consensit præsentationi de se factæ, ita Bero. in consilio 5. num. 31. libro 1. & Tusch. Pract. concl. in litera P.conclus. 595. Si ergo quinque patroni sint; & duo eligant compatronum, alij verò duo alium, compatronus præferetur, cum præsentatus habeatur in numero præsentatium, vbi consentit.

Excipitur etiam vbi vnus patronus esset, & Episcopus eum sponte instituerit, patronus enim assentiri potest; immo & rogare Episcopum, vt eum instituat, ita dixit Abb. ibidem.

2 Secundo † præsentari etiam potest extraneus; non enim prohibitum est, ergo admitti debet, argum. l.si quæramus, ff. de testam. & l.ab ea parte, ff. de probat. & habetur in tot. tit. de iur. patron. Excipitur tamen, vbi in constitutione Ecclesiæ aliud cautum esset ab eius enim dispositione discedi nõ potest. argum. l.in re mandata, C.mand.

3 Tertio † absens præsentari potest, & admitti, si superiori notus sit, argu. Clement. 1. §.præsentatos, de excess. prælat. & ita Abb. Abb. in consil. septuagesimosexto, lib. secundo, & Tusch. in eadem litera P.conclus. 591. Excipio tamen, vbi plures sunt præsentati; nam cum examinãdi sint, præsentes esse debent; veniet igitur ad examen.

4 Quarto † plures præsentari possunt cumulatiue, quo idoneus admittatur, ita Tusch. eadem in litera P.concl. 153.

5 Quinto † Clericus vt necessario postulatur, ita Lambert. de iur. patron. in vlt. parte, secundo libro, quæst. 2. arbitr. 3. & de communi sententia testatur Paris. de resigna. benefic. libro 4. quæst. 2. num. 5. esto Rot. proximè Clericum futurum, scilicet ante institutionem, præsentari posse concluserit.

6 Postremò † in ea ætate esse debet, quam beneficij qualitas postulat: Quare si exempli gratia ad Ecclesiam parochialem præsentetur, vigesimum quintum annum attigisse debet, vt intra præscriptum tempus Sacerdos fieri queat, c.fina. iunct. Gloss. statutum, de instit. libro 6. si beneficium simplex est, decimum quartum annum, vt suo loco diximus. Idem & de reliquis, eam quib. præsentatio fiat, videamus.

SVMMA.

1 *Præsentatio cui fieri debeat.*
2 *Præsentatio quomodo fiat, vbi ius patronatus Ecclesiasticum est.*
3 *Præsentationis forma quæ nam sit.*

§. III.

§. III.

1 §. Sextò præmittendum eſt, cui præſenta-
tio facienda eſt.† Præſentatio igitur v-
bi ius patronatus laicorum eſt, Epiſcopo fie
ri debet, & deinceps examinari; ita habetur
apud Trid. Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, de
reformat. cap. decimooctauo, verſ. Quod ſi
ius patronatus ſeruata forma examinis ſu-
pra poſita; & ſi idoneus repertus non fuerit
2 admitti non debet. † Vbi vero ius patrona-
tus Eccleſiaſticum eſt, ſi inſtitutio ad Epiſco
pum pertineat patronus examinatorib. of-
feret examinandos quos voluerit, & ex ap-
probatis quem digniorem iudicabit, Epiſco
po præſentabit, vt inſtituatur ſpectet, de o-
blatis à patrono, & de examinatis Epiſco-
pus digniorē eliget, quem patronus ei præ-
ſentabit, ad quem inſtitutio ſpectat, vt dici-
tur in eodem verſ. Si verò iuris patronatus;
examen autem fieri debet, vel præſentati à
laico ſint, vt habetur apud Trident. Synod.
ſeſſ. vigeſimaquinta, de reformat. cap. 9. Vel
ab Eccleſiaſtico præſentati, vel electi, nomi-
natiuè, vtpote à Sedis Apoſtolicæ Nuncio;
quod examen fiet à locorum ordinario non
obſtante quocunque priuilegio per eundem
Synodum, ſeſſ. ſeptima, de reformat. cap. 13.
Tertio etiam ſi præſentati ſint in menſibus,
qui ad Apoſtolicam Sedem pertinent. Quar
to vel priuilegium, vel conſuetudo contra-
ria eſſet, vel appelletur; hęc omnia enim tol
luntur per cit. cap. 13. Quintò vel inſtitutio
facienda ſit ab inferiori Epiſcopo per can-
dem Synodum ſeſſ. vigeſimaquarta, de re-
format. capit. 18. verſ. Si vero iuris patrona-
tus Excipitur tame, vbi quis præſentatus
eſſent ab Vniuerſitate, ſeu à Collegio gene-
ralium ſtudiorum; non enim tunc examini
ſubijciuntur; alias verò ſic, à quocunq; prę-
ſentati ſint, ita ſancta Synod. eadem ſeſſ. ſe-
ptima, capit. 13. Examen autem hoc non fit
per concurſum, vbi vnus tantum præſenta-
tus eſt, vbi verò plures inter ipſos tantum,
vt colligitur ex eodem cap. 18. verſ. Si verò
iuris patronatus.

Atqui ſi lis orta inter patronos ſit œcono
mus ab Epiſcopo ponetur in Eccleſia iuxta
c. cum vos, de off. ordi. qui tamen non ſit de
præſentatis ob c. auaritiæ, de elect. libro 6.
& ſic elapſo tempore quatuor menſium lis ſi
nita non ſit, ſeruabitur diſpoſitio, c. ſi verò,
de iur. patr.

3 Forma verò præſentationis hęc eſt, † vt
dixit Abb. in c. fin. de iur. patr. num. quinto,
Hunc Clericum eligere volo præſentādum;
& ſic eum præſento, & peto eum per vos in-
ſtitui, ita Abb. ibi. Ego cenſeo ſat eſſe dicere
præſento hunc Clericum &c. Præſentatio e-
nim tunc facta dicitur, vbi corporalis præ-
ſentatio erit idest corporaliter obtulerit eū,
quem præſentat. Quare ſi patronus duobus
clericis literas dederit, qui primo literas ob
tulit, inſtituetur, non autem ſecundus, ita
inquit Addit. ad c. vnic. de iur. patron. lib...
quod ego in hanc ſententiam accipio ſi inſti
tutio fiat, antequam alter litteras offerat; a-
lias de oblatis magis idoneus inſtituetur.
Et de his hactenus. ad alia tranſeamus.

SVMMA.

1 *Inſtituere præſentatum ad Epiſcopum perti-
net.*

2 *Præſentari plures ſi æque idonei ſint, quis præ
feratur.*

§. IV.

1 §. Præmiſsis iam dictis † Epiſcopus prę-
ſentatos à patronis; & per examen ido
neos repertos inſtituet, vt ſupra diximus;
inſtitutio ad ipſum pertinet; alioquin ad ſu-
periorem inſtitutio deuoluetur, vt habetur
in tit. de inſtit.
2 Verum † quid ſi plures æquè idonei pro-
bati ſint? quem Epiſcopus valet inſtituet, c.
cum autem, de iur. patro. vbi ius patronatus
laicorum eſt, ita Abb. & communis opin. ibi
Si verò ius patronatus Eccl. ſit, & inſtitutio
ad Epiſcopum pertineat, quem digniorem
Patronus iudicabit, Epiſcopus præſentabit.
Si ad alium inſtitutio ſpectet, Epiſcopus eli-
get digniorem quem patronus præſentabit
ei, ad quem inſtitutio pertinet, ita Trident.
Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, de reform. capi-
tulo decimooctauo, verſ. Si verò. Ex his pa-
tet quis præferendus ſit. Inſtitutione autem
facta de literis inſtitutionis, de poſſeſsione
accipienda; & de profeſsione fidei eadem
aſſerimus, quæ de collatione aſſeruimus.
Et de materia hac ſatis. De Vnione benefi-
ciorum agamus.

De Vnione beneficiorum Ecclesiasticorum materia ex qua Potestatis Episcopalis sexta, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LII.

SVMMA.

1 *Vnire beneficia Episcopus potest.*
2 *Vnio beneficiorum quid sit.*
3 *Vnio beneficiorum quotuplex.*
4 *Vnio quamobrem fiat.*

1 QVINTO † vnire Episcopus beneficia potest, vt probabimus. Verum, ne terminos ignoremus, hæc præmittenda sunt. Primum quid vnio beneficiorum sit. Deinde quotuplex. Tertio quamobrem fiat. Postremò quot modis.

2 Quoad primum igitur † vnio beneficiorum est vnio, quam vnum beneficium altero vnitur ob vtilitatem, & necessitatem Ecclesiæ, vt colligitur, ex cap. 13. Trid. Synod. de refotm. sess. 24.

3 Quod secundum † duplex est altera expressa, altera non expressa, sed tacita expressa est ea, qua apertè vnitur vnum beneficiũ alteri beneficio, seu vna Ecclesia alteri Ecclesiæ. Non expressa verò, sed tacita est ea, quæ fit, quando quis resignat beneficinm in fauorem alicuius Capituli, Conuentus, seu Monasterij; nam, etsi vnio aperta non videtur esse, re tamen ipse talis est; perinde enim est atque si vnio facta esset, ex quorunque illud beneficinm deinceps vacat; quippe quia Capitulum, Conuentusvè nonquam moritur, l. sicut, §. vlt. ff. quod cuiusque vniuers. nom. & l. proponebatur, ff. de iud. Hinc in singulis quindecim annos in hoc postremo casu facta vnione soluitur quindennium; sic enim constitnit Paulus II. in Bulla in ordine octaua; & alij Pontifices relat. à Paris. de resign. benefic. lib. 4. q. 10. de qua vnione hic non agimus, sed de priori.

4 Quoad tertium, † scilicet quamobrem vnio fiat breuiter concludendum est ob vtilitatem Ecclesiæ fieri: nam, quod contingere potest Parochum non habere tantum a beneficio, vnde se sustentet, onèraque Ecclesiæ sustineat, vel quod beneficium tenne est, vel quòd prædia aquis obreta sunt, aliavè ratione inutilia reddita, quamobrem si huic non prospiciatur, diuinus cultus diminuetur, cum non sit, qui inseruiat; vel saltem non vt decet (non enim de suo viuere debet, qui Ecclesiæ inseruit, vt dixit Couar. in cap. 1. de testam. quandoquidem qui Altari seruit, de Altare viuere debet, c. de multa, de præbē.) ob eam rem, vt vnio beneficiorum fiat, Ecclesia decreuit, ita habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform. cap. 13. vers. In Parochialibus verò Ecclesijs. Sed permissis, iam rem aggrediamur.

SVMMA.

1 *Vnire beneficia Episcopus potest, quæ regula, quousque pateat declaratur.*
2 *Ecclesiis, quæ alteri Ecclesiæ vnitæ sunt, qua ratione prouideatur.*
3 *Ecclesiis parochialibus, qua ratione prospiciatur si per vnionem non possit.*
4 *Canonicatibus qua ratione consulatur, vbi tenues sunt.*
5 *Cathedralibus ecclesiis qua ratione prouideatur, vbi tenues fructus habent.*
6 *Vnio beneficiorum fieri potest Seminario.*
7 *Pensionem an Episcopus imponere possit.*
8 *Beneficiorum qualitates seruabit Episcopus in eorum collatione.*

§. I.

1 §. His præmissis iam rem aggrediamur † Episcopus ergo ob rationes supra allatas vnire beneficium alteri beneficio potest; ita enim habetur in c. sicut vnire, & ibi Abb. de excess. prælat. & in Clem. 2. de reb. Eccles. non alien. & apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 13. versic. In parochialibus etiam Ecclesijs, & Quinct. Mandos. de signat. grat. in vers. Vniones ibi. Hodie vniones.

Id qnod locum habet, vel collatio beneficij vniendi ad superiorem deuoluta esset, nã vnio respectum habet ad proprietatem, vt inquiunt DD. & Abb. c. sicut vnire, & Mand. ibid. facere.

Secundo etiam inuito eo, qui beneficium habet, quod vniendum est, vt dicitur in cit. Clem. 2. & hoc ob hanc rationem, quoniam vnio hæc fit sine præiudicio Rectoris, c. consultationibus, de donat. & ita Gloss. in cita. Clem. in verb. Vocatus.

Idem potest & Vicarius Episcopi, si speciatim

ciatim id ei commissum sit, non autem inferiores, nisi iurisdictionem Episcopalem habeant, vel ius hoc præscripserint, vt inquit Abb. in eodem c. sicut vnire. Idemque potest Capitulum Sede vacante, & Legati à latere. Atqui an Episcopus vnire possit sine consensu Capituli? Nauar. tenet id posse in consilio fin. de off. deleg. Addit tamen ibi ad eum cõtrarium tenere sacram Congregationẽ Concilij interpretem refert, vt habetur in Clem. secunda, de rebus Ecclesiast. non alien. & c. tuæ, & c. sequ. de ijs, quæ fiunt à prælat. sine consens. Capit.

Quarto habito respectu ad beneficia vnire potest beneficiũ simplex alteri parochiali Ecclesiæ, vt dicitur in eodem capit. 13. apud Trident Synod. Item & Ecclesias parochiales, vt habetur in cit. c. sicut vnire, & ibi Abba.

Excipiuntur tamen primo beneficia Regularia simplicia; non enim hæc vniri possũt per cit. cap. 13. de reform. sess. vigesimaquarta, versicu. In parochialibus ibi. Non tamen Regularium.

Secundo excipiuntur beneficia alterius diœcesis, non enim hæc Episcopus vnire potest, vt habetur apud Triden. Synodum, sess. decimaquarta, de reforma. cap. 9. Vel ratione augendi cultum diuinum, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacunque de causa, vt ibi dicitur, etenim nec Monasterio, nec alteri pio loco vniri queunt.

Tertio excipitur habito respectu ad beneficia, quibus vniuntur; nam Ecclesiæ parochiales vniri non possunt Monasterijs quibuscunque, aut Abbatijs, seu dignitatibus, siue præbendis Ecclesiæ Cathedralis, vel collegiatæ, siue alijs beneficijs simplicibus, aut Hospitalibus militijsve, vt habetur in cit. capit. 13. vers In vnionibus. Immo quærenti sunt, inspici debent ab Episcopo an ex legitima causa vnita sint, iuxta dispositionem Trident. Synod. sess. septima, de reformat. cap. 6.

Quarto vniri non debent beneficia libera Ecclesijs iuris patronatus etiam laicorum, vt habetur apud Triden. Synodum. sess. vigesimaquinta, de reformat. capit. 9. versicu. Insuper vid.

Postremò suæ mensæ Episcopus vnire nõ potest per Clem. fin. de reb. Eccle. non alien. His igitur casibus exceptis, prouidere Ecclesijs parochialibus per vnionem potest.

2 Vnione autem facta, ne Ecclesia vnita detrimentum pariatur onera, quæ habebat, sustinebuntur per Ecclesiam, cui vnita est. Si ergo habebat celebrare missas tot. tit. ex fundatione tot celebrabuntur: si habeat curam animarum, & eam ipsam habebit. Quare Episcopus curabit, vt etiam per Vicariũ perpetuum aminarum cura laudabiliter exerceatur, cui non pauciores quinquaginta aureis, nec plures centum dabuntur, vt habetur in Bulla Pij Quinti, incip. Ad exequendam, pag. 999.

3 At qui † si non adsint beneficia, quæ vniri possint parochiali, qua ratione alia ei subuenietur? Planè vno ex his modis aut Primitiarum, aut Decimarum assignatione, aut per parochianorum symbola, aut collectas, aut qua commodiori Episcopo videbitur ratione tantum redigetur, quod Rectoris, & Ecclesiæ necessitate decenter sufficiat, vt habetur eodem capit. 13. cit. versicu. In parochialibus.

4 Obtenues fructus etiã præbendarũ † quæ sunt in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis insignibus vnire ipsis Episcopus potest cum consensu Capituli aliquot beneficia simplicia, non tamen regularia. Vel si hac ratione non possit, præbendas ad pauciore numerum reducet, & fructus earum, quæ extra vè sunt, applicabitur distributionibus reliquarum præbendarum cum consensu tamen patronorum, si de iure patronatus laicorum sint, vt habetur apud Triden. Synodum sess. 24. de refor. cap. 15.

5 Quoad Cathedrales verò Ecclesias † vbi earum tenues reditus sunt, vnio fit à Romano Pontifice, habita relatione Concilij prouincialis, iuxta dispositionem Trid. Synod. ead. sess. de refor. cap. 13.

6 Pro Seminario demum † beneficia Episcopus vnire potest, modo simplicia sint, ita Triden. Synod. sess. 23. de refor. cap. 28. versicu. Nec non beneficia.

Verum an Episcopus pensionem impo-
7 potest. † Olim quibusdam seruatis poterat: hodie id ei prohibitum per Bullam Pij V. de simonia confidentiali, incip. Intolerabilis multorum peruersitas, quam posui in Tract. meo de simon. cap. 22. §. 1. Hinc Paris. de cõfident. benef. quæst. 28. num. 125. ab aula recessisse de quorundam sententia testatur, vt Episcopus pensiones imponat. Ab hoc igitur Episcopus se abstinebit, nam & ita Ego seruari vidi.

8 Postremò † Episcopus in beneficiorũ collatione operam dabit, vt beneficiorum qualitates conseruentur, & onera ei imposita. Si ergo præbenda Theologalis sit, Theologo præstabitur; si Presbyteralis, Diaconalis, vel Subdiaconalis, ijs conferentur qui huiusmodi ordines habent, iuxta dispositionem Tri-

dent.Synod.sess.25.de reform. capit.5. vid. Sed de materia hac satis,iam ad aliam transeamus.

De Constitutione nouæ Parochiæ, materia ex qua septima Potestatis Episcopalis, habito respectu ad iurisdictionem Episcopalem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LIII.

SVMMA.

1 *Parochiam nouam constituere Episcopus potest; quæ regula declaratur.*

2 *Parochia noua quando institui possit ab Episcopo.*

3 *Parochiæ nouæ parocho qua ratione subueniatur.*

1 SExto † Episcopus nouam parochiam instituere potest, ac debet in casib. infra explicandis,sic enim habetur in c. audientiam 1.de Eccle. ædifican. & ibi DD.& nouissimè apud Trident.Syno. sess.21.de reform.cap.4.& Illustriss. Tusch. Pract.conclus.in litera P.concl.98.

2 Id quod † primo potest in ijs Ciuitatibus & locis,vbi nullæ sunt parochiales Ecclesiæ, quamprimum enim, vt fiant curare debet, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, & consuetudinibus etiam immemorabilib. ita Triden.Synod de reform.sess. vigesimaquarta,capitu.13.in fine. Quare prospiciet etiam ipsis parochijs qua ratione onera sustentent.

Secundo instituere etiam nouam parochiam potest in alterius parochia; id quod facere potest ob duas causas imprimis.Primum,vbi parochiani longe absunt ab Ecclesia parochiali,vnde sine magno incommodo,præsertim hyemis tempore ad percipienda Sacramenta,& Diuina officia audienda accedere non possunt.

Secundo,vbi non ob longitudinem itineris:Sed ob aliam difficultatem parochiani prædicta habere nequeunt, vtpotè, vel ob transitum fluminis, vel ob id quod Ecclesia parochialis intra Opidum Ciuitatemvè est, parochiani verò extra domicilium habeot; quare contingit ob difficultatem fluminis, vel noctu non facile subueniri à parochijs ipsis posse. Fit igitur diuisio, seu nouæ parochiæ constitutio. Tum ad diuinum cultum augendum,tum ad salutem fidelium, ita in simili de Cathedrali Ecclesia habetur in Extrauag.Sedis Apostolicę,de off. ordin. Quò igitur subueniatur veteri parochiæ, noua hæc constituetur;& idcirco parochus hic nouus Coadiutor alterius dicitur.

Item quoniam ob animarum salutem cõstituitur;ob eam rem inuito parocho Ecclesiæ Matricis noua parochia constitui potest, vt habetur in eodem cap. quarto, ibi etiam inuitis Rectoribus,& cit.c. ad audientiam, atque sic dixit Lap.alleg.63.num.3.versicu. Quæritur ergo,& Tusch.eadem conclus.98. numero 2.

3 Postremò † non solum constituere nouã parochiam potest, verum etiam competentem portionem, & fructibus ad Ecclesiam Matricem quacunque ratione pertinentibus assignare Episcopus suo arbitrio debet. Si verò Ecclesia Matrix non possit, compellere potest parochianos ad ea præstãda,quę ad parochum sustentandum pertinẽt, vtpotè,vel decimas, vel aliquam aliam portionem,vt habetur in eodem cap.4.& cit. c.ad audientiam. Quare & prædia eius Matricis assignare poterit. Si verò nec ipse populus queat,Episcopus de suo præstabit, ita dixit Hostien.in cit.c.ad audientiam,quem refert ac sequitur Abb.ibi,num.septimo, & sacra Congregatio Concilij ibi interpres in eod. capitu.4.si nec Episcopus poterit parochus suis laboribus victum sibi parabit.

Addo constitutionem huius parochiæ nouæ nulla ratione impediri posse, nec constitutam tolli per cit.cap.4.

Excipit tamen casum Lap.eadem allega. 67.num.6.& sequitur Tusch.eadem conclu. 98.num.septimo,vbi parochus velit ipse capellam construere,& dotem dare de bonis Ecclesiæ,& ibi Rectorem amouibilem, seu Capellanum, non enim ad aliud compelli posse cit.DD. inquiunt; Quorum sententia mihi placet,modo Episcopos huic assentiatur,& saluti animarum prospiciatur, esto S. Synodus hoc non dicat.

Parochia autem hæc recens suam Matricem,tanquam patronam agnoscet;quandoquidem ius patronatus in eam consequitur vt dixit Gloss.in eodem c.ad audientiam, in verb.Præsentationem,& sequitur Lap. alleg.66.nume.6.& Tusch. in cit.conclus. 98. in fine.Alias autem ædificari Ecclesia intra parochiam alterius eã eius præiudicio non potest

potest, vt dixit Guid. Papa decis. 360. & si quis contrarium conetur, nouum opus ei nunciabit, iuxta tit de oper. nou. nunc. ita Guid. Pap. ibidem. Habet enim priuilegiū hoc Ecclesia parochialis, quod in alia parochia in ipsa constitui non debet, vel Capella quippe quia in præiudicium eius redundaret contra c. Ecclesiæ, & c. quicunque, 16. quæst. 1. & facit, c. pastoralis, de ijs, quæ fiunt à prælat. etenim nec alia iura ei adimi debent, ita Fusch. de Visit. Eccles. lib. 2. cap. 2. num. 14.

De materia autem hac egit Quint. Mandos. in tract. de signat. grat. in tit. Coadiutores, pag. 117. & in tit. Coadiutores. pag. 70. Sed de Coadiutore parochialis Ecclesiæ, quidatur cum nouæ parochiæ constitutione hactenus, ad Coadiutorem, quidatur sine nouæ parochię constitutione, transeamus.

De Coadiutoribus, & Vicarijs Ecclesiarum parochialium, materia ex qua Potestatis Episcopalis octaua, habito respectu ad iurisdictionem fori exterioris simplicis. Cap. LIIII.

SVMMA.

1 *Coadiutor datur parocho, qui ob vitium corporis sua munera obire nequit.*
2 *Item, vbi ob imperitiam.*
3 *Item vbi ob frequentiam parochiæ non potest suum munus obire.*
4 *Coadiutor datur etiam ad vnum actum.*

SEPTIMO Episcopus sine nouæ Parochiæ constitutione Coadiutorē dare potest, ac debet in his casibus.

1 Primò † vbi Parochus impeditur, quominus Parochię munera obeat; vtpotè pperuò morbo; quia scilicet paralyticus factus est, vel furiosus, vel leprosus, & sic morbo laborat perpetuo, vt in c. fin. de Cler. ægrot. vel est senex admodum. Episcopus igitur, tunc huic Coadiutorem dabit; datio enim hæc ad eum pertinet, ad quem vacantem Ecclesiam dare pertinet: at commu ni iure ad Episcopum pertinet, ergo & Coadiutoris datio pertinere debet; ita dixit Abb. in cit. c. fin. vbi plurib. rem hanc egit, & hic curam animarum eandem habebit, quam Parochus, c. de rectoribus. & cit. c. fi. de Cler. ægrot. & ali debet de fructibus beneficij, ita DD. in eodem c. de rectoribus, & in c. 1. eodem lib. 6. Quid iuris autem, si fructus nō sat sint ambobus? concludit Abb. ibi prius Parocho prouidendum, deinceps Coadiutori; tu verò dic vt supra, vbi qua ratione Parocho prouideatur declaraui. Atqui si is, cui datus est Coadiutor, velit ipse administrare Sacramenta, an prohibere id Coadiutori possit? Planè sic; nam hæc est natura Coadiutoris, ita Nauar. in cons. 3. num. 4. de Cler. ægrot. mortuo autem eo, cui Coadiutor datus erat, extinguitur officium Coadiutoris.

2 Secundo † datur Coadiutor ab Episcopo ad tempus tantum illiteraris, & imperitis, ad officium suum obeūdum; idque iure delegato; ita habetur apud Trid. Syno. sess. 21. de refor. cap. 6.

3 Tertio † Coadiutor datur, seu dare debet Episcopus, vbi per se quidem Parochus ad Sacramenta administranda, & diuina facienda, suumque munus obeundum habilis est, ob Parochianorum frequentiam tamen omnino non potest? In hoc igitur casu, si parochialis Ecclesia baptismalis ve sit, & populus adeo frequens, vt non sat sit rector, ab Episcopo curabitur, vt tot Sacerdotes, ad hæc peragenda suscipiat, quod sufficiant ad Sacramenta administranda, & diuinum cultum peragendum, ita habetur apud eandē Synod. sess. vigesimaprima, de reform. cap. 4. Idque Episcopus tanquam Apostolicæ Sedis delegatus facere potest. Hi autem Coadiutores, seu Capellani probari debent ab Episcopo; ad ipsum enim pertinet iudicare, an sint idonei, necne. Pro victu autem, vel pars fructuum assignabitur, vel alia ratione prouidebitur, scilicet tanta pecunia in mensem danda. Residere tamen ipsi proprij parochi debent; esto Coadiutorem, Capellanumvè habeant, & quātum possunt & ipsi elaborare; nam Coadiutores dicti sunt, quoniam simul adiuuant ipsum parochum operantem. Hi tamen Coadiutores cum spe futuræ successionis non dantur, vt habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. cap. 7. An autem in Cathedrali dari possint, ibi refertur.

4 Postremò † Coadiutorem ad vnum actū Episcopus etiam aliquando dare debet, scilicet Cōcionatorem; nam cum Parochi munus sit, verbum Dei populo proponere, vt habetur apud Triden. Synod. sess. quinta, de refor-

reformat.cap.4.& suo loco diximus, si ipse autem non possit, aut nolit munus hoc obire, Episcopus, vt per alium id obear, operam dabit. Sed de ijs hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Vicarius dari ad tempus ab Episcopo debet Parochiæ, vbi Parochus administrare non potest.*

§. I.

1 §. †Episcopus quoque Vicarium dare ad tempus Parochiæ debet sumptibus Parochi in his casibus.

Primò, vbi parocus ipse, Sacerdos nō est potest enim beneficium conferri non Sacerdoti, modo sit Clericus, & intra annum Sacerdorium suscipiat, c. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. in antiq. iunct. c. licet canon. eod. lib. 6. & suo loco diximus.

Secundo dare etiam debet Vicarium Episcopus, vbi parochus ex iusta causa abest, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 23. cap. 1. vers. eadem, de refor. Idem si residere non posset ob inimicitias, vt diximus, vbi de residentia egimus.

Item, vbi plura incompatibilia beneficia quis habet, iuxta dispositionem Triden. Synod. sess. 7. de refor. cap. 5.

Quarto Vicarium dare potest, & ponere debet, vbi Ecclesia vacat, vt habetur apud eandem Triden. Syno. sess. vigesimaquarta, de reforma. cap. 18. & ad summam vbicunque periculum est, ne salus animarum periclitetur.

Quinto, vbi ad religionem se transtulit 2
intra annum probationis, & quousque profiteatur Vicarium Episcopus constituere habet, c. beneficium illius, de reg. iur. lib. 6. iunc. Trid. Synod. sess. 25. de Regul. cap. 15. & sess. 21. de reform. cap. 2.

Sexto, vbi curata beneficia, curam animarum habentia, Cathedrali Ecclesiæ, alijsvè Collegiatis, vel Monasterijs, vel Collegijs, Pijsvè locis quibuscunque perpetuò vnita sunt, ita Trid. Synod. sess. 7. de reformat. capitulo 7.

Postremò, ob quamcūque aliam causam, quamobrē proprius parochus inseruire nō potest; vtpotè, vbi ob delictum per aliquod tempus, in exilium missus est, vel ob aliam iustam causam abest. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Parochialibus Ecclesiis, certos fines non habentibus, certi fines constituendi sunt.*
2 *Rectoribus, proprium populum non habentibus, proprius populus constitui debet, ac parochia.*

§. II.

1 §. † Postremò in Ciuitatibus, ac locis, vbi parochiales Ecclesiæ certos fines non habent, nec Rectorem propriū, Episcopus
2 distinguere parochias debet, † & singulis suum proprium parochum assignare, qui eas cognoscere valeat, & à quo solo sacramenta suscipiant; sic enim habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 13. cuius verba hæc sunt, In ijs quoque Ciuitatibus, ac locis, vbi parochiales Ecclesiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regāt, sed promiscuè petentibus sacramenta administrant, mandat Sanctæ Syno. Episcupis pro tutiori animarum eis commissarum, salute, vt distincto populo in certas, & proprias Parochias, vnicuique suum perpetuū, peculiaremque Parochum assignēt, qui eas cognoscere valeat, & a quo solo licitè sacramenta suscipiāt, aut alio vtiliori modo, pro prout loci qualitas exigerit prouideant. Hæc sunt verba Concilij, ex quibus proposita habentur, ad alia transeamus.

De Iure dicendo in causis merè Ecclesiasticis; necnon mixti fori, & de libertate, Immunitateque Ecclesiastica tuenda, materia ex qua Potestatis Episcopalis, nona, ac decima, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. V.

S V M M A.

1 *Ius dicere in causis merè Ecclesiasticis, necnon mixti fori Episcopus debet.*
2 *Immunitatem, atque libertatem Ecclesiasticam tueri Episcopus debet.*

Octa-

1
CTAVO, † quoniam Episcopus in sua diœcesi iurisdictionem habet cum mero,& mixto imperio, vt tradunt DD.in l.imperium,ff.de iurisd.omn. iud.& facit c.1.de off. ord. Habeant igitur Episcopi,dicitur enim ibi, sæcularium vrbium in his diœcesibus liberam potestatem adulteria,& scelera inquirere,vlcisci,& iudicari secundum quod Canones censent,absq; impedimento alicuius,&c.Hæc ibi. Episcopus ergo ius dicere,& causas mere Ecclesiasticas,necnon mixti fori,tam ciuiles, quàm criminales cognoscere habet. Quæ autem merè Ecclesiasticæ,ac mixti fori sint, quòd aliàs pluribus agentur,ob eam rem hic consulto omittuntur. Vnum,hoc inserimus, causas omnes ad forum Ecclesiasticum,quacunque ratione pertinentes,in prima instantia coram ordinarijs locorum duntaxat agendas esse;& idcirco neque Legatos de latere, neque Nuncios,aliosque Gubernatores Ecclesiast.impedire ipsos Ordinarios, & Episcopos posse indictis causis, aut aliquo modo iurisdictionem eis præcipere,aut turbare,ne contra clericos, aliasvè personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, eoque negligente procedere; aliàs eorum processus,ordinationesvè nullius momenti sint, atque satisfactionem damni partibus illati tenentur,ita habetur apud Triden. Synod.sess.vigesimaquarta,de reformat.capitulo 20.Et pertinet,quæ dixit Couar.pract. quæst.cap.9.Summum autem studium adhiberi ab Episcopis debet, vt quamprimũ potest lites terminentur.c.finem litibus,de do. & contum.& l.properandum,C.de iudic.de qua re nouissimè Triden.Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. capit.10.admonet omnes iudices,vt id incumbant.

2 Decimò † immunitatem, ac libertatem Ecclesiast.tueri Episcopus debet, vt habetur in c.1.de immun.eccl.lib.6.& in c.sæculares,de for.compet.eodem lib. & in c.si iudex,de sent.excommun.eod.lib.& c. nouerit,eodem in antiq.iunct.c.quæ ecclesiarũ, de constit.& in c.maior,17.quæstio.4.& vt inquiunt DD.& Abb.in c.inter alia, de immun.eccles.& in c.sanctæ Mariæ, de constit. hac enim ratione dicimus cultus maiori pietate,atque alacritate ab ecclesiasticis personis celebratur,& exercetur,& in suis Ecclesijs residere quietè,ac pacificè queunt, & sine impedimento,& eum fructu, & ædificatione populi sua munera obeunt, vt dixit Trident.Synod. sess. vigesimaquinta, de reforma.cap.20.Quæ autem immunitas,atq; libertas ecclesiast.sit,aliàs vberrimè tractabimus.Sed iam ad alia transeamus.

De Pœnis,materia ex qua Potestatis Episcopalis vndecima, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LVI.

SVMMA.

1 *Pœnam inferre Episcopus debet.*
2 *Pœnarum species quot sint.*
3 *Pœnæ corporales quæ sint.*
4 *Carcere inclusi ratione curandi.*
5 *Pœnæ pecuniariæ inferri possunt Clericis.*
6 *Pœnæ spirituales,quæ nam sint.*

1
NDSCIMO † Episcopus inferre pœnas quoque potest, ac debet, vbi scilicet ratione coercere delinquentes non valet; aliàs ab his abstinendum est, vt dixit Triden.Synod.sess.13. de reformat. capitu.1.

2 Verùm † quod pœnæ partim corpus afficiunt,partim animam, partim rem familiarem,partim famam, de quibus Innoc. in c. qualiter,& qnando, de accusat. & ibi quoq; Felyn.& idem in c.cum non ab homine, numero 7.de iud.ob eam rem,quæ nam hę sint exemplis breuiter explicemus.

3 Pœnæ corporis igitur sunt hæ, † quæ ab Ecclesiastico Iudice imponi possunt.

Primo damnatio ad triremes; nam & in Clericis locum habet, vt testatur Diaz. in Pract.crim.canon.cap. 143.vers.Venit insuper,& sequitur Clar.in sua Pract.crim.§.fin. quæst.septuagẽsima,vers.frequens. Idque ex consuetudine, quam tamen Diaz. in Sacerdotibus improbat,& Clar.inquit ibi imponendam non esse sacerdotib.nisi vbi spes correctionis nõ adest.Verum an degradari debet,vbi sic damnatur? Item an sic damnatus irregularis fiat?& quid de Iudice? Quoad primum degradandum esse inquit Addi. ad Diaz.eodem capit.143.& hoc Campeg. apud Zanchin.idem sentientem refert: consuetudine tamen non seruari illa Addit. refert,sed solum deponi ait.Quoad secũdum, an fiat irregularis ad triremes damnatus, con-

concludendum est breuiter, eum infamem fieri,& icircò irregularem; & ita Nauar. in conf.16.& 17.de hæret. Quoad tertium Iudex ad hanc pœnam clericum condemnãs irregularis non fit,vt probaui in Tract.meo de irregular.cap.5.§.7.quem videas.

Altera pœna est fustigationis; hac enim, & Clericus punitur, ita dixit Diaz. eadem prax.cap.174.& sequitur Clar.eodem vers. Moderatè tamen fieri debet, aliàs punitur per c.præterea,de Cler.percussor. Hoc autẽ effectus,infamis fit,argum.l. ictus fustium, ff.de his,qui not.infam.& ita Nauar.in eodem conf.16.de hæret.quam tamen pęnam publicè inuri clericis nũquam vidi, nec debere ob honorem dixit Prax.Archiep.Neapol.Hinc clericum laico,quem offendit, nõ debere genuaflectere, sed aliàs ei satisfactis asseruit Host.in c.contingit,de sent. excom. Non tamen irregularis fit iudex eam inferens; ex quo nec mutilatio, nec mora interuenit.

Tertia pœna est ictus funium, idest *tratti di corda*;hac enim pœna clerici quoque affici solent,ita Clar.eodem. Possunt etiam torqueri ad veritatem habendam seruatis seruandis; & quamuis communi iure per Clericos id fieri debeat, vt de communi sententia testatur Rip.in c.decernimus, de iudic. quem refert Sbroz.de Vicar. Episc.libro 2. quæst.153. num.8. De cosuetudine tamen communi contrarium seruatur, vt inquit Abb.in c.vniuersitatis, de sent.excommun. per laicos igitur torqueri possunt,etiã Diaz. in Pract.crim.canon.capitu.125.num.7. & Clar.in pract.crim § fin.quæst. 64. versicu. Hic quæro,& Sbroz.de Vic.Episc.lib.2.capit.153.nu.8.cum seq.

Quarta pœna est coniectio in carcerem; etsi enim carceres inuenti sunt ad custodiã, l.1.& l.vltim.C.de custod.reor.& vt probaui in Tract.meo de Irregular.cap.5.§.6.numero 1.iure canonico tameo ad pœnam itidem sunt instituti,vt habetur in c. quamuis, & ibi Gloss.& Addit.de pœn. lib.6. & in c. pen §.finali,de hæret.in antiq. Hæc tamen pœna non debet ita arctari;vt fame,ratione,vè alia citius pereat;nam irregulares Iudices fiunt,vt asseruit Nauar. in consil. primo,& Ego probaui in eodem Tract. de irregular.in cit.§.6.Non igitur ita modicus cibus præstari debet,vt clericus,vel citius moriatur;nam,vt dixi irregularis iudex fieret, vel ignorans id faceret, scilicet huiusmodi cibũ sat non esse ad sustentandũ, scire enim hoc debet,vel per se,vel per aliũ. Excipitur, vbi de consensu Medicorũ parum cibi traderet;in hoc enim casu, & à peccato, & ab irregularitate excusatur cum peritos consuluerit,argum.l.septimo,ff.de stat. hom. Idẽ si adesset consuetudo;etsi enim peccaret,nõ fieret tamen irregularis. Ne igitur ratione qualitatis carceris, vel cibi quantitatis, alteriusvè rei citius moriatur,cauendum est, ita Nauar.ibidem,de hac clericorum carceri,vide Prax. Archiepiscop. Neapolitan.capitulo 33.

4 Quoad eos autem † qui in carceres coniecti sunt,trium ratio habenda est.

Primò salutis animarum. Quare præscriptis ab Ecclesia temporibus,vt sacramenta suscipiant, Episcopus operam dabit; sicut etiam vt Concio aliquando ad eos habeatur;id quod Ego vidi Romæ seruari,& facit Clem.1.& ibi Gloss.& DD.de pœnit.& Confessarij,qui eorum confessiones audiunt,nõ vulgari doctrina prædij esse debent,ob restitutionẽ famæ,rei,& veritatis patefaciendæ,vt doceat ipsos, quando hæc facienda sint;de qua re egit Nauar.in Man.capit. 25. cum seq.& Ego in Tract.de Irregul. cap.16. nisi enim cautiores sint,vt confessarij, contingere potest, ipsos irregulares fieri, vt in eodem Tract.declaraui. Ad eos etiam, qui ad triremes damnati sunt,confessarios Episcopus mittere debet,& visitari per aliquos in mari enim suæ diœcesi adhærente vsque ad centum milliaria iurisdictionem habet; vt dixit Bertach.de Episcop.libro 4.par.6. quæst.34.quamobrem etiam visitare potest Capellanos triremium,nisi priuilegium habeant,id prohibens,ita Nauar.in conf.4.de senten.excommun.& Episco Mont. Maran. in Man.Pastor.cap.79.nume.12. cum sequ. Immo si ob cruciatus ad pœnitentiam induci nequeant,prohibere id Episcopos potest,vt dixit idem Episco. eodem num.4. & facit cit.Clem.1.de pœnit. Habito respectu autem ad corpus,ne alimenta ei denegentur,Episcopus curare debet,l.Iudices, & l. nemo,C.de Episcopal.andien.quare,& questores eleemosynarum instituendi pro carceratis,quo pauperes alantur.Postremò habito respectu ad causas, vt quam primum expediantur,operam dabit,c.finem litibus de dol.& contum.& l.properandum, C. de iud.Hæc autem facilius ab ipso fient,si carceres visitabit,& iudices de his admonebit. c.administratores, vigesimatertia quæst.5. & ita Episco.Mon.Maran.eodem capit. 79. cum seq.Hæcque locum habent, vel carceribus laicorum detineantur,sed ad eum redeantus. Quæ diximus igitur de coniectis in carcerem,eadem & de posito in Cauea, seu,

ſeu,vt vulgo dicitur in *gabia*,concludimus. Quare malè dixit Angel.in l. prætor ait. §. ſupplicamus,num. t.de vi rap.bon.quem re fert Clar.eodem verſ.Pœna autem carceris qui contrarium ſeruandum eſſe dixit. Solet quandoque etiam delinquens muro includi perpetuo, quod in crimine hæreſis potiſsimum fieri vidi.(Detruſiò enim in Monaſterium hodie vſitata non eſt,vt teſtatur Clar. eodem,& Diaz.eodem prax.crim.ca.128.) Hinc apparet,Iudicem Eccleſiaſticum poſſe Clericum in carcerem conijcere, quoties opus fuerit,vt dixit Conar.pract.quæſt.num. 10.§.2.verſicu.Quartò.Banniri etiam,ſeu in exilium mittere Eccleſia etiam poteſt, ita Abb.in c.cum non ab homine,num. vigeſimoquarto,& Felyn.num. ſeptimo, de iudic. Pęnam mortis autem non infert, ſed tamen quandam aliam,ei perſimilem; vbi ſcilicet tradit Curiæ ſæculari,ita Innoc.in cit.c.qua liter, & quando, numero ſecundo, de accuſatio.

5 Secundo loco † pœna pecuniaria quoque imponi ab Epiſcopo poteſt,ita Fely. in c. cæterum,vbi rem hanc pluribus egit,de off. ordin.& communiter recep.eſſe teſtatur Abb. in c.Clericorum,num.10.de vit.& honeſta. Cler.nam & Epiſcopi fiſcum habent, vt aſſeruit Diaz.in eadem prax.capit.134.& Clar. eodem quæſtio.80.verſic. In hac materia,& Viu.in ſua Sylu.opin.2:5.vbi de communi ſententia teſtatur Epiſcopum, & eius Vicarium poſſe ſuæ Cameræ pęnam applicare,etiam ſi contra laicos lata ſit,vbi delictum eccleſiaſticum commiſſum eſt ab ipſis; & ſequitur quoque Diaz.eodem capitu. 142.& Addit.ad eum,& Gloſſ.in c.ſtatutum,in verſicu.Ex iuriſdictione,de elect.& Sbroz. de Vicar.Epiſcop.lib.2.quæſt.80. Cautius tamen & ſanctius facerent,ſi pijs locis pœnas huiuſmodi adijcerent;eſto enim ſi pro ſe ſumant,non peccent,auaritiæ tamen notã non effugient,atque ſic dixit Couar.quem refert ac ſequitur Clar.eadem quæſt.80. Hinc Felyn.in c.irrefragabilis,§.cæterum, nume.6. verſ.Secunda concluſio cum ſeq.de off. ord. ſi à ſtatuto hæc pœna impoſita ſit,Epiſcopũ retinere eã pro ſe,poſſe,dixit. Si per ſententiam,nequaquam,ſed ex honeſtate. Hodie tamen Trindentina Syno. ſeſſ.vigeſimaquinta,de reformat.cap.3.præcipit,vt multæ,ſtatim exactæ locis pijs aſsigentur;& ſacra Cõgregatio Concilij interpres de ipſis Epiſcopum non poſſe portionem aliquam aſsignare Vicario pro ſua mercede,cenſuit.Excipitur tamen, vbi Epiſcopus admodum pauper eſſet:tunc enim eas vbi aſſumere poteſt, vt de communi ſententia teſtatur Felyn. in cit.c.irrefragabilis,§.cæterum,numero nono, de off. ordinat. & Stephan. Quaran.in Summ. Bullar. in verb. Pœnæ pecuniariæ, eſto ipſe exiſtimet ſacram Congregationẽ in hoc caſu conſulendam eſſe,explicando ei reditus,& onera Epiſcopatus. Atqui ſi non habet Clericus vnde ſoluat hanc pœnam, an corpore punietur? iuxta regulam vulgarem,qui non habet in ære,luat in corpore? Planè id nõ fiet ob Clericalis ordinis dignitatem,ſed alia pęna punietur,ita dixit ead. prax.capitulo 142. verſiculo Vnum inſuper,& in praxi ita ſeruari teſtatur Additio, ibi ad eum. Priuari quoque beneficio poteſt; id quod dubitationem non habet, eſtò à Papa beneficium illud adeptus ſit,ita dixit Capel.Thol.dec.292.

6 Poſtremò † ſpirituali quoque pœna Epiſcopus afficere poteſt; quæ pœna ſpiritualis multiplex eſt. Nam primò verbis deponi poteſt;idque per ſe,vt dixit Clar. quæſtione ſeptuageſimaquarta,verſicu. Sed quæro, & ita generali conſuetudine ſeruari teſtatur Foller.in prax.crim.in relat.à Clar.ibid. Depoſitione autem hac Clericus priuatus eſt vſu ſuorum ordinum.

Secundò altera pœna eſt degradatio,quę ſolemniter fit,& priuatur Clericus tunc vſu ordinum,& priuilegijs omnium Clericorũ, & de hac agitur in c.degradatio, de pœnit. libro 6.& Clar.in eadem prax.quæſt.36.vbi rem hanc pluribus egit; & de hac degradatione,eiuſque forma habetur apud Triden. Synod.ſeſſ.decimatertia.de reformat. capitulo quarto,& egit in Regul.55.in verb Clericus de caſibus,vbi degradatio fieri debet, & Bertachin.in tracta.de Epiſcop. in octaua parte,quar.lib. vſque ad fi.

Tertia pœna eſt Excõmunicatio, Suſpenſio, Interdictum, & ceſſatio à Diuinis; de quibus,quoniam ſatis,& abundè egimus in Tracta. de Cenſur .ob eam rem, quæ huc pertinent,illinc ſumantur. Atqui executor pœnarum & Iudex laicus eſt, vbi à Iudice Eccleſiaſt. requiritur, & debet exequi, ita Innoc.& Abb.in c;1.de offic.ordinar. & ibi DD.& nouiſsimè Tuſch.Pract.concluſio.in littera I. concluſio. 429. & in ſequenti. Sed de his hactenus, iam ad alia tranſeamus.

SVMMA.

1 *Absoluere potest Episcopus à iuramēto, quo absolutus agere, & excipere in iudicio possit.*

§. I.

1 Postremò † Episcopus absoluere etiā potest à iuramento, quò qui iurauit, agere & excipere possit, ita DD. in c. 1. de iureiur. nā sæpius absolutio hæc necessaria est; quandoquidem contractus, iureiurando adhibito, ferè semper confirmantur, ne contrahentes coutraueniant. Sed, quoniam contingit aliquem ex contrahentib. læsum esse, & ob iusiurandum nec agere, nec excipere posse de læsione, ob eam rem ius permisit, vt absolutio ob hanc causam daretur à iuramento; Item quoniam iusiurandum quid spirituale est, ob eam rem ad iudicem ecclesiasticum absolutio hæc pertinet; & idcirco ad Episcopum, vt asserunt DD. in eo. cap. 1. & Sbroz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 187. & Anto. Corneus in tract. de absol. forens. iuram. parte 2. q. 3. vbi pluribus rem hanc egit. Episcopus autē, qui absoluere habet, erit Episcopus eius qui absoluendus est, ita Abb. in c. si quis contra, de for. compet. & idem Corneus eadem par. 2. q. 8. & absoluet causa cognita semiplenē, sine partis citatione, vt asserit id Corneus par. 2. quæst. 3. eod. tract. & Sbroz. eod. num. 7. Secus autem, vbi petitur absolutio simplex, & purè, quo tollatur omninò obligatio; tunc enim plena cognitio postulatur cum partis citatione, vt idem Corn. asseruit eadem par. 2. q. 3. Hanc eandem absolutionem tribuere potest Vicarius Episcopi, vt asseruit Sbroz. ead. q. estò contrarium senserit idem Corn. ead. Tracta. par. 2. q. 5. qui mihi magis placet.

Denunciare denique debet, seu curare, vt denuncientur excommunicati, ita Gemi. in consi. 71. quem refert, ac sequitur Illustr. Tusch. Pract. conclus. in litera E. concl. 295. & Ego in Tract. meo de Cens. & vbi scit, nō seruari interdictum, compellere debet ad ipsum seruandum, ita Feder. de Sen. in consi. 231. & Tusch. eadem litera E. concl. 294. & facit Trid. Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. capit. 21. Atqui an Clericus se obligare potest ad amissionem ordinis, vel beneficij cum auctoritate superioris, si delictū committat, aliudvè, etiā prohibita faciat? Planè sic, c. quoties, prima quæstione septima, Gloss. in c. cum dilectus, de elect. & Felyn. in c. contingit, de sent. excomm. & Prax. Archiep. Neap. c. 38. Sed de materia hac, scilicet de iurisdictione ordinaria Episcopi hactenus, iam delegatam transeamus.

De dispensatione Irregularitatum, materia ex qua Potestatis Episcopalis prima, habito respectu ad iurisdictionem delegatam fori exterioris mixti. Cap. LVII.

SVMMA.

1 *Dispensatio, quid sit.*
2 *Dispensatio in quibus fiat.*
3 *Dispensatio quamobrem fiat.*
4 *Dispensatio an concedi debeat à superiore.*
5 *Dispensatio an tacitè fieri possit.*
6 *Dispensatio an per procuratorem detur.*
7 *Dispensatio qua forma concipiatur.*

ABSOLVTIS causis primarijs, quæ pertinent ad potestatē Episcopi, habito respectu tam ad ordinem, quàm ad iurisdictionem ordinariam, reliquum est, vt transeamus ad causas, quæ iure delegato ad eandem potestatem pertinent. Et quoniam, quæ ad ordinem pertinent, ad forum conscientiæ simplex tantum, nōnullæ sunt, ob eam rem, quæ fori mixti; necnon fori exterioris simplicis sunt, sed prius, quæ mixti fori contemplemur. Verum quod hæ dispensationes sunt, Primò Irregularitatum, Deinde Voti, Tertiò Impedimentorum matrimonij, Quartò Relictorum Piorum, Postremò absolutionis à Censuris; ob eam rem prius de primis, deinceps de reliquis, agamus. præmissis tamē Septem, Primùm, quid dispensatio sit, Secūdò, in quibus fiat, Tertiò, quamobrem fiat, Quartò, an concedi debeat à Superiore, Quintò, an tacitò fiat, Sextò, an per procuratorem, Postremò, qua forma concipiatur.

1 Quoad primum igitur † dispensatio nil aliud est, quam communis iuris relaxatio facta cum causæ cognitione ab eo, qui ius dispensandi habet: ita dixit Gloss. in c. requisitis

sitis, §. nisi rigor. 1. quæst. 7. quam refert, ac sequitur Mãdos. de signat. grat. in tit. Dispensationes, & Burgas in tract. de Irregul. parte 2. in tit. Quid sit dispensatio, & vnde dicatur; & Couar. de spons. par. 2 cap. 6. §. 9. vbi pluribus rem hanc egit, & Feder. de Sen. in cons. 30. vers. Sicut dispensatio, & Illustriss. Tusch. Pract. conclus. in litera D. cõclus. 457. & ob id odiosa, vt cit. Tusch. ibidem, & Ego in Tract. meo de simon. id pluribus egi, Tabul. 1. cap. 52. num. 1. quare non præsumitur, nisi probetur, ita Tusch. eadem conclu. 481. Item dispensationem iuris relaxationem esse sensit Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reformat. cap. 18. de dispensatione enim agens, sic enim inquit. Sicuti publicè expedit, legis vinculum aliquando relaxare, vt plenius euenientibus casibus, & necessitatibus, pro communi vtilitate satisfiat; sic frequentius legem solui, &c. nil aliud est, quam vnicuique ad leges transgrediendas, aditũ aperire, &c. Hæc sancta Synod. Ex quibus apparet, dispensationem esse relaxationem, & solutionem legis; & ideo causa cognita, & summa maturitate, atque gratis concedendam, statuit ibi sancta Synod. alioquin si contrafiat, subreptitiam dispensationem esse voluit.

2 Quoad secundum † in quibus dispensatio fiat, breuiter concludendum est, in ijs, quæ contra ius ipsum sunt. fieri, si enim communis iuris relaxatio est ipsa dispensatio, meritò contra ipsum ius est, & ei repugnat. Quare, si cuipiam, qui testamentum de iure facere non potest, id ei permittatur, cũ hoc dispensatum dicetur; sicut etiam, cuipiam pœna delicti remissa sit, l. si quando, C. qui testam. fac. poss. & l. ad bestias, ff. de pœn. vbi ergo quidpiam contra ius cõceditur, dispensatio facta dicetur.

3 Quoad tertium † quando dispensatio cõcedi debeat, breuiter etiam hic concludir, vbi aut necessitas, aut vtilitas publica id suadet, vt habetur in c. tali coniugio, & in c. dispensationes, prima quæstione septima, & sensit id etiam Triden. Synod. sess. vigesimatertia, cap. vndecimo, de reformat. ibi Nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi, aliud exposcat. Idem in cap. decimoquarto, eadem sess. & in capit. 18. sess. vigesimaquinta, de reform. vbi hoc in verbis habetur; nam ibi dicitur. Sicut publicè expedit legis vinculum quandoque relaxare, vt plenius, euenientibus casibus, & necessitatibus pro communi vtilitate satisfiat, &c. Item & in vers. Quod si vrgens, iustaque ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerit, cum aliquibus dispensandum esse, &c. ex quibus proposita conclusio habetur; atque sic inquiunt DD. & Phil. Franc. in l. licet Canon. vers. Is etiam ibi vltimo nota. de elect. lib. 6. & Borgas. eodem tit. Quid sit dispensatio, & vnde dicatur, cum duob. seq. & Alphon. Aluarez. in suo Thesaur. capitulo decimoseptimo, numero primo, de dispensat. Sanct. Episcopi, Quinctil. Mandos. de signat. grat. in tit. Dispensationes, vers. Dispensationem describunt; & si contra fiat, nec in foro exteriori; nec interiori valere dixit Ancharan. & Gloss. quos refert Phil. Franc. eod. vers. Vltimò nota.

Hinc Dispẽsatio, à verbo Penso dicta est, quoniam, antequam fiat, diuersa, idest multa pensanda sunt, & sine causa fieri non debet. Quare, etsi in Romano Pontifice, in dispensando, quò ad ius positiuum, voluntas pro causa habeatur, & idcirco sine alia causæ cognitione dispensare possit; est enim ipse supra ius, l. digna vox, C. de legibus, Inferiores tamen sine causæ cognitione, dispensare non possunt, qui iuribus subsunt, c. 1. & c. fi. de constit. & vt tradidit Abb. in c. diuersis falacijs, num. 3. de Cler. coniug. & c. 2. numero 4. de schismat. & Innoc. in c. cum ad monasterium, num. 4. de stat. regul. & Mandos. in tract. de signat. grat. in c. dispensatio, vers. Aduertendum tamen, &c. Immo nouissimè Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. cap. 18. sancinit, subreptitias censeri dispensationes factas, non causa cognita. Vtilitas ergo, vel necessitas interuenire debet quò legitima dispensatio fiat; & quãuis aliæ causæ à DD. referantur, vt merita personæ, cum qua dispensatur, argum. c. de multa, de præben. in fine, hunc tamen omnes causæ pertinent relatæ à Syluest. in verb. Dispensatis, numero tertio, quæstione prima, vers. Si quis paulo diligentius id inspiciat. Idemque vt causa requiratur, & exprimatur ab inferiore, dixit Oldrad. in cons. 330. numero octauo, & Feder. de Sen. cons. 205. & cons. 206. & Illustriss. Tusch. in litera D, conclus. 458. Non tamen requiritur, vt mentio fiat iuris, cui derogatur; ita Calderin. in cons. 471. in fine, titu. qui fil. sint legit. & ita Tusch. eod. concl. 461.

4 Quoad quartum † an superior dispensationem petitam dare teneatur in casibus, vbi dispensare potest? Felyn. in c. at si Clerici, §. De adulterijs, numero vigesimoquarto, vers. Verum autẽ Episcopus, de iud. & DD. in hoc varij sunt. Ego verò, vt ordinarim, & paucis rem absoluam, respectu habito ad Summum Pont. pro certo habeo, ad dispen-

ſandum.cogi non poſſe; non enim poſitiuo iuri ſubiectus eſt,l.digna vox,C.de legibus quo iure impedimenta,& inhabilitates;nec non eorundem diſpenſationes,inuenta sūt. Reſpectu habito ad inferiores Eccleſiæ Antiſtites,nequaquam etiam tenentur, ex quo ex gratia conceditur, vt gratia appellatur, vt habetur in c.licet canon, & ibi not. Phil. Franc.verſ.Is etiam ibi tertio nota,de elec. libro 6.& hoc locum habet,vbi permiſſa eſt diſpenſatio,ſed non debita.Excipitur tamē primò,vbi id iure præciperetur,vt in c.cum ex eo,de elect.libro 6. nam ibi cauſa ſtudij concedendum dicitur,ne beneficium habēs ad ordines promoueatur,& arg.c.nuper,de ſent excommu.Item excipitur, vbi Romanus Pont.id ei præciperet; quod enim Epiſcopus ei parere debet,argum.tot. titu. de maior.& obed.tunc diſpenſandum eſſet; & pertinent huc,quod dixit Triden.Syno.ſeſſ. decimaquarta,de reformat. capitulo ſeptimo: Poſtremò excipitur,vbi debito eſſet,ſcilicet vbi non diſpenſando, periculum pluribus immineret, vtilitasq́ue magna Eccleſiæ impediretur, vel ſcandalum immineret; tunc enim diſpenſatio debetur,c.conſtitueretur,& ibi Gloſſ.in verb.Detrahendum, diſtin.50.& c.Domino Sancto,in verb.Neceſſe,eadem diſtinct. vbi ait Epiſcopum peccare,ſi non diſpenſet, quando ratio diſpenſandi habetur,& officio Iudicis curam ſuperiore ad id cogi poſſe.inquit.Idem Phili.Fran. in eodem c.licet canon.verſ.His etiam. Idē tenet Feder.de Sen. in conſ. 30. nam & ipſe ait caſu licito ſuperiorem adiri poſſe, vt inferiorem ad diſpēſandum compellat; & peccare ſuperiorem,qui non diſpenſat.Idem tenet Oldrad.quem referr.& ſequitur Illuſtr. Tuſch.in Pract.concl.in litera D.concl.457. & Marian.Socin.in c.ad audientiam,de homicid.num...

5 Quò ad quintam quæſtionem,† An tacitò diſpenſari poſsit; Exempli gratia illegitime natus,vel aliàs irregularis exiſtens, ad ordines admittitur, beneficiumvè ei confertur ab eo,qui impedimenta hæc non ignorat,& tollere ea poteſt; An igitur ordinis, beneficij vè collatione diſpenſare cēſeatur? DD. communiter concludunt Romanum Pont.ſi ſciens aliquem inhabilem eſſe ad aliquid;& nihilominus ad id eum admittatur, cenſeri cum ipſo diſpenſare. Tum quod in ijs,quæ poſitiui iuris ſunt, voluntas pro cauſa in Romano Pont. habetur, & in eo cauſa ſemper præſumitur,arg.§.Sed & quod Principi placuit in Inſtit.de iur. natur. gent. & ciuil. Tum per l. quidam conſulebant,ff. de re iud. vbi ſi inhabilis ad officia quis admittatur,cum ipſo diſpenſatum cenſetur; non enim legibus poſitiuis Romanus Pont.ſubiectus eſt,vt diximus per cit.l. digna vox, C. de legibus. Vel igitur expreſsè,vt ſupra diximus,vel tacitò,vt hic, rectè diſpenſatum cum inhabili erit,& ita l.imperialis,§. ſimiles,C.de nupt.& Gloſſ.& DD. in c. cum Eccleſiaſtica,de except. Bertach.in Tracta. de Epiſc.parte 2.lib.4.num. 58. Quare conferendo Eccleſiam illegitimo, vel ordinem, ſciens eum eſſe talem, cenſebitur cum ipſo diſpenſaſſe.Nam & verſando cum excommunicato,ſi hac ratione,ſe abſoluere excōmunicatum velle declaret, abſoluit, etiam alia forma non adbibita, vt habetur Clem. fin & ibi Gloſſ.& DD.de ſent.excommun.& vt Nos probauimus in Tract.de Cenſ. Tab. 1.cap.22.num.7.& Tab.2.cap.31.§.4. Romanus Pont.igitur; & tacito hac ratione diſpenſare poteſt,ita DD.concludunt,& Abb. in c.diuerſis falacijs,num.3.de Cler. cōiug. & Illuſtriſ.Tuſch.in ſuis concluſ. in lite. D. concluſ.467.modo,vt dixi, impedimenta ſciat; & ſat eſt in narratiua, vt defectus dicantur ita Illuſtriſ.Tuſch.ibid.num.4.quorum ſententiam Ego etiam ſequor,nō enim mihi propoſitum eſt de Romano Pont. cui ſuprema poteſtas eſt,pertractare.Per regulam tamen Cancell.in ordine 40.non videri diſpenſatum,inquit Pariſ.de reſignat.beneſ.lib.4.quæſt.3.nu.63.cuius Regulę verba hæc ſunt.Item perquamuis inſignaturā, in quauis gratia,nullatenus diſpenſatio veniat,niſi dicta gratia totaliter effectum huiuſmodi diſpenſationis concernat,vel aliàs nihil conferat,aut operetur; Hæc regulæ verba ſunt,quæ tamen nihil faciunt,nec cōcluſionem propoſitam tollunt; Nam diſpoſitio facta a Papa nihil operatur,quod eſt cōtra ipſam Regulam, quæ tunc vult tacitam diſpenſationem factam eſſe, vbi gratia nihil operaretur,quod hic contingeret.

Nec repugnat,quod de renunciatione dicitur in fauorem facta; nam admittendo renunciationem factam in fauorem inhabilis,gratia aliquid operatur, ſcilicet validitatem renunciationis;& ita aliquid operatur.In caſu noſtro autem,vt dixi, nihil operaretur,ſi diſpenſatio facta non intelligeretur; collatio enim beneficij non valeret, & ordinis executio non haberet.Regulam igitur Cancellariæ non modo concluſioni propoſitæ repugnat,ſed contra potius eam tuetur,quicquid dixerit Pariſ.

Quoad inferiores autem ſcilicet Epiſcopos, & huiuſmodi magis communiter concluditur,

cludirur,

cluditur, hac ratione dispensare ab ipsis nō posse, scilicet per factum conferendo, exempli gratia, ordinem, vel beneficium; nam rationes, quæ in Romano Pont. sunt, in his cessant. Non enim his factis cognita causa existimatur; & tamen sine causa cognita dispensare nequeunt, vt vidimus, nec voluntas pro ratione est. Hinc Bald. in Addit. ad Specu. in tit. de dispensationibus. §. qualiter versicu. Nunquid superior; inquit Episcopos, cæterosque Prælatos nunquam videri racitò dispensare; etiam si excommunicatum, vel indignum ad sacros ordines promoueant: sequitur eum Quinctil. Mandos. eodem tit. versic. Aduertendum tñ est, & ita quoque Abb. in eodem ca. diuersis falaeijs, vid. & Nauar, in cons. 5. de fil. presbyt. & Bertach. eodem num. 58. Et facit pro eorum sententia, quòd nec à censuris absoluere possunt, non adhibita verborum forma; nam vtendo communione excommunicatorum, non idcirco absoluere ipsos censentur; esto protestentur, ea ratione se absoluere velle, ita dixit Gloss. in Clem. si. in verb. Velle, quæ est communiter recepta, de sent. excommun. & DD. magis communiter in hoc secundo capite concludunt; estò nonnulli in foro conscientiæ existimauerint contrarium.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendū censeo. Aut causa cognita prius, & digna reperta dispensatione, deinde nullis alijs verbis adhibitis, nullaque forma, confert ordines, beneficium ve; & in hoc casu si res in foro soli agatur, nihil fieri cēseo, non enim causa cognita dispēsatio facta intelligitur, cum facta non præsumantur, nisi probentur, l. in bello, §. infectæ, ff. de capt. secus id constet; atque sic censit quoque Spec. qui ait requiri, vt per instrumentum, aut testes constet, Episcopum voluisse dispensare in tit. de dispensat. §. qualiter, quem refert, ac sequitur Bertach. eodem num. 58. & Nauar. in cons. 3. nu. 1. vers. Ordinarius autem ibi vel saltem causæ cognitionem præmittat, & Oldrad. in consil. 33 2. numero sexto, quem refert ac sequitur Tusch. in Pract. conclus. in litera D. conclus. 467. num. 6. Si vero in foro conscientiæ sumus, quod in eo præsumptiones cessant, & vt res est, ita habetur contrarium censeo: ex quo enim causa cognita est, & digna reperta est dispensatione, tacitò videtur cum ipso dispensatum beneficio, ordinibus vè in conferendis; & in superiori casu ergo communis opinio locum habebit; & in hoc posteriori contraria. Aut causa non cognita, seu sine causæ cognitione beneficium, ordinemvè contulit inhabili, sciēs eum esse talem; & in hoc casu, nec in foro cō scientiæ dispensatio valebit Et in hac quæstione sic concludendum censeo.

6 Quoad sextam quæstionem † scilicet, An per procuratorem dispensatio detur. Nonnulli existimarunt, id non posse; nam petens secum dispensari, vt inquiunt, pœnitens esse debet, c. nemo, de simon Contrarium tamen suadere videtur, quod multæ irregularitates sunt, & inhabilitates, quæ sine peccato interueniunt, vt illegitimè natis, tot. tit. extra de fil. presbyt. Item in irregularitate, quam cōtraxit Iudex, qui iustè quem morte afficit, & huiusmodi.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono, per procuratorem peti posse, & ita consuetudine seruatur: nam per procuratorem gratia dispensationis impetratur, quæ deinceps Ordinario remittitur; & sicut hoc postremum in posteriori openione locum habet, ita primum in priori.

7 Quoad postremum † scilicet, Qua forma dispensatio concipiatur, breuitèr concludo, hac ratione concipi posse, dicendo: Ego dispenso te cum, vt possis hoc, vel illud, aliàs tibi prohibirum, facere. Exempli gratia, vt matrimonium contrahas cum tua consanguinea, vel affine, argum. c. at si Clerici, § de adulterijs, de iudic. & c. de multa, in fine, de præb. Idem sentit Quinctil. Mandos. eodem c ap. dispensationes in verb. Expressa dispensatio. Idem fiet si dicatur, Permittimus, vt non obstante tali lege possis, vel hoc, vel illud facere, argu. c litteras ibi, Permittimus ipsum ordinari in Clericum, de fil. presby. & in c. cum de ætat. & qual. & Mandos. eodem vers. vbi & alios quosdam idem sentiens refert. Et ad summam his verbis fit, quibus apparet, permitti illum actum, qui iure vetante fieri prohibebatur ab eo, quo cum dispensatur; & hac ratione facta dispensatio per se facta dicetur. His præmissis, iam in quibus casibus Episcopus dispensare possit, videamus.

S V M M A.

1 *Dispensare Episcopus potest in omnibus casibus, in quibus ei permissum est à Romano Pontifici.*

2 *Dispensandi licentia concessa, an tollatur morte concedentis, si excusationi mandata non sit.*

§. I.

§. I.

In quibus casibus Episcopus dispensare posſit,explicandū nobis proposuimus. Et quoniam id cōtingit,vbi aut ab homine, aut à iure facultas hęc ei tribuitur, ideo prius de primo deinceps de altero agamus.

1 Primum igitur † Episcopus dispensare in omnibus casibus potest, in quib. Romanus Pont.potestatem expreſsè ei tribuit,seu delegat;id quod dubitationem non habet: ex quo enim ipse Romanus Pont. positiuo iuri præest,argum.l.digna voce,C.de legib.quo iure impedimenta,& casus,in quib.dispensatione opus est,præscripti sunt, meritò delegare dispensationem ipsam alijs potest. Hinc Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, de reforma.cap.5.vbi extra Curiam dispensationes committuntur, Ordinarijs eorum, qui eas impetrarunt,committendas statuit; & quæ gratiosè conceduntur, summariè, & extraiudicialiter,an subreptione,obreptioneve sint, cognoscendas extraiudicialiter mandauit,antequam executioni mandētur, ex quibus apparet,mandari posse.

Idem colligitur ex Triden.Synod. sess. vigesimaquinta,de reform.cap. decimooctauo,ibi enim præcipit,vt dispensationes gratis fiant,& summa maturitate;alias statuit, vt subreptitia esse censeantur. Constat igitur potestatem dispensandi qui à Romano Pont.habet,dispensare hunc per se.

Si Episcopus ergo hanc potestatem habent,quibus imprimis hæc solet mandari, dispensare poterunt.

Immo Romanus Pont. concedit facultatem dispensandi;nec non eam alteri sub delegandi,quam potestatem in foro conscientiæ sacra Pęnitentiaria habet.

2 Verùm † quid si Papa concesſit facultatem alicui Episcopo dispensandi; exempli gratia,vt illegitimus, vel alius irregularis, ad ordines,beneficiumve admittatur:antequam autem dispensatio fiat, Papa moriatur,an dispensatio nihilominus tribui poterit?vel potestas tradita extinguitur,vel tollitur?Videbatur dicendum,ipsam tolli;mandatu enim persimilis est,mandato autem re integra morte mandantis extinguitur,c.relatum,de off.deleg.& l.mandatum,C.mand. ibi DD.not.

Contrarium tamen suadet,c.si super gratia,de off.delega.lib.6.vbi si cuipiam super gratiam factam ab Apostolica Sede,Executores fuerint dati, morte concedentis non perimi dicitur,licet nondum sit in eius executione processu. Ecce gratiam concessam non perimi re integra morte concedentis, sed executores eam exequi posse. Idem habetur in c.si cui,de præbend.lib.6.vbi,si cui sit gratiosè concessa facultas,vt authoritate Apostolica posſit aliquibus personis idoneis,nulla tamen personæ facta expresſione,in certa Ecclesia prouidere,vel beneficia ad Sedem Apostolicam deuoluta, si re integra,idest nondum executione facta concedens gratiam moriatur, concesſionem eam non extingui,ibi dicitur. Ergo ex his apparet, concesſionem concedentis morte non extingui.

Quid igitur concludendum?Ego cum cōmuni DD.sententia sic distinguendum censeo.Aut quis impetrauit gratiā à Romano Pont.vt posſit dispensare in aliquo impedimento,nemine nominato, quo cum dispensandum sit,& in hoc casu, quoniam mandatum non est,sed gratia,& beneficium à Principe factum,ob eam rem,vel re integra, vel dispensatione nondum facta,moriatur eam concedens, gratia,& beneficium dispensandi non extinguitur,& ita habetur in cit.c.si cui.Etenim debet beneficium à Principe cōcessum manere,vt ibi innuitur,& expresse habetur in c.decet,de reg.iur.lib.6.facit quoque cit.c.si super gratiam,de off.deleg.eod. lib.6.& ita respondit Feder. de Sen. in cons. 78.vers.Circa quæ primò, & sequitur eum Syluest.in verb.Dispensatio.quæst.6. numero 11.& Philiph.Fran.in c.licet Canon,vers.Is etiam ibi,Tertio not.de elect.lib.6. & Nauar.in cons.2.de off.deleg.& in cons.1.de priuil.& in Man.cap.vigesimoseptimo, numero 253.vers.Nono,& Ego in Tract. meo de Irregular.cap.62.num.6.communis denique DD.sententia hæc est. Idem sentio, atque concludo si gratiam impetrauerit, vt posſit cum alio dispensare ob eandem rationes. Quare ob eandem rationem si mihi gratiam Summus Pont.concesſit,vt à quocunque legitimo Episcopo, vel non seruatis interstitijs,vel extra tempora, ordines suscipere posſim,interim vero moriatur cōcedens ante ordinum susceptionem gratia tamen non perhibit, vt supra conclusimus in materia ordinis,& habetur in cit. c.si super gratia,de off.deleg.& facit etiam cita.c. si cui.

Aut Romanus Pont.comisit,mandauitvè cuipiam,vt dispenset cum aliquo certo,& in hoc casu quoniam mandatum hoc est,& re integra mandatum morte mandantis extinguitur iuribus supra cit. ob eam rem mandatarius

datarius

datarius excuſatiõi deinceps mandare ipſum non poterit:ita habetur in cita.c.ſi cui. verſ.Secus ſi ipſo prouiſione certæ perſonæ. Quare ſi committat Epiſcopo Roman. Pōt. vt cum aliquo diſpenſet,vel ad matrimoniū vel ordines,vel beneficia,extinguetur morte concedentis commiſsio hæc, ſi re integra concedens moriatur. Diligenter igitur verba commiſsionis contemplanda ſunt; nam ſi gratia ſit conceſſa,non extinguetur:ſi man datum ſolùm ſit de diſpenſando, vel delegatio,ſecus:& ita ſupra allegati DD. ſentiunt. In hac quæſtione igitur ſic concludendū cenſeo. Sed de poteſtate diſpenſandi ab homine tradita Epiſcopis hactenus, ad eandem poteſtatem traditam eiſdem à iure tranſeamus.

SVMMA.

1 *Irregularitas quid ſit.*
2 *Irregularitatis ſpecies quot ſint.*
3 *Delictum occultum quod nam ſit.*
4 *Diſpenſare Epiſcopus poteſt in omnibus irregularitatibus,quæ ex delicto occulto proficiſcuntur,quæ regula quouſque pateat, declaratur.*
5 *Delictum occultum quod ſit, & quando non occultum.*
6 *Homicidium voluntarium quid.*
7 *Diſpenſatio in foro conſcientiæ quid.*

§. II.

Secundo loco Epiſcopus diſpenſare poteſt,vbi à iure id ei expreſsè permiſſum eſt. Pro regula enim habetur Epiſcopum diſpenſare non poſſe,niſi caſibus à iure expreſſis:ita Abb.in c.at ſi Clerici,§.de adulterijs. nu.4.de iud.& Pariſ. in Tract. de Confiden. benef.quæſt.vigeſimaprima,num.62.Et ratione id probatur,nam Epiſcopus Canoni, ac iure ſubiectus eſt,c.1. & c.fin. de conſtit. & ea ſeruare debet,ergo vt inferior ſuperioris legem tollere non poteſt,c. cum inferior, de maior.& obed.& in c.ne Romani, de electio. Verùm, vt ordinatim materiam hanc explicemus,ipſam contemplabimur. Primū in irregularitatibus, quæ à delicto proficiſcuntur. Deinde in iis, quæ ex non delicto: Tertiò in Votis: Quartò in Matrimonio: Poſtremò in vltimis voluntatibus,vt in relictis pijs, præmiſsis tamen prius: Quid irregularitas ſit, & quot eius ſpecies, & quid delictum occultum.

1 Irregularitas igitur † nil aliud eſt, quàm impedimentum canonicum directè ordinū ſuſceptionem impediens,nec non ſuſceptorum exercitationem, vt probauimus in Tract.de Irreg.cap.1.nu.1.

2 Quatuor autem † eius ſpecies ſunt, vt aſſeruimus,eodem cap.§.2.nume.2. nam naſcitur aut à vitijs animæ,aut corporis,aut famæ,aut rei.

3 Occultum autem † delictum illud dicitur, quod ad rem noſtram pertinent, quod nec per iudicis ſententiam,nec per confeſsionē rei factam in iure, nec per rei euidentiam, notum eſt,& manifeſtum,vt habetur in c. veſtra,de cohabit.Cler.& mul & c.fin. eodem occultum etiam dicitur, eſto actio, ex qua delictum naſcitur, & irregularitas manifeſta,& notoria ſit,delictum autem occultum exempli gratia. Quis excommunicatus eſt, vel alia cēſura irretitus,& id ignoratur, hic ergo, vbi celebrat, celebratio illa manifeſta eſt,ignotum vero eſt delictum,ſ.quod ſic affectus celebret: in hoc igitur caſu delictum occultum erit,ita communiter DD. concludunt.His præmiſsis de irregularitatis animi diſpenſatione, & deinceps aliarum agamus.

4 Primùm igitur † Epiſcopus (quod pro regula ponimus) diſpenſare poteſt in omnib. irregularitatibus, quæ ex delicto occulto proueniunt:hæc enim facultas à iure nouiſſimo lato à Tridentina Syno.ſeſſ. vigeſimaquarta,de reform.capit.6.tradita eſt, idque expreſsè:ſic enim dicitur ibi, Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus,& ſuſpenſionibus à delicto occulto prouenientibus, excepta ea,quæ oritur ex homicidio voluntario,& exceptis alijs deductis forum contentioſum,diſpenſare. Hæc ibi,ex quibus patet,Epiſcopis facultatem hanc diſpenſandi à S.Synod. traditam in irregularitatibus,ex delicto occulto prouenientibus.

Diſpenſare igitur poteſt cum eo, qui irregularis factus eſt ob membri mutilationem; fit enim quis irregularis hac ratione, vt tradunt communiter DD. in Clem. vni. de homic.& vt nos probanimus in Tract.de Irregular.capitulo quarto,num. 3. & facit c.fin. de homi.lib.6. Non enim Tridentina Syno. prohibet cum mutilante diſpenſare, ſed tantum cum homicidio voluntario.

Item cum irregulari facto ob homicidiū non voluntarium occultum, quod cōtingit, vbi quis ſe defendendo, moderationem inculpatæ tutelæ egreſſus eſt, vel rei illicitæ operam dabat, vel licitè, ſed cautionem,& diligentiam debitam non adhibuit, vt probauimus in Tract.de irregular.cap.33.num.4. modò prædictis caſibus homicidium vel mutilatio occulta ſit.

Ter-

Tertio dispensare cum eo potest, qui per saltum promotus ad ordines celebrauit, vbi etiam delictum occultum, vt probauimus in eod. Tract. cap. 38. nu. 5.

Quartò, vbi ordines furtiuè quis suscepit eodem tract. cap. 39. num. 3. Sicut etiam cũ eo, qui vno die quatuor ordines minores, cũ Subdiaconatu, vel duos sacros suscipit: & id occultum est, vt habetur in eodem capit. 39. §. 1. numero 31. sicut etiam cum eo, qui exercuit ordinem, quem non habet, sed occultum id erat, vt dixit Trid. Synod. cap. 6. supra. Possunt tamen, quo ad ordinem susceprum, quam suscipiendum est, aliàs in Tracta. de Irregul. capit. 37. in fine, contrarium senserim, secutus Nauar. ibid. qui non meminit huius cap. licet.

Quinto, cum eo, qui ordines, minores suscepit ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, vel dignitati, vel à censura irretito, vel schismatico, vel hæretico, vel deposito, degradatovè, vt asseruimus in eodem Trac. cap. 40. per tot.

Sextò cum irregulari, ob id excommunicatus, suspensus, interdictusvè sciens celebrauit, eodem Tract. cap. 41. Sicut etiam cũ suspenso; quoniam vel extra tempora, vel ante legitimam ætatẽ, sacros ordines suscepit, vel sine litteris dimissoris à suo Episcopo, & deinceps celebrauit per Bullam enim Pij II. suspensus est, & sic suspensus celebrãs fit irregularis; sicut etiam cum eo, qui cẽsura, itidem constrictus ordines suscepit, vt in eodem Tract. asseruimus, cap. quadragesimosecundo, num. 2. & cum violante interdictum, eodem cap. §. 1. Et ad summam cum omni, qui est irregularis ob aliquod occultum delictum, ob potestatem tradicã à Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform. cit. cap. 6.

Hæc regula sic posita amplificatur, vt locum habeat, vt dispensare Episcopus possit cum irregulari facto, ob aliquod occultum delictum; etiam si delicti socius in iudicium vocatus sit, & condemnatus; res enim inter alios facta præiudiciũ alteri facere nequit, l. 1. C. res inter alios act. atque sic respõdit Nauar. de irregul. cons. 2. de sent. & re iudi. non enim ratio reddi alia ab ea, quæ ibi, ergo idem statui debet, a rgum. c. cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud, ff. ad leg. Aquil.

Secundo amplificatur, vt dispensare possit, esto delictum ad forum contentiosum delatum sit; sed tamen non probatum, idcirco absolutus, etiam falsis probationib. verba enim cum effectu intelligenda sunt, l. 1. §. hæc verba, & ibi Ias. ac DD. ff. quod quisque iur. Ex quo igitur Sancta Synod. ait ad forum contentiosum deductum, intelligi debet, & probatum, & ita Sayr. in tracta. de Cens. lib. 4. cap. 17. num. vigesimotertio, ver sic. Sextum est magis dubium, & Nauar. in cons. 2. de re iud. & Prax. Archiep. Neapol. cap. 66. nu. 5.

Tertio amplificatur, vt facultatem hanc dispensandi Episcopus suis Vicarijs concedere possit, quod speciatim tamen fieri debet, vt dicitur ibi, Aut Vicarium ad id specialiter deputatum; nõ enim per simplicem constitutionem Vicarij generalis transfertur hæc potestas; sicut nec etiam facultas beneficij conferendi, c. fin. de off. Vic. lib. 6. Poterit igitur Episcopus facultatem hanc aut suis Vicarijs, aut alteri, vt Pęnitẽtiario subdelegare, quo possit dispensare, vbi casus contingerit, ita Sacra Congregatio Card. super declaratione dicti Concilij respondit hic, & Nauar. in cons. 11. num. 3. cum seq. de priuil. delegare igitur hanc facultatem potest, idque meritò, ex quo enim ex officio, & priuilegio suæ dignitatis id ei concessum est, meritò alteri eam subdelegare potest, cui enim competit & officio, vel priuilegio suæ dignitatis, quem dispensare, per alium id facere potest, vt dicitur in c. fin. de off. ordin. & Nauar. eodem, & Nos supra, & Prax. Archiepis. Neap. c. 66. num. 16. & nume. 20. per l. si quis ita, §. 1. ff. de testamen. tut. & l. si quis id quod, ff. de iurisdict. omn. iud. Vicarius autem alteri nudum ministerium subdelegare potest, ita Prax. eodem capitu. numero 25.

Quarto facultatem hanc Episcopus alteri delegare potest, quo secus dispenset in huiusmodi irregularitatibus, in quas Episcopus incidit, ita Congregatio ibidem declarauit, & ratio ea est, quoniam Episcopus in hoc delegatus est ad vniuersitatem causarũ, & vicem delegantis gerit: ergo subdelegatus vice primo delegantis fungitur, præsertim, qui per cit. c. fin. de off. ordi. facultatem subdelegandi habet. Ab Archiepiscopo etiã suo absolui poterit; eius enim ordinarius est, ita Abb. ac DD. in c. pastoralis, de off. ord. & eadem Prax. capitu. sexagesimosexto, numero 23.

5 Excipitur tamen primo, † vbi delictum occultum non est, vel quia delinquens in iudicio est illud confessus, vel per se sententiã iudicis est ita declaratum, & sententia diffinitum, vel quia notorium facti, idest (his enim modis non occultum delictum mea sententia dicitur iuxta, c. fi. de cohabita. cler. &

mul.

& mnl. è contratio occultum argum. Institu. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur.) In hoc enim casu, nec Episcopus dispensare potest: id quod ob eam rationem fit, nec scandalum detur, si dispensatus in foro cōscientiæ, quo casu dispensatio paucis nota est, diuina, alia vè per irregularitatē prohibita faceret. Vel igitur duo, tresvè delictum sciant, non tamē desinet id esse occultum, & ita Sayr. lib. quarto, cap. decimoseptimo, nume. vigesimoprimo. Quare delictum occultum non est, si antequam dispensetur ad forum contentiosum deducatur, & probetur, exempli gratia non erat notorium delictum, sed tamen aliqui id sciebant, qui eum accusauerunt, estò igitur occultum sit, tamen quod in iudicium fuit deductum, & probatū dispensare Episcopus non poterit, si condemnetur, non enim in hoc casu distinguitur an occultum sit nec ne, & ita Sayr. ibidem, numero 29. versiculo Octauo.

Secundo excipitur in irregularitate ex homicidio voluntario profecta, vel homicidiū occultum sit, & in iudicium etiam non deductum; nam neque cum hoc Episcopus dispensabit, simpliciter enim S. Synodus loquitur, & non distinguit ergo, nec nos distinguere debemus, l. de pretio, ff. de publ. in rem act.

5 Homicidium autem voluntarium † ex delicto proficiscens, est homicidium voluntariè, & iniustè factum, vt colligitur ex Tridē. Synod. sess. 14. cap. septimo; de reformat. vbi prohibet, ne vllo tempore cum irregulari ob id dispensetur; sic enim inquit, Cum etiam, qui per industriam occiderit, & per insidias, ab Altari euelli debeat, qui sua volūtate homicidium perpetrauerit; etiam si crimen id, nec ordine iudiciorum probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoueri possit, nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiam si cura animatum non habeant, conferri liceat; sed omni ordine, ac beneficio perpetuo careat. Hæc sancta Synod. ex quibus colligitur, homicidium voluntariū propriè, ac per se ex delicto proficiscens, vt sit, duo postulari. Primùm vt voluntariè factum sit; quod significant ea verba, Per industriam, & Per insidias. Alterum, vt iniustè, & dolo factum sit; quod significat verbū illud Crimen: Crimen enim delictum est, quod iniuste, seu iniuria factum est. Hoc igitur homicidium voluntarium ex delicto est, vt vidimus per Sanctam Synod. & ita DD. communiter concludunt. Cum irregulari ergo, ob tale delictum facto, dispensare ad ordines, & beneficia etiam curam animarum non habentia Episcopus non potest; vel homicidiū hoc indiciario ordine probatum non sit, nec publicum, sed occultum, vt ibidē sancta Synod. inquit, & quacunque ratione occultum sit, vt probauimus in Tract. de Irreg. ca. 33. §. 2. num. 2.

Quare qui homicidium commisit, cum aliter euadere nō posset, seruata moderatione inculpatæ tutelæ, & si homicidium voluntarium est, quod tamen non per se est tale, nec est delicto proficiscitur, homicidium voluntarium non est, nisi per accidens.

Sicut id quod committitur à Iudice per sententiam iustam, vel à Milite in bello iusto. Hinc fit, in primo casu, nullam irregularitatem contrahi per Clem. prima, de homi. In posterioribus duobus casibus, estò irregulares fiant, non tamen pertinere irregularitates, inde ortas ad cit. c. liceat Episcopis, quidem ex delicto non proficiscuntur; & idcirco cum ipsis dispēsare Episcopus nequit; ex quo per sanctam Synod. facultas ei tribuitur dispensandi in irregularitatibus, quæ ex delicto proficiscuntur, cuiusmodi prædictæ non sunt.

Sublimitatur tamē, vbi quis se defendendo, egrederetur moderationem inculpatæ tutelæ; etsi enim ex delicto est, & homicidio, non tamen voluntario est per se, ac propriè, quo casu prohibitum est Episcopis dispensare, sed per accidens, & idcirco vbi occultū est dispensare hic Episcopus poterit. Ob eādem rationem & cum eo irregulari dispensare potest; qui illicitæ rei operam dans homicidium commisit, vel diligentiam debitā adhibuerit; sicut etiam vbi licitæ rei operam daret, & diligentiam non adhibuit; non enim homicidium voluntarium per se est, ac propriè, quod committitur, vbi ab initio, quis volebat interficere, quod neuter prædictorum studebat, & quoniam Sancta Synod. hoc non prohibet, ob eam rem dispensare in his irregularitatibus Episcopus poterit.

Tertio Episcopus dispensare non potest cum eis, qui subditi eius non sunt: facultas enim hæc ipsi conceditur, habito respectu ad subditos per illa verba, Quoscunque sibi subditos; ergo secus quo ad alios: limitata enim causa, limitatum producit effectum, l. in agris, ff. de acquir. ter. dom. & l. fi. ff. de calum. & cui verba legis nō conueniūt, nec dispositio, c. indemnitatibus, § penul. de elect. lib. 6. & l. 4. §. solum, ff. de damn. infect. & Fely. in c. non nulli, num. 31. de rescript. & ita Nauar. in cons. 31. de pœnit. Quare, nec cum regularibus exemptis dispensare poterit, ita Prax. Archiepis. Neap. cap. 66. n. 19.

Quartò Episcopus dispensare nō potest, etiam tum subditis extra diœcesim;nam sancta Synod.promittit id ei in diœcesi sua, vt ibi dicitur;ergo extra eam non potest; nam nec pontificalia in aliena diœcesi exercere potest,vt habetur apud eandem Triden.Synod.sess.6.de refor. cap.5. Quamuis melior ratio est,quod ita sancta Synodus statuit,fauore residentiæ, cuius gratia residens Episcopus alia priuilegia habet,vt suo loco, vidimus supra.Id quod locum habet,vel Episcopus diœcesis id concederet, ita Prax.eadem cod.cap.numero 17.esto de licentia in in sua alterius subditum possit,ita ibidem .

Quintò Episcopus dispensare non potest eum prædictis extra forum conscientiæ, nā sancta Synod.facultatem ei tribuit,vt habetur in eadem cap.6.in foro conscientiæ; ergo aliàs secus.
7 † Dispensare autem in foro conscientiæ,& dare facultatem talem,nil aliud est,quam dispensare ; & dare facultatē dispensandi, ita vt dispensatio in illo tantū foro prosit: quare in foro exteriori perinde habetur,atque si dispensatum non esset, ita de communi sententia testatur Nauar.in cō sil.vndecimo,num.2. de priuileg. Hinc vbi facultas huiusmodi conceditur ab officio Pœnitentiariæ iubetur,vt dispensatione data literæ scindantur; non enim fidem faciunt in exteriori foro,extra forum pœnitentiæ. igitur decretò tamen fiet,ita Prax.Archiepisc. Neap.eod.cap.num.18.

Postremò facultatem hanc non habet Episcopus,vbi Cōcilium Tridentinum in sua diœcesi receptum non est,ita sacra Congregatio hic declarauit; nō enim beneficio eius frui meretur,qui respuit beneficium ipsum conferentem iuribus vulgaribus,sed de dispensationibus irregularitatibus ab occulto delicto proficiscentibus satis. iam videamus an Episcopus dispensare possit in irregularitatibus , quæ ex delicto non occulto proficiscuntur ; id quod in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1 *Episcopi regulariter dispensare non possunt in irregularitatibus à delicto notorio,manifestovè proficiscentibus.*

2 *Episcopi in quibus irregularitatibus ex delicto in infesto prouenientibus,dispensent .*

Argumentum à maiori ad minus non valet in dispensatione.

§ III.

1 §. † Tertiò Episcopus dispensare potest in irregularitate profecta à delicto notorio,manifestovè : in his casibus primum cum eo irregulari, qui ob id irregularis factus est,quod per saltum ordines suscepit, vbi non celebrauit;sic enim inquit Trident. Synod.sess. vigesimatertia, de reforma.cap. decimoquarto,in fine. Cum promotis per saltum,si non ministrauerint. Episcopus ex legitima causa possit dispensare . Ecce hic apertè , & expressè facultatem tribui Episcopo dispensandi cum promotis per saltū; hac tamen conditione,si nō ministrauerint, scilicet post ordines per saltum susceptos .

Per saltum autem promotus hic esse dicitur, qui anteriori,seu priori ordine omisso , posteriorem suscepit;vt si omisso Subdiaconatu,Diaconatum,seu Presbyteratum suscepit vel maiores ordines,ante minores: gradatim enim suscipi debent, scilicet primò minores ordines: deinde maiores, vt tradidimus in Tract.de Cens.cap.38.numero 1. & supra in materia ordinis,& de suscipiente primam tonsuram ante alios ordines,dixit sacra Congregatio eodem cap.14. si ergo sic ordinatus non celebrauit,cum hoc Episcopus dispensare potest, vel delictum manifestum sit,non enim distinguit Sancta Synod.ergo nec nos distinguere debemus,l.de pretio.ff.de publ.in rem act.

Postremò vbi delictum occultum est ,facultas dispensandi traditur in capit. 6. sess. vigesimaquarta , de refor.

Secundo Episcopus dispensare cum eo potest,seu in irregularitate contracta ab eo qui ordines furtiue suscepit , modo tamen excommunicatio lata non sit ab ordinante in eos,qui sic ordines suscipiunt,ita habetur in c.de eo,qui ord.fur.suscepit,& ita DD.ibi not.& Ego in Tract.de Irregul.cap.34.numero 3. vers. Aut ordines : & quamuis vix manifestum id esse possit,non tamen est impossibile,potest enim occultum esse ipse ordinanti,non autem alijs.

Item si excommunicatio lata est, sed habitum regularē suscepit,& per aliquod tempus laudabiliter in eo conuersatus sit,ita dicitur eodem c.1.vers. Si verò;& Nos eodem cap.furtiuè autem ordines suscipere dicitur qui sine voluntate ordinantis, & sine scrutinio,& examine latenter se ingerit multitudini ordinādorū & sic ordines recipit,vt declarauit Gloss.in eodem c. 1. in verb. Furtiuè,& Abb.in rub.eodem,& Diaz. in Pract.

Crim.

Crim. Canon. cap. 25. & Nos eodem cap. 39. num. 1. si ergo manifestum erit hoc delictum virtute huius canonis, Episcopus dispensabit, si occultum per cit. cap. 6. sess. 24. de reformatio.

Si etiam quis irregularis factus est, ob id, quod ex officio ordinem, quem non habebat, exereuit, cum ipso Episcopus dispensare in suscepto ordine potest; esto delictũ manifestum sit; sicut etiam ad beneficium simplex, ne mendicet, vt habetur in c. 2. de Cleri. non ordin. min. Secus autem quo ad suscipiendos, nisi delictum occultum esset ob capit. 6. de reform. sess. vigesimaquarta, apud Triden. Synod. estò in tract. de Irreg. cap. trigesimoseptimo, in fine, de exceptione hac occulti nihil dixerimus. His casibus exceptis, aliàs in irregularitate orta ex delicto manifesto dispensare Episcopus non potest.

Ex iis, quæ diximus constat Episcopum dispensare non posse in irregularitate animi
2 orta ex non delicto. † Nec facit si dicatur, ex quo potest Episcopus in irregularitate orta ex delicto occulto, quod maius est, multò magis in irregularitate orta ex non delicto, argum. Auth. multo magis, C. de sacrosanct. Eccles. nam in materia dispensationis argumentum de maiori ad minus non valet, vt DD. tradunt, quos refert, ac sequitur Quin. Mandos. in tract. de signat. grat. in verb. Dispensationes, vers. In materia dispensationum; etenim ex quo à iure disceditur, meritò potestas dispensandi, vt odiosa, restringitur, c. 1. §. ille vero, & ibi no. de fil. presby. Quare ex quo Episcopis permissum est in irregularitate ex delicto orta, vt dispensent, non autem in orta ex non delicto, meritò in illa, & non in hac dispensabunt.

Non igitur cum neophyto Episcopus dispensare potest, vt probaui in Tract. de Irregular. cap. 2. §. 2. vbi quis nam neophitus sit ibidem declarauimus. Non etiam cum illiterato, vt in eodem Tract. asseruimus, cap. 3. §. 2. Non cum Iudice, nec cum alijs, qui aut re, aut verbis, & quacunque ve alia ratione, ad homicidium, mutilationemvè iustè faciendam, opem tulerunt, vtpotè cum fisco, aut accusatore, cum Aduocato, Procuratore, cum testibus, cum satelitibus, & huiusmodi, qui iusti homicidij, aut mutilationis causa fuerunt, vt tradidimus id abundè in eodem Tracta. capitulo quarto, cum multis sequent.

In irregularitate tamen orta ob id, quod quis neophitus sit, an cessauerint causæ, quibus irregularis fiebat, ex morum qualitate, & pietate ipse Episcopus arbitrabitur: Ex quo enim præscriptum non est, à quo fiat, ipse Episcopus faciet, argum. l. 1. ff. de iur. delib. & c. de causis, de off. deleg. atque sic probauimus in eodem Tract. cap. 2. num. 4. Sed de dispensatione huius irregularitatis hactenus, ad irregularitates, quæ à vitio corporis descendunt, transeamus.

S V M M A.

1 *In bigamia similitudinaria Episcopus dispensare potest, & quid de alia bigamia.*

2 *Dispensare potest Episcopus ad ordines minores, & ad beneficium non curatum; non tamen ad Canonicatum cum illegitime nato.*

§. IV.

§. Quarto in irregularitate orta ex vitio corporis, Episcopus in his casibus di-
1 spensare potest; † Primò cum irregulari ob bigamiam similitudinariam, vt scilicet minores ordines, maioresque suscipiat, vt de his habetur in c. 1. qui Cler. vel vouent. & de illis, c. 2. eod. vt inquiunt DD. citati à me in Tract. de Irreg. cap. 56. §. septimo, num. 2. vers. Excipitur tamen, vbi & quidam de cõmuni sententia testatur. (Bigamia autem similitudinaria ea est, quæ contrahitur ab ijs, qui solemni voto obligati, vxorem ducunt, & eam cognoscunt, vt probaui eodem cap. §. 3. nume. 2.) Qui ergo ordinem sacrum suscipit, vel in religione aliqua professus est, ac matrimonium deinceps contrahit, ob bigamiam inde ortam, irregularis fit, quo cũ, vt dixi Episcopus dispensabit.

Item in bigamia vera, & interpretatiua in minoribus ordinibus suscipiendis, & in maioribus susceptis exercendis, vbi maxima causa esset dispensandi, ita DD. citati à me eodem cap. 56. §. 7. num. 2. vers. Contrariam tamen opinionem.

Vera autem bigamia est, quæ contrahitur ex duobus matrimonijs validis, & cõsumatis, vt dixi eod. cap. 56. §. 1. Interpretatiua autem ea est, quæ contrahitur, aut ex duob. matrimonijs consumatis, quorum aliud validum, aliud inualidum est, aut ex vno matrimonio contracto cum vidua, à priori marito, vel ab aliovè corrupta, & deinceps est cognita, aut ex vno matrimonio contracto cum virgine, sed à marito cognita, postque ab alio fuit corrupta, aut ex duobus matrimonijs inualidis, sed consumatis. Quare si quis vnum matrimonium contrahat cũ vi-

dua, vel cum corrupta, sed inualidum, vel laicus, vel in minoribus constitutus sit, bigamiam hanc non contrahet, vt asseruit Naua. in cons. 1. de bigam. & Ego in eod. capit. 56. §. secundo.

2 Tertio † potest Episcopus dispensare ad ordines minores tantum, & ad beneficium non curatum, sed simplex non tamen ad Canonicatum cum illegitimo nato, vt habetur in c. 1. de fil. presbyter. & vt Ego probaui in eodem Tract. cap. 44. §. 2. num. 3. Illegitimè autem nati quot modis dicantur, declaraui in eodem cap. in initio, nume. 3. alios casus vide in c. 1. & c. 4. de corp. vit. aliàs autem in irregularitatibus ex vitio corporis descendentibus dispensare non potest Episcopus.

3 Verum † quod vitia corporis hæc, seu impedimenta sunt partim, quia quis membris caret ijs, quibus functiones ecclesiasticas exercere non potest, vel si ea habet inhabilia videntur ad easdem functiones, vel sic, deformia, vt scandalum præbeât. Partim quia vel ita quis morbo affectus est, vt eisdem rationibus impediatur, quib. impeditur quis obuia membrorum, vel quia asseritur, qui huiusmodi vitijs laborabat, sanus factus esse, vel dubitatur; ob eam rem in his omnib. casibus, si contingat dubitari, an ob mēbri defectum, vel inhabilitatem, vel ob morbi grauitatem ad ordines admittendus sit, vel permittendis, vt in susceptis ordinibus administret, vel an à morbo, quo impediebatur, liber existat, vel an deformitas membrorum sit talis, vt scandalum præbeat, in his omnibus casibus, an admittendus, reijciendus vè sit, Episcopus id arbitrabitur, vt probauimus in eodem Tract. cap. 52. §. 2. & cap. 55. num. 2. vbi & exemplis hæc illustrauimus, & ita Nauar. in cons. 1. nu. 3. de corp. vit. Si ergo quis Gibus sit, si Claudus, si torto naso, si Cicatricem in facie habeat, episcopus, hæc deformitatem tantam reddant, vel inhabilitatem, vt irregularis sit, ipsi arbitrabitur: sicut eam, qui Comitiali morbo laborat, an liberatus sit, ad quam rem iudicandam, medicorum iudicio vtetur, cuique enim in sua arte experto credendum est, l. septimo mense, ff. de stat. homi. Sed de dispensatione hac satis, de dispensatione autē, quę oritur ex infamia in Tract. de irregular. id egi abundè, iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Episcopi dispensare possunt in omnibus casibus, & irregularitatibus, vbi simpliciter, & eorum non facta mentione dispensandi facultas à iure traditur.*

2 *Sacerdotes dispensare non possunt, vbi à iure dispensandi facultas simpliciter traditur nullorum facta mentione.*

3 *Verba permittentia dispensationem, quæ nam sint.*

4 *Clausula teque absoluentes non tollitur irregularitatibus.*

§. V.

1 §. † Postremò Episcopus dispensare potest in omnibus irregularitatibus, atque casibus, vbi simpliciter à iure permissa est dispensatio; & nemini expressè concessa est, vt probabimus. Videtur tamen dicendū Episcopis, per ea verba potestatem dispensandi traditam non esse. Nam si per dispensationē, à iure discedimus, vt præmisimus, (Dispensatio enim communis iuris relaxatio est) at iuribus subiecti sunt Episcopi, c. 1. & c. fin. de constit. ergo ex quo expressa facultas eis non datur dispensandi, dispensare non posse videntur. Postremò, ex quo Episcoporū mentio non fit, non magis videntur posse dispensare Episcopi, quam Sacerdotes. Si ergo Episcopis liceret, & Sacerdotibus licere deberet, ex quo non magis Episcoporum quam Sacerdotum mentio fit.

Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet per ea verba, quib. simpliciter dispensandi facultas traditur, Episcopis traditam eam potestatem esse: Et hoc probatur argumento à numeratione partium ducto, quod validissimum est, §. omnium in Instit. de act. & ibi DD. not. & tot. de oblig. quę ex contract. vel quas, & tot. tit. de oblig. quæ ex delict. quas. Nam per ea verba dicendū est, aut potestatem dari Romano Pont. aut Sacerdotibus, aut Episcopis. De Rom. Pontif. non possunt accipi; nam eius auctoritas semper excepta est, c. significasti, de elect. & ipse est qui ea verba profert, & ius condit; & ei iuri subiectus non est, c. innotuit, de elect. & l. digna vox, C. de leg. & potest omnes irregularitates tollere; ne igitur superuacanea verba sint, de ipso intelligi nequeunt, ex quo in se potestatem omnem habet, atque sic dixit in re nostra, Abb. in c. at si Clerici, §. de

Adulte-

Adulterijs, num. 5. verſicu. Sed iam differentia, de iud.

Minus accipi poſſunt de Sacerdotib. vel
2 Parochis, † nam diſpenſare ad iuriſdictionem fori exterioris pertinet, vt dixit Ioann. Andr. quem refert, ac ſequitur Borgaſ. de Irregular. parte 2, in tit. An diſpenſatio ſit à lege diœceſana, an à lege iuriſdictionis. At ſimplices Sacerdotes, vel Parochi iuriſdictionem hanc non habent, ſed tantum in foro conſcientiæ, c. omnis, de pœnit. & vt probaui in Tract. meo de Cenſur. ob eam, ar minus, quàm fieri poſſit, ius offendatur, de ipſis ea verba non loqui, concludendum eſt, alioquin duo ſpecialia ſimul concurrerent contra l. 1. C. de dot. promiſſ. nam neceſſariò dicendum eſt primò datam eis iuriſdictionem fori conſcientiæ, deinde poteſtatē diſpenſandi, quæ duo iuri communi repugnant. Ex quo igitur de Romano Pont. accipi non poſſunt, minus autem de Sacerdotibus, concludendum eſt ad Epiſcopos ea verba pertinere, & per ipſa poteſtatem diſpenſandi eis datam eſſe, atque ſic DD. communiter concludunt Gloſſ. in c. paſtoralis, de Cler. excommun. minor. in verb. Diſpenſatum, & ſequitur Innoc. ibi ſicut etiam Abb. numero 8. & idem Innoc. in c. dilectus, num. 3. de temp. ord. verſ. Et dic forte melius (inquit ibi) vbi ius concedit diſpenſationem ſimpliciter, Epiſcopum diſpenſare poſſe, & ſequitur Abb. ibi num. 6. nam ait, & ipſe Epiſcopos diſpenſare poſſe, vbi ſimpliciter diſpenſatio permiſſa eſt, niſi & in hoc caſu Epiſcopis prohibitum ſit. Id aſſeruit in c. at ſi clerici, § de adulteris, num. quinto, verſic. Si verò expreſsè non indulget, nec expreſſe negat; nam inquit ibi ſi Canon dicat diſpenſationem fieri poſſe, licet expreſſe, alias non indulgeat, Epiſcopum diſpenſare poſſe. Idē in c. 2. de eo, qui cong. conſ. ſua, & in c. quiſquis, numero octauo, verſicu. Hoc dictum, de elect.

Sequitur hanc opin. Ioan. de Lignan. & Ioan. Calder. quos refert Abb. in end. verſ. Communis, & Pariſ. de confident. benefic. quæſt. 1. num. 108. cum ſeq. vbi alios plures numerat idem ſentientes: denique DD. communis ſententia hæc eſt. Idque meritò alioquin ea verba fruſtra fuiſſent à iure poſita; In iure autem nihil ſuperuacaneum eſſe debet, l. 1. C. de nou. C. faciend. Ab hac igitur ſententia non diſcedemus, iam, quæ hæc verba ſint, quæ ſimpliciter prolata, poteſtatem hanc tribuunt videamus.

3 Verba verò † quibus generatim, ſeu ſimpliciter poteſtas diſpenſandi ſignificatur, & traditur huiuſmodi ſunt, vt ſi dicatur. Diſpenſari poteſt, vel poterit, vel Diſpenſetur, vt dixit Abb. in cita. c. at ſi Clerici, §. de adulterijs, numero quinto, verſicu. Si verò expreſsè non indulgeat. Idem ſi dicatur Diſpenſatiuè id fieri poteſt, vt habetur in c. præterea licet, de ætat. & qualit. nam ait ibi Summus Pontif. Diſpenſatiue admitti poſſe ad Eccleſiam Parochialem, qui in minoribus ordinibus conſtitutus eſt. Idem ſi dicatur; Abſque diſpenſatione non admittatur ad electionem, vt habetur in cit. c. quiſquis, & ibi not. Abb. numero octauo, de electio. His igitur modis, ac ſimilibus non expreſsè; ſed tacitò diſpenſandi facultas Epiſcopis traditur; & ad ſummam vbi iura inquiunt, diſpenſationem fieri poſſe. Caſus autem huiuſmodi in iure, habentur in cita. c. præterea licet, & in c. 2. de eo, qui cognou. conſang. vxor. ſuæ ibi, Poterit ex diſpenſatione, & in c. cum ex eo, de electio. & in alijs ſimil.

4 At qui † an per clauſulam Bullæ inſeri ſolitam in collatione beneficiorum, vel aliarum gratiarum. Teque à quibuſcunque cenſuris abſoluentes, &c. irregularitas tollitur, vel ſuper ipſa diſpenſatum? Breuiter concludendum eſt, diſpenſationem non tolli, ita enim Nauar. in conſilio decimoſeptimo, de Cler. excommunicat. minor. & in conſil. quadrageſimoquarto, de ſentent. excommunic. & in Man. capit. vigeſimoſeptimo, numero 254. ſolum enim aufert impedimentum ortum à Cenſuris; nam & ſic Rebuf. in Prax. benefic. in declaratione formæ nouæ prouiſionis. Teque abſoluentes cenſuit; & Pariſ. de reſignat. benefic. libro quarto, quæſtione tertia, numero quarto, niſi enim exprimatur de irregularitate in ipſa diſpenſatum non intelligitur, vt allegati DD. inquiunt.

Idque meritò; nam nomine cenſuræ irregularitas non continetur, c. quærenti, de verbor. ſignificat, nec etiam nomine pœnæ quādoquidem impedimētum eſt irregularitas, & huiuſmodi pœua. Sed de diſpenſatione irregularitatum hactenus, ad diſpenſationem tranſeamus.

De Dispensatione Voti, materia ex qua Potestatis Episcopalis secunda, habito respectu ad iurisdictionem delegatam fori exterioris mixti. Cap. LVIII.

SVMMA.

1 *Votum quid sit.*
2 *Votum quotuplex sit.*
3 *Voti dispensatio quid sit.*
4 *Causæ quamobrem in voto dispensari possit.*

ECVNDO Episcopus dispensare in votis etiam potest. Verũ quò dilucidior cognitio hæc habeatur, quatuor præmittenda sunt. Primùm quid sit votum. Deinde quotuplex. Tertio quid Voti dispẽsatio. Postremò quæ causæ dispẽsandi.

1 Quoad primum igitur. † Votum est promissio deliberatè facta immediatè, mediatevè Deo de meliori bono.

Dixi promissio; nam quo quis voto obligetur, non sat est habere volũtatem vouendi. Exempli gratia ingrediendi in aliquam Religionem, vel visendi limina Apostolorũ, vel ieiunandi singulis sextis ferijs, vel donandi aliquid alicui Ecclesiæ, & huiusmodi, sed requiritur præter intentionem hanc, & voluntatem hoc vt serio promittatur, argum. c. litterarum, de vot. ibi enim cum quidam mortis metu perteritus hæc verba protulisset. Non diu hic morabor proponens in animo quod religionis habitum esset suscepturus aliquando, Romanus Pont. hac de re cõsultus, an voto hic obligatus esset ad ingrediendam religionem, respondit, nõ posse hunc transgressorem voti iudicari, si non impleat, modo plus in voto non sit processum. Ecce hic apertè haberi, non sat esse habere intentionem vouendi, sed necessariò requiri, vt quis voueat, atque sic ibi not. quare qui haber intentionem ingredi monasteriũ, donandive aliquid alicui Ecclesiæ, & nihil præterea facit, intentione hac non obligatur per cit. c. litteraturam; idq; meritò, nondum enim votum hoc est, & promissio. Eadẽ ratione qui diceret, Ego volo fieri presbyter, vel Regularis, & huiusmodi non idcircò obligatur ad ea facienda, nõ enim sat est ad obligandum, velle quem quid piã facere, vbi id se facturum non promittit; sicut nec peccat qui voluit ire ad audiendam missam, vel concionem, si deinceps eo non iuerit.

Dixi Deliberatè facta; si enim quis non animaduertens voueat quid piam voto non obligatur. Quare qui vsu rationis carent, vt furiosi, vouere nequeunt. Hinc cum pueris facilè dispensatur in voto: quandoquidem facilitate potius quadam, quam arbitrio discretionis vouisse cẽ sentur, vt in c. 2. de vot.

Dixi Immediatè, mediatevè facta Deo, quò comprehenderentur & vota, quæ fiunt ipsi Deo, & quæ facta sunt alijs Sanctis; nam & ipsis facta, Deo facta censentur per suos Sanctos, in quibus gloriosus, & laudabilis, etiam est: hinc honor, qui Cubiculario Romani Pont. fit, & ipsi Romano Pont. factus censetur, ex quo propter ipsum factus est, atque sic dixit Tolet. lib. 4. in Institu. Sacerdot. capit. decimoseptimo, nume. 8. vet. sic Quartò.

Dixi De meliori bono, quoniam aliàs factum non obligat; si enim quis simpliciter voto se obliget ad vxorem ducendam, vxorem tantum non ducere, & continẽtiam seruare potest, & ordini sacro initiari, & in aliqua religione profiteri; hæc enim meliora sunt voto vxoris ducendæ, vt Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de Sacram. Matrimon. Canon. 10. asseruit. Si quis dixerit, ait enim ibi, statum coniugalem anteponendum esse statui virginitatis, vel cælibatus, & nõ esse melius, ac tutius manere in virginitate, ac cælibatu, quã m iungi matrimonio, Anathema sit. De meliori bono igitur vota esse debent, alioquin non obligant. Et de hac primo satis.

2 Quoad secundum, scilicet † quotuplex votum sit, breuiter concludendũ est duplex esse. Nam aliud est solemne, Aliud non solemne, vt dicitur in c. vnic. da vot. lib. 6. Votum solemne duobus modis fit. Ordinis sacri susceptione, & in aliqua religione à Roman. Pont. probata expresse tacitò vè facta professione.

Nõ solemne votum autem subdiuiditur; nam aliud est votum continentiæ, seu castitatis, aliud non continentiæ; & huius aliud personale, & aliud reale, aliud mistum est. Personale illud dicitur, vbi persona inprimis corporis labores patitur, vt si quis voueat se sexta feria ieiunaturum, vel inseruiturum ægrotis, pauperibus, & huiusmodi; his

his enim actionibus corporis inprimis patitur. Reale verò eſt, quod ſumptibus rei familiaris inprimis adimpletur, vt votum diſtribuendi paratam aliquarum facultatum in pauperes, in ædificia Eccleſię, & ornamenta ipſius. Hi enim potius ad rem familiarem pertinent. Mixtum denique eſt, quod ſoluitur, & corporis laboribus, & rei familiaris ſumptibus, vt votum peregrinationis, exempli gratia ad ædem ſacram Beatiſsimæ Virginis Lauretanæ, vel ad Terram Sanctã, vel ad Sanctum Iacobum de Galitia, vel ad limina Apoſtolorum, vel ad pugnandum contra Thurcas, & Chriſtianæ religionis hoſtes: hæc enim vota ſoluuntur, & laboribus corporis, quos patitur in itineribus, & rei familiaris ſumptibus, vt per ſe patet, & habetur in c. magnæ, verſ. Tibi pro te, & ſuis famulis, de vot. nam ibi Romanus Pont. id ſignificauit, oſtendens votum peregrinationis mixtũ eſſe, & dum permutatur, rationem habendã eſſe, & ſumptuum, qui fierent in itinere, & laborum, quos paterentur; vt ſcilicet ſumptus in aliud opus ponantur, & pro laboribus itinerum, aliqua alia fiant. Idem habetur 10 c. quod ſuper his, eod. vbi idem dicitur de iis, qui Terræ Sanctæ ſuccurrere vouerunt. Hæc igitur vota mixta ſunt. Quod enim fit eundi ad aliquem pium locum, & aliquid offerendi duo vota ſunt, primum mixtu, & alterum reale, arg. l. obligationum. ff. de verbo. oblig. & de hoc itidem hactenus.

3 Quoad tertium † Diſpenſatio voti, eſt ſublatio voti, ex iuſta cauſa ab Eccleſię Prę lato facta; quamobrem vouens ipſum adimplere, aliudvè pro alio facere non tenetur.

Dixi Sublatio voti: vbi enim diſpenſatur, tollitur votum omnino, & quoad obligationem, & quoad eius materiam; quamobrem conuenit cum voti irritatione; & ita dixit Caietan. 2. 2. quæſt. 88. art. 10. verſ. Nota ſecundò, & art. 5 2. verſ. In eodem articulo ibi ad euidentiam conceſsit, & Cooar. in c. quãuis, de pact. par. 5. §. 3. num. 4. verſicu. Illud verum etit.

Dixi facta à Prælato ipſo Eccleſiæ quo ſeparetur à voti irritatione, quæ fit à perſona priuata, & non Eccleſiaſtica, vt à parente habito reſpectu ad votum liberorum, & à tutore habito reſpectu ad votum pupilli, & à curatore habito reſpectu ad minores, & à marito habito reſpectu ad vota vxoris, & è contratio ab vxore habito reſpectu ad maritum in ſuis iuribus.

Dixi ex iuſta cauſa, quamobrem etiã ſeparatur ab ea irritatione, quæ ſine cauſa fieri poteſt; quæ autem iuſtæ ſint diſpenſandi cauſæ infra declarabimus.

Dixi quamobrẽ vouens adimplere ipsũ non tenetur, quo ſeparetur à permutatione voti, & redemptione, quæ poſtulant, vt aliud fiat; non enim in permutatione, redẽptionevè voti obligatio voti tollitur, ſed ſolum voti mutatur materia, vt habetur in c. 1. cum ſequen. & c. licet cum quatuor ſequen. de vot.

At voti diſpenſatio tollit obligationem, & materiam voti, nec aliud pro alio facere debet, ita dixit San. Thom. ſecunda ſecundæ quæſt. 88. art. 10. in reſpon. verſ. Et ſi quidem abſolutè; nam ibi ait ſi determinatur abſolute non eſſe ſeruãdum votum, dicitur diſpenſatio voti; ſi autem pro hoc, quod ſeruandũ erat, aliquid aliud imponatur, dicitur commutatio voti. Ecce hic in diſpenſatione omnino nihil præcipi, vt fiat loco eius, quod quis vouerat. Sequitur eum Caiet. ibi verſic. Nota ſecundò, & Nauar. in tracta. de Iubili. not. 27. num. 2. nam ait diſpenſationem tollere materiam voti, permutationẽ verò ſolum materiã, remanente voti obligatione. Et de quæſtio. hac ſatis, iã quę cauſæ diſpenſandi ſint, videamus.

4 Quoad quartum, † cauſæ demum, quamobrem diſpenſatio concedi poteſt, & ſi præſcribi omninò nequeunt, ex quo certa regula in hoc tradita non eſt, ſed in arbitrio Prę lati eſt id collocatum, vt habetur in cap. 1. ibi Pendet arbitrio, &c. & ibi not. Abb. numero 2. de vot. & ſequitur Nauar. in Man, cap. 12. nu. 77. communis denique DD. ſententia hæc eſt, ad nonnulla tamen capita, vel potius ad quatuor cauſas reduci omnino poſſunt, ſcilicet vel ad cauſam efficientẽ voti, vel finem, vel materiam, vel formam, de quibus ſingulis nobis agendum eſt.

Quoad primum igitur, habito reſpectu ad ipſum vouentem in voto diſpenſari poteſt, vbi facilitate nimia vouit, quod contingit maxime in pueris, qui, eſſi rationis vſum habent, facilitate quadam nimia ſæpe vouent, atque ſic habetur in c. 2. de vot. vbi cõmutatur votum cuiuſdam, qui in puerili ætate, facilitate ductus, vouit. item vbi imbecillitas vouentis impedit, quominus votum factum adimpleatur; exẽpli gratia vouit quis ſe ieiunaturum per totum Aduentum, id quod ægrè facere poteſt, ob corporis imbecillitatem, vtpote quia caput ei ſæpius dolet, vel ſtomacum male affectum habet, ob eam rem cum hoc diſpenſari poterit, ita Nauar. eod. cap. 12, num. 77. idem dicimus in ſimilibus.

Secundo habito reſpectu ad finem, qui ſequi-

sequitur voti executionem, dispẽsatio quoque potest fieri, exempli gratia vouit quis, se per annum peregrinaturum; id quod si facit, redundat in damnum suæ familiæ, vel Reipubl. in hoc casu itidem, & rectè dispensabitur, arg. c. non est, de vot. vbi dispensat Summos Pont. cum Episcopo differendi voti absolutionem, seu executionem, ob id, quod ipso absente Vngariæ Regnum damnum pateretur. Idem si quis vouisset ieiuniũ quod si adimpleret, obire functiones, quas debet, non posset. Exempli gratia est Concionator, vel publicus lector, quorum alter concionari non potest, ieiunans alter verò non legere, vel pauper est, qui suis laborib. sibi, suæque familiæ victum parat, quem nõ pararet, si ieiunus esset. In his igitur, & huiusmodi casib licitè dispensabitur, arg. c. 1. & 2 iunct. c. non est de vot.

Tertio respectu habito ad materiam dispensari potest, vbi scilicet vel mala, vel inutilis est, vel maius bonum impedit, vt dixit S. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 10. in fine, & sequitur Caiet. ibi, & declarat in initio, exempli gratia vouit Imperator, se visitaturum limina Apostolorum Vrbis. Planè si periculum est, ne ab hostibus Imperij bellum moueatur ipso absente, in hoc casu licitè dispensabitur: maius enim bonum est tueri imperium, quam visere illa loca; sicut etiam maius bonum est, vt pax inter duos maximos Principes concilietur, per matrimoniũ contractum cum vno ex illis Principibus cum filia alterius Principis, quam continentiã seruare, quam ipsa filia vouerat, licitè igitur & hic dispensabitur in voto continentiæ, ob maius bonum, quod consequitur. Item vbi malum redditur votum, si executione mandetur, vt si quis vouisset quantitatem magnam pecuniarum se daturum cuidam Principi, quo Christianam religionem tueatur, & hostes Christianæ fidei prosequatur, antequam vero votũ adimpletum sit Princeps ille hæreticus fiat, malum enim esset, si tunc adimpleretur; Dispensatio igitur, & hic locum habere poterit. Postremò dispensari poterit in voto, quod inutile redditum est; vt si quis votum faceret ædificandi aliquam Ecclesiam in aliquo loco, & antequam ædificetur locus ille ab hæreticis, seu à Thurcis occupatus est, inutile enim votum hoc redditum est.

Postremò habito respectu ad formam; dispensari potest, vbi si seruetur qualitas voti damnum sequitur. exempli gratia votum quis fecit, se nudis pedibus ædem Sanctissimæ Mariæ Lauretanæ visurum; quod enim pedes offendi lapidibus spinis, huiusmodique impedimentis alijs possunt, vnde inhabilis ad functiones suas obeundas redditur, ob eam rem dispensari licitè cum hoc poterit: obsequium enim Domini rationabile esse debet, vt inquit Apostolus. Idem dicimus de eo, qui hyemali tempore subocula tantum indutum se visurum aliquam Ecclesiam vouit; nam ob periculum morbi dispensari in hoc poterit, & de eo, qui vouit in hebdomada Sancta, post comistionem factam in die Iouis eiusdem hebdomadæ, se non commesturum, neq; biturum, nisi in Sabbato Sancto post campanæ sonum; nam sæpius deficiunt, qui hæc vota faciunt, vt vix recreari deinceps possint. His igitur, & huiusmodi casib. licitè dispensabitur. Et de his hactenus. iam rem ipsam aggrediamur.

S V M M A.

1 *Episcopus in votis dispensare potest, quod pro regula habebimus.*

§. I.

His præmissis, iam videamus, in quibus casibus Episcopi dispensari possint.

1 †Pro regula igitur habebimus Episcopos in in votis dispensare posse. Primo per c. s. de vot. ibi enim de dispensatione voti agens Romanus Põt. inquit ante permutationem factam pendere ab arbitrio eius, qui præsidet, an permutari debeat; & deinde probabili causa legitima existente, debere deinceps dispensare. Ecce hic permutationẽ voti ei permittit, qui præsit, vbi legitimam permutandi causam tueatur; ergo Episcopos facultatem hanc habere concludendum est, nam de se ipso, idest de Romano Pont. dubitationem hoc non habet, & lex debet esse de re dubia, l. quod labeo. ff. de Carbon. edict. Præterea ad Episcopum scribit, quid faciendum sit in eius voti permutatione (ab Episcopo enim fuerat hac de re consultus responsio enim ad interrogationem accommodari debet, arg. §. præterea in Institu. de inutil. stipol. Addo si contrarium diceremus scilicet de Episcopo non intelligi, Episcopũ eum, qui Romanum Pont. consulerat adhuc dubitare potuisse, quinam Præses ille esset. Per eum Canonem igitur solutio quæstionis propositæ habetur. Et quod per eum Canonẽ Episcopus in voto dispensare possit,

ſit,not.Gloſſ.ibi in verb.Arbitrio, in fine,& ſequitur eam Abb.& notanda monet Inno. ibidem.& pro certo habet in alijs votis Epiſcopos diſpenſare poſſe,& ſequitur Nauar. in Man.cap.12.num.85. verſ.Secundo ibi in cæteris verò votis,& Tolet.libro 4.in Inſtit. Sacerdot.cap.19.num.11. Idem ait generatim Gloſſ.1.in c.non eſt eodem cõmunis denique DD.ſententia hæc eſt. Nec facit ſi dicatur in eo capite agi primo de permutatione voti, & non de diſpenſatione; nam qui permutat,diſpenſat, & ſequitur ibi Abb. ac DD. & quæ iuriſdictio in permutatione poſtulatur,eadem in diſpenſatione requiritur. Poſtremò conſuetudine hæc opinio recepta eſt,vt dixit Hoſt. in eodem c.1.quem refert, ac ſequitur Abb.ibi,num.ſeptimo, nam ait conſuetudine ſeruari,vt Epiſcopi diſpẽſent, ergo ab ea recedendũ non eſt;minime enim mutanda ſunt,&c.l.minime,ff.de legib.etenim diuturna conſuetudo pro lege habetur, l.diuturna conſuetudo, ff.eodem. Accedit, quod Roman. Pont.quædã ad vota ibi reſeruauit,in quibus ipſe,& non alius diſpenſet, vt infra videbimus,ergo ſecus in alijs argu. c.nuper,de ſent.excommu. prohibitio enim vnicus alterius conceſsio eſt, l.cum prætor, ff.de iud.& c.nonne, de præſumpt. Pro certo igitur habendum eſt;in alijs votis,cuiuſcunque ſpeciei ſint, Epiſcopos diſpenſare poſſe.Id quod ob huiuſmodi votorum frequentiam conceſſum ipſis eſt; ex quo enim hæc vota communiter fiunt,& indigent frequenti diſpenſatione,æquum fuit, vt Epiſcopi facultatem diſpenſandi haberent,quo ad ipſos homines facile confugerent:cuiuſmodi ſunt vota peregrinationum aliarum à reſeruatis,vt ieiuniorum,& huiuſmodi, ita dicit Sanct.Thom.ſecunda ſecundæ quæſt.88. art.duodecimo,in fine. In ieiunijs ergo,in peregrinationibus,in orationibus, in eleemoſynis, & huiuſmodi votis Epiſcopi diſpenſare poſſunt:iam exceptos caſus huius regulæ videamus.

S V M M A.

1 *Epiſcopus in votis ſolemnibus diſpenſare non poteſt.*

2 *Diſpenſare an poſsit cum eo,qui vouit,ſe non cõmiſſurum aliquod ſub pœna ingrediendi religionem.*

§. IV.

1 §. Regula propoſita, iam eius exceptiones videamus.† Primum igitur Epiſcopus in ſolẽni voto diſpẽſare non põt,c.cum ad Monaſterium, in fine,de ſtat.monac. vbi vix Romano Pont.licere, ſeu id poſſe cõcluditur:ergo multo minus Epiſcopo licebit; valet enim argumentum à maiori ad minus negatiuè,vt DD.communiter concludunt, c.cum in cunctis,de elect.Præterea ius alteri acquiſitum tollere Summus Pont.tantum poteſt,idque ex cauſa; ergo & hac ratione Epiſcopus in hoc voto diſpenſare nequit:tolleret enim ius Deo acquiſitum per obligationem voti factam,quod iuri repugnat;cõtractus enim in initio voluntatis ſunt, poſtea neceſsitatis,l.ſicut,C.de act. & oblig. & id, quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro adimi non poteſt,l.id quod noſtrum,ff.de reg.iur. Hinc maritus,qui ſine vxoris conſenſu cõtinentiam vouit, nullum vxori præiudiciũ facit,vt DD.communiter concludunt. Epiſcopus ergo diſpenſare non poteſt,vt Sacerdos vxorem ducat,vt ex dictis patet,neque monachus,ſeu regularis profeſſus.

2 Atqui † an Epiſcopus diſpenſare cum eo poteſt,qui vouit ſe non commiſſurum peccatum aliquod ſub pœna ingrediendi religionem & huiuſmodi? Planè concludendum eſt ipſum poſſe;nam eum diſpenſet ſuper voto illius peccati, quod eſt principale, multo magis ſuper acceſſorium,argumen.c.acceſſorium,de regul.iur.libro ſexto, & c. vnic. de conſecrat.Eccleſ.libro ſexto, & ita Nauar.in Manual.capitulo duodecimo, numero quadrageſimotertio.Secus ſi vouiſſet aliquam Religionem, ſi hoc illudvè peccatum committeret;nam votum Religionis principale eſt,& idcirco illud inſpicitur, argum. c.cum voluntate,de ſentent.excommunica. & l.non omnis,ff.ſi cert.petat. & ita Nauar. eodem in conſilio decimoquinto, eodem. Repugnare tamen videtur Couar.in c.quãuis,de pact.parte prima,§.tertio, numero duodecimo,viden.

Poteſt etiam diſpenſare Epiſcopus cum eo,qui paupertatem vouit, quò licitè acquirat,ita Nauar.in conſilio 9. de vot. Sed ad aliam exceptionem tranſeamus.

S V M M A.

1 *In voto continentiæ diſpenſare Epiſcopus non poteſt.*

2 *In continentiæ voto ad tempus Episcopus dispensare potest.*
3 *Votum de non ducenda vxore dispensatione Episcopus tollere potest.*
4 *Mariti in voto continentiæ sine vxoris consensu facto Episcopus dispensare potest.*
5 *Vxor irritare potest votú continentiæ mariti factum sine eius consensu & ratihabitione.*
6 *Presbyterum qui se facturum vouit, cum eo Episcopus dispensare potest.*

§. III.

1 SEcundò † Episcopua dispensare nõ potest iu voto continentiæ perpetuæ, seu castitatis, estò solemne vutum non sit, cum ob ratinnes allatas i priori exceptiòne, quę & hic locum habent, & idcirco locnm habere iuris dispositio debet, c cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. Tum quod Roman. Pontif. semper votũ hoc sibi reseruat, atque idcirco eam potestatem Episcopia non tribuit, c. nnper, de senten. excommnnic. atque sic DD. communiter concludunt. Quare si coniuges de communi consensn, atque consilio continentiam perpetuam vouerent, Episcopus dispensate cum ipsis non posset; obligantur enim eo voto, c. quod Deo Patri, 33. quæst. 1. atque sic inquiũt DD. & Nauar. in Man. cap. 12. nume. 59. versic. Trigesima secunda.

Excipitur tamen primo, vbi periculum incontinentiæ esset, & adiri Romanus Pont. non facile posset, tunc enim in hoc casu Episcopus dispensabit, ita Nauar. eodem cap. 12. num. 78. Idem in eodem casu, si castitatẽ quis vouisset, & postea vxorem duxisset, & matrimonium consumasset, concurrentibua enim proxime dictis, dispensare potest, vt debitum coniugale petat, ita Sylu. in verbo, Dispensatio. quæst. 15. versic. Ex quibus, & Azor. Instit. Moral. par. 2. libro 3. capitu. 51. quæstio. 1.

2 Secundò † excipitur, vbi cõtinentiam ad tempus vouisset; in hoc enim casu Episcopus dispensare potest; nam Romanus Pont. reseruat sibi tantum continentiæ perpetuæ votum, ergo non perpetuæ inferioribus Episcopis concedit, argum. c. nuper, de sentent. excommun. etenim prohibitio vnius, alterius concessio est, l. eum prætor, ff. de iud. & c. nonne, de præsump. & ita Syuest. in verb. votum. 4. q. 3. vers. Sextum.

3 Tertio † excipitur, vbi votum de non ducẽda vxore quis fecisset, vel de non nubẽdn; nam quod continentiæ votum non est, sed solnm de non ducenda vxore, ob eam rem in hoc Episcopus licitè dispensare poterit. Idem si votum fecisset de non tangenda muliere libidinosè; non enim votum castitatis est; nam votum castitatis amplectitur omnẽ copulam, & umnia, quæ prohibentur per sextum præceptum Decalogi; at votum hoc non itidem, ita Nanar. eod. cons. 42. de vot. & in Man. cap. 12, num. 43. versicu. Decimo quarto, & num. 26. etenim multis alijs modis incontinens esse potest sine voti fractione. Idem Nauar. in Man. cap. 23. num. 83. & in eod. cons. 42. qui & seruari in Pęnitentiaria, eod. nnm. 85. testatur.

4 Quartò † excipitur, vbi alter coniux, sine alterius coniugis consensu continentiam vouisset. nam in hoc dispẽsabit, quatenus pręiudicinm facit alteri coniugi; immo dispensatio necessaria non est;
5 † quandoquidem alter coninx irritare votnm hoc potest, atque sic dixit Nauar. eodem cap. 23. nume. 65. & num. 70. & in cons. 18. nnm. 10. de pœniten. Dixi autem quatenus est præiudicium alteri coniugi: non enim simpliciter, & omnino dispensare potest, cum vnum de reseruatis Papæ sit, & morte coniugis, qui illud vouit, seruare illud teneatur Quousque igitnr alteri præiudicium facit, ob rubórem debiti petendi, dispensabit.

Quintò excipitur, qni sacrum ordinem se suscepturũ vouit; nã hoc dispẽsari potest: nõ enim vouit castitatem per se, quia votum illud nõ sequitnr, nisi urdinis sacri susceptione, ita Azor. eod. cap. q. 2.

Postremò excipio quoad *peccatum de* fractione voti castitatis perpetuæ; nam Episcopus absolnere potest; & quiuis Sacerdos, non enim id peccatum iure, aut consuetudine reseruatum est, atque ita Sylu. in verbo, Votum, 4. quæst. 3. qui ita consuetudine seruari testatur ibi in versicu. Potestas, & Archid. idem sentientem refert.

6 Atqui † an Episcopus dispensare potest cum eo, qui vouit se presbyterum facturũ? Videbatur dicendnm non posse; nam votũ hoc continet votum castitatis perpetuæ, capit. primo, de vot. lib. 6. at in hoc non potest, ergo nec hic. Atqui contrarium concludendum est, s. Episcopum posse commutare hoc votum, aut dispẽsare, & hoc ob id, quòd non est de reseruatis Rom. Pont. de quib. habetnr in Extrauag. & si minus, de pœn. Nec repugnat ratio contraria: nam nondum vouit continentiam, quam tũc seruaturum vonet, vbi ordines snscipit, cit. c. 1. de vot. alioquin secus, & ita pluribus id egit Nanar. in

eodem

eodem capit. 12. nume. 47. & in consilio 28. de voto.

SVMMA.

1 *Peregrinationis vota ad limina Apostolorum, & Ierusalem, & S. Iacobum Compostella, & vltra Marinum ad Terram Sanctam recuperandam tollere dispensatione non potest Episcopus.*

2 *Peregrinationis votum faciendae tali tempore, an prorogari possit ab Episcopo.*

3 *Articulo mortis existente non potest Episcopus dispensare in voto reseruato Rom. Pont.*

§. IV.

1 Sic Tertio † Episcopus dispensare non potest in voto peregrinationis ad limina Apostolorum & Ierusalem, & ad S. Iacobũ Compostellae, & in voto facto vltra Marinũ ad Terram Sanctam recuperandam. Nam & huiusmodi dispẽsationem sibi semper reseruat Romanus Pont. & de voto vltra Marino habetur in c. ex multa, de vot. Peregrinationis autẽ nomine accipitur hic pro peregrinatione, quae pietatis gratia fit, vt id probauimus in Tracta. de Bull. Coen. Domini, par. 2. cap. 10. num. 2. Qui ergo ob aliam causam peregrinaretur, sub hac regula non contineretur.

2 Atqui † si ad praedicta loca votum eundi faceret tali tempore; vtpote post annum, vel etiam simpliciter, an Episcopus dispensare saltem posset, quoad tempus, scilicet, vt differat vouens hoc iter? Planè sine causa id fieri non posse censeo; nam dispensatio causa cognita fieri debet, vt praemisimus, & iusta causa dispensationis esse debet; ergo vbi nõ adest causa dispensare Episcopus non poterit; cessante enim causa priuilegij, cessat & priuilegium, c. cum cessante, de appell.

Verum quid si iusta causa adsit, vtpotè, quia vouens morbo impeditur, vel viaticũ non habet, vel carcere detinetur, vel alio iusto impedimento, quominus iter capere possit, an concedere Episcopus dilationẽ in huiusmodi casibus poterit? Videbatur dicendum, neque id posse; nam non potest in hoc voto dispensare, vt cõclusimus, ergo nec in hoc; accessorium. n. naturam sui principalis sequitur, & vouere iter ad aliquem locũ tali tẽpore videtur tempus illud accessoriũ.

Contrarium tamen suadent haec. Primo, quòd vouere iter aliquo tempore, duo continet aequè principalia, scilicet votum itineris, & votum tali tempore, ergo alterum alterius accessorium nõ est, se habet enim hic sicut debitor, qui tali tempore decẽ, vel huiusmodi summam debet; nam elapso tempore solutionis, adhuc obligatio remanet, l. celsus, §. idem, ff. de recept. arbitr. At si esset accessoria posito principali, & accessorium poneretur, et si ergo quo ad votum peregrinationis Episcopus dispensare non potest, quod est vnius speciei; poterit tamen in prorogatione temporis dispensare, quod est alterius speciei. Postremò facit c. quod super his, versic. Vnde credimus ibi, quod primis indulgenda est dilatio, de vot. ibi enim si, qui votum huiusmodi fecit, ad tempus impediatur, indulgendam ei dilationem temporis inquit ibi Romanus Pont. & quoniã non praescribit, quisnam indulgere debeat, & indulgeri, tamen posse ait, ad Episcopum id pertinebit, vbi enim quid iure conceditur dispensandum, & non praescribitur quis dispenset, ad Episcopum dispensatio pertinet, vt dixit Innoc. in c. dilectus communiter recept. de temp. ord. & ita quoque tenuit Nauar. in Man. cap. 12. nu. 7, in fine, & nos supra plurib. id probauimus.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut sumus in foro cõscientiae, & in hoc casu vouens dispensatione non eget; ex quo enim votum adimplere non potest, excusatur quousque impedimentũ cesset: impossibilium enim nulla obligatio est, l. impossibilium, ff. de reg. iur. & facit. l. 2. ff. si quis caut.

Aut agitur in foro exteriori; & in hoc casu, si quaeratur, an impedimentum legitimũ sit nec ne, planè Episcopus id declarabit; nam & in alijs impedimentis, & irregularitatibus, vt in vitijs corporum, & in morbis, an priora impediant aliqua ratione ordinũ functiones; & posterior, scilicet morbi, an cessauerint, arbitratur Episcopus, vt probauimus supra; esto in irregularitatib. praefectis à praedictis impedimentis, non dispẽset. Idẽ ergo & hic, non enim qui declarat, quicquam addit, l. haeredes palam, § penu ff. de testam. & in his duob. casib. posterior opinio locum habebit. Si verò quaeratur, an Episcopus dilationem dare possit; nequaquam id ipsum posse censeo; sed Roman. Pont. id reseruatum esse, concludendũ est, & hoc per cita. c. quod super his, iunct. c. ex multa, versi, Ad haec eodem de vot. nam in voto vltramarino, quid faciendum sit, Romanus Pont. docet, & ponit formam, quae seruanda est, vbi

vouens, vel perpetuo, vel ad tempus impeditur, & quoniam Episcopus, ad quem eam formam scripserat, dubitabat, an quis Prælatus, ea forma seruata, posset vouentes absoluere; hac de re consultus Romanus Pontif. respondit in cit. c. ex multa non pertinere absolutionem hanc, in illis casib. nisi ad eos, qui super hoc, mãdatum speciale à Sede Apostolica habent. Ecce hic solutionem traditam quæstionis propositæ estò igitur forma tradita in c. quod de his, seruetur dilatio tamen dari non potest, nisi à Romano Pont. vel ab eo, q à Rom. Pont. potestatẽ hãc delegatam haber per cit. c. ex multa. Nec facit si dicatur de absolutione agi, vbi impedimentum perpetuum est; non autem vbi ad tẽpus, vt in casu nostro; nã cit. c. quod super his tam formam tribuit in impedimento ad tempus, quam in impedimento perpetuo; & in eodem c. ex multa simpliciter dicitur, & seruata forma tradita cit. c. quod super his non licere absoluere, nisi ab eo, qui à Sede Apostolica potestatem habet; ex quo igitur ibi non distinguit de impedimẽto, ergo nec nos distinguere debemus, l. de pretio, ff. de publ. in rem act. Postremò dando dilationẽ etiam absoluit vouentem, scilicet à præscripto sibi tempore ad votum exequendum; quamobrem ad illud tempus exequi nõ tenetur. Ex quo igitur ibi dicitur absoluere non posse, qui auctoritatem non habet à Sede Apostolica, & de impedimento ad tempus accipiemus. Postremò id habetur expressum in c. non est. de vot. ibi. Non transgredi eum votum dici, qui auctoritate Apostolica distulit illud adimplere; & ibi agitur de voto vltramontano, quod Romano Pont. reseruatum est, ergo idem in alijs votis Apostolicæ Sedi reseruatis. Non igitur Episcopus hic dilationum dare potest, & in hoc casu prior opinio locum habebit.

3 Addo † nec cũ constituto in articulo mortis Episcopum dispensare posse in votis Romano Pontif. reseruatis; nam nihil obest, eo casu, si cum ipso non dispensetur; ex quo salus animæ non periclitatur, damnumvè patitur: quod contingeret, si nõ daretur facultas absoluendi à casibus reseruatis, & censuris, vt Triden. Synod. tradidit, sess. decimaquarta, cap. De casuum reseruat. atque sic dixit Syuestr. de Sacerdote in verbo, Votum, quarta quæstione secunda, versicu. Decimo.

S V M M A.

1 *Episcopus dispensare non potest cum eo, qui religionem se ingressu͂ru͂ vouit, quæ regula quousque pateat declaratur.*

2 *Votum factum ab impubere irritari potest à patre, esto deinceps pubes factus sit.*

§. V.

1 Postremò † Episcopus dispensare cum eo non potest, qui religionẽ vouit, quip pe quia & votum hoc Romano Pontifici reseruatum est.

Excipitur tamen vbi religionem arctiorem vouisset; nam Episcopus dispensare potest, vt laxiorem ingrediatur, ita inquit Syluestr. in verb. Votum, 4. q. 3. versi. Sextum, & Nauar. in conf. 40. & conf. 41. de vot. & Caiet. 2. 2. q. 189. art. 1. in littera B. & idem Nauar. in conf. 4. de reg num. 23. versic. Sexto, quod licet solus. Idque meritò; votum enim de ingrediendo religionem duplex est, alterum de ingrediendo religionem, & hoc Papæ reseruatum est. Alterum de ingrediẽdo hanc, vel illam religionem, & in hoc casu nõ est Papæ reseruatum; non enim id inter cautum est. Quare in hoc poterit dispensare, vt æqualem, vel laxiorem ingrediatur; non enim tollit ob id religionis votum.

Dispẽsabit igitur cũ eo, qui arctiorẽ vouit, vt laxiorem ingrediatur; & cum eo, qui hanc vouit, vt aliam ingrediatur ob prædicta. Item dispensare cum eo potest, qui arctiorem religionem vouit, cum esset in laxiore, ita Sylue. eodem, & Nauar. in cit. consil. 4. nam nõ est votũ religionis, sed votum de transitu de vna religione ad aliam.

2 Excipitur postremò, † vbi qui religionem vouit, pubes nondum erat, vel pubes enim deinceps factus sit, & existimauerit; votum valere, & velit illud exequi, si tamen pater vult illud irritare, potest. Nã etsi in ea ætate est, in qua votũ huiusmodi emittere potest, quod tamen votum factũ non firmauit pater, super eo ius habet, cũm ne substãtia voti mutata sit tempore, cuius cursus nõ facit ad obligationem inducendam, l. obligationũ ferè, §. placet, ff. de act. & obligat. Nec volũtas etiam vouentis, atq; sic plurib. asserit Lud. Pallestr. in 1. par. q. cas. cõs. cas. 49. incip. Matthæus annor. trexdecim.

Atqui vbi dispensatio fit, an aliquid imponi debet, quo cum dispensatur? Item, an qui vouit,

vouit, contra votum venire aliquando potest? Hæc in seq. explicabimus.

SUMMA.

1 *Dispensatio, vbi fit cum aliquo, nihil imponi ei debeat loco eius quod vouerat.*
2 *Vouens aliquando per se potest votú non adimplere, & aliquando etiam differre.*
3 *Dispensandi facultatem habens an alteri delegare eam possit.*
4 *Dispensandi facultate data in Iubilæo, an vti possit quis post Iubilæum.*

§. VI.

1 Prima quæstio, quã explicandam nobis propofuimus, hæc est, an qui difpensat cum aliquo in voto, loco eius, quod vouerat, imponi aliquid debeat. In qua quæstione breuiter concludimus nihil imponi debere. Tum quòd difpensatione votum tollitur & quoad obligationem, & quoad rem, quæ erat voto obligata, vt fupra probauimus: ex quo igitur votum totum extinguitur, meritò nihil imponi debet. Alioquin difpensatio nihil à permutatione voti differret, vel à redemptione, nam per redemptionem, & pmutationé aliud præstatur, vt habetur in c. primo, & c. fecũdo, & c. magnæ cum duobus feq. de vot. vbi femper aliquid præcipitur faciẽdum pro eo, quod voto fuerat promiffum, atque fic dixit Nauar. in Man. capitulo duodecimo, num. fexagefimoquinto, verfic. Pro luce dicendorum. Hæc autem locum habent, vel votum factum fit ad luendas peccatorum pœnas, ad gratiam referendam pro beneficijs acceptis à diuina gratia. Et de quæft. hac fatis.

2 Poftrema quæstio eft, † an vouens fine prælati auctoritate poſsit aliquando aut votum non implere, aut differre. In qua quæstione diftinguendum eft. Aut manifefto conftat, fi votum adimpleatur, vel malum effe, vel inutile reddi, vel maius bonum impediri. Et in his cafibus concludendum eft propria auctoritate id facere poffe, atque fic fenfit Caiet. fecunda fecundæ quæftio. 88. articulo duodecimo, in principio, verfic. Et confirmatur amplius hoc, & fequitur Nauar. in Manual. capit. duodecimo, num. feptuagefimofexto, in principio, & facit c. euidentia, de accufa. Hinc qui notoriè excommunicatus eft, cenfura ve alia irretitus, vitari debet in ijs, quæ per cenfuram ei prohibita funt, eftò à Iudice denunciatus non fit ob Extrauag. ad euitanda, quam declaraui in Tracta. de Cenfur. ergo idem & hic.

Aut non manifeftò conftat, & tunc fine fuperioris auctoritate, id nequit, ita Sanct. Thom. eadem quæft. fecunda, in Refpon. ad 2. Ad fuperiorem enim in hoc cafu declaratio pertinet, vt habetur in c. 1. de vot. nam, ex quo quis Deo obligatur ipfo voto, per miniftrum eius vicem gerentem in terris, & declarari debet.

Quæ diximus de voti adimpletione, eadem fentimus, & de eius dilatione, ac prorogatione, nam fi, exempli gratia quis vouit fe vifurum Aedem Sanctiſsimæ Virginis Lauretanæ tempore Pafchatis; & impediatur eo tempore vel morbo, vel quod carcere detineatur, vel quod non habet pecuniam, & quod ad fummam, de iure, vel de facto impeditur in aliud tempus licitè differre poterit. Tum quòd ad impoſsibile nemo obligatur, l. impoſsibilium, ff. de regul. iur. Tum quod fi poteft manifefta caufa exiftente, vt fupra diximus votum ipfum totum tollere, multo magis & illud differre, argum. anthen. Multomagis, C. de facrofanct. Eccl.

3 Verùm † an qui difpenfandi facultatem habet, hic alteri eã delegare poteft? In hac quæftione fic diftinguendum cenfeo. Aut quis eam poteftatem habet proprio iure, cuiufmodi habet Romanus Pont. & in hoc cafu fine dubitatione alteri delegare eam poteft, vt quotidie fit ab eod. Summo Pont. in Iubilæis, & huiufmodi, id quod dubitationem non habet.

Aut quis hanc poteftatem delegatam habet, & in hoc cafu rurfus fubdiftinguendum cenfeo. Aut quis habet eam delegatam ratione fuæ dignitatis, quod contingit Epifcopis, qui à iure poteftatem hanc delegatam habent tribus votis exceptis, vt diximus. Et in hoc cafu fubdelegare hanc poteftatem, quis poteft; nam, vbi quis ob fuam dignitatem huiufmodi facultatem habet, delegare alteri eam valet, vt habetur in fi. in c. fi. & ibi DD. not. de off. ord.

Aut eam non habet ob fuam dignitatem, & ordinario iure, fed extraordinario, vt cõtingit quando Summus Pont. in Iubilæis facultatem hanc fimplicib. Sacerdotib. concedit, & in hoc cafu alteri poteftatem hãc delegare nequit, neque etiam fi quis ab Epifcopo hanc facultatem haberet, & hoc per c. fi. de off. delega. In hac igitur quæftione fic diftinguendum cenfeo.

4 Quid itidem † fi quis per Iubilæum poffet

let dispensare, an si pœnitens, quem audiuit, obliuione omisit, petere dispensationem, obtinere deinceps illam poterit elapso Iubilæi suscipiendi tempore? Videbatur dicendum posse; nam, vbi per Bullas huiusmodi conceditur facultas absoluendi casib. reseruatis, si pœnitens obliuione aliquid huiusmodi omittat, à quocunque Sacerdote deinceps absolui poterit ab eo, quia reseruatum non est, vt DD. communiter concludunt; ergo & itidem hic dicendum videtur, vt simplex Sacerdos permutare votum possit elapso etiam Iubilæi tempore. Postremò facit, quòd per Iubilæum datur facultas absoluendi à censuris, & vbi generaliter quis absoluitur, ab ijs etiam absolutus erit, quos obliuione non patefecit.

Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet dispensare hunc non posse, primo quoniam tempore elapso Iubilæi suscipiendi facultas illa tollitur; permissum enim ad tempus post ipsum elapsum censetur prohibitum. Postremò facit, quòd nec à cẽsuris absolui potest, vbi tempus indulgentiæ elapsum est. Non obstant contrariæ rationes. Non posterior, quoniam loquitur, vbi est absolutus tempore Iubilæi generatim ab omnibus censuris; & nos agimus, vbi eo tempore votum permutatum non est. Non obstat prior ratio; nam reseruata amplius non sunt, quandoquidem, vt inquiunt DD. reseruatio sublata est per hãc concessionẽ, atque sic asseruit Lud. Pallef. in secunda parte, secundo Resp. cas. consc. hæc inquiũt DD. quos quoad quæstionem propositam Ego etiam sequor, quamuis quod dictum est de casibus reseruatis mihi nunquam placuerit quoad rationem, vt suo loco probaui.

Atqui si tempore Iubilæi diceretur, Dispenso tecum in omnib. votis, vel permuto tua vota, an valebit dispensatio, permutatio vè facta? Planè non, nam in dispensatione, & in permutatione causa inesse debet, at si ig norat vota, ignorabit etiam causas, quã obrem dispensatio, permutatio vè fiat, ergo dispensatio, & permutatio non valebit. Excipit tamen Palleftrel. eodem vbi qualitatem votorum sciret pœnitens, sed non numerum, exempli gratia ęgrotus fecit votum visitandi plures Ecclesias, esto non recordetur numeri, in hoc casu poterit dispensare in omnib. generatim, ex quo qualitatem vo ti scit, esto non numerum. Sed iam de voti permutatione agamus.

De Voti permutatione, materia ex qua Potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad iurisdictionem delegatam fori mixti Cap. LIX.

SVMMA.

1 *Voti permutatio quid sit.*
2 *Permutandi vota quæ causa inesse debeant.*
3 *Permutandi modus qui sit.*
4 *Permutare vota qui possint.*
5 *Dispensandi potestatem qui habet, an permutare possit.*

PERMVTARE vota Episcopus itidem potest. Verùm, quo dilicidius id fiat, hæc præmittenda sunt. Primum quid sit voti permutatio. Secundò quæ causæ in permutando considerandæ. Postremò quę forma, seu modus in permutatione adhibendus sit.

1 Quoad primum igitur † permutatio voti est permutatio rei voto promissæ cũ alia re præstanda voti obligatione permanente à Prælato Ecclesiæ ex iusta causa facta.

Dixi Permutatio pro genere; non solum enim dicitur de permutatione voti rei promissæ cum alia re, verum etiam & de quacunque alia permutatione ob quamcunque causam factam, vt habetur in tot. titu. ff. de rer. permut.

Dixi Rei voto promissæ, quò separetur ab alijs ratione alia promissis, & idcirco, vbi votum non interuenit, sed contractus alius.

Dixi Cum alia re præstanda voti obligatione permanente; quò separetur à dispensatione voti, qua dispensatione nihil præstatur loco rei voto promissæ, & tollitur dispensatione non solum obligatio voti, sed etiam materia, vt dixit Caietan. secunda secundæ quæst. 80. art. 2. vers. Nota secundò, quæ duo in permutatione non interueniunt.

Dixi à Prælato Ecclesię iusta causa facta: quò separetur à voti irritatione; nam præterquam quod per ipsam tollitur obligatio & materia voti, priuata auctoritate etiam fit, vt supra vidimus, & infra probabimus.

2 Quoad secundum, † scilicet, quæ causæ per-

permutandi vota sint, inspicique debeant, sic communiter distinguitur. Aut legitim a causa adest, quamobrem permutatio fiat, & tunc sat est, vt id, in quo commutatio fit, sit æquè bonū, atque illud, quod quis vouerat. Idque meritò; ex quo enim adest iusta causa permutandi, vtpotè quia vouens votum adimplere, vel omninò non potest, vel non commodè, verisimiliter creditur. Deus, qui morosus creditor non est, aliud pro allo accepturus, ita declarauit Caiet. 2. 2. quęst. 12. verſ. Pro luce dicendorum, qui & de communi sententia testatur.

Aut nulla causa permutandi adest, & in hoc casu in id commutari debet, quod melius sit eo, quod quis vouerat; probabiliter enim existimatur Deus hoc accepturus; etenim & qui promisit ouem cuipiam, si pro ea vitulum tribuat, rem gratiorem creditori facit, ergo & idem de Deo credendum est, atque sic DD. allegati asseruit. Et probatur etiam hoc in c. scripturæ, de vot. ibi enim Romanus Pontifex rei votum quem non esse, inquit, qui temporale obsequium in perpetuam religionis obseruātiam commutauit. Ecce hic non distingui, an causa permutādi sit, nec ne, sed simpliciter declarari reum voti non esse eum, qui reddidit plusquam vouit, ergo vbi id, in quod permutatio fit, melius est eo, quod vouerat, vel permutandi causa non adsit, permutatio fieri potest; quippe quia magis Deo placet, atque sic asseruit Caiet. eodem. Vbi verò causa adest, in æquè bonum permutatur ob rationem proximè allatam, & vt colligitur ex c. primi, & secundi, & c. magnæ cum duobus seq. de vot.

3 Quoad tertium, † scilicet qui modus, seu forma adhibēda sit, vbi votum permutatur, sic distinguendum est.

Aut votum personale est simplex, vtpotè vel ieiunij, vel præcum dicendarum, vel castitatis ad tempus, vel macerationis corporis, & huiusmodi; & in hoc casu si probabilis causa suadeat, vt permutatio fiat, vtpotè qui ieiunium vouit, videt id capiti nocere, vel stomacho, vel se non posse sua munera obire, quia pauper est, & laboribus sibi, suęque familiæ victum parare cogitur. Qui se † flagellis cædere vult, animaduertit in morbum ob id se incidere. Qui continentiā vouit, se non posse ob fragilitatem eam seruare. Qui ad preces dicendas se voto obligarat, se negotijs necessarijs alio distrahi. Planè pro his alia pia opera fient. ei ergo, Qui continentiam vouit pro ea ieiunium indicet; qui diuinum officium vouit eleemosynam, nam ipsa pro se orabit; absconde eleemosynam in sinu pauperis (inquit enim Ecclesia) & ipsa pro te orabit. Et qui ieiunium, flagella, & eleemosynam itidem, vel visitationem aliquarum Ecclesiarum, argum. cit. c. magnæ, de vot. vbi Episcopo, qui votum vltramarinum fecerat, quoniam non expediebat suæ Ecclesiæ iter illud, Romanus Pōtifex ei mandat, vt labores corporis, quos ex itinere passurus esset, alijs laboribus compenset, scilicet magis instando vigilijs, deuotius vacando orationibus, & in ieiunijs fortius se exercendo. Hæc ibi, ex quibus patet id, in quod Res voto obligata commutatur, debere saltem eiusdem generis esse, si fieri possit, vt votum laborem cōtineat, aliud ve quid tale committatur; etsi non potest, qui vouit visitare Ecclesiam Sanctæ Mariæ Lauretanæ, alias Ecclesias ei dicatas visitet, vt habetur in c. quod super his, verſ. Secundis autem eodem, de vot. Personarum præterea recompensato labore.

Episcopus ergo, vbi permutatio fiet rei voti promissæ cum alia re, hoc studebit, si fieri possit, vt res, in quam votum permutatur, respondeat aliqua ratione rei voto promissæ.

Secundò fieri etiam potest permutatio personæ cum persona; exempli gratia vouit quis ire ad Aedem Sāctæ Mariæ Lauretanæ, quod iter omnino facere non potest, vel nō saltem commodè. Poterit igitur Episcopus permittere, vt aliū pro se mittat, vt dicitur in eodem c. quod super his, versic. Secundis autem vbi votum transmarinum factum à quopiam mutat Romanus Pont. vt quando vouens per se id commodè non potest per alium exequatur, & impleat. Idem ait de voto facto à mulieribus, in verſ. De mulierib. facit quoque c. ex multa, verſ. Secundò in fine, & §. fina. de vot. seruatis tamen seruādis, vt & sumptus respondeant sumptibus, quos ipse vouens fecisset.

Tertiò permutatio fieri potest de tempore in aliud tempus, vt habetur in cit. c. quod super his, verſ. Vnde credimus distinguendum. Quare qui vouit, intra annum aliquā Ecclesiam se visitaturum; si commodè id nequeat, in aliud tempus id transferet.

Quartò permutatio fieri potest de loco ad locum, vt si exēpli gratia quis vouit iter ad Aedem Beatæ Mariæ Lauretanæ, mutari poterit iter hoc cum itinere ad aliam Ecclesiam eidem Beatæ Virgini dicatam habito respectu & ad labores corporis, & ad sumptus;

ptus;hoc enim votum mixtum est, scilicet partim personale,partim reale ob labores itineris,quos patitur,& sumptus, quos vltra domi factos ob iter hoc fecisset. In vuti igitur permutatione ratio hæc habebitur. Quod autem prædicta vota mixta sint,habetur in c.magnæ ibi,Pro te,& famulis suis;vbi pro voto vltramarino, & sumptuũ, quos fecisset in eo itinere, rationem habendam, inquit mittendo pecuniam eo,quam impendisset,& laborum,quos alijs pijs operib. vt oratione,vigilijs,& ieiunijs compensandos mandat ibi Summus Pont. Idem habetur in cit.c.quod super his,vers.Secundo. In votis igitur personalib. mutandis ratio laborum; qui alijs laborib.compensabuntur, in votis realibus ratio habetur rei promissæ;prospiciendo semper quatenus fieri potest, vt res illa ad eum finem impendatur,quatenus fieri potest,cuius gratia fuit voto obligata.

Et quæ diximus de voti mutatione, locũ etiam habent in voti redemptione per c.1. & 2.& cit.c.quod super his,& c.ex multa,§. secundo,& §.fin.de vot.

Aut votum reale est, exempli gratia vouit quis Ecclesiam se ædificaturum, vel alicui Ecclesiæ Calicẽ, cereumvè tot librarum se daturum,vel pauperi,cum nupserit,dotẽ, vel alimenta per aliquot annos,vel in bellũ contra Turchas se daturum,& similia: Et in hoc casu,causa quamobrem voti permutationem quęrit,enascitur vel ab ipso vouente,aut ab eo,cui res voto obligata est,aut ex re voto promissæ.

Quoad primum casum,scilicet vbi ex parte vouentis permutatio quæritur: tũc si paupertate impeditur,quominus possit votum promissum præstare, & votum factum esset ob peccata redimenda;loco rei promissæ,ieiunia,& orationes fient, idest in hæc commutabitur,iuxta illud qui non habet in ęre, liceat in corpore iuribus vulgaribus. Et facit c.quod super his ibi,& circa secundos, de vot. Idem fiet,vbi pro gratia referenda, acceptisvè beneficijs, vel pro recuperata valetudine votũ factum esset;ieiunia enim, & orationes fient,& in hoc casu votũ ratione hac permutabitur. Excipitur tamen, vbi non omnino impediretur,sed ex parte;nam adimplebitur votum ex parte, qua poterit, quoad aliam partem permutatio fiet,vt dixi,non enim mandandum est, vt faciat id, quod non potest,vt habetur in c.2.de vot. ibi enim rescribit Summus Pont.ei,qui redimit votum,& sic permutat, vt toto vitæ suæ tẽpore vni pauperi debeat prouidere,dummodo ad hæc suæ facultates sufficiant;ergo secus si non sufficiant,argum. l. impossibilem,ff.de reg.iur.possibilitas.n.semper intelligitur,c.querelam,de iureiuran. cum simil. cit.à Gloss.in cit.c.2. At inquiet quispiam, qui non potest votum adimplere,nõ necesse habet dispensationem,aut permutationẽ quærere;quandoquidem non peccat votum non adimplendo,& idcirco non videtur dispensatio,permutatiovè quidpiam proficere. Contrarium tamen asserendum est; nam si cum ipso dispensetur, votum omnino extinguitur;tollitur enim obligatio, & etiam materia voti. Quare, vel potens deinceps fiat,non tenetur ipsum adimplere;sicut etiã si permutatio facta est, etsi enim obligatio remanet,& materia tantùm mutetur, soluto tamen eo,quod per permutationem pręscriptum est, obligatio ipsa tollitur, quod non fieret,si permutatio dispensatiove non interueniret;

Aut ex parte eius,cui votum factum est, vtpotè,quia locus,cui voto est promissa,destructus est,vtpotè Ecclesia,cui me decẽ daturum voueram, vel puella mortua est, cui dotem me daturum voueram: & in hoc casu,quoniam votum inprimis Deo fit, locus autem, cui erat promissum votum soluendum,est voti circumstantia quædam, ob eã rem alteri pio loco præstabitur; non enim ob id votum sublatum est; sicut nec etiam liberatur obligatione,qui Romæ centũ promiserat,si contingat creditorem,vel debitorem eò proficisci non posse. Idem concludendum est, si non commodè ad locũ præscriptum mitti res voto obligata potest.

Quare,qui in Hispania moratur,si voueat aliqd Diuæ Mariæ Lauretanæ,& non posset, aut non commodè illud illuc mittere, alteri pio loco applicabitur.

Potest enim Episcopus,quod vni loco pio promissum est voto,in alium transferre, votum permutando; non enim ius acquiritur Ecclesiæ,vel Prælato ipsius per votum factũ, sed Deo inprimis; & locus, cui res voto est promissa,interuenit, vt circunstantia rei ꝓmissę,& vt locus solutionis, atq; sic asserunt plurib.Caiet.in Tom.2.opus.quæst.3.& Syluest.in verb.Votum,4.quæst.prima.& Ang. eodem 3.& Nauar.in Manual.cap.duodecimo,numero 78.& nos infra de Legatis pijs asseruimus.

Aut ex parte rei promissę votum adimpleri non potest,vel quia non inuenitur,vel non facile,& in hoc casu aliud pro alio dari poterit,argumen. c. magnæ ibi. Quædam

com-

commutarentur, de vot. Excipio tamen, vbi quis rem aliquam præcipuam vouiſſet, quæ ſine culpa vouentis interijſſet, vtſi exempli gratia quis voueat Eccleſiæ ſancti Antonij dimidium bouem, qui nunc morboſus eſt, ſi conualeſcat, & ſtarim ei ſurto ſublatus ſit noo enim renetur, ex quo ſine ſua culpa res interijt. Hac igitur ratione reale votum mutabitur, iam de votis mixtis agamus, ſcilicet qui modus in eis permutandis ſeruetur, quæ duplicis georis ſunt.

Alterũ ꝙ complectitur, æqoè, & principaliter, & pſonale votũ, & reale, vt exẽpli gratia, cùm quis votũ facit viſitãdi ędem D. Mariæ Lauretanæ, & ferendi eidem Calicem; hic euim duplex eſt votum æquè principale, & viſirandi, & dandi, argumen. l. ſtipulationes, ff. de verbor. oblig. Alterum eſt votũ mixtum, ſed vnum eſt principale, & alterum acceſſorium, vt votum viſitandi ædem D. Mariæ Lauretanę; principale enim votum perſonale eſt, ſcilicet labor itineris, acceſſorium verò ſunt ſumptus, quos eundo quis facit, pręter eos, qnos domi feciſſet. Qnod autem vota hęc mixta ſint, habetur in c. magnæ, verſ. Et ibi, & pro ſamulis tuis de vot. vbi præcipirur in commutatione, & ratioeẽ habendam eſſe ſumptuum, quos vouens feciſſet in voto vltramarino, mittendo pecuniam, qoam impendiſſet, id quod ad votum reale pertinet. Item habendam eſſe rationẽ laborum, qnos alijs piis laboribus, vt oratione, vigilijs, ieionijs vè cõpenſandos mandat, quæ opera reſpectum habent ad votum perſonale. Idem habetur in verſ. Secundo, eodem. His ita ſtantibus in permutatione, ſeu redẽptione in voto pſonali ſeruabũtur, quæ diximus de voto perſonali ſimplici, vt ſcilicet vbi non poteſt, opus quod vouerat, facere, alio opere compenſet, quòd labore corporis perficiatur. In permutatione autẽ voti realis ſeruabitur, quod diximus de voto reali ſimplici, vt ſi voto ꝓmiſſum ſoluere nõ põt, aliud ſoluat: Quamnis ſi id nequeat, aliud mandabitur, quod laborib. corporis perſoluatur, ſcilicet pia opera; ſicut è contrario, ſi perſonale votũ adimpleri nequeat, reali voto adimplebitur. Sed de modo quo permutatio, ac redemptio fiat, hactenus.

4 His præmiſsis † pro regula habebimus Epiſcopos permutare omnia vota poſſe, vt habetur in c. 1. & ibi no. Abb. ac DD. de vot. etenim, quæ iuriſdictio in diſpenſatione requiritur; eadem, & in permutatione ijs exceptis, quæ ſibi Romanus Pont. reſeruauit, quę autem hæ ſint ſupra poſuimus.

5 Atqui, † an qui poteſtatem diſpenſandi habet, permutare poterit? Sot. libro 7. quæſtione 4. art. 3. de iuſt. & iur. hũc permutare poſſe concluſit: Et hoc ob eam rationem, quoniam, qui diſpẽſare poteſt, id quod plus eſt; poteſt, (plus enim diſpenſare eſt, quam permutare; ex quo per diſpenſationem & voti obligario, & materia tolluntur, permutatione autem obligatio permanet, mutata tantum materia.) At, qui poteſt, quod eſt plus, &, quod minus erit, poſſe debet, l. qui poteſt, ff. de reg. iur. cum ſimil. ergo Nauar. in Man. cap. duodecimo, nu. ſeptuageſimononο, verſ. Illud autem opinionem Soti ſeqoitur, vbi, qui poteſtatem hanc habet, à iure communi habet, & tanquam ordinarius; ſecus autem ſi ex priuilegio; nã, ex quo priuilegium ſtrictim interpretandum eſt, ſat erit, vt operetur diſpenſationem, in reliquis autem coarctabitur, vt dixit Dec. in c. 1. de reſcript.

Quid igirur concludẽdum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aur datur facultas diſpenſandi ei, qui eam non habet vllo iure (quod ſit in Indulgẽtijs, & Iubilæis ſæpiùs, in quibus conceditur Sacerdotib. ſimplicib. facultas hæc) & in hoc caſu hunc mutare votum non poſſe concludo. Tùm quòd diuerſę ſpecies ſunt permutatio, & diſpenſatio; & conceſſa vna ſpecie, non videtur conceſſa altera: cui enim donaui equum non videor donaſſe & Aſellum, quamuis vberior donatio ſit equi, quam Aſelli. Tùm quòd repugnaret volũtari concedentis, ex quo enim conceſsit facultatem diſpenſandi, negaſſe facultatem permutandi exiſtimatur, c. nonne, de pręſumpt. & l. cùm prætor, ff. de ind. Etenim quod lex nõ dicit, nec nos dicere debemus, & ſi voluiſſet concedere facultatem permutandi, id dixiſſet. Tum quòd ſumus in materia correctoria, & derogatoria; derogatur enim communi iuri, ergo quamuis maius conceſſum ſit, minus conceſſum non exiſtimabitur; non enim in correctorijs argumentum à maiori ad minus valet, & idcirco nec in diſpenſationib. c. fi. de fil. presby. libro 6. Dec. in c. quis, num. 6. de pręben. & Quinct. Mand. de ſignat. grat. in tit. Diſpenſationes, verſic. In materia diſpenſ. vbi plures idem ſentientes refert. Id qood locum habet, vel illis facultas conceſſa ſit, qui alias communi iure permutare poſſunt. Quare, ſi Epiſcopus permittatur, vt diſpenſent in votis Romano Pontifici reſeruatis, permutare ipſa non poterunt.

Aut permiſſum eſt ei, qui cõmuni iure di-

ſpenſate poteſt.vt Ep:ſcopus;& in hoc caſu, qui poterit diſpenſa e,poterit etiam permu tare , vt habetur in capit. primo , de vot. vbi etiam permittitur Pręlatis , vt poſsint permutare vota: DD. tamen ibi ſentiunt idem eſſe de diſpenſatione, eſto id maius ſit;nam commune ius eo pertinet, & ita interpretatur. In hac quæſtione igitur ſic concludendum cenſeo. Sed de voto hactenus, ad diſpenſationem impedimentotum matrimonij tranſeamus.

De Diſpenſatione Matrimonij impedimentorum, materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis quarta, habito reſpectu ad iuriſdictionem delegatam fori exterioris mixti. Cap. LX.

SVMMA.

1 *Diſpenſatio in impedimentis matrimonij quid ſit.*

2 *Denunciationes tres fieri debent in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia, antequam matrimonium contrahatur.*

3 *Diſpenſare Epiſcopus poteſt, ne denunciationes matrimonij contrahendi fiant.*

4 *Cauſa, quamobrem denunciationes omitti poſſint.*

5 *Delegari poteſt facultas hæc remittendi denunciationes Vicario.*

VARTO diſpenſare Epiſcopus in impedimentis matrimonij aliquando poteſt. Verũ, antequam rem aggrediamur; duo præmittenda ſunt. Quid diſpenſatio hęc ſit. Deinde quot denunciationes fieri debeãt, antequã matrimonium contrahatur.

1 Quoad primum igitur † Diſpenſatio impedimentorum matrimonij eſt diſpẽſatio, qua tolluntur impedimenta, vel quę matrimonium nullum reddunt; vel quę ipſius contracti vſum impediunt; vel quę, vt cum peccato contrahatur, faciunt.

Dixi Diſpenſatio pro genere; quandoquidem non ſolum de hac diſpenſatione dicitur, ſed de alijs, vt ex dictis patet, & infra videbimus.

Dixi Reliqua, quibus tanquam differentijs ſeparatur ab alijs diſpenſationibus, ex quibus apparet tria eſſe impedimentorum horum genera. Primum eorum, quę impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt contractum. Alterum eorum, quę impediunt vſum matrimonij iam contracti, tertium eorum, quę impediunt matrimonium contrahendum, ſed tamen contractum non dirimunt. Et de primo hactenus.

2 Quoad ſecundum, † ſ. quot denunciationes fieri debent, breuiter concludendum eſt tres fieri debere, vt habetur apud Trident. Synodum ſeſſ. vigeſimaquarta, de reformat. cap. 1. verſ. Idcirco Sacri Lateranenſis Concilij, vbi habetur à proprio contrahentium Parocho tribus continuis dieb. feſtiuis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denunciandum eſſe, inter quos ſit matrimonium contrahendum.

3 His pręmiſsis † pro regula habebimus Epiſcopum diſpenſare poſſe in his denunciationibus, vt vna tantum, vel nullę omnino fiant, ita habetur eodem cap. primo, verſic. Quod ſi quando.
4 † Cauſę autem diſpenſandi ſunt. Primò ſi probabilis ſuſpicio eſſet matrimonium malitioſę impediri poſſe; tũc enim vel vna tantum denunciatio fiet, vel matrimonium celebrabitur pręſente parocho & duob. vel trib. teſtib. & ante conſumationem denunciationes fient, niſi Ordinarius cõtrarium iudicauerit, ita habetur eodem verſ. Quod ſi quando. Secundo cauſæ iuſtæ omittendi denũciationes, vel pauciores faciendi ſunt hę, vbi aut nobilis cũ ignobili, aut diues cum paupere, aut ſenex cum adoleſcentula matrimonium contrahit, ita Addit. ad Diaz. in Pract. crim. Canon. capitulo ſeptuageſimotertio, in verb. Diſpenſet, vbi quoſdam alios idem ſentientes refert & Nauar. in Man. capit. vigeſimoſecundo, numero ſecundo. Poſtremò cauſa legitima etiam erit vicinitas temporis, quo prohibitę ſolemnes nuptię ſunt, ita Sacra Congregat. eodem cap. 1. declarauit, & Additio. ad Diaz. ibidem, & ita conſuetudine ſeruari vidi.

Idem poſſunt omnes Ordinarij, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nec non exempti Pręlati; nam tales poſſunt omnia, quę Epiſcopi in ſua Diœceſe, quoad ea, quę ſunt iuriſdictionis, ita Gloſſ. in Clem. 1. in verb. Proprij, de reb. eccl. non alien. Quare commendatarius Abbatię, qui habet Epiſcopalia cura, & eſt nullius diœceſis, remittere denunciationes, & ipſe poterit, & ita Nau. in conſ. a. de cland. deſponſ.

5 Po-

Postremò † potest etiam Vicarius Generalis Episcopi in hoc dispēsare, si ab Episcopo id ei manderur, ita dixit docta Addi. ad Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 73. in verbo, Dispenset, & Sbroz. de off. Vic. Episcop. lib. 2. quæst. 43. num. 27. & quæstio. 202. eodem libro.

Contrariam opinionem tenuit Menoch. in consil. 69. num. 55. volum. 1. & Cæphal. cōsil. 451. num. 72. cum seq. Id quod hac potissimum ratione asserunt, quoniam per Trid. Synodum electa videtur industria personæ Episcopi. Sed ratiò hæc nulla est. Tum quod in arbitrio Ordinarij id relinquit, Vicarius autem & ipse Ordinarius est. Tū quòd esto de Episcopo accipiatur, non excluditur tamen eius Vicarius; nam, vbi voluit Sancta Synodus Vicarium excludi, id expressit, vt in absolutione ab hæresi, sess. vigesimaquarta, de reformar. cap. 6. Tum denique quod omnia, quæ iurisdictionis sunt, regulariter delegari possunt, de iure canonico, c. aqua, & ibi Gloss. de consecr. Eccles. vel Altar. atque sic contra Menoch. tenuit eadem. Addi. ad Diaz. ibidem, & Sbroz. in alleg. locis. Ex his patet parochum simplicem in his denunciationibus dispensare nō posse, sicut etiam dixit Nauar. in cons. 1. de clandest. despon. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Dispensare Episcopus in impedimento dirimente etiam matrimonium aliquando potest.*

2 *Impedimenta matrimonij, quæ matrimonium contractum etiam dirimunt quot, & quæ sint.*

§. I.

1 §. Secundò † dispensare potest Episcopus in impedimēto, quod dirimit matrimonium, etiam contractum, vbi scilicet matrimonium contractum est publicè, & impedimentum est occultum, & separatio fieri non potest, nisi cum magno scandalo, & ob paupertatem contrahentium, aliamvè iustam causam Romanus Pont. adiri non potest, aliusvè, qui ab ipso Pontifice hanc dispensandi facultatem habet, ita inquit Syluest. in verbo, Dispensatio quæstione nona, num. decimoquinta, versic. Ex quibus concluditur, vbi quosdam alios idem sentientes refert, & Nauar. in Man. cap. vigesimosecundo, numero 85. vers. Tertiò dicendum. Idque meritò; non enim dubium est, quin Romanus Pont. id concessisset, si de hoc requisitus esset ob animarum salutem, ergo perinde est, atque si concesserit iux. doctrinam Gloss. in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. & ea, quæ dixit Ias. plutibus in l. Barbarius, num. 3. cum multis seq. ff. de off. prætor. Accedit Episcopum posse contra ius commune statuere, modò id faciat ex euidenti, & necessaria causa, quæ superiorem ad id concedendum moueret, argumen. l. hominem, ff. manda. & ita Ias. in l. omnes populi, in lectu. secunda, ff. de iustit. & iur. in hoc igitur casu dispensare Episcopus potest.

2 Impedimenta autem † quæ matrimoniū impediunt contrahendum, & dirimunt contractum, quatuordecim sunt, quorum duodecim continentur his versibus.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas.
Si sis affinis, si forte coire nequibis.

Quib. versib. duodecim impedimenta cō prehenduntur. Trident. Synod. autem duo alia addidit, quibus matrimonia nulla redduntur, quorum primum est, vbi matrimonium clandestinum contractum est, i. in facie Ecclesiæ nō fuit cōtractum, quod contingit, vbi coram proprio Parocho Sacerdote, & duobus, vel tribus testibus contractum non fuit, contracto enim huiusmodi impedit matrimonium, ne valeat; debet enim coram prædictis contrahi, vt sanciuit Triden. Synod. sess. 24. de refor. matr. cap. 1. Alterū impedimentum est raptus: si enim vir mulierem rapiat, quādiu in potestate raptoris est, matrimonium inter ipsos esse non potest, vt habetur apud eādem Trid. Synod. eod. sess. cap. 6. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Dispensare Episcopus potest in Cognatione spirituali orta post matrimonium contractum inter ipsos coniuges.*

2 *Item in Cognatione orta affinitatis inter eosdem, quo debitum coniugale peti possit.*

§. II.

3 Tertiò † Episcopus dispensare potest in cognatione spirituali orta inter ipsos coniuges post matrimonium contractũ, vtpote, quia filium proprium baptizarunt extra casum necessitatis, vel in baptismi, vel cõfirmationis Sacramẽto susceperũt; his enim modis cognatio hæc contrahitur, vt habetur in c.1.de cognar.spirit.lib.6. Quæ quidem cognatio post matrimonium inteeueniens non tollit matrimonidm; sed impedit, ne debitum exigatur, vt dixit Gloss. in c.nosce desideeas, 30.quæst.1.& Ioan.And. & Anr.in c.si vie, de cogn.spirit. & Syluestr. in verb.Matrimonium 8. quæstio. septima, vers.Est autem triplex, qui, & Petr.de Palu. Hostien.& Gostre.& S.Thom.idem sentientes refeet, & lequitur. Episcopus ergo in hac cognatione dispensare, quò debitum licitè exigatur, potest, ira Sylu.in verb.Matrimonium 8.quæst.septima, versic.Est autem triplex ibi, Potest tamen, vbi Archid.& Palud. idem senrientes eefert. Idem Nauar.in Manual.cap.decimoseptimo, nume.trigesimoteetio, versicu. Cæterum sanè constitutũ est; nam & ipse inquir Episcopum dispensare posse, vbi coniuges abstinere se à copula nequent.

2 Secundò † dispensare potest cum coniuge post matrimonium contractum, vr possit debitum petere, esto affiniras orta sit ob copulam habitam cum consanguinea vxoris à mariro, vel ab vxore cum consanguineo mariti, vbi Potestas Romani Pont. non adest, atque sic dixit Syluestr.in verb. Debitum coniugale, quęstione nona, in fine, veesicu. Similitet, qui post matrimonium: idem Abb. sentit in cap.1. vbi iuuenes sunt de eo, qui cogn.consangu.vxor.suæ: & idem Abb. in cap.at si Clerici, §.de adulterijs, num.decimo, versicu. Sed dubitatur nunquid possir, de iudic. Couar.tamen in titu. De spons. secunda parte, capitu.septimo, nume.sexto, §.secundo, dispensare cum hoc Episcopum non posse asseruit, & hoc ob eam rarionem, quoniam affiniras orta est inter ipsos coniuges; at in affinitate nõ potest dispensare nisi Summus Pont. cuius opinio locum habet, vbi facultas Romani Pont. haberi potest, & scandalum non timetetur, aliàs secus. Sed de hac dispensatione hactenus, ad aliam transeamus.

SVMMA.

1 *Dispensare potest Episcopus in impedimentis matrimonij, quæ impediunt matrimonium quidem contrahendum, sed non dirimunt contractum.*

2 *Impedimenta non dirimentia matrimonium contractum quæ sint.*

§. III.

1 Postremò † Episcopus dispensare põt in oĩbus impedimẽtis, quę impediunt q̃dẽ matrimoniũ contrahendũ, sed non dirimũt contractum, ita inquiunt Palud. lib.4. dist. 28.quæst.2.& Sot.eodem dist. trigesimasecunda, quæst.prima, art.3. & Sanct. Anton. in 3.parte, capiru.16.§.4.& Nauar, in Manual.cap.22.num.85.& Ludou.Palestrel. in 2.pae.resp.cas.cons.in cas.incip.Iosephus à multis annis puellam quandam domi, vers. Respondemus dispensationem esse petendam, pagina mihi 144. Probatur autem hęc cõmunis conclusio primò hac eatione, quoniam permissum est Episcopis, vt in impedimento incestus dispensent, c.1.& c.2.& c. ex litteris, iunct. Gloss.de eo, qui cog.consang. vxor.suę, & ita asseruit Nauae.in Man.c.22. numero 74.cum seq.vbi pluribus rem hanc egit. Idem & Couae. De spons.parte 2.capitulo 7.§.2.numero 6. ergo idem & in alijs casibus posse debent, sicut enim incestus impedit matrimonium, sed illud non dirimit, ita, & reliqua impedimenta proposita, vt vidimus. Ob rationem igitur, quę eadem est in omnibus, eadem iuris dispositio esse deber, c.cum dilecta, de confir.vtil. vel inutil. & l.illud, ff.ad l.Aquil. Postremò facit, quoniam consuetudine id seruari testatur Nauar.eodem capitulo 22.numero 85. vt nec à Papa, nec ab Episcopo petatue dispensatio eorum impedimentorum ab ijs, qui ea habent, ergo Episcopi dispensare poteeunt, si adeantue.

2 Impedimentum autem hæc sunt† Cognatio, quę oritue ex Catechismo, vbi scilicet in baptismo quampiam suscipit, dum catechizarur, vt habetur in c.2.de cogn. spiritu. libro sexto, secus si dum baptizatur eum suscipit; ex ea enim susceptione oritur impedimentum matrimonium etiam contractũ dirimens, si ante matrimonium contractum interueniat.

Secun-

Secundo eſt inceſtus interueniens matrimonio durante, ita habetur in cap. ſecundo, de eo, qui cogn. conſang. vxor. ſuæ. Inceſtus autem proprie eſt copula habita cum conſanguinea, vel affine in caſu prohibito, ita DD. in rubr. C. de inceſt. nupt.

Tertiò Vxoricidium, ideſt, qui vxorem occidit; non enim hic deinceps vxorem ducere poteſt, cap. admonere, trigeſimatertia, quæſt. 2.

Quartò raptus ſponſæ alterius, cap. ſtatu tum 27. q. 2.

Quintò ſuſceptio proprij filij de fonte, ne vxori debitum reddat, c. admonere, 33. quæſtione 2.

Sexto presbytericidium, ideſt, qui presbyterum occidit, capitu. qui presbyterum, de pœniten.

Septimò Pœnitentia ſolemnis; qui enim eam peregit, ducere non debet vxorem, ca. de ijs, & cap. antiqua, trigeſimatertia quæſtione 2.

Octauò, qui matrimonium cum Moniali ſciens contraxit, c. ſi ergo, vigeſimaſeptima quæſtione prima. Votum itidem ſimplex caſtitatis, & Religionis, in quibus poſtremis, an diſpēſet Epiſcopus ſupra declarauimus. Sed iam de diſpenſatione piarum voluntatum agamus.

De Diſpenſatione, ſeu Permutatione relictorum piorum, materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis quinta, habito reſpectu ad iuriſdictionem delegatam fori mixti. Cap. LXI.

S V M M A.

1 *Diſpenſare Epiſcopus poteſt in diuinis officijs, quæ celebrari deberent de voluntate defunctorum, vbi ob multitudinem celebrari nequeunt, & ſic ratione quantitatis.*
Item ratione finis, vbi haberi non poteſt.
Item vbi neceſſarius non eſt finis ille, in quem relictum factum eſt.

QVINTO Epiſcopus diſpenſare poteſt aliquando in relictis pijs; 1 Nam † primò, vbi in Eccleſija magnus Miſſarum celebrandarum numerus impoſitus eſt varijs defunctorum relictis adeo, vt ſingulis diebus à teſtatoribus præſcriptis ſatisfieri nequeat, tunc Epiſcopus poteſt in diœceſana Synodo pro ſua conſcientia decernere quid faciendū ſit, quo ad Dei honorem, & cultum, & Eccleſiæ vtilitatem magis expedire videbit; ita tamē vt eorum defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute ea legata, & pios vſus reliquerunt; ſic enim ſanciuit Trident. Synod. ſeſſ. vigeſimaquinta, capitulò quarto, de reformat. Poterit igitur Epiſcopus decernere, vt generales miſſæ celebrentur ſingulis hebdomadis, ſicut etiam vt feria ſecunda primum nocturnum mortuorum cantu celebretur, & ad ſummam, aliud quid fiat, quò animabus benefactorum conſulatur.

Idem ſeruandum eſt in eleemoſyna pro ipſis miſsis celebrandis, ſi adeo tenuis ſit, vt non facile inueniatur, qui velit ſe huic muneri ſubijcere, vt dicitur in eodem capitulo quarto, nam numerus miſſarum moderādus eſt, iuxta vires legati, & ita declarauit Sacra Congregat. Mediolanen. Commemorationi autem, quam requirit Sancta Synodus, ſatisfit, vel in Memento, vel in collectis, vt declarauit eadem Congregatio Mediolanenſ.

Secundò locum habent prædicta etiam in officijs pro defunctis, ſeu anniuerſario, ſi ob eorum numerum, vel eleemoſynæ tenuitatem vt ſupra obiri nequeunt, atque ſic reſpondit Sacra Congregat. Archiepiſco. Neapolita. die vigeſimaſexto Nouembr. 1583. ſcilicet diſpoſitionem Concilij etiam locum habere in anniuerſarijs, vt refert Stephan. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Miſſa, pagina 291. in huiuſmodi conſtitutione Conſilium Capituli Eps requiret, quamuis ſequi illud non teneatur, ita Sac. Congr. Cardinalium hic declarauit.

Poſtremò locum habent prædicta in Abbatibus, & Generalibus Ordinum; nam in Capitulis generalibus decernere & ipſi poſſunt, ac debent, quid faciendum ſit in prædictis caſibus in ſuis Eccleſijs, vt inquit Sanct. Synod. eodem capitulo quarto. Ratione igitur hac, vbi relictum executioni mandari non poteſt, diſpenſare Epiſcopus poteſt.

Excipiuntur tamen Miſſæ in fundatione

Ecclesiæ impositæ,in his enim Episcopus,ać prædicti alij dispensare nequěūt, ita hic eadem Sacra Congregatio declarauit: idque meritò; nam Sancta Synodus loqnitur de Missis relictis à testatoribus,non autem de impositis infundatione,ergo non habebit locum in his sanctæ Synodi dispositio,inclusio enim vnius alterius exclusio est, capitulo nonne,de præsumptio.& l.cum prætor.ff.de iudic.

a Secundò † dispensare potest,vbi in Hospitalibus,vel alijs pijs locis,quæ ad vsum peregrinorum, infirmornm,senum, huiusmodivè aliarum personarum instituta sunt, tales personæ,nullæ aut per paucæ reperiuntur; tunc enim potest Episcopus in alinm pium vsum,qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco, & tempore vtilior fructus dictorum hospitalium conuertere, vt magis expedire ei videbitur cum duobns de capitulo,qni vsu rerū peritiores sint à se electis; vt habetur apud Trident.Synod.sess.vigesimaquinta,de reformat.capitulo octauo. Quare si ad infirmos alendos instituta sunt, nec adsint infirmi, senes pauperes alentur, quandoquidem & senectus ipsa morbus est. Si pro puellis pauperibus nuptui tradendis, & similes nnn inueniantnr, in puellas pauperes fructns distribuentur,quæ monasteria ingredi volunt:nam ea ratinne Deo ipsi pio, ac sancto matrimonio innguntur,& sic deinceps; & ad snmmam vbi non potest, quod iussit testator in aliud cunuerti debet magis proximum ei, quod voluit testatur, ita Federic.de Sen.in consilio 175. versicn. Sed prędicta,& Calder.in consilio 343.alias decimoquarto,de testamen, quem refert, ac sequitur Tusch.in littera L. conclusio.114. numero sexto. Ratione eius ergo, cui relictum est,si executioni mandari non potest, in alium vsum conuerti potest ab Episcopn.

Hæc autem locum habene, cuicunque hæc hospitalia tributa sint,& idcircū, vel in commendam, vel in quemcunque titulum, vel Ecclesijs vnita sint, vel si Ecclesiæ parochiales vnitæ hospitalibus,aut in hospitalia erectæ, eorumque patronis in administrationem concessæ sint:

Excipitur tamen, vbi aliter in eorum fundatione, aut institutione fuerit expressum; si enim cautum sit, vt non extantibus personis prædictis,in quas fructus hospitalium conuerti possint, in aliod opus pium conuertantur, hoc vt obseruetur, Episcopus curabit.

Sublimitatur tamen, vbi nec id fieri posset;tunc enim Episcopus, vt supra, prospiciet. Hic igitur secundus casus est, In quo Episcopus conuertere fructus Hospitalium, & locorum piorum in alium vsum potest ab eo,in quem conuerti debebant: id quod ob eam rem fit,qnoniam id iure permissum ipsi est.

Tertiò dispensare potest Episcopus, vbi testator mandauit aliquid faciendum, sed non tantum reliquit, quod ad mandatum exequendum sat sit;tunc enim in aliud pium opus,qund relictum est,transferre potest. Quare si fundus relictus sit, vt ex eius fructibus singulis annis anniuersarium, vel tot missæ celebrentur pro anima testatoris, fundus verò nnn faciat fructus,vnde prædicta fiant,alienare fundum, & in alium pium vsum conuertere Episcopns potest,ita Tusch, eadem conclusio.114.numero decimoseptimo. Si etiam testator pecuniam pro monasterio ædificando reliquit,& pecunia relicta ad id satis non sit, Episcopus de consensu hæredis,& executorum testamenti conuertere in alium pium vsum ipsam potest, ita dixit Innocen.in capit.nos quidem, numero primo,& Abb. numero sexto, de testamen. & Bald. in l.vnic. C.de ijs, quæ pœnæ nom.nnmero quinquagesimooctauo, in fine de Capellæ consecratione,& Roman.in consilio 409.& Addit.ad Capell. Tholos. decis. vigesimasexta, & Angel. in verb.Legatum secundo,nnmero vndecimo, versicu. Vtrum legatum ad certum vsum ibi, Aut ille vsus, vbi plures casus refert, qui de facto adimpleri nequeunt:Id quod probatur per cita. capit. nos quidem, vbi si monasterium in locu destinatu à testatore constitui non potest,alibi ædificandum, Episcopus vt curet à Rumano Pont.mandatur. Idem probatur in l.Legatum,ff.de administr.rer.ad Ciuita. pertin.vbi si non sufficit relictum ad opera facienda,quæ testator mandauit, in aliud conuerti iubetur. Immo sine consensu Episcopi,atque superinris id fieri posse de consensu hæredis,dixit Castrens. in cunsil.303. num.6.lib.1.

Quartò dispensare potest Episcopus vbi id,quod fieri mandauit testator, in loco destinato fieri nequit,alibi enim,vt fiat, Episcopus cum executure curare potest, vt habetur in cita.capitulo nos quidem, & ita Innocen.ibi,numero primo, & Abb. numero decimotertio,& Cuiar.numero nono,inquiunt,& Angel.eodem in versiculo Aut vlus adimplere de facto,& Bald.in cit.l. vni. numero quinquagesimoseptimo, C. de ijs,

quæ

quæ pœn. nom. nam ait si in angusto loco mandauit testator Capellam construi, per dispensationẽ Episcopi alibi posse construi, & facit.l.legatum,ff.de vsufruct. legat. & §. si quis in nomine magnæ rei in authent. de Ecclesi.tit.vbi dicitur,si testator reliquit hæredem aliquem sanctum,eiusque sancti nullum oratorium in Ciuitate sit,legatũ deberi Ecclesiæ Ciuitatis,in qua testator diu habitauit. Immo & in alium pium opus mutari potest,per cita.l.legatum,& ibi Bartol.not. numero 3.& Bertachin. in Tract. de Episco. in quarta par.4.libri, nume. septuagesimoseptimo, versicu. Subsequenter quæro,vbi hoc ait de Ecclesia,quam mandauit testator constitui in loco,& non potest, & idem ait, numero septuagesimooctauo,de relicto pro missis canendis in tali Ecclesia; nam si ibi ob interdictum cantari non possunt, in aliũ pium vsum conuerti potest, & ita Bartol. in L.1.ff.de condit.institu.& Bald.in l.ab en, ff. de fideicommiss.asserere testatur, & ante numerum septuagesimumprimum,cum multis sequen.Idque meritò; nam testator si interrogatus fuisset,vbi adimpleri eius voluntas non posset,an in aliam piam causam conuerti vellet;sine dubio existimandum est respõsurum fuisse se id velle;ergo perinde est, atque si id mandasset per tradita à Glo. in l. tale pactum,§.finali,ff. de pact. Excipitur, vbi aliàs testator disposuisset,vt habetur apud Trident.Synod.sess.vigesimaquinta,de reform.cap.8.& ita Feder.de Sen.in consilio 175.

Quintò dispensare potest, vt relictum ad vnam piam causam ad aliam transferatur, vbi illa necessaria non est, hæc verò est necessaria,&rõne alia prouideri ipsi nõ posset, vt habetur in l.finali,ff.de oper. publ. ibi enim dicitur, si pecunia relicta sit ad nouum opus faciendum,potius conuertendam esse ad tutelam eorum operum,quæ sunt,si satis operum Ciuitas habeat,& non facilè ad ea reficienda pecunia inueniatur,ergo idem in casu nostro.

Quare si pecunia Ecclesiæ relicta est ad vestes faciendas pro diuinis officijs obeundis;& ea Ecclesia abundet his vestibus, careat autem calice,vel re alia, conuerti in calicem,& huiusmodi pecunia poterit permittente Episcopo;ipse enim arbitrabitur quid magis Ecclesiæ expediat,& ita Bart.ibi not. Item si legatum fiat pro calice, vel reparatione Ecclesiæ,& Ecclesia his opus non haber; tunc Episcopus in alium pium vsum legatum conuertere poterit,atque sic dixit Summa Angel.in verbo, Legatum secundo, numero vndecimo, versiculo Ludouic. de Ror.

Sexto dispensare potest, vbi aliquid superest de relicto à testatore ad aliud pium opus,ita Bald.in l.si quis ad declinandam, §.in omnibus, C.de Episcop. & Cleric. Quare si mille reliquit pro malè ablatis, quæ non ascendũt ad istam summam, quod superest, in alium pium vsum conuertet;sicut etiam si mandauit construi oratorium, & impendi mille cum quinquaginta sufficiant,reliqua in pium vsum distribuet, nisi testator formam Oratorij præscripsisset,tũc enim ad hæredem pertinerent. Sicut etiam, si relictum factum alicui loco,& locus tollatur; in alium enim vsum conuertetur, atque sic dixit Bertachin.de Episcop.libro quarto,parte quarta,quæstione trigesimaprima, nam relictum factum Monti pietatis, eo sublato,in alium vsum conuerti posse dixit. Idem vt commutetur,quod superest in aliũ vsum pium dixit Calderin. in consilio 351. aliàs vigesimosecundo,de testamen. & Tusch.in littera L,conclusio.114.numero 8. & Couar.cit.capitulo nos quidem, de testamen.numero nono, vbi alios idem sentientes refert.

Septimò si relinquatur aliquid pio loco, & consummi facilè possit sine vlla vtilitate, de licentia Episcopi vendi licet, & in alios pios vsus conuerti. Quare venditionem vestium muliebrium,& huiusmodi,quæ imagini alicuius sancti dicantur,permittere potetit Episcopus, quò pretium vtilius impendatur. Item si pecunia legetur, vt aliquid, fiat,quod de iure fieri non potest,cita. l. legatam,§.finali,de administ.rerum ad ciuit. pert.& l.legatum,ff.de vsufruct.leg.Idem dicendum si voluntas testatoris adimpleri nõ posset, nisi ex parte mutaretur. Quare si mandauit,vt in aliquo altari missæ celebrarentur,quod altare ipsius defuncti est,& vestibus careat,atque paramentis poterit Eps mandare, vt de pecunia debita pro missis emantur ornamẽta altaris, & deinceps celebret;nam Episcopus potest semper facere commutationem ad tempus,vt dixit Socin. de oblat libell. nono. Idem sensit Anton. in capitulo finali,de testib. vbi ait legatum p anniuersario posse pro vna vice ad aliud impendi,& postea redire ad solitum. In huiusmodi autem permutationibus animaduertendum semper est, vt in vsus conuertatur eos,qui voluntati testatoris, quantum fieri, potest,respondeant,vt colligitur ex Triden. Synod.

Synod.seff.vigesimaquinta,de reformat.capitulo octauo.& ita Feder. de Sen. in consilio 175.versicu. Sed prædicta, & Calderin. consilio 343. alias quarto, de testamen. & Butr.in consilio vigesimosexto,quos refert, ac sequitur Tusch.in litera L.conclusio. 114. numero sexto;Vbi ergo voluntas testatoris adimpleri non potest de iure, aut de facto, vtpotè vel ratione rei relictæ, vel ratione executorum,vel ratione loci, vel ratione dãni,ob huiusmodi causas Episcopus permutare legatum pium potest. Consensus autem hęredis iteruenire debet,vt dixit Abb. in cit.capitu.nos quidem,de testament.per eum canon.

Prædictis casibus igitur exceptis aliàs Episcopus permutandi vltimas voluntates facultatē non habet.Tū quod agitur de mutanda voluntate domini de re sua,quam habet l.in re mandata,C.manda.& l.sed etsi,§.consuluit,de petit. hæredit. quod est contra ius naturale,l.id,quod nostrum est,ff. de regu. iur. Tum quod mutatio voluntatis in pijs relictis ad Romanum Pontif.pertinet,vt habetur in Clemen.quia contingit,de religio. domi.& apud Triden.Synod.eodem capitulo octauo, idque causa iusta intercedente, vt inquiunt Innocen. & Abb. & communis opinio.DD.in capit.quæ in Ecclesiarum, de constitu.& Nauar.in consilio nono,numero nono,de celebrat.Miss. & Fusch. de Visitat. Eccles.libro secundo,capitu. decimotertio, numero decimoseptimo. Et ob hanc rationem relictum in vnum opus,in aliud cōuerti ab Episcopo non potest,l.prima,& l.legata,ff.de administr.rer.quæ ad ciuita.pert.& ita Bald.in cit.l.si quis ad declarandum, numero nono,C.de Episcop.& Cler.vbi ait relictum in vnam piam causam certam, non posse in aliam conuerti,& ita iudicatum, & consultum fuisse ab interpretibus iuris ciuilis, ac pontificij Guid. Pap. decisio. 556. Non etiam mutare potest quoad locum; & idcirco, qui est obligatus ad celebrandum in vna Ecclesia, vel altari,non potest Episcopus concedere vt alibi celebretur; sicut relicta ad vnum finem,non possunt in alium ab eo conuerti. Vbi ergo voluntas testatoris adimpleri potest,& de iure, & de facto, & commodè,& vtiliter,Episcopus mutare eā nō potest; aliàs secus,vt in propositis casib. vidimus.

Atqui si legatum relictū sit mulieri,vbi nupserit & moriatur,an fiat caducum?Si ob ipsam mulierem relictum est,caducum fit, & apud hæredē remanet ;si verò reliquit propter amorem Dei, in alium vsum conuerti potest,& debet,& ita Gloss ac DD.in c. nos quidem,de testamen.& Bartol.in l. prætor, §.Tusculanus,ff.de legat.tertio,& Bald.in l. post mortem,C.de fideicommi.quos refert, ac sequitur Bertachin.in tracta.de Episcop. parte quarta,libro quarto,numero octuagesimoprimo, & ibi multa priuilegia horum legatorum recenset.

De absolutione à Censuris esset hic agendum;sed quoniam satis, abundeque egi in tracta.de Censur.in Tabula prima,capitulo quarto,cum multis sequen. ob eam rem quę huc pertinent,illinc sumantur. Casus autem plures alij, in quibus dispensat Episcopus recensetur etiam;nam Specul.in titu.de dispensat.§. nunc de Episcoporum per totum ponit centum septuaginta duos casus,quos refert Bertachin.in tracta.de Episcop.parte secunda,libro quarto,numero 107.cum multis sequen. refert etiam casus in quibus non potest dispensari,sed quoniam nullam doctrinam tradit,& confusa sunt ab ipso tradita ob eā rē eos prætermissi,præsertim quod ex citatis locis haberi possunt; de dispensatione itidem agit Tusch.in littera E,conclusio.276.cum multis seq. Sed iam de iurisdictione delegata agamus.

De Iurisdictione delegata fori exterioris simplicis, ac materia ex qua prima Potestatis Episcopalis. Cap. LXII.

SVMMA.

1 *Iurisdictionem delegatam in multis casibus habet Episcopus.*

Restat, vt de iurisdictione delegata, quā Episcopum etiam habere contingit,agamus.Verum quod iurisdictio delegata habetur ab Episcopo partim ab homine, partim à iure, omissa ea, quæ ab homine,cuius cognitio haberi non potest,eam nunc breuiter agamus, quam in iure habemus, sed apud Trident. Synod. tantum.

Primum igitur in monasteria omnia,quæ sub immediata Sedis Apostolicæ protectione

ne regi consueuerunt, potestatem Episcopus habet, si non seruetur, cap. octauo, sessio. 25. de reg.

Secundò quò ad clausuram Monialium restituendam, vel conseruãdam, iurisdictionem habet in omnia Monasteria etiam exẽpta, vt Sancta Synod. ait de regular. eadem sess. capitu. quinto, de regul. & supra suo loco vidimus.

Tertiò tũ Apostolicæ Sedis delegatus cognoscere potest de subreptione, obreptione vel statutorum, constitutionum, & consuetudinum, quæ Apostolica auctoritate confirmata sunt, quæ permittunt in electione præsentatione, & in huiusmodi alijs prouisionibus, aliquid de fructibus beneficiorum ecclesiasticorum sumere, iuxta capit. decimoquarto, sess. vigesima quarta, de reformatio. apud Trid. Synod.

Quartò in decoratos dignitatibus iurisdictionem etiam habet delegatam, vt habetur sess. vigesima quarta, de reformat. capitu. 11. sicut etiam quoad visitationẽ, & correctionẽ morum prædictorum; nam exemptio in his non prodest, eadem sess. capitulo decimo, sicut etiam in capitu. nono, & in capitu. 6. eadem sess.

Quintò examinare potest Notarios quoscunque, & idoneos non repertos, perpetuò aut ad tempus priuare vsu exercendi suum munus in litibus & causis Ecclesiasticis. Idẽ si eos deliquisse inuenerit, ita Triden. Syno. sess. vigesima secunda, de reformat. capitulo decimo.

Beneficia quæcunque commendata visitare potest; vbi non viget regularis obseruantia; vbi viget, mouere habet, etsi non fiunt, quæ facienda, Episcopis porerit, ita Trident. Synod. sess. 25. de reformatio. capitulo octauo.

Sextò executor est etiam piarum voluntatum, eadem sess. capitu. octauo, & Bertach. de Episcopis in 6. par. quar. lib. & alibi sup. id egimus.

Septimò in permutationibus vltimarum voluntatum, antequam executioni mandaotur, summatim, & extraiudicialiter cognoscere debet, an veritas tacita sint, an suggesta falsitas, id quod idem de dispensationib. gratiosis faciendum est, ita Trid. Synod. ead. sess. cap. 5. & 6.

Octauò ad distributiones constituendas ex fructibus beneficiorum omnium existentibus in Ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis partem aliquam summendi ius habet eadem sess. ca. 3. Nono quod ad ea, quæ pertinent ad celebrationem missarum, vt habetur in eadem Synod. sess. vigesima secunda, in decret. de obseruand. & euitand. in celeb. miss. Decimò in visitatione beneficiorum, quæ commendata sunt, vt habetur sess. 21. de reformat. cap. 8. Vndecimò in translatione beneficiorum ob paupertatem, eadem sess. cap. 7. Duodecimò etiã impeditis parochialium Ecclesiarum Rectoribus, Coadiutores, & Vicarios dare potest, eadem sess. capitulo 6. Decimotertiò quoad vniones faciendas, ob paupertatem. Decimoquartò in Coadiutore dando, & noua parochia constituenda, eadem sess. cap. quarto, & capitu. 5. Idem de distributionibus eadem capitu. 3. Decimoquinto residens in Ecclesia in exemptos, qui alias suæ iurisdictioni subessent, iurisdictionem habet in excessibus, & criminibus à se commissis, sess. 14. de reform. capit. 4. Decimosexto potest cognoscere de subreptione, & obreptione gratiæ, quæ impetratur sub absolutione a licitius criminis, de quo inquirere ipse inceperat, & de remissione pœnæ, ad quam ipse condemnauerat, sess. decimatertia, de reformat. capitulo 5. Decimoseptimo in exemptos etiam clericos sæculares, vel regulares iurisdictionem habet iuxta capit. 14. sess. 7. de reformatio. Decimooctauo in dispensationibus etiã concessis gratiosè, & in commutationibus vltimarum voluntatum concessis delegati sunt iuxta cap. quintũ, & cap. sextũ. Trident. Synod. sess. 22. de reforma t. Decimonono in cognitionibus vnionum quarundam, de quib. eadem sess. cap. 6. Sicut etiam in capit. 3. sess. sexta, de reform. Vigesimo iurisdictionem etiã habet ponendi Vicarium in illis Ecclesijs, vbi Parochus licentiam habet, ne resideat, eadem sess. capit. secundo. In prædicatores etiam iurisdictionem talem habet iuxta capitulũ secundũ, de reformat. sess. vigesima quinta. Sicut etiam in Monachos, quo ad lectionem Sacræ Scripturæ habendam, ead. sess. de reformat. capitu. primo. Hi sunt casus, in quibus iurisdictionem delegatam Episcopus habet, quos casus partim colligit etiam Azor. Institut. Moral. parte secunda, libro 3. capit. quinquagesimoquarto, & vberius Stephan. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Exemptio, pag. 235. & Paris. de resig. benefic. libro tertio, quæstione vndecima, vbi plures casus recenset, in quibus Episcopus iurisdictionem habet, & quos sicut, & alios plures, suis locis in hoc opere recensuimus. Sed de iurisdictione, ac materia iurisdictionis, ac potestatis Episcopalis hactenus

ctenos, iam ad formam eiusdem veniamus.

De forma Potestatis, atque officij Episcopalis. Cap. LXIII.

SVMMA.

1 *Forma traditionis iurisdictionis Episcopalis quanam sit.*
2 *Forma potestatis Episcopalis exercendæ, quanam sit.*

ABsolvimvs Dei benignitate ea, quæ pertinerent ad efficientem causam potestatis Episcopalis; necnon ad eius effectus; ac demum ad eiusdem materiam; reliquum igitur est, vt de eius forma agamus. Et quoniam duobus modis hęc cōsiderari potest, scilicet habito respectu ad eius collationem, item habito respectu ad eius functiones exercendas, ob eam rem
1 quoad primam † breuiter concludimus, per collationem Episcopatus, & cōsecrationem, necnon per delegationem conferri, vt in initiò vidimus.

Forma autem collationis, quæ fit; præterquam quod de ipsa agitur in titulo de elect. & postulat. & confirmat. & per prouisionem factam à Romano Pontif. quæ vim electionis, & confirmationis habet, in Pontificali nouo iussu Clementis VIII. ædito pulcherrime id habetur. † Quoad formam autem, quæ pertinet ad exercendas functiones, quę ordinis Episcopalis sunt, in eodem Pontificali etiam habetur; quę igitur hùc pertinēt, illinc summantur. Sat enim habui summam eorum hic ponere, quæ ad Episcopalem potestatē pertinent. Quare ob hanc rationem formam, seu modum agendi ea, quæ iurisdictioni Ecclesiasticæ sunt (quod & varij Tractatus doctissimorum virorum in publicum de ipsa prodiere) cuiusmodi est Praxis Foller. ac Diaz. & aliorum, quamobrem ex ipsis haberi potest, ommittendam censuimus, seruatis tamen ijs, quæ habentur in capit. sexto, de reformat. sess. vigesimaquinta, apud Trident. Synod. & sess. decima quarta, de reformat. capitulo octauo, vbi quis alterios subditos puniendi, potestatem habet. & quæ de conseruatoribus in sess. decimaquarta, de reformat. capit. quinto, apud Trident. Synod. De potestate autem Episcopi circa iudicia ægit Bertachin. in suo Tracta. de Episcopis in quint. par. 4. lib.

Hæc habui, quæ breuiter de Potestate, atq; Officio Episcopi in medium afferrem: quæ omnia semper ad laudem & gloriam Sanctissimæ Trinitatis, ac Beatissimæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, nec non Sancti Stephani gloriosi Prothomartyris, cuius parochiæ animarum cura ad me pertinet; in qua hæc omnia commētatus, ac meditatus scripsi. Quare si quid Christianæ Religioni, vel fidei repugnans huc obrepsit, quod quidem (Deum testor) sciens non feci, nec quid tale in mentem vnquam mihi cecidisse, Dei benignitate memini, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, quod & hactenus feci, humiliter, ac piè subijcio, atque à me pro non dicto haberi omnino, ac semper volo.

Deo Optimo Max. sit gloria.

FINIS.

Imprimatur Fr. Aloysius Bariola Augustinianus Consultor Sancti Officij pro Reuerendissimo Inquisit. Mediolani.

Imprimatur Fr. Paulus Inquisit. Bonon.

D. Tobias Corona Clericus Regul. Sancti Pauli pro Illustriss. Archiepiscopo.

BONONIAE,
Apud Hæredes Ioannis Rossij.
M. DC. IX.

Ad instantiam Simonis Parlaschæ.

MENDA ABSENTE AVTORE CONSECVTA
grauiora correcta, leuiora prudentia Lectoris relicta.

Menda	Correcta.	
Mentea	Menses	pag.4.col.2 nu 8.vers.37
abusis	abusus	pag 10.col 1.nu 4.vers. 16
sic	si	pag.11.col.2.nu.5 vers.14
Episcopus	Episcopo	pag.12.col.2.nu 2.vers.5
indicia	indicta	pag.14.col.1.nu..vers.31
personarum	personatum	pag.ead.col.2.nu.8.vers.10
absque	ab ijsque	pag.& col.ead.nu.9 vers.1
Episcopum	Episcopatum	pag.15.col 1.nu.1
ac	as	p ea.col 2 nu.3.vers 14.& ib.ver.22
quo	ex quo	ibidem.vers.9
ad monendo	admonendos	pag.ead.col.2.nu.3.vers.4
ap tate	aspiritate	ibid. vers.23
consultus	consultus	pag.18.col.1.nu 2.vers.27
se	si	ibid.col.n.& vers.
esse	posse	pag.23.col.1.n.1 ver 28
curam	cura	pag.25.col.1 nu.1.vers.23
non	nec	pag ead.col.2.nu 2.vers.45
diœcesi adde	quæ iorisdictionis	
	potest idem si	pag.28 col.2.n vers 31
hic	hi	pag ead col.2. vers 42
quemadmodū	quem modum	pag.ead.col.vers 18
Itali adde	extra Italiam	pag 32.col.2.nu 1.vers.3
peccar	peccata	pag.42.col 1.nu.8 vers 20
&	vt	pag 44 col.2.nu 2.vers 8
vel	vt	pag 45.col.1.nu.4. vers.15
de off.	de restit.spol.&	
	C.ne quis	pag.59 col 1.nu.2. vers.10
probaui	traditis in	pag 61,col.1 vers.4
coonumerationib.	corū rationib	pag.63.col.2.nu.4.ver 5.
præsentari	scrutari	pag 65 col.1.vers.20
hæc	ore	pag.69.col.2 num.3. vers.13.
decedant	incedant	pag.72.col.2.ibid.
adde	possessiones	
	d 86.	pag.85 col 2.num.2. vers 6
varari	cariori	pag.86.col.1.vers.pen.
nec	hæc	pag 87 col.1.vers.3
certo	tertio	pag ead.col.2.vers.25
factus	fœtus	pag.92 col.1.nu.5.vers.7
non	delendum	pag.95.col 2.vers.16
prolusio	protusio	pag 96.col.1.nu 2.vers.13
nocereit	noscereoe	pag.97.col.1.vers eos
adde	non	pag.ead.col.2.vers 1
nam	non	pag ead.col.2.vers 10
adde	prohibetur	pag.100.col.2.nu.2.vers hoc
reformatur	refertur	pag 102.col.2.vers.vel
nulla	multa	pag.& col.ead vers.uo
Clericis	Clericus	pag.104 col.1.vers. na clericis
exportant	exportentur	pag.& col.ead.vers.stnum
reiectum	dictu	ibidem vers.hu.
parochum	parochi	ibidem
fere	sed	pag 106.col.1.vers.drm
verum	vnum	pag.107.col.1.vers quat
visua	causas	pag.108.col.1.vers.vestiores
nullus	nullas	pag.109.col.1.vers.esse
elericari	clerici	pag.ead.col 2. vers. secundo
tolle	diū	pag.103.col.1.vers coinque
fratribus	fructibus	pag.116 col 2.vers. eius
erant	erunt	pag.117.col.1.vers.mus
præsentes	præses	ibidem vers.l.præsentes
adiutæ	ad vitæ	pag.118.col.1.vers habee
ibi	vbi	pag.121.col.1.vers. tum
capellerij	capellanijs	pag.123.col.2.vers. licet
dimitatur	irritatus	ibid.vers limitatur
nam	non	pag.124.col.2. vers mittuntur
nuper	nec	pag.127.col.1.vers. admissua
adde post sed	non	pag 129 col.2.vers. licentia
quid	hic	pag.130.col.1.vers.quid
nam	non	ibid.vers.in hoc
disputationem	dispensationē,	pag 131.col.1.vers.hime

Menda	Correcta.	
contrarium	contractum	pag.140 col.1.vers.pro
nam	non	pag.142.col.1.vers.gitur
adde	non	pag.142 col.1.vers. mō ibi nō prius
detineri	de hæresi	pag.154 col.2.vers.tenet
quæ	qui	ibidem vers.habee
terdre	fœda	pag.155.col.2.vers.iniuria
addenda	aboleode	pag.161.col.1.vers.terie
vis	ius	ibidem vers.arbitrium
non mera	mera	ibidem,vers.ibidem
ibidem	ob id.m	ibid.col 2
in laicis	à laicis	pag.163.col.2.vers. ginis
quot	quod	pag.164 col.1. vers.iir
supranumerarii	supranumerarij	ibid.vers.cum seq.
adde	per eandem	pag.165.col.2.vers. possunt
clerum	chorum	pag.166.col.2.vers.irrident
homanam	somniam	pag.167.col 2.vers.hoc
nec non	oun	pag.168.col.1.vers. à nobis
adde	si indiget	ead.pag.vers.iuse
& sic.n.	hi enim	pag.169.col.vers.vt
tegendum	torquendum	pag.ead.col.2.vers.quæ
exceptiones	exemptiones	pag.171.col.1.vers.signat
adde	ad ara.trium	pag.172 col.1 ver.admonédos
quoque	quodque	pag.173.col.1.vers eo
apud	ad	pag 174.col.2.vers.quinto
hic	is	pag.177.col.2.ver.de
quod	quoad	ibid vers.alias
prædiorum	prædictorum	pag 179.col.2.vers. centia
adde	de Clericis	pag.180.col.1 vers.apostol.
diserta	deserto	ibid.2.vers.deserta
Qui ita sac.Cōgr. declarata testatur	Quæ ita sacra Congreg testatam declarat	pag.118 col.2. vers.cap.
adde	præscriptum ab	episcopo pag.& col ver.piore
fuit	facit	pag.183 col 1.vers.postremo
præbere	præterea	pag.186.col.1 vers vt
prædictorum	præditorum	pag.ead.col 2.vers. biecta
agit	cogit	pag.187.col.1.vers.ti
nam	non	pag.190 col.1.vers.nam
empta	exempta	pag.192.col.1.vers nim
nam	non	pag.194.col.1.vers.quod
adde	oos illorum	ibidem vers.indigoum
visa	vti	ibidem vers.tunc
vt	ne	pag.198.col.2.vers.& alij
adde	afferens se	ibid.vers.375
concessis	conuersis	pag.200.vers.fœminis
antequam	tanquam	pag.204 col.1. vers. turione
præbendi	præbent	pag.205 col.2.vers. præbend.
si	hi	ibidem
ouea	opes	pag.206 col.1.vers.suis
iuria	curis	ibidem vers quis
adde	C. ibidem	col.2.vers.2.&
post amplia adde &		pag.66 col 1 vers.sic
Priuilegij pluribus egi pag.161.col 1.vers vbi		
hic quæ tamen martiria, de qua tamen materia,ibid.		
perlonæ	præstare	pag 161.col.2.in fine
Sacerdotis, quibus contractus à contrahentib.fit pag.140. col.1 vers.tractus		
extractas	exactiuetas	pag.72.col.1.vers. extractas

SECVNDAE PARTIS.

Menda.	Correcta.	
quod	quid	pag.4.col.2.vers.quod
enim	etenim	pag.9.col.2.ver.3
conferens	conferre non	ibidem vers.ei
sit	sic	pag.11.col.1.vers.1
datu	statu	ibid.col.2.vers.eo
tum	tu	pag.12.col.1.vers.tatem
ille ne	illinc	ibidem in fine

Menda	*Correcta.*	
moueat	voueat	pag.13.col.1.verſ. ingreditur
ſtante	ſtante	ibid col.2.verſ.ſtante
ne	non	pag.16.col.1 verſ.tiari
adde	& eo	pag.17.col.2.rum
ciuiles	onus	pag.19 col.1.verſ. guitur
eſſet	ceſſet	ibidem verſ.ſe
pio	pro	pag.20.col.2.verſ.poteſt
precium	præciſam	ibidem verſ.ſtatero
quos	quis	pag.22.col.1.verſ.quos
mouerit	nouerit	pag.25.col.1. verſ.tur
facit	ſicut	ibid.col.2 verſ.ciationes
nec	&	ibid verſ.tur
illo	eſt	pag 27.col.1 verſ.tus
atque	eaan	pag 35.col.1.ver.& ita
ſuodua	pondus	ibidem verſ.mis
inſipiti	inſignita	ibidem verſ.tooſura
collatis	collati	ibid.col.2.verſ.ſit
quæ	quo	pag.41.col.1.verſ.id
ſepultum	ſepultura	ibid.verſ.cendum
ae	at	ibid.verſ.viri
ſepulcra	ſepultura	pag.ibidem
ipſum pollutū	ipſaoi polluti	pag 43.col.2.verſ.rium
eſperitur	reperitur	ibidem verſ.fieri
quod	quid	pag 46.col 1.verſ.locua
voluit	vel vt	ibid.in col.2.verſ. voluit
benedictā redit	benedicta reditur	ibidem verſ. eta
remanentur	renouentur	ibidem verſ.amen
enpulla	caliula	pag.48.col.2.verſ.vt ex
vt	vti	ibidem verſ.non
dat	datur	pag.49.col.1.verſ.plee
cuius	cui vis	pag 51.col.2.verſ.ab
vt	at	pag 53.col.2.verſ. uiuit
quid	quod	pag 56.col.1.ver.ponitur
A	ſi	pag 60.col.1.verſ.tit
peccati	peccatum	ibid. verſ.in
ipſam	ipſum	pag.63.col.2.verſ.ad
ea	eam	ibid
deſinit	deſinunt	ibid.verſ.ipſas
quod	quoad	pag.64.col.2.verſ. teſtas
debitum	delictum	pag.71.col.2.verſ.dit
collocet	non collocat	pag.72.col.1.verſ.collocet
adde poſt etenim	parochū	pag.75.col.2.ver.tum
actus	notua	pag.80 col.1.ver.prædicandū
laicis	laicut	ibid verſ.hæc
concionandi	concionandum	ibid.verſ.concionandi,
prædicatur	prædicator	ibid col.2.verſ. Epiſcopus
iurare	curare	ibid.verſ.delegatus
mutantea	nutaotes	pag.82.col.1.ver.ab
ſenſio	concio	ibid.verſ.tem
menſe	menſa	pag 83.col.1 verſ.quio
incuerentur	imbuerentur	ibid.col.2.verſ res
quicquam	nihil	pag.104.col.2.verſ. quo
reſtituere	reſtitue	ibid.col.2.verſ.reſtituere
eccleſija	eccleſias tantundē	pag.105.col.2.ver.quatuor
demum	domum	ibid.ver & vbi
poſt ſunt dignitas,	dignitatea	pag.108.verſ. tutes digni
locorum	laicorum	pag.111.col.2.verſ.cleſia
ſuma	forma	ibi.verſ.examinandi
arbitrio	arbitri	pag.113.col. verſ. iure
delegato	delegati	ibid.verſ. atque
igitur	cogitur	pag.114.col.2.verſ.de

Menda	*Correcta.*	
idque	teque	ibidem verſ.abſolui
literas adde	nec	pag.115.col 2 verſ.literas
amorum	nummarum	pag.117.col.2.verſ.morum
exteros	exteris	ibidem ver.ibitum
ſitium	tertium	pag.118.col.1.in fine.
tumquod	tu ii quod	
profana	pro forma	pag.120 col.1.verſ.idque
ipſum	ad ipſam	pag.122.col.1.verſ.ipſam
adde poſt Epi		
ſcopus	poteſt	pag.124 col.2 verſ. legate
potius	prouiſi	ead.col.verſ. ſecundo
&	eſt	pag.125.col.1.verſ.vt
vt	at	ibid.verſ.dominus
regula	regulæ	pa.125.col.2.varſ. de regul.
debebuntur	debebantur alioquin	pag.126.col.1.verſ.bunt
vti	cui	pag.126.col.2.verſ. ita
alibi	labi	pag 129.col.2.verſ.tacito
habet	tollendum eſt	pag 131.col.2.verſ.natus
ſcire	ſiue	pag.132.col.2.verſ.fundauerit
nequiſitationi	neq; viſitationi	pag.133 col.1.in prin.,
iure	uice	pag.134.col.1.verſ.tronatus
locorum	laicorum	ibi.verſ.tronatus
iure	vice præſentandi qui indignum præſentauit,	pag.134.col.1.verſ. ſecundo
ſe præſentatio	ſi præſentatio	
legitimum	legitime	ead.pag.verſ.tur
errectionem	electionem	ibid.col.2.vet.errectionem
Epiſcopum	Epiſcopus	pag.ead.col.1.verſ tunc
vt	&	pag.135.col.2.verſ.tronatus
&	ex	ibid.verſ.Epiſcopus
attendenda eſt	attendendum eſſe	ibid.verſ.dum
vt inſtituatur	ſi inſtitutio ad	
ſpectet	alium ſpectet	pag.137.col.1.verſ po
valat	volet	pag.ead.col.2.verſ. bati
Epiſcopus	Epiſcopo	eadem col.in ver. patronus
quorumcunq;	quo nunquā	pag.138.col.1.verſ.atque
primiuatum	primiciatum	pag.139.col.2.verſ.uarum;
&	ex	pag.140 col.2.verſ.tem
eam	cum	ibid.in fine
quod in alia	quod alia	pag.141.col.1.verſ.hoc
dicimus	diuious	pag.141.col.1.verſ.ac
prædij	præditi	pag 144.col.2.verſ.vulgari
vbi	ibi	pag.145.col.2.in prin.
tunc	huc	pag.147.col.2.verſ multa
debitor	debita	pag.148.col.1.verſ.mo
adde per ſu	poſſe	pag.150.col.1.verſ.pent
eſt	eſto	pag.152.col.1.verſ.ptum
adde ob id	quod ibidem	verſ.ſexto
eſt	ex	pag 153.col.2.verſ. nec
decreto	ſecreto	pag 154.col.1.verſ.tur
cum	eum	ibidem verſ.etiam
obia	ob vitia	pag.156.col.1.verſ.ob is
permittendis	permittendus,	ibid.verſ.permittendis.
adde ao	hæc ibidem	verſ.pus
ob eam at	ob eam rem	vt pag 157.col.1.verſ. baui
id	idem	ibidem verſ. Epiſcopus
diſpenſatum	diſpenſatur	eadem pag.verſ.ſupee
adde tunc	non	pag.136.col.1.verſ.sea
& viuunt	& vacant	pag.127 col.2.ver.& viuunt
inſtitutum	inſtitutus tran-	
granſiuit	ſegit	pag.118.col.2.in prin.

